BIBLIOTECA NAZ
Vittorio Emanuele III
XVI
H
28
NAPOLI

Digitized by Google

MAGNI
BULLARII
ROMANI
CONTINUATIO,

VARIORUM PONTIFICUM
hactenùs deſideratas CONSTITUTIONES, ſimul & recèns
à BENEDICTO XIII. promulgatas complectens.

*Quæ in eorum, gratiam qui precedentes Editiones ſibi compa-
rârunt, ſeparatim venditur.*

PARS TERTIA,
ET
PARS QUARTA.

Digitized by Google

MAGNUM BULLARIUM ROMANUM,

SEU EJUSDEM

CONTINUATIO,

Quæ SUPPLEMENTI loco ſit, tum huicce, tum aliis quæ præceſſerunt EDITIONIBUS, ROMANÆ, & LUGDUNENSI.

Accedunt, prout in Editione Romana, Vitæ omnium Pontificum, Appendices inſuper ſuis Locis reſtituti.

CUM RUBRICIS, SUMMARIIS, SCHOLIIS, ET INDICIBUS.

TOMUS NONUS.

CONSTITUTIONES VARIORUM PONTIFICUM in præcedentibus Editionibus deſideratas, ſummoque ſtudio hinc inde conquiſitas complectens.



Juxta Exemplar ROMÆ, Ex Typographia REVERENDÆ CAMERÆ APOSTOLICÆ.

LUXEMBURGI,

Sumptibus HENRICI-ALBERTI GOSSE & Soc. Bibliopol. & Typograph.

M.DCCXLI.

CUM PRIVILEGIO SACRÆ CÆSAREÆ ET CATHOLICÆ MAJESTATIS.

Digitized by Google

ILLUSTRISSIMO ET SUMMO VIRO

CAROLO

EX

COMITIBUS DE BASCHIO, MILITI, MARCHIONI DE ALBASSIO, BARONI DE CASTLARIO, DOMINO JUNACII, GAVERNARUM, S. NAZARII MARISSANICARUM, TURRIS DE ANGLARIA, &c. &c. &c.

ANDREAS CHEVALIER, &
MARCUS-MICHAEL BOUSQUET cum SOCIIS.

S. P. D.

*Opus iſtud eximium quam plurima exempla-
ria complectens Hiſtoriæ ornandæ neceſſaria tanto*

 di-

Digitized by Google

dicatum oportuit Viro, cujus nec recentis, nec veteris ulla quidem minima Hiſtoriæ pars mentem fugit; cujuſque fama mori immerita ſemper in Hiſtoriis ſuperſtes erit.

Mirabitur forſan popularis aura cùm in prima hujuſce Libri fronte, inſigne quoddam nomen Eccleſiæ Romanæ Principis non viderit; verùm Mirationi jucundior ſuccedet voluptas, Eccleſiæ Præſuli ſuffectum cernendo Militarem Virum qui & inſigni proſapiâ, & altâ Eruditione, & integrâ morum puritate, Clarioribus Eccleſiæ Principibus, Socius, ne dicam ſuperior exſtat.

Tanto igitur fultam patrocinio ſeriem iſtam BULLARII ROMANI *proferre in lucem par erat, ut noſtri in Te ſtudii, animique devinctiſſimi perenne teſtimonium perſtaret.*

Communi gloriatur Patriâ cum illuſtri COMITUM DE BASCHIO *genere, quorum virtutes eximiæ unà cum illorum ſanguine æternis TE dignum præconiis Virum efformârunt: Variis prætexitur Summorum Pontificum Scriptis quibus Majores TUI æquè chari ac venerandi fuerunt: Multa in ſe habet monumenta eadem ac in Hiſtoria, quæ TUI acies ingenii lectione aſſiduâ, nec non labore improbo, licèt antiqua, recentia exhibet.*

Nec ea quæ TE tulit Patria magnis quibus abundat deliciis, nec ea quæ TE educavit Familia ſegmentatis dormientem cunis, nec ea quæ

TE

TECUM vixit Sociorum mollities, TUAM Hiſtoriæ diſcendæ tenacem cupidinem quatere valuit.

Domuiſti Patriæ delicias Socratis facta legendo, Familiæ fortunas, Catonis facta perpendendo, Sociorum illecebras, TE totum Hiſtoriæ totius ſtudio tradendo. Hæc TUA ſola fuit cura, hæc TUA ſola voluptas fuit.

Inde tantus Hiſtoriæ TUUS utilis labor, inde tantum Occitaniæ Hiſtoricis opportunum conlatum auxilium. Narrabunt ipſorum Scripta quanta in TE exquiſita monumenta Hiſtoria habeat, & quantus illorum ergò fuit Magnificus TUUS & manſuetus animus. Nos verò ne Magna exiguis videamur attenuare verbis, quæ de TE fama narrat, & narratura eſt libenti excipimus animo, felices nimiùm hacce uti occaſione, ut cunctis ſit notum quantâ cum reverentiâ TIBI ſimus Devinctiſſimi.

Digitized by Google

PRÆFATIO

Q. D. B. V.

QUùm diù meditati fuerimus, Lector benevole, quâ methodo prò noſtrâ virili novam hanc Bullarii mantiſſam ordiremur, tùm quod præter eas, quas Cherubinus in unum corpus digeſſerat Conſtitutiones, aliæ inſuper, & propè innumeræ ſparſim undique reperirentur, tùm quia permulta omnium retro-Pontificum diplomata parum ad rem noſtram, & inſtitutum conducerent, quæque vel temporum injuriâ mutila, immò & vitiata comperiremus; ſanè prior ratio eaque præcipua in operis veſtibulo nobis reſtitit, quòd ſcilicèt penè infinitas oculis luſtraremus Romanorum Antiſtitum Conſtitutiones, quarum fœcundiſſima ſeges ad noſtram uſque ætatem adeò excrevit, ut nullam quam adoriremur viam invenire datum eſſet, & veluti ex Labyrintho filo Ariadnes opus erat quod nos inde reduceret.

Hinc mediâ inſiſtere viâ decrevimus, ſcilicet nec univerſas Conſtitutiones cumulatim digerendo, nec quibuſdam Rempublicam fraudando; quamobrem quemadmodum Apes variis quidem floribus inſidunt, ea tamen decerpunt tantùm, quæ ſibi ad opus profutura ſunt, cætera prætermittunt, nos ex his aliquas tantùm ſelegimus, utpotè digniores, quæ hominum ſingulorum meditationibus ſubjicerentur, eorum primùm, qui Cancellis circumſcripti forenſibus ut plurimùm rerum retro-geſtarum ignari rudi minervâ, quod aiunt, juri dant operam aliquot legum rubricis contenti. Neque eſt quod dicamus de hujuſce operis utilitate. Nôrunt quippe omnes queis meliore luto finxit præcordia Titan, quantùm Reipublicæ literariæ conducerent illuſtriora Antiquitatis monumenta tùm profana, tùm ſacra, quæ quum ſequioribus elapſis ſæculis Homines, tanquàm pro derelicto haberent, hinc fœda Barbaries inficetis ſæculis oborta, & errorum veluti panſpermia. Quamobrem doctiſſimi viri, ut tantæ fœditati obviam iretur, non renuerunt aſſiduos labores exantlare, inter quos *Miræus*, *Dacherius*, *Leibnitius*, *Ughellus*, *Martene*, *Rymer*, aliique, qui pro ſuo quiſque ingenio omnibus prodeſſe conati ſunt, & hanc

pro-

provinciam aggredi non renuerunt, eſtque in iis, cur ei poſteritas omnes gratias agat, & porrò aget, dum aliquis honor erit litteris & bonis mentibus.

Multa profectò ſunt, fatemur, amice Lector, quæ nobis vitio vertere poſſis, & primùm, quòd quædam Bullæ ſuperſint adhuc, quas hoc in opere prætermiſimus: at ſi penitiùs conſideres, nihil eſt quod miteris; nam quùm tam vaſtum ſit Litterarum Apoſtolicarum pelagus, & immane jam ad hæc uſque tempora excreverit, haud tam facile foret eas in unum corpus congerere, quin magnam, immò ingentem compoſituræ fuiſſent Bibliothecam. Secundùm, quòd nullis ſint diviſæ paragraphis, nullis auctæ notis marginalibus. At neque eſt heic in ſcirpo, ut aiunt, quærendus nodus, neque enim adeò neceſſaria hæc ſunt reputanda, tùm maximè quùm Index in Calce operis quaſcumque res veluti digito demonſtret; atque ut plurimum, quod vide-ſis, Eccleſiaſticorum monumentorum collectores ea omnia ſuſque deque habuerunt. At ſi quis hæc nobis objicere jure poſſe credat, nos tamen non planè luſiſſe operam exiſtimabimus, ſi exemplo noſtro veluti claſſico quodam, eruditos ad hæc expolienda, atque amplificanda, Juventutem ad hæc ſtudia vehementiùs capeſſenda incitaverimus.

Sanè dignius erat notis hiſtoricis haſce paginas adornare, quod quidem quùm prolixiorem operam efflagitaret, ardua res erat, & impar viribus noſtris: non enim perbreve tempus nobis conceſſum hoc permiſerat. Quippè haud parum utilitatis huic operæ allaturæ erant, & perquàm maximè ſi præter hiſtorias partim quoquè jura gentium attigiſſent, & jura Eccleſiæ: habes nempè ob oculos quæ geſſerant ſummi Romani Antiſtites, nedum quibus jura Eccleſiaſtica ſarta-tecta ſervarent, ſed & quibus longiùs Eccleſiæ dilatarent pomœria quà ſpiritualia, quà temporalia, quà quidem in re, quantum & virium noſtrarum modulus potuit, in hoc genere præſtitimus.

Hæc ergò ſunt, quæ Præfationis loco communicanda tecum, Lector humaniſſime, arbitrati ſumus, ut aliquid de ratione laboris noſtri tibi conſtaret. Tuum nunc eſt piis votis gnaviſque ſtudiis huic noſtræ operæ favere, ac optimè de te mereri cupientibus (quod ita eſſe tu jam judicare poteris) optima quæque viciſſim à Deo precari; quò abs te impetrato abundè magnam nobis gratiam profitemur. Fortunet Deus Opt. Max. Vota tua; Vale interim, ac fruere.

PRI.

PRIVILEGIUM
SACRÆ CÆSAREÆ ET CATHOLICÆ MAJESTATIS.

CAROLUS SEXTUS,

Divinâ favente Clementiâ Electus Romanorum IMPERATOR, Semper Auguſtus, ac Germaniæ, Hiſpaniarum, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ &c. REX; ARCHIDUX Auſtriæ; DUX Burgundiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, & Würtembergæ; COMES Tyrolis &c. Agnoſcimus & notum facimus tenore præſentium Univerſis, quod, cùm Nobis Noſter Sacrique Romani Imperii fidelis dilectus ANDREAS CHEVALIER *Typographus* LUXEMBURGENSIS, humillime exponi curarit, quem in modum BULLARIUM MAGNUM ROMANUM NOVISSIMUM A BEATO LEONE MAGNO USQUE AD PONTIFICEM NUNC REGNANTEM, *cum ſuis* SUPPLEMENTIS *in Folio & Novem Tomis* prelo commiſerit, vereatur autem, ne æmulorum invidiâ hanc Editionem imitantium gravis in tanto opere Impendii & laboris ſui fructu fruſtretur: Ideoque Nobis demiſsè ſupplicarit, quatenùs ejus indemnitati Privilegio Noſtro Cæſareo ſuccurrere clementiſſimè dignaremur; Nos ſubmiſſæ pariter ac æquæ ejus petitioni annuendum cenſuerimus: Ac proinde Autoritate Noſtra Cæſarea omnibus & ſingulis Bibliopolis, Bibliopegis, Typographis, & aliis quibuſcunque rem Librariam ſeu negotiationem exercentibus firmiter inhibemus, vetamus, & interdicimus, ne quis ſupra nominatum BULLARIUM MAGNUM ROMANUM, ſub hoc aliove titulo aut formâ per decem Annorum ſpatium ab hodiemo die computandum intra Sacri Romani Imperii, & Regnorum ditionumque Noſtrarum Hæreditariarum fines recudere, vel aliis recudendum dare aliorſumvè impreſſum apportare citra præfati impetrantis, ejuſdemque Hæredum ac Succeſſorum voluntatem in ſcriptis obtentum auſit vel præſumat. Si quis verò ſecus faciendo Privilegium hoc Noſtrum ſeu interdictum violare, contemnereque præſumpſerit, eum non ſolùm ejuſmodi Exemplaribus ubicunque locorum repertis, perperam quippe recuſis, ſeu apportatis (quæ dictus ANDREAS CHEVALIER ſive propria auctoritate, ſive Magiſtratus loci illius auxilio ſibi vindicare poterit) de facto privandum; ſed & Decem Marcarum auri puri pœna Ærario ſeu Fiſco Noſtro Cæſareo & parti læſæ ex æquo pendenda, omni ſpe veniæ ſublata, mulctandum decernimus, dummodo tenor hujus Noſtri Privilegii in fronte Libri impreſſus reperiatur, & conſueta ejus quinque Exemplaria Conſilio Noſtro *Imperiali* Aulico exhibeantur. Mandamus itaque omnibus & ſingulis Noſtris & Sacri Romani Imperii, Regnorumque & Dominiorum Noſtrorum Hæreditariorum ſubditis & fidelibus dilectis, tam Eccleſiaſticis, quàm Secularibus, cujuſcunque ſtatus, gradus, dignitatis, aut ordinis fuerint, præſertim verò iis qui in Magiſtratu exiſtentes vel ſuo vel Superiorum ſuorum loco juſtitiamque adminiſtrant, ne quemquam Privilegium hoc Noſtrum Cæſareum violare, ſpernere, aut tranſgredi patiantur, ſed, ſi quos contumaces comperierint, conſtituta à Nobis mulcta eos puniri, & quibuſcunque modis idoneis coërceri curent, quatenus & ipſi graviſſimam Noſtram indignationem prædictam-

que pœnam evitare voluerint. Harum teſtimonio literarum manu Noſtra ſubſcriptarum & Sigilli Noſtri Cæſarei appreſſione munitarum, quæ dabantur in Civitate Noſtra Vienna die vigeſimâ ſecundâ Auguſti anno milleſimo ſeptingenteſimo vigeſimo ſexto, Regnorum Noſtrorum Romani decimo quinto, Hiſpanicorum vigeſimo tertio, Hungarici & Bohemici verò decimo ſexto.

CAROLUS

UT FRID. COMES DE SCHÖNBORN. (L. S.) *Ad Mandatum Sac. Caſ. Majeſt. proprium* I. S. HAYECK de Waldſtätten.

Et memoratus CHEVALIER *pro dimidia parte ſupraſcriptum Sac. Caſ. Maj. Privilegium conceſſit* MARCO-MICHAELI BOUSQUET & SOCIIS, *ex conventione factâ inter eos Idibus Decembris anni* 1726.

INDEX

INDEX

QUINQUAGINTA QUATUOR ROMANORUM

PONTIFICUM,

Quorum Conſtitutiones juxta temporum ſeriem continentur in hac Continuatione, Parte Tertiâ.

HAdrian. I. *Romanus*, habet Conſt. 1. fol. 1.
Sergius II. *Romanus*, habet Conſt. 1. 1.
Nicolaus I. *Romanus*, habet Conſt. 1. 1. a.
Leo VII. *Romanus*, habet Conſt. 1. 1c.
Joannes XIII. *Romanus*, habet Conſt. 1. 1c.
Benedic. VII. alias VIII. *Romanus*, habet Conſt. 1. 1d.
Leo IX. *Gallus*, habet Conſt. 1. 1e
Alexander II. *Mediolanenſis*. habet Conſt. 1. 1f.
Urbanus II. *Gallus*, habet Conſt. 7. } 8. 2
idem in addenda fol. 1. 1. }
Paſchalis II. *Italus*, habet Conſt. 6. 6.
Gelaſius II. *Italus*, habet Conſt. 1. 10.
Caliſtus II. *Gallus*, habet Conſt. 6. 10.
Honorius II. *Bononienſis*, habet Conſt. 2. 15.
Innocentius II. *Romanus*, habet Conſt. 4. 15.
Eugenius III. *Italus*, habet Conſt. 2. 18.
Hadrianus IV. *Anglicus*, habet Conſt. 3. 20.
Alexander III. *Tuſcus*, habet Conſt. 4. 24.
Lucius III. *Etruſcus*, habet Conſt. 5. } 6. 27.
idem in addenda *fol.* 2. 1. }
Urbanus III. *Mediolanenſis*, habet Conſt. 3. 30.
Gregorius VIII. *Beneventanus*, habet Conſt. 1. 32.
Clemens III. *Romanus*, habet Conſt. 2. 32.
Cœleſtinus III. *Romanus*, habet Conſt. 3. 33.
Innocentius III. *Italus*, habet Conſt. 10. } 11. 34.
idem in addenda *fol.* 2. 1. }
Honorius III. *Romanus*, habet Conſt. 6. } 7. 41.
idem in addenda *fol.* 3. 1. }
Gregorius IX. *Campanus*, habet Conſt. 4. } 5. 44.
idem in addenda *fol.* 4. 1. }
Innocentius IV. Genuenſis habet Conſt. 7. } 19. 48.
idem in addenda *fol.* 4. 12. }
Alexander IV. *Anagninus*, habet Conſt. 6. } 10. 51.
idem in addenda *fol.* 11. 4. }
Urbanus IV. *Gallus*, habet Conſt. 2. } 5. 53.
idem in addenda *fol.* 18. 3. }
Clemens IV. *Gallus*, habet Conſtit. 6. fol. 54.
Gregorius X. *Placentinus*, habet Conſtit. 6. 78.
Martinus II. alias IV. *Gallus*, habet Conſtit. 6. 84.
Nicolaus IV. *Aſculanus*, habet Conſtit. 7. 98.
Cœleſtinus V. *Samnis*, habet Conſtit. 1. 106.
Bonifacius VIII. *Anagninus*, habet Conſtit. 14. 107
Benedict. X. alias XI. *Gallus*, habet Conſt. 2. 104.
Clemens V. *Gallus*, habet Conſt. 21. 125.
Joan. XXI. alias XXII. *Gallus*, habet Conſt. 22 151.
Benedict XI. alias XII. *Gallus*, habet Conſt. 5. 178.
Clemens VI. *Gallus*, habet Conſt. 6. 185.
Innocentius VI. *Gallus*, habet Conſt. 5. 200.
Urbanus V. *Gallus*, habet Conſt. 4. 203.
Gregorius XI. *Gallus*, habet Conſt. 6. 206.
Urbanus VI. *Neapolitanus*, habet Conſt. 6. 209.
Bonifacius IX. *Neapolitanus*, habet Conſt. 1. 219.
Alexander V. *Bononienſis*, habet Conſt. 1. 220.
Joannes XXII. alias XXIII. habet Conſt. 3. 223.
Martin. III. alias V. *Romanus*, habet Conſt. 4. 225.
Eugenius IV. *Venetus*, habet Conſt. 20. 233.
Nicolaus V. *Sarzanenſis*, habet Conſt. 13. 250.
Callixtus III. *Hiſpanus*, habet Conſt. 1. 264.
Pius II. *Senenſis*, habet Conſt. 8. 265.
Paulus II. *Venetus*, habet Conſt. 4. 276.
Sixtus IV. *Savonenſis*, habet Conſt. 5. 281.
Innocent. VIII. *Genuenſis*, habet Conſt. 6. 286.

INDEX

INDEX
INITIORUM OMNIUM, ET QUARUMCUMQUE CONSTITUTIONUM,

Quæ in hoc Opere continentur.

A

Accedens ad, Nicolaus V. 160
Accepimus ex, Pius II. 266
Accepimus Litteras, Eugen. IV. 240
Ad fructus, Martinus IV. 91
Ad liberationem, Nicolaus IV. 99
Ad jugem, Eugenius IV. 242
Ad omnium, Clemens V. 134
Ad procurandum, Gregorius XI. 206
Ad providam, Clem. V. 148
Ad tranquillitatem, Eugenius IV. 249
Ad veſtram; Innocentius III. 41
Ad univerſalis, Sixtus IV. 281
A noſtra, Alexander III. 24
Apoſtolica Sedis, Innocentius VIII. 300
A regalia memoria, Nicolaus IV. 102
Aſſuetu Sedis, Alexand. IV. *Addenda* 12
Attende fili, Clem. V. 138
Attendentes, Joannes XXII. 158
Attendentes, Clemens VI. 198
Auditum eſt, Urbanus II. 3
Audivimus, Urbanus III. 32
Auſculta, Bonifacius VIII. 121

B

Beatorum Petri, Eugenius III. 19
Bello jam, Pius II. 267
Bonorum omnium, Urbanus II. 4

C

Celſitudini Regiæ, Gregorius X. 83
Celſitudinis tuæ, Innocentius IV. *add.* 9
Certum proceſſum, Joannes XXII. 167
Clamat in, Alexander IV. *Addenda.* 16
Clara devotionis, Urbanus VI. 215
Claras patere, Clemens V. 125
Clericis Laicos, Bonifacius V. 110
Commiſſam nobis, Eugen. IV. 243
Conditor Univerſitatis, Leo VII. 1. c.
Conſtituti in, Urban. VI. 209
Conſtituti ab eo, Lucius III. 30
Creditam nobis, Sixtus IV. 283
Creſcit facile, Joannes XXII. 156
Cum ab eo, Lucius III. 30
Cum anteceſſor, Urbanus III. 31
Cum à nobis, Honorius III. 44
Cum à nobis, Gregorius X. 84
Cum cariſſimo, Innocentius IV. *addenda* 9
Cum de his, Joannes XXII. 174
Cum dilecti, Innocentius IV. 50
Cum ex injuncto, Adrianus IV. 22
Cum Fiſcanenſe Cæleſtinus III. 34
Cum jam, dudum, Clemens IV. 56
Cum illos, Benedictus XII. 178
Cum in Lateranenſi, Clemens III. 33
Cum juxta, Joannes XXIII. 225
Cum magiſter, Alexander IV. 51
Cum nos, Alexander IV. *addenda.* 11
Cum olim, Innocent. IV. *addenda.* 6
Cum Reges, Honorius III. *addenda.* 3
Cum ſedes, Innocentius IV. *addenda.* 5
Cum ſicut, Innocent. IV. *addenda.* 9
Cum ſit in Lateranenſi, Clem. III. 29
Cum Venerabiles, Eugenius IV. 239
Cum univerſæ, Urbanus II. 2
Cum univerſi, Clemens III. 35
Cum univerſi Chriſti, Cæleſtinus III. 34
Cum uſus, Urbanus V. 206

D

Debitum aquatis, Innocentius IV. 202
Deceſſorum ſtatuta, Calixtus II. 12
Decet excellentiam, Martinus IV. 94
Deſiderantes, Clemens VI. 197
Deum time, Bonifacius VIII. 120
Dignis laudibus, Innocentius III. 38
Dilectum filium, Innocentius VI. 201
Divina Providentia, Martinus V. 225
Dolenter audivimus, Joannes XXII. 153
Dudum ad, Nicolaus IV. 99
Dudum ad, Nicolaus IV. 105
Dudum affectionibus, Clemens VI. 195
Dudum perſonam, Joannes XXII. 161
Dudum poſt, Joannes XXII. 158
Dudum poſt, Joannes XXII. 163
Dudum poſtquàm, Clemens V. 133
Dudum propter, Martinus IV. 96
Dudum prout, Clemens V. 135
Dudum te, Benedictus XII. 179
Dum diligenter, Benedictus XII. 183
Dum intra, Eugenius IV. 240
Dum intra, Eugenius IV. 243
Dum Regalis, Martinus IV. 95

E

Eccleſias quam, Paſchalis II. 8
Eccleſiarum utilitati, Honorius III. 42
Etſi à, Paulus II. 277
Etſi animarum, Urbanus VI. 217
Etſi Chariſſimus, Innocentius III. 39
Etſi de ſtatu, Bonifacius VIII. 113

Etſi

Etſi Prophete, Nicolaus V. 261
Exceſſus graviſſimos, Urbanus XI. 207
Ex devotionis, Clemens V. 126
Exigit veſtra, Paulus II. 279
Eximiæ devotionis, Gregorius XI. 207
Exiſtimantes olim, Eugenius IV. 237
Ex parte, Clemens V. 145
Ex parte Chariſſimi, Nicolaus IV. 102
Expectavimus, Honorius III. 41
Ex tenore, Urbanus III. 31

F

Faciens miſericordiam, Clemens V. 127
Faciens miſericordiam, Clemens V. 136
Fervens anglorum, Innocenius IV. *Addenda.* 5
Filiorum dextera, Ionocentius IV. *Addenda.* 6
Flagitioſum, Benedictus XI. 124
Fratres cariſſimi, Sergius II. 1
Fungentes pii, Cæleſtinus V. 106

G

Gerentes cordi, Nicolaus IV. 105
Glorioſus, Bonifacius VIII. 107
Gratias agimus, Leo IX. 10
Gratus Nuntius, Eugenius IV. 238

H

Habet Eccleſia, Innocentius IV. *Addenda* 10
Habet inſinuatio, Joannes XXII. 152
Habet in te, Clemens V. 125
His ex, Benedictus XIII. Anti-Papa 126
Hodie dilectum, Pius II. 265
Hodie dilectum, Pius II. 266
Hodie dilectum, Sixtus IV. 283
Hodie ſiquidem, Innocentius VIII. 303

I

Illa perſonam, Innocentius IV. *Addendo.* 4
In Apoſtolica, Joannes XXIII. 223
In Apoſtolicæ Sedis, Alexander III. 26
In caſſum, Joannes XXIII. 223
In conſpectu, Innocentius IV. 49
In Litteris, Gregorius X. 78
In nomine, Calixtus II. 14
In ſuprema, Urbanus VI. 218
Ineffabilis ſummi, Pius II. 171
Infuſum à Deo, Joannes XXII. 158
Inſonuit Fili, Urbanus V. 203
Intendentes, Clemens IV. 78
Inter cætero, Eugenius IV. 247
Inter cæteras, Clemens IV. 73
Inter felicitates; Pius IV. 275
Inter innumeras, Nicolaus V. 259
Inter ſollicitudinis, Urbanus VI. 217
Juſtus Dominus, Innocentius II. 16
Juſtis Petentium, Lucius III. 30
Juſtis votis, Paſchalis II. 9
Juſtiſſima quamvit, Pius II. 268

L

Licet deſiderium, Nicolaus V. 260
Licet Guilelmus, Clemens V. 148
Licet olim, Pius II. 265
Locorum venerabilium, Innocentius II. 17
Longa retro, Martinus IV. 84

M

Magnæ devotionis, Bonifacius XI. 119
Magnam laudem, Nicolaus V. 259
Miramur, Innocentius III. 40
Mirari cogimur, Gregorius XI. 208
Multo ſicut, Clemens V. 142
Multotiens, Innocentius III. 36

N

Ne celſitudo, Joannes XXII. 166
Ne glorientur, Innocentius IV. 48
Neſandum, Gregorius X. 79
Ne ſuper iis, Joannes XXII. 178
Nobilis vir, Eugenius III. 19
Non inſolitum, Alexander IV. 51
Non leditur, Honorius III. 44
Nonnullis, Innocentius IV. 48
Non ſine, Gregorius XI. 208
Non ſolum, Alexander IV. 52
Non ſolum, Urbanus IV. *Addenda.* 23
Noſtis fratres, Urbanus II. *Addenda.* 1
Nuper ad, Bonifacius VIII. 117
Nuper cum, Urbanus VI. 218
Nuper excellentia, Benedictus XII. 184
Nuper in, Clemens V. 150
Nuper in, Joannes XXII. 176
Nuper quanto, Innocentius VI. 202
Nuper ſiniſtris, Innocentius VI. 200
Nuper tibi, Nicolaus IV. 103

O

Ob tuorum, Bonifacius VIII. 109
Olim dilectus, Bonifacius VIII. 108
Olim regno, Clemens IV. 54
Omne datum, Alexander III. 24
Omne datum, Lucius III. 27
Ordinis veſtri, Joannes XXII. 155

P

Paſtoralis, Clemens V. 126
Paſtoralis officii, Eugenius IV. 245
Patris æterni, Alexander IV. 52
Perſonam cariſſimi, Joannes XXI. 152
Perſonam cariſſimi, Joannes XXII. 155
Pervenit ad, Honorius III. 42
Pervenit nuper, Innocentius VI. 201
Petitio, Clemens VI. 199
Petitio tua, Innocentius IV. 49
Petitio tua, Innocentius IV. 50
Petitionibus veſtris, Alexander IV. 53
Pium eſſe, Urbanus IV. 53
Poſtquam ſupernæ, Calixtus II. 14
Potentiæ veſtræ; Hadrianus I. 1
Præ ceteri, Urbanus IV. *Addenda* 18
Pridem ad, Bonifacius VIII. 112
Primo ipſe, Paulus II. 180
Præſentatas, Clemens VI. 193
Princeps inclite: Gregorius X. 82
Pro nonnulli, Eugenius IV. 238
Propter maris, Innocentius IV. 49

Q

Quæ à prædeceſſoribus, Hadrianus IV. 29
Quæ Beati Petri, Calixtus II. 12
Quæ in præjudicium, Cæleſtinus III. 34

Quæ

Quæ Religionis, Calixtus II. 12
Quam ſit, Urbanus V. 203
Quam ſit, Nicolaus V. 251
Quandoquidem, Alexander II. 1 f
Quanto melior, Innocentius III. 38
Quanto inter, Clemens V. 135
Quas ob, Felix V. 258
Qui ad recipienda, Innocentius III. 35
Qui regna, Martinus IV. 91
Quia ſicut, Clemens V. 132
Quia cœlum, Urbanus IV. addenda. 19
Quia licet, Joannes XXIII. 1 c
Quia licet, Benedictus VII. 1 d
Quia Deo, Clemens IV. 73
Quia nonnunquam, Innocentius IV. addenda. 11
Quia proximis, Eugenius IV. 241
Quia ſcimus, Clemens VI. 185
Quia prudentiam, Urbanus II. 5
Quia ut, Urbanus II. 3
Quo vos, Alexander IV. 52
Quociens in, Lucius III. 30
Quod per prophetam, Paſchalis II. 7
Quoniam, Gregorius IX. 47
Quoniam alto, Eugenius IV. 235
Quoniam ad, Gregorius VIII. 33
Quoniam ex, Eugenius IV. 253
Quoniam ex, Eugenius IV. 234
Quos diſpenſatio, Innocentius II. 17
Quotidie ad, Sixtus IV. 282
Quotiens à fratribus, Hadrianus IV. 20
Quoties à nobis, Innocentius IV. addenda 6
Quum divini, Paſchalis II. 7

R

Rationi convenit, Nicolaus V. 250
Recentem habemus, Benedictus XII. 182
Recepimus nuper, Innocentius VI. 201
Receptis Litteris, Nicolaus V. 259
Reddite nobis, Eugenius IV. 237
Redemptoris &, Innocentius VIII. 299
Regulis excellentiæ, Bonifacius. VIII. 111
Regnans in. Alexander V. 221
Regis æterni, Calixtus III. 264
Relatione fratrum, Honorius II. 15
Religionis Monaſticæ, Calixtus II. 11
Rex pacificus, Clemens V. 144
Rex qui Regni, Gregorius IX. 47
Rex Regum, Innocentius III. 36
Romani Pontificis, Innocentius VIII. 301
Romanum decet, Paulus III. 278
Romanus Pontifex, Nicolaus V. 261
Romanus Pontifex, Innocentius VIII. 299

S

Sacra Religionis, Alexander IV. *Addenda* 16
Sacroſanctæ, Innocentius VIII. 286
Sacrorum Canonum, Urbanus V. 205
Salvator mundi, Bonifacius VIII. 116
Sapientiæ immarceſcibilis, Martinus V. 232
Scelus, Nicolaus I. 1 a
Scimus, Bonifacius VIII. 115
Sedes Apoſtolica, Urbanus IV. 53
Sedis Apoſtolicæ, Innocentius VIII. 302
Se Sacerdotale, Urbanus II. 2
Si autoritas, Innocentius II. 16
Sicut boni, Honorius II. 25
Sicut injuſta, Innocentius III. 36
Si fratrum, Joannes XXII. 165
Significatum nobis, Paſchalis II. 8
Si juſta, Innocentius III. 36
Si juſta, Nicolaus V. 252
Singularis devotionis, Eugenius IV. 236
Singulare ſemper, Urbanus II. 5
Si nobilis, Gregorius IX. 44
Solemnis natalis, Eugenius IV. 239
Solicitudo Paſtoralis, Sixtus IV. 284
Statuimus, Bonifacius VIII. 109
Super muros, Honorius III. 43
Super Petri ſolio, Bonifacius VIII. 118
Super omnia, Joannes XXII. 155
Supra montem, Clemens V. 235

T

Tanquam univerſalis, Bonifacius VIII. 114
Tanto nos, Nicolaus V. 256
Tuæ devotionis, Clemens V, 142
Tunc injunctum, Martinus V. 225

V

Vas electionis, Joannes XXII. 151
Venerunt ad, Eugenius IV. 238
Veſtris exceſſibus, Gregorius IX. 46
Vice Beati Petri, Alexander III, 26
Vir unus, Innocentius III. 35
Unitati Divinæ, Gelaſius II. 10
Univerſis Archiepiſcopis, Innocentius III. *Addenda* 2
Vocatis nobis, Joannes XXII. 151
Vocatis nobis, Joannes XXII. 154
Ut eo, Benedictus XI. 124
Ut eorum, Joannes XXII. 162
Ut notam, Innocentius IV. *Addenda* 5
Ut Rex, Gregorius X. 83

Z

Zelus Catholicæ, Gregorius XI. 108

INDEX
INITIORUM QUARUMCUMQUE CONSTITUTIONUM AC RUBRICARUM PONTIFICUM;

Quæ in hoc Opere continentur.

HADRIANUS I.

POtentiæ veſtræ, &c. Carolo Magno Muſiva, & Marmora Palatii Ravennatis auferenda concedit: anno 782. Pag. 1

SERGIUS II.

Fratres cariſſimi &c. Excerptum ex Epiſtolâ *Sergii* ad Epiſcopos Tranſalpinos, quâ Drogonem Archi-Epiſcopum Metenſem Caroli Magni Imperatoris Filium naturalem deſignat Vicarium ſedis Apoſtolicæ in Gallia & Germania: an. 844. 2

NICOLAUS.

Scelus, quod &c. Decreta Synodalia Pontificis contrà Lutharium Regem, qui dimiſſâ uxore legitimâ alteram duxerat, contrà Synodum Mettenſem, contrà Epiſcopos alioſque Luthario adhærentes anno 863. 1 a.

LEO VII.

Conditor univerſitatis &c. Ne Fœminæ ingrediantur Cœnobium S. Martini Toronenſis niſi orationis cauſâ: an...... 1 c.

JOANNES XIII.

Quia licet &c. Theodorico Trevirenſi Archiepiſcopo, Romæ tùm degenti, honores ac Privilegia auget, Galliæ, Germaniæque Primas conſtituitur: an. 969. 1 c.

BENEDICTUS VII. Dict. VIII.

Quia licet &c. Theodorico Trevirenſi Archiepiſcopo: quò ei in poſterum honeſtum Hoſpitium Romæ ſiſteret, Cellam quatuor Coronatorum ei, ejuſque ſucceſſoribus utendam perpetuum adſcribit: anno 974. 1 d.

LEO IX.

Gratias agimus &c. Confirmat Privilegia Eccleſiæ Colonienſis & Hermanno Archiepiſcopo, ejuſque ſucceſſoribus concedit titulum Cancellarii S. R. Eccleſiæ, & Cardinalis S. Joannis ad Portam Latinam, in Eccleſiâ verò Colonienſi creat ſeptem Presbyteros Cardinales, totidemque Diaconos, ac Subdiaconos: anno 1054. 1 e.

ALEXANDER II.

Quando quidem &c. Confirmat Harlebeccani Collegii Canonicorum Inſtitutionem. 1 f.

URBANUS II.

1. Cùm univerſæ &c. *Diploma Urbani quo confirmat Largitiones & Donationes quaſcunque factas à Rogerio Calabriæ Comite & Siciliæ, Ambroſio Abbati Liparitano, ſcilicet ipſam Inſulam Liparenſem, Monaſterium & omnia bona eidem pertinentia.* 2
2. Si ſacerdotale &c. Conſtitutio ad Raynaldum Archiepiſcopum Remenſem, & ſuffraganeos ejus contra Polygamos eoſve qui ferarum ritu promiſcua haberent connubia. *ibid.*
3. Auditum eſt &c. Conſtitutio ad Richerium Senonenſem, & cæteros Francorum Epiſcopos, quâ Regem excommunicatum abſolvi vetat eoſque ad Synodum Arelatenſem invitat. 3
4. Quia te &c. Conſtitutio ad Guichardum Epiſcopum Conſtantienſem quâ excommunicationem in Henricum Regem & Ravennatem Hæreſiarcham à Gregorio VII. latam confirmat, & in eorum ſectarios, indè quæ agenda in Clericos ab Epiſcopis excommunicatis ordinatos conſtituit. 3
5. Bonorum omnium &c. Conſtitutio ad Canonicos Sancti Martini Eccleſiæ Turonenſis contrà ſimoniacos ne præbendæ vel alia beneficia in poſterum vendantur, emantur. Poſteà ejuſdem Eccleſiæ jura ac Privilegia quæque confirmat. 4
6. Quia prudentiam &c. Diploma ad Rogerium Siciliæ Comitem, vi cujus Siciliæ Reges in ſuo Regno intendunt repræſentare ſpeciatim Pontificem Romanum. 5
7. Singulare ſemper &c. Diploma quo conlatum Archiepiſcopo Salernitano privilegium continetur, videlicet ut Primatum ſuper Conſanam & Acheruntinam Archiepiſcopales ſedes, earumque ſuffraganeos gerat. *ibid.*
8. Noſtis fratres &c. Inſtitutio Cruciatæ contra Turcas in Concilio Senonenſi, anno 1095. *Addenda.* 1

PASCHALIS II.

1. Quod per &c. Gratulatur Paſchalis exercitui in Paleſtina militanti ob obtentam victoriam, & ad proſequendum cœpta adhortatur. 7
2. Quum divini &c. Confirmatio electionis Norigaudi Epiſcopi Auguſtodunenſis, ejuſque Eccleſiæ jurium. 7

3. Eccle-

Digitized by Google

3. Eccleſia quam &c. De reformandis moribus Compoſtellanæ Eccleſiæ deformibus, qui per bella in eam irrepſerant. 8
4. Significatum nobis &c. Mandat Archiepiſcopis & Epiſcopis Provinciarum Remenſis, Senonenſis ac Turonenſis, ut Philippum Regem ejuſque pellicem à vinculo excommunicatioois abſolvant; mox ſequitur ejuſdem Regis juramentum. 8
5. Sicut injuſta &c. Berengardo Gerundenſis Epiſcopo privilegia quæque confirmat. 9
6 Juſtis votis &c. Confirmat Stephano Epiſcopo Auguſtodunenſi univerſa privilegia Norigaudo pridem conceſſa, 9

GELASIUS II.

7. Unitati divinæ &c. Confirmatio Gualterii in Archiepiſcopum Ravennatem poſt Schiſma ejuratum, eique pallium cum aliis juribus concedit. 10

CALIXTUS II.

1. Religionis Monaſticæ &c. Privilegium Monaſterii Cluniacenſis. 10
2. Quæ Beati Petri &c. Berardo Epiſcopo Matiſconenſi Epiſcopale munus interdicit, donec ſatisfaciat de illatis Monaſterio Cluniacenſi injuriis. 12
3. Quæ Religionis &c. Confirmat regimen Eccleſiæ Bornhemienſis commiſſum Affligemienſibus precibus Clementiæ ſororis ſuæ Flandriæ Comitiſſæ. 12
4. Deceſſorum ſtatuta &c. Privilegium Maternitatis, quam vocat, Eccleſiæ S. Joannis Provinciæ Biſuntinæ in Eccleſiam S. Stephani ejuſdem Provinciæ. 12
5. Poſtquam ſupernæ &c. Confirmatio jurium Primatus Toletanæ Eccleſiæ. 14
6. In nomine ſanctæ &c. Concordatum Nationis Germanicæ antiquiſſimum circa electiones & Inveſtituras Epiſcoporum & Abbatum inter Imp. Henricum V. & Papam Caliatum II. factum Vormatiæ in conventu Imperii, Præſente Legato ſedis Romanæ Lamberto Cardinali Epiſcopo Oſtienſi, cum aliis duobus Cardinalibus. 14

HONORIUS II.

1. Sicut boni &c. Confirmatio excommunicationis latæ in Fulconem Comitem Andegavenſem. 15
2. Relatione Fratrum &c. Damnatio parvæ conſuetudinis exigendi pecunias ab his qui recipiuntur in Canonicos. 15

INNOCENTIUS II.

1. Si autoritas &c. Lotharlo Imperatori concedit allodium Terrarum Comitiſſæ Mathiedæ. 16
2. Juſtus Dominus &c. Erectio Eccleſiæ Januenſis in Metropolim. 16
3 Laborum venerabilium &c. Confirmat immunitatem Eccleſiæ Marſienſis & ſubſtitutionem Monachorum loco Canonicorum. 17
4 Quos diſpenſatio &c. Regium titulum Rogerio Siciliæ Regi ab Honorio conceſſum confirmat. 17

EUGENIUS III.

1. Nobilis Vir &c. Mandat ad Bermundum Biterrenſem antiſtitem, ut Trencavello Vicecomitis Biterrenſi permittat Capellam ſuo in Palatio conſtruere. 19
2. Beatorum Petri &c. Canonicis Petri Romanæ quartam oblationum partem concedit. 19

HADRIANUS IV.

1. Quæ à Prædeceſſoribus &c. Excommunicatin Gaufredi Comitis Ruſcinonenſis, qui legitimâ uxore dimiſsâ adulteram ſibi copulaverat. 20
2. Quoties à fratribus &c. Bulla Hadriani Papæ quarti, Confirmationis compoſitionem inter Epiſcopum & Comitem Gebennenſem. 20
3 Cum ex injuncto &c. Alia Bulla ejuſdem Papæ, per quam confirmat quaſcunque Largitionis factas Eccleſiæ Gebennenſi per Sereniſſimum D. Fredericum Imperatorem, & poſſeſſiones & bona quæcunque, quæ Geb. Eccleſia habebat, vel haberet in futurum, uſibus illius perpetuis corrobotat. 22

ALEXANDER III.

1. A noſtra &c. Enarrat quomodo à Romanis ſit exceptus 24
2. Omne datum &c. Templum quod ſitum eſt Jeroſolymis, variis communit Privilegiis, prohibens ne quis temere prædictum locum perturbet. 24
3. In Apoſtolicæ Sedis &c. Epiſtola Alexandri Papæ III. ad Joſcium Archiepiſcopum Turonenſem & ejus ſuffraganeos. Confirmat ſententiam interdicti latam in Ciſmarinam terram regis Angliæ propter vim illatam S. Thomæ Cantuarienſi Archiepiſcopo. 26
4. Vice Beati Petri &c. De matribus quæ prolis ſuæ procurant interitum: de inceſtis, & alia fœda libidine: de iis qui cum ſicca fæce vini, & micis panis vino intinctis, Miſſam faciunt: de matrimoniis ſine ſacerdotali benedictione factis, 26

LUCIUS III.

1. Omne datum &c. Templariis Privilegia ab Alexandro conceſſa confirmat. 27
2. Cum ſit &c. De quibuſdam abuſibus in Diœceſi Pictavenſi corrigendis. 29
3 Juſtis petentium &c. Donationes Godefridi I. Henrici I. & Godefridi II. Brabantiæ Ducum, in favorem equitum Templariorum confimat, 30
4. Cum ab eo &c. Canonicis Carnotenſibus prohibet pluralitatem beneficiorum, & reſidentiam præſcribit. 30
5. Quociens in &c. Confirmatio Sententiæ contra Comitem Gebennenſem. 30
6. Si quando &c. Mandat Archiepiſcopo Senonenſi, quod vetet Monachis, Canonicis, & Regularibus excommunicare, & ab excommunicatione abſolvere, niſi facultatem exhibuerint authenticam, unde eis hoc liceat: anno..... *Addenda.* a

URBANUS III.

1. Ex tenore &c. Bulla Urbani III. quæ confirmat Sententiam latam per Robertum Archiepiſcopum Viennenſem & Hugonem Abbatem Bonævallis ſuper Controverſiis exiſtentibus inter Arducium Epiſcopum & Willelmum Comitem. 31
2. Cum Anteceſſor &c. Approbatio ordinum Fratrum Cruciferorum, Hoſpitalis Bononienſis. 31
3. Audivimus & audientes &c. Ne domus clauſtrales Laicis dentur aut locentur. 32

GREGORIUS VIII.

Quoniam ad &c. Pro juſtitiâ faciendâ & litibus componendis. 32

CLEMENS III.

1. Cum univerſi &c. Privilegium conceſſum Scotorum Eccleſiæ & Regi quod à nullo poſſint excommunicari niſi à Papa, vel ab ejus Legato à latere anno 1188. 32
2. Cum in Lateranenſi &c. Quod Monachi & Canonici Regulares per oppida ſoli non moveantur. 33

CÆLESTINUS III.

1. Cum univerſi &c. Privilegium Eccleſiæ Scotorum: Anno 1192. 33
2. Cum Fiſcannenſe &c. Ne interdicto ſubjiciantur Eccleſiæ monaſterio Fiſcannenſi ſubjectæ. 34
3. Quæ in præjudicium &c. De non ſolvendis penſionibus, & non promittendis Eccleſiis antequam vacent. 34

INNOCENTIUS III.

1. Qui ad recipienda &c. Papæ Innocentii III. Bulla, quâ Epiſcopo Genevenſi poteſtatem concedit, Cenſuris Eccleſiaſticis ejus Eccleſiæ Clericos cogendi ut ſacris ordinibus initientur. 35
2. Vir unus &c. Ad Epiſcopos provinciæ Turonenſis, ut ſuos hortentur ad ferendas ſuppetias Balduino Imperatori Conſtaotinopolitano. 35
3. Si juſta filii &c. Ad priorem de Charitate, approbat conſuetudinem orandi pru malefactoribus. 36
4. Multotiens audivimus &c. Ad Epiſcopos Galliæ, de vitanda ſimonia in receptione Monachorum aut ſanctimonialium. 36
5. Rex Regum &c. Joannem Anglorum Regem, qni regnum Aogliæ Romanæ Eccleſiæ donaverat in Apoſtolicam protectionem admittit: Anno 1214. Legitur hîc Regium Diploma Joannis, quamvis Matthæus Paris, ot teſtatur Dacberius aliud Diploma ad annum 1213. referat. 36
6. Quanto melior &c. Ad Philippum Francorum Regem, ne impoſterùm uſuras in ſuo Regno patiatur. 38
7. Dignis laudibus &c. De electione libera univerſis & ſingulis Eccleſiis Angliæ Regni conceſſa: anno 1215. 38
8. Etſi chariſſimus &c. Pacta inter Regem Angliæ, & Barones ejuſdem Regni damnantur: anno 1215. 39
9. Miramur plurimum &c. Excommunicatio Generalis Baronum Angliæ. 40
10. Ad veſtram &c. Excommunicatio ſpecialis in Barones Angliæ 41
11. Univerſis Archiepiſcopis &c. Epiſtola contra Falſatores, & contra cenſores malignos. *Addenda* 2

HONORIUS III.

1. Expectavimus hactenus &c. Prælatos Hiberniæ arguit, quod pullulantem inter ſubditos hæreſim tolerarent: anno 1219. 41
2. Pervenit ad &c. Ad Archiepiſcopum Bituricenſem, contra Judæos in Bituriâ novas Synagogas conſtituentes. 42
3. Eccleſiarum utilitati &c. Numerum Canonicorum Anconitanæ Eccleſiæ, duodenarium decernit 43
4. Super muros &c. Petit ab Epiſcopis Galliæ unam præbendam in ſingulis Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis. 34
5. Non leditur &c Non Epiſcopos Angliæ, quod pecunias pro expenſis Regis colligant. 44
6. Cùm à nobis &c. Bulla ubi Monaſterium quoddam Conſtatinopolitanum adtribuit Monaſterio Caſinenſi. 44
7. Cùm Reges &c. Ludovicum VIII. Francorum Regem hortatur Albigenſes Regno exterminare: anno 1225. *Addenda.* 3

GREGORIUS IX.

1. Si oobilis vir &c. Mandat confirmari ſententiam excommunicationis in Ducem Britanniæ, & interdicti in terras ejus latam, & ſi non reſipuerit vaſallos ejus ab obedientia illi debita abſolvi. 44
2. Quonism abundavit &c. Ad uoiverſos Epiſcopos & Eccleſiæ Prælatos ut fratres Prædicatores ad officium prædicationis, & confeſſiones audiendas benignè recipiant. 46
3. Veteris exceſſibus &c. Anconitanos arguit ob commiſſa ſcelera in Epiſcopum Belluacenſem, & oi obediant mandatis ſedis Apoſtolicæ, eis excommunicationis ſententiam minatur. 46
4. Rex, qui Regni &c. Quod Theobaldus Navarræ Rex revocet ſtatuta cootra libertatem Eccleſiæ; Aono 1236. 47
5. Ut notam faciat &c. Inſtitutio Feſtivitatis Beati Edvvardi, Anno 1227. *Addenda.* 4

INNOCENTIUS IV.

1. Nonnulli de Civitate &c. Quod Auximani teneantur reficere damna illata per exercitum Friderici Imperatoris populo Anconitano: Anno 1246. 48
2. Ne glorientur &c. Facultatem dat Epiſcopo Anconitano revocandi quæcumque bona in feudum tenerent Alſini, Auximani, &c. 48
3. In coofpectu Dei &c. Quod Fratres Prædicatores obſequiis Prælatorum, ac Principum immorantes ſuis ſuperioribus devotè obediant. 49
4. Propter maris &c. Privilegium Civibus Ioſulæ Majoricarum, oe in poſterum ad lites dirimendas loca remota petere cogantur. 49
5. Petitio tua &c. Quâ Epiſcopo Genovenſi permittit omnibus illis qui eum vel ejus Diœceſis Eccleſias mœrore afficiunt, ſacris myſteriis interdicere. 49
6. Petitio tua &c. Quod oulli ex Fratribus Prædicatoribus liceat in electionem vel poſtulationem de ſe factam ad Epiſcopatum, vel alias dignitates invitis ſuperioribus, conſentire. Quodque nullus Archiepiſcopus nec Apoſtolicæ ſedis Legatus, aliquem de fratribus ad Epiſcopatum vel alias dignitates aſſumere præſumat. 50
7. Cùm dilecti filii &c. Ordo ſanctæ Crucis Huyenſis Leodienſis Diœceſis, approbatus & confirmatus per Innocentium IV. ſub Regula S. Auguſtini & Conſtitutionibus Fratrum Prædicatorum. 50
8. Illa Perſonam &c. Quod Angliæ Reginæ Devotionis gratiâ poſſie ingredi Oratoria, & Clauſtra Religioſorum cum decem mulieribus: anno 1243. *Addenda* 4
9. Ut ootam faciat &c. Solemnizatio Feſti Eduardi in Eccleſia Univerſali celebranda: anno 1243. *Addenda.* 5
10. Cùm ſedes &c. Bulla de Pluralitate Beneficiorum: anno 1245. *Addenda.* 5
11. Fervens Anglorum &c. Quod univerſi Eccleſiarum Patroni in Regno Angliæ poſſint ad Eccleſias in quibus habent Juſ-patronatus liberè præſentare abſque contradictionis obſtaculo: Anno 1245. *Addenda* 5
12. Quoties à nobis &c. Bulla continens Privilegium Abbati Britolienſi conceſſum, ut in Feſto S. Conſtantiani in adventu Domini poſſint Monachi cantare in Miſſa *Gloria in excelſis Deo*, & *Ite Miſſa eſt*: anno 2246. *Addenda.* 6
13. Cum olim felicis &c. Quod Abbates Ciſtercienſis Ordinis nullum ex Fratribus recipiant: anno 1247. *Addenda.* 6
14. Filiorum dextera &c. Bulla continens Indulgentias Cruce-ſignatis conceſſas, & mandatum de prædicanda Cruce: anno 1250. *Addenda.* 6
15. Celſitudinis tuæ &c. Quod Fratres Prædicatores equitare poſſint: anno 1230. *Addenda.* 9
16. Cum cariſſimo &c. Bulla de Collectoribus Redemptionum votorum Cruce ſignatorum: anno 1252. *Addenda.* 9
17. Cùm ſicut &c. De decima danda de Maneriis Epiſcoporum & Prælatorum Regi Angliæ, in ſubſidium Terræ Sanctæ: anno 1232. *Addenda.* 9
18. Habet Eccleſia &c. De Querela facta per Clerum Angliæ de gravibus oppreſſionibus Anglis illatis per Curiam Romanam, ratione proviſionum &c. anno 1252. *Addenda.* 10
19. Quia nonnunquam &c. Ad Comitem Pictavenſem ſuper tractatu cum Fratre ejus Comite Provinciæ, de transferendo in hunc Regno Siciliæ, tamquam Romanæ Eccleſiæ aperto: anno 1232. *Addenda.* 12

ALEXANDER IV.

1. Non inſolitum &c. Revocatio qoorundam lirerarum, & ſententiæ ab Innocentio IV. latæ in Regulares: anno 1254. 51
2. Cùm magiſter &c. Quod nullus fratrum Prædicatorum alii poſſit peccata confiteri, quàm ſuis Prælatis, niſi urgente neceſſitate: anno 1254. 51
3. Patris æterni &c. Quod Fratres Prædicatores & Minores in Diœceſibus eorum conſtituti, vel qoi ad præſentiam Prælatorum pervenerint permittantur uti liberè ſuis obſervantiis, ſtatutis & Indulgentiis Apoſtolicæ Sedis: anno 1253. 52
4. Quo vos in &c. Quod Miniſter Generalis Fratrum Minorum,

norum, Obligatos Ordini Fratrum Prædicatorum non recipiat: anno 1256. 52
5. Non ſolum in &c. Ne quis apud Fratres Minores recipiatur ad profeſſionem ante annuam probationem, anno 1256. 52
6. Petitionibus veſtris &c. Quod nullus Prælatus poſſit Fratres Prædicatores ad ſecum manendum, & ſua negotia procuranda aſſumere: anno 1256. 53
7. Cum Nos &c. Ad Henricum Angliæ Regem quod præſtet juramentum fidelitatis Romanæ Eccleſiæ nomine Edmundi Filii ſui pro Regno Siciliæ: anno 1255. *Addenda.* 11
8. Aſſueta Sedis &c. Conditiones ſub quibus Siciliæ Regnum conceditur Edmundo Filio Henrici Regis Angliæ: anno 1255. *Addenda* 12
9. Sacræ Religionis &c. Ad Magiſtrum Generalem, Prioreſque Ordinis Prædicatorum; quod dati in ſocios quibuſdam Prælatis poſſint corrigi, & ad ordinem revocari: anno 1257. *Addenda.* 16
10. Clamat in auribus &c. Eduardo Primogenito Regis Angliæ invaſionibus Tartarorum reſiſtendi poteſtatem largitur: anno 1260. *Addenda* 16

URBANUS IV.

1. Sedes Apoſtolica &c. Collegia Begghinarum, & Recluſarum Diœceſis Leodienſis in ſuam poteſtatem ſuſcipit: anno 1261. 53
2. Pium eſſe &c. Alterum in favorem Begghinarum Leodinenſium anno 1261. 53
3. Præ ceteris rebus &c. Bulla Regi Angliæ ſuper gravaminibus illatis Hiberniæ Clericis per Miniſtros Romanæ curiæ: anno 1261. *Addenda* 18
4. Qui cœlum &c. Citatio Ricardi Romanorum Regis ad ſedem Apoſtolicam ſuper controverſia Electionis inter ipſum, & Alfonſum Caſtellæ Regem: anno 1263. *Addenda.* 19
5. Non ſolum &c. De conditionibus à Rege, & Edmundo Filio non obſervatis, & de Regno Siciliæ alteri concedendo. *Addenda* 23

CLEMENS IV.

1. Olim Regno &c. Declarat ac decernit Angliæ Regem, ac filium ejus Edmundum Regni Siciliæ veros nunquam fuiſſe poſſeſſores: anno 1265. 54
2. Cum jam &c. Suo & Apoſtolicæ ſedis nomine Regnum Siciliæ Carolo Andegavenſi Comiti confert: anno 1265. 56
3. Conſtituti ab eo &c. Caroli Regni Siciliæ illuſtri, Infeudatio Regni Siciliæ per Dominum Papam Clementem IV. Domino Carolo S. Ludovici Regis Franciæ Fratri anno 1265. 65
4. Quia Deo &c. Ad Hugonem Comitem Ruthenenſem. Permittit ei habere altare portatile: anno 1266. 73
5 Inter ceteras &c. Statuta pro Eccleſia Anicienſi: anno 1267. 73
6 Intendentes quieti &c. Henrico Hugonis Filio Comiti Ruthenenſi concedit, ut à nullo Judice ſedis Apoſtolicæ Legato aut ſubdelegato poſſit excommunicari: anno 1268. 78

GREGORIUS X.

1. In litteris, &c. Bulla de Generali Concilio ad Lugdunum aſſignato, anno 1273. 78
2. Nefandum ſcelus, &c. Proceſſus Gregorij Papæ contra Guidonem de Monteforti, ſuper morte Henrici de Alamania: anno 1273. 79
3. Princeps inclite, &c. Bulla de Inſigni pœnitentia Guidonis de Monteforti, pro cæde Henr. de Alemania, & de traditione Guidonis in Carcerem: anno 1273. 82
4. Celſitudini Regiæ, &c. Bulla Regi, de Coronatione proroganda; ne vel ſuus vel ſuorum Prælatorum adventus ad generale Concilium impediretur: anno 1273. 83
5. Ut Rex &c. Bulla Regi Angliæ, ſe non intromittendo Rebus Eccleſiaſticis in Vaſconia tempore vacationis Eccleſiarum: anno 1274. 83
6. Cùm à nobis &c. Bulla Levellino Principi Valliæ, de quadam compoſitione, per Prælatos inter dictum Levellinum & Davidem Fratrem ſuum: anno 1274. 84

MARTINUS II. Dict. IV.

1. Longa retrò &c. Proceſſus habitus contra *Petrum* Regem Aragonum, anno 1282. Indictione undecima. 84
2. Ad fructus uberes &c. Ad ſuperiores Ordinis Prædicatorum, tribuit eis facultatem aliquos ex fratribus ſuis deſignandi ad audiendas confeſſiones. 91
3. Qui Regna &c. Aragoniæ Regnum ad Filium ſecundogenitum Regis Franciæ transferri præcipit: anno 1283. 91
4. Decet Excellentiam &c. Regi Angliæ mandat, ne Siciliæ & Aragoniæ Reges ſingulari pugnaturos certamine Waſconiæ Fines ingredi patiatur, neve præſentiæ ſuæ copiam faceret, locumve duello deſignaret: anno 1283. 94
5. Dum Regalis &c. Bulla ſuper pecunia in ſubſidium Terræ ſanctæ collecta, & in ſacris locis depoſita, per Regem Angliæ occupatâ, objurgatoria: anno 1283. 95
6. Dudum, propter &c. De his quæ acta ſunt inter Philippum Regem Franciæ & Carolum ejus filium ſecundogenitum ex unâ parte, & Joannem S. Cæciliæ Presbyterum Cardinalem ex alterâ, ſuper negocio Regni Siciliæ, anno 1284. 96

NICOLAUS IV.

1. Ad liberationem &c. Bulla Regi Angliæ directa, monitoria ut inducat Alfonsum Regem Aragoniæ, quod intendat liberationi Caroli primogeniti Regis Siciliæ, quem carceri detinuit mancipatum: Anno 1288. 98
2. Dudum ad &c. Pactis, ſive conditionibus pro liberatione Caroli Principis Salernitani conventis aſſenſum ſe præbere nullo modo denunciat: anno 1288. 99
3. A Regali memoria &c. Bulla Regi rogatoria, quod ejus miniſterio, Carolus Princeps Salernitanus, plenariæ libertati reſtituatur: anno 1288. 102
4. Ex parte cariſſimi &c. De Translatione Abbatiæ de Aberconvvey, & de validitate Bullarum à Pontifice nondum benedicto, & conſecrato confectarum, ac electi nomen nullatenus exprimentium: Anno 1289. 102
5. Nuper tibi, &c. Edicit quomodo decima Angliæ Regi conceſſa colligi debeat, & à quibus, & per quas perſonas: Anno 1290. 101
6. Gerentes cordi &c. Quod decima debeat colligi ſecundùm verum valorem, & per perſonas à ſede Apoſtolicâ deputatas: anno 1290. 105
7. Dudum ad &c. Bulla pro Foro Eccleſiaſtico contra Diplomata Regis Angliæ: anno 1291. 105

CÆLESTINUS V.

Fungentes pii &c. Bulla Monitoria Regi Angliæ ſuper Pace inter ipſum, & Philippum Regem Franciæ anno 1294. 106

BONIFACIUS VIII.

1. Glorioſus & mirabilis &c. Bulla de Abdicatione Cæleſtini Papæ V. & Electione Bonifacii VIII. anno 1295. 107
2. Olim dilectus &c. De Conceſſionibus, & actis quæ anteceſſor ejus Cœleſtinus imprudenter, & ignoranter fecerat revocandis, & adnullandis: anno 1295. 108
3. Statuimus ut &c. Quod Conſervatores conceſſi certis Ec

 eleſi

cleſiis à ſede Apoſtolicâ ab injuriis manifeſtis defendantur, qui jubentur eſſe Canonici, aut prædicti dignitatibus in Eccleſiis Cathedralibus: Anno 1295. *Conferatur Cap. ſtatutum II. de reſcriptis in ſexto.* 109

4. Qb tuorum &c. Carolus II. Siciliæ Rex, & Synodus Sanmaximinenſis literas Synodicas & communicatorias de inventione Reliquiarum S. Mariæ Magdalenæ ad Bonifacium miſerunt, & approbationis, ac confirmationis reſponſum retulerunt, præſenti diplomate egregium reliquiis D. Magdalenæ tribuente teſtimonium: anno 1295. 109

5. Clericis laïcos &c. De Tallagio ab Eccleſiaſticis Perſonis Papæ licentia non obtentâ non concedendo: anno 1296. 110

6. Regalis excellentiæ &c. De Matrimoniis in ordine ad pacem contrahendis, & detentione Regni Scotiæ Anno 1297. 111

7. Pridem ad &c. Ad Galliæ Archiepiſcopos. Permittit decimas colligi ex bonis Eccleſiaſticis in Regni ſubſidium: anno 1297. 112

8. Etſi de ſtatu &c. Explicatio Conſtitutionis de ſubſidiis Principibus ab Eccleſiâ non concedendis: Mox ſequitur Decretum Cleri Callicani de ſolvendis Regi biennii Decimis: anno 1297. 113

9. Tanquam univerſalis &c. De compromiſſo Regis in Papam tanquam in privatam Perſonam ſuper bello cum Galliæ Rege: anno 1298. 114

10. Scimus, fili, &c. Bulla monitoria Eduardo Angliæ Regi ut deſiſtat à Bello Scotiæ illato, quum Regnum Scotiæ ſit Eccleſiæ Romanæ feudum: anno 1299. 115

11. Salvator mundi &c. Suſpendit Privilegia Philippo Regi Franciæ conceſſa, & membris Conſilii ejus: anno 1301. 116

12. Nuper ad &c. Hæreſeos objectæ crimen diluit, aſſeritque ſe præterita Philippi Regis Francorum appellatione ad futurum ſeu Pontificem ſeu Concilium contra eundem proceſſurum: anno 1303. 117

13. Super petri &c. Philippum Regem, enarratis quæ ab eo geſta fuerunt, fidelium cœtu ſacriſque ſegregatum declarat: anno 1303. 118

14. Deum time &c. Bulla quâ ſuam in temporalibus, & ſpiritualibus poteſtatem Francorum Regi denunciat, brevis nimium, quæ vix creditur à Pontifice ſine ulla honoris præfatione ad Regem miſſa in re tanti momenti, ſed è prolixiori quâdam, quam poſt breviorem damus excerptam jure ſuſcipiatur *Bulæus* in *hiſtor. univerſ. Pariſienſ.* qui utraſque refert unà cum Regis reſponſo ad Bonifacium: anno 1303. 120

BENEDICTUS X.

1. Flagitioſum ſcelus &c. Declaratio Excommunicationis contra complices violentiæ Prædeceſſoris ipſius Bonifacio VIII. factæ Peruſii 7. Id. Junii an. 1304. 124

2. Ut eo magis &c. Bulla ad Philippum Francorum Regem revocatoria reſervationum beneficiorum à BONIFACIO factarum, & liberam Ordinariis ſuper Beneficia reſtituit poteſtatem: anno 1304. 124

CLEMENS V.

1. Habet in te &c. Bulla Angliæ Regi de Proviſione pro ſuo Nepote: anno 1305. 125

2. Claris patere &c. Ad Angliæ Regem, ne Nunciis Pontificiis moleſtias inferat: anno 1306. 125

3. Ex devotionis &c. Bulla quâ, poſtulante Epiſcopo Gebennenſe, Quæſitores nominat qui ejus Diœceſin inſpiciant, redituſque annuos percipiant, cùm ſupra dictus Epiſcopus ipſemet propter bellum percipere nequeat: anno 1306 126

4. Paſtoralis præeminentiæ &c. Anglorum Regi pro Captione Templariorum uno die facienda, eodem modo quo Rex Franciæ proceſſerat: anno 1307. 126

5. Faciens miſericordiam &c. Bulla quæ tangit crimina Templariorum confeſſa, jubetque inquiri ſuper articulis tranſmiſſis: anno 1307. 127

6. Paſtoralis præeminentiæ &c. Quod omnes Templarii Regni Siciliæ, & eorum bona capiantur uno die, quodque ipſorum Perſonæ, & bona cuſtodiantur, quodque de ipſis fuerit aliud ordinatum: anno 1307. 131

7. Quia ſicut &c. Ad Philippum IV. cognomento Pulchrum Galliæ Regem: de his, quæ egerit ut Principibus Electoribus Germaniæ ſuaderet electionem Fratris Regis Caroli Comitis Andegavenſis in Regem Romanorum: anno 1307. 132

8. Dudum prout &c. Ad Philippum Pulchrum de tractatu cum Republica Venetâ pro Imperio Conſtantinopolitano pro Carolo ipſius Philippi Fratre obtinendo: anno 1307. 132

9. Dudum poſtquam &c. Citatio eorum qui Bonifacium Prædeceſſorem Pontificem Hæreſeos accuſant: anno 1308. 133

10. Ad omnium &c. Bulla, quæ repetitis Templariorum criminibus eoſdem, & omnes ipſis faventes excommunicationis fulmine ferit: anno 1318. 134

11. Quanto inter &c. Ad Epiſcopum Wigornienſem, ut inducat Regem Angliæ ad Reformandos exceſſus officialium ſuorum: anno 1308. 135

12. Faciens miſericordiam &c. Inquiſitores ſuper negotio Templariorum aſſignantur, & deputantur in Regno Angliæ: anno 1308. 136

13. Attende, Fili, &c. Bulla ſuper liberatione Epiſcoporum Glaſquenſis, Sancti Andreæ, & Lycheſeldenſis, & de bonis Templariorum: anno 1308. 138

14. Supra montem &c. Ad Epiſcopum Wigornienſem, quod Regem moneat à gravaminibus Eccleſiæ abſtinere, quodque Miniſtros ab injuriis Perſonis Eccleſiaſticis inferendis, coërceat, nec non quod cenſum Eccleſiæ Romanæ debitum integraliter perſolvat: anno 1309. 139

15. Tuæ devotionis &c. Privilegium Regi Angliæ ne à ſedis Apoſtolicæ delegatis poſſit excommunicari: anno 1309. 142

16. Multo ſicut &c. Confirmantur jura prætenſa à clero Provinciæ Britanniæ contra Ducem, Nobiles alioſque ejuſdem Provinciæ: anno 1309. 142

17. Rex pacificus, &c. Ad Philippum Pulchrum Bulla, qua teſtatur quantam deſideret ipſius concordiam perpetuam cum Henrico VII. Rege Romanorum, & quod ideò non ſit aſſenſurus, ſi hic Regna Arelatenſe, & Viennenſe in alium Principem ſæcularem transferre vellet: anno 1309. 144

18. Ex parte chariſſimi &c. Bulla quæ narrat tum adverſarios, tum Patronos cauſæ Bonifacianæ, deſertis judiciariis formulis litis arbitrium permiſiſſe eidem Clementi, qui laxatis cenſuris in Regem, & Regnum Galliæ latis, plurimiſque in illius Gentis laudem dictis, inter alia decernit, literas, & ſententias Bonifacii Regi Franciæ injurias è regeſto Pontificio eradendas: Anno 1310. 145

19. Licet Guilielmus &c. Abſolutio de Nogareto, impoſitâ ei admodùm ſeverâ pœnitentiâ: anno 1350. 148

20. Ad providam Chriſti &c. Super conceſſione factâ Hoſpitali S. Joannis Hieroſolymitani de bonis Templariorum anno 1312. 148

21. Nuper in Generali &c. Bulla Anglorum Regi porrecta pro Hoſpitalariis de Terris Templariorum in Concilio Viennenſi eis collatis, ipſis liberandis: anno 1312. 150

JOANNES XXI. Dictus XXII.

1. Vocatis nobis &c. Bulla de Treguis Scotiæ per biennium, & Infractoribus excommunicatis: anno 1317. 151

2. Perſonam cariſſimi &c. Excommunicatio contra omnes inimicos Regis Angliæ, & Invaſores Regni: anno 1317. 152

3. Habet inſinuatio &c. Super Roberto de Brus, & Eduardo Fratre excommunicandis: anno 1317. 152

4. Dolenter audivimus, &c. Bulla contra Fratres de Ordine Mendicantium ad Populum Hybernicum rebellionem prædicantes: Anno 1317. 153

5. Vocatis nobis, &c. Bulla, de Treugia inter Regem, & Robertum de Brus ineundi: anno 1317. 154

6. Perſonam cariſſimi &c. Bulla de excommunicando Regni, Inva-

Digitized by Google

Invaſores, & Turbatores Pacis: Anno 1317. 154

7. Ordinis veſtri &c. Ne quis è Fratribus Ordinis Prædicatorum in Epiſcopum electus abſque facultate ſuperiorum electionem acceptet: Anno 1317. 155

8. Soper omnia &c. Fratri Michaeli Ordinis Minorum committit cauſam quorundam Frattum ejuſdem Ordinis non benè de fide ſentientium: Anno 1317. 155

9. Creſcit facile &c. De Berewico poſt publicationem Treugarum occupato de litteris Apoſtolicis laceratis, & de Roberto de Brus excommunicando: anno 1318. 156

10. Infuſum à Deo &c. Contra exceſſus Seneſcalli Vaſconiæ: Anno 1318. 158

11. Attendentes, filii &c. Bulla de licentia tractandi de pace cum excommunicatis: Anno 1319. 158

12. Dudum poſt &c. Bulla, de Poteſtate Fulminandi contra Robertum de Brus, perpetuata. 158

13. Dudum perſonam &c. Bulla Excommunicationis contra Invaſores Hiberniæ: Anno 1320. 161

14. Ut eorum &c. Super proceſſu & tranſactis inter Nuncios Roberti de Brus & Papam, notificatoria: anno 1320. 162

15. Vas electionis &c. Sententia adversùs errores Joannis de Polliaco: anno 1321. 163

16. Dudum poſt &c. Concedit literas, & poſſeſſiones Templariorum Fratribus Hoſpitalis S. Joannis Hieroſolymitani in Angliâ: anno 1322. 163

17. Si Fratrum &c. Contra uſurpantes Romani Imperii Vicariatum: anno circiter 1323. 165

18. Ne celſitudo &c. De Colloquio inter Papam & Comitem de Murref Angli, & ſuper titulo Regis in literis ad Robertum de Brus ſcribendis: anno 1324. 166

19. Certum proceſſum &c. Bulla contra Hæreticos qui dogmatizant, & prædicant ſuprematum eſſe in Cæſare & noo in Papa: anno 1327. 167

20. Cum de his &c. Declarat Beghinas Belgicas eſſe immunes ab erroribus Beghinarum Alemanniæ quas Clemens V. damnaverat: anno 1320. 174

21. Nuper in Conſiſtorio &c. Excommunicatio Michaelis Ceſenatis Prioris Generalis Ordinis Minorum, Guillelmi Okami, aliorumque Conſiliariorum Ludovici IV. Imperatoris: Anno 1330. 176

22. Ne ſuper iis &c. Declarat Papa ſuam de Viſione Beatifica opinionem: anoo 1336. 178

BENEDICTUS XI. DICTUS XII.

1. Cum illos &c. Contra Pravos Mores Clericorum Eccleſiæ Narbonenſis: Anno 1334. 178

2. Dudum te, &c. De exceſſibus Imperatoris, contra Confœderantes cum ipſo, & contra titulum Vicarii Regi ab ipſo datum, & de decimis Regi Franciæ, non contra Regem Angliæ, ſed contra Invaſores Franciæ conceſſis: An. 1338. 179

3. Recentem habemus &c. De Proceſſibus contra Imperatorem, ac confederantes cum ipſo, & contra Titulum Vicarii à Rege aſſumptum: anno 1339. 182

4. Dum diligenter &c. Franciæ & Angliæ Reges ad pacem hortatur, & litem componere ſe paratum exhibet: anno 1339. 183

5. Nuper excellentiæ &c. Ad Angliæ Regem hortatoria, ne utatur nomine, & Titulo Regis Franciæ: anno 1340. 184

CLEMENS VI.

1. Quia ſcimus te, &c. Epiſtolæ variæ quibus quamplurima privilegia concedit Regi & Reginæ Francorum, diverſis anois ſcriptæ. 185

2. Dudum affectionibus &c. Ad Regem Angliæ, quod inclinet animum ad pacem: adjiciens nova tangentia Turcas: anno 1345. 193

3. Præſontatas pridem &c. Bulla ad litteras, & Nuncios Regis reſponſoria de Treugis, & de attemptatis contra Treugas, ac ſuper variis hinc inde tractatis, pacem bellumque tangentibus; anno 1345. 193

4. Deſiderantes ſtatum &c. Fratres Hoſpitalis B. Mariæ de Caritate in Diœceſi Catalaunienſi ſub ordine & regula Sancti Auguſtini conſtituit: anno 1347. 197

5. Attendentes providè &c. Confirmatio Privilegii Urbani IV. Univerſitati Patavinæ de Cancellariatu Academiæ Epiſcopo conceſſi: anno 1347. 198

6. Petitio pro &c. Abſolutio Wilielm. Okami ab Anathemate anno..... 199

INNOCENTIUS VI.

1. Nuper ſiniſtris &c. Bulla ſuper diſcordia inter Regem Navarræ & Normandiæ Ducem ſuborta: anno 1358. 200

2. Dilectum Filium &c. Bulla de Eccleſiaſticis in Regno Franciæ non moleſtandis: anno 1360. 200

3. Nuper quanto &c. Excluſio petitionum Regis Angliæ ſuper Promotione Androyni Abbatis in Cardinalem: an. 1360. 201

4. Pervenit nuper &c. Bulla ſuper Concordia inter Ducem Brittanniæ & Carolum de Bloys: anno 1361. 201

5. Recipimus nuper &c. Ad Regem Angliæ ſoper deductione 100. millium Florenorum de ſumma per Regem Franciæ ſolvendâ, & de recipiendo tantundem de ſubſidio Cleri: an. 1362. 201

6. Debitum æquitatis &c. Super Deductione & Receptione antedictis 202

URBANUS V.

1. Inſonuit, Fili &c. Bulla pro Regina Siciliæ ſuper rumore Provincia invadenda: anno 1367. 203

2. Quam ſit &c. In favorem Caroli Galliarum Regis contra Seditioſos, qui Pariſiis & alibi Societatem compoſuerant, nuncupatam: *La grand Compagnie*, ad turbandum Regni Statum: anno 203

3. Sacrorum Canonum &c. Archiepiſcopo Narbonenſi Conciliorum Provincialium celebrationem mandat: anno..... 205

4. Cum uſus &c. Quod Caſinenſis Pſalterio Gallicani utantur anno..... 206

GREGORIUS XI.

1. Ad procurandam &c. Deputat duos Cardinales pro ſedandâ diſcordiâ inter Reges Angliæ & Franciæ obortâ: anno 1371. 206

2. Eximiæ devotionis &c. Bulla de Compoſitione inter Regem & Papam per Nuncios ex utraque parte concordata: anno 1375. 207

3. Proceſſus graviſſimos &c. Contra Florentinos: anno 1376 207

4. Zelus Catholicæ &c. De Inquiſitione Fidei in Francia: an..... 208

5. Non ſine dolore &c. Anconitanos excitat contra Auſculanos & Firmanos Romanæ Eccleſiæ anno 1376: 208

6. Morari cogimur &c. Admonitus Gregorius quid rerum in Anglia moliretur Wicleffus, quæve pernicioſa dogmata ſpargeret, hâc Bullâ præcipit capi, & tradi in manus Archiepiſcopi Cantuarienſis, aut Epiſcopi Londinenſis: anno..... 208

URBANUS VI.

1. Conſtituti in &c. Litteræ Bullatæ, quibus CLEMENS Papa VII. Regnum Adriæ inſtituit, comprehendens partem terrarum Eccleſiæ Romanæ in Italia, ac Ludovico Duci Andegavenſi tribuit 15. Kal. Maii 1382. 209

2. Clara devotionis &c. Bulla pro ſpecialibus honoribus & Favoribus Regis Angliæ: anno 1379. 215

3. Inter ſollicitudines &c. Confœderationes cum Hæreticis quacunque firmitate roboratas eſſe nullas decernit: an. 1382. 217

4. Etſi animatum &c. Adverſus Mendicantes qui ſacramentorum Adminiſtrationem & ſacras Conciones habere, multa item Eccleſiaſtica munia obire contendebant: anno 217

5. Nuper cum &c. Ad Imperatorem contra Confœderationes cum Hæreticis: anno 1383. 218

6. In Supremæ dignitatis &c. Inſtitutio Univerſitatis ſtudii generalis ad Normam Academiæ Pariſienſis in Urbe Colonienſi: anno 1388. 218

BONIFACIUS. IX.

Magnæ devotionis &c. Libertates, immunitates & Privilegia oppido Lovanienſi à Prædeceſſoribus ſuis, à Regibus, aliiſque Principibus conceſſa confirmat: anno 1392. 219

ALEXANDER V.

Regnans in excelſis &c. Medicantibus permittit ubique Evangelia prædicare, ſacramenta adminiſtrare, cæteraque munia, quæ Parochi obire ſolent: anno 1409. 220

JOANNES XXII. DICTUS XXIII.

1. In Apoſtolicæ ſedis &c. Revocatoria Bullæ Alexandri V. Prædeceſſoris de Privilegiis Mendicantium propter turbas in Clero Gallicano obortas: anno 1410. 223

2. Cum juxta &c. Pariſienſi Univerſitati indulget, ut Cancellarius Pariſienſis poſſit abſolvere Magiſtros, & Scholares ab omnibus Cenſuris; & cauſæ Univerſitatis quæ in Romanâ Curiâ diſceptari ſolebant, in Curiâ Epiſcopali Pariſiorum diſceptentur: anno 1412. 223

3. In caſſum ſacrorum &c. Archiepiſcopis quibuſcumque edicit Conciliorum Provincialium celebrationem ſingulis trienniis anno 1412. 225

MARTINUS III. DICTUS V.

1. Divina Providentia &c. Ad Henricum Angliæ Regem ſuper geſtu, & ſummiſſione Johannis XXIII. Pſeudo Pontificis notificatio: anno 1419. 225

2. Tunc injunctum &c. Confirmatio altera fundationis Capellæ, quam juxta Eccleſiam Genevenſem erexerat Joannes de Brogniaco Cardinalis Epiſcopus Hoſtienſis; quam

etiam prius confirmarat Benedictus XIII. ex bulla mox ſequenti. 225

BENEDICTUS XIII.

Dictus PETRUS DE LUNA Anti-Papa.

1. Confirmatio fundationis, & dotationis Capellæ Collegiatæ juxta Eccleſiam Geneven. à Cardinali Joanne Alarmet de Brogniaco Epiſc. Hoſtienſi erectæ, quam etiam confirmavit MARTINUS V. ut ex Bulla ſuperiori. 226
2. Sapientiæ immarceſcibilis &c. Erectio Univerſitatis in oppido Lovanienſi ad preces Joannis IV. Brabantiæ Ducis, anno 1426. 232

EUGENIUS IV.

1. Quoniam ex &c. Ad Archiepiſcopum Cantuarienſem, quâ eum ad Concilium Bononiæ habendum invitat: anno 1431. 233
2. Quoniam ex &c. Ad Ducem Bedfordienſem, quâ invitat ejus Deputatos ad Concilium Bononiæ indictum: Anno 1431. 234
3. Quoniam alto &c. Bulla Eugenii, quâ damnatur hæreſis Bohemicorum, Concilium Baſilienſe diſſolvitur, & Bononiam transfertur: anno 1431. 235
4. Singularis devotionis &c. Per Breve Apoſtolicum mittit Philippo Bono Burgundiæ ac Brabantiæ Duci Hoſtiam miraculoſam, quæ modo aſſervatur Divione in Burgundiâ: anno 1433. 236
5. Reddidit nobis &c. Bulla quâ Pontifex negat ſe Ducem Burgundiæ à juramentis Regi Angliæ, & Regis Patri præſtitis abſolviſſe: anno 1435. 237
6. Exiſtimantes, olim &c. Ad Concilium Baſileenſe, reſpectu negociationum, cum Græcis initarum ob eorum adventum ad dictum Conſilium: anno 1434. 237
7. Pro nonnullis &c. Ad Concilium Baſilienſe quâ ſuis Legatis fiducia à Concilio præſtanda eſt: anno 1435. 238
8. Venerunt ad &c. Ad Conſilium Baſilienſe, quâ id monet ſe miſurum eſſe Nuntium: anno 1436. 238
9. Gratus Nuncius &c. Bulla, per quam recommendat Imperatorem Sigiſmundum Baronibus, cæteriſque Nobilibus Pragenſibus, aliiſque Civitatibus Bohemiæ, affectionem ſuam erga Regnum ipſum, ejuſque Incolas declarando: anno 1436. 238
10. Solemni natalis &c. Ad Marchionem Brandenburgenſem propter Electionem Imperatoris Sigiſmundo ſufficiendum: Anno 1437. 239
11. Cum Venerabiles &c. Ad Nobilem virum Albertum Bavariæ Ducem, ut ad Dietam apud Nurimbergam ordinatam ſe transferat, & Sedi Apoſtolicæ faveat: An. 1437. 239
12. Accepimus literas &c. Inſtructio Papæ Eugenii ad ſuos Nuntios, miſſos ad Dietam Francofurti coactam, ad eligendum Imperatorem. Anno 1439. 240
13. Dum intra &c. Confirmat Privilegia Univerſitatis Patavinæ ad inſtar Pariſienſis Anno 1439. 240
14. Quam proximis &c. Ad Univerſitatem Pariſienſem, quâ Libri in Sedem Apoſtolicam ſcripti damnantur: An. 1440. 241
15. Ad jugem &c. Confirmatio Privilegiorum Ordinum Mendicantium Anno 1442. 242
16. Dum intra &c. Inſtitutio Capituli ſecundæ Fundationis Decem Canonicorum in Eccleſiâ Collegiatâ S. Petri Lovanii: Anno 1443. 243
17. Paſturalis officii &c. Nuntiat Epiſcopo Trajectenſi, quod Ducatum Clivenſem ab omni Poteſtate Spirituali Archiepiſcopi Colonienſis, & Epiſcopi Monaſterienſis eximat, dictoque Trajectenſi injungit, ut Epiſcopum Titularem deputet, qui Epiſcopalibus muneribus juxta beneplacitum Ducis fungatur: Anno 1444. 245
18. Commiſſam nobis &c. Eccleſiaſticos, & Sæculares univerſos ditionis Clivenſis à juramentis Archiepiſcopo Colonienſi, & Epiſcopo Monaſterienſi præſtitis abſolvit, & omnes eorum pœnas, ſententias, cenſuras &c. nullius roboris exiſtere decernit: anno 1445. 246
19. Inter cæteras &c. Super diverſis Indultis, Diſpenſationibus, ac Conceſſionibus datis Friderico III. Imperatori & Principibus Germaniæ qui receſſerant à Neutralitate, & obedientiam Rom. Pontifici præſtiterant: Anno 1446. 247
20. Ad tranquillitatem &c. Conceſſio ad inſtantiam Friderici Imp. facta, ut Decreta Concilii Baſileenſis ab Alberto Rege acceptata porrò in Germania obſerventur, uſque ad futuram modificationem; Anno 1446. 249

NICOLAUS V.

1. Rationi convenit &c. Confirmat Confraternitatem ſeptem Capitulorum initam à Capitulis Flandro-Belgicis, quod frequentius quàm par eſſet ad Urbem Cameracenſem pro litibus evocarentur: anno 1446. 251
2. Quam ſit &c. Amedeum omni Dominio Sabaudiæ privatum, atque illud ad Regem Franciæ devolutum declarat. Deinde fideles hortatur quod ſumant arma in Amedeum, ejuſque ſequaces: Anno 1447. 251
3. Si juxta &c. Faſciculus concordatorum Nationis Germanicæ cum Pontificibus Rom. ſub *Martino* V. *Eugenio* IV. & *Nicolao* V. ex quibus poſtrema vulgo habentur, quæ tamen ſe referunt ab priora & ex iis capiunt lucem: itaque cætera quoque hîc ſub Nicolai Pontificatu referre placuit ad annum 1447. 252
4. Tanto nos &c. Quæ Schiſmatis tempore ſunt acta nulla vult ac decernit: anno 1448. 256
5. Tanto nos &c. Irritas decernit quaſcunque Cenſuras inflictas occaſione ſchiſmatis: anno 1449. 256
6. Quas ob cauſas &c. Renunciatio FELICIS V. qua deponit Papatum, in Concilio Generali Lauſannæ 7. Id. April. 1449. 258
7. Inter innumeras &c. Alfonſo Aragoniæ, & Siciliæ Regi concedit Inſulam Caſtri Rabei Rhodo vicinam: anno 1450. 259
8. Receptis litteris &c. Renuit Tributum Eccleſiaſticis à Carolo Francorum Rege imponi: anno 1450. 259
9. Magnam laudem &c. Bulla ad Syndicos Genevenſes miſſa, quâ laudat eos poſuiſſe obicem ne captivus è ſua Urbe exiret Epiſcopus Montis-Regii, & hortatur eos ut illum tueantur: anno 1451. 259
10. Licet deſiderium &c. Franciſcum Sfortiam &c. Mediolani Ducem hortatur ad Pacem ineundam: anno 1452. 260
11. Accedens ad &c. Carolo VII. Francorum Regi, quod nonnulla poſtulet contra Canonum Sancita, concedere non poſſe ſignificat: anno 1452. 260
12. Etſi Propheta &c. Concedit Indulgentias Feſtum *Beatæ* Mariæ de Nive in Provincia Rothomagenſi celebrantibus: Anno 1454. 261
13. Romanus Pontifex &c. Alfonſo Luſitaniæ Regi cujus Filius Henricus ſtudio iter in Indiam Orientalem aperiendi uſque ad Guineam & Nigrum Fluvium penetraverat, & inſulas varias detexerat, Imperium Guineæ, & poteſtatem Barbariæ Regna ſubjiciendi concedit, prohibens ne alii ſine Luſitanorum permiſſione ad eas oras navigent: Anno 1454. 261

CALIXTUS III.

1. Regis æterni &c. Declaratio per obitum Alfonſi Aragonii Neapol. Regis, Regnum ad Romanam ſedem devolutum: Anno 1458. 264

PIUS II.

1. Licet olim &c. Inſtitutio novæ Militiæ in Turcas, cujus ſedes debet eſſe in Inſula Lemno: anno 1459. 265
2. Hodie dilectum &c. Ad Vaſallos Eccleſiæ Genevenſis, qua illis recipiendus Epiſcopus, J. L. Sabaudus: an. 1459. 265
3. Hodie dilectum &c. Ad Populum urbis & Diœceſis Genevenſis, quâ recipiendus Epiſcopus J. L. Sabaudus anno 1459. 266
4. Accepimus ex &c. Littera Apoſtolica Pontificis pro tollenda pragmaticâ Sanctione, cum Reſponſo Luduvici Francorum Regis: an. 1460. 266
5. Bello jam &c. Fridericum Imperatorem declarat Ducem Generalem Exercitus Chriſtiani contra Turcas. Anno 1460. 267
6. Juſtiſſima quamvis &c. Narratio Geſtorum Sigiſmundi Auſtriæ Ducis contra Cardinalem de Cuſa: mox ſequitur citatio ejuſdem: anno 1460. 268
7. Ineffabili ſummi &c. Declaratio Apoſtolica pœnalis contra Sigiſmundum Auſtriæ Ducem: anno 1460. 271
8. Inter felicitates &c. Erectio Univerſitatis Nannetenſis anno 1463. 275

PAULUS II.

1. Etſi à ſummo &c. Privilegia aliarum Univerſitatum concedit Univerſitati Biturienſis: anno 1465. 277
2. Romanum decet &c. Parochialem Eccleſiam S. Gaugerici Valencenenſis unit Capitulo B. Mariæ ad Aulam Comitis (nunc in Eccleſia S. Gaugerici reſidenti) cum jure conſtituendi Vicarium amovibilem: an. 1467. 278
3. Exigit veſtias &c. Alia ejuſdem argumenti quò Superior data: anno 1470. 279
4. Primo ipſe &c. Fœdus initum inter ſummum Pontificem, & Rempublicam Venetam 28. Maii 1469. 280

SIXTUS IV.

1. Ad univerſalis &c. Ad ſubvertendam Pragmaticam ſanctionem hanc Bullam edit circa Beneficia in Galliarum Regno, Ordinariis ſex menſes concedens ad Beneficia conferenda; totidem ſibi retinens: an. 1472. 281
2. Quotidie ad nos &c. Ad LUDOVICUM Francorum Regem; conqueritur quod concordata non obſervet, quæ extant inter extravagantes communes Cap. *ad Univerſalis de Treuga & Pace*: anno 1474 282
3. Creditam nobis &c. Quod in Eccleſia Metropolitanâ Colonienſi nullus ad octo præbendas Presbyterales aſſumatur niſi Doctor: an. 1474.
4. Hodie dilectum &c. Bulla Pontificis SIXTI IV. ad populum Urbis & Diœceſis Genevenſis, quâ recipiendus Epiſcopus Joannes de Compois: anno 1482. 282
5. Solicitudo Paſtoralis &c. Bulla SIXTI IV. quâ præcipit Duci Sabaudiæ aut ejus Conſiliariis ne ulteriùs infeſti ſint Epiſcopo Genevenſi, utque omnia tollant obſtacula, quibus non permittitur ipſis libera & ſuprema ſuæ Eccleſiæ poſſeſſio: Et ſi deſint obſequio feris interdictô omnes inobedientes, Urbem & Diœceſim ipſam Genevenſem, & omnes terras & Dominia Ducis Sabaudiæ ultra montes. Eâ in Bullâ inſerta eſt revocatio ſummi Juris in Genevam, Duci Zeringuen conceſſi, & ceſſi Comiti Genevenſis, facta anno 1162. ab Imperatore Friderico: anno 1483. 284

INNOCENTIUS VIII.

1. Sacro Sanctæ &c. Bulla Innocentii Papæ VIII. pro confirmatione ſtatuorum Eccleſiæ Cathedralis Genevenſis: anno 1484. 286
2. Romanus Pontifex &c. Bulla ſuper Succeſſione in Regno Angliæ approbatoria, & contra Rebelles excommunicatoria; anno 1486. 297
3. Redemptoris & Domini &c. Bulla de Matrimonio inter Henricum VII. & Eliſabetham Filiam Eduardi IV. annô 1486. 299
4. Apoſtolicæ ſedis &c. Commiſſio Archiepiſcopo Cantuarienſi pro abſolutione Tumultuantium: anno 1487. 300
5. Romani Pontificis &c. Bulla contra Hibernicos Prælatos qui Lambertum Symnell prætenſum de jure, de Facto in Regem coronarunt: anno 1488. 305
6. Sedis Apoſtolicæ &c. Bulla contra tumultus excitantes ſuper Jure ſuccedendi in Regno Angliæ: anno 1488. 302
7. Hodie ſiquidem &c. Bulla Innocentii VIII. pro receptione Antonii Championis nominati ab illo ad Eccleſiam Gebennenſem: anno 1490. 402

BULLA-

Digitized by Google

BULLARIUM ROMANUM,

TOMUS NONUS,

SIVE

CONTINUATIO, PARS TERTIA.

HADRIANUS PRIMUS PONTIFEX XCVII.

ANNO DOMINI DCCLXXII.

Anno 772.

Anno 844.

Hadrianus Primus, Romanus, qui diuturniorem ceteris Pontificibus tùm Prædeceſſoribus, tùm Succeſſoribus Papatum tenuit, primus in Occidente Sacrarum Imaginum cultum firmavit Decreto, quô tempore & in Oriente Concilium Nicænum ſecundum contra Iconomachos Anno DCCLXXXVII. idem ſanciverat. Primus item, quod traditur, Pontificias Literas cerâ pridem ſignari ſolitas plumbo muniri conſtituit. Parum abfuit quin annos Petri hic Pontifex attigiſſet, ſedit quippè annis 23. menſibus 10. diebus 18. (*Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Editionis Luxemb.* 1727. *fol.* 19. *App.*)

Ex Oper. Diplom. Miræi Tom. I. Pag. 643.

Carolo Magno Muſiva, & Marmora Palatii Ravennatis auferenda concedit: anno 782.

POtentiæ veſtræ, per Arvinum Ducem, ſuſcepimus apices: in quibus referebatur, quod Palatii Ravennatis Civitatis muſiva atque marmora, cæteraque exempla, tam in ſtrato, quamque in parietibus ſita, vobis tribueremus.

Nos quidem libenti animo & puro corde, cum nimio amore veſtræ Excellentiæ tribuimus effectum: & tam marmora, quamque muſivum, cæteraque exempla, de eodem Palatio vobis concedimus auferenda: quia per multa veſtra laborioſa regalia certamina multis bonis fautoris veſtri Beati Petri, Clavigeri regni cœlorum Eccleſia quotidie fruitur, quatenus merces veſtra copiosa deſcribatur in cœlo.

SERGIUS SECUNDUS, PONTIFEX CIV.

ANNO DOMINI DCCCXLIV.

SErgius hujus nominis ſecundus Gregorio IV. ſucceſſit, quem primum Pontificum fuiſſe, qui nomen mutarit, utpote qui priùs Petrus Buccaporcius diceretur ab aliquibus eſt proditum, quamvis alii nominis mutationem Adriano tertio adſcribant. Trium annorum fuit Pontifex. Obiit anno 847. cui Leo IV. ſucceſſit, qui prior, ut aliqui tradunt, Populo pedes præbuit deoſculandos. (*Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Edit. Luxemb.* 1727. *fol.* 19. *App.*)

Ex Oper. Diplom. Miræi Tom. I. pag. 647.

Excerptum ex Epiſtolâ *Sergii* ad Epiſcopos Transalpinos, quâ Drogonem Archi-Epiſcopum Metenſem Caroli Magni Imperatoris Filium naturalem deſignat Vicarium ſedis Apoſtolicæ in Gallia & Germania: an. 844.

FRATRES cariſſimi, quia Nos cunctarum ſollicitudo angit Eccleſiarum, ubi ipſi adeſſe non poſſumus, more præcedentium noſtrorum, moderationis noſtræ Vicarios damus. Ad noſtræ igitur humilitatis vicem, cunctis provinciis trans Alpes conſtitutis DROGONEM Archiepiſcopum Metenſem, glorioſi quondam Caroli Imperatoris filium, cujus beatiſſimi moderatoris induſtria Romanorum Francorumque concorporavit Imperium, cautâ deliberatione conſtituimus: Ut quia Sereniſſimi atque piiſſimi filii noſtri, magni Imperatoris *Hlotharii*, ejusque Fratrum dilectiſſimorum Filiorum noſtrorum *Hludovvici* & *Caroli* Regum Avonculus eſt, inſuper ſanctitate doctrinâque conſpicuus, ab hac ſede ſanctiſſima Apoſtolorum Principis auctoritate perceptâ, veſtris neceſſitatibus, vice noſtrâ, idoneus ubique Miniſter exiſtat. Et quia omnium veſtrorum ſollicitudinem illi ge-

rere præcepimus, omnium volumus obedientiam comitari.

DECET ſanè, Fratres ut qui pro omnibus laborat, cunctorum ſubſidio fulciatur. Huic ergo in congregandis Generalibus Synodis, in omnibus ſupra dictarum Regionum partibus, noſtram commodamus auctoritatem: & quidquid Provinciali Synodo fuerit definitum, ad ejus absque dilatione ſtatuimus notitiam perducendum.

SI cui autem ab illis partibus hanc ſanctam ſedem appellare opus fuerit, & in noſtra audientia ſe audiri popoſcerit, hunc commonemus, ut ad ejus primùm audientiam ſe ſubmittat, & Eccleſiaſticorum geſtorum in ſua Regione rationabili digeſtione prolatâ, ſi Epiſcoporum de eo, qui fortè criminibus impetitur, ſententia diſcordaverit, ut ab aliis reus, innocens judicetur ab aliis; tunc ipſis geſtis ad Nos delatis, Litteris etiam præfati Fratris noſtri, cui vicem noſtram conceſſimus, commendatus, ſive ad Nos, ſive ad Beatiſſimi Petri ſedem ſecurus accedat, nullaque eum in veniendo mora præpediat.

Quam etiam condicto Fratri noſtro Drogoni Archiepiſcopo in examinandis ac perquirendis Epiſcopis & Abbatibus ſub hoc tenore hanc noſtram licentiam & auctoritatem conceſſimus, ſalvo in omnibus hujus univerſalis Romanæ ſedis Primatu, noſtrique Præſulatûs honore, vigoreque & exaltatione cariſſimi ac ſpiritualis Filii noſtri Domini Hlotharii magni Imperatoris.

NAM nobis valde placuit, propter diverſas Eccleſiarum Dei perturbationes hoc neceſſarium ſatisque dignum opus explere.....

NICOLAUS PRIMUS MAGNUS

PONTIFEX CVII.

ANNO DOMINI DCCCLVIII.

NIcolaus I. cognomento *Magnus*, anno 858. ſedem Pontificiam aſcendit, Bulgarorum Apoſtolus nuncupatus, Regibus, ac Tyrannis fortiter imperavit, ſub ipſo Anaſtaſius Bibliothecarius Romanorum Pontificum hiſtoriam conſarcinavit Pontificiæque cenſuræ ſubmiſit. Mortuus eſt Pontificatus ſui anno nono. (*Magni Bullarii Romani hujus Edit. Luxemb.* 1727. *Tom. I. fol.* 20. *App.*)

Decreta Synodalia Pontificis contrà Lotharium Regem, qui dimiſſa uxore legitima alteram duxerat, contrà Synodum Mettenſem, contrà Epiſcopos aliosque Luthario adhærentes: anno 863.

NICOLAUS,

Servus Servorum Dei reverendiſſimis, & ſanctiſſimis fratribus noſtris Archiepiſcopis in Regno Ludovici Regis Germani conſiſtentis.

SCelus, quod Lutharius Rex, ſi tamen Rex veraciter dici poſſit qui nullo ſalubri regimine corporis appetitus refrenat, ſed lubrica enervatione magis ipſius illicitis motibus cedit, in duabus feminis Teudberga ſcilicet, & Waldrada commiſit, omnibus manifeſtum eſt. Sed & dudum Epiſcopos Theutgaudum, & Guntharium in tali facto eum habuiſſe fautores, atque fautores, penè totus nobis orbis undique ad limina, ſeu Sedem Apoſtolicam confluens referebat, abſentibus quoque idipſum noſtro ſcribentibus Apoſtolatui. Quod nos tanto credere renuimus, quantò de Epiſcopis tale quid audire nullatenus ſperabamus, donec ipſi Romam tempore concilii venientes, coram nobis, & Sanctâ Synodo tales inventi ſunt, quales fuerant à multis ſæpiſſimè prædicati, ita ut ſcripturæ, quam ſuis ſtipulaverant manibus, quamque volebant ut noſtro roboraremus chirographo, caperentur, & dùm muſcipulam innocentibus opponere ſatagerent, inſidiis ſuis illaqueati ſunt ipſi, ſicque completum eſt, Deo auctore, quod in proverbiis legitur: Fruſtra jactatur ante oculos recta pennatorum: ſi quidem ipſi obligati ſunt, & ceciderunt. Nos verò, qui in flagitium falsò cecidiſſe dicebamur, favente Domino cum juſtitiæ propugnatoribus reſurreximus, & erecti ſumus. Igitur decernente nobiſcum ſancta Synodo in præſentiâ depoſiti, & ab officio Sacerdotali excommunicati, atque à regimine Epiſcopatus alienati indubitanter exiſtant. Unde veſtra fraternitas Canonum normam cuſtodiens & decretorum ſanctiones obſervans caveat, ne hos, quos nos abjecimus, recipere in Sacerdotum catalogo quis præſumat. Depoſitionis autem ſententia, quam in prædictos Theutgaudum & Guntherium protulimus, cum cæteris Capitulis, quæ ſancto Concilio nobiſcum ſanciente promulgavimus, inferiùs annexa monſtrabitur.

De Mettenſi Synodo abolenda.

CAP. I.

Synodum, quæ nuper, id eſt, ſub piiſſimo Imperatore Lodovico per indictionem XI. menſe Junio, in Metenſium Urbe ab Epiſcopis, qui noſtrum prævenerant judicium, collecta eſt, quique Apoſtolicæ ſedis inſtituta temerè violaverunt, ex tunc, & nunc, & in æternum judicamus eſſe caſſatam, & cum Epheſino Latrocinio repudiatam Apoſtolica auctoritate in perpetuum eſſe ſancimus damnandam, nec vocari Synodum, ſed tanquam adulteris faventem proſtibulum appellari decernimus.

Depoſitio Theutgaudi & Guntharii Archiepiſcoporum.

CAP. II.

Theutgaudum Treverenſem Primatem Belgicæ Provinciæ, & Guntharium Agrippinæ Coloniæ Epiſcopos nunc coram nobis, & ſancta Synodo, ſub geſtorum inſinuatione qualiter cauſam Lotharii Regis, & duarum mulierum ejus Theutbergæ ſcilicet, & Waldradæ ſe recognoverint, & judicaverint, ſcriptum ſuper hoc propriis roboratum manibus offerentes, nihilque ſe plus, vel minus aut aliter egiſſe ore proprio multis coram poſitis affirmantes, & ſententiam, quam à ſede Apoſtolica, in Ingiltrudem uxorem Boſonis ſanctiſſimus Frater noſter Mediolanenſis Archiepiſcopus Tado, & cæteri Coepiſcopi noſtri petierant emittendam, & nos divino ſucenſi zelo ſub anathematis obteſtatione canonicè protuleramus, publicè vivâ voce ſe violaſſe confitentes, in quibus omnibus invenimus eos Apoſtolicas, atque canonicas ſanctiones in pluribus exceſſiſſe, & æquitatis normam nequiter temeraſſe, omni judicamus Sacerdotii officio permanere penitus alienos, Spiritus ſancti judicio, & Beati Petri per nos auctoritate

ANNO 863.

omni Epiſcopatus exutos regimine conſiſtere definientes. Quod ſi juxtà præcedentem conſuetudinem, tanquam Epiſcopi auſi fuerint aliquid de ſacro miniſterio contingere, nullo modo liceat eis, nec in alia Synodo reſtitutionis ſpem, aut locum habere ſatisfactionis, ſed & communicantes eis omnes abjici de Eccleſia, & maximè ſi poſtea quam didicerint adverſus memoratos prolatam fuiſſe ſententiam, eiſdem communicare tentaverint.

De cæteris Epiſcopis.

CAP. III.

Cæteri autem Epiſcopi, qui complices horum Theutgaudi ſcilicet, & Gunthar[illegible], vel ſectatores eſſe feruntur, ſi cum his conjuncti ſeditionem, conjurationes, vel conſpirationes fecerint, vel ſi à Capite, id eſt, à ſede Beati Petri illis hærendo diſſenſerint, pari cum eis damnatione teneantur aſtricti. Quod ſi cum ſede Apoſtolica, unde eos principium Epiſcopatus ſumpſiſſe manifeſtum eſt, ſapere de cætero per ſemetipſos, vel miſſos ad nos Legatos cum ſcriptis ſuis profeſſi extiterint, noverint ſibi à nobis veniam non negandam, nec amiſſionem honorum ſuorum pro tectò actis præſumptionibus, aut ſubſcriptionibus, quas pro inſanis fecerunt geſtis, per nos ullo modo formidandam.

De Engildruda.

CAP. IV.

Engildrudam filiam quondam Maſtifredi Comitis, quæ Boſone proprio viro relicto, ecce jam per ſeptem circiter annos hac, atque illac vagabunda nuper cum fautoribus ſuis regulariter anathematizavimus, ſed propter contumaciam, iterato anathematis vinculis duximus innodandam. Sit igitur à Patre, & Filio, & Spiritu Sancto uno, & vero Deo, ab omnibus ſanctis Patribus, & ab univerſa ſancta Dei catholica, & Apoſtolica Eccleſia, & à nobis poſitus anathema cum omnibus complicibus communicatoribus, atque auxiliatoribus ſuis, ita ut, ſicut jam decrevimus, ſi quis ei communicare, vel favere in aliquo præſumpſerit, ſi quidem Clericus fuerit, in eodem vinculo conſtrictus, officium Clericatus amittat. Monachi verò, & Laici ſi inobedientes decreto præſenti fuerint, ſimiliter anathematizentur. Sanè ſi eadem mulier ad virum ſuum reverſa fuerit, vel Apoſtolicam Beati Petri ſedem Romam properans, veniam ei poſt dignam ſatisfactionem procul dubio non negabimus. Veruntamen ſub priori vinculo anathematis, quo illam prius, & nunc obligavimus, interim conſtricta permaneat. Si quis autem eidem Engildrudæ Apoſtolicam Beati Petri ſedem Romam ſpecialiter properanti, vel occurrenti neſcius communicaverit, aut ſciens opem in veniendo præſtiterit nullo pro hoc vinculo teneatur innexus.

De ſententiis, atque interdictis ſedis Apoſtolicæ.

CAP. V.

Si quis dogmata, mandata, interdicta, vel decreta pro Catholica fide, pro Eccleſiaſtica diſciplina, pro correctione Fidelium, pro emendatione ſceleratorum vel interdictione imminentium, vel futurorum malorum à ſedis Apoſtolicæ Præſule ſalubriter promulgata contempſerit, anathema ſit.

Epiſcopi ſupra dicti poſtquam damnati ſunt, hæc ad Pontificem reſcripſerunt.

NICOLAO Pontifici *Guntharius*, atque *Theutgaudus*.

Patres noſtri, & Fratres Coëpiſcopi ad te nos direxerunt, & nos ſpontè ivimus, conſulere videlicet, expleta generali legatione tuum magiſterium ſuper his ſpecialiter quæ pariter, prout nobis viſum fuit, & adjicientibus notum eſſe potuit, judicavimus, auctoritates, rationesque, quas ſecuti fuimus ſcriptis oſtendentes, ut tua ſapientia perſcrutatis omnibus, quid inde ſentires, & quid velles, nobis paterno demonſtrares affectu, no que fraterna caritate procurares, & ſi melius illud tua ſanctitas inveniret, ut nos inſtrueres, & doceres, ſuppliciter obſecravimus, parati, quicquid rectius, & probabilius eſſet, libenter amplecti.

Sed nos per tres hebdomadas tuum expectantes reſponſum, nihil certitudinis, nihilque doctrinæ nobis expreſſiſti; tantum quodam die in publico dixiſti, nos execrabiles apparere, & innocentes juxta aſſertiones noſtri libelli.

Ad ultimum autem nos evocati ad tuam præſentiam deducti ſumus, nihil adverſitatis ſuſpicantes, ibique obſeratis oſtiis, facta more latrocinali conſpiratione, ex Clericis, & Laicis turba collecta, & permixta, nos violenter inter tantos opprimere ſtuduiſti, longa ſcilicet intercapedine à noſtris, & Clericis, & Laicis ſeparatos, atque ſine Synodo, & ſine Canonico examine, nullo accuſante, nullo teſtificante, nullaque diſputationis diſcretione dirimente, vel auctoritatum probatione convincante, abſque noſtri oris confeſſione, abſentibus aliis Metropolitanis, & Diœceſanis Coëpiſcopis, & Conſratribus noſtris, extra omnium omnino conſenſum tuo ſolius arbitrio, & tyrannico furore nosmet damnare voluiſti, ſubitò quadam tibi cartula, & improviſe porrecta Lectoris officium aſſumens, aſſiſtente lateri tuo Anaſtaſio olim Presbytero, ambitus damnato, & depoſito, & anathematizato, cujus ſcelerato magiſterio tuus præcipitatus furor.

Ergo tuam pravam ſententiam à zelo rectitudinis alienam, injuſtam, & irrationabilem, canonicis legibus contrariam, nequaquam recipimus, immò cum omni cœtu fraterno, quaſi nefas, atque maledictum fruſtra prolatum contemnimus, atque abjicimus, ſibique anathematorum, & religionis ſacræ abjectorum, & contemptorum fautori, & communicatori revera communicare nolumus, contenti totius Eccleſiæ communione, & fraterna ſocietate, quam tu arroganter te ſuperexaltans deſpicis, teque ab ea elationis tumore indignum faciens ſegregas.

Igitur ex tua levitatis temeritate propria tibimet ſententia anathematis plagam inflixiſti, exclamans, qui Apoſtolica præcepta non ſervat, anathema ſit, quæ tu multipliciter violare, & violaſſe dignoſceris, divinas leges ſimul, & ſacros canones calcans, & quantum in te eſt, evacuans prædeceſſorum tuorum Pontificum Romanorum veſtigia ſequi nolens. Nunc ergò qui fraudulentiam, & calliditatem experti ſumus, indignationem quoque tumidumque potentatum agnoſcimus, nil tibi tuæque ſuperbiæ cedimus, quâ nos ad vota noſtrorum, quibus faves, inimicorum obruere feſtinabas, ſciesque nos non tuos eſſe, ut te jactas, & extollis Clericos, quos ut Fratres, & Coëpiſcopos recognoſcere, ſi elatio permitteret, debueras. Et hæc tibi noſtri ordinis non inſcii, nimium tua improbitate compulſi reſpondemus, non quaſi ad illatam nobis contumeliam provocati, ſed contra tuam iniquitatem Eccleſiaſtico zelo accenſi, nec noſtræ vilitatis perſonam attendentes, ſed omnem noſtri ordinis univerſitatem, cui vim inferre conaris, præ oculis habentes,

ANNO 939.

ANNO 969.

LEO SEPTIMUS,

PONTIFEX CXXIX.

ANNO DOMINI CMXXXV.

LEO ſeptimus Romanus trium annorum ſpatio quo gubernavit Eccleſiam nihil de eo notatu dignum Hiſtorici referunt. Obiit anno 939. (*Magni Bullarii Romani hujus Edit. Luxemb. Tom. I.* 1727. *fol.* 21. *App.*)

Ex Spic. Dacherii Tom. 3. Pag. 373.

Ne Fœminæ ingrediantur Cœnobium S. Martini Turonenſis, niſi orationis cauſâ: an.....

LEO EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, glorioſo Principi Francorum filio noſtro, Hugoni videlicet Abbati Beatiſſimi Martini, & perpetuis Succeſſoribus in perpetuum.

COnditor univerſitatis, atque diſpoſitor Chriſtus Dominus per ſacroſanctum ſuæ Incarnationis myſterium univerſalem Eccleſiam ſibi copulare dignatus eſt, diverſos verò ſanctos in eadem Eccleſia quaſi diverſa in uno corpore membra diſpoſuit, & unumquemque prout interno ejus conſilio placuit in ipſius Eccleſiæ corpore, cujus ipſe caput fieri dignatus eſt, mirabiliter ordinavit. Quosdam excellentiùs decorans, ut ſicut membra in corpore quædam honeſtiora ſunt, & ſuis officiis apta, ità, & in Eccleſia, vel excellentior, vel inferior quiſque vices ſuas ipſo auctore diſponente convenienter expleat, ut ſcilicet juxta Apoſtolum ſtella differat à ſtella in claritate. At verò inter eos, quos divina diſpenſatio ſublimiùs evexit, prædictus beatiſſimus Martinus Turonicæ ſedis Archiepiſcopus, non mediocriter effulget: Cujus videlicet gloriam univerſalis Chriſtianitas atteſtatur, quæ illum divino inſtinctu quodam ſpeciali affectu communiter amat, ità ut nuſquam alio poſt ſanctorum Apoſtolorum limina, de tam longinquis, ac diverſis nationibus confluant Oratores, ſicut faciunt ad ipſius venerabile ſepulchrum. Nam, & ipſe facer locus, obi quieſcit in magna reverentia ſpecialiter ab antiquis diebus, non ſolum apud vulgares, ſed & apud excellentiſſimos Reges, ac Principes fuit, ſicut nonnulli veſtrum videndo ſciunt. Ut enim audivimus nulli unquam fæminæ intra ambitum Monaſterii etiam ſub tempore Paganorum permittebatur acceſſus. Cum verò neceſſe fuit, ut propter illorum incurſionem in civitate collocaretur, plangebant ſui Cultores, quia non valebant eum ſic in tanta reverentia, ut olim venerari, nec mulierum prohibere concurſum, ob quod etiam juxta ejus Baſilicam fundari murum ſtuduiſtis, ot ita vel ab incendio defendi, vel in priſtina honeſtate poſſet ipſe locus haberi. Sed res in contrarium verſa eſt, quia per occaſionem Caſtelli mulieribus & impudens & libera converſatio eſt: Cum tamen hoc nil aliud facit, niſi longa negligentia, & tepor Servitorum ejus ſiquidem veniet dies Judicii, & unuſquiſque in ſuo ordine inſurget, & manifeſtum erit, per quos Religio ſit erecta, vel per quos neglecta. Dolendum nobis eſt tempora jam periculoſa veniſſe, & ſic apparet caritatem apud multos refrixiſſe, iniquitatem verò nimium ſuperabundaſſe. Verùm quia S. Eccleſia Beato Petro Apoſtolorum Principi ſpecialiter commiſſa eſt, & per eum ſucceſſoribus ejus, neceſſe eſt, ut quiſque noſtrum, prout Deo largiente potuerit, ejusdem Eccleſiæ quousque indiget utilitatem per aliquam auctoritatem ſuſtentet. Et idcircò videtur nobis, ut veſtram negligentiam quæ eſt erga cultum illius loci ſanctiſſimi per noſtrum interdictum commoneamus.

Itaque in primis obſecramus in Domino, ut tu Abbas Excellentiſſimus Hugo, & ipſius Cœnobii Præpoſiti, curam ſummopere adhibeatis, quatenùs per totum veteris muri ambitum usque ad viam, quæ juxta latus Baſilicæ aquilonare vergit, nulla poſtquam hanc Epiſtolam videritis fæmina, licentiam habeat commorandi, ſed nec intrandi quidem niſi ſolius cauſa orationis. Si quis verò de Miniſtris hoc Apoſtolicum interdictum neglexerit, aut aliqua fœmina intrare præſumpſerit, tàm diù excommunicatus ſit, quousque promiſſa emendatione abſolvi mereatur. Sin autem quis per audaciam, & contemptionem ad hoc transgrediendum pertinax extiterit, illum prorſus, vel illam excommunicamus. Obſervantibus hæc gratia & pax Chriſti per ſuos Apoſtolos, & Beati Martini preces multiplicetur. Scriptum per manum Theodori Notarii, & Scrinarii ſanctæ Romanæ Eccleſiæ in menſe Januario, & Indictione undecima, Ludovico Francorum Rege.

JOANNES XIII.

PONTIFEX CXXXV.

ANNO DOMINI CMLXV.

JOannes Romanus, quum per Ottonem primum Imperatorem turbæ Romanæ eſſent ſopitæ, lætitiâ repletus Ottonem juniorem Imperatoriâ coronâ decoravit, & Conſortem ejus Theophaniam Imperatoris Græcorum filiam, tùm primò ſacris ritibus Campanam conſecravit, & Joannis nomine nuncupavit, hinc uſus Campanas benedicendi, easque aliquo nomine indigitandi. Hic annis ferè ſeptem Petri Cathedram tenuit. (*Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Edit. Luxemb.* 1727. *fol.* 22. *App.*)

Ex Annal. Trevir. Broveri & Maſenii Tom. I. Pag. 472.

Theodorico Trevirenſi Archiepiſcopo Romæ tùm degenti honores ac Privilegia auget, Galliæ, Germaniæque Primas conſtituitur: an. 969.

JOANNES EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimis nobis in Chriſto fratribus univerſis Epiſcopis, ac totius Dignitatis, & Ordinis Catholicis Viris præſentibus ſcilicet & futuris perpetuam ſalutem.

QUia licet indigni, divinæ tamen dignationis gratia diſponente B. Petri Apoſtolorum Principis Sacratiſſimam ſedem, univerſaleque in in toto orbe terrarum miniſterium ſuſcepimus; neceſſe eſt omnium Eccleſiarum, ut diligentiſſimam ſolicitudinem ita continenter habeamus, ne earum jura, auctoritate ejusdem Apoſtolorum Principis, cæterorumque ſucceſſorum ejus vene-

rabilium

ANNO 969.

rabilium Patrum inviolabiliter ſtatuta, & confirmata, noſtro minuantur ac pereant tempore, ſed potius corroborata decenter augeantur atque proficiant. Ideoque omnium veſtrum noſſe volumus ſanctitatem & induſtriam, quod Thaodorico dilectiſſimo fratre noſtro Trevirenſis Eccleſiæ Archiepiſcopo veniente Romam, oratum ad ſanctorum Apoſtolorum limina, audivimus, ſicut etiam pridem audiendo, immò & legando, compertum habuimus, eandam ipſam præ cæteris Galliarum Eccleſiis, Chriſtianæ Religionis exordium, Catholicæque Fidei prima rudimenta percepiſſe, per ſanctiſſimorum virorum Eucharii, Valerii, & Materni, & cæterorum Evangelicam doctrinam, quos tempore ſuo, prædictus beatiſſimus Petrus Apoſtolus ordinavit & inſtruxit, necnon illuc ad prædicandum direxit. Unde totius Ordinis noſtræ ſedis Apoſtolicæ conſultu, gratuitoque aſſenſu, jura privilegiorum quæ à ſancta Romana matre Eccleſia præfatia ſanctis, eorumque reliquis Succeſſoribus, id eſt, Agricio, Maximiano, Paulino, Severo almificis & Apoſtolicis Viris, à primordio hucusqua autenticè conceſſa ſunt; quæque etiam ipſius civitatis excidio, incendio, aliove caſu conſumpta probantur, eidem Trevirenſi Eccleſiæ prædictoque fratri noſtro Theodorico, & per eum cunctis ipſius ſucceſſoribus, reconfirmare, recorroborare & omni modo reſtituera dignum duximus; decernentes per hujus noſtri Apoſtolici Privilegii validiſſimam conſtitutionem; ut quandocunque à noſtra principali & Apoſtolica ſede Epiſcopus Presbyter vel Diaconus, vel Subdiaconus, ſive quilibet Ordinarius Legatus rei Eccleſiaſticæ ſeu cogendæ Synodi cauſa, in Galliam Germaniamve deſtinatus fuerit, Trevirenſis Præſul poſt quemlibet Ordinarium Legatum à S. primum inter alios Pontifices locum obtineat. Et ſi miſſus Romanæ Eccleſiæ defuerit, ſimiliter poſt Imperatorem ſive Regem ſedendi, ſententiam edicendi, & Synodale judicium Canonice promulgandi primatum habeat; utpote in illis partibus Vicarius noſtræ ſedis Apoſtolicæ meritò conſtitutos. Neque enim dignum eſt ut illius Eccleſiæ Præſul aliquo tempore cæteris non habeatur Prælatus, cujus honor in illis partibus ſub ipſo Apoſtolorum Principe extitit primitivus. Pari quoque modo ſancimus omnes in Parochiis ejus degentes, ſive ordinationem & promotionem cujuslibet Eccleſiaſtici gradus, à Pontifice ipſius percipientes eidem ipſi matrici Eccleſiæ, Epiſcopoque illius debere Canonicè placere, obſequi, & Jure obedire. Siquidem decreto B. Clementis Papæ, ſuper hoc ita cautum videtur: Si vobis Epiſcopis non obedierint omnes Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, ac reliqui Clerici cuncti, omnesque Principes tam majoris ordinis quàm inferioris, atque reliqui populi tribus & linguæ non obtemperaverint, à liminibus ſanctæ Dei Eccleſiæ alieni erunt, dicente Domino: Qui vos audit, me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit. Inter hæc quoque omnia, quæ ad ſæpe dictam Trevirenſem Eccleſiam intra & extra civitatem pertinere videntur: Id eſt Eccleſias cum univerſis rebus ſibi attinentibus, ſeu Monaſteria tam Monachorum, quàm Virginum, quæ ex præceptis, ſive ſcriptis Regum ſeu Imperatorum, ſive eorundem fundatorum auctoritate, ad ſe pertinent, & pertinere debent & quidquid omnino illa ipſa Eccleſia ubique, & quoquo merito poſſidet, & poſſidere debet, generaliter & ſpecialiter concedimus; reformamurque præfato Theodorico fratri & Coëpiſcopo noſtro ſuisque ſucceſſoribus ad perpetuam ſanctæ Trevirenſis Eccleſiæ donationem atque ditionem, per hujus noſtræ Apoſtolicæ præceptionis ſeriem à præſenti XII. Indictione & uſque ad finem ſæculi valituram. Contra quam ſi quis quid quolibet modo agere præſumpſerit, & quod juſtè & Canonicè à nobis decretum eſt, in aliquo infringere tentaverit, ſciat ſe ex Dei Omnipotentis & prædicti beatiſſimi Apoſtolorum Principis omniumque ſanctorum, ac deinde noſtra auctoritate damnandum, & anathematizandum, & eum omnibus impiis æternis ſuppliciis deputandum. Qui verò hoc privilegium noſtrum obſervare, cuſtodire, adimplere fideliter ſtuduerint, benedictionis gratiam & miſericordiæ plenitudinem in cæleſtibus caſtris inter Electorum numerum efficaciter à Domino Deo conſequi mereantur. Scriptum per manum Stephani Notarii & Regionarii & Scriniarii ſanctæ ſedis Apoſtolicæ in menſe Januario & Indictione XII. Data XI. Calendas Februarii per manum Sicconis Epiſcopi ſanctæ N, Eccleſiæ ad vicem Guidonis Epiſcopi & Bibliothecarii ſanctæ ſedis Apoſtolicæ, Anno Deo propitio. Pontificatus Domini Joannis Pontificis & univerſalis XIII. Papæ in ſacratiſſima ſeda D. Petri Apoſtoli IV. Imperii autem Domini Ottonis majoris VII. minoris verò II. & Indictione XII.

ANNO 974.

BENEDICTUS VII. DICT. VIII.

PONTIFEX C XLVIII.

ANNO DOMINI MXII.

Benedictus Romanus Comitis Tuſculani Filius, à quo S. Stephanus Hungariæ Rex regium nomen, & Diadema obtinuit. Hâc tempeſtate Corpus S. Bartholomæi Apoſtoli ex urbe Beneventanâ Romæ in Inſulâ Tiberinâ collocatum fuit. Novem fere annorum Pontifex ab anno ſcilicet 975. ad 984. quô obiit. (*Magni Bullarii Romani Tom. I. fol.* 23. *hujus Edit. Luxemb.* 1727. *App.*)

Theodorico Trevirenſi Archiepiſcopo, quò ei in poſterum honeſtum Hoſpitium Romæ ſiſteret, Cellam quatuor Coronatorum ei, ejusque ſucceſſoribus utendam perpetuum adſcribit: anno 974.

Ex Annal. Trevirenſi Browveri & Maſenii Tom. I. p. 470.

BENEDICTUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimis nobis in Chriſto fratribus, univerſis Epiſcopis, ac totius Dignitatis, & Ordinis Catholicis Viris, præſentibus ſcilicet & futuris, perpetuam ſalutem.

Quia licet indigni, divinæ tamen dignationis gratia diſponente B. Petri Apoſtolorum Principis ſacratiſſimam ſedem, paſtoraleque in curam Domini gregis miniſterium ſuſcepimus, juxta Apoſtolicam doctrinam, ſicut malis terrori ne deſideria pravitatis ſuæ perficiant, nos oportet exiſtere, ita ſanctæ Dei univerſalis Eccleſiæ filios, in Religionis piæque devotionis profectu, paternæ gratiæ benedictione fovere; maximeque eos, qui in Sanctam Romanam Eccleſiam, beatumque Petrum Apoſtolorum Principem cæteris devotiores probantur: quatenus eis, pia ſui devotio, & in præſenti benignitatis conferat conſolationem, & in futuro æternam, ipſo intercedente remunerationem. Unde omnium, tam præſentium quàm futurorum ſanctitatem & induſtriam noſſe volumus, de Sancta fratris noſtri

Theodorici,

ANNO 974. Theodorici, Sanctæ Trevirenſis Eccleſiæ Archiepiſcopi, Primatiſque, noſtræ prædeceſſorumque noſtrorum, ab exordio Chriſtianitatis per Beatum Petrum conſtitutione, totius Galliæ, & Germaniæ in eundem Apoſtolorum Principem devotione qui in ſua Sede, Eccleſiam Chriſti glorioſus gubernando multa Monaſteriorum, quæ uſque in ſua tempora manſerunt deſerta, reſtaurando beatorum Apoſtolorum limina cæteris ſæpiùs nullo longioris viæ periculo ſeu labore territus, liberaliſſimè viſitando, nobis uſque eo complectitur, ut eidem Theodorico & ipſius Eccleſiæ poſſidenda in perpetuum aliqua, conferre juſtum duceremus, quatenus ut præfati ſumus, pro tanta ſui devotione, è nobis gratiam, & benedictionem in præſenti, & in futuro à Deo beatiſque Apoſtolis, centuplicatam in Cœleſtibus reciperet gloriam. Quapropter omnium tam præſentium quàm futurorum notum fieri volumus induſtriæ, nos cum auctoritate Beati Petri Apoſtolorum Principis, gratuitoque Sacerdotum Clericorum totiuſque Romanæ Plebis aſſenſu, eidem Sanctæ Trevirenſi Eccleſiæ, cellam quatuor Coronatorum condonaſſe in perpetuum poſſidendam cum omnibus appenditiis ſuis, aquis ſcilicet aquarumque decurſibus, pratis, paſcuis, vineis, ſilvis, cultis, & incultis, curtilibus & manſis. Quæ omnia eidem fratri noſtro Theodorico Sanctæ Trevirenſis Eccleſiæ Archiepiſcopo Vicarioque noſtro cariſſimo, in partibus totius Galliæ & Germaniæ, ac per eum, cunctis ſucceſſoribus in perpetuum poſſidenda, tenenda, ac ordinanda per hujus noſtræ Apoſtolicæ præceptionis ſeriem tribuimus, quæcumque eadem cella ex diverſis fidelium donationibus autenticè ſecundum Legem Romanam poſſidet, vel jure poſſidere debet, data videlicet, & uſque in finem ſeculi quoquo pacto danda, ſeu per violentiam inimicorum eidem cellæ ablata, ſeu per incuriam commorantium in eadem cella ablata, ex integro, & ad integrum eidem Fratri noſtro Theodorico Trevirenſis Sanctæ Eccleſiæ Archiepiſcopo digniſſimoque noſtro Vicario in partibus totius Galliæ & Germaniæ Univerſiſque ſucceſſoribus ſuis per eum à præſenti die, Indictioneque tertia, Beati Petri Apoſtolorum Principis noſtraque permittimus auctoritate. Contra quam, ſi quis hominum quolibet modo agere præſumpſerit, & quod juſtè, ac Canonicè à nobis decretum eſt, in aliquo infringere tentaverit, ſciat ſe ex Dei Omnipotentis, & prædicti beatiſſimi Apoſtolorum Principis, omniumque Sanctorum, ac deinde noſtra auctoritate damnandum, anathematizandus, & cum omnibus impiis æterno ſupplicio deputandum. Qui verò hoc ipſum noſtrum privilegium obſervare, cuſtodire, adimplere, fideliter ſtuduerit, benedictionis gratiam, & miſericordiæ plenitudinem in Cœleſtibus Caſtris, inter electorum numerum efficaciter à Domino Deo conſequi mereatur. Scriptum per manum Stephani Notarii, & Regionarii & Scriniarii Sanctæ Sedis Apoſtolicæ menſe Januario, Indictione III. Data XV. Calendas Februarii per manum Vidonis Epiſcopi & Bibliothecarii Sanctæ Sedis Apoſtolicæ. Anno Deo propitio, Pontificatus Domini noſtri Benedicti Sanctiſſimi VII. Papæ primo. Imperante domino piiſſimo Imperatore Auguſto Ottone, à Deo coronato, magno anno VIII. Indictione tertia.

LEO NONUS
PONTIFEX CLIV.
ANNO DOMINI MXLIX.

ANNO 1054.

LEO priùs Bruno dictus, Romæ, Remis Moguntiæ Synodos celebravit, contra Clericorum *Simoniam*, Conjugia, & Concubinatus. Concilium Romæ contrà Berengarium celebravit. Errores Græcorum condemnavit, anno 1053. Legatis Conſtantinopolim miſſis. Obiit an. 1054. ſepultus in Vaticano; at quod ſcribit Burius in ejus vitâ *ad ipſius tumulum in Vaticano coruſcare miracula* fateor ego ut qui Romæ continuò degam, neque ulla unquàm vidiſſe, neque alios narrantes audiviſſe triginta ab hinc annis. (*Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Edit. Luxemb. 1727. fol. 24. App.*)

Confirmat Privilegia Eccleſiæ Colonienſis, & Hermanno Archiepiſcopo, ejuſque ſucceſſoribus concedit titulum Cancellarii S. R. Eccleſiæ, & Cardinalis S. Johannis ad Portam Latinam, in Eccleſiæ verò Colonienſi creat ſeptem Presbyteros Cardinales, totidemque Diaconos, ac Subdiaconos: anno 1054. Ex Oper. & Diplom. Muæi Tom. II. pag. 1131.

LEO EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Hermanno S. Colonienſis Eccleſiæ Venerabili Archiepiſcopo, ſuiſque Succeſſoribus, illuc canonicè intrantibus, ſalutem in perpetuum.

GRatias agimus Deo, & Domino noſtro Jeſu Chriſto, qui nullis nos præcedentibus meritis ad Apoſtolicæ dignitatis culmen fecit aſcendere, & ſollicitudinem omnium Eccleſiarum gerere, earumque rectoribus pietatis aſſenſum præbere.

Quia poſtulaſti è Romana Sede confirmari privilegia, quæ ab Anteceſſoribus noſtris ſunt tuæ Eccleſiæ conceſſa, viſum nobis fuit honeſtum, & Eccleſiæ neceſſarium petitioni tuæ conſentire.

Præſertim cum Eccleſia hæc ſub nomine Principis Apoſtolorum Beatiſſimi Petri ſit conſecrata, ſicut mater ſua, cui præſidemus divina clementia, ut quæ matrem imitatur, ex nomine filiæ, imitetur etiam aliquantiſper in dignitate Eccleſiæ, protegaturque ſub alia defenſione ſua. Nos igitur tua, ſicut & omnium Chriſti fidelium devotione incitati, noſtra & Apoſtolica auctoritate confirmamus tibi omnia, quemadmodum in privilegiis Patrum noſtrorum Apoſtolicorum virorum ſunt ſcripta: Crucem videlicet, & Pallium ſuo tempore, ſuoque loco ferendum, inſigne quoque ſuſtivi equi, quem naccum vocant noſtri Romani.

Confirmamus quoque tibi per hanc præceptionis noſtræ paginam Sanctæ, & Apoſtolicæ Eccleſiæ Cancellaturam, & Eccleſiam S. Joh. Evangeliſtæ ante Portam Latinam, ut te Petrus Cancellarium habeat, Johannis hoſpitium præbeat.

Concedimus etiam, atque perpetuò largimur, ut majus altare Eccleſiæ ſuæ Matris Virginis honori dedicatum, & aliud ibidem Apoſtolorum Principi B. Petro addictum, veneranter miniſtrando procurent ſeptem idonei Cardinales Presbyteri Dalmaticis induti, quibus etiam cum totidem Diaconibus, ac Subdiaconibus ad hoc miniſterium prudenter electis,

ut

Anno 1061.

ut ſandaliis utantur, concedimus, & conſtituimus.

Poſtea auctoritatem, & honorem, quem Ecclesia hactenùs habuit tam inter alios, quàm à ſuis, confirmamus Clypeo Apoſtolicæ protectionis, ut ſi quando Synodus infra tuam Diœceſin, aut præſente hujus primæ Sedis Archiepiſcopo, aut Legato ab ejus latere directo fuerit aggregata, priorem quidem locum, poſt ipſum Rector ejus obtineat, in proferenda ſacrorum Canonum auctoritate prior exiſtat ita tamen, ut ſicut eſt prior in hac probabili dignitate, ità etiam polleat prior morum probitate, vitæ honeſtate, ut cujus enunciaverit verbo, ejus incitetur exemplo.

Regiam conſecrationem infra limites ſuæ Diœceſis faciendam, poteſtatis Apoſtolicæ munimine ei corroboramus. Habendam electionem quoque Archiepiſcopi ſecundum Auctoritatem Canonicam, filiis Eccleſiæ ſancimus per hanc præceptionis noſtræ paginam.

Bona autem quæ uſque modo tenuit, vel in æternum cum juſtitia acquirere poterit, hoc Apoſtolico munimine laudamus, & corroboramus, videlicet Monaſteria, & Eccleſias Coloniæ poſitas, Monaſterium Sancti Heriberti cum omnibus ſuis pertinentiis, Eccleſiam Sanctæ Mariæ infra Urbem, Eccleſiam Sancti Gerdonis cum omnibus ſuis pertinentiis. Cætera verò ſacra loca, & infra urbem, & circa confirmamus Tibi auctoritate Apoſtolica: Monetas vobis, teloneum, & omne Jus Civile ſub poteſtate Archipræſulis.

Abbatias autem per diverſa loca; villas, vicos, & caſtella in omnibus ſuis pertinentiis, ſervis, ancillis, terris cultis, & incultis, aquis, pratis, campis, ſylvis, Foreſtis.

Præterea corroboramus Eccleſiæ Prædia, quæ ipſe dediſti, videlicet Monaſterium Brauwellare, & Caſtrum nomine Zoneburg cum omnibus ſuis pertinentiis, ita ſicut neminem Co-Archiepiſcoporum Tibi ſubjicimus, ita ſub nullo Primate te agi decrevimus, ſalva obedientia in te, ſicuti in cæteris Archiepiſcopis, quæ jure debentur Apoſtolicæ ſubjectionis auctoritate.

Statuentes Apoſtolica cenſura, ut nullus Imperator, Rex, Dux, Marchio, Comes, Vicecomes, & præterea nullus Archiepiſcopus, Epiſcopus, Præpoſitus, vel aliqua magna, parvaque perſona cujuslibet ordinis, & dignitatis contra hanc noſtræ præceptionis, & confirmationis paginam audeat præſentare.

Si quis, quod non optamus, temerario auſu contra hujus Apoſtolicæ noſtræ auctoritatis ſcriptum piè a nobis pervulgatum tentaverit, anathematis vinculis innodatus à Regno Dei ſit alienus donec reſipiſcat. Qui verò pio intuitu cultor, & obſervator extiterit, benedictionis gratiam, & cœleſtis regni gaudia à miſericordiſſimo Domino noſtro conſequi mereatur.

Data nonis Maji per manus Friderici Diaconi Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Bibliothecarii, atque Cancellarii, vice Domini Hermanni, Archi-Cancellarii, & Colon. Archiepiſcopi.

Anno Domini milleſimo quinquageſimo ſecundo. Leonis IX. Papæ IV. Indictione quinta.

ALEXANDER SECUNDUS PONTIFEX CLVIII.

ANNO DOMINI MLXI.

Alexander Secundus, antea dictus Anſelmus, ex Epiſcopatu Lucenſi, ad Pontificiam evectus ſedem anno 1061. quo tempore Schiſma in Eccleſia, quippe Cadolus Epiſcopus Parmenſis Henrici Imperat. ope Alexandro ſe oppoſuit, inde Bellum obortum. Verum Imperatoris Conſilio coactâ Mature Synodo, Cadolo exauctorato Schiſma ſedatum fuit. Obiit Pontifex anno 12. Pontificatus. (*Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Edit. Luxemb. 1727. App. fol. 25.*)

Anno 1061.

Confirmat Harlebeceni Collegii Canonicorum Inſtitutionem.

I. Ex Codice Donationum Piarum *Auberti Miræi*

ALEXANDER EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei;

Erleboldo *Præpoſito Herlebecenſis Canonicæ S. Salvatoris, ſitæ in Epiſcopatu Noviomenſi cunctiſque ſuis ſucceſſoribus regulariter promovendis in perpetuum.*

Quendoquidem divinæ providentiæ diſpenſatione univerſalis adminiſtrationis curam ſuſcepimus, ex debito noſtri Officii cogimur cunctis Eccleſiis per Orbem terrarum ferè diffuſis providere & utilitatibus earum ac ſaluti animarum, quæ in eis ſunt, ſolerti ſtudio invigilare, præſertim his locis, quæ pia religione pollere noſcuntur, & noſtro munimine ſpecialiter quodammodo ſe tueri humili placere depoſcunt, qui in eis habitat domino ſervientium chorus quatenus à turbine Sæcularium adverſitatum noſtra protectione defenſi liberius vota ſua continuata Domino reddere, & eodem quo cœperunt ſancto propoſito uſque in finem ſecuri perſeverare prævaleant.

§. 1. Quare cum interventu præclaræ Comitiſſæ Adelæ tum tuis devotis precibus flexi, dilecte fili, te ac prænominatam Canonicam, cum omnibus ſibi pertinentibus ſub tutela Apoſtolicæ defenſionis ſuſcipimus & confirmamus jam dictæ Venerabili Canonicæ quidquid hactenus habuit tam largitione piiſſimorum Principum quàm oblatione quorumcumque fidelium juxta nobiliſſimum præceptum Regis Francorum Philippi & præceptum Baldoini Noviomenſis Epiſcopi vel deinceps habitura eſt tam in terris quàm in vineis, & villis & Eccleſiis majoribus, & minoribus omnibuſque rebus mobilibus, & immobilibus, ita ut non liceat cuiquam Eccleſiaſticarum vel Sæcularium magnæ parvæque perſonæ prænominatam Canonicam de ſuis omnibus inquietare, vel quid ab eis jure in alienum transferre, ſalva in omnibus proprii Epiſcopi reverentia.

§. 2. De ordinando verò Præpoſito in eodem loco, hoc Apoſtolica auctoritate ſancimus, ut nullus ibi præſumat quemquam præponere contra Canonicam regulam, ſed defuncto Præpoſito uno congregatio eliget vel de eadem congregatione, ſi ibi idoneus inventus fuerit, vel de alia, quem potiorem vitæ meritum commendaverit juxta canonicam regulam.

§. 3. Si quis verò hujus noſtræ ſanctionis privilegium ſpiritu ſuperbiæ ductus contraierit, & illud in totum partemve infregit niſi admonitus digna ſatisfactione quod in Venerabilem Locum deliquerat, emendaverit, noverit ſe Apoſtolici anathematis vinculo innodandum.

§. 4. At verò qui pio intuitu cuſtos & obſervator extiterit perpetuæ benedictionis abundantia repleatur.

Datum Laterani quinto Kal. Februarii per manus Petri Clerici fungentis vice Petri Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis ac Bibliothecarii: Anno verò ab Incarnatione Domini milleſimo ſeptuageſimo, Pontificatus autem Domini Alexandri Papæ II. Octavo, Indictione VIII.

URBA-

ANNO 1088.

URBANUS SECUNDUS PONTIFEX CLXI.

ANNO DOMINI MLXXXVIII.

URbanus hujus nominis ſecundus Gallus anteà dictus *Odo* Victorem III. excepit an. 1088. tempore Schiſmatis, cui Gilbertus pſeudo-Pontifex anſam præbuit, à cujus factione Urbe pulſus in Galliam ſe recepit, ibique varia celebravit Concilia: Claromente imprimis ad recuperandam Terram ſanctam, indè in Italiam reverſus obiit Romæ An. 1099. (*Magn. Bullarii Romani Tom. I. hujus Editionis Luxemb.* 1727. *fol.* 29.)

I. Ex Ughellio Tom. 2. pag. 1047. Editum D. Anno 1091.

Diploma Urbani quo confirmat Largitiones & Donationes quaſcunque factas à Rogerio Calabriæ Comite & Siciliæ, Ambroſio Abbati Liparitano, ſcilicet ipſam Inſulam Liparenſem, Monaſterium & omnia bona eidem pertinentia.

URBANUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Ambroſio Abbati Liparitano ejuſque ſucceſſoribus regulariter ſubſtituendis in perpetuum.

CUm univerſæ Inſulæ ſecundum inſtituta regulæ juris ſint, conſtat profectò quia Religioſi Imperatoris Conſtantini privilegio in Jus proprium B. Petro, ejuſque ſucceſſoribus Occidentales omnes Inſulæ condonatæ ſont, maximè quæ circa Italiæ oram habentur, quorum multæ peccatis exigentibus accolarum à Saracenis captæ Chriſtiani nominis gloriam amiſerunt. Inter quas Liparia B. Bartholomæi Apoſtoli corpore quondam inſignita, Eremi inſtar redacta cognoſcitur, quam multis annorum curriculis evolutis cum Saracenorum vires divinæ miſericordiæ potentia repreſſiſſet, religioſi fratres divinæ ſervitutis ſtudio eamdem ingreſſi Inſulam monaſteria illi, domicilia conſtruere curaverunt, & plurimos in eandem Inſulam colonos ſua induſtria conſtituerunt.

§. 1. Nos itaque quibus ex divinæ arbitrio voluntatis per Apoſtolicæ ſedis culmen cunctarum ſolicitudo imminet Eccleſiarum, licet in eadem Inſula Epiſcopatum quondam fuiſſe in ſanctæ Gregorianæ paginæ regiſtris agnoſcamus, quia tamen Epiſcopi dignitatem nunc ipſius loci exiguitas, & accolarum raritas non meretur, Monaſterium tamen illi haberi, & totius Inſulæ ambitum poſſidere præſentis paginæ auctoritate ſancimus.

§. 2. Ipſum etiam monaſterium, cui fraternitas nunc auctore Domino præſidet, in Beati Bartholomæi honore, & nomine conſecratum, in ſanctæ Romanæ, & Apoſtolicæ ſedis fovendum ſpeciali protectione ſuſcipimus.

§. 3. Per præſentem igitur noſtri Privilegij paginam Apoſtolica auctoritate ſtatuimus, ut quæcunque hodie idem cœnobium juſtè poſſidet, ſive in poſterum conceſſione Pontificum, liberalitate Principum, vel oblatione fidelium juſtè, atque canonicè poterit adipiſci firma tibi tuiſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant.

§. 4. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat idem cœnobium temere perturbare, aut ei ſubditas poſſeſſiones auferre, vel oblatas retinere, vel minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, ſed omnia integra conſerventur eorum, pro quorum ſuſtentatione, & gubernatione conceſſa ſont, uſibus profutura. Obeunte te nunc ejuſdem Loci Abbate, vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia, vel violentia præponatur, niſi quem fratres communi favore, vel fratrum pars conſilii ſanioris elegerit, electus autem ad Rom. Pon. conſecrandus accedat.

ANNO 1091.

§. 5. Vos itaque filii in Chriſto dilecti oportet regularis diſciplinæ inſtitutioni ferventer inſiſtere, & divinæ Legis præcepta ſtudioſius obſervare; ut quanto à ſecularibus tumultibus liberiores eſtis, tanto ſolertius placere Deo totius mentis, & animæ viribus anheletis. Ad judicium autem perceptæ à Romana Eccleſia libertatis unam auri unciam per annos ſingulos Lateranenſi palatio perſolvatis.

§. 6. Sanè ſi quis in craſtinum Archiepiſcopus, Epiſcopus, Imperator, aut Rex, Princeps, aut Dux, Comes, aut Vicecomes, aut Judex, aut perſona quælibet, magna vel parva, potens vel impotens, hujus noſtri privilegii paginam ſciens contra eam temerè venire tentaverit, ſecundo tertiove commonitus, ſi non ſatisfactione congrua emendaverit, eum honoris ſui, & Officii periculo ſubjacere decernimus, & à Chriſti, atque Eccleſiæ corpore auctoritate Apoſtolica ſegregamus.

§. 7. Conſerventibus autem pax à Deo, & miſericordia præſentibus, & futuris ſeculis conſervetur. Amen. Amen. Amen.

Datum Militi per manus Johannis ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Diac. Card. 3. Nonas Junii Indictionis 18. Incarnationis Domini 1091. Pontificatus verò D. Urbani ſecundi an. 4.

II. Ex Labbe T. 10. pag. 463.

Conſtitutio ad Raynaldum Archiepiſcopum Remenſem, & ſuffraganeos ejus contra Polygamos eoſve qui ferarum ritu promiſcua haberent connubia.

URBANUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Venerabilibus Confratribus & Coepiſcopis Raynaldo Remenſi, *& ſuffraganeis ejus, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.*

SI ſacerdotale quod geritis Officium conſideratione debita penſaretis tanti facinoris infamia ad aures noſtras ſaltem impunita non perveniſſet.

§. 1. Cum enim domui Iſrael ſpeculatores à Deo dati impiis impietates ſuas annunciare, & pro domo Iſrael murum opponere deberetis, qualibet ratione vos pati potuiſſe miramur, ut tam inclyti regni rex humani pudoris oblitus, divini timoris immemor contra jus, contra fas, contra Legum & canonum ſanctiones, contra totius catholicæ Eccleſiæ conſuetudines, & ſuam uxorem inordinatè relinqueret, & propinqui ſui conjugem amore ſibi nefario copularet. Quod factum utique & regni totius confuſionem, & Eccleſiarum veſtrarum diſſipationem portendit, & ad animam veſtram redundat infamia. Peccanti enim, cum impedire poſſis, non contradicere, conſentire eſt.

Arguit im-

§. 2. Te autem, cariſſime confrater Ray-

naldo

primis Raynaldum pro eo quod Epiſcopus Sylvanectenſis ſibi ſubjectus benedictionis ſacerdotalis manum ipſis impoſuit.

naldo, noxa hæc maxime impetit, prò eo quod Syluanectenſia ſubjectus tibi Epiſcopus, hoe publici adulterii crimen, ſuo, ut aodivimua, firmavit aſſenſu eum mæchis illis benedictionis ſacerdotalia manum impoſuit. Quod & ſi licitè nuberent bigamia tamen impendi ſecundum canones non liceret:

Hortatur Epiſcopos ut à tanto facinore Regem deſiſtere compellant.

§. 3. Nunc igitur vobis Apoſtolica auctoritate præcipimus, ut his viſis apicibus, quod etiam non jubentibus nobis jamdudum ſeciſſe veſtram prudentiam decuiſſet, maturè convenire curetis regem, & ex Dei & noſtra pariter & veſtrâ parte inſtanter commoneatis, arguatis, obſecretis. increpetis, & à tanto, tamque hortendo facinore deſiſtere compellatis.

Et pro ereptione Carnotenſis Epiſcopi inſtantiam adhibeant.

§. 4. Quod ſi contempſerit, & nobis, & vobis neceſſitas imminebit, ut ad ulciſcendas divinæ legis injurias pro noſtri officii debito accingamur, & Phinees gladio Madianitas adulteras perforemus.

§. 5. Eandem quoque inſtantiam pro ereptione confratris noſtri Carnotenſis Epiſcopi adhibete.

Excommunicationi ſubjicit Caſtella & terram ejus qui eum retinuerit.

§. 6. Quod ſi monitis veſtris, qui eum cæpit, obtemperare contempſerit, vos & ipſum excommunicationi ſubjicite, & Caſtellis in quibuſcumque eum retinuerit, & terræ ejus divinum Officium interdicite, ne ſimilia deinceps in viris hujus ordinis præſumantur.

§. 7. Ut ordinem veſtrum diligitis, ita hoc eccelerare omnibus modis ſatagetis. Valete.

Data ſexto Kalendas Novembris.

Data ſexto Kalendas novembria, anno videlicet Dei Chriſti MXCII.

III. Ex Labbe Tom. 10. Concil. pag. 443. Edita An. Dom. 1096.

Conſtitutio ad Richerium Senonenſem, & cæteros Francorum Epiſcopos, quâ Regem excommunicatum abſolvi vetat eoſque ad Synodum Arelatenſem invitat.

URBANUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

AUditum eſt apud nos quoſdam confratres noſtros in tantam audaciam prorupiſſe, ut aſſerant ſe nequaquam à regis ſocietate abſtenturos, imò etiam Regem ipſum ab excommunicationis vinculo ſoluturos, quamquam fœminam illam, pro quâ per nos excommunicatus fuerat; non dereliquit:

Sanctis Patrum inſtitutionibus a quolibet juſtè excommunicatum Epiſcopo, alii abſolvere ipſi quidem Metropolitani prohibentur.

§. 1. Sed qui hoc loquuntur, aut profectò ſcripturas neſciunt, aut pertinaciter excedere nequaquam pertimeſcunt. Sanctorum quippe canonum ſanxit auctoritas, & ea paſſim Eccleſiæ conſuetudo ſervat, ut à quolibet juſtè excommunicatum Epiſcopo alius abſolvere non præſumatur. Ipſa etiam ſuffraganeorum ligamenta Metropolitani, qui videlicet eorum majores ſunt ſanctorum Patrum inſtitutionibus prohibentur abſoluere.

Neminem ignorare putat quod ſola. non Synodo præcedente, ſedes Apoſtolica valeat ſuo ſtatui reſtituere quos Synodus iniquè damnaverit, ipſius verò nemini liceat retrahere judicia.

§. 2. Quod ſi à quibuſcumque id ſervatur Epiſcopis, videant venerabiles fratres noſtri, quemadmodum Apoſtolicæ ſedis valeant acta diſſolvere, cum profectò luce jam clarius conſtet Apoſtolicæ ſedis Pontifici non ſolum Epiſcopos, & Primates, ſed ipſos etiam Patriarchas, divina inſtitutione ſubjectos cum noverint ab omnibus ad ipſum, ab ipſo autem ad neminem appellandum, cum ſciant ei ſoli fas eſſe de omni Eccleſia judicandi, ipſum verò nullorum ſubjacere judicio. Nec eos illud credimus ignorare, quod ſola, nulla Synodo præcedente, ſedes Apoſtolica valeat ſuo ſtatui reſtituere quos Synodus iniquè damnaverit, ipſius vero nemini liceat retrahere judicia.

Levit. 13.

§. 3. Certè cum de leprarum. id eſt de criminum varietatibus ad Moyſen Dominus loqueretur, *Conſiderabit*, inquit, *leproſum Sacerdos, & immundem judicabit*; ac deinde ſubjungit: *Et clauſus tenebitur ad arbitrium Sacerdotis.* Videtis ergo quia ad illius Sacerdotis arbitrium clauſus teneri præcipitur, cujus arbitrio judicatus eſt immundus. Quomodo itaque ad aperiendum manum porrigent, ad quem claudendum os aperire non auſi ſunt. Cum quatriduanum Lazarum Dominus ſuſcitaſſet non leggitur ad abſolvendum eum circumſtantius aliquis ſe injeciſſe, dum ipſius Salvatoris præcepto jam viventem, jam ſtantem, diſcipuli abſolverunt, ut profectò ſecuturis daretur exemplum, quia etiam pænitens quis ſolvendus non eſt niſi per illius arbitrium, cujus voce, vel gemitu à ſepulcro criminoſus edicitur. Sed neque illud venerabilibus fratribus arbitramur ignotum, quia Deus ſuperbis reſiſtit, propè eſt autem obtritis corde. *Super quem enim reſpiciam, ait Dominus, niſi ſuper humilem & quietum & trementem verba mea.* Viderint ergo quo pacto peccatorem conentur abſolvere, præter illius vel præſentiam, vel præceptum, cujus eſt Judicio in generali Synodo compeditus. Nobis ſanè, & omnibus qui Turonia nobiſcum Deo propitiante convenerunt, liquido paruit, & legis, & Evangelii & ſanctorum Canonum documentis, nullam ſolvendi quem nos ligavimus fraternitati veſtræ ſuppetere poteſtatem.

Iſai. 66.

Excommunicationi

Francorum Regem donec Deo in ſe & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſatisfaciat, Epiſcopos alios ve ei communicantes excommunicatos aſſerit.

§. 4. Unde & Filium noſtrum Francorum Regem, donec Deo in nobis & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſatisfaciat, excommunicatum aſſerimus, & tam Epiſcopos, quam alios quoslibet ei pertinaciter communicantes eſſe ſancimus, & privilegium poteſtatis emittere, ſi quis in ejus abſolutione ioconceſſa abuti præſumpſerit poteſtate.

Univerſos Galliæ Epiſcopos ad Concilium Arelatenſem invitat.

§. 5. De cœtero univerſos vos Arelatem in octavis Apoſtolorum Petri & Pauli ad Concilium omni ſepoſita occaſione invitamus.

IV. Ex Labbe Tom. 10. Concil. pag. 444. Edita An. Dom. 1096. Hanc deſcripſerat P. Jacobus Sirmondus ex Codice Atrebatenſi.

Conſtitutio ad Guichardum Epiſcopum Conſtantienſem quâ excommunicationem in Henricum Regem & Ravennatem Hæreſiarcham à Gregorio VII. latam confirmat, & in eorum ſectarios, indè quæ agenda in Clericos ab Epiſcopis excommunicatis ordinatos conſtituit.

URBANUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, Guichardo Conſtantienſi Epiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Guichardo operam pollicetur.

QUia te ſpeciale poſt Deum manuum noſtrarum opus eſſe perpendimus, & quia ſpecialem in te Religionis gratiam eſſe cognoſcimus, idcirco te ſpecialiter adiuvare, tuiſque neceſſitatibus ſpecialiter ſubvenire Domino annuente ſatagimos.

Propter quæſtiones in partibus Guichardi agitatas, excommunicationis Prædeceſſoris Grægoriam ſententiam confirmaturus eſt.

§. 1. Queſtiones autem quas tuis literis ſignificaſti veſtris in partibus agitari apud nos ſatis freqoenter noveris commoveri. Fratrum itaque noſtrorum communicato conſilio diùque excommunicationis queſtione tractata ſancti prædeceſſoris noſtri Gregorii ſententiam confirmantes ita eam Deo inſpirante determinavimus.

Ravennatem Hæreſiarcham cum Henrico Rege excommunicat.

§. 2. Primo ſiquidem gradu Ravennatem Hæreſiarcham Romanæ Eccleſiæ invaſorem cum Henrico Rege ejuſdem perverſitatis Capite, ab omnibus Eccleſiæ Catholicæ membris alienum & excommunicatum eſſe cenſemus.

Eorumque fautores.

§. 3. Secundo eos qui armis, pecunia, concilio aut obtdientia Eccleſiaſticos maxime honores ab eis aut eorum fautoribus accipiendo eorum nequitiæ adminiculum ſubminiſtrant.

Eis verò communicantes non excommunicat, & in ſuam communionem nequaquam ſine pænitentiæ ultione recipit.

§. 4. Hos igitur principaliter anathematis vinculis adſtringentes, in tertio gradu communicantes eis nos quidem non excommunicamus. Sed quia ipſi ſe eorum communione commaculant, in noſtram eos ſocietatem nequaquam ſine pænitentiæ ultione & abſolutione recipimus. Sanctis quippe canonibus cautum conſtat, ut qui excommunicatis communicaverit excommunicetur.

Quicumque ignorantia, timore, negotii-ve neceſſitate ſe convictû, ſalutatione, oratione oſculo-ve contaminaverit cum minoris pœnitentiæ medicina, ſocietatis participio admittitur.

§. 5. Ipſius tamen pænitentiæ atque abſolutionis modos ea moderatione diſcrevimus, ut quicumque ſeu ignorantia, ſeu timore, ſeu neceſſitate negocii cujuſque maximi, & maximè neceſſarii eorum ſe convictû; ſalutatione, oratione, oſculove contaminaverit, cum minoris pœnitentiæ abſolutioniſque medicina ſocietatis noſtræ participium ſortiatur.

Eos qui ſpontaneè aut negligenter inciderunt ſub diſciplinæ coherciene ſuſcipi jubet, ut cæteris metus incutiatur.

§. 6. Eos verò qui aut ſpontaneè aut negligenter inciderint, ſub ea volumus diſciplinæ cohercione ſuſcipi, ut cæteris metus incutiatur cujus diſciplinæ moderamina, quod ad tuam curam ſpectat nos tuæ providentiæ prout oportere videris pro temporis & perſonarum competentia ſervanda committimus.

Clericos ab excommunicatis Epiſcopis ordinatos religioſè viventes in ordinibus quos acceperunt manere permittit.

§. 7. Porrò de clericis qui ab excommunicatis ſunt Epiſcopis ordinati, necdum quidem ſententiam ferimus quia generalis mali contagium generalis Synodi eſt cauterio comburendum, tuæ tamen fraternitati hoc reſpondemus ad præſens, ut ab excommunicatis quondam tamen catholicis Epiſcopis ordinatos, ſi quidem non ſimoniacè ordines ipſos acceperint, & ſi Epiſcopos ipſos non ſimoniacos eſſe conſtiterit, ad hoc ſi Religioſior eorum vita, & doctrinæ prærogativa viſa fuerit promereri, pænitentia indicta quam congruam duxeris, in ipſis, quos acceperint ordinibus manere permittas.

Ad ſuperioreſque ordines aſcendere non concedit, ſine urgente neceſſitate.

§. 8. Ad ſuperiores autem aſcendere non concedimus niſi neceſſitas, & utilitas maxima flagitaverit, & ipſorum ſancta converſatio promeruerit, & hoc tamen ipſum rarius cum cautela eſt præcipua concedendum.

Presbyteros Diaconos ac Subdiaconos in crimine lapſos, canonum cenſuræ ſubmittit.

§. 9. De presbyteris, diaconis ac ſubdiaconis, qui poſt acceptum ordinem in aliquo crimine lapſi fuerint ſive palam ſive clam conſtat quidem canonum cenſura ab Eccleſiaſticis eos officiis inhiberi.

Guichardi providentiæ committit utrum eorum aliqui, qui tamen infamiæ notis non fuerunt aſperſi in ſuis gradibus recuperari debeant, ſalva communi auctoritate utrumque decretis.

§. 10. Tuæ tamen providentiæ diſcretionique committimus utrum eorum aliqui, qui tamen infamiæ notis non fuerint aſperſi, neceſſitate Eccleſiæ urgente, & ipſorum ſancta converſatione promerente in ſuis gradibus recuperari debeant.

§. 11. Hoc autem ſecundum indulgentiam dico, non ſecundum Imperium, ut veſtra major veſtris in partibus contra hæreticos habeatur auctoritas.

§. 12. Salva tamen auctoritate communi, & ſanctorum patrum decretalibus inſtitutis.

Quæ in Lege morte multantur occupatos criminibus ab omni altaris miniſterio ſequeſtrat.

§. 13. Si quem verò quod abſit aut, acceptum aut ante acceptum officium contigerit peremptorio quolibet eorum quæ in Lege morte multantur, ſive clam ſive palam occupatum crimine inveniri, eos maximè qui adhuc mundo vivunt, ab omni eos altaris miniſterio ſequeſtramus.

Poſt pænitudinem nulli unquá laico liceat honorem Clericatus adipiſci, vel Clerico ad altiores ordines promoveri.

§. 14. Sicut enim pænitentiam agere cuiquam non conceditur clericorum, ita & poſt pænitudinem, ac reconciliationem nulli unquam Laico liceat honorem Clericatus adipiſci, vel Clerico ad altiores ordines promoveri, quia quamvis ſint omnis peccatorum contagione mundati, nulla tamen debent gerendorum ſacramentorum inſtrumenta ſuſcipere, qui dudum fuerint vaſa vitiorum.

In Clerum & Populum (præter Monachos) in Inſulam Augiam habitantem omnem concedit Epiſcopalis regiminis poteſtatem ſalva eorum privilegii autoritate.

§. 15. Sanè Inſulam Augiam ſub Jure ditionis B. Petri ac Romanæ Eccleſiæ conſtat ſpecialiter contineri. Sed quia eorum privilegium, quod à Romana Eccleſia obtinent, non ſatis meminimus cauſam facilè determinare non poſſumus. Salva tamen ejuſdem privilegii auctoritate, tibi ſingulariter in Clerum & Populum illic habitantem (præter monachos) omnem concedimus Epiſcopalis regiminis poteſtatem.

In eodem cœnobio Abbatem regulariter præſtitui imperat.

§. 16. Cæterum ut in eodem cænobio abbatem catholicum regulariter vice noſtra præſtituere ſtudeas tuæ obedientiæ imperamus.

§. 17. Nec ſolum in eo, ſed ut in S. Galli cænobio, & in cæteris ſi quæ ſunt propriis Abbatibus deſtituta, noſtra fretus auctoritate cum conſilio quorum intereſſe cognoveris abbates eligere, atque electos conſecrare procura.

Idem etiam de Auguſtinenſi & Cutienſi Epiſcopatu aliiſque vicinis regionibus ſtudendum injungit.

§. 18. Idem etiam tibi ſtudendum de Auguſtinenſi & Cutienſi Epiſcopatu injungimus, nec non & de cæteris ad quæ Pataviensis Epiſcopus advocari vel adeſſe nequiverit, & ipſi enim quemadmodum & tibi Saxonæ Alemanniæ, ac cæterorum quæ propè ſunt regionum vice noſtra procurationem injunximus, ut ordinationes improbandas improberis, roborandas roboreris, & quicquid Eccleſiaſtici negotii diſponendum fuerit communicato religioſorum virorum conſilio diſponatis, quo ad uſque privatiorem annuente domino Legatum ſedis Apoſtolicæ ſuſcipere valeatis.

Hortatio Paſtoralis.

§. 19. Vos quia Dei zelo ſervetis & ſcientia præcellitis atque doctrina, omni cura atque ſollicitudine utilitatibus Eccleſiaſticis inſudate. Scientes quoniam, & nos in hoc tempore veſtris libentiſſimè utilitatibus annuemus, & operam dabimus. Laboribus autem Romanæ Eccleſiæ communicare, opis noſtræ auxilio ſublevare nullo modo pigri ſitis.

Benedictio Apoſtolica.

§. 20. Benedictionum ſuarum vos omnipotens Deus ubertate perfundat, incolumem cuſtodiat & ad vitam perducat æternam.

Data Romæ, XIV. Kal. Maij.

Data Romæ 14. Kal. Maij.

V.

Ex Labbe Tom. 10. Concil. pag. 436. Edita An. Dom. 1097.

Conſtitutio ad Canonicos Sancti Martini Eccleſiæ Turonenſia contrà ſimoniacos ne præbendæ vel alia beneficia in poſterum vendantur emantur. Poſteà ejuſdem Eccleſiæ jura ac Privilegia quæquæ confirmat.

URBANUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Deo gratias agit quod Beati Martini tumulum viſitaverit.

BOnorum omnium Largitori Deo gratias agimus, qui devotionem noſtram ad Beati Martini tumulum viſitandum ſua miſeratione perduxit.

In Eccleſia Beati Martini religioſos viros ad præmonitionem ſuam decernit præmittendos.

§. 1. Quia verò in ejuſdem Beati confeſſoris Eccleſia conſuetudo pravitatis ejuſmodi inoleverat, ut honores ſeu præbendæ omnes precio acquirerentur nos locum ſanctum emundare ab hac peſte execrabili cupientes, religioſos viros ad præmonitionem noſtram decrevimus præmittendos.

§. 2. Qui-

Canonicos gaudet in ſuæ manu firmaſſe nihil honorum ac præbendarum vendituros aut empturos nec ut vendantur aut emantur aliquando conſenſuros, nullumque in canonicorum numerum admittendos niſi eandem ſponſionem jurejurando firmaverit.

§. 2. Quibus actis fideliter domino inſpirante, polliciti, & præceptis noſtris omnimodia obedirs, & ſimoniacæ pravitatis inquinamenta deſerere.

§. 3. Quod & præſentibus nobis per Dei gratiam perfeciſtis, in noſtram tanquam beati Petri manu firmantes, nihil vos ulterius honorum, nihil præbendarum vendituros aut empturos, nec ut vendantur, aut emantur aliquando conſenſuros. Adjicientes etiam nullum deinceps in canonicorum numerum admittendum, niſi eamdem ſponſionem jurejurando firmaverit.

Hujus-ce Conſtitutionis violatores anathematis mucrone confodit.

§. 4. Quæ videlicet univerſa nos ſanctorum Apoſtolorum auctoritate firmavimos, & violatores omnes anathematis, mucrone confodimus. Et præteritorum igitur gratiæ reſpondentes, & futurorum ſpem longè meliorem gerentes, ſecundum prædeceſſorum noſtrorum Romanæ Eccleſiæ Pontificum privilegia, vos in ſpirituales filios Apoſtolicæ ſedis aſſumpſimus, & eadem auctoritate ſtatuimus, nullum Pontificum, nullum Regum, nullum cujuſque dignitatis aut ordinis præter præpoſitos, in veſtra Eccleſia, vel ejus pertinentiis poteſtatem aut dominium exercere ut Romanæ Eccleſiæ præcepta ſervantes Romanæ Eccleſiæ libertate perpetua gaudeatis, ſalvo nimirum jure ſeu conſuetudine quam hactenus erga vos Turonenſis noſcitur Archiepiſcopus habuiſſe.

Canonicos in ſpirituales filios Apoſtolicæ ſedis aſſumit & ab aliena cujuſcumque auctoritate ſolvit, ſalvo tamen jure Turonenſis Archiepiſcopi.

Poſſeſſiones confirmat.

§. 5. Quæcumque igitur venerabilis illa beati Martini Eccleſia legitimo jure, vel Pontificum collatione, vel Regum, & Principum liberalitate, vel fidelium oblatione poſſidet, ſeu in futurum præſtante domino juſtè poterit, & Canonicè adipiſci, firma vobis ſemper, & illibata permaneant.

Qualemcunque ſæculari poteſtate conſtringi vetat, nec teloneum aut naulum exigi permittit.

§. 6. Nullus in villis, aut manſionibus, ſive territoriis, ſive Eccleſiis aut pagis ad veſtram Eccleſiam pertinentibus, invitis vobis judicia agere, ingenuos ſervoſve ſæculari poteſtate conſtringere, nec teloneum aut naulum præſumat exigere.

Decimas in pauperum uſus omninò proficere jubet.

§. 7. Poſſeſſionum verò veſtrarum decimæ ſeu nonæ in pauperum uſus omninò proficiant: Epiſcopus autem, in cujus diœceſi eædem Poſſeſſiones ſunt, ordinandorum Clericorum tantum curam gerat nihil de cætero gravaminis Clericis inferat, nec Eccleſiarum altaria, vel alia bona per regum præcepta vobis antiquitùs data, & Pontificum Romanorum privilegiis confirmata, vel aliis dare, vel venalitate diſtrahere, vel modo quolibet alienare præſumat.

Eccleſiæ altaria aliaque bona venalitate diſtrahi vel modo quolibet alienari vetat.

Eorum libertates, immunitates que confirmat eoſque Romano ſpecialiter adhærere Pontifici & graviores eorum cauſas ex ejus pendere judicio decernit.

§. 8. Quidquid præterea libertatis, quidquid immunitatis vel prædeceſſores noſtri Romani Pontifices, vel Turonenſes Archiepiſcopi, vel Gallicanarum Eccleſiarum apud Tuſſiacum in Tullenſi parochia generalis Synodus congregata pro beati Apoſtolici Confeſſoris Martini reverentia veſtræ Eccleſiæ veſtriſque prædeceſſoribus contulerunt, nos præſentis decreti pagina confirmamus, & quia in quibuſdam veſtræ Eccleſiæ privilegiis proprium vobis habere Epiſcopum conceſſum eſt, nos ejus vice Romano vos ſancimus ſpecialiter adhærere Pontifici, & graviores veſtri cauſas ex ejus pendere judicio.

Pœna contraventium.

§. 9. Si quis ſanè in craſtinum Archiepiſcopus, aut Epiſcopus, Imperator, aut Rex, Princeps, aut Dux, Comes, Vicecomes, Judex, aut Eccleſiaſtica quælibet ſæculariſve perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temere venire tentaverit, ſecundo tertiove commonitus ſi non ſatisfactione congrua emendaverit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate careat, reumque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore ac ſanguine Dei, & Domini Redemptoris noſtri Jeſu Chriſti alienus fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat:

Pax & benedictio fautoribus.

§. 10. Cunctis autem eidem Eccleſiæ juxta ſervantibus ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictorum Judicem præmia æternæ pacis inveniant Amen, Amen, Amen.

Data quarto Kalendas, Aprilis Pontificatus anno IX.

§. 11. Datum Pictavis per manum Joannis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Diaconi Cardinalis quarto Kalendas Aprilis, indictione quarta, anno dominicæ incarnationis MXCVII. Pontificatus autem domini Urbani ſecundi Papæ nono.

VI.

Ex Labbe Tom. 10 p. 437. & Leibnitio Tom. I. Cod. Diplom. prodrom. p. I. Editum An. D. 1099.

Diploma ad Rogerium Siciliæ Comitem, vi cujus Siciliæ Reges in ſuo Regno intendunt repræſentare ſpeciatim Pontificem Romanum.

URBANUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, cariſſimo filio Rogerio Comiti Calabriæ & Siciliæ Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

Rogerium in ſpecialem atque univerſalis Eccleſiæ filium chariſſimum aſſumit.

QUia prudentiam tuam ſupernæ Majeſtatis dignatio multis triumphis, & honoribus exaltavit, & probitas tua in Saracenorum finibus Eccleſiam Dei plurimum dilatavit, & ſanctæ ſedi Apoſtolicæ devotam ſe multimodis ſemper exhibuit, nos in ſpecialem atque cariſſimum filium ejuſdem univerſalis Eccleſiæ te aſſumpſimus.

Nullum vitæ ſuæ tempore vel filii Simonis vel alterius legitimi hæredis, in Terra poteſtatis, præter voluntatem aut conſilium Romanæ Eccleſiæ Legatum mittendum ſtatuit.

§. 1. Idcirco de tuæ probitatis ſinceritate plurimum confidentes, ſicut verbis promiſimus, ita literarum auctoritate firmamus; quod omni vitæ tuæ tempore, vel filii tui Simonis, vel alterius qui legitimus hæres extiterit, nullum in Terra poteſtatis veſtræ, præter voluntatem aut conſilium veſtrum Legatum Romanæ Eccleſiæ ſtatuemus. Quinimo quæ per Legatum acturi ſumus, vel veſtram induſtriam Legati vice cohiberi volumus. Quando ad vos ex Latere noſtro mitteremus ad ſalutem ſanctarum Eccleſiarum quæ ſub veſtra poteſtate conſiſtunt ad honorem beati Petri ſanctæque ejus Apoſtolicæ ſedis; cui devotè hactenus obediſti; quamque in neceſſitatibus ſuis ſtrenuè fideliter adjuviſti.

Si celebratur Concilium quos voluerint terræ ſuæ Epiſcopos & Abbates mittant.

§. 2. Si verò celebratur Concilium, & tibi mandavero, quatenus Epiſcopos & Abbates tuæ terræ mihi mittas; quos & quos volueris mittes alios verò ad ſervitium Eccleſiarum tuarum retineas.

Pax & Benedictio Apoſtolica.

§. 3. Omnipotens Deus actus tuos in beneplacito ſuo dirigat, & te à peccatis abſolutum in vitam æternam perducat.

Datum Salerni 3. nonas Julii anno Pontificatus IX.

§. 4. Datum Salerni per manus Joannis ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Diaconi tertio nonas Julii indictionis ſeptimæ, anno Pontificatus noſtri undecimo.

VII.

Ex Synodo Salernit. Marci Antonii Marſilii Columna pag. 375. Editum An. Dom. 1099.

Diploma quo conlatum Archiepiſcopo Salernitano privilegium continetur videlicet, ut Primatum ſuper Conſanam & Acheruntinam Archiepiſcopales ſedes, earumque ſuffraganeos gerat.

URBANUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, Dilecto Fratri Alfonſo Salernitano Archiepiſcopo, ejuſque ſucceſſoribus canonicè promovendis in perpetuum.

Exordium.

SIngulare ſemper ſedis Apoſtolicæ privilegium claruit ſubjectas ſibi per orbem terrarum ec-

elſias, & auctoritate diſponere, & benignitate clementiùs confovere: Quibus autem ſupernæ majeſtatis dignatio gratiæ ſuæ pleniorem contulit largitatem, ipſa etiam conſuevit excellentiorem contribuere dignitatem. Undè non immatito æſtimamus Salernitanam amplioribus noſtræ banignitatis munaıbus honorandam, quam Omnipotens Dominus eximia ſuæ donationis prærogativa per miſaticordiam gratuitam ſublimavit. Ex noviſſimis nag. Terrarum finibus Beati Matthæi Apoſtoli, & Evangeliſtæ corpus ad hanc deferri, apud bane habets clementiſſima ſuæ diſpoſitionis dignatione permiſit. Cujus ſcilicet Apoſtoli quanta ſit in Deo, & Eccleſia gloriæ excellentia collatorum divinitus monerum gratis cumulata demonſtrat. Hic enim primus inter cæteros Evangelii ſeriem ſcribere inſpirationa divina axorſus eſt. Hic in divini ſeminis fructu trium ordinum coronam centeſimam ſingulariter reportavit, ut ſimul Apoſtolus, Evangeliſta, & Martyr exiſteret. Adjecit ad hæc Omnipotens Dominus, ut eandem Eccleſiam glorioſorum Martyrum, Fortunati, Gaii & Anthes, triumphis ſimul, & corporibus honoraret. Appoſuit etiam tertii muneris claritatem, ut eam noſtris temporibus Gregorii Apoſtolicæ memoriæ ſaptimi Papæ tam exilio, quam tumulo illuſtraret. Cujus quam egregia vita, quam præclara doctrina, quam miranda conſtantia fuerit Romana Eccleſia prædicat Occidens univerſus agnoſcit. Tyrannornm partinacia tolerata, & conculcata, reſtatur. Nac illud tanquam ingrati præterimus quod inter multimodas ſedis Apoſtolicæ perſecutiones quas noſtris temporibus pertulit Eccleſia eadem glorioſiſſimorum Ducum Roberti, & filii ejos Rogerii devotiona, ac ſtudio filiorum ſedis Apoſtolicæ nonnonquam etiam noſtri ipſius requies & portus fuit.

Gratulatur Alfonſo de eo quod Salernitanam Eccleſiam Beati Matthæi glorioſorumque Fortunati Gaii & Anthes corporibus honoraverit Gregoriique ſeptimi Papæ tam exilio quam tumulo luſtraverit. Eandem Eccleſiam laudat quod glorioſiſſimorum Roberti & filii ejus Rogerii pietate nonnumquam Pontificum ipſius & Urbani requies & portus fuerit.

§. 1. Cum igitur per omnipotentis Dai gratiam ſedis Apoſtolicæ, licet indigni, moderamina teoeamus tantis divinæ gratiæ beneficiis & veſtræ devotionis Officiis per ſententiæ Romanæ Eccleſiæ liberalitatam concurrandum, ac reſpondendom arbitrati ſumus ob reverentiam ſigoidem ſanctæ, & glorioſæ, ſamperqua Virginis Dei genitricis Mariæ, & Beati Apoſtoli, Evangeliſtæ, ac Martyris Matthæi, ob devotionem Reverentiſſimi Patris, ac prædaceſſoris noſtri Gregorii. Ob petitionem nihilominus tam tuam quam Cariſſimi filii noſtri Ducis Rogerii, qui ſemper Apoſtolicæ ſedi fideliter obſecutus eſt, veterum etiam Eccleſiæ veſtræ privilegiorum rationibus infotmati; Tibi deincaps, tuiſqua ſucceſſoribus ſuper Conſanam, & Achetontinam Eccleſias, & aarum ſuffraganeos primatum gerere ex Apoſtolicæ ſedis liberalitate concedimus.

Alfonſo, iiſque ſucceſſoribus ſuper Conſanam & Acherontinam Eccleſias, & earum ſuffraganeos primatum gerere ex Apoſtolicæ ſedis liberalitate concedit.

§. 2. Has nimirùm Ecrleſias ſive Civitates Eccleſiæ veſtræ privilegia contioent, tanquam veſtræ Metropoli olim ex Apoſtolicæ ſedis conceſſione ſubjactas. Verum, & ipſæ quâ naſcimus tatione, & pallei dignitatam, & privilegiorum auctoritatem præteritis temporibus à ſede Apoſtolica meruerint.

§. 3. Verum quia prædeceſſorum noſtrorum ſtatuta inconvulſa, & intamerata manere cupimus, eis quidem propriæ dignitatis gratiam conſervamus, ut Archiepiſcopali honore, ac nomine potiantur. Veſtræ vero Eccleſiæ ſuorum privilegiorum integritatem hoc ordinc reſtituimus.

Sed ut prædeceſſorum ſtatuta inconvulſa, & intemerata maneant, eis propriæ dignitatis gratiam conſervat, ut Archiepiſcopali nomine ac honore potiantur, Salernitanæ verò Eccleſiæ privilegiorum integritatem hoc ordine reſtituit.

§. 4. Quidquid igitur reverentiæ quidquid ſubjectionis primatibus perſolvendum ſacrorum canonum decreta conſtituunt, tibi deinceps, tuiſqua lagitimis ſucceſſoribus à Conſano, & Acherontino Archiepiſcopo perſolvatur.

§. 5. Quin etiam ex abundantia gratiæ plenioris adjicimus, ut etiam præſente Romanæ Legato Ecclaſiæ in ſupradictis duabus Metropolitania urbibus cum tuo ſemper, aut ſucceſſorum tuorum conſilio Archiepiſcopi eligantur. Cum veſtris etiam litteris aut nuntiis conſecrandi ad ſedem Apoſtolicam dirigantur. Et item ipſi ad ſucceſſorum ruorum electionem nihilominus advocentur. Poſt conſecrationem verò, vel pallium ab Apoſtolica ſeda perceptum, tibi tuiſque ſucceſſoribus tanquam primati obedientiam promittant, & exhibeant.

In ſupradictis Metropolitanis Urbibus cum ſuo aut ſucceſſorum conſilio Archiepiſcopi in poſterum eligentur.

§. 6. Salva in omnibus ſecundum canonicas Sanctiones Romanæ auctoritate Eccleſiæ; ipſarum etiam urbium privelegiis robur proprium obtinentibus.

Ipſi verò ad ſucceſſorum primatis electionem advocari debent & ab eis obedientia promittenda eſt & exhibenda.

§. 7. Oportet igitur & vos propenſiorem deinceps Apoſtolicæ Sedi devotionem, & obedientiam exhibere, ejus in omnibus decreta efficacius obſervare, ut quanto per eam altius ſupra cæteros ſublimamini tanto in humilius, & cordis affectione, & operia exhibitione ſubjiciamini. Vitam etiam veſtram, & mores ſollicitiori expedit cuſtodia moderari, ut qui aliorum judices eligimini, vos met-ipſos prius ſecundum Apoſtoli ſantentiam diſtrictius judicetis. Mandatom Domini ſine macula & irreptehenſibila conſervate, ot cum apparuerit princeps paſtorum percipiatis immarceſſibilem gloriæ coronam. Fraternitatem veſtram ſuperna dignatio per tempora multa conſervare dignetur incolumem.

Hortatio Paſtoralis.

§. 8. Si quis autem hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temere venire tentaverit ſecundo tertiova commonitus, ſi non ſatisfactione congrua emendaverit, poteſtatis, honoriſque ſui dignitate careat reumque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitata cognoſcat, atqua in extremo examine diſtrictæ, ultioni ſubjaceat.

Pœna contraventium.

§. 9. Conſervantibus autem hæc pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, & miſericordia conſervetur, quatenus & hic fructum actionis percipiant, & apod diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, Amen, Amen.

Pax & benedictio fautoribus.

Darum Salerni manum Joannis Sanctæ Romanæ Ecclaſiæ Diaconi Cardinalis XIII. Kal. Auguſti indic. vi. incar. Dominicæ anno M. XC. VIIII. Pontificatus autem Domini Urbani Secundi P. P. XI.

Datum Salerni 13 Kalendas Auguſti Anno Pontificatus XI.

PASCHALIS SECUNDUS PONT. CLXII.

ANNO DOMINI MXCIX.

1099.

PAſchalis in Tuſcia, Patre Creſcentio Alſatia Matre natus antea Rainerius invitus eſt Pontificatum adeptus anno D. MXCIX. idibus Auguſti. Henrico IV. & V. Impp., ſedit in Pontificatû annos duodeviginti, menſes quinque, dies quatuor. Initio Pontificatus ſui Obiit Romæ Guibertus pſeudo-Pontifex cui nomen Clemens III. qui Ravennæ ſepultus tandem Concilii Moguntini decreto exhumatum indè Cadaver combuſtum fuit, Lege Lata ut Epiſcopi qui Henricianas partes propugnaſſent ſedibus deponerentur ſi viverent, ſi verò mortui propriis extracti ſepulcris comburerentur. Verùm diù non ſtetit quominùs alia pſeudo-Pontificum capita ſubindè orirentur quippè Albertus Atellanus,

Theo.

Theodoricus Romanus, & Silveſter quartus ſeditioſi homines contra electum Pontificem recalcitrarunt, & ſuam quiſque agebat cauſam Obijt Paſchalis XV. Kal. Februarii anni MCXVIII. (*Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Editionis Luxemb. 1727. Append. fol. 30.*)

I. Ex Labbe T. 1. Concil. pag. 622. Edita An. Do. 1100.

Gratulatur Paſchalis exercitui in Paleſtina militanti ob obtentam victoriam, & ad proſequendum cœpta adhortatur.

PASCHALIS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, venerabilibus fratribus, ſive filiis Epiſcopis, Clericis, Proceribus, militibus & omni populo militia Chriſtianæ in Aſia triumphantis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Exordium.

QUod per prophetam populo ſuo Dominus pollicetur, impletum in vobis cognoſcimus. Inhabitabo, inquit, in eis, & inambulabo cum eis, quia per fidem in veſtris pectoribus habitat, & per operationem ita inambulat, ut patenter in vobis inimicos ſuos expugnaſſe videatur. Renovavit enim Dominus antiqua miracula, ut in uno mille, & in duobus decem millia perſequeretur, & his Eccleſiæ armis, ſacerdotalium precum tubis, inimicarum urbium mœnia aperiret.

Gaudet exercitum Omnipotentis dignatione ſacroſancti Lateris ſanguine cruentam lanceam & vivificæ Crucis partem ipſorum manibus tractandas obtuliſſe, eique ob obtentas victorias gratulatur.

§. 1. Illud vero quanti gaudii, quam potentis miraculi æſtimatis, quod ſacroſancti Lateris ſanguine cruentam Lanceam, & vivificæ crucis partem veſtris oculis revelavit, veſtris tractandam manibus obtulit: Quantas ſuper his redemptori noſtro gratias debeamus, nec humanus animos opinatur, nec lingua prævalet enarrare. Videmus enim Chriſtianæ fidei hoſtes, Chriſtiani populi oppreſſores, per divinam miſericordiam manu veſtra partim contritos, partim e diù poſſeſſis regionibus effugatos videmus Orientalem Eccleſiam, poſt longa captivitatis tempora, magna ex parte ad antiquam libertatis gloriam rediiſſe. Dicendum igitur ore; dicendum corde: Gloria in altiſſimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Orationi etiam, & vigiliis inſiſtendum; ut quod cœpit adimpleat & manus veſtras, quas hoſtium ſuorum ſanguine conſecravit, immaculatas uſque ad finem, affluentes firma pietate, cuſtodiat.

Hortatio Paſtoralis.

Quapropter agite, filii in Chriſto deſideratiſſimi rememoramini, quanta pro amore Domini reliqueritis, quanta pro fratrum ſalute & ereptione pericula ſubieritis: patriam, domos, parentes poſthabuiſtis, voſmet ipſos exilio addixiſtis, morti oppoſuiſtis: curate nunc ad meliora ſemper tendere: pacem cum omnibus conſervare, ut poſſitis ad æternam pacem, Domini miſericordia pervenire.

Plurima ſignificare ſuperſedet quoniam Mauritium Portuenſem Epiſcopum ad eum miſſurus eſt.

§. 2. Plurima vobis ſignificare per chartam & atramentum ſuperſedamus; quoniam ex Apoſtolicæ ſedis gremio cariſſimum fratrem Mauritium Portuenſem Epiſcopum deſtinamus: ut qui per beati Petri Vicarium, ſanctæ in Chriſto memoriæ prædeceſſorem noſtrum Urbanum, tanti peregrinationem itineris aſſumpſiſtis, beati Petri ſolatiis ſemper abundetis, & quem fundamentum tanti operis habuiſtis, ipſum usque ad finem caput in fide & obedientia teneatis. Vices etiam noſtras eidem fratri Mauritio & Epiſcopo commiſimus, ut eum in omnibus reverenter excipere, audire, & per ipſum nobis immò beato Petro, obſequi debeatis. Cui nimirum in præceptis dedimus, ut Eccleſiæ quam per vos Dominus liberavit, ſeu liberaturus eſt, ordinationi vigilanter immineat; ſi quæ minus canonicis regulis apta repererit, corrigat; & in eiſdem cum veſtro auxilio plantanda plantet, ædificanda ædificet.

Hortantes præcipit ut ei in omnibus obedire curent.

§. 3. Hortamur itaque, hortanteſque præcipimus, ut ei tanquam perſonam noſtram præferenti, in omnibus obedire curetis.

Pax & benedictio Apoſtolica.

§. 4. Omnipotens Dominus & velle & poſſe in vobis tribuat, ut quæ ad honores faciunda cognoſcitis, ipſo adjuvante impleatis. Ipſe vos ab omnibus peccatis abſolvat, & exilio veſtro patriam æternam tribuat.

§. 5. Datum Romæ quarto Nonas Maij, Indictionis octavæ per manum Joannis Diaconi.

II. Ex Labbe T. 10. Concil. pag. 660. Edita A. D. 1100.

Confirmatio electionis Norigaudi Epiſcopi Auguſtoduenſis, ejuſque Eccleſiæ jurium.

PASCHALIS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, Dilecto Fratri Norigaudo Eduenſi Epiſcopo, ejuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

Exordium.

QUum divini diſpenſatione judicis ad hujus officii gradum licet indigni, promoti ſimus, ut Apoſtolorum principis vices in Eccleſiæ regimine teneamus: elaborandum nobis eſt, & annitendum omnino, ut in conſtituendis Eccleſiaſticis negotiis, ejus monita, & inſtitutiones devotione fideliſſima, & fide devotiſſima æmulemur, cujus fides præcipua, & dilectio ſpectata domino extitit adeo, ut in ejus ſingulariter fidei ſtabilitate immobili pretioſo ſanguine redemptam ſuam Dei filius ſtatueret, & confirmare voluerit Eccleſiam dicens. Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Cui etiam tantam poteſtatis prærogativam conceſſit, ut ejus arbitrio in cælo, & in terris vel liganda ligarentur, vel ſolvenda ſolverentur. Quam poteſtatis ſuæ ſucceſſionem ipſe beato Clementi, & per eum omnibus conceſſit, qui ejus ſedi juſtè præſidere, & Eccleſiam Dei canonica ſtuduerint ordinatione diſponere.

Omnia quæ ad Eduenſem Eccleſiam pertinere videntur Norigaudo omnibuſque canonicè ſucceſſuris confirmat.

§. 1. Cujus nos fidei auctoritate muniti, tibi, dilecte frater Norigaude, omnibuſque tibi canonicè ſucceſſuris, confirmamus omnia quæ ad Eduenſem Eccleſiam in qua te Canonicè credimus ordinatum pertinere videntur: tam in Eccleſiis, parochiis, cimiteriis, presbyteriis, cunctiſque Eccleſiaſticis ordinibus, quam etiam prædiis aliiſque omnibus poſſeſſionibus, mobilibus, & immobilibus, quæ acquiſita ſunt, vel juſtè acquiri poterunt. Ut hæc omnia tibi, tuiſque ſucceſſoribus, ita liberè poſſidere liceat, ſicut anteceſſor tuus in uno die ante ſuum obitum quiete & juſtè poſſidiſſe probatur.

Res quas à die ordinationis preſbyter conquirere poterit in Eccleſia in qua eſt ordinatus auferri vel minui prohibendum ſtatuit.

§. 2. Illud autem Apoſtolica auctoritate ſtatuimus ut nulli presbytero, vel viventi, vel morienti, ſeu ad aliam religionem, vel ad quietam vitam tranſeunti, liceat, res quas à die ordinationis ſuæ in Eccleſia in qua eſt ordinatus, conquirere poterit, auferre, vel minuere ſed intactas eas & illibata in ipſa in qua conquiſita ſunt permittat Eccleſia remanere.

A Pontifice excommunicatos in communionem recipi vetat.

§. 3. Illos etiam qui à nobis excommunicati vel ab officiis divinis pro ſuis fuerint exceſſibus remoti, ne aliquis in communionem recipere vel in Officium præſumat reſtituere, eadem auctoritate prohibemus.

§. 4. Sta-

Google

Pro ſepulturæ loco nullum penitùs ab aliquo pretium exigendum ſtatuit.

§. 4. Statuimus quoque ut pro ſepulturæ quidem loco, vel ſpatio, nullum penitus ab aliquo pretium exigarur: pro redemptione vero peccatorum, morientes, in Eccleſia, in qua fidei ſacramenta acceperinr, elaemoſynam dare ſecundum Apoſtolica decreta ſtatuimus omninu, & confirmamus.

Si quis ad aliam Eccleſiam ſe conferre voluerit de eo quod pro ſalute dare diſpoſuerit partem Eccleſiæ matrici relinquat.

§. 5. Si quis autem ad aliam vivens ſive moriens ſe conferra voluerir, de eo quod pro ſalute animæ ſuæ dare diſpoſuerir, ſecundum Apoſtolica decreta matrici Eccleſiæ partem relinquat.

Sanctio poenalis.

§. 6. Si quæ ſane Ecclaſiaſtica ſæcularisve perſona contra hanc noſtræ conſtitutionis paginam præſumptuoſe venire rentaverit, bujuſmodi ut ſacrilegii reum à liminibus ſanctæ Dei Eccleſiæ arcendum judicamus & confirmamus.

Pax & benedictio obſervantibus.

§. 7. Cunctis autem eidem Eccleſiæ juſta ſarvantibus ſix pax Domini noſtri Jeſu Chriſti: quatinus & hic ſructum bonæ actionis percipianr, & apud bonorum retributorem præmia æternæ pacis invenianr. Amen.

Scriptum per manum Joannis Scriniatii ſacri Lateranenſis Palatii,

Ego Paſchalis Epiſcopus Catholicæ Ecclaſiæ ſubſcripſi. Et ego.

Data Laterani 18. kal. Maij Anno Pontificatus. 1.

§. 8. Datum Laterani per manum Leonis ſcriptoris XVIII. Kal: Maii, indictione VIII. Anno dominicæ incarnationis MC. Pontificatus autem domini Paſchalis ſecundi Papæ primo.

III. Ex Labbe Tom. 10. Concil. pag. 644. Edita An. Dom. 1104.

De refotmandis moribus Compoſtellanæ Eccleſiæ deſormibus, qui per bella in aam irrepſerant.

PASCHALIS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, venerabili Didaco Compoſtellano Epiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Hortatur Didacum ut in Ecleſia rales Diaconos Presbiteros-ve conſtituat qui dignè commiſſa ſibi onera ſuſtinere valeant.

ECcleſia quam regendam, diſponenta domino, ſuſcepiſti, jamdiu, etiam cum paſtorem habere videretur paſtoris ſolatiis caret. Id circo ſtrannitati tuæ vigilantius inſiſtendum eſt, ut in ea ritè omnia juxra normam ſedis Apoſtolicæ diſponantur. Cardinales in Eccleſia tua Presbyteros ſeu Diaconos tales conſtitue, qui dignè valeant commiſſa ſibi Eccleſiaſtici regiminis onera ſuſtinere. Porro quæ Presbyterorum interſunt, presbyteris; quæ Diaconorum diaconibus committantur; ut in aliena diſpendia nullus obrepat.

Filios ex presbyteris ante legis ſuſceptionem natos neque à dignitate Eccleſiaſtica neque à Sæculari repellit.

§. 1. Si qui ſanè ante Romanæ Legis ſuſceptionem ſecundum communem patriæ conſuerudinem conjugia contraxerunr, natos ex eis filios neque à Sæculari neque à dignitate Eccleſiaſtica repellimus. Illud omnino incongruum eſt, quod per regionem veſtram moochos cum ſanctimonialibus habitare audimus, ad quod reſecandum experientis tua immineat: ut & qui impræſentiarum ſimul ſunt diviſis longè habitaculis ſeparentur, prour arbitrio & religioſorum virorum conſilio melius viſum fuerit; neque impoſterum conſuetudo hujuſmodi præſumatur.

eos qui impræſentiarùm ſimul ſunt diviſis longè habitaculis ſeparari jubet.

Data Laterani Anno Pontificatus IV.

§. 2. Datum Laterani incarnationis dominicæ anno millaſimo centeſimo tertio, noſtri Pontificatus quarto.

Mandat Archiepiſcopis & Epiſcopis Provinciarum Remenſis, Senonenſis ac Turonenſis, ut Philippum Regem ejuſque pellicem à vinculo excommunicationis abſolvanr; mox ſequitur ejuſdam Regis juramentum.

IV. Ex Labbe T. 10 Conc. p. 658. Edita An. D. 1104.

PASCHALIS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, venerabilibus Fratribus Archiepiſcopis & Epiſcopis, per Remenſem, Senonenſem ac Turonenſem Provincias, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Francorum Regem ejuſque pellicem mutuum contubernium colloquiumque abjuraturos exultat.

SIgnificatum nobis eſt quorumdam veſtrum Litteris. qui filius noſter Francorum Rex feminam illam pro quâ totiens commonitus, immo excommunicatus fuir, juxta præceptum noſtrum abjurare decreverit: ipſa etiam mulier regem abjurare parata ſit: ſuper quarum converſiona perſonarum non minimum exultavimus quia ſuper uno peccatore pænitentiam agente, gaudium eſſe Angelis Dei ipſo Dominu teſtante didicimus.

Lamberto Atrebatenſi Epiſcopo ſupradictiſque Archiepiſcopis eos excommunicationis vinculo abſolvendi cauſam committit.

§. 1. Quam nimirum cauſam fratri noſtro Richardo Albanenſi Epiſcopo reminiſcimini à nobis ſuiſſa commiſſam. Si ergo idem frater, Franciæ jam fines egreſſus eſt, non eamdem cauſam, aſpirante Domino una vobiſcum peragendam venerabili Fratri Lamberto Atrabatenſi Epiſcopo committimus. Convenientibus itaque nobis in unum, ſi communis filius Francorum Rex, & illa ejus Lateralis tactis Sacroſanctis Evangeliis omnem carnalis copulæ conſuetudinem abjuraverint, mutuum quoque colloquium, & contubernium, niſi ſub teſtimonio perſonarum minimè ſuſpectarum, numquam videlicet ad idem flagitium redituri, ſicur quorundam veſtrum litteris ſignificatum eſt: ſatisfactionem eorum vice noſtra vobiſcum Atrebatenſis Epiſcopus ſuſcipiar, & à vinculo excommunicationis abſolvat quatinus Largiente Domino, & filium Eccleſia, & Regem ſibi Francia reconciliatum Epiſcopali Miniſterio gratulatur.

Data Laterani tertio Nonas Octobris.

Data Laterani per manum Joannis. III. Nonas Octobris

JURAMENTUM PHILIPPI REGIS FRANCORUM. Audias, tu Lamberte Atrebatenſis Epiſcope, qui hic Apoſtolica vice ſungeris: audiant Archiepiſcopi, & præſentes Epiſcopi, quod ego Philippus Rex Francorum, peccatum, & conſuetudinem carnalis & illicitæ copulæ quam hactenus cum Bertrada exercui, ulterius non exercebo ſed peccatum iſtud & flagitium penitus, & ſine omni retractatione abjuro. Cum eadem quoque ſemina mutuum colloquium & contubernium, niſi ſub teſtimonio perſonarum minimè ſuſpectarum, non habebo. Hæc omnia ſicur Litteræ Papæ dicunt, & vos intelligitis, ſine omni malo ingenio obſervabo. Sic me Deus adjuver, & hæc ſacroſancta Jeſu Chriſti Evangilia.

Similiter & BERTRADA cum excommunicationis vinculo ſolveretur, tactis ſacroſanctis Evangeliis in perſona ſua hoc idem juravit ſacramentum. Actum Pariſiis in præſentia domini Daimberti Senonenſis, & Radulfi Turonenſis, Archiepiſcoporum; domini quoque Tuonis Carnotenſis Epiſcopi. Humbaldi Autiſiodorenſis Epiſcopi, Joannis Aurelianenſis Epiſcopi, Gualonis Pariſienſis Epiſcopi, Manaſſe Meldenſis Epiſcopi, Baldrici Noviomenſis Epiſcopi,

Lam-

Lamberti Atreberenſis Epiſcopi, Humberti Silvanectenſie Epiſcopi; Abbatum quoqua, Adæ Perihenſia, Oltici ſimiliter Periſienſis, Rainaldi de Prato ſancti Germani Pariſienſis, Rajnoldi nihilominus Stampenſis, Archidiaconorum etiam qaamplurimum, & honotabilium Clericorum, & Laicorum, non parva mulritudine ioibi conſiſtentjum. Telitar iteque ex Apoſtolicæ ſedis auctoritate reincorpotetua eſt Pbilippua Rex Francotum Sanctæ Catholicæ Eccleſiæ matri ſuæ IV. Nonas Decembria indictione XIII. Anno aurem Dei Chriſti MCIV. Poutificanra vero in ſede Romana Paſchalia Papa II. enuo ſexto.

V.
Ex Marcâ Hiſp. Petri de Marcâ Col. 1243. Edita An. Dom. 1115.

Berengardo Gerundenſis Epiſcopo privilegia quæque confirmat.

PASCHALIS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei, venerabili Fratri Berengario Gerundenſi Epiſcopo ejuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perperpetuum.

Exordium.

SIcut injuſta poſrentibus nullus tribuendus eſt effectus ſic legitime deſiderantium non eſt differenda petitio.

Privilegia poſſeſſiones que confirmat.

§. 1. Tuis itaque, frater in Chriſto cariſſime Berengari, precibua annuentes, ad perpetuem ſenctæ Gerundenſia Eccleſiæ parem ac ſtabilitatem præſentis decreri aoctoritete ſancimus ut univerſi parrochiæ tuæ fines, ſicur à tuis anteceſſoribua uſque hodie poſſeſſi ſunt, ita omnino integri tam tibi quam tuis ſucceſſoribua in perpetoum conſervenrur qui videlicet fines à meridie Barchinonenſis, ab otiente Auſonenſis, ab Aquilone Urgellenſia & Helenenſia parrochiæ limites tangunt, ab occidente in mare pertingunt. Confirmamus etiem eidem Getundenſi Eccleſiæ univerſa quæ ed eam in præſenti indictions VIII. videntur legitimè pertinere, & quæcunque in futurum juſtè atque canonicè poterit adipiſci. Decetnimus ergo ut nulli omnino hominum liceat eandem Eccleſiam temerè perturbare, aut ejus poſſeſſionea auferre, vel abletas retinere, minuere vel temerarijs vexationibos fatigare, ſed omnia integra conſerventur tam tuia quam Clericorum, & pauperum uſibus profutura.

Perturbari vexationibuſque fatigari vetat.

Interdicit oe licear Cleritis præbendas poſſeſſionesve retinere uſibuſque ſuis vendicare poſtquam eos ad alias præpoſituras tranſire contigerit.

§. 2. Illud eutem omnino interdicimua, ne liceat ejuſdem Eccleſiæ Clericis præbendas aur poſſeſſiones ejuſdem Eccleſiæ retinere, & ſuia uſibus vendicare poſtquam eoa ad Epiſcopatum vel Abbatiam vel aliae præpoſituras aliarum Eccleſiarum trenſire contigerit.

Sanctio poenalis.

§. 3. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica Secularisſve perſonna hac noſtræ conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temerè venire tentaverit, ſecundò tertiovè commonita ſi non ſatisfactione congrua emendaverit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate cerear, teemqua ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcar, & ſecratiſſimo corpore ac ſangoine Dei & Domini Redemptorie noſtri Jeſu Chriſti aliene fiat, erque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem Inco juxta ſetvantibua ſit pax Domini Noſtri Jeſu Chriſti quetinua, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, Amen, Amen.

Pax Servantibus.

Ego Paſchalis Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ſobſcripſi.

§. 4. Data Laterani per manum Joannis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Diacoui Cardinalie, ac Bibliothecarii XI. Kal: Februarii Indictione VIII. Incamerionia Dominicæ Anno MCXV. Ponrificatus aurem Domini Paſcbalis ſecundi Papæ anno XVI.

Data XV. Kalend. Februarii Anno Pontificatus XVI.

VI.
Et Labbe T.X. Concil. pag. 662. Edita A.D. 1116.

Confirmat Stepheno Epiſcopo Auguſtodonenſi univerſa ptivilegis Norigaudo ptidem conceſſa.

PASCHALIS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, venerabili fratri Stephano Auguſtodunenſi Epiſcopo, ejuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

Exordium.

JUſtis votis aſſenſum præbere, juſtiſque petionibus eures accommodare uos convenit, qui licer indigni, juſtiriæ cuſtodes atque præcones in excelſa Apoſtolorum principum Petri, & Pauli ſpecula poſiti, Dumino diſponeute conſpicimur.

Auguſtodunenſem Eccleſiam ſedis Apoſtolicæ auctoritate munit.

§. 1. Tuis igitur, frater in Chriſto cariſſime Stephane, juſtis petitionibua annuentes, Senctam Auguſtodonenſem Eccleſiam, cui Domino aurora præſides, Apoſtolicæ ſedis eutoritate munimus.

Poſſeſſiones confirmat.

§. 2. Statuimus enim, ut oppida, villæ, ſeu Eccleſiæ poſſeſſioneſve, quaa prædeceſſoria tui Agenonis temporiboa, Auguſtodunenſis Ercleſia tenuit, tibi quoque ac ſucceſſotibus tuis quietæ, firmæ, & integræ conſervenrur. Cætere etiam quæ eidem Auguſtodunenſi Eccleſiæ per ruam induſtriam teruperate vel edquiſita ſunr, videlicet Eccleſia Senctæ Mariæ, & Sancti Lazari de Avalone, & Caſtrum Toilonum cum eorum pertinentijs, vel in futurum per Dei gratiam recuperari vel edquiri juſtè legitimèque contigerit, quieta ſemper integra in ejuſdem Eccleſiæ jure ac poſſeſſiune permaneent.

Poſſeſſores que perturbari vetat.

§. 3. Decernimua ergo ur nulli omnino liceat eamdem Eccleſiam temerè perturbara, eur ejua poſſeſſiones euferre, vel ablaraa retinete, minuete, vel temerariis vexationibua fatigare. Sed omnia iotegra conſerventur ram tuis quem Clericotum & paupetum uſibua profutura.

Pœna contraventium.

§. 4. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica ſæculeriſve perſona hanc noſtræ Conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temetè venire tentaverit, ſecundo tertiove commonita; ſi non ſatisfactione congrua emendaverit, poteſtatis honotiſque ſui dignitete careat: reamque ſe divino judicio exiſtere de petpetrata iniquirete cognoſcar, & è ſacratiſſimo eotpore, & ſanguine Dei & Domini Redemptoris noſtri Jeſu Chriſti aliena fiet, etque in extremo exemine diſtrictæ ultioni ſubiaceat, Cunctis autem eidem Eccleſiæ juſta ſervantibus ſir pax Domini noſtri Jeſu Chriſti: quetinua & bie fructum bonæ actionia percipient. & epud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, Amen, Amen.

Pas & benedictio obſervantibus.

Ego Paſchalia Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſi.

Detum Laterani per menum Joannis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Dieconi Cardinalia, ac Bibliothecerij II. Idua Martij Indictionis IX. Incarnationis Dominicæ Anno MCXVI. Pontificatus aorem Domini Paſchalis ſecundi Papæ Anno XVII.

Data 2. Idus Martii Pontificatus Anno. XVII.

GELASIUS SECUNDUS.

PONTIFEX CLXIII.

ANNO DOMINI MCXVIII.

GElaſius Cajeta oriundus Paſchali ſecundo ſucceſſit anno Chtiſti 1118. A Cincio Francipani mox pulſus, dein ab Hentico V. ſurtogato Gregorio VIII. depoſitus. Cæſarem in Germaniam redeuntem ditis eſt perſecutus, unde Schiſma recruduit. Ipſe in Galliam profugus obiit anno 1119. poſt Synodum Viennæ habitam. (*Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Editionis Luxemb.* 1727. *Append. fol.* 32.)

I. Ex Labbe Tom. 10. Concil. Edita An. Dom. 1119.

Confirmatio Gualterii in Archiepiſcopum Ravennatem poſt Schiſma ejuratum, eique pallium cùm aliis juribus concedit.

GELASIUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, venerabili Fratri Gualterio Ravennatium Archiepiſcopo Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

Exardium.

UNitati Divinæ Trinitatis gratiæ egendæ ſunt, quæ per ſuæ caritatis Spiritum diviſa conjungit, & multos in ſe animoe unum facit: Ecclaſia ſiquidem Ravennatium per multa jam tempora ab Apoſtolicæ Sedis unitate diſciſſa, multas eidem Sedi Apuſtolicæ perſecutiones intulit, & Eccleſiis multis perverſi Schiſmatis ſomite miniſtravit. Qua propter ad ajus nequitiam deprimendam, ſubjectarum in Ecclaſiarum quaſdam ſibi Apoſtolice ſedes aſſumpſit, ut vel ſic eam ad humilitatis & unitatis tramitem revocaret. Sed cum tandem Divinæ majaſtati placitum fuit eamdem Ravennetium Eccleſiam miſaricordiæ ſuæ gratia ad unitatem, & obedientiam Matris ſuæ Romanæ Eccleſiæ revocavit. Iniquitatem namque ſuem illius filii recognoſcentes, dalicta patrum corrigere probaverunt: ut qui præteritis temporibus per tyrannidem regiam præſulae regibue placentes accipiabant, nunc demum ſecundum Canonicas Sanctiones Epiſcopum Deo placentem eligerent, & Schiſmate abdicato in catholicæ congragetionis gremium repedarent. Te ſiquidem, Reverendiſſime Frater Gualtere a diſcipline fratrum regulerium violenter aſſumptum, pro religionis ac ſapientiæ prærogative, in Beati Appollineris cathedra communi voto ac deſiderio poſuerunt, & in Apoſtolicæ ſedis obedientiam unanimiter redierunt.

Quas Ravannatium Eccleſiæ ſubjectas ut ad unitatis tramitem revocaret ſibi ſedes Apoſtolica aſſumpſerat Eccleſias reſtituit.

§. 1. Unde nos Divinæ Trinitatis unitati gratiae agentes, perſonam tuam pro jure noſtræ Eccleſiæ, ad Epiſcopale miniſterium cooperante Domino conſecrentes, tibi, & per te Ravennatium Eccleſiæ digniratem omnem, quam ante illius diviſionis tempora per Romanam Ecalcſiam poſſaderat, reſtituimus: & per præſentem privilegii paginam ſalvo in omnibus jure atque autoritate ſadie Apoſtolicæ concedimus tibi, tuiſque ſucceſſoribus in ejuſdem ſedis Apoſtolicæ fide, atque obedientia permanantibus, Epiſcopatus Aemiliæ Provinciæ, id eſt Placentiæ, Parmæ, Regii, Mutinæ, Bononiæ, Ferrariæ, Adriæ, Comacli, Tmolæ Faventiæ, Fori Livii, Fori Pompoli, Bobii, Cæſannæ, Ficoclæ. Confirmamus etiam vobis ducatum Ravennæ, & Monaſteria ſancti Adalberti, & ſancti Hilarii, Galliara ſeu cætera Monaſteria & poſſeſſiones, per authentica privilegia ab anteceſſoribus noſtris, & a Catholicis regibus tradita.

Monaſteria poſſeſſioneſque ab anteceſſoribus ſuis tradita confirmat.

§. 2. Pompoſiani quoque Monaſterii curam religioni tuæ ſalvo Ecclaſiæ noſtræ jure committimus: ut Regularis diſciplinæ per tuam induſtriam, largianta Domino, raformatur. Præterea fraternitati tuæ palliom. Pontificalie videlicet officii plenitudinem, liberaliter concedimus quo fratarnitas tua ſecundum Eccleſiæ tuæ morem ex Apoſtolicæ ſedis conceſſione permiſſum ſa noverit induandum, cujus inimicum pallii volumus te per omnia genium vendicare. Hujus ſiquidem indumenti honor, humilitas, atque juſtitia aſt. Tota ergo mente fraternitas veſtra ſe exhibere feſtinet in proparis humilem, & in adverſis, ſi quando eveniunt, cum juſtitia erectam emicam bonis, perverſis contrariam, nullius unquam faciem pro veritate loquentem premens, tum operibus juxta virtutem conſtantiæ inſiſtens, tum inſiſtera etiam ſupra virtutam cupiens, infirmis compatiens, bene valentibus congaudens, de alienis tanquam de propriis exultans gaudiis, & vitiis corrigandis piè ſæviens, in fovendis virtutibus auditorum animum demulcens, in ira judicium ſine ira tenens, in tranquillitate autem ſeveritatis juſtæ canſuram non deſerans. Hæc aſt frater cariſſime, pallii accepti dignitas: qua ſi ſollicitè ſervavaris, quod forie accapiſſa oſtenderis, tutus hababis.

Pompoſiani Monaſterii curam ſalvo Eccleſiæ jure committit palliumque liberaliter concedit.

Hortatio Paſtoralis.

Ego Gelaſius Ecclaſiæ Catholicæ Epiſcopus.

Signum manus meæ Gelaſi, Deus in loco ſancto ſuo.

§. 3. Datum Romæ per manum Chryſogoni S. R. E. Diaconi Cardinalis, Kalendas Saptembris, Indictione duodecima, Anno Dominicæ Incarnationis MCXIX. Pontificatus autem domini Gellaſij II. Papæ Anno I.

Data Kal. Septembris Pontificatus Anno I.

CALIXTUS SECUNDUS.

PONTIFEX CLXIV.

ANNO DOMINI MCXIX.

CAlixtus II. Guido anteà dictus in Cluniacenſi Cœnobio Romanus Pontifex fuit electus Calendis Februariis anni 1119. ſub Henrico V. Johanne Comneno Imperatoribus & Ludovico VI. tum in Galliis regnante. Ad eelebrandum Concilium Lateranenſe generale primum adjecit animum quo præprimis Ecceleſiam inter & Imperium diſcordia ob beneficiorum collactione orta in univerſum tolleretur dein ſubſidia contra Sarracenas pro Chriſtianis decreta. Sedit annos V. menſes X. dies XIII. obiit die XIII. Decembris anni 1124. (*Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Editionis Luxemb.* 1727. *Append. fol.* 32.)

I. Ex Labbe Tom. 10. Concil. pag. 845. Editum An. Dom. 1120.

Privilegium Monaſterii Cluniecenſis.

CALIXTUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto filio Pontio Cluniacenſis Abbati ejuſque ſucceſſoribus regulariter ſubſtituendis in perpetuum.

Religio-

Exordium.

Religionis Monaſticæ modernis temporibus ſpeculum, & in Galliarum partibus documentum B. Petri Cluniacenſe Monaſterium, ab ipſo ſuæ fundationis exordio ſedi Apoſtolicæ in jus proprium eſt oblatum. Proinde Patres noſtri ſanctæ recordationis Joannes XI. item Benedictus VII. Joannes XII. Agapitus II. item Benedictus VI. Leo VII. item Leo IX. Gregorius. VI. item Gregorius VII. Alexander II. Stephanus. Victor III. Urbanus II. Paſchalis II. Gelaſius II. Eccleſiæ Romanæ Pontifices, Locum ipſum ſingularis dilectionis ac libertatis prærogativa donarunt, & univerſis ei pertinentia privilegiorum ſuorum ſanctionibus muniverunt.

A Prædeceſſoribus ſtatutum eſt ut Monachi Laicive, Eccleſiæ aliaque ſub Apoſtolicæ tantum ſedis tuitione ac jure permaneant.

§. 1. Statutum eſt enim, ut omnes Eccleſiæ, Cimiteria, Monachi, & Laici univerſi infra terminos habitantes qui ſunt à rivo de Salnai, & ab Eccleſia Ruſiaci, & Cruce de Lornant: à termino quoque molendini de Tomaſach, per villam quæ dicitur Varentis, cum nemore Burſſjo à termino etiam qui dicitur Perois ad rivum uſque de Salnai: ſub Apoſtolicæ tantum ſedis jure, ac tuitione permaneant. Neque ipſi Cluniacenſis loci Presbyteri, aut etiam Parochiani ad cujuſlibet niſi Romani Pontificis, & Cluniacenſis Abbatis cogantur ire Synodum vel conventum.

Nec ad cujuſlibet Synodum vel conventum niſi Pontificis Romani, Abbatiſque Cluniacenſis Presbyteri cogantur ire.

Pro Abbatis ordinatione rerumque Eccleſiaſticarum conſecratione à Monaſterio quem maluerit antiſtitem convocari poteſt.

§. 2. Sane pro Abbatis, Monachorum, ſeu Clericorum, infra prædictos terminos habitantium ordinatione, pro Chriſmatis confectione, pro ſacri Olei, Eccleſiarum, Altarium, & Cimiteriorum conſecratione, Cluniacenſe Monaſterium, quem maluerit, antiſtitem convocet.

Cluniacenſes Monachi à nemine niſi à Romano Pontifice ejuſque legato excommunicari ſunt.

§. 3. Cluniacenſes Monachos ubilibet habitantes, nulla omnimodo perſona, præter Romanum Pontificem, & Legatum qui ad hoc miſſus fuerit excommunicet aut interdicat. Porrò ſi Monachus, Clericus aut Laicus, ſive cujuſlibet ordinis profeſſioniſve perſona, niſi fortè certa de cauſa excommunicatus ſit, Cluniacenſium clauſtrorum manſiones elegerit; abſque contradictione alicujus ſuſcipiatur, & quæ de ſuo jure attulerit, liberè à Monaſterio habeantur.

Quæcumque eorum juris ſunt à nemine minuantur.

§. 4. Altaria, Cimiteria, & decimæ Cluniacenſium Monachorum, & quæcumque juris eorum ſunt, à nemine auferantur, vel minuantur.

Ab Abbate Cluniacenſi aut à ſede Apoſtolica ſi apud eum inveniri nequiverit juſtitia requiratur.

§. 5. De Monachis aut monaſteriis Cluniacenſibus nulli Epiſcoporum, ſalvo jure canonico, ſi quod in eis habent liceat judicare: Sed ab Abbate Cluniacenſi juſtitia requiratur. Quam ſi apud eum inveniri nequiverit ad ſedem Apoſtolicam recurratur.

In Abbatiis Cluniacenſi Monaſterio ſubditis ſine Abbatis præcepto nullatenùs eliganur.

§. 6. In Abbatiis, quæ cum ſuis Abbatibus ordinationi Cluniacenſis Monaſterii datæ ſunt videlicet S. Martialis Lemovicenſis S Eparchi Angoliſmenſis Monaſterii novi Pictavis, S. Joannis Angeliacenſis, Monaſterii Leſtenſis, Moyſiacenſis, Figiacenſis, & S. Egidii Nemauſenſis; in Arvernia, Mauſiacenſis, Tiarnenſis, Menacenſis, in Epiſcopatu Eduenſi, Vizeliacenſis in Autiſſiodorenſi, S. Germani; in Cameracenſi, Hunoldi Curtis in Rotomagenſe, abbatia apud Pontiſaram in Tarvanenſi S. Bertini, & S. Vulmari; in Italia S. Benedicti ſuper Padum. Sine Cluniacenſis abbatis præcepto nullatenus eligantur.

de decimis, Presbiterorum electione, aliiſque privilegiis à prædeceſſoribus conſtitutis.

§. 7 Pro altaribus, & Eccleſiis ſive decimis veſtris, nulli Epiſcoporum facultas ſit, gravamen aliquod vobis aut moleſtias irrogare. Sed ſicut eorum promiſſione quædam ex parte, quædam ex integro habuiſtis, ita, & in futurum habeatis. Eccleſiarum veſtrarum decimas, quæ à Laicis obtinentur, ſi ſecundum Deum eorum poteſtati ſubtrahere veſtræ Religionis reverentia poterit: ad veſtram, & pauperum gubernationem vobis liceat poſſidere. Decimas Laborum veſtrorum, pro quibus tam vos, quam alios monaſticæ religionis viros inquietare Epiſcopi conſueverunt, illorum videlicet quos dominicaturas appellant; qui veſtro ſumptu à monaſteriis, & cellæ veſtræ clientibus excoluntur, ſine omni Epiſcoporum & Epiſcopalium Miniſtrorum contradictione deinceps quietius habeatis, qui veſtra peregrinis fratribus & pauperibus erogatis. Eccleſiæ omnes quæ ubilibet poſitæ ſunt, ſeu Capellæ veſtræ, & Cimiteria libera ſint, & omnis exactionis immunia præter conſuetam Epiſcopi paratam & juſtitiam in Presbyteros, ſi adverſus ſui ordinis dignitatem offenderint. Liceatque vobis, ſeu fratribus veſtris in Eccleſiis veſtris presbyteros eligere. Ita tamen ut ab Epiſcopis, vel ab Epiſcoporum Vicariis animarum curam abſque venalitate ſuſcipiant. Quam ſi committere illi, quod abſit ex pravitate voluerint: tunc Presbyteri, ex Apoſtolicæ ſedis benignitate officia celebrandi licentiam conſequantur. Eccleſiarum veſtrarum conſecrationes ſi Diæceſani Epiſcopi gratis noluerint exhibere, à quolibet catholico ſuſcipietis Epiſcopo. Nec cellarum veſtrarum ubilibet poſitarum fratres, pro qualibet interdictione vel excommunicatione, Divinorum Officiorum ſuſpenſionem patiantur: ſed tam Monachi ipſi, quam famuli eorum, & qui ſe profeſſioni monaſticæ devoverunt, clauſis Eccleſiarum januis, non admiſſis Diæceſanis. Divinæ ſervitutis officia celebrent, & ſepulturæ officia peragant. Percuſſuram quoque proprii nomiſmatis, vel monetæ quandocumque vel quandiu vobis placuerit, habeatis.

Privilegia quæqua confirmat.

§. 8. Hæc igitur omnia ſicut à noſtris prædeceſſoribus conſtituta ſunt: ita & nos auctoritate Apoſtolica conſtituimus, & præſentis privilegii decreto confirmamus.

Sine commendatitiis Cluniacenſis Abbatis litteris quempiam eligi vetat talemque ordinationem irritam eſſe decernit.

§. 9. Præterea fili in Chriſto Ponti, quem nos in Viennenſis Eccleſiæ poſiti tegimine, noſtria per Dei gratiam manibus in Abbatem conſecravimus: & perſonam tuam, & Locum cui Deo autore præſides totis dilectionis viſceribus amplectentes, & quieti veſtræ attentius providentes hæc adjiciendo cenſuimus: ut abbatiarum veſtrarum electis, nullus Epiſcoporum ſine commendatitiis Cluniacenſis abbatis litteris conſecrationis, vel ordinationis manus imponat. Alioquin & conſecrator, tanquam conſtitutionis Apoſtolicæ prævaricator, graviori ſubjaceat ultioni, & conſecrati electio, ſive ordinatio donec Apoſtolicæ ſedi, & ejus Cluniacenſi monaſterio ſatisfiat, irrita habeatur.

Eccleſiarum S. Mariæ & S. Odonis antiquam conſuetudinem excipit. Matiſconenſem Epiſcopum alioſque moleſtias, irrogare vetat.

§. 10. Porro presbyteris parochialium Eccleſiarum S. Mariæ, & S. Odonis Cluniacenſium ejiciendi & ſuſcipiendi in Eccleſiam ex antiqua conſuetudine pænitentes & nuptiales chartas faciendi licentiam indulgemus. Prohibentes, tam Matiſconenſem Epiſcopum, quam & alios ſuper hoc, vel ſuper aliis, quæ ſtatuta ſunt, vobis moleſtias irrogare. Si quis igitur auſu temerario ut in epiſtola ſuperiore.

Ego Calixtus Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſi.

Datum VIII. Kalend. Martii. anno Pontificatus 2.

§. 11. Datum Valentiæ per manus Chriſogoni S.R.E. diaconi Cardinalis ac Bibliothecarii, VIII. Kalend: martii, Indict: XIII. Incarnationis Dominicæ anno MCXX. Pontificatus autem Domini Calixti II. Papæ Anno II.

II. Ex Anecd. Martene T. 1. Col. 350. Anno circiter 1120.

Berardo Epiſcopo Matiſconenſi Epiſcopale munns interdicit, donec ſatisfaciac da illatia Mooaſterio Cluniaceoſi injuriis.

CALIXTUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, venerabili Fratri B. Matiſconenſi Epiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

QUæ B. Petri Cluniananſi monaſterio à ea illata ſunt, & noa & fratres noſtroa vehementer gravaot. Poſt noſtras enim commonitiones poſt ſcripta frequenter miſſa manum tuam quod hactenua inauditum eſt, ſuper ipſam parochiam extendiſti, clericos & laicos excommunicaſti, & in B. Odonia Eccleſia divina penitùs celebrara officia prohibuiſti; Monachis atiam graves prout aſſeruot injutias intuliſti, & nonnulla eis pertinentis abſtuliſti. In his tamen omnibus paterna tibi benignitata pepercimus correctionem tuam, ſicur venerabilis frater noſter Hu: Lugdunenſia Archiepiſcopus ad nos venians promiſerat, expectantes. Tu autem, ur prius, ſic & poſteà pertinaciter reſtiriſti. Hanc ergo præſumptionem & tantum Apoſtolicæ ſedia contemtum ſerra diutius non valantes, licet inviti proptar præteritæ dilectionis & ſamiliaritatis gratiam, ex rationabili fratrum noſtrorum ſententia, Epiſcopale tibi officium auctoritate ſedis Apoſtolicæ interdicimus, donec à Cluniacenſis Monaſterii, & Clericorum, ſeu Laicorum, & ipſiua Capellæ infeſtatione deſiſtas, & nobis de contemtu tuo ſatisfacias.

Datum Laterani V. Idus Januarii.

III. Ex op. diplom. Miræi T. 1. p. 171. Editum A. D. 1121.

Confirmat regimen Eccleſiæ Bornhemienſis commiſſum Affligemienſibua pracibus Clementiæ ſororis ſuæ Flandriæ Comitiſſæ.

CALIXTUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei; dilecto filio Fulgentio Abbati, Affligimenſis Monaſterii, quod ad honorem B. Petri Apoſtolorum Principis in Cameracenſi Diœceſi ſitum eſt, ejuſque ſucceſſoribus, regulariter ſubſtituendis in perpetuum.

Burgardus Cameracenſis Epiſcopus Affligimenſi Monaſterio commiſit Eccleſiam Bornhemenſem ut in ea Monaſtici ordinis diſciplina deinceps habeatur.

QUæ religionis intuitu ſtatuuntur inconvulſa debent ſtabilitate ſervari. Siquidem venerabilis Frater noſter Burgardus Cameracenſis Epiſcopus, Conſilio & aſſanſu Archidiaconorum, ac reliquorum Clericorum Eccleſiæ ſuæ, conſilio atiam, & hortatu Venerabilis Fratria noſtri Rodulphi Remenſia Archiepiſcopi, ſicot in eorum miſſis ad noa Litteris continetur necnon & rogatu & ſupplicatione Sifridi Bornhemienſis Abbatis & Fratrum ſuorum Affligimenſi Monaſterio Bornhemanſem commiſit Eccleſiam, ut in ea deinceps Monaſtici ordinia diſciplina per Dei gratiam, babeatur.

§. 1. Olim quidem in loco eodem Ordo fuerat Canonicus inſtitutus; ſed guerris ſupervenientibus, tanta paupertatis inopia coarctatus eſt ut neque Ordinem Canonicum conſervare, neque per ſe in Ecclaſiaſtica quoque poſſet honeſtate perſiſtere.

§. 2. Nos itaqoe tam prædictorum Fratrum qoam & Sororis ooſtra (1) Clemeotiæ, Flandrienſium Comitiſſæ, quæ ipſina loci diſpenſatrix aſt, petitionibus annuantes, & de religione veſtra plurimum coofidentes, prædictæ Bornhemenſis Eccleſiæ commiſſionem præſeotis privilegij pagina confirmamua.

§. 3. Statuentes, ut auctore Deo io Affligimenſis monaſtarii uoitate ac ſubjectione, ſub ragula monaſticæ diſciplinæ in perpetuum perſevaree ita nimirum libera, & quieta ſicue antea in Ordine Canonico fuerat, cum Altaribua de (a) Havaſdunc, Hingem, (b) Kereberga, (2) (c) Rimenham, (d) Merchecloa, & cum omnibua quæ in præſenti legitimè poſſidet, vel in futurum Largiente Deo, juſtè atque canonicè poterit adipiſci.

(a) Haeſdonck. (b) Keerberge. (c) Rymenan. (d) Meerbeke.

Sanctio Pœnalis.

§. 4. Nulli ergo omnino hominum facultas ſit præfatam Bornhemenſem Ecclaſiam à diſpoſitione val ſubjectione veſtri monaſterij removera, ſeu qualibet occaſione ſubtrahere, poſſeſſiones ejus auſerre, vel temerariis vexationibus fatigare, ſed ita ſub veſtro monaſterio maneat, ſicuc à prædicto Fratre ooſtro Burgardo, Diæceſano Epiſcopo, conſtitutum, & ipſius chirographo confirmatum eſt.

Pax & benedictio obſervantibus.

§. 5. Si quæ igitur in futurum cujuſlibet digoitatia ordiniſve perſona, noſtræ hujus Confirmationis paginam ſciena contra eam temerè venira tentaverit, honoris, & officii ſui periculum patiatur, aoe excommunicationis ultione plectatur, niſi præſumptiooem ſuam digna ſatisfactione correxerit.

§. 6. Qui verò conſervator extiterit, Dei omoipotentis, & Apoſtolorum ejus Petri & Pauli benadictionem, & gratiam conſequatur, Amen, Amen, Amen.

Ego Calixtus Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopua laudavi.

Datum 3. Februarii Pontificatus Anno III.

Datum apud S. Pattum per manum Chryſogoni S. R. E. Diaconi Cardinalis, & Bibliothecarij III. Februarii Indictione XIV. Incarnationis Dominicæ anno milleſimo, centeſimo vigeſimo primo Pontificatua autem Calixti II. Papæ, tertio.

IV. Ex Labbe Tom. 10. Concil. pag. 836. Ex Chiffletii Hiſtoria Trenorciana Editum A. D. 1122.

Privilegium Maternitatis, quam vocat, Eccleſiæ S. Joannia Provinciæ Biſuntinæ in Ecclaſiam S. Stephani ejuſdem Provinciæ.

CALIXTUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, venerabili Fratri Anſerico, Manaſſe Decano, Stephano Archidiacono, Stephano Theſaurario, Hugoni Archidiacono, & cateris Biſuntina Eccleſia B. Joannis Apoſtoli, & Evangeliſta Canonicis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Exordium.

DEceſſorum ſtatuta, ſicut legitima & juſta, ſucceſſorem conveoie cuſtodire ita debet atiam male facta ſalubri proviſione corrigere. Ea propter nos ſurrectionem illam quæ domioo prædeceſſori noſtro ſanctæ memoriæ Paſchali

(1) Clementia Guilielmi Burgundiæ Comitis filia, Calixti II. Pontificis Romani Soror, primum Roberto II. Hieroſolymitano, Flandriæ Comiti, poſt Godefrido Barbato, Lotharingiæ Brabantiæque Duci, nupta fuit.

(2) Rimenham, nunc *Rymenham*. Pagus eſt ſub præfectura arculæa ad Diliam fluvium, primo lapide à Mechlinia, cui vicinus eſt Pagus de Keeberghe.

Papæ

Papæ à Clericis S. Stephani de Maternitatis judicio facta eſt ad veritatis & juſtitiæ curavimus ordinem revocare.

De diſcordia inter Canonicos B. Joannis Apoſtoli Eccleſiæ & S. Stephani pro Epiſcopali Cathedra, Eccleſiaſticaque Maternitate agitata.

§. 1. Inter vos enim & Canonicos S. Staphani ſuper Epiſtopali Cathedra, & Ecclaſiaſtica Meternitate, longo jam fuerat tempore agitata diſcordia. Siqoidem Canonici S. Stephani, Eccleſiam ſuam Matricem antiquitus extitiſſe, ſed propter ejus deſtructionem Epiſcopos ad Beati Joannis Eccleſiam ſeceſſiſſe, prout poterant allegebant. E contra vos Eccleſiam veſtram per longa temporum ſpatia Epiſtopalem ſedem ſine interruptione legitima poſſediſſe, ſcriptorum memoria, & veterum virorum etteſtationibus firmabatis. Hæc profecto diſcordia cum ad prædicti domini noſtri audientiam perveniſſet, noſtro eam commiſit examini finiendam eo quod ipſius vices illis in partibus gereremua: ita videlicet nt ſi Canoniti S. Stephani quinque idoneis probare teſtibus poſſent quod poſt redintegrationem Eccleſiæ ſuæ infra annos triginta ſuper querela hec queſtionem feciſſene, per quam illorum videretur interrupta retentio. ſcilicet vel ante antiſtitem ſuum, vel ante Romanæ Legerum Eccleſiæ; in communi audientia hac probatione perfecta, privilegis eorum jus proprium obtinerent Epiſtopalis ſedis apud B. Stepheni Eccleſiam heberetur: alioquin vos à querela hac liberi manereria, & Epiſcopalem tenereria ſedem ſicut prius tenueratis. Eandem quoque ipſius negotij deciſionem, oſque ad tunc proximam B. Mariæ aſſumptionem. idem dominus à nobis perfici, conſummatique præcepit. Nos ejus obedientes mandatis edhibitis fratribus noſtris. & Coepiſcopis Geuceranno Lugdunenſi. Hugone Gratianopolitano, Lsodegario Vivarienſi Berardo Matiſconenſi, Stephano Eduenſi. Galtero Cabilonenſi, Geuteranno Lingonenſi, Pontione Bellicenſi, Guidone Gebennenſi, Gulinco Sedunenſi & Pontio Abbate Cluniſcenſi, & decem & ſeptem ebberibus, atqoe aliis religioſis viris apud Trenorcium utramque partem coovenimus. Ubi cum pars veſtra juſtitiæ ſuæ allegetiones oſtenderet nos probationis executionem à prædicto domino conſtitutam à S. Stephani Canonicis requiſivimus qui vix tandem teſtes aliquoi non tamen idoneos produxerunt. Alius enim pro commiſſo perjurio, ſive rutpi nativitate. alius pro ſecrilegio, alius pro pretii conductions, alius pro excommunicatione quâ diu alligetus fuerat, reprobatus eſt. Sic præfeti Beati Stephani Canonici, jam ſuæ partis cauſam defendere ooo valentes à probatione propoſita in tonſpectu omnium defeceront. Tunt ex communi fratrum judicio definitum eſt veſtram Beati Joannis Eccleſiem debere Maternitatis prærogativam in perpetuum obtinere. Unde noa ona tum eis, eandem veſtram Eccleſiam ex tunc à querela illa liberam fore decrevimus Epiſcopalem in ee ſedem permenere irrefregabiliter ſtatuentes. Auctoritate inſuper Apoſtolica in cujus vocati partes ſolicitudis fueramua ſub anathematis obligatione præcipimua, ut nullus eam ulterius Clericua, ſive Laicus inde inquietare, aut inquietanti favorem præſumeret miniſtrare. Hec promulgata ex communi deliberatione ſententia Canonici Sancti Stephani ad nos ſecretius acceſſerunt, ut tonſtituendæ inter vos, & illos pacis diem præfigeremus ſuppliciter poſtulantes. In quorum vobis non nihil doli, nihil proiſus verſutiæ opinantes. ſupplicationi eorumdem annuimus, & diem eis, uti poſtulaverant, tonſtituimus. Mox ipſi à nobis fraudis inito tonſilio diſcedentes unum ex fratribus ſuis, Petrum ſcilicet de Moneta. ad prædictum prædeceſſorem noſtrum furtim, & nobis nihil omnino tale opinantibus direxerunt. Is poſtquam Curiæ ſe præſentavit multa ſerena. & nonnulla confingens mendacia, inter cætera ſuggerere domino auſus eſt nos de prædicto negotio nihil feciſſe, neque in ejus executionem obedire mandato ſedis Apoſtolicæ voluiſſe. In hæc figmenta diſtedena & rurſus ad curiam rediens. reliqnos ſecum deceptores adduxit: congregetiſque eis diſtuſſio quaſi à principio facta eſt. Noniſſime quædam illarum perſonarum quæ tam celebri, ut prædictum eſt, judicio reprobatæ fuerent, immo & aliæ nequaquam idoneæ, ed præfatam probationem admiſſæ ſunt. Duo ex Clericis noſtris, quos pro jam dicti confirmatione judicii miſeramus advenerant: ſed cum omnia quæ acte fuerant, diligenter exponetent proficere nullatenus potuerent. Canonici quippe S. Stephani ita jam Curiam totam figmentorum ſuorum fallecii & aſſentationum blandimentimentis aſperſerant: ur aliis nullum in ea locum habentibus, ipſi ſcripium Maternitatis acceperint. Poſt eliquantum temporis illorum fraudem idem dominus & recognoviſſe aſſeritur. & ſuper ea vehementius doluiſſe. Unde etiam tibi, cariſſime freter Arthiepiſcope Anſetice per ſui autoritatem ſcipti liberam contulit facultatem. Epiſcopalie in qus velles Eccleſie peragendi.

Ad Pontificatum evectus utramque partem ad ſuam ſecundò præſentiam convocat.

§. 2. Poſtea vero quam nos in Apoſtolicæ ſedis Adminiſtrationem Divioe fuimus gratia conſtituti, vos aures noſtras ſuper eadem querimonia iterum atque iterum propulſaſtis. Nos autem ſupradictam deceptionem, necnon & cauſam omnem plenius cognoſcentes, utpote qui eb ipſo pueritiæ noſtræ tempore in illis educati partibus fuimus, & noſtris totius rei veritatem oculis vidimua: utramque partem ad noſtram ſecundo præſentiam convocavimus. Vos, ut menderum fuerat, tonveniſtis, ſed illi ſe nullis præmiſſis excuſationibus ſubtraxerunt. Tertia tandem terminum tam eis, quam vobis in B. Lucæ feſtivitate præfiximus: ſed in parte altera, etiam hac vice tontempti fumus. Cum enim vos præſentea fueritis, & quindecim dies in curie permanentes, terminum tranſieritis: illi nec venerunt nec reſponſales aliquos tranſmiſerunt. Quamobrem fratribus noſtris Epiſcopis, & Cardinelibus, necnon & Archiepiſcopis, Epiſcopis & Abbatibus qui nobiſcum aderant viſum eſt B. Stephani Canonicos diffugium petiiſſe, ne coram nobis negotium tractaretur. qui & ipſorum doloſitatem, & juſtitiæ veſtræ puritatem certiſſime ſciebamus.

B. Joannis Eccleſiæ Canonicis Epiſcopatum Maternitatis que dignatatem adjudicat, & ſcripium aliorum fraudis verſutia à Prædeceſſore ſurreptum diſciſſum decernit.

§. 3. Ex tommuni ergo eorumdem fratrum noſtrotum conſilio, illud Maternitatis ſcriprum quod per tantæ fraudis verſutiam ſæpedicto domino noſtro ſurreptum eſt, apoſtolica autoritate caſſamus: Statuentes ut nullum robur, nullam in poſterum vim prorſus obtineat; ſed in tota Biſuntinæ Civitatis parochia ſola B. Joannis Eccleſia omnem Epiſcopalis ſedis, & matricis Eccleſiæ poſſideat futuris temporibus digniterem, quam priſcis cognoſcitur tempotibua poſſediſſe.

Omnes coonſuerudines Eccleſia S. Stephani B. Joannis Eccleſiæ perſolutas deinceps eidem Eccleſiæ perſolvi jubet.

§. 4. Porro conſuetudines omnes, quas Eccleſia S. Sephani à tempore Hugonis Salinenſis bonæ memoriæ Biſuntini Archiepiſtopi, uſque ad tempora frattis noſtri Hugonis, qui in Jeroſolymitana peregiinatione defunctus eſt, tam in ſpiritualibus, quem in temporalibua Eccleſiæ veſtræ perſolvit, quietà vobis deinceps, & eidem veſtræ Eccleſiæ perſolventur.

Abſolutionem ſuper juramento ab utriuſque

§. 5. Ad hæc abſolotionem, quæ tem à te cariſſime in Chriſto frater, & Epiſcope Anſerite, quam & ab Humbaldo Lugdunenſi Ar-

Eccleſiæ Clericis factam confirmatamque roborat.

chiepiſcopo, ſuper juramento illo Clericis utriuſqua Eccleſiæ facta, & à nobis dum adhuc in partibus ultramontanis eſſemus confirmara eſt, præſenuis quoque decreti pagina roboramus, & ratam perpetuo manere decernimus: auctoritata ſedis Apoſtolicæ ſtatuentes, & omnimodia præcipientea, ut neque vos S. Stephani Canonicos, neque ipſi, aut quælibet perſona voa ulterius ſuper juramento illo præſumat impetere. Si noſtræ igiiur ſanctioni huic B. Stephani Canonici audaci præſumptione contraire tentaverint: sibi dilecte in Chriſto frater Anſerice Biſuntinæ Archiepiſcope, tuiſque ſucceſſoribua licentiam damus de perſonia eorum, & de ipſa etiam Eccleſia cooperente Deo, donec ſatisfecerint juſtitiam exigendi.

Canonicos B. Stephani huic ſanctioni contraire vetat ſi verò tentaverint licentiam dat de perſonis, eorumque Eccleſia juſtitiam exequendi.

§. 6. Si qua etiam in ſuturum Eccleſiaſtica Sæculariſve perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra eam venire tentaverit: ſecundo tertiove commonita ſi non ſatisfactione congrus emendaverit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitete cognoſcer, & à ſacratiſſimo corpore, ac ſanguine Dei, & Domini Redemptoris noſtri Jeſu Chriſti aliena fiar, etque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat.

Sanctio Pœnalis.

§. 7. Cunctis autem eidem B. Joannnis Eccleſiæ juſta ſervantibus ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti: quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & epud diſtrictum Judicem præmia æternæ pacis inveniant Amen, Amen.

Pax & benedictio ſervantibus.

Scriptum per manus Gervaſij Scriniarii regionarii & notarii Sacri Palatii.

Datum Laterani, XIV. Kal. aprilis, Indict. XV. Incarnationis Dominicæ Anno MCXXII. Pontificatus autem Domini Calixti II. Papæ Anno IV.

Datum XIV. Kal. Aprilis Pontificatus anno IV.

Ego Celixtus, Catholicæ Eccleſiæ Epiſopus ſubſcripſi.

V. Ex Labbe T. 10. Conc. pag. 852. Edita An. Do. 1122.

Confirmatio jurium Primatus Toletanæ Eccleſiæ.

CALIXTUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, venerabili Fratri Bernardo Toletano Primati, ejuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

Exordium.

Pallium primatumque a Prædeceſſoribus in totis Hiſpaniarum regnis Bernardo conceſſis confirmat.

POſtquam ſupernæ miſerationis dignatio inſignem quondam & inter Hiſpaniarum urbes magni nominis civitetem Tolerenam ſtudio & labore glorioſæ memoriæ Regis Idelfonſi de Sarracenorum tyrennide liberaverunt: Domini Prædeceſſorea noſtri, Sanctæ Recordationis Urbanua & Paſchalis Eccleſiæ Romanæ Pontifices ejuſdem civitetis Eccleſiam priſtinæ ſtuduerunt reſtituere dignitati. Undè, reverendiſſime frater, & Coepiſcope Bernarde, pallium tibi, pontificalis videlicet officii plenitudinem, conferentes, in totis Hiſpaniarum regnis primatem te privilegiorum ſuorum ſanctionibus ſtatuerunt ſicut Prædeceſſores tuos prædictæ urbis Pontifices, conſtat antiquitus extitiſſe. Quorum nimirum patrum noſtrorum veſtigiis inſiſtentes, tam tuia, quam & Reverendiſſimi nepotia noſtri Idelſonſi Regis precibus duximus annuendum: ut eutore domino, eundem tibi tuiſque ſucceſſoribus honorem, & per vos, Toletanæ Eccleſiæ confirmemus.

Solius Romani Pontificis judicio cauſas ſi quæ fuerint decidendas ſtatuit.

§. 1. Apoſtolica igitur autoritata ſtatuimus, ut per univerſa Hiſpaniarum Regna Primatus obtineas dignitatem. Verum perſonam tuam in manu noſtra propenſiori gratia retinentes, cenſemus, ut ſolius Romani Pontificis judicio ejus cauſa, ſi qua fuerit decidatur.

§. 2. Te itaque univerſi Hiſpaniarum Præſules Primatem reſpicient; & ed te ſi quid inter eos quæſtione dignum exortum fuerit, referent: ſalva tamen in omnibus Romanæ Eccleſiæ autoritate, & ſalvis Metropolitanorum privilegiis ſingulorum.

Quæſtiones inter Hiſpaniarum Præſules agitatas ad Primatum referendas ſalvia Pontificia autoritate Metropolitanorumque privilegiia decernit.

§. 3. Sane Toletanam Eccleſiam præſentis privilegii ſtabilitate munimus, Complutenſem ei Parochiem cum terminis ſuis, nec non, & Eccleſias omnes, etqua Diæceſes, quas jure proprio antiquitus poſſediſſe cognoſcitur, confirmantes.

Complutenſem Parochiam cum terminis ſuis Toletanæ Eccleſiæ confirmat.

§. 4. Epiſcopales præterea ſedes Ovetum. Regionem, Palentiam, eidem Toletanæ Eccleſiæ, tanquam Metropoli ſubditas eſſe decernimus. Reliquas vero, quæ antiquis ei temporibus ſubjacebant cum dominus omnipotens Chriſtianorum reſtituerit poteſtati ſuæ dignatione miſericordiæ: ed caput proprium referendas decreti hujus autoritate ſancimus. Porro illarum Diæceſes civitatum, quæ Serracenis invedentibus Metropolitanos proprios amiſerunt, eo tenore veſtræ ſubjicimua ditioni: ut quoad ſine propriis extiterint Metropolitenis, tibi ut proprio, debeant ſubjacere: ſalvo tenore privilegii, quod à nobis Compoſtellanæ Eccleſiæ Pontifici eſt collatum. Si quæ autem Metropoles in ſtatum fuerint proprium reſtitutæ, ſuo quæque Diæceſis Metropolitano reſtituatur: ut ſub proprii paſtoris regimine ſuper divini collatione beneficii glorietur.

Ovetum Regionem & Palentiam Toletanæ Eccleſiæ ſubditas eſſe decernit.

Diæceſes Civitatam quæ Sarracenis invadentibus Metropolitanos proprios a miſerunt ejuſdem Eccleſiæ ſubjicit ditioni.

§. 5. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica, ſæculariſve perſone hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contre eam temere venire tentaverit: ſecundo tertiove commonita ſi non ſatisfactione congrua emendaverit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore & ſanguine Dei, & Domini Redemptoris Jeſu Chriſti aliena fiat, atque in examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat.

Pœna contraventium.

§. 6. Cunctis autem eiſdem Monaſteriis juſta ſervantibus ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacia inveniant.

Pax obſecrantibus.

Datum Mantiæ per manus Chryſogoni S. R. E. Diaconi. Cardinalia ac Bibliothecarii III. Nonaa Novembris Indictione XV. Incarnationis Dominicæ Anno MCXXII. Pontific. autem Calixti II. Papæ, Anno III.

Data 3. Nonas Novembris Pontificatus Anno III

VI. Ex Leibnitii Cod. Dipl. jur. gent. p. 2. p. 1. An. Dom. 1122.

Concordatum Nationis Germanicæ antiquiſſimum circa electiones & Inveſtituras Epiſcoporum & Abbatum inter Imp. Henricum V. & Papam Calixtum II. factum Vormatiæ in conventu Imperii, Præſente Legato ſedia Romanæ Lamberto Cardinali Epiſcopo Oſtienſi, cum aliiś duobua Cardinalibus.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis.

Ego HENRICUS Dei gratia Romanorum Imperator Auguſtus pro amore Dei & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & Domini Papæ Callixti. & remedio animæ meæ, dimitto Deo, & Sanctis Dei Apoſtolis Petro & Paulo, ſanctæque; Catholicæ Eccleſiæ omnem inveſtituram per annulum & baculum, & concedo in omnibus Eccleſiis quæ in Regno vel Imperio meo ſunt, fieri electionem, & liberam Conſecrationem.

Poſſeſſio-

Poſſeſſiones & Regalia Beati Petri, quæ à principio hujus diſcordiæ uſque ad hodiernum diem, ſive tempore Patris mei, ſive etiam meo ablatæ ſunt, & habeo, eidem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ reſtituo, quæ autem non habeo, ut reſtituantur, fideliter adjuvabo. Poſſeſſiones etiam omnium aliarum Eccleſiarum, & Principum, & aliorum, tam Clericorum, quam Laicorum conſilio Principum, & juſtitia, quæ habeo, reddam, quæ non habeo, ut reddantur fideliter adjuvabo. Et do veram pacem Domino Papæ Calliſto Sanctæque Romanæ Eccleſiæ & omnibus, qui in parte ipſius ſunt, vel fuerunt. Et in quibus Sancta Romana Eccleſia auxilium poſtulaverit fideliter juvabo, & in quibus mihi querimoniam fecerit debitam ſibi juſtitiam faciam.

Ego CALIXTUS Servus Servorum Dei, dilecto filio Henrico Dei Gratia Romanorum Imperatori Auguſto concedo Electiones Epiſcoporum & Abbatum Toutonici Regni, quæ ad Regnum pertinent, in præſentia Tua fieri abſque ſimonia, & aliqua violentia, ut ſi quæ inter partes diſcordia emerſerit, Metropolitani & Provincialium conſilio vel judicio ſeniori parti conſenſum, vel auxilium præbeas. Electus autem Regalia per ſceptrum à te recipiat, exceptis omnibus, quæ ad Romanam Eccleſiam pertinere noſcuntur, & quæ ex his jure Tibi deber faciat. Ex aliis verò partibus Imperii conſecratus infra ſex menſes regalia per ſceptrum à te recipiat. De quibus verò mihi querimoniam feceris ſecundum officii mei debitum auxilium meum præſtabo. Do tibi veram pacem, & omnibus, qui in parte tua ſunt, vel fuerunt, tempore hujus diſcordiæ. Anno milleſimo centeſimo vigeſimo ſecundo, nono Calendas Octobris.

HONORIUS SECUNDUS.

PONTIFEX CLXV.

ANNO DOMINI MCXXIV.

HOnorius II. cui prius nomen Lambertus Bononienſis ex Epiſcopo Oſtienſi Pontificatu maximo donatus XIX. Kal. Januarii anni 1124. Verùm non ſine Schiſmate quod Theobaldus ſibi Pontificatus maximi partes uſurpaverat. Ea tempeſtate Tanchelinus Adamitarum præſultor ſuam condidit hæreſim, & Rex Gothorum Chriſtianæ Religioni nomen dedit. Obiit Honorius XVI. Kal. Martij anno 1130. & in Baſilica Salvatoris ſepultus fuit. (*Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Editionis Luxemb.* 1727. *Append. fol.* 32.)

I. Ex Labbe T. 1. pag. 910. Edita A. D. 1125.

Confirmatio excommunicationis latæ in Fulconem Comitem Andegavenſem.

HONORIUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei, dilectis filiis Clericis Turonenſibus Matris Eccleſiæ S. Mauricii, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

Procemium.

SIcut boni & humiles filij ſunt paternæ dilectionis nexibus arctius adſtringendi, ita ingrati & inobedientes ſunt rigore juſtitiæ coercendi.

Fulconem miratur divortium illiciti matrimonii filiæ ſuæ à Legato judicatum ſervare contempſiſſe.

§. 1. Siquidem compertum habuimus quod Fulco Andegavenſis Comes divortium illiciti matrimonij filiæ ſuæ & Guillelmi filij Roberti Comitis à dilecto filio noſtro J. Cardinali Preſbytero Apoſtolicæ ſedis Legato, & ab illis fratribus noſtris Coepiſcopis, & ſapientibus viris accepta idoneorum probatione teſtium judicatum ſervare contemſit.

Eumque Legati nuntios duriùs accepiſſe.

§. 2. Præterea quod gravius eſt; uti accepimus, ad B. Petri ſanctæ atque Apoſtolicæ Romanæ Eccleſiæ injuriam prædicti Legati Nuntios ad eum directos capiens, & in arcta cuſtodia per duas ſeptimanas retinens, barbas eorum & capillos flammis exurere, & Literas in conſpectu hominum ſub dio cremare præſumpſit.

Sententiam excommunicationis in terram Comitiſque perſonam promulgatam confirmat.

§. 3. Unde Legatus idem in propriam Comitis terram interdictionis, & in perſonam ejus excommunicationis ſententiam promulgavit. Nos ergo habito fratrum conſilio, eamdem uſque ad condignam ſatisfactionem ſententiam ratam habemus. Interdictum autem præcipimus obſervari.

Datum Laterani pridie Idus Aprilis.

II. Ex ſpicil. Dacher. T.8. nov. edit. pag. 479. Edita An. Dom. 1128.

Damnatio parvæ conſuetudinis exigendi pecunias ab his qui recipiuntur in Canonicos.

HONORIUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei; Alexandro. Epiſcopo & Clero Leodienſi, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

RElations Fratrum veſtrorum ad nos venientium comperimus hanc in veſtra Leodienſi Eccleſia deteſtabilem ex antiquo fieri conſuetudinem, ut quicumque ibi Canonicus fieri voluerit, oporteat eum Præpoſito & Decano determinatam pecuniam exhibere, & ad hoc de inveſtituris Eccleſiarum, & Altarium Archidiaconos & Decanos facere accepimus. Scriptum eſt in Evangelio quia Dominus Noſter vendentes & ementes ejecit de templo. Idcoque per præſentia ſcripta firmiter præcipiendo mandamus, quatinùs tam prava conſuetudo de cætero apud vos nullatenus conſervetur, ſed modis omnibus annihiletur. Quod ſi quis deinceps præſumſerit agere, nos & dantem & accipientem jubemus locum in Eccleſia ulterius non habere. Datum Laterani VII. Idus Novembris I.

INNOCENTIUS II.

PONTIFEX CLXVI.

ANNO DOMINI MCXXX.

DIe eodem quo Honorius vita functus Innocentius hujus nominis ſecundus, Cardinalium unius partis, & quidem potiſſimæ ſuffragio fuit electus anno MCXXX. cum altera pars Petrum Leonis Schiſmaticum eligeret, At Innocentius celebratis Claromontano, & Piſano Concilijs hunc & fautores anathemate feriit. Lotharium Imperij diademate donavit. A

Rogerio bello captus, quum eum Regem Siciliæ, Apuliæ, & Calabriæ creaſſet dimiſſus eſt. Petrus Abailardus, Arnaldus Brixienſis, & Petrus de Bruis nova, & impia dogmata ſpargunt. Demum his in Concilio Senonenſi damnatis Innocentius obijt anno 1143. Octavo Kal. Octobris, cum Romanæ ſedi præfuiſſet annos 13. Menſes Septem. (*Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Editionis Luxemb. 1727. Append. fol. 32.*)

I. Ex Labbe T. 10. Col. 946.

Lothario Imperatori concedit allodium Terrarum Comitiſſæ Mathildæ.

INNOCENTIUS PAPA SECUNDUS.

Lothario Imperatori Auguſto & Riget Imperatrici.

SI eutoritas Sacta Pontificum & poteſtas Imperialis vere glutino caritetis ad inviecem complentur: omniporenti debitus famulatus liberè poterit exhiberi, & Chtiſtianus populus grata pace & trenquilitate gaudebit. Nihil enim in præſeoti ſæculo eſt Pontifice elarius, nihil rege ſublimioa: nihil eſt quod lumine elariore præfulgear quam recta fides in principe, nihil eſt quod ita nequesı occaſui ſubiacere quam vera Religio. Quæ nimirum omnia tanto maniſeſtius, Deo gratias in perſona tua clareſeunr, quento ab ineunte ætata emetor religionis & cultor joſtitiæ extitiſſe eognoſceris, & noviſſimè diebus iſtis, nec perſonæ tuæ nec propriæ parcendo pecuniæ, pro beati ſervitio multos labores & immenſa pericula pertuliſti. Cum ergo teſtante ſacro eloquio, etiam mali patres bona data filüe ſuie debeant impartire, dignum ptofecto eſt ut noe, qui diſponente Domino, univerſis catholicæ Eccleſiæ filijs debemue ſollicitudine paterne conſulere, perſonem tuam arctiue diligamus & tanqoam ſpecialiſſimo Eccleſiæ defenſori, in his quæ ad ſtatum Imperij in ſuo robore eonſervandom & utilitatem ac liberationem catholicæ Eccleſiæ ſpectare noſeuntor, tam Secundum Eccleſiaſticum officium, quam temporaliter, impetatoriam potentiam augeamus.

Allodium à Comitiſſa Mathilda B. Petro collatum committit per annulumque inveſtit modò per ſingulos annos centum argenti libras ſibi ſuiſque ſucceſſoribus exolvat & proprietas ad jus S.R.E. poſt obitum revertatur.

§. 1. Hoc nimirum intuitu allodium bonæ memoriæ Comitiſſæ Mathildæ, quod utique ab ea beato Petro eonſtat eſſe collatum, vobis committimus, & ex apoſtolicæ ſedis diſpenſatione concedimoe, atque in præſentia ſtattum noſtrorum Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Abbatum, nec non Principum & Baroeum, per anuolum inveſtimus: ita videlicet nt centum libtas argenii ſingulis annis nobis & ſucceſſoribus noſtris exolvas, & poſt tuom obitum proprietas ad jus & dominium ſanctæ Romanæ Eccleſiæ cum integritate abſque diminotione & moloſtia tevertatur.

Se ſucceſſoreſque honorandos ſi in hanc terram venerint prout Apoſt. Sedes decreverit à Pontif. ſancitum eſt.

§. 2. Quod ſi noe, vel ſucceſſores noſtroe in eandem terram venire, manete, tranſire oportuerit: tam in ſuſceptione quam in procuratione, atque ſecuro conductu, prout Apoſtolica ſedes decteverit, bonoremur.

Hujuſque terræ rectores R. P. fidelitatem faciendos.

§. 3. Qui vero arcea tenuerit, vel rector terræ fuerit Beato Petro & nobis noſtriſque ſucceſſonibue fidelitatem faciant.

Cum præfato cenſu Henrico Bavariæ Duci Imp. genero, ejuſque uxori concedit ita tamen ut hominium faciant & B. Petro fidelitatem jurent.

§. 4. Cæterum pro earitate veſtra, nobili viro Henrico Baveriæ duci genero veſtro, & filiæ veſtræ uxoris ejus, eandem terrem eum præfato eenſu & ſopradictie conditionibus Apoſtolica benignitate concedimus: ite tamen nt idem Dux hominiom faciat, & fidelitatem Beato Petro ac nobis noſtriſque ſucceſſoribus jorer.

Poſt eorum obitum prædictum allodium S.R.E. reducendum ſtatuit.

§. 5. Poſt quorum obitom, prædictum Comitiſſæ Mathildæ allodium & jus & dominium Sanctæ Romanæ Eccleſiæ ſicut ſuptadictum eſt, integrum & abſque diminutione etque difficoltate aliqua reducatur: ſalvo tamen ſemper in omnibus ejuſdem Sanctæ Romenæ Eccleſiæ jure ac proprietate.

Datum Laterani Sexto Idos Junij.

II. Ex Ughell. Ital. Sac. T. 4. Col. 1185. Vet. Edit. An.Do. 1133.

Erectio Eccleſiæ Januenſis in Metropolim.

INNOCENTIUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, venerabili Fratri Syro Januenſi, Archiepiſcopo ejuſque ſucceſſoribus canonicé ſubſtituendis in perpetuum.

Exordium.

JUſtus Dominue, & juſtitiam dilexit, æquitatem vidit vultus ejus. Si pro homine perdito humanetus eſt Dei filius & pro ejus redemptione, etque ſalute mortem ignominioſam pertulit. Catholica igitur, & Sancte Dei mater Eccleſia ne filij ſui damnentur perpetuo, bona ſua hilari vultu, & mente jucunda, quoniam id ipſum æquitatia. & juſtitiæ ratio poſtulat debet impendere. Quocirca ſacroſancta ſedes Apoſtolica animarum ſaloti providens, quoniam pto diſcordia, & guerra, quæ inter dictam Januenſem Civitatem & Piſae olim argutiſſimo id favente inimico humani generie orte eſt, incomparabiles hominum elades Chriſtianorum captiviteres, & Eccleſiarum deſtructiones innumeræ provenerunt, ut de cæreto tem deteſtabilis lis, & diſſenſio conquieſcat perſonam tuam, & per te Januenſem Eccleſiam à præfata civitate, quæ Beato Petto ac Sanctæ Romanæ Eccleſiæ fidelis, & ad ſerviendum prompta extitit, & de cætero ſe id facturam propenſius pollicetur decorem & exaltationem, prætogarive glorioſa ſublimar.

In Archiepiſcopum Syrum promovet eumque Pallii genio decorat, & tres Epiſcopatus ei ſucceſſoribusque ſubjicit.

§. 1. Te igitur frater chariſſime Syre Archiepiſcope Pallii genio decorantes, & gratia ampliori donantes. In Archiepiſcopum promovemus, & tres Epiſcopatue in Corſica, Moranen, videlicet Nebolenſem, & tertium, cujus ſedem conſtituimus Eccleſiam Sancti Petri de Acci, qui habeat unam plebem de Marana & aliam de Meria, atque Vobzenſem & illum de Bruuare, quem modo novum ſtatuimus tibi, tuiſque ſucceſſoribus Metropolitico jure ſubjicimus.

Januenſes Archiepiſcopos & Piſanos à ſolo R. P. conſecrandos ſtatuit.

§. 2. Verum tamen Epiſcopatum Januenſem, & te videlicet, ac poſtetoe tuos ab omni emancipatos ſubjectione in mano propria liberè retinemus, ſtatuentes, ot Janoenſis Archiepiſcopus eo ordine, quo & Piſanus à ſolo Romano Pontifice conſecretur.

Si unus eorum à ſuffraganeis conſecratus fuerit alter verò ſimiliter conſecretur.

§. 3. Quod ſi forte Piſanus Archiepiſcopus à ſuie ſuffraganeis fuerit conſeeratus, Janoenſis quoque è ſuis nihilominus ſimiliter conſecretur.

Abbatiam quoque de Tyro ſalva S.R.E. proprietate Syro committit.

§. 4. Deinde vero infre Eccleſiam præferens, videlicet diebus Cæna Domini & Paſcha, Aſcenſione Domini Pentecoſte, in feſtivitate Apoſtolorum Petri & Pauli, S. Lanrentii, tribus feſtivitatibus S. Mariæ Netali Domini Epiphanie, & in die anniverſarij conſecrationie tuæ. In conſecretionibus, qnoqoe Epiſcoporum, Baſilicarum, & Ordinationibue Clericorum, Abbatiam quoque de Tyro ed meliorationem, ſelva Senctæ Romanæ Eccleſiæ proptietate ac conſenſu

tibi Venerabilis Frater Archiepiſcopa Syre committimus.

Pœna contraventium.

§. 5. Si quæ igitur in futurum Eccleſiaſtica Sæculariſve perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens, contra aam temere venire tentaverit, ſecundo tertiove commonita ſi non ſatisfactiona congrua emendaverit poteſtatis honoriſque ſui dignitate caraat, reamqna ſa divino judicio exiſtere de parpetrata iniquitata cognoſcat, & à ſacratiſſimo Corpore ac Sanguine Dei & Domini Rademptoris noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atque in axtramo axamina diſtrictæ ultioni ſubjacaat.

Pax ſervantibus.

§. 6. Cunctia autam hæc noſtra ſtatuta ſervantibus, ſit pax Domini noſtri Jaſu Chriſti, quatenua & hic fructum bonæ actionia percipiant, & apud diſtrictum Judicam præmia æternæ pacis invaniant. Amen.

Ego INNOCENTIUS Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopua.

Ego Guillelmus Prænaſtinua Epiſcopus.

Ego Joannas Oſtienſis Epiſcopus.

Ego Rudolphua Ortanns Epiſcopus.

Ego Joannes tit. S. Chyſogoni Presbyter Cardinalis.

Ego Anſelmus Pref. Card. tit. S. Laurentii in Lucina.

Ego Lucas Presb. Card. tit. SS. Joannis, & Pauli.

Ego Martinns Presb. Card. tit. S. Stephani in Cælio Monte.

Ego Rainerius Senenſia Epiſcopus.

Ego Rolandus Roſſellanus Epiſcopus.

Ego Ildizo Saonenſia Epiſcopus.

Ego Romanus Diac. Card. S. Mariæ in Porticu.

Ego Gregorius Diaconus Card. SS. Sergij, & Bachi.

Ego Guido Diac. Card. S. Mariæ in via Lata.

Ego Oddo Diac. Card. S. Georgii ad velum aureum.

Ego Guido Diac. Card. SS. Coſmæ, & Damiani.

Datum 14. Kal. Aprilis Anno Pontificatus IV.

Datum Groſſeti per manum Aymerici S. R. E. Diaconi Cardinalis, & Cancellarij 14. Kal. Aprilis Indic. II. Incarnationis dominicæ Anno 1133. Pontif. vero D. Innocentij PP. Secundi anno quarto.

III. Ex op. diplom. Miræi T. 1. p. 385.

Confirmat immunitatem Eccleſiæ Marſnenſia & ſubſtitutionem Monachorum loco Canonicorum.

INNOCENTIUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei; dilecto filio Oddoni, Abbati Monaſterij Sancti Remigii, ejuſque ſucceſſoribus regulariter ſubſtituendis in perpetuum.

Exordium.

LOcorum venerabilium curam nos admonat, de eorum qniate atque utilitate ſollicite cogitare. Nec dubium quod ſi ſervorum Dei petitionibua benigna concurrimus, noſtris opportunitatibus clementem Dominum raperimus.

Oddonis poſtulationibus annuens, libertatem Eccleſiæ de Marſna ab Alexandro quondam Leodienſi Epiſcopo ei conceſſam & ejus Archidiacono firmatam roborat, Clericiſque decedentibus beneficia poſſidentibus Monachos ſubſtitui jubet.

§. 1. Ideoqne dilecte in domino fili. Oddo Abbas tuia rationabilibus poſtulationibus clementer ennuimus atqua libertatem Eccleſiæ da Marſna ad Monaſterium Beati Ramigii pertinentis ab Alexandro quondam Leodienſi Epiſcopo tibi concaſſam & ab Hermanuo ejus Archidiacono & Fratribua ſuia laudatam atqua firmatam præſantis ſcripti pagina toboramus, & futuria temporibua incouvulſam manere decernimua, ot videlicet, tam in præpoſitura, quam atiam in Canoniis decedentibua Clericis, qui præfatæ Ecclaſiæ Beneficia poſſident juxta prudantiam & diſpoſitionem tuam & ſucceſſorum tuorum, loco eorum, Monachi ſubſtituantur.

Præpoſitus qui eidem loco præfuerit, ſacerdotem ſub præbenda qualem ipſe providerit Leodienſi Archidiacono præſentabit.

§. 2. Præpoſirua verò qui ex parte tua vel ſucceſſorum tuorum, eidem loco præſoerit, Sacerdotem ſub tali præbenda, qualam ipſa Præpoſitus, conſenſu Abbatia & Fratrum Cænobij Sancti Remigii, qui pro tempore fuerit, providerit, conſtituto Laodianſi Archidiacono præſentabit; à quo nimirum animarum ſibi cura committerur, & ipſa Sacerdoa de omni Epiſcopali & Synodali jure, ſecundum Laodienſis Epiſcopatus conſuatudinem reſpondabit.

Conceſſionem infringi aut qualibet occaſione convelli vetat.

§. 3. Nulli ergo hominum liceat camdem conceſſionem, Monaſterio Beati Ramigii factam, infringere vel mutara, ant qualibet occaſione convellera; ſed omnia tibi tuiſque ſuccaſſoribua integra conſervantur; qoemadmodum præſentia ſcripti ſanctiona præfati Alexandri quondam Epiſcopi conceſſione noſcitur inſtitutum.

Sanctio pœnalis.

§. 4. Si qua ſanè Eccleſiaſtica Sæculariſvè parſona hanc noſtræ Conſtitutionis paginam ſciens contra eam temerè venire tentaverit, ſecundo tertiove commonita, niſi raatum ſuum congruu ſatisfactiona corraxerit poteſtatia honoriſque ſui dignitate caraat, reamqoe ſe divino judicio exiſtere da parpetua iniqnitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo Corpora & ſangnine Dei, ac Domini Redemptoriu neſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atqua in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat.

Pax obſarvantibus.

§. 5. Cunctis aotam hanc noſtram confirmationem ſervantibus, ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti; quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant, Amen, Amen. Amen.

Ego INNOCENTIUA Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopua.

Ego Lucas Presbyter Cardinalia tit. S. Joannis & Pauli.

Ego Thaodorus S. Roffinæ Epiſcopua.

Ego Guidus Diaconis Cardinalis Sancti Adriani.

Ego Chryſogonua Diaconus Card. S. Mariæ in Porticu.

Datum IX. Kal. Decembris Anno Pontificatus VII.

Datum Piſis per manum Aimerici Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis & Cancellarii IX. Kal. Dacembris, Inductione XIV. Incarnationia Dominicæ anno milleſimo centeſimo trigeſimo ſexto. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ II. anno ſeptimo.

IV. Ex Labbe Tom. 10. Col. 951. An. Dom. 1139.

Regium titulum Rogerio Siciliæ Regi ab Honorio conceſſum confirmat.

INNOCENTIUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto filio Rogerio illuſtri & glorioſo Siciliæ Regi, ejuſque hæredibus in perpetuum.

Prooemium.

QUoa diſpauſatio Divini conſilij ad regimen & ſalotem populi ab alto elegit, & prudenia, juſtitia, aliarumqua virtutum dacora decenter ornavit dignum & rationabila aſt, ut Sponſa Chriſti, Sancta & Apoſtolica Romsoa mater Eccleſia, affectione ſincera diligat, & da ſublimi ad ſublimiora promoveat. Manifaſtis ſiquidem probatum aſt argumentis quod agregiæ memoriæ ſtrenuus & fidelis miles Beati

Petri Robertus Goiſcardos prædeceſſor tuus Dux Apuliæ, magnificos & potentes hoſtes Eccleſiæ vitiliter expugnavit, & poſteritati ſoæ dignum memoria nomen & imitabile ptobitatia exemplum reliquit. Pater quoque tuua illuſtris recordationis Rogetiua, per bellicos ſudores, & militaria certamina, inimicorum Chiſtiani nominis iotrepidos extirpator, & Chriſtianæ Religionia diligens propagatot, utpote bonus & devotus filius, multimoda obſequis matri Suæ Sanctæ Romanæ Eccleſiæ impertivit. Unde & prædeceſſor noſter Religioſus & prudena Papa Honotius nobiliatem tuam de prædicta generoſitate deſcendentam intuitus, plurimum de te ſperans, & prudentia ornatum, juſtitia monitum, etque ed regimen populi te idoneum eſſe credens, valde dilexit, & ad altiora provexit.

Siciliæ Regnum ab Honorio anteceſſore ſuo conceſſum confirmat.

§. 1. Nos ergo ejos veſtigiis inhætentes & de potentia tua ad decorem & utilitatem Sanctæ Dei Eccleſiæ ſpem etque fiduciam obtinentes, Regnum Siciliæ, quod otiqoe prout in antiquis refertut hiſtoriis, Regnom fuiſſe non dubium eſt, tibi ab eodem anteceſſore noſtro conceſſum cum integritate honotis Regij & dignitate tegiboa pertinenta, excellentiæ tuæ concedimus, & Apoſtolica aotoritate confirmamus.

Ducatum Apuliæ ab eodem collatum confirmat. Principatumque Capuanum inſuper concedit.

§. 2. Ducatum qooque Apuliæ tibi ab eodem collatum & inſopet Principatum Capuanum integre nihilominus noſtri favotis robore communimus, tibique concedimur.

De his tamen P. R. ab hæredibus ligium homagium faciendum, & fidelitas juranda.

§. 3. Et ut ad emotem atque obſequium B. Petri Apoſtolotum Principis, & noſtrum ac ſucceſſorum noſtrotum, vehementius aſtringaris: hæc ipſa, id eſt Regnum Siciliæ, Ducatum Apoliæ, & Printipatum Capuæ, heredibus ruis, qui nobis & ſucceſſoribus noſtria, niſi per nos & ſucceſſores noſtros remanſerit, ligium homagiom ſecerint, & fidelitatem quam tu juraſti juraverint, tempore videlicet competenti, & loco non ſuſpecto, ſed tuto nobis & ipſia, atque ſalubri, duximua concedenda: eoſque ſuper his quæ conceſſa ſunt, Deo propitio, manutenebimos.

Cenſuſque ſexcentorum ſcifatorum per ſingulos Annos perſolvendus.

§. 4. Qood ſi per eos forte remanſerit, ijdem heredes tui nihilominus teneant quod tenebant ſine diminutione. Cenſus, autem ſicut ſtatutum eſt, id eſt ſexcentorum ſcifatorum, à te tuiſque heredibus nobis noſtriſque ſucceſſotibus ſingulis annis reddatur, niſi forte impedimentum interveniat removente vero te impedimentum, nihilominus perſolvetur.

Hortatio Paſtoralis.

§. 5. Tua ergo, filii cariſſime, intereſt, ita te erga honotem atque ſervitiom Mattis tuæ Sanctæ Romanæ Eccleſiæ devotum & humilem exhibere, ita temet ipſum in ejus opportunitatibus exercere nt de iam devoto & glotioſo filio ſedes Apoſtolica gaudeat, & in ejus amore quieſcat.

Pœna contraventium.

§. 6. Si qua ſive Eccleſiaſtica Sæculariſve potentia huic noſtræ conceſſioni temere contraire tentaverit, donec præſumptionem ſuam ſatisfactione coerceat, indignatiooem Dei omnipotentis & beatorum Petri & Paoli Apoſtolorum ejua incurrat & quouſqoe reſipuerit anathematis ſententia percellatur. Amen.

Ego INNOCENTIUS Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopua.

Ego Albericus Oſtienſia Epiſcopos.

Haimericus S. Romanæ Eccleſiæ Diaconus Cardinalia.

Datum VI. Kal. Auguſti Anno Pontificatus 10.

Datum in territotio Mamanenſi per manum Haimerici Cancellarij, VI. Kal: Auguſti, Indictione Secunda, Incarnationie Dominicæ Anno milleſimo ceoteſimo trigeſimo nono, Pontificatus veto, Anno decimo Domini Innocentij Papæ Secundi.

CÆLESTINUS SECUNDUS.

PONTIFEX CLXVII.

ANNO DOMINI MCXLIII.

CÆleſtinus II. Tuſcus, Guido antea vocatus, primus ſine populi ſuffragio, quod Romani priſca jura Senatus in integrum reſtituere ſatagerent, Pontifex fuit renunciatus Anno 1143. die quo Innocentius deceſſerat. Willielmum Eboracenſem improbum hominem, & ab Innocentio prædeceſſore damnatum Eboracenſi præfecit Epiſcopatui, eumque à S. Bernardi criminationibus acriter defendit. Menſes quinque & dies tredecim Pontificatum obtinuit. Obiit Anno 1144. (*Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Editionis Luxemb.* 1727. *fol.* 34.)

ANNO 1144.

LUCIUS SECUNDUS.

PONTIFEX CLXVIII.

ANNO DOMINO MCXLIV.

LUcius II. Anno eodem quò Cæleſtinus deceſſit S. Romanæ Sedi eſt ſuffectus, Gerardus anteà dictus, Civis Bononienſis. Alphonſus Portugalliæ Dux pietatis ergo Ducatum ſuum conſtituit Romanæ Eccleſiæ vectigalem. Arnoldus dignitatem Senatoriam, & equeſtrem ordinem revocare quum ſtuduiſſet, Romanos in Pontificem conſcitavit, quibus obſiſtens Pontifex incerto lapidis ictù percuſſus diem obiit extremum Anno altero ex quo ad Pontificatum fuit aſſumptus. (*Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Editionis Luxemb.* 1727. *fol.* 34.)

ANNO 1145.

EUGENIUS TERTIUS.

PONTIFEX CLXIX.

ANNO DOMINI MCXLV.

EUgenius prius Bernardus Piſanus vocatus: S. Bernardi diſcipulus poſt Lucii mortem Pontificatum obtinuit anno 1145. Hic metù Romanorum in Galliam profugus ibi reſedit; cui corpus Decretorum à Gratiano Monacho fertur eſſe traditum. Mox in Italiam reverſus obiit Tibure anno 1153. ſuæ ſedis octavo. (*Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Editionis Luxemb.* 1727. *fol.* 34.)

I. Ex Anecd. Martene T. V. Col. 412. An Dom. circiter 1150. Ex Schedis Colbertinis.

Mandat ad Bermundum Biterrenſem antiſtitem, ot Trencavello Vicecomiti Biterrenſi permittat Capellam ſuo in Palatio conſtruere.

EUGENIUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, venerabili Fratri Bermundo Biterris Epiſcopo S. & A. B.

NObilis vir Treocavellus à Jeroſolymis rediens. & per nos tranſitum faciens, à nobis ſupplicitet poſtulavit, quatenos Capellam in ſuo Palatio ſtrui eo tenore concederemus, ubi ipſe Capellanum idoneum debeat invenire, & tibi poſt-modum ut ei animarum curam tribuas repræſentet. & in vita ſua neo interdicatur à divinis Officiis, oiſi fortè ipſe, vel alqoia de familia ejus culpam commiſerit. Et quoniam petitio ejus toleranda eſt, ut Eccleſiæ tuæ, propter hoc detrimentum non poſſit in poſterum provenire, per præſentia tibi ſcripta mandamus, quatenus Capellam eo tenore qoo diximus ædificare permittas, & cùm ab eodem Trencavello invitatus fueris, ipſam Capellam conſecrare non renuas, ſalvâ nimirùm ro aliis tuâ, & Eccleſiæ tuæ integrâ juſtitiâ.

Datum Tuſculani VI. Idus Octobris.

II. Ex Labbe Tom. 10. An. Dom. 1153.

Canonicis S. Petri Romanæ quartam oblationum partem concedit.

EUGENIUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, dilectis filiis Bernardo Presbytero Cardinali Sancti Clementis, & Eccleſia Beati Petri Archipresbytero, atque cateris ejuſdem Eccleſia Canonicis, tam præſentibus quam futuris canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

Procemium.

BEatorum Petri & Pauli tam eminens & tam glorioſa ſocietas, ut & ambo ſint Doctores Gentium, auctores Martyrum, Principes Sacerdotum: & cum inter univerſos Apoſtolos peculiari quadam prærogativa præcellant, æqualitatis in cælo meritis diſparitatem non ſentiunt. Petro ab ipſo Salvatore noſtro Domino Jeſu Chriſto claves regni cælorum ſunt commiſſæ: Paolus à Deo electus eſt, ut de multitudine gentium regnum cælorum impleat ſua prædicatione. Petrus, petra eſt & fundamentum fidei, & ne metuamus in ſoliditate nos firma ſoſtentat: Paulus ne pravo hæreticorum dogmate vulneremur, mortalitatis honeſtate & invincibili ratione fidei nos armat. Petrus Principatum tenens, ex poteſtate ligat & ſolvit: Paulus diligens prædicator, ne quid reprehenſibile vel ligatione dignum in nobis appareat, mirabili nos exhortatione præmunit. Petrus firmamentum noſtrum eſt ac domus fortitudinis & in fide ejus plantati & radicati ſumus: Paulus vas electionis prædeſtinatos à Deo & electos cæleſtis tubæ ſonoritate vocavit; & pro nobis ſine intermiſſione orans, ne à fide & veritate deviemus, apud Deum interveniendo nos protegit. Cum igitur ij duo maxima Seminaria Dei Eccleſiam illuſtrantia, pari & amicabili ſplendore & fraterno amore præfulgeant: æquitatis & juſtitiæ perſuadet ratio, ut nos, qui licet indigni Chriſti vices in terris agimus, & in ejuſdem Apoſtolorum principis cathedra reſidere conſpicimur, domeſticam beati Petri familiam paterno diligamus affectu, & pia eam proviſione in ſuis neceſſitatibus adjuvemus.

Quartam oblationum partem quæ de Altari, de arca, omnibuſque Miniſteriis proveniunt Canonicis concedit & confirmat.

§. 1. Hujus itaque rationis debito provocati, dilecti in Domino filij, quartam partem omnium oblationum, quæ de altari ejuſdem beati Petri Apoſtoli, & tam de arca, quam de omnibus Miniſteriis ipſius Eccleſiæ, præterquam de Miniſterio beati Leonis proveniunt, vobis, ex conſenſu fratrum noſtrorum Epiſcoporum & Cardinalium, ſedis Apoſtolicæ auctoritate concedimus, & præſentis ſcripti pagina confirmamus. Ita videlicet, ut ſemper, cum volueritis, facultatem liberam habeatis eamdem oblationem in veſtris manibus retinendi atque cuſtodiendi: ſeu aliis quibus volueritis cum noſtrorum ſucceſſorum conſenſu vendendi: Salva in omnibus aliis & retenta in noſtris & ſucceſſorum noſtrorum manibus ipſius eccleſiæ libera diſpoſitione atque cuſtodia.

Hortatio Paſtoralis.

§. 2. Hoc autem ideo facere dignum duximus, ut vos die ac nocte ſtudioſè in Dei laudibus deſudantes, tam in Miſſarum celebratione quam in Matutinis et aliis horis, pro vivorum ac defunctorum ſalute, attenta diligentia & honeſte decantandis, prædictam Beati Petri Eccleſiam obſequio debito veneremini: & Dei fideles apoſtolorum limina devotione debita viſitantes, locum ipſum in majori devotione ac veneratione ſemper habeant.

Poena contraventium.

§. 3. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum fas ſit hujus noſtræ conceſſionis paginam temeratio auſu infringere, ſeu quibuſlibet modis perturbare. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica Secularisve perſona id attentare præſumpſerit ſecundo tertiove commonita, niſi præſumptionem ſuam congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis, honoriſque dignitate careat reamque ſe divino Judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo Corpore ac Sanguine Dei & Domini Redemptoris noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat.

Pax ſervantibus.

§. 4. Cunctis autem hanc noſtram conſtitutionem eidem loco Servantibus ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant & in futurum præmia æternæ pacis inveniant. Amen, Amen, Amen.

Ego EUGENIUS Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Conradus Sabinenſis Epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Ymarus Tuſculanus Epiſcopus ſubſcripſi.

Datum IV. Idus Aprilis, Pontificatus Anno IX.

Datum Romæ apud S. Petrum per manum Boſonis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ ſcriptoris, quarto Idus Aprilis, Indictione prima, Incarnationis Dominicæ anno milleſimo centeſimo quinquageſimo tertio, pontificatus vero domini Eugenii III. Papæ Anno nono. Locus plumbi.

ANASTASIUS IV.

PONTIFEX CLXX.

ANNO DOMINI MCLIII.

ANaſtaſius, Conradus antea vocatus, Civis Romanus anno 1153. Pontifex eligitur Pauperum amantiſſimus. Palatium apud S. Mariæ Rotundæ Templum magni-

ſicentiſſimum erexit: annonæ penuriæ, nedum Urbem tunc temporis premente, ſed Europam penè univerſam etiam extra Urbis mænia degentibus alimenta largitus eſt. Gratianus decreti compilator, Petrus Lombardus, & Petrus Comeſtor Scholaſticæ Theologiæ anteſignani ea tempeſtate floruerunt. Obiit Pontifex anno 1154. Pontificatum tenuit anno uno menſibus quatuor diebus 24. (*Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Editionis Luxemb.* 1727. *Append. fol.* 38.)

HADRIANUS IV.

PONTIFEX CLXXI.

ANNO DOMINI MCLIV.

ANNO 1154.

HAdrianus IV. Anaſtaſium excepit natione Anglus anno 1154. qui ſede Pontificia conſcenſa Romanos primo, quod S. P. Q. jura reſtitucre conabantur, mox Willelmum Siciliæ Regem diris eſt perſequutus. Cum Friderico Enobarbo non unam ob cauſam contendit. Tandem Romani Senatus metù Ananiam ſe contulit, ibique muſcâ ſuffocatum obiiſſe tradunt anno 1159. ſedis 4. Menſe decimo. (*Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Editionis Luxemb.* 1727. *Append. fol.* 40.

I.
Ex Miſcell. Balutii T. 1. pag 224. Edita An. Do. 1156.

Excommunicatio Gaufredi Comitis Ruſcinonenſis, qui legitimâ uxore dimiſſâ adulteram ſibi copulaverat.

HADRIANUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, venerabilibus fratribus Berengario Narbonenſi Archiepiſcopo & Apoſtolica ſedis Legato & Artaldo Helenenſi Epiſcopo, & univerſis Baronibus per Helenenſem Epiſcopatum conſtitutis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Proœmium.

QUæ à prædeceſſoribus noſtris rationabiliter fuer ſtatuta, nulliua temeritate volumue perturbari, ſed ioconvulſa ea mandamus & illæſa ab omnibus obſervari. Prædeceſſor autem noſter felicis memotiæ Papa Eugenius Comitem Gaufradum & eam quam tenet adulteram excommunicationie vinculo innodavit, pro eo videlicet quod legitima uxore dimiſſa, non eſt veritus adulteram ſibi matrimonio copulare.

Legitimâ [...]iam Comi[...]s uxore [d]efunctâ [n]unquam ei liberum [i]llicem ſibi [m]atrimonio [c]opulare.

§. 1. Et quia ut nobis dicitur pertinaciter adhuc in ſua iniquitate perdurat, eandem ſententiam ratam habentes, mandamus eam ab omnibus iuviolabiliter obſervari, ſtatuentes ut eidem Comiti nunquam ſit liberum, legitima etiam uxore defuncta, ram ſibi matrimonio copulare, quam non eſt dubium manifeſto adulterio polluiſſe.

[F]ilios in [a]dulterio [pr]ocreatos [ſp]urios per[pe]tuòque [pa]terna he[re]ditate ex[...]

§. 2. Filios autem quos ex adultera in adulterio procreauit, qui ſpurii à jure cenſentur, decernimus perpetuò paterna hereditate carere, nec eis liceat ullo tempore aliquid hæreditatis ipſius Comitis jure ſucceſſionis patere vel habera. Si verò ab eis hoc fuerit aliquando attenratum excommunicationie vinculo ſe noverint innodandos.

clufos decernit.

II.
ANNO 1157.

Bulla Hadriani Papæ quarti, Confirmationis compoſitiooem inter Epiſcopum & Comitem Gebennenſem.

HADRIANUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, venerabili Fratri, Arducio Gebennenſi Epiſcopo Salutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Arducium eique commiſſam Eccleſiam ſub B. Petri ipſiuſque protectione ſuſcipit.

QUotiens (1) a fratribus noſtris Epiſcopus talia poſtulantur, que & equitati coveniant & a rationis tramite non recedant, decet nos animo libenti concedere, & eorum vota oporter nos, effectu operis proſequente complere. Ea propter Venerabilis in Chriſto, Frater Epiſcope, juſtis poſtulationibus tuis, grato concurrenres aſſenſu, perſonam tuam, & commiſſam tibi Eccleſiam ſub Beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & preſentis ſcripti patrocinio communimus.

Compoſitionem inter Epiſcopum Comitemque Gebennenſem confirmat.

§. 1. Compoſitionem vero que inter te & dilectum filium noſtrum, nobilem virum Amedeum Gebennenſem Comitem in preſentia Venerabilium fratrum noſtrorum S. Viennenſis, E. Logdunenſis & P. Tarentaſienſis Archiepiſcoporum, J. Gratianopolitaoi, & Guillelmi Belicenſie Epiſcoporum, & quorundam religioſorum Abbatum, ſuper quibuſdam controverſiis que inter vos agebantur, utriuſque partis aſſenſu rationabiliter facta eſt, juxta tue poſtulationis inſtantiam, tibi & per te Eccleſie tue auctoritate Apoſtolica confirmamus cujus videlicet compoſitionie tenot ſicut in Inſtrumento exinde facto continetur, in ſubſequentibus invenitur annexus.

De ſacerdotibus feudum terramve Comitis tenentibus.

§. 2. Predictus ſi quidem Frater noſter Petrus Tarentaſienſis Archiepiſcopue, & dilecti filii noſtri Almadricus Precentor Gebeonenſis Eccleſie, & Willelmus Alberici Decanus. Lambertus de Anaſſiaco Decanus, & Artoldus Decaous, Gualterius Canonicus & Capellanus, Pontius de Filiogio Canonieus, Magiſter Petrue de Tolno Canonicos, Aymo Vicedominus Gebennenſis, Amedeus de Nangiaco, Petrue de Nangiaco, Aymericus de Nangiaco, Falco Turumbertus, Cono de Ruppe: a gravaminibus Sacerdotum & Diaconorum tibi à Comite illatis incipientes, quoniam tu exinde querimoniam feceras, ita inter vos compoſuerunt, ut ſi fundum vel terram Comitis Sacerdotes vel Diacones tenerent, eidem ex equo ſervirent; ſi vero terram ejus dimittere velleot, inveſtituram dimitterent, & ſecundum quod ab eo tenuerant, uſamentum facerent, & ſic Epiſcopo & Eccleſie Gebennenſi, in pace per omnia remanerent.

De Comitis ſuorumve ſervis niſi eorum aſſenſu nullatenus ab Epiſcopo Ordinandum.

§. 3. Quia etiam Comes adverſus te querimoniam fecerat, quod eos qui ſervili conditione ſui erant ordinaveras, ſuper hoc ita eſt difinitum, ut qui ante Sacerdotes vel Diacones ordinati erant, in pace tibi dimitterentur, & deinceps ſervos Comitie, vel ſuorum, niſi eorum aſſenſu nullatenus ordinares.

De feudo Decimarum.

§. 4. De feodo quoque Decimarum conqueſtus eſt Comes, ſed quia pretendebas difinitionem per compoſitionem ſuper ipſae decimas à Comite tibi factam eſſe, ita poſitum

(1) Hanc Bullam cum Originali contulimus ejuſque Orthographiam intactam reddidimus.

eſt

Digitized by Google

eſt, ut compoſitionem eſſe factam oſtenderes, & teneretur; ſin autem feudum Decimatum Comiti dimitteras, ſalvo quidem Epiſcopali jure & Apoſtolice ſedis mandato.

De Caſtris ſuper Eccleſia à Comite nuper conſtructis & de Willelmo Marvallenſi cujus hominium indebitè Comes acceperat.

§. 5. Tu vero poſt hac aliam propoſuiſti querimoniam de Caſtris ſuper Eccleſia a Comite nuper conſtructis, & de Willelmo de Marvallo cujus hominium Comes indebita acceperat, & proinde ab Eccleſia Gebennenſi cujus per omnia eſſe debuerat, alienaverat; inde nimirum prefati concordatores ſic de Caſtris compoſuerunt, ut quecunque ſuper terram Eccleſia per Comitem conſtructa fuerant, ſi probari poſſet, omnino deſtruerentur: alioquin ſi ſuper terram Comitis erecta eſſent, integra remanerent, ita ſane quod rebus Eccleſia in aliquo non nocerent.

§. 6. Preterea de Willelmo Mavallenſi ita eſt ordinatum, ut quia vir nobilis eſt, ſi vellet feudum Comitis dimittaret, & hominio Comitis irrito facto ad Gebennenſis Eccleſie dominium & Epiſcopi rediret; ſi mallet feudum Comitis & ejus dominium tenere feudum Eccleſie in pace dimitterent, & exinde nullam exactionem Comes Eccleſie faceret.

De filio Maynerii ab Epiſcopo Comiti ablato.

§. 7. De cetero querimonia Comitis fuit de filio Maynerii quem tu ei abſtuleras, ſuper quo ſatis ad plenum a te reſponſum eſt habitum, videlicet quod mater ad dominium Eccleſiæ Gebennenſis attinebat, & propter hoc filio Maynerii feudum Eccleſie dederat, quia ex parte matris queſierat & ad ipſum ſpectabar. Quocirca poſitum eſt, ſi Comes ipſum filium Maynerii habere vellet, ille feudum Eccleſie ad pacem dimittatet, & a Comite vel ab aliquo nulla ex hoc gravamina Eccleſie inferrentur.

De hominibus & terris à Comite ſuiſque Eccleſiæ interceptis.

§. 8. Porro de hominibus & terris Eccleſie a Comite & a ſuis interceptis & superceptis à te querimonia depoſita fuit, ſuper communi conſilio compoſitorum dictum fuit, ut in quibus partibus Gebennenſis Epiſcopatus hujuſmodi controverſia habebatur, pro examinanda veritate circa locorum affinitates quatuor ex parte tua & quatuor ex parte Comitis homines boni teſtimonii & indigene, ad jusjurandum cenſura Eccleſiaſtica cogerentur, & quod ipſos conſtaret tactis ſacro ſanctis reliquiis de juſta poſſeſſione Eccleſia vel Comitis profiteri, ab utroque veſtrum firmiter impoſterum teneratur.

In compoſitione hac apud Sayſel, facta, quid Epiſcopo, quid Comiti in dominio & juſticia Gebennenſis Civitatis attineret continetur.

§. 9. Inter cetera verò, que continentur in compoſitione apud Sayſel facta, continerentur & hec, ut recordationes facte poſt jusjurandum per homines Epiſcopi & Comitis Amaldricum videlicet Gebennenſem Cantorem & Canonicum, Wilelmum Borſi. Decanum, Richardum Vicedonnum, Willelmum de Boſco, ſicut recitate fuerant communi aſſenſu tui ſcilicet & Comitis in preſentia memorati Petri Tarentaſienſis Archiepiſcopi & Amedei Lauſannenſis Epiſcopi, atque Abbatum totius Gebennenſis Epiſcopatus, Rodulphi de Alta-comba, Stephani Chiſiriacenſis, Moyſi de Bonomonte, Borch. de Habundantia, Ponij de Six, nec non Rodulphi Agaunenſis Abbatis, & multorum religioſorum & honeſtorum virorum aſſiſtentium in Epiſcopali domo apud Gebennas, quid Epiſcopo, quid Comiti in dominio & juſticia Gebennenſis Civitatis attineret firmiter ab utriuſque tenerentur.

De his quæ ad Epiſcopum pertinent.

§. 10. Recordationes ſunt iſte; Bannum totius Geneve, in omnibus & per omnia, tuum ſolummodo eſſe; Juſticiam & dominium cujuſque ſit homo ad te tantummodo pertinere; Adventicios quoque ex quo per annum & diem Gebennia moram fecerint tuos ſolummodo eſſe, Comes vero in tota Geneva nullos homines capere debet; Hoſpitalitatem, placitum generale, foraciones vini, coroadam & mutationes domorum, ſi dominus mortuus fuerit, debes ut dominus poſſidere; Forum totius Villa, & Juſticiam fori, ad te ſolummodo pertinere; Pedagium, ripale & paſcua ſimiliter. Comes quoque per ſe vel aliquem de ſuis in paſcuis Gebennenſibus, nullas equitaturas capere debet; Monetam in manus tuas tantummodo eſſe; ſi quis vero latro captus fuerit, ipſum & omnia ejus, tu habere debes; ſtatio Comitis Gebennis in cognitione tua ſit, ita tamen ut Comes & familia ejus Eccleſie & civibus & Eccleſiaſticis rebus non noceat; Comes etiam aut aliqui de ſuis vadimonia ſua per vim alicui & niſi eque valent minime ponant, & non aliter quam ad pacem creditoris eadem dimittant; Hactenus Epiſcopalia.

Et de his quæ ad Comitem ſpectare videntur.

§. 11. De his vero que ad Comitem ſpectare videntur ſunt hec; Comes eſt, & bonus Advocatus ſub Epiſcopo eſſe debet; Tantam denique familiaritatem, ex dilectione in domo Epiſcopali habere debet, quod in mutationibus officiorum ejuſdem domus, ſi tu inde queſtionem habueris decuriam ibi ad modum habere debet. Tu quoque ſi adverſus aliquem de familia ſua commotus vel iratus fueris, ad Comitem refugium habebit, & donec tibi congruè ſatisfaciat, Comiti eundem tenere licebit: ſimili modo de familia Comitis a te per omnia tenebitur.

De peragenda juſticia.

§. 12. Quamvis vero de Latrone ſicut ſuperius continetur fiat, ſi ad dampnandum, vel aliquam inde juſticiam faciendam fuerit deputatus, Comiti tamen properagenda juſticia redderetur; Conſequenter & de monetariis ſi falſam aliquando monetam fecerint, juſſu tuo Comes juſticiam faciet.

Quadraginta libræ à Comite Epiſcopo pro reſtauratione damni ſunt perſolvendæ, Canonicis vero damnum ad eorum libitum Comes emendaturus eſt.

§. 13. Quoniam igitur Comes modum excedendo multa & maxima dampna tibi intulerat & Canonicis ſimiliter domoſque hominum tuorum diruendo deſtruxerat, dixerunt Compoſitores, ut quadraginta libras pro reſtauratione dampni Comes tibi perſolveret; Canonicis vero dampnum ſuum ad eorum libitum & miſericordiam emendaret; In redintegratione quoque domorum hominibus quorum fuerant ad eorum pacem emendationem Comes faceret. Dictum & autem ut omnibus hominibus tuis quos Comes pro malivolentia inter ſe & te habita odio habuerat, pacem redderet, Similiter & tu ipſe hominibus Comitis pacem faceres, exceptis illis qui tua abſtulerant, illa videlicet qua Comes minima habuerat, de quibus dictum eſt, ut Comes tibi ſuper ipſis juſticiam donec ablata juxta bene placitum tuum redderentur, faceret; ſin autem tu ipſe juſtitiam tuam proinde faceres, Comes vero in nullo tibi contradiceret.

De piſcatione.

§. 14. De piſcatione vero unde tu querimoniam feceras, ita poſitum eſt ut bonas conſuetudines quas homines tui ab antiquo per lacum habuerant ſemper in pace haberent.

Et de Rodulpho ſancti Gervaſii.

§. 15. Fuit & querimonia tua te die piſcationis in Venna quam Comes abſtulerat, ſuper quo a compoſitoribus dictum eſt, ut quando Comitem vocare velles, in Curiam tuam veniret, ac per cognitionem Curie in pace remaneret; De Rodulpho quidem Sancti Gervaſii, quia Comes inde conqueſtus fuerat, ſic poſitum eſt ut inveſtitura Eccleſie remaneret, & ſi Comes vellet ſuper hoc in Curiam tuam veniret, & ſecundum quod dictum erat

vel adhoc dicaretur, jus ſuum uterque poſſiderat.

Hanc-ce compoſitionem inviolabiliter obſervandam ſtatuit eamque præſenti privilegio munivit.

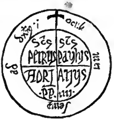
§. 16. Si quis vero pacem hanc vel concordiam temeratio auſu infringera temptavetit, dictum eſt ab ipſia Compoſitoribue, ot tu inde juſticiam faciaa, & Comes infra quadraginta dies & tua pro facta juſticia nen offendat. Ut igitur compoſitio ipſa futuris ſemper temporibus inviolabiliter obſervetur asm Apoſtolica ſedis auctoritata duximus confirmandam, & preſenti privilegio muniendam.

Sanctio Pœnalis.

§. 17. Decernimos itaque, ut nolli omnino hominum liceat, hanc paginam noſtre confirmationis infringere, vel ei aliquatenus contraire; ſi qois autem hoc attemptara preſumpſerit, ſecundo tertiova commonitua, niſi preſumptionem ſuam congrua ſatiafactiona correxerit, poteſtatis honoriſque ſui dignitata careat, teumqua ſa divino judicio exiſtera de perpetrata iniquitate cognoſcat, atqua io extremo examine diſtricta ſubjaceat ultioni.

Pax & benedictio ſervantibus.

§. 18. Cunctis varò eam ſervantibus ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, quatenus & hic fructum bone actionis percipiant & apud diſtrictum Judicem premia eterne pacis inveniant. Amen, Ad te Amen.





✠ Ego Adrianus Catholice Eccleſie Epiſcopus.

† Ego Gregorius Sabinenſia Eccleſis Epiſcopos.

† Ego Manfredus Presbyter Cardinalia tituli Sancta Savine.

† Ego Girardus Prasbyter Cardinalis tituli Sancti Srephani in Celio monte.

† Ego Henricus Presbyter Cardinalis tituli Sanctorum Nerei & Achillei.

† Ego Otto Disconus Cardinalis tituli Sancti Georgii ad velom aureum.

† Ego Rodulphna Diaconus Cardinalis Sancte Lucia in Scepta. . . .

† Ego Gnydo Diaconus Cardinalis Sancte Marie in porticu.

† Ego Odo Diaconos Cardinalis Sancti Nicholai in Carcata Tuliano.

† Ego Ardicio Diaconus Cardinalis Sancti Theodori.

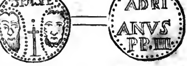
† Ego Boſo Diaconoa Cardinalis Sanctorum Coſma & Damiani.

† Ego Albertus Diaconns Cardinalis Sancti Adriaoi.

Datum Lat. per manum Rolandi Sancte Romane Eccleſie Presbyteri Cardinalis & Cancellarii XII. Kal. Junii, iodictiooe qointa, Incarnationis Dominice, anoo milleſimo qninqoageſimo, ſeptimo, Pontificatus verò Domini Adriani Pape quarti, anno tertio.

Data XII. Kalend. Junii, Pontificatus Anno 3.

Sigilli Originali Bullæ pendentis ex Archivis Reipub. Genevenſis expromptæ ſimilitudinem ex vero effinximus.



III. Ex Archivis Reipublicæ Genevenſis expromptæ. Anno 1157.

Alia Bulla ejuſdem Papæ, per qoam confirmat qnaſcunque Largitionis factas Eccleſia Gebennenſi per Sereniſſimum D. Fredericum Imperatorem, & poſſeſſiones & bona quecunque, quæ Geb. Eccleſia habebat, vel habetet in futurum, uſibus illius perpetuis corroborat.

HADRIANUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei; venerabili Fratri Arducio Gebennenſis Eccleſie Epiſcopo, ejuſque ſucceſſoribus, Canonicè ſubſtituendis, in perpetuum.

CUm (1) ex injuncto nobis à Deo Apoſtolatus officio, quo cunctia Chriſti fidelibus authore Domino preminemos, ſingulorum Paci & tranquillitati debeamus intendere, Preſertim pro illorum qoiete, oportet nos aſſe ſollicitos, qui Paſtorali dignitate ſont prediti, & ad officium Pontificala promoti. Niſi enim nos eorum utilitatibus intendentes, ipſorum jura, in qoantum Deo permittente poſſomos, integra conſervemus, & auctoritate Apoſtolica, eos a pravorum incurſibus defendamus, de illorum ſalute non vere poterunt eſſe ſolliciti, qui ſibi ad regendum, Domino ſunt diſponente, commiſſi.

§. 1. Espropter, venerabilis in Chriſto frater Gebennenſis Epiſcope, tuis juſtis poſtulationibus gratom impertimur aſſenſum, & prefa-

Eccleſiam Gebennenſem ſub B. Petri ipſiuſque protec-

(1) Collatam cum originali & intactam reddidimus.

tam

tione ſuſcipit, & largitiones ab Imperatore Epiſcopo & Eccleſiæ factas confirmat & roborat.

tam Gebennenſem Eccleſiam, cui, Deo autore, preeſſe dinoſceris, ſub Beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & preſentia ſcripti privilegio communimus, ſtatuentes, ut ea que chariſſimus in Chriſto filius noſter Fredericus Romanorum Imperaror, ad Regale jus pertinentia, tibi, & Eccleſie tue, intra Civitatem Gebennenſem & extra, pietatis intuitu noſcitur legitime contuliſſe, & ſcripti ſui pagina roboraſſe, ſicut in ipſo ſcripto continetur, tibi tuiſque ſucceſſoribus, auctoritate ſedis Apoſtolice integre confirmamus, & hujus privilegii munimine, roboramus.

Poſſeſſiones quaſcunque illibatas conſervari jubet,

§. 2. Preterea quaſcumque poſſeſſiones, quecumque bona eadem Eccleſia impreſentiarum juſte & canonice poſſidet, aut in futurum, conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis, preſtante Domino poterit adipiſci, firma tibi, tuiſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant.

Vexationibuſque fatigari vetat.

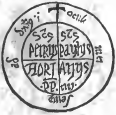
§. 3. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, ſupradictam Eccleſiam temere perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablata retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare, ſed illibata omnia & integra conſerventur eorum, pro quorum gubernatione & ſuſtentatione conceſſa ſunt, uſibus omnimodis profutura, ſalva nimirum in omnibus Apoſtolicæ ſedis auctoritate:

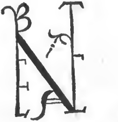
Pœna contravenientium.

§. 4. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica ſecularisve perſona, hanc noſtre conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temere venire tentaverit, ſecundo tertiove commonita, niſi preſumptionem ſuam congrua ſatiſfactione correxerit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate careat, reamque, ſe divino judicio exiſtere, de perpetrata iniquitate cognoſcat, & a ſacratiſſimo corpore ac ſanguine Dei & Domini Redemptoris noſtri Jeſu Chriſti, aliena fiat; atque in extremo examine, diſtricte ultioni ſubjaceat.

Pax jura ſervantibus.

§. 5. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus, ſit pax Domini Jeſus Chriſti. Quatenus & hic fructum bone actionis percipiant, & apud diſtrictum Judicem, premia eterne pacis inveniant. Amen, Amen.





✝ Ego ADRIANUS Catholice Eccleſie Epiſcopus.

† Ego Manfredus Presbyter Cardinalis tituli Sancte Savine.

† Ego Gregorius Sabinenſis Eccleſie Epiſcopus.

† Ego Girardus Cardinalis tituli Sancti Stephani in Celio monte.

† Ego Almaricus Presbyter Cardinalis tituli Sanctorum Nerei & Achillei.

† Ego Otto Diaconus Cardinalis tituli Sancti Getorri ad velum aureum.

† Ego Rodulphus Diaconus Cardinalis in Septa Sancte Lucie.

† Ego Guido Diaconus Cardinalis Sancte Marie in Porticu.

† Ego Odo Diaconus Cardinalis Sancti Nicolai in Carcere Tuliano.

† Ego Arditio Diaconus Cardinalis Sancti Theodori.

† Ego Boſo Diaconus Cardinalis Sanctorum Coſme & Damiani.

† Ego Albertus Diaconus Cardinalis Sancti Adriani.

Data XII. Kal. Junij Pontificatus anno 3.

Datum Lat. per manum Rolandi Sancte Romane Eccleſie Presbyteri Cardinalis & Cancellarii XII. Kal. Junii, Indictione quinta, Incarnationis Dominice, anno milleſimo quinquageſimo, ſeptimo, Pontificatus verò Domini Adriani Pape quarti, anno tertio.

Sigilli originalis efficta ſimilitudo.



tam

ALEXANDER TERTIUS.

PONTIFEX CLXXII.

ANNO DOMINI MCLIX.

ADriano ſucceſſit Alexander cui oppoſitus à Friderico Imp. Victor IV. & hoc mortuo Paſchalis III. & Calixtus III. Poſt triennalem abſentiam à Romanis Alexander fuit revocarus. Fridericum Imperatorem Venetiis pede cervici ejus impoſito calcavit uſus verbis illis Pſalmi: ſuper aſpidem & Baſiliſcum ambulabis. Obiit anno 1182. Pontificatus vigeſimo ſecundo. (*Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Editionis Luxemb.* 1727. *fol.* 40.

I. Dacher. Spicil. T. 3. nov. Edit. pag. 538. An. Dom. 1165.

Enarrat quomodo à Romania ſit exceptus.

ALEXANDER EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, venerabilibus Fratribus Henrico Remenſi, Archiepiſcopo ejuſque ſuffraganeis Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

A Noſtra vel ſucceſſorum noſtrorum memoria nullo tempore elabetur, quomodo vos in devotione B. Petri & noſtra conſtanter & ſemper & firmiter perſiſtere, & nobis non modicum honoris & reverentiæ curaveritis & larga obſequia exhibere. Unde nos id præ oculis ſemper habentes firmum propoſitum & promptam gerimos voluntarem, vos ſicur honorabiles Frarres, & immobiles columnas Eccleſiæ arctiori caritate diligere, & ad honorem & profectum veſtrum & Eccleſiarum veſtrarum ferventiori deſiderio aſpirare. Quia vero vos proſperitatibus Eccleſiæ congaudere & plorimum congratulari cognoſcimus, præſentium ſignificatione Fraternitates veſtræ cognoſcatn, qood nos diverſa maris pericula, & graves hoſtium & iniqoorum incurſua, divina potentia, & Apoſrolorum meritis evadentes, tandem ad portum ſalutis pervenimus, & à Senatoribus populoque Romano devotiſſime invitati, nono Calendas Decembris Uibem intravimus in omni paee & tranquillite ſuſcepti, & illam nobis, & Fratribus noſtris reverentiam honorem & devorionem prædicti Senatores, Nobiles Civitatis, Clerus Populoſque Romanus exhiboerunt, qua nulla major alicui anteceſſorum noſtrorum, ſicut omnia ora teſtantur, aliquando exhabita fuiſſe probatur. Unde & credimus, & de miſericordia Dei ſperamus, quod in proximo Eccleſia Dei plena pace & proſperitate gaudebit. Rogamus autem Fraternitatem veſtram, monemus, & exhortamur in Domino quatenus ſicur devotiſſimi viri ad augmentum & exaltationem Eccleſiæ ſolita devotione intendaris & alios in B. Petri & noſtra reverentia exemplo veſtro ſtudeatis propenſius ſolidare. Data Laterani VIII. Calendas Decembris.

Dat VIII. Kal. Decembris.

II. Ex Arch. Angl. Rymer T. I. pag. 30.

Templum quod ſitum eſt Jeroſolymis, variis communit Privilegiis, prohibens ne quis temere prædictum locum perturbet.

ALEXANDER EPISCOPUS.

Edit. An. Dom. 1172.

Servus Servorum Dei, dilectis filiis Oddeni Magiſtro Religioſa Militia Templi quod Jeroſolymis ſitum eſt, ejuſque ſucceſſoribus & Fratribus tam præſentibus quam futuris Regularem vitam Profeſſis in perpetuum.

Exordium.

OMne datum optimum, & omne donom perfectum de ſurſum eſt deſcendens à Patre luminum, apud quem non eſt tranſmutatio nec viciſſitudinis obumbratio; Proinde dilecti in domino filii, de nobis & pro vobis omnipotentem Dominum collaudamus, quoniam in univerſo mundo veſtra Religio & veneranda inſtitutio nuntiatur. Cum enim natura eſſetis filii iræ, & ſeculi voluptatibus dediti, nunc per aſpirantem gratiam, Evangelii non ſurdi auditores effecti, relictis pompis ſecularibus & rebus propriis, dimiſſa etiam ſparioſa via quæ ducit ad mortem, arduum iter, quod ducit ad vitam, humiliter eligiſtis. atque ad comprobandum quod in Dei militia ſpecialiter computemini, ſignum vivificæ crucis in veſtro pectore aſſidue circumfertis.

Laudat eos quod ab incurſibus Paganorum fratres defenſare minimè formidant.

§. 1. Accedit ad hoc quod, tanquam viri Iſraelitæ atque inſtructiſſimi divini prælii bellatores, veræ Karitatis Flamma ſuccenſi, dictum Evangelium operibus adimpletis, quo dicitur, Majorem hac dilectionem nemo habet, qoam ut animam ſoam ponat quis pro amicis ſuis. Unde etiam juxta ſummi Paſtoris vocem, animas veſtras pro fratribus ponere, eoſque ab incurſibus Paganorum defenſare minime formidatis; & cum nomine cenſeamini milites Templi, conſtituti eſtis à Domino Catholicæ Eccleſiæ defenſores, & inimicorum Chriſti impugnatores.

Hortaturque ut pro Paganorum ſpurcitia eruenda expugnando intrepide laborent.

§. 2. Licet autem veſtrum ſtudium & laudanda devotio in tam ſacro opere, toto corde & tota mente deſuder, nihilominus tamen univerſitatem veſtram exhortamur in Domino, atque in peccatorum remiſſionem, auctoritate Dei & Beati Petri Apoſtolorum Principis, tam vobis, quam ſervitoribus veſtris injungimus ut pro tuenda Catholica Eccleſia, & ea, quæ eſt ſub Paganorum tirannide, de ipſorum ſpurcitia eruenda expugnando inimicos crucis, invocato Chriſti nomine, intrepide laboretis.

Spoliarum portionem alicui dare cogi prohibet, eoſque cum omnibus poſſeſſionibus ſub Apoſt. ſedis tutela ſuſcipit.

§. 3. Ea etiam quæ de eorum ſpoliis ceperitis, fidenter inuſus veſtros convertatis &, ne de his contra velle veſtrum, portionem alicui dare cogamini, prohibemus. Statoentes ut Domus ſeu Templum, in quo eſtis ad Dei laudem & gloriam, atque defenſionem ſuorum fidelium & liberandam Dei Eccleſiam congregari, cum omnibus poſſeſſionibus, & bonis ſuis quæ inpræſentiarum legitime habere cognoſcitur, aut in futurum conceſſione Pontificum liberalitate Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, perpetuis futuris temporibus ſub Apoſtolicæ ſedis tutela, & protectione conſiſtat.

Fratres inibi Dom. ſervientes caſtè & ſine proprio vivendos Magiſtroque ſuo in omnibus odebiendos ſtatuit.

§. 4. Præſenti quoque decreto ſancimus ut vita religioſa, quæ in domo veſtra eſt, divina inſpirante gratia inſtituta, ibidem inviolabiliter obſervetur; & fratres inibi, omnipotenti Domino ſervientes caſtè & ſine proprio vivant, & profeſſionem ſuam dictis & moribus comprobantes Magiſtro ſuo, aut quibus ipſe præcepetit in omnibus, & per omnia ſubjecti & obedientes exiſtant.

Domus om-

§. 5. Præterea qoemadmodum domus ipſa

hojus

hujus ſacræ inſtitutionis veſtræ, & ordinis fons & origo eſſe promeruit; ita nichilominus omnium locorum, ad eam pertinentium, caput & magiſtra in perpetuum habeatur.

§. 6. Ad hæc adjicientes præcipimus ot obeunte te, dilecte in domino fili Oddo, vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullos ejuſdem domus fratribue præponatur, niſi militaris & religioſa perſone quæ veſtræ converſationis habitum ſit profeſſe, nec ab aliis, niſi ab omnibus fratribus inſimul, vel à ſaniori parte, qui præponendus ſoerit, eligatur.

§. 7. Porro conſuetudines, ad veſtræ Religionie & officii obſervantiam à Magiſtro & fratribus communiter inſtitutes, nulli Eccleſiaſticæ ſecularive perſonæ infriogere vel minuere ſit licitum; eaſdem quoque conſuetudines à vobis aliquanto tempore obſervatas & ſcripto firmatas, non niſi ab eo qui Magiſter eſt conſentiente tamen ſaniori parte capituli, liceat immutari.

§. 8. Prohibemos ſiqoidem & omnimodis interdicimus, ut fidelitates, hominie, ſive juramenta, vel reliquas ſecuritetes, quæ à ſecularibus frequentantur, nulle Eccleſiaſtica ſeculariſve perſona à Magiſtro & Fratribus ejuſdem domus exigere audeat.

§. 9. Illud autem ſcitote quoniam ſicut veſtra ſacra inſtitutio & religioſe militia divine eſt providentia ſtabilita, ita nichilominus, nullius vitæ religioſioris obtentu, ad locum elium vos convenit tranſvolare; Deus enim, qui eſt incommotabilis & æternus, mutabilia corda non approbat, ſed potiue ſacrom propoſitum ſemel, inceptum, perduci vult uſque in finem debitæ actionis.

§. 10. Quot & quanti ſub militari cingulo & clamide terreni Imperij Domino placuerunt, ſibique memoriele perpetuum reliquerunt? Quot & quanti in armis bellicis conſtituti pro Teſtamento Dei, & paremetum legum defenſione, ſuis temporibus fortirer dimicerunt, atque, manus ſuas in ſanguine infidelium domino conſecrantes, poſt bellicos ſudores æternæ vitæ bravium ſunt adepti? Videte iteque vocationem, veſtrem tam milites, quam ſervientes, atque juxta Apoſtolum unuſquiſque veſtrum, in qua vocatione vocatus eſt, in ea permaneat. Ideoque fratres veſtros ſemel devotos, atque in ſacro collegio veſtro receptos, poſt factem in veſtra militie profeſſionem, & habitum religionis aſſumptum revertendi ad ſæculum nullam habere præcipimus facultatem, nec alicui eos fas ſit, poſt factem profeſſionem, ſemel aſſumptam crucem dominicam, & habitum veſtræ Religionis abjicere, vel ad alium locum, ſeu etiam Monaſterium, mejoris ſive minoris religionis obtentu, invitis ſive inconſultis fratribus eut eo, qui Magiſter extiterit, liceat tranſmigrare, nullique Eccleſiaſticæ ſecularive perſonæ ipſos ſuſcipiendi aut retinendi licentia pateat.

§. 11. Et quoniam, qui ſunt Eccleſiæ defenſores de bonis Eccleſiæ debent vivere ac ſuſtentari, de rebus mobilibus, vel ſe moventibus, ſeu de quibuſlibet, quæ ad veſtram venerabilem domum pertinent, à vobis decimas exigi, contra voluntatem veſtram, omnimodis prohibemus.

§. 12. Ut autem ad plenitudinem ſalutis, & curem animarum veſtrarum nichil vobis deſit, & Eccleſiaſtica ſacramente, & divina Officia veſtro ſacro Collegio commodiùs exhibeantur, ſimili modo ſancimus, ut liceat vobis honeſtos Clericos, & ſacerdotes, ſecundum Deum, quantum ad veſtram conſcientiam, ordinatos, undecumque ad vos venientes ſuſcipere, & tàm in principali domo veſtrâ, quàm etiem in obedientiis & locis ſibi ſubditis, vobiſcum habere, dummodò, ſi è vicino ſunt, eos à propriis Epiſcopis expectatis, iidemque nulli alii profeſſioni vel ordini teneantur obnoxii: quod ſi Epiſcopi eoſdem vobis fortè concedere noluerint, nichilominùs tamen eos ſuſcipiendi & retinuendis auctoritate ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, licentiam habeatis.

§. 13. Si verò aliqui horum, poſt factem profeſſionem, turbatores religionie veſtræ, aut domus, vel etiem inutiles apparuerint, liceat vobis eos, cum ſaniori parte capituli, amovere eiſque tranſeundi ad elium ordinem, ubi ſecundum Deum vivere voluerint, licentiam dare, & loco ipſorum alios idoneos ſubſtituere, qui etiam unius Anni ſpatio in veſtrâ Societete probentur: Quo peracto, ſi mores eorum hoc exegerint, & ad veſtrum ſervitium utiles inventi fuerint, tunc demùm profeſſionem faciant regulariter vivendi & Magiſtro ſuo obediendi: Ita tamen ut eundem victum & veſtitum vobiſcum habeant, nec non lectiſternia; excepto eo quòd clauſe veſtimenta portabunt.

§. 14. Set nec ipſis liceat de capitulo, vel curâ domûs veſtræ ſe temerè intromittere, niſi quantùm à vobis fuerit injunctum. Curam quoque animarum tantùm habeant, quantùm à vobis fuerint requiſiti.

§. 15. Præterea nulli perſonæ, extra veſtrum Capitulum, ſint ſubjecti; tibique dilecte in domino Fili Oddo, tuiſque ſucceſſoribus, tanquam Magiſtro & Prælato ſuo in omnibus & per omnia obedientiam deferant.

§. 16. Præcipimus inſuper ordinationes eorundem Clericorum, qui ad ſacros gradus fuerint promovendi à quocumque malueritie Catholico ſuſcipiatis Epiſcopo, ſiquidem gratiam & communionem Apoſtolicæ ſedis habuerit, qui nimirum noſtra fultus auctoritate quod poſtulatur indulgeat.

§. 17. Eoſdem autem pro pecunia prædicate aut lucro, voſque pro ejuſmodi cauſa, eos ad prædicandum mittere prohibemus; niſi forte Magiſter Templi, qui pro tempore fuerit, certis ex cauſis id faciendum eſſe providerit.

§. 18. Quicumque ſane ex his in veſtro collegio ſuſcipientur, ſtabilitatem loci, converſionem morum, ſeque militaturos Domino diebus vitæ ſuæ, ſub obedientia Magiſtri Templi, poſito ſcripto ſuper altare, in quo contineantur iſta, promittant; ſalvo quoque Epiſcopis jure Epiſcopali tam in decimis, quam in oblationibus & ſepulturis.

§. 19. Nichilominus vobis concedimus facultatem, in locis ſacro Templo collatis, ubi familia veſtra habitat oratoria conſtruere, in quibus utique ipſe familie divina Officie audiat; ibique ſi quis ex vobis, vel ex eadem familia mortuus fuerit, tumuletur; indecens enim eſt, & animarum periculo proximum religioſos fratres, occaſione adeundæ Eccleſiæ, ſe virorum turbis & Mulierum frequentiæ immiſcere.

§. 20. Cæterum decimae, quas conſilio & conſenſu Epiſcoporum, de manu Clericorom, vel laicorum ſtudio veſtro extrahere poteritis illas etiam, quas conſentientibus Epiſcopis; & eorum Clericis acquiretis, vobis auctoritate Apoſtolica confirmamus.

§. 21. Decernimus inſuper, auctoritate Apoſtolica, ut ad quemcumque locum vos venire contigerit, ab honeſtis atque catholicis ſacerdotibus penitentiam, unctiones, ſeu alia quælibet ſacramenta eccleſieſtica vobis ſuſcipere liceat, ne forte, ad perceptionem ſpiritualium bonorum vobis quippiam de eſſe valeat.

ANNO 1172.

§. 22. Qoia vero in Chriſto omnes unus ſumus, & non eſt perſonarum differentia apud Deum, tam remiſſionis peccatorum quam alterius beneficentiæ, atque Apoſtolicæ benedictionis, quæ vobis indulta eſt, atiam familiam veſtram, & ſervientes veſtros volumus eſſe participes.

§. 23. Cum autem fratres veſtri, qoi ad ſuſcipiendas collectas deſtinati fuerint; in Civitatem Caſtellum, vel vicum advenerint, ſi forte locus ille interdictus ſit, in jocundo eorum adventu, pro Templi honore, & eorumdem Militum reverentia, ſemel in anno aperiantur Eccleſiæ, &, excluſis excommunicatis divina Officia celebrentur.

§. 24. Nulli ergo omnino hominom liceat prædictum locum temere perturbara, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aot aliquibus vexationibus fatigare, ſat omnia integra conſerventur veſtris & aliorum Dei fidelium uſibus omnimodis profutura.

§. 25. Si quis igitur hojus noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra eam temere venire temptaverit, ſecundo tertiove commonitus, niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit, poteſtaris honoriſque ſui dignitata careat, reomque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitata cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore ac ſanguina Dei & Domini Redemptoris Noſtri Jeſo Chriſti alienus fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat.

§. 26. Conſervantes autem hæc omnipotentis Dei & Bea orum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus benedictionem & gratiam conſequantur Amen, Amen, Amen.

III.
Ex Anecd. Martene Tom. I. Col. 569.

Epiſtola Alexandri Papæ III. ad Joſcium Archiepiſcopom Turonanſem & ejus ſuffraganeos Confirmar ſontentiam interdicti latam in Ciſmarinam terram regis Angliæ propter vim illatam S. Thomæ Cantuarienſi Archiepiſcopo.

ALEXANDER EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, venerabilibus Fratribus Jo Turonenſi Archiepiſcopo & univerſis ſuffraganeis ejus & Eccleſiaſticis perſonis in ſua provincia conſtitutis ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

IN Apoſtolicæ ſedis ſpecula licet immeriti conſtitoti, univerſorum exceſſus per nos aut per eos qui ſunt in partem ſollicitudinis nobis commiſſæ aſſumti, provida debemus circumſpectiona corrigere, & ſingulorum erratibus pontificali moderantia obviare: ne nobis diſſimulantibus, vitia videantur virtutibus prævalere.

§. 1. A memoria ſiquidem noſtra non excidit, qualiter pro pace Sanctæ recordationis Thomæ Cantuariæ Archiepiſcopi, eujus anima Deo, ſicur credimus prætioſo Martyrio dedicata in Cœlis com ſanctis habitar, juxta Officij noſtri debitom ſolliciti & vigiles exiſtentes, venerabilibus fratribus noſtris Willelmo Senonenſi Apoſtolicæ ſedis legato & Ro Rothomagenſi Archiepiſcopis mandaverimus, ut ſi Rex Anglorum ei Eccleſiam ſuam in omni pace & libertate non dimitteret, & ablata non reſtitueret, nec pacem quam ſecum fecerat firmiter conſervaret, tarram ejus Ciſmarinam interdicto ſubjicerent: & ſi urerque aliquo caſu intereſſe non poſſet, vel nollet, alter nihilominus mandatum noſtrum ſtudioſius adimpleret.

§. 2. Quia vero prænominato Ro. Rotomagenſi nolente mandatum noſtrum exequi, id per jam dictum Senonenſem eſt adimpletum, nos de commoni fratrum noſtrorum conſilio, ſententiam quam idem Archiepiſcopus de mandato & auctoritata noſtra in totam terram Ciſmarinam prædicti regis Angliæ protuliſſe dinoſcitur, ratam & firmam habentes, & eam auctoritate Apoſtolica confirmantes, univerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamoa, & in virtute obedientiæ ſub periculo ordinis & Officij veſtri præcipimus; quatinus eamdem ſententiam in terra qoæ eſt in dirione memorati Regis, uſque ad dignam ſatisfactionem firmiter, & inviolabiliter obſervetis, & ab aliis faciatis inviolabiter obſervari: nec aliquis veſtrum eam relaxare, vel contra ipſam ſine mandato Romaoi Pontificis vel legati ab eo deſtinati divina officia celebrare præſumat. Data Tuſcul. II. Idus Maij.

ANNO 1172.

IV.
Ex Labbe Tom. X. Col. 1263.

De matribus qoæ prolis ſuæ procurant interitum: de inceſtis, & alis fœda libidine: de iis qui cum ſicca fæce vini, & micis pania vino intinctis, Miſſam faciont: de matrimoniis ſine ſacerdotali benedictione factis.

ALEXANDER EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, Upſellenſi Archiepiſcopo, & ſuffraganeis ejus.

VIca beati Petri Apoſtolorum principis, largiente Deo & Domino noſtro, qui ait, *Speculatorem te dedi domui Iſrael*, ſuper gentes & regna, licet immeriti, in Apoſtolicæ ſedis ſpecula conſtituti: pootificalis officii debito pro univerſis compellimur ſolicitudinem gerere, & antiquo hoſti, qui tanquam ſæviſſimus leo circuit quærens quem devoret, paſtorali providentia obviare, ne gregem Dominicum invadat, & diverſis eom vitiorum morſibos laceret. Indeeſt, quod vehementi cor noſtrum doloris pulſatur ſtimulo, audito quod in partibus veſtris in tantum libido crudelis & rorpis excreverit, ut quædam mulieres prolis ſuæ procorent ioteritum, earumque corruptores tam horrendo & deteſtabili facinori, non ſolum conſentire, verum etiam perſuadere præſumant: & alii inceſtuoſa conjonctione, plerique cum jumentis abominanda ſe pollutione commaculent. Quæ quantum ſint gravia, & creatori noſtro penitus inimica, ipſa ſceleris atrocitas ſatis demonſtrat; quam nec audientium aures ſine ingenti poſſunt horrore percipere.

Si enim qui jactato in terram ſemine prolem nolebat ex uxore ſuſcipere, percuſſus à Domino teſtamenti veteris ſerie dinoſcitur: qua pæna feriendus eſſe monſtratur, qoi natum proprium non abhorret occidera, & mavult interire quam vivere? Cujus otique criminis pœna, illud etiam perſuadentes vel conſentientes involui, beatus Auguſtinus oſtendit: dicens: ſa periculoſe decipiunt, qui exiſtimant eos tantum homicidas exiſtere, qei manibus hominem occidunt, & non potius eos per quorum conſiliom & fraudem & exhortationem, homines extinguntur. Nam Judæi Dominum nequaquam propriis manibus interfecerunt, ſicut ſcriptum eſt: *Nobis non licet interficere quemquam.* Sed tamen illis mors Domini imputatur, quis ipſi eum lingua interfecerunt dicentes: *Crucifige, crucifige eum.*

Inceſtum vero quantum ſacri abhorreant cano-

nes

„ nes, concilium Ilerdenſe demouſtrat: Cum „ his, inquit, qui inceſtus ſe pollutione commaculant: quamdiu in ipſo deteſtando & illicito „ carnis contubernio perſeverant, nec ſumere „ cibum ulli Chriſtianorum, ſicut Apoſtolus „ juſſit, licebit. „ Porro ſcelus cum jumentis coeuntium quanta ſit animadverſione plectendum, legiſlator Moyſes declarat, eum etiam ipſa interfici animalia jubear, quæ tali conraminata flagitio indignam reſticant acti memoriam.

Quia igitur abominabilem horum exceſſuum præſumptionem ſevera ſatis diſtrictione congruit inſequi: prædictos propriæ prolis necatores, & tam ipſum facinus perſuadentes, quam conſentientes, ſeu quoſliber patricidas, sot com matre, filia, conſobrina, vel nepte agentes, quam cum jumentis coeuntes, attiori pœnitentiæ jugo curetis compeſcere: & niſi ſenio confecti, vel corporis ſuerint debilitate ſeu egeſtate oppreſſi, eos ad ſedem apoſtolicam compellatis venire, & beatotum Apoſtolorum Perti & Pauli limina viſitare ut in ſudore vultus ſui, & viarum labore, ſuperni judicis iram evadere, & ipſius miſericordiam valeant invenire.

Ad hæc qui dormiendo, non voluntate, ſed caſu filios ſuos oppreſſiſſe inveniunrur: triennio ſi iidem filii fuerint baptizati; ſi vero abſque ſacro baptiſmate deceſſerint, quinqoennio pœnitentiæ diſciplinis ſubjaceant. Sacerdotes, quos ab bis ſtudioſius præcavere convenit, officii ſui perpetus sxecutione priventur. Verum ſi qui parentum abſentes ſuerint quando eorum filii ſuffocantur, aut ſi id ſub aliena cuſtodia contigerit: extra culpam erunt: ſi tamen eos non ſurioſæ, ſed congruenti cuſtodiæ ipſos ſe crediderint tradidiſſe.

Præterca non ſine cordis amaritudine quoſdam ſacerdotes contra apoſtolicas inſtitutiones, cum ſicca fæce vini, vel cum micis panis vino intinctis, Miſſam celebrare audivimus: & fideles laicos non Chriſtiano more, abſque ſacerdotali benedictione & Miſſa, matrimonium contrahere. Unde ſæpe illicita contingit fieri conjugia, & inter legitimas perſonas divortium inrervenire Sane cum omne crimen, atque omne peccatum oblatis Deo ſacrificiis delcatur: quid de cætero pru delictorum expiatione Domino dabitur, quando in ipſa ſacrificii oblatione erratur? Cum eoim magiſter veritatis, diſcipulis ſuis ſacramentum commendaret noſtræ ſalutis: non ſiccam fæcem vini, non micas panis vino intinctas accepit, ſed panem & calicem, & benedicens dedir diſcipulis ſuis. Quia igitur ſecus agere, evangelicæ & apoſtolicæ doctrinæ contrarium, & conſuetudini Eccleſiaſticæ penitus eſt adverſum: apoſtolica prohibemus autoritare, ot cum ſicca ſæce vini, vel cum micis panis vino intinctis, vel alio modo quam Dominus inſtituit, nullus de cætero ſacrificare attentet: ſed ſecundum formam ſacroſanctæ Eccleſiæ Romanæ quam vos in omnibus imitari oportet, ſolum panem & vinum aqua mixtum in ſacrificio corporis & ſanguinis Chriſti offeratis.

Cæterum clandeſtina, & abſque ſacerdotali benedictione non debere contrahi conjugia, aut niſi inter legitimas perſonas, quæ infra ſeptimum gradum nulla conſanguinitatis linea conjungantur: nec contracta, niſi canonice & conſenſu Epiſcopi diſſolvi: mulrotum ſanctorum Patrum declarat auctoritas. Vos itaqoe muniti ſanctorum Patrum ſanctionibus & eccleſiaſticis inſtitutis, hæc quæ dicta ſunt, diligenter ſervate, & ab alus præcipite inviolabiliter obſervari: diſpenſationis moderamine utentes, ut qui in quinto vel quarto gradu conjuncti ſunt, eos non ſeparetis, ſed ne amplius taliter conjungantur, pontificali autoritate & diſtrictione prohibeatis. Datum Tuſculi v. Idus Septembris.

LUCIUS TERTIUS,

PONTIFEX CLXXIII.

ANNO DOMINI MCLXXXI.

LUcius III. Lucenſis, Herruſcus, Ubaldus Allucingolus Bonagiuntæ Mordi filius, ex Canonico Lucenſi, Presbiter Cardinalis tit. S. Praxedis ab Innocentio II. & Epiſcopus Oſtienſis, & Veliternus ab Hadriano IV. factus, creatus Romæ quarto Kál. Septembris, & coronatus 3. Kal. anno 1181. ſedit annos 4. menſes 2. dies 28. Creavit Cardinales 15. Obiit Veronæ 7. Kal. Decembris 1185. Corpus ejus in Cathedrali Eccleſia ſepultum. Non vacavit ſedes. (*Magni Bullarii Romani, Tom. I. hujus Editionis Luxemb.* 1727. *fol* 47.)

Templariis Privilegia ab Alexandro conceſſa confirmat.

1. Ex Archiv. Angl. Rymer. Tom. I. pag. 54.

LUCIUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, dilectis filiis Arnaldo Magiſtro religioſæ militiæ Templi, quod Jeroſolimis ſitum eſt, ejuſque fratribus tàm præſentibus quàm futuris in perpetuum.

OMNE datum optimom, & omne donum perfectum de ſorſum eſt deſcendens à Patre luminum, apud quem non eſt tranſmutatio, nec viciſſitudinis obumbratio. Proindè dilecti in Domino filii de vobis & pro vobis omnipotentem Dominum collaudamus, quoniam in univerſo mundo veſtra religio & veneranda inſtitutio nunciatur.

Cum enim natura eſſetis filii iræ & ſæculi voluptatibus dediti, nunc per aſpirantam gratiam Evangelii non ſurdi auditores effecti, relictis Pompis ſæcularibus, & rebus propriis, dimiſſa etiam ſpatioſa via, quæ docit ad mortem, ardum iter, quod ducir ad vitam, humiliter elegiſtis, atque ad comprobandum quod in Dei militia ſpecialirer computemini, ſignum vivificè crucis in veſtro pectore aſſiduè circumfertis.

Accedit ad hoc quod tanqoam veri Iſraëlitæ, atque inſtructiſſimi divini prælii bellatores, verè charitatis flamma ſuccenſi dictum Evangelicum operibus adimpletis, quo dicitur, majorem hac dilectionem nemo habet quam ut animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis. Unde cum ſummi Paſtoris vocem juxta, animas veſtras pro fratribus ponere, eoſqoe ab incurſibus Paganorum defenſare minimè formidetis, & cum nomine cenſeamini milites conſtituti eſtis à Domino Catholicæ Eccleſiæ defenſores, & inimicorum Chriſti impugnatores.

Licet autem veſtrum ſtodium & laudanda devotio in tam ſacro opere toto corde, & totâ mente deſudet nichilominus tamen univerſitatem veſtram exhortamur in Domino, atque in peccatorum remiſſionem auctoritate Dei, & Beati Petri Apoſtolorum Principis, tàm vobis quàm ſervitoribus veſtris injungimus, ut pro tuenda Catholica Eccleſia & ea, quæ eſt ſub Paganorum tirannidè, de ipſorum ſpurcitia eruenda, expugnando inimicos crucis invocato Chriſti nomine intrepidè laboretis.

Digitized by Google

Ea etiam, quæ de ipſorum ſpoliis ceperitis, fidenter in uſus veſtros convertatis, & ne de his, contra velle veſtrum, portionem alicui dare cogamini prohibemus.

Statuentes ut domus ſeu Templum, in quo eſtis ad Dei laudem & gloriam atque defenſionem ſuorum fidelium, & liberandam Dei Eccleſiam congregati, cum omnibus poſſeſſionibus & bonis ſuis, quæ in præſentiarum legitimè habere cognoſcitur aut in futurum conceſſione Pontificum liberalitate Regum vel Principum, oblatione fidelium ſeu aliis juſtis modis, præſtante Domino poterit adipiſci, perpetuis futuris temporibus ſub Apoſtolicæ ſedis tutela & protectione conſiſtat.

Præſenti quoque Decreto ſancimus, ut vita religioſa quæ in veſtra domo eſt divina inſpirante gratia, inſtituta ibidem inviolabiliter obſervetur, & fratres, inibi omnipotenti Domino ſervientes, caſtè & ſine proprio vivant, & profeſſionem ſuam dictis & moribus comprobantes, magiſtro ſuo, aut quibus ipſe præcepit in omnibus, & per omnia ſubjecti & obedientes exiſtant. Præterea quemadmodum domus ipſa hujus ſacræ veſtræ inſtitutionis & ordinis, fons & origo eſſe promeruit; ita nichilominus omnium locorum ad eam pertinentium caput & magiſtra in perpetuum habeatur.

Ad hæc adicientes præcipimus, ut obeunte te, dilecte in Domino fili Arnalde, vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ejuſdem domus fratribus præponatur, niſi militaris & religioſa perſona, quæ veſtræ converſationis habitum ſit profeſſa; nec ab aliis, niſi ab omnibus fratribus inſimul, vel à ſaniori, ac puriori eorum parte, qui præponendus fuerit, eligatur.

Porrò conſuetudines ad veſtræ religionis & officii obſervantiam à magiſtro & fratribus communiter, inſtitutae nulli Eccleſiaſticæ ſecularisve perſonæ infringere vel minuere ſit licitum. Eaſdem quoque conſuetudines à vobis aliquanto tempore obſervatas, & ſcripto firmatas, non niſi ab eo qui magiſter eſt conſentiente tamen ſaniori parte capituli, liceat immutari.

Prohibemus autem & omnimodis interdicimus ut fidelitates hominia, ſive juramenta, vel reliquas ſecuritates quæ à ſecularibus frequentantur, nulla Eccleſiaſtica ſecularisve perſona à magiſtro, & fratribus ejuſdem domûs exigere audeat.

Illud autem ſcitote quum ſicut veſtra ſacra inſtitutio & religionis militia divina eſt providentia ſtabilita, ita nichilominus, nullius vitæ religioſioris optentu, ad locum alium vos convenit transvolare. Deus enim qui eſt incommutabilis & æternus mutabilia corda non approbat, ſed potiùs ſacrum propoſitum ſemel inceptum, perduci vult uſque in finem debitæ actionis. Quot & quanti ſub militari cingulo & clamide terreni Imperii Domino placuerunt ſibique memoriale perpetuam reliquerunt? Quot & quanti in armis bellicis conſtituti pro Teſtamento Dei & paternarum legum defenſione ſuis temporibus fortiter dimicarunt, atque manus ſuas in ſanguinem infidelium Domino conſecrantes poſt bellicos ſudores æternæ vitæ bravium ſunt adepti? Videte itaque vocationem veſtram fratres tàm milites quàm ſervientes, atque juxta Apoſtolum unuſquiſque veſtrum in qua vocatione vocatus eſt in ea permaneat. Ideòque fratres veſtros ſemel devotos, atque in ſacro Collegio veſtro receptos, poſt factam in veſtra militia profeſſionem & habitum religionis aſſumptum revertendi ad ſæculum nullam habere præcipimus facultatem. Nec alicui eorum fas ſit, poſt factam profeſſionem ſemel aſſumptam crucem Dominicam, & habitum veſtræ profeſſionis abjicere, vel ad alium locum, ſeu etiam monaſterium, majoris, ſive minoris religionis optentu invitis, ſive inconſultis fratribus, aut eo qui magiſter extiterit liceat tranſmigrare. Nulliqua Eccleſiaſticæ ſecularive perſonæ ipſos ſuſcipiendi aut retinendi licentia pateat.

Sanè laborum veſtrorum, quos propriis manibus vel ſumptibus colitis, ſive de nutrimentis veſtrorum animalium nullus à vobis decimas exigere vel extorquere præſumat.

Cæterum decimas, quae Conſilio & conſenſu Epiſcoporum, de manu Clericorum vel Laicorum habere poteritis: illas etiam quas conſentientibus Epiſcopis & eorum Clericis acquiretis, vobis auctoritate Apoſtolica confirmamus.

Ut autem ad plenitudinem ſalutis & curam animarum veſtrarum nichil vobis deſit, & Eccleſiaſtica ſacramenta & divina officia veſtro ſacro Collegio exhibeantur commodiùs, ſimili modo ſancimus, ut liceat vobis honeſtos Clericos & Sacerdotes, ſecundum Deum, quantum ad veſtram ſcientiam. ordinatos, undecumque ad vos venientes ſuſcipere, & tàm in principali domo veſtra, quàm etiam in obedientiis, & locis ſibi ſubditis vobiſcum habere, dummodò ſi è vicino ſunt eos à propriis Epiſcopis expetatis, iidemque nulli alii profeſſioni vel ordini teneantur obnoxii. Quod ſi Epiſcopi eoſdem vobis concedere forte noluerint, nichilominus tamen eos ſuſcipiendi & retinendi auctoritate ſanctæ Romanæ Eccleſiæ licentiam habeatis.

Si verò aliqui horum, poſt factam profeſſionem, turbatores religionis veſtræ, aut domus, vel etiam inutiles apparuerint, liceat vobis eos cum ſaniori parte capituli amovere, eiſque tranſeundi ad alium ordinem, ubi ſecundum Deum vivere voluerint, licentiam dare, & loco ipſorum alios idoneos ſubſtituere, qui etiam unius anni ſpatio in veſtra Societate probentur. Quo pacto, ſi mores eorum hoc exigerint & ad veſtrum ſervitium utiles inventi fuerint, tunc demùm profeſſionem faciant regulariter vivendi, & magiſtro ſuo obediendi; ita tamen ut eundem victum, & veſtitum vobiſcum habeant, nec non lectiſternia, excepto eo quòd clauſa veſtimenta portabunt. Sed nec ipſis liceat de capitulo, vel cura domus veſtræ ſe temerè intromittere, niſi quantum à vobis eis fuerit injunctum. Curam quoque animarum tantùm habeant, quantùm à vobis fuerint requiſiti.

Præterea nulli perſonæ extra veſtrum capitulum, ſint ſubjecti, tibique dilecte in Domino fili Arnalde, tuiſque ſucceſſoribus, tanquam magiſtro & Prælato ſuo, ſecundum ſtatuta ordinis veſtri obedientiam deferant. Conſecrationes vero altarium, ſeu Baſilicarum, ordinationes Clericorum, qui ad ſacros ordines fuerint promovendi, & cætera Eccleſiaſtica ſacramenta à Diœceſanis ſuſcipiatis Epiſcopis, ſiquidem Catholici fuerint, & gratiam atque Communionem Apoſtolicæ ſedis habuerint, & ea gratis & abſque pravitate aliqua vobis voluerint exhibere, alioquin liceat vobis Catholicos, quoſcumque malueritis, adire antiſtites, qui, nimirùm noſtra fulti auctoritate, quæ poſtulantur indulgeant.

Clericos autem pro pecunia prædicare aut lucro, voſque pro ejuſmodi cauſa eos ad prædicandum mittere prohibemus, niſi forte magiſter Templi, qui pro tempore fuerit, certis ex cauſis id faciendum eſſe decreverit.

Si quando verò loca deſerta fuerint eidem venerabili domui ab aliquo pia devotione collata, liceat vobis ibidem Villas ædificare, Eccleſias & Cimiteria ad opus hominum ibidem

ma-

manentium fabricare : ita tamen ut in vicinia illa Abbatia vel Religioſorum virorum Collegium non exiſtat : quæ ob hoc valeat perturbari.

Cum autem terræ cultæ vobis quolibet juſto titulo conferuntur, facultatem & licentiam habeatis ibidem oratoria conſtruendi Cimiteria faciendi, ad opus tranſeuntium, & aorum tantummodo qui da veſtra fuerint menſa. Indecens autem eſt, & animarum periculo proximum, Religioſos fratrea, occaſione adeundæ Eccleſiæ, ſe virorum turbis & mulierum frequentiæ inmiſcere.

Quicunque ſanè in veſtro Collegio ſuſcipientur, ſtabilitatem loci converſionem morum, ſeque militaturoa Domino diebua vitæ ſuæ ſub obedientia magiſtri Tampli, poſito ſcripto ſuper Altare, in quo contineantur iſta promittent.

Decernimua argo ut raceptores fraternitatum veſtrarom ſive collectarum, ſalvo jure Dominorum ſuorum, in Beati Petri & noſtra protactione conſiſtant, & per terras, in quibua fuerint pacem habeant.

Simili modo ſancimus ut quicumque in veſtra fraternitate fuerit raceptus, ſi ſorta Eccleſia, ad quam pertinet, à divinia officiis erit prohibita eumqua mori contigerit, eidem ſepultura Eccleſtaſtica non negetur, niſi excommunicarua vel nominatim fuerit interdictua.

Præterea ſi quis fratrum veſtrorum, qui ad recipiendas eaſdem fraternitates vel collectas à vobis fuerint miſſi, in quamlibet Civitatem, Caſtellum, vel Vicum advenerint ſi forte locua ipſe à divinia officiia ſit interdictua, pro omnipotentis Dei raverentia, & eorum jocundo adventu ſemel in anno aperiantur Eccleſiæ, & excluſis excommunicatis, divina ibi officia celebrentur.

Statuimua etiam ut nulli Epiſcopo in Eccleſiis, vobis utroque jure ſubditia, interdicti vel axcommunicationis ſantentiam liceat promulgara. Verumtaman, ſi ganerale interdictum fuerit in locia illia prolatum excluſis excommunicatis & nominatim intardictis, clauſis januias, abſque ſignorum pulſatione, planè divina officia celebraris.

Decernimua inſuper auctoritate Apoſtolica ut apud quemcumque locum vos venira contigerit, ab honeſtis atque Catholicis Sacerdotibua pœnitentiam, unctionem, ſeu alia quælibet ſacramenta Eccleſiaſtice ſuſcipere liceat, ne forta ad perceptionem ſpiritualium honorum vobia quippiam deeſſe valeat.

Quia vero omnea in Chriſto unus ſumus, & non eſt perſonarum differentia apud Dominum, tàm remiſſionis peccetorum, quàm alterius benificientiæ, atque Apoſtolicæ benedictionis quæ vobis indulta aſt, atiam familiam & ſervientes veſtros volumua eſſe participes.

Nulli ergo omnino hominum liceat prædictum locum temere perturbata aut ejua poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere aut aliquibus vexationibus fatigare, ſed omnia integra conſerventur, veſtris atque aliorum Dei fidelium uſibus omnimodia profutura. Salva in omnibus Apoſtolicæ ſedis auctoritate.

Si quis igitur hujus noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra eam temerè venire tentaverit, ſecundo tertiove commonitua, niſi reatum ſuum congroa ſatisfactiona correxerit, poteſtatis honoriſque ſui dignitata careat raumque ſa divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore ac ſanguina Dei & Domini Redemptoris noſtri Jaſu Chriſti alienua fiat, atqua in extremo examine divinæ ultioni ſubjiceat. Conſervantes autem hæc omnipotentia Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejua benedictionem & gratiam conſequantur. Amen. Amen. Amen.

De quibuſdam abuſibus in Diœceſi Pictavenſi corrigendia.

II.

LUCIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, venerabili fratri Guillelmo Pictavenſi Epiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Ex Anecd. Martene. Tom. I. pag. 626.

CUm ſit in Lateranenſi concilio conſtitutum ad immoderatam quorumdam avaritiam coarcendam, & tollendam materiam jurgiorum, ne beneficia Eccleſiaſtica, donec vacaverint, promittantur : grave nobis eſt & moleſtum, quòd in diœceſi tua Abbates & priores inſtituta ſalubria ſurdâ aure tranſire, & hujuſmodi promiſſiones illicitaa facere perhibentur. Unde na hæc enormitas quæ ſalubri fuerat conſtitutione præciſa, virea ex diſſimulatione reſumens perniciosa licentia denuo inoleſcat ; fraternitati tuæ præſentibus litteris indulgemus, ut hujuſmodi promiſſionibus irritatis, ſi occaſione diſſentionum quæ axinde frequenter emergunt, culpa illorum qui præſentationem habera noſcuntur, ultra ſex menſes Eccleſiaa vacara contingerit, liceat tibi de auctoritate Apoſtolicæ ſedis, omni contradictiona, vel appellatione ceſſante, da perſonia idoneis ſine præjudicio tamen eorumdem impoſterùm ordinare. Nolumus autem ut ax hoc majoribus Eccleſiis vel debita reverentia minuatur. Ut etiam injunctum tibi officium tantò liberiùs exequaria, quantò apoſtolicum tibi videria adeſſe præſidium, ſollicitudini tuæ præſenti auctoritate concedimus, ut Abbatiſſas & aliaa mulieres, quæ in Epiſcopatu tuo domibua religioſia præeſſe noſcuntur, per quarum inſufficientiam & negligentiam Deo devotæ fœminæ obſervantiam Religionis exorbitant, cum conſilio dilectorum filiorum noſtrorum ſancti Cypriani & de Pinu Abbatum corrigera valeas ; & ſi inventæ fuerint aontumacea, abſque appellationis diffugio diſciplina Eccleſiaſtica coercere : ut quæ remadiorum ſomenta non ſentiunt, putrida ferro vulnera reſecentur : ſalvia Eccleſiis quæ nullo medianta Romano Pontifici ſunt ſubjectæ. Ad hæc autem præpoſituram Eccleſtæ tuæ cum vacaret, idoneæ aſſignandi perſonæ cum aſſenſu majoris & ſanioris partis capituli liberam tibi tribuimus facultatem. Quod ſi ſuper ea, vel ſuper alio Eccleſiæ tuæ beneficio cuilibet conferendo tuæ devotioni ſcripſimua, arctari te nolumus mandatum apoſtolicum adimplere, ſed niſi honeſta perſona & beneficio digna extiterit pro qua litteras Apoſtolicas contigerit emanara. Hoc autam propter futuram Eccleſiæ tuæ quæ vacatet proponitur . . . idonei aſſignandi tuia nobia litteria intimetur, ne fortè per ignorantiam veritatis denuò tibi ſcribere compellamur. Cùm verò de jure & conſuetudina ad Epiſcopum Pictavenſem qui pro tempore fuerit pertinere dicitur in conventualibus Eccleſiis Clericorum in diœceſi Pictavanſi, & nihilominus in Eccleſia Dautacenſi unum canonicum facere præſenti paginâ prohibemus, ne quis, appellationia pretextu, quod tibi competit in hac parte debeat impedire. Sanè cùm quidam viri religioſi qui ad unum prioratum regendum vix ſufficiunt, plerumqua duos ambitiona damnabili appetant, & detinere præſumant ; diſcretioni tuæ præcipimua, ut hanc præſumptionem compeſcas, & tàm Abbates, quàm Archipresbyteros, decanos per tuam diœceſim conſtitutos

ANNO 1181.

ad ſuſcipiendum ordinem ſacerdotii, ſi idonei fuerint, appellatione remotâ, compellas. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis & prohibitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli ſe noverit incurſurum.

Datum Veronæ III. Idus Martii.

III. Ex opt. Diplom. Miræi Tom. II. pag. 1189.

Donationes Godefridi I. Henrici I. & Godefridi II. Brabantiæ Ducum, in favorem equitum Templariorum confirmat.

LUCIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei: dilectis filiis magiſtro & fratribus domus militiæ Templi ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

JUSTIS petentium deſideriis dignum eſt nos facilem præbere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant, effectu proſequente complere.

Quapropter dilecti in Domino filii veſtris juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu piam conceſſionem bonæ memoriæ Godefridi, quondam Ducis Lotharingiæ vobis & domui veſtræ rationabiliter factam, ratam eſſe decernimus, eamque, ut indiſſolubilem obtineat firmitatem, præſentibus litteris duximus inſerendam.

Statuit namque divinitus inſpiratus, ut quindecim manſos & Mareſium & prata uſque ad flumen Lane, in loco ubi ſylva fuit, & vadit ſecùs terram Monachorum Sanctæ Mariæ & terram viri nobilis Goſowini, ex dono ſuo, propria conſentiente uxore ſua, habeatis in poſterùm & ad utilitatem domus veſtræ utiliter teneatis.

Præterea nepos ejus Godefridus Dux Lotharingiæ, cum propriæ uxoris aſſenſu donum à prædicto Godefrido Avo ſuo factum recognovit & ratum habuit, & ad exemplar ipſius relevamentum hominum ſuorum, tàm in Ducatu de Brabantia, quàm in Comitatu de Areſcot: & in tota terra, & in Ducatu ſuo, ſicut ex Autentico ſcripto ejus agnovimus, vos habere conceſſit.

Adjiciens, ut quicumque de fratribus veſtris in Curia ejus pro reditu illo colligendo morabitur, pro ſe & duobus ſcuteriis & tribus equitaturis fœnum & avænam habebat, & candelas, & ferraturas equorum de Curia ipſa percipiat.

Quæ utique omnia, ſicut piæ & rationabiliter data ſunt & conceſſa, rata eſſe decernimus, & eavobis & domui veſtræ auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus; ſtatuentes ut nulli omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere & ei auſu temerario contraire.

Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit indignationem omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Arimini x. Kal. Julii.

ANNO 1184.

IV. Ex ſpicil. Dacher. Tom. III. pag. ......

Canonicis Carnotenſibus prohibet pluralitatem beneficiorum & reſidentiam præſcribit.

LUCIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, venerabili Fratri Petro Epiſcopo, & dilectis filiis G. Decano & capitulo Carnotenſi ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

CUM ab eo cui plus committitur, ampliùs exigatur, dignum eſt & conſonum rationi, ut qui in Eccleſia veſtra præ aliis honorantur ſtudioſius illi deſerviant, & utilitati ipſius intendant.

Hac itaque ratione inducti auctoritate duximus Apoſtolica ſtatuendum, ut honores Carnotenſis Eccleſiæ aliis de cætero minimè concedantur, niſi qui ſecundum antiquam & rationabilem conſuetudinem reſidentiam ſe promiſſerunt habituros. Si autem poſt promiſſionem ſuam hoc nequaquam impleverint, ab ipſis reddantur honoribus alieni.

Ad hæc auctoritate Apoſtolica inhibemus, ne quis in alia Eccleſia beneficium habens, in Canonicum Eccleſiæ veſtræ, aut Plebanum Preſbyterum admittatur, niſi Priori ceſſerit beneficio, & ab proprio fuerit Epiſcopo abſolutus.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conſtitutionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Velletr. XVI. Calendas Februarii.

V. Ex Archivis Reipublicæ Genevenſis exprompta collataque cum originali.

Confirmatio Sententiæ contra Comitem Gebennenſem.

LUCIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus Viennenſi Archiepiſcopo & Gebennenſi Epiſcopo Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

QUOTIENS in malefactores Eccleſiarum Eccleſiaſticæ diſtrictionis Sententia pro eorum exceſſibus canonice promulgatur, tamdiu in ſua debet firmitate conſiſtere, donec malefactores ipſi cogantur cum ſatiſfactione condigna, quæ perperam geſſerant emendare. Hinc eſt quod Sententiam quam in Comitem Gebennenſem & terram ejus pro damnis & injuriis Gebennenſis Eccleſiæ canonice promulgatis auctoritate Apoſtolica confirmamus, & uſque ad ſatisfactionem debitam præcipimus inviolabiliter obſervari. Dat. Velletr. Kal. Julii.

ANNO 1185.

URBANUS TERTIUS,

PONTIFEX CLXXIV.

ANNO DOMINI MCLXXXV.

URbanus III. Mediolanenſis, Lambertus Cribellus anteà vocatus, Joannis Cribelli filius, Eccleſiæ Mediolanenſis Archidiaconus, mox Preſbyter Cardinalis ab Alexandro III. factus, creatus Veronæ 7. Kal. Decembris, & coronatus 8. Kalend. Jan. 1185. Sedit annum 1. menſes 10.

dies

Digitized by Google

dies 25. Creavit Cardinales duos. Obiit Ferrariæ 14. Kalend. Novembris, anno 1187. cujus corpus in Cathedrali Eccleſia Ferrarienſi ſepultum eſt. Vecavit ſedes diem unum. (*Magni Bullarii Romani, Tom. I, hujus Editionis Luxemb. 1727. fol. 47.*)

I. Ex Archiv. Reipublicæ Genevenſis exprompta collataque cum originali.

Bulle Papæ Urbani III. quæ confirmat Sententiam latam per Robertum Archiepiſcopum Viennenſem & Hugonem Abbatem Bonævallis ſuper Controverſiis exiſtentibue inter Arducium Epiſcopum & Willelmum Comitem.

URBANUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Venerabili Fratri Nantellino Gebennenſi Epiſcopo Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

EX tenore eutentiei Scripti nobie innotuit, quod cum diſcordia que ſuper bannis & juſticiis Eccleſiæ tuæ & hominibue edventieiis vel eliis ad Civitetem pertinentibue inter bonæ memoriæ Arducium Anteceſſorem tuum & Willelmum Comitem Gebennenſem emerſerat, Venerabilis Frater noſter Robertua Archiepiſcopue Viennenſia & dilectue filiue Hugo Abbas Bone Vallis ſuſcepiſſent de eſſenſu partium terminandam. Comes jurejutendo & in verbo veritatie Epiſcopue promiſerunt eorum arbitrium inviolabiliter obſervere. Multi etiam obſides de recipiendo & ſervando arbitrio juraverunt. Veritate itaque diligentiùs inquiſita decreverunt ut recordationee olim factè per hominas Eccleſiæ erque Comitis, & eorundem juramento firmate perpetuo inviolabiliter obſerventur.

Unde quoniam, ut majorem habeat firmitatem arbitrium ipſum, ſcripto noſtro poſtulae roborari, tuis juſtie poſtulàtionibus annuentes, illud ſicut in ſcripto autentico continetur, auctoritate Apoſtolica confirmamue, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Ejus vero talis eſt tenor. In nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti. *Ego Robertus, &c.*

Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginem noſtræ confirmationie infringere, vel ei aoſu temerario contraire. Si quis autem hoc ettemptare præſumpſerit, indignationem Omnipotentie Dei & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ſe noverit incurſurum. Datum Veronæ 11. Id. Decembr.

II.

Approbatio ordinem Fretrum Cruciferorum, Hoſpitalis Bononienſie.

URBANUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilectis filiis Ben. magiſtro & Fratribus cruciferis Hoſpitalis domus Bononienſi, tàm præſentibus quàm futuris communem vitam ducentibus in perpetuum.

Ex Labbe Tom. X. Conc. Col. 1745.

CUM Anteceſſor tuus, fili Prior, à prædeceſſore noſtro Fel. mem. Alexandro Papa lapidem primarium ed Eccleſiam conſtruendam acceperit, in territorio Bononienſi, ubi domue veſtra, nunc conſtructa dignoſcitur: nos veſtrie poſtulationibus inducti, eandem Eccleſiam in quà divino eſtie & pauperum obſequio mancipati, in jus & proprietatem Beati Petri, & noſtre protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti privilegio communimus.

Statuentes, ut quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bone, eadem Eccleſia veſtra cum Hoſpitali in præſentiarum, juſtè & canonicè poſſidet, eut in futurum conceſſione Pontificum; largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliie juſtie modis, præſtante Domino poterit edipiſci, firma vobie veſtriſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant.

In quibua hæc propriis duximue exprimende vocabulis. Locum ipſum in quo præfatum Hoſpitale & Eccleſia ſita eſt, cum omnibus pertinentiis ſuis, &c.

Sanè novalium veſtrorum, quæ propriis manibus, vel ſumptibue colitie, ſive de veſtrorum enimalium nutrimentie, nullus à vobis decimes exigere, vel extorquere præſumet.

Liceat quoque vobis perſonas liberas & abſolutas, è ſæculo fugientes ad converſionem & pauperum Chriſti ſervitium recipere, & eas abſque contradictione aliqua retinere.

Inhibemus autem ne aliqua Eccleſiaſtica, ſæculariſve perſona, in domum veſtram quemquam intrudere, eut aliquem fratrum veſtrorum da ipſa domo audeat ejicere violenter.

Clerici etiem, qui ed domoe veſtras ordinati fuerint, & aſſumpti, nulli alii quam tibi fili Prior, præſtare obedientiem compellantur.

Prohibemua inſuper ne cui liceat voe, aut domos veſtras, interdicto, vel excommunicationi, ſine manifeſta & rationebili cauſe, & legitima citetione ſubjicere.

Præſenti pagine decernentes, ut nullus Eccleſiarum Prælatus à domibus veſtris quicquam exigere, præter libram ceræ, audeat, vel etiam extorquere. Salvis cenſibus illis, qui nunc in quibuſdam domibue veſtris conſtituti ſunt de conſenſu Epiſcoporum annuatim percipiendi.

Nihilominùe etiam vobis duximus indulgendum, ut in domibue veſtris, ubi tot Fratres eſſiduè commorantur, quibue ſit Eccleſia neceſſaria, liceat vobis oratoria erigere, & Cæmeterie febricare.

Quorum ſepulturam liberem eſſe decernimue, ut eorum devotioni, & extremæ voluntati, qui ſe illic ſepiliri deliberaverint, niſi fortè excommunicati vel interdicti ſint, nullus obſiſtat. Salva tamen juſtitia illarum Eccleſiarum à quibue mortuorum corpora aſſumuntur.

Chriſma quoque Oleum Sanctum, dedicationes Eccleſiarum, ordinetionas Clericorum, qui ad ſacroa fuerint ordinetiones promovendi, & cætere Eccleſiaſtica ſacramenta, à quocumque malueritis Catholico recipiatis Epiſcopo, qui noſtre fultus authoritate, quod poſtuletur impendat.

Ad indicium autem quod eàdem domus veſtra ſpecialiter Beati Petri exiſtat, duodecim imperialea nobie noſtriſque ſucceſſoribue annie ſingulis perſolvatie.

Decernimus ergo ut nulli omninò hominum liceat præfatam Eccleſiam & Hoſpitale temerè perturbare, aut ejue poſſeſſionee auferre, vel eblatae retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare. Sed omnie integrè conſerventur eorum, pro quorum gubernetione ec ſuſtentetione conceſſa ſunt, uſibus omnimodis profutura. Salva ſedis Apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica, ſecularisſve perſona, hanc noſtræ conſtitutionie paginam ſciene contra eam temerè venire tentaverit. Secundò, tertiòve commonita, niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis honoriſque ſui careat dignitate, reumque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitete cognoſcat, & à Sacratiſſimo corpore ec ſanguine Dei & Domini Redemptoris Noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, etque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjacear.

Cunctis

ANNO 1187.

Cunctie autem eidem loco ſua jura ſervantibue ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, qoatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia pacis inveniant Amen.

Ad te Domine levavi animam meam.

✝ Ego URBANUS Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.

† Ego Henricus Albanenſis Epiſcopue.
† Ego Paulus Præneſtinus Epiſcopus.
† Ego Theobaldua Hoſtienſis, & Velletrenſis Epiſcopue.
† Ego Petrus Presbit. Card. tit. S. Suſannæ.
† Ego Laborans Prabit. Card. S. Mariæ Tranetiberim tit. S Calliſti.
† Ego Pandulphus Prebist. Card. tit. XII. Apoſtolorum.
† Ego Melior Presbit. Card. SS. Joannis & Pauli, tit. Pammachii.
† Ego Adælardus tit. S. Marcelli, Presbit. Card.
† Ego Jac. Diac. Card. S. Mariæ in Coſmedin.
† Ego Gratianue SS. Coſmæ & Damiani Diac. Card.
† Ego Roland. S. Mariæ in Porticu, Diac. Card.
† Ego Petrua S. Nicolai in carcere Tullian. Diac. Card.
† Ego Rad. S. Georgii ad velum aureum, Diac. Card.

Datum Veronæ, per manum Moyſi Lateranenſie Canonici, viceagentis Cancellariæ VII. Kal. Aprilis Indict. v. Incarnationis Dominicæ, anno MCLXXXVII. Pontificatus vero D. Urbani Papæ III. anno 2.

Ne Domua Clauſtrales Laïcis dentur aut locentur.

URBANUS EPISCOPUS,

III. *Servus Servorum Dei, venerabili Fratri R. Epiſcopo, & dilectis filiis Decano, & capitulo Carnotenſi, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.*

Ex Dacher. T. III. Spic. pag. 550.

AUDIVIMUS & audientes nequivimus non mirari, quod Laici quidam in Clauſtro veſtro domos jure hæreditario poſſidentes, tales perſonas plerumque admittunt per quas Clericorum quies in honeſto ſtrepitu ſæpè turbatur, & devotio populi ne divinis intendat officiis præpeditur. Joculatoribus quidem aleatoribus, cauponibus & mulieribus turpibus præſcriptæ domus de conſuetudine prava locantur.

Volentes igitur communi Eccleſiæ honeſtati conſulere, auctoritate Apoſtolica prohibemos, ne domos Canonicales ulterius Laicis, per quoe honeſtati Eccleſiaſticæ derogetur, vel gratis dentur. aut etiam ſub quacumque occaſioue locentur.

Conſtituimus etiam de domibus, quas Laïci in Clauſtro jure hæreditario tenent, ſi eas in perſonis propriis cum honeſtâ familiâ, excluſis mulieribue turpibus inhabitare noluerint, ut non niſi Clericis, vel perſonie regularem vitam profeſſis gratis, vel pro pretio concedant, ſi congruum eis pretium voluerint exhibere.

Nulli ergo omninò hominom liceat hanc paginam noſtræ conſtitutionie infringere, vel ei auſu temerario contraiia. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit iocurſorum. Datum Ven. XII. Kal. Martii.

ANNO 1187.

GREGORIUS VIII.

PONTIFEX CLXXV.

ANNO DOMINI MCLXXXVII.

GRegorius Beneventanus, priùs vocatus Albertus omnium ſuffragio electus eſt anno 1187. tempore Friderici Imperatoris. Poſt dies quinquaginta ſeptem Pontificatus ſui obiit. (*Magni Bullarii Rom. Tom. I. hujus Edition. Luxemb.* 1727. *fol.* 48.)

Pro juſtitiâ faciendâ & litibus componendis.

GREGORIUS EPISCOPUS, I. Labb. T. X. Concil. Col. 1752.

Servus Servorum Dei, omnibus Prælatis Eccleſiarum ad quos litteræ iſte pervenerint, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

QUONIAM ad Epiſcoporum maximè ſpectat officium afflictis & laborantibus ſubvenire, unumque illorum licet deficientibus meritis noſtris, Deus eſſe nos voluit: proſpicere tenemur & volumus, ne quis ex fortuitis caſibus per Romanæ viſitationem Eccleſiæ laboris ſui, quem ad eam veniendo ſuſtinuit, debito fruſtraretur effectu. Inde ſiquidem fuit, quod nos multorum proſpicere volentes expenſis, & allevare laboree, de conſueta ſedis Apoſtolicæ miſericordia duximus ſtatuendum, ut litteræ prædeceſſoris noſtri Domini Urbani à tribus menſibus ante ipſius obitum deſtinatæ pro faciendâ juſtitia & litigiis dirimendis, quæ tamen manifeſtum alicujus præjudiciom non contineant, aut calumniam æquitatis, eumdem habeant tempore noſtræ adminiſtrationie effectum quem habere, ſi adhuc viveret debuiſſent. Ceſſante igitur exceptione de mandatoris morte, perficite, quod mandavit agendum; ut nemo ad nos pro excuſatione hujuſmodi, accepta per illum juſtitiam obtinendi fiducia, cogatur vacuue laborare. Datum Ferrariæ ſexto Kalendas Novembris.

CLEMENS III.

PONTIFEX CLXXVI.

ANNO DOMINI MCLXXXVIII. ANNO 1188.

CLemens Romanus priùs Paulinus anno 1188. Gregorio ſucceſſit. Bellum contra Saracenos decrevit, cùm Philippo Galliæ Rege hinc tributa, ſeu decimas Saladinas quas vocant exigens. Siciliæ turbas poſt Guilielmi Regis obitum ſedare conatus eſt. Obiit anno 1191. (*Magni Bullarii Romani, Tom. I. hujus Editionis Luxemb.* 1727. *fol.* 49.)

Privilegium conceſſum Scotorum Eccleſiæ & Regi quod à nullo poſſint excommunicari niſi à Papa, vel ab ejua Legato à latere anno 1188. I. Baron. Tom. XII. pag. 809.

Clemens

Anno 1188.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, chariſſimo in Chriſto filio Willelmo illuſtri Scotorum Regi, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

Cum univerſi Chriſti jogo ſubjecti, ad ſedem Apoſtolicam patrocinium invenire debeant & favorem: illos tamen ſpecialioa convenit muniminis protectionis confoveri, quorum fidem, ac devotionem io pluribus eſt experts, ut ad ipſius electionis favorem tantò amplius provocetur, & ejus reverentiæ devotiori affectione ſubdantur, quantò benevolentiæ ipſios & gratiæ pignus ſe noverint certiùs aſſecutos.

Ea propter chariſſime in Chriſto fili reverentiam, ac devotionem, quam ad Romanam te habuiſſe a longis retrò temporibus Eccleſiam novimus, attendentes præſentis ſcripti pagina duximus ſtatuendum, ut Scoticana Eccleſia Apoſtolicæ ſedi, cujus filia ſpecialis exiſtit, nullo, m disnie debeat ſubjacere. In qua hæ ſedes Epiſcopales eſſe noſcuntur: Eccleſiæ videlicet Sancti Andreæ, Glaſcuenſis, Dunkeldenſis, Dublinenſis, Brehinenſis, Aberdonenſis, Moravienſis, Roſſenſenſia, Katnenſis, & nemini liceat niſi Romano Pontifici, vel Legato ab ipſius latere deſtinato in Regnum Scotiæ interdicti, vel excommunicationis ſententiam promulgare, & ſi promulgata fuerit decernimus non valere. Adjicimus, ut nulli de cætero, qui de Regno Scotiæ non fuerit, niſi quem Apoſtolica ſedes propter hoc de corpore ſuo ſpecialiter deſtinaverit licitum ſit in eo legationis officium exercere.

Prohibemus autem, ut controverſiæ, quæ fuerint in Regno illo de poſſeſſionibus ejus exortæ ad examen extra Regnum poſitorum judicium non trahantur, niſi ad Romanam Eccleſiam fuerit appellatum. Si qua vero ſcripta contra hujus libertatis ſtatuta apparuerint impetrata, vel impoſterùm iſtius conceſſionis mentione non habita, contigerit impetrari nullum tibi, vel ipſi Regno circa hujus prærogativæ conceſſionem præjudicium generetur. Præterea libertates, & immunitates tibi, vel eidem Regno vel Eccleſiis in eo conſtitutis à prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus indultas, & hactenus obſervatas, ratas habemus & illibatas futuris temporibus ſtatuimus permanere. Nulli ergo hominum liceat paginam noſtræ conſtitutionis & prohibitionis infringere, vel ei aliquatenus contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit indignationem omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Laterani tertio Idus Martii Pontificatus noſtri, Anno primo.

II. Ex Anecd. Martene Tom I. pag. 631.

Quod Monachi & Canonici Regulares per oppida ſoli non morentur.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, venerabili fratri Henrico Bituricenſi Archiepiſcopo Aquitaniæ Primati, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

Cum in Lateranenſi concilio fuerit generaliter interdictum, ne Monachi aut etiam Canonici Regulares ſinguli in oppidis, vel aliis locis popularibus habitent: ſunt nonnulli qui capellanorum vices agentes in parochialibus Eccleſiis ſoli morantur, & ſuæ profeſſionis immemores converſari ſæculariter non formidant. Nos itaque providere volentes, ne quod provida fuit in concilio deliberatione ſtatutum, pro privato aliquorum commodo irritetur, præſenti fraternitati tuæ ſcripto concedimus; ut Abbates eorum de illis reducendis ad clauſtrum, aut adimplendo quod in Decreto exprimitur, non differas diligentiùs commonere. Si verò Abbates commonitionem tuam fortaſſe contempſerint, tu quod ſcribimus auctoritate noſtra remoto appellationis obſtaculo exequaris. Ad hoc nihilominùs tibi auctoritate Apoſtolica indulgemus, ut ſi Monachi vel Canonici in tua diœceſi conſtituti infra tres menſes ad Eccleſias in quibus illis præſentatio competit, & ad te inſtitutio pertinet, non præſentaverint idoneos capellanos, tu non expectata diutiùs præſentatione illorum eaſdem Eccleſias appellatione remotâ canonicè ordinandi liberam habeas facultatem. Sic tamen ut ex hoc illis in poſterum nullum debeat præjudicium generari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Laterani v. Idus Julii Pontificatus noſtri anno 1.

Anno 1191.

CÆLESTINUS III.

PONTIFEX CLXXVII.

ANNO DOMINI MCXCI.

Cæleſtinus priùs, Hyacinthus dictus ſucceſſit Clementi anno 1191. Henricum VI. Germaniæ Regem, una cum uxore ejus conſtantia Imperiali conſecratione Romæ donavit. Richardo Anglo cum illo in Oriente abſente magnates, quidam Regni turbas darent auxilio fuit. Imperatorem & Leopoldum Auſtriæ Ducem cenſuræ ſubjecit, prioreque mortuo, Friderico filio ejus Siciliam dedit. Epiſcopi Belluacenſis captivi Loricam videns reſpondit Richardo: *Non eſt filius meus, vel Eccleſiæ, potiùs Martis quàm Chriſti miles*: obiit anno 1198. ſedis anno vi. menſibus circiter novem. (*Magni Bullarii Romani, Tom. I. hujus Editionis Luxemb.* 1727. *fol.* 49)

I. Baron. Tom. XII. pag. 652.

Privilegium Eccleſiæ Scotorum: Anno 1192.

CÆLESTINUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, chariſſimo in Chriſto filio Willelmo illuſtri Scotorum Regi, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

Cum univerſi Chriſti jugo, ſubjecti apud ſedem Apoſtolicam patrocinium invenire debeant & favorem; illos tamen ſpecialius convenit promotionis munimine confoveri, quorum fidem & devotionem in pluribus eſt expertus, ut ad ipſius dilectionis favorem tantò amplius provocentur, & ejus reverentiæ devotiori affectione ſubdantur, quantò benevolentiæ ipſius & gratiæ pignus ſe noverint certiùs aſſecutos. Ea propter, chariſſime in Chriſto fili, reverentiam ac devotionem quam ad Romanam te habuiſſe à longis retrò temporibus Eccleſiam novimus, attendentes, præſentis ſcripti paginam duximus ſtatuendum, ut Scoticana Eccle-

Anno 1192.

ſie Apoſtolica ſedis, cujus filia ſpecialios exiſtit nollo mediante, debeat ſubjacere. In qoa hæ ſedes Epiſcopales eſſe noſcuntut: Ecclaſiæ, vidalicet, ſaucti Andreæ, Glaſcuenſis, Dunkeldenſie, Dublinenſis, Brehinnenſia, Aberdonenſia, Morevienſia, Roſænanſis, Cathinenſis. Et namini liceat niſi Romano Pontifici, vel Legeto ab ipſius laiste deſtineto in Regnum Scotiæ intatdicti, vel extommunicationis ſententiem promulgare, & ſi promulgeta fuerit, decernimus non valare. Adjicimus, ut nulli de cætato, qui de Regno Scotiæ non foerit, niſi quem Apoſtolica ſede propter hoc da corpore ſuo ſpecielitet deſtineverit, licitum ſit in ao lcgationis officium exercere. Prohibemus aotem, ut contto verſiæ quæ fuerint in Regno illo da poſſeſſionibus ejue exortæ, ed examen extia Regnum poſitorum judicum oon trahantur niſi ed Romenam Eccleſiam fuerit eppellatum. Si qua verò ſcripte contte hoc libertaris ſtatutum appatuarint impetreta, val impoſterùm, iſtius conceſſionis mentione non hebite, tontigerit impetrari: nullum tibi, vel ipſi Regno circa hujus prærogeivæ conceſſionem præjudicium generetur. Præteteà libertates & immunitates, tibi, vel ei Regno, vel Ecclaſiis in ao conſtitutis, a prædeceiſoribus noſtris Romenis Pontificibue indultas, & hactenus obſervatas retas habemos, & illibetas fututis temporibue ſtatuimus permanera. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam noſtiæ conſtitutionie & prohibitionis infringere, vel ei eliquatenus contraira Si quis eutem hoc ettentare præſumpſarit, indignetionem omnipoteutis Dei, & Beatorum Apoſtolorum Petri & Peuli ſa noverit incurſurum. Datum Latatani tertio Idus Martii Pontificatus noſtri: anno primo.

II. Ex Archivis Fiſcannenſis monaſterii.

Ne interdicto ſubjitientur Eccleſiæ monaſterio Fiſcannenſi ſubjectæ.

CÆLESTINUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, venerabilibus fratribus Archiepiſcopis, Epiſcopis, in quorum parochiis Eccleſia monaſterii Fiſcaunenſis exiſtunt, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

CUm Fiſcennenſe monaſterium ſpecialiter beati Petri jurie exiſtat, nec dubium vobis debet exiſtera, nec incertum, quin injuriæ fratrum in eo Domino famulentium ſpecialiter videentur ed Romenam Eccleſiam reddundara: ideòque univerſitati veſtræ auctoritete Apoſtolica diſtrictius inbibemus, ne Eccleſias prædictorum freitum diœceſana vobis lege ſubjectas ſioa menifeſta & retiotabili cauſa ullue veſtrum interdicto ſupponet, & occaſione unius Eccleſiæ à qua oonnumquam eliquid forte delinquaretur, eliæ ejuſdem diœteſis, ſitut à quibuſdam veſtrum hectenus perpetretum eſſe eccepimus, ulla ſententie prægreventur. Ad hæc ſi eliquis parochienus cujuſquam Eccleſiarum veſtrarum animadverſione fuerit canonica percellendus, nequequam pro onius culpe tota parochia divinorum celabretione fraudetur, niſi dominos loci fuerit qui peccavit, vel iu culpa ſue ſavorem bebuerit eliorum. In Monachos autem ejuſdem Ecclaſiæ nullus contra privilegia ſedis Apoſtolicæ excommunicationie & interdicti ſententiam eudeat promulgare: ſtatuti quod ſi contra bujue prohibitionis tenorem quiſquam veſtrum venire præſumpſerit, factum ajus impunitum nequequam euctore Deo relinquamos, & quod in fretrum prædictorum

Anno 1197.

grevemen fuerit perpetratum, firmitetem aliquam non habebit. Detum Lateranis Kalendis Aprilis Pontificatus noſtri: enno ſecundo.

III. Archiv. Ang. Rymer. Tom. I. pag. 93.

De non ſolvendis penſionibus, & noo promitendis Eccleſiis entequam vecent.

CÆLESTINUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilectis filiis Priori & Monachis ſancti Pancratii de Levves, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

QUæ in præjudiciom Eccleſiarum, præter juris ordinem, perperem attemptantut euctoritate ſunt Apoſtolica corrigenda, & cum nobie immineat, ex injunctè ſervitutis officio, de ſingulis Ecclaſiis per univerſom orbem diffuſis, paterna ſollicitudina cogitare, ipſarum debemue utilitati conſulera, & onere ſublevare tanamur.

Accepimus ſiquidem quod ed inſtantiam quorundam nobiliem, quibus favorem veſtrum non poteretie de facili denegare, primas, ſecundas, & tertias vacantes Eccleſiee quibuſdam Clericis promiſiſtis, quibus interim certas ſolvitis penſiones, ex quarum ſolutione Eccleſie veſtre non modicum aggrevetur; ee propter veſtris poſtulationibus fevorem Apoſtolicam impendentes, vos & Eccleſiam veſtram, ab bujuſmodi promiſſionibus, Apoſtolicæ ſedis euctoritate, abſolvimus, & ed talium penſionum ſolutionem decernimus non teneri; diſtrictiùs inhibentes ne Eccleſias, antequem vacent, alicui promittere præſumatis, vel da ipſis aliquam inveſtire. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ abſolutionis & inhibitionis infringere, vel ai euſo temerario contraire. Si quie autem hoc ettemptare præſumpſerit, indignetionem omnipotentis Dei, & Beatorum Petti & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Lateranis v. Kalendas Maii Pontificatus noſtri: Anno ſexto.

INNOCENTIUS TERTIUS.

PONTIFEX CLXXVIII.

ANNO DOMINI MCXCVIII.

Anno 1198.

INnocenrius Anagnia oriundus, priùs Lotharius dictus anno 1198. Cœleſtinum excepir. Concilium Lateranenſe anno 1215. Hieroſolimæ recuperandæ ergò celebravit, ubi varia fidei dogmara ſtatuit. Sancti Dominicus & Franciſcus hac tempeſtate ſuos ordines inſtituere Prædicatorum primus, Minorum alrer. Almaricus de erroribus convictus poſt obitum exhumatus combuſtus eſt. Joannem Angliæ Regem quod minùs jure Archiepiſcopum creaſſet Innocentius excommunicavir, qui reſipiſcens Regna ſua Apoſtolicæ ſedi ſubjiecit. In Oriente tùm Balduinus Græcam Eccleſiam Romanæ junxit. Obiit Pontifex Peruſiæ anno 1216. Pontificarum tenuit annos 18. menſes 5. dies aliquor. (*Magni Bullarii Romani, Tom. I. hujus Editionis Luxemb. 1727. fol. 52.*)

I.
Ex Arch. Reipublicæ Genevenſis exprompta.

Papæ Innocentii III. Bulla, quâ Epiſcopo Genevenſi poteſtatem concedit, Cenſuris Eccleſiaſticis ejus Eccleſiæ Cleticos cogendi ut ſacris ordinibus initientur.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Venerabili fratri Gebennenſi Epiſcopo, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

QUI ad recipienda Eccleſiaſtica beneficia libenter accedunt, ad ſuſcipiendos ipſis beneficiis annexos ordines, cum pro officiis beneficia conferantur, non debent difficiles inveniri, ſed ad exhibenda ipſis Eccleſiis ſervitia per que beneficia recipere dinoſcuntur, ſe promptos exhibere pariter & paratos.

Ad audientiam ſiquidem noſtram te ſignificante pervenit, quod quidam Clericorum Eccleſiæ tuæ ſacros ordines recipere negligunt & recuſant; licet pro ordinatorum defectu eadem Eccleſia in divinis officiis non modicum ſuſtineat detrimentum.

Volentes igitur ſicut officii noſtri ſollicitudo expoſcit Eccleſiarum utilitatibus imminere, fraternitati tuæ auctoritate duximus præſentium indulgendum, ut Clericos Eccleſiæ tuæ quos ad hoc idoneos eſſe cognoveris, ad ſuſcipiendos ſacros ordines per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota compellendi liberam habeas facultatem. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri ac Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Laterani, x. Kal. Januarii Pontificatus noſtri anno ſecundo.

II.
Ex Collect. Martene Tom. I. Col. 793.

Ad Epiſcopos provinciæ Turonenſis, ut ſuos hortentur ad ferendas ſuppetias Balduino Imperatori Conſtantinopolitano.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Venerabilibus fratribus, Turonenſi Archiepiſcopo, & ſuffraganeis ejus, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

VIR unus de Ramatha duas ſibi copulavit uxores, Annam videlicet & Fenennam; ſed quæ priùs fuit prolis gloriâ decorata, quoniam ſuperbivit, ubi altera cœpit fœcunditate ſobolis in Domino exultare, meruit infirmari, ſicut ipſius canticum manifeſtat. Ea ſiquidem quæ ſub umbra legis hiſtorialiter leguntur accidiſſe, cum ſecundum Apoſtolum omnia illis contingerent in figuram, ſpiritualiter eveniunt in populo Dei tempore gratiæ revelatæ, ut à Moyſi facie ſublato velamine, per Evangelicæ doctrinæ fulgorem tenebroſa aqua in nubibus aëris eluceſcat, & ſignificatum pro ſignificatia appareat evidenter. Mediator etenim Dei & hominum CHRISTUS JESUS, unus omnino, non confuſione ſubſtantiæ, ſed unitate perſonæ duas convocans ad ſe gentes, Græcum videlicet & Latinum, ipſas ſibi conjunxit per fidei ſacramenta; ſed & alter eorum, videlicet Græcus, qui ſeptenario Eccleſiarum numero gloriatur, de quibus & eorum Angelis mentionem facit in Apocalyſi Joannes, ubi Latinorum Eccleſiæ vidit funiculos dilatari, quaſi ſtimulis invidiæ agitatus, ab unitate diceſſit, non attendens quòd cum Sponſus præmiſiſſet in Canticis: *Sexaginta ſunt reginæ, & octoginta concubinæ, & adoleſcentularum non eſt numerus*; ſtatim ſubjunxit: *Una eſt columba mea, perfecta mea, una eſt matri ſuæ electa genitrici ſuæ. Viderunt eam filiæ Sion, & beatiſſimam prædicaverunt, reginæ & concubinæ laudaverunt eam; nam multæ filiæ congregaverunt divitias, hæc autem ſupergreſſa eſt univerſas.* Poſtquam autem Græcorum populus, rupto vinculo pacis, ab unitate diceſſit, elanguit etiam circa fidem, renuens confiteri quòd Spiritus ſanctus qui eſt unitatis æqualitatiſque connexio, procedat à Filio, ſicut à Patre procedit. Quia igitur circa proceſſionem Spiritus Sancti profiteri renuit veritatem, meritò tenebras mentis incurrit, cum ipſe Spiritus omnem doceat veritatem, ſicut Filius in Evangelio proteſtatur; ſpirituali etenim intellectu privatus, quia in Spiritum peccavit, fermentum non ejecit à domo, ubi epulantur in azimis ſinceritatis & veritatis; ſed veteri fermento retento, CORPUS CHRISTI, quantum in ipſo comedit fermentatum. Benedictus autem Deus & Pater Domini noſtri JESU CHRISTI, Pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis, qui volens Eccleſiam ſuam conſolari, ut Effraim convertatur ad Judam, & ad Jeruſalem Samaria revertatur; ſuper eumdem populum quaſi montem caliginoſum ſignum dignatus eſt mirabiliter elevare, ac ejus portas ſanctificati Domini ſunt ingreſſi. Græcorum imperium à ſuperbis ad humiles, à ſuperſtitioſis ad religioſos, à Schiſmaticis ad Catholicos, ab inobedientibus transferens ad devotos. Cum enim Chriſtianus exercitus illuc cum Alexio filio Iſacii adveniſſet, & capta urbe Conſtantinopoli, idem fuiſſet Alexius coronatus, dictus exercitus ibidem propoſuit hyemare: ſed quæ novus Imperator pro beneficiis ab eo collatis retribuere ſtuduerit longum eſſet præſenti paginâ enarrare. Verùm ut multa breviter perſtringamus, eorum malitia quaſi Amorræorum iniquitate completa, dextera Domini fecit virtutem, & exaltavit exercitum Chriſtianorum, illos dignâ ultione percutiens, atque eorum terram auro & argento gemmiſque refertam, frumento, vino & oleo ſtabilitam, & bonorum omnium copiis affluentem exercitui tribuens memorato. Expulſis igitur de Conſtantinopoli Græcis, & eorum terrâ pariter ſubjugata, cariſſimum in CHRISTO filium B. comitem Flandriæ & Haſnoniæ ad Imperii regimen voluntate Domini & unanimi ſublimarunt, ut videatur in illo completum quod fuerat de Cyro prædictum: *Subjiciam*, inquit, *ante faciem ejus gentes; & dorſa regum vertam, aperiam coram eo januas, & portæ non claudentur, ego ante te ibo. & glorioſos terræ humiliabo: portas æreas conteram, & vectes ferreos confringam, & dabo tibi theſauros abſconditos, & arcana ſecretorum.* Hic igitur mirabiliter ſublimatus nobis humiliter ſupplicavit, ut Apoſtolicæ ſedis devotos Clericos, ſimul & laicos, nobiles & ignobiles cujuſlibet conditionis & ſexus dignaremur exhortationibus invitare, ut ad ipſius accedant imperium, ab eo ſecundum qualitates & merita perſonarum gratas divitias accepturi. Attendentes igitur quòd mutatio hujus imperii, dexteræ mutatio ſit excelſi; & ab eo factum ſit illud, qui tempora mutat, & transfert regna, cùm per illud imperium Terræ ſanctæ poſſit ortiùs ſubveniri: quin potiùs per illud iſta credantur poſſe recuperari de levi, fraternitatem veſtram monemus & exhortamur in Domino per Apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus tàm Clericos, quam

ANNO 1204.

Laïcos efficaciter inducatis, ut ad capeſcendas ſpirituales, & pariter temporales divitias ad præfatum Imperatorem accedant, qui ut verbis ejus utamur, cùm ſufficiat univerſis: quos ad eum Chriſtianæ Religionis zelus adduxerit, ſingulos vult & poteſt, ſecundum ſtatus ſuos varietatemque natalium & augere divitiis, & honoribus ampliare, ut Conſtantinopolitano Imperio roborato, & in devotione Apoſtolicæ ſedis ibidem Eccleſia ſtabilita idem Imperator ad expugnendas barbaras nationes, quæ terram in qua Deus Rex noſter ante ſæcula noſtram dignatus eſt ſalutem operari, peccatis exigentibus detinent occupatam in manu forti & brachio extenſo valeat properare, ſperantes in Domino Jesu CHRISTO, quòd ipſe qui per eum incœpit mirabiliter operari, opus incœptum ad laudem & gloriam nominis mirabiliùs conſummabit.

III. Ex Anecdot. Martene Tom. I. Col. 795.

Ad priorem de Charitate, approbat conſuetudinem orandi pro malefactoribus.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilectis filiis priori & conventui de Charitate, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

SI juſti filii hominum judicarent, & animadverterent diligenter impenſam ſibi gratiam Redemptoris, qui pro nobis tradidit ſemetipſum, uſque ad mortem factus obediens, ut nos de inimici faucibus liberaret, ſanctam Eccleſiam, ſponſam ejus, quam ipſe proprio ſanguine dedicavit, & in ea famulantes ſtuderent propenſiùs honorare, atque à læſione ipſorum ſuas retraherent penitùs voluntates. Verùm quod dolentes referimus; tanta eſt peccatis exigentibus, nunc malitia hominum ſuper terram, & in tantum excrevit audacia malignantium, quòd non ſolùm ad res Eccleſiaſticas avidas manus extendunt, & pro ſuo diripiunt arbitrio voluntatis, immò etiam eccleſias & poſſeſſiones earum quaſi ſignum ad ſagittam ponentes, viros religioſos odio execrabili proſequuntur, ſanctum eorum otium nequiter perturbantes. Et quoniam hujuſmodi homines, licèt cenſeantur nominis chriſtiani, à CHRISTI tamen operibus ſunt alieni, lætantes cum male fecerint, & in rebus peſſimis exultantes, & admoniti ſæpius, à ſua nolunt deſiſtere pravitate, nolentes intelligere ut bene agant; ſed iniquitatem in ſuis cubilibus meditantes, cum malefactoribus ipſis, ſicut veſtrâ relatione didicimus, per vos reſiſtere non poſſitis; mos in veſtra Eccleſia inolevit, ut cum aliquis malefactor res monaſterii veſtri occupat per violentiam, vel diripit per rapinam, & monitus vobis ſatisfacere non procurat, vos in miſſarum ſolemniis, cùm Patri Filius pro mundi reatibus immolatur, Eccleſiæ pavimento proſternitis, & pro perſequentibus exoratis; oculos levantes ad Dominum, & humilitèr ſupplicantes, ut veſtri miſereri dignetur, qui prope eſt invocantibus ipſum in veritate, timentium ſe peragit voluntates, & orationes exaudit eorum, faciens eos ſalvos. Cum igitur orare pro perſequentibus non ſolum præcepto, verum etiam exemplo Dominico inſtruamur, nos præmiſſam conſuetudinem piam eſſe credentes, præſentium vobis auctoritate concedimus, quatenus eam minimè deſeratis, ſed ipſam humiliter ac devotè ſervetis: ita quòd orationibus veſtris à malo revocentur iniqui, voſque optatâ pace fruamini ac quiete.

Datum Lateranis II. Idus Aprilis, Pontificatus noſtri, anno VII.

ANNO 1210.

IV. Ex Anecd. Martene Tom. I. Col. 817.

Ad Epiſcopos Galliæ, de vitanda ſimonia in receptione Monachorum aut ſanctimonialium.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, venerabilibus Fratribus Archiepiſcopis & Epiſcopis in Regno Franciæ conſtitutis, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

MULTOTIENS audivimus & à multis quod in quibuſdam Monachorum monialium & aliorum religioſorum Monaſteriis per veſtras diœceſes conſtitutis conſuetudo damnabilis, immò damnatus & damnandus abuſus uſque adeò inolevit, ut penè penitùs nulla perſona recipiatur in ipſis abſque labe ſimoniacæ pravitatis. Ne igitur clamorem totiens iteratum videamur, quod abſit, ſimulando fovere, univerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus atque præcipimus, quatenus ſemel in anno hujuſmodi monaſteria ſinguli per veſtras diœceſes viſitantes, ſub anathematis interminatione veteris, ne qua perſona de cætero recipiatur in eis per hujuſmodi pravitatem, ſemper in veſtris ſynodis denunciantes hoc ipſum, & circa eas quas ſic receptas inveneritis auctoritate Apoſtolica, ſublato appellationis obſtaculo, ſtatuatis quod ſaluti & honeſtati videritis expedire. Datum Lateranis XV. Kal. Maii, Pontificatus noſtri, anno XIII.

V. Ex Dacher. T. III. Spic. pag. 578.

Joannem Anglorum Regem, qui Regnum Angliæ Romanæ Eccleſiæ donaverat in Apoſtolicam protectionem admittit: Anno 1214. Legitur hic Regium Diploma Joannis, quamvis Matthæus Paris, ut teſtatur Dacherius aliud Diploma ad annum 1213. referat.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Joanni illuſtri Anglorum Regi, ejuſque de ſua uxore liberis hæredibus in perpetuum.

REX Regum, & Dominus dominantium Jeſus Chriſtus Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech, ita Regnum & Sacerdotium in Eccleſia ſtabilivit, ut ſacerdotale ſit Regnum & ſacerdotium ſit regale, ſicut in Epiſtola Petrus & Moyſes in lege teſtantur; unum præficiens univerſis, quem ſuum in terris Vicarius ordinavit; ut ſicut ei flectitur omne genu cœleſtium; terreſtrium, & etiam infernorum, ita illi omnes obediant & intendant, ut ſit unum ovile & unus Paſtor. Hunc itaque Reges ſæculi propter Deum adeò venerentur, ut non reputent ſe ritè regnare, niſi ſtudeant ei devotè ſervire. Quod tu, fili chariſſime, prudenter attendens, illo miſericorditer inſpirante in cujus manu ſunt corda Regum, & quo voluerit vertit illa, teipſum, & Regna tua etiam temporaliter ei ſubjicere decreviſti, cui noveras ſpiritualiter eſſe ſubjecta: ut in unam Vicarii Chriſti perſonam, quaſi corpus & anima, Regnum & ſacerdotium uniantur ad magnum utriuſque commodum & augmentum. Ille utique hoc dignatus eſt operari, qui cum ſit alpha & omega, finem retulit ad principium, & principium protraxit ad finem, ut illæ Provinciæ, quæ olim ſacroſanctam Eccleſiam Romanam propriam in ſpiritualibus habuere magiſtram, nunc etiam in

tem-

temporalibus dominam habeant ſpecialem. Tu quippe quem Deus ad hoc idoneum miniſtrum elegit, tàm te etiam quàm Regna tua, Angliæ videlicet, & Hiberniæ, cum omni jure, ac pertinentiis ſuis devota & ſpontanea voluntate, ac communi conſilio Baronum tuorum, Deo & ſanctis Apoſtolis ejus Petro & Paulo, ſanctæque Romanæ Eccleſiæ, nobiſque ac ſucceſſoribus noſtris in jus & proprietatem ſub annuo mille Marcharum cenſu offerens conceſſiſti, ſicut in tuo continetur authentico ſcripto aurea Bulla munito, cujus de verbo ad verbum talis tenor exiſtit.

Joannes Dei gratia Rex Angliæ, Dominus Hiberniæ, Dux Normaniæ & Aquitaniæ, Comes Andegaviæ, omnibus Chriſti fidelibus præſentem chartam inſpecturis, ſalutem in Domino. Univerſitati veſtræ per hanc chartam aurea Bulla munitam volumus eſſe notum, quia cum Deum & matrem noſtram, ſanctam Eccleſiam offenderimus in multis, & proindè divina miſericordia plurimum indigere noſcamur, nec quid quod dignè offerre poſſimus pro ſatisfactione Deo & Eccleſiæ debita facienda, niſi nos ipſos habeamus & Regna noſtra. Volentes nos ipſos humiliare pro illo, qui ſe pro nobis humiliavit uſque ad mortem, gratia Sancti Spiritûs inſpirante non vi inducti, nec timore coacti; ſed noſtra bona ſpontaneaque voluntate, ac communi conſilio Baronum noſtrorum offerimus, & liberè concedimus Deo, & ſanctis Apoſtolis ejus Petro & Paulo, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ matri noſtræ, ac Domino noſtro Papæ Innocentio III. ejuſque Catholicis ſucceſſoribus totum Regnum Angliæ, & totum Regnum Hiberniæ, cum omni jure & pertinentiis ſuis pro remiſſione peccatorum noſtrorum, & totius generis noſtri tàm pro vivis quàm pro defunctis. Et amodo illa à Deo & Eccleſiâ Romanâ tamquam feudatius recipientes & tenentes in præſentia venerabilis Patris noſtri Domini Nicolai Tuſculani Epiſcopi Apoſtolicæ ſedis Legati, & Pandulphi Domini Papæ, Subdiaconi & familiaris, fidelitatem exinde prædicto Domino noſtro Papæ Innocentio, ejuſque Catholicis ſucceſſoribus & Eccleſiæ Romanæ, ſecundum ſubſcriptam formam fecimus & juravimus, & hommagium etiam legium, pro prædictis Regnis Deo, & SS. Apoſtolis Petro & Paulo, & Romanæ Eccleſiæ, & eidem Domino noſtro Papæ Innocentio, per manus prædicti Legati, loco & vice ipſius Domini Papæ recipientis, publicè fecimus; ſucceſſores & hæredes noſtros de uxore noſtra in perpetuum obligantes, ut ſimili modo Summo Pontifici, qui pro tempore fuerit, & Eccleſiæ Romanæ ſine contradictione debeant fidelitatem præſtare, & homagium recognoſcere.

Ad indicium autem hujus noſtræ perpetuæ oblationis & conceſſionis volumus & ſtabilimus, ut de propriis & ſpecialibus reditibus prædictorum Regnorum noſtrorum pro omni ſervitio & conſuetudine, quod pro ipſis facere deberemus, ſalvo per omnia denario Beati Petri, Eccleſia Romana mille Marchas ſterlingorum percipiat annuatim, ſcilicet in feſto S. Michaëlis quingentas Marchas, & in Paſcha quingentas Marchas; ſeptingentas ſcilicet pro Regno Angliæ, & trecentas pro Regno Hiberniæ, ſalvis nobis & hæredibus noſtris juſtitiis, libertatibus, & regalibus noſtris. Quæ omnia ſicut ſupradicta ſunt, rata eſſe volentes perpetuò atque firma obligamus nos & ſucceſſores noſtros contra non venire. Et ſi nos, vel aliquis ſucceſſorum noſtrorum hoc attentare præſumpſerit, quicumque fuerit ille, niſi ritè commonitus reſipuerit, cadat à jure Regni, & hæc charta oblationis & conceſſionis noſtræ ſemper firma permaneat.

Ego Joannes Dei gratia Rex Angliæ & Dominus Hiberniæ, ab hac horâ in antea fidelis ero Deo, & Beato Petro, & Eccleſiæ Romanæ, ac Domino meo Papæ Innocentio III. ejuſque ſucceſſoribus Catholicè intrantibus; non ero in facto, dicto, conſenſu, vel conſilio, ut vitam perdant, vel membra, vel mala captione capiantur. Eorum damnum ſi ſcivero impediam & remanere faciam ſi potero. Alioquìn eis quàm citiùs potero intimabo, vel tali perſonæ dicam quàm eis credam pro certo dicturam. Conſilium quod mihi crediderit per ſe, vel per nuncios ſeu litteras ſuas ſecretum tenebo, & ad eorum damnum nulli pandam me ſciente. Patrimonium Beati Petri, & ſpecialiter Regnum Angliæ, & Regnum Hiberniæ adjutor ero ad tenendum, & defendendum contra omnes homines pro poſſe meo. Sic Deus me adjuvet & hæc ſancta Evangelia.

De quibus ne poſſit in poſterùm dubitari, ad majorem ſecuritatem prædictæ oblationis & conceſſionis noſtræ præſentem chartam fieri fecimus, & aurea Bulla noſtra ſignari, ac pro cenſu hujus præſentis, & primi anni mille Marchas ſterlingorum per manum prædicti Legati Eccleſiæ Romanæ perſolvimus. Teſtibus D. Stephano Cantuarienſi Archiepiſcopo, DD. Willelmo Londonienſi, Petro Wintonienſi, Herveo Elienſi, Ugone Lincolnienſi, W. de Gran-Cancellario noſtro; W. Comite Sarr. fratre noſtro Comite Ceſtrenſi; W. Mareſcallo Comite Pembroc; W. Comite de Ferrariis, S. Comite de Winton. Roberto de Ros; W. Brillier, Petro filio Hereberti, Mathæo filio Heremberti, & Brien . . . . . de Inſula Dapifero noſtro. Datum per manum magiſtri Ric. . . . . . de Manſto Archid. Ricemondiæ, & Northumbel apud S. Paulum Londoniæ 3 die Octobris anno ab Incarnatione Domini 1213 Regni verò noſtri 15. Nos autem oblationem & conceſſionem hujuſmodi piè ac providè factas, gratas & ratas habentes perſonam tuam & perſonas hæredum tuorum cum prædictis Regnis & pertinentiis eorumdem, & omnibus bonis aliis rationabiliter nunc poſſeſſis, & in poſterum poſſidendis, ſub B. Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, tibi & ipſis ſecundùm præſcriptam formam de communi conſilio Fratrum noſtrorum ſupraſcripta Regna concedentes in feudum, & præſenti Privilegio confirmantes, ita quòd quilibet hæredum tuorum cum Regni coronam ſcceperit, feudum hujuſmodi ſummo Pontifici & Romanæ Eccleſiæ publicè recognoſcat, & fidelitatis eis exhibeat juramentum. Nulli ergo, &c.

✠ Ego Innocentius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.

† Ego Joannes Sabinenſis Epiſcopus.
† Ego Hugo Vellerenſis & Hoſtienſis Epiſcopus.
† Ego Ben . . . . Portuenſis & S. Rufinæ Epiſcopus.
† Ego Cinthius tituli S. Laurentii in Lucina Presbiter Cardinalis.
† Ego Cinthius SS. Joannis & Pauli Presbit. Cardin. tituli Pammachii.
† Ego Petrus tituli Sancti Marcelli Presbiter Cardinalis.
† Ego Leo tituli S. Crucis in Hieruſalem Presbiter Cardinalis.
† Ego Pet. S. Pudentianæ tituli Paſtoris Presbiter Cardinalis.
† Ego Guala S. Martini Presbiter Cardinalis tituli Equicii.

ANNO 1214.

† Ego Joannes tituli S. Praxedis Presbit. Cardinalis.

† Ego Guido . S. . . in carcere Tullano Diaconus Cardinalis.

† Ego Victorianus SS. Sergii & Bacchi Diaconus Cardinalis.

† Ego SS. Coſmæ & Damiani Diaconus Cardinalis.

Datum Romæ, apud S. Petrum per manus Raynaldi Domini Innocentii Acolyti, & Capellani XI. Kal. Maii Indict. II. Incarnationis Domini, anno M. CC. XIV. ejuſdem Domini Innocentii, anno XVII.

VI. Ex Spicil. Dacher. Tom III. pag. 577.

Ad Philippum Francorum Regem, ne impoſterùm uſuras in ſuo Regno patiatur.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, chariſſimo in Chriſto filio noſtro Philippo Regis Franciæ illuſtri, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

QUANTO melior eſt anima corpore, tanto ſpiritualia ſunt temporalibus præſcienda; unde commodum temporale non eſt cum ſpirituali damno quærendum, ne unde lucrum quæritur temporale, inde ſpirituale periculum oriatur, teſte veritate quæ dicit: *Quid prodeſt homini ſi univerſum mundum lucretur, anima vero ſuæ detrimentum patiatur.*

Auditis itaque literis, quas tu & quidam Barones tui contrà dilectum filium R. tituli Sancti Stephani in Cælio-monte Preſbyterum Cardinalem Apoſtolicæ Sedis Legatum, ſuper variis articulis deſtinaſtis diverſas querimonias continentes: protinùs nobis & querelas contrà eumdem Legatum propoſitas, & reſponſiones ipſius fecimus explicari, eaſque tibi probabiliter moderatas præſentibus literis mittimus interclusas, hoc tuæ Serenitati breviter reſpondentes: quòd licet idem Legatus à nobis ſuper uſurariis non acceperit ſpeciale mandatum, quia tamen in Regno tuo plùs ſolito uſuraria peſtis increverit; in tantum facultates Eccleſiarum, Militum, aliorumque multorum devorans & conſùmens, quòd niſi tanto langori adhiberetur efficax medicina, intendere non ſuffiſcerent ad ſubſidium Terræ Sanctæ, propter quod ipſum duximus ſpecialiter deſtinandum; unde ipſe tamquam ſpiritualis medicus adversùs hanc mortiferam peſtem, de conſilio virorum prudentum in diverſis Conciliis ad curandas animas ſalubre remedium adinvenit; quo circà non decet tuam Regalem prudentiam, quæ inter cæteros Principes ſæculares Chriſtianitatis titulo eſt inſignis, pro aliquo temporali commodo ſpiritualem impedire profectum, ſicut per quaſdam literas ad diverſas communias deſtinatas te feciſſe dolemus, quas ut prudentiori retractes conſilio, præſenti paginæ fecimus intercludi: Serenitatem Regiam exhortantes, quatenùs nec impedias nec facias impediri quominùs in regno tuo Eccleſiaſtica juriſdictio valeat exerceri. Nos enim prædicto Legato præcipimus, ut ad huc ſuper his, quantum cum Deo poteſt, neceſſarium adhibeat moderamen, ne in aliquo modum excedat, honeſtas conſuetudines & uſus rationabiles non immutans, limam omnium generali Concilio reſervando; unde volumus & mandamus, ut interim idem negotium hinc inde modeſtè procedat, quia tunc ſuper his & aliis cum ſacri approbatione Concilii ſtatuemus, quod ſpiritualiter & temporaliter videbimus expedire. Datum Romæ apud ſanctum Petrum II. Idus Maii, Pontificatûs noſtri anno ſeptimo decimo.

ANNO 1215.

VII. Archiv. Anglic. T. I. pag. 197.

De electione libera univerſis & ſingulis Eccleſiis Angliæ Regni conceſſa: anno 1215.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, venerabilibus Fratribus, & dilectis filiis univerſis Eccleſiarum Prælatis, per Angliam conſtitutis, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

DIGNIS laudibus attollimus magnificentiam Creatoris quòd, poſtquam idem qui eſt mirabilis & terribilis in conſiliis ſuper filios hominum, aliquandiù toleravit, ut perflando diſcurreret per Areolam horti ſui ſpiritus tempeſtatis, quaſi ludens taliter in orbe terrarum ut ſic oſtenderet infirmitatem & inſufficientiam noſtram nobis, ſtatim, cùm voluit, Aquiloni dixit Fla, & Auſtro noli prohibere imperanſque ventis & mari; ſtatuit procellam in auram, ut nautæ portum quietis inveniant peroptatum.

Cùm enim inter Regnum & ſacerdotium Anglicanum, non ſine magno periculo, atque dampno, ſuper electionibus Prælatorum gravis fuerit controverſia diutiùs agitata, illo tandem, cui nichil eſt impoſſibile, quique, ubi vult, ſpirat mirabiliter, ex mera & ſponte voluntate, de conſenſu communi ſuorum Baronum, pro ſalute animæ ſuæ ac prædeceſſorum, & ſucceſſorum ſuorum, vobis conceſſit, & ſuis litteris confirmavit ut de cætero in univerſis & ſingulis Eccleſiis, ac Monaſteriis, Cathedralibus, & Conventualibus totius Regni Angliæ in perpetuum liberè fiant electiones quorumcumque Prælatorum, majorum etiam & minorum.

Nos igitur, hoc gratum & ratum habentes, conceſſionem hujuſmodi vobis, & per vos Eccleſiis & ſucceſſoribus veſtris, prout in ejuſdem Regis, litteris perſpeximus contineri, auctoritate Apoſtolica confirmamùs, & præſentis ſcripti patrocinio communimus.

Ad majorem autem firmitatem & perpetuam memoriam hujus rei præfatas Regis litteras, ſuper hoc confectas, præſentibus inſeri fecimus; quarum tenor eſt talis.

Joannes, Dei gratiâ, Rex Angliæ, Dominus Hiberniæ, Dux Normaniæ & Aquitaniæ, & Comes Andegaviæ, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Comitibus, Baronibus, Militibus, Ballivis, & omnibus, has litteras viſuris, ſalutem.

Quoniam inter nos & venerabiles Patres noſtros Stephanum Cantuarienſem Archiepiſcopum totius Angliæ Primatem, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalem, Willelmum Londonienſem, Euſtachium Elyenſem, Egidium Herefordenſem, Jocellinum Bathonienſem, & Glaſtonienſem, & Hugonem Lincolnienſem, Epiſcopos, ſuper dampnis & ablatis eorum, tempore interdicti, per Dei gratiam, de mera & libera voluntate utriuſque partis, plenè convenit, volumus non ſolùm eis quantum ſecundùm Deum poſſumus ſatisfacere, verùm etiam toti Eccleſiæ Anglicanæ ſalubriter & utiliter in perpetuum providere.

Inde eſt quod, qualiſcumque conſuetudo temporibus noſtris, & prædeceſſorum noſtrorum hactenus in Eccleſia Anglicana fuerit obſervata,

&

ANNO 1215.

& quicquid juria nobis hactenus vendicaverimuqu n electionibus quorumcumque Prælatorum, nos ad ipſorum petitionem pru ſalute animæ noſtræ, & prædeceſſorum, ac ſucceſſorum noſtrorum Regum Angliæ, liberaliter mera & ſpontanea voluutate, de communi aſſenſu Baronum noſtrorum concesſimus & conſtituimus, & hac præſenti charta noſtra confirmavimus ut de cætero, univerſia & ſingulis Eccleſiia Mouaſteriis, Carhedralibus, & Convsntuslibus, to tius Regni noſtri Angliæ, liberè ſint in perpetuum electiones quorumcumque Prælatorum majorum & miuorum; ſalva uobis & hæredibus uoſtris cuſtodia Eccleſiarum & Monaſteriorum vacantium quæ ad nos pertinent.

Promitrimus etiam quod nec impediemus, nec impediri permittsmus per uoſtros, nec procurabimus quin, in ſingulis & univerſis Eccleſiis & Monaſteriia msmoraris, poſtquam vacavsrint Prælsturæ, quemcumque voluerint liberè ſibi præficiant slectores Paſtorem; petita tamen priùs à nobis & hæredibua noſtris licentia eligendi, quam non dsnegabimus nec differemus.

Et, ſi fortè, quod abſit, denegaremus vel differemus, nichilominus procedent electores ad electionem Canonicam faciendam, & ſimiliter poſt celebratam electionem noſter requiratur aſſenſua, quem non denegabimus uiſi aliquid rationabils propoſuetimus, & legirimè probaverimua propter quod non debeamus conſentire.

Quare volumus & firmiter jubemus nequis, vacantibus Eccleſiis vel Monaſteriis contra hanc noſtram conceſſionem & conſtiturionem in aliquo veniat, vel venirs præſumat: ſiquis vsrò contra hoc aliquo unquam rempore vsnerit maledictionsm omnipotentis Dei, & noſtram incurrat.

Teſtibus,

P. Wintonisnſi Epiſcopo,
W. Comite Warennæ,
R. Comite Cæſtriæ,
S. Comite Wiutoniæ,
G. de Mandevilla Comite Glouceſtriæ & Eſſexie,
W. Comite ds Ferrariis,
W. Briwer,
W, Filio Getoldi,
W. de Cautilupo,
H. de Neivillia,
Roberto de Vere,
W. ds Hunteingefeld.

Dstum per manus msgiſtri Ricardi de Mariſcis Cancellarii noſtri, decimo quinto die Januatii, spud novum Templum London, anno Regni noſtri decimo ſexro.

Nulli srgo omninò hominum liceat hanc paginam uoſtram confirmatiouis infringere, vel ei auſu remerario conrtaire; ſi quis autem hoc attemptare præſumpſerit indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Lateran, rertio Kalendas Aprilis, Pontificatus uoſtri, anno decimo octavo.

Pacta inter Regem Augliæ, & Barones ejuſder Regni damnantur: anno 1215.

INNOCENTIUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei, univerſis Chriſtifidelibus hanc paginam inſpecturis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

ET ſi charisſimus in Chriſto filius noſter Joannes Rex Anglorum illuſtris. Deum & Eccleſiam vebemenrer offenderit; unde nos eum vinculo excommunicarionis innodavimus, & Regnum ejus Eccleſiaſtico ſubjecimus interdicto: ipſe tamen (illo miſericurditer inſpirante qui non vult mortem peccatoris, ſed ut convertatur & vivat) tandem converſus ad cor, Deo & Eccleſiæ humiliter ſatisfecit; in rantùm quod non ſolùm recompenſationem pro damnis, & reſtirutionem exhibuit pro ablatis, verùm etiam pleuariam libertarem contulit Eccleſiæ Anglicanæ.

Quinimò utraque ſententia relaxata. Regnum ſuum tàm Angliæ quàm Hiberniæ, Beato Petro & Eccleſiæ Romanæ conceſſit.

Recipiens illud à uobia in feudum ſub annuo cenſu mills Marcharum, fidelitatis nobis inde præſtito juramenro; ſicut per privilegium ejua apparet aurea Bulla munitum.

Adhùc etiam omnipotenti Deo ampliùs placere deſidecans, ſignum vivificæ Crucis reverenter accepit, profecturus in ſubſidium Terræ Sanctæ: ad quod ſe magnificè præparabat: ſed humani generis inimicus, qui ſemper conſuerit bonis actibus invidere, ſuis callidis artibus adverſus eum Barones Angliæ concitavit; ita ut ordine perverſo in illum inſurgerent, poſtquam converſus Eccleſiæ ſatisfecit, qui aſſiſtebant eidem quando Eccleſiam offendebat.

Orta ſiquidem inter eos diſſentionis materia, cum plures dies ſtatuti fuiſſent ad tractandum de pace; utrumque interim ſolennes nuncii ad noſtram fuerunt præſentiam deſtinati.

Cùm quibus habito diligenti tractatu, poſt plenam deliberationem ſcripſimus per eoſdem Stephano Cantuarienſi Archiepiſcopo & Epiſcopis Anglicanis; præcipiendo mandantes, ut ad reformandam inter utroſque veram & plenam concordiam diligens impenderent ſtudium & operam efficacem, omnes conjurationes & conſpirationes, ſi quæ fuerant fortè præſumptæ à tempore ſubortæ diſcordiæ inter Regnum & Sacerdotium, Apoſtolica denunciantes auctoritate caſſatas, & per excommunicationis ſententiam inhibentes, ne talis de cætero præſumerentur à quoquam. Magnates & nobiles Angliæ monendo prudenter, & efficaciter injungendo, ut per manifeſta devotionis & humilitatis indicia, ipſum Regem ſibi placare ſtuderent: Ac deinde ſi quid ab eo duceteur poſtulandum, non inſolenter ſed humiliter implorarent; regalem conſervantes ei honorem & exhibentes ſervitia conſueta, quæ ipſi & prædeceſſores eorum ſibi & prædeceſſoribus ſuis impenderunt, cùm ab eis, ipſe Rex non debet abſque judicio ſpoliari, ut ſic quod intenderent poſſent faciliùs obtinere.

Nos enim eundem Regem. per litteras noſtras rogavimus & monuimus, & per præfatos Archiepiſcopum, & Epiſcopos nihilominus rogari & moneri mandavimus, in remiſſionem ſibi peccaminum injungentes; quatenus prædictos magnates & nobiles benignè tractaret, & juſta eorum petitiones clementer admitteret, ut & ipſi congaudendo cognoſcerent, eum in me-

lio-

liorem ſtatum divins gratia eſſe motatum, ec per hoc ipſi & hæredes eorum ſibi & hæredibus ſuis deberent promptiùs & devotiùs famulari: plena eis in veniendo. morando & recedendo ſecuritate conceſſa; ita quod ſi fortè nequiret intar eos concordia provenire, in curte ſua per pares eorum, ſecundùm leges & conſuetudines Regni ſuborta diſſentio ſopiretor.

Verùm antequam nuncii cùm hoc provido & juſto mandeto rediiſſent, illi juramenro fidalitatis omnino contempto, (cùm erſt Rex eoe injuſtè gravaſſet, ipſi tameo oon debuiſſent ſic agere contra eum: ut in cauſa ſua iidem judices & execurores exiſterenr) vaſſalli contre dominum, & milites contre Regem publicè conjurantes, non ſolùm cum eliis, ſed cum ejus manifeſtiſſimis inimicis præſumpſerunt contra eum arma movere; occupantes & devaſtaniee terras illius, ita quoque quod civitatem Londinenſem, quæ ſedes eſt Regni, proditions ſibi traditam invaſerunt.

Interim autem præſatis nunciis revertentibus, Rax obtulit eis ſecundùm formam mandati noſtri juſtitiæ plenitudinem exhibere; quam ipſi omnino ſpernentes, cœperunr manue extendere ad pejora. Undè Rex ipſe ed audientiam noſtram appellans eis exhibere juſtitiem coram nobis, ad quem hujus cauſæ judicium ratione Dominii pertinsbat, quod ipſi ſunt penirùs aſpernati.

Deinde obtulit illis ut tàm ab ipſo, quàm ab illis quatuor viri aligerentur prudentes, qui una nobiſcum ſubortam inter eos diſcordiam terminerent; promittens quod ante omnia revocaret univerſos abuſus, quicumqua fuiſſent in Anglia ſuo tempore introducti: ſed nec hoc illi dignari ſunt acceptare.

Tandem illis Rex propoſuir. quod cum Regni Dominium ad Romanam Eccleſiam pertineret, ipſe non poterst, nec debebat, abſque noſtro ſpeciali mandero, quicquam da illo in noſtrum præjudicium immotare: Unde rurſus ad noſtram audientiam appellevir; ſeipſum ac Regnum cum omni honors ac jure ſuo Apoſtolicæ protectioni ſupponens.

Sed, cum nullomodo proficeret. poſtulavit ab Archiepiſcopo & Epiſcopis ut noſtrum exequerentor mandetum: Jus Eccleſiæ Romanæ defenderent ec tuerentur eundem ſecundùm formam privilegii Cruce ſignatis indulti.

Porrò cum ipſi nihil horum facere voluiſſenr; videns ſe omni auxilio & conſilio deſtitutum; quicquid illi auſi ſunt peteta, non eſt auſus ipſe negate. Unds compulſus aſt per vim & metum, qui cadere poterat in virum etiam conſtantiſſimum compoſitionem inire cum ipſie. non ſolùm vilam & turpem; verùm etiem illicitam & iniquem, in nimiam derogationem ac diminurionem ſui juris pariter & honoris.

Quia vero nobis à Domino dictum eſt in Propheta, conſtitui te ſuper gentes & Regna ut evellas & deſtrues, ædifices & plentes: Itemqne per alium Prophetam, diſſolve colligationee impietatis, ſolve feſciculoe deprimentes: Nos, rantæ malignitatie audaciam diſſimulare nolentes, in Apoſtolicæ ſedie contemptum; Regalis juris diſpendium, Anglicanæ gentis opprobrium & grave periculum totius negotii crucifixi (quod utique immineret, niſi per auctoritatem noſtram revocarentur omnia quæ à tanto principe Cruce ſignato taliter ſunt extorti, & ipſo volents ea ſervare) ex parte Dei omnipotentis Patris, & Filii & Spiritûs Sancti, auctoritate quoque Apoſtolorum ejus Petri & Pauli, ac noſtre, de communi fretrum noſtrorum conſilio, compoſitionem hujuſmodi reprobamus penitùe & damnemus; ſub interminatione Anethematie prohibentes, ne dictue Rex aem obſervere præſumat. aot Barones cum complicibus ſuis ipſam exigant obſerveri: tàm chartam, quàm obligationes, ſeu cautiones, quæcumque pro ipſa, vel de ipſa. ſunr factæ irritantes penitùs & caſſantes; ut nullo unquam tempore aliquam hebeant firmitatem.

Datum Anagniæ, nono Kalendas Septembris, Pontificatus noſtri, decimo octavo.

Excommunicatio Generalis Baronum Angliæ.

IX. Rymer. Archiv. Angl. Tom. I. pag 208.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Vvintonienſi Epiſcopo, Abbati de Redinge, & Pandulpho Eccleſia Romanæ Subdiacono, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

MIRAMUR plurimom & movemur qood cum chariſſimus in Chriſto filios noſtar, Joannes illuſtrie Rex Angliæ, ſupra ſpem Domino & Eccleſiæ ſatisfecerit, & præſertim fratri noſtro Stephano Cantuarienſi Archiepiſcopo, & Epiſcopis ejus qoidam eorum, minus quàm oportuerit & decuerit, ad ſanctæ Crucie negotium, Apoſtolicæ ſedis mandatum & fidelitaris præſtitæ juramentum debitum imò nullum habentes reſpectum: ei contra perturbatores Regni, quod ad Romanam Eccleſiem ratione dominii pertinere dinoſcitur, auxilium non præſtirerint vel favorem, quaſi conſcii, ne dicamus ſocii conjurationis iniquæ: quia non caret ſcrupulo ſocieraiis iniquæ, qui manifeſto ſecinori deſinit obviare.

Ecce qualiter patrimonium Romanæ Eccleſiæ Pontificee præfati defendunt? Qualitar crnce ſignatos tuentur? Imò qualiter ſe opponunt his, qui deſtruere moliuntur negotium crucifixi? Pejores proculdubio Saracenis exiſtentes: cum illum conaotur à Regno depellere, de quo potiùs ſperebetur quod deberat ſuccurrere Terræ Sanctæ.

Unde ne talium inſolentia, non ſolùm in periculum Regni Angliæ, verùm etiam in perniciem aliorum Regnorum, & maxime in ſubverſionem totius negotii crucifixi valeat prævalers; nos ex parte Dei omnipotentis Patris, & Filii & Spiritus Sancti, auctoritate quoqua Apoſtolorum ejus Petri & Pauli, ac noſtra, omnee hujuſmodi perturbatores Regis ac Regni Angliæ, cum complicibus & fautoribue ſuis excommunicationie vinculo innodamus. & terras eorum Eccleſiaſtico ſubjicimue interdicto.

Præfato Archiepiſcopo, & Coepiſcopis ſuis in virtute obedientiæ diſtrictiſſimæ injungentes, quatenus noſtram ſantantiem ſingulis diebus dominicis & feſtivis, pulſatis campanis & candellis accenſis, ſolenniter per totam Angliam publicare procurent; donec ſetisfecerint Domino Regi de damnis & injuriis irrogatis, & ad ejus obſequium fideliter ravertanrur.

Univerſis inſuper ejuſdem Regis Vaſſallis in remiſſionem peccatorum ex parte noſtra injungentes, ut contra perverſores hujuſmodi præfato Regi tribuant conſilium & juvamen.

Siquie autem Epiſcoporum hoc noſtrum præceptum neglexerit adimplera, ſciat ſe ab Epiſcopali officio ſuſpenſum & ſubjectorum obedientiam eſſe ſubtractam, quia juſtum eſt ot eis inferiores non obedianr, qui ſuo ſuperiori obedire contemnunt.

Ne igitur mandatum alicujus tergiverſarione valeat impediri, excommunicationis cauſam prædictorum, cum cæteris quæ ad hoc negotium

per-

Digitized by Google

Anno 1215.

pertinuerint, vobis duximus committendam: per Apoſtolica vobis ſcripta mandantes; quatenus protinùs omni appellatione poſpoſita, procedatis ſicut videretis expedire.

Excommunicatio ſpecialia in Barones Angliæ.

X. Ex Archiv. Angl. Rym. Tom. I. pag. 211.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Abbati de Albendune, Archidiacono Pictavienſi, & magiſtro Roberto Officiali Norwicenſis Eccleſiæ, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

AD veſtram volumos pervenire notitism, quod nos nuper in generali Concilio conſtituti, excommunicavimus & anathematiſavimus ex parte omnipotentis Dei Patris, & Filii & Spiritua Sancti, auctoritats quoque Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus, ac noſtra, Barones Angliæ cum adjutoribus & ſautoribus ſuia, qui Joannem illuſtrem Regem Anglorum Cruee ſignatum & vaſſallum Romanæ Eccleſiæ perſequuntur; mollientes ei Regnum auferre, quod adRomanam Eccleſiam digooſcitur pertinere.

Inſuper excommunicamus, & anathematiſamua omnes illos qoi ed occupandum, vel invadendum Regnum ipſum, aut impediendum eunree in ejuſdem Regis ſuccurſum, operem vel opem impenderunt.

Et terras eorumdem Baronum Ecclaſiaſtico ſubjicimus intardicto.

Aggravamue etiam in eoſdem ſortius manue noſtrae, ſi nee ſic à ſuo deſtiterint iniquo propoſito, cum in hac parte pejores ſint Saracenis: decernentes, ut ſi quis Clericus cujuſcumqoe dignitatis, aut ordinis prædictas exeommunicationis aut interdicti ſententias violare præſumpſerit, anathematis ſe ſciat mucrone percuſſum: & ni quanrocitte reſipuerir, ab omni officio & beneficio deponendum.

Quo circa diſcretioni veſtræ, per Apoſtoliea ſcripta pracipiendo, mandamus quatenus per totam Angliam publicate ſaciatis præſcripta: eademque faciatis auctoritate ooſtra, ſublaro cujuſlibet conditiona & appellationis obſtaculo, inviolabiliter obſervari.

Volumus etiam nihilominùs & mandamos, ut quoſdam Barones Angliæ, quos venerabilis frater noſter Wintonienſis Epiſcopus, & dilecti filii Abbae de Reding, & magiſter Pandulphus Subdiaconus & familiaris noſter, delegati à nobis, exeommonicatoe perſonaliter nominaverunt, quia ipſos in præſcriptis eulpabiles invenerunt, videlicer, eives ilios Londinenſes, qui fueruot principales prænominate perverſitatis auctores; & Robertum filium Walteri, S. Comitem Wintonienſem, R. filium ejus, G. de Mandevilla, & Willelmum fratrem ejus, Comitem de Clare, & G. filium ejus, H. Comitem de Herefotd, R. de Percy, E. de Veſci, J. Conſtabularium Ceſtriæ, Willelmum de Mumbray, Willelmum de Albineto, W. filium ejus, R. de Ros, & W. filium ejus, P. de Brue, R. de Creſci, Joannem filium ejus, Ranulphum filium Roberti, R. Comitem Bigod; H. filium ejus, R. de Vet, Fulconem filium Warini, W. Malet, W. de Monte acuto, W. filium Mareſcalli, W. de Bello campo, S. de Kime, R. de Monte Begonis, Nicolaum de Stutevilla: nec non & alios in prædictorum judicum ſententia nominatim expreſſos, cum complicibos & fautoribus eorumdem auctoritate Apoſtolica excommunicatos per totam Angliam publicè denunciari ſaciatis: & ab omnibua arctiùs evitari, ſingulis diebue Dominicis & Feſtivis ſolemniter innovari, hujuſmodi ſententiam facientee ac denunciantes inviolabiliter obſervari: Civitatemque Londinenſem Eccleſiaſtico ſuppoſiram interdicto: contradictores per cenſurem Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo, magiſtrum etiam Gervaſium Loudinenſem Cencellarium, qui ſieut à judicibus præfatia accepimua, dicti Regia, & ſuorum manifeſtiſſimus extitir perſecutor, excommunicatum publicè denuncietis ac ſuſpenſum, graviori etiam pœna, niſi congruè ſatisfecerir, puniendum.

Quod ſi voe omnes, &c.

Datum Laterani, decimo ſeptimo Kalendas Januarii, Pontificatus noſtri: Anno decimo octavo.

Anno 1216.

HONORIUS III.

PONTIFEX CLXXIX.

ANNO DOMINI MCCXVI. Anno 1216.

HOnorius Romanus anteà dictus Cenſius Sabellus, Innocentio ſucceſſit anno 1216. A Scotis Anglis, & Francis haud pauca tributa exegit: S. Dominici ordinem Pontificiâ firmavit auctoritate, mox magiſtri ſacri Palatii munus fundavit: Petrum Cortenæum Imperatorem Conſtantinopolitanam coronavit. Obiit anno 1227. (*Magni Bullarii Romani, Tom. I. hujus Editionis Luxemb.* 1727. *fol.* 63.)

Prælatos Hiberniæ arguit, quod pullulantem inter ſubditoe hæreſim tolararent: anno 1219.

I. Ex Anecd Martene Tom. I. Col. 875.

HONORIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, venerabilibus Fratribus Archiepiſcopis, & Epiſcopis & dilectis filiis cæteris Eccleſiarum Prælatis, & capitulis per Hiberniam conſtitutis, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

EXPECTAVIMUS hactenua, expectaotes ſi monitis & ſtatutis concilii generalis, exculta Domini Sabeoth vinea floruiſſet, ſi Aaron virga turgentibus gemmie erupiſſet in flores & dilaratis foliie amigdala produxiſſet, ſi gemioaſſent mala punica, & ficus produceret groſſos ſuos: quia ficus præcoquas anima Sponſi deſiderat & ſponſa diligir botroe cypti. Sed ecce dolentes dicimue ante meſſem ſeges efflotuit, & vinea ferè tota & ficue ac virga magis aruit, & vindemiator manum ad carcallum non revocat: ſed ſic ſemper vindemiat, quod poſt vindemiatores racemoa aliquos colligere vix valemue. Nam unuſquiſque ferè in viam ſuam abiir, & ad ſuam negotiationem revolat à regiis nuntiis damnabiliter ſe excuſans. Jam quidam miniſtri Altaris ſicut jumenta non ſolùm in ſtercore computreſcunt; ſed peccatum ſuum velut Sodoma prædicant, nec abſcondunt, facti ruina & laqueus populorum. Quidam etiam Eccleſiarum Prælati, qui gladios ancipites in ſuis manibos acceperunt, ad faciendam vindictam & increpariones io populie, errantes non

corrigunt, membra putrida non exciduut, à caulis oves cootagioſas & motbidas non excludunt, vulnus, livorem & plagam tumentem non ligaor, nec curant, neque fovent oleo vel amplaſtro: propter qood quia cicatrix populi noo obducitur, in Galaad non cenſetur eſſe medicus vel reſina. Proinde in conſilium ſubditorum venire enima prælatorum convincitur, dum iidem proximorum vitiis non reſiſtunt: ſicque manus mulierum miſericordium parvulos ſuos coquunt. Hi etiam bona ſibi commiſſa diſſipant & conſumuot, diſpergunt ſanctuarii lapidea in capite omnium platearum, indignos promovent, perniciosia ſtipendia Eccleſiaſtica largiuntur, in ſuia Eccleſiia conventicula da ſanguinibus congregantea. Tales uique non ettendunt quod Eli filioa ſuos palpens de cella retroſum cecidit, & ptincipes populotum, quia non cohibebant Hebræoa initiantes Beelphegor, & cum Madianitia in eorum oculia coëuntes præcepto Domini ſuſpenſi ſunt in patibulo contra ſolem. Quia cum de manibus Prælatorum negligentium ſanguia requiratur pereuntiom ſubditorum, dùm fortiotibua inſtet fortior crociatua, fit dutum judicium eis qui præſunt. Clauſtrales quam plurimi qui fregerunt jugum, ruperunt vincula, quin etiam ſicut ſtercus terræ jam contemtibiles ſunt effecti, ſe non corrigunt, ſubditos non caſtigant, capitula juxta concilii generalis ſtatutum, non celebrant, ne in lucem prodeant opera tenebrarum & à lumine erguantur. Propter hæc ſiquidem hæ cſes invaleſcunt: quia cum perpauci hodie m..tus æ..eus vel columna ferrea ſint Prælati, vix eſt qui ſe opponat murum pro domo Domini aſcendentibus ex adverſo: eo quod conſcientia remordente, dùm canes muti projectum in terra ramunculum in oa habent, & ſint quaſi baculus arundineua jam confractus; nec latratu nec beculo arceet lupos dilecerantes Eccleſiam, & in ipſam ululatus validos emittentea. Cùm igitur non poſſimus diſſimulare de cætero vel conniventibus oculis pertranſire tantom Cleri contagium & populi Chriſtiani diſcrimen, quod procedit & proficit ex negligentia Prælatorum evacuantium per incuriam & torpotem ſenctiones canonicaa, & ſtatuta ſalubria Concilii generalia, increpationia ſecutim comminantem excidium nunc radicibus infructuoſæ arboria applicamus; confoſſæ ficulneæ conplunom ſtercoris apponentes ne quam maledictionis gladio feriatur, & arceat, ſi fructom non fecerit in futurum quem jam diutiùs expectat. Quo circa univerſiteti veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus & diſtrictè præcipimus, quatenus præteritam negligentiam novo ſtudio redimentes, per ſollicitudinem geminetam ſic præfati ſtatuta concilii, & illa præſertim quæ ſalutem reſpiciunt aoimarum, deinceps conſervetis, & faciatia à veſtris ſubditia inviolebiliter obſervari, quod poſſitis exinde laudem conſequi, & æterne præmia promereri, nec quemquam veſtrum pœnam oporteat formidare, ad quam ex nunc potenter accingimur, contra deſides & remiſſos. Invigiletis autem propenſius ad hæreticam pravitatem è veſtria finibus, ſi forſan irrepſerit, penitùs extirpandam: quia ſerpit ut cancer, capita ut hydra multiplicac, & ut draco ſtellaa de cælo detrahit, & mulieri tendit inſidias, cupiena filium quem concepit devorare. Ponat etiem unuſquiſque gladium ſuper femur per medium caſtrorum tranſiena de porta in portam; nec parcas fratri proximo vel amico, qui ſtatutis concilii vilipenſis morum vel vitæ abjicit honeſtatem, vel non obſervat in tonſura, veſtibus, & aliis modeſtiam Clericalem. Præcaventes ſollicitè ne beneficia conferatia indignis, nec quemquam permittatis habere plures perſonetua, ſeu parochialea Eccleſias habitas poſt Concilium generale quiboa cura ſit animarum, annexa, niſi forſan ſuper hoc babeat indulgentiam ſedia Apoſtolicæ ſpecialem. Abbates vero Nigri ordinis celebrare hoc anno provincialia concilia non obmittant, proot exiſtit in præſcripto Concilio ſtabilitum, & ut bonorum ſtudium commendare poſſimus, & punira negligentiam perverſorum, ſuper hoc ab illia certiorari volumua & mandamus. Sanè cum olim vas aureum manne plenum Chriſti Corpus deitatem contineoa præſigurana, in arca fœderis auro tecta infre Sancta ſanctorum fuarit collocatom, ut munde in loco venerabili ſervatetur; dolemua plurimum, & triſtamur quod in provinciis ſacerdotes ſenctionea canonicas immò divinum judicium contemnentes, ſanctam Euchariſtiam incautè cuſtodiunt & immundè & indevotè contrectant, queſi nec creatorem timeant vel recreatorem diligant, aut judicem omnium expaveſcant: quamqoam Apoſtolua terribiliter comminetur deteriora illum mereri ſupplicia, qui Filium Dei conculcaverit, vel ſanguinem teſtamenti pollutum duxerit, aot ſpiritui gratiæ contumeliam fecerit, quam tranſgreſſores legis Moſaicæ, qui mortia ſententia plectebantur. Na igitur de cætero propter incuriam ſacerdotum in iodevotos divina indignatio greviùs exardeſcat, diſtrictè præcipiendo mandamus, qoatenus à ſacerdotiboe Euchariſtia in loco ſingulari; mondo etiem & ſigneto ſemper honorificè collocata devotè ac fideliter conſervetur. Sacerdos verò quilibet frequeoter doceat plebem ſuam, ut cum in celebratione miſſarum elevatur hoſtia ſaloteris, quilibet reverenter inclinet, idem feciens cum ipſam portat Presbyter ad infirmum; qoàm in decenti habitu ſuperpoſito mundo velamine feret & referet manifeſtè & honorificè ante pectus cum omni reverentia & timore, ſemper tamen lumine procedente, cum ſit candor lucis æternæ, ut ex hoc apud omnes fides & devotio augeatur. Prælati eutem hujua mandati graviter punire oon differant tranſgreſſores, ſi & ipſi divinam & noſtram volunt effugere ultionem. Attendat igitur unuſquiſque ut ſic mandatum noſtrum juxta ſuſceptum officium exequatur, quod nemo coronam ejus accipiat, vel de ſuo loco ejoa candelabrum amoveri contingat, ſed potiùs coronari gloria & honore.

Datum Viterbii XIII. Kalendas Decembris, Pontificatua noſtri: Anno IV.

Ad Archiepiſcopum Bituricenſem, contra Judæos in Bituriâ novas ſynagogas conſtituentes. II. Ex Anecd. Martene Tom. I. Col. 878.

HONORIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, venerabili fratri Archiepiſcopo Bituricenſi, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

Pervenit ad audientiam noſtram, quod Judæi in tua diœceſi habitantes, ſynegogas de novo contra ſanctiones canonicas conſtruere præſumpſerint, ideò fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus, ſi ita eſt, ſynagogas ipſas facias demoliri, fideles ſi qui ſe oppoſuerint, per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſitâ, compeſcendo.

Datum Lateranis XIV. Kalendas Junii, Pontificatus noſtri: Anno IV.

Nu-

III. Ex Saracini Notizie Iſtoriche d'Ancona.

Numerum Canonicorum Anconitanæ Eccleſiæ, duodenarium decernit.

HONORIUS EPISCOPUS,
Servus Servorum Dei, dilectis filiis capitulo Anconitano, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

ECCLESIARUM utilitati, tranquillitati conſulitur, cum numerus perſonarum Domino famulantium, cum eiſdem facultatibus provide coaptatur: cum ergo venerabilis Frater noſter Anconitanus Epiſcopus Eccleſiæ noſtræ facultatibus provida conſideratione penſatis duodenarium Canonicorum, numerum in eadem Eccleſia; Nos præcibus veſtris benignum impendentes aſſenſum, ſtatutum, quod ſuper hoc idem Epiſcopus fecit, providè factum eſſe, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communivimus, ſtatuentes, ut ſalvo Apoſtolicæ ſedis mandato, nullus ad minorem numerum compellere.

Vos poſſit invitos, niſi ut exceſcerent ipſius Eccleſiæ facultates, quod in eâ perſonarum numerus videretur merito ampliandus; Nulli ergo hanc paginam noſtræ confirmationis & conſtitutionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Laterani, prima Julii Pontificatus noſtri: Anno octavo.

IV. Ex Anecd. Martene Tom. I. Col. 919.

Petit ab Epiſcopis Galliæ unam præbendam in ſingulis Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis.

HONORIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Venerabilibus fratribus Archiepiſcopis, Epiſcopis & dilectis filiis univerſis Eccleſiarum Prælatis per Regnum Franciæ conſtitutis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

SUPER muros Jeruſalem cuſtodes poſiti, quanto eminentiorem ſpeculam dignitatis attendimus, tantò in eminentiori debito ſollicitamur officii, ut vigilanti cuſtodia nobis & aliis vigilemus, nobis quoque per meritum, aliis per exemplum, quatenus in conſpecto Altiſſimi conſcientiæ puritas conſervetur, & in facie propriæ famæ integritas non lædatur. Multum enim cedit ad commodum, ut & conſcientiam fama non deſerat & famam conſcientia contemni non exponat. Sed potiùs mutuis promoveantur ſuffragiis & mutuis ſibi promotionibus ſuffragentur: propter quod in veſtibus Aaron mala punica cum tintinnabulis dependebant. Porrò dum attendimus, quid onus honoris expoſcat, quid ſarcina dignitatum deſideret, multa nos cura ſollicitat, multæ nos ſollicitudinis urgemur inſtantia, qualiter Deo ſatisfaciamus & homini, & ſi non ut volumus & debemus, ſaltem prout permittimur & valemus. Sanè multos multotiens & audivimus & vidimus murmurantes propter expenſas, quas venientes ad ſedem Apoſtolicam faciebant. Scimus autem quid ex talibus inferebat præſumptio detractorum, quid labia doloſa, quid lingua magniloqua præſumebant, cum nonulli ſermones in publico monſtrantes, & mittentes periculoſius jacula in occulto, Romanam niterentur mordere Eccleſiam, parari non ſolùm ea quæ vigor juſtitiæ, ſed etiam quæ judicium æquitatis, nec non benignitatis gratia conſummabat ſuis loquutionibus depravare, præſertim apud eos, qui aures prurientes habebant & graves & erectas ad malum. Illos quoque in talibus frequenter experti ſumus oſtendere, qui miſſi procurare negotia, dum ea quæ illis ad neceſſarias deputabantur expenſas, ſuis voluptatibus applicabant, ad miſerabile ſubſidium mendacii recurrentes, alienis moribus impingebant quod propriè defraudaverant. Quia verò in iis contra ſedem Apoſtolicam detractionis obrepebat occaſio; & Eccleſiis, & Eccleſiarum Prælatis, nec non & aliis videbatur imminere gravamen; cum fratribus noſtris diligenter curavimus habere tractatum, quo ſtudio, qua cautela, ſecundum Deum & hominem inveniremus in talibus ſalubrem proviſionis effectum; & tandem, prout Domino placuit, communi, & unanimi deliberatione conſilii rem non novam, nec inexcogitatam à prædeceſſoribus noſtris ſumus aggreſſi, volentes quod illi ſalubri conſilio providerent efficaci opere conſummare, videlicet ut ad opus ſedis Apoſtolicæ in ſingulis Cathedralibus Eccleſiis & aliis præbendalibus ſingulæ præbendæ reſerventur, & interim donec id fiat competentes in eis reditus aſſignentur. In monaſteriis verò, & cæteris domibus regularibus, ac aliis collegiatis Eccleſiis, nec non de bonis Epiſcoporum ſecundùm facultates ſuas conſtituantur certi reditus præbendas æquantes, quorum proventus in commune recepti, tàm in noſtras quàm fratrum noſtrorum neceſſitates, capellanorum, necnon cancellariæ, oſtiariorum aliorumque ſedis Apoſtolicæ officialium convertantur, ut ſic & provideantur noſtris in vitæ neceſſariis & gratis omnibus omnia pro quibuſcumque venientibus negotiis miniſtrentur, nec ſit qui per ſe, vel per alium, expreſſe, vel tacitè, aliquid exigat, vel etiam ſponte oblata recipiat, præter villæ reditum conſuetum. Quod ſi quis Gieziacus tantæ cupiditati animam audebit exponere, tantæ pœnæ duritiæ ſubjacebit, quod præter publicæ confuſionis opprobrium, culpam in pœna cognoſcet. Quia igitur frater gratiæ, quis devotionis filius, quis ſponſi & ſponſæ dilectus, ad hujuſmodi ſtatum Eccleſiæ conſilio & auxilio non aſſurget? An non licet, non decet, non expedit, ut ſic filiæ dextram porrigant ad ſubſidia matris, quæ occupationibus multis & magnis involvitur pro neceſſitatibus filiorum? Nonne id quam plures Eccleſiarum Prælati magnique teſtimonii viri tempore generalis Concilii ſua dabant? Nonne ad id toto videbantur deſiderio aſpirare? Tunc tamen ſedes Apoſtolica diſtulit, ne videretur ad hoc Concilium evocaſſe. Ne igitur tàm pii, tàm ſancti propoſiti conſummatio retardetur, per quod creſcere poterit decor Eccleſiæ Dei, multaque ſubtrahi occaſio detrahendi univerſitatem veſtram monemus, rogamus, & exhortamur in Domino per Apoſtolica ſcripta vobis mandantes, quatenus ad executionem proviſionis hujuſmodi tàm in Cathedralibus, quàm in aliis Eccleſiis, ut dictum eſt, impendentes ſic opere ut operam efficacem, quod interprete facto monſtretur quantum Domus Dei vos decor alliciat, quantum ſponſi & ſponſæ amor accendat, quantum multorum relevatio moneat, quantumque utilitas generalis inducat. Cæterum cùm ad relevanda Eccleſiarum onera, & gravamina Prælatorum, prout poſſumus, intendamus, de

ANNO 1226.

præbendis Clericis Romanis, vel aliis, à ſede Apoſtolica conceſſa duximus providendum, ut poſtquam fuerint ſupradicta complera, cùm eoa vacare contigerit, ad proprias Eccleſias revertantur, ne ſi ſucceſſivè conferantur extraneis, ſicut aliquando conſuevit, filiis Eccleſiarum, qui continuo ſervitio reſidanr, redderentur inutiles, & voluntate quodammodo fierent alienæ.

Datum Lateranis v. Kalendas Februarii, Pontificatûs noſtri: Anno ix.

V. Ex Archivis Ang. Rymer. Tom. I. pag. 285.

Ad Epiſcopos Angliæ, quod pecunias pro expenſis Regis colligant.

HONORIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, venerabilibus Fratribus, Archiepiſcopis & Epiſcopis, & dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, & aliis Prælatis ac Rectoribus Eccleſiarum, in Hibernia conſtitutis, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

NON læditur libertas Eccleſiaſtica ſet defenditur, ſi inde defenſori ejus, ſtatu rerum & temporum exigente, ſubſidium liberale exhibetur.

Cùm ergo chariſſimo in Chriſto filio noſtro, Henrico Regi Angliæ illuſtri, multa immineant neceſſariarum onera expenſarum, ac propter hoc ſibi mandaverimus à Clero Angliæ ſubſidium exhiberi, univerſitatem veſtram ſollicitandam duximus & hortandam, per Apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatenus, cum Regnum Hiberniæ ad ipſum pertinere noſcatur, ac per hoc eidem incumbat defendere Eccleſiarum veſtrarum libertates & jura, voſque deceat, ſibi tamen expoſcere videtur neceſſitas, liberaliter ſubvenire, collectam, penſatis ſingularum Eccleſiarum facultatibus, faciatis ad expenſarum ipſius Regis onera ſupportanda. cum venerabilis fratris noſtri Archiepiſcopi Dublini, voce aliquos veſtros, prudentiæ ac probatæ fidei eligentes, qui pecuniam recipiant pro ſubventione hujuſmodi colligendam, eamque aſſignent, ipſi Archiepiſcopo & duobus aliis qui ad hoc idonei videbuntur; per eos ad expenſas ipſius Regis, quæ videbuntur ei & Regno ſuo magis neceſſariæ miniſtrandam.

Mandatum noſtrum taliter impleturi, quod ipſum Regem ad veſtram, & Eccleſiarum veſtrarum favorem per hoc ſpecialiter inclinetis, gratamque viciſſitudinem ab eo expectare poſſitis tempore oportuno.

Nolumus autem quod exhibitio ſubventionis hujuſmodi trahatur, ad conſequentiam, vel præjudicium generet Eccleſiaſticæ liberati.

Datum iv. Kalendas Februarii, Pontificatus noſtri: Anno decimo.

VI. Has ex Archivis Caſinenſi habet R. P. Bernardus Montfaucon in Diario Italico pag. 319.

Bullæ ubi Monaſterium quoddam Conſtantinopolitanum ad tribuit Monaſterio Caſinenſi.

HONORIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilectis filiis Abbati & Conventui Caſinenſi, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

CUM à nobis petitur quod juſtum eſt, & honeſtum, tàm vigor æquitatis quàm ordo exigit rationis, ut id per ſollecitudinem officii noſtri ad debitum producatur effectum. Cùm igitur bonæ memoriæ Benedictus tituli ſanctæ Suſannæ, Presbyter Cardinalis, legationis exercens officium in partibus Romaniæ, Monaſterium Sanctæ Mariæ de Virgioti extra civitatem Conſtantinopolitanam infrà duo milliaria ſitum, cùm univerſis pertinentiis ſuis rationibus & proprietatibus auctoritate legationis ejuſdem vobis, & per vos Monaſterio conceſſerit Caſinenſi; ita tamen quod Monachi Græci commorantes ibidem per vos inde nullatenus expellantur; ſicut in ejuſdem authentico perſpeximus pleniùs contineri; Nos veſtris juſtis precibus inclinati conceſſionem ipſam, ſicut proindè facta eſt, ratam habentes auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit indignationem omnipotentis Dei. & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Anagnæ xiii. Kalendas Junii, Pontificatus noſtri: Anno primo.

GREGORIUS IX.

PONTIFEX CLXXX.

ANNO DOMINI MCCXXVII.

ANNO 1227.

GRegorius priùs Ugolinus appellatus, anno 1227. ad Pontificiam ſedem eſt aſſumtus. Fridericum II. Imperatorem quod juramentum ab Italis poſceret ſacris dimovit, à Romanis Civibus Duce Hunibaldo Româ pulſus Regum Galliæ opem imploravit. Ejus juſſu Raymundus Decretalium libros quinque ex prioribus compilationibus collegit anno 1230. vulgatos. Obiit anno 1240.

I. Ex Anecdot. Martene Tom. I. Col. 947.

Mandat confirmari ſententiam excommunicationis in ducem Britanniæ, & interdicti in terras ejus latam, & ſi non reſipuerit vaſallos ejus ab obedientia illi debita abſolvi.

GREGORIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Venerabili fratri M. Epiſcopo, & magiſtris de la Valle & R. de Daufront Canonicis Cenomanenſibus, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

SI nobilis vir Comes Britanniæ potentiam recognoſceret à Domino ſæculorum, ſtuderet utique ipſam in ejus beneplacitis exercere, diligendo juſtitiam, quæ diligit diligentes ſe, & ſectando quæ ad omnia valet pietatem. Sed quod dolentes referimus, gratiæ gratis ingratus, quaſi de induſtria receſſit à Deo, nec attendens quod ſit malum & amarum Dominum reliquiſſe, nec ejus apud ipſum eſſe timorem, cor ſuum contra ipſum pertinaciter elevavit, & ſpiritu ad ſuperbiam obfirmato, ſe contra Omnipotentem patenter erexit, eique manifeſtè rebellans, non ſolùm tetendit contra eum damnabiliter manum ſuam, verùm etiam alios ad rebellandum iniquis conjurationibus ſibi colligans animavit. Cùm enim ſciat, vel ſcire debeat, quod unica CHRISTI ſponſa cum ſponſo unum eſt corpus, nec alteri ſine altero

in-

injuria vel moleſtia valeat irrogari: dictus comes, ut ſponſam provocet Eccleſiam liberam utique: utpote ſanguine CHRISTI redemptam, nititur da terra ſua damnabiliter ancillare, non attendens quod non eſt dignus cum filiis liberæ teſtamento patris hæres adſcribi, qui matrem geſtit ſubjicere ſervituti; alias quaſi filius degenerans in privignum, matrem multipliciter tribulat & affligit. Præciſos ſiquidem ab Eccleſiæ corpore per excommunicationis ſententiam ſibi quaſi gratanter incorporans: non ſolùm eis gratanter communicat, ſed alios communicare compellit, quia in curia ſua illos ad agendum admittit, nec patitur ut eis excommunicationis ſententia opponatur. Quin etiam quemcumque in excommunicatione perdurantem, monitum ab Eccleſia redire ad unitatem Eccleſiæ compellere parvipendit, nec à ballivis, vel ſubditis ſuis, compelli permittit. Et ſic contemptis Eccleſiæ clavibus, enervatur in partibus illis vigor Eccleſiaſticæ diſciplinæ in enorme diſpendium fidei, & grave ſcandalum Eccleſiæ generalis. Cùm autem venerabiles fratres noſtri, Rhedonenſis, Maclovienſis, Dolenſis, Briocenſis, & Trecorenſis Epiſcopi, proinde attendentes quod ſi non annunciarent impietatem ſuam impio, ille quidem in impietate ſua moreretur; ſanguis autem ejus requireretur de manu eorumdem; ipſum monuerunt diligenter, ut ad Eccleſiæ rediens unitatem, ab hujuſmodi ejus præſumptionibus abſtineret: ille tenuens accipere diſciplinam eligenſque perire potiùs quàm parere; non ſolùm monitis nullatenus acquievit, ſed exinde graviùs indignatus novas nocendi maneries adinvenit. Ut enim alios in errorem ſuum alliceret multos complices, cum Baronibus & aliis militibus apud Rotbonenſe Monaſterium colloquium celebravit, multis iniquè ſuggeſſit, quod Eccleſia gravabat eumdem, excommunicans ferè ne favent prohibendo, aſtruens quoque fallaciter omnes laicos ab Eccleſia multipliciter aggravari, & ſpecialiter in tertia parte judicii defunctorum, nec non in decimis ſubtrahendis de manibus laicorum, ſophiſticum, impium, & nequiſſimum juramentum præſtitit, & recepit ab eis, quod ſervabunt feſtivas ſuas, nec de cætero Eccleſiaſticorum ſopriſas tolerabunt: ut ſic ſub velamento juſtitiæ quod de bonis Eccleſiaſticorum habent, iniquè retinerent, & qui tenentur reddere non perſolvant. Conjuratores autem hujuſmodi ſe reputant obligatos ad excommunicatos minimè devitandos, nec compellendos quantocumque tempore in excommunicatione perſtiterint, indurati & ad tertiam partem judicii defunctorum Eccleſiis parochialibus non reddendam, laudabilem conſuetudinam pietate fidelium naquiter infringendo, & ad alia multa teneri ſe credunt quæ vergunt in pericolum animarum. Baillivi verò & ſeneſcalli comitis ſupradicti juramentum prænotatum à militibus & aliis hominibus ejus, qui apud Rotbonenſe Monaſterium non convenerant, extorquentes, eos expreſſe ad prædictos articulos obligarunt. Quare prædicti Epiſcopi nolentes, ſicut nec debebant, tantam nequitiam contra Deum & Eccleſiam continuatam æquanimiter comportare, in omnes illos qui præſtiterant, vel præſtarent hujuſmodi ſacramentum, ſeu præſtiturum in Eccleſiarum præjudicium obſervarent, generalem excommunicationis ſententiam pertulerunt: excommunicantes nihilominus comitem nominatum pro eo quod quaſi contemnens claves Eccleſiæ, excommunicatos non ſolùm non vitat, ſed nec evitari permittit, eos paſſim ad agendum & alios actus . . . . admittendo compellit ut tenetur, vel compelli permittit redire ad Eccleſiæ unitatem. Licet prædictus Redonenſis Epiſcopus in perſonam ejuſdem comitis excommunicationis & interdicti in terram, quam tenet de demanio in diœceſi Redonenſi, ſententias promulgaſſet, pro damnis & injuſtitiis, quas ſibi & capitulo Redonenſi ſuper hominibus & poſſeſſionibus ſuis temerè irrogarat: propter quod etiam idem Epiſcopus ad vos noſtras litteras impetravit, ut eaſdem ſententias facientes firmitus obſervari, illos, qui eidem comiti faverent in crimine, cenſura percellatis eadem: nec permitteretentur prædictos Epiſcopum & capitulum ab eodem comite vel fautoribus ſuis temerè moleſtari: moleſtatores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita, compeſcendo: conteſtaturi nihilominus quod niſi comes ad cor rediens mala attentata celeriter revocaret, & Deo & hominibus ſatisfaceret competenter, nos abſolveremus à fidelitate vaſſallos ipſius. Cæterum quamvis mandatum Apoſtolicum fideliter exſequentes, ſæpe dictum comitem ſuper hiis monueritis diligenter: ipſe tamen nolens intelligere ut bene agat, non ſolum memoratis Epiſcopis & capitulo ſatisfacere, & alia revocare, quæ contra Eccleſiam egerat, non curavit: verùm etiam factus de protervo protervior, eoſdem Redonenſem, Briocenſem, Trecorenſem Epiſcopos ſuis redditibus ſpoliatos ab Eccleſiis ſuis exſulare compellit, propter quod exſules ipſi in prædictum comitem excommunicationis ſententiam promulgantes, ſinguli diœceſes ſuas ſuppoſuerunt Eccleſiaſtico interdicto. At dictus comes percuſſus non dolens, immo malleum velut ſtipulam reputans, Eccleſias & Eccleſiaſticas perſonas odio proſequitur nequiori; quia ſi qui de terra ſua injuriantur eiſdem, quod frequentius & tutius faciunt, ſcientes ſe inde illi placere, non ſolùm injuriam paſſis defenſionis auxilium denegat requiſitus: verùm etiam faciens injuriantibus non patitur decimas trahi de manibus laïcorum, nec permittit eos in foro Eccleſiaſtico ſuper decimis conveniri: & pietatis inviſor terrarum eleemoſynas Eccleſiis non ſuſtinet fieri conſuetas, Eccleſias modis omnibus quibus poteſt evacuat & enervat. Clericorum autem parentes & alios conſanguineos, ſi laïcos ſuper aliquibus injuriis auctoritate Apoſtolicâ, ſeu Metropolitanicâ extra ſuam diæceſim trahunt in cauſam, comes & baillivi ejus capi faciunt, & à ſubditis ejus capi permittunt, & tamdiu detineri captivos, donec renuntient quæſtioni: alias Eccleſias, breviter, intolerabilibus cruciat injuriis & jacturis, ſicut nobis prædictorum Epiſcoporum lacrymoſa querela, & aliorum Prælatorum fide dignorum ſolemnis inſinuatio patefecit. Cùm igitur tanta ſævitia vel perfidia non ſit ulterius toleranda, cùm etſi ex ſe minus ſit enormia, multo tamen propter exempli perniciem exiſtens enormior, facile poſſet in ſubverſionem fidei & Eccleſiaſticæ libertatis exterminium redundare: diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus prædictas & excommunicationis & interdicti ſententias ſolemniter publicantes, & facientes per partes publicari vicinas, renovetis eaſdem ſingulis Dominicis diebus & feſtivis, & faciatis auctoritate noſtrâ, ſubmoto appellationis obſtaculo, uſque ad ſatisfactionem condignam inviolabiliter obſervari, totamque terram ejus, necnon loca ad quæ idem comes pervenerit ſuperponentes Eccleſiaſtico interdicto: ita quod ibi nullum divinum officium celebretur, præter pœnitentiam morientium &

ANNO 1229.

baptiſmata parvulorum, donec idem comes ſuper præmiſſis omnibua ſatisfaciat competenter. Prænoratum aotem juramentum apud Rothoucnſe monaſterium celebrarum, quod præſumptum illicitè, licirè ſervari oon poteſt, mutantes, juratores ut id abjurenc, appellatione cemotâ, per cenſuram Eccleſiaſticam compellatis. Clericos quoque in ejus ſervirio familiatiter commorantes, ur ab ipſo recedanc, monitiona præmiſſâ, per ſubtractionem beneficiocum & axcommunicationis ſantentiam, appellationc remotâ, cogatis. Alios quoqoa complices & fautores, niſi moniti ceſipuecint, ſententiâ ſimili percellatis. Quod ſi fortè dictus comas nec ſic ad cor redierit, ut Deo & Eccleſiæ, & injuriam paſſis ſuper præmiſſis omnibua intra quatuot menſes poſtquam à vobis mooitus fuerit, ſatisfactiunem exhibeat competentem; vaſlua & confœderatos ejus à fidelitatis & confœderationia ipſius juramentis penitùs abſolvatis. Quod ſi non omnes hiis axſequendis poteſtis intereſſa: cu ea, frater Epiſcops, cum eotum altero nihilominus axſequatis. Verùm quia qui medicinalem Petri gladium non formidant, ſæculari ſuoc gladio comptimendi, ne de ſua malitia glorientur; Sereniratam regiam rogamus, monemus, & exhortamuc attentè, quatenos prudenter attendens, quod oiſi præfatus comes in hujuſmodi protarvia confundantuc, gravia inde pericula poſſent formidari, fidei aelo ſuccenſus, & parentum ſuorum exemplis inhærans, illum uc ad Eccleſiæ redeat unitatem craditâ cibi cœlitus poteſtate compellac, ita proſecuturus com. . . . . CHRIATI, quod axinde propitiationem divinam uberiùs merearia, & nos ſinceritatsm tuam debeamua meritò commendare.

Datum Aſſiſii IV. Kalendas Junii, Pontificatus noſtri: Anno II.

II. Ex Anecd. Martena Tom. I. Col. 954.

Ad univerſoa Epiſcopos & Eccleſiæ Prælatos, ut fratccs Prædicatores ad officium prædicationis, & confeſſiones audiendas benignè recipiant.

GREGORIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, venerabilibus fratribus Archiepiſcopis, & Epiſcopis, & dilectis filiis Abbatibus, Prioribus & aliis Eccleſiarum Prælatis, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

QUONIAM abundavit iniquitas & cefriguit charitas plucimorum, ecce ordinem dilectorum filiorum Prædicatorum Dominos ſuſcitavic, qui non quæ ſus ſunr, ſad quæ ſunr Chriſti quærentes, tàm contra promulgataa hæreſes, quàm contra peſtaa aliaa mortiferas extirpandas, ſe dedicaverat in evangelizationa verbi Dai, in abjectione voluntariæ paupectatis. Nos igitur eurum fratrum propoſitum & oeceſſacium miniſterium favora benevolo proſequentes, uoiverſitati vaſtræ ipſos affectuoſà duximus commendandos. Caritarem veſtram rogantes & exhortaotes in Domino, ac per Apoſcolica ſcripta mandantes, quatinus dilectos filios fratres ordinis memorati pro reverentia divina & noſtra ad officium prædicandi ad quod ſunt ex profeſſione ſui ordinis depurati recipiatis benignè, ac populos vobis commiſſos, ut ex ore ipſorum varbi dei ſemen devotè ſuſcipiant, & confitaantur eiſdem, cum ipſis auctoritate noſtra liceat confeſſiones audire & pœnitentias injongere, ſedulò ammonentes pro veſtra & Apoſtolicæ ſedis ceverentia in ſois eis neceſſitatibus liberaliter aſſiſtatis, quacenus ad prædicta ſuſcipienda veſtris exbortarionibus populi præparati tamquam bona ac fructifera terra pro vitiorum tribulis incipiant ſegetem germinare victutum, & dicti fratres per operationam veſtram ſuſcepti miniſtecii curſum feliciùs conſummando, opratum reporteut ſui laboria fructum & finam, ſalutem videlicet animarum. Quia verò ſæpe viria ſub ſpecis virtutum occultè ſubintrant, & angelus ſaranæ in angelum lucis ſe plecumque ſimulate transformat, præſentium vobis auctoritate mandamus, quatenus ſi qui da Prædicatorum frattum ordinc ſe dicantes in vaſtis pattibus prædicaverint, ad queſtum ſe pecuniæ convertendo, per quod teligionam eorum qui paupertatem profeſſi ſunt contingeret infamari, vos tanquam falſarios capiatis, & condemneria eoſdem.

Datum Lateranis XVII. Kalendas Apcilis, Pontificatus noſtci: Anno III.

ANNO 1234.

III. Saracini noticie Iſtori-cha d Anco-na.

Anconitanos arguit ob commiſſa ſcelera in Epiſcopum Belluacenſem, & ni obediant mandatis ſedia Apoſtolicæ, eis excommunicationis ſententiam minatur.

GREGORIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, poteſtati & populo Anconitano.

VESTRIS exceſſibus imputandom quod noſtræ ſalutationes alloquium nos, vobis cogitis denegare, cùm exigentibus culpia veſtris, & reddideritis vos indiguos; dum enim cebellionis veſtræ pcotervitas, dum cnormitas veſtrorum exceſſuum diverſorum ad memoriam reducuntuc, non ad præmia confcrenda; ſed ad pœnam infecendam potiùs provocamur; vos autem divinæ patientiæ improvidi aboſorea gratiæ noſtræ, & obliti beneficiorum à ſede Apoſtolica perceptorum non attendentes qualiter, monetam comitatum Portum, & alia jura, quæ nollis da Marchia ſunt conceſſa ad noſtram curiam pertinentia; Eccleſia Romana vos ſubſtinuit hactenua babuiſſe, olim Othoni tunc axcommunicato ab alianati, cetrocſum matria veſttæ dulcedine abutentes; netnon ut aomiti Celenenſi & aliis Eccleſiæ inimicis, violara celigione fidei adhæſiſtis, ac cæteris cedeuntibus in pertinacia veſtra pcſiſtitis diotiùs nimium impudentcc, & quia non iſta ſufficerent, converſâ dexterâ in viſceca matris veſtræ conſpicantes, conjurationes cùm quibuſdam ſequacibus veſtris, contta Van. Fcatrem noſtrum Belluacenſam Epiſcopum, tunc Macchiæ Rectorem damnabiliter iniſtis, non abſque noſtra injuria manifeſta; & qoia Romana Eccleſia hæc hacranus per patientiam toleravit, ut vos ad pœnitentiam cevocaret; ptoptec qood pœnitentes exceſſum commiſſorum à committendis debueratis cauſis abſtinere; vos peccara peccatia addentes ptoterviores effecti, nec (pec ſicut accepimus) & uon urique accaptamus; immò gravs gcrimus, & moleſtum, cùm Auximatia excommunicatis conjurationes denoò, & conſpirationes alias facera præſumpſiſtia contra conſtitutionas, & pœnas ſuper hoc æditas & excommunicationis ſententriam dilecti filii noſtri &c. Tituli Sanctæ Praxedis Præsbyteri Cardinalis Rectoris Marchiæ temerè, veniendo in noſtram & Apoſtolicæ ſedis injuriam & contemptum,

qoia

Digitized by Google

quia verò nil infelicius fœlicitate peccantium, quàm penalis impunitas ſuſtinetur, & frequenter miſericordia eſt invicta; quia facilitas veniæ incentivum tribuit delinquendi, cùm non attendatis obducti cœca caligine prærogativam honoris, & gratia, quam vos ſæpiùs à ſede Apoſtolica præcepiſtis, & dignum ſit, ut qui ex proſperis inſaoivit; vos adverſa proſternant. Univerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta, ob debito fidelitatis, & pœna mille Marcharum, diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus præter juratoriam idoneam, & ſufficientiſſimam cautionem de ſtando præciſè mandatis noſtris; Vicariis, Rectoribus ejuſdem, infra uoius menſis ſpatium à præſentium receptione præſentis; & tu Poteſtas cum Sindico, & ſex de majoribus Civitatis noſtræ plenè à communi mandatum bebentibus, ad præſentiam noſtram accedas; mandatum Apoſtolicum recepturus, alioquin cum privilegium mercatur amittere, qui præmiſſa ſibi abutitur poteſtate, omnibus præmiſſis beneficiis, & privilegiis, ſeu conceſſionibus ſuper boc obtentis à ſede Apoſtolica; Vos privsmus, dantes venerabili Fratri noſtro Auximano Epiſcopo, & dilecto filio noſtro magiſtro Cæſario Vicario Lectorja ejuſdem, noſtris litteris in mandatis. Ut vos privatos hujuſmodi beneficiis, ſeu conceſſionibus, juxta mandatum noſtrum, ac de poteſtare, & conſilium excommunicatos per totam diœceſim Aconitanam, & partes vicinas publicè nuntient, & faciant ab omnibus tanquam excommunicatos artiùs evictari, & vicinarum interdici vobis commercia civitatum, & civitatem ipſam Eccleſiaſtico interdicto ſupponat contradicentes, &c.

Datum Laterani, x. Kalendas Decembris: Anno ſeptimo.

IV. Ex Anecd Martene Tom. I. Col. 993.

Quod Theobaldus Navarræ. Rex revocet ſtatuta contra libertatem Eccleſiæ: Anno 1236.

GREGORIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, chariſſimo in Chriſto filio illuſtri Regi Navarra & comiti Campania, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

REx qui Regni regit æterni dominium, qui erexit Eccleſiam ſuper Catholicæ fidei fundamentum, Reges terrarum ad ipſius Eccleſiæ obſequium ſuis monitis excitans, & orbis principes multis ad ejus devotionem exemplis invitans, illam præcipit a mortalibus honorari, pro qua ipſe immortalis formam ſervi accipiens, crucis patibulum & mortis non expavit ſubire tormentum, exaltans illum qui miniſtris ipſius præſtat obſequium, & Regnum ei ſuâ miſeratione perpetuans, qui ad tempus ſponſæ ſuæ votis favorabiliter obſecundat. Porrò, fili cariſſimè, in progenitoribus cariſſimi in CHRISTO filii noſtri Franciæ Regis illuſtris, & præſertim inclytæ recordationis CAROLO-MAGNO colligere poteris evidenter, diligenter attendens qualiter idem CAROLUS Romano Pontifici Vicario JESU-CHRISTI & ſucceſſori Beati PETRI, cui Dominus terreni ſimul & cœleſtis Imperii jura commiſit, obediens pro defenſione Eccleſiæ, ſe laboribus & anguſtiis multis expoſuit, quantum exinde honoris, laudis & gloriæ reportavit. Sed forſan ad tuam notitiam non pervenit quod idem contra perſecutores ipſius Eccleſiæ regium pluries congregans exercitum bellatorum, de ipſis magnificè triumphavit; & Imperatore Conſtantinopolitano Eccleſiaſticam negligente, defendere libertatem, Eccleſia gladii ſpiritualis & materialis optinens à Domino poteſtatem, ut alterum ipſa exerceat, & ut alterum indicet, Imperium eidem CAROLO, qui non ſolùm violatores libertatis Eccleſiaſticæ, ſed & rerum Eccleſiaſticarum ſuâ virtute compeſcuit turbatores, contulit, & ipſum alias immenſis gloriæ titulis inſignivit, in perſonam ejus continuans gratiam, quam retroactis temporibus ZACHARIAS Papa PIPINO patri ſuo fecerat, quem ad Regni Francorum ſolium exaltarat. Propter quod ipſe CAROLUS Eccleſiam à qua omnem honorem ſuſceperat; cupiens honorare, perpetua lege decrevit, ut omnes ipſius juriſdictioni ſubjecti, ſtatutum à Theodoſio Imperatore pro Eccleſiæ libertate editum inviolabiliter obſervarent; videlicet ut quicumque litem habens, ſive petitor fuerit, vel initio litis, vel decurſis temporum curriculis, ſive cùm negotium peroratur, ſive cùm jam cœperit promi ſententia, ſi judicium elegerit ſacroſanctæ ſedis antiſtis, illico ſine aliqua dubitatione, etiamſi pars altera refragatur, ad Epiſcoporum judicium cum ſermone litigantium dirigatur, & omnes cauſæ quæ prætorio, & etiam civili jure tractantur, Epiſcoporum terminatæ ſententiis perpetuæ robur obtineant firmitatis, & negotium quod judicio ipſorum deciditur, nequaquam ulterius ab aliquo retractetur. Ex quo manifeſtâ potes ratione perpendere, quantùm iniquum videatur & abſonum, ſi honor Eccleſiæ, quæ tam grandis libertatis privilegio donata cognoſcitur, in illis immunitatibus, quæ multò prædictis noſcuntur eſſe minores, tuo & tempore decurtetur. Cæterum non ſolùm reliqui ejuſdem Regis prædeceſſores, ſed & progenitores tui exaltationem Eccleſiarum propriam exemplo ſimili reputantes, ſe Chriſtianæ fidei, ſe matris conſtituerunt Eccleſiæ defenſores; & ſtudioſius attendentes, quod Deo, qui eos multæ potentiæ gloria ſublimarat, nihil rependere poterant ſimile; ut tamen oſtenderent ingratitudinis vitio ſe carere. Eccleſias multis dotarunt facultatibus immenſis, donaverunt libertatibus, vel etiam potiùs à qua ipſi omnem poteſtatem acceperant, in libertate debita ſervaverunt, reputantes indignum, ut locus ubi divinum nomen excolitur, ubi CHRISTUS in altaris hoſtia in noſtrorum redemptionem criminum immolatur, alicujus ſubjiciatur oneribus, cum ſit ſupra intellectum hominis honorandus. Si ergo propriæ ſervat propago vitis originem, ſi ſuccus idem ramos vivificat & radicem, vix creditur, ut iiſdem progenitoribus tuis, quibus parificaris honore dominii, patiaris te contrarium moribus & inferiorem virtutum actibus inveniri. Quin imò ſperamus quod gratia bonitatis quæ eiſdem progenitoribus tuis quaſi erat innata, ad tuam derivata perſonam, te nihil permittat efficere quod libertati & honori Romanæ Eccleſiæ & membrorum ejus poſſit in aliquo derogare; cum ſapor fontium conceſſus origini fluentibus in ipſo rivulis non valeat abnegari. Sed ecce audivimus & dolemus, quod cariſſimus in CHRISTO filius noſter Franciæ Rex illuſtris, tu, & alii Barones malorum uſi conſilio Eccleſiam, quæ vos ex utero ſanctificationis regeneravit in filios, ac pro ſalute veſtra immaculatum Agnum offert jugiter Deo Patri, in ſervitutem cupientes redigere, ut jam non liberæ velitis vocari filii, ſed ancillæ; immò ſponſam Regis æterni, qui eos ſuo ſanguine à ſervitute perpetua liberavit, conantes miſerabiliter ancillare, communi ſtatu-

to, val potiùs deſtitutione contra libertatem ipſiue, ſicut dicitur, firmaviſtis, ut homines veſtri viris Eccleſiaſticis, vel Eccleſiarum hominibus in foro non teneantur Eccleſiaſtico reſpondere: quin immò ſi judex Ecclaſiaſticus in eos ob contumaciam excommunicationis ſententiam tulerit, hujuſmodi ſentantiam rerum occupatione ſuarum, vel eorum ad quorum inſtantiam excommunicati fuerant, in contemptum clavium Eccleſiæ, adverſus quas non poſſunt portæ inferi prævalere, relaxare cogatur: & quod deterius eſt, Archiepiſcopos, Epiſcopos & alias perſonas Eccleſiaſticas, & eorum homines ſuper quibuſcumque cauſis civilibus, ordinem juris ſcripti & antiquæ conſuetudinis pervartentes, veſtro parere judicio coartatis, licèt ab antiquis temporibus ea libertate uſque ad hæc tempora in Regno Franciæ obſervata, uſa fuerit Eccleſia Gallicana, ut laici perſonis Eccleſiaſticis & Eccleſiarum hominibus in judicio Eccleſiaſtico reſponderent. Sed ecce convenit, immò ad tui honoris incrementum accedat, quod frequeoter infra pectoris tui arcana revolvens, quod non ſolum prædeceſſores tui, quibus ex honore impenſo Eccleſiæ multiplicis laudis titulus & honoris accrevit, totis eam ſtuduerunt viribus honorare; ſed & multis retroactis temporibus Valentianus Imperator ſuffraganais
„ Mediolananſis dixit Eccleſiæ: Talem in Pon-
„ tificali conſtituite ſede, cui & nos qui guber-
„ namus Imperium ſincerè noſtra ſummittamus
„ capita, & ad ejus monita, dum tamquam ho-
„ mines delinquimus, neceſſario veluti ad curan-
„ tis medicamina recurramus, aures tuas illis ſi
qui te ad afflictionem Ecclaſiarum pravis ſeductionibus nitantur inducere, minimè præbeas, & aa tibi ſuggerentibus quibus animæ detrimantum incurris auditum penitùs interdicas. Hinc eſt quod excellentiam regiam rogandam duximus & monendam, quatenus cum ſignaculum crucis profacturus in ſubſidium Terræ ſanctæ ſusceperis, & perſonam tuam pro Dei & Eccleſiæ ſervitio multis laboribus & periculis deputaveris, ac ob id te oporteat ſumma providere cautela, ne quid à tua ſerenitate contingat fieri, propter quod vas tanti poſſit meriti vacuari, ob divinæ reverentiam majeſtatis & Apoſtolicæ ſedis honorem, ſtatutum prædictum & alia Eccleſiaſticæ contraria libertati, quantum in te eſt revocans, & procurans ab eiſdem Rege & baronibus revocari, ac Eccleſiam Gallicanam in priſtino ſtatu & honore conſervans, eam non moleſtes, nec patiaris ab aliis moleſtari; quin immò viros Eccleſiaſticos indulta tibi cœlitus poteſtate protegens, & defendens, rebelles Eccleſiæ ad ipſius mandatum & unitatem redire compellas: ita quod ex hoc Deum aliquatenus non offendas. Cæterum cum olim felicis recordationis Honorius Papa prædeceſſor noſter in omnes aliqua ſtatuta contra Eccleſiæ libertatem edentes, niſi infra duos menſes ſtatuta ipſa revocent, excommunicationis ſententiam tulerit; & ſuper hoc canonem latæ ſententiæ promolgarit, nos ipſius tenorem tibi ne id tuam ſerenitatem lateat duximus tranſmittendum. Qui talis eſt. *Noveritis quod nos nuper in Baſilica principie Apoſtolorum, præſente cariſſimo in Chriſto filio noſtro F. illuſtri Romanorum Imperatore & ſemper Auguſto, in celebratione Miſſarum, poſtquam capiti ſuo impoſuimus imperii diadema, de conſilio fratrum noſtrorum, accenſis candelis, excommunicavimus ex parte Dei omnipotentis, auctoritate Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli & noſtra, omnes hæreticos utriuſque ſexus, quocumque nomine cenſeantur, & fautores, receptatores & defenſores eorum, necnon & qui de cætero ſervari fecerint ſtatuta, edita, conſuetudines vel potiùs abuſiones introductas contra Eccleſia libertatem, niſi ea capitularibus ſuis infra duos menſes poſt hujuſmodi ſententia publicationem, fecerint amoveri. Item excommunicamus ſtatuarios & ſcriptores ſtatutorum, necnon poteſtates, conſules, rectores, conſiliarios locorum, ubi de cætero hujuſmodi ſtatuta vel conſuetudines edita fuerint vel ſervata, necnon & illos qui ſecundum ea præſumſerint judicare, vel publicam formam ſcribere judicata.*

Datum Viterbii XII. Kalendas Martii, Pontificatus noſtri: Anno IX.

INNOCENTIUS IV.

PONTIFEX CLXXXII.

ANNO DOMINI MCCXLIII.

Anno 1243.

INnocentius IV. Genuenſis Sinibaldus Filiſcus, priùs appellatus anno 1243. Pontifex eſt electus. Patris Juris elogium ob ejus ſingulariter peritiam obtinuit. Commentarios ſcripſit in libros Decretalium Gregorii IX. Celebravit Concilium Lugdunenſe primum adverſus Imperatorem Fridericum. Purpureum Galerum Cardinalibus S. R. E. conceſſit. Obiit anno 1254. (*Magni Bullarii Romani, Tom. I. hujus Editionis Luxemb.* 1727. *fol.* 82.)

Quod Auximani teneantur reficare damna illata, per exercitum Friderici Imperatoris populo Anconitano: Anno 1246.

I. Saracini notizie iſtoriche d Ancona, pag. . . .

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Epiſcopo Anconitano, indevote Deo & Eccleſia.

NONNULLI de Civitate Auximana, poſtquam Fridarico quondam Imperatori damnabiliter adhæſerunt, tùm in hoc potiſſimum moliti experiri ſæviriam, quod Anconitanam Eccleſiam ex diria injuriis affecerior, & jacturis enormibus deformarent; cùm autam propter hoc ipſa Eccleſia, quaſi ad nichilum ſicut accepimus ſit redacta; nos eam debita conſolationis volentas delinere remediis, & ejuſdem perſecutoribus condignè merita compenſare mercedis præſentium auctoritate ſtatuimus, ut dicti Auximani omniaque per ſe ipſos: vel eorum procuratores per exercitum præfati Friderici à tempore; quo ipſe occupavit Marchiam, de jam dictis bonis Eccleſiæ ſunt comſumpta reſtaurare teneantur; nulli ergo conſtiturionis, &c. dat. . . . Non: Idus Maii; Anno quarto.

Faculiatam dat Epiſcopo Anconitano revocandi, quæcumque bona in feudum tenerent Alſini, Auximani, &c.

II. Saracini notizie iſtoriche d Ancona. pag.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Epiſcopo Anconitano.

NE glorientur reprobi ſuæ perverſitatis opera, ſive condignis meritorum ſtipendiis præteritis gementibus filiis Eccleſiæ, quod multis, per illos gravati fuerint detrimentis, deceat

pro-

ANNO 1243.

providentiâ ſedis Apoſtolicæ ſuper hoc ad conſolaoonem meotium ſalubriter providere; ſanè tua inſinuatione percepimus, quod nonnulli Acſini, Senogallienſes, & Auximanæ civitatum & diæceſum prædictarum Eccleſiarum Frederico quondam Imperatori damnabiliter adhærentes, Aoconitanam Ecclsſiam, cujus quidam ex ejus feudatariisque, alii verò cenſuales exiſtuot, turbare diverſis injuriis, & pravis præſumpſerunt affitere nocumentis, ot autem eis digni ſint in diſpendium, quod ab iniquitate ipſorum taliter eſſe p.æſumptum Fraternitati tuæ per tenorem præſentium concedimus facultatem, ut terras, poſſeſſiones, & alia quæ in feudum, ſeu ſub annuo cenſu ipſi ab Anconitana Eccleſia tenerent ad manus, libere revocare valeas, & aliis perſonis conferre Apoſtolicæ ſedis devotis auctoritate præſeotium concedimus facultatem.

III. Ex Anecd. Martene Tom. I. Col. 1029.

Quod Fratres Prædicatores obſequiia Præ'atorum, ac Principum immorantes ſuis ſuperioribus devote obediant.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilectis filiis univerſis Fratribus Ordinis fratrum Prædicatorum in Alemannia conſtitutis, qui Prælatorum aut Principum obſequiis immorantur, vel eidem ſunt modo aliquo deputati, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

IN conſpectu Dei & homioum decens & expediens eſſe dignoſcitur, ut præclara religio, quam fratres veſtri Ordinis prætenduot habitu oſtendatur effectu: in eo præcipuè qui ſe, ſuos, & ſua reliquerunt, obtentu divini nominis, nihil ſibi retineant propriæ voluntatis, ſed obedientiæ jugum cum diſtrictione pertrahant, ut ſic divina propitiante clementia perennis vitæ bravium comprehendant. Cum itaque Apoſtolici dignitas depoſcit officii perſonas divinis adſcriptas laudibus ſpecialiter ad ea quæ ſalutis exiſtuot opportunis temporibus exhortari; univerſitatem veſtram rogamus & obſecramus in Domino Jeſu Chriſto per Apoſtolica vobis ſcripta firmiter præcipiendo mandantes, quatenus præ oculis diligenter habito quid profeſſi fueritis, quando Religionis habitum aſſumſiſtis, omni occaſione poſtpoſita dilectis filiis magiſtro & priori provinciali veſtris, ac eorum vicariis ordinis memorati ſic ſtudeatis reverenter intendere, ac humiliter obedire, quod eis & ceteris fratribus ipſius ordinis vertatur in gaudium & vobis redundet ad cumulum meritorum; alioqoin ne veſtræ inconſultæ voluntatis arbitrium ſit vobis in perniciem, & pacem præfati ordinis ſcandalo damnoſo perturbet, prædictis magiſtro & priori, ac vicariis eorum damus noſtris litteris in mandatis, ut vos ad id per cenſuram Eccleſiaſticam & ſublationem habitus, ac per tranſlationem ad alium ordinem congruentem, monitione præmiſſa, ceſſante appellatione, compellant; Non obſtante aliquo privilegio vel indulgentia, vobis ſeu quibuſlibet aliis ab Apoſtolica ſede conceſſis, de quibus in litteris noſtris plenam, aut expreſſam oporteat fieri mentionem. Datum Lugduni II. Kalendas Decembris Pontificatus ooſtri anno VII.

Privilegiom Civibus Inſulæ Majoricarom,
in poſterum ad lites dirimendas loca rem
ta petere cogantur.

INNOCENTIUS EPISCOPU

*Servus Servorum Dei, Venerabili Fra
Epiſcopo, ac dilectis Filiis Clero, Con
libus, Juratis, & univerſitati Inſu
Majoricarum, ſalutem & Apoſtolica
Benedictionem.*

PRopter maris pericula Inſulam veſtra
undique circumdantis, ac frequentes
ratarum, ac paganorum incurſus ad Terra
firmam diſtantem ab Inſula ipſa fieri par d
centa milliaria, prout aſſeritis, pervenire ſi
gravi diſpendio non poteſtis. Cum itaque no
nulli, ſicùt accepimus ad loca remota, ſæ
vos citari procurent, & propter impedimen
præmiſſa litibus cedere, ſeù cum Adverſar
damnoſas inire cogamini pactiones. Nos o
tentu Cariſſimi in Chriſto filii noſtri illuſtris R
gis Aragonom, qui favente divinæ virtutis a
xilio dictam inſulam de manibus Paganoru
eripuit, & pro vobis Apoſtolicam gratiam p
ſpeciales Litteras imploravit, diſpendiis veſt
in hac parte occurrere ſollicitudine patern
volentes, auctoritate vobis præſentium ind
gemus, ut per litteras Apoſtolicæ Sedis a
Legatorum ejus, quæ de ipſa Inſula, & I
dulgeotia hujuſmodi plenam, & expreſſam non
cerint mentionem extra eandem Inſulam,
pèr bonis, quæ infra ipſam habebitis vos,
aliquis veſtrum non poſſitis de cætero ab a
quibus conveniri dummodò parati ſitis ibide
coràm competenti Judice de vobis conquere
tibus Juſtitiæ plenitudinem exhibere. Nu
ergò omninò hominum liceat hanc pagina
noſtræ conceſſionis infringere, vel ei auſu
merario contraire. Si quis autem hoc atten
re præſumſerit, indignationem omnipoten
Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtoloru
ejus ſe ooverit incurſurum.

Datum Logduni prid. Idus Maii Pontific
tus noſtri aono ſeptimo.

Quâ Epiſcopo Genevenſi permittit omnibus
lis qui eum vel ejus Diœceſis Eccleſias m
rore afficiunt, ſacris myſteriis interdicere.

INNOCENTIUS EPISCOPUS

*Servus Servorum Dei, Venerabili Frat
Epiſcopo Gebennenſi, ſalutem & Apoſto
cam benedictionem.*

PEtitio tua nobis exhibita cootinebat qu
nonnulli Nobiles & Barooes tuæ diœceſis
bona Eccleſiarum ipſius diœceſis manus avid
extendentes, bona ipſa frequenter diripiunt
Eccleſias ipſas & perſonas eccleſiaſticas ac
etiam gravibus afficiunt injuriis & jacturis.

Quare nobis humiliter ſupplicaſti, ut ſuper h
adhibere ſalubre remedium curaremus. Tuis i
tur ſupplicatiooibus inclinati, præſentium tibi a
ctoritate concedimus, ut tales quod ab hujuſmo
deſiſtant injuriis per excommunicationis in p
ſonas & in terras eorum interdicti ſententi
mediante juſticia valeas cohercere.

Non obſtante ſi aliquibus à ſede Apoſto
ca ſit indultum quod interdici vel excommu

ANNO 1243.

cari non poſſint, vel terræ eorum ſupponi eccleſiaſtico interdicto, ſeu quod non poſſint conveniri coram ordinario vel alio quocunque judice per litteras ſedis ipſius quandiu parati fuerint coram deputatis eis ab eadem ſede judicibus reſpondere abſque ſpeciali dictæ ſedis mandato faciente plenam de indulto hujus-modi mentionem, ſive aliqua alia indulgentia prædictæ ſedis generali vel ſpeciali de qua vel cujus toto tenore oporteat in noſtris litteris mentionem fieri & per quam effectus præſentium impediri valeat vel differri.

Datum Lugduni, III. Cal. Aprilis, Pontificatus noſtri anno octavo.

Johannes Pann.

VI. Ex MSS. P. Prædi. it Rothomagenſium.

Quod nulli ex Fratribus Prædicatoribus liceat in electionem vel poſtulationem de ſe factam ad Epiſcopatum, vel alias dignitates invitis ſuperioribus, conſentire. Quodque nullus Archiepiſcopus nec Apoſtolicæ ſedis Legatus, aliquem de fratribus ad Epiſcopatum vel alias dignitates aſſumere præſumat.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilecto filio Magiſtro ordinis Fratrum Prædicatorum ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

PEtitio tua nobis exhibita continebat, quod cum aliqui fratres tui ordinis in aliquibus Eccleſiis in Epiſcopos eliguntur vel poſtulantur: iidem fratres, licet proprium velle non habebant aut nolle propter hoc quod renunciaverunt mundo & propriæ voluntati, & per ſe nequeant conſentire, tamen irrequiſitis prioribus ſuis provincialibus, quorum licentia & Teſtimonium eſſent in talibus requirenda, dum electionibus, ſive poſtulationibus de ſe factis temere conſentiunt, & locorum Archiepiſcopi fratres ipſos in Epiſcopos aſſumere ac ordinare præſumunt: propter quod plerumque in eodem ordine ſcandalum generatur, ſuper quo provideri per ſedem Apoſtolicam humiliter poſtulaſti.

Cum autem prædictum ordinem, cum ſit rectæ vitæ ſpeculum, ſalutiferæ converſationis exemplar, velimus ſemper de bono in melius, Deo propitio, proſperari: auctoritate præſentium de ſpeciali gratia diſtrictius inhibemus, ut nulli præfati ordinis fratres, ſi eos in Epiſcopos eligi, aut poſtulari forte contigerit electioni ſive poſtulationi de ſe factæ audeant conſentire, nec aliquis Archiepiſcopus, ſeu quicumque alius prælatus, vel etiam Legatus ſedis ipſius dictos fratres, niſi de tua, vel ipſorum priorum provincialium, qui pro tempore fuerint, licentia & conſenſu, aut ſedis ejuſdem ſpeciali mandato ad Epiſcopatus & alias dignitates extra dictum ordinem aſſumere, vel ordinare præſumat.

Nos enim decernimus irritum & inane quicquid contra inhibitionem hujuſmodi à quibuſcumque contigerit attentari auctoritate Sedis Apoſtolicæ ſemper ſalva. Nulli ergo &c. Datum Peruſii III. Id. Julii, Pontificatus noſtri anno IV.

Similes poſtmodum Litteras dedit Clemens Papa IV. Viterbii III. Calendas Junii Pontificatus ſui anno IV.

ANNO 1243.

VII. Extracta ex Manuſc. parvo Bullario Conventus S. Crucis Pariſienſis.

Ordo ſanctæ Crucis Huyenſis Leodienſis Diœceſis, approbatus & confirmatus per Innocentium IV. ſub Regula S. Auguſtini & Conſtitutionibus Fratrum Prædicatorum.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei Dilecto filio Electo Leodienſi ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

CUm dilecti filii prior & fratres Sanctæ crucis Leodienſis Dioeceſis ſupradictæ ſecundum Regulam ſancti Auguſtini & quaſdam Inſtitutiones fratrum prædicatorum, ſicut aſſerunt, Domino famulari nobis humiliter ſupplicaverint, ut ipſis utendi Divinis officiis & inſtitutionibus eorumdem licentiam largiremur, ita tamen quod album habitum deferre valeant, ac poſſeſſiones recipere, ſi eis pietatis intuitu à Chriſti fidelibus conferantur. Volentes igitur in hac parte tibi deferre, qui eorum Dioeceſanus exiſtis, diſcretioni tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus quatenus eiſdem authoritate noſtra poſtulata concedas, ſi videris expedire. Datum Lugduni decimo Kalendas Novembris, Pontificatus noſtri anno ſexto.

Sequitur Littera executoria Electi Leodienſis ſuper commiſſione ſibi facta.

HEnricus Dei gratia Leodienſis Eccleſiæ Electus Dilectis filiis priori & fratribus Sanctæ Crucis extra muros oppidi Huyenſis noſtræ Dioeceſis ſalutem in Domino. Noveritis, quod cum in anno à Nativitate Domini milleſimo duceenteſimo quadrageſimo octavo ultima die menſis Novembris recepimus per manus veſtras quaſdam Litteras Apoſtolicas à Sanctiſſimo in Chriſto Innocentio quarto Divina providentia nobis ſpecialiter directas quarum tenor de verbo ad verbum noſcitur eſſe talis: Innocentius Epiſcopus Servus Servorum Dei etc. ut proximè ſupra. Super quod mandatum Apoſtolicum nos qui de approbatione & confirmatione ordinis *Cruciferorum ſub titulo Sanctæ Crucis* per certa indulta Apoſtolica veriſſimè ſumus informati, voſque fons, & tanquam Caput totius ordinis memorati in Loco veſtro propè Huyum noſtræ Leodienſis Diœceſis per Sedem Apoſtolicam inſtitui, & quia Eccleſiam Chriſti fidelibus temporibus noſtris diligenter affectamus augmentare, ac etiam vos Crucis ſervitores ob reverentiam cruciferi, in cujus titulo & paſſione eſtis vos reverenter ſignati, in veſtris bonis affectionibus & contemplationibus conſervare Divinis per noſtrum conſilium cum matura & diſcreta deliberatione, viſa & conſiderata ſupplicatione veſtra in litteris Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri Papæ, noſtræ conſenſu & ſpecialiter ad experientiam noſtram commiſſa, etiamque Beati Auguſtini Regula approbata, viſiſque Inſtitutionibus fratrum Prædicatorum, inter quos prædictas inſtitutiones plurima Capitula cum prologo præcedenti, videlicet, *Quoniam ex præcepto Regulæ iubemur habere* cor unum, & *animam unam in Domino* etc. ad uſum veſtrum, (prout nobis promiſiſtis) in eodem libro compilantur, qui Liber Inſtitutionum, ſeu ſtatutorum nuncupatur, in quo primo determinat de officio Eccleſiæ, & Inclinationibus, de ſuffragiis mortuorum, de jejuniis, de cibo & colatione, de Inclinationibus, de infirmis & minutione; de Lectis & veſtitu, de raſura & ſilentio, de

reci-

ANNO 1248.

recipiendis novitiis & eorum inſtructione, de profeſſione quæ primò debet fieri ab omnibus profitentibus in quibuſcumque Domibus exiſtentibus Priori Huyenſi, prout in dicta Conſtitutione plenius continetur de levi culpa, de gravi culpa, de graviori, & graviſſima culpa, de apoſtatis, de Domibus concedendis & conſtruendis, de electione priorum, qui omnes per Priorem Huyenſem tenentur confirmari & inſtitui, de electione Definitorum Capituli generalis, de Capitulo quotidiano, de Capitulo generali quod quolibet anno in Huyenſe celebratur, ad quod Capitulum omnes priores . . . . vel procuratores Domus ſuæ, ſive Conventus convenire ſunt aſtricti. De viſitatoribus qui per priorem Huyenſem committuntur niſi de ſe voluerit viſitare, & priores exules ſuper filias domus, ſecundum quod in dicta Conſtitutione continetur. De Itinerantibus, de Converſis, ſub quibus Inſtitutionibus, ſeu Conſtitutionibus præmiſſis vobis & ſucceſſoribus veſtris, omnibuſque aliis fratribus habitum deferentibus ſanctæ Crucis, & à Domo veſtra dependentibus, in quibuſcumque locis exiſtentibus tam præſentibus quàm futuris utendi de Divinis officiis & Inſtitutionibus præmiſſis, ac etiam tenendi poſſeſſiones in communi ſi à Chriſti fidelibus vobis, & omnibus membris veſtris intuitu pietatis conferantur, authoritate Domini noſtri Papæ in hac parte nobis commiſſa concedimus facultatem, atque pro temporibus futuris vos, & ſucceſſores veſtros in perpetuum ſecundum Conſtitutiones, ſeu Inſtitutiones præmiſſas & Regulam B. Auguſtini memoratam regulariter vivere autoritate præmiſſa per præſentes concedimus, in cujus rei teſtimonium præſentem paginam ſigillo noſtro fecimus inſigniri. Datum in Caſtro noſtro Huyenſi Anno gratiæ milleſimo ducenteſimo quadrageſimo octavo, ultima die menſis Decembris.

ALEXANDER QUARTUS PONTIFEX CLXXXIII.

ANNO 1254.

ANNO DOMINI MCCLIV.

ALexander Anagninus, antea Raynaldus, vel Rolandus nuncupatus Innocentium excepit, ſub quô Guelphorum, & Gibelinorum turbis Italia æſtuabat. Obiit anno 1261. Pontificatus Sexto. (*Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Editionis Luxemb.* 1727. *fol.* 106.)

I. Ex Anecd. Martene Tom. I. Col. 1059.

Revocatio quarundam literarum, & ſententiæ ab Innocentio IV. latæ in Regulares: anno 1254.

ALEXANDER EPISCOPUS,

Venerabilibus univerſis Archiepiſcopis & Epiſcopis ac dilectis filiis abbatibus, prioribus, decanis, Archidiaconis, Archipresbyteris, & aliis Eccleſiarum Prælatis, & cæteris perſonis Eccleſiaſticis tam ſæcularibus quàm regularibus, cujuſcumque ordinis & profeſſionis exiſtant, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

NOn inſolitum eſt neque novum, ut ea quæ per occupationem vel in feſtinantia fiunt, pro eo quod congruè lineam deliberationis præterreunt, in propenſioris conſiderationis reducantur examen, ut rectiora & elimatiora per attentionem plenioris diſcuſſionis emanent. Sanè quædam ab Apoſtolica Sede tempore felicis recordationis Innocentii Papæ IV. prædeceſſoris noſtri litteræ proceſſerunt; in quibus ipſe univerſis religioſis cujuſcumque profeſſionis vel ordinis exiſtant, diſtrictè in virtute ſanctæ obedientiæ injungebat, ut Parochianos alienos diebus Dominicis & feſtivis non reciperent de cetero in ſuis Eccleſiis ſeu Oratoriis temerè ad divina, nec ipſos ullatenus ad pœnitentiam admitterent, ſine ſuorum Licentia Sacerdorum: nec eis in ſuis prædicarent Eccleſiis ante Miſſarum Solemnia, pro quibus audiendis prima diei parte iidem parochiani conſueverunt, & debent in ſuis Eccleſiis convenire: nec ſermones etiam ſolemnes facerent illa hora, ſed nec ad prædicandum ſolemniter ad Parochias alienas accederent niſi eſſent ab earum ſacerdotibus invitati; vel ſaltem niſi ſe ad id humiliter peterent & obtinerent admitti; nec ea die qua Dioceſanus Epiſcopus vel alius loco ejus prædicaret ſolemniter maximè in Eccleſia cathedrali, aliquis ipſorum in eadem civitate vel loco præſumeret prædicare. Si verò in caſu licito Parochianum alterius eos in ſuis Eccleſiis recipere ad ſepulturam contingeret, omniumque obtentu conſequerentur hujuſmodi ſepulturæ portionem canonicam, vel non requiſiti infra octo dies à tempore receptionis eorum Epiſcopo vel Sacerdoti de cujus Parochia mortuus eſt aſſumptus exhibere curarent. Si autem aliquis religioſorum ipſorum hujuſmodi tranſgreſſor contra prædicta vel aliqua prædictorum venire præſumeret, præter inobedientiæ vitium & excommunicationis ſententiam, quam eum incurrere volumus ipſo facto, gradus ſui periculo ſubjaceret, & nihilominus à Dioceſano ad præmiſſa & ſingula obſervanda per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione remota, diſtrictius cogeretur, nullis ei contra hujuſmodi indulgentiis & privilegiis Apoſtolicis valituris. Verum quia ſuper præmiſſis Litteris cogitare attentius & ſtudioſius deliberare proponimus pacis commodum, & quietis ſolatium Eccleſiis & perſonis Eccleſiaſticis potiſſimè cupientes præfatas litteras & ſi quæ aliæ ſuper prædictis vel eorum aliquo contra præfatos religioſos & aliquos ex ipſis, generaliter & ſpecialiter, præter formam communem & ſolitam proceſſere, ac mandata ſeu præcepta facta in eis, vel earum auctoritate duximus penitus revocanda. Ideoque univerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus per hujuſmodi litteras vel occaſione mandatorum ſeu præceptorum aut ſententiæ quam continent, nihil prorſus agatis cum nullam deinceps efficaciam habeant vel vigorem.

Datum Neapoli XI. Calendas Januarii Pontificatus noſtri anno primo.

II. Ex Anecd. Martene Tom. I. Col. 1060.

Quod nullus fratrum Prædicatorum alii poſſit peccata confiteri, quàm ſuis Prælatis, niſi urgente neceſſitate: anno 1254.

ALEXANDER EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilectis filiis univerſis fratribus Ordinis Prædicatorum Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

CUm magiſter & Priores Ordinis veſtri more periti medici vinum & oleum ſciant infundere vulneribus ſauciatis, auctoritate vobis præſentium inhibemus, ne aliquis veſtrum aliis quàm Prælatis ſuis peccata ſua confiteri præſumat niſi neceſſitatis urgente periculo, vel niſi forſan dictus magiſter vel Prior proprius alicui fratri licentiam

ANNO 1255.

dederit fratri alteri ejuſdem Ordinis confitendi. Nulli ergo &c.

Datum Neſpoli VIII. Calendas Martii Pontificatus noſtri anno primo.

III. Ex Anecd. Martene Tom. I. Col. 1061.

Quod Fratres Prædicatores & Minores in Diœceſibus eorum conſtituti, vel qui ad præſentiam Prælatorum pervenerint permittantur uti liberè ſuis obſervantiis, ſtatutis & Iodulgentiis Apoſtolicæ Sedis: anno 1255.

ALEXANDER EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, venerabilibus fratribus Archiepiſcopis & Epiſcopis, & dilectis filiis Abbatibus prioribus, decanis, Archidiaconis, præpoſitis, archipreſbyteris & aliis Eccleſiarum prælatis Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

PAtris æterni benignitas pro ſui nominis attollenda gloria, & fidelium procuranda ſalote inter perſonas plurimas divinis obſeqoiis deputatas viros in Eccleſia ſua ſancta conſtituit converſationis & vitæ honeſtate conſpicuos, ac ſcientiæ titulis inſigniios. Hi ſunt dilecti Deo & hominibus fratres ordinis Prædicatorom & minotum, qui ſuum ſemper affectum ad amorem cœleſtium dirigentes, virtutem nominis divini per orbem terræ publicant, & pro chriſtianæ religionis ampliando cultu vigili attentione deſudant. Hi ſunt qui vitam & merita Beatiſſimi Pauli Apoſtoli contemplantes gloriantur in ſola cruce Domini, ſpernendo mundi ſolatia pro deliciis Paradiſi. Hi ſunt qui hoſtes animæ per ſcutum fidei & loricam juſtitiæ & glsdinm Spiritus, ſalutis galeam & haſtam perſeverannæ debellantes, obtinere ſataguot, ut catholicis nniverſis fidei, ſpei & charitatis augmenta proveniant, ac perfidis veritatis via pateat, & hæreticæ pravitatis ioſania evaneſcat.

De tantorum ſiquidem meritorum provenit caritate, quod vos fratres eoſdem effectu fincerriſſimo in Chriſto diligimus, & ipſos ubiqoe terrarum ſtatu gandere pacifico affectamus, pro re indigna & nimis amara ducentes, ſi quis de nnmero fidelium, & potiſſimè prælatorum, eos aliquibus turbat injuriis vel offenſis. Rogamus itaque devotionem veſtram, & per Dei miſericordiam obſecramus, per Apoſtolica Scripta vobis mandantes, ac in remiſſione peccaminum injungentes, quatenus illos qui ſunt in veſtris civitatibus & dioceſibns conſtituos, ſeu qui in præſentiam veſtram quandocumque pervenerint pro divina & noſtra reverentia affabiliter ac benigne recipere, ac eos veſtræ caritatis ſtudeatis affluentia confovere permittendo ipſos uti liberè regularibus eorum obſervantiis & ſtatutis per Sedem Apoſtolicam approbatis, ac etiam indulgentiis & litteris quas circumſpecta pietas ſedis ejuſdem eis olim conceſſiſſe dignoſcitur de gratia ſpeciali. Ceterum prædictos fratres de favoris veſtri plenitudine plenius honorantes, eis liberaliter concedatis, ot quæ ſunt opportuna pro animarum ſalute ab eis auctoritate ooſtra liberè valeant exerceri, præſertim enm ipſi cordi habebant miniſterium ſuum ita landabiliter & prudeoter exſequi, quod exiode apud vos poſſint ſinceram & ſtabilem benevolentiam promereri. Preces autem ooſtras quas vobis ex intimo cordis affectu dirigimus, ſic adimpleat veſtra ſinceritas quod propter hoc vobis gratioſi favoris præmia opportuno tempore compenſemus.

Datum Neapoli V. Idus Aprilis, Pontificatus noſtri anno I.

ANNO 1256.

IV. Ex Anecd. Martene Tom. I. Col. 1066.

Quod Miniſter Generalis Fratrum Mioorum, Obligatos Ordini Fratrum Prædicatorum noo recipiat: anno 1256.

ALEXANDER EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilectis filiis generali Miniſtro & fratribus ordinis minorum ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

QUo vos in Chriſto ſinceriori caritate diligimus, eo plenius ut in cunctis providi ſitis & vigiles affectamus, turbationis oon modicæ ſpiritum aſſumentes, ſed de vobis quandoqoe contrarium ad nos relatu perveniat aliquorum. Sane ammirantes accepimus quod vos non abſque offenſa rectitudinis, quæ in veſtris dicitur actibus haberi continuè ſpecialis, fratres Prædicatores & eorum ordini obligatos frequenter ad veſtrum recipiatis ordinem, unitatem ſpiritus in pacis vinculo noo ſervaotes. Verum cum ex hoc ſciſſuræ poſſint & ſcandali oriri materia, quæ ſolatium pacis æternæ quærentibus debet omnimodis exiſtere peregrina, univerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta in virtute obedientiæ firmiter præcipiendo mandamus, quatenus tam fratres eoſdem, quàm eorum ordini voto vel juramento etiam obligatos nullatenus de cetero prætextu indulgentiæ alicojus ſeu aliquarum Litterarum obtentarum à ſede Apoſtolica vel etiam obtinendarum in poſterum, quæ de præſenobus expreſſam non fecerint mentionem, niſi prioris iui petita & obtenta licentia, recipere præſumatis: Alioquin decernentes irritum & inane quidquid per vos in hac parte contra præceptum noſtrum conögerit attentari, præſentium auctoritate ſtatuimus, ut hujuſmodi præſumptores incurrant excommunicationis ſententiam ipſo facto, à qua nunquam abſolvi valeant, niſi ſe apud Sedem Apoſtolicam perſonaliter repræſentent, ab ea ſicut ſibi viſum fuerit abſolvendi. Nulli ergo &c.

Datum Lateranis III. Nooas Maji, Pontificatûs noſtri anno II.

Similes dedit idem Pontifex Litteras ad Fratres Eremitas Ordinis S. Auguſtini & ſancti Guillelmi Viterbii III. Nonas Martii Pontificatus ſui anno IV.

V. Ex Anecd. Martene Tom. I. Col. 1067.

Ne quis apud Fratres Minores recipiatur ad profeſſionem ante annuam probationem, anno 1256.

ALEXANDER EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei dilectis filiis generali Miniſtro & fratribus ordinis fratrum minorum Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

NOn ſolum in favorem converſi, ſed etiam monaſterii probationis tempus à Sanctis patribus eſt indultum, ut ille aſperitates iſtius & iſtud mores illius valeat experiri. In regula quoque beati Benedicti præcipitur ut ad converſionem ooviter venienti non facilis tribuatur ingreſſus: Sed ſicut docet Apoſtolus num ſit ex Deo Spiritus comprobetur; & dura & aſpera per quæ itur ad Deum exponantur. Præterea in eadem regula ſubjungitur; & dicatur ei; Ecce lex ſub qua militare deſideras, ſi eam obſerva- Reg. Sancti Bened. cap. 58.

ANNO 1256.

re potes, ingredere; alioquio liber veoiſti, liber diſcede. Inſuper felicis recordationis Gregorius Papa Prædeceſſor noſter ſtatuit, ut poſiti in probatione oovitii ante ſuſceptum religionis habitum qui dari profitentibus conſuevit, ſeu ante profeſſionem emiſſam ad ſtatum priſtinum redire poſſint liberè infra annum & ad omnem ambiguitatem penitus amovendam, cum in quibuſdam Locis religioſis novitiorum babitus non diſtinguatur àb habitu profeſſorum, profeſſionis tempore benedicantur veſtes, quæ profitentibus conceduntur, ut novitiorum, ac profeſſorum hsbitus diſcernatur. Licet igitur Zelum animarum habentes, eas lucrari Domino ſollicitè cupiſtis, quia tamen decet & expedit, ut conſcienoæ puritatis non deſit judicium rationis ne unde ſpiritualis profectus quæritur, inde ſaloris diſpendium ſubſequatur, vobis de fratrum oostrorum conſilio in virtute obedientiæ ſub pœna excommunicationis auctoritate præſcotium diſtrictius inhibemus, ne ante annum probaoonis elapſum, qui eſt maxime in ſubſidium fragilitaos humanæ regulariter inſtiutus, quem quam ad profeſſionem veſtri Ordiois, ſeu renunciationem ſeculi faciendam recipere præſumatis, nec conſtitutum in probaoone novitium aliquatenus impedire, quominus infra eumdem annum probationis, ad aliam religionem quam maluerit tranſeat ſicut de ſua proceſſerit liberè voluntate. Non obſtantibus ſtatuto contrario, ſi quod à vobis eſt editum, quod irritum decernimus & inane, vel aliquibus litteris à ſede Apoſtolica impetratis ſeu etiam impetraodis, quæ de præmiſſis expreſſam non fecerint mentionem. Quod ſi forte contra hujuſmodi noſtram inhibitionem quemquam recipere præſumenos decernimus eum qui taliter receptus fuerit nullatenus eſſe veſtro ordini alligatum, voſque à receptione quorumlibet ad profeſſionem ejuſdem ordinis fore ipſo facto ſuſpenſos, & inſuper pœnæ ſubjiciendos, quæ fratribus ipſius ordinis pro culpis infligi gravioribus conſueveterit. Nulli ergo &c.

Datum Lateranis III. Nonas Maji Pootificatus noſtri anno II.

VI. Ex Anecd. Martene Tom. I. Col. 1068.

Quod nullus Prælatus poſſit Fratres Prædicatores ad ſecum manendum, & ſua negotia procuranda aſſumere: anno 1256.

ALEXANDER EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei dilectis filiis Magiſtro & fratribus Ordinis Prædicatorum Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

PEtitionibus veſtris tam piis quam providis paternæ benignitatis gratia, quæ filiis utiliora proſpicit, aſſenſum benivolum impendentes, ut nullus legatus niſi de latere noſtro miſſus auctoritate litterarum ſedis Apoſtolicæ ſpecialem de præſentibus non facientium mentionem, aut Prælatus aliquis de fratribus veſtri ordinis ad ſua ſeu Eccleſiæ ſuæ negoria procuranda, vel ſecum manendum, aliquos aſſumere valeat, niſi quos prior provincialis ipſorum tamquam idoneos & diſcretos ſibi duxerit, quoſque ſubjacere volumus ordinis diſciplinæ auctoritate vobis præſentium indulgemus. Nulli ergo &c.

Datum Lateranis II. Idus Maji Pontificatus noſtri anno II.

URBANUS QUARTUS PONTIFEX CLXXXIV.

ANNO DOMINI MCCLXI.

URbanus Trecenſis, nomine Jacobus Pantaleo, obſcuro genere ortus, ſucceſſit Alexandro IV. anno 1261. Crucem contrà Manfredum, qui ſe Siciliæ Regem fecerat Pontificibus infeſtum, ſumi juſſit. Dein Orverum ſecedens Carolum Comitem Andegavenſem in Italiam vocavit, utriuſque ſiciliæ Regem illum facturus. Feſtum poſteà Corporis Chriſti, quia in Longobardiâ ſacrificio incredulo ſacris operante ſanguis ex Hoſtia profluxerat, inſtituit. Obiit anno 1264. (*Magni Bullarii Romani, Tom. I. hujus Editionis Luxemb.* 1727. *fol.* 120.

Collegia Begghinarum, & Reclusarum Diœceſis Leodienſis in ſuam poteſtatem ſuſcipit, anno 1261.

URBANUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei, univerſis Collegii Begghinarum, & Recluſarum Leodienſis Diœceſis, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

SEdes Apoſtolica devotas, & humiles filias ex aſſuetæ pietatis officio propenſius diligere conſuevit, & ne pravorum hominum moleſtiis agitentur, eas tamquam pia mater ſuæ protectionis munimine confavere.

Es propter dilectæ in Chriſto filiæ veſtri poſtulationibus annuentes, perſonas veſtras & Loca, in quibus ſub communi vita degiſtis cum omnibus bonis, quæ io præſentiarum rationabiliter poſſidetis, aut in fururum juſtis modis, Domino dante, poteritis adipiſci, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimos & præſtatis ſcripò patrocinio communimus. Nulli ergò omninò hominum hanc paginam noſtræ protectioois liceat infringere, vel ei auſu temerario contraire, ſi quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotenos Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ſe noverit iocurſurum. Datum Viterbii nonis Julii Pontificatus noſtri anno primo.

Alterum in favorem Begghinarum Leodienſium: anno 1261.

URBANUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei dilecto filio Decano Leodienſi ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

Plum eſſe dignoſcitur, ut gloriantibus malitia per oos taliter obſiſtatur, qui repreſſis eorum inſultibus vacantes Divino cultui liberiùs poſſint in obſervanoa mandatorum

ANNO 1265.

Domini delectari. Cum itaquè dilectæ Filiæ Beghinæ & Recluſæ Leodienſis Diocefis à nonnulis, qui nomen Dei recipere in vacuum non formidant, proot accepimus, diverſis affligantur moleſtiis, ea preſſuris, nos earum providere quieti, & malignorum malitiis obviare volentes, diſcretioni ibus per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenùs præfatis Beghinis adverſus raptorum, prædonum, & invaſorum audaciam efficaci præſidio defenſionis aſſiſtens, non permittas ipſas in perſonis, & Bonis ſuis, ac litibus moleſtari, moleſtatores hujuſmodi per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſitâ, compeſcendo, præſentibus poſt triennium minimè valituris.

Datum Viterbii quinto Idus Julii Pontifi atus noſtri anno primo.

ANNO 1265.

CLEMENS QUARTUS,

PONTIFEX CLXXXV.

ANNO DOMINI MCCLXV.

CLemens Gallus anno 1265. priùs Guido Groſſus vocatus, arma tractaverat, dein juri operam dedit: Uxore mortuâ, Cardinalis in Angliam miſſus, abſens Papa electus, & Viterbii coronatus eſt. Trium annorum, & decem menſium fuit Pontifex. (*Magni Bullarii Romani, Tom. 1 hujus Editionis Luxemb.* 1727. *fol.* 133.)

I. Ex Spicil. l'Achesi Tom. 3. Pag. 648. nova edit.

Declarat ac decernit Angliæ Regem, ac Filium ejus Edmundum Regni Siciliæ veros nunquam fuiſſe poſſeſſores. anno 1265.

Littera CLEMENTIS Papæ IV.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

OLim Regno Siciliæ ad diſpoſitionem & ordinationem Apoſtolicæ Sedis, ad quam ſpecialiter pertinet cum juribus, diſtrictibus & pertinentiis ſuis plenè, ac liberè devoluto, ac Sede ipſa circa ſtatum ipſius Regni ſollicitè cogitante, illiuſque Regimen alicui Catholico, & devoto Principi capiente committere, qui ad laudem Dei honorem, & pacem Eccleſiæ, ac tranquillitatem, & profectum fidelium ipſius Regni ejus ſolio præſideret, tandem inter Sedem ipſam, & clatiſſimum in Chriſto filium noſtrum Henricum Illuſtrem Regem Angliæ, de Regno ipſo in ſeudum dilecto filio nobili viro Eadmundo ejuſdem Regis nato, ſub certis conditionibus concedendo habitus eſt tractatus. Et quia Rex ipſe multa ergà Romanam Eccleſiam devotione refulget, ſuumque genus fidei ſemper claruit puritate, providit tunc Sedes ipſa, cum eodem Rege tractatum hujuſmodi conſummare, undè relato, & expoſito ex parte ipſius Eadmundi felicis Recordationis Alexandro Papæ quarto prædeceſſori noſtro, quod dilectus filius Magiſter Albertus, Notarius noſter tunc Apoſtolicæ Sedis Legatus eidem Eadmundo & hæredibus ſuis prædictum Regnum Siciliæ, ac totam terram quæ eſt citra Farum, uſque ad confinia terrarum ipſius Eccleſiæ Romanæ cum omnibus juribus, honoribus, diſtrictibus, & pertinentiis ſuis (exceptis civitate Beneventana, cum ipſius Juribus, & pertinentiis univerſis) in ſeudum de ſpeciali auctoritate, & mandato felicis recordationis Innocentii Papæ quaſi prædeceſſoris noſtri conceſſerat, ſalvis Libertatibus, & immunitatibus Eccleſiarum prædictorum Regni, & terræ, tam in electionibus, quàm in aliis ſpectantibus ad eaſdem.

Quodque idem Innocentius Prædeceſſor conceſſionem hujuſmodi ſupplendo defectum ſi quis in ea fuerit de plenitudine poteſtatis authoritate Apoſtolica confirmarat, eidem Eadmundo Regnum, & terram predicta in ſeudum de novo concedens, prout in ſuis Litteris dicebatur pleniùs contineri: Præfatus Alexander prædeceſſor, conceſſionem, & confirmationem hujuſmodi ſub conditionibus in Privilegio Apoſtolico indè confecto expreſſis, ratas & gratas habeas, ipſas de Fratrum ſuorum approbavit conſilio, & aſſenſu, & ſub eiſdem conditionibus, illas auctoritate Apoſtolica innovans, Regnum, & Terram predicta cum omnibus Juribus, & pertinentiis ſuis, de Fratrum ipſorum conſenſu dicto Eadmundo ac ejus hæredibus utriuſque ſexus, in ſeudum ſub eiſdem conditionibus perpetuò conceſſit, & etiam confirmavit. Reſervavit autem expreſſè in eodem privilegio ſibi, & in ſua voluntate, & poteſtate remanſit, dicere, pronunciare vel proferre in ſcriptis, vel ſinè ſcriptis, de conſilio vel ſine conſilio Fratrum ſuorum prædictis Rege, & Eadmundo, ac alio etiam quocumque, cujus forſitan intereſſet, nequaquam vocatis, & abſque omni Juris ſolemnitate, approbationem, innovationem, conceſſionem, & confirmationem hujuſmodi, quas præfatis Eadmundo, & heredibus, ſub certis conditionibus faciebat, vacuas omnino eſſe nullumque robur, vel valorem habere, aut revocare, caſſare, & irritare ipſas, & caſſas, & irritas nuntiare, ſi memoratus Rex, quaſdam ex dictis conditionibus, ſtatutis, terminis non impleret, ita quod poſt hujuſmodi pronuntiationem, ſeu irritationem, vel dictum præfatæ approbationis innovatio, conceſſio & confirmatio, nullius eſſent, vel haberentur efficaciæ, vel momenti.

Et licèt prædicta Sedes plurimum affectaverit, adhibendo quam potuit diligentiam, quod ipſius Regni negotium pietatis Rege ac Eadmundo proſequentibus illud, laudabiliter, proficeret, & per illorum ſtudia, & auxilia ſucceſſibus convaleſceret proſperis, & proceſſibus promoveretur optatis, idque diutius exoberante, circa ipſos Apoſtolica gratia, non ſine innumeris, & magnis diſpendiis, gravibuſque periculis, & dolenda jactura ejuſdem negotii exſpectarit, eis tamen omnino deficientibus, nec opem, aut operam promotioni dicti negotii præbentibus opportuna, neque conditiones adimplentibus ſupra dictas, ipſum negotium ſperatis ſuffragiis non adjutum, & continuis impugnatum adverſis, profectum non habuit, ſed multis debilitatum defectibus periculoſè languit, Eccleſia incurrente ac ſuſtinente per hoc maxima detrimenta.

Quia igitur manifeſtum eſt, & notorium, prædictas non fuiſſe conditiones impletas, & liberum eſt nobis, & in noſtra voluntate, ac poteſtate conſiſtit, eiſdem conditionibus non impletis, dicere pronuntiare in ſcriptis, vel ſine ſcriptis, de conſilio, vel ſine conſilio fratrum noſtrorum, prædicto Rege, ac Eadmundo, & quocumque alio non vocatis, & abſque omni Juris ſolemnitate, præfatas approbationem, innovationem, conceſſionem & confirmationem vacuas prorſus eſſe, aut revocare

ipſas

ipſas, & irritas nuntiare, ſicut in ipſo Privilegio eſt expreſſum: Nos habi o nihilominus fratrum noſtrorum conſilio, & aſſenſo auctoritate Apoſtolica ſententialitèr dicimus, pronunoamus, & profcrimus, prædictas apptobationem, innovationem, cooceſſionem, & conſirmationem vacuas eſſe omninò, nullumqoe cobur, vel valorem habere, ac cevocamus, caſſamus, & irritamus eaſdem & caſſas, & irritas nuntiamus, ita quod deinceps, nollius ſint, vel habeantur efficaciæ, ſeu momenti.

Memorata verò conceſſio, quæ de Regno, & Terra præfatis à prædicto Notario & ejuſdem conceſſionis confirmatio, ac nova de illis cooceſſio, quæ à dicto Ionocentio Papa de Fratrum ſuorum conſilio, nominato Eadmundo, & ejus hæredibus, factæ ſuiſſe dicantur, in nullo ſibi prodeſſe, ac nullom conferre Jus, nullamque utilitatem eidem præſtare poſſooc, nec ullum commodum, auc adminiculum, vel ſavorem, cum ab eodem Notario talia conceſſio nunquam proceſſerit, & conſtet ipſom conceſſionem hujuſmodi non feciſſe. Nec prodeſt, nec jovat, ſi forſan hnjus conceſſionis cenor ejuſdem Innocenoi Papæ Literis oſtendatur inſertus, qui facti non continet veritatem; inſertione hujuſmodi, quæ oon ad publicarionem, ſed ad confirmationem facta exſtitit, ad probationem minimè ſuffragante. Nec confirmatio, & ſuppletio ipſius Innocentii Papæ, ſi ſequutæ fuerunt, potuerunt præbere conceſſioni, quæ ceverà nequaquam præceſſerat, nec facta fuerat, vim aliquam, ſeù efficaciam, vel vigotem. Nec ſuo interventu efficere, quod falſum foret verum, vel id qood verè non erat, haberet eſſentiæ veritatem: ipſaque confirmatio, & ſuppletio, ac prædicta ejuſdem Inoocentii Papæ, nova cooceſſio invalidæ ſunt penitùs, & inanes, ut potè oullam omninò habentes cadicem, nec aliquod fundamentum. Io iis enim hoc intendebat, & agebat idem Innocentioa, ut hujuſmodi proceſſum memorati Notarii firmiter toboraret, cui (cum nullatenùs interveniſſet) nullum profectò poterat daci robur, & quod ſabricatur, cum ſtruitur, vel compooitur ſuper eo, qood exiſtenoam nullam habec, ſolidum quidem, & ſtabile non eſt, ſed inſtabile, totaliter, & infirmum. At etſi hujoſmodi prædicti Notarii conceſſio, ad qnam de ſpeciali auctoritate, ac mandato ejuſdem Innocentis præceſſiſſe aſſeritur, facta fuiſſet, nihilominus tamen vacua, & inefficax prorsùs eſſet, cum conditiones apponendæ, quarum expreſſionem, & declarationem idem Notarius io ipſa conceſſione reſervaſſe atbitrio certarum dicitur perſonarum expreſſæ, val declaratæ per ipſas Perſonas non fuerint, nec poſſint amodò declarari, aliquibus Perſonarum ipſarum, de medio jam ſublatis, quibus, & reliquis ſuperſtitibus, quod ſimul id facerenc, fuerat reſervatum, & hoc ipſum de præfata nova conceſſione ipſius Inoocentii, meritò dici poteſt, cum idem innovando præmiſſam ejuſdem Notarii conceſſionem, ſeù qoæ priùs ille conceſſiſſe dicebatur, ooviter concedendo, ab ipſius intenrione Notarii, quoad conditiones inferendas minimè receſſetic, ſed fuerit eam potiùs peoſequutus; quamvis, & aliàs cationabiliter impugnetur, cum ſedes Apoſtolica in agendis tàm arduis, multam ſervare conſueverit gravitatem, & ad conceſſiones terum ſic grandium & ſublimium ſinè maturo conſilio & delibera tione ſolemni, ac expreſſo cunſenſu Cardinalium non procedat.

Illa denique collatio, ſivè conceſſio, quam dictus Notarius quibuſdam à præfato Rege conſtitutis Procuratoribus feciſſe dicitur, de jam dicto Regno tenendo in feudom à memorato Eadmundo ſub conditionibus per ipſum Notarium, & quoſdam alios ordinandis, de quibus condictum extiterat, quorumque jam aliqui ſunt defuncti; adjecto in ipſa quod ſi prædictus Innocentius Papa eam gratam, & ratam haberet, & ex certa ſcientia, literarum ipſius Notarii, ſuper illa confectarum, tenorem de verbo ad verbum ſuis litteris inſereret, valida eſſet, & firma, alioquin caſſa, & irrita haberetur, & oullius eſſet omoinò momenti, valorem non baber aliquem, vel vigorem; præſertim quia conditiones ipſæ, oec ordinatæ poſtea fuerunt, oec poſſunt ulteriùs ordinari, ſicut ad irritationem alteriùs conceſſionis ſuperiùs eſt expoſitum. Nec apparet, neque oſtenditur hujuſmodi collatio, ſeù conceſſio per eumdem Innocentiom confirmata: quare præmiſſa, etiam ſi fortè ipſa, vel aliqua ex eis apparere, vel oſtendi contingeret, nullum prorsùs valorem, oullamque firmitatem haberent, oec poſſent Eccleſiæ Romanæ, circa liberam ipſius Regni diſpoſitionem inferre alicujus obſtaculi oocumentum.

Et quamquam felicis Recordationis Urbanus Papa quartus prædeceſſor noſter teſervata ſibi tractandi, diſponendi, & ordinandi de ipſo Regno cum quovis alio Principe, vel cum quacumque alia Perſona mallet ſua, & ejuſdem Eccleſiæ libertate, præfatos Regem, & Eadmundom de Fratrum ſuorum Conſilio, Authoritate Apoſtolica per ſuas citaveric litteras, ut ſi forſan in prædicto Regno, per quamcumque conceſſionem, ſive collationem eis, vel ipſorum alteri de prædicto Regno ab Apoſtolica ſede, vel ejus Nuntiis, ſeù Legatis factam, vel ex quacumque alia cauſa crederent ſe aliquod Jus habere infrà quatuor meoſes à die teceptionis litterarum ipſarum, quos eis pro peremptorio aſſignavit termioo; per ſe, vel Perſonas idoneas de toto negotio ſufficienter ioſtructas, cum omnibus Juribus, & monimentis ſuis, Apoſtolico ſe conſpectui præſentarent, propoſituri jus ſuum ſi quod ſe in prædicto Regno Siciliæ habere cooſiderent, ac facturi de illo fidem plenariam, & juſtam ſententiam recepturi. Hujoſmodi tamen citatio, & talis cauſæ, vel quæſtioois ſuſpicio nequaquam impedire poſſunt ſuper ejuſdem Regni, ordinatione ipſius Eccleſiæ libertatem; cum nec litigioſum factum ſit ipſum Regnum de cujus profecto Dominio inter petitorem, & poſſeſſorem quæſtio non movetur, oec etiam tebus ſic ſe habentibus, ut nunc ſunt inter eamdem Eccleſiam, & præfatum Regem Angliæ, vel dictum Eadmundum ſuper ipſius Regni Dominio lis poſſet inſtitui, ejuſdem Regni poſſeſſione, nec apud Nos, nec apud ipſos, vel eorum alterum exiſtente, quæ ſicut Jure cavetur, teali parit, & parat adverſarium actioni: præſertim cum idem Urbanus, qui ſecurus, & certus erat, quod de prædicto Regno liberè diſponere poterat, in hujuſmodi citatione quæ de ipſius affluente gratia, & benignitate proceſſit libertatem tractandi, diſponendi, & ordinandi de ipſo Regno ſibi expreſsè curaverit reſervare.

Cooſiderata itaquo præmiſſis omnibus diligenter, & attenta examinatione diſcuſſis, ac vigilaoti ſtodio comprehenſis, nec oon ſolerter Eccleſiæ Romanæ perquiſitis, & inſpectis regeſtis, & ipſius Innocentii Papæ, ac prædicti Notarii proceſſibus, ſuper eodem Regno, circa prædictum Eadmundum habitis perfectè viſis, & examinatis, & intentè auditis dictis, & aſſertionibus antiquorum ipſius Eccleſiæ Cardinalium, nec non, & ipſius Notarii, ac aliorum fide dignorum de ipſa Eccleſia, qui de toto negotio, & proceſſibus hujuſmodi plenam

no-

Digitized by Google

notitiam habuerunt; ac plenariè intellectis ipſius Eccleſiæ ſuper hoc validis munimentis, & penſatis vigilanter omnibus, quæ in iis attendenda forent, & cognita pleniùs veritate, Authoritate Apoſtolica de Fratrum noſtrorum Conſilio, & aſſenſu declaramus, manifeſtamus, notificamus, & denuntiamus; quod licitum, & liberum omnino eſt nobis, & Eccleſiæ Romanæ de præfatis Regno Siciliæ, & Terra, omnibusque ſuis Juribus, diſtrictibus, & pertinentiis, quæ quidem ad Nos, & eamdem Eccleſiam ſpecialiter, & plenariè ſpectant diſponere, providere, ſtatuere, & ordinare, quodque liberè, ac plenè, abſque omni ambiguitate, ſecura conſcientia poſſumus ipſa in feudum concedere, ac eorum regimen, & gubernationem committere prout nobis, & ipſi Eccleſiæ placuerit, & viderimus expedire.

Et quod ſupra dictus Eadmundus, & præfatus Rex Angliæ, cui nulla tamquam à ſede Apoſtolica, vel de ipſius mandato, aut Authoritate de ipſius Regno collatio, vel conceſſio facta fuit, ſeù quævis alia Perſona, præter ipſam Eccleſiam in eiſdem Regno, & Terra nihil pænitùs juris habet. Nec ipſe Eadmundus, nec memoratus Rex Pater ejus, nec aliquis alius poſſunt Nos, & eamdem Eccleſiam quomodolibet impedire, nec aliquod umquam interponere obſtaculum, quin de ipſis Regno, & Terra prò noſtro beneplacito liberè ordinemus.

Ut autem hæc noſtra pronuntiatio, prolatio, revocatio, caſſatio, irritatio, & nuntiatio, ac declaratio, manifeſtatio, notificatio, & denuntiatio illibatæ perpetuò maneant, & inconcuſſam ſemper obtineant firmitatem, eas in præſenti conſcribi, & annotari pagina fecimus, noſtra, & Fratrum noſtrorum ſubſcriptionibus ad perpetuam memoriam roborare. Nulli ergò omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ pronuntiationis, prolationis, revocationis, caſſationis, irritationis, & nuntiationis, ac declarationis, manifeſtationis, notificationis, ac denunciationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei. & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Ego CLEMENS Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.

Ego Odo Tuſculanus Epiſcopus.

Ego Stephanus Prænestinus Epiſcopus.

Ego Frater Joannes Portuenſis Epiſcopus.

Ego Rodulphua Albanenſis Epiſcopus.

Ego Anderus Tituli S. Praxedis Presbyter Cardinalis.

Ego Frater Guido tituli S. Laurentii in Lucina Presbyter Cardinalis.

Ego Guillelmus Tituli S. Marci Presbyter Cardinalis.

Ego Frater Anibaldus Baſilicæ XII. Apuſtolorum Presbyter Cardinalis.

Ego Riccardus S. Angeli Diaconus Cardinalis.

Ego Ottavianus S. Mariæ in via lata Diaconus Cardinalis.

Ego Joannes S. Nicolai in Carcere Tulliano Diaconus Cardinalis.

Ego Ottobonus Sancti Adriani Diaconus Cardinalis.

Ego Jacobus S. Mariæ in Coſmydin Diaconus Cardinalis.

Ego Gottifridus S. Georgii ad Velum Aureum Diaconus Cardinalis.

Ego Jordanus S. S. Coſmæ, & Damiani Diaconus Cardinalis.

Ego Matthæus S. Mariæ in Porticu Diaconus Cardinalis.

Actum Peruſii quarto Kalendas Martii, Pontificatus noſtri anno primo.

II. Ex ſpicil. Dacheri Tom. 3. nov. edit. pag. 650.

Suo & Apoſtolicæ ſedis nomine Regnum Siciliæ Carolo Andegavenſi Comiti confert: anno 1265.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad perpetuam Rei memoriam.

CUm jam dudum tractatum fuiſſet de Regno Siciliæ dilecto filio Nobili Viro Carolo Comiti Andegaviæ, & Provinciæ, ſub certis conditionibus concedendo felicis Recordationis Urbanus Papa quartus prædeceſſor noster tractatum hujuſmodi plena voluntate reſumens dilectum filium, Magiſtrum Albertum Notarium noſtrum ad eumdem Comitem deſtinavit certis conditionibus eidem notario traditis ſub quibus ſi Comes ipſe acceptaret eaſdem Regni collatio fieret, prout idem prædeceſſor de ſuorum Fratrum conſilio duceret ordinandum. Cumque ipſe Notarius ad eumdem perveniens Comitem, & ſuper ipſis conditionibus ſollicitè, ac prudenter conferens cum eidem Domino prædeceſſori, quid ipſe Comes addi, quid minui, quid omninò tolli, quidque immutari vellet, & peteret fideliter retuliſſet, idem prædeceſſor deliberatione cum fratribus ſuis habita, quaſdam ſuper eiſdem conditionibus modificationes edidit, intendens per hoc ejuſdem Comitis ſatisfacere voluntati.

Sed hujuſmodi tractatu præcedente contigit ipſum Comitem in ſenatorem Urbis eligi, & ad illius regimen revocari, & licet in eiſdem conditionibus contineretur expreſſè, quod ſibi non liceret, vel quod non poſſet in Urbe ipſa ſenatoriam recipere dignitatem, & præfatus prædeceſſor diligenter attendens, quod, ſi prædictus Comes regimen ipſum taliter ſuſpiceret, Jus Eccleſiæ Romanæ ad cujus Dominium dicta Urbs plenè pertinet, graviter læderetur, & volens indemnitati ejuſdem Eccleſiæ præcavere, ipſi Comiti ſpeciales ſuper has Literas direxiſſet, idem Comes tamen ſenatum ipſius Urbis, ſeu dictum regimen recepit, contra formam in ejuſdem litteris deprehenſam. Quod cum poſtmodum ad eorumdem prædeceſſoris, & Fratrum notitiam perveniſſet, ipſi congruos exquiſivere modos, certaſque perſcrutati ſunt vias, quibus idem Comes poſſet ſaltem ad tempus eodem uti Senatu, vel dictum regimen exercere: quod ad promotionem negotii præfati Regni multum ſibi valere poterat, & prodeſſe, ita quod ipſo finito tempore dictum ſenatum, vel regimen dimittere teneretur, & generaretur præjudicium eidem Romanæ Eccleſiæ, quæ ſola in ſolidum dictæ Urbis Dominium ſibi juſtiſſimè vendicans, & non ſortis impatiens in hac parte ſuſtinere non poſſet ſine graviſſimo præjudicio, & enormi jactura, ſive in perpetuum, ſivè ad longum tempus quemquam inibi dominare.

Undè idem prædeceſſor dilectum filium noſtrum S. tituli S. Cæciliæ Preſbyterum Cardinalem pro prædicto ipſius Regni negotio in Franciam, commiſſo ſibi plenæ legationis officio dirigens, & duas ſibi formas ſuper ejuſdem Senatus articulo exprimens, & exhibens, ut ſi prima dicto Comiti non placeret ſaltem ſiſteret, & quieſceret in ſecunda, inter alia continentia totum ipſum negotium præfato Cardinali impoſita, & injuncta, commiſit eidem,

quod

quod poſtquam tam ſuper dicti Senatus Capitulo, quàm ſuper quibuſdam conditionibus, & modificationibus, ac ceteris aliis cum ipſo Comite concordaſſet, conſcriptis, vel lectis omnibus in præſentia cariſſimi in Chriſto Filii noſtri Regis Franciæ illuſtris poſſet idem Cardinalis dicto Comiti promittere ipſius prædeceſſoris, & Eccleſiæ Romanæ nomine, quod poſtquam ſine gravi ſcandalo Eccleſiæ Gallicanæ de exhibenda ipſi Comiti decima Eccleſiaſticorum proventuum, quam petierat ordinatum exiſteret, & conceſſum, & negotium pro quo cariſſimus in Chriſto filius noſter Rex Anglorum illuſtris, & Eadmundus natus ejus erant ipſius prædeceſſoris authoritate citati, foret per Apoſtolicam ſedem deciſum, & pax inter cariſſimam in Chriſto filiam noſtram Margaritam illuſtrem Reginam Francorum, & ipſius comitem exiſteret reformata, vel ſaltem per eumdem Cardinalem, vel per alios, ſeù alium, quos idem Rex Franciæ duceret deputandos talis ſuper pace hujuſmodi tractatus procederet, quo eſſet idem Rex Franciæ contentus, daretur ipſi Comiti ab eadem Sede præfatum Regnum Siciliæ, cum Juribus, & pertinentiis ſuis, ſub conditionibus tractatis, & hinc inde firmatis, ſeù acceptatis, non mutatis, nec augendis ſeù minuendis in totum, vel aliquam ſui partem, & de ſic dando ipſo Regno, daret idem Cardinalis dicto Comiti ſuas litteras; ejuſdem Comitis litteris de ſic recipiendo præfato Regno ab eodem Cardinali versa vice receptis. Finalem autem conceſſionem, & inveſtituram ejuſdem Regni ſibi dictus prædeceſſor ſpecialiter reſervavit.

Præfatus verò Cardinalis tam ſuper dicto Senatûs Articulo, quàm ſuper conditionibus, & omnibus aliis cum ipſo Comite conveniens, & concordans, fecit eidem Comiti de conferendo ſibi prædicto Regno Siciliæ promiſſionem nomine ipſius prædeceſſoris, & ejuſdem Eccleſiæ Romanæ juxtà præmiſſam ab eodem prædeceſſore traditam ſibi formam, eodem Comite promiſſionem de illo ſic recipiendo ſimiliter faciente, datis, & receptis ſuper hoc litteris hinc inde, prout in ipſis litteris dicitur contineri.

Porro dicto Prædeceſſore interim viam univerſæ carnis ingreſſo, & nobis licet immeritis in Apoſtolatûs officio ſubſtitutis eidem, præfati Cardinalis, & Comes transmiſſis propter hoc ſolemnibus nuntiis nobis humiliter ſupplicarunt, ut cum de prædicta decima exhibenda in ſubſidium jam juxtà ipſius prædeceſſoris intentionem, & votum ordinatum exiſteret, & circa præfatæ pacis tractatum idem Cardinalis juxtà beneplacitum ejuſdem Regis Franciæ proceſſerit, cujus in hoc dictus voluit prædeceſſor conſiderari, & inſpici voluntatem: præmiſſum negocium prò quo jam dictus Rex Angliæ, & Eadmundus citati fuerant per definitivam ſententiam decidere, ac ad perfectionem, & conſummationem præfati negotii Regni Siciliæ procedere curaremus.

Nos autem, & Fratres Noſtri ſuper iis attentè penſantes, & ſollicitè conferentes, comperimus eumdem prædeceſſorem prædictis Regi Angliæ, & Eadmundo ſuas litteras deſtinaſſe, per quas inter alia ipſos, reſervata ſibi tractandi, diſponendi, & ordinandi de ipſo negotio cum quovis alio Principe, vel cum quacumque alia perſona mallet ſua, & Romanæ Eccleſiæ libertate, de Fratrum ſuorum conſilio, Apoſtolica Authoritate citavit, ut ſi forſan in prædicto Regno Siciliæ per conceſſionem factam eidem Eadmundo à felicis recordationis Alexandro Papa IV. prædeceſſore noſtro, ſeù prò quacumque alia collatione, ſeù conceſſione, ſi quam ipſis, vel eorum alteri de ipſo regno ab Apoſtolica Sede vel ejus Nuntiis, ſeù legatis factam fore aſſererent, vel ex quacumque alia cauſa crederent ſe aliquod jus habere, quatuor Menſes, à die receptionis litterarum ipſorum computandos, quos eis prò peremptorio aſſignavit termino, per ſe vel perſonas idoneas de toto negotio ſufficienter inſtructas cum omnibus Juribus, & munimentis eorum Apoſtolico ſe conſpectui præſentarent propoſituri jus ſuum, ſi quod ſe in prædicto Regno Siciliæ habere confiderent, ac facturi de ipſo fidem plenariam, & juſtam ſententiam recepturi. Expreſsè prædicens, & apertè pronuncians, quod ſive comparerent, ſive non, ipſe ex tunc ad jus prædeceſſor Eccleſiæ declarandum, & perpetuum ſilentium iis, quos in eodem Regno Siciliæ jus non habere conſtaret imponendum, & pronunciandum, diſcernendum, & ſtatuendum quidquid ſuper hoc eidem Eccleſiæ, ipſiusque honori, ac libertati ſuadente Juſtitia expedire videret, conſtanter procederet eorum abſentia non obſtante.

Comperimus inſuper præfatas litteras fuiſſe præfatis Regis Angliæ, & Eadmundo per Venerabilem Fratrem noſtrum Archiepiſcopum Cuſentinum, quem idem Urbanus prædeceſſor propter hoc ſpecialiter ad ipſos direxerat, præſentatas. Conſtitit etiam Nobis, quod ipſi nec intra Terminos, nec in Termino, nec etiam poſt Terminum comparuerunt apud Sedem Apoſtolicam per idoneos Procuratores, ſeù perſonas ſufficienter inſtructas, propter quod forſitan videbatur, quod contumaces exiſterent, noſque procedere in negotio eis ſic abſentibus ſine juris offenſione poſſemus.

Sed ad defenſionem ipſorum non inconvenienter dici poterat, quod etiamſi nullam habebant excuſationem abſentiæ, debebat tamen à Nobis propter ſubſequutum dicti prædeceſſoris qui eos citaverat obitum, novum emanare citationis Edictum, cum jure civili ſit cautum, quod licet ab Anteceſſore impletus ſit numerus Edictorum, ſolet tamen unos dare ſucceſſor. Quod ſi jure urgente Judices alii obſervant, multo magis Romanum decet obſervare Pontificem, cujus extentior debet eſſe humanitas, ſicut liberior eſt poteſtas; ut in quo eſt plenitudo Authoritatis, ſit & manſuetudinis amplitudo. Id quoque eorum munimen non incongrue veniebat, quod hujuſmodè peremptorii dilatione pendente, cum adhuc tantùm reſtaret de tempore, quod citatis ad veniendum ſufficere fortè poterat, vel mittendum, gravis, & amara turbatio in Anglia ſupervenit prædicto Rege Angliæ, ac dilecto filio, nobili Viro Eduardo ejus primogenito à ſubditis ſuis hoſtiliter ſubactis, & miſerabiliter, ac ignominiosè tractis. Et licet dictus Eadmundus citrà mare in poteſtatem hoſtium non devenerit, tamen filius familias, & minor annis perſonam non habuit in judicio exiſtendi, nec eidem ſuus Pater aſſiſtere potuit ſua per ſuos libertate privatus, quare non immeritò videbatur, quod neutiquam poſſet de Jure contumax judicari.

Super iis igitur plena diſcuſſione præmiſſa, & habito Fratrum noſtrorum conſilio ad hujus deciſionem negotii per prolationem definitivæ ſententiæ, cum id fieri non valeret conſiderato ſtatu in quo eſt manifeſta juſtitiæ læſione non duximus procedendum. Sanè nobis, & eiſdem Fratribus circa præfati Regni Siciliæ negotium inſtanter vigilantibus, & anxiè cogitantibus ſuper ipſo, cum promiſſio à præfato Cardinali memorato Comiti de illo ſibi conferendo facta, nobis ad præmiſſam deciſionem, ut dictum eſt non procedentibus minimè poſſet inſpecta forma quam prædicto eidem

Cardinali Urbanus Papa ſuper hoc dederat adimpleri, & ſi contingeret præfatum Regem Angliæ de novo, vel iteratè citati multæ confuſioni ex eadem dilatione ſubderetur negotium, magnaque ipſi Comiti, & Eccleſiæ Romanæ in tantam expectationem diſpendia, & gravia ipſius Eccleſiæ fidelibus pericula imminerent; Viam aliam breviorem & expeditam provida deliberatione præelegimus, per quam facilius, & citius ad complementum eodem negotio procedente ipſius Eccleſiæ, ac dicti Comitis honori, & commodo, & bono fidelium ipſorum ſtatui provideretur efficacius, & utilius & ingruentia damna & diſcrimina plenius, & ſalubrius vitarentur. Recenſentes itaque, ac relegentes tractatus multiplices inter ipſam Eccleſiam, & prædictos Regem Angliæ, & Eadmundum ſuper eodem Regno habitis, & proceſſus ejuſdem Eccleſiæ circa illos plenè invenimus & apertè vidimus, & cognovimus, quod ipſa Eccleſia ejuſdem Regis fide ſincera, & clara devotione penſata, volentes ipſum in ſuo Filio magnifice honorare, ac in ejuſdem Regni negotio aliis Catholicis Principibus anteferre ſupradictus Alexander Papa relato; & expoſito ſibi ex parte præfati Eadmundi, quod prædictus Notarius tunc Apoſtolicæ ſedis legatus ipſi Eadmundo, & Hæredibus ſuis Regnum dictum Siciliæ in feudum de ſpeciali authoritate, & mandato felicis recordationis Innocentii Papæ quarti prædeceſſor noſter conceſſerat; quodque idem Innocentius conceſſiones hujuſmodi ſupplendo defectum, ſi quis in ea fuerat authoritate Apoſtolica confirmavit, eidem Eadmundo Regnum prædictum in Feudum de novo concedens, prout in ſuis dicebatur litteris contineri, conceſſionem & confirmationem hujuſmodi ſub conditionibus in privilegio Apoſtolico indè confecto expreſſis, approbavit de Fratrum ſuorum Conſilio, & aſſenſu, & ſub eiſdem conſiderationibus perpetuò conceſſis innovans Regnum prædictum dare Fratrum ipſorum conſenſu dicto Eadmundo & ejus hæredibus ſub eiſdem conditionibus perpetuò conceſſit, & etiam confirmavit. Reſervavit autem expreſſè in eodem privilegio ſibi, ac in ſua voluntate, & poteſtate remanſit dicere, pronunciare, vel proferre in ſcriptis, vel ſine ſcriptis, de conſilio, vel ſine conſilio Fratrum ſuorum prædictis Rege, & Eadmundo, ac alio etiam quocumque cujus forſitan intereſſet nequaquam vocatis, & abſque omni Juris ſolemnitate approbatione, innovatione, conceſſione, & confirmatione hujuſmodi, quas præfatis Eadmundo, & hæredibus ſub certis conditionibus faciebat, vacuas omnino eſſe, nullumque robur, vel valorem habere; aut revocare, caſſare, & irritare ipſas, & caſſas, & irritas nuntiare. ſi memoratus *Rex* quaſdam ex dictis conditionibus ſtatutis terminis non impleret. Ita quod poſt hujuſmodi pronuntiationem, ſui irritationem vel dictum præfatæ approbatio, innovatio, conceſſio, & confirmatio nullius eſſent, vel haberentur efficaciæ, vel momenti.

Unde nos quia manifeſtum eſt, & notorium prædictas non fuiſſe conditiones impletas, utentes libertate, ac poteſtate in ipſo Privilegio per dictum Alexandrum Papam eidem Romanæ Eccleſiæ reſervata, ſententialiter pronuntiavimus, habito nihilominus Fratrum noſtrorum conſilio, & aſſenſu prædictas approbationem, innovationem, conceſſionem & confirmationem, vacuas eſſe omnino nullumque robur, & valorem habere, ac revocavimus, caſſavimus, & irritavimus illas, & caſſas, & irritas nuntiavimus, ita quod nullius de cætero efficaciæ haberentur.

Advertimus inſuper, & liquidò novimus, quod hujuſmodi conceſſio, quæ de Regno ipſo à prædicto Notario, & ejuſdem conceſſionis confirmatio, ac nova de illis collatio, quæ à dicto Innocentio Papa de Fratrum ſuorum conſilio nominato Eadmundo, & hæredibus factæ fuiſſe dicuntur nullum omnino valorem, nullamque firmitatem habeant, cum Eccleſiæ Romanæ diligenter perquiſitis, & inſpectis regeſtis, & ipſius Innocentii Papæ, ac prædicti Notarii proceſſibus ſuper eodem Regno circa prædictum Eadmundum habitis perfectè viſis, & examinatis, & intentè auditis, & comprehenſis dictis, & aſſertionibus antiquorum ipſius Eccleſiæ Cardinalium, nec non & ipſius Notarii, ac aliorum fide dignorum de ipſa Eccleſia, qui de toto negotio, & proceſſibus hujuſmodi plenam notitiam habuerunt, ac plenarie intellectis ipſius Eccleſiæ ſuper hoc validis monimentis, ac conſiderans, & diſcuſſis vigilanter omnibus, quæ in iis attendenda, & diſcutienda forent, clarè patuerit, & conſtiterit maniſeſtè, certis, vivis, & efficacibus rationibus, quod hujuſmodi conceſſio, confirmatio, & collatio, etiamſi forte ipſas, vel aliquas, ſeu aliquas ex eis apparere, vel oſtendi contingeret in nullo ipſi Eadmundo prodeſſe, ac nullum conferre Jus, nullamque utilitatem eidem præſtare poſſent, nec ullum commodum, aut adminiculum, vel favorem, tanquam vacuæ penitus, & inanes, nec poſſent eidem Eccleſiæ circa liberam ipſius Regni diſpoſitionem inferre alicujus obſtaculi nocumentum. Sed neque prædicta, quæ à præfato Urbano Papa emanavit citatio, nec illius cauſæ, vel quæſtionis ſuſpicio cujus fuit deciſio poſtulata impedire poſſunt ſuper hoc ipſius Eccleſiæ libertatem, cum nec litigioſum factum ſit ipſum Regnum de cujus profecto Dominio inter petitorem, & poſſeſſorem quæſtio non movetur, nec etiam rebus ſic ſe habentibus ut nunc ſunt inter eamdem Eccleſiam, & præfatum Regem Angliæ, vel dictum Eadmundum ſuper ipſius Regni Dominio lis poſſet inſtitui, de ejuſdem Regni poſſeſſione, nec apud nos, nec apud ipſus, vel eorum alterum exiſtente, quæ ſicut Jure cavetur, reali parat, & parit Adverſarium actioni: Præſertim cum idem Urbanus, qui ſecurus, & certus erat, quod de prædicto Regno liberè diſponere poterat in hujuſmodi citatione, quæ de ipſius affluente gratia, & benignitate preceſſit, libertatem tractandi, diſponendi, & ordinandi de ipſo Regno ſibi expreſſè curaverit reſervare. Propter quod nos conſideratis præmiſſis omnibus diligenter, & præcognita veritate plenius, Authoritate Apoſtolica de Fratrum noſtrorum Conſilio, & aſſenſu declaravimus, quod licitum & liberum omnino erat nobis, & Eccleſiæ Romanæ, de præfato Regno Siciliæ, omnibuſque ſuis Juribus, diſtrictibus, & pertinentiis quæ quidem ad nos, & eamdem Eccleſiam ſpecialiter, & plenariè ſpectant diſponere, providere, ſtatuere, ac ordinare, quodque liberè, ac plenè abſque omni ambiguitate, ſecura conſcientia poteramus illud in feudum concedere, ac ejus regimen, & gubernationem committere, prout nobis & ipſi Eccleſiæ placeret, & expediens videretur, & quod ſupra dictus Eadmundus, & præfatus Rex Angliæ, cui miſſa, unquam à ſede Apoſtolica, vel de ipſius mandato, aut authoritate de ipſo Regno collatio, vel conceſſio facta fuit, ſeu quævis alia perſona, præter prædictam Eccleſiam in eodem Regno nihil penitus Juris habebat; nec prædictus Eadmundus, nec memoratus Rex Pater ejus, nec aliquis alius poterant nos, & eamdem Eccleſiam quomodo libet impedire, nec aliquod unquam

inter

Anno 1265. interponere obſtaculum, quin de ipſo Regno liberè ordinaremus pro noſtræ beneplacito voluntatis.

Eu ergo diuturni tractatus inter eamdem Eccleſiam, & præfatum Comitem ſuper memorato Regno Siciliæ habiti hue laudabili concludantur dilatione, ac tarditate repulſis, quæ ſuſpenſionis diſpendio damnificantes negotia eorum effectum ſubvertere, ac evacuare profectum, ad ſalubrem conſummationem eorumdem tractatuum noſtrorum animum firmiter dirigentes, de fratrum noſtrorum conſilio & aſſenſu decimus, diffinimus, & ordinamus, præfati Regni Siciliæ negotium in perſona ejuſdem Comitis, ut infra dicitur fore complendum, & acceptata ab ipſo ordinatione à nobis facta ſuper ſenatus Articulo, quæ inferius inſeritur, & factis, & impletis per eum, quæ habentur in illam; nec non, & acceptatis aliis, quæ in hac pagina continentur, & ſuper acceptatione ejuſmodi exhibitis ab eodem Comite ſuis patentibus, & authenticis literis totum tenorem ipſius paginæ continentibus præfato Cardinali, vel alii Perſonæ, quam ad hoc duxerimus deputandam, dictum Regnum eſſe concedendum eidem ſub conditionibus inferius annotatis, ipſumque vocandum, & certum ſibi terminum fore præfigendum à nobis, quem ex nunc ei aſſignamus, videlicet feſtum Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli primo venturum, ut ipſe infra eumdem terminum perſonaliter ad Apoſtolicam Sedem perveniens, de manibus noſtris, ſi nos propitiante Deo vivos invenerit, alioquin de manu illius, quem nobis in Apoſtolatus Officio invenerit ſubſtitutum, aut à Collegio Cardinalium prædictæ Romanæ Eccleſiæ, ſi, quod abſit, fore vacaret, recipiat ſub ipſis conditionibus dictum Regnum, ut ſic in omni eventu, ſive videlicet tunc, prout Domino placuerit vixerimus, ſive non, perficiatur in perſona ejus præfatum negotium, & ipſius Regni conceſſio ſibi fiat, obtineatque in hoc ſui deſiderii complementum.

Super prædicto ejus Senatus Articulo plurimum meditantes, & quid ſupra dicto Comiti, quid ipſi Eccleſiæ, quidque præfati Regni negotio circa illum potiùs expedire ſatagentes diſcernere, ac quid utiliùs cuique fore eligere cupientes in eo conſiderationis noſtræ defiximus oculum, & Judicium deliberationis firmavimus, quod decentius, & melius pro ſingulis Apoſtolica providentia ſuadente cognovimus, & illud tamquam convenientiùs duximus ordinandum. Conſulentes; & providentes per hoc ſaluti, & honori ejuſdem Comitis, & in nullo ipſius profectibus, & utilitatibus detrahentes, ac ipſum perfectiùs dirigentes negotium, & firmiùs ſolidantes. Ceterum volumus, & decernimus, quod eodem Comite acceptante prædicta, & ſicut præmiſſum eſt, ſuas ſuper hoc literas concedente, ac veniendi ad prædictam ſedem iter arripiente præfatus Cardinalis de Proventibus quos collegit, vel colliget, congruum ei ſubſidium tribuat, & contra Manfredum quondam Principem Tarentinum, & Saracenos Luceriæ per Terras ſuæ Regionis verbum Crucis prædicet, & faciat prædicari. Ut autem hæc noſtra definitio, & ordinatio, & hoc noſtrum Decretum, & alia præmiſſa illibata perpetuò maneant, & inconcuſſam ſemper obtineant firmitatem ea in præſenti conſcribi, & annotari pagina facimus, noſtra, & Fratrum noſtrorum ſubſcriptionibus, noſtraque Bulla, & eorumdem Fratrum ſigillis ad perpetuam memoriam roborata.

Conditiones autem ſunt hæ: Civitas Beneventana, quam hactenus Romana Eccleſia ſibi retinuit, & in ſuum dominium, & dominium cum omnibus Juribus, & pertinentiis retulit, & totum tenementum Civitatis ejuſdem, cum finibus ejus antiquis eidem Eccleſiæ, & in ejus proprietate liberè remanebit, nullo Jure ipſi Comiti, vel cuicumque alii de Regno prædicto, ibi retento, ſeù quomodolibet reſervato. Fines autem, ſeù Termini Territorii, ſeu diſtrictus, aut tenimenti Civitatis ejuſdem, cum de illis ad præſens conſtare non poſſet, tempore, quo tractatus, ſive negotium conſummandum erit per aliquas deputandas ad hoc Perſonas idoneas diſtinguentur.

Idem autem Comes, & ſui in Regno Siciliæ hæredes in dicta Civitate, & ejus Territorio ac pertinentiis ſuis, quæ ipſi remanebunt Eccleſiæ, vel in Urbe, ſeù in Campania, vel Maritima, ſive in Ducatu Spoletano, aut in Marchia Anconitana, vel in Patrimonio Beati Petri in Tuſcia, ſeù in aliis quibuſcumque terris, aut Domaniis, ſive feudis ipſius Eccleſiæ ubilibet conſtitutis, ex ſucceſſione, vel legato, aut venditione, ſive donatione, aut alio quocumque Jure, vel titulo, ſeù contractu, nihil umquam ſibi acquirent, vel vindicabunt, ſeù poterunt acquirere, vel quomodolibet vindicare: & nihil umquam recipient, habebunt, vel retinebunt, ſeù poterunt recipere, habere, vel etiam retinere, ac nullam poteſtariam, ſeù Capitaniam, vel Rectoriam, nullumque alium honorem, nullamque dignitatem, ſeù poteſtatem ſenatoriam, vel quamcumque aliam, aut adminiſtrationem, vel commendam, nec quodcumque aliud officium recipient, ſeù recipere poterunt, habebunt, ſeù retinebunt, vel habere, ſeù retinere poterunt in eiſdem. Hoc autem intelligimus de illis hæredibus ipſius Comitis, qui eidem Comiti in dicto Siciliæ Regno ſuccedent. Nolumus enim, quod delictum aliorum hæredum qui ſuccedent ei in Comitatibus, & aliis terris ſuis, in pœnam hæredis, qui eſt ei ſucceſſurus in dicto Regno, aliquatenùs extendatur. Ne vero hujuſmodi alii hæredes ipſius Comitis, contra ea, quæ in iſto continentur Articulo, aliquo forſan tempore venire præſumant, acquirendo, vel vindicando, aut recipiendo, vel habendo, ſeù retinendo ſibi aliquid in terris in Articulo ipſo expreſſis, vel recipiendo, habendo, ſeù retinendo in eiſdem terris poteſtariam, ſeù Capitaniam, vel aliquid aliud de iis, quæ in articulo continentur eodem, ſic ſuper hoc duximus providendum, ut videlicet nulli etiam hujuſmodi aliorum hæredum ejuſdem Comitis ullo umquam tempore liceat ſibi quidquam in eiſdem Terris, acquirere, ſeù vindicare, recipere, habere, vel etiam retinere, aut recipere, vel habere poteſtariam, ſeù Capitaniam, vel Rectoriam, aut aliquid aliud ex iis, quæ prout dictum eſt in eodem Articulo pleniùs exprimuntur. Quicumque autem ipſorum ſecus præſumpſerit eo ipſo excommunicatus exiſtat, nec ipſe, nec ejus Poſteri in perpetuum poſſint in eodem Regno ſuccedere, ſi eis in caſu aliquo hujuſmodi ſucceſſio deferretur, ſed ab illa repellatur omninò; & nihilominùs ille, qui tunc ejuſdem Regni Gubernaculis præſidebit, Romano Pontifici contra eum potenter aſſiſtere tenebitur.

Item pro prædicta Civitate Beneventana hac vice reficienda per Beneventanos exponet per ſeptennium pro lignaminibus omnia nemora, ipſius Regni, & Terræ quæ eſt citrà Farum, uſque ad confinia Terrarum Romanæ Eccleſiæ, & omnem materiam ad ædificia opportunam, puta lapides arenam, quæ puteolana vocatur, cæmentum, & ſimilia, ſine præjudicio jurium ſingularium Perſonarum ad unam dictam prope

Beneventum. Præſtabit quoque ipſis Beneventanis ſecuritatem per totum Regnum, & Terram prædictam, niſi in Terra ſua de novo delinquant, quod propter ad ipſum de jure juſtitia pertinebit. Privilegia etiam dictæ Civitati à Regibus, & Principibus conceſſa, illibata ſervabit. Omnia ſtatuta per quemdam Federicum olim Romanorum Imperatorem, ſeù quoſcumque alios Reges Siciliæ facta contrà libertatem Civitatis ejuſdem revocabit, & in omnibus, & per omnia, quæ libertatis fuerint cæteris Regnicolis pariſi ... eamdem, nec aliqua ſtatuta, ſeù aliquas leges condet in poſterum, per quæ dictæ Civitati directè, vel indirectè poſſint præjudicia generari, & prò Apoſtolicæ ſedis, & Beati Bartholomæi Patroni Civitatis ejuſdem reverentia fidantias ab omnibus remitti faciat, & remittet eiſdem. Fidantiarum autem remiſſio, eſt conceſſio libertatis, ut Cives Beneventani poſſint liberè proprias Vineas, & Terras excolere, ipſarumque fruges, & fructus recolligere, ac eaſdem Vineas, & Terras vendere, & de ipſis prò ſua voluntate diſponere ſine aliqua exactione, vel munere, vel etiam datione.

Item totum ejuſdem Regni reſiduum perpetuò concedetur in fædum eidem Comiti, & hæredibus ſuis ex eo legitimè, ſicùt infrà dicitur, deſcendentibus ſub infraſcriptis, & ſuprà ſcriptis conditionibus, quæ proùt competet in conceſſioni Privilegio exprimentur; Ità videlicet, quod ſi in ejus, vel hæredum ipſorum obitu legitimum, prout ſubſequitur hæredem, ipſos, quod abſit, non habere contigerit, Regnum ipſum ad Romanam Eccleſiam, ejuſque diſpoſitionem liberè revertatur. Si enim Comes ipſe Regnum à Nobis receperit, deſcendentes per rectam lineam, ex eodem, & ipſius hæredibus Siciliæ Regibus mares, & Feminæ in eodem Regno ſuccedent; ſic tamen, quod de liberis duobus Maribus in eodem gradu, per eamdem lineam coocurrentibus primogenitus, & de duabus feminis primogenita, & de mare, & ſemina in eodem gradu ſimiliter concurrentibus maſculis omnibus aliis præferatur.

Si verò eumdem Comitem, quod abſit ſinè liberis ex eo legitimè deſcendentibus mori contigerit, poſſit ei in Regno, & Terra prædictis ſuccedere dumtaxat nobilis Vir Alphonſus Comes Pictavenſis germanus ejuſdem. Et ſi dictus Alphonſus eidem Carolo non ſuperviveret, poſſit ei ſuccedere unus ex filiis Ludovici illuſtris Regis Franciæ, videlicèt major natu poſt illum, qui ſuccedet in Regno Francorum, & hæc gratia, vel ſucceſſio tam ex parte ipſius Caroli, quàm ex parte illorum erit tantummodo perſonalis, ita ſcilicèt, quod ad alterum filiorum, vel heredum ipſius Alphonſi, ſi Alphonſum ipſum præmori Carolo prædicto contigerit hujuſmodi ſucceſſio ſe extendet, Sed hujuſmodi major natu ſuccedet in Regno Siciliæ, & Terra prædictis. Similiter etiam nullus filiorum, vel hæredum ipſius majoris natu, ſi idem major natu præfato Carolo non ſupervixerit, hujuſmodi ſucceſſionem habebit; ſed Regnum Siciliæ, ac Terra prædicta, ad Romanam Eccleſiam, ejuſque diſpoſitionem liberè devolventur. Si verò Alphonſum, & majorem natu prædictos præmori Carolo præfato contigerit, nullus alius ipſi Carolo ſinè liberis ex ipſo legitimè deſcendentibus decedenti in eiſdem Regno & Terra ſuccedet, ſed liberum erit eidem Romanæ Eccleſiæ de ipſis Regno Siciliæ, & Terra diſponere juxta ſuæ beneplacitum voluntatis. Si autem prædictos Alphonſum, & majorem natu poſt ſucceſſiooem hujuſmodi, aut eorum hæredes, ſine liberis ex ipſis legitimè deſcendentibus mori contigerit, Regnum Siciliæ, & Terra prædicta ſimiliter ad eamdem Romanam Eccleſiam, ejuſque diſpoſitionem liberè revertentur. Sed ſi aliquem de aliis ſucceſſoribus ejuſdem Comitis Regem, vel Reginam Siciliæ ſinę legitima prole ſui corporis mori contigerit, in futurum ſuccedent eidem, ſervatis gradibus, ſi ſuperſtites fuerint, hæ perſonæ, videlicèt Regis, vel Reginæ ſine prole legitima ſui Corporis decedentis Frater, vel ſoror, ac Collaterales ſuperiores, mares, & feminæ ut puta patrui, & Avunculi, Amitæ, & Materteræ, & ſurſum uſque ad quartum gradum dumtaxat illis collateralibus, qoos prædictus Comes habet ad præſens, & habebit dum vixerit, & qui poſt ejus obitum ex eiſdem forſitan orientur exceptis: Collaterales etiam inferiores ſuccedent ſimiliter Mares, & feminæ, ut puta Nepos, vel Neptis ex Fratre, vel ſorore, & inferiùs uſque ad eumdem tantummodo quartum gradum. Qood autem de Feminæ, rectæ lineæ, ac collateralium ſuperiùs eſt expreſſum, intelligendum eſt tàm de nuptis, quàm etiam de innuptis, dummodo nuptæ ſint Fidelibus, & Eccleſiæ devotis, & ſicut inter has perſonas gradus ſervari volumus, ut ſcilicèt prior gradus poſteriori præferatur, ſic & in eodem gradu pluribus concurrentibus priorem natu poſteriori, & Marem feminæ in hujuſmodi ſucceſſionibus volumus anteferri. Perſonarum autem hujuſmodi nulla ſuperſtite Regnum ipſum ſicut prædicitur ad Romanam Eccleſiam, & ejus diſpoſitionem liberè revertatur.

Item prò toto generali Cenſu ipſorum Regni, & Terræ, octo millia unciarum auri ad pondus ipſios Regni in Feſto Beati Petri ubicúmque Romanus Pontifex fuerit, ipſi Romano Pontifici, & Romanæ Eccleſiæ annis ſingulis perſolventur; Si verò idem Comes, vel ejus in dicto Regno hæredes, quocumque termino non ſolverint integrè cenſum ipſum, & expectati per duos Menſes terminum ipſum immediatè ſequentes de illo ad plenum non ſatisfecerint, eo ipſo erunt excommunicationis vinculo innodati. Quod ſi in ſecundo termino, & infrà ſubſequentes duos menſes eumdem cenſum ſine diminutione qualibet non perſolverint; totum Regnum Siciliæ, ac tota Terra prædicta, Eccleſiaſtico erunt ſuppoſita interdicto. Si verò nec in tertio termino, nec infrà duos Menſes proximos plenam ſatisfactionem illius ejuſdem cenſus ſibi duxerint conſulendum, ita quod tranſactis eodem tertio termino, & duobus proximè ſequentibus Menſibus, non ſit de octo millibus hujuſmodi primi termini ipſi Eccleſiæ integrè ſatisfactum ab eiſdem Regno, & Terra ipſorumque jure cadant ex toto, & Regnum, & Terra ad Romanam Eccleſiam integrè, ac liberè revertentur. Si autem de Cenſu octo millium unciarum hujuſmodi primi termini infrà dictos tertium Annum, & duos ſubſequentes Menſes plenariè ſatisfecerint, nihilominùs ſemper prò ſingulis octo millibus unciarum ſingulorum terminorum, ſi ſimili modo in eorum ſolutione ceſſaverint; vel illa non ſolverint ſimiles penas incurrent, ſalvis aliis penis, & Proceſſibus, quæ, vel qui de Jure inferri, & haberi poterunt per Romanum Pontificem in hoc caſu.

Item poſt quam dictus Comes, præfatum Regnum, vel tantùm de ipſo acquiſiverit, & habuerit, quod etiam ſi aliquæ Civitates, vel munitiones, aut aliqua alia Loca ipſius Regni adhuc ei rebellia fuerint, reputetur, & poſſit ipſius Regni Rex, & Dominus reputari. ſolvet Romanæ Eccleſiæ quinquaginta millia marcarum ſterlingorum per certos, & diverſos Terminos ad hoc ſtatuendos, tempore,

quo

ANNO 1265.

quo erit tractatus, vel negotium conſummandum. Quod ſi dictus Comes in hujuſmodi Terminis illa non ſolverit, liberum erit Romano Pontifici contrà ipſum Comitem prò ſingulis Terminis ad pœnas ſpirituales procedere, prout ſibi videbitur expedire, cum tamen negotium, quod agitur Deo dante feliciter conſummari contigerit, Nos petitionem Comitis ſuper remittendis ſibi eiſdem quinquaginta Millibus Marcarum factam ex parte ſaltem aliqua de qua Comes ipſe Nobis ad gratias teneri debeat audiemus.

Item in quolibet triennio dabit Rex Romano Pontifici unum Palafridum album, & pulcrum, & bonum in recognitionem veri dominii eorumdem Regni, & Terræ.

Item quandocumque Romanus Pontifex, qui pro tempore fuerit, aſſeruerit, vel dixerit Romanam Eccleſiam indigere, ita quod ſuper indigentia hujuſmodi ipſius Romani Pontificis ſimplici verbo ſtetur, idem Comes, vel ejus in dicto Regno hæredes requiſiti ab eo ad Urbem, in Campagniam, in Maritimam, in Patrimonium Beati Petri, in Tuſcia, Ducatum Spoletanum, Marchiam Anconitanam, & in præmiſſam Civitatem Beneventanam, ac ejus territorium, & pertinentias, quæ remanebunt Eccleſiæ, & in omnes alias Terras ipſius Eccleſiæ per Italiam trecentos milites equis, & armis benè, ac decenter munitos, & paratos, ità quod unus quiſque habeat quatuor equitaturas, vel tres ad minùs in obſequium, & ſubſidium Eccleſiæ prædictæ transmittent, per tres menſes integros ipſius, vel dictorum in Regno hæredum ſumptibus, & ſtipendiis, ſemel tamen in anno in ſervitio eidem Eccleſiæ moraturos. Menſibus ipſis à die quo iidem milites Terram ſui Dominii vel fines ſui diſtrictus egreſſi fuerint, per vulgares dictas, & ſolitas computandis. Quod ſi maluerit Eccleſia eadem ingruenti neceſſitate, ſuper quâ ſtetur verbo Romani Pontificis, ut eſt dictum, navali juvari exercitu prædicti Milites debita taxatione, ac recompenſatione præhabita in navale ſtolium commutentur.

Item tàm ipſe, quàm ſui in Regno hæredes nobis, noſtriſque ſucceſſoribus, canonicè intrantibus, & Eccleſiæ Romanæ ligium homagium facient, & juramentum fidelitatis præſtabunt ac hujuſmodi homagium facere, & Juramentum fidelitatis præſtare ſecundum formam inferiùs annotatam, ſi Romanus Pontifex in Italia fuerit infrà ſex Menſes, ſi verò eum extrà Italiam eſſe contigerit infrà annum, poſtquam Regni Dominium adepti fuerint teneantur; & ſingulis ipſis ſucceſſoribus, & eidem Romanæ Eccleſiæ renuvabunt tàm ipſum homagium, quàm hujuſmodi juramentum. In optione autem, & beneplacitum erit Romanæ Eccleſiæ ipſum, & hæredes ſuos vocare ad præſtandum perſonaliter Juramentum fidelitatis, & ligium homagium Romano Pontifici, & eidem Eccleſiæ, dummodo ad hoc ſibi totum lucum ſtatuant, & aſſignent, vel aliquem Cardinalem ipſius Eccleſiæ, ſeù alium, qui vice Romani Pontificia juramentum juxtà eamdem formam, & homagium recipiat, deſtinare.

Item dictus Comes, & ejus in Regno hæredes Regnum, & Terram præfata nullatenùs divident, ſed ſemper illa unus tantùm ſub ipſis conditionibus immediatè, ac in Capite à Romana tenebit Eccleſia, & tàm idem Comes, quàm ipſius in dicto Regno hæredes, Nobis, & ſucceſſoribus noſtris canonicè intrantibus, & Eccleſiæ Romanæ ligium homagium facient, & fidelitatis Juramentum præſtabunt in hunc modum.

Ego . . . . plenum, & ligium Vaſ-
ſallagium faciens Eccleſiæ prò Regno Siciliæ,
tota Terra, quæ eſt citrà Farum uſque a
Confinia Terrarum ipſius Eccleſiæ, excepta C
vitate Beneventana, cum toto Territorio,
omnibus ſoli ſtrictibus, & pertinentiis ſuis (
exprimentur limites Territorii, pertinentiarun
& diſtrictuum Civitatis Beneventanæ) ab ha
bora in antea fidelis, & obediens ero Beat
Petro, & Domino meo Pontifici, ſuiſque ſu
ceſſoribus Canonicè intrantibus, ſanctæque R
manæ Eccleſiæ non ero in conſilio, aut co
ſenſu, vel facto ut vitam perdant, vel men
brum, aut capiantur mala captione conſilin
quod mihi credituri ſunt per ſe aut Nunti
ſuos, ſive per literas ad eorum damnum
me ſciente, nemini pandàm, & ſi ſcivero fi
ri, vel procurari, ſivè tractari aliquid, qu
ſit ad ipſorum damnum, illud prò poſſe imp
diam, & ſi impedire non poſſem, illud eis
gnificare curabo. Papatum Romanum, & R
galia S. Petri, tàm in Regno Siciliæ, & Ter
prædictis, quàm alibi exiſtentia adjutor eis e
ad retinendum, & defendendum, ac recup
randum, & recuperata manutenendum cont
omnem Hominem. Univerſas, & ſingulas co
dictiones contentas, in Apoſtolico Privileg
ſuper ipſorum Regni, & Terræ conceſſio
confecto, ac omnia, & ſingula, quæ cont
nentur in eodem privilegio plenariè adimpleb
& inviolabiliter obſervabo, nec ullo unqua
tempore veniam contrà illam, ſic me Dei
adjuvet, & hæc ſancta Dei Evangelia.

Item, ipſi, ac ſinguli ſui in dicto Reg
hæredes Romano Pontifici, & ſingulis ſucceſſ
ribus homagium præſtabunt, Juramentum fid
litatis jurabunt, ſe ad hoc ſpecialiter obliga
tes, quod numquam per ſe, vel alios, ſ
quocumque modo procurabunt ut eligantur
vel nominentur in Regem., vel Imperatore
Romanum, vel Regem Teutoniæ, ſeù Dom
num Lombardiæ, aut Tuſciæ, vel majoris pa
tis earumdem Lombardiæ, vel Tuſciæ, &
electionem vel nominationem ad Imperium,
ad Regnum Romanum, ſeù ad Regnum Teut
niæ, aut ad Dominium Lombardiæ, vel Tu
ciæ, ſeù majoris partis eorum, de ipſis cel
brari contigerit, nullum hujuſmodi election
vel nominationi aſſenſum præſtabunt, nec i
tromittent ſe ullo modo de Regimine ipſius In
perii, vel Regni Romani, ſeù Regni Theut
niæ, aut Lumbardiæ, ſeù Tuſciæ, vel maj
ris partis earum, à quocumque horum nom
nati fuerint, vel electi. Quod ſi ipſe, vel al
quis ſuorum in Regno hæredum ſtudentibus
& procurantibus eis ad Imperium ipſum, ſi
ad dictum Regnum Romaoum, ſeù Regnu
Theutoniæ, aut Dominium Lombardiæ, ſ
Tuſciæ, vel majoris eorum partis electi, v
nominati fuerint, ſi hoc verum, & manifeſtu
fuerit, aut ſi poſt talem electiuuem, vel nom
nationem de Imperii, vel Regni Romani, ſ
Regni Theutoniæ, aut Lombardiæ, ſeù Tu
ciæ, vel majoris ipſarum partis regimine ſe m
nifeſtè intromiſerint, eo ipſo à Jure prædict
rum Regni Siciliæ, & Terræ cadant ex toto, i
ſaque prorſùs amittant, & eadem Regnum,
terra ad Romanam Eccleſiam liberè devolva
tur. Si autem electioni, vel nominationi fact
non procurantibus ipſis, aut procurantib
conſenſerint, & ut huic electioni, ſeù n
minationi, vel Juri omnino renuntient,
quod de Imperio, ſeù aliquo præmiſſoru
ad quod electi, vel nominati fuerint ſe n
latenùs intromittant, moniti infrà quatu
menſium ſpatium poſt monitionem hujuſm
di tali electioni, ſeù nominationi, vel J
ri non renuntiaverint, vel de ipſo Imperio
ſeù aliquo præmiſſorum ad quod electi, vel n

ANNO 1265.

minati fuerint ſe intromiſerint quoquomodo ex hoc ſint eiſdem Regno Siciliæ ac Terra & eorum omni prorſus Jure privati, & ut dictum eſt eadem Regnum & Terra ad Romanam Eccleſiam liberè devolvantur. Si verò ad ipſum Comitem, vel ejus in eodem Regno Hæredes, non poterit commodè talis monitio pervenire ſuper quo utique impedimento, videlicet, quod moneri commodè nequeant, credetur, & ſtabitur aſſertioni Romani Pontificis, ſive dicto: ſufficiet prævia ſuper hoc ipſius Romani Pontificis monitio publica, & ſolemnis, ita quod ſi infrà ſex menſes poſt illam renuntiaverint, aut de Imperio, ſeu prædictorum de aliquo alio ad quod electi, ſeu nominati fuerint, ſe quomodolibet intromiſerint, cadant ex hoc omni Jure ipſorum Regni, & Terræ, & Regnum, & Terra ipſa ad Romanam Eccleſiam liberè devolvantur.

Cæterum ſi contigerit aliquem de ſuis hæredibus, qui deberet in prædictis Regno Siciliæ, & Terra ſuccedere in Regem, vel Imperatorem Romanum, ſeu Regem Teutoniæ, vel dominum Lombardiæ, aut Tuſciæ, ſeu majoris partis eorum nominari, ſeu eligi, vel aſſumi nullatenùs poſſeſſionem eorumdem Regni Siciliæ, ac Terræ nanciſcatur, vel habeat, nec ſe de illorum cura, ſeu dominio, & regimine per ſe, vel per alios aliquatenùs intromittat, niſi priùs Imperio, vel Regno Romano, ſeu Regno Theutoniæ, aut Dominio Lombardiæ, vel Tuſciæ, ſeu majoris earum partis ad quodcumque horum electus nominatus fuerit, vel aſſumptus, & omni Juri competenti ſibi in illis omnino renuntiet, & illorum regimen, nec de Jure, nec de facto illud gerens, vel retinens omnino dimittat, ipſum nullo umquam tempore reſumpturus, alioquin cadat ab omni ſucceſſione, ac Jure, quæ in Regno Siciliæ, ac Terra prædictis, ſibi competerent ipſo facto, ita quod eadem Regnum Siciliæ, ac Terra ad Romanam Eccleſiam, ejuſque diſpoſitionem plenè, ac liberè devolvantur.

Quod ſi non exſtantibus maſculis, femina in eiſdem Regno, & Terra ſucceſſerit, illa Regi, vel Imperatori Romano, ſeu in Regem, vel Imperatorem Romanorum electo, aut Regi, vel electo in Regem Teutoniæ, ſeu Dominio Lombardiæ, vel Tuſciæ, aut majoris Partis earum, ſeu electo ad eorum dominium nunquam matrimonialiter copuletur, & ſi contrarium fecerit eo ipſo cadat à Siciliæ Regno & Terra prædicta, maneatque prorſus ipſorum Jure privata, ipſis Regno, & Terra ad eamdem Eccleſiam devolutis. Si autem ipſe, vel aliquis ſuorum in Regno hæredum contra hæc venerint, eo ipſo excommunicati, & inſuper labe, ac reatu perjurii reſperſi, & notati exiſtant.

In ejuſmodi quoque juramento addetur expreſſe, quod nullo umquam tempore Regnum, ſeu Imperium Romanum, aut Regnum Theutoniæ, vel Dominium Lombardiæ, ſive Tuſciæ, vel majoris earum partis, aut eaſdem Lombardiam, vel Tuſciam, vel majorem partem ipſarum per ſe, vel per alios, ſeu alium occupabunt, capient, vel acquirent, aut ſibi aliàs quomodolibet vindicabunt, & ſi ſecùs fecerint, ſimiles, ſecundum præſcriptam formam pœnas incurrant.

Quod autem dicitur de majori parte dominii Lombardiæ ſive Tuſciæ, intelligitur ſcienter; ſi verò ignoranter eam ad mandatum Eccleſiæ dimittere teneantur, & ſi eam Eccleſia mandante dimittant, non incidant in pœnam in iſto articulo, & conſimilibus conſtitutam. Si verò moniti non dimittant remaneat pœna prout eſt in hoc articulo, & aliis conſimilibus conſtituta.

Quod ſi forte in poſterum Regem Siciliæ contingat in Imperatorem eligi, poſtquam Regni fuerit poſſeſſionem adeptus, non tranſeat ad Imperium, alioquin in pœnas incidat in hoc articulo, & aliis ſimilibus comprehenſas. Quod ſi Regni poſſeſſione prædicti nondum agnita, ſeu obtenta in Imperatorem electus tranſire voluerit ad Imperium, priùs in manu Pontificis, vel illius, quem ad hoc idem Pontifex duxerit deſtinandum, filium ſuum ſucceſſurum in Regno cujuſcumque fuerit ætatis emancipet, & Regno renuntiet nihil Juris in eo retinens clàm, vel palàm, nec cujuſlibet etiam poteſtatis; nec ipſum filium ad ſubſidium, vel ſervitium aliquod faciendum Juramento, vel voto, ſtipulatione, vel pacto ſibi ſucceſſoribus ſuis adſtringat; Sicque factus filius ſui Juris ab eodem Romano Pontifice vel alio deſtinato ab ipſo protinùs inveſtiatur de Regno, ad cujus Regni ſucceſſionem, ſi forte decederet ſine liberis nullo umquam tempore Pater veniat, Imperator exiſtens; Sed ſi Imperio, & omnibus, quæ ad Imperium pertinent idem Pater renuntiare voluerit, & Regno tantum eſſe contentus, poſt renuntiationem hujuſmodi, ad illius ſucceſſionem liberè admittatur, & tunc ab ipſo Romano Pontifice, vel alio deſtinato ab eo, inveſtituram recipiat Regni illius. Quod ſi dictus filius ſic ad Regnum aſſumptus, major decem, & octo annis fuerit, liberè adminiſtret, ſed quamdiù minor extiterit tàm ipſe, quàm Regnum ipſius in Cuſtodia Romanæ Eccleſiæ maneat, donec Rex ipſe impleverit ſupra dictam ætatem, fructibus, & obventionibus Regni ex quibus ſumptus neceſſarii faciendi, pro ejuſdem Regni cuſtodia deducantur, Regi conſervandis eidem, & lucro alterius, ratione ipſius cuſtodiæ non ceſſuris. Quæ verò de Filio dicuntur, ut ei videlicet Regnum poſſit ſub obſervatione prædicta à patre ad Imperium tranſeunte dimitti, de filia etiam duximus concedendum. Et ſi Rex non habens filios in Imperatorem electus ad Imperium tranſire voluerit, & de Perſonis, quas ſuprà diximus liberis non extantibus in Regno poſſe ſuccedere, aliqui ſuperſtites fuerint, quæ de filio, & filia prænordinavimus, obſerventur in illis, excepto emancipationis articulo, quæ in ſolis illis procedere poterit, quæ capaces emancipationis exiſtent ratione patriæ Poteſtatis.

Declaramus etiam quod ſi Regi Siciliæ ſine filio decedenti ſuperſtes ſit filia, vel mulier alia, quæ juxta præfatam formam debeat ad hujuſmodi ſucceſſionem admitti, quæ Imperatori dum ipſe Rex viveret fuerat deſponſata, vel nupta, non ſuccedat in Regno, & ſi Regno ſibi delato Imperatori nupſerit cadat protinus ab eodem, niſi Vir ejus Imperio prorſùs renuntians Regno ſolummodo ſit contentus. In primo autem caſu repulſis filia, & alia prædicta, ad perſonas illas ſervatis gradibus, Regnum perveniat, quas prænotavimus in Regno poſſe ſuccedere, ſi Regi præmortuo liberi non ſuperſint. In ſecundo autem caſu, Regnum prædictum ad Romanam Eccleſiam devolvatur.

Item ſi forte deficientibus maſculis, contigerit feminam innuptam in Regno ſuccedere, illa maritabitur Perſonæ, quæ ad illius Regni Regimen, & defenſionem exiſtat idonea, Romani Pontificis priùs ſuper hoc conſilio requiſito, nec nubat, niſi Viro Catholico, & Eccleſiæ Romanæ devoto, & ſi contra hoc fecerit, licebit Romano Pontifici contra ipſam, ad privationem prædictorum Regni, & Terræ, ſinè figura Judicis, & abſque omni Juris ſolemnitate, in quacumque ætate filia ipſa conſiſtet procedere, ſi hoc ei videbitur expedire.

Item

Item in Regnum, & Terram prædicta nullus ſuccedat, qui non fuerit de legitimo matrimonio procreatus.

Item Regnum Siciliæ & Terra prædicta Imperio nullo modo ſubdetur, ſeù ſibi ullo umquam tempore in eadem perſona quomodoblibet unietur, & præcisè ſuper hoc articulo tàm per pœnas ſpirituales, quàm alias cautiones cavebitur, juxtà Eccleſiæ voluntatem, cum prorsùs intentionem ſit Romanæ Eccleſiæ ut Regnum, & Terra prædicta nullo unquam tempore Imperio uniatur, ut ſcilicèt unus Romanorum Imperator, & Siciliæ Rex exiſtat. Quod autem circa unionem ipſorum Regni, & Terræ cum Imperio dicimus, hoc ipſum circà unionem eorumdem Regni, & Terræ cum Regno Romano, aut Regno Teutoniæ, ſeù cum Lombardia, vel Tuſcia, ſivè cum majori parte ipſarum Lombardiæ, vel Tuſciæ intelligimus, & volumus eſſe dictum.

Item ſi ipſe, vel ſui in Regno hæredes, prædictam Civitatem Beneventanam, Territorium, & pertinentias ejus, quæ remanebunt Eccleſiæ, vel aliquam partem eorum, aut Campaniam, vel Maritimam, ſeù Urbem, vel Ducatum Spoletanum, aut Marchiam Anconitanam ſive Patrimonium Beati Petri in Tuſcia, aut alias quaſcumque Terras Romanæ Eccleſiæ ubilibet conſtitutas occupaverint, vel occupari fecerint, aut ſuper iis offenderint, vel moleſtaverint Eccleſiam, ſeù fecerint moleſtari, & poſtquam ſuper hoc à Romano Pontifice moniti, & requiſiti fuerint, vel ſi commodè moneri, aut requiri nequiverint, juxtà ipſius Romani Pontificis aſſertionem, vel dictum, poſt quàm de hoc ipſe publicè, ac ſolemniter eos monuerit, infrà tres menſes non reſtituerint integrè omnia occupata, eo ipſo ab eo tumdem Regni Siciliæ, & Terræ Jure cadant totaliter, ipſaque Regnum, & Terram prorsùs amittant, & hæc ad Romanam Eccleſiam liberè devolvantur. Quod ſi etiam reſtituerint occupata, nihilominùs ad plenum de univerſis injuriis, & damnis illatis ad mandatum ejuſdem Romani Pontificis ſatisfacere teneantur. Alii quoque hæredes ipſius Comitis, videlicèt qui in Regno ſuccedent eidem occupare, vel facere occupare eaſdem Terras Romanæ Eccleſiæ, ſeù moleſtare, aut moleſtari facere ſuper illis eamdem Eccleſiam non attentent, quodque illi, qui ſecùs attentaverint præmiſſas pœnas (ut videlicet eo ipſo ſint excommunicati, & tàm ipſi, quàm eorum poſteritas in perpetuum ad ſucceſſionem prædicti Regni, ſi in aliquo fortè caſu eadem ſucceſſio devolveretur ad illos nullatenùs admittantur) incurrent. Et quod Rex Siciliæ, qui tunc erit, teneatur aſſiſtere Romano Pontifici contrà ipſos, proùt ſuperiùs eſt expreſſum.

Item omnibus Eccleſiis tàm cathedralibus, quàm aliis Regularibus, & ſecularibus, nec non & omnibus Prælatis, & Clericis, ac univerſis Perſonis Eccleſiaſticis, ſecularibus, & Religioſis & quibuslibet Religionis Locis plenariè dimittentur, & reſtituentur integrè omnia bona eorum immobilia à quibuſcumque ablata, vel occupata ſint, & per quoſcumque detineantur. Mobilia verò, quæ extant, & poterunt inveniri, ſimili modo reſtituentur eiſdem: hæc autem reſtitutio fiet abſque contradictione ſeù difficultate qualibet, ſicut nanciſcentur prædictorum Regni Siciliæ, ac Terræ poſſeſſionem: hoc modo ſcilicet, quod ſtatim in illa parte ipſorum Regni, & Terræ, quæ ſibi obediet, reſtitutio ipſa fiat, ipſaque poſtmodum ſucceſſivè conſummabitur, ſicùt eidem Regnum habebuntur, & Terra. Nè autem ſuper iis rebus reſtituendis ingeri poſſit aliqua difficultas, deputabuntur à Romano Pontifice aliqui Viri diſcreti, ad quorum mandatum, & arbitrium Jurium, & rerum immobilium, & mobilium, quæ extant reſtitutio plena fiat; ità quod ea de quorum dominio, vel proprietate, ſeù poſſeſſione notorium fuerit, ad eorum mandatum, & arbitrium mox reddentur. In dubiis verò per ipſos de plano, & abſque Judicis ſtrepitu veritas diligentiùs inquiretur. Sufficiet autem vocari Camerarium, vel Procuratorem, ſeù Ballivum, in cujus Juriſdictione, vel Ballivia, ſeù Territorio Bona, de quibus agetur conſiſtent, ad videndum jurare Teſtes, qui in hujuſmodi inquiſitione deponent.

Item omnes Eccleſiæ tam Cathedrales, quàm aliæ Regulares, & Seculares, nec non & omnes Prælati, & Clerici, ac univerſæ perſonæ Eccleſiaſticæ ſeculares, & Religioſæ ac quæcumque Religionis loca, cum omnibus Bonis ſuis in electionibus, poſtulationibus, nominationibus, proviſionibus, & omnibus aliis plena libertate gaudebunt, nec antè electionem, ſive in electione, vel poſt regius aſſenſus, vel conſilium aliquatenus requiretur. Quam utique libertatem ipſe, & ſui in Regno hæredes ſemper manutenebunt, & conſervabunt, & manuteneri, & conſervàri facient ab omnibus ſubditis ſuis. Dictæque Eccleſiæ, & Perſonæ utentur liberè omnibus bonis, & Juribus ſuis, ſalvo ei, & ſuis in Regno heredibus Jure patronatus in Eccleſiis, in tantum, quantum in hac parte Patronis Eccleſiarum Canonica Inſtituta concedunt, ubi antiqui Reges Siciliæ hujuſmodi Jus Patronatus in ipſis Eccleſiis habuerunt. Omnes etiam cauſæ ad forum Eccleſiaſticum pertinentes liberè, & abſque ullo impedimento agitabuntur, tractabuntur, & ventilabuntur coram Ordinariis, & Eccleſiaſticis aliis Judicibus, & terminabuntur per eos, & ſi ad ſedem Apoſtolicam ſuper hujuſmodi cauſis appellari contigerit, tàm Appellantes, quàm Appellati ad eamdem venire ſedem pro Appellationum proſecutionibus liberè, & abſque inhibitione aliqua permittentur. Sacramenta verò fidelitatis præſtabuntur ſecundum antiquam, & rationabilem conſuetudinem, proùt canonica Inſtituta permittunt ab illis Eccleſiarum Prælatis, quorum prædeceſſores Antiquis illa Siciliæ Regibus præſtiterunt; ab illis autem Prælatis, & Eccleſiis, qui Regalia, ſive temporalia Bona tenent, ſi qui tamen ſunt qui hujuſmodi bona teneant à Domino Regni, & aliis Dominiis Temporalibus, & qui ratione hujuſmodi bonorum ab antiquo conſueverunt Regibus, & ipſis Dominis temporalibus, ſervitia exhiberè; hujuſmodi honeſta & antiqua ſervitia eis ſecundum rationabilem, & antiquam conſuetudinem, & ſicut Inſtituta patiuntur Canonica impendentur, ſalva ſemper circà Eccleſias Cathedrales, & alias Regulares, & Seculares, ac Perſonas, & Loca Eccleſiaſtica, tàm in faciendis proviſionibus, & electionibus confirmandis, quàm in omnibus quibuſcumque aliis Romani Pontificis, & Eccleſiæ Romanæ Juriſdictione, ac Authoritate plenaria, & libera poteſtate.

Item revocabit omnes conſtitutiones, ſeù leges per prædictum Frid. vel per Reges Siciliæ, ſive per Conradum ipſius Frid. filium, aut Manfredum quondam Principem Tarentinum, qui de facto Regnum ipſum detinet occupatum, editas contrà Eccleſiaſticam libertatem: nec ſtatuta, vel conſtitutiones aliquas edet, aut etiam promulgabit, per quæ Juri, vel libertati Eccleſiæ derogetur.

Item Comes promittet, quod nullus Clericus, vel Perſona Eccleſiaſtica, eorumdem

Anno 1265.

Regni Terra ſio civili, vel crminali cauſa conveniretur coràm Judice ſeculari, niſi ſuper feodis judicio petitorio conveniatur civiliter, ſed omnes Eccleſiæ, ac Perſonæ Eccleſiaſticæ omnimodè erunt liberæ, & in nullo Regi, vel Principi ſubiacebunt.

Item nullas tallias, vel Collectas imponet Eccleſiis, Monaſteriis, Clericis, & viris Eccleſiaſticis, vel rebus eorum.

Item, in Eccleſiis vacantibus Rex nulla habebit Regalia, nulloſque fructus, reditus, & proventus, nullas etiam obventiones, ac nulla prorsùs alia percipiet & ex eiſdem, cuſtodia earumdem Eccleſiarum interim libera remanente penes perſonas Eccleſiaſticas, juxtà Canonicas ſanctiones.

Item Comites, Barones, milites, & univerſi Hominca totius Regni, & Terræ prædictæ vivent in ea libertate, & habebunt illas immunitates, illaque privilegia, ipſiſque gaudebunt, quas & quæ tempore claræ memoriæ Guillelmi ſecundi Siciliæ Regis, & aliis antiquis temporibus habuerunt.

Item omnes exules Regni Siciliæ, & Terræ prædictæ, cujuſcumque condictionia exiſtant ad mandatum Eccleſiæ reducentur in Regnum, & Terram prædictam, ipſiſque de Bonis, & juribus eis debitis reſtitutio plena fiet. In hujuſmodi autem reſtitutione ſecundum præſcriptam formam in Capitulo de Bonis Eccleſiarum reſtituendis contentam, tàm in notoriis, quàm in dubiis procedetur.

Item nullam confederationem, ſeù portionem, vel ſocietatem cum aliquo Imperatore, vel Rege, ſeu Principe, vel Barone, Saraceno, chriſtiano, vel Græco, aut cum aliqua Provincia, ſeu Civitate, aut Communitate, vel loco aliquo contra Romanam Eccleſiam, vel in damnum Eccleſiæ ſcienter faciet, & ſi etiam faceret ignoranter teneatne ad mandatum Eccleſiæ revocare.

Item omnes captivos, & obſides, qui tenentur in Regno & Terra prædictis, Romanos, Regnicolas & alios de Terra Eccleſiæ, Tuſcos, Lombardos, & illos de Marchia Terviſina prò poſſe ſuo bona fide reſtituet libertati. Hæredibus verò per Riccardi Comitis Sorani germani felicis recordarionis Innocentii Papæ III. Jus quod in comitato Sorani, & aliis Eccleſiæ Romanæ Fidelibus, illud quod in aliis comitatibus, & bonis, ſi qua eis in Regno, & Terrs prædictis à Regibus, & Principibus ſunt conceſſa, obtinent, penitus erit ſalvum, nec per ipſarum Regni, & Terræ conceſſionem Comitatuum, ſeu conceſſiorum eorumdem cuiquam quo ad proprietatem, ſeu poſſeſſionem præjudicium generabitur; Regio in iis omnibus Jure ſalvo: ſecundum enim ſupra dictas, & infra ſcriptas conditiones Regnum Siciliæ, excepta Civitate Beneventana, & omnibus diſtrictibus, & pertinentiis ſuis, Comiti concedetur eidem, & revocabuntur omnes conceſſiones comitatuum, Baroniatum, Feudorum, & aliorum quorumcumque bonorum, & jurium factæ in prædicto Regno Siciliæ per Federicum Conradum, & Manfredum prædictos, & Officiales, familiares, & faotores poſt depoſitionis ſententiam in ipſum Fr. per felicis eccordationis Innocentium Papam IV. in Lugdunenſi concilio promulgatam.

Item idem Comes veniet cum mille ad minùs Ultramontanorum Militum comitiva, quorum quilibet equitaturas quatuor ſecum ducet; Habebit quoque dictus Comes trecentos baliſtarios, & tot alios bellatores, quoe ad proſequutionem negotii ſufficere videbuntur.

Item dictus Comes uſque ad annum à die, quo ei fiet Collatio de Regno Siciliæ computandum, ſic munitus cum tota ſua comitiva hujuſmodi fines Comitatus Provinciæ, verſùs Italiam ſic egreſſus, & extimo infrà tres menſes immediatè ſequentes ſit in Terris conterminis Regni Siciliæ, niſi forſan in Italia hoſtium impediatur obſtaculo, vel occurſu, quorum impugnationi, vel debellationi, quamdiù taliter munitus perſeverantee inſteterit, intelligatur negotium proſequi, nec tempus prædictorum trium menſium ei currat. Quod ſi dictus Comes ſic munitus uſque ad annum, hujuſmodi non fuerit fines prædicti Comitatus egreſſus, vel infrà eoſdem tres menſes tali non præpeditus obſtaculo non fuerit in Terris eidem Siciliæ Regno conterminis cum comitiva hujuſmodi conſtitutus, vel in quocumque caſu eo proſequutioni negotii, opportunam non impendente operam, ad eaſdem Terras conterminas dicto Regno infrà tres menſes ipſos non venerit ſic munitus, liberum erit ipſi Romano Pontifici, ac in ipſius poteſtate remanebit dicere, pronuntiare, vel proferre in ſcriptis, vel ſinè ſcriptis, de conſilio, vel ſine conſilio Fratrum ſuorum, eodem Comite, vel alio etiam quocumque, cujus forſan intereſſet non vocatis, & abſque omni Juris ſolemnitate conceſſionem eidem Comiti, & Jus hæredibus de Regno, & terra prædictis factam, vacuam omnino eſſe, nullumque robur, vel valorem habere, ac eam revocare, caſſare, irritare, ac ipſam caſſam, & irritàm nuntiare. Liberum quoque eſt eidem Romano Pontifici hoc facere, ſi, quod abſit, dictus Comes longa præpeditus valetudine, vel morte præventus, dictum negotium juxtà eamdem formam non aſſumſerit, vel aſſumtum non fuerit proſecutus, niſi forte talis perſona, & tàm idonea juxtà formam eamdem vices ejus, vel ſuorum hæredum in hac parte ſuppleverit, quæ merito ad hoc ſufficiens poſſit, & debeat Romanæ Eccleſiæ reputari. Quod ſi dictus Comes alio forſan impedimento legitimo fuerit irretitus, & hoc ſignificaverit Romano Pontifici, tunc liberum erit eidem Romano Pontifici, & in poteſtate remanebit ipſius, vel dicere, pronuntiare, ac proferre juxtà formam in Capitulo ipſo contentam, conceſſionem eidem Comiti, & ejus hæredibus factam de Regno, & terra prædictis vacuam omnino eſſe, nullumque valorem, vel robur habere, ac eam revocare, caſſare, & irritare, & ipſam caſſam, & irritam nuntiare, vel talem perſonam, & tam idoneam aſſumere, vel admittere ad dictam negotium, quæ meritò ad hoc ab ipſo ſufficiens reputetur.

Item omnes præmiſſas condictiones quæ in perſona Comitis apponentur circa etiam ipſius Comitis in Regno hæredes intelligimus, & volumus eſſe dictas, ſalvis omnibus, quæ circà alios hæredes ipſius Comitis ordinata conſiſtunt, proùt ſuperiùs eſt expreſſum.

Item poſtquam tractatus hujuſmodi negotii fuerit concorditer conſummatus, fiet ſuper hoc privilegium Conceſſionis à Domino Papa ſubſcriptionibus Cardinalium Romanæ Eccleſiæ roboratum, & Comes dabit Privilegium ſuum eidem Domino Papæ, ac Romanæ Eccleſiæ, aurea bulla bullatum, in quo proprio Juramento fatebitur, & recognoſcet expreſſè Regnum Siciliæ, ac totam Terram, quæ eſt citra Farum uſque ad confinia Terrarum Romanæ Eccleſiæ, excepta civitate Beneventana, cum territorio, & pertinentiis ejus, quæ Eccleſiæ remanebit, eidem ex ſola gratia, & mera liberalitate ſedis Apoſtolicæ ſibi, ſuiſque hæredibus de novo fore conceſſa, ſeque recipere, ac tenere Regnum, & Terram hujuſmodi à dicta Romana Eccleſia ſub condictionibus, & pactis hinc indè tractatis. Ordinatio

Anno 1265.

Anno 1265.

verò ſuper ſenatus Articulo hæc eſt. Nobilis Vir Carolus Andegaviæ, ac Provincæ Comes præſtito Juramento promittat quod dabit operam bona fide, ot Romanis juret non tegere urbem ad vitam. Item quod finito triennio à die quo fiet ei Regni Siciliæ conceſſio computando, vel ſi infra trienniom ipſum totum prædictum Regnum, vel majorem ejus partem, cui minor non poſſit reſiſtere acquiſierit, vel ſi fortè qood abſit, illud acquirere non poterit, & hoc liquido conſtiterit, ſenatum omoino dimittet, & illum ex tunc per ſe, vel per alium nullatenus reſumpturus, nec procuraturus quomodo libet quod ſenatum ipſum quivis alius perpetuo ad vitam habeat, ot qood ad illum aliquis etiam ad certum tempus absque licentia Romani Pontificis aſſumatur. Item quod dabit operam bona fide, ut idem ſenatus ad diſpoſnionem, & ordinatiooem Romanæ Eccleſiæ revertatur, Cives ſcilicet Romanos ad hoc ſicut meliùs, & honeſtiùs poterit inducendo. Item quod dum Senatum tenuerit, oihil ſcienter io cæteris ipſius Eccleſiæ domaniis ſcilicet, & feudis io ejuſdem Eccleſiæ, vel ſuorum præjudicium faciet contrà Eccleſiam, ipſam, & Eccleſiaſticam libertatem, & ſi ipſe, vel ſui quidquam tale feccrint id ſine mora diſpendio revocabit.

Hujuſmodi aotem juramentum præſtabit idem Comes in præſentia fide dignarum perſonarum, quarum tres, vel duæ ad minus ſint pontificali præditæ dignitate, dabitque ſoper iis, videlicèt ſuper Juramento, & promiſſione hujuſmodi ſuas pateotes literas ſigillis tam ſuo, quàm hujuſmodi trium vel duorum Pontificum ſigillatas: in quibos utique litteris nomina perſoοarum coram quibus hujuſmodi Jurameotum præſtabitur exprimentur, ac ſe nihilominùs per easdem litteras obligabit ad iofra ſcriptas pœnas, quas incurrat ſi conoà præmiſſam, vel eorum aliquid fecerit, videlicèt quod præter reatum perjurii, quod incurret, eo ipſo idem excommunicationis, & terra ſua obilibet conſtituta interdicti ſententiis ſubiaceant. Quas itaque ſententias ſi dictus Comes per menſem ſuſtiouerit, eo ipſo cadat à Jure ſenatos, & ſi poſtea de facto ſeoatum tenere contenderit, ſeù intromiſerit ſe de illo, cadat ſimiliter eo ipſo ab omni Jure, quod erit ei in Regno Siciliæ acquiſitum. Duplicentur autem hujuſmodi litteræ ad cautelam propter viarum diſcrimina, & ſic duplicatæ aſſignentur dilecto filio ooſtro Tituli S. Cæciliæ Preſbytero Cardinali Apoſtolicæ ſedis legato, ſi preſens fuerit, vel alii perſonæ, quam ad hoc duxerimus deputandam, ita quod earumdem litetarum aliæ deferântur, vel mittantur ad nos, & reliquæ noſtro, & Eccleſiæ Romanæ oomine in aliquo tuto loco fideliter deponantur, inibi ad opus noſtrum, & ipſius Eccleſiæ conſervandæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ diffinitionis, & ordinationis, noſtrique decreti infringere, vel ei auſu temerario contraire, ſi quis aotem hoc attentare præſumſerit, iodignatiooem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli ſe novent incurſurum.

Ego CLEMENS Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.

Ego Odo Tuſculanus Epiſcopus.

Ego Stephanos Præneſtinus Epiſcopus.

Ego Frater Joannes Portuenſis Epiſcopus.

Ego Rodulphus Albanenſis Epiſcopus.

Ego Anderus Tituli S. Praxedis Presbyter Cardioalis.

Ego Frater Guido tituli S. Laurentii in Lucina Presbyter Cardinalis.

Ego Guillelmus Tituli S. Marci Presbyter Cardinalis.

Ego Frater Anibaldus Baſilicæ XII. Apoſtolorum Presbyter Cardinalis.

Ego Riccardus S. Angeli Diaconus Cardinalis.

Ego Octavianos S. Mariæ in via lata Diaconus Cardinalis.

Ego Joaones S. Nicolai in Carcere Tulliano Diacoous Cardinalis.

Ego Ottoboous Sancti Adriani Diaconus Cardinalis.

Ego Jacobus S. Mariæ in Coſmedin Diaconus Cardinalis.

Ego Gottfridus S. Georgii ad Velum Aureum Diaconus Cardioalis.

Ego Jordanus S. S. Coſmæ, & Damiani Diaconus Cardinalis.

Ego Matthæus S. Mariæ in Porticu Diaconus Cardinalis.

Actum Peruſii quarto Kalendas Martii, Pontificatus noſtri anoo primo.

CAroli Regni Siciliæ illuſtri, Infeudatio Regni Siciliæ per Dominum Papam CLEMENTEM IV. Domino Carolo S. Ludovici Regis Franciæ Fratri anno 1265.

CLEMENS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei dilecto filio CAROLO *Regi Siciliæ illuſtri Salutem & Apoſtolicam benedictionem.*

COnſtituti ab eo per quem reges regnant & principes imperant, & qui ſolum habet in regno hominum poteſtatem ſuper gentes & regna, neceſſe habemus interdum regnis ipſis & ſpecialiter quæ Romanæ Eccleſiæ juris & poteſtatis exiſtunt, cum fratribus noſtris ad pacem & juſtitiam populorum perpetua ſtabilitate diſponere, ac in eorum ſoliis ad regimen gentium ſubjectarum quos dignos credimus ſublimare, & quia inſtructi ab eo, qui ſpiritus angelos ſuos facit, ſuper hujuſmodi diſpoſitione regnorum nonnumquam aliqoibos ex fratribus ipſis aliqua committimus peragenda, ut ea quæ ab ipſis fratribus ſuper illis cum maturitate debita rite ac providè ordinantur, eo ipſo quod conſtat ipſa de noſtra fieri juſſione, robur obtineant firmitatis; ne tamen vacillent io poſterum vel cavillationi ſubjaceant, eò ſunt fortius apoſtolico munimine roboranda. Quocirca majora, in quibus majus periculum formidatur, major eſt cautelæ diſcretio adhibenda. Sane porrecta nobis tuæ filialis devotionis petitio cootinebat, qood cum regno Siciliæ & tota terra citra Pharum uſque ad confinia terrarum Romanæ Eccleſiæ, quæ de prædicto Siciliæ regno eſſe dignoſcitur, ad diſpoſitionem & ordinationem ſedis apoſtolicæ, ad qoam ſpecialiter pertinet, plene ac liberè devolutis, ſedes ipſa obtentu devotionis, qua perſona tua erga prædictam Romanam fulget Eccleſiam, & pro fidei puritate, qua Chriſtianiſſimum genus tuum ſemper ooſcitur claruiſſe, perpenſo conſilio diſpoſuerit ad laudem Dei & honorem & pacem ipſius Eccleſiæ & tranquillitatem & profectum fidelium regni ejuſdem de regno ipſo perſonam ac domum tuam regiam honorare, habitis diligentibus & diutinis inter te & ſedem eamdem tractatibus de prædictis regno & terra in feudum tibi & tuis heredibus concedendis, nos ad finalem conſummationem eorundem tractatuum & negotii regni prædicti noſtrum animum firmiter dirigentes, dilectis filiis noſtris

Digitized by Google

Ambaldo baſilicæ duodecim Apoſtolorum presbytero, Richardo S. Angeli, Johanni S. Nicolai in carcere Tulliano & Jacobo S. Mariæ in Coſmedim diaconis cardinalibus dedimus litteris in mandatis, ut juxta conditiones & formam tibi per venerabilem fratrem noſtrum B. Archiepiſcopum Cuſentinum & dilectum filium magiſtrum Petrum notarium noſtrum præſentatas, (quas conditiones & formam & noſtram ſuper dicto negotio diffinitionem, aliaque ipſi opportuna negotio ſub bulla noſtra eiſdem cardinalibus miſeramus), ad plenariam executionem ejus negotii, & ad collationem & inveſtituram tibi de prædicto regno auctoritate noſtra faciendam efficaciter procedere procurarent, conceſſa eidem per dictas litteras à nobis de ipſorum fratrum conſilio & aſſenſu procedendi ad conſummationem, collationem, inveſtituram hujuſmodi plena & libera poteſtate. Qui conſiderantes ad diffinitionem prædictam a nobis ſuper dicti regni negotio editam noſtra & fratrum noſtrorum ſubſcriptionibus & bulla, nec non eorumdem fratrum ſigillis ad perpetuam memoriam roboratam, & etiam prædictas conditiones & formam per prædictos archiepiſcopum & notarium tibi ex parte noſtra noviſſime præſentatas, ac diligentius attendentes, quod ea quæ ante conſummationem prædicti negotii tibi facienda & implenda incumbebant, & forma prædicta per te facta fuerant & etiam adimpleta, ad plenariam conſummationem ejuſdem negotii collationem & inveſtituram faciendam tibi de regno & terris prædictis juxta præſtitas conditiones & mandato noſtro & poteſtate tibi ſuper hoc tradita proceſſerunt, tibique totum regnum Siciliæ & totam terram quæ eſt citra Pharum uſque ad confinia terræ prædictæ Romanæ Eccleſiæ, excepta civitate Beneventana cum toto territorio & omnibus diſtrictionibus & pertinentiis ſuis per Romanum Pontificem diſtractis, vel in poſterum diſtrahendis, quam ſibi Eccleſia Romana uſque ad tempus iſtud retinuiſſe & reſervaſſe dignoſcitur, & nunc etiam expreſsè retinuit, & ad ſuum dominium reſervavit in feudum; perpetuo tuiſque heredibus ex te legitimè deſcendentibus, prædictum conſummando negotium, ſub prædictis conditionibus tibi plenius expreſſis & expoſitis conſcientes etiam & concedentes inveſtierunt, & per vexillum eccleſiæ præſentialiter de eiſdem à te vice noſtra & prædictæ Romanæ Eccleſiæ fidelitatis juramento recepto, juxta formam in eiſdem conditionibus comprehenſam receptione homagii, quod teneris nobis & dictæ Eccleſiæ reddere, nobis ſpecialiter reſervata, prout patentibus litteris dictorum cardinalium inde confectis & ipſorum ſigillis pendentibus communitis plenius continetur. Ut autem collatio ſeu conceſſio & inveſtitura prædictæ ſub prædictis forma & conditionibus expreſſis & appoſitis robur obtineant firmitatis perpetuæ, humiliter ſupplicaſti, eas ſub ipſis forma & conditionibus apoſtolicæ confirmationis munimine roborari. Nos igitur volentes tibi & heredibus tuis in poſterum ſuper his ſalubriter providere, tuis ſupplicationibus inclinati, collationem, conceſſionem, inveſtituram prædictorum regni & terræ ſub conditionibus & forma prædictis à prænominatis cardinalibus tibi & heredibus tuis factas, ac regnum ipſum ac totam terram prædictam tibi & prædictis heredibus ex certa ſcientia & fratrum noſtrorum conſilio & aſſenſu auctoritate apoſtolica confirmamus, ac præſentis ſcripti patrocinio communimus. Ceterum quia in quibuſdam articulis ſeu capitulis conditionum ipſarum expreſſius continetur, quod in certis caſibus tu & tui heredes excommunicationum ſententias incurratis, & dictum regnum & tuæ ac ipſorum heredum terræ ſint eccleſiaſtico ſuppoſitæ interdicto: nos & nunc hujuſmodi ſententia videlicet excommunicationis in te ac eoſdem heredes & interdicti in prædictum regnum, ac terras prædictas, ſi tui vel ipſorum culpa hujuſmodi caſus emerſerint, de dictorum fratrum noſtrorum conſilio auctoritate apoſtolica promulgamus, tenorem prædictarum litterarum cardinalium eorumdem de verbo ad verbum inſeri facientes, qui talis eſt.

Illuſtri & magnifico principi Domino Carolo illuſtri regi Siciliæ, nato claræ memoriæ Ludovici regis Franciæ, miſeratione divina fratres Ambaldus Baſilicæ XII. apoſtolorum presbyter, Richardus S. Angeli, Johannes S. Nicolai in carcere Tulliano, & Jacobus S. Mariæ in Coſmedim diaconi cardinales ad perpetuam rei memoriam. Quoniam ad ſubſiſtentiam multorum & regimen præeſſe oportuit unum ſingulare principium, pro eo quod pluralitas in præſidentia ſciſſuram induceret & ſolidam gubernaculi dirumperet firmitatem, præeminent ſingulis regnis & mundi provinciis ſingula regnantium ſolia, & ſingulæ principantium poteſtates: quia dum reges regnant, proſpere imperant & populi regibus reverenter intendunt, hi humiliter ſubſunt, & illi benigne præſunt, dum congruis præcerunt juſſibus & devotis iſti animis obſequuntur, viget ex hoc in eiſdem populis concordium animorum unitas, miſericordia & veritas ſibi obviant, ac juſtitia & pax ſe invicem amplectuntur. Ideo namque ex ſummo illo cæleſti Rege, per quem ſinguli reges regnant & principes principantur, temporalia gladii ad malorum vindictam laudemque bonorum regibus terrenis attributa eſt poteſtas, ut ipſi aſſumto dominandi officio judicent in æquitate populos & dirigant in terris ſubjectas ſibi gentium nationes, quatenus ſit voluntas eorum in executione juſtitiæ, ac meditatio in lege rectitudinis, & ob reverentiam ſanctæ pacis. Sane regno Siciliæ & tota terra Pharum uſque ad continia terrarum Romanæ Eccleſiæ, quæ de prædicto regno Siciliæ eſſe dignoſcitur, ad diſpoſitionem & ordinationem ſedis apoſtolicæ, ad quam ſpecialiter pertinent, plene & libere devolutis, ſede ipſa circa ſtatum ejuſdem regni ſollicitè cogitante, illiuſque regimen alicui catholico & devoto principi cupiente committere, qui ad laudem Dei, honorem & pacem Eccleſiæ, & tranquillitatem fidelium ipſius regni ejus ſolio præſideret, tandem quia perſona veſtra multa erga Romanam Eccleſiam devotione refulget, veſtrumque chriſtianiſſimum genus præcipuæ ſempèr fidei claruit puritate, ſedes ipſa conſilio perpetuo diſpoſuerit vos de regno ipſo domumque veſtram honorare, habitis igitur diligentibus diutiniſque tractatibus inter eamdem ſedem de prædictis regno & terra in feudum vobis veſtriſque heredibus concedendis, demum Sanctiſſimus Pater & Dominus noſter, Dominus Clemens Sacro-ſanctæ Romanæ & univerſalis Eccleſiæ Pontifex ad ſalutarem conſummationem eorumdem tractatuum & negotii regni Siciliæ ſuum animum firmiter dirigens, ſuas tranſmiſit nobis literas in hac forma.

Clemens epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilectis filiis Ambaldo Baſilicæ XII. apoſtolorum presbytero, Richardo S. Angeli, Johanni S. Nicolai in carcere Tulliano, & Jacobo S. Mariæ in Coſmedim diaconis cardinalibus ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Plene vos ſcire credimus conditiones & formam dilecto filio noſtro Carolo Andegavenſi & Provinciæ comiti per venerabilem fratrem noſtrum B. archiepiſcopum Cuſentinum & dilectum filium magiſtrum Patrum notarium

noſtrum

noſtrum ſuper negotio regni Siciliæ ex parte noſtra vobis noviſſimè præſentatas, cum & nos illas necnon & noſtram ſuper negotio ipſo definitionem & alia eidem opportuna negotio nuper vobis ſub bulla noſtra duxerimus deſtinanda. Volumus igitur, & de fratrum noſtrorum conſilio & aſſenſu vobis per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ad plenariam conſummationem ipſius negotii, & ad collationem & inveſtituram de prædicto regno ipſi comiti faciendam auctoritate noſtra juxta eaſdem conditiones & formam efficaciter procedatis. Nos enim procedendi ad conſummationem, collationem, & inveſtituram hujuſmodi plenam & liberam de ipſorum fratrum conſilio & aſſenſu vobis concedimus auctoritatem: nobis tamen receptione homagii, quod per ipſum comitem ſine interpretatione miniſtri volumus nobis opportuno tempore præſentialiter exhiberi, ſpecialiter reſervata non obſtante quod dictus comes ex forma diffinitionis hujuſmodi tenebatur infra feſtum B. Apoſtolorum Petri & Pauli ad noſtram venire præſentiam, collationem & inveſtituram eaſdem, & etiam ipſius conſummationem negotii de noſtris manibus recepturus. Datum Peruſii XI. calendas Julii Pontificatus noſtri anno I.

Nos itaque conſiderantes diffinitionem ab ipſo ſummo pontifice editam ſuper dicti regni negotio, & ejuſdem Domini papæ & fratrum ſuorum ſubſcriptionibus, ejuſque bulla, & eorumdem fratrum ſigillis ad perpetuam memoriam roboratam ac formam & conditiones & per venerabilem patrem B. Archiepiſcopum Cuſentinum & diſcretum virum magiſtrum Parium notarium ipſius ſummi pontificis ſuper ipſo negotio nobis ex parte ipſius ſummi pontificis noviſſime præſentatas, ac diligentius attendentes ea quæ ante conſummationem prædicti negotii vobis facienda & implenda incumbebant ex forma prædicta per vos facta ſunt & etiam adimpleta, ad plenariam conſummationem ejuſdem negotii, & ad collationem & inveſtituram faciendam vobis de regno & terra prædictis, juxta prædictas conditiones & formam, ex mandato ipſius ſummi pontificis, & poteſtate tradita nobis, per ſupra dictas litteras duximus procedendum.

Ad honorem igitur Dei omnipotentis Patris & Filii & Spiritus ſancti, & B. & glorioſæ ſemperque Virginis Mariæ, Beatorum quoque Apoſtolorum Petri & Pauli, nec non prædicti D. Clementis papæ IV. & ſacro-ſanctæ Romanæ Eccleſiæ totum regnum Siciliæ & totam terram quæ eſt citra Pharum uſque ad confinia terrarum Romanæ Eccleſiæ, excepta civitate Beneventana, cum toto territorio & omnibus diſtrictibus & pertinentiis ſuis, quam Romana Eccleſia hactenus ſibi reſervat, in feudum vobis veſtriſque heredibus ex vobis legitimè, ſicut infrà dicitur, deſcendentibus ſub infra ſcriptis conditionibus auctoritate & poteſtate nobis in hac parte conceſſa, dictum ejuſdem regni negotium conſummando concedimus atque conferimus, voſque de ipſis regno & terra per vexillum Eccleſiæ præſentialiter inveſtimus, non obſtante quod ex forma dictæ diffinitionis tenebamini infra inſtans Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli ad ipſius ſummi pontificis perſonaliter præſentiam collationem & inveſtituram eaſdem & totam ipſius negotii conſummationem de ſuis manibus recepturi. Recipimus etiam vice ipſius ſummi pontificis & Eccleſiæ Romanæ juramentum fidelitatis à vobis ſecundum formam in eiſdem contentam conditionibus & inferius annotatam, nec non & aliorum ſuper quibus ſecundum tenorem conditionum ipſarum Romano Pontifici & prædictæ Eccleſiæ præſtare tenemini juramenta, receptione homagii prædicto ſummo pontifici generaliter reſervata. Omnes quoque conceſſiones communitatum, baroniarum, feudorum, & aliorum quorumcumque bonorum & jurium factas in prædicto regno Siciliæ per quemdam Fredericum, olim Romanorum imperatorem, & Conradum, & Manfredum natos ejus, ipſorum officiales, familiares, fautores, poſt depoſitionis ſententiam in ipſum Fridericum per felicis recordationis dominum Innocentium papam IV. promulgatam in Lugdunenſi concilio revocamus. Conditiones autem ſunt hæ:

Conditiones novo regi Siciliæ impoſitæ.

1. Si in veſtro & heredum veſtrorum obitu legitimum, prout ſequitur, heredem vos aut ipſos, quod abſit, non habere contigerit; regnum ipſum ad Romanam Eccleſiam, ejuſque diſpoſitionem liberè revertatur. Deſcendentes autem ex vobis & veſtris heredibus Siciliæ regibus mares & feminæ in eodem regno ſuccedent: ſic tamen quod de liberis duobus maribus eodem gradu per eamdem lineam concurrentibus, primogenitus; & de duabus feminis primogenita; & de mari & femina in eodem gradu ſimiliter concurrentibus, maſculus omnibus aliis præferatur. Si verò vos, quod abſit, ſine liberis ex vobis legitimè deſcendentibus mori contigerit; poſſit vobis in regno & terra prædictis ſuccedere dumtaxat nobilis vir Alphonſus comes Pictavenſis germanus veſter. Et ſi dictus Alphonſus vobis non ſupervixerit, poſſit vobis ſuccedere unus ex filiis Domini Ludovici illuſtris regis Francorum, videlicet major natu poſt illum, qui ſuccedit in regno Francorum. Et hæc gratia vel ſucceſſio tam ex parte veſtra, quàm ex parte illorum erit tantummodo perſonalis: ita ſcilicet quod ad nullum filiorum vel heredum ipſius Alphonſi, ſi Alphonſum ipſum præmori vobis contigerit, hujuſmodi ſucceſſio ſe extendet; ſed hujus major natu ſuccedat in regno Siciliæ & terra prædictis; ſimiliter & nullus filiorum vel heredum ipſius majoris natu, ſi idem major natu vobis non ſupervixerit, hujuſmodi ſucceſſionem habebit, ſed regnum Siciliæ & terra prædicta ad Romanam Eccleſiam, ejuſque diſpoſitionem liberè devolventur. Si verò Alphonſum & majorem natu prædictos præmori vobis contigerit; nullus alius vobis ſive liberis ex vobis legitimè deſcendentibus in eiſdem regno & terra ſuccedit; ſed liberum erit eidem Romanæ Eccleſiæ de ipſis regno & terra diſponere, juxta ſuæ beneplacitum voluntatis. Si autem prædictos Alphonſum & majorem natu poſt ſucceſſionem hujuſmodi, aut eorum heredes, ſine liberis ex ipſis legitimè deſcendentibus mori contigerit, regnum Siciliæ & terra prædicta ſimiliter ad eamdem Romanam Eccleſiam ejuſque diſpoſitionem liberè revertentur. Sed ſi aliquem de aliis ſucceſſoribus veſtris regem vel reginam Siciliæ ſine legitima prole ſui corporis mori contigerit, in futurum ſuccedent eidem, ſervatis gradibus, ſi ſuperſtites fuerint, hæ perſonæ, videlicet regis vel reginæ ſine prole legitima ſui corporis deſcendentes, frater vel ſoror ac collaterales ſuperiores, mares & feminæ, utpote patrui & avunculi, amitæ & materteræ, & ſurſum uſque ad quartum gradum dumtaxat, illis collateralibus, quos vos habebitis ad præſens dum vixeritis, & qui poſt obitum forſitan ex eiſdem orientur exceptis, collaterales etiam inferiores ſuccedunt ſimiliter mares & feminæ, utpote nepos & neptis ex fratre vel ſorore & inferius uſque ad eumdem tantummodo quartum gradum. Quod autem de feminabus rectæ lineæ & collateralium ſuperius eſt expreſſum, intelligendum eſt tam de nuptis,

ANNO 1265.

quam de innupcis, dummodo nuptæ ſint fidelibus & Romanæ Eccleſiæ devotis. Et ſicut inter eas perſonas gradus ſervari volumus, ut ſcilicet prior gradus poſteriori gradui præferatur; ſic in eodem gradu pluribus concurrentibus, priorem natu poſteriori & marem feminæ in hujuſmodi ſucceſſionibus volumus anteferri. Perſonarum autem hujuſmodi nulla ſuperſtite, regnum ipſum, ut præfertur, ad Romanam Eccleſiam & ejus diſpoſitionem liberè revertatur. Quod ſi forte deficientibus maſculis, contigerit feminam innuptam in regno ſuccedere; illa maritabitur perſonæ quæ ad ipſius regni regimen & defenſionem exiſtat idonea, Romani tamen pontificis ſuper hoc conſilio requiſito. Nec nubat niſi viro Catholico, & Eccleſiæ Romanæ devoto. Et ſi contra hoc fecerit; licebit eidem Romano pontifici contra ipſam ad privationem regni & terræ prædictorum, ſine figura judicii, & abſque omni juris ſolemnitate, in quacumque ætate femina ipſa conſtet, procedere, ſic hoc videbitur expedire. In regnum verò & terram prædictam nullus ſucceder qui non fuerit de legitimo matrimonio procreatus.

2. Adhuc tam vos quàm viri in regno heredes regnum & terram prædictam nullatenus dividatis, ſed ſemper illa unus tantum ſub ipſis conditionibus in membris ac in capite ab Eccleſia Romana tenebit.

3. Vos autem, nobis recipientibus vice prædicti Romani ſummi pontificis & Eccleſiæ Romanæ, præſtabitis ad præſens juramentum fidelitatis reſervata receptione homagii eidem ſummo pontifici juxta ipſius mandatum, & tam vos ſibi, quàm ejus ſucceſſoribus canonicè intrantibus expreſſis eorum nominibus & ipſi Eccleſiæ, quam veſtri in prædicto regno heredes ſub propriis nominibus ligium homagium facietis, & dictum juramentum fidelitatis faciendo mentionem de præſenti inſtrumento ſeu litteris præſtabitis in hunc modum: *Ego* CAROLUS *Dei gratia rex Siciliæ plenum & legium homagium faciens Eccleſiæ Romanæ pro regno Siciliæ & tota terra quæ eſt citra Pharum uſque ad confinia terrarum ipſius Eccleſiæ, excepta civitate Beneventana cum toto territorio & omnibus diſtrictibus & pertinentiis ſuis ſecundum antiquos fines territorii pertinentiarum & diſtrictus civitatis ejuſdem per Romanum Pontificem diſtinctos vel in poſterum diſtinguendos, ab hac hora in antea fidelis ero & obediens B. Petro & Domino meo Domino* CLEMENTI *Papæ* IV. *ſuiſque ſucceſſoribus canonicè intrantibus & Sanctæ Apoſtolicæ Romanæ Eccleſiæ: non ero in conſilio aut conſenſu vel facto, ut vitam perdant aut membrum, aut capiantur mala captione. Conſilium quod mihi credituri ſunt per ſe aut nuncios ſuos ſive per litteras ad eorum damnum illud pro poſſe impediam, & ſi impedire non poſſam illud, eis ſignificare curabo. Papatum Romanum & regalia S. Petri, tam in regno Siciliæ & terra prædictis, quàm alibi exiſtentia, adjutor eis ero ad retinendum & defendendum ac recuperandum & recuperata manutenendum contra omnem hominem. Univerſas & ſingulas conditiones contentas in præſenti inſtrumento ſeu litteris plenarie ſuper ipſorum regni & terræ conceſſionem confectis, & omnia & ſingula quæ continentur in eodem inſtrumento, ſeu litteris adimplebo & inviolabiliter obſervabo, nec umquam tempore ullo veniam contra illa. Sic me Deus adjuvet & hæc ſancta Dei evangelia.*

Hujuſmodi autem homagia vos & dicti heredes facere & juramentum fidelitatis præſtare ſecundum formam præſcriptam, ſi Romanus Pontifex in Italia fuerit, infra ſex menſes; ſi verò eum extra Italiam eſſe contigerit, infra annum, poſtquam regni dominium adepti fueritis, teneamini, & ſingulis ipſis ſucceſſionibus & eidem Eccleſiæ Romanæ renovabitis tam ipſum homagium, quàm hujuſmodi juramentum. In optione autem & beneplacito erit Romanæ Eccleſiæ vos vel heredes veſtros vocare ad præſtandum perſonaliter juramentum fidelitatis & ligium homagium Romano Pontifici & eidem Eccleſiæ, dummodo ad hæc vobis locum tutum ſtatuant & aſſignent; vel aliquem cardinalem ipſius eccleſiæ alium, qui vice Romani Pontificis juramentum juxta eamdem formam & homagium recipiat deſtinare, voſque prædicto Summo Pontifici & Eccleſiæ in veſtris nominibus manibus junctis ad præſens vos ad hæc ſpecialiter obligantes, & tam vos ſingulis ejus ſucceſſoribus quàm veſtri in dicto regno heredes præfato ſummo Pontifici & ſingulis ejus ſucceſſoribus ac prædictæ Eccleſiæ, quando præſtabitis hujuſmodi juramentum fidelitatis, jurabitis vos ad hæc ſpecialiter obligantes, quod numquam per vos vel alios ſeu quocumque modo perjurabitis, ut eligamini vel nominemini in regem vel imperium Romanum, vel regem Teutoniæ, ſeu dominum Lombardiæ ſeu Tuſciæ vel majoris partis earundem Lombardiæ vel Tuſciæ. Et ſi electionem vel nominationem ad imperium vel regnum Romanum, ſeu regnum Teutoniæ, aut ad dominium Lombardiæ vel Tuſciæ, ſeu majoris partis earumdem de vobis celebrari contigerit; nullum hujuſmodi electioni vel nominationi aſſenſum præſtabitis, nec intromittetis vos ullo modo de regimine ipſius imperii vel regni Romanorum, ſeu regni Teutoniæ aut Lombardiæ ſeu Tuſciæ vel majoris partis ipſarum, ad quodcumque horum nominati fueritis vel electi. Quod ſi vos vel aliqui veſtrorum in regno ſedentium heredum eodem, procurantibus vobis aut eis ad imperium ipſum ſive ad dictum regnum Romanorum, ſive regnum Theutoniæ, aut dominium Lombardiæ ſeu Tuſciæ vel majoris partis earum electi vel nominati fueritis vel fuerint; ſi hoc verum & manifeſtum fuerit, aut ſi poſt talem electionem vel nominationem de imperii regni Romanorum ſeu regni Teutoniæ aut Lombardiæ ſeu Tuſciæ ſeu majoris ipſarum partis regimine vos manifeſtè intromiſeritis, vel intromiſerint; eo ipſo à jure regni Siciliæ & terræ prædictæ cadatis vel cadant ex toto, ipſaque prorſus amittatis & amittant, & eadem regnum & terra ad Romanam Eccleſiam liberè devolvatur. Si autem vos aut aliquis ex prædictis heredibus electioni vel nominationi factæ ſeu juri omnino renuncietis & renuncient, & quod de imperio, ſeu aliquo alio præmiſſorum, ad quod electi ſeu nominati fueritis vel fuerint, vos nullatenus intromittatis & intromittant, moniti infra quatuor menſium ſpatium poſt nominationem hujuſmodi, tali electioni vel nominationi ſeu juri non renunciaveritis vel renunciaverint; vel de ipſo imperio vel de aliquo præmiſſorum ad quod electi ſeu nominati fueritis, vel fuerint, vos intromiſeritis vel intromiſerint quoquo modo, ex hoc ſitis & ſint eiſdem regno Siciliæ & terra & omni prorſus jure eorumdem privati; &, ut dictum eſt, eadem regnum & terra ad Romanam Eccleſiam liberè devolvatur. Si verò ad vos vel in dicto regno heredes veſtros non poterit commodè talis monitio provenire, ſuper quo utique impedimento, videlicet quod moneri commodè nequeatis vel nequeant, credetur, & ſtabitur aſſertioni Romani Pontificis, monitio publica & ſolemnis: ita quod ſi infra VI. menſes poſt illam non renunciaveritis ſeu renunciaverint, aut de imperio ſeu de aliquo alio prædictorum ad quæ vos vel dicti heredes electi ſeu nominati fueritis vel fuerint, vos quolibet modo intromiſeritis, vel intromiſerint; ex hoc cadatis vel cadant omni jure ipſorum regni & terræ, & regnum & terra ipſa ad Romanam

ANNO 1265.

manam Eccleſiam liberè devolvatur. Ceterum ſi contigerit aliquem ex veſtris heredibus, qui deberent in prædictis regno Siciliæ & terra ſuccedere, in regem vel imperium Romanorum ſeu in regem Teutoniæ vel dominium Lombardiæ ſeu Tuſciæ ſive majoris partis earum nominari ſeu eligi vel aſſumi, nullatenus poſſeſſionem eorum regni Siciliæ & terræ nanciſcatur & habeat, nec ſe de illorum cura ſeu dominio & regimine per ſe vel per alios aliquatenus intromittat, niſi prius imperio vel regno Teutonico, aut dominio Lombardiæ vel Tuſciæ, ſeu majoris earum partis, ad quodcumque eorum electus ſeu nominatus fuerit vel aſſumptus; & omni juri ſibi in illo competenti omnino renunciet, & illorum regimen nec de jure, nec de facto illud gerens, vel retinens, omnino dimittat, ipſum nullo umquam tempore reſumpturus: alioquin cadat ab omni ſucceſſione & jure, quæ in regno Siciliæ & terra prædictis ſibi competerent ipſo facto, ita quod eadem regnum Siciliæ & terra ad Romanam Eccleſiam ejuſque diſpoſitionem liberè devolvatur. Quod ſi, non extantibus maſculis, femina in eiſdem regno & terra ſucceſſerit, illa regi vel imperatori Romanorum ſeu in regnum & imperium electo, aut regi vel electo Teutoniæ aut domino Lombardiæ ſeu Tuſciæ aut majoris partis earum ſeu electo ad earum dominium, numquam matrimonialiter copuletur; & ſi contrarium fecerit, eo ipſo cadat à Siciliæ regno & terra prædictis, maneatque prorſus ipſorum jure privata, ipſis regno & terra Siciliæ ad eamdem Eccleſiam devolutis. Si autem vos vel aliquis veſtrum in regno heredes contra hoc veneritis vel venerint, eo ipſo excommunicati, & inſuper labe & reatu perjurii reſperſi & noti exiſtatis vel exiſtant. In hujuſmodi quoque juramento vos addetis, & tam per vos quàm veſtros in dicto regno heredes addetur expreſſè, quod nullo umquam tempore regnum ſeu imperium Romanorum, aut regnum Teutoniæ vel dominium Lombardiæ, vel Tuſciam, vel majorem partem ipſarum, per vos vel per alium aut alios occupabitis, capietis vel acquiretis, aut vobis alias quolibet modo vindicaveritis; & ſi ſecus feceritis ſecundum præſcriptam formam pœnas ſimiles incurratis. Quod autem dicitur de majori parte Lombardiæ ſivè Tuſciæ, intelligitur ſcienter; ſi verò ignoranter, eam ad mandatum eccleſiæ, dimittere teneamini, & ſi eam ad mandatum dimittatis, non incidatis in pœnam in iſto articulo & in conſimilibus conſtitutam. Si vero moniti non dimittatis, remaneat pœna prout eſt in hoc articulo & in ſimilibus conſtituta. Quod ſi forte in poſterum regem Siciliæ contingat in imperatorem eligi, poſtquam fuerit regni Siciliæ poſſeſſionem adeptus, non tranſeat ad imperium; alioquin in pœnas incidat in hoc articulo vel aliis ſimilibus comprehenſas. Quod ſi regni poſſeſſione prædicti nondum habita ſeu obtenta, in imperatorem electus, tranſire voluerit ad imperium, in manu prius Romani Pontificis, vel illius quem ad hoc idem pontifex duxerit deſtinandum filium ſuum ſucceſſurum in regno cujuſcumque fuerit ætatis emancipet, & regno renunciet, nihil juris in eo retinens clam vel palam, nec cujuſlibet etiam poteſtatis nec ipſum filium ad ſervitium ſeu ſubſidium aliquod faciendum juramento vel voto, ſtipulatione vel pacto, ſibi vel ſucceſſoribus ſuis aſtringat, ſitque factus filius ſui juris, ab eodem Romano Pontifice vel alio deſtinato ab ipſo protinus inveſtiatur in regno, ad cujus regni ſucceſſionem, ſi forte decederet ſine liberis, nullo umquam tempore pater veniat imperator exiſtens. Sed ſi imperio & omnibus quæ pertinent ad imperium idem pater renunciare voluerit, & regno tantum eſſe contentus, poſt renunciationem hujuſmodi ad illius ſucceſſionem liberè admittatur: & tunc ab ipſo Romano Pontifice vel alio deſtinato ab eodem inveſtituram recipiat regni ejuſdem.

4. Quod ſi dictus filius ad regnum aſſumtus major annis XVIII. fuerit, liberè adminiſtret: ſed quamdiu minor extiterit, tam ipſe quàm regnum ipſius in cuſtodia Romanæ Eccleſiæ remaneat, donec ipſe impleverit ſupra dictam ætatem, fructibus & obventionibus regni, ex quibus ſumtus neceſſarii faciendi pro ejuſdem regni cuſtodia deducantur regni conſervandis eidem, & lucro alterius ratione ipſius cuſtodiæ non ceſſuris. Quæ verò de filio dicuntur, ut ſibi videlicet regnum poſſit ſub obſervatione præmiſſa à patre ad imperium tranſeunte dimitti, de filia etiam diximus concedendum: et ſi rex non habens filium in imperatorem electus, ad imperium tranſire voluerit, & de perſonnis, quas ſuprà duximus, liberis non extantibus, in regno poſſe ſuccedere, aliqui ſuperſtites fuerint; quæ de filio & filia præordinavimus obſerventur in illis, excepto emancipationis articulo, quæ in ſolis ipſis procedere poterit, qui capaces emancipationis exiſtant ratione patriæ poteſtatis.

5. Declaramus etiam, ſi illi regi Siciliæ ſine filio decedenti ſuperſtes ſit filia vel mulier alia, quæ juxta prædictam formam debeat ad hujuſmodi ſucceſſionem admitti, quæ imperatori, dum ipſe rex viveret, fuerat deſponſata vel nupta ſuccedat in regno, & ſi regno ſibi delato imperatori nupſerit, cadat protinus ab eo; niſi vir ejus imperio prorſus renuncians, regno ſolummodo ſit contentus, imperio autem caſu repulſis filia & alia prædicta, ad perſonas ipſas ſervatis gradibus regnum perveniat, quas prænotavimus in regno poſſe ſuccedere, ſi rege præmortuo filii non ſuperſint. In ſecundo autem caſu regnum ad Romanam Eccleſiam devolvatur, regnum quoque Siciliæ & terra prædicta imperio nullo modo ſubdentur, ſeu ſibi nullo unquam tempore in eadem perſona quolibet modo venient, & præciſe ſuper articulo, tam per pœnas ſpirituales, quàm alias cautiones, cavebitur juxta Eccleſiæ voluntatem, quandocumque Romanus Pontifex duxerit requirendum; cum intentionis ſit Romanæ Eccleſiæ, ut regnum & terra prædicta nullo unquam tempore imperio uniatur, ut ſcilicet Romanus imperator & Siciliæ rex exiſtat. Quod autem circa unionem ipſorum regni & terræ cum imperio dicimus, hoc ipſum circa unionem regni & terræ cum regno Romano, aut regno Theutoniæ, ſeu cum Lombardia, ſeu Tuſcia, ſeu cum majori parte ipſarum Lombardiæ vel Tuſciæ intelligimus, & volumus eſſe dictum.

6. Pro toto verò generali cenſu octo millia unciarum auri ad pondus ipſius regni in feſto S. Petri, ubicumque Romanus Pontifex fuerit, ipſi Romano Pontifici, & Romanæ Eccleſiæ annis ſingulis perſolventur. Si verò vos vel veſtri in dicto regno heredes quocumque termino non ſolveritis integrè ipſum cenſum, & expectato per duos menſes terminum ipſum immediatè ſequentes, de illo ad plenum non ſatisfeceritis, eo ipſo eritis excommunicationis vinculo innodati. Quod ſi in ſecundo termino infra ſequentes duos menſes eumdem cenſum ſine diminutione qualibet non perſolveritis, totum regnum Siciliæ ac tota terra prædicta erunt ſuppoſita interdicto. Si verò nec in tertio termino, nec infra duos menſes proximos per plenam ſatisfactionem illius ejuſdem cenſus vobis duxeritis conſulendum; ita ut tranſactis eodem

termino tertio & duobus menſibus proximè ſequentibus, non ſit de octo millibus hujuſmodi prædicti termini ipſi Eccleſiæ integrè ſatisfactum; ab ipſis regno & terra ipſorumque jure cadatis ex toto, & regnum ipſum & terra ad Romanam Eccleſiam integrè & liberè revertatur. Si autem de cenſu octo millium unciarum hujuſmodi prædicti termini inter dictos tertium terminum & ſequentes duos menſes plenariè ſatisfeceritis, nihilominus ſemper pro ſingulis octo millibus unciarum ſingulorum terminorum, ſi ſolummodo in eorum ſolutione ceſſaveritis, vel ipſas non ſolveritis, pœnas ſimiles incurretis, ſalvis aliis pœnis & proceſſibus, quæ vel qui de jure inferri vel haberi poterunt per Romanum Pontificem in hoc caſu.

7. In quolibet etiam triennio dabitis vos & veſtri in dicto regno heredes Romano Pontifici unum palefridum album pulcrum & bonum in recognitionem veri domini eorundem regni & terræ.

8. Adhuc priuſquam prædictum regnum vel tantum de ipſo acquiſiveritis, vel adhiberitis quod etiamſi aliquæ ipſius regni civitates vel munitiones aut aliqua alia loca adhuc vobis rebellia fuerint, reputemini & poſſitis ipſius regni rex vel dominus reputari, ſolvetis Romanæ Eccleſiæ quinquaginta millia marcarum ſterlingorum per infra ſcriptos terminos, ſcilicet quod infra ſex menſes poſtquam dictum regnum acquiſiveritis, prout dictum eſt, ſolvetis eidem Eccleſiæ x. millia marcarum ſterlingorum, & infra ſingulos ſex menſes ſucceſſivè ſequentes ſolvetis ſingula x. millia, donec tota prædicta quinquaginta millium ſumma fuerit integrè perſoluta. Quod ſi vos in hujuſmodi terminis illa non ſolveritis; liberum erit Romano Pontifici contra vos pro ſingulis terminis ad pœnas ſpirituales procedere, prout ſibi videbitur expedire. Quia verò, ſicut in tractatu negotii actum extitit, tempore quo eſſet tractatus ſive negotium conſummandum, dominus Papa petitionem ſuper remittendis vobis eiſdem x. millibus marcarum factam crederet ex parte ſaltem aliqua, de qua vos teneri ſibi ad gratiam debetis, nolimus quod per præfixionem hujuſmodi alioquod in hoc vobis faciet vobis per gratiam de prædicta ſumma x. millium marcarum deducatur.

9. Quandocumque autem Romanus Pontifex qui pro tempore fuerit, aſſeruerit, vel dixerit Romanam Eccleſiam indigere, ita quod ſuper indigentia hujuſmodi ipſius Romani Pontificis ſimplici verbo ſtetur, vos vel veſtri in dicto regno heredes requiſiti ab eo, in Urbem, in Campagniam, in Maritimam, in patrimonium B. Petri, Tuſciam, ducatum Spoletanum, Marchiam Anconitanam, & in præmiſſam civitatem Beneventanam, ac ejus territorium & pertinentias, quæ remanebunt Eccleſiæ, & omnes terras alias ipſius Eccleſiæ per Italiam trecentos milites equis & armis bene & decenter munitos & paratos, ita quod unuſquiſque ipſorum habeat quatuor equitaturas vel tres ad minus in Eccleſiæ prædictæ obſequium & ſubſidium tranſmittetis, per tres menſes integros in veſtris vel dictorum in regno heredum ſumtibus & ſtipendiis ſemel tantum in anno in ſervitio ejuſdem Eccleſiæ maturaturos, menſibus ipſis à die quo iidem milites terram veſtri dominii vel fines veſtri diſtrictus egreſſi fuerint; per vulgatas dietas & ſolitas computandis. Quod ſi maluerit Eccleſia eadem ingruenti neceſſitate, qua ſtetur verbo Romani Pontificis, ut dictum eſt navali in mari exercitu prædicti milites, debita taxatione & recompenſatione præhabita, in navale ſtolium commutetur.

10. Verum prædicta civitas Beneventana, quam hactenus Romana Eccleſia ſibi retinuit, & in ſuum domanium & dominium cum omnibus juribus & pertinentiis reſervavit, & totum tenementum civitatis ejuſdem cum finibus ejus antiquis, quos Romanus Pontifex quandocumque ſemel, cum ſibi placuerit, bona fide diſtinguet, eidem Eccleſiæ & in ejus proprietate liberè remanebit, nullo jure nobis, vel cujuſcumque cuicumque alii de regno prædicto ſeu quolibet reſervato. Diſtinctioni quoque per Romanum Pontificem ſemel faciendæ, ut dictum eſt, ſtabitis abſque contradictione ſeu refragatione quacumque, prout ipſa diſtinctio per apoſtolicas litteras apparebit.

11. Pro prædicta quoque civitate Beneventana hac vice reficienda per Beneventanos, exponetis per ſeptennium pro lignaminibus omnia nemora ipſorum regni & terræ, & omnem materiam ad ædificia opportuna, puta lapides, arenam quæ Puteolana vocatur, cæmentum & ſimilia, ſine præjudicio juris ſingularum perſonarum ad unam dietam prope Beneventum.

12. Præſtabitis etiam ipſis ſecuritatem per totum regnum & terram prædictam, niſi in terra veſtra de novo delinquant, propter quod ad vos de jure juſtitia pertinebit.

13. Privilegia inſuper dictæ civitatis à regibus & principibus conceſſa illibata ſervabitis. Omnia ſtatuta per Fridericum olim Romanum imperatorem, ſeu quoſcumque alios reges Siciliæ facta contra libertatem civitatis ejuſdem revocabitis in omnibus, & per omnia quæ libertatis fuerint ceteris regnicolis purificabitis illa, nec aliqua ſtatuta ſeu aliquas leges condetis in poſterum, per quæ dictæ civitati directè vel indirectè poſſit præjudicium generari, ac pro apoſtolicæ ſedis & B. Bartholomæi patroni civitatis ejuſdem reverentia, fidancias ab omnibus remitti facietis & remitteris eiſdem. Fidantiarum autem remiſſio eſt conceſſio libertatis, ut cives Beneventani poſſint liberè proprias vineas & terras excolere, ipſarumque fruges & fructum colligere, & eaſdem vineas ac terram vendere, & de ipſis pro ſua voluntate diſponere ſine aliqua exactione vel munere vel etiam datione. Vos autem & veſtri in regno Siciliæ heredes in dicta civitate ac ejus territorio & pertinentiis quæ remanebunt in Eccleſia vel Urbe, Seu Campania vel Maritima, ſeu in ducatu Spoletano aut Marchia Anconitana, aut in Patrimonio B. Petri in Tuſcia ſive aliquibuſcumque terris aut dominiis ſive feudis ipſius Eccleſiæ ubilibet conſtitutis, ex ſucceſſione vel legato aut conditione ſive donatione, aut alio quocumque jure, vel titulo, ſeu contractu, nihil umquam vobis acquiretis vel vindicabitis, ſeu poteritis acquirere vel quolibet modo vindicare; & nihil umquam recipietis, habebitis, & retinebitis; ſeu poteritis recipere habere vel retinere, ac nullam poteſtariam, capitaneam vel rectoriam; nullum alium honorem, dignitatem, ſeu poteſtatem ſenatoriam, aliam adminiſtrationem vel commendam, nec quodcumque officium recipietis, ſeu recipere poteritis, habebitis, vel retinebitis, ſeu habere vel retinere poteritis in eiſdem. Hoc autem intelligimus de illis heredibus veſtris qui vobis in eodem Siciliæ regno ſuccedent. Nolumus enim quod delictum vobis in comitatibus & aliis terris veſtris in pœnam heredis, qui eſt vobis ſucceſſurus in regno aliquatenus extendatur. Ne verò hujuſmodi alii heredes veſtri contra ea, quæ continentur in iſto articulo, forſan aliquo tempore venire præſumant, acquirendo vel vindicando, aut recipiendo, vel habendo ſeu retinendo aliquid in terris in articulo ipſo expreſſis, vel recipiendo, habendo, ſeu retinen-

do

do in eiſdem terris poteſtatiam ſeu capitaniam, vel aliquid aliud de his quæ articulo continentur eodem ſic ſemper hoc duximus concedendum, ut videlicet nulli etiam hujuſmodi aliorum heredum veſtrorum nullo umquam tempore liceat ſibi quicquam in eiſdem terris acquirere vel vindicare, recipere, habere vel tenere poteſtatiam, ſive capitaniam vel rectoriam aut aliquid aliud ex his quæ, prout dictum eſt, in eodem articulo plenius exprimuntur. Quicumque autem ipſorum ſecus præſumſerit, eo ipſo excommunicatus exiſtat, nec ipſe, nec ejus poſteri in perpetuum poſſint in eodem regno ſuccedere; ſi eis in caſu aliquo hujuſmodi ſucceſſio devolveretur; ſed ab illo repellatur omnino, & nihilominus ille cui hujuſmodi regni gubernacula poſſidet, Romano Pontifici contra eum patenter aſſiſtere teneatur. Si vero vos vel veſtri in regno heredes prædictam Beneventanam civitatem, territorium, vel pertinentias ejus, quæ remanebunt Eccleſiæ, vel aliquam partem earum, aut Campaniam, aut Maritimam, ſeu urbem aut ducatum Spoletanum, vel Marchiam Anconitanam, ſive patrimonium B. Petri in Tuſcia; aut alias quaſcumque terras Romanæ Eccleſiæ ubilibet conſiſtentes occupaveritis, vel occupari feceritis, aut moleſtari; & poſtquam ſuper hoc à Romano Pontifice moniti vel requiſiti fueritis; vel commodè moneri aut requiri nequiveritis juxta ipſius Romani Pontificis aſſertionem vel dictum, poſtquam de hoc tempore publicè aut ſolemniter vos monuerit infra tres menſes non reſtitueritis integrè omnia occupata, eo ipſo ab ejuſdem regni Siciliæ & terræ jure cadatis totaliter. Ipſaque regnum & terram prorſus amittatis, & hæc ad Romanam Eccleſiam liberè devolvantur.

Quod ſi etiam reſtitueritis occupata, nihilominus ad plenum de univerſis injuriis & damnis illatis ad mandatum ejuſdem Romani Pontificis ſatisfacere teneamini, alii quoque hæredes veſtri, videlicet qui vobis non ſuccedent in regno, occupare vel facere occupari eaſdem terras Romanæ Eccleſiæ, vel moleſtare & moleſtari facere ſuper illis eamdem Eccleſiam non attentent. Illi verò qui ſecus attentaverint, præmiſſas pœnas, ut videlicet eo ipſo ſint excommunicati, & tam ipſi quàm eorum poſteritas in perpetuum ad ſucceſſionem prædicti regni, ſi aliquando forte caſu ejuſdem ſucceſſio devolvetur ad illos, nullatenus admittantur, incurrant; & rex Siciliæ qui tunc erit, teneatur aſſiſtere Romano Pontifici contra ipſos, prout ſuperius eſt expreſſum.

14. Sanè omnibus eccleſiis tam cathedralibus quàm aliis regularibus & quibuſlibet religioſis ſæcularibus, nec non omnibus prælatis & clericis, ac univerſis perſonis eccleſiaſticis, ſæcularibus & regularibus, & quibuſlibet religionis locis plenarie dimittentur & reſtituentur integre omnia bona eorum immobilia à quibuſcumque ablata vel occupata ſint, & per quoſcumque detineantur. Mobilia verò quæ extant & poterunt inveniri ſimili modo reſtituentur eiſdem. Hæc autem reſtitutio fiet abſque contradictione vel difficultate qualibet, ſicut nunciſcemini prædictorum regni Siciliæ & terræ poſſeſſionem, hoc modo, ſcilicet quod ſtatim in illa parte ipſorum regni & terræ quæ vobis obediet reſtitutio ipſa fiet, ipſaque ſucceſſive conſummabitur, ſicut eadem regnum & terra habebuntur. Ne autem ſuper his rebus reſtituendis ingeri poſſit aliqua difficultas, deputabuntur à Romano Pontifice aliqui juris diſcreti, ad quorum mandatum & arbitrium jurium & rerum immobilium & mobilium quæ extant reſtitutio plenè fiat: ita quod de his de quorum dominio vel proprietate ſeu poſſeſſione notorium fuerit, ad eorum mandatum & arbitrium mox reddentur. In dubiis vero per ipſos de plano & abſque ſtrepitu judicii veritas diligentius inquiretur. Sufficit enim vocari Cam. ſeu Bajulum, in cujus juriſdictione vel ballivia ſeu territorio bona, de quibus agetur, conſiſtant, ad videndum jurare teſtes, qui in hujuſmodi inquiſitione deponent.

15. Omnes inſuper eccleſiæ tam cathedrales quàm aliæ regulares & ſæculares, nec non & omnes prælati & clerici, & omnes perſonæ eccleſiaſticæ ſæculares & religioſæ, & quæcumque religionis loca cum omnibus bonis ſuis in electionibus, poſtulationibus, nominationibus, proviſionibus & omnibus aliis plena libertate gaudebunt, nec ante electionem ſive in electione vel poſt, aſſenſus vel conſilium aliquatenus requiretur. Quam utique libertatem vos & veſtri in prædicto regno heredes ſemper manutenebitis & conſervabitis & manuteneri facietis, quod in omnibus aliis plena libertate gaudebunt, nec ante electionem ſive in electione vel poſt, regius aſſenſus vel conſilium aliquatenus requiretur. Quam utique libertatem vos & veſtri in prædicto regno heredes ſemper manutenebitis & manuteneri facietis ab omnibus ſubditis veſtris, dictæque eccleſiæ ac perſonæ utentur liberè omnibus bonis & juribus ſuis, ſalvo vobis & veſtris in regno heredibus jure patronatus in eccleſiis in tantum quantum vel antiqui reges Siciliæ hujuſmodi jus patronatus in ipſis eccleſiis habuerint.

16. Omnes etiam cauſæ ad forum eccleſiaſticum pertinentes liberè & abſque ullo impedimento agitabuntur, tractabuntur & ventilabuntur coram ordinariis & aliis eccleſiaſticis judicibus, & terminabuntur per eos. Et ſi ad ſedem Apoſtolicam ſuper hujuſmodi cauſis appellari contigerit, tam appellantes quàm appellati ad eamdem venire ſedem pro appellationum executionibus libere & abſque aliqua inhibitione permittantur.

17. Sacramenta verò fidelitatis præſtabuntur ſecundum antiquam & rationabilem conſuetudinem, prout canonica ſtatuta permittunt, ab illis eccleſiarum prælatis, quorum prædeceſſores antiquis illa Siciliæ regibus præſtiterunt. Ab illis autem prælatis eccleſiaſticis, qui temporalia ſive regalia bona tenent, ſi qui tamen ſunt, qui hujuſmodi bona tenent à Domino rege vel aliis dominis temporalibus, & qui hujuſmodi ratione bonorum ab antiquo conſueverunt regibus & ipſis dominis temporalibus ſervitia exhibere, hujuſmodi honeſta & antiqua ſervitia eis ſecundum rationabilem & antiquam conſuetudinem, & ſicut antiqua patiuntur canonica ſtatuta impendantur, ſalva ſemper circa eccleſias cathedrales & alias regulares & ſæculares, ac perſonas & loca eccleſiaſtica, tam in faciendis proviſionibus & electionibus confirmandis, quàm in omnibus quibuſcumque aliis Romani Pontificis & eccleſiæ Romanæ juriſdictionibus ac auctoritate plenaria & libera poteſtate revocabitis, quæque omnes conſtitutiones ſeu leges per dictum Fridericum vel per reges Siciliæ, ſeu per Conradum ipſius Friderici filium, aut Manfredum principem Tarentinum, qui de facto retinet ipſum regnum occupatum, editas contra eccleſiaſticam libertatem, nec ſtatuta vel conditiones aliquas edetis, aut etiam promulgabitis, per quæ juri aut eccleſiaſticæ libertati derogetis.

18. Pro-

18. Promittetis etiam quod nullus clericus vel perſona eccleſiaſtica eorumdem regni & terræ ſu civili vel criminali cauſa convenietur coram judice ſæculari, niſi ſuper feudis judicio petitorio conveniatur civiliter, ſed omnes perſunæ eccleſiaſticæ umnimodè erunt liberæ, & in nullo regi vel principi ſubjacebunt.

19. Nullas inſuper tallias vel collectas imponetis eccleſiis, monaſteriis, clericis & noſtris eccleſiis vel rebus eorum, & in eccleſiis vacantibus, vos vel veſtri in regno heredes nulla habebitis regalia, nulloſque fructus, redditus & proventus, nullas obventiones, ac nulla prorſus alia percipietis ex iiſdem, cuſtodia earumdem eccleſiarum interim liberè remanente penes perſonas eccleſiaſticas juxta canonicas ſanctiones.

20. Comites verò, barones, milites, & univerſi humines totius regni & terræ prædictæ vivent in ea libertate, & habebunt illas immunitates, illaque privilegia, ipſiſque gaudebunt, quas & quæ tempore claræ memoriæ GUILLELMI II. Siciliæ regis, & aliis antiquis temporibus habuerunt.

21. Omnes exſoles regni Siciliæ & terræ prædictæ, cujuſcumqoe conditionis exiſtaot, ad mandatum Eccleſiæ reducantur in regnum & prædictam terram. Ipſiſque de bonis & juribus eis debitis reſtitutio plena fiet, in hujuſmodi autem reſtitutione ſecundum prædictam formam In capire de boois Eccleſiaſticis tuendis contentam tam in nutoriis quàm in dubiis procedetur; omneſque captivos & ubſides, qui tenentur in regno & terra prædictis, Romanus regnicolas, & alios de terra Eccleſiæ, Tuſcus & Lombardus, & illos de Marchia Tarviſina booa fide reſtituetis libertati pro poſſe.

22. Hæredibus verò quomdam RICARDI comitis Sorani germani felicis recordationis INNOCENTII papæ IV. jus qood in comitatu Sorano & aliis Eccleſiæ Romanæ fidelibos illud io aliis comitatibus & bonis, ſi qua eis in regnu & terra prædictis à regibus & principibus conceſſa obtinent, erit ſalvum, nec per præſentem ipſorum regni & terræ ceſſionem comitatuum ſic conceſſurum eorumdem cuiqoe ad prupeietatem ſeu poſſeſſionem præjudicium generetur, regio io his omnibus jure ſalvo.

23. Nullam etiam confœderationem vel pactionem, ſeu ſocietatem cum aliquo imperatore, vel rege vel priocipe, ſeu barone Saraceno, Chriſtiano, vel Græco, aut cum aliqua provincia ſeo civitate aut communitate vel loco aliquo ſcienter contra Romanam Eccleſiam, vel in damnum Eccleſiæ facietis, & ſi feceritis ignoranter, teneamini ad mandatum Eccleſiæ revocare.

24. Habeatis autem mille ad minus Ultramoutanorum militum comitativam: qoorum quilibet equituras quatuor ſecum habebit. Habebitis etiam trecentos baliſtarios & tot alios bellatores, quot ad proſecutionem negotii fidei ſufficere videtur, & uſque ad annum à præſenti die computandum ſic muniti cum tota veſtra hujuſmodi comitativa eſſe teneamini, & ſitis extra fines comitatus Provinciæ verſus Italiam vel in Italia, & ex tunc infra tres menſes immediatè ſequentes eſſe teneamini, & ſitis in terris contiguis regnu Siciliæ, niſi forſitam in Italia hoſtium ubſtaculo impediamini vel occurſu, quorum impugnationem & debellationem quamdiu taliter muniti perſeveranter inſtiteritis, intelligamini negotium proſequi, nec vobis tempus prædictum trium menſium currat. Quod ſi vos ſic muniti uſque ad hujuſmodi annum non fueritis extra fines prædicti comitatus; vel ſi infra eoſdem tres menſes tali non præpediti obſtaculo non fueritis in terris eiſdem Siciliæ regno coterminis cum comitativa hujuſmodi conſtituti, vel io quocumque caſu proſecutionem negotii opportunam nuo impendentibus operam io eiſdem terris conterminis dictu regnu infra ipſos tres menſes noo fueritis ſic muniti, liberum erit Romano Pontifici ac io poteſtate remanebit ipſius, dicere, pronunciare, vel proferre in ſcriptis vel ſine ſcriptis, de conſilio vel ſine conſilio fratrum, vobis aut alio etiam quocumque cujus forſitan intereſſet non vocatis, & abſque omni juris ſolemnitate, collationem, conceſſionem, inveſtituram, vobis & heredibus veſtris de regnu & terra prædictis factas vacuas omnino eſſe, nullumque robur vel valorem habere, ac eas revocare, caſſare, irritare, ac ipſas caſſas & irritas nunciare.

25. Liberum quoque erit eidem Romano Pontifici hoc idem facere, ſi, quod abſit, vel longa præpediti valetudine vel morte præventi dignum negotium juxta camdem formam nun aſſumſeritis, vel aſſumtum non fueritis proſecuti, niſi forte talis perſona & tam idonea juxta formam eamdem vices veſtras vel veſtrorum heredum in hac parte ſuppleverit, quæ merito ad hoc ſufficere & poſſit & debeat à Romana Eccleſia reputari. Quod ſi forte vos aliquo impedimentu fueritis irretiti, & hoc ſignificaveritis Rumano Puntifici, in poteſtate remanebit ipſius dicere, pronunciare & approbare & proferre juxta formam in capitulo ipſo contentam collationem, conceſſionem & inveſtituram hujuſmodi vobis & heredibus veſtris factas de regno & terra prædictis vacuas umnino eſſe, nullumque valorem & robur habere ac eas revocare, caſſare & irritare, & ipſas caſſas & irritas oonciare, vel talem perſunam & totam idoneam aſſumere vel admittere ad dictum negotium, quæ meritò ab ipſu ſufficiens reputetur. Deinde umnes præmiſſas conditiones quæ in perſona veſtra apponuntur, circa veſtrus etiam io dictu regno heredes & ſucceſſores intelligimus & volumus eſſe dictas, ſalvis umnibus quæ circa alios heredes ordinata conſiſtunt, prout ſuperius eſt expreſſum.

26. Vos etiam dabitis privilegium veſtrum domino Papæ ac Rumanæ Eccleſiæ, ac bulla aurea bullatum, in quo proprio juramento fatebimini & cugnuſcetis expreſsè regnum Siciliæ & tutam terram quæ eſt citra Pharum uſque ad coofinia terrarum Rumanæ Eccleſiæ, excepta civitate Beneventana cum territorio & pertioentiis ejus quæ Eccleſiæ remanebit eidem ex ſola gratia & mera liberalitate ſedis apoſtolicæ vobis veſtriſque heredibus de novo fore conceſſa, voſque recepiſſe ac tenere regnum & terram hujuſmodi à dicta Romana Eccleſia ſub pactis & conditionibus ſupra dictis. Ut autem prædicti negotii conſummatio, & hæc nuſtra collatio, conceſſio & inveſtitura, ac revocatio, ac alia præmiſſa illibata perpetuo maneant & inconcuſſam ſemper obtineant firmitatem, præſens inſtrumentum, ſeu præſentes litteras ſigillurum nuſtrurum munimine roboratas vobis duximus concedendas. Actum Rumæ apud Lateraoum in baſilica S. Salvatoris, quæ appellatur Conſtantinaria, ante ſacratiſſimum altare ipſius baſilicæ IV. calendas Julii anoo Domini MCCLXV. Pontificatus verò prædicti CLEMENTIS papæ IV. anno primo. Nulli ergo omnino homioum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Peruſii per manum magiſtri Michaëlis de Tholoſa

S. R.

S. R. E. vice-cancellarii ss. nonas Novembris indictione nona, Incarnationis Dominicæ MCCLXV. Pontificatus verò Domini Clementis papæ IV. anno primo.

IV. Ex Anecd. Martene Tom. 2. col. 2812.

Ad Hugonem comitem Ruthenenſem, Permittit ei habere altare portatile anno: 1266.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei dilecto filio nobili viro HUGONI *comiti Ruthenenſi, ſalutem & apoſtolicam benedictionem.*

QUia Deo & apoſtolicæ ſedi devotus & eccleſiæ Romanæ ſpecialis vaſſallus eſſe dignoſceris, te libenter proſequimur favoris gratia ſpecialis. Cum itaque te, ſicut aſſeris, frequenter ad loca, in quibus non ſunt eccleſiæ vel capellæ, devenire contingat, timeaſque propter hoc interdum divinis officiis defraudari. Nos tuis devotis ſupplicationibus inclinati, apoſtolica tibi auctoritate concedimus, ut capellanus tuus, qui pro tempore fuerit, ſecum poſſit habere altare portatile cum debita reverentia & honore, in quo tibi & familiæ tuæ, cum ad hujuſmodi loca perveneris, vel aliàs evidens neceſſitas imminebit, miſſarum ſolemnia celebrare valeat, ſine juris præjudicio alieni. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hæc attentare præſumſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Peruſii XII. calendas Martii. Pontificatus noſtri anno II.

V. Ex Anecd. Martene Tom. 4. col. 476.

Statuta pro Eccleſia Anicienſi: anno 1267.

CLEMENS EPISCOPUS,

Ad perpetuam rei memoriam.

INter ceteras ſollicitudines quibus animus noſter jugiter ad diverſa trahitur, frequenter ad ſtatum Anicienſis eccleſiæ vertimus apoſtolicæ conſiderationis intuitum, & multiplex ratio nos invitat, ut ad ipſam ſpecialis affectionis animum habeamus. Non enim ſumus, nec eſſe debemus immemores, quòd in illa dudum honoris incrementa ſuſcepimus, in ea promoti fuimus ad epiſcopalis (a) apicem dignitatis, apud illam aliqua tempora ætatis noſtræ percurrimus, ut inde faciente Domino, cùm gradatim habuerimus ad altiora progreſſum, reſpiciamus eamdem eccleſiam more patris ut filiam, & in mente noſtra ferventi deſiderio geritur, ut Eccleſia ipſa ſpiritualiter & temporaliter augmentetur, ac in omnibus proſperè dirigatur. Porrò quia conſuetudines & conditiones ejus agnovimus, & ibidem aliqua vidimus, quæ decentiorem modum in obſervantiis exigebant, cordi nobis admodum extitit, ut utile &..... conſilium apponere curaremus. Verùm cùm dilecti filii capitulum ejuſdem eccleſiæ venerabili fratri noſtro Anicienſi epiſcopo commiſiſſent, ut vice ipſorum ſtatueret, ordinaret & faceret, quæ ad conſervandum & reformandum proſperum & honeſtum ipſius eccleſiæ ſtatum competerent, & cognoſceret pertinere; ac idem epiſcopus & tres eccleſiæ præfatæ canonici, quos ipſi ſibi ſuper hoc adjunxit, de ipſius capituli voluntate, prout eis viſum extitit, ſuper aliquibus providiſſent, nos illa quæ ſub certis videbantur ordinaſſe capitulis præſcutata nobis diligenti examinatione diſcuſſimus, & eis juxta ſtudium apoſtolicæ providentiæ limæ correctionis expoſitis quamplura ſolerter adjecimus, & quædam exinde juſſimus reſecanda. Conſideratis autem omnibus quæ circa præmiſſa fore prævidimus attendenda, ſtatuta quædam & ordinationes edidimus in forma annotatas, quæ in prædicta eccleſia jubemus & volumus perpetuis temporibus obſervari.

I. Quare de apoſtolicæ plenitudine poteſtatis ſtatuimus & ordinamus quod quilibet canonicus Anicienſis eccleſiæ, & in dignitate ſeu perſonatu quolibet conſtitutus, chorum ipſius eccleſiæ ſemel ad minus in die ingredi teneatur; & ibidem alicui horæ canonicæ intereſſe dici & quod de cetero de illis quatuor ſolidis Podienſis monetæ, qui pro libratione clauſtri conſueverant ſingulis canonicis exhiberi, cuilibet eorum dentur duo; reliqui verò duo ſolidi ratione illius horæ cui interfuerit, librentur unicuique. Quod ſi non interfuerit, nequaquam percipiat, & loco quotidianarum diſtributionum, quæ dari ſolent in horis, in poſterum habeantur. Hoc autem ſalvo quod in theologia nunc & in poſterum ſtudentibus, quantum ad hos duos ſolidos, nullum præjudicium generetur: quos etiam percipiat qui præſens in civitate Anicienſi, aliqua hora diei per abſentiam, vel per aliam juſtam cauſam forſitan impeditus, ipſum chorum ingredi non valebit. — *Canonici uni ſaltem horæ in choro interſint quotidie.*

II. *Item*, Quod quilibet clericus ejuſdem eccleſiæ ſemel ad minus in die chorum ipſum teneatur intrare, & aliqui horæ canonicæ, in qua etiam diſtributiones infra ſcriptæ non fient, & bis in hebdomada matutinis officiis intereſſe; alias ipſa die qua defecerit; vel proxima qua poſt defectum hujuſmodi clericis primum librabitur, ſuperpellicii ipſo facto ſit liberatione privatus. Eo ſalvo, quòd vicariis canonicis pauperibus & clericulis inferius eſt ſtatutum. — *Similiter & clerici, & bis in hebdomada matutinis.*

III. *Item*, Quod omnes vicarii & capellani capellarum & canonici pauperes ejuſdem eccleſiæ ſingulis horis diurnis interſint, cùm ad hoc ſint ſpecialiter deputati, præſertim toti miſſæ horæ primæ, & ipſi * primæ horæ nonæ & veſperis & completorio, & ter ad minus in hebdomada interſint matutinis. Et ſi defuerint in una horarum prædictarum, in media liberatione ſuperpellicii ipſo facto; in duabus vel pluribus, tota liberatione diei ejuſdem vel proximæ, in qua poſt defectum hujuſmodi primum librabitur priventur, niſi infirmitate impediti fuerint, vel alia juſta cauſa. Omnes etiam prædicti teneantur ibidem ad reſidentiam perſonalem. — *Vicarii & capellani & pauperes canonici ſingulis horis diurnis.* *f. tertiæ.* ** f. ſextæ.*

IV. *Item*, Clericuli omnibus horis interſint; & ſi duabus horis diurnis vel nocturnis defecerint, priventur libratione ſuperpellicii ipſa die. Et ſi ſuccentor negligens fuerit circa correctionem eorum, die illa qua ipſos non correxerit negligentes, clauſtri libratione puniatur. Et ſi legitimè monitus in negligentia hujuſmodi perſeveraverit; amoveatur ab officio ſuccentoris per capitulum memoratum. — *Clericuli horis omnibus interſint.*

V. *Item*, Quod canonici pauperes circa officiandam eccleſiam & ſepulturam canonicorum majorum ipſius eccleſiæ ſe habeant ex antiqua obſervantia ſicut debent: ſi defecerint per ſe vel per vicarium minimè ſerviendo, amittant duodecim denarios Viennenſes, quos recipiat departiendos eis qui hujuſmodi — *Canonici pauperes.*

(a) Ex Archidiacono Anicienſi epiſcopus electus eſt anno 1259. factus anno ſequenti Archiepiſcopus Narbonenſis, poſtea Cardinalis, ac tandem ſummus Pontifex.

officium pro eis fecerint illa die, niſi juſta & neceſſaria cauſa extiterint impediti.

Officiatores ante finem claſſi horum intrent.

vi. *Item*, Quod officiatores, quibus officium chori injungitur in principio matutinarum & veſperarum ante finem claſſi, & in principio introïtus miſſæ, chorum ipſum teneantur intrare: ita ut illi cui officium committeretur niſi tunc intraverit, vel in officio hujuſmodi defecerit, ſi præſens eſt canonicus in medio claustri, libratione ſuperpellicii puniatur diei ejuſdem, vel illius in qua librari contigerit, quæ librationes ſupplenti officium hujuſmodi deputentur.

vii. *Item*, Quod in miſſa majori clerici vel canonici exiſtentes in choro ſedere minimè incipiant ante epiſtulam, niſi ultima ipſius miſſæ oratione completa.

Canonici bis in hebdomada matutinis interſint.

viii. *Item*, Quod quilibet ſive canonicus, ſive clericus vel in dignitate qualibet conſtitutus, bis in ſeptimana ad minus teneatur intereſſe ſcilicèt matutinis, proceſſioni, & miſſæ defunctorum: alias in libratione ſuperpellicii diei ſabbati ſeptimanæ ejuſdem vel ſequentis diei, in qua primum librabitur, ſi fortè ipſa die ſabbati librari non contigerit, puniatur; niſi abſentia, infirmitate, vel alia juſta cauſa valeat excuſari.

Clerici ſint in eccleſia decem.

ix. *Item*, Quòd ſit certus numerus clericorum in ipſa eccleſia, ſcilicèt decem: ultra quem numerum præcentor ſine conſenſu capituli à modo nullum ponat ſive introducat in eccleſia memorata.

Clericuli ante annum xx. non admittendi.

x. *Item*, Quòd item præcentor aliquem clericulum non poſſit facere, ſeu clergaſtrum donec vigeſimum annum attingat, niſi alias talis arbitrio capituli appareret, quod meritò deberet fieri ante tempus prædictum, nec etiam aliquem clericulum faciat ſeu introducat de novo poſt quam tempus attigerit memoratum, & niſi ſufficiens idoneus examinatus prius in officio eccleſiæ ſit inventus.

Diſtributiones.

xi. *Item*, Quòd ad diſtributiones: illis omnibus portantibus in dicta eccleſia ſuperpellicium, qui horis canonicis in præfato choro intererint, faciendas aſſignet epiſcopus ipſius eccleſiæ centum libras Viennenſes cenſuales, vel ſemel centum libras Viennenſes pro ſe & ſucceſſoribus ſuis ſolvere teneatur.

Potationes & arca clericorum.

xii. *Item*, Quòd potationes & archa clericorum chori ſervitio deputentur, prout alias cùm fiebant diſtributiones hujuſmodi factum fuit: ita quòd capitulum ipſius eccleſiæ faciat valere dictas potationes ſeu beuvendas quinquaginta libras Viennenſes: Clerici verò alias quinquaginta libras Viennenſes archam prædictam ſupplendo, ſi quid defuerit de ſummis præfatis.

Clerici portantes ſuperpellicium.

xiii. *Item*, Quod quilibet clericus portans nunc & etiam in futurum ſuperpelliciom in eccleſia memorata, non habens aliud officium vel beneficium ibidem præter ſuperpellicium, teneatur aſſignare infra ſex annos decem ſolidos Podiales debitales, vel ſolvere decem libras Podienſes pro emendis reditibus ad ſervitium dicti chori, & interim donec aſſignaverit, ſolvat quindecim ſolidos Podienſes annuatim.

Dignitates ſeu perſonatus.

xiv. *Item*, Quòd tam in dignitatibus ſeu perſonatibus conſtituti, quàm canonici & alii clerici, qui ultra ſuperpellicium aliquod officium ſeu beneficium in ipſa habent eccleſia, viginti ſolidos Podienſes infra ſex annos ſinguli teneantur in reditibus aſſignare, vel ſolvere viginti libras Podienſes pro reditibus emendis exinde, & interim donec aſſignaverint vel ſolverint dictos viginti ſolidos annuatim perſolvant. Quæ omnia tam de his qui nunc ſunt, quàm de his qui in poſterum fuerint canonici vel clerici in ipſa eccleſia, vel etiam dignitates inibi ſeu perſonatus habentes volumus obſervari.

Magiſter hoſpitalis.

xv. *Item*, Quod magiſter hoſpitalis ejuſdem loci qui nunc eſt, & quilibet qui in poſterum pro tempore fuerit, ultra id quod ut ſimplex clericus dare tenetur ratione magiſterii, decem ſolidos Podienſes det ad idem ſervitium annuatim.

xvi. *Item*, Quod quilibet clericus ſeu clericulus, qui ex nunc ſeu in futurum ſuperpellicium de novo portabit, & quilibet qui in canonicum ejuſdem eccleſiæ fuerit receptus, vel dignitatem ſeu perſonatum adeptus, nihil percipiat de librationibus ſuperpellicii vel præbendæ, prima libratione dumtaxat excepta, donec ad idem ſervitium centum ſolidos Viennenſes clericus, canonicus verò ſive fuerit dignitatem ſeu perſonatum adeptus, ſolverit decem libras: quas ſummas prædictorum quilibet ſolvere ſit adſtrictus.

Duodenarii his qui miſſæ, matutinis & veſperis interfuerint diſtribuendi.

xvii. *Item*, Quòd de præfata pecunia ad ipſius chori ſervitium deputata ſingulis canonicis, clericis, clericulis, ac in dignitate ſeu perſonatu quolibet conſtitutis, qui in ipſo choro ſingulis intererint officiis matutinis dentur duodenarii Podienſes, & tantumdem his qui intererint miſſæ majori: illis etiam qui veſperis intererint diſtribuatur tantumdem.

Diſtributionum cura duobus aſſignanda.

xviii. *Item*, Quòd annuatim tempore quo creantur bajuli clericorum, recipiendi & diſtribuendi dictos denarios, & rationem reddendi cura duobus viris idoneis à capitulo & ipſis clericis committatur, præſtito ab eis perſonaliter juramento, prout ab aliis clericorum bajulis fieri conſuevit, de prædictis fideliter adimplendis.

xix. Quòd ad diſtributiones ſolis canonicis & conſtitutis in dignitate ſeu perſonatu etiam faciendas, ipſorum cuilibet, qui nunc ſunt vel pro tempore fuerint, ratione præbendæ, necnon & ſuccentori ejuſdem eccleſiæ infra quinque annos aſſignent viginti ſolidos Podienſes cenſuales, vel viginti libras Podienſes pro reditibus emendis perſolvant, interim nihilominus donec aſſignaverint vel ſolverint, ipſos viginti ſolidos annis ſingulis ſoluturi.

xx. *Item*, Quòd tertia pars eorum omnium, quæ abſentes & reſidentiam minimè facientes de eccleſia ſeu bonis ipſius eccleſiæ qualiacumque annuatim, percipiunt, ſervitio chori pro emendis reditibus ad dictas diſtributiones faciendas canonicis deputetur: abſens verò quantum ad hoc intelligatur, qui per ſex menſes continuos in dicta eccleſia minimè reſidebit, niſi ſtudii peregrinationis, infirmitatis, vel alia juſta cauſa fuerit impeditus: & hæc etiam omnia intelligantur tam de canonicis, quàm de aliis, dignitates, perſonatus, officia, penſiones, terras, vel eccleſias in ipſa eccleſia, vel ejus ratione habentibus ubicumque, & tam de præſentibus quàm futuris.

Dignitates quid ſolvere debeant ad faciendas diſtributiones.

xxi. *Item*, Quòd dignitates ſeu perſonatus, officia, terras, ſeu penſiones habentes in ipſa eccleſia, vel ratione ejuſdem, qui nunc ſunt, vel pro tempore fuerint, in ſui ratione ultra ea quæ ut canonici & clerici tenentur facere, prout ſuperius continetur, decanus ſcilicèt præpoſitus, & abbas ſeu ipſorum quilibet ad faciendas diſtributiones eaſdem, ſolvant viginti libras Viennenſes, & in poſterum ſolvere teneantur. Abbas verò S. Petri de Turre quindecim, abbas S. Evodii decem, præcentor decem, theſaurarius decem libras, furis decanus major centum ſolidos: minor verò furis decanus quinquaginta ſolidos, cellararius quinquaginta ſolidos, Seſcaleus quinquaginta ſo-

(b) Claſſus eſt ſignum ad officium, quod cum omnibus campanis pulſatur.

ſolidos, punctuarius quindecim ſolidos, magiſter ſcholarum quinquaginta ſolidos, marglarius decem ſolidos, thuribularius decem ſolidos, ſacriſta altaris crucis decem ſolidos, ſacriſta altaris Dei & S. Jacobi viginti ſolidos. Terrarii autem ipſius eccleſiæ ſeu penſiones habentes, quicumque ſint vel fuerint in futurum, ſive canonici ſimplices, ſive perſonatus & officia obtinentes, dent annuatim centeſimam partem omnium redituum, quos ratione ipſius eccleſiæ percipiunt, hoc ſalvo nihilominus, quod de abſentibus ſuperius eſt ſtatutum.

Fructus vacantium beneficiorum chori ſervitio aſſignandi.

XXII. *Item*, Quòd fructus præbendarum, dignitatum & perſonatuum, abbatiis dumtaxat exceptis, beneficiorum & officiorum quorumlibet ejuſdem eccleſiæ, nec non eccleſiarum & terrarum, ad cujuſcomque collationem pertineant, ex quo vacaverint, ſcilicèt primi anni à vacationis tempore computandi, & quamdiu vacaverint, ſi ultra annum vacare contigerit, chori ſervitio pro emendis reditibus deputentur, ad diſtributiones faciendas eiſdem: ita quod ipſorum canonicorum bajulus, vel quem ipſum capitulum ad hoc elegerit, recipiendi & diſtribuendi canonicis dictos denarios curam gerat, & rationem reddendi, ut ſuperius eſt expreſſum, hoc ſalvo quod in eo quod de ipſarum præbendarum vacantium fructibus conſuevit ab antiquo recipere, ex hoc nullum præjudicium generetur.

Diſtributiones faciendæ his qui matutinis, miſſis & veſperis intereſſunt.

XXIII. *Item*, Quòd de dictâ pecuniâ diſtributionibus faciendis canonicis, & in dignitatibus ſeu perſonatibus conſtitutis, ut dictum eſt ſuperius, deputata, ſingulis canonicis & in dignitatibus ſeu perſonatibus conſtitutis, qui interrerint matutinis officiis ſingulis diebus Dominicis, Mercurii & Veneris, dentur ultra prædicta ſex denarii Podienſes: his verò qui majori miſſæ interrerint quatuor, illis etiam qui veſperis interrerint tantumdem, illi inſuper tantumdem habeant, qui quandocumque toti miſſæ B. Virginis interrerint horæ primæ.

Diſtributio quando facienda.

XXIV. *Item*, Quòd eædem diſtributiones dandæ in miſſa, prout ſuperius continetur, nec canonicis nec clericis dentur, nec aliis quibuſlibet, donec ipſius miſſæ *Agnus Dei* fuerit decantatum. Et ſi antea inde exierit aliquis ex eiſdem abſque cauſa rationabili, nec poſtea ad eamdem miſſam redierit, de diſtributionibus miſſæ ejuſdem aliquam non recipiat portionem.

Diſtributiones augendæ ſi reditus augeatur.

XXV. *Item*, Quòd ſi pecunias dictarum diſtributionum faciendarum vel ſolis canonicis & in dignitate ſeu perſonatu conſtitutis, vel etiam clericis in ipſa eccleſia ſuperpellicium portantibus univerſis, ut ſuprà dictum eſt, aut etiam reditus contingeret in poſterum augmentari, diſtributiones etiam prout commodiùs fieri poterit augmententur.

Diſtributio officium facientis.

XXVI. *Item*, Quòd canonicus officians in choro prædicto qualibet vice percipiat ſex denarios Podienſes, clericus verò canonici ſupplens defectum, vel etiam aliàs officians, quatuor habeat de communibus diſtributionibus ſupra dictis.

Præbendæ ſacerdotales diaconales & ſubdiaconales.

XXVII. *Item*, Quòd in ipſa eccleſia duæ præbendæ proximè inibi vacaturæ, poſtquam illi qui jam in canonicos recepti ibidem præbendas fuerint aſſecuti, ſint ſacerdotales & hebdomadales, ultra illas quatuor quæ ſunt & eſſe debent ſacerdotales in ea, & præbendam etiam, quam tenebat ibidem jamdudum Guillelmus de Monte revello ſenior, quæ ſacerdotalis extitit ab antiquo, ſive etiam ſex diaconales præbendæ, illa quam tenet ibidem Petrus Aſpaſii, quæ diaconalis extitit incluſa, & ſex ſubdiaconales, quas habentes officium per ſe vel per concanonicum diebus ſolemnibus & IX. lectionum feſtis ſerviendo majori altari adimpleant, prout à ſuccentore ordinabitur juxta ordinem vicis ſuæ, & ibidem reſidentiam faciant perſonalem.

XXVIII. *Item*, Quòd ſubdiaconis & diaconis canonicis prædictis ipſi altari majori ſervientibus, clericuli ſubdiaconi, & clerici diaconi, qui aſſiſtere in ipſo officio tenentur eiſdem, recipiant quod conſueverunt recipere ab antiquo.

XXIX. *Item*, Quod ipſi diaconi & ſubdiaconi canonici ſupra dicti de dictis diſtributionibus duodecim denarios Podienſes percipiant diebus ſingulis quibus dictum exercebunt officium, præter alias diſtributiones præfatas.

Diaconi & ſubdiaconi in ſuo officio non ſervientes puniendi.

XXX. *Item*, Quòd ipſi diaconi & ſubdiaconi canonici qui in officio ſuo prædicto per ſe vel concanonicum non deſervierint, illa die in media libratione clauſtri, vel quàm primum librabitur puniantur: quæ libratio ſupplenti defectum ejus in officio hujuſmodi deputetur.

Capitulum ad campanæ pulſum.

XXXI. *Item*, Quòd quandocumque canonicos dictæ eccleſiæ & dignitates ſeu perſonatus habentes ſuper capituli tractatibus contigerit in ipſo capitulo convenire in unum, pulſetur tribus vicibus campana ad hæc ſpecialiter ab ipſo capitulo deputanda, prout in aliis Galliæ eccleſiis obſervatur. Poſt cujus pulſationem tertiam, in his quæ præſentes expediri conſueverunt, vel poſſunt ab illis qui convenerint, procedatur, aliorum abſentia non obſtante, & valeant quæ facta fuerint ab eiſdem.

Ter in hebdomada congregandum.

XXXII. *Item*, Quòd ter ad minus in hebdomada, diebus ſcilicèt Lunæ Mercurii & Veneris, ipſi canonici & dignitates ſeu perſonatus habentes in capitulo conveniant, de negotiis ac de utilitate eccleſiæ tractaturi: ita quòd poſt horæ primæ exitum ter vel quater tantummodo pulſetur ad januam, poſt cujus tertiam pulſationem vel quartam, ſuccentore ſine dilatione ad eam, ſicut moris eſt, cum proceſſione eunte, ipſa campana tunc in continenti pulſetur, & ab illis, ſicut dictum eſt, qui venient procedatur.

In quo prævaleat major & ſanior pars.

XXXIII. *Item*, Quòd in ipſis tractatibus & negotiis, ſicut juris communis eſſe dignoſcitur, ſtetur majori & ſaniori parti ipſius capituli, partis non obſtante minus rationabili contradictione minoris, ſeu quod contrarium ibidem ſervatum eſt hactènus per abuſum: ita tamen quòd voluntas canonicorum ipſorum non ſingulariter extra capitulum, ſed in capitulo ipſo communiter ſaltem, & officiorum quorumlibet collatio à modo palam & non occultè in ipſo fiat capitulo ab his ad quos ſpectat ordinatio eorumdem.

De reſidentia & hoſpitiis.

XXXIV. *Item*, Quòd dignitates ſeu perſonatus, officia, terras, vel penſiones habentes nunc, vel etiam in poſterum habituri, teneantur ibidem reſidentiam facere perſonalem, & tenere hoſpitia, ſcilicèt decanus, præpoſitus & abbas, ſeu ipſorum quilibet ad minus cum ſex clericis ſuperpellicium portantibus, vel canonicis eccleſiæ memoratæ, quorum librationes percipiant ſicut hactenus fieri conſuevit. Abbas autem S. Petri de Turre cum quatuor, Abbas S. Evodii cum tribus; theſaurarius verò & præcentor, unuſquiſque eorum cum tribus; quilibet verò canonicus habens quadraginta libras Viennenſes in reditibus qualitercumque ab ipſa eccleſia, vel de bonis ejoſdem ultra ſuam præbendam cum duobus, niſi abſens fuerit idem canonicus cauſa ſtudiorum. Quod ſi quis in dignitate vel perſonatu conſtitutus

ANNO 1265.

* *V. earum.*

de terris ipſius eccleſiæ dictas quadraginta libras haberet, ratione * eorum, clericorum etiam numerum teneatur augere, ultra illum quem tenebantur habere ratione dignitatis ipſius.

Beneficiorum pluralitas damnata.

XXXV. *Item*, Quòd ſi quis canonicus habens nunc vel habiturus in poſterum terras ejuſdem eccleſiæ, dignitatem ibidem adeptus fuerit vel perſonatum, ipſo jure vacent terræ ipſæ prædictæ.

XXXVI. *Item*, Quòd nullus clericus in civitate Anicienſi præfata duas poſſit canonicas ſeu præbendas habere, ſcilicèt in majori eccleſia & in collegiatarum aliqua aliarum; ſed vacet ipſo jure prima poſtquam ſecundam fuerit aſſecutus: his tamen exceptis qui jam ſunt in utraque recepti.

Capellani.

XXXVII. *Item*, Quòd nullus à modo conſtituatur ad ſerviendum capellæ vel altaribus ejuſdem eccleſiæ, niſi ſit ipſius eccleſiæ clericus, qui teneatur chori ſervitio intereſſe.

Superpellicium quibus non concedendum.

XXXVIII. *Item*, Quòd nulli in ipſa eccleſia ſuperpellicium concedatur, niſi de legitimo matrimonio, bonæ famæ, ſanus corpore, videlicet membrorum non patiens maculam, vel læſionem enormem, vel aliàs morbo incurabili non laborans, & converſationis exiſtat honeſtæ, nec aliquam religionem ingreſſus, habens etiam unde poſſit commodè ſuſtentari; alias dum reſidens fuerit, providere qui ipſum introduxerit egenium teneatur eidem.

Quibus datur fidei juramentum præſtent.

XXXIX. *Item*, Quòd quilibet clericus cui à modo ſuperpellicium concedetur, juret capitulo ipſius eccleſiæ fidelitatem ſervare, & tam jura ipſius eccleſiæ bona fide defendere, quàm univerſitatem etiam clericorum ipſorum.

XL. *Item*, Quòd quilibet clericus ipſius eccleſiæ bona ejuſdem eccleſiæ & clericorum ipſius pro poſſe defendere teneatur, nec contra eam conſilium vel auxilium audeat impertiri. Quòd ſi legitimè monitus contra fecerit, ſuperpellicio ſpolietur.

XLI. *Item*, Quòd nullus canonicus vel clericus quicumque ipſius eccleſiæ contra concanonicum vel concleriçum pro extraneis præſtet publice conſilium vel juvamen.

Magiſter ſcholarum ſit canonicus.

XLII. *Item*, Quòd Magiſter ſcholarum ejuſdem eccleſiæ quicumque pro tempore fuerit, à modo ſit ejuſdem eccleſiæ canonicus, & quòd præbendam percipiat, juxta ſuæ receptionis ordinem ſibi debitum, ſine tamen eorum præjudicio, qui jam recepti expectant præbendas vacaturas ibidem, qui legere in facultate theologica, & facere perſonalem continuam reſidentiam, necnon tenere hoſpitium ad minus cum tribus clericis ipſius eccleſiæ inibi teneatur: ita quod interim etiam antequam præbendam fuerit aſſecutus, diſtributiones chori, ſicut unus ex aliis canonicis habeat: quindecim tamen denariis Podienſibus, quos de libratione clauſtri ab antiquo conſuevit recipere computatis, ad quas diſtributiones ſicut & alii canonici teneantur conferro, ut ſuperius eſt expreſſum. Si verò idem magiſter abſque præfati licentia capituli ſe voluntariè abſentavit, fructus ſcholaſtriæ amittat, quamdiu abſens fuerit, qui tunc & etiam cùm ipſam ſcholaſtriam vacare contigerit, & cum ceteris bonis ipſius ſucceſſori debeant fideliter & abſque diminutione qualibet conſervari. Quod ſi per capitulum legitimè monitus, abſens non redierit; per ipſum capitulum amoveatur omnino, & alii idoneo conferatur. Eidem autem ſcholaſtriæ de terris ipſius eccleſiæ ad collationem decani ſpectantibus uſque ad annuum valorem quinquaginta librarum Viennenſium conſuetis canonicis ejuſdem conferri, ſi vacaret ad præſens, vel quàm primum ad id offerret ſe facultas, non obſtante ſi pro aliis ſuperaſſignandis ſeu conferendis * terras hujuſmodi duximus ſcripta noſtra, quibus nolumus auctoritate præſentium præjudicium generari, per epiſcopum ejuſdem eccleſiæ volumus & præcipimus auctoritate apoſtolica aſſignari, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo: ita quòd collatio ſcholaſtriæ ejuſdem, quæ nunc ad decanum Anicienſis eccleſiæ cum certo canonicorum numero pertinet, concedi cum conſenſu ipſius capituli vel majoris vel ſanioris partis in ipſo facienda capitulo, prout in ipſorum canonicorum creationibus conſuevit fieri, pertineat ad eamdem.

ANNO 1265.

* *F. terris.*

Clerici recipiendi examinandi.

XLIII. *Item*, Quòd clerici, qui à modo portabunt ſuperpellicium in eccleſia memorata, examinentur prius an ſint idonei in legendo & cantando officio eccleſiæ per aliquem virum diſcretum ad hoc per ipſum capitulum deputandum. Aliter non introducantur, illis tamen exceptis, de quibus ipſi capitulo aliàs videbitur expedire.

Canonici cum celebratur officium extra chorum non ſint.

XLIV. *Item*, Quòd nullus canonicus clericus vel etiam in dignitate ſeu perſonatu quolibet conſtitutus; cùm divina officia in choro ipſius eccleſiæ cantabuntur, in plano ſeu platea ejuſdem eccleſiæ extra chorum ipſius, à choro ſcilicèt ſeu altari crucis verſus majus altare, niſi fortè tranſeundi neceſſitate vel peregrinorum occaſione, ſtare, ire audeat, vel ſedere, vel niſi in capellis vel ſubtus altare Dei eccleſiæ memoratæ.

Diffamati ab altaris officio expellendi.

XLV. *Item*, Quòd ſi qui publici concubinarii, vel lucra exercentes inventi fuerint inhoneſta, vel ſi qui ſervitio altaris ſeu cuſtodiæ deputati, prædicti de incontinentiæ vitio fuerint diffamati ab altaris ſervitio & eccleſiæ expellantur.

Modeſtia in choro.

XLVI. *Item*, Quòd omnes tam canonici quàm clerici quicumque prædictæ eccleſiæ in choro, cùm divina officia celebrabuntur, in ſtando & ſedendo honeſtè ſe habeant, non ridendo, non loquendo, non confabulando, ſed debitum ſilentium tenendo, geſtum congruum, faciem & corpus honeſtum oſtendant.

Et extra chorum.

XLVII. *Item*, Quòd extra chorum infra ipſam eccleſiam nullus clamare, rixari, ſeu inverecundè ad invicem vel cum mulieribus, ſeu aliis inhoneſtis perſonis confabulari audeat, nec per viam currere, ſeu currendo tranſire.

Stabularii & albergarii.

XLVIII. *Item*, Quòd ſtabularii ſeu albergarii ejuſdem loci nihil à modo percipiant in his quæ altaribus eccleſiæ offerunt peregrini, nec ad ipſa altaria eos ducant, nec aliqui alii ipſos peregrinos clamando maximè inducant, ſeu attrahant ad ipſius eccleſiæ altaria vel capellas.

Cum eccleſiæ habitu extra eccleſiam non ſtandum.

XLIX. *Item*, Quòd nec canonici nec clerici quilibet cum habitu eccleſiæ clauſtri limites tranſgredi præſumant, nec per clauſtrum ſeu villam ſine cappa vel mantello extra hoſpitium incedant, nec publicè per villam canonicus ſine clerico, vel alia honeſta perſona, nec clericus ſine ſocio, nec ibi in carreria ſeu platea publica, ſine competenti habitu ſtare ſeu ſedere præſumat.

De habitu canonicorum.

L. *Item*, Quòd nullus canonicus vel clericus quilibet ſine cappa vel mantello argando ſeu tabardo per civitatem Anicienſem audeat equitare, nec manticam ſeu torſeriam poſt ſe deferre.

LI. *Item*, Quòd portantes de novo à modo ſuperpellicium in ipſa eccleſia habeant raubam novam ad minus, ſcilicèt ſuperpellicium & cappam eccleſiæ, ſi ibidem voluerint reſidere.

LII. *Item*. Quòd ipſi clerici vel canonici cum habitu eccleſiæ palam non deferant chirothecas, nec caligis albis utantur, nec ſupertunicalia ſciſſa ſeu partita à latere deferant, nec cappas quarum capucia alterius coloris exiſtat, nec cum capellis ſeu coffiis lineis apparentibus incedant ibidem.

Tabernas non frequentent.

LIII. *Item*, Quòd à modo canonicus, vel clericus aliquis ipſius eccleſiæ Anicienſis tabernas non intret, nec domos eis contiguas, cauſa in eis potandi ſeu comedendi, & maximè menſe Auguſti juxta abuſum antiquum.

Nec choreas.

LIV. *Item*, Caligis rubeis maximè tempore paſchali pannis de ſerico tranſgulatis ſeu reatis à modo non utantur, nec annulos publicè deferant, nec choreas cum laicis aut mulieribus intrare præſumant.

LV. *Item*, Quòd ille qui inſtitutus eſt ad pulſandas campanas campanilis majoris eccleſiæ memoratæ, novas etiam teneatur pulſare campanas horis debitis & diebus, juxta ipſius eccleſiæ obſervantiam & arbitrium duorum honeſtorum virorum, quos ad hoc dictum capitulum duxerit deputandos, ipſorum nihilominus arbitrio, ſi circa hoc negligens aut rebellis extiterit, puniendus.

LVI. *Item*, Quòd librationes ſuperpellicii ipſius eccleſiæ quas amittent canonici vel clerici, quilibet ejuſdem, vel alii in dignitatibus conſtituti incidentes in pœnam, juxta ordinationem præmiſſam, chori ſervitio deputentur, recipiendæ per illos quibus cura recipiendi denarios dictis deputatis diſtributionibus committitur. Librationes verò clauſtri quas amittent canonici, vel in perſonatibus conſtituti; ipſorum ſpecialibus diſtributionibus applicentur.

LVII. *Item*, Quòd quicumque ſive canonicus, ſive clericus, vel in dignitate ſeu perſonatu quolibet conſtitutus in pœnam amiſſionis librationis clauſtri, vel ſuperpellicii in toto vel in parte incidens juxta ordinationem præſentem, eam ex certa ſcientia receperit, ſeu recipi fecerit, vel recepto pro ipſo ab alio libratoribus non reſtituerit quàm primum, habebit certificatus ſuper hoc facultatem, ex tunc per menſem ab ingreſſu eccleſiæ & perceptione librationis ſuperpellicii, ſit ipſo facto ſuſpenſus; niſi legitimè monitus reſtituerit, omni beneficio ipſius eccleſiæ ſpolietur.

Decanus eligendus ſit in ſacris.

LVIII. Prætereà ſtatuimus & auctoritate apoſtolica ordinamus, quod nullus niſi conſtitutus in ſacris in decanum dictæ eccleſiæ poſſit à modo eligi ſeu aſſumi, nec aliter alicui de ipſo decanatu apoſtolica ſeu quavis auctoritate alia valeat provideri, decernentes quod ſecus actum fuerit non valere.

Dignitates ad ſacros ordines promoveantur.

LIX. *Item*, Quòd tam idem decanus quàm præpoſitus ejuſdem eccleſiæ in ſacerdotes: abbates verò ſæculares in diacones; habentes officia ſcilicèt præcentor, & theſaurarius, foris decani in ſubdiaconos, qui nunc ſunt & pro tempore fuerint, ſine dilationis medio ſtatutis temporibus ſe faciant promoveri, alioquin quouſque adimpleverint, dignitatibus, officiis, & beneficiis hujuſmodi, eo ipſo, penitus ſint ſuſpenſi. Quod ſi ſuſpenſionem hujuſmodi per ſex menſes ſuſtinuerint, ipſis eos eſſe privatos volumus, ea ex tunc vacare decernentes omnino per eos, ad quos ſpectat illorum ordinatio ſeu collatio liberè ordinanda aut etiam conferenda.

Ad electionem epiſcopi non vocandi in ſacris non conſtituti.

LX. *Item*, Quòd nullus canonicus major viginti quinque annis, poſtquam per quinquennium canonicus extiterit eccleſiæ ſupra dictæ, ſede Anicienſi vacante, ab ipſo capitulo ubicumque fuerit, ad electionem vocetur epiſcopi, niſi ad ſacros ordines promotus, nec ex hoc poſſit dicere ſe contemptum. Ad eam tamen veniens admittatur.

Cura canonicorum quibus commiſſa.

LXI. *Item*, Sanè cùm ſuper cura canonicorum ipſorum ac conſtitutorum in perſonatibus ſeu dignitatibus quibuſcumque, nec non clericorum quorumlibet & familiarum ipſorum orta fuerat dubitatio longis temporibus retroactis: adeo ut ex hoc error quidam non abſque animarum ipſorum periculo procedere videretur; ſtatuimus ut decanus ipſius eccleſiæ, qui nunc eſt & pro tempore fuerit, curam ipſorum omnium, nec non aliorum quæ ad hoſpitale B. MARIÆ ejuſdem loci prædiorum pertinent habeat, quam per ſe & alios, quos ad hæc idoneos noverit, & illa tantummodo quæ ad forum pœnitentiale pertinent exerceat; videlicet confeſſiones audiendo, & pœnitentias injungendo, ad ea quæ judicialem indaginem, juriſdictionem ſeu correctionem alias exigunt, poteſtatem ſuam minimè extenſurus. Epiſcopus verò Anicienſis ipſius decani curam juxta hunc modum, qui eidem decano circa prædictos traditur, gerere debet & habere. Magiſter verò hoſpitalis pauperum prædictorum qui nunc eſt & pro tempore fuerit, curam ipſorum pauperum ac donatorum hoſpitalis ejuſdem & aliorum habeat, quam à decano recipiendam prædicto per ſe & alios idoneos, de quibus ſecundùm Deum viderit expedire, valeat exercere.

Magiſter ſcholarum & abbas Caſæ-Dei ſtatuta faciant obſervare.

LXII. Ceterùm quia parum prodeſſet ſtatuiſſe præmiſſa, niſi conatibus contrariis præſumentium obvietur; ordinamus & volumus, quod magiſter ſcholarum præfatus, & dilectus filius abbas monaſterii Caſæ Dei ordinis S. Benedicti Claromontenſis diœceſis, qui pro tempore fuerint, vel alter eorum per ſe vel alios ſeu alium requiſiti ſuper hoc, poſſint & debeant ad prædicta omnia & ſingula inviolabiliter obſervanda per cenſuram eccleſiaſticam, & pœnas etiam alias moderatas auctoritate noſtra contradictores cogere quoſlibet ac rebelles, quod fideliter exſequendum eiſdem in virtute obedientiæ injungimus, & diſtrictè præcipimus & mandamus.

Cura temporalium vacantis epiſcopatus duobus committenda.

LXIII. Ordinamus inſuper, quod quandocumque in poſterum ſedem contigerit Anicienſem vacare, dictum Anicienſe capitulum duos vel tres de ipſo collegio viros idoneos & omni ſuſpicione carentes ſine moræ diſpendio aſſumere teneatur, quibus ab ipſo cura adminiſtrandi bona univerſa epiſcopatus ipſius quamdiu vacaverit committatur: ita tamen quod illi, qui ad onus hujuſmodi aſſumentur, ſine dilatione qualibet de bonis ipſis mobilibus inventarium facere teneantur, ac interdicto eis cujuſlibet alienationis genere, de conſervando & defendendo fideliter bona & jura epiſcopatus, & etiam de tenendo ſeu exercendo juſtitiam per ſe vel per alios, nec non de reddenda adminiſtrationis ſuæ futuro epiſcopo ratione, cum reſtitutione bonorum, quæ deductis neceſſariis expenſis ad eos pervenerint, ſub obligatione bonorum ſuorum promittant eidem capitulo recipienti pro eodem epiſcopo, præſtito ſuper hoc ab eis ad ſancta Dei evangelia corporaliter juramento; ſuper quibus omnibus confici volumus publicum inſtrumentum. Quam etiam rationem, ſi ipſam ſedem diutiùs vacare forſitan, quod abſit, contigerit; teneantur ipſi capitulo reddere de ſex menſibus in ſex menſes. Ad ſuſcipiendum autem officium hujuſmodi per ſubtractionem beneficiorum, quæ ab ipſa obtinebunt eccleſia, poſſit & debeat idem capitulum compellere quoſlibet refractores.

Prædicta autem omnia ſtatuimus obſervanda, non obſtantibus aliquibus aliis conſuetudinibus vel ſtatutis ejuſdem eccleſiæ hactenus obſervatis, ſeu quibuſcumque privilegiis vel indulgentiis ab apoſtolica ſede quibuſcumque perſonis, locis, dignitatibus, vel ordinibus generaliter

ANNO 1265.

vel ſpecialiter, ſub quacumque verborum forma conceſſis, aut etiam concedendis, per quæ nullum contra præmiſſa volumus obſtaculum interponi, ſeu ſi aliquibus communiter & diviſim ab eadem ſede indultum exiſtat, vel contingat in poſterum indulgeri, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per litteras apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem, & qualibet alia indulgentia dictæ ſedis generali vel ſpeciali, cujuſcumque tenoris exiſtat, per quam effectus præſentium poſſit quomodolibet impediri, & de qua in eis fieri debeat mentio ſpecialis. Nulli ergo omnino hominum liceat ordinationes & ſtatuta prædicta ſeu eorum aliquod infringere, vel ipſis auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Viterbii IV. nonas Junii, Pontificatus noſtri anno III.

VI. Ex Anecd. Martene Tom. 2. col. 1816.

Henrico Hugonis Filio Comiti Ruthenenſi concedit, ut à nullo Judice ſedis Apoſtolicæ Legato aut ſubdelegato, poſſit excommunicari: anno 1268.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilecto filio nobili viro HENRICO *nato dilecti filii nobilis viri* HUGONIS *Comitis Ruthenenſis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.*

INtendentes quieti tuæ, paterna qua te noſtrum & Eccleſiæ Romanæ devotum proſequimur, benevolentia providere, tuis ſupplicationibus inclinati, ut nullus judex à ſede Apoſtolica delegatus, vel ſubdelegatus ab ipſo, executor, aut etiam conſervator à ſede deputatus eadem, in te poſſit excommunicationis vel interdicti ſententiam promulgare ſine ſpeciali mandato ſedis prædictæ facientes plenam & expreſſam de indulto hujuſmodi mentionem, auctoritate tibi præſentium indulgemus, præſentibus poſt triennium minimè valituris. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei auſo temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumſerit, indignationem Omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Viterbii Decimo Secundo Calendas Februarii, Pontificatus noſtri anno III.

ANNO 1271.

GREGORIUS DECIMUS,

PONTIFEX CLXXXVI.

ANNO DOMINI MCCLXXI.

VIde Compendium Vitæ in *Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Editionis Luxemb.* 1727. *fol.* 152.

I. Ex Archiv. Ang. Rymer Tom. 2. pag. 10.

Bulla de Generali Concilio ad Lugdunum aſſignato: anno 1273.

ANNO 1271.

GREGORIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto filio Regi Angliæ illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

IN litteris, quas per univerſos Orbis Principes & Prælatos ſuper generalis convocatione Concilii deſtinavimus, locum in quo idem Concilium convenire deberet, ex cauſa duximus ſubticendum, prædiximus tamen in illis, quod locum eumdem ipſis Principibus & Prælatis intimare competenti tempore curaremus.

Nobis igitur cum fratribus noſtris, hujuſmodi loci electionem deducentibus in exactæ diſcuſſionis examen, occurrebant hinc inde diverſa, quæ diſcutientium videbantur judicium alternare.

Nec enim præterit noſtræ conſiderationis indaginem, quàm grave, quam durum eſt locum, Sedis Apoſtolicæ proprium, in quo præcipuorum Apoſtolorum glorificatus eſt exitus, in quo illorum corpora glorioſa quieſcunt, terrarum ſpatio tam diffuſo dimittere, tanto locorum intervallo à peculiari noſtrorum populo urbis abeſſe, convicinis partibus, quæ Sedi eidem non ſolum ſpiritualiter, ſed & temporaliter ſubeſſe noſcuntur, commoditatem viciniſtatis noſtræ ſubtrahere.

Quanta ex abſentia Noſtra diverſis Italiæ partibus poſſent imminere diſcrimina? Quantum partium earumdem inveterata ſciſſura, pro redintegrandæ unitatis obtinendo remedio noſtro auxilio indigebat? Quantis denique oneribus quantiſque laboribus nos, & fratres noſtros (quorum aliquos ætas, quoſdam debilitas, nonnullos infirmitas, & omnes ad hoc deſuetudo reddit inhabiles) exponimus non ſine rerum diſpendiis quæ quaſi pro nihilo ducimus, non ſine diſcriminibus corporum, quæ non facile contemnuntur: Hæc & alia quæ non poſſet ſuccinctus ſermo percurrere in partibus iſtis locum hujuſmodi eligendum concludere videbantur.

Verum ea quæ in eodem ſunt agenda Concilio, contrarium ſuadebant & ſpecialiter negotium Terræ Sanctæ; quam dum creatori omnium cariorem omnibus ſcriptura deſcribit, ſatis apertè indicat cariſſimam procul dubio à nobis habendam; cum ſoleat, quod eſt in ſuperioris conſpectu præſtantius, in ſubditorum æſtimatione præſtare.

Accedit inſuper beneficiorum conſideratio, quæ inibi humano generi de divinæ ſuperabundantia gratiæ obvenerunt; Siquidem ſalvator hominum operatus eſt in medio illius Terræ ſalutem: Ibi ſumpſit temporalis nativitatis initium. Ibi converſationis humanæ deduxit tempora: Ibi poſt probroſa Paſſionis opprobria, pro redemptione noſtra, mortem ſubiit temporalem, & ſui pretioſi effuſione cruoris vetus piaculum expiavit.

Numquid igitur non contingent Redemptorum corda, immenſa & innumerabilia beneficia Redemptoris? Numquid non accendent cujuſque præcordia, ut ipſi pro tot, quæ nobis tribuit, hoc ſaltem neceſſitatis tempore, aliquid rependamus, dum Crucis hoſtes Crucifixum habentes obſtentui, cultores ipſius Chriſtiani nominis Profeſſores, ut Chriſti cultum de terra deleant, inceſſanter exterminant & conculcant, ipſos debilitantes viribus, extenuantes opibus, & eorum facies replentes ignominia, ipſoſque diverſis confuſionibus ſaturantes?

ANNO 1271.

Ad vindicandas itaque Redemptoris injurias, ad redimenda ignominioſæ conculcationis opprobria in redemptis, noſtrum, circa terram eandem Creatoris conformantes affectui, ac debita meditatione penſantes, quod ejuſdem Terræ ſubſidium, præcipuè de Principum & Prælatorum pendet auxilio, quos ultra mentes credimus convenire poſſe commodius exinanivimus noſmetipſos, & ſub ſpe illius qui dat lapſo virtutem, debilitatem noſtram contempſimus, ſub ipſius fiducia, qui de ſua miſericordia nos confortat, quod intendimus, in eo poſſe ſperantes, parvi pendimus onera, labores conſideratione calcavimus, & cæteris noſtris ac fratrum noſtrorum incommoditatibus in ejuſdem conſiderationis examinatione poſtpoſitis, ut Principum & Prælatorum eorundem facilitìs poſſimus habere præſentiam, ac terræ prædictæ ſubventionem efficaciùs promovere, Civitatem Lugdunenſem, quo inibi Concilium cum majore commoditate conveniat, de ipſorum fratrum Conſilio duximus eligendam.

Quod Celſitudini tuæ, tenore præſentium, nunciantes, ſerenitatem Regiam rogamus, & hortamur in illo qui Regibus dat ſalutem, in remiſſionem tibi peccaminum ſuadentes, ut te illi gratificans, qui tot gratiis te prævenit, & laborem voluntarium, ad tam ſancti, tam utilis negotii promotionem aſſumens, præfixo per eaſdem litteras termino, interim ad hoc opportunitate captata, in Civitate prædictâ, una cum aliis Principibus & Prælatis, quorum ſuper hoc Dominus corda tetigerit, tuam velis præſentiam exhibere.

Datum apud Urbem veterem, Id. Aprilis Pontificatus noſtri anno ſecundo.

ANNO 1273. II. Ex Archiv. Ang. Rymer. Tom. 2. pag 4.

Proceſſus Gregorii Papæ contra Guidonem de Monteforti, ſuper morte Henrici de Alamania: anno 1273.

GREGORIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

NEphandum ſcelus, ſceleſte nephas piaculare flagitium per flagitioſas impiorum dexteras, innocentis ſanguinis avidas, innoxii cruoris effuſione cruentas, & deteſtandis in commiſſione horum noxiis invalutas in quondam Henricum de Alamania claræ memoriæ Riccardi in Romanorum Regem electi, primogenitum horribili ſeveritate commiſſa, quamquam & cominus evidentia ſui notoria, & eminus per diverſa mundi climata jam notoriè divulgata, non ſine multa mentis amaritudine recenſere compellimur, ut horrenda eorum ſeries cunctis ſerioſius referata, quæ non ſolum ad extinctum crudeliter, ſed & ad crudeles, tam gravia proinde dilapſos in ſcelera, extinctionis actores paternæ compaſſionis affectum excitavit in patre, juſtæ proſecutionis motum manifeſtat in Judice, hoc indicatura præſentibus, hoc fideli teſtimonio commemoratura futuris.

Ut enim illius vices, quas licet immeriti gerimus, implere pro viribus ſatagamus, qui quanquam miſericordiarum Pater & totius conſolationis Deus veridicè deſcribatur, nihilominus tamen legitur juſtus Judex, Deus zelotes, & Dominus ultionum, decet ut & paternam miſericordiam devotos proſequamur ad filios, & debitam juſtitiam obſtinatos non omittamus in reos, parati & redeuntibus de longinquo apertis occurrere brachiis in amplexum, & in pertinaces, ſui perverſi proſecutores arbitrii, juſtè vindicare contemptum. ANN 1273.

Recenſeatur itaque in auribus omnium omnibus ferè nota ſeveritas, immane ſpectaculum in conſpectu cunctorum, repetitio fidelis & ſincera commemoretur.

In cujus conſideratione Sanctæ Matris Eccleſiæ grandis admodum contumelia filiorum corda conturbat: Cultus Divini contemptus fidelium zelum accendit: Inclitorum Principum contemptibiliter ſpreta præſentia devotorum vota provocat ad vindictam. Jura ſanguinis confuſa queritur propinqua cognatio, & mirando in ſtuporem deducitur, ac ſtupendo miratur naturalia humanæ ſocietatis immutabilia vincula viliter violata.

Divulgatus fore in omnem terram jam ſonus exivit, & in remotos orbis angulos vulgaris fama deduxit qualiter in memoratum Henricum, cruce ſignatum, de Tunitii partibus in quibus Jeſu Chriſti ſervitio cum Chriſtiano vacaret exercitu, ad Sedem Apoſtolicam in Comitiva Cariſſimorum in Chriſto filiorum noſtrorum Franciæ ac Siciliæ Regum illuſtrium ad Civitatem Viterbienſem, ubi tunc Romana reſidebat Curia, venientem; & tandem in quadam Parochiali Eccleſiam civitatis ejuſdem, pro miſſarum ſolemniis, Sacro quadrageſimali tempore conſtitutum, eiſdem Regibus in civitate ipſa præſentibus, quondam Symon, & Guido de Monteforti, Germani, ac ejuſdem H. amitini fratres, ad quos reſtituendos ad cariſſimi in Chriſto filii noſtri E. Regis Angliæ illuſtris gratiam, qua ipſos fertur eorum gravis culpa privaſſe, idem H. de voluntate memorati Siciliæ, ac cum mandato ejuſdem Angliæ Regum venerat, aſſociatis ſibi aliis, Belial filiis, cum armis, diabolico incitati ſpiritu, irruentes ipſum manibus inhumanis, immo prorſus immanibus trucidarunt.

Hæc mundus clamat, hæc communis aſſertio publicat; hujus immanitatis ordinem, vel inordinationem potius ſic multiloqua vulgi lingua deſcribit.

Memoratus ſiquidem Guido, in ipſo ingreſſu prædictæ Parochialis Eccleſiæ, voce terribili comminans, dentibus ſuis infremuit contrà eum exclamans, Proditor Henrice de Alamania non evades.

Et ſubſequenter in ipſum ad hujuſmodi ſubitum clamorem & fremitum omnino impræmeditatum & inſcium, paventem non immeritò; & propinquantem Altari, ac illi hærentem manibus, tàm ipſe Guido, quàm memoratus Symon, cæterique ipſorum ſatellites, evaginatis gladiis, & clavis elevatis aggreſſi, talibus circundantes eundem ſaturaverunt ſe pœnis illius, ac ponentes ipſum ſibi quaſi in ſignum, exciderunt cum vulnere ſuper vulnus; latuſque ipſius, femur, vultum convulnerentes & lumbos, præciſis ſibi nihilominus quaſi totaliter quatuor ſiniſtræ manus digitis, qua, ut præmittitur, eidem adhærebat Altari, & quibuſdam Clericis in prædictis ſolemnibus, eidem H. aſſiſtentibus, altero viz. letaliter, reliquo vero ſatis graviter vulneratis, nec mortuo pepercerunt, ſed & poſt mortem illatam, vulnera inferentes eidem, ipſum traxerunt ad Oſtia dictæ Parochialis Eccleſiæ jam extinctum.

Per hæc nimis procul dubio divinum irreverentes in cultum: Graviter in eandem ſedem & Eccleſiam Romanam injurii: Sacrilegi dictæ immunitatis Eccleſiaſticæ infractores: temerarii contemptores celſitudinis Regiæ: Ac fœdi humani fœderis ſubverſores; in ſobrinum Fratricidii rei, in hominem homicidæ ac ſicarii nimium inhumani.

Ubi

Ubi tunc igitur ad Matrem Eccleſiam filialis affectus? Ubi reverentia temporis? Quis talia præterire monſtravit? O furor? O rabies! Immo procul dubio rabioſi furoris exceſſus, qui adeo in rationali Creatura judicium rationis abſorbet, ut cognationem, quam inter homines generaliter natura conſtituit, ipſi ſingulariter ſic inhumanè prætereant, ſic quaſi prorſus abjurent, quod more ferino, efferis animis alterutrum & ſæviant in ſe ipſos.

O quantum hic exceſſus exceditur, cum in conjunctos ſanguine deſævitur! O quantum exceſſui hujoſmodi culpæ pondus additur, cum innocens laceſſitur! Profecto præmiſſa in eumdem H. cum talium & aliarum gravium circumſtantiarum aggravatione commiſſa, non ſolum ejus innocentia, & mutua ipſius ad committentes cognatio aggravant, ſed & ejuſdem H. beneficia, in eo ſaltem quod ad reformationem ſtatus ipſorum taliter inſiſtebat, reddunt procul dubio longe amplius graviora.

Illorum igitur atrocitate commoniti eorum evidentia excitati, dicto Simone fatali forte rebus humanis exempto, memoratum Guidonem, ſuosque in iis complices & fautores de fratrum noſtrorum Conſilio, in Palatio Urbevetan. peremptoriè præſente multitudine copioſa, in forma citavimus infra ſcripta. Gregorius Epiſcopus Servus Servorum Dei: Ad certitudinem præſentium, & memoriam futurorum.

Quondam Henrici de Alamania claræ memoriæ, Ricardi in Romanorum Regem electi Primogeniti ſanguis effuſus immaniter, & prout in T. 1°. pag. 890. uſque hæc quæ ſequuntur.

Præmiſſæ quoque peremptoriæ citationis Edictum in variis locis inſignibus ſolitæ ipſius Guidonis habitationi vicinis, per diverſos capellanos noſtros, ad hoc ſpecialiter deſtinatos, fecimus ſolemniter publicari.

Et licet illud ad ejuſdem G. perveniſſe notitiam diverſarum litterarum clauſarum & patentum nobis ab ipſo miſſarum, quarum aliquæ ad nos infra præfixum ſibi terminum, aliquæ in eodem termino, reliquæ verò poſt eundem terminum pervenerunt, tenor apertius manifeſtet; ipſe tamen prædictique complices, & fautores, tantis exceſſibus contumaciæ contemptum addentes, comparere in eodem termino, & poſtmodum expectati diutiùs contempſerunt.

In primis quidem literis clauſis, nobis, ut prædicitur, ante dictum terminum præſentatis, petiit idem G. Fratri ſuo Amaurico de conductu & ſecuritate idonea provideri, noſtram, ut ejus verbis utamur, intrandi curiam, & revertendi, cum expediret, ab ea, ut idem frater ſuus A. cautè diſceneret, & attentè perquireret per quem modum ipſe Guido, ſi ad noſtram eum præſentiam venire contingeret, mortalium inimicorum ſuorum inſidias declinare valeret.

In obſatis autem, in termino ſupradicto, patentibus literis delictum nobis eſſe notorium, immo etiam à ſe commiſſum inficians; & allegans pro eo probabiliter poſſe negari quod actus tranſeuntis notorium diceretur.

Adjecit quod, dato quod dictum Henricum reciderit, cauſam juſtiſſimam habuit, quæ ipſum ab homicidio, ſacrilegio, & fratricidio, vel in totum excuſat, vel ſaltem in parte maxima temperat, & remittit pœnam facinorum prædictorum.

Et deinde, conqueſtus petitam ſecuritatem dicto A. fratri ſuo fuiſſe negatam; ac petens differri judicium idonec dictus Rex Angliæ Italiam exiviſſet, & ſuis nunciis ad proponendas ſuæ cauſas abſentiæ, ad quod tamen nullus ſufficienter comparuit, audientiam indulgeri ſubjunxit ſe paratum ad noſtram venire curiam ſuo loco & tempore, ad Principalem cauſam juſtis defenſionibus ſubeundam, dum tamen ſibi de intrando, morando, & libere recedendo de ipſa Curia ſecuritas plena daretur.

Ac inſuper propoſitis aliquibus in derogationem Apoſtolicæ poteſtatis, quæ quatenus perſonam noſtram contingunt, benigna diſſimulatione tranſimus, adjecit quod cauſam ſuam ad futurum Concilium deferret.

In ſubſequentibus autem litteris nobis ex parte ipſius G. poſt dictum terminum aſſignatis, conſtituit quendam Clericum Procuratorem ad tria viz. ut ſecuritatem plenam, & liberam facultatem omnibus & ſingulis, qui defenſionem Cauſæ ſuæ tunc, vel in futurum ſuſciperent poſtularet: Et citationem à nobis emiſſam peteret revocari. Ac abſentiæ ſuæ cauſas exponeret & probaret, ſi foret forſitan opportunum.

Sed dictus Clericus, in quorumdam Fratrum noſtrorum, quos ad id deputavimus, præſentia conſtitutus, patenter aſſeruit prædictum mandatum ſe nolle ſuſcipere ſecuritate pro ſe, ac univerſis, & ſingulis memoratum G. defendere quandocumque volentibus quorum neminem nominare voluit non conceſſa; quam licet ſic vagam non conceſſerimus ſicut nec fuerat concedenda, obtulimus tamen ſibi, & publicè fecimus proclamari, quod ſi vellet ipſe, vel quivis alius pro dicto Guidone aliquid allegare, benignam audientiam præſtaremus.

In reliquis verò & ultimis litteris inficiatione delicti, petitione ſecuritatis pro dicto fratre ſuo, querela de ipſa petitione primitus non admiſſa, & delatione cauſæ ad futurum Concilium ſimilibus repetitis, ſe in denegatione petitionis ipſius in eo quod falſo notorium in eadem curia eſſe dicebat; quod ad voluntatem & conſilium dicti Regis Angliæ in cauſa ſua proceditur, & quod prima citatione vocatus extitit ad ſententiam audiendam, quodque nimis brevis terminus fuerat aſſignatus; & illis qui vellent eum defendere, ſecuritas denegata; Nec non & quia tempore feriato proceſſit Citatio, in quo, dicebat ſanguinis & atrocium criminum cauſas non debere tractari ſe aſſerens eſſe gravatum, infra ſcriptas cauſas abſentiæ allegavit.

Primò quia, ut dicebat, citatus fuit ad locum non tutum.

Secundò quia dictus Rex Angliæ auſus fuit aliquos inducere, ut eum occiderent in noſtra Curia conſtitutum.

Tertiò quia idem Rex publicè ſe jactavit, quod ipſe Guido nunquam effugeret manus ſuas, ſi terram ſoceri ſui exiret, & dixit publicè coram multis, quod omnem ſecuritatem, ad hoc quod ipſum occideret violaret.

Quartò quod Rex ipſe per ſe, ac ſuos fautores, ipſius Guidonis inimicos pendente Citatione hoſtiliter invaſit eundem.

Quintò quia evidenter ſe comperiſſe dicebat, quod præfatus Rex quoſdam familiares ſuos corrupetat, ut ipſum occiderent, & ſi progrederetur ad Curiam, caſtra, quæ idem G. tenet, promiſerunt, eidem Regi tradere, vel ſuo nomine detinere.

Sextò quia memoratus Rex Angliæ citatione pendente, exercitum, cum quo ipſum Guidonem proponit invadere, præparavit.

Septimò quia idem Guido à ſæpe fato Rege Angliæ, ac aliis, tota ſua ſubſtantia ſpoliatus, compellitur nudus congredi cum armatis; de cauſis autem hujuſmodi, dictus G. eas, quæ defenſioni ſuæ ſufficerent, ſe obtulit probaturum.

Sanè petitiones, excuſationes, obligationes, & allegationes hujuſmodi multiplex ratio diſſuadebat admittere: Nec enim poſt oblatas; & conceſſas, ut in ſerie citationis noſtræ præmit-

titur

Anno 1273.

titur eidem G. tam evidentes ſecuritates per nos, de fratrum ipſorum Conſilio approbatas, & ſufficientes ac idoneas, cum multa examinatione decretas, locum ſibi, circa ſecuritates alias fratris prædicti diſcuſſio, aut ipſius G. de deferendo judicio, quouſque Italiam Rex Angliæ prædictus exiret petitio vel de loco non tuto allegato contra decretum noſtrum, cum tam exacta maturitate interpoſitum, vindicabat.

Nec petitiones prædictas juſtificat aut colorat, quod idem G. ſe verbaliter ſeu literaliter obtulit ad noſtram, ſuo loco & tempore, venire Curiam, & principalem cauſam ſubire paratum, cum non ſit partis, locum Judicii, aut tempus eligere, ſed Judicis diffinire; nec dici poſſit ſuo, i. e. debito venire loco vel tempore, qui contemnit, ſtatuto ſibi per Judicem loco & tempore comparere: Præſertim hoc caſu, cum dictus G. ita demum ſe comparituram obtulerit, ſi ſibi ſecuritas indiſtinctè ad recedendum de dicta curia præberetur, quæ ſaltem in illum eventum concedenda non foret, ſi receſſum ipſius Juſtitia impediret.

Non igitur ſe gravatum aſſerere juſtè poteſt, ſi conceſſum non extitit, quod fuit injuſtè petitum: Præfato nec ex eo, quod ad ſententiam audiendam prima Citatio, brevi etiam conceſſo termino, & in tali negotio tempore quadrageſimali proceſſit; cum enim de notoriis agatur exceſſibus, ad quid aliud, niſi ad ſententiam procederet citatio? Aut quare tempus vel temporis indulgeretur diffuſio, quam locus aut locorum propinquitas non requirit, cum in notoriis facti examinatio neceſſario non procedat? Ad quid temporis beneficium maleficus invocat, qui tam graviter commiſit in illud, tanta & talia in eo maleficia committendo, maximè cum ad ſanguinis pœnam agatur: Hoc caſu de crimine, & ſententia communis, ſcripta & ſolemnia id habeat, quod legi, quæ dicto tempore cognitionem inhibet criminalium quæſtionum, ſit per conſuetudinem derogatum.

Cauſas quidem abſentiæ, in prædictis ultimis litteris allegatas, etiam, ſi aliquæ ipſarum veritatem haberent, præmiſſarum ſecuritatum conſideratio, & ipſarum cauſarum inſpectio manifeſtè confutant.

Quæ namque abſentiæ cauſa, quod Conatus Regis Angliæ ad inducendum aliquos, ut dictum G. in prædicta Curia occiderent? vel jactantia Regis ejuſdem, quod idem G. ipſius manus non evaderet, ſi ſoceri ſui terram exiret? Cum ad tuitionem ſuam, poſt iter arreptum, ex ſecuritatibus prædictis, in via ei Comitiva militaris accreſceret, & tam inibi, quàm in præfata Curia noſtræ ſibi protectionis auxilium adderetur.

Quæ inſuper abſentiæ cauſa, quod idem Rex Angliæ per ſe, quod notoriè noſcitur eſſe falſum, ac ſuos fautores, de quo non eſt aliquid auditum in Patria, eumdem G. fingitur invaſiſſe? nunquid talis inſultus occultò fieri potuiſſet? Nunquid etiam, ſi ad eum fuiſſet in veritate proceſſum, eumdem G. à judicio eximeret, aut citationi ritè factæ talibus ſibi oblatis ſecuritatibus, propterea non parentem à contumacia excuſaret?

Quæ iterum abſentiæ cauſæ ex eo quod dictus Rex quoſdam familiares memorati Guidonis, ut eum occiderent, & caſtra ipſius ſibi redderent, aut ejus nomine detinerent, aſſeritur corrupiſſe? nonne ſi hoc etiam verum eſſet eo magis hujuſmodi concinnatione comperta, dictus G. ſibi conſulere potuit, eo conſultius procedere, Terram ſuam aliis fidelibus, & non facile corruptibilibus committendo? nunquid ejuſdem G. culpas, tam gravia facinora hujuſmodi concinnatio expiaſſet. Aut Judici in facinoroſum ſecundum exigentiam Juſtitiæ procedendi arbitrium ademiſſet.

Nec ſufficit, immo nec proficit ad ejuſdem abſentiam excuſandam, quod idem Rex exercitum, cum quo memoratum Guid. proponit invadere, dicitur præparaſſe: cum ſicut præmittitur G. præfato, inter cætera, obtulimus, non ſine derogatione forſan aliqua Regiæ dignitatis, quod memoratum Regem curiam ſupra dictam faceremus exire, ſibique loca deputaremus de quibus idem G. ejus timere non poſſet offenſam.

Nec etiam ſpoliationis exceptio in aliquo abſentiam excuſat eandem, ſi enim ad bona, quæ ſui Parentes in Anglia obtinuerunt, & Francia excipientis feratur intentio quæ ſpoliatio dici poteſt in illis quæ ipſe nunquam obtinuit, & in quibus nullum unquam jus habuit cum in ſucceſſione, quoad illa ipſum duo præceſſerunt fratres ejus?

Si verò ad ea, quæ idem G. in regno Siciliæ, tempore patrati ſceleris, obtinebat, exceptio referatur. Conſultius excipiens ſubſtitiſſet ut eis ſe ſpoliatum non diceret, quæ dictus Rex Siciliæ, cujus quoad prædicta bona, judicio ſuberat, ad manus ſuas propter prædicti ſceleris evidentiam eodem Rege, ut prædicitur, in dicta Civitate præſente commiſſi non violenter, ſed juſtè potiùs revocavit, ipſum à Vicaria Tuſciæ, quam ei commiſerat, nihilominus amovendo.

. Ex quo etiam ſatis evidenter apparet, quantum idem Guido flagitium, de quo agitur, fore notorium negare ſufficiat, de quo in ipſum per ſuum ordinarium jam pœna proceſſit. Quod manifeſta, & plurimis nota facti qualitas publicat, & celari tergiverſatione aliqua non permittit. Quod etiam ipſe, poſt patrationem illius, ſubito de ipſa Curia recedendo, pleniùs ſua manifeſtavit abſentia, & manifeſtè ſua fuga detexit: Quod inſuper tempore vacantis Eccleſiæ, variis ad fratres noſtros deſtinatis litteris non negavit, ſed ejus reum ſe potius eſſe confeſſus. Quod dictus Frater ipſius St. ſuper eodem flagitio, ejus nomine miſericordiam poſtulans, licet ſub quibuſdam injuſtis conditionibus, quas nec decebat recipi, nec juſtitia ſuadebat, ſimiliter fatebatur. Quod ſingulorum vox, continuæ, quaſi accuſationis inſtantia non ceſſat inceſſere: Quod communis aſſertio ſic inceſſanter accuſat, ut effuſum ſanguinem innocentem per cujuſquam inficiationem operire terra non valeat, nec profundus clamor illius latendi locum inveniat in eadem.

Licet igitur tantæ temeritatis audacia omnem ferè acerbitatem pœnæ videatur excedere, ne tamen omnino impunita remaneat, cum ſoleat auſum impunitas parere auſus, exceſſum præſumptionis tantæ ſævitiam meritiſſima ſeveritate, quantum noſtri partes Officii patiuntur, decrevimus perſequendam.

Ideoque, cum eiſdem fratribus noſtri deliberatione præhabita, de ipſorum conſilio, auctoritate Apoſtolica diffiniendo, pronunciantes, & pronunciando diffinientes memoratum G. de Monteforti manifeſtum tanti flagitii patratorem & notorium tantorum criminum reum extimationis ademptione damnamus; Decernentes ut perpetua uratur infamia, perpetuo ſit infamis. Sit prorſus inteſtabilis, ut nec teſtari, nec ex teſtamento, ſeu ab inteſtato ſuccedere, vel aliquid ex cujuſquam ſucceſſione percipere valeat: nec ad reddendum Teſtimonium admittatur: Bona quoque ipſius, ubilibet conſtituta, ſententialiter publicamus per eos, ſub quorum conſiſtunt Dominio, fiſci eorum juribus, ſine juris alieni præjudicio, applicanda:

Revocationem etiam & amotionem à memorato Rege Siciliæ ut prædicitur, factas, ratas habemus & eas volumus perpetuis temporibus obſervari: In terris quoque, ac aliis bonis Uxoris ſuæ, ipſi G. omnem juriſdictionem adminiſtrationem, & poteſtatem interdicimus, diſtricte mandantes, quod in illis, vel quibuſcumque aliis terris, in nullo penitus obediatur eidem; & ſi ſecus fiat, obedientes excommunicationis ſententia innodamus: Terram verò quæ ſibi obediet, Eccleſiaſtico ſupponimus interdicto, ita quod in illa nullum Eccleſiaſticum ſacramentum, niſi forſan Baptiſma parvulis, ac Pœnitentia, & Euchariſtia laborantibus in extremis alicui valeat exhiberi. Omnibus, quæ ab Eccleſiis quibuſcumque tenebat, vel tenet in feudum, ſeu alio quocunque modo, ipſum omnino privamus ita quod in Eccleſias, ad quas ſpectant, illa libere ſine contradictione aliqua revertantur.

Et ut facinoris hujuſmodi per infamiam toto ſere Orbe diffuſi, pœna in ipſius G. diffundenda & duratura poſteros, in omnium notitiam futuris temporibus diffundatur, eadem auctoritate ſtatuimus, ut ipſi G. ac deſcendentibus uſque ad quartum gradum ab ipſo niſi deſcendentes iidem ſuper his, vel eorum aliquo ejuſdem Sedis gratiam meruerint obtinere, nunquam dignitatis portæ pateant, nec ad dignitatem aliquam, ipſis, vel eorum alicui pandatur aditus ſeu ad impetrationem illius, eis vel ſupplicantibus pro eiſdem præſtetur auditus: Ad honorem aliquem Eccleſiaſticum, ſeu mundanum, vel quodcumque Officium publicum aut Clericatum ſeu Clericorum Collegium, Miniſterium vel beneficium Eccleſiaſticum, ſeu in regularibus domibus ad eminentiam prælationis cujuſlibet nullo umquam tempore ipſorum aliquis aſſumatur.

Memoratum præterea G. citra mortis & mutilationis periculum diffidamus, & etiam forbannimus: perſonam nihilominus ipſius citra idem periculum exponentes, ita quod ab omnibus libere capi poſſit.

Quin etiam omnibus Provinciarum præſidibus, quocunque nomine cenſeantur, nec non poteſtatibus, conſulibus, aliiſque Rectoribus Civitatum, Caſtrorum, aliorumque locorum diſtrictè præcipimus, ut ipſum G. capiant & ad curiam noſtram ducant deputandum carceri, vel alias, prout nobis videbitur caſtigandum.

Ipſum quoque ſacrilegum & contumacem excommunicationis ſententia innodamus; decernentes ut omnia loca, ad quæ pervenerit, donec ibi præſens fuerit niſi capiatur, vel captus teneatur in eis, ad nos, ut prædicitur deducendus, Eccleſiaſtico ſint ſuppoſita interdicto.

Ad hæc univerſis & ſingulis Civitatibus, Communitatibus, Univerſitatibus quibuslibet, & perſonis ſingularibus Eccleſiaſticis & mundanis cujuſcunque conditionis aut ſtatus exiſtant, etiam ſi Imperiali vel regali, aut alia quacunque dignitate perfulgeant, hoc generali mandamus edicto, ut nullus dictum Guidonem receptet, vel quantum in eo fuerit, receptari permittat.

Nulla cum Univerſitas in Poteſtatem, Conſulem, recipiat aut Rectorem, vel ad quodlibet aliud Officium, quocunque nomine cenſeatur, admittat.

Nullus commercium aliquod, aut Communionem aliquam, niſi forſan in illis, quæ ad ſalutem animæ ipſius reſpiciunt habeat cum eodem.

Nullus ei præſtet auxilium, conſilium, vel favorem publicum, vel occultum.

Nullus cum ipſo Guidone, ſub quovis ingenio, colore, machinatione, vel arte, ſocietatem, ſeu confœderationem aliquam inire præſumat; & ſi ſecus ſcienter præſumptum fuerit, omnes ſingulares Perſonas contrarium præſumentes, non obſtante qualibet indulgentia, ſub quacunque forma, vel expreſſione verborum, ipſis ab eadem ſede conceſſa, vel in poſterum concedenda, quam quoad hoc viribus volumus omnino carere, ſententiam excommunicationis, quam ex nunc in ipſos ferimus, incurrere volumus ipſo facto.

Univerſitatem autem, quæ ſecus ſcienter fecerit, & Terras illorum, qui cum receptaverint, aut ſocietatem, vel confœderationem cum eo inierint, Eccleſiaſtico ſupponimus interdicto.

Et nihilominus ſocietatem & confœderationem initas, & in poſterum ineundas, etiamſi pœnarum, & juramenti adjectione vel quacunque fuerint alia firmitate vallatæ, quatenus in ipſis ejus commodum vertitur, omnino viribus vacuamus, & eſſe decernimus vacuas, irritas, & inanes.

Vaſſallos quoque & ſubditos ſi quos habet idem G. abſolvimus à fidelitate, qua tenentur eidem, juramenta ſuper hoc præſtita de poteſtatis plenitudine relaxantes.

Memoratos verò ejuſdem Guidonis in præmiſſis commiſſione flagitii complices & fautores excommunicationis & anathematis ſententia innodamus, contra eos gravius ſpiritualiter & temporaliter proceſſuri, prout viderimus expedire.

Cæterum prædictas omnes Excommunicationum ſententias ſic firmiter, ſic inviolabiliter volumus obſervari, quod abſolvendi ab eis, vel relaxandi eaſdem, niſi tantum in mortis articulo, tam omnibus Pœnitentiariis noſtris, quàm quibuslibet aliis Confeſſoribus generalibus, vel ſpecialibus, ſeu familiaribus quarumcumque, vel quarumcumque ſublimium Perſonarum ubilibet conſiſtentium, etiam ſi eis à nobis vel aliquo prædeceſſorum noſtrorum ſub quacunque verborum forma, abſolvendi à ſententiis fulminis vel Canonis, ſeu eas relaxandi generalis, vel ſpecialis ſit vel fuerit conceſſa facultas adimimus poteſtatem.

Ab iis verò mulieres in hoc tantum excipi volumus, ut ſi ſolum ratione præſtiti favoris in hujuſmodi ſententias forſan inciderint, poſſint per ſuos Diœceſanos juxta formam Eccleſiæ abſolutionis beneficium obtinere.

Actum Palatio noſtro Urbe Veteri Calendas Aprilis Pontificatus noſtri Anno ſecundo.

Bulla, de Inſigni pœnitentia Guidonis de Monteforti, pro cæde Henr. de Alemania, & de traditione Guidonis in Carcerem: anno 1273. III. Ex Arch. Rymer Tom. 2. pag. 17.

GREGORIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto filio Regi Angliæ illuſtri ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

PRinceps inclite, novit excellentia Regia, quàm dirè, quàm durè Guidonis de Monteforte malitiam non omittendo tamen juſtitiæ ſemitas, ſed exquiſitos etiam ſequendo juris tramites, fuerimus proſecuti; & ideo non eſt opus habitum contra ipſum repetitione ali-

ANNO 1273.

qua commemorare proceſſum : Sed ſufficit quæ ſunt poſtmodum exinde ſubſecuta tuæ Celſitudini nunriare.

Et quidem memoratus Guido magnæ pœnitentiæ ſigna prætendens, poſtquam Florenuam venimus, uxoris ſuæ præſentia, & multiplicatis aliis nunciis inſtitit, multaqne, ac longa inſtantia ſupplicavit, ut ad noſtram permitteretur venire præſentiam; paratus ſimpliciter ut dicebat, noſtris obedire mandatis.

Sed multiplici ejus inſtantiæ multiplicem oppoſuit non ſolum qualitas uffenſæ, ſaltem in magni temporis dilatione, repulſam, verum etiam cujuſdam noſtræ deliberationis examen, quo inveſtigandum fore providimus an contriti & humiliati cordis indicia, quæ tanta tamque aſſidua ejuſdem Guidonis inſtantia veriſimiliter arguebat, veritatis munimine fulcirentur, an eſſent velamine ſimulationis obducta.

Cumque poſt modum nos contingeret civitatem Florentinenſem exire, idem Guido quaſi ad duo milliaria, extra Civitatem eandem, nec non & quidam alii, quos ad hoc ſibi Comites habuit, depoſitis omnibus calciamentis & veſtibus, præter camiſias & femoralia, cum cordis ad colla, proſtratique in terram, ſe nobis in via exhibuere cum lacrimis; & ſubſiſtentibus quampluribus, qui erant in noſtro, tunc temporis, comitatu, memoratus Guido cum ejulatu non modico, profuſis lacrimis, inſtantis ſupplicationis verbis effuſis, ſe *alt* & *bas*, ſine tenore, modo vel conditione aliqua, noſtris mandatis exponens, petebat humiliter, ſupplicabat inſtanter ſaltem, ubicumquè nobis placeret in carcerem ſe detrudi, & in abſolutionis beneficio miſericordiæ ſibi januam aperiri; nullo penitus adjecto in ſuis ſupplicationibus, mediatè vel immediatè, porrectis, per quod aliàs derogari poſſet in aliquo prædicto proceſſui, habito contra ipſum.

Sed nec tunc hujuſmodi ſupplicationem ipſius duximus admittendam nec reſponſum ipſe à nobis habuit aliquod, immo redarguimus potius alios aſſiſtentes eidem, quod in talibus nec loci nec temporis cumpetentiam ubſervarant : Verum urgente tandem conſcientia ne deeſſe juſtitiæ videremur & contra ipſius debitum Eccleſiæ claudere gremium redeunti, de fratrum noſtrorum Conſilio, in hoc condeſcendimus inſtantiæ ſupplicantis.

Mandavimus quidem, per dilectos filios noſtrus R. S. Angeli, & J. S. Nicolai in carcere Tulliano Diaconos Cardinales, in Urbe morantes, Guidoni præfato in Terra Eccleſiæ Romanæ, in aliqua arce tuta, locum carceris aſſignari; & propter nuſtram de partibus illis abſentiam, ipſum Guidonem per Cariſſimum in Chriſto filium noſtrum Siciliæ Regem illuſtrem & alias perſonas idoneas inibi cum diligentia cuſtodiri, ſicut dilectus filius Gerardus de Roſcillone, noſter familiaris & Clericus, cui ſuper his, quæ tibi ex parte noſtra duxerit expouenda, fidem indubitatam habere poteris, plenius oraculo vivæ vucis exponet.

Quid autem circa hoc puſtmudum actum ſit nondum ad nos relatio certa produxit : hoc tamen idco tibi ſic ſerioſè intimanda decrevimus, ne noſtrum pruceſſum puritatem tertiæ linguæ malitia in tuæ Celſitudinis auribus fermentaret. Datum Lugdun. tertio Calendas Decembris Pontificatus noſtri Anno Secundo.

Bulla Regi, de Coronatione protoganda; ne vel ſuus, vel ſuorum Prælatorum adventus ad generale Concilium impediretur; anno 1273.

GREGORIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto filio . . . . Regi Angliæ illuſtri ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

CElſitudini Regiæ, fili cariſſime confidenter expouimus, quod cum non ſolum noverimus, ſed & palpaverimus zelum tuum, quem etiam prætendentia upera maniſeſtant ad negotium Terræ Sanctæ, non ſine admiratione audivimus te coronationi tuæ terminum indixiſſe, qui cum tempore, quod eſt indictum generali Concilio congregandu, in quu debet ſpecialiter dictum negotium prumoveri concurrit.

Pruptet quod & tua ſubtraheretur eidem Concilio tantu magis neceſſaria & grata præſentia, quanto ex eo eſſe poteſt utilior in promotions negotii ſupra dicti quod de neceſſitatibus terræ illius tibi magis, tamquam experto, credetur, plus cunſilio Principis tanti favebitur, plures ſequaces inveniet benignitas & liberalitas conſulentis; & Prælatis Regni tui, vel ab ejuſdem coronatiunis ſolemniis, quam tamen deſideramus cum ſolemnitate debita & optata proſperitate procedere, vel ab ipſu Concilio, quud diſpendioſum foret admodum & abſurdum, neceſſitas abſentiæ immineret.

Ideoque ſerenitatem Regiam & paterna ſollicitamus fiducia, & intenſo rogamus ac hortamur affectu, quatinus benigna meditatione penſabis diſcriminibus, quæ de tali concurſu temporum imminent, illis Sanctis & piis operibus, quæ ſunt in dicto Conciliu promovenda, & ſpecialiter Terræ negotio memoratæ, ſic per accelerationem, vel prorogationem dictæ coronatiunis illis uccurras, quod nullo modo propter hoc tuus vel eorumdem Prælatorum ad idem Concilium impediri poſſit adventus; ſed prædictorum negotiorum efficax tua, & eorumdem Prælaturum promotio, tibi apud Deum æternæ retributionis cedat ad meritum, & apud homines ad laudis titulum ſempiternum.

Datum Lugdun. Calendas Decembris Pontificatus noſtri Anno Secundo.

Bulla Regi Angliæ, ſe non intromittendo Rebus Eccleſiaſticis in Vaſcunia tempore vacationis Eccleſiarum : anno 1274.

GREGORIUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto filio Regi Angliæ illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

UT Rex qui te ad Regni ſolium ſublimavit, dirigat proſperè greſſus tuos Jura Eccleſiaſtica, immo ſua debes tuis temporibus illibata facere conſervari, & Eccleſias, ac perſonas Eccleſiaſticas à ſuis oppreſſoribus regali potentiæ brachio defenſare. Sanè ad audientiam noſtram venerabili fratre noſtro Auxitanenſi Archiepiſcopo referente pervenit, quo

ANNO 1273.

ſi aliquam ex Eccleſiis Cathedralibus Provinciæ Auxitaoenſis vacare contingat; Nobilis Vir.... Seneſcallus tuus in Vaſconia adminiſtrationem bonorum temporalium ipſius Eccleſiæ vacantis quamdio eam vacare contingit, contra juſtitiam occupare, ac detinere occupatam pro ſua volontate præſumit, quanquam nulla ex eiſdem Eccleſiis à te Regalia teneat, idque tibi, vel dicto Seneſcallo non competat de conſuetudine vel de Jure.

Cum igitur laicis diſponendi de rebus Eccleſiaſticis nulla ſit attributa poteſtas, ſerenitatem Regiam rogamus & hortamur attentè, quatenus talia, quæ redundant in tui derogationem honoris per eundem Seneſcallum fieri nullatenus patiaris; Sed Eccleſias ipſas, pro divina & noſtra reverentia, habens propenſius commendatas, eas & bona ipſarum in ſuis juribus & libertatibus favore Regio proſequaris; ità quod præter divinæ retributionis præmium condigna tibi à nobis proveniat actio gratiarum. Datum Lugdoni decimo Calendas Septembris Pontificatus noſtri Anno tertio.

VI. Ex Archiv. Ang. Kuner. Tom. 2. pag. 36.

Bulla Levellino Principi Valliæ, de quadam compoſitione, per Prælatos inter dictum Levellinum & Davidem Fratrem ſuum: anno 1274.

GREGORIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilecto filio nobili viro, Levelino Principi Valliæ ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

CUm à nobis petitur quod juſtum eſt, & honeſtum, tàm vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis ut id per ſollicitudinem Officii noſtri ad debitum perducatur effectum.

Sanè petitio tua, nobis exhibita continebat, quod dudum inter te, & nobilem virum David Fratrem tuum, ſuper quibuſdam Terris, Poſſeſſionibus & Rebus aliis, materia quæſtionis exorta; tandem mediantibus venerabilibus fratribus noſtris ..... Bangoren. & ..... Aſſaphen Epiſcopis, Amicabilis ſuper his inter partes compoſitio intervenit, de obſervanda compoſitione hujuſmodi hinc inde corporali præſtito juramento: Et nihilominus juriſdictioni eorumdem Epiſcoporum ſuper hoc eo modo vos ſubmittere curaveſtis, videlicet ut dicti Epiſcopi in partem, contra compoſitionem prædictam venientem, poſſent cenſuram Eccleſiaſticam exercere, ac obſcuritates ipſius compoſitionis, ſi fortaſſis emergerent interpretari, & etiam declarare, prout ſecundum Deum viderent qualitati negotii, & quieti earumdem partium expedire.

Poſtmodum verò, ſuper quibuſdam articulis, in compoſitione ipſa contentis, qui in aliqua parte ſui debitum & obſcuritatem habebant inter prædictas partes quæſtione ſuborta iidem Epiſcopi prout ex forma hujuſmodi ſubmiſſionis poterant, in præfatis articulis circa dubium & obſcuritatem prædictam quandam interpretationem & declarationem fecerunt providam & ſalubrem; prout in litteris inde confectis eorundem Epiſcoporum Sigillis munitis pleniùs dicitur continere.

Nos itaque, tuis ſupplicationibus inclinati, interpretationem & declarationem prædictas, ſicut providè factæ ſunt, ratas & gratas habentes, illas auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo hominum omnino liceat hanc paginam noſtræ conſirmatiooia infringere, vel ei auſu temerario contraire. ANNO 1274.

Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſorum.

Datum Lugduni 15. Calendas Septembris Pootiſicatus noſtri Anno tertio.

MARTINUS II. DICTUS IV.

ANNO 1281.

VIde Compendium Vitæ in *Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Editionis Luxemb.* 1727. *fol.* 157.

Proceſſus habitus contra PETRUM Regem Aragonum, anno 1282. Indictione undecima. I. Ex ſpicil. Dacheri Tom. 3. nº. ed. pag. 684.

MARTINUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad certitudinem præſentium, & memoriam futurorum.

LOnga retrò ſeries, ipſiuſque diffuſa narratio, cui vix tempora multa ſufficerent, tædio grandi nimium audientes afficeret, ſi quondam Friderici olim Romanorum Imperatoris, poſterorumque ſuorum culpas horrendas, & exceſſus infandos, ab ipſis contrà Deum, & contrà Romanam Eccleſiam commiſſos, ac proceſſus perinde per Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros ritè habitos contrà ipſos, pœnaſque juſtè illis indictas repetitio ſeriosa narraret. Ideoque ſumma rerum faſtigia, prout imminentium caſuum neceſſitas exigit, abſque ſeductionis injuriâ materia patitur, decrevimus proſequenda. Et quidem communem non credimus latere notitiam, qualiter felicis recordationis Innocentius Papa quartus prædeceſſor noſter, memoratum Fridericum, qui ſe per eoſdem ſuos exceſſus & culpas innumeras indignum Imperio & Regnis, omnique honore ac dignitate reddiderat, in Concilio Lugdonenſi, eodem approbante Concilio, propter ſuas iniquitates a Deo ne regnaret vel imperaret, abjectum oſtendit, & denuntiavit omni honore ac dignitate privatum à Domino, & nihilominùs ſententiando privavit, ut in ejoſdem prædeceſſoris ſententiâ contrà ipſum Fridericum latâ pleniùs continetur. In Concilio Lugdun. Fridericus Imperio ſpoliatus.

Qualiter etiam poſt ejuſdem Friderici obitum licet Regnom Siciliæ ad diſpoſitionem Eccleſiæ Romanæ, cujus Juris & proprietatis exiſtit, eſſet liberè devolutum, idemque prædeceſſor de illo ſe proviſurum in eodem Coocilio publicè prædixiſſet, quondam Conradus dicti Friderici natus, quamquam in eodem Regno ex ipſius ſui primogenitoris ſucceſſione nullum penitùs jus haberet, tamen ſicut ex præmiſſis apparet, nec ille mortis ſuæ tempore habuiſſet, nec aliàs eidem Conrado jus competeret in eodem, ipſum Regnum temerariâ præſumptione occupavit, nec illius recentioris facti memoriam obliteravit oblivio, videlicet quòd ipſo Conrado ſubtracto de medio, quidam Manfredus tunc Princeps Tarentinus, quem velut de copulâ damnatâ ſuſceptum, à dicti Regni ſucceſſione non ſolùm præmiſſa ejuſdem Friderici privatio, ſed etiam macula illegitimæ nativitatis arcebat, contrà juramentum fidelitatis, quod dicto prædeceſſori præſtiterat, temerè veniens ſub quondam Conradini nati dicti Conradi, ſuique nepotis, ſimulatâ protectione tutoriâ ad Manfredi Geſta.

quaſ-

quaſdam Civitates, Caſtra, & alia loca Regni ejuſdem manus occupatrices extendit. Propter quod & alios ſuos actus nefarios, & graves offenſas, piæ memoriæ prædeceſſor noſter Alexander Papa quartus ipſum ex cauſis variis excommunicationis vinculo innodatum, Tarentino Principatu, honore Montis ſancti Angeli, omnibus Comitatibus, terris, feudis, dignitatibus, & aliis honoribus, ac bonis & juribus, quæ in præfato Regno, & quæ alibi etiam ab Eccleſiis & perſonis Eccleſiaſticis obtinebat; necnon & Vicariâ in quâdam ipſius Regni parte ſibi ab Apoſtolicâ ſede conceſſa; & etiam omnibus conceſſionibus, donationibus, largitionibus, confirmationibus, & privilegiis, ſive à prædictis Frederico patre, vel Conrado fratre ſuis, ſive à ſede Apoſtolicâ in Regno ſibi factis eodem, vel alibi etiam ab Eccleſiis quibuſcumque, vel perſonis Eccleſiaſticis, tanquam rebellem & hoſtem Eccleſiæ Romanæ, ac violatorem fidelitatis ſibi præſtitæ manifeſtum, ſuorumque jurium invaſorem, occupatorem, & detentorem ſacrilegum, & tanquam ſociatum nefando fœdere Sarracenis, eorumque complicem, ductorem & protectorem publicum, Apoſtolicâ authoritate privavit.

Cumque idem Manfredus nec iis aliiſve remediis contrà malitiam ejus adhibitis in ſuâ iniquitate remiſſior; ſed in committendo quotidie prioribus deteriora ferventior, poſtmodum fraudulenter præfati nepotis ſui morte confictâ, idem Regnum proprio nomine occupans, & Regium in illo titulum & nomen uſurpans, ſe, ortus ſui non erubeſcens primordia, in illius Regem inungi, & coronari feciſſet; idem prædeceſſor noſter Alexander ejus iniquitates & fraudes abominans & deteſtans, caſſavit & irritavit, caſſum & irritum nuntiavit quidquid circà ipſum Manfredum per unctionem, ſeu potiùs execrationem, & coronationem quas excipere de facto præſumſerat, quaſque nullas eſſe conſtabat, extitit tam temerariè, quàm doloſè præſumptum. Eiſdem verò Manfredo, & demùm Conradino, qui ætatem præveniendo malitiâ à dictorum prædeceſſorum ſuorum iniquis ſemitis non declinans, ſed ad eadem Imperium & Regnum aſpirans, præfatam Eccleſiam & Chariſſimum in Chriſto filium noſtrum Carolum Siciliæ Regem illuſtrem inſidiis multis impetiit, & multipliciter apertis conatibus infeſtavit. Propter quod contrà eum & fautores ſuos per recolendæ memoriæ Clementem Papam prædeceſſorem noſtrum varii habiti ſunt proceſſus, ſuâ ſorte ſucciſis nobis, & Regni, ac Regno prædictis, pacis & quietis ſerenitas arrideret. in ſubitas tempeſtates acta eſt æſtiva tranquillitas, bellum in mediâ pace ſurrexit, facti ſunt hoſtes ex ſubditis, & qui eidem Regi Siciliæ ad fidelitatis debitum tenebantur, rebellionis ſpiritum infideliter aſſumentes, non ſolùm hoſtilia, ſed tyrannica patraverunt. Sicut enim gravis clamat infamia, proceſſit adeo Panormitana civitas, & civium præſumptuoſa rebellio, quòd rebellandi audaciâ, & jurium interverſione Regalium, ſuique quantum in eis fuit abjectione dominii non contenta, ferinæ immanitatis dexteras ad crudelitates inauditas expoſuit, dum eorum exitialis iniquitas, non ſolùm quos ex devotis Regis ipſius concepta potuit præoccupare nequitia, ſine ſexûs ætatiſve delectu inhumaniter cecidit: verùm etiam partus quos adhuc viſcerum portionem clauſtra materna celabant, illis ſævè defectis, ſic præcipiti feſtinatione produxit in lucem, quòd eis nimirum procul dubio naturaliter locis uſum antequàm concederet natura, ſubtraxit, ipſis adeo præmaturâ & impiiſſimâ cæde cæſis, quòd ortûs eorum principia vitæ prævenit occaſus. Quia verò, ſicut ex tunc multorum habebat aſſertio, & jam probat exitus evidenter, hæc in noſtram & ejuſdem Eccleſiæ turbationem & diſpendium tentabantur, & plurium ad hoc intentio laborabat & ſtudium, ut fornacis quaſi extinctæ recenter nos Eccleſia & Rex idem renovata eo graviora ſentiremus incendia, quo ſolent nocere graviùs pericula recidiva.

Summus Pontif. excommunicationis ſentent. profert in Manfredi fautores, a regni Sicil. perturbatores.

Nos tantorum malorum cupientes obſtare principiis, ne ſerò medicina ipſis jam procedentibus pararetur, in feſto Aſcenſionis Domini præterito, nuper apud Urbem veterem præſente multitudine copioſâ fidelium, de Fratrum noſtrorum conſilio, univerſos & ſingulos cujuſcumque præeminentiæ, conditionis, aut ſtatûs, attentè monuimus, eiſque diſtrictè præcepimus, ne in prædicto Regno, vel ejus parte nos, & eamdem Eccleſiam, aut præfatum Siciliæ Regem, qui Regnum Siciliæ tenet ab ipſâ, per ſe, vel per alium moleſtarent, impeterent, vel etiam perturbarent, occupando, invadendo, ſeu occupari aut invadi faciendo Regnum ipſum, vel aliquam partem ejus. Præcepimus inſuper univerſis & ſingulis Chriſti fidelibus, & ſpecialiter Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Civitatibus, Communitatibus, & Univerſitatibus Caſtrorum, Villarum, & quorumcumque locorum Italiæ, maximè ipſius Romanæ Eccleſiæ temporali Juriſdictioni ſubjectis, ne prædictis moleſtatoribus, impetitoribus, perturbatoribus, occupatoribus, vel invaſoribus, ſeu occupari vel invadi facientibus dictum Regnum, vel aliquam partem ipſius in præmiſſis intenderent; & ne cum armis, vel ſine armis, ad turbandam in eodem Regno pacem, præfatorum Eccleſiæ ac Regis Siciliæ, præſtarent illis conſilium, auxilium, vel favorem publicè vel occultè; neve ſuper hoc ſocietatem, conjurationem, aut fœdus aliquod cum ipſis inirent. Si quis autem contrà noſtram monitionem, & præcepta præmiſſa, per ſe, vel per alium quibuſcumque dolo, fraude, vel machinatione facerent, cujuſcumque forent præeminentiæ, dignitatis, conditionis, aut ſtatûs, excommunicationis ſententiâ, quam ex tunc in eos protulimus, ipſo facto ſe noſcerent innodatos. Civitates quoque, & Communitates quaſlibet, quæ contrà monitionem & præcepta eadem quocumque dolo, ingenio, arte, vel machinatione venire præſumerent, interdicti Eccleſiaſtici ſententiæ, quam ex tunc in illos promulgavimus, voluimus ſubjacere. Ad hæc prædiximus Patriarchis, Epiſcopis, Archiepiſcopis, Abbatibus, & aliis inferioris gradûs Prælatis, quòd ſi contrà monitionem & præcepta præmiſſa, vel eorum aliqua venire tentarent, nos eos omni Eccleſiæ dignitatis honore; cæteros autem Clericos non prælationis officium, ſed dignitates forſitan, vel Prioratus, ſeu alia beneficia obtinentes, & privare curaremus obtentis, & inhabiles reddere ad alia obtinenda, prout facti qualitas ſuaderet. Laicis verò cujoſcumque præeminentiæ, dignitatis, conditionis aut ſtatûs, & præcipuè temporaliter ipſi Romanæ Eccleſiæ ſubjectis expreſſè denuntiavimus, quòd ſi monitionem & præcepta hujuſmodi, contrà ea per ſe, vel per alium veniendo temerè non ſervarent; Nos tantam temeritatem impunitam remanere nolentes, ipſos feudis, & aliis omnibus, quæ à prædictâ vel aliis tenerent Eccleſiis, privare; Vaſſallos eorum, ſi quos habent, à fidelitatis juramento quo tenerentur, eiſdem reddere penitùs abſolutos, & perſonis eorum citrà mortis periculum & mutilationis expoſitos, ad expoſitionem bonorum procedere illorum, prout culpæ ipſorum exigerent, & videretur expediens, curaremus.

Et licet Panormitanæ civitatis, & civium nonnullorumque Caſtrorum illarum partium quæ contrà eumdem Regem Siciliæ rebellarant,

N NO 1281. culpa gravis acerbiorem proceſſum exigeret: Nos tamen deſiderantes quòd civitatem, cives, & loca prædicta manſuetudo corriperet, & à tanti terroris invio revocaret, erga eos non rigorem, ſed manſuetudinem votis noſtris accommodam proſequentes, Univerſitatibus prædictorum civitatis, & Caſtrorum, aliorumque locorum diſtrictè præcepimus, ut cujuſlibet difficultatis & dilationis objectu ſublato ad noſtra, Eccleſiæ, ac Regis eorumdem mandata redirent: quodque prædictos moleſtatores, turbatores, occupatores, invaſores, aut dantes eis in hoc auxilium, conſilium, vel favorem in dictis civitate, Caſtris, villis, ſeu diſtrictibus eorumdem nullo modo receptare, vel recipere attentarent, nec ipſorum aut alicujus eorum dominio, vel regimini ſe quoquo modo ſubmitterent, neve ipſis, vel eorum alicui contrà Eccleſiam vel Regem prædictos impenderent in prædictis auxilium, conſilium vel favorem publicum vel occultum; & nihilominùs confœderationes, ſeu obligationes quaſlibet, ſi quæ inter univerſitates eaſdem, vel inter ipſas, & quoſcumque alios initas, ſive factas ſuper occupatione, ac invaſione prædictis; & juramenta de illis ſervandis, vel aliàs pro prædictis hinc inde præſtita relaxantes omninò, Univerſitatibus ipſis apertè prædiximus; quòd niſi præmiſſa celeriter adimplerent, contrà Civitatem, Caſtra, & villas eorum ſpiritualiter & temporaliter ſic procedere, authore Domino, curaremus, quòd pœna decente ſuæ temeritatis & ſuperbiæ recognoſcerent qualitatem. Cæterùm licet dum iis & aliis modis, & viis, filiorum ſalutem paterna venabatur affectio, reliquarum Civitatum, Caſtrorum, Villarum, cæterorumque locorum, civium & incolarum Siciliæ in noſtram notitiam perlata rebellio, & præcipuè Meſſanenſium, qui eorumdem Panormitanorum imitati ſævitiam, quàm plures ex miniſtris & devotis Regis ipſius poſt ſecuritatem eis præſtitam crudeliter trucidaſſe dicuntur; Caſtrum Regium loci ejuſdem temerariis auſibus occupantes, cauſam multæ commotionis inducentes.

Eidem Meſſenenſes.

Nos tamen propterea non deſiſtentes à cœptis, Venerabili fratri noſtro G. Epiſcopo Sabinenſi ad partes alias cum plenæ Legationis officio, tamquam pacis Angelo deſtinato, bona in illis & pro illis partibus quæſivimus, nec venerunt; pacem exſpectavimus, & turbinis gravioris tempeſtas apparuit, machinatis jamdudum, ut communis quaſi fert opinio, & ſubſequentium conſideratio ſatis indicat, evidenter dolis & inſidiis revelatis. Si quidem Petrus Rex Aragonum, quem carum filium nominari non patitur exprimendus inferiùs ſtatus ejus, de procedendo adversùs Africam quæſito colore, Inſulam Siciliæ, terram peculiarem ipſius Eccleſiæ, militum & peditum catervâ ſtipatus, invadens, occupans, & in illâ ejuſdem Eccleſiæ pacem turbans, gravem contra eam ſeditionem excitans, graviterque populum concitans, in eam temeritatis prorupit audaciam, quòd cum Civitatibus, aliiſque locis, Univerſitatibus, civibus, & Incolis ejuſdem Inſulæ, quibus ratione uxoris, filiæ ſcilicet memorati Manfredi, natorumque ſuorum ſe teneri prætendit, confœderationibus, pactis, & conventionibus, ut fertur, quin potiùs conſpirationibus, & ſceleſtis factionibus initis, Regium in Regno prædicto nomen uſurpat, ſe Regem Siciliæ nominat, & gerere pro Siciliæ Rege præſumit; in majoris præſumptionis argumentum præfato Regi Carolo in ſuis litteris Regni Siciliæ titulum ſubtrahendo. Sicque non ſolum dictos Panormitanos, quos aliàs pluries per Nuntios ad hoc ſollicitaſſe dicitur, in inceptæ contrà dictum Regem Carolum ſeditionis & rebellionis contumaciâ confirmavit, eos per ſe ac gentem ſuam fovens, ipſiſque favens in illa, & tam ipſos, quàm cæteros Inſulæ memoratæ rebelles adeo contrà eamdem Eccleſiam eorum matrem & dominam concitavit, quòd nonnulli ex eis, & ſpecialiter Meſſanenſes, qui ante ipſius in Inſulâ memoratâ præſentiam dicti Legati Nuntios humiliter admittebant, dominium ejuſdem recognoſcentes Eccleſiæ, nomenque publicè invocantes; eos poſtea contumaciter admittere denegarunt, baculo arundineo, eidem ſcilicet Regi Aragonenſi prætextu dictorum uxoris & filiorum ipſius, ut dicitur, innitentes. Quos tamen uxorem, filios, ſive Regem per eos, ſeu ipſorum ratione in eâdem Inſulâ vel aliquâ dicti Siciliæ Regni parte jus aliquod non habere præmiſſa declarant, & nos nihilominùs decernimus & etiam declaramus. In quæ autem crimina falſæ regiæ dignitatis, imò & ſimplicis magiſtratûs aſſumptio, ſeditio, violentiæque cum armis commiſſio incidant, quibus addicendi ſint pœnis talium patratores, non eſt opus exprimere; quia id nota & vetuſtiſſima decreta ſanxerunt. Nec leve his pondus adjicitur, ſi ejuſdem Regis & Regni Aragonum conditio explicitè deſcribatur.

Petrus Rex Arag. regni Siciliæ uſurpator.

De Archivo namque ipſius Eccleſiæ munimenta prodeunt, manifeſtè teſtantia qualiter piæ memoriæ Innocentius Papa tertius prædeceſſor noſter, quondam Petrum Regem Aragonum, dicti Petri Aragonenſis Regis avum, Arelatenſi ejus temporis Archiepiſcopo, & aliis perſonis Eccleſiaſticis, necnon & quàm pluribus ſuis aſſociatum proceribus per mare ad Sedem Apoſtolicam accedentem, ut inibi ab eodem prædeceſſore Innocentio militare cingulum, & Regium acciperet diadema, honoravit multipliciter honorificè, ac benignè recipit, & in Eccleſiâ ſancti Pancratii Martyris trans Tiberim per bonæ memoriæ Petrum, Portuenſem Epiſcopum faciens in Regem inungi. Deinde propriis manibus coronavit, & Regalia inſignia univerſa, mantum videlicet & colobum, ſceptrum, & pomum, coronam, & mitram, quæ ad opus ipſius non ſolùm ſpecioſa, ſed etiam pretioſa parari fecerat, ex more in Regum coronationibus obſervando largitus eidem, ab ipſo corporale juramentum recepit. Per cujus religionem memoratus Rex inter cætera fidelitatem & obedientiam ipſi ſummo Pontifici ejuſque ſucceſſoribus, & Eccleſiæ Romanæ, Regnumque ſuum in ipſius obedientiâ fideliter conſervare promiſit: ac demùm idem Rex cum multo tripudio & applauſu coronatus, juxtà ipſum prædeceſſorem noſtrum Innocentium ad Baſilicam ſancti Petri Apoſtoli rediens, ſuper illius Altare ſceptrum & diadema depoſuit, & militatem enſem de manu ejuſdem prædeceſſoris accepit; dictumque ſuum Regnum antea cenſuale à Suis prædeceſſoribus eidem Eccleſiæ conſtitutum, cupiens principali poſt Deum, ejuſdem beati Petri & Apoſtolicæ Sedis protectione muniri, prædeceſſori eidem Innocentio, & per eum ipſi Sacroſanctæ Apoſtolicæ Sedi obtulit, illudque ſibi & ejus ſucceſſoribus in perpetuum divini amoris intuitu, & pro remedio animæ ſuæ, & progenitorum ſuorum, novo adjecto cenſu conſtituit cenſuale, pollicendo adjiciens, & adjiciendo pollicens, quòd ipſe ac ſucceſſores ſui ſpecialiter eidem Sedi fideles & obnoxii teneantur. Hæc autem perpetuâ lege fore ſervanda decernens, ut hujuſmodi Regalis conceſſio firmitatem inviolabilem obtineret, ipſam in ſcriptis redactam de Procerum Curiæ ſuæ conſilio, præſente dicto Arelatenſe Archiepiſcopo, Sancio patruo ſuo, Hugone de Baucio, & Arnaldo de Faciano, ſuis Baronibus, ſigilli ſui munimine roboratam eidem Innocentio prædeceſſori conceſſit.

Idem Regnū Petro non competere, ſed Eccleſiæ Romanæ probatur.

Numquid igitur præmiſſa collata pariter & ſolerti examinatione diſcuſſâ, dictum Regem Ara-

goniæ nepotem hæbilitatis, ad quam memoratus avus ſuus, cujus eſt in eodem Aragoniæ Regno hæres, ipſum ſicut & ſucceſſores ſuus cæteros tam publicè, tam ſolemniter obligarat, eidem Eccleſiæ debitorem, & violatorem publicum, reum grandis infidelitatis & damnabilis non accuſant? Profectò fidei debitæ violatio, violantem procul dubio arguit infidelem; præſertim cum præmiſſa non leviter aggravet fraudulenta confictio, quâ idem Rex Aragoniæ nepos non abſque fraudis commento notabilis finxiſſe detegitur, & apud nos etiam per ſolemnes nuntius affirmaſſe, quòd cum ſumptuoſo & ſollicito apparatu ad Dei & Eccleſiæ ſervitium, & exaltationem Catholicæ fidei, potentiæ ſuæ brachium dirigebat. Quod tamen contrà fidei ejuſdem utilitatem, dictum Regem Carolum, Cruce ſignatum in terræ ſanctæ ſubſidium, & publicè ad Dei ejuſdemque fidei obſequia proſequenda diſpoſitum, nullâ diffidatione præmiſſâ, quod multorum judicio proditionis notam non effugit, hoſtiliter impetendo, necnon & contrà ipſam matrem Eccleſiam, ejus, ut prædicitur, terram invadendo, & occupando direxit. Nec eum excuſat, ſed accuſat potiùs, quòd ad partes Africæ, Inſulæ prædictæ vicinas, diebus aliquibus declinavit. Id enim ipſum adeo conſignaſſe probat, imò & convincit eventus, ut opportunitate captatâ commodiùs iniquitatem quam conceperat, perpetraret, maxime cum per ſuos nuntios miſſos exinde pluries dictos Panormitanos ſollicitaſſe, ipſis in præſumptâ malitiâ conſilium, & auxilium attuliſſe dicatur. Nec ſit veriſimile quòd eamdem Africam, terram quippe diffuſo vaſtam ambitu, refertam incolis non prorsùs imbellibus, crebris munitionibus, ut habet fama, non vacuam, opibus & aliis opulentam, cujus invaſionem vix multorum Regum Principumve quorumcumque potentia coacervata præſumeret; ipſe ad hoc procul dubio divitiis impar & viribus, cum commitivâ tam modicâ bellatorum ſolus aſſumeret invadendam. Numquid & iterum hæc non patenter oſtendunt, quòd ſæpefatus Rex Aragoniæ nepos, tamquam inſulæ memoratæ dicti Regni Siciliæ partis non modicæ manifeſtus invaſor & occupator, ac Panormitanorum rebellium, & ſeditionis, commotionis, ſeu concitationis paciſque turbationis contrà præfatum Regem Carolum motæ notorius factor, & fautor, & adversùs ipſam Eccleſiam actor & factor, ſuique complices, comites, ſatellites, & miniſtri præmiſſam per nos in feſto prædicto latam in noſtris monitionibus, præceptis, & prohibitionibus non parentes, excommunicationis ſententiam incurrerunt, nec abſolutionis Vaſſallorum ſuorum à juramento fidelitatis, ſi quo tenentur, eiſdem, privationis ſeudorum, quæ ipſi à Romanâ, vel quibuſcumque aliis tenent Eccleſiis, & expoſitionis perſonarum citrà mortem, & mutilationem, bonorumque ſuorum comminatum in eodem feſto periculum evitarunt? Univerſos autem ſæpefatæ rebelles Inſulæ, ſcilicet Meſſanenſes, Agrigemnenſes, & cæteros civitatum, Caſtrorum, Villarum, aliorumque locorum ejuſdem Inſulæ cives, habitatores, & incolas, cujuſcumque ſint præeminentiæ, dignitatis, conditionis, aut ſtatùs, qui dictis Panormitanis in pertinaciâ rebellionis aſſumptæ ſaltem ſe illis ſimili audacia ſociando, & eos proinde validiores & firmiores in illâ reddendo; necnon ſocietatibus, confœderationibus, pactionibus pœnarum, & juramenti adjectione firmatis, ut dicitur, uniendo faverunt, & tam alios, quàm Panormitanos eoſdem, qui præfato Regi Aragonum nepoti contrà prohibitiones & monita noſtra præmiſſa intendere in invaſione ac occupatione prædictis, ipſum recipere ac receptare, ſe illius regimini ſubmittere, ſibive contra Eccleſiam, vel Regem Carolum prædictos, favorem, & auxilium impendere præſumſerunt, eidem ſententiæ ſubjectus, & periculo eſſe procul dubio liquet expoſitos. Civitates verò, Caſtra, Villas, & alia loca prædicta; nec non & Univerſitates ipſorum, Eccleſiaſtico ſuppoſitas interdicto.

Hæc ſunt igitur quæ per eumdem Regem Aragoniæ nepotem Deo & Eccleſiæ ſervitio offerebantur. Hæc ſunt quæ ipſius Eccleſiæ proſequi ſe jactabat obſequia. Hæc fidei Catholicæ incrementa, ſic exaltationem Religionis Chriſtianæ proſequitur, ſic procurat, ſic Dei, fidei, Eccleſiæ, & Religionis earumdem hoſtes proſequitur, ſic impugnat; talibus in ſe Regalem dignitatem intitulat, talibus titulis vitam ſuam, famam genuſque decorat? Licet itaque tantis exceſſibus, excedentiumque demeritis proceſſus gravior deberetur, & ad exequutionem præmiſſarum comminationum procedere non injuſtè poſſemus, imò etiam ſicut prædictorum conſideratio perhibet, deberemus; quia tamen neſcit à caris caritas etiam læſa recedere, inductu paternæ caritatis inducimur, ut cum ſimus licet inſufficientibus meritis illius Vicarii, qui non mortem peccatorum, ſed ut convertantur, & vivant, ſe velle fatetur; Regem Aragoniæ, & alios præfatos, denuntiationibus, monitionibus, mandatis, prohibitionibus & comminationibus, ad converſionem celerem, ne in peccatis, iniquitatibus, & ſententiarum laqueis quibus ſe, ut præmiſſa docent, apertius involverunt, in morte obdormiant, excitemus. Ideoque præſente hac multitudine copioſâ fidelium de Fratrum noſtrorum conſilio denuntiamus eoſdem Petrum Regem Aragoniæ nepotem, ſuos comites, complices, ſatellites, & miniſtros, ac Inſulæ memoratæ rebelles ex ſupra dictis cauſis excommunicationis; Civitates, Caſtra, Villas, & alia loca præfata, nec non & Univerſitates ipſorum, interdicti præmiſſis ſententiis latis per nos ſubjacere de novo, tam in Regem, & alios ſæpefatos, quàm Univerſitates, Caſtra, Villas, & loca prædicta ex cauſis eiſdem, & propter auctam eorum contumaciam in non parendo noſtris monitis & præceptis, & à nobis prohibita pertinaciter proſequendo diutius, ſimiles ſententias promulgantes. Ipſum autem Regem & cæteros univerſos & ſingulos, qui cum eo ſeu aliàs, in auxilium præſentis turbationis, ſeu rebellionis, dictam Inſulam intraverunt, vel inibi exiſtentes eidem turbationi ſeu rebellioni quotumque modo faverunt, attentè monemus, eiſque diſtrictè præcipimus, ut ab hujuſmodi ſuis exceſſibus & offenſis deſiſtentes, omninò Inſulam eandem penitùs exeant, nunquam illuc, in noſtrum, Eccleſiæ, vel Regis Caroli quo ad præmiſſa qualecumque præjudicium, redituri. Adjicientes, ne quis de novo ad id eamdem Inſulâm intret, vel aliquam ejuſdem Regni partem publicè vel occultè impetat, turbet aliquatenùs, vel moleſtet. Univerſis quoque civibus, incolis, habitatoribus, & univerſitatibus civitatum, & aliorum locorum ipſius Inſulæ cum ſimilibus monitione ac diſtrictione jubemus, ut Regem Aragonum, & excommunicatos memoratos de ipsâ Inſulâ prorsùs expellant, nunquam eos vel alio ad præmiſſa, vel ſimilia inibi recepturi.

Interdicto ſerit Petrum Arag. ac fautores, &c.

Diſtrictiùs inſuper inhibemus, ne idem Rex Aragoniæ ſe Regem Siciliæ nominet, ſigillum Regium ſub intitulatione Regni Siciliæ aſſumat, vel utatur aſſumpto, neque privilegia, immunitates, feuda, dominationes, bona, vel jura quæcumque in eo, aut aliquâ ejus parte concedat; vel tamquam Rex Siciliæ quidquam agat, neque dominium vel ſubjectionem aliquam in quaſcumque ſingulares perſonas, aut terras ipſarum, ſeu poteſtatem, vel quamlibet

Petrum jure omni in toto Siciliæ regno privatum decernit Pontifex.

Anno 1281.

rectoriam, ſive officium quocumque nomine cenſeantur, in civitate, vel quovis alio loco, maximè ipſius Regni Siciliæ, aut alicujus partis Italiæ in noſtrum, Eccleſiæ, ac Regis Caroli eorumdem quodcumque, vel qualecumque gravamen, vel per ſe, vel per alium recipiat, vel acceperit; aut cum eis, vel eorum aliquo in præfatorum Eccleſiæ ac Regis gravamen, ut prædicitur, ſocietatem, ſive aliam confœderationem contrahat, vel conſervet qualitercumque contractam: neque ſingulares perſonæ præmiſſæ, vel aliæ undecumque civitates, vel alia loca, eidem in Eccleſiæ, ac Regis Caroli prædictorum perſequutione hujuſmodi perſiſtenti, vel alii pro eo, ſeu in favorem ipſius præmiſſa concedant; vel aliquem præmiſſorum, aut alium pro eo, vel in favorem ipſius, ad prædicta, vel eorum aliquod eligant, nominent, recipiant, vel aſſumant: nec ipſe Rex Aragoniæ, vel quivis alius eaſdem ſingulares perſonas, civitates, & loca, vel univerſitates ipſorum ſpecialiter, aut cujuſcumque partis Regni Siciliæ in ſe vel terras ſuas ejuſdem Regis Aragoniæ domino, vel obedientiæ cuicumque ſupponant, aut eum, vel alium pro eo, ſeu in favorem ipſius in poteſtatem, rectorem, vel ad aliud quodcumque officium, ut prædicitur, eligant, nominent, vel admittant, ſive cum eo ſocietatem vel confœderationem aliquam contrahant, vel qualitercumque contractam obſervent: aut quod cives, incolæ, habitatores, civitates, vel alia loca prædicti, ſeu univerſitates ipſorum, præſertim cujuſcumque partis ejuſdem Regni Siciliæ à noſtrâ, Eccleſiæ, Regis Caroli prædictorum fidelitate, ſeu devotione, quomodolibet avertantur, vel averſa etiam in hujuſmodi averſione perſiſtant: per ſe nuntium, vel litteras inducere, ſuis donis, promiſſionibus, ſeu alio modo quovis allicere, vel ſollicitare præſumant: neve ſingulares perſonæ, Civitates, Caſtra, Villæ, aut loca præfata ſe dicti Regis Aragonum hujuſmodi Eccleſiæ, ac Regis Caroli perſequutioni quomodolibet inſiſtentis dominio, regimini, vel obedientiæ qualicumque ſubjiciant; ſive in noſtrum, Eccleſiæ, ſeu regis Siciliæ præjudicium, vel gravamen, ut prædicitur, ipſum Regem Aragonum, litteras, vel Nuntios ſuos, vaſa quævis apta cuicumque navigio, gentemve recipiant, vel receptent, vel ad ipſum vadant, ſive litteras mittant, aut ſibi, genti, vel nuntiis ſuis, aut aliis pro eis, maximè in aliquâ parte ipſius Regni Siciliæ obediant, vel intendant, fodrum miniſtrent, equos, arma, vel vaſa hujuſmodi ſub venditionis titulo, aut aliter quomodocumque concedant, ſeu ab ipſo Rege Aragonum, vel alio pro eo privilegia, immunitates, feuda vel largitiones quaſlibet in eodem Regno Siciliæ, quas conſtat, & nos nihilominus declaramus & decernimus non tenere, vel alibi occaſione inſtantis negotii ejuſdem Regni Siciliæ, aut ſtipendia ubicumque contrà nos, Eccleſiam, vel Regem Carolum prædictos recipiant, vel pro receptis promiſſum audeant ſervitium exhibere, aut alias præſtare conſilium, vel favorem publicum, vel occultum, nec cum ipſo Rege Aragonum, vel alio pro ipſo, ſeu in favorem ipſius ſocietatem, colligationem, vel quaſcumque conventiones in noſtrum, Eccleſiæ, aut Regis Caroli eorumdem qualecumque diſpendium contrahant, aut contractas etiam ſub vinculo juramenti vel quarumlibet adjectione pœnarum, ſive pactorum, audeant obſervare.

Michaëlem Palæologum mulctat.

Singulariter autem Michaelem Palæologum, qui ſe Imperatorem nominat, quemque ſuper his, & præcipuè ſuper impenſo in prædictis memorato Regi Aragonum nepoti contrà nos, eoſdem Eccleſiam & Regem Carolum, conſilio, auxilio, vel favore, necnon pactis, conventionibus & confœderationibus initis cum eodem argumenta veriſimilia deſerunt; vox præterea publica & communis quaſi aſſertationis inceſſat: omneſque ſibi de facto vel quomodocumque ſubjectos attentè monemus, eiſque diſtrictè præcipimus, ut omnia, monitiones præcepta, inhibitioneſque præmiſſa, quæ ipſos Michaelem & ſubditos contingunt, vel poſſunt quoquomodo contingere, vel in eis, ſeu quæ ad eos qualitercumque locum habere: quæ omnia & ſingula volumus pro nominatis ſingulariter & expreſsè repetitis haberi, & velut taliter repetita robur efficaciamque ſortiri, diligenter obſervent, eiſque ſtudeant in omnibus & per omnia humiliter obedire; alioquin tam ipſos Regem Aragonum nepotem, & Michaelem Palæologum, quàm alios univerſos ſingulos dictis noſtris monitionibus, præceptis, vel inhibitionibus non parentes, cujuſcumque ſint præeminentiæ, dignitatis, conditionis, aut ſtatûs Eccleſiaſtici, vel mundani, excommunicationis ſententiâ, quam in eos de ipſorum fratrum conſilio ex nunc ferimus, periode innodatos eſſe decernimus ipſo facto, ac ſi expreſsè fuiſſent in hujuſmodi proceſſus noſtri ſerie nominati. Civitates verò, Caſtra, & alia loca quælibet, necnon Univerſitates, quæ ipſis monitionibus, præceptis, & inhibitionibus non parebunt, Eccleſiaſtico interdicto, quod ex nunc promolgamus, in illa eſſe volumus eodem modo ſubjecta. Interdicta verò præmiſſa ſic arctè præcipimus obſervari, ut in locis quæ inciderunt in ea, vel in futurum inciderint, nulla Eccleſiaſtica Sacramenta, exceptis dumtaxat baptiſmate parvulorum, & pœnitentiis morientium, miniſtrentur. Nulla divina celebrentur officia, niſi ſolùm Miſſarum ſolemnia, quæ in Cathedralibus, ac aliis Collegiatis, & Parochialibus Eccleſiis ad conficiendum Corpus Chriſti morientibus miniſtrandum ſubmiſſâ voce, clauſis januis, interdictis & excommunicatis prorsùs excluſis, ſemel tantùm in ſeptimanâ permittimus celebrari: non obſtantibus quibuſlibet privilegiis, vel indulgentiis, Ciſtercienſibus, Prædicatoribus, Minoribus, vel aliis Religioſis, aut ſæcularibus perſonis, dignitatibus, Civitatibus, Caſtris, locis, vel Univerſitatibus quibuſcumque, ſub quâvis formâ vel expreſſione verborum ab eadem Sede conceſſis. Quæ omnia quoad hoc omninò viribus vacuamus. Et nihilominùs ſocietates, colligationes, conventiones hujuſmodi, & quaſlibet alias factas, & etiam faciendas in favorem dicti Regis Aragonum, quæ ad inſtans negotium ejuſdem Regni Siciliæ, aut in Eccleſiæ ſeu Regis Caroli prædictorum qualecumque diſpendium vel gravamen, etiamſi fuerint juramentorum, pœnarum adjectione, vel quovis alio vinculo roboratæ, de poteſtatis plenitudine diſſolventes, & carere decernentes omni robore firmitatis; univerſos & ſingulos qui ſe ad eorum obſervationem quomodocumque ſeu quantumcumque ſolemniter adſtrinxerunt, ad eas obſervandas decernimus non teneri, nec pro eo quod ipſas de cætero non ſervaverint, de reatu perjurii, ac ratione pœnarum, vel conventionum quarumlibet adjectarum, in illis poſſe in judicio, vel extrà judicium impeti, ſeu aliquatenùs moleſtari: quinimò eos ab illarum obſervatione ſub pœnâ excommunicationis, quam ex nunc ferimus, & ipſos ſi ſecùs fecerint, incurrere volumus ipſo facto, præcipimus penitùs abſtinere.

Excommunicatos declarat qui monitionibus hiſce non obtemperarent.

Civitatibus, &c. ulum interdicit Sacramentorii, &c.

Sane omnibus tam perſonis Eccleſiaſticis, & ſæcularibus, quam Civitatibus, locisque aliis, & Univerſitatibus ſupra dictis, quæ hujuſmodi mandatis noſtris, præceptis, & inhibitionibus

Anno 1281.

contumaciter non parebunt, apertè prædicimus, quòd non ſolùm ad exequendum comminationes præmiſſas, ſed & aliàs graviùs ſpiritualiter & temporaliter contrà eos, & ſpecialiter contrà Civitates quas contigerit in hujuſmodi contumaciâ deprehendi: ad privandum eos Archiepiſcopali vel Epiſcopali dignitate. Contrà memoratos verò rebelles dictæ Inſulæ ad interdicendum ipſis cum quibuſlibet aliis, & aliis quibuſcumque cum eis omne commercium, quando & prout facti ſuaſerit qualitas, & expediens fore viderimus, procedemus.

Ad hæc præfatis Regi Aragonum, Michaëli Palæologo, & cæteris univerſis, qui contrà præmiſſa noſtra monita, præcepta, vel inhibitiones, prædictum Regnum Siciliæ in præfata Inſulâ, ſive in reliquis ejuſdem Regni partibus invadere, turbare, impetere, ſeu moleſtare quomodolibet præſumpſerint, publicè, vel occultè, hoc generali & publico denuntiamus Edicto, quod niſi dictus Rex Aragonum, & alii prædicti, in eiſdem Inſulâ & Regno Siciliæ, ac vicinis, ſeu totius Italiæ partibus commorantes, infra inſtans feſtum Purificationis Beatæ Virginis, alii verò magis remoti infrà Calendas menſis aprilis; dictus Palæologus infrà Calendas menſis Maii proximè futuras: quod tempus eis ad hoc pro peremptorio termino aſſignamus, humiliter ad noſtra & Eccleſiæ mandata redierint, præciſè noſtris parituri beneplacitis, & tam nobis & Eccleſiæ, quam memorato Regi Carolo, de contumaciâ & contemptu, damnis & injuriis, omnique intereſſe ſatiſfactionem plenariam competenti tempore, quod eis ad id præfiximus, impenſuri ex nunc perſonas eorum, citrà mortis & mutilationis periculum, & omnia bona mobilia exponimus à quibuſlibet fidelibus liberè occupanda, ipſoſque feudis, bonis & juribus quæ à Romanâ, vel à quibuſlibet tenent Eccleſiis, privilegiis, indulgentiis, & gratiis quibuſlibet ipſis ab eadem Sede ſub quâvis forma conceſſis, Apoſtolicâ authoritate privamus, Vaſallos eorum juramento fidelitatis, quo forſan tenentur eiſdem, penitus abſolventes. Lapſo verò dicto termino, quandocumque nobis viſum fuerit ad privandum eumdem Regem Aragonum, ipſius etiam abſentiâ non obſtante, præfato Regno Aragonum, omnibuſque aliis terris ſuis, ſeu ad ipſa Regnum & terras ſimiliter exponenda, quoad ipſum Regnum, & terras præfatas ſemper noſtro & ejuſdem Romanæ Eccleſiæ jure ſalvo, & nihilominus contrà eam pro qualitate criminum, quibus, ut præfatum eſt, eum obnoxium ſuperiora prætendunt, quantum noſtrum patietur officium, facti qualitas ſuggeret, & nobis expedire videbitur, authore Domino procedemus.

Omnibus bonis & ditionibus expoliantur.

Prædictas verò excommunicationis ſententias prohibemus abſque ſpeciali mandato Sedis Apoſtolicæ, niſi forſan in mortis articulo, relaxari: quo caſu niſi abſolutionis beneficiom obtinentes infra tres menſes poſtquàm reſtituti fuerint ſanitati, de loco interdicto, ſi forſan ibi fuerint, recedentes, Apoſtolico ſe conſpectui curaverint præſentare, ſatisfacturi de ſuis exceſſibus, pro quibus hujuſmodi ſententias incurrerunt, & ipſius Sedis beneplacitis parituri, eo ipſo in eaſdem ſententias relabantur. Ipſas quoque ſententias ſic firmiter & inviolabiliter volumus obſervari, quòd abſolvendi ab eiſdem vel relaxandi eaſdem, niſi forſan in mortis articulo, ut dictum eſt, tam omnibus noſtris Pœnitentiariis, quàm aliis quibuſlibet Confeſſoribus, ſive generalibus, ſive ſpecialibus, ſeu familiaribus quarumcumque, vel quantumcumque ſublimium perſonarum ubilibet conſiſtentium adimimus poteſtatem, etiamſi à nobis, vel aliquo prædeceſſorum noſtrorum, ſub quâcumque verborum formâ generalem vel ſpecialem, aut liberam abſolvendi aliquem, vel aliquos à ſententiis hominis, vel Canonis, ſeu aliàs eas quomodolibet relaxandi obtinuerint facultatem. Si quis autem ſine dictæ ſanctæ Sedis ſpeciali mandato obtinendo deinceps contrarium fortè præſumpſerit, tam abſolventem à prædictis ſententiis, ſeu relaxantem eaſdem, quàm hujuſmodi abſolutionem, vel relaxationem recipientem in quâcumque dignitate, præeminentiâ, ſtatu vel ordine fuerint conſtituti, ex hac cauſâ excommunicationis vinculo innodamus: relaxationem etiam hujuſmodi ſententiæ Sedi præfatæ ſimiliter reſervantes, mortis articulo duntaxat excepto, & tunc niſi ſanitate receptâ infrà tempus competens juxtà locorum diſtantiam ad eamdem Sedem venerint ſuum humiliter recognituri reatum, & ipſius Sedis beneplacitis parituri, relabantur in eaſdem ſententias ipſo facto. Ab iis verò mulieres in hoc tantùm excipi volumus, ut ſi ſolùm ratione præſtiti favoris in hujuſmodi ſententias forſan inciderint, poſſint per ſuos Diœceſanos juxtà Formam Eccleſiæ abſolutionis beneficium obtinere.

Pœnitentiariis & aliis, abſolvendi ab interdicto poteſtas prohibetur.

Mulieres à Diœceſanis poſſunt abſolvi.

Ut autem hujuſmodi noſter Proceſſus ad communem omnium notitiam deducatur, cartas, ſive membranas, proceſſum continentes eumdem, in præſentis Eccleſiæ ſancti Flaviani Martyris appendi vel affigi oſtiis, ſeu ſuperliminaribus, faciemus, quæ proceſſum ipſum ſuo quaſi ſonoro præconio, & patulo indicio publicabunt. Ita quòd dicti Petrus Rex Aragonum & Palæologus, ac alii quos proceſſus ipſe contingit, nullam poſſint excuſationem prætendere, quòd ad eos talis proceſſus non pervenerit, vel quòd ignoraverint eumdem, cum non ſit veriſimile remanere quoad ipſos incognitum vel occultum; quod tam patenter omnibus publicatur.

Actum apud Montem Falconem ante prædictam Eccleſiam ſancti Flaviani, in feſto dedicationis Baſilicæ Principis Apoſtolorum: Pontificatûs noſtri anno ſecundo, ſub anno Domini milleſimo ducenteſimo octuageſimo ſecundo, Indictione undecimâ.

Proceſſus depoſitionis habitus contrà Petrum *Regem quondam Aragonum.*

Martinus Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, ad certitudinem præſentium, & memoriam futurorum. De inſurgentis in Regno Siciliæ fremitu tempeſtatis, quam execranda Panormitanorum rebellionis audacia inchoavit, & reliquorum Siculorum malitia, Panormitanos imitata, proſequitur, ad Sedem Apoſtolicam infauſto rumore perlato: Nos poſt proceſſum in hac Urbe-Veranâ civitate in feſto Aſcenſionis Domini tranſacto noviſſimè habitum, ad compeſcendam tempeſtatem eamdem, quia procellarum illius ſpiritus non ceſſabat, ſed per inſidias Petri Regis Aragonum, quem ſtilo circà Reges ſolito non deſcribi, ſubſcripta ejus demerita meruerunt, invaleſcere potiùs videbatur, ut ejuſdem Regis, qui Regiæ dignitati non deferens, & generis ſui claritati non parcens, dictorum rebellium ſe ducem conſtituit & aurigam, nequitia revelaretur apertiùs, & Eccleſiæ Romanæ juſtitia contrà eum evidentiùs appareret, pridem in feſto dedicationis Baſilicæ Principis Apoſtolorum præterito, nuper in patenti Eccleſiæ ſancti Flaviani Montisfalconis Balneoregenſis Diœceſis, præſente tunc multitudine numeroſâ fidelium, duximus recenſendum; qualiter fœlicis recordationis Innocentius Papa quartus, &c. *ut in ſuperiori proceſſu uſque ad illa* beneficium obtineret.

Iterata in Petrum Aragoniæ Regem ſententia.

Tantis itaque ac talibus per præmiſſas monitiones, prohibitiones, & pœnarum commina-

tiones memoratis Petro Regi Aragoniæ nepoti, rebellibuſque ſiculis miniſtris, complicibus, ſatellitibus, & fautoribus eorumdem, tamquam apertis datis ſignificationibus ut à facie arcus fugerent, & ſe ab inſtantia recti judicii merita duritiâ liberarent, non humiliatum, ſed obduratum eſt in ſuis perverſitatibus inſipiens cor eorum. Nec enim acquieverunt monitionibus, nec prohibitionibus paruerunt, nec comminationum horruere ſævitiam, nec ab earum inſtantiâ expaverunt, ſed eis contemptis omnimodis ſuas non ſolùm continuatione aggravavere nequitias, verùm etiam multiplicationibus variis ampliarunt, ad alias partes Regni Siciliæ extrà ſæpe factam Inſulam conſtitutas hoſtiliter impetendas ſuos, ſicut fertur, conatus nefarios extendentes. Ne igitur tam juſtæ comminationes fiant injuſtè ludibrio, ſi eorum juſtitia proſecutione debitâ fraudaretur, neve ſine vindictâ gravis adeò creſcat inſania, dignum putavimus, ut memoratum Petrum nepotem Regem Aragonum, tantamque ipſius pertinaciam ultrix ſententia proſequatur. Et ideo Regnum Aragonum, cæteraſque terras Regis ipſius, de Fratrum noſtrorum conſilio exponentes ut ſequitur, ipſum Petrum Regem Aragoniæ, eiſdem Regno & terris, regioque honore, ſententialiter, juſtitiâ exigente privamus, & privantes exponimus eadem Regnum & terras occupanda Catholicis, de quibus & prout Sedes Apoſtolica duxerit providendum, in dictis Regno & terris ejuſdem Eccleſiæ Romanæ, ut præmittitur, jure ſalvo, Vaſallos ipſius quos prout præmiſſa declarant à juramento fidelitatis, quo tenebantur, eidem jam abſolvimus, denuntiantes penitus abſolutos, & demùm ab eodem, & à quolibet fidelitatis vinculo, & homagio expreſſiùs abſolventes, ac eumdem Petrum quondam Regem, Siculos complices, & fautores, omneſque alios ſingulares, qui prædictas inhibitiones, monitiones, & comminationes damnabiliter contempſerunt, præmiſſis excommunicationis, Univerſitates verò, Civitates, caſtra, & loca cætera denuntiavimus interdicti ſententiis ſubjacere, ipſos & ipſa ex cauſis legitimis, & propter continuatam, auctamque ipſorum contumaciam ſimilibus ſententiis ſupponentes. Univerſis prætereà Chriſti fidelibus, cujuſcumque conditionis, præeminentiæ ſive ſtatûs, etiamſi dignitate Pontificali, ſive regiâ forſitan decorentur, & ſpecialiter Archiepiſcopis, Epiſcopis, aliiſque inferioris gradus Prælatis, & perſonis Eccleſiaſticis, Religioſis cujuſcumque Religionis aut ordinis; & ſæcularibus, ipſique Petro quondam Regi Aragoniæ, Comitibus, Vicecomitibus, Baronibus, Univerſitatibus Civitatum, Caſtrorum, cæterorumque locorum, ac univerſis incolis, & habitatoribus eorumdem Regni & terrarum, quibus dictum Petrum tunc Aragoniæ Regem privavimus, diſtrictè inhibemus, ne idem Petrus de dictis Regno & terris ſe de cætero aliquatenus intromittat: neve cæteri ſupradicti eidem Petro dudum Regi, vel aliis quibuſcumque contra dictas privationem, expoſitionem, aut proſequentes eaſdem, per quos dictum Regnum & terras occupandas, Sedes eadem providebit, tentantibus ſe opponere, ſed qualitercumque faveant ſive præſtent in hoc conſilium, auxilium, ſeu favorem publicum vel occultum, quâcumque occaſione quæſitâ vel prætextu alicujus homagii, vel cujuſcumque colligationis, confœderationis, ſocietatis, ſeu cujuſvis conventionis, aut contractæ hactenùs ſive in poſterum contrahendæ, etiamſi colligationes, confœderationes, ſocietates, conventiones, & alia ſupra dicta pœnarum adjectionis, literarum, vel juramenti, ſeu cujuſlibet alterius, ſint vinculo firmitatis innexa. Nos enim colligationes, confœderationes, ſocietates, conventiones, cæteraque hujuſmodi præmiſſa, quoad hoc, de poteſtatis plenitudine diſſolvimus. Juramenta ſuper illis præſtita, pœnaſque propter ea promiſſas penitus relaxantes. Univerſos & ſingulos qui eas contraxerant ſe ad earum obſervantiam quantumcumque ſolemniter adſtringendo, ab ipſorum in præmiſſis obſervatione penitùs abſolventes.

Petrus Regno Aragoniæ, omnique ditione ſpoliatum declarat Summus Pontif.

Specialiter autem Archiepiſcopis, Epiſcopis, & cæteris perſonis Eccleſiaſticis, Comitibus, Vicecomitibus, Baronibus, incolis, & habitatoribus ſupra dictis eorumdem Regni Aragoniæ & terrarum, prohibemus expreſsè, ne dictum Petrum olim Regem Aragoniæ pro Rege, vel pro Domino recipiant, vel habeant, neve ſibi obediant, vel intendant aut ipſi, vel alii pro eo de reditibus vel obventionibus, ſive juribus Regalibus, ſeu ratione dominii debitis reſpondeant, vel aliquam ſatisfactionem impendere ſub velamine quocumque præſumant. Alioquin memoratum Petrum quondam Regem, & omnes ſingulares perſonas cujuſcumque ſint præeminentiæ, conditionis, aut ſtatus, Eccleſiaſtici, vel mundani, etiamſi dignitatis Regalis honore præfulgeant, excommunicationis: Civitates verò, Caſtra, Villas, & loca cætera, necnon Univerſitates ipſarum, quæ dictas inhibitiones, vel earum aliquam præterire, propriâ temeritate præſumpſerint, interdicti ſententiis, quas ex nunc ferimus, decernimus ſubjacere, non obſtantibus quibuſlibet privilegiis, vel Indulgentiis, quibuſcumque, Imperatoribus, Regibus, Principibus, Archiepiſcopis, ſeu quibuſlibet Prælatis aliis; Ciſtercienſibus, Prædicatoribus, Minoribus, Hoſpitalariis, templariis ſeu Religioſis aliis, aut ſecularibus perſonis, etiam in dignitate qualibet conſtitutis; civitatibus, Caſtris, Locis, Communitatibus, Collegiis, vel quibuſvis univerſitatibus, ſub quâcumque verborum formâ vel expreſſione, ab eâdem Sede conceſſis & quibuſlibet aliis Indulgentiis ejuſdem Sedis, per quas præſentis proceſſus effectus impediri valeat, vel differri. Quæ quidem omnia privilegia & Indulgentias, quoad hoc, omninò viribus vacuamus; & nihilominùs contrà hujuſmodi præſumptores, & ſpecialiter contrà dictos Prælatos, Religioſos, comites, Vicecomites, Barones, Incolas, habitatores Civitates, Caſtra, Villas & alia loca, & Univerſitates ipſorum, ad privandum eos, & ea quibuſlibet privilegiis, & Indulgentiis, immunitatibus, ſive gratiis ipſis ab eâdem Sede conceſſis, necnon terris, feudis, & juribus, quæ à præfatâ Romanâ, vel aliis quibuſcumque tenent Eccleſiis ſeu perſonis Eccleſiaſticis, aut aliàs graviùs ſpiritualiter & temporaliter, quando, & ſicut facti ſuaſerit qualitas, & expedire viderimus, præviâ divinâ gratiâ procedemus.

Interdicto ſubjicit Papa Prælatos, ac Religioſos, (licet privilegiis munitos) ſi Petro Aragon & aliis excommunicatis faveant.

Ut autem hujuſmodi noſter proceſſus ad communem omnium notitiam deducatur, cartas, ſive membranas, proceſſum continentes eumdem, in majoris Urbe Veteranæ Eccleſiæ appendi vel affigi oſtiis, ſeu ſuperliminaribus faciemus, quæ proceſſum ipſum quaſi ſonoro præconio, & patulo indicio publicabunt. Ita quòd idem Petrus, vel alii quos proceſſus ipſe contingit, nullam poſtea poſſint excuſationem prætendere, quòd ad eos talis proceſſus non pervenerit, vel quòd ignoraverint eumdem, cum non ſit veriſimile remanere quoad ipſos incognitum, vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur.

Actum apud urbem veterem in plateâ dictæ majoris Eccleſiæ, duodecimo Calendas Aprilis, Pontificatus noſtri anno ſecundo, anno milleſimo ducenteſimo octuageſimo tertio, Indictione undecimâ.

Ad

ANNO 1282.

Ad ſuperiores Ordinis Prædicatorum, tribuit eis facultatem aliquos ex fratribus ſuis deſignandi ad audiendas confeſſiones.

II. Ex Anecd. Martene Tom. 1. Col. 1172.

MARTINUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei dilectis filiis Magiſtro, & Provincialibus Prioribus Fratrum Prædicatorum, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

ADfructus uberes, quos in agro dominico, verbo pariter, & exemplo, confeſſiones audiendo, & per alia virtutum exercitia ſacer ordo veſter, & humiles ipſius profeſſores produxerunt hactenus, & in futurum ſpetantur, Deo auſpice, producturi, attentæ conſiderationis aciem convertentes, ut fratres ejuſdem Ordinis prædicationis, & audiendi confeſſiones, officia eò liberius & efficacius exequi valeant, quò certius de ipſorum curâ circa eadem auctoritate conſtabit: tibi, Fili magiſter per te, vobis verò Prioribus Provincialibus cum diffinitoribus in provinciis veſtris, capitulis congregatis committendi auctoritate Apoſtolica fratribus ejuſdem ordinis in ſacra pagina eruditis, examinatis, & approbatis à vobis prædicationis officium, audiendi confeſſiones, abſolvendi pœnitentes, & injungendi eiſdem pœnitentias ſalutares, etiam fratribus aliàs idoneis concedendi eiſdem, quos ſæpe fati ordinis fratribus, quibus dicta officia taliter per nos commiſſa, ſive conceſſa fuerint, quod eadem liberè valeant exercere, plenam damus, & concedimus auctoritate præſentium facultatem, diſtrictiùs inhibentes, ne quis fratres ipſius Ordinis, quibus dicta officia taliter committenda duxeritis, ut præmittitur, ſeu etiam concedenda, in exercitio, aut executione officiorum ipſorum audeat quomodolibet impedire. Volumus autem, quod hi, qui Fratribus confitebuntur eiſdem, ſuis parochialibus presbyteris confiteri (a) ſaltem ſemel in anno, (a) Nota prout generale Concilium ſtatuit, nihilominùs teneantur, quodque iidem Fratres eos ad hoc diligenter, & efficaciter ſecundum datam eis à Domino gratiam exhortentur. Nulli ergo omninò hominum &c.

Datum apud urbem veterem 4. Idus Januarii Pontificatus noſtri anno primo.

III. Ex Arg. Archiv. Rimer Tom. 2. pag. 252.

Aragoniæ Regnum ad Filium ſecundo genitum Regis Franciæ transferri præcipit: anno 1283

MARTINUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei dilecto filio Johanni tituli ſanctæ Ceciliæ Preſbitero Cardinali, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

QUI Regna transfert atque conſtituit ipſe ſcripturæ ſacræ docet eloquio Regnum à gente transferendum in gentem propter injuſtitias, injurias, contumelias, doloſque diverſos.

Sanè injuſtitiam manifeſtam Petri quondam Regis Aragonum circa occupationem Inſulæ Siciliæ; varioſque conatus, & inſidias ad alias partes Regni Siciliæ occupandas; ſeditionem in eadem Inſula motam; commotionem & concitationem populi factam inibi contra nos, rempublicam Eccleſiamve monſtrat illius, probat aperte defectus evidens, immo potius nullitas ut ita dixerimus, juris ſui; cum ſit evidenter notorium ſibi uxori, natisve ſuis, vel ei per ipſos, aut alias nullum jus competere, in Inſula memorata, vel parte aliqua dicti Regni.

ANNO 1283.

Ex quo ipſius injuriæ, nec non & contumeliæ, quas in præmiſſis nobis & Eccleſiæ Romanæ, quibus ratione Regni Aragonum, eidem Eccleſiæ à claræ memoriæ avo ipſius Petri, oblati & cenſualis tam ab illo, quàm ab aliis ejus prædeceſſoribus conſtituti, ad fidelitatem debitam tenebatur, nec non cariſſimo in Christo filio noſtro Carolo Regi Siciliæ illuſtri, non abſque occaſione ac ſtrage multorum, irrogavit hactenus, nec adhuc irrogare deſiſtit manifeſtius convincuntur, nec latendi locum inveniunt doli ejus, in ſuæ malitiæ proſecutione commiſſi, aut ipſius poſſunt inſidiæ occultari; quos & quas communis jam notio publicat, & fama, quin potius infamia publica manifeſtat.

Præmiſſam itaque illius ſecuti non indignè doctrinam, cujus licet inſufficientibus meritis, exequimur vices in terris poſt varias monitiones, prohibitiones, ſententiarum excommunicationis & interdicti prolationes pœnarum indictiones & comminationes expreſſas, de dicti Regni Aragoniæ ac terrarum, quondam ipſius Petri, expoſitione, ac privatione factas, & præcepta diverſa, quorum omnium idem Petrus ſe contumacem exhibuit contemptorem, Regnum Angliæ, terraſque prædictas exponentes modo ſubſcripto ipſum Petrum, tunc Regem Aragoniæ, Regno & terris eiſdem Regioque honore ſententialiter, juſtitia exigente privavimus, & privantes expoſuimus eadem Regnum & terras occupanda Catholicis de quibus, & prout ſedes Apoſtolica duceret providendum quoad eadem Regnum & terras Romanæ ſemper Eccleſiæ jure ſalvo, ſicut hæc omnia lata per nos, de fratrum noſtrorum conſilio, ſuper hujuſmodi privatione expoſitione & occupatione, ſententia serioſe declarat.

Quia verò ubi non eſt Gubernator populus corruit, ne ipſorum Aragoniæ Regnum & terrarum populus, factus abſque Gubernatore diutiùs veniat in ruinam dictam proviſionem ſedi reſervatam, eidem deliberavimus exequendam; & idcirco ad cariſſimi in Chriſto filii noſtri Philippi Regis Franciæ illuſtris genus clariſſimum, illibatam ejuſdem generis fidem ad Deum, devotionem ad ipſum, & eandem Eccleſiam indefeſſam; fervidum zelum ad exaltationem fidei Orthodoxæ cujus idem genus contra hoſtes ejuſdem fidei ſemper extitit ſingularis athleta; & ingentem illius potentiam, in obſequiis earumdem fidei & Eccleſiæ feliciter temporibus retroactis expertam; conſiderationis ſollicitæ oculos convertentes, ad executionem proviſionis ejuſdem aliquem de ipſo genere, ſub Dei fiducia, quem ſemper illius generis clara progenies & Regnum Franciæ inclitum firmiſſimè credidit, devotiſſimè honoràvit & coluit, de fratrum ipſorum Conſilio deliberavimus eligendum.

In electione verò hujuſmodi, aliquem de ipſius Regia Filiis præferendum multiplex ratio perſuaſit; ideoque tuæ circumſpectionis induſtriam probatam frequenter in arduis, fidum pectus, providumque Conſilium nobis nota familiaritate diutina, debita meditatione penſantes, te ad hoc Miniſtrum idoneum, de fratrum eorumdem Conſilio, aſſumentes, ad occupandum idem Aragoniæ Regnum & Comitatum Barchinoniæ, qui eſt de Terris expoſitis, quæ olim fuerant dicti Petri, de illo ex ejuſdem Regis Franciæ filiis, quem ad hoc ipſe Rex elegerit, alio tamen ab eo, qui ſibi eſt in dicto Regno Franciæ ſucceſſurus ſub lege, conventionibus, pactiſve ſubſcriptis, ab eodem Rege Franciæ, ac ipſo filio, ad id electo per eum, ſolemniter promittendis, ut eorum quemqua

ANNO 1283.

ANNO 1283.

contingunt, & inviolabiliter obſervandis, per te auctoritate Apoſtolica, quam in hac parte tibi plene committimus, de ipſorum fratrum Conſilio volumus provideri, & ipſum ad faciendum ſingulariter deputari.

Statuentes & declarantes quod, poſtquam ipſi Rex Franciæ & filius ſuus, ad hoc electus ab illo, & à te, ut prædicitur deputandus, eandem legem, conventiones & pacta expreſſe acceptaverint, & promiſerint contenta in eis ſe inviolabiliter ſervaturos, tuque ipſum ejuſdem Regis Franciæ Filium ad id deputaveris, idem filio in præfato Regno Aragoniæ nomen & titulum Regium, in Comitatu quoque prædicto dignitatem omnem, quam dictus Petrus quondam Rex Aragonum in illis obtinuit, ſortiatur, & tam per ſe, quàm per alios eadem Aragoniæ Regum, & Comitatum liberè occupet & faciat ſuo nomine occupari, eaque tàm ipſe, quàm ſui perpetuò ſucceſſores in illis, infraſcripto ad illa ordine admittendi, abſque ulla contradictione poſſideant, & in ipſis tamquam veri Reges, Comites, & Domini, legitimè adminiſtrent; plenè in eis jus Regis, Comitis & Domini habituri; in Terraconen. Civitate, ipſius territorio, diſtrictibus, & pertinentiis, ſæpefatæ Romanæ ac Terraconen. Eccleſiarum per omnia jure ſalvo.

Quod ſi dicti Rex Franciæ & filius legem, conventiones, & pacta eadem non acceptaverint, vel contenta in eis, ut prædicitur non promiſerint, ut ad proviſionem & deputationem hujuſmodi non procedas.

Lex autem, conventiones & pacta, ſub quibus dictas proviſionem & deputationem, & non aliter procedere volumus hæc ſunt, videlicet.

Ut eadem Regnum & Comitatum præfatus ejuſdem Regis Franciæ filius ab eo electus, & à te ut præmittitur deputatus, ejusve ſucceſſores in illis; nullo umquam tempore ſeparent, nec ipſorum alterutrum dividant, ſed in eandem perſonam ſemper cùm ſua integritate concurrant.

Ad eorum ſucceſſionem nullus umquam, qui non ſit de matrimonio natus legitimo, ſed tantum legitimi admittantur.

Ita ut, ſi eidem filio dicti Francorum Regis, ſuisve in perpetuum ſucceſſoribus, in Regno & Comitatu ejuſdem, mortis tempore, liberi ſexus utriusque ſuperſint, ex ſuo, vel ſucceſſorum ſuorum corporibus legitimè deſcendentes primogenitus maſculus ſuccedat in illis.

Si verò ſolum fœminini ſexus liberos ſupereſſe contingat, ſuccedat primogenita in eisdem.

Quæ, ſi tempore devolutæ hujuſmodi ſucceſſionis ad eam, fuerit innupta & nubere voluerit; perſonæ, quæ ad ipſius Regni regimen & defenſionem exiſtat idonea nubere teneatur.

Nunc nubat niſi Viro Catholico, & Eccleſiæ Romanæ devoto.

Sed ſi ſcienter jam nupſerat, vel poſtea nubat alicui non catholico, vel ipſi Eccleſiæ non devoto, donec ille vixerit & in deviatione à fide, ſeu in ipſius Eccleſiæ indevotione perſtiterit, eadem Eccleſia ipſorum Regni & Comitatus adminiſtrationem liberam obtinebit, ita quod nihil exinde perveniat ad eam, vel ejus virum non Catholicum ſeù etiam indevotum.

Illo verò non Catholico ſeù indevoto defuncto, ipſa, in viduitate perſiſtens, ſeu nupta viro Catholico, devoto, & idoneo, ut eſt dictum, habeat, ſicut ei competit, eadem Regnum & Comitatum, nec non & adminiſtrationem ipſorum, nihil tamen de perceptis ex illis hoc caſu, reſtituetur eidem.

Si verò ignoranter non Catholico vel indevoto jam nupſerit, vel ille, cui jam nupta erat, vel poſtea nupſerit, poſt contractum cum ea matrimonium talis fiat, nec ipſa ejus errori aut indevotioni conſenſerit, ſeu favorem exhibuerit, Eccleſia nihilominus eorumdem Regni & Comitatus adminiſtrationem habebit, illo vivente; ne ad ipſum ex dictis Regno & Comitatu aliquid valeat pervenire; ſed illo defuncto, eidem filiæ, in viduitate manenti, vel nubenti Catholico, devoto, & idoneo, ut ſuperius eſt expreſſum reſtituetur, hoc caſu prout ei competit adminiſtratio cum perceptis ex ea: deductis tamen exinde omnibus expenſis, factis ratione, ſeu occaſione adminiſtrationis ipſius, & cæteris, quæ fuerint deducenda, ſuper quibus Romani Pontificis ejus temporis dicto ſtetur.

Sed & ipſo viro vivente, ſi eum ad fidei veritatem ſeu ipſius devotionem Eccleſiæ, non ſimulatè, ſed in veritate manifeſte redire contigerit, filia eadem adminiſtrationem ipſam, prout debebitur ei, rehabebit.

Quod ſi forſan ipſum filium dicti Franciæ Regis ab eo ſic electum, & à te deputatum, vel aliquem ſuorum hujusmodi ſucceſſorum, eodem Philippo ſuo genitore ſuperſtite, contigerit abſque liberis fati munus implere, idem ſuus genitor non ſuccedat in Regno, & Comitatu prædictis.

Sed, ſi plures habeat filios, unum ex eis, non tamen primogenitus, qui debet in Franciæ Regnum ſuccedere, infra tres menſes, à tempore quo ſibi defuncti mors innotuerit, numerandos, ad ſucceſſionem hujuſmodi poterit nominare.

Si verò unum ſolum filium, vel nullum, quod abſit, idem Rex Franciæ haberet, liceat ei aliquem de ſua progenie, qui dicto filio electo, & ut præmittitur, deputato, defuncto ſine liberis fuerat quarto ſaltem conſanguinitatis gradu conjunctus, eligere, ſeù nominare ad ſucceſſionem eandem.

Ipſo autem, infra dictum tempus neminem nominante, habebit Eccleſia eligendi, ſeu nominandi aliquem de ipſius Regis Franciæ Filiis, ſeu conjunctis etiam ſupra dictis, ſi ſuperſtites fuerint, liberam poteſtatem, quibus non ſuperſtitibus, eliget eadem Eccleſia liberè undecumque.

Quod ſi memorato Franciæ Rege defuncto contingat, eundem filium ſuum, electum & deputatum ſine liberis ab hac luce migrare, ſimilem per omnia ſuus primogenitus nominandi, hac prima vice tantummodo, habeat poteſtatem, deinceps verò ſuccedat taliter decedenti is, de Regum Francorum genere, ſaltem conjunctus ei ſimiliter quarto gradu, quem Ordo legitimæ ſucceſſionis admittet.

In quolibet autem prædictorum caſuum electus, ſeu nominatus ex ipſa electione, ſive nominatione; jus habeat in præmiſſis Regno & Comitatu ſervatis in omnibus prædictis, & ſubſequentibus legibus, pactis, & conventionibus liberè ſuccedendi.

Eadem inſuper Regnum & Comitatus in eadem Perſona, cum Franciæ, vel Caſtellæ, ſeu religionis, aut Angliæ Regnis, aliquo unquam tempore non concurrant, neque ipſa Regnum Aragoniæ, ſeu Comitatus, ulli unquam alii Regno ſubdantur.

Et ſi forte contingeret aliquod de prædictis, Franciæ, Caſtellæ, Legionis, vel Angliæ Regnis, vel aliquem Regem, vel Reginam Aragoniæ pervenire, ipſe vel ipſa Rex Aragoniæ ſeu Regina, ſi Regnum ſibi obveniens maluerint obtinere, cadant, eo ipſo, quod illud acceptaverint, ab omni dominio, atque jure, quæ in Aragoniæ Regno & Comitatu prædictis ha-

bebant,

ANNO 1283.

bebant, eaque libera, & expedita ipſi Eccleſiæ Romanæ dimittere teneantur.

Ad ſucceſſionem eorum autem, in Regno ipſo cum Comitatu prædicto, veniant ipſorum filii ſive conjuncti, aut alii, ſecundum modum & ordinem ſupra dictos.

Et quia noſtræ intentionis extitit, proſpero ſtatui dictorum Aragoniæ Regni & Comitatus Eccleſiis & incolis, eorumdem utiliter & efficaciter providere volumus, quod omnes Eccleſiæ prædictorum Regni & Comitatus, tam Cathedrales, quàm aliæ, Regulares, ſeu ſæculares omneſque Eccleſiaſticæ perſonæ, illis libertatibus & immunitatibus, & ſpecialiter in electionibus, proviſionibus & juribus aliis, eiſdem competentibus omnino gaudeant, quæ ipſis competunt ſecundum Canonicas ſanctiones; & tam ab ipſis quàm filio ejuſdem Regis, ſic ab eo electo, & à ſe deputato, ſuiſque ſucceſſoribus, & aliis etiam perſonis ſecularibus, antiquæ conſuetudinis approbatæ bonaque uſagia Regni & Comitatus eorumdem, quæ ſacris Canonibus non repugnant illibata ſerventur.

Quæ verò, contra ſanctiones Canonicas ſtatuta, ſeu aliàs introducta fuerint, omnino viribus careant, & quatenus de facto proceſſerant revocentur.

Eccleſiis ipſis, & perſonis Eccleſiaſticis, omnia bona immobilia ſive jura, quæ ſummarie ipſas poſſediſſe, vel quaſi poſſediſſe conſtiterit, eis ablata præcipue per memoratum Petrum, quondam Regem Aragonum de plano reſtituantur eiſdem; de illis verò, de quorum poſſeſſione taliter conſtare non poteſt, fiat eis juſtitiæ complementum.

Super prædicta Comitatu & Regno, cum memorato Petro, quondam Rege Aragonum aut ejus filiis, ſeu cum aliis quibuſcumque, pro eis nullam ſocietatem dictus Regis Franciæ filius, vel iidem ſucceſſores inibunt, nec conventionem aliquam facient de reddendo illis, vel eorum alicui dicta Regnum, vel Comitatum, ſeu aliquam partem ipſorum, abſque ſedis Apoſtolicæ beneplacito & expreſſo conſenſu; nec aliquam aliam ſocietatem ſeu conventionem, hujuſmodi negotii proſecutioni nocivam.

Pro eiſdem quoque Regno & Comitatu tam idem Regis Franciæ filius, quàm ſui ſinguli ſucceſſores in Regno & Comitatu prædictis, nobis noſtriſque ſucceſſoribus ſingulis, & Eccleſiæ Romanæ, fidelitatis præſtabunt publicè juramentum, & homagium facient, per ſe ipſos, quum præſentes erunt, ubi nos vel ſucceſſores noſtros præſentes eſſe continget; ſi verò abſentes fuerint, tunc per idoneam interpoſitam perſonam, ad hoc ſpecialiter deſtinandam, homagium facere, ac fidelitatis juramentum eis præſtare licebit; niſi forte in hujuſmodi abſentiæ ipſorum caſu, nos aut ſucceſſores noſtri ad hoc nuntium elegerimus deſtinare, tunc enim deſtinato ad hoc noſtro, eorumdem ſucceſſorum, & Eccleſiæ nomine, tam ipſe, quàm prædicti ſucceſſores ipſius in perſonis propriis idem juramentum præſtare, hoc homagium facere tenebuntur.

Eadem propterea juramentum & homagium, tàm ipſe dictæ Franciæ Regis filius nobis, & noſtris ſucceſſoribus ſingulis, intra annum, poſtquam quivis eorumdem ſucceſſorum in ſummum Pontificem aſſumptus fuerit, quàm ſui ſucceſſores infra ſimile tempus, poſtquam in eiſdem Regno & Comitatu ſucceſſerint renovare tenebuntur modo præſcripto.

Et nihilominus pro Regno & Comitatu prædictis ſolvent idem filius & prædicti ſui ſinguli ſucceſſores, nobis noſtriſque ſingulis ſucceſſoribus, & ipſi Eccleſiæ Romanæ, annis ſingulis, in feſto beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, cenſus nomine, quingentas libras parvorum Turonen. ubicumque Romana Curia contigerit reſidere.

Incipient autem teneri ad cenſum hujuſmodi èxolvendum, poſtquam tres partes eorumdem Regni & Comitatus obtinuerint, licet alia quarta pars in ipſius filii, vel eorumdem ſucceſſorum ſuorum adhuc rebellione perſiſtat.

Quod ſi forte idem Regis Franciæ filius, vel dicti ſucceſſores quocumque termino non ſolverint integrè cenſum ipſum, & expectati per quatuor menſes terminum ipſum immediatè ſequentes, de illo ad plenum non ſatisfecerint, eo ipſo erunt, taliter in dicti cenſus ſolutione ceſſantes, excommunicationis vinculo innodati.

Quod ſi, in ſecundo anno in prædicto ſolutionis termino, vel infra ſubſequentes quatuor menſes eundem Cenſum ſine diminutione qualibet non perſolverint, eorum ipſum Regnum, cum prædicto Comitatu, Eccleſiaſtico erit ſuppoſitum interdicto.

Si verò, non in tertio anno, eodem termino, nec infrà quatuor menſes proximos, ſibi, per ſatisfactionem cenſus ipſius, duxerint conſulendum habeant adhuc, ad ſatisfaciendum alios duos menſes.

Sed, ſi nec in eodem tertii anni termino, nèc infra ſex prædictos ſubſequentes menſes, ſit de cenſu eodem plenariè ſatisfactum, ex tunc tàm idem ſæpeſati Regis Franciæ filius, quàm ſucceſſores ejus, ab ipſis Regno & Comitatu, omnique jure, quod in eis habebant, eo ipſo cadunt ex toto, & Regnum ipſum, cum Comitatu prædicto, ad Romanam Eccleſiam, & ejus diſpoſitionem, ſeu ordinationem, plenè ac liberè devolvatur.

Si autem, de ipſo primi termini cenſu infra dictos tertium terminum, & ſex ſubſequentes menſes plenariè ſatisfacerent, nihilominus ſemper, pro ſingulis cenſibus ſingulorum terminorum, ſi ſimili modo in eorum ſolutione ceſſaverint, vel illos non ſolverint, ſimiles pœnas incurrant.

Cæterum cum idem Regis Franciæ filius, vel dicti ſucceſſores ejus in Regem decreverunt coronari, quilibet in ordine vicis ſuæ, coronam ab eadem ſede Apoſtolica requirat; ut de ſpeciali mandato noſtro, vel ſucceſſorum noſtrorum, poſſit, per Terraconenſem Archiepiſcopum, apud Cæſar Auguſtam ſolemniter coronari.

Hæc enim inter felicis recordationis Innocentium Papam tertium prædeceſſorem noſtrum, & memoratum Avum ejuſdem P. tempore, quo idem Avus dictum Regnum Aragon. ipſi Eccleſiæ Romanæ, ut prætactum eſt, obtulit extitit ordinatum.

Concedimus tamen quod ſæpeſati Regis Franciæ filius, ad prædicta electus & deputatus, poſſit per te coronari, ſi velit; & ſine alia noſtra requiſitione & mandato, per quem maluerit conſecrari.

Singuli verò ſui ſucceſſores in Aragoniæ Regno & Comitatu prædictis, prius petita ſuper hoc ab Apoſtolica ſede licentia, de ſpeciali mandato ſedis ipſius, ut in coronatione prædicitur, per eundem Terraconen. Archiepiſcopum conſecrentur.

Hæc omnia & ſingula memoratus filius, ab eodem genitore ſuo ad prædicta electus, & a te, ut præmiſimus, deputatus, ſe ac eaſdem ſucceſſores ſuos inviolabiliter ſervaturos, & hujuſmodi negotium ſollicite proſecuturos, tibi noſtro, ſucceſſorum noſtrorum, & ipſius Eccleſiæ Romanæ nomine, præfato Rege Franciæ genitore ſuo eadem univerſa & ſingula ſpecialiter approbante, & conſuetudine in ipſis ex

ANNO 1283.

preſſè pro ſe ac ipſis ſucceſſoribus ſuis eos ad eadem obligando promittet, & proprio juramento firmabit; in eiſdem promiſſione ac juramento adjiciens; quod hæc omnia cum ad legitimam ætatem pervenerit, non differat, ſine difficultate aliqua illi, ejuſdem Eccleſiæ Romanæ nomine, renovare, quem ad hoc ipſa Eccleſia duxerit deputandum

Quod, ſi filius dicti Regis Franciæ quem ipſe ad præmiſſa elegerit ejus ſit forſan ætatis quod ad juramenti præſtationem inhabilis habeatur, promittet idem Rex ſuas ſuper hoc litteras concedendo, ſe ac ſuum in Franciæ Regnum hæredem, curaturum & facturum, bona fide, quod idem ſuus filius, cum ad ætatem, ad hoc aptam pervenerit, præmiſſa omnia & ſingula ſimiliter promittet & præſtabit, ſine contradictione qualibet hujuſmodi juramentum tibi vel alii, qui ad id fuerit per eandem Eccleſiam deputatus.

Promittet præterea idem Rex, ſub ſimilium teſtimonio litterarum, quod tam ipſe, quam poſt ejus obitum, ſuus in Franciæ Regnum ſucceſſor, hujuſmod negotium, bona fide, potenter & ſollicitè proſequentur abſque dilatione, ſeu intermiſſione, quas facti qualitas ſeu emergentium caſuum neceſſitas non inducet; quodque tam ipſe, quàm dictus ejus in Franciæ Regno hæres, eundem filium ſuum, ab eo, ut diximus electum, & a te deputatum, a ſucceſſorea ipſius efficaciter in hujuſmodi proſecutione juvabunt, & curabunt, & facient, bona fide, quod illi ſimiliter negotium ipſum efficaci ſollicitudine, ac ſollicita efficacia pro viribus proſequentur.

Quod ſi dictus ejuſdem Regis Franciæ filius, ad præmiſſa electus & deputatus, & ipſe Rex aut eo non ſuperſtite, ſuus in eodem Regno ſucceſſor, hujuſmodi negotium proſequi neglexerint, nec poſt monitionem ſedis ejuſdem infra tempus competens, quod ad hoc ſedes eadem, ipſius negotii circumſtantiis & qualitate penſatis, duxerit præfigendum, debitæ proſecutionis inſtantiam reaſſumant, eo ipſo cadant à Regno & comitatu prædictis; & libera & plena eorumdem Regni & Comitatus diſpoſitio ſive ordinatio, ad Romanam Eccleſiam, abſque contradictione aliqua devolvantur

Nec idem Rex Franciæ, aut ſucceſſor ejus in Franciæ Regno, ex præmiſſis lege conventionibus, ſive pactis, ad aliquod aliud teneantur, dummodo tantum de ſuo expenderint in hujuſmodi proſecutione negotii, quantum per Romanam Eccleſiam pro ejuſdem proſecutionis ſubventione receperint.

Si verò non tantum de ſuo expenderent, totum id, in quo ſumma taliter perceptorum expenſas per eoſdem Regem & ſucceſſorem de ſuo factas, excedat, ipſi Rex ſive ſucceſſor eidem Eccleſiæ reſtituere tenebuntur.

Forma verò juramenti fidelitatis & homagii, faciendi à ſæpefato ejuſdem Franciæ Regis filio, ad præmiſſa electo & deputato, ſuiſque ſucceſſoribus pro Regno & Comitatu prædictis, hæc eſt.

Ego Dei gratia, Rex Aragoniæ & Comes Barchinoniæ, plenum & ligium vaſſalagium & homagium faciens Eccleſiæ Romanæ, pro Regno Aragoniæ & Comitatu Barchinoniæ in Terraconen. Civitate, ipſius Territorio, diſtrictibus, & pertinentiis, præfatæ Romanæ ac Terraconen. Eccleſiarum, per omnia jure ſalvo, ab hac hora in antea fidelis & obediens ero beato Petro, & Domino meo Domino Martino Papæ quarto, ſuiſque ſucceſſoribus canonice intrantibus, ſanctæque Apoſtolicæ Romanæ Eccleſiæ; non ero in conſilio, aut conſenſu, vel facto, ut vitam perdant aut membrum, aut capiantur mala captione; conſilium, quod mihi credituri ſunt per ſe, aut nuncios ſuos, ſive per litteras ad eorum damnum me ſciente nemini pandam, & ſi ſcivero fieri vel procurari ſive tractari aliquid, quod ſit in eorum damnum illud pro poſſe impediam, & ſi impedire non poſſem, illud eis ſignificare curabo; Papatum Romanum & jura Sancti Petri in Regno Aragoniæ & Comitatu prædictis, adjutor eis ero, ad retinendum & defendendum, ad recuperandum, & recuperata manu tenendum; contra omnem hominem; univerſa & ſingula legem, conventiones & pacta contenta in Papalibus litteris ſupraſcriptis, plenariè adimplebo, & inviolabiliter obſervabo nec ullo unquam tempore veniam contra illa; ſic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei Evangelia. Datum apud Urbem Veterem ſexto Calendas Septembris Pontificatus noſtri anno tertio.

IV. Ex Arch. Ang. Rimer. Tom. 2. pag. 242.

Regi Angliæ mandat, ne Siciliæ & Aragoniæ Reges ſingulari pugnaturos certamine Waſconiæ Fines ingredi patiatur, nêve præſentiæ ſuæ coptam faceret, locumve duello deſignaret: anno 1283.

MARTINUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Eduardo Regi Angliæ illuſtri.

DEcet Excellentiam Regiam, & ſaluti tuæ nihilominus congruit, quod in te ſemper vigeat ſic ordinatus affectus, ut animum libenter ad promovenda Chriſti negotia dirigas, tranquillitatem publicam votive promoveas, deſideranter horum impedimenta præpedias, & prout ex alto conceditur, incrementa procures.

Ideoque conventiones, multa indecentia plenas, & temeritate non vacaas, reprobas quidem & merito reprobandas, inter chariſſimum in Chriſto filium noſtrum Carolum illuſtrem Siciliæ Regem & Petrum exigentibus ſuis exceſſibus, per ſedem Apoſtolicam vinculo excommunicationis aſtrictum, quondam Aragonum Regem, non abſque nimiæ animoſitatis inordinatione habitus circa quod ambo, cuilibet eorum comitiva centum militum aſſiſtente, ad illud concurrant, altrinſecus inſimul confligant, Celſitudini Regiæ confidenter exponimus.

Et, ut tibi earum qualitas plenius pareat, ſub bulla noſtra ipſarum de verbo ad verbum ſeriem, prout eam, à memorato Siciliæ Rege recepimus, deſtinamus.

Ex quarum circumſpectione manifeſtè circumſpectio regalis advertet, quantum ſint conventiones eædem obviæ crucifixi negotiis, & præcipue Terræ ſanctæ, quantumque toti Chriſtianitati damnoſæ: cum illarum perſecutio, non ſolum memoratum Regem ab eiſdem negotiis, & ipſius Chriſtianitatis promovendis utilitatibus abſtrahat, ſed & alios Principes & magnates, cæteroſque fideles, qui circa proſecutionem eandem in ſe, vel in ſuis occupantur, avertat; & proinde manifeſto exponatur terra præfata diſcrimini, dum ejus ſubſidium, multis excogitatum vigiliis multiſque ſumptibus & laboribus præparatum, damnabiliter impeditur.

Nec minus attendere poterit eiſdem tuæ circumſpectionis induſtria, quàm periculoſa poteſt inter chriſticolas ex proſecutione hujuſmodi, excitari commotio: quantaque illis corporum & animarum pericula ingeri; ac quantum nobis Eccleſiæ, tibi cunctiſque Catholicis, quibus

eſt

eſt eis quomodolibet obviare poſſibile, poſſet à Deo & hominibus negligentia imputari ad quantam nutam adſcribi, ſi talia procedere pateremur.

Propter quæ, nec non & alia non facile numeranda diſcrimina, quæ dictarum conventionum executio Chriſtiani procul dubio prodiga ſanguinis, animarum inimica ſaluti publicæque pacis æmula & quietis veriſimiliter comminatur; nos, illis promptis remediis obſtare volentes, promiſſionem factam à memorato Rege Siciliæ, ſuper dictis conventionibus obſervandis prorsus illicitam, ut pote jam prohibitam expreſſius continentem, cum non ſolum in Principibus, ſimilibuſque perſonis, ſed etiam in privatis duellum non ſit ab Eccleſia tolerandum, reprobandam, irritamque duximus, & penitus vacuandam; & juramentum ſuper eis præſtitum, non ſolum temerarium declarantes, ſed & carere viribus; ipſumque Regem Siciliæ ad illorum decernentes obſervantiam non teneri; abſolvendo eum nihilominus ab eiſdem, quatenus proceſſerunt de facto, ſibi diſtrictè præcipimus, ut à proſecutione promiſſorum, & juratorum taliter, prorsus abſtineat, & omnino deſiſtat: eidem nihilominus ſub pœna excommunicationis, & comminationis proceſſus cujuſlibet, quem contra eum quomodolibet habere poſſet Eccleſia, ne ad executionem tam damnati certaminis, tam nefandi procedat; univerſis & ſingulis Chriſti fidelibus, ne illa ſibi proſequenda ſuadeant, neve conſilio, auxilium, vel favorem in illis proſequendis aſſiſtant, diſtrictiùs inhibendo.

Cum itaque impediendi tam deteſtabilia, tam nociva tibi ſit in promptu facultas, pro eo, quod, ſicut earumdem conventionum docet inſpectio, loci determinatio, ad hujuſmodi conflictus exercitium deputandi, de arbitrio tuo dependet; & ſecundum earum conventionum tenorem, idem conflictus, novo eorumdem Siciliæ & olim Aragon. Regum non interveniente conſenſu, abſque tua præſentia non procedit; expedit ut ad id te promptum exhibeas ſolers & operoſus occurras, ne ſi, quod abſit, perturbare tam perverſa negligeres ea fovere non immerito cenſereris, ſicque pœnæ & comminationis adjectæ in præmiſſa noſtra prohibitione periculum, ut decet tam Catholicum Principem, non vitares.

Quo circa ſerenitatem Regiam monentes, rogantes, & hortantes, ac obſecrantes in Domino Jeſu Chriſto, & per aſperſionem ſui pretioſi ſanguinis obteſtantes, & nihilominus in remiſſionem tibi peccatorum injungentes, mandamus quatenus conflictum hujuſmodi tam deteſtabilem, tam horrendum, ejuſque præparatoria, omni ſtudio, quo potes impedias.

Dictorum Siciliæ & quondam Aragonum Regum adventum ad Civitatem Burdegalenſem, ejuſque territorium, quin etiam ad quamcumque partem Vaſconiæ, omni quo poteris remedio præpeditionis impedias, apertiùs interdicas.

Tuam nihilominus in his præſentiam denegando, & tuis inſuper in partibus illis, vicariis & Officialibus acriùs injungendo, ne prædictorum Regum guardiam recipere, vel ad dictum locum deputare certamen, aut aliquid aliud in his miniſterium exhibere præſumas: ſuper quibus eis omnem penitùs adimas poteſtatem.

Nos enim ad tam pernicioſa, tam noxia omnimodis evitanda, ne dictos Siciliæ, ac dudum Aragonum Reges Civitatem eandem, ſeu quamvis, ut prædicitur, Vaſconiæ partem, ad hæc ingredi patiaris, neve in his præſentiæ tuæ copiam facias, aut promittas, ſeu locum ſæpefato certamini deputes, aut dictos tuos in eiſdem partibus Vicarios ſive Officiales in his aliquod miniſterium exhibere permittas, diſtrictè ſubjicimus prohibitionis edicto; ac illa omnia & ſingula quantumcumque in aliis regio intendimus honori deferre, tibi & eis, ſub pœna excommunicationis expreſſius inhibemus; ſub eadem pœna mandantes, ut ſi ad aliquid horum eſt proceſſum, illud ſtudeas cum celeritate, qua poteris revocare.

Et nihilominus dilectum filium noſtrum, tituli Sanctæ Ceciliæ Presbyterum Cardinalem virum utique grandi ſcientia præditum, prudentiâ & morum honeſtate decorum, quem, ſuæ probitatis obtentu grandi affectione proſequimur, cujuſque conſiliis te in his acquieſcere rogamus & petimus ad id inter cætera deſtinamus, ut tam te, quàm prædictos vicarios, & Officiales tuos, per ſe, ſi facultas adfuerit, vel per ſuos nuncios, vel litteras efficaciter moneat, & inducat ad parendum præmiſſis Apoſtolicis monitionibus, inhibitionibus & mandatis.

Alioqnin per excommunicationis in perſonas, & interdicti ſententias, ſi opus fuerit, in Regnum tuum & alias tuas, ac eorundem Vicariorum & Officialium terras, Apoſtolica, prout expedire viderit auctoritate compellat.

Non obſtantibus aliquibus privilegiis, vel Indulgentiis, tibi vel eiſdem Vicariis, ſive Officialibus, ſub quacumque verborum forma ſeu expreſſione conceſſis, quod tu, vel iidem Vicarii & Officiales excommunicari, vel interdici non poſſitis, aut eadem Regnum & terra nequeant Eccleſiaſtico Interdicto ſupponi, per litteras Apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam, ſeu de verbo ad verbum de privilegiis & Indulgentiis hujuſmodi, ſive obtinentium eadem nominibus mentionem: & qualibet alia ejuſdem Sedis Indulgentia cujuſcumque formæ vel tenoris exiſtat, per quam, præſentibus non expreſſam, aut totaliter non inſertam, effectus earum quomodolibet impediri valeat, vel differri.

Datum apud Urbem veterem nonis Calendas Aprilis, Pontificatus noſtri Anno tertio.

Bulla ſuper pecunia in ſubſidium Terræ ſanctæ collecta, & in ſacris locis depoſita, per Regem Angliæ occupatâ, objurgatoria: anno 1283. V. Ex Arch. Angl. Rimer Tom. 2, pag. 250.

MARTINUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto filio Regi Angliæ illuſtri ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

DUm Regalis prudentiæ magnitudo, quæ non ſine laudum præconio, rerum exitus metiens, in ſuis actibus non inconſultè procedere conſuevit, noſtræ dudum conſiderationis intuitu luſtrabatur; dum ſummæ devotionis zelus, quo erga Romanam Eccleſiam matrem tuam Regia ſemper celſitudo reſplenduit mentis propriè ſubjiciebat aſpectui, dignè utique ſperabamus noſtri pectoris archivo recondita firma credulitas permanebat, ut ſic prudenter tua liminares opera, ſic tuorum proceſſuum ſtudia diſcretè dirigeres, ſic ſapienter incederes in omnibus viis tuis, ut nullius exinde turbationis materiam eidem Eccleſiæ contingeret exoriri, ut reprehenſionis cujuslibet vitatis aculeis apud Regis æterni filium, per quem regnans meritorum cumulo redderetis acceptior, penes nos

ANNO 1284.

& prædictam Eccleſiam, quæ te gerit in viſceribus caritatis, magis ac magis gratioſus occurreres, & apud gentium populos famæ claritate ſplendidior habereris.

Sed, ſi vera fateri liceat, ſi fas ſit exprimi veritatem, tu pridem, indignis tui cordis affectibus omnis favens, & voluntatis arbitrium minus providè præferens judicio rationis, laudis Regiæ titulis, cura tibi vigili conſervandis, quam plurimum derogaſti, non attendens, neque conſiderans quam crudelis fore dignoſcitur, qui negligit damnum famæ.

Nuper etenim, non ſolum, divulgatis è longinquo rumoribus, ſed etiam aſſertione veridica, mirantes accepimus & intelleximus perturbati, quod laudabili temperantiæ Regiæ more poſtpoſito, extendens ad illicita manus tuas, pecuniam decimæ in Regno tuo, per Lugdunen. Concilii providentiam Terræ ſanctæ conceſſæ ſubſidio, quæ per collectores, à ſede Apoſtolica deputatos in ſacris tuiſque locis depoſita ſub fida jugique cuſtodia ſervabatur; de locis ipſis ſigillis ſeriſque violenter effractis, quibus loca eadem firmabantur, motu proprio, ne dicamus temerario, pecuniæ præfatæ cuſtodibus renitentibus & invitis, totaliter amoveri, & ad certum locum pro tuæ libito voluntatis, non abſque magna divinæ majeſtatis offenſa, multoque dictæ Sedis contemptu, ac ejuſdem Terræ gravi diſpendio, aſportari feciſti.

Sed numquid, hoc prædictæ ſedis non interveniente licentia, Regiæ magnitudini licuit? Numquid ejus deducit honeſtatem? Numquid expedivit honori quamquam id quarumdam excuſationum, ſive rationum velamine, quas in tuis, ſuper hoc nobis directis expreſſas litteris, non immerito frivolas recti judicii cenſura dijudicat, duxeris palliandum, profecto agi cautius contigiſſet ſi tuæ circumſpectionis induſtria prorſus à talibus abſtinuiſſet, ſi per te ad ea proceſſus habitus non fuiſſet.

Nam quod exemplum ad cæteros Reges Catholicus, & de Rege Catholico procreatus, in tali putas actione transmiſeris? Quam grandem quoque, quàm uberem, credis in hoc, contra te materiam æmulis dederis obloquendi. Quot & quantas in tui derogationem nominis linguas acueris. Quantumve ſcandali & turbationis intuleris fidelium cordibus, ad liberationem aſpirantium dictæ Terræ, dum fideles ipſi te, qui dudum pro ea non parcens ſumptibus laborum, onera non abhorrens, exercuiſti ſollicitus athletæ fortis officium, qui tuam inibi præſentiam impendiſti, ejus prægravibus, quibus indeſinenter affligitur, compaſſus anguſtiis & preſſuris, talia peregiſſe conſpiciunt, talia perpetraſſe mirantur? At utinam ſenſibus Regiis eorum, quorum conſilio uteris, ſtudioſa ſolertia demonſtraſſet, quantus error, quamque gravis ex præmiſſis infamia quaſi neceſſario ſequebantur: Non enim venit nobis in dubium, quod ſi hujuſmodi tam illicitæ aſportationis effectum diſcretio Regia diligentius attendiſſet, ad eam non extendiſſes ullatenus deſiderium mentis tuæ.

Cum igitur ad liberandum de hoſtis immanis manibus terram ipſam fervens noſtra dirigatur intentio, & propterea illius non minui, ſed potius augmentari ſubſidium cupiamus; nec velimus ſicuti nec debemus, tantum ejuſdem terræ præjudicium æquanimiter tolerare; ſerenitatem Regiam monemus, rogamus & hortamur attentè quatinus ſedula meditatione recogitans quantum in hac parte tuum offenderis creatorem, cujus in hoc negotium agitur, quantum prædictum perturbaris Eccleſiam, quantumvè læſeris, de quibus extitit imperio tuæ juſſionis, amota, facias, ſublata difficultate qualibet, excuſationibus ſeu rationibus non obſtantibus ſupra dictis, quas omnino frivolas reputamus cum integritate reſtitui ſeu reponi; ulterius à ſimilibus abſtinendo; ac etiam Eccleſiaſticas, & alias quaſcumque perſonas, penès quas dicta pecunia eſt depoſita, vel eam deponi contigerit per Apoſtolicam Sedem pro terræ memoratæ commodis diſponendam, per te, vel alium, ſeu alios nullis impetendo moleſtiis, nullis vexationibus perturbando; illam in hoc efficaciam & ſollicitudinem impenſuros, ut debitæ reſtitutionis celeritas aſportationis indebitæ anſam redimat, & Sedis præfatæ gratia, quam libenter ad filios devotos extendimus, circa te non immeritò augeatur.

Nec latere te volumus quod quantumcumque perſonam tuam ſinceris affectibus proſequamur, Regioque libenter deferamus honori, nequaquam pati poterimus, cùm non ſit deferendum homini, pluſquam Deo, quin ſuper hoc ſi opus extiterit aliud remedium apponamus.

Datum apud Urbem Veterem tertio non. Julii Pontificatus noſtri Anno tertio.

VI. Ex Arch. Angl. Rimer Tom. 2. pag. 267.

De his quæ acta ſunt inter Philippum Regem Franciæ & Carolum ejus filium ſecundo-genitum ex unâ parte, & Johannem S. Cæciliæ Presbyterum Cardinalem ex alterâ ſuper negocio Regni Siciliæ: anno 1284.

MARTINUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto Filio, Carolo Regi Aragonum illuſtri, nato cariſſimi in Chriſto filii noſtri PHILIPPI *Regis Franciæ illuſtris, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.*

DUdum, propter injuſtitias, injurias, contumelias, doloſque diverſos à Petro, quondam Rege Aragonum, circa occupationem Inſulæ Siciliæ, vanoſque conatus & inſidias, ad alias partes Regni Siciliæ occupandas, ſeditionem in eadem Inſula motam: commotionem & concitationem populi factam nobis adverſus nos, rempublicam & Eccleſiam: contra nos & eandem Eccleſiam, quibus dictus Petrus, ratione Regni Aragoniæ, ipſi Eccleſiæ à claræ memoriæ P. avo ipſius Petri oblati & cenſualis, tam ab illo, quàm ab aliis ejus prædeceſſoribus conſtituti, ad fidelitatis debitum tenebatur; nec non & cariſſimum in Chriſto filium noſtrum Carolum illuſtrem Regem Siciliæ non ſine multa temeritate commiſſos.

Poſt varias monitiones, prohibitiones, & ſententiarum excommunicationis & interdicti prolationes, pœnarum indictiones & comminationes expreſſas de dicti Regni Aragon. ac terrarum, tunc ipſius Petri, expoſitione ac privatione factas, & præcepta diverſa quorum omnium idem Petrus ſe contumacem exhibuit contemptorem.

Regnum Aragoniæ terraſque prædicta, certo modo, de fratrum noſtrorum Conſilio, exponentes, ipſum Petrum, tunc Regem Aragonum, Regno, & terris eiſdem regioque honore ſententialiter, juſtitia exigente privavimus; & privantes expoſuimus Regnum & terras eadem occupanda Catholicis, de quibus, & prout Sedes Apoſtolica duceret providendum, quod ipſa Regnum & terras, Romanæ ſemper Eccleſiæ jure ſalvo, ſicut hæc omnia lata per nos, de ipſorum fratrum Conſilio, ſuper hujuſmodi privatione, expoſitione, ac occupatione, ſententia ſerioſè declarat.

Et quia, nbi non eſt Gnbernator, populus corruit, ne ipſorum Aragoniæ Regni & terrarum populus, factus abſque Gubernatore diutius vergeret in ruinam, dictam proviſionem, Sedi reſervatam eidem, deliberavimus exequendam.

Et ideo ad cariſſimum genus tuum, illibatam ejuſdem generis fidem, ad Domini devotionem, ad ipſum & eandem Eccleſiam indefeſſam, fervidum zelum ad exaltationem fidei orthodoxæ, cujus idem genus contra hoſtes ipſius fidei ſemper extitit ſingularis athleta & ingentem illius potentiam in obſequiis earumdem fidei & Eccleſiæ, feliciter temporibus retroactis expertam, conſiderationis ſolicitæ oculos convertentes, ad executionem proviſionis ipſius aliquem de ipſo genere, ſub Dei fiducia, quem ſemper ejuſdem generis clara progenies, & Regnum Franciæ inclitum, firmiſſime credidit devotiſſime honoravit & coluit, de fratrum eorumdem conſilio deliberavimus eligendum.

In electione verò hujuſmodi, aliquem de cariſſimi in Christo filii noſtri, Philippi Regis Franciæ illuſtri Patris tui Filiis præferendum multiplex ratio perſuaſit.

Ideoque dilectum filium noſtrum Johannem tituli ſanctæ Ceciliæ Preſbyterum Cardinalem, ad hoc miniſtrum idoneum, de fratrum eorumdem conſilio aſſumentes, ad occupandum idem Aragon. Regnum & Comitatum Barchinonæ, quæ eſt de terris expoſitis, quæ olim fuerant dicti Petri, de illo ex ejuſdem Regis Franciæ filiis, quem ad hoc ipſe Rex elegerit, alio tum ab eo, qui ſibi eſt in dicto Regno Franciæ ſucceſſurus, ſub certis lege conventionibus, & pactis, expreſſis in litteris noſtris, ſuper hoc Cardinali directis eidem, ab ipſo Rege Franciæ, ac eodem filio, ad id electo, per eum ſolemniter promittendis, ut eorum quemque contingerent & inviolabiliter obſervandis per dictum Cardinalem auctoritate Apoſtolica, quam in hac parte plene ſibi commiſimus, de ipſorum fratrum Conſilio, volumus provideri, & ipſum ad id faciendum ſingulariter deputari.

Statuentes & decernentes quod, poſtquam ipſi Rex Franciæ, & filius ſuus, ad hoc electus ab illo, & à præfato Cardinali ut prædicitur, deputatus, eandem legem, conventiones & pacta expreſſe acceptarent & promitterent contenta in eis ſe inviolabiliter ſervaturos, dictuſque Cardinalis ipſum, ejuſdem Regis Franciæ filium, ad id deputaret, idem filios in præfato Regno Aragon. nomen & titulum Regium, in Comitatu quoque prædicto dignitatem omnem, quam dictus Petrus quondam Rex Aragon. in illo obtinuit, ſortiretur, & tam per ſe, quàm per alios eadem Regnum & Comitatum libere occuparet, & faceret ſuo nomine occupari, eaque tam ipſe, quàm ſui perpetuo ſucceſſores in illis certo ad illa ordine contento in eiſdem litteris, admittendis abſque contradictione aliqua, poſſiderent, & in ipſis, tanquam veri Reges, Comites, & Domini adminiſtrarent legitime & plene in eis jus Regis, Comitis & Domini habituri in Terraconen. Civitate, ipſius territorio, diſtrictibus & pertinentibus, ſæpefatæ Romanæ ac Terraconen. Civitate, ipſius territorio, diſtrictibus & pertinentibus ſæpefatæ Romanæ ac Terraconen. Eccleſiarum per omnia jure ſalvo.

Dictus autem Cardinalis hujuſmodi negotium, juxta formam ſibi à nobis traditam, exequens diligenter auctoritate Apoſtolica, eidem in hac parte commiſſa, de te quem præfatus Rex Franciæ Pater tuus nominavit ad id ac elegit, ſub lege, conventionibus atque pactis prædictis juxta quaſdam moderationes declarationes & detractiones, ſuper hoc per alias litteras noſtras quarum tenor inferius annotatur adhibitas, tam à te quàm à præfato Rege Franciæ Patre tuo ſolemniter, juxta quod eidem Cardinali facta commiſſio exigebat, promiſſis prout quemque veſtrum contingunt ad occupandum Regnum Aragoniæ ac Comitatum Barchinoniæ prædicta, providit teque ad id faciendum ſingulariter deputavit ad Terraconen. Civitate ipſius Territorio diſtrictibus & pertinentiis memoratis, dictarum Romanæ ac Terraconen. Eccleſiarum, per omnia jure ſalvo.

Tu vero hujuſmodi proviſionem & deputationem taliter ab eodem Cardinale factas, prædicto Rege Franciæ genitore tuo approbante, ac in his expreſſe conſentiente acceptaſti, & etiam recepiſti, prout in litteris, inde confectis, ipſius Cardinalis ſigillo munitis plenius continetur.

Nos itaque, tuis ſupplicationibus inclinati, quæ in præmiſſis ab eodem Cardinali taliter facta ſunt rata & grata habentes, illa ex certa ſcientia de ipſorum fratrum noſtrorum Conſilio auctoritate Apoſtolica, confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus, defectum, ſi quis in eis, vel eorum aliquo, ex quacumque cauſa extitit ſupplentes de plenitudine poteſtatis; & tenorem litterarum ipſius Cardinalis, nec non moderationum declarationum & detractionum prædictarum, de verbo ad verbum, præſentibus inſerri facientes, qui tales ſunt.

Sanctiſſimo Patri ac Domino ſuo reverendiſſimo, Domino Martino Divina providentia ſacro ſanctæ Romanæ ac univerſalis Eccleſiæ ſummo Pontifici, Johannes, Dei permiſſione tituli ſanctæ Ceciliæ Presbiter Cardinalis, devotus ſervus ejus, & filius, cum humili recommendatione ſui, devotiſſima pedum oſcula beatorum.

Reverendiſſimæ ſanctitatis veſtræ litteras, ad me directas, recepi tenorem, qui ſequitur, continentes.

Martinus Episcopus, *Servus Servorum Dei, dilecto filio Johanni titulo ſanctæ Ceciliæ Preſbytero Cardinali ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.*

Qui Regna transfert atque conſtituit ipſe Scripturæ ſacræ docet eloquio Regnum à gente transferendum in gentem, propter injuſtitias, injurias, contumelias, doloſque diverſos.

Sanè injuſtitiam manifeſtam Petri &c. *prout in anno ſuperiore die 27. Aug.* Quæ autem inter Philippum Dei gratia Regem Francorum Illuſtrem, & Carolum ejus ſecundo genitum ex una parte, & me S. tituli ſanctæ Ceciliæ Presbiterum Cardinalem, veſtro & Eccleſiæ Romanæ nomine ex altera, acta ſunt, præſcriptarum auctoritate litterarum, juxta mandatum veſtrum, tenore præſentium ad veſtræ deduco notitiam ſanctitatis.

Sunt autem acta hujuſmodi quæ ſequuntur.

Anno Domini 1284. menſis Februarii die vigeſima, indictione 12. Pontificatus veſtri anno tertio, memoratus Rex coram Prælatis & Baronibus Regni Franciæ, propter hoc Pariſiis evocatis, lectis prius ſupraſcriptis litteris, ac petitionibus ipſius Regis, nobis per Bajocen. & Sibytonen. in Aurelialen. Eccleſia Archidiaconos, ejuſdem Regis nuncios, oblatis, & reſponſionibus ad eaſdem, prout hæc in litteris veſtris Patentibus incluſis tamen in quodam pargameni Bullato, ad eundem Regem, nec non & quibuſdam aliis ad me directis, & tam eidem Regi quàm mihi per venerabilem virum & diſcretum Magiſtrum Egidium de Caſtelliero notarium noſtrum traditis & expoſitis in vul-

ANNO 1284.

gari, plenius continentur, ab eiſdem Prælatis & Baronibus requiſivit & petiit fideie Conſilium ſibi dare, utrum ſibi expediret ac deceret idem negotium Regni Aragoniæ & Comitatus Barchinoniæ aſſumere, & etiam acceptare, ſub lege, conventionibus, pactiſve in veſtris contentis litteris ſuper hoc confectis, juxta moderationes declarationes, & conceſſiones de novo per memoratum notarium allatas & oblatas.

Qui quidem Prælati & Barones viceſimam primam Februarii ad tractandum & conferendum ſuper hoc & deliberandum & viceſimam tertiam diem ejuſdem menſis ad reſpondendum & dandum ſuper hoc ſua conſilia, ſtatuerunt.

Ipſa vero vigeſima prima die, ſomno mane, ipſi Prælati & Barones, convenientes ad Palatium Regis, lectis iterum præfatis litteris, & expoſitis in vulgari in partes altrinſecus ſucceſſerunt, qui cum in principio ſuæ deliberationis, ſicut antea, ſemper in varias traherentur ſententias, tandem illo, ut pie credendum eſt, cujus agebatur negotium inſpirante, cujus etiam, cum voluerit operatio non non novit molimina tarditatis repente, & quaſi ſub eadem hora, in indemnitate conſilii ac ſententiæ reſederunt licet ipſos ſegregaret locorum diſtantia, & in quo concordaret una partium, altera penitus ignoraret, videlicet, quod conſideratis omnibus, Regi Franciæ expediebat & Regno ipſumque Regem decebat, prædictum negotium aſſumere, & etiam acceptare.

Quod cum Barones Prælatis per nobilem Virum Simonem Dominum de Nigella militem nuntiaſſent, ego & dictus notarius, non expectata die craſtina, ad danda conſilia aſſignata ſignificabamus Regi ut ad Palatium ſuum accederet reſponſionem, & Concilium à Prælatis & Baronibus auditurus.

Quibus idem Rex acquieſcens, ſtatim, duobus filiis ſuis Philippo & Carolo, ſecum adductis, venit ad Palatium, & adunatis invicem Prælatis & Baronibus præſente ibidem toto ipſius Regis conſilio generali, aliorumque multitudine numeroſa, Bituricenſis Archiepiſcopus, & volontate & mandato Prælatorum propoſuit pro ipſis, & reſpondit ipſi Regi, quod conſiderato honore Dei, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, ac ipſius Regis & Regni Franciæ, nec non & utilitate fidei Catholicæ, expediens erat Regi, ipſumque decebat, juxta moderationes, declarationes & conceſſiones, allatas & oblatas per memoratum notarium, hujuſmodi negotium acceptare, et in hoc omnes & ſinguli conſentiebant, & hoc etiam conſulebant.

Mox verò prædictus Dominus de Nigalla, pro Baronibus, de mandato eorum & expreſſo conſenſu, propoſuit, quod in eandem ſententiam & conſilium concordarant, & concordabant, & etiam conſulebant.

Rex verò continuo reſpondit, grates vobis omnibus refero quod bonum & fidele conſilium præbuiſtis, & adjunxit, ad honorem Dei, & ſanctæ matris Eccleſiæ, ſub forma prædicta aſſumimus hujuſmodi negotium, & etiam acceptamus.

Et ut hæc omnia de conſilio Prælatorum & Baronum procederent, injunxit eiſdem Prælatis & Baronibus, ut in craſtino ad Palatium redirent, ut de ipſorum conſilio unum de Filiis ſuis, excepto Primogenito ad hoc eligeret, & etiam nominaret.

Quod, dicta die craſtina, præfatis Prælatis & Baronibus convenientibus & conſentientibus, de Carolo ſecundo genito dicti Regis extitit adimpletum.

Sanè, diebus aliquot intermiſſis ex cauſa tertio Kal. Martii, ego & Notarius ſupradictus accedentes ad Regem, petimus, quod agendum ſupererat in negotio Regni Aragonum, & Comitatus Barchinoniæ, adimpleri.

Statimque duobus Filiis ſuis memoratis, Philippo & Carolo, una cum conſilio ſuo vocatis & præſentibus, lectis coram ipſis ſupraſcriptis litteris, & per me Cardinalem diſtinctè & per articulos expoſitis in vulgari. Idem Rex genitor, & præfatus Carolus, ipſo genitore approbante, & in his expreſſe conſentiente, univerſa & ſingula, in ſupraſcriptis litteris contenta, quæ memoratus Carolus filius à me ſigillatim, ſuper uno quoque interrogatus, ſe inſerius intellexiſſe, mihi veſtro & Eccleſiæ Romanæ nomine ſolemniter ſtipulanti, eadem univerſa & ſingula, prout unumquodque ipſorum contingunt, juxta quaſdam detractiones, declarationes, & conceſſiones, factas & facienda, acceptato negotio, prout iſta in quibuſdam veſtris litteris ad ipſum Regem, & aliis ad me directis, & per ipſum notarium ipſi Regi & mihi traditis, plenius continentur. Se inviolabiliter ſervaturos, & negotium hujuſmodi proſecuturos ſolemniter promiſerunt, ſe ad hoc, & ſucceſſores ſuos, prout quemque eorum contingunt ſpecialiter obligando.

Quibus actis ego J. Cardinalis de memorato C. Regis Franciæ Filio, ad occupandum idem Aragoniæ Regnum & Comitatum Barchinoniæ providi, & ipſum ad id faciendum ſingulariter deputavi ſub modo qui ſequitur infra ſcriptus.

Ego J. tituli ſanctæ Ceciliæ Presbiter Cardinalis, auctoritate Apoſtolica, mihi in hac parte plene commiſſa, de vobis Domine C. quem Pater veſter Philippus, Dei gratia, Rex Franciæ illuſtris, ad id nominavit, & elegit, ſub lege conventionibus, pactiſve, ab eodem genitore veſtro ac vobis mihi ſanctiſſimi Patris, ac Domini, Domini Martini Divina Providentia, ſummi Pontificis, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ nomine, ſub forma præſcripta ſolemniter promiſſis prout quemque veſtrum contingunt, ad occupandum Regnum Aragonum & Comitatum Barchinoniæ provideo, & vos ad id faciendum ſingulariter deputato, in Terraconen. Civitate, ipſius Territorio, diſtrictibus, & pertinentiis memoratæ Romanæ, ac Terraconen. Eccleſiarum per omnia Jure ſalvo, cujuſmodi proviſionem & deputationem taliter à me factas, idem Carolus memorato Rege Franciæ genitore ſuo approbante, & in his expreſſe conſentiente acceptavit & recepit. Philippo Fratre ſuo primogenito præſente, & in his eidem Carolo congaudente, homagium autem & juramentum, prout in noſtris litteris continetur ab eodem Carolo eximiam & recipiam, cum ad ætatem, ad hoc aptam, pervenerit, quam implere creditur idem Carolus infra menſem à tempore confectionis præſentium numerandom.

In cujus rei Teſtimonium ſigillum meum duxi præſentibus appendendum.

Datum Anno prædicto Kalendas Martii Pontificatus noſtri Anno tertio.

ANNO 1288.

NICOLAUS QUARTUS, PONTIFEX CXCIII.

ANNO DOMINI MCCLXXXVIII.

VIde Compendium Vitæ in *Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Editionis Luxemb.* 1727. *fol.* 159.

I. Ex Arch. Angliæ Rimer Tom. 2. pag. 358.

Bulla Regi Angliæ directa, monitoria ut induceat ALFONSUM Regem Aragoniæ, quod intendat liberationi Caroli primo geniti Regis Siciliæ, quem carceri detinuit mancipatum: Anno 1288.

NICOLAUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto filio, Regi Angliæ illuſtri ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

AD liberationem cariſſimi in Chriſto filii noſtri Caroli primogeniti claræ memoriæ C. Regis Siciliæ, paternæ ſollicitudinis ſtudio intendentes, Nobilem virum Alphonſum, natum quondam Petri, olim Regis Aragonum, qui primogenitum ipſum detinet carceri mancipatum, per noſtras monemus Litteras ſpeciales, ut eundem primogenitum ſublato difficultatis obſtaculo plenæ reſtituat libertati.

Venerabilibus quoque fratribus noſtris B. Ravennat. & P. montis Regalis Archiepiſcopis, ac dilecto filio fratri Raynono de Viterbio, Ordinis Prædicatorum, ſedis Apoſtolicæ nunciis, per alias litteras noſtras injungimus, ut eundem Nobilem perſonaliter adeuntes, ei prædictas, quas ſibi, ſicut præmittitur, dirigimus litteras repræſentent, & ipſum, quod hujuſmodi apoſtolicis monitis & beneplacitis humiliter, & efficaciter acquieſcat, ſollicité inducendo.

Rogamus itaque celſitudinem Regiam & hortamur attentè, quatinus, pro noſtra & Apoſtolicæ ſedis reverentia eundem Alfonſum efficaciter & diligenter inducas, ut monitis & beneplacitis ſupra dictis humiliter & efficaciter acquieſcere non poſtponat; ita quod exinde Regiæ devotionis promptitudinem non immerito commendemus.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum Id. Martii Pontificatus noſtri Anno primo.

II. Ex Arch. Angl Rimer Tom. 2. pag. 358.

Pactis, ſive conditionibus pro liberatione Caroli Principis Salernitani conventis aſſenſum ſe præbere nullo modo denunciat: anno 1288.

NICOLAUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto filio, Regi Anglorum illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

DUdum ad procurandam liberationem cariſſimi in Chriſto filii noſtri Caroli, Primogeniti, claræ memoriæ. C. Regis Siciliæ, qui contra Deum & juſtitiam; contra fas & licitum carceralibus vinculis detinetur, pio & laudabili concepto propoſito Regalis benignitatis felicis recordationis, Honorium Papam, Prædeceſſorem noſtrum, dum adhuc viveret, per litteras & nuncios requiſivit, ut ad partes illas aliquos probos viros, ad procurandum unà tecum, liberationem hujuſmodi duceret transmittendos.

Qui, Regiæ requiſitionis inſtantiæ benignus annuens, dictumque proſequens uberi favore negotium, Venerabiles Fratres noſtros B. Ravennat. & P. Montis Regalis Archiepiſcopos, propter hoc ad partes ipſas, certis datis eis informationibus, deſtinavit.

Poſtmodum autem ad prædeceſſoris notitiam prælibati pervenit, quod nonnullis pacis tractatibus inter eundem Primogenitum & Alfonſum ac Jacobum, quondam Petri, olim Regis Aragon. filios, hactenus habitis dictus Alfonſus ſibi per Eccleſiæ Salſen. Præpoſitum intimavit, quod idem Jacobus & Conſtantia, mater ejus per certos nuncios duxerant requirendum, ut ipſe à compoſitione ſive concordia, pridem inter eum illoſque tractata, dum adhuc in Siciliæ partibus Primogenitus ipſe eſſet, recedere non deberet, quodque dictus Alfonſus intendebat omnino eorum in hac parte proſequi voluntatem.

Verumtamen procuraret, eoſque compelleret quod contenti exiſterent ut, abſque conditione, vel retentione aliqua, Siciliæ inſulam, cum Inſulis omnibus quæ ſibi adjacere noſcuntur, terramque totam infra Reg: Archiepiſcopatus limites conſiſtentem Tunitique tributum, Regi Siciliæ debitum eidem Jacobo & Hæredibus ſuis in perpetuum Primogenitus ipſe duceret concedenda.

Et quod inſuper procuraret & faceret, ut conceſſionem, ſeu donationem hujuſmodi Sedes Apoſtolica confirmaret, ac proceſſus contrà eundem Petrum, ſuper privatione Regni Aragon. & alios quoslibet contra præfatos Alfonſum, Jacobum & Conſtantiam, eorumque vaſſallos per ſedem ipſam habitos; nec non & conceſſionem de prædicto Aragon. Regno factam, totaliter revocaret.

Quodque præfatus Alfonſus adjecerat per Salſen. Præpoſitum ſupra dictum, quod nec per obſides, neque per ſecuritates illas, poterat dictus Primogenitus quomodolibet liberari, donec prædicta perducta exiſterent ad effectum.

Ac etiam eundem Jacobum & ipſius Primogeniti natam, ætate majorem, ac Primogenitum ejus, & Iſalandam, Alfonſi & Jacobi prædictorum ſororem, contingeret matrimonialiter copulari.

Et ut prædicta poſſent melius perfici efficaciuſque compleri, Treugæ, quæ Romanam Eccleſiam, & ejus valitores, ut Patriæ verbis utamur, includerent, inirentur à medietate menſis Maii, tunc venturi proximo, inchoandæ, ac ex tunc per biennium duraturæ; ita tamen quod idem Jacobus præfato Alfonſo in guerra qualibet poſſet auxilium impertiri.

Quare præfatus Prædeceſſor, præmiſſa diligenter attendens, eaque ferens, non indigne, moleſte, cum illa in derogationem grandem honoris Eccleſiæ, ac ejus, & ipſius Primogeniti Hæredumque ſuorum grave præjudicium opprobrium plurimum, & læſionem multiplicem redundarent, tractatum hujuſmodi, de fratrum ſuorum Conſilio reprobavit expreſſe: Et ſi forte de facto proceſſerat, caſſavit & penitus vacuavit, ipſum omnemque illi ſimilem præſumi ulterius diſtrictius inhibendo; & ſi quis ex tunc foret quoquomodo præſumptus, eum decrevit irritum & inanem, ac nullius exiſteret firmitatis.

Præfato verò Prædeceſſore naturæ debitum perſolvente, à nobis & fratribus noſtris, quorum nos tunc numerus includebat, per litteras ſpeciales & nuncias celſitudo Regia poſtulavit, ut pro liberatione Primogeniti ſupra dicti complenda, quæ prout ipſarum innuebat ſeries litterarum, ſub certis conditionibus, quarum nobis & fratribus ipſis certitudo non aderat, præventuta in proximo ſperabatur ad prorogationem Treuguarum, per cariſſimum in Chriſto filium noſtrum Philippum Regem Francorum Illuſtrem, cum Alfonſo faciendam prædicto, à Feſto Beati Michaelis, tunc proximo ſecuturo, uſque ad annum, opem daremus & operam efficacem.

Unde nos & iidem fratres noſtri gerentes potiſſime cordi negotium, & liberationem hujuſmodi, votis ferventibus cupientes, etiam ipſius ſollicitam & perſeverantem proſecutionem negotii, ſub certa forma ſollicitius & affectuoſius exhortantes, prædicto Regi Franciæ ſuper hoc, quamquam hujuſmodi nobis exiſterent conditiones incertæ, noſtras ſub certa forma litteras, de qua vidimus expedire negotium

per eoſdem nuntios ſuos, quos celer ter expediri curavimus, duximus dirigendas alus oi-liſlominis tibi, ſuper hoc ſubſequent., exnortatoriis litteris deſtinati.

Cumque poſtmodum ſupernæ diſpoſitionis arbitrio, ad Apoſtolicæ promoti fuiſſemus faſtigium dignitatis, cariſſima in Chriſto filia noſtra Maria conſors Primogeniti ſupra dicti, per dilectum filium nobilem Virum Ricardum de Nobilibus, ejus nuncium, à nobis, pro liberationis ejuſdem Primogeniti conſummando negotio, certum pecuniarum ſubſidium poſtulavit.

Ad noſtram nihilominus perducto notitiam, quod liberatio eadem ſub graviſſimis & duriſſimis pactis, & conſiderationibus variis & diverſis quorum nonnulla annotantur inferius, tractabatur; de quibus aliqua, ſi diligenter attenditur, & ſollicita meditatione penſatur, divinæ majeſtatis oculis odiſa, nonnulla injurioſa & periculoſa nimis Eccleſiæ, nonnulla plena diſpendiis & damnoſa valde Primogenito & Hæredibus ſupra dictis quædam non modicum, immo quamplurimum præjudicialia Regi Franciæ memorato, quædam fore impoſſibilia, quædam illicita pernicioſa exemplo, ac horrenda & abominanda fidelibus, prout ex eorum inſpectione plene colligitur dignoſcuntur.

Quare ſuper his cum fratribus noſtris exacta & matura perpenſaque deliberatione præhabita, prout tanti, & tam ardui negotii qualitas exigit, non vidimus, quantumcumque perſonam ipſius primogeniti diligamus, quantumcumque ſtatum bonum & proſperum exquiramus ipſius, ſuæque liberationis cupiamus effectum hujuſmodi pactis & conditionibus quomodolibet annuendum, cum dictus Primogenitus libertati taliter reſtitutus, gravioribus quodammodo ligatus vinculis, & ſtatui duriori ſubjectus, ejuſque filii multimodis expoſiti caſibus viderentur. Et Eccleſia etiam quibuſdam validis redderetur circumplexa funiculis, & majoris oneris ſarcina prægravata.

Prædictam conſortem rogantes attentius & hortantes, ut profundæ conſiderationis indagine præmiſſa diſcutiens, & infra clauſtra pectoris ſedula & attenta meditatione revolvens, advertens quoque ſollicitè ſincerum & benevolum, quem in hac Eccleſia eadem gerit affectum, patienter ſuſtineat, & ſubmantis humilitate comportet, ſi pacta & conditiones hujuſmodi non duximus admittenda; nam ſi pecuniarum duntaxat ſubſidium ad liberationem ejuſdem primogeniti exiſteret opportunum, gratioſam ſatis & favorabilem ſe prædicta Eccleſia exhiberet.

Porro cariſſime fili, non indigne mirari poſſemus quod tractatus hujuſmodi ſeriem, quæ non erat procul dubio velanda ſilentio, nobis & fratribus noſtris cum de numero, ſicut præmittitur eſſemus, ipſorum, non duxit ſollicitando Regia intimandam; quodque tam gravibus pactis & conditionibus Regius animus acquievit; nam, & ſi præfati primogeniti liberatio, ſub decentibus, licitis, poſſibilibus, & honeſtis conditionibus, ſine pactis, grata nobis exiſteret, prædictis tamen pactis ſeu conſimilibus nullatenus præberemus aſſenſum.

Ea verò, quæ de pactis & conditionibus ipſis præſentibus inſeri fecimus, hæc ſunt.

Ponentur in poſſe Alphonſi nati quondam Petri olim Regis Aragonum, pro obſidibus, tres filii cariſſimi in Chriſto filii noſtri, Caroli primogeniti, claræ memoriæ, C. Regis Siciliæ, & cariſſimæ in Chriſto filiæ noſtræ Mariæ conſortis ejus, duos ſcilicet majores poſt primogenitum ante liberationem ſuam, infra decem menſes, & pro ſecuritate ipſius primogeniti ponatur etiam in poſſe dicti Alſonſi, ſimul cum aliis natis poſt primogenitum, & alius filius prædictorum Caroli & Conſortis, qui eſt in provincia ante ſui liberationem.

Item ponantur in poſſe præfati Alſonſi & hæredum ſuorum, ante ipſius Caroli primogeniti liberationem quinquaginta millia marcarum argenti, ſcilicet triginta millia marcarum in pecunia auro & argento, & viginti millia marcarum in ſecuritate; quam ſecuritatem viginti millium marcarum debet facere illuſtris Rex Angliæ Alphonſo prædicto & ſuis hæredibus; de qua idem Alphonſus & hæredes ſui ſint pacati ſub tali conditione quod, niſi infra dictos decem menſes, poſitus fuerit primogenitus Caroli & Conſortis prædictorum, in pleno poſſe memorati Alſonſi & hæredum ſuorum, ex tunc dicta pœna ſit applicata eidem Alſonſo, vel hæredibus pro pœna & tertius filius, datus pro primogenito, ſit incurſus eidem Alſonſo, vel hæredibus ſuis, ſalvis eidem vita & membris; ſi verò prædicta completa fuerint, infra dictos decem menſes, reſtituatur filius datus pro primogenito, & quantitas, & ſecuritas data ratione dictæ quantitatis ſit abſoluta.

Item, debet ponere præfatus Carolus primogenitus, ante ſui liberationem, in poſſe ipſius Alſonſi, & hæredum ſuorum, obſides primogenitos Baronum & magnatum, militum, Civium, & Burgenſium Provinciæ, uſque ad numerum quadraginta, illos, ſcilicet, quos idem Alſonſus, vel ejus hæredes elegerint, de quibus magis ſibi placuerit: vel ſaltem, de illorum obſidum Provinciæ numero medietas tradatur, una cum filiis dicti Caroli, Alſonſo præfato; vel hæredibus ſuis ante liberationem ejuſdem Caroli, & alia medietas infra tres menſes poſt liberationem ſuam de qua traditione medietas obſidum facienda, infra tres prædictos menſes, detur dicto Alphonſo vel hæredibus ſuis firma ſecuritas de qua ipſe ſit contentus, & ſi aliqui fuerint ex ipſis Baronibus & Magnatibus, qui filios non haberent perſonæ ipſorum ponantur in hoſtagiis, in poſſe dicti Alſonſi vel hæredum ſuorum, vel pro perſonis, poſſint dare totidem de proximioribus ſuis, qui ſufficientes ad hoc fuerint ad cognitionem ipſius Alſonſi vel hæredum ſuorum.

Et quod dictus Carolus faciat fieri homagium, cum juramento, dicto Alſonſo, vel ejus Procuratori, per Caſtellanos Caſtrorum ejuſdem Caroli in Provincia, quod niſi pacem fecerit dicto Alſonſo, & Jacobo fratri ejus, & hæredibus ipſorum, pro ſe & Romana Eccleſia, & illuſtribus . . . ; . . Franciæ & Carolo Aragoniæ Regibus, de qua idem Alſonſus ſit contentus, vel hæredes ſui, vel niſi ad carcerem ipſius vel hæredum ſuorum redierit infra tres annos, quod attendant cum Caſtris & obediant eidem Alſonſo & hæredibus ſuis, ut Domino: & terra provinciæ ſit totaliter ipſius Alphonſi & hæredum ſuorum in perpetuum, jure hæreditario, & ipſi Caſtellani non tradant dicta Caſtra prædicto Carolo primogenito, nec alicui alii, niſi dicto Alſonſo, vel hæredibus ſuis vel cui, ſeu quibus idem Alſonſus vel hæredes ſui mandaverint, ubi dictus Carolus primogenitus non compleverit prædicta, nec ipſe Carolus poſſit eis dicta Caſtra auferre.

Et ſi contigerit aliquis ex illis Caſtellanis mori, dictus Carolus primogenitus non poſſit, loco ipſorum defunctorum, aliquem vel aliquos Caſtellanos ſubſtituere, niſi de conſanguineis proximioribus dictorum obſidum.

Et ipſi ſubſtituti faciant homagium cum ſacramento ipſi Alphonſo & hæredibus ſuis, juxta formam ſub qua defuncti ipſi eidem Alphonſo dictum juramentum & homagium præſtiterunt,

& ipſa Caſtra commendentur & tradantur, ante liberationem ipſius Caroli primogeniti conſanguineis proximioribus ipſorum obſidum.

Et nihilominus, pro prædictis omnibus & ſingulis, ſyndici Civitatum & Villarum, nomine ſuo, & Univerſitatum ſuarum, Barones autem & milites per ſe faciant juramentum, & obligent ſe, cum publicis inſtrumentis, eidem Alfonſo, vel ſuis hæredibus, vel ejus Procuratori, ante liberationem Caroli primogeniti memorati, quod attendant & obediant ei, ut Domino, vel ejus hæredibus, niſi dictus Carolus primogenitus, vel ita compleverit, vel ad ipſius Alfonſi carcerem redierit, vel hæredum ſuorum, infra prædictum terminum, abſolvat eos cum publico inſtrumento, ſuo ſigillo ſigillato, à naturalitate, & fidelitate, & Dominio, quibus ſibi tenentur.

Item, ante deliberationem ipſius Caroli primogeniti, debent prorogari & firmari treugæ, quæ ſunt hodie inter Regem Francorum illuſtrem & eundem Alfonſum, eodem modo quo præſentes treugæ datæ & firmatæ ſunt, à Feſto ſancti Michaelis, proximo venturi, uſque ad annum completum, & quod dictus Carolus primogenitus faciat dari treugas per annum prædictum completum, de tota Provincia dicto Alfonſo, vel Jacobo fratri ſuo, & eorum hæredum, de omnibus quæ hodie tenent.

Item, dictus Carolus primogenitus, poſt liberationem ſuam, debet procurare & facere quod, infra prorogationem prædictarum treugarum, ipſe & Eccleſia Romana, & præfati Franciæ & Aragoniæ Reges pro ſe, & Valitoribus ſuis, dabunt treugas prædictas memorato Alfonſo & Jacobo fratri ſuo, & hæredibus ipſorum, ac etiam valitoribus eorumdem de omnibus quæ dicti Alphonſus & Jacobus, & hæredes ipſorum tenebunt.

De qua dabuntur treugæ dictorum trium annorum à die deliberationis ſuæ uſque ad tres annos completos, & ultra per ſex menſes, ſi dictus Carolus primogenitus, in fine dictorum trium annorum, non redierit ad carcerem Alfonſi prædicti, vel hæredum ipſius, quod niſi faceret & compleret, & fieri faceret, & compleri, vel niſi ad carcerem dicti Alfonſi, vel hæredum ſuorum redierit infra prorogationem prædictarum treugarum unius anni, hoſtagia omnia, per ipſum Carolum Primogenitum data, & terra Provinciæ, & quantitas quinquaginta millium marcarum argenti, pro ſecuritate Eccleſiæ Romanæ facienda, aſſignata ſint incurſa in poſſe Alfonſi prædicti, vel hæredum ipſius, ad faciendum de eis ſuas liberas voluntates, ſalvis obſidibus vita, & membris, & quod dictus Alfonſus debet, pro ſe, & Jacobo fratre ſuo, & nihilominus dari faciat ab eodem Jacobo treugas omnibus prædictis, à quibus treugas recipient; & eo modo quo ſibi dabuntur.

Item, dictus Carolus primogenitus infra annum unum poſt deliberationem ſuam, procurabit & faciet fieri quod Eccleſia Romana firmet & aſſecuret idoneè quod, niſi dictus Carolus primogenitus faciat pacem eidem Alfonſo & Jacobo fratri ſuo, de qua ſint contenti iidem Alfonſus & ejus hæredes, vel niſi redierit ad carcerem ipſius Alfonſi, infra tres annos, poſt liberationem ſuam, & quod Eccleſia non faciat guerram Alfonſo prædicto, vel Jacobo fratri ſuo, vel hæredibus eorumdem, nec terris quas hodie tenent & poſſident, nec juvabit prænominatum Carolum primogenitum, nec nocebit eidem Alfonſo, nec Jacobo fratri ſuo, nec hæredibus eorumdem, nec Jacobo fratri ſuo, nec hæredibus eorumdem, nec terris quas hodie poſſident ex aliqua cauſa, & ſi iſtam ſecuritatem non procuraverit nec fieri fecerit, infra unum annum poſt deliberationem ſuam, ut præmittitur, admittat quinquaginta millia marcarum argenti, quæ applicentur eidem Alfonſo & hæredibus ſuis: quam quidem pecuniam aſſecuret per Regem Anglorum illuſtrem, ante ſui liberationem, in poſſe ipſius Alfonſi & hæredum ſuorum, ſub ſecuritate, de qua idem Alfonſus & hæredes ejus ſint contenti; ſalvo quod ſi infra dictos tres annos pacem fecerit eidem Alfonſo, & Jacobo, & hæredibus ſuis de qua idem Alfonſus, & ejus hæredes pacati exiſtant, vel ad carcerem ſæpe dicti Alfonſi, vel hæredum ſuorum redierit, dicta ſecuritas, ratione præfatæ pœnæ, ſit abſoluta, & ipſe Carolus primogenitus abſolutus à pœnæ incurſione prædictæ.

Item, ſi præfatus Carolus primogenitus, infra tres dictos annos, pacem non fecerit præfatis Alfonſo & Jacobo fratri ſuo, & hæredibus ſuis, pro ſe & Eccleſia Romana, & præfatis Franciæ & Aragoniæ Regibus, de qua dicti Alfonſus & ejus hæredes pacati exiſtant, vel niſi redierit ad carcerem ejuſdem Alfonſi vel hæredum ipſius, hoſtagia omnia, per ipſum Carolum primogenitum data, & terra provinciæ ſint incurſa in poſſe dictorum Alfonſi vel hæredum ipſius ad faciendum de eis ſuas liberas voluntates, ſalvis ipſis obſidibus vita, & membris; & ſalvo quod, ſi contingeret ipſum Carolum primogenitum mori, infra dictos tres annos, & occaſione ipſius mortis ſupervenientis non poſſet pacem facere, ut prædicitur, hoſtagia per ipſum data, & Terra Provinciæ non ſint incurſa in poſſe dictorum Alfonſi, & hæredum ipſius, ſed dicti Obſides remaneant, & ſint ſub obligatione ſua, & ejus dominio tam diu, donec ipſum negotium per pacem, de qua præfati Alfonſus & hæredes ſui pacati exiſtant, fuerit conſummatum; ſalvis eiſdem obſidibus vita & membris, & quantumcumque differatur pacis perfectio, fiet reſtitutio de hoſtagiis poſt pacis perfectionem.

Item, præfatus Alfonſus aſſecuret, per jam dictum Regem Anglorum, quod compleat ſæpefato Carolo primogenito, & ejus hæredibus, omnia quæ ſibi promittit, prædicto tamen Carolo primogenito complente, etiam dicto Alfonſo & ſuis hæredibus, quæ ſibi in ſua deliberatione promittit.

Item, ſæpefatus Carolus primogenitus promittet, cum juramento, corporaliter præſtando, prædictis Alfonſo & ejus hæredibus, ante ſui liberationem, & etiam poſt quam fuerit cum Rege Anglorum prædicto, infra triduum, quod faciet pacem eidem Alfonſo, & Jacobo fratri ejus, ac hæredibus eorumdem, pro ſe & Romana Eccleſia, nec non & Franciæ & Carolo Aragoniæ Regibus memoratis, de qua dicti Alfonſus & hæredes ipſius ſint pacati, vel redibit ad carcerem dicti Alfonſi, vel hæredum ſuorum, infra triennium poſt liberationem ſuam; & quod infra ſpatium ejuſdem triennii nihil parti contrarium procurabit, neque per ſe alium neque aut tractando de prædictorum Alfonſi & Jacobi, vel hæredum ipſorum incommodo, quantum ad perſonas, & bona & terras, & alia, quæ ipſi tenebunt & poſſidebunt tempore liberationis Caroli primogeniti ſupra dicti, aut moleſtias, per ſe vel per alios inferendo aut conſpirationes aliquas contra eos vel eorum aliquem faciendo aut fieri permittendo, ubi ipſe per ſe vel alium machinamenta hujuſmodi poterit impedire.

Item dictus Carolus Primogenitus promittet, & jurabit, ante ſui liberationem, quod complebit, & fieri faciet, terminis in hoc ſcripto

ANNO 1288.

contentis, omnia quæ ſuperius ſunt expreſſa, & quod juramenta, & omnia pacta, in præſenti ſcripti annotatione contenta, renovabit infra triduum poſtquam fuerit cum Rege Anglorum illuſtri, quod, ſi non faceret, ſit infamis & perjurus, & nunquam honore Regio potiatur, vel Regio nomine nominetur.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum, Id: Martii, Pontificatus noſtri Anno primo.

III. Ex Arch. Ang. Rimer. Tom. 2. pag. 365.

Bulla Regi rogatoria, quod, ejus miniſterio, Carolus Princeps Salernitanus, plenariæ libertati reſtituatur: anno 1288.

NICOLAUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto filio Regi Angliæ illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

A Regali memoria non credimus excidiſſe, quod felicis recordationis, Honorio Papæ prædeceſſori noſtro varia pacta & conditiones, dudum tractato ut dicebatur, & inita ſuper liberatione dilecti filii, nobilis viri, Caroli primogeniti, claræ memoriæ, Caroli Regis Siciliæ, præſentata fuerunt.

Quibus idem Prædeceſſor recenſitis plenius & inſpectis, & comperto denique quod illa in derogationem grandem Honoris Eccleſiæ Romanæ, ac ejus & ipſius primogeniti, hæredumque ſuorum grave præjudicium multum opprobrium & læſionem multiplicem redundabant, pacta & conditiones prædicta, de fratrum ſuorum Conſilio, reprobavit expreſſe.

Cumque poſtmodum, per ejusdem Prædeceſſoris obitum, Apoſtolica ſede vacante, quædam ex præmiſſis pactis, & conditionibus, ac nonnulla alia collegio ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium præſentata & oblata fuiſſent, prædictum Collegium, deliberatione ſuper ipſis inter ſe habita diligenti, ea ut pote memoratæ Eccleſiæ ac primogeniti, & hæredum ejus prædictorum, honori contraria, nullatenus admittere voluerunt, nosque demum, ad apicem ſummi Apoſtolatus, divinâ diſpoſitione aſſumpti eadem pacta & conditiones, quæ dicto Collegio præſentata fuerunt ſuper liberatione præfati primogeniti, noſtris auribus intimata, non duximus, ex juſtis cauſis, quas tibi ſcripſiſſe recolimus admittenda.

Veruntamen, quia ipſius Caroli detentio nobis admodum eſt moleſta ejuſque afflictio graviter nos perturbat, nec mirum, cum ipſum, ut pote ipſius Eccleſiæ peculiarem filium, inter privatæ dilectionis contineamus amplexus ejusque libertatem, quantum cum Deo poſſumus, ferventer quæramus, & liberationem ferventiùs affectamus.

Celſitudinem Regiam attente rogamus & hortamus in Domino Jeſu Chriſto, quatinùs, cum pro tractanda liberatione dicti primogeniti varios ſumptus ſuſtinueris, ut intelleximus, & labores à proſecutione hujuſmodi negotii non deſiſtas, ſed per honeſtos modos & licitos & etiam honori Eccleſiæ congruos, ut effectum conſequatur optatum, interponas ſollicitè ac efficaciter partes tuas, ita quod, tuo miniſterio, idem primogenitus faciente qui poteſt, reſtitui valeat plenariæ libertati.

Datum Reat. ſeptimo Calendas Junii, Pontificatus noſtri Anno primo.

ANNO 1289.

IV. Ex Arch. Angl Rimer. Tom. 2 pag. 427.

De Tranſlatione Abbatiæ de Aberconwey, & de validitate Bullarum à Pontifice nondum benedicto, & conſecrato confectarum, ac electi nomen nullatenus exprimentium Anno 1289.

NICOLAUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei dilectis filiis Abbati & Conventui Monaſterii de Aberconewete in Vuallia, Ceſtertienſis Ordinis, Bangarenſis Diœceſis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

EX parte cariſſimi in Chriſto filii noſtri Edvardi Regis Angliæ illuſtris, fuit propoſitum coram nobis, quod felicis recordationis, Honorius Papa, Prædeceſſor noſter, ante conſecrationem, & benedictionem ſuam, intellecto, quod Monaſterium veſtrum ob certas cauſas rationabiles in loco, ubi tunc erat non poterat commodè remanere. Præfatus Prædeceſſor nondum benedictus, & conſecratus ad devotam ipſius Regis ſupplicationis inſtantiam, transferendi præfatum monaſterium de præmiſſo loco ad locum, in quo nunc ſitum eſſe dignoſcitur, per litteras ſuas bullatas bulla ſua, quæ nomen ſuum nondum exprimebat, vobis conceſſit liberam facultatem: ſicque vos litterarum ipſarum auctoritate, ſicut aſſeritis, de priori loco præfatum monaſterium tranſtuliſtis. Licet igitur quoad hujusmodi actum ſeu gratiam, eædem litteræ, ſic bullatæ plenam, immo pleniſſimam in ſe habeant poteſtatem, maximè cum ſedes Apoſtolica, ante conſecrationem & benedictionem Electi in ſummum Pontificem, cum defectiva bulla, Electi nomen nullatenus exprimente, bullare litteras ſuas conſueverit ab antiquo.

Ut tamen de mentibus rudium error omnis totaliter evellatur, veſtris & ipſius Regis devotis ſupplicationibus inclinati, quod per easdem litteras ſuper hoc factum eſt ratum & firmum habentes id, prout tenemur auctoritate Apoſtolica approbamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus; nihilominus declarantes ſeu decernentes hujuſmodi tranſlationem dicti monaſterii, eandem vim eundemque vigorem habere, ac ſi per litteras dicti Prædeceſſoris, integra bulla bullatas alias tamen legitimè facta eſſet.

Nulli ergo &c. Datum Reatæ 12. Calendas Septembris Pontificatus noſtri Anno ſecundo.

V. Ex Ang. Archiv. Rimer Tom. 2. pag. 475.

Edicit quomodo decima Angliæ Regi conceſſa colligi debeat, & à quibus, & per quas perſonas: Anno 1290.

NICOLAUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto Filio Eduardo Regi Angliæ illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

NUper tibi, per alias noſtras litteras, decimam Eccleſiaſticorum Proventuum Regnorum Angliæ & Scotiæ, ac Terrarum Hiberniæ, & Walliæ ſub certis formis & modis, duximus concedendam.

Tecum tamen præcipuè, non in tenebris ſed in luce ambulare volentes nolumus te latere, quod noſtræ intentionis exiſtit, ut Collectores, ſeu ſuperintendentes ejusdem decimæ colligendæ deputandi, à nobis declarationes

obſer-

obſervent, quæ à collectoribus ſen ſuperintendentibus collectæ decimæ ſex annorum, impoſitæ à fælicis tecordatiouis Gregorio Papa decimo Prædeceſſore noſtro in Concilio Lugdunenſi, hactenus ſunt ſervatæ, ſeu ab Apoſtolica ſide, iu prædictis Regnis & Terris mandatæ ſervari præſentibus annotatas, quæ tales ſunt.

De redditibus & proventibus leproſiarum domorum Dei & hoſpitalium pauperum qui in uſus lepruſorum, infirmorum & pauperum convertuutur decima non ſolvetur.

Mouiales etiam, aliæque regulares perſonæ, quarum tedditus & provenrus Eccleſiaſtici adeo ſuut tenues & exiles, quod de illis ſuſtentari non poſſunt, ſed pro habenda vitæ ſuæ ſuſtentatione neceſſe habent publicè mendicare, & eleemoſinas publicè petere dictam decimam oon perſolvaut.

Seculares quoque Clerici quorum Eccleſiaſtici tedditus & proventus annui ſummam ſex marcarum argenti noo excedunt, eandem decimam non præſtabunt.

Si verò una perſona plura habeat beneficia quorum nullum per ſe acceptum dictam ſummam ſex marcarum annuatim attingat, ſimul tameo collecta in annuis proveutibus ſummam memoratam excedat, quotquot, vel quantumcumque modica fuerint, de omnibus & ſingulis decima perſolvetur.

Sed non ſolum ſolvetur de Pitantiis monachorum, ſimiliter de ipſis, quæ à Chriſti fidelibus relinquuntur Eccleſiis; ut ex eis perpetui emantur redditus.

Item de eaenniis, Prælatis & aliis Perſonis Eccleſiaſticis liberaliter factis, decima non ſolvetur.

Declaramus autem quod his, qui vendunt proventus beneficiorum ſuorum, quæ perſonalem reſidentiam non requirunt, ſolvent decimam pro ſolo pretio quod recipietur de eiſdem; dum tamen circa hoc in fraudem decimæ nihil omnino agatur.

Sed Eccleſiaſtica perſona, quæ in Eccleſia ſua, ſeu beneficio, quod reſidentiam perſonalem requirit, non reſederit, ſed faciat in eodem per firmarium vel vicarium deſerviri, deputando ipſi Vicario, vel firmario certam ſuorum proventuum potiionem, non deducet partem Vicarii ſeu firmarii, ſed de oniverſis ipſius Eccleſiæ vel Beneficii proventibus decimam exhibebit.

Declaramus etiam quod de Silvis ſeu nemoribus quæ non conſueverunt vendi, nihil ſolvetur, niſi fortè aliquid de illis venditum fuerit durante decima: & tunc extimabitur quantum valere debeat annui redditus pars vendita ſecundum aſſiſiam quæ conſuevit fieri de nemoribus, in partibus illis, in quibus nemus venditum ſitum fuerit; & de ſola extimatione decima perſolvetur, & niſi de eo quod perciperetur de dictis ſilvis, ſeu nemoribus, quæ vendi non conſueverunt, oec fortè vendeutur durante decima ex venditione paſcuagii, ſeu herbagii, ſeu alterius conſimilis proventus eorumdem nemorum, & ſilvarum; & ſi nou vendantur hujuſmodi paſquagia, herbagia & ſimilia non ſolvetur decima de iis; ita tamen quod in fraudem decimæ nihil circa hoc attentetur.

Idemque de paſcuis, herbagiis & conſimilibus obventionibus ſilvarum cæduarum volumus obſervari.

De ſtagnis & piſcariis, ſi vendantur de pretio decimæ ſic ſolvetor, videlicet, quod fiet collatio de numero annorum quibus ante venditionem ultimam, vendita non fuerint ad quantitatem pretii ex ipſa ultima venditione tecepti, ut pretio diviſo in partes, ſecundum annnorum numerum, durante decima, ſolvetur decima ipſa de tot partibus pretii ex ipſa venditione tecepti quot fuerint anni prædicti.

Ut, ſi forte ſunt quioqoe anni elapſi, ex quo fuerat ſtagnum venditum, & nunc vendatur pro centum marcis, fient de pretio quinque partes, & pro tribus annis quibus durabit decima, ſolvetur ipſa decima de tribus partibus pretii tantom, videlicet, de ſexaginta marcis; & ſic multiplicabuntur, & minuentur partes pretii, prout plures vel pauciores fuerint dicti anni.

De venationibus autem & piſcariis Fluminum & Lacuum, ſi vendantur, & Sylvis cæduis, idem quod de ſtagnis fiet.

De piſcibus ſtagnorum vel beſtiis garenarum quos pro uſu, vel eſu ſuo capi, & ſic conſumi, vel ſine fraude donari contigerit, decima non ſolvetur.

Et, quia nonnulli obtinent à monaſteriis & Eccleſiis Prioratus, Grangias domos, redditus, penſiones, & cenſus, in ſolvenda de iis decima credimus diſtinguendum, videlicet, an talia in beneficium habeantur; An ex contractu? An ex mera gratia? Et ao pro mercede laboris vel obſequii.

Et quidem obtinentes talia in beneficium & etiam ex mera gratia, ſive hoc ſit conceſſum per Sedem Apoſtolicam, ſive per ipſorum monaſteriorum vel Eccleſiarum perſonas, de illorum proventibus ſolvent decimam.

Cum autem obtinentur talia ex contractu, puta ad penſionem, vel firmam annuam, in qua non eſt facta gratia obtinenti, ſed in hoc uterque contrahenoum ſtuduit conditionem ſuam facere meliorem, perceptores penſionis vel firmæ de ipſa penſione, vel firma decimam exhibebunt.

Si autem, quis ante vel poſt conceſſionem hujuſmodi decimæ, ad vitam propriam emit proventus Prioratus, vel aliorum prædictorum, pro aliqua pecuniæ quantitate, ita quod in hoc ei ſcienter gratia non eſt facta: Conſiderabitur quantum extimatione communi valeant annui proventus Ptioratus Grangiæ, domus, terrarum, ſeu redditum hujuſmodi, & ſecundum hoc ab illis quorum eſt horum proprietas, qui inde pretium pro futuro tempore receperunt per tres annos decima exigetur.

Si autem in iis gratia facta ſit obtinentibus, quia ſcienter pro minori pretio, quàm valeant, ſunt talia vendita vel locata: ipſi obtinentes & non monaſterium vel Eccleſia, de illo, in quo gratia facta eſt ipſis, & de reliquo, illi, quorum eſt proprietas, decimam exhibebuut.

Si autem perſonis aliquibus pro juſta mercede, ſeu remuneratione laboris vel obſequii, præſtiti vel præſtandi, talia conceſſa ſunt: ii, qoorum eſt illorum proprietas, in decimatione proventuum ſuorum etiam horum proventus merito numerabunt, & de illis, ſicut de aliis, quos pro certis ſuis utilitatibus expendunt, decimam exhibebunt.

Quod ſi hæc per illos, qui ea obtinent, ritè in alios ſuut tranſlata, quia res tranſit cum onere ſuo, etiam circa illos quæ prædiximus ſervabuntur.

Nec dedocentur expenſæ, quæ pro monachis, qui in talibus Prioratibus Grangiis, ſeu domibus in beneficium, ſeu ex mera gratia conceſſis, ea parte teneri debent fieri dignoſcuntur: expenſæ autem illorum monachorum vel perſonarum, qui teneri debent ex pacto, in prioratibus, grangiis, ſeu domibus, ad juſtam firmam vel penſionem conceſſis, ſive determinatæ fuerint, ſive non extimabuntur ex

ti-

ANNO 1290.

timatione communi, & talem extimationem Monaſterium vel Eccleſia, cujus illorum eſt proprietas, cum ſuis Proventibus decimabit.

Prælati de procurationibus, quas in victualibus percipiunt, decimam non perſolvant; Sed qui eas præſtant hujuſmodi victualia, in decimatione ſuorum proventuum, & redditIuum numerabunt & ſolvent decimam de eiſdem.

De illa autem procurationibus, quas Prælati in pecunia numerata rite percipiunt ab antiquo, & quas percipient etiamſi non viſitarent, decimam præſtare tenentur.

Prælatus autem, qui procurationem, quam ſine viſitatione potuit de jure percipere in pecunia numerata, remittit alicui Eccleſiæ, quia remittit quod ſibi debetur, & de quo ſolviſſet decimam ſi recepiſſet illud, tenetur ex tali procuratione decimam exhibere.

Si verò procurationem quam tantum in victualibus licet percipi, fortaſſe remittat perſona Eccleſiaſtica, cui remiſſio facta eſt hujuſmodi, victualia cum aliis ſuis proventibus, cum ſolvet decimam, extimabit, cum etiam, ſi non eſſet remiſſa, hoc facere teneretur.

In ſolvendo decimam ſupra dictam ſolæ expenſæ neceſſariæ, quæ fiunt in re ex qua fructus percipiuntur, arando, & colendo, ac colligendo fructus, ſine quibus non poſſunt ipſi fructus percipi, deducentur.

Expenſæ autem, quæ fiunt in Caſtrorum Cuſtodibus, cum ſint extra rem, vel etiam in ædificiis conſtruendis vel conſervandis, nullatenus deducentur.

Sic nec illæ, quæ pro villis tuendis fierent in guerris, ſeu etiam calvacatis.

De iis quoque, quæ conſiſtunt in jurisdictione, mero Imperio, Regalibus, atque ſimilibus, ſolvetur decima: deductis moderatis ſolariis, quæ ante conceſſionem decimæ, conſueverunt perſolvi Judicibus Officialibus conſimilibusque perſonis, ſine quibus jurisdictio, & cætera ſimilia nequeunt exerceri, ita tamen quod in fraudem decimæ nihil circa hoc aliquatenus attentetur.

Sed expenſæ Officialium, Judicum, & conſimilium perſonarum, factæ in veſtribus ſive victualibus, minime deducentur, ſicut nec aliæ expenſæ ſimiles, factæ circa aliam familiam Prælatorum.

Ratione autem æris alieni, quo perſona, ſolvens decimam, obligata conſiſtit, nihil de decima minuetur, etiamſi certæ res Eccleſiaſticæ, propter hoc, à quocumque fuerint ſpecialiter obligatæ.

Item de furnis & molendinis decima præſtabitur.

Solvetur autem decima de oblationibus, ſive fiant pro benedictione nubentium ſive pro exequiis mortuorum.

Nec non de proventibus ſigillorum Prælatorum, & de emendis quæ ab excommunicatis recipiuntur.

De legatis quoque, ſibi & aliis perſonis Eccleſiaſticis, non perſonarum ſed Eccleſiarum vel Officiorum ratione, relictis, decima perſolvetur.

Pro decima ſupradicta non exigetur pecunia, niſi illa quæ communiter curret de mandato Domini terræ, cujus eſt moneta in locis, in quibus conſiſtent fructus & redditus, unde decima perſolvetur, nec aliqui pecuniam cambire cogentur eandem.

Si ex probabilibus ſeu veriſimilibus præſumptionibus apparuerit aliquem, penſatis ejus proventibus, minus debito notabiliter de decima perſolviſſe, ita quod ſuper hoc meritò ſuſpectus debeat reputari ex officio noſtro per viros idoneos, deputandos à nobis, faciemus inquiri ab illis, qui ſuper hoc ſcire valeant, veritatem, videlicet de Conſilio Diœceſani Epiſcopi, vel aliquo deputando ab ipſo, ſi ſit ejus ſubditus, & non aliter, ſi Epiſcopus ipſe, vel deputatus ab eo commodè poſſit haberi, & nunc demum & non prius ille, cujus proventus fuerint taliter extimati, pro eo quod minus ſolveret, etiam nominatim excommunicabitur, ſi ejus contumacia exegerit, & viſum fuerit expedire.

Epiſcopi autem & Abbates cæteræque perſonæ Eccleſiaſticæ honorabiles non ſuſpectæ, propriæ conſcientiæ relinquentur, ita quod ſufficiat quoad tales excommunicationis ſententia, quæ in nullo modo ſolventes, vel ſcienter minus ſolventes, & adhibentes fraudem, vel malitiam circa ipſius decimæ ſolutionem, generaliter proferetur.

Super his autem fiet compulſio, per Cenſuram Eccleſiaſticam, prout nobis, & illis, quibus hoc duxerimus committendum, viſum fuerit expedire.

Proferetur autem, ſi expediens viſum fuerit excommunicatio generaliter, vel ſpecialiter in eos, qui contra ſolutionem decimæ, vel ſuorum extimationem proventuum, cum fuerit facienda, fraudem, vel malitiam ſcienter duxerint adhibendam.

Nullus autem non ſolventium compelletur per ſecularis violentiam poteſtatis, niſi ipſius, non ſolventis contumacia vel rebellio talis aut tanta fuerit, quod meritò contra ipſum, ſicut fieret in aliis caſibus, ſeu negotiis propter Eccleſiaſticæ cenſuræ contemptum invocari debeat auxilium brachii ſecularis.

Fiet autem ſolutio decimæ, non in ipſis rebus, quæ percipiuntur de proventibus, ſed in pecunia numerata.

Solvetur autem decima illis perſonis, quas ad hoc contigerit deputari.

Rector Parochialis Eccleſiæ qui, urgente neceſſitate curæ Eccleſiæ ſuæ, puta quia ipſe, reſidendo perſonaliter in eadem, per ſe non ſufficit ipſi curæ, propter multitudinem parochianorum, vel diffuſionem Parochiæ ſuæ, ſed neceſſe habet unum, vel duos, ſeu plures capellanos conducere, & eis, præter victum ſalarium conſtituere: Salarium hujuſmodi poterit in decimæ ſolutione deducere; ſed ratione victus Capellanorum ipſorum aliquid non deducet.

Quod, ſi in diverſis Civitatibus ſeu Diœceſibus diverſa beneficia obtineat, quis de unoquoque beneficio in Civitate vel Diœceſi, in qua illud fuerit decima perſolvetur.

De redditibus autem Eccleſiaſticis deputatis ad fabricam Eccleſiarum, decima ſolvetur.

De eleemoſinis verò ſeu oblationibus, datis ad opus fabricæ, maximè de his oblationibus quæ in Civitatibus, & aliquibus Caſtris & locis prædictorum Regnorum & Terrarum in certis feſtivitatibus, in candelis, & cereis, & aliis, conſueverunt dari, & offerri, ad opus fabricæ deputatis, decima non ſolvetur.

Similiter nec de illis oblationibus, quæ colliguntur interdum per laicos, qui collectores conſortiales dicuntur, & interdum per Clericos, & quæ ad opus Conſortii offeruntur, ut inde luminaria in Eccleſia, cruces & calices fiant & reparentur, & etiam ut ex illis pauperibus ſubveniatur, & ſepeliantur corpora pauperum defunctorum.

Prælati autem & Clerici exules, cujuſcumque conditionis aut dignitatis exiſtant, de ſuis proventibus Eccleſiaſticis decimam exhibebunt.

Illæ quoque perſonæ quæ fiunt pro foſſatis, & alias etiam pro terris beneficandis, ut uberiores fructus producant: & illæ quæ fiunt in conſervandis, & reparandis ædificiis molendi-

norum-

norum, domorum, ſeu apothecarum, & ſimilium, ex qoibus fructus & Penſiones percipiuntur, & niſi reparentur, fructus ex eis percipi ooo valerent, de decima hujusmodi nomine deducentur, nec etiam illæ quæ fiunt pro cuſtodia caſtrorum quamvis fiant in hoc majores ſolito.

Inſuper de oblationibus minutiſſimis, quas percipiuot Eccleſiaſticæ perſonæ ratione Eccleſiarum ſuarum, pro ſepulturis & dandis pœnitentiis, decima perſolvetur.

Et quia non occurrit nobis quin cotidianæ diſtributiones proventus Eccleſiaſtici ſint cenſendæ, oos cum fælicis recordationis, Clemente Papa Prædeceſſore noſtro, qui de illis decimam, per eum ſimili ſubſidio deputatam, debere ſolvi declaravit & voluit, ſentientes, de diſtributionibus, quæ dantur in horis Canonicis, præſentibus debere ſolvi decimam declaramus.

Illi quoque qui deputati fuerint ad collectionem decimæ, cum eis, qui debent ſolvere decimam, de aliqua certa ſumma ſolvenda pro decima nequeunt convenire.

De fructibus arborum & hortorum qui venduntur, ſolvetur decima: de his autem, quæ conſumentur uſu, vel eſu decima non ſolvetur.

Similiter & de fructibus gregum ſeu animalium, ſi ſint Eccleſiarum, perſolvetur decima, deductis expenſis neceſſariis quæ fient pro cuſtodia, ſi vero ſunt perſonarum, decima oon ſolvetur.

Inſuper te ſcire volumus quod noſtræ intentionis exiſtit, quod à præſtatione hujuſmodi decimæ, ut præmittitur, per nos tibi conceſſæ omnes Hoſpitalis ſancti Johannis & militiæ Templi Jeroſolimitanorum, ac ſanctæ Mariæ Theotonicorum ordinum Domus in prædictis terris conſtitutæ, penitus excludantur: cum ipſorum ordinum fratres ad defenſionem & cuſtodiam dictæ Terræ ſanctæ ſint ſpecialiter instituti, pro quibus dicti fratres non ſolum bona ordinum eorumdem abundanter expendunt, verum etiam perſonas proprias periculis exponere non formidant.

Salvo nihilominus, in prædictis & ea contingentibus, ſedis arbitrio memoratæ, ſuper dubiis, quæ poſſent circa talia exoriri.

Datum Romæ apud ſanctam Mariam Majorem ſecundo Idus Maji, Pontificatus noſtri Anno tertio.

VI. Ex Arch. Angliæ Rimer Tom. 2. pag. 459.

Quod decima debeat colligi ſecundum verum valorem, & per perſonas à ſede Apoſtolicâ deputatas: anno 1290.

NICOLAUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto Filio Edvardo, Regi Angliæ illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

GErentes cordi negotium Terræ ſanctæ, celſitudini tuæ decimam Eccleſiaſticorum redituum & proventuum in Angliæ & Scotiæ Regnis, ac Hibernia & Vallia, in ipſius Terræ ſanctæ ſubſidium, ſob certa forma, per certi temporis ſpatiom, duximus concedendam, prout in Apoſtolicis litteris ſuper hoc confectis, plenius & ſerioſius continetur.

Quia tamen in Regnis, ac Hipernia & Vallia ſupra dictis diverſæ, ut dicitur, fiunt extimationes reddituum & proventuum prædictorum: ſtatuimus ut juxta verum ipſarum valorem, tibi prædicta decima perſolvatur.

Sed cum in collectione ipſius ſi congruo modo non fieret, multorum ſcandala & animarum poſſent pericula ſuboriri, noſtræ intentionis exiſtit, ot in collectione ipſa per deputandas ab Apoſtolica ſede perſonas, taliter actore Domino procedatur, quod & hujuſmodi ſcandala ſive pericula valeant evitari, & indemnitati tuæ condigno favore, quantum ad perceptionem prælibatæ decimæ providè conſulatur.

Datum apud ſanctam Mariam Majorem quarto Idus Januarii, Pontificatus noſtri Anno ſecundo.

VII. Ex Archiv. Angl Rimer Tom. 2. pag. 530.

Bulla pro Foro Eccleſiaſtico contra Diplomata Regis Angliæ: Anno 1291.

NICOLAUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto Filio Edvardo Regi Angliæ illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

DUdum ad noſtram perlato notitiam quod frequenter, cum in Regno tuo ſuper negotiis ad Eccleſiaſticum forum ſpectantibus, Apoſtolicas litteras emanare contingit; ſicut in cæteris Chriſtianorum Regois uſu cotidiano emanant, & conſueverint, tam io tuo, quàm in eiſdem Regnis retroactis temporibus emanare, illas non licet impunè præſentare Judicibus.

Et ſi forſitan præſententur, currit quantocius, breve regium, ac earum uſum, ſub pœnæ comminatione, quam executio prompta ſubſequitur, ſi fiat contrarium, interdicit.

Et qood ſæpe, ipſis litteris capiuntur etiam ſi Eccleſiaſticæ ſint perſonæ, quodque propter leves offenſas hujoſmodi abſque delectu dignitatis & ſtatus, pro Regali & Miniſtrorum Regalium libito, Regio carceri mancipantur.

Nec permittuntur perſonæ Eccleſiaſticæ extra ipſius Regni limites auctoritate Apoſtolica evocari.

Et quod etiam Regia curia ſe, de nonnullis cauſis, quæ ad forum Eccleſiaſticum indubitanter pertinere noſcuntur, quarumque cognitio nequaquam cadit in laicum, ſacris contemptis Canonibus intromittit.

Quodque aliàs in eodem Regno libertas Eccleſiaſtica non ſervatur nec ipſam ſervari miniſtri Regii patiuntur.

Nos celſitudini Regiæ per bonæ memoriæ R. Groſſetan. Epiſcopum tunc viventem, noſtras affectuoſas litteras, mentem ſuper hoc noſtram exprimentes, apertius duximus dirigendas perſonam Regiam, per eas rogantes & obſecrantes per viſcera miſericordiæ Dei noſtri, tibi nihilominus in remiſſionem peccaminum injungendo, ut ſi coofervarent in his facta relatibus, ea ſic celeriter & omnino corrigere ac emendare curares, ut exinde divinæ retributionis præmium conſequi mereretis; prout in eiſdem litteris plenius diffuſiùs & ſerioſiùs continetur. Alioqoin te ſcire volumus quod circumſpectio dictæ ſedis non poſſet talia ſub diſſimulatione tranſire, quin contra eos qui forent culpabiles in præmiſſis, Juſtitia ſuadente, procederet prout ei expediens videretur.

Sed, licet tibi prædictas litteras præfatus Epiſcopus præſentarit earumque contenta didiceris, reſponſionem tamen Regiam ſuper illis, nec per eum, neque per litteras, aut nuncium Regium nobis poſtmodum direxiſti: qood ſi diligenter attenditur cauſam admirationis includit cum tanti & tam ardui negotii qualitatem tam intime ſedem contingentis eandem, digne ſequi reſponſionis oraculum debuiſſet.

Cum itaque negotium ipſum cordi ſpecialiter

habeamus, nec poſſimus, ſicuti nec debeamus, præmiſſa diſſimulationi relinquere, cum in grave libertatis Eccleſiaſticæ detrimentum & ejuſdem ſedis contemtum non modicum, cedere dignoſcatur.

Magnificentiam Regiam, iter[illegible] & attentis precibus, rogandam duximus & hortandam, quatinus, ob divinam, & ipſius ſedis reverentiam, tuæque ſalutis & honoris augmentum, prædicta celeriter corrigas & emendes.

Et nihilominus tuæ intentionis propoſitum, & quod etiam feceris in hac parte, nobis per tuas litteras, non differas intimare, ne te ſucceſſu temporis, Terræ ſanctæ negotium, quod ſalubriter aſſumpſiſſe dignoſceris, proſequente, tibi forſan Eccleſiam reputes illuſiſſe, ſi per eam, ſuadente Juſtitia, procedi contingeret ad correctionem debitam prædictorum.

Sic te in his efficaciter habiturus, ut Regiæ devotionis promptitudinem, quam in hoc facilem cupimus inveniri condignis laudibus attollamus.

Datum apud Urbem Veterem ſexto Idus Junii, Pontificatus noſtri Anno quarto.

ca parabantur, non utinam! corporum & animarum diſpendia, non utrique Regno irreparabilia pericula & Terræ ſanctæ per conſequens illatura.

Licet igitur inter aſſiduas curas & immenſas ſollicitudines, quæ nobis ex Miniſterio Apoſtolicæ ſervitutis incumbunt, ſingulos Orbis Terræ Catholicos Principes, & univerſos Chriſti fideles, in pace libenter, & unitate ſervemus, de ſalubri tamen ſtatu tuo & dicti Regis, ac cujuſque Regnorum, eo nimirum libentius, eoque ſollicitius & profundius cogitamus, quo te, ac Regem eundem & dicta Regna ipſa Mater Eccleſia ſinceriori caritate proſequitur, & in te ac ipſis majori ſecuritate quieſcit ac plenius delectatur.

Unde vias perquirentes & modos, quibus auctore Deo, inter te, ac præfatum Regem ſuper hujuſmodi exorta diſcordia, & ſalubre adhibere remedium, & futuris obviare periculis valeamus, aliquos ex fratribus ipſis, vel alios, de quibus qualitas facti ſuaſerit, pro reformanda hinc inde concordia proponimus, illuc celeriter deſtinare: utinam! poſſibilitas nobis adeſſet noſtram ibi exhibendi præſentiam, ut aliis prætermiſſis agendis, præſentialiter oſtendere nos effectu, quod in votis gerimus in hac parte; ſed localis diſtantia & proprii ſenectus corporis, non permittunt.

CÆLESTINUS V.

PONTIFEX CXCIV.

ANNO DOMINI MCCXCIV.

VIde Compendium Vitæ in *Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Editionis Luxemb.* 1727. *fol.* 169.

I. Ex Archiv. Ang. Rimer. Tom. 2. pag. 657.

Bulla Monitoria Regi Angliæ ſuper Pace inter ipſum, & Philippum Regem Franciæ Anno 1294.

FUngentes pii Patris officio ad proſperum ſtatum univerſalis Orbis intendimus, ſed ad tuum, fili cariſſime Regnique tui voto propenſiori ducimur, & more paterno te ad ea, quæ tuæ ſaluti expediunt ac honori & utilitatibus tuis & ipſius Regni congruunt, ſalutaribus exhortationibus excitamus, ut deducta per te in rationis examen, admittantur devotius, & ad miſſa tibi Regnoque prædicto, ad ſalutem, concedente ſalutis auctore, proficiant, pacem univerſaliter germinent producantque quietem.

Progenitores quidem tui Chriſtianiſſimi Principes, erga Deum, & Romanam Eccleſiam clariori devotione fulgentes, perfecta circumſpectionis imbuti prudentia, vitatis ſcandalis, pacem undique coluerunt, plenis eam amplexantes affectibus, totisque ſtudiis perquirentes; quæ inter alia inſita eis dona virtutum, ipſorum ſtatum & nomen exaltavit felicioribus incrementis.

Ipſa enim à Domino ſuis diſcipulis teſtamentali quodam edicto relicta, cultores ſuos opibus beatæ fertilitatis amplificat, & illis quos ſuavitatis ejus reddit impius ſeductor expertes, utriusque boni præmium impeditur.

Profecto noſtrum & fratrum noſtrorum acriter percuſſerunt auditum, attulerunt lacerationis incendia noſtris & ipſorum præ dolore viſceribus amari rumores, noſtris nuper auribus referentes quod inter te, & cariſſimum in Chriſto filium noſtrum Philippum Francorum Regem illuſtrem, materia erat diſſenſionis exorta, oh quam hinc inde, proh dolor! munimenta belli-

Quare celſitudinem Regiam rogamus, & obſecramus in filio Dei patris, quatinus diligenter attendens, quod tuis & prædictorum progenitorum tuorum votis divina multiplicius favit clementia, & ſi propterea te ſibi deceat gratum, & acceptum & placidum exhibere, ſi pro ſui reverentia nominis quicquam interdum moleſtiæ ferre cum patientia tenearis, & ſi per te ſolerti ſtudio ſint vitanda, quibus ejus viſcera lacerantur.

Conſiderans quoque prudenter, quam ſit apud Deum & homines deteſtandum, quod te ac præfatum Regem tam propinquo gradu conſanguinitatis aſtrictos, tamque contigua vicinitate conjunctos, fomites odiorum inficiant, diſſenſionum diſcrimina lacerent, ac actus reddant bellici, quod avertat altiſſimus inquietos: quantum quoque præcavere te deceat, ne tui occaſione ipſi Terræ Sanctæ depereat, ne hujuſmodi prætextu diſcordiæ Chriſtiani nominis inimici fortius invaleſcant & abjiciens, quæſumus inimicas fluctuationes ab animo tanquam Athleta Chriſti Orthodoxæ Religionis cultor eximius, pugil Eccleſiæ ſtrenuus, ipſam odientium æmulus, pacis amator inclitus, pacis cuſtos egregius pacem perſequentium inimicus, proſequens diligentius viam pacis, à quibuslibet interim proceſſibus velis & actibus abſtinere per quos, quod abſit à Deo, valerent hinc inde odiorum flammæ concreſcere adeo invalere diſcrimina, quod aut impoſſibile, aut nimis difficile forſitan redderetur ſalubre in talibus, ac deſideratum poſſe remedium adhiberi.

Sic ergo verbis noſtris aures devotus inclines, & precibus Apoſtolicis acquieſcas, quod Dei non incurras offenſam, quin immo filiali ſibi devotione complaceas, ac ſuam & Apoſtolicæ ſedis benedictionem, & gratiam plenius exinde merearis.

Et ecce! dilectum filium Magiſtrum Bertrandum dictum D.igot, Canonicum Lugdunen. Capellanum noſtrum exhibitorem præſentium, exaltationis tui nominis, honoris & culminis fervidum Zelatorem, nunc ad præſens tuæ magnitudini duximus nihilominus deſtinandum, qui te ſuper præmiſſis de intentione noſtra plenius informabit.

Datum Aquilæ ſex non. Octobris, Pontificatus noſtri Anno primo.

Anno 1294.

BONIFACIUS OCTAVUS, PONTIFEX CXCV,

ANNO DOMINI MCCXCIV.

BOnifacius, Benedictus Cajetanus anteà vocatus, Cœleſtino V. fuit ſubrogatus. Cardinales Jacobum, & Petrum Columnam perſequutus eſt. Philippum Pulchrum Galliæ Regem ob Epiſcopum Apamenſem carceri incluſum diris devovit. Indè Gibellinorum ope à Sciarra Columna, & Willelmo Nogareto Regis juſſu captus eſt. Paulò poſt obiit Bonifacius anno 1303. (*Magni Bullarii Romani, Tomus I. hujus Editionis Luxemb. fol.* 173.)

I. Ex Arch'v. Rimer. Tom 2. pag. 667

Bulla de Abdicatione Celeſtini Papæ V. & Electione Bonifacii VIII. anno 1295.

BONIFACIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto Filio, Edvardo Regi Angliæ illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

GLorioſus & mirabilis in operibus ſuis Deus, qui cum ſit in miſericordia copioſus in hujus orbia orbita plena malis, contecta diſſimilis innumeras miſerationes exercet, Eccleſiam ſuam quam ipſe ſummus opifex rerum inſtituit ac ſupra fidei firmam petram alta & ſolida fabrica ſtabilivit opportunis favoribus proſequi non deſiſtit.

Aſſiſtit enim illi miſerator & propitiator aſſiduus, non obdormiens, nec dormitans in ſuarum opportunitatum eventibus pervigil cuſtos ejus. Ipſe ſiquidem ſibi eſt in turbatione ſolamen. in neceſſitate ſuccurſus, tumque maxime in adjutorium ejus ſua pietas larga diffunditur, cum adverſus illam mundi nubila tempore caligante levantur, quæ inter moleſtias & afflictiones intrepida colligens in vexatione vigorem, in ipſo malorum inſtantia convaleſcit; Nam, divino ſemper munita præſidio, nec comminationum ſtrepitu deterretur, nec adverſitatum ſuperatur incurſu, ſed in terroribus tutior & conſtantior, in adverſis preſſa prævalet, paſſa triumphat.

Hæc eſt Archa, quæ per confluentias & multiplicationes aquarum elevatur in altum, & ſubjectis culminibus montium libera & ſecura profundas impetuoſi diluvii calcat undas. Hæc eſt etique navis, quæ, vento contrario irruente, ſtrepentis maris furibundis motibus agitatur, firma tamen & ſolida, fragoribus non diſſipatur æquoreis, nec marini furoris rapiditate ſorbetur; ſed elatas procellas obruens, ac ſpumoſa & tumida freta ſternens triumphantes exequitur ſuæ navigationis inceſſum; quæ ad vitalem crucis ſalvificæ arborem rectæ intentionis alis totaliter elevatis, in cælum ſemper intenta, procelloſum intrepidè mundi pelagus peragrat: Eo quod ſecum habet ſeduli gubernatoris auxilium, maritum præceptoris; unde, regente illo & dirigente ſalubriter, ac ſpiritu ſancto ſtante, adverſitatum quarumlibet nebulis diſſipatis, victorioſa peregrinationis ſuæ liberum agit iter, ad patriæ cæleſtis portum ſupernis nutibus feliciter perducenda. Cumque ſic adverſis innumeris prematur & turbetur Eccleſia illa, in intimis ipſam acerbiùs ſauciat, duriuſque ferit adverſitas, cum Paſtore utili & provido viduatur.

Sed licet ſæpiùs Eccleſia eadem Paſtoris regimine deſtituta, longæ viduitatis lamenta protraxerit, expectando gemebunda diutiùs conſolationem plenariam ſucceſſoris; in hujuſmodi tamen mæroris nubilo, dignantet illi clementia divinæ pietatis illuxit, doloribus & neceſſitatibus ſuis opportunè ſubveniens, per ſubſtitutionem optatam & delectabilem novi ſponſi, ac eam de omiſſione prioris, interdum inutilis, per promotionem mulcebrem accommodi ſucceſſoris inſtaurans.

Anno 1295.

Sanè vacante Romana Eccleſia per liberam & ſpontaneam dilecti filii fratris Petri de Morrono, olim Romani Pontificis, ceſſionem, coram venerabilibus fratribus Epiſcopis, & dilectis filiis noſtris Presbyteris & Diaconis Cardinalibus. de quorum numero tunc eramus, ex certis rationabilibus & legitimis cauſis, factam ab ipſo in Feſto Beatæ Luciæ Virginis proximo præterito, & à Cardinalibus prædictis admiſſam. Cum illam poſſe ſic legitime fieri & priorum geſta Pontificum & Conſtitutio declararent apertiùs; & ad eam etiam faciendam expreſſus acceſſent Cardinalium prædictorum aſſenſus

Cardinales ipſi, conſiderantes attentius quàm ſit onuſta diſpendiis, quam gravia malorum incommoda ſecum trahat prolixa Eccleſiæ memoratæ vacatio; & propterea votis ardentibus cupientes, per efficacia & accelerata remedia hujuſmodi periculis obviare. Die Jovis, decimo Kal. Januarii poſt Feſtum ſubſequente prædictum, miſſarum ſolemniis ad honorem Sancti ſpiritus celebratis, hymnóque ſolito cum devotione cantato, ſe in quodam conclavi, apud Caſtrum novum Civitati Neapolitanæ contiguum, ubi tunc idem frater cum ſua reſidebat familia, incluſerunt; ut per mutui commoditatem colloquii, Eccleſiæ prædictæ proviſio, ſuperna cooperante virtute, celerius proveniret. Die verò veneris immediatè ſequente præfati Cardinales, mentis oculis erectis ad Dominum, pia deſideria benignius proſequentem, in electionis negotio, per viam ſcrutinii, ferventibus ſtudiis, ut prædicta vitarentur incommoda, procedentes. Et tandem, cum divina Clementia, Eccleſiæ prælibatæ compatiens, eam nollet ulterioris vacationis periculis ſubjacere, ad perſonam noſtram licet immeritam, intentum animum dirigentes; quamquam inter eos quam plures magis idonei, & digniores etiam haberentur.

Nos tunc tit. Sancti Martini Presbyterum Cardinalem in ſummum Pontificem canonicè elegerunt. gravis oneris ſarcinam noſtris debilibus humeris imponendo. Nos autem, profunda & ſedula meditatione penſantes difficultatem officii paſtoralis continui laboris anguſtias, & præcellentiam Apoſtolicæ dignitatis, quæ ſicut honoris titulis altioris attollit, ſic magnitudine ponderis deprimit gravioris, attendentes inſuper noſtræ multiplicis imperfectionis inſtantiam, expavimus & hæſitavimus vehementer nimioque conceſſum extitit ſtupore cor noſtrum.

Nam cùm ad tolerandas particulares vigilias, vix nobis poſſibilitas noſtra ſufficiat, ad univerſalis ſpeculæ ſolicitudinem vocabamur, & intolerabile Apoſtolici miniſterii jugum inferebatur, inſtanter debilitatis noſtræ cervici jugiter ſupportandum, ac meritorum non ſuffulti præſidio, ad ſuſcipiendas Apoſtolorum Principis Petri claves & gerendum ſuper omnes ligandi & ſolvendi Pontificium angebamur.

Veruntamen ne divinæ providentiæ opus impedire forſitan videremur aut nolle noſtræ voluntatis arbitrium ſuo beneplacito conformare, ac etiam ne corda electorum concordia per noſtræ diſſenſionis objectum, ad diſcordiam verteremus, voluntatibus tandem acquieviмus eorumdem, ad ſubeundum jugum hujuſmodi noſ-

tros impotentes humeros ſubmittendo : non quod de aliqua noſtræ probitatis virtute fiduciam habeamus, ſed quia in ejus ſperamus clementia qui confidentes in ſe non deſerit, ſed eis propitius opportunis auxiliis ſemper adeſt, quique, de ſublimi polorum ſolio, Eccleſiam ſponſam ſuam intuetur miſericorditer & tuetur, ſuæque illam exaltare non deſinit copioſis beneficiis pietatis.

Ideoque celſitudinem Regiam rogamus, & hortamur attentè ac obſecramus in Domino Jeſu Chriſto, quatinus, diligenti meditatione conſiderans quod judicium diligit Regis honor, metas juſtitiæ curioſus obſerves, illamque ſincerè diligere ſtudeas, æquitatem non deſerens, Clementiam non omittens, ut ſubjectus tibi populus copioſus in pacis pulchritudine ſedeat, & in requie opulenta quieſcat. Eccleſiam inſuper, matrem tuam, & ipſius Prælatos, noſtri utique Salvatoris miniſtros, cæteraſque perſonas Eccleſiaſticas, ejus obſequiis dedicatas; quin potius in illis Regem Cælorum & Dominum, per quem regnas & regeris, inceſſanter & ſolerter honorans, ipſos Regii favoris ope conſoveas, & in plenitudine libertatum, aliorumque ſuorum jurium efficaciter protegere ſtudeas & tueri. Sicque in his, tanquam filius benedictionis & gratiæ, te geras & dirigas quod, claræ memoriæ Progenitores tuos, qui erga præfatam Eccleſiam ſummæ devotionis & reverentiæ titulis, dum viverent, claruerunt, non ſolum imitari ſollicitè, ſed etiam evidenter excedere dignoſcaris, ad laudem & gloriam Dei Patris, & celebre, magnumque tui honoris & nominis incrementum.

De nobis autem, ut pote Patre benivolo & ſincero, qui te, prout celſitudinem Regiam latere non credimus in minori etiam officio conſtituti, affectuosè dileximus & diligere non ceſſamus, ſpem certam & fiduciam firmam gerens in tuis & ejuſdem Regni negotiis & opportunitatibus, quæ occurrent, ad nos recurrere non poſtponas.

Nam in his, ſuper quibus ex parte Regia fuerimus requiſiti, libenter, quantum cum Deo poterimus, votis Regiis annuemus; tuam & ejuſdem Regni proſperitatem omnimodam, non ſolum ſtudiis conſervare ſollicitis, ſed etiam plenis augmentare favoribus intendentes. Datum Lateran. nono Kal : Februarii Pontificatus noſtri anno primo.

II. Ex Archiv. Angl. Rimer Tom 2. pag. 700.

De Conceſſionibus, & actis quæ anteceſſor ejus Cœleſtinus imprudenter, & ignoranter fecerat revocandis, & adnullandis : anno 1295.

BONIFACIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilecto filio Bartholomæo, nato nobilis Viri Franciſci de Sancto Angelo Rectori Parrochialis Eccleſiæ Sancti Nicolai de Midalton Vuintonienſis Dioceſis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

OLim dilectus filius frater Petrus de Morrone, tunc Celeſtinus Papa quintus, Anteceſſor noſter, devictus inſtantia & ambitione nimia plurimorum : ignarus eorum, quæ & juris debitum & gravitas paſtoralis, cui præſidebat, officii requirebant : ſeductus inſuper atque deceptus per captioſam aſtutiam & deceptibilem aliquorum; fecit diverſa, & conceſſit varia minus dignè, inordinata & inſolita, quorum aliqua ſubticemus ex cauſa, ſub cujus bulla non nulla, ut fertur, præter ipſius conſcientiam, tranſierunt, quæ non indignè immo neceſſario limam correctionis Apoſtolicæ expoſcebant.

Undè, dicto anteceſſore, ex cauſis legitimis, Papatui ſponte cedente,

Nos, poſtmodum diſpoſitione divina, ad apicem ſummi Apoſtolatus aſſumpti, ut ſedes Apoſtolica ipſius anteceſſoris actus lucidius diſcutere poſſet, & in melius reformare, ejuſque errata corrigere, omiſſa ſupplere, ac in irritum revocanda deducere omnia privilegia & litteras gratioſas, ſuper quibuſcumque gratiis, vel gratioſis conceſſionibus, de quibuſcumque juribus, rebus, vel bonis, quæ quoquo modo proceſſerant, ſeu quæ obtenta fuerant ab eo : nec non quæ ab anteceſſore prædicto, verbo ſeu litteris, facta, conceſſa, data vel indulta fuerant quibuſcumque perſonis Eccleſiaſticis, quæ per alias noſtras litteras, ſuper hoc generaliter factas, & publicatas, revocata non eſſent, nec penitus annullata, quantum ad omnem effectum eorum de fratrum noſtrorum conſilio & aſſenſu ſuſpendentes.

Volumus, & diſtrictè præcipimus ut hujuſmodi gratias obtinentes, infra certi temporis ſpatium, quod quidem tempus pro peremptorio termino aſſignavimus, ipſa noſtro & præfatæ ſedis conſpectui præſentarent, & ad noſtram & dictæ ſedis notitiam deducerent Apoſtolicæ diſcuſſionis examen juſto judicio ſubitura : ipſaque ſic manere ſuſpenſa, quouſque per ſedem ipſam forent ex certa ſcientia approbata.

Alioquin ex tunc illa, & quicquid ex eis, vel ab ea ſecutum eſſet, vel impoſterum ſequeretur, Apoſtolica auctoritate, de poteſtatis plenitudine, caſſavimus, irritavimus, & vacuavimus : caſſa, irrita & vacua nuntiavimus; ipſa omnino carere viribus decernentes.

Tu verò nuper quaſdam litteras præfati Anteceſſoris, ſuper collatione & proviſione, tibi factis per eum, de Eccleſia Sancti Nicolai de Midalton Vintonienſis Dioceſis, curam animarum habente, tunc vacante per mortem quondam Magiſtri Bernardi de Neapoli, Notarii Sedis Apoſtolicæ, ipſius Eccleſiæ Rectoris : per quas etiam dictus anteceſſor tecum diſpenſavit, ut Eccleſiam de Midalton, una cum Archidiaconatu, quem in Bojanenſi, ac Canonicatibus & Præbendis, quos in eadem Bojanenſi & Theatinenſi Eccleſiis obtinens, poſſes inſimul licitè retinere, conſtitutione generalis Concilii, ſuper hoc edita non obſtante.

Nec non & alias ejuſdem Anteceſſoris certi tenoris litteras, directas certis executoribus, ſuper executione proviſionis hujuſmodi.

Infra præſcriptum tempus, à nobis ad hoc, ut prædicitur, aſſignatum, dilecto filio Magiſtro Petro Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Vicecancellario, cui commiſimus receptionem talium litterarum, prout ex relatione ipſius Vicecancellarii plenè didicimus, præſentaſti; nobis humiliter ſupplicans, ut providere tibi ſuper hoc paterna diligentia curaremus.

Nos igitur non intendentes diſpenſationem hujuſmodi, quæ aliàs per conſtitutionem noſtram, ſicut & omnes aliæ tales, fore dignoſcitur revocata aliquatenus approbare : ſed volentes ut facta de dicta Eccleſia de Midalton, per eundem anteceſſorem proviſio tibi fructuoſa reddatur, tuis ſupplicationibus inclinati. eaſdem litteras, & quicquid ex eis ſecutum eſt, diſpenſatione prædicta, & his quæ pertinent ad diſpenſationem ipſam exceptis, auctoritate Apoſtolica ex certa ſcientia approbamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ approbationis infringere &c.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum Id. Decembris Pontificatus noſtri anno primo.

Anno 1295.

III. Ex Cod. Dipl. Leibnitii Tom 1. Pars I. pag. 33.

Quod Conſervatores conceſſi certis Eccleſiis à ſede Apoſtolicâ ab injuriis manifeſtis defendantur, qui jubentur eſſe Canonici, aut prædicti dignitatibus in Eccleſiis Cathedralibus Anno 1295. *Conferatur Cap. ſtatutum II. de reſcriptis in ſexto.*

BONIFACIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad perpetuam Rei memoriam.

STatuimus, ut *Conſervatores*, qui ab Apoſtolica ſede conceduntur interdum, ut aliquos à manifeſtis injuriis & moleſtiis tueantur, ſint in alicujus Civitatis Eccleſia Cathedrali Canonici vel dignitatem aliquam ſeu perſonatum in Civitate vel Dioceſi ejus obtinentes, extra quam ſiquidem civitatem aliquam vel aliquos ad judicium evocare non valeant, nec etiam procedere contra illos, qui de Civitate vel Dioceſi non fuerint ſupra dictis, ſed infra Civitatem eandem dumtaxat de commiſſis ſibi negotiis ſive cauſis poſſint cognoſcere, aliis tamen vel aliis committere nequeant vices ſuas, niſi expreſſè hoc eis ex litterarum conſervatoriarum beneficio competere dignoſcatur.

Citationes tamen & denunciationes ſententiarum, quas iidem perſonaliter tulerint, poſſint tantummodo infra Civitatem vel Dioceſim prædictam facere per ſe vel alium ſeu alios, qui de Civitate vel Dioceſi fuerint memoratis, quodque conſervatorum ipſorum, quo ad non cœpta negotia ipſo jure expiret officium poſt obitum concedentis, ubi verò hujusmodi Civitas minimè haberetur, ſeu deſtructa fortaſſe exiſteret, & in ejus Dioceſi locus reperiretur inſignis in loco ipſo de hujuſmodi negotio cognoſcatur & totalis proceſſus habeatur in ipſo.

Cum autem per Capitulum Cathedralis Eccleſiæ alicujus Civitatis vel ſingulares perſonas ipſius aut per immediatum ſuperiorem eorum, ut pote Patriarcham, Primatem, Archi-Epiſcopum, vel Epiſcopum quiſquam ſe diceret moleſtari, tunc illi taliter proponenti ipſoque volente poterunt Conſervatores concedi, hi, qui in ipſa Eccleſia Cathedrali Canonicatus habeant, vel perſonatum ſeu dignitatem in Civitate vel Dioceſi prælibatis, vel ſi maluerit impetrator ſibi concedantur conſervatores, qui Canonicatum habeant in Cathedrali Eccleſia Civitatis vel *perſonatum*, ſeu dignitatem in eadem Civitate, vel ejus Dioceſi viciniis ſeu conterminis Civitate vel Dioceſi illorum, contra quos, ut præmittitur, tales contingeret conſervatores concedi, ſed nihilominus etiam in hoc caſu extra dictas Civitates vel Dioceſes ad judicium evocetur, nec contra quoslibet, qui de Civitatibus ſeu Dioceſis prædictis non fuerint, nec extra Civitatem in cujus Cathedrali Eccleſia Canonicatum vel in qua ſeu cujus dioceſ. ſi dignitatem aut perſonatum obtinent, poſſint de negotiis ſibi commiſſis cognoſcere, vel ferre ſententiam contra eos. Adjicimus inſuper ſtatutum hujuſmodi, ut judices, qui in Litteris de ſimplici juſtitia conceduntur ſint in alicujus Civitatis Eccleſia Cathedrali Canonici, vel perſonatum, ſeu dignitatem in eadem Civitate vel ejus dioceſi obtinentes, extra quam Civitatem vel Dioceſim aliquos ad judicium evocare non valeant, nec procedere contra illos, qui de Civitate vel Diœceſi non fuerint ſupra dictis, infra quam etiam Civitatem dumtaxat de commiſſis ſibi negotiis ſive cauſis perſonaliter poſſint cognoſcere, ac vices ſuas, quoad cognitionem cauſarum talium commiſſarum eisdem, vel *prolationes interlocutoriarum vel deffinitivarum ſententiarum* aut ipſarum executiones committere nequeant, niſi his, qui in ejuſdem Civitatis Cathedrali Eccleſia Canonicatum, vel in ipſis Civitate vel Dioceſi dignitatem obtinent ſeu etiam perſonatum, ſed nec alia media cauſæ articulos vel miniſteria certa minora committere liceat, niſi perſonis Civitatis vel Dioceſis earumdem.

Cum autem contra Capitulum Cathedralis Eccleſiæ, alicujus Civitatis vel ſingulares perſonas ipſius, aut contra immediatum ſuperiorem ipſorum, ut pote Patriarcham, Primatem, Archi-Epiſcopum vel Epiſcopum hujuſmodi litteræ de ſimplici juſtitia impetrantur expreſſè impetratore volente concedi poterunt judices talium litterarum, qui in ipſa Cathedrali Eccleſia Canonicatum habeant, vel perſonatum ſeu dignitatem in eisdem Civitate ſeu Dioceſi, vel ſi maluerit impetrator concedantur judices, qui Canonicatum habeant in Cathedrali Eccleſia Civitatis vel perſonatum ſeu dignitatem in eadem Civitate vel ejus Dioceſi viciniis, continuis ſeu conterminis Civitati vel Dioceſi illorum, contra quos, ut præmittitur tales judices impetrantur, in hoc etiam caſu nullus extra dictas Civitates vel Dioceſes ad judicium evocetur, nec procedatur contra eos, qui non fuerint de Civitatibus vel Dioces. memoratis.

De cauſis auctoritate & negotiis ſibi commiſſis in Civitate in cujus Eccleſia Cathedrali Canonicatum, vel in qua ſeu cujus Dioceſi perſonatum vel dignitatem obtinent duntaxat cognoſcant, nec quoad cognitionem de negotiis & cauſis ipſis prolationem interlocutoriarum vel diffinitivarum ſententiarum vel executionem ipſarum poſſint aliis vel aliis committere vices ſuas, qui in eiusdem Civitatis Cathedrali Eccleſia, Canonicatum vel dignitatem ſeu perſonatum in Civitate ac Dioceſi non obtinent ſupra dictis, ſed nec alia media cauſæ, articulos vel miniſteria certa minora committant, niſi perſonis Civitatis & Dioceſis earumdem, decernimus quoque, ut ipſo jure ſit irritum & inane, ſi quid contra præmiſſa contigerit attentari.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtri ſtatuti & conſtitutionis infringere, vel ei auſu temerario contraire, ſi quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Laterani, ſexto Idus Aprilis 1295. Pontificatus noſtri Anno primo.

IV. Ex Annal. Maſſilienſ. J. B. Gueſn. pag. 389.

Carolus II. Siciliæ Rex, & Synodus Sanmaximinenſis literas ſynodicas & communicatorias de inventione Reliquiarum S. Mariæ Magdalenæ ad Bonifacium miſerunt, & approbationis, ac confirmationis reſponſum retulerunt, præſenti diplomate egregium reliquiis D. Magdalenæ tribuente teſtimonium: anno 1295.

Anno 1295.

BONIFACIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Chariſſimo in Chriſto filio Carolo Regi Siciliæ illuſtri ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

OB tuorum excellentiam meritorum, quibus regalis ſublimitas dignoſcitur inſignita, non indignè petitiones tuas quantùm cum

ANNO 1295.

Deo poſſumus libenti animo exaudimus, illas præcipuè, quæ cultus divini numinis augmentum reſpicere dignoſcuntur. Sanè habet tua inſinuatio facta nobis, quod ob magnæ devotionis affectum, quem ob B. Mariam Magdalenam geris in Eccleſiæ S. Maximini Ordinis Fratrum Prædicatorum Aquenſis Diœceſis, tunc ad Monaſterium S. Victoris Maſſilienſis Ordinis S. Benedicti immediatè ſpectante, in qua eſt Corpus Sanctæ dictæ reconditum, cultum divini nominis adaugeri deſideras, & in honorificum ejuſdem Sanctæ præconium per celebre miniſterium ſolennius deſerviri. Propterea devotius ſupplicaſti, quod Eccleſiam ipſam cum domibus, & officiois, ac vacuis aliis ſibi conjunctis, nec non Theſauro, reliquiis & ornamentis Eccleſiaſticis, & oblationibus eidem Eccleſiæ proventuris pro executione tàm laudandi propoſiti, per quod hujuſmodi tuum deſiderium efficacius, & liberius adimplere valeas, ad hoc deputare miniſterium de Apoſtolicæ poteſtatis præſidio dignaremur.

Nos igitur attendentes, quod tu eximiam devotionem à te habitam ad præfatam ſanctam ex eo præcipuè per operis evidentiam oſtendiſſe dignoſceris, quod olim dum incertus exiſteret locus, ubi ſepultum fuerat corpus ipſum, ad illud inquirendum, & inveniendum efficax ſtudium impendiſti, & tandem eodem invento ipſum in dicta Eccleſiâ feciſti cum debita devotione, ac reverentia conveniente ad hoc cleri, ac populi partium illarum copioſa multitudine tumulari. Ac intendentes in hac parte favorabiliter votis tuis annuere, præcipuè cum de prædictis multa fide viderimus oculatâ, præfatam Eccleſiam cum domibus, Officinis, & vacuis aliis ſibi conjunctis, nec non theſauro, reliquiis ornamentis Eccleſiaſticis, ac omnibus oblationibus eidem Eccleſiæ perventuris, ſic ad prætatum miniſterium ſpecialiter deputamus, ut licentiam habeas Prioratum inibi de Ordine Prædicatorum ſub ipſius ordinis approbata obſervantia regulari, illo Fratrum numero, qui tibi expedire videbitur ordinandi. Nos enim ipſam Eccleſiam cum prædictis pertinentiis ſuis, & Prioratum ut permittitur inibi ordinandum, in jus, ac proprietatem B. Petri, & Apoſtolicæ ſedis recipimus, ipſos ab omni poteſtate, juriſdictione, & Dominio dicti monaſterii, & Abbatis, & Conventus ejuſdem, & quorumlibet Ordinariorum perpetuò ex certâ ſcientia ducimus eximendos. Amplius tibi præſentium autoritate conceſſâ, quod Prior, qui præerit in prioratu prædicto prò tempore, ad tuæ requiſitionis, & informationis inſtantiam, correctionem, & reformationem in loco ipſo facere teneatur. Non obſtantibus quibuſcumque privilegiis ab Apoſtolicâ ſede ſub quacunque forma verborum Ordini Prædicatorum præfaro conceſſis, quæ huic noſtræ deputationi, receptioni, exemptioni, & conceſſioni fortaſſis obſiſterent, etiamſi oporteret de illis expreſſam, vel de verbo ad verbum præſentibus fieri mentionem. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ deputationis, receptionis, exemptionis, & conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire; ſi quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac BB. Apoſtolorum Petri & Pauli ejus ſe noverit incurſurum?

Datum Laterani 8. Idus April. Pontificatus noſtri anno primo.

ANNO 1296.

V.

Ex Arch. Angl. Rimer. Tom. 2. pag. 706.

De Tallagio ab Eccleſiaſticis Perſonis Papæ licentia non obtentâ non concedendo: anno 1296.

BONIFACIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

CLericis laicos infeſtos oppidò tradit antiquitas: Quod & præſentium experimenta temporum manifeſtè declarant; dum ſuis finibus non contenti nituntur in vetitum, ac ad illicita fræna relaxant.

Nec prudenter attendentes, quàm ſit eis, in Clericos, Eccleſiaſticasve perſonas, & bona, interdicta poteſtas Eccleſiarum Prælatis Eccleſiis Eccleſiaſticiſque perſonis, regularibus & ſecularibus imponunt onera gravia ipſoſque talliant, & eis collectas imponunt ab ipſis ſuorum proventuum vel bonorum dimidiam decimam, ſeu viceſimam vel quamvis aliam portionem aut quartam exigunt & extorquent; eoſque moliuntur multifarie ſubjicere ſervituti ſuæque ſubmittere ditioni.

Et (quod dolenter referimus) non nulli Eccleſiarum Prælati, Eccleſiaſticæque perſonæ, trepidantes ubi trepidandum non eſt, tranſitoriam pacem quærentes, plus timentes majeſtatem temporalem offendere quàm æternam, talium abuſibus, non tàm temerariè quàm improvidè acquieſcunt, ſedis Apoſtolicæ auctoritate ſeu licentia non obtenta.

Nos igitur, talibus iniquis actibus obviare volentes, de fratrum noſtrorum conſilio Apoſtolica auctoritate ſtatuimus.

Quod quicunque Prælati Eccleſiaſticæque perſonæ religioſæ vel ſeculares quorumcumque Ordinum, conditionis, ſeu ſtatus, collectas, vel talias, decimam, viceſimam, ſeu centeſimam ſuorum & Eccleſiarum proventuum vel bonorum, laicis ſolverint vel promiſerint, vel ſe ſoluturos conſenſerint: Aut quamvis aliam quantitatem, portionem, aut quotam ipſorum proventuum vel bonorum, æſtimationis vel valoris ipſorum, ſub adjutorii mutui ſubventionis, ſubſidii, vel doni nomine, ſeu quovis alio titulo, modo vel quæſito colore, abſque auctoritate ſedis ejuſdem.

Nec non Imperatores Reges, ſeu Principes, Duces, Comites vel Barones, Poteſtates, Capitanei vel Officiales, vel Rectores quocunque nomine cenſeantur, civitatum, caſtrorum, ſeu quorumcunque locorum, conſtitutorum ubilibet.

Et quivis alii, cujuſcunque præeminentiæ, conditionis, & ſtatus, qui talia impoſuerint, exegerint vel receperint; aut apud ædes ſacras depoſita Eccleſiarum vel Eccleſiaſticarum perſonarum, ubilibet arreſtaverint ſaiſiverint ſeu occupare præſumpſerint; vel arreſtari, ſaiſiri, aut occupari mandaverint; aut occupata, ſaiſita, ſeu arreſtata receperint.

Nec non omnes, qui ſcienter dederint in prædictis auxilium, conſilium, vel favorem publicè vel occulte.

Eo ipſo ſententiâ excommunicationis incurrant.

Univerſitates quoque, quæ in his culpabiles fuerint, Eccleſiaſtico ſupponimus interdicto.

Prælatis & perſonis Eccleſiaſticis ſupra dictis, in virtute obedientiæ, & ſub depoſitionis pœna, diſtrictè mandantes, ut talibus, abſque expreſſa licentia dictæ Sedis, nullatenus acquieſcant: Quodque, prætextu cujuſcunque obligationis, promiſſionis, & confeſſionis, factarum hactenus, vel faciendarum in anteà priuſquam hujuſmodi conſtitutio, prohibitio, ſeu præceptum, ad notitiam ipſorum pervenerit, nihil ſolvant; nec ſupra dicti ſeculares quoquo modo recipiant.

Et ſi ſolverint, vel prædicti receperint in excommunicationis ſententiam incidant ipſo facto.

A ſupra dictis autem excommunicationum & interdicti ſententiis nullus abſolvi valeat, præter quam in mortis articulo, abſque ſedis Apoſtolicæ auctoritate & licentia ſpeciali, cum noſtræ intentionis exiſtat, tam horrendum ſecularium poteſtatum abuſum nullatenus ſub diſſimulatione tranſire.

Non obſtantibus quibuſcumque privilegiis, ſub quibuſcumque tenoribus, formis, ſeu modis, aut verborum conceptione, conceſſis Imperatoribus, Regibus, & aliis ſupra dictis, quæ contra præmiſſa, in nullo volumus alicui, vel aliquibus ſuffragari.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conſtitutionis, prohibitionis, ſeu præcepti infringere, ſeu auſu temerario contra ire.

Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum ſexto Kal. Martii, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

De Matrimoniis in ordine ad pacem contrahendis, & detentione Regni Scotiæ Annno 1297.

BONIFACIUS EPISCOPUS, *Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto filio Edvardo, Regi Angliæ illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.*

REgalis excellentiæ literas nuper nobis per certos nuncios præſentatas gratanter & affectuoſe recepimus intuitu deſtinantis: & earum ſerie, multa nimirum devotione conſpicua, & multiplici affectione præclara, diligentius intellecta, concepimus uberem infra pectoris arcana lætitiam, exultantes in Domino vehementer, quia te ut pote filium benedictionis & gratiæ ſemper invenimus ad beneplacita noſtra paratum, & promtum ad omnia quæ conſonent votis noſtris.

Quamobrem perſonam Regiam ſincera caritate dileximus, & diligere non ceſſamus, ad tui honoris & exaltationis incrementa felicia, plenis favoribus, & vigilantibus ſtudiis intendentes.

Porrò, fili cariſſime, literarum ipſarum, inter cætera, tenor aperuit, quod poſtquam tuæ magnitudinis nuncii, ad nos hactenus deſtinati ſuper negotio, quod inter te, & cariſſimum in Chriſto filium noſtrum, Philippum Regem Francorum illuſtrem, verti conſpicitur, ad ſedem Apoſtolicam acceſſerint, pro eo quod ipſorum aliqui, morte præventi, aliqui verò in itinere gravi fuerunt ægritudine præpediti, nullus eorum ad Regiam celſitudinem remeavit, licet venerabilis Frater noſter Vintonien. Epiſcopus qui de ipſorum numero fuerat nuntiorum, ad te, juxta Civitatem Dunelmenſem, tunc temporis conſtitutum poſt Feſtum beati Martini proximo præteritum, reverſus extiterit, nullas tibi ex parte noſtra litteras deferendo, per quas in prædicto poſſes negotio, prout neceſſitatis exigebat articulus, informari, nec alias in negotio ipſo inſtructus exſtiterat, unde innoteſcere tibi poſſet, qualiter à te in præfato foret negotio procedendum.

Quare ſuppliciter poſtulabas, ut quod in eodem vellemus ordinare negotio, quodque in ipſo jam duximus ordinandum, & qualiter etiam deberes te gerere, ac procedere in eodem magnitudini Regiæ aperire latius dignaremur, cum paratus exiſtas in his & aliis noſtræ parere beneplacito voluntatis.

Sanè latere te nolumus, quod nos Patris more benevoli, quem non prætereunt incommoda Filiorum, graviter & moleſtè ferentes diſcordiam, pridem inter te ac eundem Regem, procurante pacis æmulo ſuſcitatam, & recogitantes attentius, quod ex guerrarum diſcrimine, prout Magiſtra rerum experientia manifeſtat, non ſolum bonorum damna multimoda, ſed etiam animarum, & corporum pericula gravia generantur, prætactum negotium, quantumlibet laborioſum, & arduum, variiſque difficultatibus circumplexum, pro tuo, & ejuſdem Regis, cunctorumque fidelium ſtatu pacifico & tranquillo, ac etiam pro inſtanti neceſſitate multiplici Terræ ſanctæ, quam prout non ſine mentis plurima turbatione referimus, Agarenorum nephanda præſumtio in totius Chriſtianitatis opprobrium detinet occupatam benigne duximus aſſumendum, in eo etiam, ultra poſſe, in tui favoris auxilium ſicut jam dictis Nunciis, oraculo vivæ vocis expreſſimus procedentes.

Sed revera, noſtris ſenſibus non indignæ admirationis cauſa ſuboritur, ſi per alicujus nuntiorum ipſorum ſuperſtitis ſolertiam curioſam ad Regiæ Serenitatis notitiam hujuſmodi proceſſus noſtri certitudo plenaria non pervenit.

Nos autem firma fiducia ducimur, ſpeſque nobis indubia pollicetur quod, ſi ſuper præmiſſis tuum ore tenus poſſemus habere colloquium, quod vehementiùs affectamus, quodque libentiſſimè duceremus in actum, ſenectuti aut debili noſtri corporis ſtatui, ſeu laboribus non parcendo, præmiſſa diſcordia penitus ſedaretur, ac pacis & concordiæ ſtabilis votiva fœdera ſequerentur.

Verum, gerentes cordi negotium ſupra dictum, & ad deſideratam & celerem expeditionem ipſius, votis ferventibus anhelantes, venerabilem Fratrem noſtrum R. Vicentini Epiſcopum ſumpta de ipſius experta prudentia, & fidelitate probata fiducia pleniori, ad præfati Regis præſentiam pro hujuſmodi negotio deſtinamus, qui juxta mandati noſtri tenorem à nobis ore tenus ſibi facti, per ſe, ſi ei commoditas facultatis affuerit, vel per alium ſuper præmiſſis, quorum plenam notitiam obtinet, magnitudinem tuam pleniùs informabit.

Hortamur autem prudentiam Regiam tibique ab intimis ſuademus, ut te à linguis maliloquis, & doloſis aſtutiis aliquorū, qui ex guerrarum turbinibus lucra quærunt, & emolumenta venantur, ſeduci, vel perverti, ſeu decipi, non permittas.

Nec ad illa induci vel attrahi, quæ tuis laudibus derogant tuumcumque nequaquam reſpiciunt commodum & honorem.

Quia verò in hujuſmodi noſtro proceſſu, ſuper jam dicto negotio habito de nonnullis matrimoniis contrahendis ordinare curavimus, ut ipſius negotii expeditio, favente Domino, proventura rebus bonoris faſcipiat firmitatis omnino volumus quod hujuſmodi matrimonia, ſublato dilationis obſtaculo, contrahentur, per quæ, prout firma ſpe ducimur, & indubitabili credulitate tenemus, oniverſa, quæ inter te ac eundem Regem proxima ibi conſanguinitate conjunctum, diſſenſionis malitia deformaſſe conſpicitur, concordiæ Unitas, perpetuis valitura temporibus reformabit.

Cæterum ſuper facto Regni Scotiæ aliàs tibi nos ſcripſiſſe recolimus, inter cætera expreſſius intimando qualiter noſtræ ſollicitudinis ſtudium procurabat & adhuc procurare non deſinit, ut quod minus juſte minuſque licitè detinere dignoſceris, juſte ac rationabiliter, non ſine tuæ ſalutis & famæ incremento multiplici poſſideres.

Nam qualiter in die judicii reſpondebis, aut quam excuſationis cauſam prætendere poteris, coram tremendo judice qui ſcrutator eſt cordium, quique retribuit ſingulis, juxta ſuorum operum qualitatem.

ANNO 1297.

Et ideo, quia perſonam Regiam intima dilectione proſequimur, & favore præcipuo confovemus; Regalem magnificentiam rogandam attentè duximus & bortandam, quatinus attendens ſollicitè quæ ſunt in hac parte ſolertius attendenda, ſuper detentione ipſius Regni Scotiæ ſic te providè gerere ſtudeas, ut creſcas exinde meritis apud Deum, & apud Gentium populos Regiæ laudis præconium augeatur.

Nos enim, quia circa te, ac inditam domum tuam, affectus noſtræ dilectionis exuberat, parati, & prompti ſumus ad omnia, quæ votis Regiis obſecundent.

Ut autem præfati noſtri proceſſus certitudinem habeas pleniorem, nonnullas tibi noſtras dirigimus litteras, eundem proceſſum ſerioſius continentes.

Datum Lateran. 18. Kal. Februar. Pontificatus noſtri anno quarto.

VII. Ex Anecd. Martene Tom 1. col. 1986.

Ad Galliæ Archiepiſcopos. Permittit decimas colligi ex bonis Eccleſiaſticis in Regni ſubſidium: anno 1297.

BONIFACIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus, Remenſi, Senonenſi, Narbonenſi, Rothomagenſi Archiepiſcopis, & Laudunenſi, Catalaunenſi, Anicienſi, Ambianenſi, Tornacenſi, Morinenſi, Sylvanectenſi, Pariſienſi, Autiſſiodorenſi, Trecenſi. Carnotenſi, Nivernenſi, Ambricenſi, Ebraicenſi, Conſtantienſi, Dolenſi, Cenomanenſi, Lemovienſi, Mabalenenſi Epiſcopis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

PRidem ad noſtram perducto notitiam, veſtris referentibus literis, quas nobis communiter deſtinaſtis, quod nefandâ hoſtis iniqui procurante nequitiâ, qui ſemper quærit ut noceat, ſemper quærit ut offendat, Chriſtianiſſimi Regni Franciæ ſtatus turbationis multiplicis iactabatur fluctibus, & inteſtina diſcriminis gravi turbine caſſabatur.

Tantò nos acriùs concepti proindè doloris aculeus pupugit major, quod turbatio noſtri pectoris arcana commovit, quanto regnum ipſum ſpecialiùs gerimus in viſceribus caritatis, & potiori deſiderio ducimur, ut illud proſperis ſedulisve ſucceſſibus affluat, & votivis clentibus fulciatur.

Sanè in literis ipſis habebatur inſertum, quod vos gratia vobis ex univerſis Eccleſiis, ac perſonis eccleſiaſticis dicti Regni non ſolum rerum, ſed etiam perſonarum veſtrarum pericula formidando, vias exquirentes, & modos quibus vobis, & eiſdem Eccleſiis ac perſonis, adverſus frementes guerrarum impulſus providentia Regia, ſinè quâ impoſſibile tenebatis hujuſmodi negotia dirigi, defenſionis opportunæ remedia parentur: nobis per eaſdem literas humilitèr ſupplicaſtis ut chariſſimo in Chriſto Filio noſtro Philippo Regi Francorum illuſtri pro hujuſmodi communis tuitionis ſuffragio, in quo proprium cuilibet intereſſe noſcebatur, impendendi ſubventionem congruam abſque transgreſſione conſtitutionis noſtræ ſuper hoc editæ vobis, & ejuſdem Regni Eccleſiis largiri . . . . . ciam dignaremur.

Nos autem ad ipſius Regni, & Incolarum ejus ſtatum bonum, & proſperum, paternis ſtudiis intendentes, ac volentes propterea benignè in hac parte annuere votis veſtris . . . . duximus litteras concedendas, ut ſi caſus communis, & evidentis neceſſitatis ingrueret, prout veſtra fatebatur aſſertio, ac idem Rex veſtram, & aliorum Prælatorum, Eccleſiarum . . . , . . . ac bonorum Eccleſiaſticorum, ſicut cætero locorum; ac bonorum ejuſdem Regni vellet defenſionem aſſumere, ac patenter aſſumeret, & efficacitèr proſequi procuraret, id quod veſtra diſcretio videret expedire vobis, & eiſdem Prælatis, Eccleſiis, & Perſonis Eccleſiaſticis abſque conſtitutionis memoratæ formidine præfato Regi pro hujuſmodi veſtræ, ac ipſorum Regis, & Regni interſertæ defenſionis ſubſidio ſubventionem congruam, prout vobis & ceteris dicti Regni Prælatis, ſeu majori parti veſtrum, & ipſorum aptius videretur, voluntatem liberalem, & liberam non coactam abſque omni conceſſione, exactione, & executione temporali, vel laicali exigendi noſtra fretis licentia impertiri, eamque ſimilitèr Regi liceret recipere memorato.

Volumus autem quod ſi ſubventionem hujuſmodi præſtare contigerit, . formam, modum, & etiam quantitatem, & quicquid ſuper hoc fieret veſtra nobis ſuper hoc pagina reſeraret, & qualiter præmiſſa procederent, & ſi acceptationem, vel moderationem exigerent, clariùs videremus, licet veſtræ intentionis exiſteret, quod abſque iteratione licentiæ hujuſmodi ſubventio terminum non excederet annalem. Vos autem hujuſmodi noſtris acceptis literis, & conceſſâ vobis per eos licentia intellecta inſimul conveniſtis, & ipſius licentiæ, ſui mandati limites obſervaſtis. Tandem poſt longam, & exactam deliberationem cum procuratoribus prælatorum abſentium ſuper hujuſmodi habitam, eidem Regi in tàm evidenti, & urgenti neceſſitate defenſionis interſitæ dicti Regni decimam Eccleſiaſticorum proventuum, & redditCuum prò uno anno voluntate unanimi, & ſpontaneâ conceſſiſtis, ſibi in feſto Pentecoſtes venturo proximo integrè perſolvendam, ſivè colligendam, & recipiendam auctoritate Eccleſiæ, non invocatâ potentiâ brachii ſecularis; & ſi pax interim non veniret aut treguam, quam partes inducerent acceptandam, ità quod per treguam ipſam guerra ceſſaret. Aliam ſimilem decimam ipſi Regi in Calendis menſis Octobris proximè ſubſecuturi concordaſtis liberaliter exhibere. Nos itaque dignum & laudabile, & congruum reputantes, quod per vos in hac parte dignoſcitur eſſe factum, ſingulis veſtrum, & aliis Archiepiſcopis, & Epiſcopis dicti Regni colligendi, & faciendi per vos, vel per alium, ſeù alios in Civitatibus, & Dioceſibus veſtris à ſubditis veſtris, ſecundum dictæ noſtræ conceſſionis tenorem decimas colligi ſupra dictas, & eas dicto Regi integraliter exhibendi, nec non compellendi per cenſuram Eccleſiaſticam veſtros ſubditos ad ſolutionem decimarum ipſarum, prout ſingulariter contingere eoſdem, ac eos excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti ſententiis, ſolutione hujuſmodi præſtitâ, juxtà formam Eccleſiæ abſolvendi, nec non diſpenſandi ſuper irregularitatibus ſi quas hujuſmodi ligati ſententiis forte contraxerint plenam & liberam auctoritate præſentium concedimus facultatem, non obſtantibus aliquibus à ſede Apoſtolica ſit indultum, quod interdici, ſuſpendi, & excommunicari non poſſint per litteras dictæ Sedis non facientes plenam, & expreſſam de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem.

Datum Romæ apud S. Petrum Idus Maii Pontificatus noſtri anno tertio.

VIII. Ex Anecd. Martene Tom. 1. Col. 1288.

Explicatió Conſtitutionis de ſubſidiis Principibus ab Eccleſiâ non concedendis : Mox ſequitur Decretum Cleri Gallicani de ſolvendis Regi biennii Decimis : anno 1297.

BONIFACIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei venerabilibus Fratribus Archiepiſcopo Rotomagenſi, Epiſcopo Autiſſiodorenſi, & dilecto Filio Abbati S. Dionyſii Pariſienſis ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

ETſi de ſtatu Regni cujuslibet, in quo Catholicæ Fidei cultus viget paternæ ſollicitudinis ſtudio cogitemus; ad ſtatum tamen Chriſtianiſſimi Regni Franciæ, in quo ſemper ante actis temporibus ergà Romanam Matrem Eccleſiam viguit devotionis integritas, reverentiæ plenitudo reſplenduit, ſervivit obedientiæ promptitudo, tantò ſollicitiùs aciem conſiderationis extendimus, & circà illud cogitationis noſtræ verſatur inſtantia, quantò ipſum uberiori favore proſequimur, & ſinceriùs gerimus in viſceribus caritatis. Dudum ſiqoidem paſtoralis Officii debitum exequentes in ſavorem Eccleſiarum, & Eccleſiaſticæ libertatis auctoritate apoſtolicâ duximus ſtatuendum, nè Prælati, & Perſonæ Eccleſiaſticæ cujuſcumque dignitatis, ſtatus, aut conditionis exiſtant, ſub adjutorii mutui, vel doni nomine, Imperatoribus, Regibus, Principibus, aut Præſidentibus cæteris præſtent, abſque auctoritate ſedis Apoſtolicæ, ſubſidia quocumque nomine cenſeantur, néve Imperatores, Reges, aut Principes, aut aliter præſidentes eas imponere, exigere, vel recipere ab eiſdem Prælatis, & Perſonis Eccleſiaſticis audeant, certis pœnis adjunctis nihilominùs in hac parte: undè nonnulli noſtræ intentionis ignari, ſuæque prudentiæ credentes, hujuſmodi conſtitutionem noſtram, non rationabili, aut æquitati conſonæ, ſed voluntariæ interpretationi ſubjicere moliuntur, non attendentes, quod ad eum qui condidit, interpretatio noſcitur pertinere. Undè nos huic morbo congruam intendentes adhibere medelam, & ut in hac parte cujuſlibet ambiguitatis ſcrupulus tolleretur, & . . . . . eluceſceret veritatis, per ceteras duximus litteras declarandum, quod conſtitutio ipſa, vel ejus prohibitio ad donaria, vel mutua, ſeù quævis alia volontaria Prælatorum, Perſonarum Eccleſiaſticarum, ejuſdem Regni, cujuſcumque ſtatus, Ordinis, vel conditionis exiſterent, omni prorsùs coactione, aut exactione ceſſante, sè aliquatenùs non extenderent, licèt ad id forſitan cariſſimi in Chriſto filii noſtri Philippi Regis Francorum illuſtris, & ſucceſſorum ſuorum, qui pro tempore fuerint aut Officialium eorumdem, ſeù Ducum, Comitum, Baronum, nobilium, & aliorum Dominorum temporalium de regno prædicto requiſitio curialis præcederet, & amica; quodque feudalia, cenſualia, ſeù jura quælibet in eorum eccleſiarum datione retenta, vel alia ſervitia conſueta, Regi, ejuſdemque ſucceſſoribus, Ducibus, Comitibus, Baronibus, Nobilibus, & aliis Dominis temporalibus ſupra dictis tàm de jure, quàm de conſuetudine, ac perſonis Eccleſiaſticis debita præfata conſtitutio non includeret, vel aliquantum comprehenderet, & quod Perſonæ Eccleſiaſticæ prò Eccleſiarum ſuarum utilitatibus compoſitionis, aut tranſactionis titulo, vel alio quovis modo, ſeù prò libertatibus acquirendis cum Rege, ſuiſque ſucceſſoribus, Ducibus, Comitibus, Baronibus, Nobilibus, & aliis Dominis temporalibus, prout conſuetudinis eorum videretur, & antè conſtitutionem eandem poterant liberè convenire, valerent, nec aliàs per conſtitutionis vigorem in his aliquatenùs contingeret impediri: quodque conſtitutio eadem Clericos clericaliter viventes, ſed sè mercationibus & mercimoniis, præſertim inhoneſtis, & vilibus vel ſævis immiſcentes actibus non defenderet. Adjecimus inſuper hujuſmodi declarationi noſtræ, quod ſi præfato Regi, ſucceſſoribuſque ſuis prò univerſali, & particulari ejuſdem Regni defenſione perículoſa neceſſitas immineret, ad hujuſmodi neceſſitatis caſum sè nequaquam extenderet conſtitutio memorata, quin potiùs idem Rex, & ſucceſſores ipſius poſſent à Prælatis, & perſonis Eccleſiaſticis dicti Regni petere, & recipere prò his defenſionis ſubſidium, vel contributionem, illudque, vel illam Prælati, vel Perſonæ præfatæ Regi, ſuiſque ſucceſſoribus inconſulto etiàm Romano Pontifice tenerentur, & valerent ſub quæſtæ nomine, aut aliàs etiàm impertiri, non obſtante conſtitutione prædictâ, ſeù quovis exemptionis, aut alio quolibet privilegio ſub quacumque verborum forma confecto à ſede Apoſtolica impetrato: quodque neceſſitatis declaratio ſupra dictæ ipſius Regis, & ſucceſſorum ſuorum conſcientias, dummodò ſucceſſores ipſi vigeſimum ætatis annum exegiſſent, relinqueretur. Super quod dictorum Regis, & ſucceſſorum conſcientias onerari, eiſque innoteſcere voluimus, quod quicquid recipi oltrà ipſius defenſionis caſum contingeret, in ſuarum reciperent periculum animarum, ſuper quo niſi ſibi providerent ſalubriter, attendere poſſent in quo periculo remanerent: ſi verò defenſionis prædictæ tempore hujuſmodi ætatis annum non exegiſſent ſucceſſores; declaratio neceſſitatis ejuſdem Prælatorum, clericorum, & laicorum, qui de ipſorum ſucceſſorum ſecreto conſilio, ſeù majoris partis ipſorum eſſent conſcientiis relinqueretur, quorum ſimiliter conſcientia onerari voluimus, eiſque plenius aperiri, quod ſi quid ultrà caſum defenſionis reciperetur ejuſdem, in diſpendium ſalutis Conſiliariorum reciperetur ipſorum, illud quod reſtituere tenerentur; quodque præterea intentionis noſtræ non extitit, nec exiſtit, quod conſtitutionem, ſeù declarationem prædictas, jura, libertates, Franchiſias, ſeù conſuetudines, quæ præfatis Regi, & regno, Ducibus, Comitibus, Baronibus, Nobilibus, & quibuſcumque aliis dominis temporalibus edictionis præfatæ conſtitutionis tempore, atque etiam antè illud competere noſceretur tollere, diminuere, ſeù quovis modo mutare, aut eis in aliquo derogare, ſeù novas ſervitutes, vel ſubmiſſiones imponere, ſeù jura, libertates, Franchiſias & conſuetudines ſupra dicta præfatis Regi, & aliis illæſa, & integra conſervare. Quo circa diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenùs vos, aut duo, aut unum veſtrum per vos, vel per alium, ſeù alios Prælatos, & perſonas Eccleſiaſticas ſupra dictas ad hujuſmodi ſubſidium eiſdem Regi, & ſucceſſoribus exhibendum auctoritate noſtrâ ſpiritualiter, & temporaliter, prout utiliùs expedire videritis, appellatione poſtpoſita, compellatis, invocato ad hoc, ſi opus fuerit auxilio Brachö ſæcularis non obſtantibus, ſi eis, aut quibusvis aliis exemptis, & non exemptis per ſpecialia privilegia, ſeù litteras ſub quâvis formâ, ſeù tenore verborum confectas à ſede Apoſtolicâ ſit indultum quod ad hujuſcemodi præſtanda ſubſidia minimè teneantur, quodque ad id compelli, ſeù quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per litteras dictæ ſedis, non facientes plenam, & expreſſam de verbo hujuſmodi mentionem, & qualibet alia

præfatæ ſedis indulgentia ſpeciali, generali, vel ſpeciali cujuscunque tenoris vel expreſſionis exiſtat, præterquam præſentibus non expreſſam vel totaliter non inſertam effectus earum impediri poſſit .... vel differri, & da qua in noſtris litteris plenam, & axpreſſam de verbo ad varbum oportest fieri mentionem.

Datam apud urbem veterem Pontificatus noſtri anno tertio.

Poſt hanc Epiſtolam hac ſequuntur in MS.

DECRETUM CLERI GALLICANI,

De ſolvendis Regi biennis decimis.

CUm igitur præfato Domino Regi, prout inter cætera liquido patet, à ſupra dicto Domino Pontifice ſit conceſſum, quod ſi ipſi vel ſucceſſoribus ejus pro univerſali & particulari Regni prædicti defenſione periculoſa neceſſiras immineret, ad caſum hujusmodi ſa nequaquam axtenderet conſtitutio prælibata, qoin ipſa Rex, & Succeſſores ſui poſſent à Prælatis, & Perſonis Ecclaſiaſticis dicti Regni petera, ac recipere pro hujoamodi defenſione ſubſidiom, vel contributionem, illudqoe, vel illam Prælati, & Perſonæ prædictæ præfato Regi, ſuisqua ſucceſſoribus, inconſulto atiam Romano Pontifice teoarentur, & valerent ſub quæſtæ nomine, aut alias etiam impedisi, quodque neceſſitatis declaratio ipſius Regis conſcientiæ relinqueretur; cumqua præfatua Dominus Rex vocatis Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, & aliis Perſonis Eccleſiaſticis dicti Regni Pariſius congregatis, per lecta, & expoſita ſibi conceſſiona prædicta, neceſſitatem ſui Regni evidentem aperiens, & expoſtulans eidem pro hujosmodi neceſſitate ſubveniri, in ſua declaravit conſcientia oeceſſitatem ad præſena imminere periculoſam, adeò quod à Prælatis, & perſoois Eccleſiaſticis ſubſidiom, & contributionam petere, & recipera oeceſſe haberet pro Regni defenſione prædicti, aſſerens ſubſidium decimæ biennii redituum, & proventuum perſunarum Eccleſiaſticarum quatanùs eas cootigit, etiamſi ſtatim eas ſolveret, non ſatis ſufficere pro defenſione prædicta.

Nihilominius præfati congregati Prælati ſubſidium, ſeù contributionem hujusmodi inſtantem, & rationabilam exiſtimantes, eam ſpontanes volontate præfato Domino Regi pro dicta dafenſiooe conceſſerunt axhibendam, & reddendam, videlicet dacimam unius anoi in inſtanti media Quadragesima, & aliam decimam in inſtanti......

IX.
Ex Archiv. Angl. Rimer Tom. 2. Pag. 817.

De compromiſſo Ragis in Papam tanquam in privatam Perſonam ſuper bello cum Galliæ Rege: anno 1298.

BONIFACIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, univerſis præſentes literas inſpecturis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

TAnquam oniverſalis Paſtor de ſingulorum ſalote fidelium ſollicite cogitantes, guerris, diſſenſionibus, & diſcordiis catiſſimorum in Chriſto filiorum noſtrorum Philippi Franciæ, & Eduardi Angliæ Regum illuſtrium, quibus diffidebant ad invicem dodum cum amaricatione percaptis ab ipſo hujusmodi diſſenſionum & diſcordiarum Principio, ſtuduimus diverſis modis & tempotibus, non ſine immenſitate laborum, opem & operam afficacibus ſtudiis adhibera; qualiter eos reducera ad pacem & concordiam valaremus.

Cumqua nuper utriusqua ipſorum Regum Procuratores & Nontii fuiſſenr ad boc ab eis ad noſtrum præſentiam deſtinati quia dictus Rex Angliæ, ac dilecti Filii, oobiles viri Flandriæ & Barri Comites, pluresque nooiles de Comitatu Burgundiæ obligati ad iovicem, ac juramento fuiſſe dicebaotur aſtricti, qood ſuper his idem Rex Angliæ, ſina dictorum comitum & nobilium, iidemque Comites & Nobiles ſine ipſiua Regis Angliæ conſcientia, & aſſenſu, cum dicto Rege Francorum oullam pacam facerent vel inirent.

Prædictis Procurarotibus & Nuntiis ejusdam Ragis Angliæ, ſcilicer venerabilibus fratribus ooſtris, Guillielmo Dublinen. Archiepiſcopo, & Jobanne Epiſcopo Vintonien. ac dilectis filiis oobilibus viris, Amedeo comita Sabaudiæ: Ottona da Grandiſono, & Hogone da Ver, militibus, in noſtra præſentia conſtitutis & ſe nolle dicentibus inter ipſos Reges hujusmodi diſcordias concordare, vel alias ordinatiooi ooſtræ ſupponere ſine prædictorum Flandriæ ac Barri Comitum & oobiliom de Comitatu Borgundiæ voluntate.

Tandem dilecti filii, nobilaa Viri, Robertus Primogeoitus Philippus da Flandria, & Johannes de Naranco, dicti Comitis Flandriæ filii ejusdem Comitis eorum Patris, atqoa ſuo Henricus Comes Barren. ſuo, & Gualterus da Montefalconis miles, de dicto Comitatu Burgundiæ, ſuo proprio, & aliorum de aodem comitatu oobilium prædictorum nomina habentes ad boc plenariam poteſtatam, quatenus ſua & eorum, quorum erant Procuratores intererat, vel iotereſſe poterat quoquomodo de voluntate ac expreſſo conſenſu prædictorum Nuntiorum & Procuratorum ipſius Regis Angliæ, voluntati, ordinationi, arbitratui, diſpoſitioni, diffinitioni, arbitrio, ſive laudo naſtri, tamquam privatæ perſonæ, ac Banedicti Gajitani, ſoper guerris diſſenſionibus diſcordiis & controverſius prædicti Regis Franciæ, ac ſuis, & eorum quorum erant Procuratores, ſe ſubmittere ac ſupponera.

Præfatiqua Nuntii & Procuratores Regis Angliæ poſtmodum de voluntata ac expreſſo conſenſu prædictorum Comitis Flandriæ, filiorum & Comitis Barren. & Gualtari de Montefalconis oominibus quibus ſupra, in oos, tanquam io privatam perſonam & tamquam in arbitrum, arbitratorem, Laudatoram, diffinitorem, & amicabilem compoſirorem, ſuper guerris, diſſenſioniboa, diſcordiis, & controverſiis Regum prædictorum ſimiliter compromittere juraverunt.

Et quia in inſtromentis ſubmiſſionom prædictarum, inde confectis, da obligationa, aſtrictione, conſcientia, conſenſu, & voluntate prædictis, præmiſſo mentio noo habetur.

Nos ſuper boc, has noſtras literas prædictis Nuntiis, & procuratoribus Regis Angliæ, in præmiſſorum teſtimonium duximus concedendas.

Datum Romæ apud S. Petrum ſecuodo Calendas Julii, Pontificatus ooſtri anno quarto.

X.
Ex Archiv. Ang. Rymer Tom. 2. pag. 844. & ex Cod. Diplom. Leibnitii Tom. I. pag. 277.

Bulla monitoria Eduardo Angliæ Regi ut deſiſtat à Bello Scotiæ illato, quum Regnum Scotiæ ſit Eccleſiæ Romanæ feudum: an. 1299.

BONIFACIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei cariſſimo in Chriſto filio Edvvardo Regi Angliæ illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

SCimus, fili, & longo jam temporis ſpatio magiſtra nos rerum experientia docuit, qualiter erga Romanam matrem Eccleſiam, quæ te gerit in viſceribus caritatis, regiæ devotionis affectus exuberat, reverentiæ zelus viget, quodque promptus ſedis ejus verbis obtemperas, & beneplacitis acquieſcis.

Quamobrem firmam ſpem gerimus, plenamque fiduciam obtinemus, quod regalis ſublimitas verba noſtra benignè recipiat, diligenter intelligat, efficaciter proſequatur.

Sane ad celſitudinem regiam potuit perveniſſe, & in tuæ libro memoriæ nequaquam ambigimus contineri, qualiter ab antiquis temporibus regnum Scotiæ pleno jure pertinuit, & adhuc pertinere dignoſcitur ad Eccleſiam ſupradictam: quodque illud, ſicut accepimus, progenitoribus tuis Regni Angliæ Regibus, ſive tibi, feudale non extitit, nec exiſtit.

Qualiter etiam claræ memoriæ Henricus Rex Angliæ, pater tuus tempore diſcordiæ ſive belli inter ipſum & quemdam Simonem de Monteforti ſuosque fautores & complices ſuſcitatæ à recolendæ memoriæ Alexandro ejuſdem Scotiæ Rege ac ipſius Henrici genero, auxilium ſibi petiit exhiberi.

Et ne hujuſmodi auxilium jure cujuslibet ſubjectionis aut debiti petitum ſeu præſtitum notaretur: præfatus Henricus eidem Regi Scotiæ ſuas patentes duxit literas concedendas, per eas firmiter recognoſcens, prædictum auxilium recepiſſe, vel ſe recepturum dumtaxat de gratia ſpeciali.

Præterea cum ſucceſſu temporis, præfati Regis Scotiæ tui Sororii, tunc viventis in tuæ coronationis ſolemniis habere præſentiam affectares: ſibi per tuas patentes tenere literas curaſti, quod in ipſis ſolemniis ejus habere præſentiam non ex debito, ſed tantum de gratia intendebas.

Et cum etiam Rex ipſe pro Tindaliæ ac de Pognerre terris in Regno Angliæ poſitis, ſe ad tuam præſentiam perſonaliter contuliſſet, tibi fidelitatem ſolitam impenſurus; idem in præſtatione fidelitatis hujuſmodi, multis tunc præſentibus, vivæ vocis oraculo publicè declaravit, quod pro terris eiſdem, ſitis tantum in Anglia non ut Rex Scotiæ, neque pro Scotiæ Regno, fidelitatem exhibebat eamdem; quinimo palam extitit proteſtatus, quod pro regno ipſo tibi fidelitatem præſtare ſeu facere aliquatenus non debebat, utpote tibi penitus non ſubjecto. Tuque ſic oblatam fidelitatem hujuſmodi admiſiſti.

A tua quoque non creditur excidiſſe memoria, qualiter eodem Rege Scotiæ de medio quondam ſublato, Margareta puella, nepte tua, tunc minoris ætatis, herede ſibi relicta, non ad te velut ad dominum pervenit cuſtodia regni memorati: ſed certi ejuſdem Regni proceres ad ejus cuſtodiam extiterunt electi.

Quodque poſtmodum diſpenſatione ab Apoſtolica ſede obtenta, ſuper matrimonio contrahendo inter dilectum filium nobilem virum Edvvardum natum tuum, & Margaretam prædictam, dum viveret, ſi ad id procerum dicti Regni accederet vel haberetur aſſenſus: tu eiſdem proceribus per tua ſcripta caviſſe dignoſceris priusquam vellent hujuſmodi matrimonio conſentire, quod regnum ipſum penitus liberum, nullique ſubjectum, ſeu quovis modo ſubmiſſum in perpetuum remaneret, quodque in priſtinum ſeu talem ipſius ſtatum reſtitueretur omnino, ſi ex hujuſmodi matrimonio contrahendo liberos non extare contingeret, ac nomen & honorem ut prius pariter retineret, tam in ſuis ſibi ſervandis Legibus & præficiendis officialibus dicti Regni, quam parlamentis tenendis, tractandis, cauſis in ipſo, & nullis ejus incolis extra illud ad judicium evocandis, & quod in tuis patentibus litteris inde confectis hæc plenius & ſeriosius contineri noſcuntur.

Præfata inſuper Margareta de præſente luce ſubtracta, & tandem ſuper ſucceſſione dicti Regni Regni Scotiæ ſuborta diſſenſionis materia inter partes, ipſius Regni proceres metuentes, ſibi dictoque regno poſſe occaſione hujuſmodi præjudicium generari, non aliter ad tuam præſentiam extra ipſius accedere limites voluerunt, niſi per te patenti ſcripto caveretur eiſdem, quod id non fiebat ex debito, ſed ex gratia ſpeciali: quod nullum exinde ipſius regni libertatibus poſſet diſpendium imminere.

Et licet ut dicitur ſuper ſtatu ejuſdem Regni Scotiæ, ac ejus prius habita libertate, regno ipſo tunc carente præſidio defenſoris, per ipſius Regni proceres, tunc velut acephalos, & duos vel aurigæ ſuffragium non habentes, ſive per illum, cui præfati Regni regimen licet indebitè, diceris commiſiſſe contra morem ſolitum aliqua fuerint hactenus innovata: ea tamen, utpote per vim & metum, quæ cadere poterant in conſtantem, elicita, nequaquam debent de jure ſubſiſtere, aut in ejuſdem regni præjudicium redundare.

Cæterum nobis nullatenus venit in dubium, quin potius certi ſumus, quod cum Apoſtolicæ ſedis præcellens auctoritas per ſuas literas in Angliæ & Scotiæ regnis ſimul alicui Legationis committit officium exequendum, vel pro quavis cauſa, quam rationabilem reputat decimæ ſolutionem indicit, hujuſmodi Apoſtolicæ literæ ad præfatum Scotiæ regnum ſe aliquatenus non extendunt, ſpeciali prædictæ ſedis privilegio Scotis indulto penitus obſiſtente, prout tempore felicis recordationis Hadriani Papæ prædeceſſoris noſtri, tunc S. Hadriani diaconi Cardinalis & per ipſius ſedis literas ſimul in Regnis ipſis Legati, cum quo familiariter tunc eramus, contigit evidenter.

Nam Legatus ipſe ad præfatum Regnum Scotiæ aliquatenus admiſſus non extitit, donec per literas ſpeciales apoſtolicas ſibi legationis fuit commiſſum officium in eodem.

Præterea noſcere poteſt Regia celſitudo, qualiter regnum ipſum per beati Andreæ Apoſtoli venerandas reliquias, non ſine ſuperni numinis grandi dono, acquiſitum & converſum extitit ad fidei catholicæ unitatem.

Qualiter etiam, antiquis temporibus Eboracenſis Archiepiſcopus, qui tunc erat, mota per eum ſuper jure metropolitico adverſus prælatos Scotiæ quæſtione, in qua dictum antiquitus fuiſſe commemoras, momento, quod ſumus tui, ut cætera, quæ inde ſequuntur, ſilentio relinquamus, pro ſe ſententiam obtinere nequivit: quamvis alia plura & varia, quæ in hac parte rationabiliter proponenda ſe offerunt, ex quibus ad hæc tibi ſcribenda movemur, prætereat eſlamus, ne inde forſitan ſenſibus regiis tædium generetur.

Hæc profecto, fili cariſſime, infra clauſtra pectoris ſollicitè conſiderare te convenit, & attendere diligenter, ex quibus nulli in dubium veniat, regnum Scotiæ prælibatum ad præfatam Romanam Eccleſiam pertinere, quod tibi nec

ANNO 1299.

licet nec licuit in ipſos Eccleſiæ ac multorum præjudicium, per violentiam ſubjugare, tuæque ſubjacere dictioni.

Cum autem, ſicut habet fida digna & noſtris jam pluries auribus inculcata relatio, famæque præcurrentis affatibus divulgatur, tu præmiſſa, ut debueras, non attendens, neque debita conſideratione diſcutiens & ad occupandum & ſubjugandum ditioni regiæ regnum ipſum, tunc regis auxilio deſtitutum, vehementer aſpirans & tandem ad id exercens potentiæ tuæ vires, venerabilibus fratribus noſtris Roberto Glaſcuenſi & Marco Sodorenſi Epiſcopis & nonnullis Clericis, & aliis perſonis Eccleſiaſticis dicti Regni, ut dicitur, captis & carceralibus vinculis traditis; quorum aliquos, ſicut aſſeritur, ſqualor carceris violentus extinxit: ac etiam occupatis caſtris & prout fertur monaſteriis, aliiſque religioſis locis quamplurimis dirutis, ſeu diſtructis, ac damnis gravibus ejuſdem regni habitatoribus irrogatis in ejuſdem regni partibus officiales regios poſuiſti, qui prælatos cæteros Clericos & Eccleſiaſticas ac etiam ſeculares dicti regni perſonas, multimodis perturbare moleſtiis, & afflictionibus variis & diverſis impetere non verentur, in divinæ majeſtatis offenſam ſedis memoratæ contemptum, regiæ ſalutis & famæ diſpendium, juris injuriam & grave ſcandalum fidelium plurimorum.

Regalem itaque magnificentiam rogamus & hortamur attentè, ac obſecramus in eo qui eſt omnium vera ſalus, quatenus ſolerter attendens, quod ex debito paſtoralis officii noſtris humeris incumbentis, ad conſervanda & gubernanda ſolicite bona juraque omnia Eccleſiæ ſupradictæ tenemur, quodque homini plusquam Deo deferre non poſſumus nec debemus, prædictos Epiſcopos, Clericos, & perſonas Eccleſiaſticas, quos adhuc carcer regius tenet incluſos, pro divinæ & Apoſtolicæ ſedis ac noſtra reverentia ſublato difficultatis & dilationis objectu benigne reſtitui facias priſtinæ libertatis, dictoſque officiales de Regno Scotiæ revoces memorato.

Sic te in his, prout ſperamus & cupimus, promptis & efficacibus ſtudiis habiturum, ut apud cœleſtem Regem, pro minimis grandia rependentem non immerito reddaris acceptior, gratior habeatis, & præter laudis humanæ præconium tibi proinde proventurum, Apoſtolicæ ſedis ſavorem & gratiam poſſis uberius promereri.

Si verò in eodem Regno Scotiæ, vel aliqua ejus parte, jus aliquod habere te aſſeris: volumus, quod tuos procuratores & nuncios ad hoc ſpecialiter conſtitutos, cum omnibus juribus, & munimentis tuis hujusmodi negotium contingentibus, infra ſex menſes à receptione præſentium numerandos ad noſtram præſentiam mittere non omittas: cum parati ſimus tibi tamquam dilecto filio plene ſuper præmiſſis exhibere juſtitiæ complementum & jura, ſi quæ habes inviolabiliter obſervare.

Nos enim nihilominus ex tunc lites, quæſtiones & controverſias quaslibet, inter te denique & Regnum Scotiæ, ac prælatos, Clericos, & perſonas ſeculares ejusdem ſubortas & quæ poſſunt in poſterum ex quibusdam cauſis prædictis exoriri, totumque negotium prædicta contingens, aut aliquid eorumdem, ad cognitionem & determinationem ſedis ejusdem, præſentium tenore reducimus, & etiam reſervamus: decernentes irritum, & inane, ſi ſecus ſcienter vel ignoranter à quoquam in hac parte contigerit attentari. Datum Anagniæ V. Kal. Julii Pontificatus noſtri anno quarto.

ANNO 1301.

XI, Ex Cod. Diplom. Leibnitii Tom. II, pag. 299.

Suſpendit Privilegia Philippo Regi Franciæ conceſſa, & membris Conſilii ejus: anno 1301.

BONIFACIUS OCTAVUS,

Ad perpetuam rei memoriam.

SAlvator mundi ſecundum ordinatiſſimam diſpenſationem temporum, naturæ primum, poſt durum Moſaicæ Legis, & tandem Evangelicæ gratiæ ſuave jugum impoſuit. Et ideo non mirandum, ſi ejus Vicarius Petrique Succeſſor, ſecundum varietatem temporum, perſonarum, & locorum qualitate penſata, ſtatuta, privilegia, indulgentias conceſſiones, & gratias, quæ à ſede Apoſtolica pro tempore conceduntur, credente ipſa conjectura prodeſſe, aut neceſſitate urgente vel utilitate publica ſuadente; poſtquam experimento inutilia comprobantur, ſuſpendit, revocat, & immutat. Præſertim propter ingratitudinem vel abuſum eorum quibus hujusmodi gratiæ & privilegia ad indulgentiæ ſunt conceſſæ, & tendit ad noxam quod conceſſum fuerat ad medelam. Ejus quoque quod ex cauſa conceditur, ea ceſſante ceſſare deberet effectus. Jureque patet pariter & exemplo, quod permiſſa vel conceſſa revocantur poſtmodum rationabiliter & mutantur.

Nec Romanus Pontifex in concedendis gratiis ſuæ plenitudinem poteſtatis aſtringit ita, quin poſſit eas, cum decet & expedit, revocare. Nos igitur attendentes, quod nonnulla privilegia, Indulgentias & gratias cariſſimo in Chriſto filio noſtro Philippo Francorum Regi illuſtri, ejusque ſucceſſoribus, ſpecialiter pro defenſione regni ſui, ſub certis formis duximus concedenda, & gratioſe aliqua conceſſimus clericis & Laicis, qui de ſuo & ſucceſſorum ſuorum ſtricto conſilio fuerint, vel majori parti eorum; quorum privilegiorum, gratiarum & conceſſionum prætenſione, per abuſum, Eccleſiis & Eccleſiarum Prælatis & perſonis & religioſis & ſæcularibus dicti Regni, magna gravamina & diſpendia ſunt illata, & gravia ſcandala ſunt exorta & in antea poſſunt oriri: & præcaventes ne tali prætextu ſupra dicti Eccleſiæ prælati aut Perſonæ Eccleſiaſticæ plus graventur, providimus ſuper hoc ſalubre remedium adhibere.

Unde illa omnia quantum ad omnem ipſorum effectum, de fratrum noſtrum conſenſu uſque ad prædictæ ſedis beneplacitum duximus ſuſpendenda: illa maximè, quæ tempore guerrarum, quibus dicti Regni ſtatus pacificus turbabatur, fuere conceſſa.

Nec conſiderationem noſtram pertranſit, quod divina favente clementia per miniſterium noſtrum, inter ipſius & cariſſimum in Chriſto filium noſtrum Regem Angliæ eſt pacis reformatio ſubſecuta, & ſaltem non eſt tanta neceſſitas defenſionis hujusmodi cum tanto onere aliorum.

Alias ſi quæ ſit aut eſſe dignoſcitur, culpa ſua. Inſuper quicquid prælatis & perſonis Eccleſiaſticis & regularibus & ſæcularibus dicti Regni ſub titulo decimæ vel cujusvis ſubſidii quocumque nomine cenſeatur, impoſitum fuerit, petitum & requiſitum ab eis, etiamſi ad illud ſolvendum Prælati & perſonæ prædictæ aſſenſum præſtiterint, vel ad hoc ſe duxerint obligandos nec adhuc exactum fuerit vel ſolutum; abſque ſedis ejusdem ſpeciali mandato decernimus non ſolvendum.

Executoribus ſuper præmiſſis, vel aliquo præmiſſorum à dicta ſede conceſſis, diſtrictè

mandantes,

ANNO 1303.

mandantes, ut contra hujusmodi ſuſpenſionam, & decretum noſtrs, aliquos non aggravent vel moleſtant, ant contra eos hujuſmodi occaſione aut cauſa modo aliquo procedant.

Et ſi ſecus fecerint, illud decernimus irritum, & inane, & nullius volumus exiſtets firmitatis.

Cæterum quia labilis eſt humana memoria, & ipſi legi ſa corrigenti, & habilitanti ad gratiam pcomerendam, libenter quantum cum Domino poſſumus, abſque multorum ſcandalo complacemus, dictis & ſuſpenſione & decreto in ſua firmitate manentibus, Calendas Novembris proximè venturi pro peremptorio aſſignamus, ut omnia privilegia, gratiæ, indulgentiæ & conceſſiones, quæ dicto Regi ac Succeſſotibus ſuis, & Clericis & Laicis da ipſorum conſilio, illa præſertim, quæ, dum in urbe veteri vel Anagniæ eum noſtra moraremur curia ſub quevis forma noſcimur conceſſiſſa dictæ ſedis conſpectui præſententur & ad noſtrom & ipſius notitiam deducantur, ut conſideratis ipſia & viſis provideri poſſit, ſi dicta ſuſpenſio fuerit in aliquo vel aliquibus moderanda.

Datum Laterani primo Non. Decembris Pontificatus noſtri anno VII.

XII. Ex archiv. Angl. Rymer Tom. II. pag. .... & Cod. Leibnitii Tom. II. pag. 313.

Hæreſeos objectæ crimen diluit, aſſeritqoe ſe prætetita Philippi Regis Francorum appellatione ad futurum ſeu Pontificem ſeu Concilium contra eundem proceſſurum: an. 1303.

BONIFACIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

NUper ad audientiam noſtram delatus rumor attulit. Quod in feſto B. Joannis Baptiſtæ proximè prætetito Philippo Regi Franciæ in præſentia multorum in jatdino Regis ejusdèm congregatorum contra nos diverſa crimina denunciata fuerunt: quodque eidem ſupplicatum extitit quod ipſe hujusmodi denuntiationi aſſentiret, & conſilium ſuper hoc opponeret; dando ad convocandum, & evocare faciendum concilium generale, opem & operam efficaces: & quod hujusmodi denuntiationi, & requiſitioni Rex idem, & præfati, qui ibidem erant, aſſenſerunt: & ne nos contra eos ipſos Regem, & Regnum ſuum, Prælatos, Comites, Barones, Nobiles & alios procederemus in aliquo, ad ipſum generale Concilium, aut ad Papam noſtrum ſucceſſorem legitimum, vel ad ſanctam Romanam Eccleſiam extitit appellatum in ſcriptis, & quod multi hujusmodi appellationi adhæſerunt: & inter Regem, Prælatos, & adhærentes iisdem certis confœderationibus, & colligationibus factis, diſtricto mandato per Regem eundem fuit concluſum, quod nullus noſtris literis, vel nobis in aliquo obediret, Stephano de Columna noſtro & Eccleſiæ hoſte in Regno ſuo, non ſine gravium incurſu ſententiarum, recepto.

Sanè qua ad hæc ſinceritate mentis conventicula hujusmodi, qua charitate, quo zelo proceſſerit, qua temeritate id auſerit, qui veritatem conſiderant evidenter intelligunt, & qui ſapiunt, manifeſtè cognoſcunt. Intueantur blaſphemias, quæſumus, maledictorum tempora inſpiciant videant Regis mandati juſtitiam; non negligant, optamus, colligationem & confœderationem, ipſius receptionem Stephani prudenter animadvertant, & nutantem Eccleſiæ ſummorumque Pontificum ſtatum, niſi tam fatua tamque ſuperba, eodem, quo proceſſerunt impetu, comprimantur.

Attendant nihilominus diligenter: Nos, ſiquidem os ſuum ponentes in cælum, & linguæ eorum tranſeuntes ſuper terram, hæreſis mendaciis mendaciter blaſphemarunt, blaſphemiis aliisque confictis, quantum in iis fuit, criminibus lacerarunt. Sed ubi auditum à ſæculo eſt, quod hæretica fuerimus labe conſperſi, quia nedum de cognatione noſtra, immo de tota Campania, unde originem duximus, vocatur hoc nomine? certè heri, & nudius tertius apud eundem Regem, dum eum beneficiis mulcebamus, Catholici fuimus, & nunc ab ipſo blaſphemamur totaliter. Sed quæ cauſa mutationis tam ſubitæ? quæ cauſa irreverentiæ filialis? verè ſciant cuncti quod increpationis pharmaco, quibus purgata peccatorum ſuorum volebamus vulnera, & pœnitentiæ acrimonia, qua omnia tergerentur peccata, eom ad continuandum calumniarum armaverunt dolos, & ad flammas infidelitatis ſepacaverunt, inſpiraverunt. Majores Epiſcopo Mediolanenſi ſumus, & quam fuerit clarior Valentinianus Auguſtus, & Rex Franciæ minor: ille ſicut humilis & Catholicus Princeps, non erubuit poſtfieri ſe Mediolanenſi Epiſcopo, cum, ut homo delinqueret, ſummiſſurus & neceſſario ſuſcapturus medicamenta charitatis: hic autem ſicut Senacherib: & ..... nos & poſt tergum noſtrum caput movit; ſed paveat quod contra Senacherib dicitur: Cui exprobraſti, quem blaſphemaſti, contra quem exaltaſti vocem & elevaſti in excelſum oculos tuos contra Sanctum Iſrael. Et ecce Sanctus Iſrael eſt Dei Vicarius, hic eſt Petri Succeſſor, cui dictum eſt; Paſce oves meas, & : Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam, & quodcunque ligaveris ſuper terram, erit ligatum in cœlis. Propter quod, qui in navi Petri non eſt naufragio peribit, & qui in ea eſt oportet, ut gubernatoris gubernationi ſubſiſtat: Cum igitur de calumnia objectoris, propter falſitaten hujusmodi objecti criminis, pateat per conſequens, quod calumnietur in objectis aliis, debet patere: Maledictorum, petimus, conſideretur cauſa, tempusque mandato continuum, quo mandavimus eum ex legitimis cauſis excommunicatum publicè nuntiari, & ex hoc contextu & celeritate actuum quis non jure præſumat, eum non ad charitatis, ſed ad vindictæ zelum, quis non cogitabit, ipſum ad tantæ temeritatis audaciam deveniſſe. In præteriti temporis roborat conjectura: olim itaque dum capitula, in quibus excedebat noſtris comprehenſa literis quæ per dilectum filium Jacobum de Normannis Notarium noſtrum tranſmiſimus, ægrè tulit & indignatus eſt, & in furiam verſus maledicere cæpit, non veritus quod ſcriptum eſt: Principi populi tui non maledices. Cum autem Nos ceſſare credidit, paulo ante nos in Chriſto Patrem Sanctiſſimum humiliter dixit, & ſic nos in ſuis literis appellavit: nunc verò quia urgente conſcientia ex debito Paſtoralis officii ipſius correctionem omittere non valemus, dilatatus, impinguatus, incraſſatus recalcitravit dilectus, & pejora prioribus addidit maledicta. Ex quibus ejus in iis malum convincimus zelum, iniquitatis in ipſo fomitem comprobamus & dicere cum Propheta poſſumus: numquid redditur pro bono malum, quia foderunt foveam animæ meæ. Sed favente Domino, incidet in foveam quam fecit, & dolor ejus in verticem ipſius deſcendet: Hunc ejus animum mandati præmiſſi perverſitas approbat directè ſicut etiam verba canonum, cum qui ab Epiſcopo

Anno 1303.

ſuo ante ſententiæ tempus pro dubia ſuſpicione diſceſſerit manifeſtam manera cenſuram quam Clerici Simoniaci qui ab eo etiam da hæreſi aceuſato contra regulas ante tempus diſceſſetunt, incurriſſent, niſi providentia Synodi actum fuiſſet miſericotditer eum aisdem. Eundem zelum, & animum prædicta colligagatio patefecit. Ad hæc receptatio Srephani memoratæ non ſolum malum indicat zelum, ſed Regem ipſum inimicum detegit, & Principis Apoſtolotum mandari etiam tranſgreſſorem. Ait enim de clemente: ſi inimicus eſt Clemens alicui pro actibus ſuis, cum illo nolite amici eſſe, ſed avertite vos ab illo, cui ipſum ſentitis adverſum; ſi quis verò amicus fuerit iis, quibus ipſe non loquitur, unus ex iis eſt, qui exterminare Eccleſiam Dei volunt. Qui cum inimicis alicujus ſuas amicitias copulant, ejus inimici cenſentur, & idco facila meritintur.

Nonne Eccleſiæ mutabitur ſtatus, & Romanorum Pontificum vileſcet autoritas, ſi talis Regibus & Principibus, aliisque potentibus aperiatur via aditusque pandatur? confeſtim enim Romanus Pontifex & Petri Succaſſor, qui clara ipſius Petri voce omnibus præeſt, eum circa alicujus Principis, vel Potentis volet correctionem intendere, & immittere manus tunc dicetur hæreticus, vel notoriè eum ſcandalo criminoſus, ut ſic fugiatur punitio, & ſuprema poteſtas penitus confundatur. Abſit a ſecta noſtrorum temporum tam pernicioſum exemplum, abſit à nobis tanta vecordia, tam damnabilis negligentia, quod talem errorem ſinamus ſuccreſcere, quin apertius ſui ortum ſuccidamus. Num quid ergo ſi ſupra prædictis contra nos petatur à nobis, ſine quo congregari non poteſt concilium generale, illud in exemplum tam deteſtabile; maxime ut omittamus ad præſens excommunicationem multiplicem, quæ idem Rex tenetur aſtrictus calumniatori malo, ut ex ſuperiotibus patet procedenti zelo aut etiam inimico, aut ſibi confederatis quibus colligatus eſt, etiam concedimus, taliterqua fomentum dabimus huic peſti, quod in aliorum Prælatorum perſona ex prædictis cauſis ſecondum ſcita canonum repellere deberemus illud in noſtra ſine alicujus injuria, ſi nobis & fratribus noſtris videbitur, poterimus meritò refutare, ut nemo deinceps Rex aut Princeps, aut alius Potens, Regis exemplo contra Romanorum Pontificem ſic prorumpat in verba blaſphemiæ, nullus ſic ejus correctionam evitat. An ut tacemus da Rege Francorum à Zacharia Regno privato, divæ recordationis Theodoſius Magnus ab Ambroſio Mediolanenſi Epiſcopo extra Eccleſiam factus, contra eum exarſit. An Lotharius glorioſus contra Nicolaum Papam ſic erexit calcaneum, aut contra Innocentium Fridericus? An Rex Franciæ major eſt iis? An nos minores ſumus prædeceſſoribus noſtris? An minus juſtè præcedimus? Quippe trium horum non eſt aliquid verum; Sed ii, ubi debuerunt, ſuſtinuerunt humiliter: ille autem, ut Adonias cum Diis terræ contra Deum Abrabam, quia contra nos ejus vices gerentem in terris vehementer, ut ſi quod abſit perſtiterit, ruat, elevatus eſt: Per hoc autem non eredat aliquis, quod contenti ſimus quin non obſtante hujusmodi frauda appellationis objectæ, quæ ad minorem, vel parem, ſive mortalem aliquam non potuit interponi, ſuper prædictis & aliis notabilibus cauſis, ipſius Regis ejusque ſequacium exceſſibus, prout expedita ſenſerimus, niſi ſe corrigant & ſatisfactionis impendant debitum, nec eorum ſanguis à noſtris requiratur manibus procedamus: Datum Anagniæ Calend. Sept. Pontificatus anno nono.

XIII. Ex Cod. Diplom. Leibnitii Tom. 2. p. 315.

Philippum Regem, enarratis quæ ab eo geſta fuerunt, fidelium cœtu ſacrisque ſegregatum declarat: anno 1303.

BONIFACIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

SUper petri ſolio, excelſo throno divina diſpoſitione ſedens, illius vices gerimus cui per Patrem dicitur: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Poſtula à me & dabo tibi genies hæreditatem tuam, & poſſeſſionem tuam terminos terræ. Reges eos in virga ferrea, & tanquam vas figuli confringes eos. Quo monemur ut intelligant Reges, diſciplinam apprehendant, erudiantur, judicantes terram quod ſerviant domino cum timore, & exultent ei cum tremore, ne ſi iraſcatur aliquando pereant, cum exarſerit ira ejus. Ideoque magnum judicamus, ut parvum, quia ejus ſumus vicarii, apud quem perſonarum acceptio indigna reperitur. Hoc veteris & novi Teſtamenti veritas habet; hoc venerandorum Conciliorum probat authoritas; id ſanctorum patrum tenet ſententia, id etiam naturalis ratio manifeſtat. Sed licet tanta poteſtata ſit prædicta Petri ſedes, tantaque polleat dignitate, tamen, ut pius pater, ſeveritatem manſuetudioa temperantes, ac lenientes æquitata rigorem non ad confringendum, quamquam juſte poſſemus, ferream, ſed ad dirigendum in viam ſalutis directionis virgam in præſentiarum aſſumimus & correctionis ferulam amplexamur. Novum ad hoc nihil; prout neque grana de ſpicis exerti facimus, nempe ſimpliciter judicantis opera fungimur. Quinimo utentes denuntiatorum officio, nullas pœnas Philippo Francorum Regi imponimus, ſed ei propter exceſſus ſuos jam excommunicato notoriè inflictas potiùs à jura intimamus.

Bonus itaque medicus ſi quibusdam medicamenta morbis officiant ſe de gratia vertit, non ſis ſtatiot duriora ſubjiciens, ſed leniora niſi morborum aliud expoſcat acuitas adminiſtrans. Sic peccatorum ejurdem ſauciati Regis vulnera prius palpavimus, exactis lenitatibus mulſimus, ipſumque pietate paterna fovimus: imo lenimenta hujusmodi ſeminarium contumacia fuerunt & odiorum, eum erexerunt in ſuperbiam & ad contemptum pertinaciter provocaverunt. Unde nos ad alias, non graves tamen medelas convertimus ut ſaltem experiamur, utrum tactus lenitar non confractus ſa corriget ſicut Nabuchodonoſor præ ceteris terræ Rex inclytus quod optamus ne obſtinatus, in quem tranſfixit, videat, & cogamur ferro abſcindere vulnera, quæ fomentorum medicinam non ſentiunt; pœnitentiam agat; an quod abſit in profundum malorum demerſus, ſordidus ſordeſcat amplius, & veluti Pharao induteſcat.

Olim ſiquidem dum idem Rex peccaret graviter in diverſis articulis in Clerum & Eccleſiam Gallicanoa, primum per ejusdem Regis nuntios & ad nos miſſos, ipſum ſuper hujusmodi ſalubribus monuimus monitis, deinde ad eum dilectum filium Jacobum de Normannis Notarium noſtrum, ei noſtras deferentem li-

terra.

ANNO 1303.

teras, in quibus excedebat, capitula continentes, tranſmiſimus quanquam imprudenter, quanquam infrunito animo, & irreverenter tractaverit; non advertens quod ſecundum Evangelicam veritatem, qui ſpernit miſſum ſpernit mittentem; ideo dignus ſententia, quam dudum Conſtantinus Papa in Juſtinum Imperatorem Juſtiniani filium ex ſimili cauſa tulit, qui in vicino erat evidenter cognoſcunt, ac idem patuit de longinquo, nec conſiderans, quod antiquis eſt ſancitum à ſanctis patribus promulgatis canonibus, quod ſi quis Romam petentes rebus quas ferunt ſpoliare præſumpſerit, communione careat Chriſtiana: quodque ii, qui accedunt ad præſentiam Romani Pontificis, cum rebus ſuis, debeant eſſe ſub protectione Apoſtolica ſecuti; & parvi pendens excommunicationis ſententiam, quam inhærentes veſtigiis Romanorum Pontificum & præcipue Nicolai Papæ prædeceſſorum noſtrorum, qui dictorum canonum authoritate ſuffulti, contra tales facientes ad excommunicationem hactenus proceſſerunt, addito per Nicolaum eundem proceſſibus ipſis etiamſi contingentes committentes imperiali aut regali dignitate radient. Nos etiam, eodem privilegio excluſo, in omnes etiamſi prædicta fulgeant dignitate, qui ad ſedem Apoſtolicam venientes vel recedentes ab ea capiunt, ſpoliant vel detinere præſumunt, aut impedimentum aliquod exhibent, quo minus ad eandem ſedem liberè, cum propriis bonis & rebus ſuis veniant, & recedant ab ea in die cœnæ Domini proximo præterito tali modo declarantes, etiam illos, qui per ſe vel per ſuos officiales, vel miniſtros aut incolis imperii, regnorum ſeu terrarum ſuarum, vel tranſeuntibus per ea, undecunque oriundis, ad ſedem venientibus memoratam, vel redeuntibus ab eadem; equitaturas limitant vel ſubtrahunt, quæ deferunt, ſeu reportant pro ſuis opportunitatibus vel expenſis, aut quasvis alias res & bona ſive aperiunt literas vel auferunt, ſeu taxant numerum perſonarum aut evectionum, vel alias directè vel indirectè talibus venientibus, vel redeuntibus impedimentum vel obſtaculum præſtare præſumunt; impeditores fore ad dictam ſedem venientium & redeuntium, & excommunicationis ſententiam incurrere ſupra dictam. Adeo noſtris temporibus, ſicut alias fecerat, notoriè ſui regni fines in transgreſſores graviſſimis interminaris pœnis, & nos jactatis blaſphemiis arctæ cuſtodiæ deputat, ablatis contra dictam ſententiam noſtram non ſolum indigenis, ſed etiam ad eandem ſedem per regnum ipſius aliunde venientibus rebus ſuis, vel injurioſe taxatis, imo autem omnino ſobtractis; at literis, quas deferunt apertis per cuſtodes paſſuum, aut retentis, quod nullus liberè ad prædictam ſedem poteſt accedere: nec prælati Franciæ per nos, ut ſuper dictis deliberaremus cum iis ad noſtram præſentiam evocari potuerunt ſicut eorum hujusmodi per literas conſtat, quas in archivio Romanæ Eccleſiæ facimus conſervare. Sic & Noviomen. Conſtantien. Bituricen. Epiſcopi ipſorum nuntior excuſatio, eodem impediente rege, venire: qua cauſa etiamſi Princeps quisquam fuerit, qui hoc prohibuerit, illum cenſet canon communione privandum. Quis enim libere ad memoratam ſedem proficiſci dicet, qui ſic tractatur, & quod retineatur vel regnum permittatur exire, ſub alterius poteſtate conſiſtit? Certè nullus qui ſane intelligat. & qui ſcripti juris vim in hoc cognoſcat, habet aliquam veritatem.

ANNO 1303.

Sed volentes ſecundum ſacrorum doctrinam Canonum pacis ſervare vinculum, cum æquitate & firmitate portare, nec ſic moti ſumus. Immo evangelica dicta penſantes, conati ſumus errantem ovem tam charam, tamque nobis dilectam quaſi propriis humeris ne periret, ad ovile reducere in uberibus collocare paſcuis, & dulcedinis pabulo confovere. Nam cogitantes ſecundum evangelii parabolam, quod qui Notarium ſpreverat ſaltem noſtrum vereretur filium, ad reducendum eum dilectum filium noſtrum Joannem & SS. Marcellini & Petri presbyterum Cardinalem de regno oriundum ipſius, qui tamquam amicus ſuus ejus zelabat ſalutem curavimus deſtinare, offerentem inter cætera ſibi ex parte noſtra abſolutionum ab excommunicationum ſententiis, quibus erat norabiliter irretitus.

Verum fruſtra nos talis cogitatus arripuit. quia ſi erga prædictum Notarium ſe, ut præmittitur, geſſit, filium noſtrum magis ignominioſe compeſcuit. Quis ſicut ipſe nobis Cardinalis retulit, oblatam abſolutionem contempſit, eique deputatis cuſtodus, ne libere ire poſſet, quò vellet, nec recipere, qui venirent ad eum de Regno ſuo, non reverſurum ſine ſua licentia: & ſic quodammodo, ut ejusdem Cardinalis verbo utamur, regio banno ſuppoſitum protulit & efflavit eundem. Et etiam ultra parabolam ipſe tandem nos patrem familias non dimiſit intactus, ſed iterum laceravit blaſphemiis & injuriis laceſſivit, oblitus, quod legitur, honora patrem tuum & matrem tuam, ut ſis longævus ſuper terram; & quod filio ſemper honeſta & ſancta patris querela deberet videri, & taliter ejus non effici caſtigator: confœderationibus & colligationibus factis cum nonnullis prælatis & perſonis aliis regni ſui, pacis vinculum, quod ſalvum eſſe totis effectibus nitebamur, rupit, perturbavit unitatem Eccleſiaſticam & inconſutilem domini tunicam ſcindere non expavit, ac ſuæ appellationi frivolæ contra nos adhærere perperam coegit & cogit invitos, & in ruinam ſecum pernicioſe deducit. Sanè parabolam timeat, ne vinea aliis locetur agricolis, qui ſuis temporibus fructus reddant. Caveat cenſuram canonum quæ contra tales dignoſcitur præparata, & ne ex hujusmodi ſtricta cuſtodia Cardinalis prædicti canonem excommunicationem latæ ſententiæ qui ad eos per interpretationem tranſit, qui clericos ſine læſione detinent in cuſtodia publica vel privata; cum non multum à ſpecie verborum differant, quibus, quo volunt, facultas recedendi non datur incurrat, diligenter attendet.

Ad hoc, ut omittamus de dilecto filio Abbate Ciſtercienſe detento, & aliis multis religioſis maxime Italicis, quia juſſio regis urgebat recedentibus regno, captis de ipſius conniventia, & aliquo tempore in Caſtelletto ſervatis, eo quod adhærere nollent appellationi prædictæ, ac de eo, quod in perſona venerabilis fratris noſtri B. Apameatum Epiſcopi actum extitit nuper, & Nicolaum de Bonfractu capellanum Cardinalis jam dicti, noſtras ad eum portantem literas, quibus regem excommunicatum per Cardinalem eundem mandamus publice nuntiari, capi fecit, & repetitum à Cardinali eodem à carcere noluit relaxare, prout idem Cardinalis nobis id per proprias literas notum fecit: unde perinde dicitur habere, cum ipſe Rex impedimentum illud præſtiterit, ſicut ſi mandata renuntiatio præceſſiſſet.

Stephanum inſuper de Columna, noſtrum & Eccleſiæ hoſtem in ſuo Regno receptavit paten-

ANNO 1303.

ter, non veritus excommunicationis ſententiam, quam poſt Columnienſium ſugam de Tibure provulgavimus publicè quibuſcunque privilegiis non obſtantibus, in omnea etiamſi Imperiali aut regali præfulgeant dignitate, qui dictum Stephanum ac alios quondam filios Johannis de Columna & Jacobum fratrem dicti Joannis Ricardum & Petrum de Monte Vig. dicti Jacobi nepotes reciperent conducerent, receptari, vel recipi facerent ſeu conduci aut iis vel ipſorum alicui publicè vel occulte auxilium, favorem vel conſilium exhiberent; quodque contra adjutores, fautores & receptores prædictorum Jacobi & filiorum dicti Joannis ab olim per noſtras literas procedi mandavimus, ut contra hæreticos, receptatores, fautores, & adjutores eorum. Nequaquam in his ſervit Deo Rex Francorum in timore, aut ei cum tremore exultat, ne iratus in eum per ſuum vicarium exardeſcat; nempe tantò offendit gravius, quantò pernicioſius peccat, ſuæ perditionis ad alios exempla transmittens.

Heu ipſum conſilia prava commaculant eum Syrenes, nec non usque in exitum dulces damnoſe permulcent, periculoſe regalem mentem exagitant & decipiunt inceſſanter. Non enim propter eas liberare ipſum poſſumus, nec debemus. Hominem namque primum non à peccato diaboli excuſavit ſuggeſtio, quin divini mandati transgreſſor ſolverit pœnam mortis: & ſilentium noſtrum nihil aliud foret quàm delinquendi occaſio & diſſolutio univerſæ Eccleſiaſticæ diſciplinæ. Cùm enim notorium etiam facti continui ſit, quod ipſo faciente, & contra dictam noſtram veniente ſententiam, libertas non eſt per regnum ipſius veniendi ad Apoſtolicam ſedem, & quod ſi dictus Nicolaus eſt captus, & præfatus Stephanus receptatur in Regno, noſtræque ſententiæ ſupra dictæ latæ firmatæ ſint, & prædicatæ publicè, ſic quod canonum excommunicatio in aperto liquet ex præmiſſis ut taceamus ad præſens de cuſtodia jam dicto Cardinali impoſita, detentione Abbatis, captione Religioſorum dictorum & temerariis actionibus in jam dictos commiſſis ipſum eumdem regem manifeſtis excommunicationibus eſſe ligatum, & per conſequens beneficia Eccleſiaſtica, perſonatus & dignitates, ſi eorum aliquo legitimo titulo quandoque ad eum collatio pertinet de jure, interim non poſſe conferre, imperium ſive juriſdictionem aliquam per ſe vel alios aut communes actus ſeu legitimos exercere. & collationem. & exercitium ipſum nullius exiſtere dignitatis, ac vaſallos ipſius eſſe à fidelitate, & etiam juramentis quibus aſtringuntur eidem. & hujusmodi debito retius obſequii auctoritate canonum abſolutos; hoc omnibus, his præcipuè, qui de ejus ſunt Regno vel in eo moram faciunt nuntiantes eum excommunicatum comitati pœnas hujusmodi declatamus: & more periti medici, cum non profuerint monita, à levioribus incipientes, ac ſanctorum pattum noſtrorum ſtatuta tenentes, omnes fideles vaſallos ejus eique juratos à fidelitate & juramentis, quousque idem Rex in excommunicatione permanſerit apoſtolica nihilominus auctoritate abſolvimus, & ne eidem fidelitatem obſerveut, vel ſervent, modis omnibus eo ſub interminatione anathematis, quia magis Deo quàm hominibus ſervire oportet, & fidelitatem Chriſtiano Principi Deo adverſanti ejusque præcepta calcanti nullâ cohibentur auctoritate perſolvere, prohibemus.

Et quin Rex ipſe aliquos forſitan inveniret, qui beneficia hujusmodi Dei timore poſtpoſito ab ipſo reciperent, diſtrictè præcipimus ſub excommunicationis, amiſſionis beneficiorum, quæ aliàs haberent & inhabilitatis perpetuæ ad Eccleſiaſtica beneficia de cætero obtinenda pœna quam ipſo facto incurrant, ſi contrarium agant, ne ab eo ſic excommunicato manente, illa recipiant quoquo modo: diſtrictè ſub hujusmodi à nobis infligendis pœnis inhibentes capitulis Eccleſiarum in quibus beneficia ipſa per regem, excommunicatione durante, conferuntur eundem, nec eos, quibus conceduntur ab ipſo recipiant vel admittant. Porro cum ſcriptum ſit diſſolve colligationes impietatis, ſolve faſciculos deprimentes; confœderationes prædictas etiam eum quibusvis terræ Regibus aut Principibus quod non credimus, initas diſſolvimus, & juramenta, ſi qua ſunt præſtita annullamus: etiam nuntiantes ipſi Regi ut à facie arcus fugiat, reſipiſcat, ad obedientiam redeat, & ad Dominum convertatur, ne quod prætetire non valebimus, juſto in eum judicio animadvertere compellamur.

Ut autem hujusmodi noſter proceſſus quem de Concilio frattum noſtrorum facimus ad omnium notitiam deducatur, chartas ſive membtanas proceſſum continentes eundem, in Cathedrali Eccleſia Anagnina vel affigi oſtiis ſeu ſoperliminaribus faciemus, quæ proceſſum noſtrum, ſuo quaſi ſonoro præconio & patulo indicio publicabunt ita, quod idem Rex & alii quos proceſſus ipſe contingit, nullam poſſint excuſationem prætendere quod ad eos talis proceſſus non pervenerit, vel quod ignoraverint eumdem, cum non ſit veriſimile remanere quoad ipſos incognitum vel occultum quod tam patenter omnibus publicatur. Actum Anagniæ in aula noſtri palatii VI. Id. Septemb. Pontificatus noſtri anno IX.

XIV. Ex eod. Bulæo hiſtor. univ. Parif. Tom. 4. p. 7.

Bulla quâ ſuam in temporalibus, & ſpiritualibus poteſtatem Francorum Regi denunciat, brevis nimium, quæ vix creditur à Pontifice ſine ullâ honoris præfatione ad Regem miſſa in re tanti momenti, ſed è prolixiori quâdam, quam poſt breviorem damus excerptam jure ſuſcipiatur *Bulaus* in *hiſtor. univerſ. Pariſienſ.* qui utrasque refert unà cum Regis reſponſo ad Bonifacium: anno 1303.

BONIFACIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei Philippo Francorum Regi.

DEum time & mandata ejus obſerva. Scire te volumus, quod in ſpiritualibus & temporalibus nobis ſubes. Beneficiorum & Præbendarum ad te collatio nulla ſpectat: Et ſi aliquorum vacantium cuſtodiam habeas, fructus eorum Succeſſoribus reſerves; & ſi quæ contuliſti, collationem hujusmodi irritam decrevimus, & quantum de facto proceſſerit, revocamus. Aliud autem credentes hæreticos reputamus. Datum Laterani non. Decembris Pontificatus noſtri anno 7.

Conſtat hanc Bullam datam à Pontifice poſtquam intellexit quod à Rege fuiſſet in carcerem miſſus Apamienſis Epiſcopus, qui Regi inſolentius quàm decuiſſet auſus fuerat dicere ipſum tam in ſpiritualibus quàm in temporalibus Papæ ſubeſſe, fructusque Præbendarum & Beneficiorum vacantium non poſſe retinere. Eam autem Bullam ex hac majori fuiſſe à nonnullis extractam, & in compendium miſſam jure ſuſpicari poſſumus.

Anno 1303.

BONIFACIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei chariſſimo in Chriſto filio Regi Francorum illuſtri ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

AUſculta, fili cariſſime, præcepta patris, & ad doctrinam magiſtri, qui gerit illius vices in terris, qui ſolus eſt magiſter & Dominus aurem tui cordis inclina, viſceroſæ ſanctæ matris Eccleſiæ ammonitionem libenter excipe & cura efficaciter adimplere, ut in corde contrito ad Deum reverenter redeas, à quo per deſidiam vel depravatus conſilio noſceris receſſiſſe, ac ejus & noſtris bene placitis te devotè conformes. Ad te igitur ſermo noſter dirigatur, tibi paternus amor exprimitur & dulcia matris verba exponuntur. Campum ſiquidem militiæ humanæ mortalitatis ingreſſus, renatus ſacri Fontes Baptiſmatis renuncians diabolo & pompis ejus, non quaſi huſpes & advena, ſed jam domeſticus fidei & civis ſanctorum effectus ovile Dominicum intraſti colluctaturus non ſolum contra carnem & ſanguinem, ſed etiam contra aëreas poteſtates mundique rectores præſentium tenebrarum. Sic veri Noe es arcam ingreſſus, extra quam nemo ſalvatur, Catholicam ſcilicet Eccleſiam, veram columbam, immaculatam unici Chriſti ſponſam, in qua Chriſti Vicarius, Petrique ſucceſſor primatum noſcitur obtinere, qui ſi collatis clavibus Regni cælorum judex à Deo vivorum & mortuorum conſtitutus agnoſcitur ad quem ſedentem in ſolio Judicii diſſipare pertinet ſuo intuitu omne malum, hujus profecto ſponſæ quæ de Cœlo deſcendit à Deo parata ſicut ſponſa ornata viro ſuo, Romanus Pontifex caput exiſtit, nec habet plura capita monſtruoſa, cum ſit ſine macula, ſine ruga, nec habens aliquod inhoneſtum. Sanè fili, cur iſta dixerimus imminente neceſſitate ac urgente conſcientia expreſſius aperimus. Conſtituit enim nos Deus licet inſufficientibus meritis ſuper Reges & Regna, impoſito nobis jugo Apoſtolicæ ſervitutis ad evellandum, deſtruendum, diſperdendum, diſſipandum, ædificandum atque plantandum ſub ejus nomine & doctrina, & ut gregem paſcentes Dominicum conſolidemus infirma, ſanemus ægrota, alligemus fracta, & reducamus abjecta, vinumque infundamus & oleum vulneribus ſauciatis.

Quare, fili cariſſime nemo tibi ſuadeat, quod ſuperiorem non habes, & non ſubſis ſummo Hierarchiæ Eccleſiaſticæ Hierarchæ. Nam deſipit, qui ſic ſapit, & pertinaciter hæc affirmans convincitur infidelis, nec eſt intra boni paſtoris ovile: & licet de ſingulis Regibus & Principibus ſub fide militantibus Chriſtiana pro eorum ſalute ſolicitè cogitemus, erga te tamen officii noſtri debitum eo amplius, eoque carius & attentius diligentia debemus & exequi, quò majori perſonam tuam paterna & materna charitate amplectimur, & non ſolùm te, ſed & progenitores, domum & Regnum tua in diverſis noſtris ſtatibus plena & pura ſumus benevolentia proſecuti. Nec poſſumus cum non debeamus præterire ſilentio, quin ea per quæ oculos divinæ majeſtatis offendis, nos perturbas, gravas ſubditos, Eccleſias & Eccleſiaſticas, ſeculareſque perſonas opprimis & affligis, nec non Pares, Comites & Barones, aliosque nobiles & univerſitates, ac populum dicti Regni, multoſque diverſis anguſtiis ſcandalizas, tibi apertius exprimamus. Profecto erga te hactenus ſervaſſe nos novimus ordinem charitatis, interdum præſentialiter per nos ipſos dum nos minor ſtatus haberet, ac poſtquam nos dominus provexit ad apicem Apoſtolicæ dignitatis, per multiplicatas noſtras Litteras, ſolennes noſtros & tuos Nuncios, Prælatos, Comites & alios domeſticos noſtros & tuos, te opportunis ſtudiis temporibus inducendo ut errata corrigeres, emendares exceſſus, & Regnum tuum in pacis dulcedine ac tranquillitate diſponeres, à Clerici ac populi gravaminibus abſtineres, tuoque jura contentus in aliorum injuriam occupatrices non extenderes manus tuas. Sed quod te correxeris & in te ſalutis ſemina ſata, ut vellemus, fructificaverint, non videmus, quinimo delinquendi licentiam, & multiplicandi peccata videris proh dolor! in conſuetudinem deduxiſſe; & ut aliqua explicabiliter inſeramus, ecce quod licet pateat manifeſtè ac explorati juris exiſtat, quod in Eccleſiaſticis dignitatibus Perſonatibus & beneficiis, Canonicatibus & Præbendis vacantibus in curia vel extra curiam Romanus Pontifex ſummam & potiorem obtineat poteſtatem, ad te tamen hujuſmodi Eccleſiarum dignitatum, perſonatuum, & Beneficiorum Canonicatuum collatio non poteſt quomodolibet pertinere, nec pertinet; nec per tuam collationem in ipſis, vel eorum aliquo poteſt alicujus adquiri ſine authoritate vel conſenſu Apoſtolicæ ſedis tacitis vel expreſſis, quos qui acceperit, & ſe denegat accepiſſe, eis per ingratitudinem eſt privandus, & etiam ille qui permiſſa vel conceſſa abutitur poteſtate, & qui contrarium tibi ſuadet, aſt contrarius veritati. Nihilominus tu metas & terminos tibi poſitos irreverenter excedens, ac factus impatiens ſuper hoc injurioſè obvias ipſi ſedi, ejuſque collationes canonicè factas executioni mandari non ſuſtines, ſed impugnas, quatenus tuas qualitercumque factas præcedere dignoſcuntur; & cum in Judicio eſſe debeat diſtinctio perſonarum, tu tamen in propriis cauſis jus tibi dicere, & non in communi, ſed in proprio judicio partes actoris & judicis ſortiaris & ſi quemquam injuriari tibi reputas, contemnis de ipſo conqueri coram competente Judice, ſeu etiam coram nobis, quantumcunque injurians ſit perſona Eccleſiaſtica, vel mundana, de Regno tuo, vel extra: & de illatis per te vel tuos injuriis atque damnis ac de tuis & tuorum exceſſibus recuſas per aliquem judicari. & ad ſatisfaciendo & occupanda Eccleſiaſtica bona & jura pro libitu voluntatis occupatrices manus extendis, in caſibus tibi non conceſſis ab homine vel à jure. Prælatos inſuper & alias perſonas Eccleſiaſticas, tam religioſos quàm ſeculares Regni tui, etiam ſuper perſonalibus actionibus, juribus & immobilibus bonis, quæ à te non tenentur in feudum ad tuum judicium pertrahis, & coarctas & inquietas fieri facis & decimas tales, licet in Clericos & Eccleſiaſticas perſonas nulla ſit Laicis attributa poteſtas. Præterea contra injuriatores & moleſtatores Prælatorum, & perſonarum Eccleſiaſticarum eos uti Spirituali gladio qui eis competit, liberè non permittis, nec juriſdictionem eis competentem in monaſteriis, ſeu locis Eccleſiaſticis, quorum recipis guardiam vel cuſtodiam, vel à Prædeceſſoribus tuis receptam præponis, pateris exercere; quin potius ſententias, ſeu proceſſus per dictos Prælatos, ac perſonas Eccleſiaſticas, licitos, promulgatos & latos, ſi tibi non placeant, directè, vel indirectè revocare com-

Anno 1303.

ANNO 1303.

pellis. Et quod tacere oolumos Lugdunsnſem Eccleſiam tam nobilem, tam famoſam, tam charam, in prædictæ ſedis pectore conſtitutam, quæ in ſpiritualibus & tempotalibus hactenus reflorebat, tu, & tui injurioſis gravaminibus & exceſſibus, ad tantam inopiam & oppreſſionis anguſtiam dsduxiſtis, quod vix adjicere poterit ut reſurgat, quam conſtat noo eſſs infra limiess Regni tui, nosque qui quandoqus Canonicus fuimus in eadem Ecclsſia, ejusque libertatum privilegiorom & jurium notitiam plenam babemus oon tevocamus in dubium, quod injurioſè nimis tractas eandem. Vacantium Regni tui Ecclsſiarum Cathedralium reditua & provsntus, quos tui, & tu appsllas Regalia per abuſom, tu & ipſi tui non oroderate percipitis, ſed Immoderatè conſumitis. Sic fit ut quorum cuſtodia fuit ab initio Regibus pro conſervationis commiſſa, nunc ad conſumptionis noxam diſcrimino.è deveniant, & diſcriminoſis abuſibus exponantur. Qood enim cuſtodiendum eſt, rapitur, & qood conſervandum, illicitè dsvoratur, & cuſtodes ſunt lupi rapaces sfſecti, & ſub prætextu cuſtodiæ ſtatus Eccleſiarum & perſonarum Eccleſiaſticarum diſpendia præfert, damna ſuſtinet, & miſerabiles ſortitur eventus, primariæ conſervationis ipſe utique deſraudatur.

Et quidem Prælati & Ecclsſiaſticæ perſonæ, nedum ii quos Rsgni tui continet incolatus, ſed per illud alienigeni etiam transeuntes bona propria mobilia de Regno ipſo nequaquam extrahers permittuntur, ex quo diverſi patiuntur incommoda, ii qui ſuper hoc libero uti debent arbitrio, ſervitutis quaſi jugo premuntur. Sicut de mutations monetæ aliisqoe gravaminibus & injurioſis proceſſibus per te ae tuos magnis ac parvis Regni ejusdem incolis irrogatis & habitis contra eos qui proceſſo tsmporis explicari poterunt, taceamos ad præſens, qualiter in præmiſſis & aliis libsrtas Eccleſiaſtica & immunitas tuis ſunt enervatæ temporibus, qualiter tua ſacris & piis, providis & maturis progenitorum tuorum vsſtigiis, quæ per univerſa mondi climate mittsbant illuſtriſſimos radios claritatem, degenerare noſcaris. Nempe multorum ad nos inſioustrio clsmoſa perducit, ac nedum in Regno ipſo, ſed in diverſia mundi partibus innoteſcit, & Ecclsſiæ dicti Regni, quæ ſolebant hactsous libertatibus & quiste vigers, nunc factæ ſunt ſub tributo, ſicut luctuoſus clamor earum ſub intolerabili perſecutione teſtatur.

Nec ignoras quod ſuper iis & conſimilibus ds te ad Deum, nsc non ad te ſæpius, nedum ſæpe clam vimus & exaltavimus vocem noſtram, annunciavimoa ſcslera, dslicta deteximus ſpsrantes ts ad pœnitentiam ſalubriter revocare & adeo deſudavimus inclamando, quod raocæ factæ ſunt fauces noſtræ; ſed tu velut aſpia ſurda obturaſti aures tuas, & noſtra ſalubria monita non audiſti, nec recepiſti ea velut msdicamsnta curantis. Verum licet ex præmiſſis contra te ſumere arma, pharetram atque arcum non indignè nec injuſte poſſemus, ut te à tanto rsvocaremus invio ad ſemitam reducendo ſalutis: adhuc nihilominus dum feliciter metuas, hæc tibi præſignificare dscrevimus, ut ſaniori ductus conſilio à facie arcus inflexibilis ſententiæ potius, imo prorſus effugias, quàm expectes debitæ judicium ultionis, cum tutius dignoſcantur ante esſum occurrere, quàm remedium quærers poſt ruinam.

ANNO 1303.

Cum autem nos debitum Paſtoralis officii urget & publicæ utilitatis interſit, ut qui nunc Deum timent nec deſsrunt Eccleſiæ, oeque Cenſuram Canonum reverentur, & quaſi deſcendentss in profundum malorum conſcendunt, quamvis eis diſplicent, ad ſalutem etiam trahamus invitos.

Nes volentes ns ex diſſimulatione tam longa nos tua culpa reddat obnoxios, ne ſi nos, vel te quod abſit incorreptum Deus de hac vita ſubtraherst, anima tua de noſtris manibus requiratur, neque tui cuſtodia qusm ſuſcipimus in commiſſo nobis officio Apoſtolicæ ſervitutis in noſtrum cedat periculum & diſcrimen ac perditionem multorum diſſimulando talia & diutius tolerando ea: amore paterno commoti, qui omnsm vincit affectum ex affluentia maternæ ſolicitudinis sxcitati ad providendum, ne psrdat Deus cum impiis animam tuam, neve tua & tam emati Regni claritas malis artibus & deteſtandis inſolentiis denigretur, deliberatione cum fratribus noſtris ſuper hoc habita plsniori, vsnerabiles fratres noſtros Archiepiſcopos ac devotos filios Electos & Ciſtercienſ. Cluniacenſ. Præmonſtratenſis nec non ſancti Diooyſii in Francia Pariſienſis Diœceſis & majoris Monaſterii Turon. Ordinis Sancti Benedicti Monaſteriorum Abbates & Capitula Ecclsſiarum Cathedralium Regni tui ac Magiſtros in Theologia, & in Jure Canonico & Civili, & nonnullas alias perſonas Eccleſiaſticas oriundas de Regno prædicto, per alias noſtras parentss litteras, certo modo ad ooſtram præſentiam evocamus, mandantss eisdem quod in Calendis Novsmbribus futuris proxime, quas eis pro peremptorio tsrmino aſſignamus, noſtro ſe conſpectui repræſentent, ut apod te ec alios ſublata repentina exceptione Cooſilii, quinimo maturiori cautela ſsrvata & fruſtratoriis objectibus amputatis ſuper præmiſſis & aliis deliberatè cooſulamus eosdem, cum quibus ſicut cum perſoois apud te ſuſpicione carentibus, quin potius acceptis & gratis, ac diligentibus nomen tuum, & affectantibus ſtatum proſpsri Regni tui, tractare conſultius & ordioare ſalubrius valeamus, quæ ad præmiſſorum emendationem, quam directionem, quietem atque ſalutsm ac bonum & proſperum regimen ipſius Regni videbimus expedire.

Si tuam itaque rem agi putaveris eodem tsmpore per te vel per fideles viros & providos tuæ conſcios voluntatis ac diligenter inſtructos de quibus plene valeas habere fiduciam, iis poteris interſſe, alioquin tuam vel ipſorum abſentiam divina replente præſentia in præmiſſis ac ea contingentibus, ac aliis prout oobis ſuperna miniſtraverit gratia, & sxpedire vidsbitur, procedimus.

Tu autem audies, quid loquetur in nobis Dominus Dsus noſter, in quiboa tamen ſine offsnſa Dei, ſcandalo & periculo Eccleſiæ, offenſione juſtitiæ ac utilitatis publicæ læſione & honoris tui poterimus minorationis vitare diſpendia, deferre tibi diſponimus, & tui etiam culminis ſalubria commoda promovere, ſi te correxeris, & habilitaveris ad gratiam promersndam. Cæterum licet ſuper præmiſſis & ſimilibus ad excoſandas excuſationes in peccatis te aliqoi excuſare nitantur, non tamsn ea tibi, quantom & tuis pravis Conſiliariis imputando, in hoc tamen tu insxcuſabilis comprobaris, quod talss Conſiliarios honoris tui utiqus deſtructores tuæque ſalotis & famæ

ſalſos

Anno 1303. falſos & impios conſumptores aſſumis & retines, eisque regium præbes aſſenſum qui ad tam enormia & deteſtabilia te inducunt.

Hi ſunt quaſi falſi prophetæ ſuadentes tibi falſa & ſtulta, quia non viderunt à Domino viſionem. Ergo fraudulentis detractionibus & ſubverſionibus talium ſub adulationis & falſi conſilii utique velamento confictis, minimè quæſumus, acquieſcamus, quia in vaſtitate quadam hoſtili devorant incolas Regni tui, & non tibi, ſed eis mellificarunt apes, iſti ſunt ſecuriora illa hoſtilia per quæ miniſtri Bel ſacrificia quæ ſuperponebantur à Rege clanculo aſportabant, ii ſunt qui ſub ombra tui longa manu, tua & aliorum bona diripiunt, & ſub obtentu juſtitiæ palliati Subditos opprimunt, Eccleſias gravant, & redditus alienos violenter invadunt, pupillo & viduæ non intendunt, ſed impinguantur lachrymis pauperum & divitum oppreſſione, diſcordias ſuſcitant ac fovent, guerras nutriunt, ac pacem de Regno tollere pravis operationibus non verentur. Veruntamen cadit in hæc illa prava diſſimulatio Judæorum, qui dum linguis crucifigentes Dominum, dicentes tamen eis non licere interficere quenquam, tradebant eum occidendum militibus, ut ab eis culpa in alios transferretur. Tantam namque prudentiam Deus tibi miniſtrat ex alto, tantam vides & audis in aliis quorum potes exemplo doceri, totque tibi meminimus ſalubria conſilia deſtinaſſe, quòd ſi tua ſtudia convertere ſolerter ad bonum talium te curares conſiliorum juvamine communire, qui te in ſtultum finem nequaquam impingerent, ſed ad incrementa ſalutis & utilitatis publicæ prudentiùs animarent, ſed timemus, ne apud te, cujus interiores oculi putantur illicitis excæcatis vileſcat Sermo Dominicus, & verba ædificativa vitæ productiva ſalutis, amoris defectui adſcribantur. Ad hæc ne terræ ſanctæ negotium, quod noſtris & tuis ac aliorum fidelium debet arctius inſidere præcordiis nos putes oblivioni dediſſe, memorare fili & diſcute, quod primogenitores tui Chriſtianiſſimi Principes quorum debes laudanda veſtigia ſolerti ſtudio & claris operibus imitari, expoſuerunt olim perſonas & bona in ſubſidium dictæ Terræ, ſed Saracenorum invaleſcente perfidia & Chriſtianorum, ac maximè tua & aliorum Regum & Principum devotione ſolita tepeſcente, terra eadem tuis utique temporibus heu perdita noſcitur atque proſtrata.

Quis itaque Canticum Domini cantat in ea, quia aſſurgit in ejus ſubſidium & recuperationis opportunæ juvamen adverſus impios Sarracenos magnificantes & operantes iniquitatem debacchantes in illa? Ad ejus quippe ſuccurſum arma bellica periiſſe videntur, & abjecti ſunt clypei fortium, qui contra hoſtes Fidei dimicare ſolebant. Enſes & gladii evaginantur in Domeſticos Fidei, & ſæviunt in effuſionem ſanguinis Chriſti, & niſi à populo Dei domeſticæ inſolentiæ ſuccidantur, & pax ei perveniat ſalutaris, terra illa fædata actibus malignorum à periculo deſolationis & miſeriæ per ejusdem populi miniſterium non reſurget. Si hæc & ſimilia iis benevola mente revolvas invenies, quod obſcuratum eſt aurum & color optimus eſt mutatus.

An non ignominia & confuſio magna tibi & aliis Regibus & Principibus Chriſtianis adeſſe dignoſcitur, quod verſa eſt ad alienos hereditas Jeſu Chriſti & ſepulchrum ipſius ad alienos devolutum; Qualem ergo retributionis gratiam merebuntur apud Deum Reges & Principes, & cæteri Chriſtiani, in quibus terra quærit reſpirare prædicta, ſi non eſt, qui ſuſtentent eam ex omnibus filiis quos Deus ipſe genuit, nec eſt qui ſupponat manum, ex omnibus quos nutrivit. Clamat enim ad Dei filios civitas Hieruſalem & ſuas exponit anguſtias, & in remedium doloris ejus filiorum Dei implorat affectus. Si ergo filius Dei es, dolores ejus excipias, triſtare & dole cum ipſa, ſi diligis bonum ejus. Tartari quidem, Pagani & alii infideles eidem terræ ſuccurrunt, & ei non ſubveniunt in eo ſanguine Chriſti pretioſo redempti, nec eſt qui conſoletur eam ex omnibus charis ejus. Hoc à diſſidiis præmiſſis obvenit, dum utilitas publica cupiditatis ardore conſumitur, nonnullis quærentibus, non quæ Chriſti, quorum peccata Deus ultionum Dominus non ſolum in ipſis vindicat, ſed etiam in progenies eorumdem. Tremenda ſunt itaque Dei judicia & timenda, quibus non parentes juſtitia damnabuntur, juſtus autem de anguſtia liberabitur, & cadet impius in laqueum quem extendit. Tu verò fili, communiens in tribus temporibus vitam tuam ordinando præſentia, rememorando præterita & prævidendo futura ſic te præpares in præmiſſis, & aliis ſic reformes quod ad judicium Dei & noſtrum ab illo dependens non damnandus accedas, ſed in præſenti divinam gratiam & in futuro ſalvationis ac retributionis æternæ merearis. Datum Laterani nonis Decembris Pontificatus noſtri Anno ſeptimo. Anno 1303.

Ad has atroces litteras reſpondit Philippus breviter & acriter, & præſertim ad contractam & compendioſam in Bonifacii Bullam compendioſe quoque regerit fatuos ſe reputare & dementes, qui exiſtimant ad ſe non pertinere Beneficiorum diſpenſationem vacantiumque reditus non poſſe retinere. Philippus D. G. Francorum Rex Bonifacio ſe gerenti pro ſummo Pontifice ſalutem modicam, ſeu nullam. Sciat maxima tua fatuitas in temporalibus nos alicui non ſubeſſe, Eccleſiarum ac Præbendarum vacantium collationes ad nos jure Regio pertinere, fructus earum noſtros facere. Collationes à nobis hactenus factas & in poſterum faciendas fore validas in præteritum & futurum, & earum poſſeſſores contra omnes viriliter nos tueri, ſecus autem credentes fatuos & dementes reputamus.

Datum Pariſius.

Anno 1303.

BENEDICTUS X. DICTUS XI.

PONTIFEX CXCVI.

ANNO DOMINI MCCCIII.

BEnedictus antea Nicolaus Bocaſinus Opilionis Filius ex Tarviſinâ Civitate, Ordinis Prædicatorum Generalis, anno 1303: Bonifacio ſucceſſit. Matrem ſuam ſplendidis ornatam veſtibus agnoſcere noluit. Obiit anno 1304. (*Magni Bullarii Romani hujus Edit. Luxemb. Tom. I. fol.* 182.)

I. Ex Cod. Dipl. Leibnitii Tom. II. pag. 315.

Declaratio Excommunicationis contra complices violentiæ Prædeceſſoris ipſius Bonifacio VIII. factæ Peruſii 7 Id. Junii an. 1304.

BENEDICTUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

FLagitioſum ſcelus & ſceleſtum flagitium, quod quidam ſceleratiſſimi viri ſummum audentes nefas in perſonam bonæ memoriæ Bonifacii Papæ VIII. Prædeceſſoris noſtri, non ſine gravi perfidia commiſerunt puniendum, proſequi ex juſtis cauſis hucusque diſtulimus, ſed ulterius ſuſtinere non poſſumus, quin exurgamus, imo Deus in nobis exurgat, ut diſſipentur inimici ejus & ab ipſius facie fugiant, qui oderunt eum. Diſſipentur, inquam, ſi verè pœniteant, ſicut ad prædicationem Jonæ, Ninive converſa eſt; aliàs ut Jerico ſubvertantur. Olim ſiquidem, dum idem Bonifacius Anagniæ, propriæ originis loco, cum ſua curia reſideret, ipſum nonnulli ditionis filii, primogeniti Satanæ, & iniquitatis alumni, pudore poſtpoſito & reverentia retrojecta, prælatum ſubditi, parentem liberi, & Vaſſalli Dominum, Guilielmus ſcilicet de Nogareto, Raynaldus de Supino, Thomas de Morolo, Ropertus filius dicti Raynaldi, Petrus de Genezzano, Stephanus filius ejus Adinulphus & Nicolaus nati quondam Matthiæ, Giffredus Buſſa, Orlandus & Petrus de Lupaiia cives Anagnini: milites Sciarta de Columna, Joannes filius Landulfi, Gottifredus natus Joannis de Ceccano, Maximus de Trebis, & alii factionis miniſtri, armati hoſtiliter & injurioſe ceperunt, manus in eum injecerunt impias, protervas erexerunt cervices, ac blaſphemiarum voces funeſtas ignominioſe jactaverunt. Forum etiam facto & opera, per ejusdem factionis complices & alios theſaurus Romanæ Eccleſiæ ablatus violenter extitit & & nequiter aſportatus. Hæc palam, hæc publicè, hæc notorie, & in noſtris etiam oculis patrata fuerunt; in his læſæ majeſtatis, perduellionis & ſacrilegii, Legis Juliæ de vi publica, Corneliæ de Sicariis, privati carceris, rapinæ, furti & tot alia, quot ex hujusmodi facinoribus ſecura crimina & feloniæ etiam delictum commiſſa notamus: in iis ſtupidi facti ſumus: Quis crudelis hic à lachrymis temperet, quis odioſus compaſſionem non habeat? Quis deſes aut remiſſus Judex ad procedendum non ſurgat? Quis pius ſive miſericors non efficiatur ſeverus? Hic violata ſecuritas, hic immunitas temerata, propria patri tutela non fuit domus, refugium ſummum Pontificium dehoneſtatum eſt, & ſuo capto ſponſo, Eccleſia quodammodo captivata. Quis locus reperietur a modo tutus? Quæ ſancta Romano violato Pontifice, poterunt inveniri? O piaculare flagitium, o inauditum facinus! O Anagnia miſera quæ talia in te fieri paſſa es! Ros & pluvia ſuper te non cadant, in alios deſcendant montes, te autem tranſeant; quia te vidente & prohibere valente, fortis cecidit, & accinctus robore ſuperatus eſt. O infeliciſſimi patratores non imitati, quem nos imitari volumus S. David, qui in Chriſtum Domini, etiam inimicum, perſecutorem & æmulum ſuum, quia dictum erat, nolite tangere Chriſtos meos) manum extendere noluit; & in extendentem iræ gladio juſtè fecit. Infandus dolor, lachrymabile factum, perniciosum exemplum, inexpiabile malum, & confuſio manifeſta. Sume lamentum Eccleſia, ora tua fletibus rigent, & in adjutorium debitæ ultionis filii tui de longe veniant, & filiæ tuæ de latere ſurgant. Verum quia ſcriptum eſt, feci judicium & juſtitiam & honor regis judicium diligit, nos in prædictis ſic judicium, quod ad honorem noſtrum pertinet, facere cupimus, quod à juſtitia minimè divertamus. Ideoque forma juris, quæ ſicut hæc ſunt ſervatur in notoriis, obſervata præfatos ſuperius nominatim expreſſos cæterosque participes, qui hæc in ſæpe dictum Bonifacium, in perſonis propriis exercuerunt Anagniæ, omnesque qui in iis dederunt auxilium, conſilium, vel favorem, denuntiamus de Fratrum noſtrorum conſilio, præſente hac copioſa multitudine promulgatam à Canone excommunicationis ſententiam incurriſſe, ipſosque peremptoriè, quatenus infra feſtum ſanctorum Petri & Pauli proximè venturum, perſonaliter compareant coram nobis, juſtam, dante Domino, noſtram ſuper præmiſſis, quæ, ut prædicitur, notoria ſunt, audituri ſententiam, noſtrisque mandatis & juſſionibus parituri humiliter. Alioquin, eorum non obſtante abſentia, contra eos via incedentes regia, procedemus. Hanc autem citationem noſtram, quam non ſine cauſa, ex certa ſcientia facimus, ipſos arctare volumus, ſicut ſi eorum quemlibet apprehendiſſet. Ut autem hujusmodi noſter proceſſus ad communem omnium notitiam deducatur &c.

Datum Peruſii 7. Idus Junii Pontificatus anno I.

Anno 1304.

II. Ex Mem. du Clergé de France Tom. 5. p. 309.

Bulla ad Philippum Francorum Regem revocatoria reſervationum beneficiorum à BONIFACIO factarum, & liberam Ordinariis ſuper Beneficia reſtituit poteſtatem anno 1304.

BENEDICTUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, chariſſimo in Chriſto Filio Philippo Regi Francorum illuſtri, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

UT eo magis erga Deum & Apoſtolicam ſedem Regalis devotionis excreſcat affectus, quo ſibi gratioſam ſedem repererit

ſupra

Anno 1305. ſuprà dictam, votis tuis annuimus, & tuas petitiones, quantum cum Deo poſſumus, favorabiliter exaudimus. Dudum ſiquidem Bonifacius Papa VIII. Prædeceſſor noſter certis ex cauſis proviſiones omnium Cathedralium Eccleſiarum & Regularium tunc in Regno vacantium, vel quas tunc vacare contingeret, dictæ ſedis diſpoſitioni reſervare duxit, diſtrictiùs inhibendo omnibus ad quos jus eligendi, poſtulandi Prælatos in ipſis deſideriis, aut confirmandi electiones, vel admittendi poſtulationes, vel aliàs earumdem Eccleſiarum proviſio, vel quævis alia diſpoſitio pertineret, hujuſmodi electionibus, poſtulationibus, confirmationibus, admiſſionibus, & proviſionibus, & quibuscunque diſpoſitionibus iſtarum Eccleſiarum ſe intromitteret hujuſmodi reſervatione durante quoquo modo præſumerent; ac de cætero decrevit ex tunc irritum & inane ſi ſecus ſuper hoc à quoquam fuerit ſcienter, vel ignoranter attentatum. Nos autem celſitudinis regalis obtentu, pro cujus parte ſuper hoc nobis extitit ſupplicatum reſervationem, inhibitionem & decretum hujusmodi Apoſtolica auctoritate revocamus. Volentes ut prædicti omnes hujusmodi jure illis competente, cum tempus ingruerit, utantur liberè, ſicut prius nihilominus proviſiones ac confirmationes electionum factæ poſt reſervationem, inhibitionem, & decretum prædictum in dictis Eccleſiis, dummodo aliàs Canonicæ fuerint, plenam obtineant firmitatem. Nec electiones, & poſtulationes factæ poſtmodum in prædictis Eccleſiis ex eiſdem reſervatione, inhibitione, ac Decreto, quin debitum ſortiantur effectum, poſſint quomodolibet impediri.

Datum Viterbii 14. Kalendas Maji: Pontificatus noſtri anno primo.

CLEMENS QUINTUS,

PONTIFEX CXCVII.

ANNO DOMINI MCCCV.

Clemens Vaſço, priùs Bertrandus Agoutius, anno 1305. Lugduni coronatus eſt, ubi muri ruinâ Johannes Dux Britanniæ, Galliardus Papæ Frater oppreſſi, Philippus Pulcher, & Carolus Valeſius læſi: Diadema Pontifici excuſſum eſt, ingentis pretii gemmâ amiſſâ. Hic ſedem Apoſtolicam Romá Avenionem tranſtulit; Mox Viennæ Concilio habito excidium Templariorum decretum, Crux in Valdenſes aſſumta, Reformatio Eccleſiæ tentata. Tandem deceſſit anno 1314. (*Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Editionis Luxemb.* 1727. *fol.* 184.)

I. Ex Archiv. Angl. Rimer Tom. 2. p. 977.

Bulla Angliæ Regi de Proviſione pro ſuo Nepote: anno 1305.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto filio Eduardo Regi Angliæ illuſtri ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Anno 1306. Habet in te Fili cariſſime, firma ſpei noſtræ fiducia, quod, ad nos & Romanam Eccleſiam habens reverentiam filialem, ea quæ noſtro grata ſunt animo, placida tuis votis accedant, & illa intentis ſtudiis ac plenis affectibus proſequaris.

Nuper ſiquidem Eccleſia de Maniſſeſtro Conventren. & Lichefelden. Dioc. per reſignationem ejuſdem Eccleſiæ Rectoris vacante nos, volentes ut ipſa Eccleſia tali committeretur perſonæ, cujus induſtria ſalubria in ſpiritualibus & temporalibus ſuſciperet incrementa, eandem Eccleſiam dilecto filio Raymundo ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Diacono Cardinali, Nepoti noſtro, tunc in minori officio conſtituto, duximus conferendam. Quare celſitudinem Regiam rogamus & hortamur attentius, quatinus vota tua in hac parte noſtris conformans affectibus, hujusmodi collationem noſtram, etiamſi Eccleſia ipſa ad diſpoſitionem tuam forſitan pertineret, ratam habens & gratam pro reverentia Apoſtolicæ ſedis & noſtra, velis hac vice æquo animo tolerare; per quam nec volumus, nec intendimus juri tuo, ſi quod in collatione, vel alia diſpoſitione ipſius Eccleſiæ habere dignoſceris impoſterum derogare. Et ſi de præfata Eccleſia alteri forſan tua ſerenitas providiſſet, proviſionem irritare velis eandem, ipſumque nepotem noſtrum in poſſeſſione pacifica ejusdem Eccleſiæ tuæ potentiæ brachio, prout opportunum extiterit, protegas & defendas. Præterea, cum idem Nepos noſter pro adipiſcenda poſſeſſione Prioratus de Otthingham, ſive Selle, Dunelmen. Dioc. per nos nuper ſibi collatus, ad partes Angliæ Procuratores ſuos tranſmittat ad præſens, Celſitudinem Regiam iterato rogamus quatinus, quod Prioratus ejusdem poſſeſſionem pacificam valeat obtinere, Procuratoribus ipſis aſſiſtas favoribus opportunis. Sic igitur in hujusmodi noſtrarum precum exauditione te nobis exhibeas liberalem, quod ſinceritatem devotionis, quam ad nos & Apoſtolicam ſedem te habere confidimus, valeamus cum gratiarum actionibus commendare.

Datum Lugdun. 6. Calendas Jan. Pontificatus noſtri anno primo.

II. Ex Archiv Angl. Rimer Tom. 2. pag. 1017.

Ad Angliæ Regem, ne Nunciis Pontificiis moleſtias inferat: anno 1306.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto filio Eduardo Regi Angliæ illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Claris patere conſuevit operibus, nosque ſine ulla dubitatione tenemus, quod eximiæ devotionis ad eum & Apoſtolicam ſedem claritate præfulgidus, Eccleſiæ Romanæ commoditates & neceſſitates prudenter advertens, ſuis profectibus deſideranter intendis, & ſtudio ſollicitudinis operoſæ, ac intento proſequeris animo, quæ Apoſtolicæ ſedi placitura, & profutura cognoſcis: Prudentia Regia, præſertim in Regno tuo, diligenter evitans, quæ ipſis Eccleſiæ ac ſedi ad diſplicentiam, vel diſpendium redundarent. Profecto magnificentiam tuam Apoſtolicis litteris alias rogaſſe meminimus, ut dilectis filiis magiſtris, Guilielmo Teſta Archidiacono, Aranen. in Eccleſia convenarum, & Guillielmo Geraldi, Canonico Rothomagen. Capellanis & Nuntiis noſtris in Anglia, quos ad partes illas pro certis noſtris, & dictæ ſedis negotiis duximus deſtinandos, cum opus eſſet,

ANNO 1306.

Regiu favote dirigeres, & ſoveres, ad ipſa negotia proſpere proſequenda; ſuper quo te promptum & benevolum, liberalitate Regis obtuliſti.

Verum cum ſicut nuper ex ipſorum Nunriorum inſinuatione percepimus, officiales, vel Gentes Regii eosdem Nuncios in exequendis aliquibus, quæ ipſis fuere commiſſa, & præſertim in percipiendis fructibus Prioratus de Mortona, prope London. nunc vacantis, præter tuam, ut creditor, conſcientiam impediant, ut perturbent, pro eorum libito voluntatis. Celſitudioem Regiam iterato rogamus & hortamur attente, quatinus efficaciter provideas, & liberaliter facias, ut impedimenta tollantur hujusmodi, & talia vel ſimilia de cætero nou contingant. Favorem Regium exhibendo prælibatis nuntiis, & habendo eos in his, & in aliis per te, ac tuos, cum opus fuerit & ad te, ac ipſos recurſum habuerint, taliter commendatos, quod ſpes de tuis obtenta virtutibus, continuata operum perceptione concreſcat, nosque magnificentiam tuam dignis in Domino laudibus commendemus. Datum Burdegalis 6. Calendas Septembris Pontificatus noſtri anno primo.

III. Ex Archiv. Reipubl. Genev.

Bulla quâ, poſtulante Epiſcopo Gebennenſe, Quæſitores nominat qui ejus Diœceſin inſpiciant, redituſque annuos percipiant, cùm ſuprà dictus Epiſcopus ipſemet propter bellum percipere nequeat: anno 1306.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilectis Filiis .... Priori ſancti Johannis & ..... Cantori Gebennenſi, ac ..... Præpoſito Montiſionis Sedunenſis diœceſis Eccleſiarum ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

EX devotionis Venerabilis Fratris noſtri A. Epiſcopi Gebennenſis provenit meritis, ut illa libenter cum gratia foveamus, quæ ſuis neceſſitatibus eſſe dignoſcitur opportuna. Sane petitio ipſius Epiſcopi nobis exhibita continebat, quod ipſe propter guerrarum diſcrimina quæ in ſua diœceſi invaleſcunt, eandem non audet diœceſim perſonaliter viſitare, quodque ipſe hujusmodi occaſione guerrarum magnam partem redditnum ſuorum amiſit, & inſuper ad defenſionem jurium Eccleſiæ ſuæ Gebennenſis ſollicite & ferventer intendens, pro defenſione jurium eorundem quoddam caſtrum ædificare incepit, opere plurimum ſumptuoſo, quod conſummari non poteſt, niſi noſtro ei ſuper hoc auxilio ſuccurratur.

Nos itaque eidem Epiſcopo ſuper hoc paterno compatientes affectu, & volentes ei in hac parte utiliter ſubvenire, ejus ſupplicationibus inclinati, ſibi quod Eccleſias monaſteria, & eccleſiaſtica loca ſuæ civitatis & diœceſis, & perſonas eorum, per aliquem diſcretum virum quem ad hoc duxerit aſſumendum, quotiens tempus viſitationis ingruerit usque ad triennium viſitare, ac procurationes ratione viſitationis hujusmodi ſibi debitas ab eccleſiis monaſteriis, locis & perſonis prædictis taliter viſitatis valeat recipere moderatas in pecunia numerata, qualibet conſtitutione contraria non obſtante, auctoritate litterarum noſtrarum duximus indulgendum.

Quo circa diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus vos vel duo aut unus veſtrum per vos vel alium ſeu alios facientis auctoritate noſtra juxta hujusmodi conceſſionis noſtræ tenorem, illum quem idem Epiſcopus ad hujusmodi viſitationis officium duxerit, ut præmittitur, deputandum, ad illud admitti ſibique procurationes prædictas per idem triennium integrè exhiberi.

ANNO 1307.

Non obſtantibus conſtitutione hujusmodi, ſeu ſi aliquibus à ſede Apoſtolica ſit indultum quod interdici ſuſpendi vel excommunicari non poſſint per literas Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo.

Datum Lugduni, Id. Januar. Pontificatus noſtri anno primo.

Dinus G.

IV. Ex Archiv. Angliæ Rimer Tom. 3. pag. 50.

Anglorum Regi pro Captione Templariorum uno die facienda, eodem modo quo Rex Franciæ proceſſerat: anno 1307.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei cariſſimo in Chriſto filio, E. Regi Angliæ illuſtri ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

PAſtoralis præeminentiæ ſolio diſponente illo qui cuncta diſponit, licet immeriti, præſidentes hoc præcipue ferventer appetimus, hoc votis ardentibus affectamus ut excuſſo à nobis negligentiæ ſomno, circa Gregis Dominici cuſtodiam, ſubmovendo noxia, & agendo profutura, animas Deo lucriſacere, ſua nobis cooperante grana valeamus. Sane dudum, circa promotionis noſtræ principium ad apicem Apoſtolicæ dignitatis, ad noſtrum quadam levi ſuggeſtione pervenit auditum, quod abolim de ſtatu Sathanæ in Templariorum ordine, ſparſo peſtiferi generis ſemine, ſubcrevit ex illo meſſis odibilis, fructus peſtiferos ex ſui natura producens, viz. quod Templarii ſub religionis pallio militantes exterius, in Apoſtaſiæ perfidia intus vixerunt hactenus in deteſtabili hæretica pravitate. Cæterum, nunc attendentes quod ordo ipſorum longis retro temporibus multæ refulſit nobilitatis gratia & decoris, ac magna fidelium devotio diu viguit apud eos, quodque tunc nullam audiveramus ſuper præmiſſis ſuſpicionem, vel infamiam contra ipſos & nihilominus quod à ſuæ Religionis exordio portaverunt publice ſignum crucis corpora exponentes & bona contra inimicos fidei pro acquiſitione, retentione, ac defenſione Terræ Sanctæ, Domini & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti pretioſo ſanguine conſecratæ, ſuggeſtioni prædictæ noluimus aures credulas exhibere. Verum poſtea auribus cariſſimi in Chriſto Filii noſtri Philippi Reg. Franc. illuſtris inſonuit, quod ſinguli fratres dicti Ordinis in ſui profeſſione cum ordinem ipſum ingrediuntur expreſſis verbis abnegant Dominum Jeſum Chriſtum, nec non idolum adorant in ſuis capitulis, & alia nefanda committunt quæ ob ruborem exprimendi ſubticemus ad præſens. Propter quod idem Rex ad requiſitionem Inquiſitoris hæreticæ pravitatis in Regno ſuo generaliter à ſede Apoſtolica deputati, de Prælatorum, Baronum, ac aliorum ſapientum deliberatione ſolenni, Magiſtrum majorem, & alios ſingulares perſonas dicti Ordinis, quæ tunc erant in Regno ſuo, una die cum magna excogitata diligentia capi fecit, Eccleſiæ judicio præſentandas, & eorum bona mobilia & immobilia

ſalvæ

ſalvæ cuſtodiæ aſſignari pro terra ſancta, ſi dictus ordo damnetur, alioquin, pro ipſo ordine fideliter conſervanda. Deinde præfatus Magiſter dicti Ordinis ſpontanee confeſſus eſt palam, præſentibus majoribus Perſonis Eccleſiaſticis Pariſius, Magiſtris in Theologia & aliis, corruptionem erroris abnegationis Chriſti in Fratrum profeſſionibus contra primam inſtitutionem ordinis præfati, inſtigante Sathana introductam. Quamplurimi etiam Fratres dicti Ordinis, ex diverſis partibus dicti Regni Francorum dicta ſcelera ſunt confeſſi, veram & non ſimulatam agentes pœnitentiam de commiſſis, prout hæc dictus Rex nobis per ſuas litteras intimavit, & ad nos etiam poſtmodum pervenerunt, fama publica deferente. Nos quoque Fratrem unum militem dicti ordinis, magnæ generoſitatis & auctoritatis virum, ſuper pravitate jam dicta perſonaliter examinavimus, qui dictum facinus abnegationis Jeſu Chriſti, in ingreſſu dicti ordinis à ſe commiſſum, ſponte confeſſus fuit plenariè coram Nobis. Et adjecit ſe vidiſſe, quod quidam nobilis in præſentia ducentorum Fratrum, vel plurium dicti Ordinis, inter quos erant centum milites, vel circa, ultra mare, viz. in Regno Cypri, per præfatum magiſtrum dicti ordinis in capitulo ſuo in fratrem Templi receptus fuit. Et ibi, in dictorum magiſtri & fratrum præſentia, idem nobilis, ad mandatum ipſius magiſtri, dictum facinus in ſua receptione commiſit. Ex quibus, ſi in agro plantationis dicti ordinis, qui ager potabatur eſſe virtutum, & grandis ſublimitatis ſpeculo prælucebat, diabolica, quod abſit ſint ſemina ſeminata, gravi noſtra viſcera commotione turbantur. Sed, ſi præmiſſa veritate non nitantur, ea comperta, ceſſabit turbatio, & ſecundum Deum jucunditas orietur; unde ad inveſtigandum veritatem hujuſmodi ſine mora proponimus intendere, & quantum Deus dederit, efficaciter vigilare. Ea propter, quia ſicut inſinuatione multorum accepimus, ſuper prætactis criminibus contra Templarios ipſos fama, ſeu verius infamia quaſi continuo ſuſcipit incrementum, & ob hoc urget nos conſcientia; ut in his officii noſtri debitum exequamur. Magnitudinem regiam requirimus rogamus & hortamur attentè quatinus quam citius, poſt receptionem præſentium, commode poteris, prædictis omnibus intenta meditatione penſatis, ſic prudenter, ſic cauta, ſic ſecretè, de ſapientum ſecretariorum tuorum conſilio, ſtudeas ordinare, quod omnes, & ſingulos Templarios Regni tui, & alios, qui reperientur in eo, & eorum bona mobilia & immobilia per bonas perſonas, omni, maxime quo ad bona ipſa, ſuſpicione carentes, meliori modo, quo fieri poterit, capi facias uno die: Perſonas eorum faciens, donec tuæ magnificentiæ ſcribamus aliud, noſtro & ſedis Apoſtolicæ nomine, in locis tutis ſub fida cuſtodia detineri. Bona verò ipſorum mobilia & immobilia aliquibus bonis perſonis, de quibus non ſit veriſimile quod in his, vel in ſimilibus velint fraudem aliquam adhibere, facias commendari noſtro nomine fideliter conſervanda, quouſque per nos aliud fuerit ordinatum. Quæ quidem perſonæ de dictis bonis omnibus & ſingulis teneantur in præſentia fratrum quorumlibet domorum dicti ordinis, & aliarum plurium bonarum Perſonarum, & maximè dictis domibus vicinarum, inventaria facere, &, cum tempus fuerit, plenam de ipſis reddere rationem. Quarum perſonarum depoſitariarum propter honorem tuum, ut melius negotium ſine bonorum direptionis & diſſipationis ſuſpicione procedat, nullæ ſint de tuis officialibus ſervientibus quibuſcumque. Proviſurus quod Terræ, ac Vineæ Templariorum ipſorum, eorum expenſis more ſolito excolantur, ut bona ipſa dictis Templariis, ſi reperiantur innocentes, alioquin pro terra ſancta integrè conſerventur. Taliter te ſuper his habiturus quod exinde, præter humanæ laudis præconium apud Deum, cujus in hac parte negotium agitur, gratiæ tibi proveniat incrementum: & nihilominùs ex hoc noſtram, & Apoſtolicæ ſedis gratiam plenius merearis. Quicquid autem ſuper præmiſſis fieri juſſeris, & quicquid fuerit executioni mandatum nobis, quod celerius fieri poſſit, tuis literis intimare procures.

Datum Pictavii, 10. Calendas Dec. Pontificatûs noſtri anno tertio.

V. Ex Cod. Diplom. Leibnitii Mant. Pars 1. p. 78.

Bulla quæ tangit crimina Templariorum confeſſa, juberqua inquiri ſuper articolis tranſmiſſis: anno 1307.

CLEMENS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus Archiepiſcopo Narbonenſi, ac Bajocenſi, Mimatenſi & Lemovicenſi Epiſcopis & dilectis Filiis Magiſtris Mattheo de Neapoli Majoris Caleti Rhotomagenſi, Notario noſtro, Joanni de Mantua Tridentinenſi, Joanni de Montelauro Magalonenſi Archidiaconis, ac Guilelmo Agarin prepoſito Aquenſi &c. ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

FAciens miſericordiam cum ſervo ſuo Dei Filius Dominus Jeſus Chriſtus, ad hoc nos voluit in ſpecula eminenti Apoſtolatus aſſumi ut gerentes licet immeriti vices ejus in Terris in cunctis noſtris actibus & proceſſibus ipſius veſtigia, quantum poterit humana fragilitas, imitemur.

Sanè dudum circa promotionis noſtræ ad apicem ſummi Apoſtolatus initium, etiam antequam Lugdunum, ubi recepimus noſtræ coronationis inſignia, veniremus; & poſt etiam tam ibi quàm alibi ſecretò quorundam nobis inſinuatio intimavit, quod Magiſter, Præceptores, & alii fratres ordinis militiæ Templi Hieroſolomitani & etiam ipſe ordo, qui ad defenſionem patrimonii ejuſdem Domini noſtri Jeſu Chriſti fuerant in tranſmarinis partibus deputati, contra ipſum dominum in ſcelus Apoſtaſiæ nefandum, deteſtabile idololatriæ vitium execrabile Sodomorum, & hæreſes varias erant lapſi: quia verò non erat veriſimile, nec credibile videbatur, quod viri tam religioſi, qui præcipue pro Chriſti nomine ſuum ſæpe ſanguinem effundere ac perſonas ſuas mortis periculis frequenter exponere credebantur, quique multa & magna tam in divinis officiis, quàm in jejuniis & aliis obſervantiis devotionis ſigna frequentius prætendebant, ſuæ ſic eſſe ſalutis immemores, quod talia perpetrarent, hujuſmodi inſinuationi ac delationi ipſorum ejuſdem domini exemplis & canonicæ ſcripturæ doctrinis edocti aurem noluimus inclinare.

Deinde verò cariſſimus in Chriſto filius noſter Philippus Rex Francorum illuſtris, cui

fuerant

ANNO 1307.

fuerant eadem facinora nuntiata, non typo avaritiæ, cum de bonis Templariorum nihil ſibi vendicare vel appropriare intendat, imò ea nobis & Eccleſiæ per deputandos à nobis adminiſtranda, gubernanda, conſervanda, & cuſtodienda liberaliter ac devotè in regno ſuo dimiſit, manum ſuam totaliter inde amovendo, ſed fidei orthodoxæ fervore, ſuorum progenitorum veſtigia clara ſequens, accenſus de præmiſſis quantum licere potuit ſe informans ad inſtruendum & informandum nos ſuper his multa, & magnas nobis informationes per ſuos nuncios & literas deſtinavit. Infamia verò contra Templarios ipſos increbreſcente validius ſuper ſceleribus ante dictis, & quia etiam quidam miles ejuſdem Ordinis magnæ nobilitatis nec levis opinionis in dicto ordine habebatur, coram nobis ſecretò juratus depoſuit quod in receptione Fratrum præfati ordinis hæc conſuetudo vel verius corruptela ſervatur, quod ad recipientis vel ab eo deputati ſuggeſtionem qui recipitur, Jeſum Chriſtum negat & ſuper crucem ſibi oſtenſam ſpuit in vituperium Crucifixi, & quædam alia recipiens & receptus, quæ licita non ſunt, nec humanæ conveniunt honeſtati, prout ipſe tunc confeſſus extitit coram nobis, vitare nequivimus urgante nos ad id officii noſtri debito, quin tot & tantis clamoribus accommodaremus auditum.

Sed cum demum ſama publica deferente & clamoſa inſinuatione dicti Regis, nec non & Ducum, Comitum & Baronum, & aliorum nobilium, cleriqua & populi dicti Regni Francorum, ad noſtram propter hæc tam per ſe, quàm per Procuratores & Syndicos præſentiam venientium, quod dolentes referimus, ad noſtram audientiam perveniſſet, quod Magiſter, Præceptores, & alii Fratres dicti ordinis & ipſe ordo præfatis & pluribus aliis erant criminibus irretiti & præmiſſa per multas confeſſiones, atteſtationes, & depoſitiones præfati Magiſtri & plurium præceptorum & fratrum Ordinis prælibati, coram multis prælatis & hæreticæ pravitatis inquiſitore in Regno Franciæ factas, habitas & receptas & in publicam ſcripturam redactas, nobiſque & fratribus noſtris oſtenſas probata quodammodo viderentur, ac nominis fama & clamores prædicti in tantum invaluiſſent ac etiam adſcendiſſent tam contra ipſum ordinem, quàm contra ſingulas perſonas ejuſdem, non ſine gravi ſcandalo præteriri non poterat, nec abſque imminente periculo tolerari: Nos illius, cujus vices licet immeriti in terris gerimus, veſtigiis inhærentes ad inquirendum de prædictis ratione prævia duximus procedendum, multoſque de præſentibus presbyteris & militibus & aliis Fratribus dicti Ordinis reputationis non mediocris, in noſtra præſentia conſtitutos præſtito ab eis juramento, quod ſuper præmiſſis meram ac plenam nobis dicerent veritatem ſuper præmiſſis interrogavimus & examinavimus uſque ad numerum ſeptuaginta duorum, multis ex fratribus noſtris nobis aſſiſtentibus, diligenter eos eorumque confeſſiones per publicas manus in autenticam ſcripturam redactas illico in noſtra & dictorum fratrum noſtrorum præſentia, ac deinde interpoſito aliquorum dierum ſpatio in conſiſtorio publico legi fecimus coram ipſis & eas in ſuo vulgari cuilibet eorum exponi, qui perſeverantes in illis eas expreſſè & ſpontè prout recitatæ fuerunt, approbarunt. Poſtquam cum Magiſtro & præcipuis Præceptoribus præfati Ordinis intendentes ſuper præmiſſis inquirentes per nos ipſos, ipſum Magiſtrum & fratres terræ ultramarinæ, Normanniæ, Aquitaniæ, Pictaviæ præceptores majores nobis Pictavis exiſtentibus mandavimus præſentari.

Sed quoniam quidam ex ipſis ſic infirmabantur tunc temporis quod equitare (ſ. itinerare) non poterant, nec ad noſtram præſentiam quoquomodo adduci, nos cum eis ſcire volentes de præmiſſis omnibus veritatem, & an vera eſſent quæ continebantur in eorum confeſſionibus & depoſitionibus, quas coram inquiſitore hæreticæ pravitatis in Regno Franciæ, quibuſdam præſentibus notariis publicis & multis aliis viris bonis feciſſe dicebantur, nobis & fratribus noſtris, per Inquiſitorem ſub manibus publicis exhibitis & oſtenſis dilectis filiis noſtris Bernardo tit. S. S. Nerei & Achillei & Stephano tit. S. Cyriaci in Thermis Presbyteris & Landulpho S. Angeli Diacono Cardinalibus, de quorum prudentia, & fidelitate indubitatam fiduciam obtinemus, commiſimus & mandavimus, ut ipſi cum præfato Magiſtro & Præceptoribus inquirerent tam contra ipſos & alios ſingulares dicti Ordinis generaliter quàm contra ipſum Ordinem ſuper præmiſſis cum diligentia veritatem, & quicquid ſuper præmiſſis hic inveneint, nobis referre atque confeſſiones & depoſitiones per manum publicam in ſcriptis redactas noſtro Apoſtolatui deferre ac præſentare curarent, eiſdem magiſtro ac præceptoribus abſolutionis beneficium à ſententia excommunicationis, quam pro præmiſſis, ſi vera erant, incurrerent, ſi abſolutionem humiliter & devotè peterent, ut debebant, juxta formam Eccleſiæ impenſuri. Qui Cardinales ad ipſos Magiſtrum & præceptores perſonaliter accedentes eis ſui adventus cauſam expoſuerunt. Et quoniam tam perſonæ, quàm res ipſorum & aliorum Templariorum in Regno Franciæ conſiſtentium in manibus noſtris erant, quod liberè abſque metu cujuſquam plenè, ac pure ſuper præmiſſis omnibus ipſis Cardinalibus dicerent veritatem, eis auctoritate Apoſtolica injunxerunt. Qui magiſter, & præceptores Franciæ ultramarinæ, Normanniæ, Aquitaniæ atque Pictaviæ coram ipſis tribus Cardinalibus, & præſentibus quatuor tabellionibus publicis, & multis aliis bonis viris ad Sancta Dei Evangelia ab eis corporaliter tacta præſtito juramento, quod ſuper præmiſſis omnibus meram & plenam dicerent veritatem coram ipſis ſingulariter, liberè ac ſponta, abſque coactione qualibet & terrore depoſiti ſunt & confeſſi fuerunt inter cætera, Chriſti abnegationem, & ſputionem ſuper crucem, cum in ordine Templi recepti fuerunt; & quidam ex eis quædam alia horribilia & inhoneſta confeſſi, quæ ut eorum ad præſens parcamus verecundiæ ſubticemus. Dixerunt præterea & confeſſi fuerunt eſſe vera, quæ in eorum confeſſionibus & depoſitionibus continentur, quas dudum fecerunt coram Inquiſitore hæreticæ pravitatis, quæ confeſſiones & depoſitiones dictorum Magiſtri & Præceptorum in ſcripturam publicam per quatuor Tabelliones publicos redactæ, in ipſorum Magiſtri & Præceptorum & quorundam aliorum bonorum virorum præſentia, ac deinde interpoſito aliquorum dierum ſpatio coram ipſis eiſdem lectæ fuerunt, de mandato & in præſentia Cardinalium prædictorum, in ſuo vulgari expoſitæ cuilibet eorundem, qui perſeverantes in illis eas expreſſè ac ſponte prout recitatæ fuerunt, & probarunt, & poſt confeſſiones & depoſitiones hujuſmodi, ab ipſis Cardinalibus ab excommunicatione, quam

ANNO 1307.

Anno 1307.

pro præmiſſis incurrerant abſolutionem flexis genibus manibusque comploſis, humiliter, ac devote, & cum lacrymarum effuſione non modica petierunt. Ipſi vero Cardinales, quia Eccleſia non claudit gremium redeunti ab eisdem Magiſtro, & Præceptoribus hæreſis abjurata, expreſſè ipſius ſecundum formam Eccleſiæ auctoritate noſtra abſolutionis beneficium impenderunt: ac deinde ad noſtram præſentiam redeuntes, confeſſiones & depoſitiones prælibatorum Magiſtri, & Præceptorum in ſcripturam publicam per manus publicas, ut eſt dictum, redactas nobis præſentaverunt, & quæ cum dictis Magiſtro & Præceptoribus fecerunt, retulerunt. Ex quibus confeſſionibus & depoſitionibus ac ralatione invenimus ſæpe fatos Magiſtrum & Fratres in præmiſſis, licet quoſdam ex eis in pluribus & in paucioribus, graviter deliquiſſe. Verum quia in univerſis mundi partibus, per quas idem ordo diffunditur, & fratres degunt ipſius, ſuper his non poſſumus inquirere per nos ipſos diſcretioni veſtræ, de quorum circumſpectione ſpecialem fiduciam gerimus, de fratrum noſtrorum conſilio per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ad Senonenſis Civitatis Diœceſin, & provinciam perſonaliter accedatis, & per publicum citationis edictum per vos faciendum in locis, de quibus vobis viſum fuerit expedira, vocetis, qui fuerint evocandi, ſuper articulis, quos vobis ſub Bulla noſtra incluſos tranſmittimus, & ſuper aliis, de quibus prudentiæ veſtræ viſum fuerit, expedire, inquiratis hac auctoritata noſtra contra dictum Ordinem cum diligentia veritatem, quæ ſuper præmiſſis inveneritis fideliter in ſcriptis publica manu redacta ſub veſtris ſigillis ad noſtram præſentiam delaturi ſeu etiam tranſmiſſuri. Teſtes autem ſi qui à vobis requiſiti, ſeu admoniti, vel citati, ut ſuper dictis articulis ferant veritatis teſtimonium coram vobis ſe preca, vel pretio, gratia timore odio vel amore à ferendo teſtimonio ſubtraxerint, nec non fautores, receptores, & defenſores prædictorum Fratrum, qui à vobis citati vel vocati ut præmittitur coram vobis non comparuerint, eos inſuper qui prædictam veſtram inquiſitionem directè, vel indirectè, publicè vel occultè per ſe vel alium ſeù alios vel alias quoquomodo præſumpſerint impedire, per cenſuram Eccleſiaſticam oppoſitione poſtpoſita compeſcatis, invocato ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſecularis. Quod ſi non omnes his exequendis potueritis intereſſe; ſeptem, ſex, quinque, quatuor, vel tres, duo videlicet de Prælatis prædictis coram altero ſaltem de aliis ea nihilominus exequantur.

Datum Pictavii II. Idus Auguſti Pontificatus noſtri anno tertio.

Iſti ſunt Articuli, ſuper quibus inquiretur contra Ordinem militiæ Templi (quorum mentio in ſuperiori Clementis Papæ Bulla facta.)

PRimò quod licet aſſerent ſanctè ordinem fuiſſe inſtitutum, & à ſede Apoſtolica approbatum, tamen in receptione Fratrum dicti Ordinis, & quandoque poſt ſervabantur & fiebant ab ipſis Fratribus quæ ſequuntur.

I. Videlicet quod quilibet in receptione ſua, & quandoque poſt, vel quam citò ad hæc commoditatem recipiens habere poterat, abnegabat Chriſtum aliquando crucifixum, & quandoque Jeſum, & quandoque Deum, & quandoque Beatam Virginem, & quandoque omnes ſanctos, & ſanctas Dei, inductus ſeu monitus per illos qui eũ recipiebant.

2. Item quod communiter Fratres hoc faciebant.

3. Item, quod major pars.

4. Item, quod dicebant & dogmatizabant receptores illis, quos recipiebant, Chriſtum non eſſe verum Deum, vel quandoque Jeſum, vel quandoque crucifixum.

5. Item, quod dicebant ipſi illis, quos recipiebant, ipſum fuiſſe falſum Prophetam.

6. Item, ipſum non fuiſſe paſſum pro redemptione humani generis, nec crucifixum, ſed pro ſceleribus ſuis.

7. Item, quod nec receptores nec recepti habebant ſpem ſalvationis habendæ per Jeſum, & hoc dicebant illis, quos recipiebant, vel æquipollens, vel ſimile.

8. Item, quod faciebant illos quos recipiebant ſpuere ſuper crucem ſeu ſuper ſignum, vel ſculpturam crucis & imaginem Chriſti, licet interdum, qui recipiebantur, ſpuerant juxta.

9. Item, quod ipſam crucem pedibus conculcari quandoque mandabant.

10. Item, quod eandem crucem ipſi Fratres recepti quandoque conculcabant.

11. Item, quod mingebant & conculcabant interdum, & alios mingere faciebant ſuper ipſam crucem, & hoc in die veneris ſancti aliquotiens faciebant.

12. Item quod nonnulli eorum ipſa die ſeptimanæ ſanctæ, pro calcatione & mictione prædictis convenire conſueverunt.

13. Item, quod adorabant quendam catum ſibi in ipſa congregatione apparentem quandoque.

14. Item, quod hæc faciebant in vituperium Chriſti & fidei orthodoxæ.

15. Item, quod non credebant Sacramentum Altaris.

16. Item, quod aliqui ex iis.

17. Item, quod major pars.

18. Item, quod hæc receptores eorum ſibi injungebant.

19. Item, quod credebant, & ſic dicebatur eis, quod magnus Magiſter à peccatis poterat eos abſolvere.

20. Item, quod Viſitator.

21. Item, quod aliqui eorum.

22. Item, quod magnus Magiſter Ordinis prædicti hæc fuit de ſe confeſſus in præſentia magnarum perſonarum, antequam eſſe captus.

23. Item, quod in receptione fratrum dicti Ordinis, vel circa interdum recipiens & receptus aliquando ſe deoſculabantur in ore, in umbilico ſeu in ventre nudo, & in ano ſeu ſpina dorſi.

24. Item, aliquando in umbilico.

25. Item aliquando in fine ſpinæ dorſi.

26. Item aliquando in virga virili.

27. Item, quod in receptione ſua illa faciebant jurare illos, quos recipiebant, quod Ordinem non exirent.

28. Item, quod habebant eos ſtatim pro profeſſis.

29. Item, quod receptiones ipſas clandeſtinè faciebant.

30. Item, quod nullis præſentibus niſi Fratribus dicti Ordinis.

31. Item, quod propter hoc contra dictum Ordinem vehemens ſuſpicio à longis temporibus laboravit.

Digitized by Google

32. Item quod communiter habebatur.
33. Item, quod fratribua, quos recipiebant, dicebant, quod ad invicem poteraot unus cum alio commiſceri carnaliter.
34. Item, quod hoc licitum erat eia facere.
35. Item, quod debebant hoc facere ad invicem & pati.
36. Item, quod hoc facere oon erat eis peccatum.
37. Item, quod hoc faciebant ipſi vel plures eorum.
38. Item, quod aliqoi eotum.
39. Item, quod ipſi per ſingulas Provinciae habebant Idola, videlicet capita, quorum aliqoa habebant tres facies, & elia unam, & aliqua cranium humanom habebant.
40. Item, quod illa Idola, vel illod idolum adorabant, & ſpecialiter io eurum magnis capitulis & congregationibus.
41. Item, quod venerabantur.
42. Item, quod ut Deum.
43. Item, qood ut Salvatorem ſuum.
44. Item. quod aliqui eorum.
45. Item, quod major para illorum, qui erant in capitulis.
46. Item, quod dicebent, quod illud capot poterat eoe ſalvare.
47. Item, quod divites facere.
48. Item, qood omnes divitias Ordinia dabat eis.
49. Item, quod facit arbores florere.
50. Item, quod Terram germinare.
51. Item, quod eliquod caput idolorum prædictorum ſingebant circa camiſiam ſeu carnem.
52. Item, quod in ſui receptione ſingulis fratribus prædictæ chordulæ tradebantur, vel aliæ longitudines earum.
53. Item, quod in veneterionem Idoli hæc faciebant.
54. Item, qood injungebant eis, qood dictia chordulis, ut præmittitur, ſe cingerent, & continoè portereot, & hæc faciebant etiam de nocte.
55. Item, qood commuoiter Fratres dicti Ordinia recipiebantur modia prædictis.
56. Item, quod obique.
57. Item, quod, pro majori parte.
58. Item, quod, qui nolebant prædicta in ſui receptione facere, vel poſt interficiebantur vel carceri mancipabantur.
59. Item. quod aliqui ex eis.
60. Item, quod major para.
61. Item, qood injungebant eis per ſacramentum ne prædicta non revelarent.
62. Item, qood ſub pœna mortia vel carceris.
63. Item, quod neque modum receptionis eorum revelarent.
64. Item, quod nec de prædictia inter ſe loqui audebant.
65. Item, quod ſi capiebantur, quod revelarent, morte, vel carcere affligebantur.
66. Item quod injungebant eie quod non confiterentur aliquibus niſi Fratribus ejuſdem Ordinis.
67. Item, qood Fretres dicti Ordinis ſcientes dictoa errores corrigere neglexerunt.
68. Item, quod Sanctæ Matri Eccleſiæ nunciare neglexerunt.
69. Item, quod non receſſerunt ab obſervantia prædictorum errorum & communione prædictorum fretrum, licet facultatem babuiſſent recedendi & prædicta faciendi.
70. Item, quod prædicta fiebant & ſervabantur ultra mare in locis in quibus Magiſter generalie & conventus dicti ordinia pro tempore ſunt morati.
71. Item, quod aliquando prædicta abnegatio Chriſti fiebat in præſentia Magiſtri & conventua prædictorom.
72. Item, quod prædicta fiebent & ſervabantur in Cypro.
73. Item, quod ſimiliter citra mare in omnibua Regnis. & locis aliia in quibua fiebant receptionea fratrum prædictorum.
74. Item, qood prædicta obſervabentur in toto ordioe generaliter & communiter.
75. Item, quod ex obſervantia generali & longe.
76. Item, quod de conſuetudine antiqua.
77. Item, quod ex ſtatuto Ordinie prædicti.
78. Item, quod prædictæ obſervantiæ, conſuetudines ordinationes & ſtatuta in toto ordine ultra mare & citra mare fiebant & obſervabantur.
79. Item, quod prædicta erant de punctia Ordinie introductie per errores eorum poſt approbationem Sedis Apoſtolicæ.
80. Item, quod receptiones Fratrum dicti Ordinis fiebent commoniter modis prædictia in toto ordine ſupra dicto.
81. Item, quod Magiſter generelia dicti ordinia prædicta ſic ſervari & fieri injungebat.
82. Item, quod Viſitatores.
83. Item, quod Præceptores.
84. Item, quod alii Majorea dicti Ordioia.
85. Item, quod ipſimet obſervabant prædicta hæc, & dogmatizabent fieri & ſervari.
86. Item, quod aliqui eorum.
87. Item, quod alium modum recipiendi in dicto ordine Fratres noo ſervabant.
88. Item, quod non eſt memoria alicujus de Ordine, qui vivat, quod ſuis temporibus modue alius obſervatus fuerit.
89. Item, quod prædictum receptionis modum & ſupra dicta alia non ſervantes & ſervare nolentes, Magiſter Generalis, Viſitatores, & alii Magiſtri dicti Ordinis in hoc poteſtatem habentea, graviter puniebent, quando qoerela deferebatur ad eoa.
90. Item, quod eleemoſynæ in d. Ordine non fiebant, ut debebant nec hoſpilitas ſervabatur.
91. Item, quod non reputabatur peccatum in d. Ordine per fas, aut neſas jura aquirere aliene.
92. Item, quod juramentum præſtabatur ab eis, aogmentum & quæſtum dicti Ordinis quibuſcumquæ modia poſſunt, per fas, & nefas procurare.
93. Item, quod non reputabatur peccatum propter hoc dejerare.
94. Item, quod clam conſueverunt tenere ſua capitula.
95. Item, quod clam ac in primo ſomno, vel prima vigilia noctis.
96. Item, quod clam quia expulſa tota elia familia de domo & clauſuris domue, ut omnes de familia illis noctibus, quibus tenent capitula jaceant extra.
97. Item, qood elam quia ſic ſe includunt ad tenendom capitulum, ut omnes januas domue & Eccleſiæ, in quibua tenent capitulum, ferment adeo firmiter, quod nullus ſit vel eſſe poſſit acceſſus ad eoe, nec juxta, ut poſſit quicunque videre vel audire de factis aut dictis ipſorum.
98. Item, quod clam adeo quod ſcilicet ponere excubiam ſupra tectum domus vel Eccleſiæ in quibus tenent capitulum, ad providendum, ne quis ad locum, in quo tenent capitulum, appropioquet.

99. Item

Anno 1307.

99. Item, quod ſimilem clandeſtinitatem obſervant, & obſervare conſueverunt ut plurimum in recipiendo Fratres.

100. Item, quod error hic viget & viguit in ordine longo tempore, quod ipſi tenent opinionem & tenuere retroactis temporibus, quod magnus Magiſter poſſit abſolvere Fratres Ordinis à peccatis etiam non confeſſatis, quæ confiteri propter aliquam erubeſcentiam aut timorem pœnitentiæ injungendæ infligendæ omiſerunt.

101. Item, quod magnus Magiſter hos prædictos errores confeſſus eſt ante captionem, ſponte coram fide dignis clericis & laicis.

102. Item, quod præſentibus Majoribus Præceptoribus ſui Ordinis.

103. Item, quod prædictos errores tenent & tenuerunt, nedum hæc opiniantes & tenentes de magno Magiſtro, ſed de cæteris Præceptoribus Ordinis, Viſitatoribus maximè.

104. Item, quod quidquid magnus Magiſter maximè cum Conventu ſuo faciebat, ordinabat, aut ſtatuebat totus Ordo tenere & obſervare habebat, & etiam obſervabat.

105. Item, quod hæc poteſtas ſibi competebat & in eo reſederat ab antiquo.

106. Item, quod tanto tempore duraverant ſupra dicti pravi modi & errores, quod Ordo in perſonis potuit renovare ſemel, bis vel pluries tempore introductorum ſeu obſervatorum prædictorum errorum.

107. Item, quod omnes vel quaſi duæ partes Ordinis ſcientes dictos errores corrigere neglexerunt.

108. Item, quod non receſſerunt ab obſervantia prædictorum errorum & communione dictorum Fratrum, licet facultatem habuiſſent recedendi & prædicta faciendi.

109. Item, quod propter prædicta & ſingula grandia ſcandala contra dictum Ordinem ſunt exorta in cordibus ſublimium perſonarum, etiam Regum, & Principum & ferè totius populi Chriſtiani Generata.

110. Item, quod multi fratres de dicto Ordine propter fœditates & errores ejuſdem ordinis exierunt, nonnulli ad Religionem aliam tranſeuntes, & nonnulli in ſeculo remanentes.

111. Item, quod prædicta omnia & ſingula ſunt nota & manifeſta inter fratres dicti Ordinis.

112. Item, quod de his eſt publica vox, opinio communis & fama tam inter fratres dicti Ordinis, quàm extrà.

113. Item, quod de majori parte prædictorum.

114. Item, quod de aliquibus.

115. Item, quod magnus Magiſter Ordinis, Viſitator, & magnus Præceptor Cypri, Normanniæ, Pictaviæ & quam plures alii Præceptores & nonnulli alii fratres dicti Ordinis præmiſſa confeſſi fuerunt tam in judicio quàm extra coram ſolemnibus perſonis, & in pluribus locis, etiam perſonis publicis.

116. Item, quod nonnulli Fratres dicti Ordinis tam milites, quàm Sacerdotes, alii etiam in præſentia Domini noſtri Papæ & Dominorum Cardinalium fuerunt prædicta vel magnam partem dictorum errorum confeſſi.

117. Item, quod per juramenta præſtita ab eiſdem.

118. Item, quod etiam in pleno conſiſtorio recognoverunt prædicta.

Anno 1307.

VI.
Ex Cod. Diplom. Leibnitii Mant. Pars 2. p. 59.

Quod omnes Templarii Regni Siciliæ, & eorum bona capiantur uno die, quodque ipſorum Perſonæ, & bona cuſtodiantur, quouſque de ipſis fuerit aliud ordinatum: anno 1307.

CLEMENS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, dilecto Filio nobili Viro Roberto Duci Calabriæ, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Paſtoralis præeminentiæ ſolio, diſponente illo, qui cuncta diſponit, licet immeriti præſidentes; hoc præcipuè ferventer appetimus, hoc votis ardentibus affectamus, ut excuſſo à nobis negligentiæ ſomno, circa gregis Dominici cuſtodiam ſubmovendo noxia, & agendo profutura animas Deo lucrifacere ſua nobis cooperante gratia valeamus. Sanè dudum circa promotionis noſtræ principium ad apicem Apoſtolicæ dignitatis, ad noſtrum quidam levi ſuggeſtione pervenit auditum, quod ab olim de flato ſatanæ in Templariorum Ordine, ſparſo peſtiferi generis ſemine, ſubcrevit ex illo meſſis odibilis fructus peſtiferos de ſui natura producens: videlicet quod Templarii ſub religionis pallio militantes exterius, in apoſtaſiæ perfidia intus vixerunt hactenus in deteſtabili hæreticæ pravitate. Cæterum tunc attendentes quod Ordo ipſorum longis retro temporibus multæ refulſit nobilitatis gratia, & decoris, ac magna fidelium devotio diu viguit apud eos, quodque tunc nullam audiveramus ſuper præmiſſis ſuſpicionem vel infamiam contra ipſos, & nihilominus quod à ſuæ Religionis exordio portaverunt publicè ſignum crucis corpora exponentes, & bona contra inimicos fidei pro acquiſitione, retentione, ac defenſione Terræ Sanctæ, & Domini & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti pretioſo ſanguine conſecratæ ſuggeſtioni prædictæ aures noluimus credulas exhibere. Verùm poſtea auribus chariſſimi in Chriſto filii noſtri Philippi Regis Francorum illuſtris inſonuit, quod ſinguli Fratres dicti Ordinis in ſui profeſſione, cum ordinem ipſum ingrediuntur expreſſis nobis abnegant Dominum Jeſum Chriſtum, nec non idolum adorant in ſuis capitulis, & alia nefanda committunt, quæ ob ruborem exprimendi ſubticemus ad præſens. Propter quod idem Rex ad requiſitiones inquiſitoris hæreticæ pravitatis in Regno ſuo generaliter à ſede Apoſtolica deputati de Prælatorum, Baronum, & aliorum ſapientum deliberatione ſolemni, magiſtrum majorem, & alias ſingulares perſonas dicti Ordinis, quæ tunc erant in Regno ſuo, una die cum magna excogitata diligentia capi fecit Eccleſiæ judicio præſentandas, & eorum bona mobilia & immobilia ſalvæ cuſtodiæ aſſignari pro terra ſancta, ſi dictus Ordo damnetur; alioquin pro ipſo ordine feliciter conſervanda. Deinde præfatus Magiſter dicti Ordinis ſpontaneè confeſſus eſt palam, præſentibus majoribus perſonis Eccleſiaſticis Pariſius, magiſtris in Theologia & aliis corruptionem erroris, abnegationis Chriſti in Fratrum profeſſionibus contra primam inſtitutionem ordinis præfatam inſtigante Sathana introductam. Quam plurimi etiam fratres dicti Ordinis ex diverſis partibus dicti Regni Franciæ, dicta ſcelera ſunt confeſſi, veram, & non ſimulatam agentes pœnitentiam de commiſſis, prout hæc dictus Rex nobis per ſuas literas intimavit, & ad nos etiam pervenerunt fama publica deferente. Nos

ANNO 1307.

quoque Fratrem unum militem dicti Ordinis magnæ generoſitatis, & auctoritatis virum, ſuper pravitate jam dicta perſonaliter examinavimus, qui dictum facinus abnegationis Jeſu Chriſti in ingreſſu dicti Ordinis à ſe commiſſum ſponte confeſſus fuit plenariè coram nobis, & adjecit ſe vidiſſe, quod quidam nobilis in præſentia ducentorum Fratrum vel plurium dicti Ordinis, inter quos erant centum milites vel circa, ultra mare, videlicet in Regno Cypri per præfatum Magiſtrum dicti Ordinis in Capitulo ſuo in fratrem Templi receptus fuit, & ibi in dictorum Magiſtri & Fratrum præſentia idem nobilis ad mandatum ipſius Magiſtri dictum facinus in ſua receptione commiſit. Ex quibus ſi in agro plantationis dicti Ordinis, qui ager putabatur eſſe virtutum, & grandis ſublimationis ſpeculo prælucebat, diabolica, quod abſit, ſint ſemina ſeminata gravi noſtra viſcera commotione turbantur. Sed ſi præmiſſa veritate nitantur, ea comperta ceſſabit turbatio, & ſecundum Deum jucunditas orietur. Unde ad inveſtigandam veritatem hujusmodi ſine mora proponimus intendere, & quantum Deus dederit efficaciter vigilare. Et propter quia ſicut inſinuatione multorum accepimus ſuper præfatis criminibus contra Templarios ipſos fama ſeu verius infamia communi continuè ſuſcipit incrementum, & ob hoc urget nos conſcientia, ut in his officii noſtri debitum exequamur, nobilitatem tuam requirimus, rogamus & hortamur attentè, quatenus quam citius poſt receptionem præſentium commodè poteris prædictis omnibus intenta meditatione penſatis, ſic prudenter, ſic cautè, ſic ſecrete de ſapientium Secretariorum tuorum conſilio ſtudeas ordinare, quod omnes, & ſingulos Templarios Domini tui, & alios qui reperiuntur in eo, & eorum bona mobilia, & immobilia per bonas perſonas, omni maxime quoad bona ipſa ſuſpicione carentes, meliori modo, quo fieri poterit, capi facias uno die perſonas eorum faciens donec tibi ſcribamus aliud, noſtro & ſedis Apoſtolicæ nomine in locis tutis ſub fida cuſtodia detineri. Bona verò ipſorum mobilia & immobilia aliquibus bonis perſonis, de quibus non ſit veriſimile, quod in his, vel ſimilibus velint fraudem aliquam adhibere facias commendari noſtro nomine fideliter conſervanda, quousque per nos aliud fuerit ordinatum. Quæ quidem perſonæ de dictis bonis omnibus & ſingulis teneantur in præſentia Fratrum quarumlibet domorum dicti Ordinis & aliarum plurium bonarum perſonarum, & maximè dictis domibus vicinarum inventaria facere, & cum tempus fuerit plenam de ipſis reddere rationem. Quarum perſonarum depoſitariarum, propter honorem tuum ſic melius negotium ſine bonorum direptionis & diſſipationis ſuſpicione procedat nullæ ſint de tuis officialibus, ſervientibus, vel aliis ſervitoribus quibuscumque. Proviſurus quod terræ ac vineæ Templariorum ipſorum, eorum expenſis more ſolito excolantur, ut bona ipſa dictis Templariis ſi reperiantur innocentes, alioquin pro Terra Sancta integrè conſerventur. Taliter te ſuper his habiturus, quod exinde præter humanæ laudis præconium apud Deum, cujus in hac parte negotium agitur, gratiæ tibi proveniat incrementum, & nihilominus ex hoc noſtram & Apoſtolicæ ſedis gratiam plenius merearis. Quidquid autem ſuper præmiſſis fieri juſſeris, & quidquid fuerit executioni mandatum nobis quàm celerius fieri poſſit, tuis litteris intimare procures.

Datum Pictavis 12. Decembr. Pontificatus noſtri anno tertio.

ANNO 1307.

VII.
Ex Cod. Diplom. Leibnitii Tom. 1. Mant. p. 241.

Ad Philippum IV. cognomento Pulchrum Galliæ Regem: de his, quæ egerit ut Principibus Electoribus Germaniæ ſuaderet electionem Fratris Regis Caroli Comitis Andegavenſis in Regem Romanorum: anno 1307.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto filio Regi Francorum illuſtri,, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

QUia ſicut pro certo ſperamus, mentem tuam proſpera de noſtræ incolumitate perſonæ audire delectat; tibi ſignificavimus ad gaudium, quod licet plories diſcruciati fuerimus, tamen illo faciente, qui poteſt, corporis incolumitate vigemus, quamvis in eo vigore non ſimus, in quo eramus, quando receſſimus de Pictavis; cum aër locorum, per quæ tranſitum feciſſe dignoſcimur, diſpoſitioni perſonæ noſtræ non competat, ut credimus, ſicut aër partium Pictavienſium competebat. Præterea dilecti filii *Petrus Bareriis Canonicus Virdunenſis, & Hugo de Cella miles* tuus, nuper ad noſtram præſentiam venientes, nobis litteras tuas, continentes inter cætera credentiam, præſentarunt, & qualiter ipſi dudum cum noſtris & tuis litteris *ſuper facto electionis futuri Romanorum Regis, ad partes Alemaniæ accedentes* perſonaliter, & qualiter in hujuſmodi negotio proceſſerant, ac venerabilis frater noſter *Colonienſis Archiepiſcopus* lætanter ipſos receperat, eique dilectum filium nobilem virum, *Carolum Comitem Andegavenſem, germanum tuum*, in Regem Romanorum ex parte tua nominaverunt, eligendum; ac tu per regias litteras ſupra dictas præfato Archiepiſcopo etiam ſpecialiter nominatas, & qualiter dictus Archiepiſcopus eis benevolum exhibens reſponſum & gratum, obtulit, ſuper electionis ejusdem negotio liberaliter ſe facturum quicquid poſſet effici per eundem; nobis ſerioſius retulerunt. Cumque poſtmodum idem Canonicus & miles apud nos ex parte tua inſtarent ſollicitè & iterato, præfato Colonienſi nec non & venerabilibus fratribus noſtris *Maguntienſi* ac *Treverenſi* Archiepiſcopis, quibus ſcripta noſtra direxeramus per eos, ſicut hujusmodi negotio ſcriberemus; nos iiſdem reſpondimus, quod, cum per duos vel tres dies ante ipſorum ad præſentiam noſtram adventum, prædictis Archiepiſcopis ac dilectis filiis, nobilibus viris, Marchioni Brandenburgenſi ac . . . Saxoniæ & . . . Bavariæ Ducibus, prout interceſſu tuo de Pictavis nos inſtanter rogaveras pro ejusdem promotione negotii, nominando ſpecialiter ipſum Comitem, ſcripſiſſemus; non videbatur expediens ſive decens eis ſcribere ſuper eodem negotio iterato, niſi prius nobis ad eaſdem literas reſpondiſſent: tamen reſponſione habita ab eiſdem, parati eramus ſcribere, ut petebatur. Verùm quia dictus Colonienſis Archiepiſcopus præfatis Canonico & militi, ut prædiximus, benignè & grato reſpondit, ipſum per noſtras literas ſuper negotii promotione prædicti pulſamus precibus & exhortationibus iteratis, prout in tranſſumpto litterarum ipſarum, quod tibi mittimus præſentibus interclоſum, poteris plenius intueri; ad illud autem ſuper quo Canonicus & Miles præfati nobis ſupplicaſſe noſcuntur, dictæque tuæ litteræ continebant,

videlicet

ANNO 1307.

videlicet quod aliquam ſolennem perſonam ad Electores eoſdem vel procuratores ipſorum, die quæ pro habendo tractatu ſuper electione prætacta convenire videbatur, inſimul mitteremus; reſpondimus, & adhuc Celſitudini tuæ reſpondemus, quod de hujuſmodi perſona, quæ tibi grata & fidelis exiſtat, de qua tu pleniorem, quàm nos, poteris habere notitiam, cogites diligenter, tuamque ſuper hoc nobis reſcribas plenariè voluntatem, cum juxta votum tuum ad electores eoſdem deſtinare perſonam hujuſmodi proponamus. Supplicaverunt nobis inſuper ex parte magnitudinis tuæ, Canonicus & Miles præfati, ut dilecto filio, nobili viro, *Comiti Lucemburgenſi*, pro hujuſmodi promotione negotii per noſtras Litteras ſcriberemus; quibus ad hæc duximus reſpondendum: quòd cum præfatus *Archiepiſcopus Treverenſis, dicti Comitis frater, ipſeque Comes pro ſua promotione ad regnum prædictum*, apud nos devotis ſupplicationibus inſtitiſſent, ac idem Comes tibi fidelis exiſtat; magis videbatur expediens, quòd tu eundem Comitem ſuper hoc requireres per litteras tuas cum inſtantia opportuna. Præterea cum præfati Canonicus & Miles nobis ſupplicarent, quod dicto Archiepiſcopo Maguntinenſi, *ne ad Coronationem dilecti filii, nobilis viri, ducis Carinthiæ, qui ſe gerit pro Rege Bohemiæ, procederet, donec eſſet ipſius Regis Romanorum electio celebrata*, per noſtras litteras ſcriberemus; eiſdem duximus reſpondendum; quòd nobis, qui ſumus omnibus in juſtitia debitores, non videbatur congruum rationi, quod nullo conquærente de ipſo, ad ejus impeditionem honoris procederemus aliquatenus ex abrupto. Cæterum die Sabbati præterita apud Inſulam Vaceſſentis Diœceſis exiſtentes per nuncium ex parte regia nobis miſſum, qui cum Litteris tuis, continentibus adventum venerabilis fratris noſtri Arnaldi Epiſcopi Pictavenenſis ad tui præſentiam, quam ex certis cauſis retinueras & petebas per nos excuſatum haberi, inibi ad nos venit; literas dilecti filii nobilis viri *Joannis Ducis Saxoniæ* recepimus, quas tibi mittimus præſentibus interclusas, ut ea, quæ ipſæ continent, plenè valeas intueri. Datum apud Cadelliacum Burdegalenſis Diœceſis, Calend. Octobris, Pontificatus noſtri anno tertio, ſub plumbo cum cordula canapis.

VIII.
Ex Cod. Dipl. Leibnitii Tom. II. pag. 243. Mant.

Ad Philippum Pulchrum de tractatu cum Republica Venetâ pro Imperio Conſtantinopolitano pro Carolo ipſius Philippi Fratre obtinendo: anno 1307.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus ſervorum Dei cariſſimo in Chriſto Filio Philippo Regi Francorum Illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

DUdum prout *celſitudo regia* non ignorat, dilectis filiis .... Duci, Conſilio & communi *Venetiarum*, quod dilecto filio, nobili viro *Carolo*, *Comiti Andegavenſi*, *germano tuo* ad juramentum præſtandum ſuper certis conventionibus & pactis inter eundem Comitem & ipſos Ducem, Conſilium & commune initis, *occaſione negotii imperii Conſtantinopolitani*, uſque ad Calend. februarii tunc proximè venturi terminum prorogarent, per litteras noſtras preces & monita cum maxima efficacia; ad quæ Dux ipſe per ſuas nobis reſpondit litteras, ſicut in eis, quas tibi mittimus Litteras præſentibus interclusas, poteris intueri, quarum etiam copiam prædicto Comiti deſtinamus. Præterea non credimus à tua memoria receſſiſſe, quatenus dum Pictavis reſidentiam faceremus præſentibus dilectis filiis, nobilibus viris, Ludovico fratre tuo, Ebroicenſi ac Sancti Pauli Comitibus, Conſtabulario Franciæ & Ingeranno Cambellano tuo aliqua *ſuper negotio ejuſdem imperii ſub magno ſigillo facta* exponi per ipſum Ingeramum feciſti oretenus coram nobis, pro quibus eras tuos ſpeciales nuncios, qui per nos debebant tranſitum facere ad aliquos magnos Principes, tranſmiſſurus. Super quo, quia nihil ſuper hoc audivimus, poſtmodum admiramur. Quare tuo & ejusdem Comitis Andegavenſis honori convenire videtur, dictoque negotio expedire, quòd ea, quæ tunc, ut prædicitur, dicta fuerunt, ad effectum debitum perducantur & quia ſecreta ipſa non committeremus libenter alicui referenda, vel exprimeremus litteris, niſi de tua procederet voluntate, tibi, licet forſitan ex ſuperabundanti, ad memoriam reducimus, magnitudini tuæ tunc temporis reſpondiſſe, quod ex infuſione Spiritus Sancti ex tuis præcordiis, ut videbatur, extiterant inſpirata. Cæterum *literas* dilecti filii nobilis viri *Rudolfi Ducis Bavariæ*, per quas *de negotio electionis futuri Regis Romanorum*, ſuper quo tibi per noſtras litteras ſcripſeramus, reſpondet, pridem recepimus, quas tibi interclusas præſentibus, nec non & earum copiam dicto Comiti Andegavenſi ſpecialiter deſtinamur. Datum in Laureomonte prope Burdegalas, XI. Calend. Novembris, Pontificatus noſtri anno tertio.

ANNO 1308.

IX.
Ex Cod. Leibnitii Tom. II. pag. 320. Mant.

Citatio eorum qui Bonifacium Prædeceſſorem Pontificem Hæreſeos accuſant: anno 1308.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad certitudinem præſentium & memoriam futuram.

DUdum poſtquam, divina cooperante Clementiâ, fuimus ad apicem ſummi Apoſtolatus aſſumpti, primò Lugduni & deinde Pictavis, cum noſtra curia reſidentes, chariſſimus in Chriſto filius noſter *Philippus Rex Francorum illuſtris*, zelo, ut credimus, & ipſe promebat, fidei Orthodoxæ & devotionis accenſus credensque Eccleſiæ ſtatui plurimum expedire, Nos cum inſtantia requiſivit, & id ipſum dilecti filii, nobiles viri, *Ludovicus natus claræ memoriæ Philippi Regis Francorum Ebroicen.* Guido S. Pauli, & Joannes Drocenſis Comites ac Gulielmus de Plaſiano miles, qui *contra Bonifacium Papam VIII. prædeceſſorem noſtrum, quem dicebant in labe pravitatis hereticæ deceſſiſſe*, crimen hæreſeos ſe velle imponere, & ad illud probandum ſufficientes probationes habere, illaſque coram nobis velle proponere aſſerebant: poſtularunt inſtanter, quod ipſis videlicet nobilibus benignam audientiam exhibentes, ad recipiendas probationes hujuſmodi, memoriamque damnandam ejuſdem defuncti, juſtitiâ prævià procedere curaremus. Nos verò quamvis de ipſo, quod de orthodoxis parentibus, & Catholica patria traxit originem, ac in curia Romanâ, pro majori

ANNO 1307.

perte temporis vitæ ſuæ, outritue extitit, ac cum Martino dum in Franciæ, ec Adriano in Angliæ Regnis, prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus, legationis officio fungerentur, ſucceſſivis temporibus, quaſi continuo convrſatus, Cancellariæ officium exercuit, cum iis & ſubſequenter in dicte Romanâ curiâ, in qua prius exercuerat edvocationis officium, ad officium Notenatus primò, & deinde ad honorem Cardinalatus S. R. Eccleſiæ, & demum in ſummum Pontificem extitit, qui ed honorem Dei & roboretionem & hereticorum exterminium multas edidit Sanctiones, in Prædicationis ...... divina officie exercendo ... in præfere curia, & stiam extra eam, tum in dictis Regni Franciæ & Angliæ, cum aliis diverſis mundi pertibus entequam ſummus Pontifex ... viris authoriteris eximiæ Catholicis & Eccleſiaſticis converſatus, elias etiem ;... apparebat communitar ſemper vixit; prædicte veritate ſubniti nullarenue crederemus. Quie tamen crimen hæreſeos, qood eſt inter cætere criminæ plus exettabile ac horrendum, magisque deteſtabile ec damnoſum, contre dictum prædeceſſorsm oppoſitum, diſſimulanter indiſcuſſum negligi non debebat: ed præfeti Regis aliorumqus nobilium prædictorum inſtanciam, & ne in Sacro Sancta Romane Eccleſia, quæ meter eſt cunctorum Chriſti fidelium & magiſtra, quæqus cunctis tribuit catholicæ religionis normam, veremque doctrinam fidei orthodoxæ, videamur negligere, quod in aliis debet diræ cenſuræ ecarbitere damnari: Dum edhuc cum prædictâ curiâ Pictavis eſſemus, ut præfatis oppoſitoribus de fretrum noſtrorum conſilio eudientiam duximus concedendam, iis primam diem juridicam, poſt faſtum purificationis B. Mariæ Virginis proximum jem tranſactom, ad comparendum coram oobis Avenione, & quentum ec prout eſſet de jure in ipſo negorio procedendum, pro peremptorio termino ſignantes &c. Actum Avenione in domibus fratrum Prædicatorum, videlicat in aula inferiori, quâ conſiſtoria poblica tenemus: Idibus Septembris pontificatus anno IV.

X. Ex Cod. Diplom. Leibnitii Tom. I.

Bulla, qoæ repetitis Templeriorum eriminibns eosdem, & omnes ipſis feventes excommunicationis fulmine ferit: anno 1308.

CLEMENS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

AD omnium fere notitiam jam credimus perveniſſe notende ſcelere, & crimine abhorrenda, hæreſim notoriè ſapientie, quibus Ordo & perſonæ Templariorum non levibus argumentis, ſed menifeſtis indiciis, & violentis præſumptionibus diffamati noſcuntur, ſuper abnegatione videlicet Domini noſtri Jeſu Chriſti, & ſuper nefande, temeraria præſumptuoſa, hæretica conſpuitions ſuper ejusdem imaginem crucifixi, nec non & ſuper pluribus aliis articulis, quos, qui fore credimus manifeſtos, exprimi non oportet, ſicque excrebreſcante infamie & imminentibus ſcandelis plurimis minime contemnendis, quæ non leviter totam ſcandalizant Eccleſiam urgente conſcientia per totum orbem terratum jamdudom ipſos capi mandavimus, & tandem cæpimus ſuper iis contra eos inquirere per nos ipſos nonnullis & fretribus noſtris aſcitis ad inquiſitionem prædictam nobiſcum ſollicite pergendam, & tandem præſenteris nobis perſonis eisdem non pervo, ſed grandi numero, non levis, ſed magnæ auctoriteris viris, olim in ordine ſupra dicto Sacerdotibus, præceptoribus, militibus & ſervientibus, per eorum confeſſiones & depoſitiones ſponteneas liberè factas coram nobis & fretribus noſtris in ſecreto, prius & poſtmodom coram nobis totoque collegio fratrum noſtrorum ſanctæ Eccleſiæ Romanæ Cardinalium, paruit manifeſtè quoad perſonas iſtas crimina & ſcelera eſſe vera, iidemque confitentes omnes & ſinguli ſuum homiliter recognoſcentes errorem, noſtram, & Apoſtolicæ ſedis non juſtitiam, ſed miſericordiem & veniam implorerunt, quibus cum omni humilitate & reverentia & proprii eorom recognitione erroris omnino perſiſtentibus pro abſolutione eb excommunicationis ſententie quam ex hujusmodi hæreſis reatibus, & ſceleribus iocurrerant ipſis miſericorditer impendende nos, qui, licet indigni vicarii ſumus illius, cujus miſerationes ſuper omnie opere ejus exiſtunt, & quia Romana mater Eccleſia non claudit, prout nec cleudere debet gremium redeunti, facte à prædictis confitentibus cum homilitate & reverentia ebjuratione hujusmodi hæreſeos ſecundum canonicas ſanctiones, eis juxta formem Eccleſiæ fecimus munus ebſolutionis impendi, poteſtets injungendi eis propteres ſaluratem pœnitentiam nobis & dictæ ſedi ſeu qoibus id committendum duxerimus ſpecialiter reſervata. Poſt quæ cum magiſtro & Præceptoribus præcipuis præfeti ordinis intendenres ſuper præmiſſis inquirere per nos ipſos, ipſum magiſtrum & Franciæ, terræ ultramarinæ Normanniæ. Aquitaniæ, ec Præceptores mejeres nobis Pictavie exiſtentibus mandevimus præſentari. Sed quoniam quidam ex ipſis ſic infirmabantur tunc temporis, quod equitare non poterant, nec ed noſtram præſentiam quoquomodo edduci, nos cum eis de præmiſſis & nonnullis confeſſionibus, & depoſitionibus dictorum fratrum, factis corem Inquiſitoribus hæreticæ pravitatis Regni Franciæ, certificari volentes, dilectis filiis noſtris Berengerio tituli ſanctorum Nerei, & Achillei & Stepheno tituli ſancti Cyriaci in Thermis Presbyteris ac Landulfo S. Angeli Diacono Cardinelibus: de quorum prudentia, experientia & fidelitate indubitetam fiduciam obtinemus, commiſimus & mandevimus, ut ipſi cum præfatis Magiſtro & Præceptoribus inquirerent tam contre ipſos & elias ſingulares perſonae dicti ordinis generaliter, quàm etiam contra ipſum ordinem ſuper præmiſſis diligentius veritetem, & quod ſuper iis invenirent, nobis referrs, ipſoromque confeſſiones & depoſitiones ſub menu publica deferre ac præſentare curarent, impenſori eidem magiſtro & præceptoribus juxte formem Eccleſiæ abſolutionis beneficium ab excommunicationis ſententia, quem propter præmiſſa, ſi vera erant incurrerant; ſi ebſolutionem humiliter & devote peterent, ut debebent. Dictis autem Cardinelibus ed caſtrum de Raynone Turonenſis diœceſis. in quo tunc erant dicti Magiſter & Præceptores perſonaliter eccedentibus. iidem Magiſter & Præceptores majores de more & plena veritate dicenda ab eis corporaliter præſtito juramento, ſingulariter, libere, ac ſponte, ebsque coactione qualibet & terrore coram ipſis tribus Cardinalibus quatuorque tabellionibus publicis, ac multis aliis probis viris depoſuerunt & confeſſi fuerunt inter

ANNO 1308.

cætera

cætera Chriſti abnegationem & ſpuitionem ſuper Crucem cum in Ordine Templi recepti fuerunt, & quidam ex eis ſe ſub eadem forma, ſcilicet cum abnegatione Chriſti & ſpuitione ſuper Crucem fratres plurimos recepiſſe. Sunt etiam quidam ex eis quædam alia horribilia & inhoneſta confeſſi, quæ ut eorum ad præſens parcamus verecundiæ, ſubticemus. Ac deinde in confeſſionibus ac depoſitionibus factis per ipſos antea coram Inquiſitore pravitatis prædictæ ac ipſis & eorum cuilibet Lectis & expoſitis de mandato & in præſentiæ Cardinalium prædictorum, firmiter perſeverantes & approbantes eaſdem abſolutionem au excommunicatione prædicta peritam ab eis humiliter & devotè ſibi obtinuerunt juxta præmiſſam formam per Cardinales ipſos impendi, hæreſi expreſſè ac publice abjurata. De quibus omnibus per fidelem relationem dictorum Cardinalium nobis facta extitit plena fides, hujuſmodi confeſſionibus & depoſitionibus eorundem nobis ſub manu publica præſentatis. Nos igitur volentes ſuper iis, prout ad noſtrum ſpectat officium, congruum remedium adhibere auctoritate Apoſtolica diſtrictius inhibemus ne aliquis de cetero eiſdem Templariis vel eorum alicui ſcienter, publicè vel occultè præſtet auxilium, conſilium, vel favorem, ſeu aliàs ipſos vel aliquem ipſorum receptare ſeu retinere aut eis favere præſumat, ſed eos tanquam ſuſpectos de hæreſi omnino devitet. Mandantes nihilominus eadem auctoritate omnibus & ſingulis Eccleſiaſticis & ſecularibus perſonis, nec non Principibus, Comitibus, Baronibus, Nobilibus, Militibus, & plebeiis, & Communitatibus, Civitatum, Caſtrorum, Villarum, & aliorum locorum, quatinus dictos Templarios capiant, & eos locorum Ordinariis, ſingulis eorum videlicet in ſuis civitate & diœceſi, ſine difficultate qualiber aſſignare ac tradere non poſtponant, ſi & quandocunque ab eiſdem ſuper hoc fuerint requiſiti, vel ad ipſorum Ordinariorum requiſitionem eoſdem Templarios ſub fida & tuta cuſtodia teneant, repræſentandos eiſdem Ordinariis vel Inquiſitoribus deputatis ſeu deputandis à nobis, & ipſis tradendos ad eorum requiſitionem, ſeu Inquiſitionibus hujuſmodi faciendis. & aliàs quotiens & quandocumque eis videbitur faciendis. Nos enim omnes & ſingulos cujuſcunque præminentiæ ſint, dignitatis, ordinis, conditionis, aut ſtatus, etiamſi pontificali præfulgeant dignitate, qui ſuprà dictis Templariis vel eorum alicui ſcienter, publicè vel occulte præſtabunt auxilium, conſilium, vel favorem vel aliàs ipſos vel aliquos ipſorum receptare, vel retinere, aut eis, ut præmittitur favere præſumpſerint: auctoritate præſentium excommunicationis ſententia innodamus ac civitates, caſtra, terras, & loca, quæ ipſos vel aliquem eorum ſcienter ſuſceperint vel tenuerint Eccleſiaſtico ſupponimus interdicto, abſolutionem prædictorum præterquam in mortis articulo ac relaxationem ipſius interdicti nobis noſtriſque ſucceſſoribus reſervantes, non obſtantibus quibuslibet privilegiis, Indulgentiis & Litteris Apoſtolicis quibuſcunque & ſub quacunque verborum forma, vel expreſſione conceſſis, per quæ effectus præſentium poſſet quomodolibet impediri. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ inhibitionis, mandati, excommunicationis, interdicti & reſervationis infringere vel ei auſu temerario contraire. Si qui autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Toloſæ III. Kal. Januarij Pontificatus, noſtri anno quarto.

XI. Ex Archiv. Angl. Rymer Tom. III. pag. 70.

Ad Epiſcopum Wigornienſem, ut inducat Regem Angliæ ad Reformandos exceſſus officialium ſuorum: anno 1308.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei dilecto filio Valterio Wigornienſi, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

QUanto inter cæteros mundi Principes, cariſſimum in Chriſto filium noſtrum Edvardum Regem Angliæ illuſtrem ſpecialis dilectionis affectione diligimus, gerimus in viſceribus caritatis, & ad ejus honorem pro viribus promovendum, tam natura & naturalis origo, quàm nutritura longa, & familiaris ardentius nos induxit, tanto amplius dolemus, affligimur, & turbamur, cum eum audimus aliqua facere, per quæ inter Romanam Eccleſiam & Regem eundem Regnumque ſuum, materia diſſenſionis & ſcandali, aut ſcintilla turbationis poſſet quomodolibet ſuboriri, vel quæ ipſum notent, vel notare valeant aliqualiter à Progenitorum veſtigiis deviare ſuorum. qui propter plenitudinem devotionis & fidei, quam erga Deum & Romanam Eccleſiam inviolabiliter obtinentes, in bellis fortes & ſtrenui, honorabiles hominibus, & Deo amabiles, inclitum Regnum ſuum ampliare terris & regionibus multiplicare populis, & augere honoribus & accumulare divitiis à multis retro temporibus meruerunt. Porro auditu multiplici, non ſine cordis amaritudine, jam dudum audivimus, Venerabilem Fratrem noſtrum Valterum Lichefeldenſem Epiſcopum per Officiales Regios, manus ad indebita & illicita extendentes captum fuiſſe temere, & non ſine offenſa Dei, & contemptu Eccleſiæ, & diruptione Eccleſiaſticæ libertatis, uſque adhuc in carcere detineri, quod non tàm ratione perſonæ, quàm honore Dei & Eccleſiæ per ipſum jam dudum voluiſſemus eſſe correctum, & adhuc corrigi ſine ulterioris moræ diſpendio, eum in domino exhortamur, ne ex hujuſmodi, quod abſit, illicitis non dicamus actibus, ſed . to lerantiis, irreverentiam & indevotionem ad Deum, & Eccleſiam ſapientibus ſui clari nominis præconia denigreſcarent. Tuam ſiquidem diſcretionem credimus non latere, quod licet, claræ memoriæ Eduardus Rex Angliæ ut ſibi capiendi Venerabiles Fratres noſtros, Villielmum Sancti Andreæ & Robertum Glaſguenſem Epiſcopos prout in Bulla ſuperiore, uſque hæc verba, viz. Quo circa diſcretioni tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus præfatum noſtrum filium prædilectum ſollicites ſtudioſiùs, & inducas. quod ipſe zelo devotionis & fervore reverentiæ, ſic ad revocandos prædictos ſuorum Officialium errores velit exurgere, quod præter humanæ laudis præconium, ſibi à Deo exinde honoris, & commodi proveniat incrementum, tùque à Deo, & nobis exinde valeas commendari. Nos enim, prout eidem Regi ſcribimus, de ipſis Epiſcopis ſic celeriter, ſic plenariè de his, quæ invenientur in ſuum, vel ſubditorum ſuorum damnum ſeu injuriam commiſiſſe faciemus juſtitiæ complementum, etiam infra limites,

ſi

Anno 1307.

Si expedire videbitur, Regni ſui, quod ſua exinde ſerenitas meritò contentari debebit. Nihilominus autem dilectum filium Magiſtrum Sicardum de Vauro Archidiaconum Corbariæ in Eccleſia Narbonenſi, Capellanum noſtrum, latorem præſentium, ad ſuam, & tuam præſentiam deſtinamus; cui ſuper præmiſſis & his, quæ circa ea tibi ex parte noſtra, duxerit, ferenda, adhibeas plenam fidem. Datum Pictavii 5. Idus Aprilis Pontificatus noſtri anno tertio.

XII. Ex Archiv. Angl. Rimer Tom. 3. pag. 101.

Inquiſitores ſuper negotio Templariorum aſſignantur, & deputantur in Regno Angliæ: anno 1308.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Venerabilibus fratribus, Archiepiſcopo Cantuarienſi, & ſuis ſuffraganeis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Faciens miſericordiam cum ſervo ſuo Dei filius, Dominus Jeſus Chriſtus, ad hoc nos voluit in ſpecula eminenti Apoſtolatus aſſumi: ut gerentes, licet immeriti, vices ejus in terris in cunctis actibus & proceſſibus, ipſios veſtigia, quantum patitur humana fragilitas, imitemur. Sanè dudum, circa noſtræ promotionis ad apicem ſummi Pontificatus initium, etiam antequam Lugduni, ubi recepimus noſtræ coronationis inſignia, veniremus, & poſt etiam, tam ibi, quàm alibi, ſecreta quorumdam nobis inſinuatio intimavit, quod Magiſter Præceptores, & alii Fratres Ordinis Militiæ Templi Jeroſolimitani, & etiam ipſe ordo, qui ad defenſionem Patrimonii ejuſdem Domini noſtri Jeſu Chriſti, fuerant in tranſmarinis partibus deputati contra ipſum dominum, in ſcelus Apoſtaſiæ nephandum, deteſtabile idololatriæ vitium execrabile facinus Sodomorum, & Hæreſes varias erant lapſi. Quia verò non erat veriſimile, nec credibile videbatur, quod viri, tam Religioſi, qui præcipuè pro Chriſti nomine ſuum ſæpe ſanguinem effundere, ac perſonas ſuas mortis periculis frequenter exponere credebantur, quique multa & magna, tam in divinis Officiis, quàm in jejuniis, & aliis obſervantiis, devotionis ſigna frequentiùs prætendebant, ſuæ ſic eſſent ſalutis immemores, quod talia perpetrarent; hujuſmodi inſinuationi & delationi ipſorum, ejuſdem Domini noſtri exemplis & Canonicæ Scripturæ doctrinis edocti, aurem noluimus inclinare. Deinde verò Chariſſimus in Chriſto filius noſter, Philippus Rex Francorum illuſtris, cui eadem fuerant facinora intimata non typo avaritiæ cum de bonis Templariorum nihil ſibi vendicare, vel appropriare intendat; imo ea per deputandos à nobis generaliter, & per Prælatos Regni Franciæ ſpecialiter in ſuis Diœceſibus adminiſtranda in Regno ſuo dimiſit; manum ſuam exinde totaliter emovendo, ſed fidei orthodoxæ fervore ſuorum progenitorum veſtigia clara ſequens, accenſus de præmiſſis, quantum licitè potuit, ſe informans, ad inſtruendum & informandum nos ſuper his multas & magnas nobis informationes per ſuos nuncios & literas deſtinavit. Infamia verò contra templarios ipſos increbreſcente validiùs ſuper ſceleribus ante dictis: & quia etiam quidam miles, ejuſdem Ordinis magnæ nobilitatis, & qui non levis opinionis in dicto ordine habebatur, coram nobis ſecreto juratus depoſuit quod, in receptione Fratrum præfati Ordinis, hæc conſuetudo, vel potiùs corruptela ſervatur, quod ad recipientis, vel ab eo deputatis ſuggeſtionem, qui recipitur Jeſum Chriſtum negat, & ſuper Crucem ſibi oſtenſam, ſpuit, in vituperium crucifixi, & quædam alia faciunt Recipiens & Receptus, quæ licita non ſunt, nec humanæ conveniunt honeſtati, prout ipſe tunc confeſſus extitit coram nobis; Vitare nequivimus, urgente nos ad id Officii noſtri debito, quin tot & tantis clamoribus accomodaremus auditum. Sed cùm demùm, fama publica deferente, ac clamoſa inſinuatione dicti Regis, nec non & Ducum, Comitum, & Baronum, ac aliorum nobilium cleri quoque & Populi dicti Regni Franciæ, ad noſtram propter hoc tam per ſe, quàm per Procuratores, & Syndicos præſentiam venientium, quod dolenter referimus, ad noſtram audientiam perveniſſet quod Magiſter. Præceptores & alii fratres dicti Ordinis, & ipſe Ordo, præfatis & pluribus aliis erant criminibus irretiti. Et præmiſſa per multas confeſſiones, atteſtationes, & depoſitiones præfati Magiſtri, & plurium Præceptorum & Fratrum Ordinis præhibati, coram multis Prælatis, & Hæreticæ pravitatis Inquiſitore, in Regno Franciæ factas, nobiſque ac Fratribus noſtris oſtenſas probari quodammodo viderentur. Ac nihilominus fama & clamores prædicti in tantum invaluiſſent, & etiam aſcendiſſent, tàm contra ipſum Ordinem, quàm contra perſonas ſingulares ejuſdem, quod ſine gravi ſcandalo præteriri non poterant, nec abſque imminenti periculo tolerari. Nos illius, cujus vices, licet immeriti, in terris gerimus, veſtigiis inhærentes, ad inquirendum de prædictis, ratione prævia, duximus procedendum; multoſque de Præceptoribus Presbyteris, militibus, & aliis Fratribus dicti Ordinis, reputationis non modicæ in noſtra præſentia conſtitutos, præſtito ab eis juramento, quod ſuper præmiſſis meram & plenam nobis dicerent veritatem, ſuper prædictis interrogavimus & examinavimus, uſque ad numerum ſeptuaginta duorum, multis ex Fratribus noſtris nobis aſſiſtentibus diligenter, eorumque confeſſiones, per publicas manus in autenticam ſcripturam redactas, illicò in noſtra & dictorum fratrum noſtrorum præſentia, ac deinde, interpoſito aliquorum dierum ſpatio, in Conſiſtorio legi fecimus coram ipſis, & illas in ſuo vulgari cujuslibet eorum exponi, qui perſeverantes in illis eas expreſſè & ſpontè, prout recitatæ fuerant approbarunt. Poſtque, coram Magiſtro, & Præceptoribus præfati Ordinis intendentes ſuper præmiſſis inquirere per nos ipſos. ipſum Magiſtrum & Franciæ Terræ ultramarinæ, Normanniæ, Aquitaniæ, ac Pictaviæ, præceptores majores nobis, Pictavii exiſtentibus mandavimus præſentari: ſed, quoniam quidam ex eis ſic infirmabantur tunc temporis, quod equitare non poterant, nec ad noſtram præſentiam quoquomodo adduci; Nos cum eis ſcire volentes de præmiſſis omnibus veritatem, & an vera eſſent quæ continebantur in eorum Confeſſionibus & depoſitionibus, quas coram Inquiſitore pravitatis Hæreticæ in Regno

Anno 1308.

Digitized by Google

Anno 1308.

Franciæ, præſentibus quibuſdam Notariis publicis, & multis aliis bonis viris dicebantur feciſſe, nobis & fratribus noſtris per ipſum inquiſitorem ſub manibus publicis, exhibitis & oſtenſis. Dilectis filiis noſtris, Berengario titulo Sanctorum Nerei & Achillei, & Stephano, titulo Sancti Ciriaci in Thermis, Preſbyteris ac Landulpho Sancti Angeli, Diacono, Cardinalibus de quorum providentia experientia & fidelitate indubitatam fiduciam obtinemus, commiſimus & mandavimus, ut ipſi, cum præfatis, Magiſtro & Præceptoribus, inquirerent, tam contra ipſos, & alias ſingulares perſonas dicti Ordinis generaliter, quam contra ipſum ordinem ſuper præmiſſis cum diligentia veritatem; & quicquid ſuper his invenirent nobis referre, ac eorum confeſſiones, & depoſitiones per manum publicam in ſcriptis redactas, noſtro Apoſtolatui deferre ac præſentare curarent. Eiſdem, Magiſtro & Præceptoribus abſolutionis beneficium a Sententia Excommunicationis, quam pro præmiſſis, ſi vera eſſent, incurrerant, ſi abſolutionem humiliter & devotè peterent ut debebant, juxta formam Eccleſiæ impenſuri. Qui Cardinales, ad ipſos Magiſtrum & Præceptores perſonaliter accedentes, eis ſui adventus cauſam expoſuerunt. Et quoniam perſonæ ipſorum & aliorum Templariorum in Regno Franciæ conſiſtentium, nobis traditæ fuerant, quòd liberè abſque metu cujuſquam plenè & purè ſuper præmiſſis omnibus, ipſis Cardinalibus dicerent veritatem, eis auctoritate Apoſtolica injunxerant. Qui Magiſter & Præceptores Franciæ, Terræ ultramarinæ, Normanniæ, Aquitanniæ, ac Pictaviæ, coram ipſis tribus Cardinalibus præſentibus quatuor Tabellionibus publicis, & multis bonis aliis Viris, ad ſancta Dei Evangelia, ab eis corporaliter tacta præſtito Juramento, quòd, ſuper præmiſſis omnibus, meram & plenam dicerent veritatem, coram ipſis ſingulariter, liberè ac ſponte abſque coactione qualibet & terrore, depoſuerunt, & confeſſi fuerunt, inter cætera, Chriſti abnegationem, & ſpuitionem ſuper crucem, cum in ordine Templi recepti fuerunt; & quidam ex eis ſe, ſub eadem forma, ſcilicet, cum abnegatione Chriſti, & ſpuitione ſuper crucem, fratres milites recepiſſe. Sunt etiam quidam ex eis quædam alia horribilia & inhoneſta confeſſi, quæ ut eorum ad præſens parcamus verecundiæ, ſubticemus. Dixerunt præterea, & confeſſi fuerunt eſſe vera, quæ in eorum confeſſionibus & depoſitionibus continentur, quas dudum fecerant coram Inquiſitore Hæreticæ pravitatis. Quæ confeſſiones & depoſitiones dictorum Magiſtri & Præceptorum in ſcripturam publicam per quatuor Tabelliones publicos redactæ, in ipſorum, Magiſtri & Præceptorum, & quorundam aliorum bonorum virorum præſentia: ac deinde interpoſito aliquorum dierum ſpatio, coram ipſis eædem lectæ fuerint, de mandato & in præſentia Cardinalium prædictorum & in ſuo vulgari expoſitæ cuilibet eorundem; qui perſeverantes in illis, eas expreſſè ac ſponte, prout recitatæ fuerant approbarunt. Et poſt confeſſiones & depoſitiones hujuſmodi, ab ipſis Cardinalibus ab excommunicatione, quam pro præmiſſis incurrerant, abſolutionem flexis genibus manibusque comploſis humiliter & devotè ac cum lacrimarum effuſione modica petierunt. Ipſi verò Cardinales, quia Eccleſia non claudit gremium redeunti, ab eiſdem, Magiſtro & Præceptoribus Hæreſi abjurata expreſſè, ipſis ſecundum formam Eccleſiæ auctoritate noſtra, abſolutionis beneficium impenderunt. Ac deinde, ad noſtram præſentiam redeuntes confeſſiones & depoſitiones prælibatorum Magiſtri & Præceptorum, in ſcripturam publicam per manus publicas ut dictum eſt redactas, nobis præſentaverunt, & quæ cum dictis Magiſtro & Præceptoribus, fecerant, retulerunt. Ex quibus confeſſionibus & depoſitionibus, ac relatione, invenimus ſæpe-fatos, Magiſtrum & Fratres in præmiſſis, & circa præmiſſa licet quoſdam ex eis in pluribus, & alios in paucioribus, graviter deliquiſſe. Verum, quia univerſis mundi partibus, per quos idem ordo diffunditur, ac Fratres degunt ipſius, ſuper his non poſſumus inquirere per nos ipſos. Fraternitati veſtræ, de Fratrum noſtrorum conſilio per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus vos vel quilibet veſtrum, videlicet; in ſuis civitate & Diœceſi, una cum Venerabilibus fratribus noſtris Patriarcha Jeroſolymitano, ac Archiepiſcopo Eboracenſi, Lincolnienſi, Ciceſtrienſi, & Aurelianenſi Epiſcopis; & dilectis Filiis, de Lathiniaco, Parienſis Diœceſis, & S. Germani de Pratis juxta Pariſius, Monaſteriorum Abbatibus; ac Magiſtris Sicardo de Vauro, Canonico Narbonenſi Capellano noſtro, noſtrique Palatii Auditore cauſarum, & Guidone de Vichio Rectore Eccleſiæ de Hoſche Londonienſis Diœceſis, vel octo, ſeptem, ſex quinque quatuor, tribus, duobus, aut uno ex ipſis, quos nobis in hac parte, propter negotii magnitudinem, duximus adjungendos, vocatis, per publicum Citationis Edictum, per vos, & ipſos adjunctos vel eorum aliquos ſeu aliquem, in locis de quibus vobis & eis videbitur faciendum, qui fuerunt evocandi, contra ſingulares Perſonas, & Fratres dicti Ordinis, in Civitatibus & Diœceſibus veſtris degentes, etiamſi aliunde venerint, vel illùc adducti forſan extiterint, ſuper Articulis, quos vobis, ſub Bulla noſtra incluſos tranſmittimus & ſuper aliis, de quibus prudentiæ veſtræ videbitur expedire, veritatem cum diligentia inquiratis. Volumus inſuper quod, Inquiſitione, ſeu Inquiſitionibus hujuſmodi factis, per Provinciale Concilium contra ipſos ſingulares Perſonas, & Fratres, qui in eadem Provincia fuerint, ſeu pro eis, ſuper his, de quibus contra eos inquiſitum extiterit, abſolutoria, ſeu condemnatoria ſententia, juxta juris exigentiam, proferatur; Inquiſitore nihilominus, ſeu inquiſitoribus ejuſdem pravitatis Hæreticæ in ipſa Provincia per ſedem Apoſtolicam deputatis, tam ad dictas Inquiſitiones quàm ad hujuſmodi prolationem ſententiæ admiſſis, ſi ad eas vobiſcum voluerint intereſſe. Proviſo quod de Inquirendo vel ſententiando contra Magiſtrum, Præceptorem dicti Ordinis, in Regno Angliæ conſtitutum, contra quos, per certas perſonas, inquiri mandavimus, vos intermittere nullatenus præſumatis.

Datum Pictavis ſecundo Idus Auguſti, Pontificatus noſtri anno tertio.

ANNO 1308.

XIII. Ex Archiv. Angl. Rimer Tom. 3. pag. 109.

Bulla ſuper liberatione Epiſcoporum Glaſquenſis, Sancti Andreæ, & Lychefeldenſis, & de bonis Templariorum: anno 1308.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto filio Eduardo Regi Angliæ illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

ATtende, Fili, & diligenter intellige verba Patris, magnitudinis Regiæ profectus oberes, & exaltationis incrementa felicia diligentis. Cogit Nos quidem debitum Paſtoralis officii, & vincimur à dilectione nimia, qua fili cariſſime inter cæteros Chriſtianæ Religionis Principes, ſpecialiter nobis conjungeris, & portans in Apoſtolicæ ſedis viſceribus caritatis, ut perſonam Regiam ad actiones laudabiles, operaque ſalutis per quæ gratia ſummi Regis acquiritur, nomen Regium magnificetur in populis, & præcelſæ tuæ famæ præconium exaltationis multiplicis ſuſcipiat incrementa, teque inſtantius, cum velut homo ab his quæ juſta ſunt devias, & quæ oculos divinæ Majeſtatis offendunt, ſalutis tuæ commodis obviant, derogant, Regalibus titulis, ſollicitè paternis verborum oraculis revocemus. Optamus enim, dilectiſſime Fili, ut quemadmodum in orbe terrarum, inter cæteros Catholicos Principes, generoſi ſanguinis fulgore prærutilas, ſis laudabilium claritate reſplendeas actionum & mentis oculis erectis ad illum, per quem honorum culmina, & Regnorum ſolia poſſidentur, ejus humiliter beneplacitis te conformes, & Progenitorum tuorum imitans laudanda veſtigia, limites ſtudeas obſervare juſtitiæ, perſonas Eccleſiaſticas Regni tui favoris Regii ope confoveas, & protectionis tuæ præſidio tuearis à quibusvis earum moleſtiis, offenſis, & injuris abſtinendo. Hæc profectò ſunt opera in conſpectu divinæ Majeſtatis accepta: Hoc eſt ſalubrium exercitium actionum: Hæc ſunt utique ſtudia, quæ in populis gentium, Principum geſta clarificant, & regnantium ſtabiliunt ſolia incommutabili firmamento. Dudum ſiquidem Venerabilis Frater noſter Petrus Epiſcopus Sabinenſis ad Regnum tuum pro quibusdam negotiis, ſtatum pacificum & tranquillum, claræ memoriæ, Edoardi Genitoris tui, & dicti Regni tangentibus, accedens venerabiles Fratres noſtros Sancti Andreæ & Glaſguen. Epiſcopos, quos licet ad devotam, & inſtantem dicti Genitoris tui inſtantiam mandaviſſemus per venerabilem Fratrem noſtrum Archiepiſcopum Eboracenſem propter quædam horribilia, quæ de ipſis idem Genitor tuus nobis contra ipſum, pacem & tranquillitatem Regni tui intimaverat fuiſſe commiſſa, quæ ipſe in ſua conſcientia aſſerebat fore vera, per ſuas litteras & Nuncios ſpeciales, ipſius Archiepiſcopi carceri mancipari, & in eo etiam detineri donec ipſos ad noſtram præſentiam mandaremus adduci, in gravem Divinæ Majeſtatis offenſam, & non modicam Apoſtolicæ ſedis injuriam, dictus Genitor tuus detinebat Regio carceri mancipatos, cum inſtantia ex parte noſtra libertati reſtitui poſtulavit. Idem autem Rex, ejusdem Sabinenſis Epiſcopi poſtulationibus annuens, præfatos Epiſcopos cum magna humilitate eidem Epiſcopo Sabinenſi verbo reſtituit, & mandavit reſtitui cum effectu Apoſtolicæ Sedis conſpectui præſentandos. Et licet præfatus Sabinenſis Epiſcopus illos propſoneret ſecum adducere, cum ipſum tedire ad præſentiam Apoſtolatus noſtri contingeret, eosque tunc, cum haberet inibi moram contrahere, & timeret de fuga eorum, recipere diſtuliſſet; poſtmodum tamen eodem Genitore tuo, viam univerſæ carnis ingreſſo, ipſos, nec non & Venerabilem Fratrem noſtrum Walterum Lichefeldenſem Epiſcopum, quem carcere detinebat, dicto Sabinenſi Epiſcopo, ab eo requiſitus, inſtanter reſtituere diſtuliſti, aſſerens, prout ex dicti Sabinenſis Epiſcopi relatione percepimus, te velle nobis ſuper hoc per ſpeciales Nuncios reſpondere. Cumque poſtmodum dilectum filium Magiſtrum Siccardum de Vauro Archidiaconum Corbariæ in Eccleſia Narbonenſi, Capellanum noſtrum, pro ipſorum Epiſcoporum liberatione, & certis aliis negotiis, ad te cum noſtris litteris ſpecialiter miſiſſemus, tu demum hujusmodi litteris noſtris tibi præſentatis per ipſum, receptis, nobis per regias litteras reſpondiſti, quod ſuper liberatione, vel miſſione dictorum Epiſcoporum ad noſtram præſentiam cum Proceribus Regni tui, quorum præſentiam propter Guerram tuam in Scotia ſuſcitatam, nequibas habere, quam citius poſſes, intendebas habere colloquium & tractatum. Supplicans, ut moleſtam dilationem, & conſilu deliberationem hujusmodi non ferremus; quoniam habito, quàm citiùs fieri poſſet conſilio de prædictis, quicquid in offenſa Regia dignitate, & abſque exhæredatione & gravi præjudicio ſubditorum tuorum, & tuo fieri poſſet, Filiali efficere promptitudine procurares. Sicque adhuc Epiſcopos ipſos, quod dolentes referimus, non ſine tuæ ſalutis diſpendio, & æterni Regis opprobrio, carceratos dicens detinere. Præterea alia noſtro de tuis actibus non indignè materia grandis turbationis accrevit, quod ſicut notitiæ noſtræ ex relatione plurium magnatum innotuit, bona quæ Templarii in Regno tuo habent, quæ ad ordinem ipſius Templi pertinent, ſi bonus reperiatur; Et aliàs ad dictæ ſedis diſpoſitionem plenariam pertinere noſcuntur, & quæ ad manus tuas de mandato noſtro poſueras, non abſque divinæ Majeſtatis offenſa, & dictæ ſedis injuria, diverſis diſtribuiſti perſonis, pro tuæ libito voluntatis. Verum ut ordinatio de prædictis & aliis bonis Templariorum ipſorum conſiſtentibus per ſingulas partes orbis, per nos de fratrum noſtrorum conſilio præſente cariſſimo in Chriſto filio noſtro Philippo Rege Francorum illuſtre, facta dum adhuc Pictavio reſidentiam faceremus, tuis ſenſibus fiat nota, Regiam magnitudinem volumus non latere, quod per dictum Regem perſonis dictorum Templariorum, ac mobilibus, & immobilibus bonis ipſorum in Regno ſuo conſiſtentibus, nobis liberaliter redditis, & dimiſſis, & manu ſua ab eis ad noſtram requiſitionem amota, ac injuncto, per ſuas Patentes, & diverſas litteras, omnibus ſuis Juſtitiariis, & ſubditis, ut illis, quos ordinaremus ad recipiendum prædicta, perſonas, & bona Templariorum ipſorum, quam citiùs eſſent requiſiti per eos, traderent integraliter abſque fraude, ordinavimus quod certæ perſonæ idoneæ pro inquiſitione facienda contra ordinem, & Templarios memoratos, ſuper execrandis exceſſibus, qui per ipſos commiſſi dicuntur, ac bonis recipiendis eorum, unà cùm Prælatis ad hoc ſpecialiter deputatis à Nobis ad idem Regnum

ANNO 1308.

tuum,

Anno 1308.

cuum, & univerſas alias pertes Orbia ſpecialiter mitterentur, in quibus dicti Templarn eliquid bebere noſcunrut intendentes, ut ordinationi prædictæ in brevi debitus ſubſequatur effectus. Cum itaque ab intimie cupiamus, quod Progenitorum tuorum, qui erge Deum & Romanem Eccleſiam zelo devotionie accenſi, cultum in Regnie ſuis augmentare Divinum, tueri Eccleſiaſticam libertatem, Eccleſias & Perſonas Eccleſiaſticas fovere Regnorum ipſorum, & protegere cureverunt, ſalubria eligae veſtigia imitari, teque oſtendas æmulatorem fervidum, per effectum, ac ejuſdem tui Genitoris exemplo, qui fide prælatus in dictæ terræ ſubſidium transfretando pro terræ defenſione prædictæ, & noſtri Salvatoris injuria ulciſcenda, in terra ipſa plagas ſuſtinuit diras & vulnera, ſeque mortis periculis offerts devotis affectibus non expevit, tuas dirigee actiones. Regalem magnificentiam rogemus & hortamur in Filio Dei Petris, quatinus ſuper dictorum libertatione Prælatorum in Parliamento, per te in proximo, ut eudivimus, celebrando, ſic ſalubri conſilio dirigarie, ſicque nobis promptitudine devote reſpondeas, quod reſponſio ipſa greta in oculis Divinæ majeſtatis appareat noſtriſque affectionibus ſit accepta, & nihilominus conceſſione prædictorum bonorum, ſiqoa facta ſit, quæ nulla ſit ipſo jure, per te ſine difficultate qualibet revocata, de ſecto, ſicut de ſecto proceſſit, ſic in conſervetione ipſorum & aliorum bonorum Templariotum eorumdem, conſiſtentium infre terminos Regni tui, efficacitet te geras & habeas, quod perſonæ, quas pro dictis bonis recipiendis ed idem Regnum tuum celeriter, Auctore Domino, tranſmittemus, bone ipſa pro dicto ordine, ſi ea, quæ ipſie Templariis imponuntur, inveniantur veritate carere, alioquin pro Terræ Sanctæ ſubſidio conſervenda, pro quo fuerunt à conferentibus deputeta, habere pecificè valeant & percipere fructus & redditus eorumdem, & propter hoc Divinæ majeſtatis, cujus agitur in hec parte negotium, non incurrae offenſam, & in examine diſtricti judicis non cegarie debitam reddera rationem. Alioquin ſcire te volumus, quod quentumcunque perſonam tuem diligamus ex corde, & quantumcumque ruum, & Regni tui ſtatum proſperum, ſicut proprium, cupiamus, & quælibet tue, & Regni prædicti adverſa, quæ perſonam noſtram reputamus contingere, diſpliceant votis noſtrie & ipſis libenter paternis affectibus obviemus, detentionem Prælatorum, & devaſtationem bonorum ipſorum diſſimulare ſalve conſcientie non poſſemus, quin circa præmiſſa adhiberemus remedium opportunum. Cæterum quia, in edventu Capellani prædicti ad noſtri Apoſtoletus præſentiam, Venerabilis Fretet noſter Arnaldus Pictavenſie Epiſcopus, quem ed Regnum tuum pro tua, & Baronum prædictorum pece trenſmiſimus, jam recedens de Curie verſus partes ipſas arripuerat iter ſuum, hujuſmodi litteras ſibi tranſmiſimus, per eum tuæ Celſitudini præſentandas, ſibique mandevimus quod apud te ſuper præmiſſis efficaciter interponeret partes ſuas.

Datum apud Silvam majorem Burdegalenſis Dioceſ. 4. Nonas Octobris Pontificatus noſtri anno tertio.

Anno 1309.

XIV. Ex. Arch. Angl. Rimer Tom. III. pag. 187.

Ad Epiſcopum Wigornienſem, quod Regem monese à gravaminibus Eccleſiæ ebſtinere, quodque Miniſtros eb injuriie Perſonie Eccleſiaſticis inferendis, coerceat, nec non quod cenſum Eccleſiæ Romenæ debitum integralitet perſolvet: anno 1309.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, venerabili fratri Epiſcopo Vigornienſi, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

SUpra montem excelſum Apoſtolicæ Sedis, quamvie inſufficientibus meritis diſponente Domino, conſtituti; cum de ipſius vertice montis ad infime noſtræ conſiderationis reflectentes intuitum importabilium onerum noſtræ debilitatis incumbentium humeris intuemur diligentiùs grevitatem multifariè multiſque modis anxiamur ab intimie, qualiter illa poſſimus ſalubritet ad laudem Divini nominis ſupportare. Sed dum à ſponſo cœleſti qui Chriſtus eſt, curam univerſalis Eccleſiæ, peremabilis & inclitæ ſponſæ ſuæ, quam ſibi amoris ineffebilie dulcedine copulevit, inſufficientiæ noſtræ commiſſam edvertimus in mente non levi ſtupore deprimimur, & graviter in animo deterremor. Verum ſupereſt nobis ſpes in ſolo euxilio divino repoſite, ad quod humiliter recurrentes, devotius imploramus ut ipſe, qui Eccleſiæ præfetæ cuſtodiam inſufficientiæ noſtræ commiſit, ſuæ libertatis beneficium glorioſum cæleſti ſibi dono conceſſum nobis cuſtodire ſelubriter largietur. Ad hoc enim voceti ſumus à Domino: ed hoc jugum ſubivimus Apoſtolicæ ſervitutis: ad hoc noſtros continuè diffundimus cogitatus, ed hoc lebores ſubimus diurnos aſſidue, & ad hoc inſomnes deducimus boras noctis, ut ſui decoris gloriam & honorem, ſuæque pulchritudinis dotes ampliſſimas, immaculatas illi, qui ſpecioſue eſt præ filiis hominum, conſervemus. Senè jam dudum ad noſtri Apoſtolatus euditum, non ſine grandi edmiratione relatio fide digna perduxit, quod nonnulli Officiales & Miniſtri cariſſimi in Chriſto filii noſtri Eduardi Regis Angliæ illuſtris ſuorum finibus non contenti, nec ettendentes quod venerabilibus Fretribus noſtris, Senctæ Romenæ Eccleſiæ Cardinalibus, quos cæleſtis altitudo conſilii in Apoſtolicæ ſollicitudinis partem aſſumpſit, velut capitis ejuſdem Eccleſiæ membris nobilibus, & qui noſtri lateris individua pere exiſtunt, à cunctie Eccleſiæ filiie debetur reverentiæ plenitudo, ſed extendentee potius ad illicita in eorum injuriam manus ſuas dilectis filiis noſtris Neapoleoni Sancti Adriani, & Franciſco Sanctæ Mariæ in Coſmedin, Diaconis Cardinelibus, & non nullis, ex dictis aliis Cardinelibus, quorum aliqui, nec non & Progenitores ipſorum de terre dicti Regis originem traxiſſe noſcuntur: Ec Procuratoribus eorumdem, quibus pro dictæ ſedis & noſtra reverentie, deberent in egendis, ratione beneficiorum Eccleſiaſticorum, quæ obtinent, in Regno prædicto incumbentibus, ferventer aſſiſtere, graves injurias & duras moleſtias irrogare præſumunt, quemvis Cardinales ipſi ad promotionem eorum, quæ dicti Regie ſtatum magnificarent honorie, ec impediendum contrarium, ſi, quod abſit evenire poſſe proſpicerent, promptis enimis ſint parati. Prætetea ſenſibus noſtris elia profundæ turbationis cauſa conſurgit, quod cùm

Anno 1309.

interdum de Dignitatibus & Beneficiis Eccleſiaſticis Regnorum & Terrarum prædictorum, per nos ſufficientibus perſonis & dignis, ſicut divino & humano jure licite poſſumus, in hoc Prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum, qui in Regnis & Terris eisdem, ſicut & in aliis partibus orbis, de Beneficiis Eccleſiaſticis providerunt, laudabilia veſtigia imitantes provideri contingit certis eis ſuper hoc, juxta morem quem Apoſtolica ſedes ſervare in talibus conſuevit, Executoribus deputatis, nonnulli ex dictis Officialibus & Miniſtris, qui gloriantur in malitia, in iniquitate potentes, licentiæ laxatis habenis, quamvis nulla in talibus à Deo vel ab homine, cui hoc juſtè competat attributa poteſtas vel juriſdictio ſit, eisdem Executoribus ipſis temerariè inhibere præſumunt, ne commiſſæ ipſis hujuſmodi Miniſterium executionis exerceant, aut proceſſus aliquos faciant ſuper illis, ſeu factos publicent, vel faciant publicari in excommunicationum ſententias, quas ut plurimum, executores hujuſmodi gratiarum in quoslibet impeditores, quo minus præfatæ gratiæ debitum ſortiantur effectum proferunt damnabiliter incidendo. Et nihilominus coacervare pejora prioribus non verentes citationes, cum ſuper aliquibus negotiis ſive cauſis ad Eccleſiaſticum forum ſpectantibus, in eisdem Regnis & Terris auctoritate dictæ ſedis, etiamſi contra Eccleſiaſticas Perſonas emanant, Commiſſariis & Executoribus conceſſis ſuper illis, & ſubdelegatis ab eis, ne ad citationes procedant easdem, aut illas fieri quoquomodo permittant, aut aliquem extra dictum Regnum earundem literarum auctoritate conveniant. Tabellionibus quoque, ne ſuper ipſis publica conficiant inſtrumenta. Citatis etiam, ne ratione citationum hujuſmodi, ad ſedem accedant præfatam, vel citationibus eisdem pareant, & interdant, ſub perſonarum, & bonorum pœnis graviſſimis, contra Canonem, eo ipſo excommunicationis ſententiam ſuis contemptoribus inferentem, inhibere præſumptione damnabili non formidant. Nec ex eo ſufficimus admirari, dirasque ſentimus in animo punctiones, quod, cum Nuncii dictæ ſedis ad dictum Regnum Angliæ ex cauſis aliquibus deſtinantur, poteſtatem ſibi ſuper eisdem negotiis ab eadem ſede conceſſam, donec illa eidem Regi ſit denunciata per eos, auſi non ſunt quomodolibet publicare; quod, ſi contrarium fieri contigerit per eosdem, poſt minas & terrores ipſis illatos, non abſque gravis ruboris confuſione, de Regno ipſo fugantur, & per Officiales & Miniſtros prædictos, ut Patriæ verbis utamur, attachiantur interdum, & quandoque capiuntur: Et, ſicut viles & reprobæ conditionis homines, non attendunt cujus calicis potus, ex hoc, noſtris viſceribus miniſtretur, & quantum honori & reverentiæ dictæ ſedis propter hoc detrahatur, in dictæ ſedis opprobrium & contemptum, prout de dilecto filio, Magiſtro Guillielmo de Prato, ejuſdem ſedis Nuncio, Miniſtrorum, & Officialium prædictorum deteſtanda temeritas, ac ipſorum recens offenſa, per evidentiam facti, nos compellit, non abſque cordis amaritudine, reminiſci. Ipſe vero, quia à collectione fructuum beneficiorum Eccleſiaſticorum, per nos, pro noſtris & Eccleſiæ Romanæ neceſſitatibus, in Regno reſervatorum, prædicto commiſſa, juxta prohibitionem, per prædicti Regis Officiales minùs rationabiliter ſibi factam, noluit, prout nec debebat etiam, reſilire, in noſtram, & dictæ ſedis contumeliam, per Vicecomitem Eboracenſem; non attento quod ſupereminens Apoſtolicæ ſedis auctoritas honoratur & ſpernitur in Miniſtris, carcerali fuit cuſtodiæ mancipatus; nec à dicto carcere, quod non abſque ſedis prædictæ rubore referimus, niſi prius ſe pro decem libris redimeret Sterlingorum, liberationem potuit obtinere. Excommunicatos quoque ſedis auctoritate prædictæ ad requiſitionem Nunciorum prædictorum ſeu Judicum, à ſede conceſſorum eadem, dicti Officiales & Miniſtri Regis præfati capi facere denegant; quamvis ipſi, ad inſtantiam Ordinariorum Regni prædicti eorum auctoritate excommunicationis ſententia innodatos, dummodo ſententiam hujuſmodi per quadraginta dies ſubſtinuiſſe conſtiterit perſonaliter, pia ac laudabili, & religioſa conſuetudine, capi faciant, & ſub carcerali cuſtodia detineri. Et nihilominus, nè Delegati ſedis prædictæ, aut Ordinarii memorati, ſeu quicumque Eccleſiaſtici viri de cauſis, ad Eccleſiaſticum forum merè ſpectantibus, prout pertinet ad eosdem, cognoſcere poſſint, dicti Officiales & Miniſtri impediunt, & minùs juſte eis, ne de cognitione hujuſmodi ſe aliquatenus intromittant, diſtrictius interdicunt; quod, ſi contra interdictum hujuſmodi, cui minimè parere tenentur, eos venire contingat, bona eorum indebitè iidem Officiales & Miniſtri capi faciunt; impediendo per hoc juriſdictionem Eccleſiaſticam manifeſtè quam deberent, pro reverentia divina & eorum ſalutis augmento, intentis ſtudiis defenſare: Ordinarii etiam ſupra dicti aliquam perſonam Eccleſiaſticam quantumcumque grave delictum commiſerit, non audent, ut de ipſa per ipſos fiat juſtitiæ debitum, dictorum Miniſtrorum minis perterriti capere vel tenere. Et inſuper, dicti Officiales & Miniſtri, non attendentes quod Laicis in Clericos nulla prorſus eſt attributa poteſtas. Et aliæ Gentes ipſius Regis, ac ſeculares poteſtates per ſuam celſitudinem deputatæ, Clericos, etiam in Sacerdotii ordine conſtitutos, & alias perſonas Eccleſiaſticas, tam Religioſas, quàm Seculares, etiamſi pontificali præfulgeant dignitate, abſque noſtra, vel ſuperiorum ſuorum licentia, in dicti Regis derogationem honoris, amercient, ut juxta Patriæ vulgare loquamur, in pœna pecuniaria. Et alias condemnant injuſtè, pro eorum libito voluntatis; ipſaſque per captionem perſonarum & bonorum ſuorum, ex eorum officio; & alias, ad inſtantiam quorumcumque, tam ſuper criminalibus, quàm perſonalibus, & aliis actionibus quibuſcumque, renitentes, & invitas, & etiam eorum forum declinantes, & clericale privilegium allegantes coram ſe reſpondere compellunt. Et, cum per Officiales & Miniſtros prædictos, aliquos Clericos, etiam in dicto Sacerdotis ordine exiſtentes, accuſatos pro quovis delicto, quamvis indebitè, capi contingit, ipſos coram ſe, nudis pedibus, capite diſcoperto, in ſola tunica vel camiſia, ſicut homicidas vel latrones Laicos, damnandos ad mortem, in ſupremi Regis offenſam, qui Chriſtos ſuos per quemcumque ſecularem Potentatum tangi prohibuit in ipſius Matris Eccleſiæ & totius Ordinis Clericalis opprobrium quantumcumque ſe Clericos aſſerant, & tonſuram & habitum deferant Clericales, certumque aliàs ſit eisdem quod Clerici ſint, omnino coram ſe faciunt præſentari, ipſoſque turpiſſima morte damnantes, eos, niſi per ipſorum Ordinarios requirantur, mandant ſuſpendi patibulis, vel capitibus detruncari

Anno 1309.

licet

Anno 1309.

licer, cum per eosdem Ordinarioe, ut prædicitur, requiruntur, reſtituentur eiedem Ordinariis condemneti. Si verò in ceſu ebſolutionis exiſtant, per Officiales ipſius Regis ebſolvuntur, & ex tune non permittunt quod ipſi Ordinarii ſe de ipſie Clericis intromittant. Io ceſu autêm hujusmodi contra dictoe Clericos doodecim Laici admittuntur in teſtes, qoi, ſi dicunt ſe credere illoe, ſupet quo accuſantur, commiſiſſe delictum, teſtibue creditur indubiienter eisdem, & ex hoc ad mortem ut præmittitur condemnantur; propter quæ non eſt dubium eos excommunicationie ſententiam incurrere ipſo facto. Bona etiam Prælatorum & Clericorum Regni prædicti, eorumque fructue, redditus, & proventoe, Officiales, Miniſtri, & Gentes prædicti, eie invitis, recipiunt, pro eorum libito voluntatie, illis ſatisfactione de ipſis alique non impenſa. Et nihilominus tam iidem Officiales & Miniſtri, quàm Nobiles Regni præfari, prætendentes quod Eccleſiæ & Moneſteria omnia fundata fuerunt ab ipſis, domos Religioſorum, & aliarum perſonarum Eccleſieſticarum ejusdem Regni, eundo ſæpius, & etiam redeundo, adeò gravant & opprimunt ſicque duras exactiones recipiunt eb eisdem, quod vix poſſunt ſufficere ſibi ipſis, ab eie quandoque mediam & interdum quartam, vel aliam certam partem bonorum ipſorum, vel violentiem extorquendo quod ſi forte ipſorum aliquis in hoc eis contradicere quoquo modo præſumet, à protectione ejusdem Regis defenſionis excluditur; & bone ipſius occupantibue conceduntur. Si autem cuſtodia Epiſcopatuum Monaſteriorum, Prioratuum, vel aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum, retione vacationie, vel alies pertineet ad eosdem, domoe, nemora, vivaris, ſtagne, parcos, & ferae ipſorum, molendina quoque, & alia bone, ad ipſos ſpectantia, adeò deſtruont & conſumunt, quod non poſſunt per longi temporis ſpatium reparari; propter quæ tam dicti Officiales & Miniſtri, quàm ipſi Nobiles, ec alii præſtentee circa præmiſſa conſilium, auxilium vel favorem, divinem offenſam & aliae greviſſimas pœnsa incurrunt. Profectò, licet præmiſſa, per quæ benignitae ſalvatoris offenditur derogetur multipliciter Eccleſiaſticæ libertati, immo ipſa, quod dolenter reminiſcimur, conculcatur, dicti Regie ſalutis obviatur commodis, & honoribue Regiis diſpendioſe detrahitur, ceſſare propter Regis æterni reverentiam debuiſſent: Ac Officiales & Miniſtri prædicti à præfatie injuriis & offenſis eodem Rege jubente, eo deberent attentiue continere; eoque eccuratius ab illie retrahere manus ſuas, quo erga eum, & inclitam domum ſuam uberiùs, quàm alicujue prædeceſſorum noſtrorum, qoorum habeatur in præſenti memoria, ardor Apoſtolicæ caritatis exæſtuet, ſinceriùs fervor dilectionie exuberat, nosque affectuoſiùs, atque ſolertius Prædeceſſoribus ipſis, ſtudia noſtra convertimus, ut ipſiue Regie culmina principatue latius diffundantur. Propter quæ, ſicut à memorie dicti Regie excidiſſe non credimus, celſitudinem ſuam diverſarum litterarum noſtrarum oracu lie, ſibi per venerabilem fratrem noſtrum Epiſcopum & dilectos Filioe, Magiſtros Johannem de Ferteriis Archidieconum Pictavenſem, & Sycardum de Veuro Archidisconum Corbariæ in Eccleſiæ Narbonenſi, Capellanos & Nuncios noſtros, quoe propter hoc ad ipſius Regis præſentiem deſtinavimus, diverſis vicibue tranſmiſſarum, rogandem duximus attentius & hortandam, ut à gravaminibus ipſis Officieles ac Miniſtros eoedem cogeret teſilire, quamvie hujusmodi precibue & hortationibus noſtris nullius exnrerit ſubſecutue effectue, nec preces & exhortationes ipſæ epud magnitudinem ſuam efficaciem invenerint poſtuletam. Et, licet poſtmodum idem Rex, per ſuas nobis litterea reſcripſiſſet, qood ed præmiſſa nobis erat per ſpeciales nuncios reſponſurue, nullom tamen dictue Rex, ſi bene recolat, de reſponſione hujuſmodi ad noſtram præſentiem noncium deſtinavit, vel miſit litteras per quas ſuper prædictis noſtro Apuſtolatui reſponderet; quamvis nuper tibi, Venerabili Fratri noſtro Norvicenſi Epiſcopo, & dilectis Filiis, Nobilibus virie, Johaoni de Britannia Richemondiæ, & Adomaro de Valentie, Pembrochiæ Comitibus, quos dictue Rex ad noſtram deſtinavit præſentiam, duximus injungeodum, ut ſuper præmiſſis, velut plurimum inſidentibus cordi noſtro, ſibi prædictum noſtræ mentie deſiderium explicarent. Propter quæ preces eaſdem timor domini noe iterare, & ejuſdem matrie Eccleſiæ, inclitæ ſponſæ ſuæ quam nobie, licet inſufficientibue meritis, cuſtodiendam commiſit, affectio, ne honeſtetie ſuæ gloria ſibi cœleſtis muneris dono conceſſa in eiſdem Regnie & Terris, ipſo diſſimulante, in ipſiue ſalutie & honoris diſpendium, maculetur, exhortationes eaſdem paternie affectibue renovare noſtroe compellunt & excitant cogitatue. Præterque ipſiue Regis magnificentiam rogamus, monemue & hortamur in illo, qui Regibus dat ſalutem quetinus à nobis, & Apoſtolica ſede, cui diſponente Domino, præſidemue, & qui eundem Regem paterna & ſincera dilectione proſequimur ſuper his ſumat conſilium: ſumptum exequatur, ac devotus illud adimplene, non patierur gravamina, injurias, & moleſtias hujuſmodi per Officieles & Miniſtros eoſdem præſatis Eccleſiis & perſonie aliquatinue irrogari; quinimo Eccleſias & perſonas ipſas, pro divina dictæ ſedie & noſtra reverentia opportuni favoris ope confoveat, & Regiæ protectionis munimine tueatur. Præterea, ut nihil de his quæ ad præſens nobis occurrunt, ſecuritati & præſervationi dicti Regis, Honorie, & ſtatue, & per quæ adverſus eandem Eccleſiem, alicujue irreverentiæ, vel ingratitudinie notam, aut offenſæ materiam magnificentia Regalis poſſet incurrere, omittamus intactum, ſuam notitiam volumus non latere, quod cum, claræ memoriæ Eduardus Rex Angliæ, Genitor ſuus, tum Lugduni moram, pro recipiendis noſtræ coronetionis ſolemniis, traheremue, prædictum Norvicenſem, ac Venerabiles Fratres noſtros Conventrenſem & Ciceſtrenſem, Epiſcopoe, & dilectos filios nobilee viros Comitem Lincolniæ, Hugunem le Deſpenſer, & Oddonem de Grandiſon, & quoedam alios, nuncios ſuos ad noſtram præſentiam deſtinaſſet; nos de ſecuritate ſtatus Regis ejuſdem ac ſalute ſolliciti, ejuſdem nunciie, inter cætera, duximoe injungendum, quod, cum idem Genitor à ſolutione mille marcarum argenti, in quibue, annoi cenſus nomine memoratæ Eccleſiæ tenebatur, per quindecim annos, tunc proxime tranſactos, vel circa ceſſaſſet, ipſaque ceſſatio ſibi poſſet non modicum afferre periculum, præfetum Genitorem cautum redderent & attentum, quod ſibi ſuper hoc curaret, per promptæ ſatisfactionie exhibitionem congruam providere. Et, licet præfati Nuncij coram nobis aſſererent quod idem Rex, qui dicta pericule cogitabat, firmum haberet propoſitum de cenſu prædicto Eccleſiæ præfetæ ſatisfectionem plenariam exhibere. Et ſaltem majorem

Anno 1309.

ANNO 1308.

partem prædictorum arretagiorum, ſi totam ſummam non poſſet, infra Feſtum Beati Michaelis, tunc proxime ſecuturum, perſolvere: nullum tamen nobis, vel eidem Eccleſiæ fuit ſuper hoc ſatisfactio ſubſecuta. Cumque poſtmodum per Venerabilem Fratrem noſtrum Petrum Epiſcopum Sabinenſem, & dilectum filium, nobilem virum Amanenum Dominum de Lebreto, qui, de mandato noſtro, pro quibuſdam arduis negotiis Regis & Regni prædictorum, ad partes illas acceſſerant, idem Genitor ſuper hoc ſollicitatus ex parte noſtra fuiſſet, ipſe, ſicut poſtmodum auditui noſtri apoſtolatus innotuit, pericula gravia & jacturas, quæ per ceſſationem ſolutionis cenſus ejuſdem poterat formidare, diligenter & attentè conſiderans dictiſque periculis & jacturis volens obviare prudenter dicto Conventrenſi Epiſcopo, tunc Theſaurario ſuo, expreſſe mandavit quod eidem Eccleſiæ Romanæ pro ſatisfactione cenſus ejuſdem arreragia ſolveret ſupra dicta. Et quamvis idem Epiſcopus pecuniam hujuſmodi, tranſmittendam ad ſedem Apoſtolicam, pro dicti ſolutione cenſus, ſpecialiter conſignaſſet, quia tamen medio tempore, eodem Genitore, ſicut Domino placuit, viam univerſæ carnis ingreſſo, dictus Rex, ſeu Miniſtri ſui eandem pecuniam ut aſſerit, receperunt, dictaque pecunia pro ipſius ſatisfactione cenſus ſoluta non extitit, nec idem Rex, poſtquam dicti Regni, Deo volente gubernacula ſuſcepit, de prædicta pecunia, nec pro tempore ſui regiminis ſatisfacere procuravit, ignorans forte, ſicut noſtra tenet opinio, Litteras, & alia munimenta, ſuper hujuſmodi cenſus ſolutione confecta, obligationes & pacta ac pœnas etiam continentes, quibus Reges Angliæ, qui ſunt pro tempore exiſtunt ad dicti cenſus ſolutionem aſtricti: Nec advertens diſcrimina diſpendioſa, quæ ſuo ſtatui & honori producere poſſet ſolutionis cenſus ceſſatio ſupra dicti. Quia vero planæ ſinceritatis affectus quo perſonam regiam gerimus in præcordiis Apoſtolicis prædilectam, pro ipſius Regis ſtatus proſperitate continuo pulſat oſtium cordis noſtri, & inſtanter noſtros ſollicitat cogitatus, ut cunctis periculis omnibuſque ſuis ſiniſtris eventibus obviemus. Conſiderantes attentius quod, nobis de præſenti valle miſeriæ per illum, qui aufert ſpiritum Principum, cum ei placuerit ad cœleſtem patriam revocatis nobis ſucceſſor poterit ſubrogari, qui, ſuis indemnitatibus non tantum intentus ſicut nos, ad incrementum ſuæ celſitudinis non ſervabit excellentiam Regiam. per alias Litteras noſtras, paterno rogamus & hortamur affectu, ut pro ſui conſervatione nominis & honoris litteras & Regiſtra Cameræ ſuæ per quæ ſuper his poterit plenius edoceri & vitare diſpendia ſupra dicta exquiri faciat diligenter. Quia verò, ſine dubitatione tenemus nobiſque firma ſpes ſuggerit, & indubitata fiducia repromittit quod vigorem libertatis ipſius, prout tua intereſſe dignoſcitur, deſideranter affectus, dictorumque Regis & Regni votiva proſperitas delectat multipliciter intima cordis tui quodque, ut ipſi in ejuſdem Eccleſiæ ſtabili devotione perſiſtant, accedit gratiſſimum votis tuis. Fraternitatem tuam monemus & hortamur attentius, tibique nihilominus per Apoſtolica ſcripta mandamus quatenus præmiſſa pericula, & alia plurima, quæ Regi & Regno præfatis poſſent ex præmiſſis provenire, diſpendia eidem Regi diligenter exponens eum quod à gravaminibus ſupra dictis abſtineat, ac officiales & Miniſtros eoſdem reſilire compellat, & alias præfatas Eccleſias & perſonas ſuæ protectionis munimine tueatur, & cenſum prædictum integraliter perſolverit, pro noſtra & Apoſtolicæ ſedis reverentia, ſic efficaciter exhorteris, quod ſuper prædictis quæ ſpecialiter inſident cordi noſtro, cui ſalubris Miniſterii operante virtute, deſiderii noſtri celerem & expectatum conſequamur effectum; noſque tuæ fraternitatis ſollicitudinem vigilem, quam in hac parte duxeris adhibendam commendare dignis in Domino laudibus valeamus. Quicquid autem factum fuerit, & tu etiam egeris in præmiſſis, nobis per tuas litteras, eidem Epiſcopo Pictavenſi, Latori præſentium, tradendas, & per eum nobis differendas, fideliter intimare procures.

ANNO 1309.

Datum in Prioratu de Grunſello prope Malauſanam Vaſionen. Dioc. 5. Calendas Novembris Pontificatus noſtri anno quarto.

XV. Ex Archiv. Angliæ Rimer Tom. 3. p. 139.

Privilegium Regi Angliæ, ne à ſedis Apoſtolicæ delegatis poſſit excommunicari: an. 1309.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto filio Eduardo, Regi Angliæ illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

TUæ devotionis &c. Ut igitur ex devotione hujuſmodi benevolentiam Apoſtolicæ ſedis & noſtram tibi ſentias accreviſſe, tibi, auctoritate præſentium indulgemus, ut nullus Delegatus Apoſtolicæ ſedis, vel ſubdelegatus ab eo, auctoritate ſedis ejuſdem, poſſit in perſonam aut Cappellas tuas excommunicationis vel ſuſpenſionis, ſive interdicti ſententias promulgare, abſque ſpeciali mandato ſedis ejuſdem, faciente plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum, de indulto hujuſmodi mentionem. Nos enim omnes excommunicationis ſuſpenſionis, & interdicti ſententias, quas in te & cappellas eaſdem contra indulti prædicti tenorem, forſan promulgari contigerit, ex nunc irritas decernimus & inanes. Nulli ergo &c.

Datum Avinion. 12. Calendas Junii Pontificatus noſtri anno quarto.

XVI. Ex Memoires du Clergé de France Tom. 3. pag. 147.

Confirmantur jura prætenſa à Clero Provinciæ Britanniæ contra Ducem, Nobiles, alioſque ejuſdem Provinciæ: anno 1309.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

MUlto ſicut ad multorum pervenit notitiam, eſt labore ſudatum vel inter venerabiles Fratres noſtros Epiſcopos, & dilectos filios, alios Prælatos, & Rectores Eccleſiarum, & Clerum Ducatus Britanniæ, ex parte una: Et dilectos filios nobiles viros, Ducem, Barones & Nobiles: ac populum dicti Ducatus ex altera: ut ſubductis ſeminatæ antiquæ diſcordiæ incommodis vigeret pacis ac dilectionis unitas, conſolidaretur inter eos unio & vinculum caritatis. Sed impediente illo, ut credimus, qui eſt pater zizaniæ, diſcordiarum nutritor, qui ſchiſma ſuſcitavit in cœlo, nondum hucuſque eſt votis laborantium laudabiliter ſatisfactum. Nos autem Dei illius omnipotentis ſpe concepta, qui concordiam in ſublimibus operatur à labore tam utili, non putavimus deſiſtendum: ſed inſiſten-

dum

Digitized by Google

dum potius tantò propenſiue, quanto fructus ex eo, Deo inſpiciente, proventurue divinæ Majeſtati acceptior, Eccleſiæ Britanniæ utilior, & ſaluti convenientior animarum ſperatur. Convenientibus itaque dictus proximis coram vobis venerabili Fratre noſtro Daniele Nannetenſi Epiſcopo, & dilecto Filio Nicolao de Guymenego, Rectore Eccleſiæ ſancti Medardi Nannetenſis Diœceſis. Procuratoribus venerabilium Fratrum noſtrorum Epiſcoporum & dilectorum filiorum, aliorum Prælatorum ac Rectorum Eccleſiarum totius Britanniæ, primogenito dilecti filii nobilis viri Arcturi Ducis Britanniæ, & Petro de Ballio Clerico, & Guillielmo de Badam Laico Procuratoribus prædicti Ducis Britanniæ, Baronum, Nobilium ac populi dicti Ducatus, ex altera: nec non & quibusdam conſiliariis Ducis ipſius videlicet Guillielmo de Rais, S. le Boigne Baronibus, Guidone de Caſtrobrienſi, Gaufrido Davoſco, Reginaldo Demonſtieleix militibus ipſius Ducatus. Poſt diſceptationes varias allegationes, diverſas propoſitiones multiplices inter prædictas partes; primum coram venerabili Fratre Petro Peſtrino Epiſcopo, & dilecto Fratre noſtro Raymundo, Sanctæ Mariæ Novæ Diacono Cardinale. Quibus tanquam zelatoribus pacis, & concordiæ & ſi inter omnes, potiſſimè inter ſupra dictos, ad quos peculiaris dilectionis affectione trahimur, id duximus committendum; & poſtremo in noſtra præſentia factas, & habitas ſuper mortuagiis ſeu præſtationibus Eccleſiis Parochialibus Ducatus Britanniæ, Prælatis, & Rectoribus Eccleſiarum ipſarum, videlicet in tertia parte bonorum mobilium, quæ tertiagium dicitur, de conſuetudine laudabili, pia devotione fidelium introducta debitis: ut dicti Epiſcopi & Clerus dicebant, in bonis ſeu ex bonis defunctorum ſeu decedentium Parochianorum ſuorum. Nec non & ſuper paſtu nuptia Parrochianis ipſis nubentibus ſeu nuptiali debito ex conſuetudine ſimili, ut dicebant ſuper nonnullis etiam articulis aliis, & contingentibus ipſos de quibus & ſuper quibus orta fuerat & vertebatur inter ipſos materia quæſtionis. Aſſuit clementer eorum animis miſericordiarum Dominus, qui poſt tempeſtatem tranquillum facit mundum perpetua ratione gubernans, & utriuſque partis animos poſt diverſas noſtras, & fratrum noſtrorum prædictorum exhortationes & monita ad pacem & concordiam revocavit: quæ dum ore Angelico bonæ voluntatis hominibus in terra promittitur, indicitur ipſis, malevolis denegatur, nulla eſt enim pax impiis, nulla contendentibus: ſed multa diligentibus nomen Dei. Impii ſiquidem ut mare fervens quieſcere nequeunt: pacis commoda neſciunt: ſed diſſerpentibus viis in ſeptis diſſident, & dum avertuntur ab eo qui eſt pax vera, quæ exuberat omnem ſenſum, à pace redduntur per conſequens alieni non immerito ob ſua demerita peccatorum, & temporis ſecundum utrumque ordinem pace fruſtrati. De prædictarum itaque partium voluntate & unanimi conſenſu, pro ipſarum tranquillitate ſtatuimus & ordinamus atque decernimus, de Apoſtolicæ plenitudinis poteſtatis hanc proviſionem & ordinationem noſtram præſentemve tractatum & compoſitionem inter eos habitos in prædictis robur habere volumus perpetuæ firmitatis, quod modus in præſtatione illius quotæ qui ſequitur ſine exactione obſervetur. Videlicet quod mortuo Parochiano cujuslibet ſexus, præpoſitus, allocatus vel ſerviens, vel locum tenens Ducis, ſeu alterius Domini temporalia dicti defuncti, quæ ad requiſitionem Rectoris Parrochialis prædicti, ſi hoc fieri voluerit, tenebuntur facere inventarium de bonis mobilibus defuncti, quæ hoc caſu ubi de mortuagiis agitur dumtaxat intelligi volumus deducto ære alieno bona fide & ſine fraude, infra quindecim dies à tempore mortis in præſentia ipſius Parrochialis Rectoris qui petit, & alterius vicini Rectoris qui veniet ad requiſitionem ipſius Rectoris petentis, nec non & in præſentia hæredum ſeu executorum & ſuperſtitis conjugis ſi fuerit. Et tenebuntur jurare hæredes, & executores conjuges ſuperſtites prædicti, quod omnia bona mobilia dicti defuncti, quæ habebant tempore mortis ſuæ, prout meliùs ſcient & poterunt, ſine fraude & dolo cum omni veritate, & ſine diminutione aliqua revelabunt. Et prædicti confectores inventarii deſignabunt, & alii etiam quicunque ſint quos Rector ſperabit & veriſimiliter ſuſpicabitur habere aliquid de bonis mobilibus ipſorum defunctorum, tenebuntur præſtare ſimile juramentum. Et niſi hæredes executores teſtamenti defunctorum hujuſmodi ſeu bonorum detentores ſatisfecerint ipſis Rectoribus de quota ipſa ſecundum ſummam ipſo Inventario comprehenſam, poterunt dicti Rectores ipſos ſuper hoc coram Eccleſiaſticis Judicibus convenire & petere juſtitiæ complementum. Poterunt etiam dicti Rectores perſonas prædictas ſuper aliis bonis defunctorum ipſorum, quæ non invenientur contenta in Inventario coram dictis Judicibus Eccleſiaſticis cum voluerint convenire, & jus ſuum proſequi. Dum tamen ante omnia jurent, quod credunt ſe in hoc juſtam cauſam habere. Et ſecundum quod ad omiſſa bona & de novo emergentia ſive apparentia eidem Rectori datur ingreſſus, ſic eidem Rector tenebitur teſtari, ſi debite de novo emergunt pro quota ſibi ſolum præſtito juramento ſimili apperente. Pro dicta autem parte tertia bonorum mobilium prædictorum quæ tertiagium, ut dictum eſt de conſuetudine vocabatur, nonam partem bonorum mobilium prædictorum in bonis, ſeu ex bonis defunctorum, ſeu decedentium Parochianorum ſuorum exigi & ſolvi volumus & mandamus de unanimi conſenſu & voluntate partium prædictarum. Nobiles tamen ſi qui ſunt & fuerunt, qui nihil de tertiagio pro conſuetudine tertiagii ſolvere tenebantur, aut præſtare, ſucceſſoreſque eorum per hanc noſtram ordinationem, aut compoſitionem nolumus, nec intendimus obligari: ſed ſicut in ea immunitate pro nona in qua conſueverunt eſſe pro tertia, ita tamen quod in locis illis, & Parochiis in quibus aliqua compoſitio communis, & certa hujuſmodi mortuagiis de qua conſtet per publica inſtrumenta, & alia legitima publica documenta, nihil decreſcat occaſione compoſitionis hujuſmodi vel accreſcat. A præſtatione autem dictæ nonæ partis mortuagiorum excipi volumus, & ordinamus defunctum, qui in bonis mobilibus quibuscunque ſeu in bonis quibuscunque conſiſtant, etiam ſi ſint communia ſibi, & alteri conjugi & liberis, ſi quos habet tempore quo decedit, quadraginta ſolidos in valore non invenitur habere. Ita videlicet quod habentes quadraginta ſolidos & ſupra perſolvant, habentes infra quadraginta ſolidos, nihil ſolvere teneantur. Sed à ſolutione prædicti nonæ partis, ſint liberi & immunes. De partium etiam prædictarum unanimi conſenſu, & voluntate concordi ordinamus & decernimus, quod per univerſam Britanniam decimam quorumlibet fructuum ſtatim collectis fructibus ipſis, ubi creverint in campis, & prædiis à perſonis Eccleſiaſticis, percipiantur, & exigantur, ac ſolutio eis fieri debeat ſecundum portiones, & quotae ipſorum

fructuum,

ANNO 1309.

fructuum, quæ conſuaverunt ſolvere temporibus ratroactis, da fructibus illis videlicet qui per Rectores decimari ſolebant antea, & à quibus perſonis, & da quibus fructibus ipſorum exactio & ſolutio fieri conſuavit. Non intendentes per hoc concedera titulum Laicis, qui uſque nonc minus legitimè decimarunt, vel quos decimare contigerit in futurum, vel sis auferre hujuſmodi titulum in dacimis, ſi quem habent, aut ſupar hoc ipſis Ecclesiis aliquod præjudicium generari.

Da paſtu verò nuptiali prædicto, ordinamus, atque dacernimus da conſenſu partium prædictarum, quod pro ipſo paſtu à perſonis notoriè pauperibus non habentibus trigiota ſolidos in valore, in bonis mobilibus quibuſcunque, nuptis ſeu nubendis in poſterum nihil penitus exigatur. Ab aliis verò qui valorem quinquaginta ſolidorum, aliàs librarum, & ſupra in bonis mobilibus quibuſcumque ſecundum famam dicentur habere tres ſolidos: ab aliis verò qui minus quinquaginta librarum, dum tamen valorem triginta ſolidorum habeant, sot ſupra duos ſolidos. Poſt benedictionem tamen nubentibus liberà, & gratis impenſam pro ipſarum partium majori commoditate perſolvantur: præter oblationes, in quibus & de quibus obſervatur, & fiat ſicut hactenus laudabiliter extitit conſuetum.

Statuimus etiam & ordinamus de partium prædictarum voluntata, concordia & conſenſu, quo ratione laudabilis conſuetudinis ſopra dictæ, quod ibidem conſuevit in talibus hujuſmodi obſervari caſibus, poſt Sacramentum extremæ Unctionis gratis & liberè præſtitum, præſtantur de cætero tantum octo denarii.

Excuſentur tamen illi quos notoriè paupertas excuſat à præſtatione prædicta. Videlicet qui non habent triginta ſolidos in bonis mobilibus in valore, ut ſuperius aſt præmiſſum. Mandamus etiam & ordinamus da partium prædictarum conſenſu, de arreragiis præteriti temporis in articulis ſopra dictis nihil debera exigi atque ſolvi.

Decernimus etiam atqua mandamus per præſentes compoſitionem prounciationem atque decretum in ipſis paevulis non includi: ſed ſicut in eorum ſepulturs impræſentiarum ſervatur, obſervetur propenſius in futurum. Decernimus quoque atqua ſtatuimus præſentem ordinationem, & pronunciationem noſtras atque decratum quæ de partium prædictarum voluntate unanimi & concordia proceſſerunt io perpetuum inviolabiliter & irrefragabiliter obſervari, & auctoritate Apoſtolica de plenitudine poteſtatis tollimus, evacuamus, irritamus, & revocamus privilegium recolendæ memoriæ Bonifacii Papæ prædeceſſoris noſtri, & cujuſcumque alterius quodcumque aliud privilegium vel ſcriptum nec non & conſuetudinem vel uſum quoad omnem omnino effectum ipſorum in qoantum præſentibus ordinationi vel decrato noſtris in totum vel in partem contradicerent, vel in aliquo contrairent: & quidquid ex ais vel ab ipſa eſt quomodolibet ſubſequutum, quoad omnem omnino efficaciam & effectum ipſorum. Retinemus autem nobis & ſucceſſoribus noſtris etiam da voluntate ac conſenſu partium prædictarum declarationem omnium & ſingulorum prædictorum & contingentium, ipſa & quæ contingere potuerunt quomodolibet in futurum. Et ſi qua dubietas ſeu ambiguitas juris vel facti nunc vel aliàs in poſterum contingeret, val oriretur quomodolibet in ipſis, & da ipſis, dubium, dubictatem & ambiguitatem, nos & ſucceſſores noſtri de jure, & da facto, prout, & quotiens expedire viderimus tollere, declarara & ordinaro poſſimus. Et noſtris declarationi, & voluntati, & ſucceſſorum noſtrorum in omnibus, & per omnis partes prædictæ ſtare habeant, & in omnibus obedire. Mandamus etiam, ordinamus atque decernimus de conſenſu, ut dictum eſt, partium prædictarum, ut ea, quæ per ſupra dictos procuratores Prælatorum & Cleri, Ducis, & populi coram uobis acta ſunt ſolemniter, & firmiter, de quorum procuratoriis conſtat per publica documenta da noſtro mandato viſa, examinata, & lecta, & ex certa ſcientia approbata; Prælati, Rectores, & Clerus ac ſupra dicti Britanniæ Dux ejuſque ſubditi vel ſaltem majores ipſorum vice, & nomina totius populi in ſe ſuſcipientes, & ipſius ratificara ſolemniter teneantur, & ſervare poſſe in omnibus, & ſingulis articulis ſupra dictis, & quolibet prædictorum. Volumus autem quod dicta procuratoris nunquam da cætero neceſſe ſit oſtendi propter præmiſſa vel aliquatenus exhiberi. Sed præſenti noſtræ ordinationi abſque ipſis in omnibus plenè ſtetur. Nos enim defectum ſi quis in eiſdem procuratoriis quomodolibet extitiſſet, ſupplemus de ejusdem plenitudine poteſtatis.

Nulli ergo omnino homini liceat hanc paginam noſtrorum ſtatutorum, ordinationis, conſtitutionis, voluntatis, evocationis, revocationis, & ſuppletionis infringera, vel ei auſu temerario contraire. Si qois autem hæc attentare præſumpſerit indignationem omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſa noverit incurſurum.

Datum Avenione qointo Kalendas Julii, Pontificatus ooſtri anno quarto.

XVII. Ex Cod. Leibnitii Tom. 2. Mant. Pag. 244.

Ad Philippum Pulchrum Bolla, qua teſtatur quantam deſiderat ipſius concordiam perpetuam cùm Henrico VII. Rege Romanorum, & quod ideò non ſit aſſenſurus, ſi hic Regna Arelatenſe, & Viennenſe in alium Principem ſæcularem transferre vellet: anno 1309.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei chariſſimo in Chriſto filio Philippo. Regi Francorum illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

REx pacificus, filius ſummi Regis, qui nos, licet indigoos, vocari ad ſui vicariatus officium ſua inſcrutabili dignatione conceſſit, noſtris infudit affectibus, ut, ab hujuſmodi vocationis exordio ponentes quaſi viarum noſtrarum principium, bonum pacis io ſanctæ matris eccleſiæ filios & præſertim io Catholicos reges & Principes, qui majores aliis & in altioribus poſiti ſpeculis dignitatum, virtutum inferioribus debent exempla porrigere; totis oſſibus illius niteremur derivare fluenta, diffuſaque contiouis favoribus irrigando ſovere. Et licet de ſingulis Chriſti fidelibus, & præcipuè Regibus Principibusqoe Catholicis nobis ſit ſollicitudo continua, ut virtutis fomitibus odiorum & diſcriminibus guerrarum excluſis, in pulchritudine pacis ſedeant, in fiduciæ tabernaculis habitent, & in requie opulenta quieſcant: ut tamen inter te & cariſſimum in Chriſto filium noſtrum Henricum, Regem Romanorum illuſtrem unitatis, caritatis & pacis ſolidæ fœdera, perpetuis duratura temporibus, vigeant, tantò ferventiori deſiderio ducimur, quanto ad te & Regem eundem præcipuos & peculiares Eccleſiæ filios, inter cæteros Reges & Principes orbis terræ, majori zelo dilectionis afficimur, ac utriusque Regis & regni ſtatum felicem & proſperum ac honoris & exaltationis

augmentum

Anno 1310.

augmentum, prædeceſſorum noſtrorum exemplo laudabili, voos potiuribus affectamus, quantoque tuam & ipſius Regis unionem ac conformem & unanimem voluntatem utilitatis totius Reipublicæ Chriſtianæ, & præſertim negotii terræ ſanctæ efficaciorem ſperamus & credimus, divina favente Clementia, promotricem. Hujus quippe noſtri ferventis deſiderii ſic viget inſtantia, ut pateoter oſtendat in experientiæ libro, quod legimus, amor operatur, multa, ſi eſt; ſi autem operari renuit, amor non eſt: anxia enim mens, præſertim quam Zelus veræ caritatis accendit ad optatum, cogitationibus æſtuat, curis effluit, meditationibus immoratur, quærit remedia, quæſitis adjicit quæſita & adjecta proſequitur, nec ſolers inquiſitio vel adaucta proſecutio efficit, quo minus inquirendo & proſequendo creſcat anxietas, donec, quod avidè quæritur, efficaciter exequatur. Attendentes itaque, quod ex donationis conceſſione vel translatione *Regnorum Arelatenſis & Viennenſis Romani Imperii membrorum*, vel alterius eorundem *ſi cas* per dictum Henricum Regem Romanorum in alium ſeu alios, quàm in Romanam vel aliam Eccleſiam fieri fortaſſe contingeret, inter te ac Regem præfatum & utriuſque Regis & Regni vaſſallos fideles & ſubditos, ſuboriri poſſent in poſterum ſimultates & odia, commotiones guerrarum & periculoſæ diſſenſiones & ſcandala multipliciter pervenire; ac volentes tot & tantis periculis, malis & ſcandalis, paternæ ſollicitudinis ſtudio, congruis remediis obviare; tibi tenore præſentium intimamos, quod ipſi Regi ſuper donatione, conceſſione ſeu translatione hujusmodi de Regnis prædictis vel eorum altero, per eundem Regem in alium ſeu alios, quàm in Romanam ſeu aliam Eccleſiam, ut præmittitur, faciendis, *non intendimus noſtrum* impertiri, attenſum.

Datum Avenioni Cal. Maji, Pontificatus noſtri Anno ſexto, ſub plumbo cum cordula canapis.

XVIII. Ex Codic. Dipl. Leib. Tom 2. Mant. pag. 328.

Bulla quæ narrat tum adverſarios, tum Patronos cauſæ Bonifacianæ, deſertis judiciariis formulis litis arbitrium permiſiſſe eidem Clementi, qui laxatis cenſuris in Regem, & Regnum Galliæ latis, plurimiſque in illius Genus laudem dictis, inter alia decernit, literas, & ſententias Bonifacii Regi Franciæ injurias è regeſto Pontificio eradendas Anno 1310.

CLEMENS PAPA V.

Ad certitudinem præſentium & memoriam futurorum.

EX parte chariſſimi in Chriſto filii noſtri Philippi Regis Francorum illuſtris fuit expoſitum coram nobis, quod ſignificantibus olim ſibi frequenter & pluries nonnullis ſublimibus & magnæ authoritatis perſonis, Bonifacium Papam octavum prædeceſſorem noſtrum non per oſtium, ſed aliunde intraſſe ovile dominicum, Eccleſiam videlicet ſponſam Chriſti, ipſumque fore crimine pravitatis hæreticæ irretitum quibusdam ex perſonis ipſis ipſum ſuper hoc impetere ſeu denuntiare volentibus, ac requirentibus Regem ipſum, tanquam fidei pugilem & Eccleſiæ defenſorem, ut cum ex vitioſo & illegitimo ingreſſu damnabili, perverſis actibus, deteſtandis operibus & pernicioſis exemplis dicti Bonifacii ſtatus fidei & Eccleſiæ miſerabilibus diſpendiis & ærumnis graviſque ruinæ periculis ſubjaceret; ac ubi de hæreſi agitur, fidei & Eccleſiæ defenſatrix ſemper exſtiterit inclyta domus ſua per declarationem veritatis hujusmodi procuraret generale Concilium convocari; Rex ipſe, quia pudenda patris proprio libenter pallio contexiſſet denuntiatorum & objectorum ipſorum frequentibus pulſatus inſtantiis & aſſiduis clamoribus excitatus, ejuſque conſcientia, tam per nonnullas ſublimes, graves & dignas perſonas, videlicet dilectos filios, nobiles viros Ludovicum Ebroicenſem & Guidonem Sancti Pauli, ac quondam Joannem Drocenſem Comites aſſerentes, præſtitis ad ſancta Dei Evangelia ab eis tacta corporaliter juramentis ſe præmiſſa credere eſſe vera & ea legitime poſſe probari quàm per alias quamplures ſublimes & fide dignas perſonas, ſtatus tam Eccleſiaſtici, quàm mundani, eundem Bonifacium diverſis hæreſium ſpeciebus infectum, ac in profundo malorum poſitum, ac omnino incorrigibilem affirmantes ſuper his, ut decuit, informata negotium convocationis hujuſmodi Concilii generalis pro declaratione veritatis, ut videlicet dicti Bonifacii innocentia in hac parte clareſceret, ſicut teſte conſcientia exoptabat, aut ipſo Bonifacio, ſi denunciata & objecta contra eum forent veritati ſubnixa tanquam illegitimo prorſus amoto, & cunctis erroribus, iniquitatibus & ſpurcitiis à domo Domini procul pulſis, de vero legitimo paſtore provideretur Eccleſiæ ſanctæ Dei una cum præfatis Baronibus, collegiis, univerſitatibus, communitatibus & univerſitatibus Civitatum & aliarum villarum, diverſorum Regnorum & climatum orbis terræ, aliiſque ſibi adhærentibus ex fervore fidei & Zelo juſtitiæ ac pro reformatione ſtatus Eccleſiæ ac generali bono totius Reipublicæ Chriſtianæ, aſſumpſit deliberato conſilio ad laudem divini nominis & exaltatione catholicæ fidei promovendum, ipſiusque promotionem convocationis Concilii generalis, ut ipſius proviſione ſalubri memoratis objectoribus audientia præberetur, ac ſuper objectis ſciretur veritas, ac ſtatueretur & fieret, quod juſtitia ſuaderet, apud eundem Bonifacium, dum viveret, per ſolemnes nuntios Regios, & poſt ejus obitum apud bonæ memoriæ Benedictum Papam XI. prædeceſſorem noſtrum, & eo ſublato de medio, apud nos ad Eccleſiæ præfatæ regimen licet inſufficientibus meritis divina diſpoſitione vocatos, dum paulo poſt noſtræ promotionis auſpicia Lugduni nobiſcum, pro hujuſmodi & terræ ſanctæ & aliis negotiis arduis, perſonaliter conveniſſet, ac Pictavii poſtmodum iteratis inſtantiis, ut videlicet per eundem Bonifacium prædeceſſorem noſtrum, dum in humanis agebat, & poſt ejus deceſſum per nos etiam de præfati deliberatione Concilii convocandi, ſi expediens videretur, ſuper denuntiatis & objectis hujuſmodi diſcuteretur veritas ac decerneretur & fieret, quod cenſent & ſtabiliunt Canonicæ ſanctiones operoſis ſtudiis ac ſollicitudinibus inſtitit indefeſſis.

Quare præfatus Rex nobis humiliter ſupplicavit, ut, cum ſicut denuntiatorum & objectorum prædictorum habebat aſſertio ex certis cauſis exhibitionis juſtitiæ in hac parte moroſa protractio negotio fidei ac eiſdem denuntiatoribus & objectoribus diſpendioſa foret, & periculoſa quam plurimum; in negotio memorato procedere ac exhibere ſuper eo juſtitiæ plenitudinem dignaremur. Proponebatur autem in contrarium ex parte quorundam ſe offerentium defenſioni memoriæ & ſtatus Bonifacii memorati, dictum Regem ex malignitatis & odii fomite potius, quàm charitatis aut fidei vel juſtitiæ zelo procedere ad requiſitiones hujuſmodi faciendas, ipſumque denuntiationes, objectiones & aſſertiones prædictas calumnioſè fieri procuraſſe, ac Regem eundem & quoſdam

ANNO 1310.

ANNO 1310.

ex denuntiatoribus & objectoribus ſupra dictis auſu ſacrilego capi feciſſe Bonifacium memoratum, ac denuntiatores, & objectores & aſſertores eoſdem, conſpiratores fuiſſe, & eſſe dicti Bonifacii inimicos etiam capitales: quibus præmiſſis & aliis multis rationibus, dicebatur, dictum Regem ſuper requiſitione prædicta nullatenus audiendum, ac denuntiatores, & objectores prædictos ad denuntiationes hujuſmodi non fore aliquatenus admittendos. Sed reſpondebatur è contra pro parte Regis, denuntiatorum & objectorum & aſſertorum ipſorum, quod ab ipſo primordio promotionis dicti Bonifacii ad ſummi Pontificatus apicem, memorato Regi per nonnullas ſublimes & præeminentis excellentiæ aliaſque fide dignas perſonas Eccleſiaſticas & mundanas inſinuatum multoties fuerat, & diverſis ſucceſſivè temporibus auribus regiis pluries inculcatum, quod Bonifacius per oſtium non intraſſet, quodque vitio labis hæreticæ & aliis nefandis criminibus irretitus, ac poſitus in profundo malorum omnino iocorrigibilis exiſtebat ipſumque Regem, ut tanquam fidei pugil Eccleſiæque defenſor imminentibus malis & ſcandalis remediis occurreret opportunis, fuiſſe cum inſtantia requiſitum. Sed Rex ipſe, ut filius pudoratus, illius, quem loco patris habebat, pudenda cernere veritus, avertens à prædictis inſinuationibus & denuntiationibus aures ſuas, ipſum diutius propter honorem Eccleſiæ tolerabat & venerabatur ut patrem; donec perſonarum prædictarum frequentibus & continuatis inſtantiis & demum in publico Parlamento Pariſiis præſentibus Prælatis Baronibus & Capitulis, Conventibus, Collegiis & Communitatibus, & Univerſitatibus Villarum regni prædicti opportunè & importune pulſatus, cum ulterius urgente conſcientia de præmiſſis, ut præmittitur, informata, abſque Dei offenſa diſſimulare non poſſet, nec ſine gravibus ſcandalis & periculis tolerare; de Prælatorum, Baronum ac Capitulorum, Conventuum, Collegiorum, Communitatum & Univerſitatum, villarum regni prædicti, nec non Magiſtrorum in Theologia ac Profeſſorum utriuſque juris, & aliorum ſapientum & gravium perſonarum diverſorum Regnorum & partium deliberato conſilio non ex odii fomite, non typo malitiæ, ſed zelo fidei, neceſſitate cogente, promotionem, ut prædicitur, aſſumpſit negotii ſupra dicti, nec præfatum Bonifacium capi, nec aggreſſionem vel inſultum in eum vel ejus domum fieri mandavit aut fecit; ſed denuntiationes & objectiones prædictas ſibi per Gulielmum de Nogareto militem & alios ſuos nuntios ad hoc ab eo patentibus & expreſſis literis regiis deſtinatos duntaxat inſinuari præcepit, & ab eo ſuper his generale Concilium convocari; & ſi dictus Gulielmus circa perſonam vel domum dicti Bonifacii vel alias in præmiſſis aliqua commiſit illicita, diſplicuerunt & diſplicent dicto Regi, nec ea rata vel grata unquam habuit neque habet. Adjiciebatur etiam denuntiatores & objectores prædictos, de hæreſi, illegitimo ingreſſu & aliis criminibus prædictis à longe retrolapſis temporibus per nonnullas graves & fide dignas perſonas inſtructos & informatos fuiſſe, ipſoſque ad denuntiationes & objectiones, eaſdem apud præfatum Regem, cum ad prælibatum Bonifacium tunc aditum commodè habere non poſſent, in publicum defendendas, non ex odio præconcepto, cum tunc ipſos in nullo dictus Bonifacius offendiſſet, non ex fermento malitiæ, ſed potius ex fervore fidei, & zelo juſtitiæ proceſſiſſe, & earum proſecutioni etiam nunc inſtare, paratos as ſecundum formam curiæ legitimæ proſequi & probare. Nos autem cum fratribus noſtris matura & frequenti ſuper hoc deliberatione præhabita, conſiderantes attentiùs & infra clauſtra pectoris meditatione ſolicita revolventes, quod præfacti negotii proſecutio rigoroſa, impeditiva nimis prædicti negotii terræ Sanctæ, & aliis gravioribus onuſta diſpendiis & diverſis undique periculis plena exiſtebat, ſicut jam facti exordia indicabant; ac volentes tot, & tantis malis & periculis, ne in ſegetem periculosè ſuccreſcerent, ſed præciſis radicibus ſuo præfocarentur in ortu ex debito paſtoralis officii ſolicitè providere; apud eundem Regem de Fratrum noſtrorum conſilio, & ad eorum ſupplicationem inſtantem ſalutaribus monitis, exhortationibuſque paternis inſtitimus, ut rejectis anfractibus denuntiationum & objectionum hujuſmodi, cum per alias congruas & legitimas vias prætactum negotium tractari commodius & facilius poſſet & brevius terminari ipſius negotii proſecutionem noſtræ & Eccleſiæ ordinationi relinqueret, & ut denuntiatores & objectores præfati ibidem facerent, interponeret partes ſuas; ita quod nos & eadem Eccleſia, cauſarum vitatis anfractibus, & prædictis malis & periculis obviando, ex officii noſtri debito ad ipſius negotii cogitationem examinationem totalem, deciſionem procedere, ſtatuere, ordioare de ipſo ac finem congruum eidem imponere deberemus prout Catholicæ fidei ac univerſalis Eccleſiæ ſtatui & honori conveniens, ac terræ Sanctæ negotium & alias ſecundum Deum expediens videretur. Sed licet requiſitionem hujuſmodi apud eundem Regem pluries diverſis ſucceſſivè temporibus atque locis duxerimus repetendam, ipſo tamen Rege, ad denuntiatorum & objectorum prædictorum inſtantiam requiſitioni prædictæ ut prius nihilominus inſiſtente, nos inter tot diverſa & adverſa in medio ſuper juſtitiæ ſolium conſtituti in tanto negotio non præcipitanter aut irruptive, ſed cum debita cautela & maturitate procedere cupientes, diverſos & varios in negotio ipſo per legitima intervalla dierum & temporum continuatis terminis fecimus, juſtitia mediante proceſſus. Et ne vel malignis aut falſis delationibus aditum nimis facilem pandere, aut denuntiatoribus & objectoribus ſupra dictis, ſi ſpiritu Dei aguntur, in diſpendium fidei viam præcludere, vel negare juſtitiam videremur. Non intendentes tamen denuoiatores & objectores prædictos vel alterum eorundem, aut denuntiationes vel objectiones, vel aliqua propoſita per eoſdem admittere, niſi ſi, prout & in quantum contra ſummos Pontifices vivos vel mortuos admittendi forent, & etiam admittenda juxta ſanctorum patrum decreta & canonica inſtituta de motu & Zelo Regis præfati circa requiſitionem hujuſmodi, & aſſertorum & denuntiatorum & objectorum prædictorum circa aſſertiones, denuntiationes & objectiones præmiſſas duximus inquirendum. Et demum competenti ſuper his inquiſitione præhabita, comperimus, quod etſi etiam aſſertores, denuntiatores & objectores prædictos ad aſſertiones denuntiationes & objectiones hujuſmodi ac dictum Regem ac requiſitionem prædictam, ut præmittitur, faciendas objectorum veritas de quibus certi non ſumus, forſitan non moviſſet; ipſos tamen ad hoc præconcepta malignitas aut mala cauſa non impulit, ſed bonus, ſincerus & juſtus Zelus induxit. Unde aſſertores, denuntiatores & objectores eoſdem ad aſſertiones denuntiationes & objectiones eaſdem ad dictum Regem, qui ad eorum nec non aliarum ſublimium & gravium perſonarum frequentem & ſæpius repetitam inſtantiam ad requiſitionem prædictam ab initio proceſſerat & nunc etiam procedebat extra omnem calumniam fuiſſe & eſſe ac bono, ſincero & juſto zelo ex fervore Catholi-

ce

cæ fidei proceſſiſſe, de fratrum noſtrorum conſilio authoritate apoſtolica pronuntiamus, dicimus atque decernimus, & tenore præſentium declaramus. Unde nos de ſæpe fati Regis innocentia in hac parte tam per confeſſionem præfati Gulielmi quàm alias ſufficienter inſtructi, pronuntiamus, dicimus atque decernimus, & authoritate prædicta de fratrum præfatorum conſilio tenore præſentium declaramus, Regem ipſum ſuper captione, aggreſſione & inſultu prædictis, ac diſperſione & amiſſione theſauri & aliis quæ in conflictu vel facto captionis dicti Bonifacii, aut aggreſſione vel inſultu prædictis ipſi Gulielmo impoſitis quomodolibet contigerunt, innocentem penitus & inculpabilem fuiſſe ac eſſe. Quibus pronuntiationibus, declarationibus & decretis per nos, ut præmittitur factis & habitis, cum in negotio memorato vellemus ulterius juſtitia mediante procedere, ne cauſa fidei indiſcuſſa diutius remaneret; illi qui defenſioni, memoriæ & ſtatui dicti Bonifacii ſe, ut præmittitur offerebant, negotium hujuſmodi in officii noſtri mera & libera poteſtate ſponte ac libere dimiſerunt, ac demum præfatus Rex præmiſſa pericula conſideranter attendens tanquam benedictionis & gratiæ filius, progenitorum ſuorum qui ſe ſemper ipſius Eccleſiæ beneplacitis coaptarunt, veſtigia clara ſequens, pro ſe ac univerſis regnicolis regni ſui, cujuſcumque ſtatus vel conditionis exiſtant, noſtris in hac parte requiſitionibus de abundantia regalis clementiæ per effectum operis acquievit. Præfati quoque denuntiatores & objectores, ad inductionem dicti Regia factam eisdem ad preces noſtras, per nos, ut præmittitur, ipſi Regi porrectas, auctoritate noſtra interveniente, noſtris circa id beneplacitis finaliter aſſenſerunt, negotium hujuſmodi & proſecutionem ipſius noſtræ & Eccleſiæ cognitioni, deciſioni, ordinationi, & diſpoſitioni libere relinquentes, prout per patentes regias, ac denuntiatorum & objectorum & aſſertorum prædictorum litteras quas ad cautelam & in memoriam rei geſtæ & ipſius Eccleſiæ archivio repoſitas ſervari facimus plenè conſtat. Nos itaque manſuetudinem regiam ac expertam in his devotionis & reverentiæ filialis gratitudinem, quas pro tot, & tantis malis & & periculis evitandis dicto Regi divinitus credimus inſpiratas, plenis in Domino laudibus commendantes Regi cœleſti, in cujus manu corda ſunt principum & à quo tantum bonum non ambigimus proceſſiſſe, cum ab ipſo bona cuncta procedant, laudes & gratias profundæ humilitatis ſpiritu, totoque devotionis animo exhibemus ac motum & Zelum dicti Regis in hac parte ex fervore fidei quem Rex ipſe à progenitoribus ſuis hæreditario quaſi jure attraxiſſe dignoſcitur, prodeuntem non immeritò approbantes, & ſonoris laudum efferentes præconiis, ac volentes præfato Regi & ſuis adverſus futura pericula ſic plenè proſpicere, & alias in hac parte ad honorem Dei & Eccleſiæ ſic utiliter & ſalubriter providere, quod inclytæ domus & Regni Franciæ fama celebris ſuique nominis claritas, ubique divulgata per orbem nullis obloquentium morſibus, vel ullorum caninis latratibus, qui vel ex ignorantia veritatis aut propriæ malignitatis aſtutia, vel invidiæ ſtimulis concitati malum in bono præſumunt, & prædicant in poſterum pateat, ſed in ſui ſplendore luminis ſemper illibata perſiſtat, vitentur jam experta pericula, ac tot & tantis malis & ſcandalis jam prævisis, quæ ex præteritorum commemoratione, retricatione vel recidiva iteratione quacumque veriſimiliter ſequi poſſent in poſterum, via præcludatur omninò, ac charitatis veritas & pacis fœdera, quæ inter præfatam Eccleſiam ac Regem & Regnum Franciæ hactenus divina favente clementia viguerunt & vigent in ſui vigoris & roboris firmitate, de bono ſemper in melius illibata perpetuis temporibus aſſerventur, omnes ſententias latas ab homine vel à jure conſtitutiones declarationes non incluſas in ſexto libro decretalium, in quantum præjudicant vel poſſent præjudicare honori, ſtatui, juribus & libertatibus dictorum Regis & Regni, regnicolis, aſſertoribus, denuntiatoribus, fautoribus delatoribus, adhærentibus, ac valitoribus ante dictis, duabus, conſtitutionibus, quæ non ſunt in eodem libro incluſæ, quarum una incipit: unam ſanctam, & alia: rem non novam, quas ſecundum moderationes eaſdem aliàs per nos factas & non aliter intelligi volumus & ſecundum moderationes ipſas volumus in ſuo robore remanere exceptis; nec non privilegiorum revocationes reſponſiones ac quoslibet proceſſus ſuſpenſionum, excommunicationum, interdictorum, privationum, diſpoſitionum & alios quoſcumque proceſſus juris vel facti, verbo vel litteris, in ſcriptis, vel ſine ſcriptis, directè, vel indirectè principaliter vel incidenter, implicitè vel explicitè, publice, vel occultè contra dictum Regem liberos, & fratres ipſius & Regnum Franciæ ſtatum, jura & libertates ejuſdem pro quibuſcunque factis, cauſis vel occaſionibus, aut exquiſitis coloribus vel figmentis quibuſcumque præteritis temporibus, nec non contra denuntiatores, objectores vel aſſertores prædictos, ac Prælatos, Barones, & alios incolas & habitatores regni ejuſdem quibuſcumque temporibus, cauſa vel occaſione prædictarum aſſertionum, denuntiationum propoſitionum, objectionum, provocationum, appellationum, petitionum, ſeu requiſitionum, convocationis Concilii generalis blaſphemiarum, injuriarum dictarum vel factarum contra dictum Bonifacium quoquo modo, vel captionis, aggreſſionis, vel invaſionis domus perſonæve ſuæ diſperſionis, & amiſſionis theſauri aliorum, quæ in facto Anagniæ vel alibi ubicunque occaſione dicti Regis, aut occaſione diſcordiæ quam habuit contra ipſum Regem Bonifacius prædictus, ſeu cauſa vel occaſione aliquorum emergentium vel contingentium, ſeu quæ contingere potuerant ex eiſdem, ac etiam contra adjutores, valitores & præmiſſis ſeu ea tangentibus ipſius Regis vel ſibi quomodolibet adhærentes, vivos vel mortuos cujuſcumque nationis, præeminentiæ, honoris, ordinis dignitatis aut ſtatus Eccleſiaſtici vel mundani exiſtant; etiamſi Cardinalatus, Archiepiſcopali, Epiſcopali, Imperiali, vel regali dignitate præfulgeant, tam per dictum Bonifacium, quàm quoſcunque alios in vita vel poſt mortem ipſius authoritate ſua, quam per memoratum Benedictum immediatum ſucceſſorem ſuum pro factis, cauſis vel occaſionibus antedictis factos & habitos à feſto ſanctorum omnium, quod fuit anno nativitatis Dominicæ milleſimo trecenteſimo citra, ſi qui ſint, vel fuerint, ad cautelam relaxamus, revocamus, irritamus, annullamus, caſſamus & ex nunc nullos, caſſos & irritos nuntiamus ex certa ſcientia de fratrum noſtrorum conſilio & de Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis. Et ſi quis calumniæ macula, ſive notâ ex præmiſſis denuntiationibus, objectionibus, aſſertionibus aut quibuſcunque contumeliis, blaſphemiis, injuriis, verbis vel factis, in ſcripturis privatis vel famoſis libellis occultè vel publicè eidem Bonifacio in vita ejus vel poſt mortem illatis, aut earum publicatione, aſſumptione vel proſecutione, aut culpa, offenſa aut injuria qualibet, ſeu infamia juris vel facti, præfato Regi, poſteritati ſuæ, aſſertoribus & denuntiatoribus ac objectoribus, Prælatis, Baronibus vel aliis indigenis, incolis & habitatoribus dicti Regni, nec non & adjutoribus va-

ANNO 1310.

litoribus & adhærentibus prædictis aut aliquibus ex eis aut aliis conſentientibus mandantibus vel ratum habentibus, opem, conſilium, auxilium, vel favorem præbentibus quoquo mudo, vivis, vel mortuis, perſunis infra numinatis exceptis, ex captione, inſultu & aggreſſiune prædicta, aut ex rapina ſeu perditione theſauri Eccleſiæ, aut ex aliis quibuscunque, quæ in conflictu vel facto captiunis, inſultus aggreſſiunis prædictorum, vel alias ipſorum occaſione, ut præmittitur contigerunt impingi, impuni vel imputari poſſent in poſterum quoquo modu hujuſmodi calumnias, notas, maculas, injurias, infamiam, actiones, querelas & offenſas, ſi quæ forſan ſint vel eſſe poſſint in poſterum totaliter abulemus & tollimus, & etiam ad cautelam penitus amovemus, & ſententias, emendas, mulctas & pœnas, ſi quæ ſint, pro eis impoſitas vel inflictas ab homine vel à jure & quæ imponi vel inſligi puſſent in puſterum, etiamſi ſupponerentur vel dicerentur captio prædicta vel aliqua de præmiſſis facta nomine dicti Regis, valitorum adjutorum vel adhærentium prædictorum, aut ipſis mandantibus vel procuiantibus vel ratum habentibus aut ſub vexillu ſuu aut inſigniis armorum ſuorum; protſus amovemus & tollimus, & etiam ad cautelam omnino remittimus & quietamus: ac Regem ipſum & Regnum prædictum aſſertores, denuntiatores & objectores, Prælatus, Barones & Clerum & populum dicti Regni, nec nun valitores & adhærentes, & alios ſupra dictos, in eum ſtatum in omnibus & per omnia, ſi forſan ipſi vel eorum aliqui quumodolibet egeant, perſonis inferius nominatis dumtaxat exceptis, reponimus, reſtituimus, & plene reducimus, in quo Rex ipſe & alii ſupra dicti erant ante omnia ſupra dicta juxta diſtinctiones perſouarum, factorum, cauſarum & temporum ſuperius aſſignaras; ita quod Rex ipſe poſteritas ſua & regnum prædictum, apertores, denuntiatores & ubjectores, Barunes & alii ſupra dicti, aut aliqui ſeu quivis ex eis, exceptis duntaxat infra nominatis perſonis, & calumnia, notis, maculis, captiune, aggreſſione, inſultu, rapina, ſeu de perditiune theſauri, culpis, injuriis vel offenſis, blaſphemiis, ſententiis vel proceſſibus, vel quibuſcumque aliis ſuprs dictis deinceps notari vel impeti nequeant, nec ſententia aut proceſſus hujuſmodi, contra ipſos vel quemvis ex eis aliquem poſſint habere vigorem, effectum, aut roboris firmitatem ſubdii, cum rerum experientia doceat imminentia pericula diſcutere; ſui eſſe conſilii præteritorum memoriam penitus extinguere ne forte malum aliquandu recrudeſceret: atque adeo memoratas conſtitutiones privilegiorum declarationes, revucatiunes, ſuſpenſiones, anathematis interdicti Eccleſiaſtici abrogatæve dignitatis ſententias, aliaſve publicas tabulas è Pontificum regeſtis, legumve codicibus ex Sacri Cardinalium Senatus Conſilio evulſiſſe, atque iutcutaro Eccleſiaſtico fulmine, ab umnibus cujuſcumque Eccleſiaſticæ etiam Cardinalitiæ vel Regiæ dignitatis, ſexus, conditionis infra menſes quatuur illarum exempla flammis dari, vel è libris ſuis abradi jubere, neque cuiquam ullas prærogativas in ea re ad eludendum boc Pontificium Imperium ſuffragaturas. Datum Avin. V. Kalend. Maii Pontificatus anno VI.

ANNO 1310.

XIX.

Ex Cod. Diplom. Leibnitii Tom. 2. pag. 334. Mant.

Abſulurio Gulielmi de Nugareto, impoſita ei admodùm ſeverà pœnitentià anno 1310.

CLEMENS EPISCOPUS,

Univerſis Chriſti fidelibus præſentes Literas inſpecturis.

Licet Gulielmus de Nogareto Regis miles à pluribus contentis in prædictis literis & eorum effectu ſpecialiter, ut præmittitur, excludatur, ſive excipiatur, nus conſiderantes, quòd ſi licet ipſe aſſerat ex his, quæ in perſonam vel erga perſonam Bonifacii prædeceſſoris noſtri & ingreſſu domus ſuæ cum multitudine armatorum, & occupatione & rapinà theſauri Eccleſiæ Anagninæ factæ fuerunt, ſe pluribus rationibus, quas ſe probaturum offerebat, non teneri, nec propter præmiſſa vel illa, ad quæ idem Benedictus prædeceſſor noſter ratione præmiſſorum, contra eum proceſſit, excummunicationis ſeu excummunicatiunum ſententiis ſe fore ligatum: Quia tamen cum inſtanti inſtantia humiliter & devotè à nubis impertiri ſibi, ſuper hujuſmudi petiit abſulutionis beneficium *ad cautelam*, offerens ob divinam Eccleſiæ & noſtram reverentiam, pœnitentiam, quam ei duxerimus injungendam ſuper prædictis ſe ad cautelam recepturum, ac etiam completurum: Nos volentes ſaluti animæ ſuæ providere, nec non & *conſideratione ipſius Regis, pro ipſo in hac parte cum inſtantiá ſuppl cantis*, ipſum ab omnibus ſententiis ſupra dictis *abſolvimus ad cautelam*, & injungimus ſibi pœnitentiam ad cautelam: videlicet quod in proximo paſſagio generali transſietet perſonaliter cum equis & armis in ſubſidium terræ ſanctæ, ibidem in dictæ terræ ſubſidium perpetuo mouraturus, niſi à nobis, vel ſucceſſoribus nuſtris ſuper abbreviatione temporis gratiam meruerit obtinere.

Vulumus etiam, quud *interim peregrinationes perſonaliter faciat* infra ſcriptas, videlicet quud viſitet *B. Mariæ de valle viridi de rupe amatoria, Anicienſis de Bolonio ſuper mare: Carnotenſis S. Egidii & de monte majori Eccleſias, ac limina B. Jacobi Compoſtellani*: ipſumque dummodu pœnitentiam hujuſmudi devotè ſuſceperit & peregerit cum affectu, dum vitam duxerit in humanis, vel eo mortuo hæres ejus, prædictarum relaxationum, revocatiunum, irritatiunum, abulitionum, remiſſiuuum, quitationum, reſtitutionum, repoſitionum, reductionum, & aliorum omnium & ſingulurum effectuum, proviſionum & ſecuritatum ſecundum diſtinctiones perſunarum, facturum, cauſarum & temporum in prædictis noſtris literis comprehenſas, de fratrum noſtrorum cunſilio, de plenitudine poteſtatis parncipem efficimus & conſuttem &c. Denuntiat dein Nogaretu, ſi inflictas illi pœnas ipſe hæreſve reſpuerint ipſum irrogatis antea cenſuris ſententiiſque meritum fore. Dat. Avenione V. Cal. Maii anno VI.

XX.

Ex Arch. Angl. Rimer. Tom. 3. pag. 323.

Super Conceſſione factâ Hoſpitali S. Joannis Hieroſolymitani de bonis Templariorum: anno 1312.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

AD providam Chriſti vicarii, præſidentis in ſpecula Apoſtolicæ Dignitatis cur-

cumſpectionem pertinet vices penſare temporum emergentium, negotiorum cauſas diſcutere, ac perſonarum, attendere qualitates, ut ad ſingula debitorum dirigens neceſſariæ conſiderationis intuitum & opportunæ manum operationis apponens, de agro Domini ſic vitiorum tribulos eruat, ut virtutes amplificet: ſic prævaricantium ſpinas tollat, ut evellendo plus placeat, quàm deſtruat: & in loca vacua, per eradicationem nocentium tribulorum, devota Deo plantaria transferendo, potiorem præbeat, de proviſa & utili eorumdem locorum unione & tranſlatione, lætitiam; quam vera juſtitia, quæ compaſſionem habet, dolorem intulerit demerentium perſonarum locorum hujuſmodi per ruinam; ſic enim ſuffereodo quod officit, & ſubrogando quod proficit, virtutum profectus amplificat, & ſublata de medio meliori ſubrogatione reſtaurat. Dudum ſiquidem ordinem Domus militiæ, Templi Jeroſolymitani, propter Magiſtrum & Fratres cæteraſque perſonas dicti Ordinis, in quibuſlibet mundi partibus conſiſtentes, variis & diverſis, non tam nefandis, quàm infandis, Proh dolor! errorum & ſcelerum obſcenitatibus, pravitatibus, maculis & labe reſperſos, quæ propter triſtem & ſpurcidam eorum memoriam, præſentibus ſubticemus, ejoſdemque ordinis ſtatum, habitum atque nomen, non ſine cordis amaritudine, & dolore, ſacro approbante Concilio. Non per modum diffinitivæ ſententiæ, cum eam ſuper hoc ſecundum inquiſitiones & proceſſus, ſuper his habitos, non poſſemus ferre de jure, ſed per viam proviſionis, ſeu ordinationis Apoſtolicæ. Irrefragabili & perpetuò valitura ſubſtulimus ſanctione ipſum prohibitioni perpetuæ ſupponentes, diſtrictiùs inhibendo ne quis dictum ordinem, de cætero, intrare, vel ejus habitum ſuſcipere vel portare, aut pro Templario gerere ſe præſumeret: quod ſi quis contra faceret, excommunicationis incurreret ſententiam ipſo facto. Univerſa etiam bona Ordinis prælibati Apoſtolicæ Sedis ordinationi, & diſpoſitioni, auctoritate Apoſtolica, duximus reſervanda, inhibentes diſtrictius ne quis, cujuſcumque conditionis vel ſtatus exiſteret, ſe de perſonis vel bonis hujuſmodi aliquatinus intromitteret; vel circa ea in præjudicium ordinationis ſeu diſpoſitionis Apoſtolicæ, per ſedem eandem, ut præmittitur faciendæ aliquid faceret, innovaret, vel etiam attentaret: Decernentes ex tunc irritum & inane, ſi ſecus à quoquam ſcienter vel ignoranter contingeret attentari. Ac poſtmodum ne dicta bona, quæ dudum, ad ſubſidium Terræ Sanctæ & impugnationem inimicorum Fidei Chriſtianæ, & Chriſti cultoribus data, legata, conceſſa & acquiſita fuerunt, debita gubernatione carentia, tanquam vacantia deperirent, vel converterentur in uſus alios, quàm in illos ad quos fuerunt pia devotione fidelium deputata; vel propter tarditatem ordinationis & diſpoſitionis hujoſmodi eorum deſtructio vel dilapidatio ſequeretur, cum Fratribus noſtris Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, necnon Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis & Prælatis, ac etiam cum nonnullis excellentibus & illuſtribus Perſonis, cum reliquorum quoque abſentium Prælatorum, ac etiam Capitulorum, & Conventuum, Eccleſiarum, & Monaſteriorum Procuratoribus in dicto Concilio conſtitutis, habuimus ardua, moroſa, & diverſa conſilia & tractatus, ut per hujuſmodi conſiliorum & tractatuum liberationem præhabitorum diligentem dictorum bonorum Ordinatio, & diſpoſitio ad honorem Dei, augmentum Fidei exaltationem Eccleſiæ, dictæ Terræ ſubſidium, ſalutem quoque fidelium & quietem ſalobris & utilis provenirent. Poſt quæ utique longa præmeditata proviſa, & matura conſilia ſuadentibus pluri-mis juſtis cauſis, noſtra, & dictorum Fratrum, nec non Patriarcharum, Archiepiſcoporum, Epiſcoporum & aliorum Prælatorum, ac excellentium & illuſtrium Perſonarum prædictorum in dicto Concilio tunc præſentium deliberationis & conſilia in hoc finaliter reſiderunt. Ut prædicta bona ordini hoſpitalis Sancti Johannis Jeroſolymitani, & ipſi hoſpitali, ac dilectis filiis Magiſtro & Fratribus Hoſpitalis ejuſdem nomine Hoſpitalis & Ordinis eorumdem, qui, tamquam athletæ Domini pro defenſione Fidei ſe periculis mortis jugiter exponentes, onerosa nimis & periculoſa diſpendia continuè perferunt in partibus transmarinis in perpetuum unirentur. Nos igitur, inter cætera mundi loca in quibus vigere dignoſcitur obſervantia regularis, dictum ordinem hoſpitalis & ipſum Hoſpitale ſinceræ caritatis plenitudine proſequentes: ac attendentes quod, ſicut evidentia facti docet in eo divinis obſequiis ferventer inſiſtitur, pietatis & miſericordiæ opera vigilantibus ſtudiis exercuerunt, Fratres Hoſpitalis ipſius, mundanis ſpretis illecebris, devotum impendentes Altiſſimo famulatum, ac pro recuperatione Terræ prædictæ, tanquam intrepidi Chriſti pugiles, ferventibus ſtudiis & deſideriis intendentes, quælibet ducunt humana pericula in contemptum: Conſiderantes quoque quod ex hoc, tanto eorumdem Magiſtri & Fratrum dictorum Ordinis & hoſpitalis creſcet ſtrenuitas animorum fervor augebitur, & ipſorum roborabitur fortitudo ad propulſandas noſtri Redemptoris injurias, & hoſtes ejuſdem fidei conterendos, quanto ipſorum potentia in opulentioribus facultatibus augmenta onera, quæ proſecutionis tanti negotii neceſſitas exigit, leviùs & faciliùs poterunt ſupportare & propterea non indigne vigiles reddit ſtudiiſque ſollicitis excitat, ut ad ſui ſtatus augmentum, opem & operam impendamus, eodem ſacro approbante Concilio, ipſam Domum militiæ Templi, cæteraſque Domos, Eccleſias, Cappellas, Oratoria, Civitates, Caſtra, Villas, Terras, Grangias, & loca, Poſſeſſiones, Juriſdictiones, Redditus, atque jura, omniaque alia bona, immobilia & mobilia, vel ſe moventia, cum omnibus membris, juribus, & pertinentiis ſuis, ultra & citra mare, ac in univerſis & quibuſlibet mondi partibus conſiſtentia, quæ ipſe Ordo & dicti Magiſtri & Fratres ipſius ordinis militiæ Templi, tempore quo ipſe magiſter & nonnulli ex eiſdem Fratribus militiæ Templi in Regno Franciæ communiter capti fuerunt, videlicet, anno domini milleſimo treceteſimo octavo, menſe Octobris, per ſe vel quoſcumque alios habebant, tenebant, & poſſidebant vel ad eoſdem Domum & Ordinem militiæ Templi, & dictos magiſtrum & Fratres ipſius Ordinis militiæ Templi quomodolibet pertinebant: nec non nomina, actiones, & jura quæ prædicto tempore captionis ipſorum eiſdem Domui, ordini vel perſonis ipſius ordinis militiæ Templi quocumque modo competebant, vel competere poterant, contra quoſcumque, cujuſcumque Dignitatis, ſtatus vel conditionis exiſterent, cum omnibus Privilegiis, Indulgentiis, Immunitatibus, & libertatibus, quibus præfati magiſtri & Fratres dictorum Domus & Ordinis Militiæ Templi, & ipſa Domus, & ordo per ſedem Apoſtolicam, vel per Catholicos Imperatores, Reges & Principes & Fideles alios, vel quocumque alio modo erant legitimè communiti, idem Ordini Hoſpitalis Sancti Johannis Jeroſolimitani, & ipſi hoſpitali donamus, concedimus unimus, incorporamus, applicamus & annecti-

mus in perpetuum de Apoſtulicæ plenitudine poteſtatis. Exceptis bonis quondam dicti Ordinis ipſius militiæ templi, conſiſtentibus in Regnis & terris cariſſimorum in Chriſto filiorum noſtrorum Caſtellæ, Aragoniæ, Portugalliæ & Majoricarum Regum illuſtrium, extra Regnum Franciæ; quæ à donatione, & annexione prædictis, ſpecialiter excipienda duximus, ac etiam excludenda: Et nihilominus diſpoſitioni & ordinationi ſedis Apoſtolicæ reſervantes. Inhibitionem dudum, per alios proceſſus noſtros factam, ne quis videlicet, cujuſcumque conditionis, vel ſtatus exiſteret, ſe de perſonis & bonis hujuſmodi aliquatenus intromitteret, vel circa ea in præjudicium ordinationis, ſeu diſpoſitionis ſedis ejuſdem, faciendæ de illis, nec non decreti noſtri interpoſitionem, quo ad perſonas & bona in dictis Regnis & Terris eorumdem Regum proximò expreſſorum conſiſtentia, omnino manere volentes in pleno robore firmitatis, quouſque de perſonis & rebus prædictis in eiſdem Regnis & Terris conſiſtentibus per diſpoſitionem ſedis ejuſdem fuerit aliter ordinatum. Occupatores quoque dictorum bonorum, aut illicitus detentores cujuſcumque ſtatus, conditionis, Excellentiæ, vel Dignitatis extiterint, etiamſi Pontificali, vel Imperiali, vel Regali præfulgeant Dignitate, niſi infra unius menſis ſpatium, poſtquam ſuper hoc per dictos magiſtrum & Fratres ipſius Hoſpitalis, vel ipſorum quemlibet, aut Procuratorem ſeu Procuratores eorum fuerint requiſiti, dicta bona dimiſerint, illaque plene & liberè reſtituerint Ordini ipſius Hoſpitalis, & eidem Hoſpitali, aut magiſtro ſeu Prioribus, vel Præceptoribus, aut Fratribus Hoſpitalis ejuſdem, in quibuſcumque partibus & provinciis conſtitutis: eorumque ſingulis, vel Procuratori, ſeu Procuratoribus eorumdem, ejuſdem Ordinis ipſius Hoſpitalis nomine, etiam ſi dicti Priores, Præceptores & Fratres ipſius hoſpitalis & Procuratores ipſorum, & eorum quilibet, à dicto magiſtro ipſius hoſpitalis mandatum ſuper hoc ſpecialiter non haberent, dummodo Procuratores prædicti à dictis prioribus & Præceptoribus, vel eorum ſingulis, in Provinciis & partibus, in quibus hujuſmodi priores & Præceptores extiterint deputati mandatum ſuper hoc habuerint vel oſtenderint ſpeciale. Qui omnes & ſinguli, videlicet, Priores, præceptores & Fratres, dicto magiſtro: Procuratores verò prædicti eiſdem Prioribus & Præceptoribus, eorumque ſingulis, à quibus ſuper his fuerint deputati, plenum ſuper omnibus geſtis, actis receptis, & Procuratis per eos quomodolibet in hac parte computum & rationem ponere & reddere teneantur. Nec non omnes, qui ſcienter occupatoribus & detentoribus prælibatis, in occupatione vel detentione hujuſmodi dederint auxilium, Conſilium, vel favorem, publicæ vel occultæ excommunicationis: Capitula verò Collegia, ſeu Conventus, Eccleſiarum, & monaſteriorum, nec non univerſitates Civitatum, Caſtrorum, Villarum, & aliorum locorum, & ipſas Civitates, Caſtra, Villas, & loca, quæ in his culpabilia extiterint: ac etiam Civitates, Caſtra & loca, in quibus detentores & occupatores hujuſmodi Dominium obtinuerint temporale, ſi hujuſmodi Domini temporales, in dimittendo bona prædicta, & reſtituendo illa Magiſtro & Fratribus Ordinis & Hoſpitalis ipſius obſtaculum adhibebunt, & infra dictum menſem ab hujuſmodi præmiſſis non deſtiterint, poſtquam ſuper hoc ut præmittitur fuerint requiſiti, ipſo facto interdicti ſententiis decernimus ſubjacere; à quibus abſolvi non poſſint, donec ſuper his plenam & debitam ſatisfactionem curaverint exhibere. Et nihilominus occupatores, & detentores hujuſmodi, vel præſtantes eiſdem, ut præmittitur, auxilium, conſilium, vel favorem ſive ſingulares perſonæ, ſive Capitula, Collegia, ſeu Conventus, Eccleſiarum, & monaſteriorum, aut univerſitates Civitatum, Caſtrorum, Terrarum, vel aliorum locorum extiterint, præter pœnas præſcriptas, omnibus, quæ à Romana, vel aliis Eccleſiis quibuſcumque tenent in feudum, ipſo facto decernimus fore privatos, ſive privata; ita quod ad Eccleſias, ad quas ſpectant illa, liberè, ſine conditione aliqua, revertantur; earumque Eccleſiarum Prælati ſive Rectores de ipſis, pro ſua voluntate diſponant, ſicut utilitati Eccleſiarum ipſarum viderint expedire. Nulli ergo &c. Datum Viennæ Sexto nonas Maii, Pontificatus noſtri anno ſeptimo.

XXI. Ex Arch. Angl. Rimer Tom. 3. pag. 346.

Bulla Anglorum Regi porrecta pro Hoſpitalariis de Terris Templariorum in Concilio Viennenſi eis collatis, ipſis liberandis: anno 1312.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto filio Eduardo, Regi Angliæ illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

NUper in Generali Concilio per nos Viennæ diſponente Domino celebrato, poſt longam deliberationem præhabitam, & maturam, acceptabilius fore Altiſſimo, magis honorabile Fidei Orthodoxæ cultoribus, ac ſubventioni Terræ Sanctæ utilius, bona quondam Domus & Ordinis militiæ Templi, Ordini Hoſpitalis Sancti Johannis Jeroſolimitani concedere, quàm Ordini de novo creando unire aut etiam applicare conſilium, deliberationis noſtræ providit. Sed quia, tunc aliquibus aſſerentibus utilius forè bona ipſi ordini, noviter creando, conferre, quàm dicti Hoſpitalis Ordini applicare, tunc noſter affectus ſperatum effectum ſuper hoc obtinere nequivit. Tandem verò ſic per Dei gratiam actum fore dignoſcitur, quod ſexto nonas præſentis menſis Maii, eodem ſacro approbante Concilio, Hoſpitali, ſeu ipſius Hoſpitalis ordini, ſupra dictis præfata bona concedenda & applicanda duximus, ac etiam unienda, bonis ejuſdem ordinis militiæ Templi, in Regnis & Terris cariſſimorum in Chriſto filiorum noſtrorum Caſtellæ, Aragonum, Portugalliæ, & Majoricarum Regum illuſtrium, extra Regnum Franciæ conſiſtentibus, duntaxat, exceptis, quæ ab unione, conceſſione, & applicatione hujuſmodi ex certis cauſis excipienda duximus, & etiam excludenda, ipſa diſpoſitioni noſtræ & ſedis Apoſtolicæ ſpecialiter reſervantes, quouſque de illis aliter pro dictæ Terræ ſubſidio per noſtram, & dictæ ſedis providentiam extiterit ordinatum. Quo circa magnificentiam Regiam rogamus, & hortamur attentius quatinus pro reverentia Salvatoris, cujus in hac parte negotium promovemus, ac dictæ Sedis, & noſtra, magiſtro & Fratribus ſeu prioribus, & Præceptoribus Hoſpitalis ejuſdem, in quibuſcumque partibus, & Provinciis Terrarum tuarum conſtitutis, ſeu Procuratori, vel Procuratoribus eorundem, quod prædicta bona in eiſdem Regno, & Terris tuis conſiſtentia, integrè & pacifice valeant aſſequi, & habere Regis favoris præſtes auxilium, prout extiterit opportunum. Et nihilominus omnibus, Comitibus, Baronibus, Ducibus, Principibus, & aliis nobilibus, Communitatibus, & univerſitatibus, Seneſcallis, Ballivis cæteriſque Officialibus dicti Regni quocumque nomine cenſeantur, & aliis

ANNO 1312.

qui ad cuſtodiam bonorum ipſorum de tuo mandato fuerint deputati, per litteras tuas mandes expreſsè ut eadem bona, Magiſtro & Fratribus ſeu Prioribus, & Præceptoribus, vel Procuratori, aut Procuratoribus ante dictis, & ſingulis eorumdem, à quibus ſuper hoc fuerint requiſiti, ſine diminutione qualibet, quantum in eis fuerit, reſtituant, & aſſignent; eis circa nanciſcendam, habendam & retinendam poſſeſſionem bonorum ipſorum per te, & Officiales eoſdem, & alias executoribus ſuper executione hujuſmodi conceſſionis noſtræ deputatis, & in poſterum deputandis ſuper eadem executione de liberalitate Regia efficaciter aſſiſtendo, cum pro parte ipſorum exiteris requiſitus. Sic igitur in præmiſſis te promptum & liberalem exhibeas, quod præter retributionis æternæ præmium, quod inde merebetis, tibi laudis humanæ proveniat incrementum, & nos celſitudinem tuam dignis valeamus in Domino laudibus commendare. Datum Liberon. Valentin. Dioceſ. 17. Calendas Junii Pontificatus noſtri anno ſeptimo.

ANNO 1316.

JOANNES XXI. DICTUS XXII.

PONTIFEX CXCVIII.

ANNO DOMINI MCCCXVI.

JOannes poſt Clementem V. biennio Eccleſia capite deſtituta, throno conſcenſo ſe ipſum in Pontificatu confirmavit dicens: *Ego ſum Papa*, qui prius Jacobus de Oſſa dicebatur. Hæreticos judicavit eos qui docebant, Chriſtum, ejuſque Diſcipulos in hâc Terrâ nil proprii poſſediſſe, clerumque ſimiliter in paupertate vivere debere. Trinum Tintinnabuli pulſum, quô virginem Matrem oramus (vulgò *ave Maria*) inſtituit. Ludovicum Bavarum vehementer infeſtavit. Græcos ad ſubjectionem revocare tentavit, at fruſtrà fuit. Interea à Ludovico Imperatore Romæ depoſitus eſt, Nicolao V. ſubrogato, qui anno 1330. Joanni ceſſit, in carcere aliquot poſt annis mortuus. Obiit Avenione anno 1334. ætatis 90. relinquens in Theſauris Eccleſiæ 25. milliones auri. (*Magni Bullarii Romani hujus Edit. Luxemb. Tom. I.* 1727. *App. fol.* 190.)

I. Ex Archiv. Angliæ Rimer Tom. 3. pag. 594.

Bulla de Treguis Scotiæ per biennium, & Infractoribus excommunicatis: anno 1317.

JOANNES EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

VOcatis nobis, licet inſufficientibus meritis, ad Apoſtolatus officium occurrit, quaſi confeſtim, conſiderationis noſtræ conſpectui, acerbis infeſta moleſtiis, periculoſa diſſenſio, quam inter cariſſimum in Chriſto filium Eduardum Regem Angliæ illuſtrem, & dilectum filium Nobilem Virum

ANNO 1317.

Robertum de Brus, gerentem ſe pro Rege Scotiæ jamdudum inventor malorum omnium ſuſcitavit, amaras nobis ſuas circumſtantias, quas frequenter, dum nos minor ſtatus haberet, intra pectoris clauſtra revolvimus repræſentans. Hinc etenim ſe offerebant, & offerunt noſtris obtutibus; impedimentum proinde facile receptura pia Dei negotia, & præcipue Terræ Sanctæ, deſertæ incolis Chriſti fidelibus ipſorumque deſtituta ſuffragiis, cui Catholicis Principibus diſtractis ad bella Civilia, conſolator aliquis non aſſiſtit ex omnibus caris ſuis. Hinc ſe ingerebant, & ingerunt animarum pericula, Chriſtiani ſanguinis non levis effuſio, gravia rerum diſpendia, & non ſolum ipſorum diſſidentium, ſuarumque gentium, ſed & quamplurium aliorum in ipſorum commotione, periculoſa turbatio pariter & damnoſa. Hæc quidem noſtri cordis intima ſtimulant, acutiſque ſtimulis noſtrorum interpellant Officium, ut ad occurrendum, per opportuna remedia tanto Religionis Chriſtianæ diſcrimini ocius exurgamus. Attendentes igitur quod ad nos qui, licet immeriti, vices Regis pacifici gerimus, ac plenitudine fungimur, poteſtatis Apoſtolorum Principi ſuiſque ſucceſſoribus ex alto conceſſæ, ſingulariter pertinet, in Univerſali Eccleſia cunctave Congregatione fidelium, pacem quærere, ac ipſam facere diligentiùs obſervari, inter præfatos, Regem Angliæ & gerentem ſe pro Rege Scotiæ, auctoritate Apoſtolica treugas, quarum fœdus imaginem pacis inducit uſque ad biennium duraturas. Ac in eos, & omnes, & ſingulos eorum adjutores, valitores conſiliatores, ſequaces, complices, & eorum adhærentes, treugas infringentes eaſdem vel quemlibet, non ſervantes Excommunicationis ſententiam promulgamus, non obſtante ſi Regi, & gerenti, prædictis, aut ipſis Adhærentibus, ſeu cuivis eorum, à Sede Apoſtolica ſit indultum quod excommunicari non poſſint per literas Sedis ejuſdem, non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem, & quælibet alia dictæ Sedis indulgentia, generali, vel ſpeciali cujuſcumque tenoris vel expreſſionis exiſtat, per quam effectus præſentium impediri poſſit vel quomodolibet retardari. Treugas autem & ſententiam ante dictas à die notificationis ſeu publicationis ſuarum, ſuum effectum volumus obtinere. Vaſſallos inſuper, & ſubditos, Regis & Gerentis, prædictorum à juramento fidelitatis, quo eis, vel eorum alteri tenentur aſtricti, quantum ad cujuſmodi guerræ ſeu diſſenſionis articulum, cum in illicitis eis obedire non debeant; per idem tempus abſolvimus. Et nihilominus promiſſiones & obligationes; quæ inter Regem & Gerentem, prædictos, & quoſcumque alios ſub belli ſeu conflictus, utrinque committendi, proceſſu; nec non confœderationes colligationes, & pactiones, quæ inter ipſum Regem & quoſcumque alios, ex una parte, ac prædictum Gerentem, & alios quoſcumque ex altera intervenerint, pro ipſa fovenda diſcordia, utpote contra bonum pacis præſumpta illicitè & acceptata in divinæ Majeſtatis offenſam; & quaſcumque pœnas adjectas ac juramenta præſtita ſuper his, ſub quibuſcumque forma, modo vel expreſſione verborum, præſertim cum juramentum vinculum iniquitatis eſſe non debeat, ex nunc nulla fore decernimus, & quatenus de facto proceſſerint irritamus. Nulli ergo omnino hominum liceat

ANNO 1317.

hanc paginam noſtræ indoctionis, promulgationis, abſolutioois, & coolticotionis, & irritationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli, Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Datum Avinion. Calendas Januarii Pontificatus noſtri Anno primo.

II. Ex Arch. Angliæ Rimer Tom. 3. pag. 619.

Excommunicatio contrà omnes Inimicos Regis Angliæ, & Invaſores Regni: anno 1317.

JOANNES EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus Archiepiſcopo Cantuarienſi, & Vintonienſi, ac Elyenſi Epiſcopis, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

PErſonam cariſſimi in Chriſto filii noſtri Eduardi Regis Angliæ illuſtris, ejuſque Regnum inclitum, ea dilectionis ſinceritate proſequimur, ut ſuum dictique Regni ſtatum, à guerratum fluctibus liberum, & à diſcriminibus turbationis immunem, paternis deſideriis affectantes ad procurandum tranquillitatem & quietem illius, opportunum Apoſtolicæ Sedis favorem, quantum cum Deo poſſumus liberaliter impendamus, quatinus Rex ipſe, ſecuritate ſibi ab inſidiis æmulorum indulta utilitatibus propriis liberius poſſit intendere, ſeque ad aſſumendum negotium Terræ Sanctæ, noſtris præcordiis non mediocriter inſidens, ad quod, ut aſſerit ferventer anhelat, habilius valeat præparare. Cum itaque, ſicut diſplicenter audivimus, nonnulli Nobiles, & Magnates, Regem ipſum, & Regnum Angliæ, ac Terram ſuam Hiberniæ, invadere auſu nitantur illicito; nos, eorum in hac parte conatibus opportunis obviare remediis cupientes, & ad id expedire cenſentes, ſpiritualem gladium exen in omnes & ſingulos, cujuſcumque ſint præeminentiæ, dignitatis, aut ſtatus, qui Regem ipſum, Regnum, & Terram prædicta invadere, aut Regnum ipſum, & Terram contra Regem eundem, cum armis, vel ſine armis intrare præſumpſerint, vel aliàs intrantibus ipſis, ut præmittitur, ſeu invaſoribus, in pecunia, equis, armis, vel aliis præſtiterint auxilium, conſilium, vel favorem publicum, vel occultum, Excommunicationis ſententiam promulgamus, à qua eos ſine ſpeciali mandato Sedis Apoſtolicæ, niſi forſan in mortis articulo, prohibemus abſolvi: In quo ſi fuerint abſoluti, & ipſos contigerit ſanitati reſtitui, niſi ſatisfecerint infra menſem, eadem ſententia ligari volumus eo ipſo. Quocirca Fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus vos, vel alter veſtrum, per vos, vel alium, ſeu alios, hujuſmodi Excommunicationis ſententiam ubicumque expedire videritis &, præcipuè in locis maritimis, ſeu mari vicinis ſolenniter publicetis. Non obſtante ſi alicui, vel aliquibus, ſub quacumque forma, vel conceptione verborum, à Sede Apoſtolica ſit indultum quod excommunicari non poſſint per litteras ſedis ejuſdem, non facientes plenam, & expreſſam, acde verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem, & qualibet alia dictæ Sedis indulgentiam, generali vel ſpeciali cujuſcumque tenoris vel expreſſionis exiſtat, per quam effectus præſentium impediri poſſit, vel quomodolibet retardari. Datum Avinion. quarto Calendas Aprilis Pontificatus noſtri Anno primo.

III. Ex Arch. Ang. Rimer. Tom. 3. pag. 620.

Super Roberto de Brus, & Eduardo Fratre excommunicandis: anno 1317.

JOANNES EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus Dublinenſi, & Ceſſellenſi Archiepiſcopis; ac dilecto filio Decano Eccleſia Dublinenſis ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

HAbet inſinuatio pro parte cariſſimi in Chriſto filii noſtri Eduardi Regis Angliæ, noviter facta nobis quod Robertus de Brus, dudum Comes de Carrik, & Eduardus Frater ejus, in eam ab olim prorupere furoris audaciam, quod Homagium & fidelitatis juramentum, per eos præſtita, claræ memoriæ, Eduardo Regi Angliæ, Regis genitori prædicti, temeritate prætereuntes damnabili, & obſervantiæ cultura debitæ non colentes, eidem Genitori, dum viveret in Terra ſua Scotiæ effrænatis auſibus guerrarum moverunt, quam nedum contra Regem ipſum poſt gubernacula Regni ab ipſo ſuſcepta, reproba continuantes proſecutione, quin etiam Dei timore poſtpoſito, & omni fidelitatis fædere violato, in augmentum ſceleris adaugentes, Regnum Angliæ, ac Terras Valliæ & Hiberniæ invaſerunt hoſtiliter, & depopulatis agris quamplures Civitates, Caſtra, & alia plura loca in ipſis, Regno & Terra proditionaliter occuparunt, perſonis pluribus tam in Regno, quàm in Terris prædictis etiam in locis ſacris ſine delectu conditionis ſexus, ordinis, vel ætatis, in ore gladii trucidans immaniter, & multis exulare coactis. Et nihilominus nec ſacrilegium execrantes, nec incendiariorum pœnas horrentes, Ædes Sacras, Eccleſias, & monaſteria, ac Loca Religioſa, divino cultui dedicata deſtruere ac comburere, Dei calcata reverentia, nequiter præſumpſerunt, bonis & rebus, ſiſtentibus inibi, quæ potuerunt ab incendio præſervari furtivis manibus non ſine reatu ſacrilegii aſportans. Ex quibus in partibus illis Divinus cultus eſt non leviter diminutus, fidei & devotio Chriſtiana notabiliter tepuerunt & dictus Rex in Regaliis ſuis grande ſubiit, & ſubit jugiter detrimentum; unde ad aſſumptionem ultramarini paſſagii, ad quod, ut aſſerit ferventer anhelat, minus habilis redditur, & multipliciter impeditur. Nos igitur, exceſſus hujuſmodi, quos in partibus illis, ſicut audivimus, & facti evidentia, & quaſi communis aſſertio publicat, eò magis horrentes, quò eis diſplicibiliores eſſe novimus Regi pacifico, cujus vices gerimus in Terris, licet immeriti quove ipſos in Regnum Angliæ, Eccleſiæ Romanæ præcarum, ac Terras prædictas, & in Regis prædicti perſonam, quem, veluti Filium prædilectum, ſpecialiter inter brachia caritatis internæ complectimur, cernimus fuiſſe commiſſos; & proindè tam excedentium ſaluti proſpicere, quàm Regis occur-

rere præſati diſpendiis, ac ſtatu ſuo pacifico providere paternis affectibus cupientes diſcretioni veſtræ, de qua plenam in Domino fiduciam obtinemus, per Apoſtolica ſcripta committimus & mandamus, quatinos vos vel duo, aut unus veſtrum, dictos Robertum de Brus & Eduardum Fratrem ejus, ac omnes & ſingulos, quos ipſorum in præmiſſis exceſſibus complices fautores, & valitores eſſe noveritis, per vos, vel alium, ſeu alios canonicè moneatis, ut ab invaſione & impugnatione dictorum, Regis & Regni, ac Terrarum prædictarum, penitus deſiſtentes, quæcumque in Regno Angliæ, ac Terris Valliæ & Hiberniæ prædictis, temere occuparunt infra certum competentem terminum, per vos aut duos, vel alterum veſtrum præfigendum, eadem dicto Regi, vel certo ſuo mandato, cum effectu reſtituant, & in pace dimittant. Et quia de occupatis hujuſmodi ab occupationis tempore, fructus, redditus & proventus, & jura indebitè percepiſſe feruntur, præcipiendo ſubjungimus quod, de perceptione ipſa, & perceptorum valore, cum diligentia inquirentes, ut quæcumque ipſos, per prædictæ inquiſitionis indaginem, indè minus juſtè percepiſſe reperitis, ſi extant, alioquin juſtam æſtimationem eorum, infra certum tempus, veſtro moderandum arbitrio, dicto Regi, vel certo mandato ſuo reddant reſtituant, ſive ſolvant, auctoritate prædicta canonice moneatis. Quod ſi forte hujuſmodi monitioni veſtræ quin potiùs Apoſtolicæ parere contempſerint, vos eos & eorum quemliber, quos ex nunc, & ex tunc excommunicamus, excommunicatos publicè, diebus Dominicis & Feſtivis pulſatis campanis, & candelis accenſis, ubicunque vobis expediens fore videbitur, nuncietis, & denunciari, ac ab omnibus evitari arctiùs faciatis, ipſam inſuper aggravaturi ſententiam prout inobedientia eorum exegerit & facti qualitas ſuadebit. Et ut in his impedimenti vel obſtaculi cujuſlibet tollatur occaſio, omnes & ſingulos, eiſdem Fratribus homagio & juramento hujuſmodi, quo ad præmiſſa, penitus abſolvendi, ac inhibendi firmiter ne quiſquam de cætero eiſdem Roberto & Eduardo Fratri ejus, in prædictis exceſſibus, vel eorum aliquo, faveat pareat vel intendat, ac diſſolvendi, vacuandi irritandi & revocandi omnes pactiones, obligationes, confœderationes & colligationes ab ipſis fratribus, & ſibi adhærentibus, & quibuslibet aliis quomodo libet initas, juramento, vel quacunque alia firmitate vallatas. Nec non & relaxandi hujuſmodi & quælibet alia juramenta à quibuſcunque præſtita, per quæ poſſent exceſſus nutriri prædicti, ac debita de illis ſatisfactio & occupatorum reſtitutio impediri, prout ea ſecundum Deum videritis diſſolvenda, vacuanda, irritanda, ſeu etiam relaxanda. Et inſuper inquirendi contra ipſos, Robertum & Eduardum, & quoslibet alios de damnis datis Eccleſiis, Monaſteriis, Religioſis locis, & Eccleſiaſticis, Secularibusve perſonis, ac illos & eorum quemliber ad ſatisfaciendum debite de eiſdem, per cenſuram Eccleſiaſticam, & aliis remediis de quibus vobis expedire videbitur compellendi. Non obſtante ſi eis vel eorum aliquibus, à ſede Apoſtolica ſit indultum, ſub quacumque forma vel conceptione verborum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari quavis auctoritate non poſſint, & qualiber alia dictæ ſedis indulgentia, generali vel ſpeciali, cujuſcunque tenoris exiſtant, per quam præſentibus non expreſſam vel totaliter non inſertam, effectus earum impediri valeret quomodolibet vel differri. Vobis & veſtrum cuilibet, plenam & liberam concedimus tenore præſentium facultatem.

Datum Avinion. 4. Calendas Aprilis Pontificatus noſtri Anno primo.

Bulla contra Fratres de Ordine Mendicantium ad Populum Hybernicum rebellionem prædicantes: Anno 1317.

IV. Ex Archiv. Angl. Rimer Tom. 3. pag. 630.

JOANNES EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei venerabilibus Fratribus Dulinenſi & Caſtellenſi Archiepiſcopis, ac dilecto Filio Decano Eccleſiæ Dublinenſis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Dolenter audivimos, & ægro animo recenſemus, quod nonnulli Fratres de ordinibus mendicantium, eos quos profitentur, ordines damnabiliter polluentes, & plerique Rectores, Vicarii, & Capellani Parochialium Eccleſiarum de Hiberniæ partibus, qui deputati ad directionem, & regimen populorum, eis deberent doctrinæ lumine viam veritatis oſtendere, & ipſos laudabilium operum exemplari vehiculo deducere ad ſalutem, facti ſunt illis in deviationem potiùs & ruinam: dum iidem Fratres Rectores, Vicarii, Capellani tanquam Viri diſcoli, pacis ſemitas minimè cognoſcentes, Hibernicum Populum, cariſſimi in Chriſto filii noſtri Eduardi Regis Angliæ illuſtris ſubjectum dominio, ab ipſius obedientia, & fidelitate, eo dum perſuaſiones occultas & prava conſilia quin etiam per prædicationes & monita publica, temerariis auſibus, retrahunt, & ad impugnandum jura Regalia, & Rebelliones calcaneum guerrarum turbinibus concitatos erigendum in Regem eundem, potenter inducunt. Non attento quod per id impediendo bonum pacis, & obedientiæ fiunt procul dubio Dæmonum adjutores, accenſum ignem illorum ſtudio tanquam lignis nutricores injectis, ſuſcitata nutrientes ſcandala, & illud, quod extinguere deberent incendium, fovere temerè non verentes & nihilominus non timentes animas decipere talium, eos qui ſuis in hac parte ſiniſtris ſuggeſtionibus acquieſcunt à perpetratis ac etiam perpetrandis in hujuſmodi proſecutione guerrarum homicidiis, incendiis, ſacrilegiis, & rapinis abſolvere reproba temeritate præſumunt. Nos itaque tot malorum materiam, à radice præcidere cupientes, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinos vos, vel alter veſtrum, per vos, vel alium, ſeu alios, omnes & ſingulos Fratres prædictorum, & aliorum Ordinum, Rectores, Vicarios, & capellanos Eccleſiarum partium prædictarum, & alios de quibus vobis expedire videbitur, cujuſcunque ſtatus, ordinis, dignitatis, gradus, aut conditionis exiſtant, auctoritate Apoſtolica moneatis, ut à prædictis ſuaſionibus, conſiliis, prædicationibus, moniis, & abſolutionibus, & aliis omnibus & ſingulis per quæ guerra, ſeu diſcordia poſſet in partibus nutriri prædictis, protſus abſtineant, & omninò deſiſtant, infra dierum octo ſpatium à tempore monitionis hujuſmodi computandum. Alioquin eos, in quos ex nunc prout ex tunc, excommunicationis ſententiam promulgamus, excommunicatos

publicè ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis, pulſatis campanis, & extinctis candelis, ubicumque vobis expediens eſſe videbitur, publice nuncietis, proceſſum auctoritate prædictâ gravius contra eos prout eorum inobedientia, & facti qualitas ſuadebit. Volumus inſuper, vobiſque mandamus, ut de perſonis, quæ ſint, vel fuerint in hac parte culpabiles, inquiratis cum diligentia veritatem, & quos, per hujuſmodi inquiſitionis indaginem, reos inde fore compereritis, ſic prout juſtum fuerit, eadem auctoritate canonicè puniatis, quod & ipſi talia ſe commiſiſſe pœniteant, & alii exemplo territi, præſumere ſimilia pertimeſcant. Nos enim vobis & veſtrum cuilibet præmiſſa omnia, & ſingula faciendi plenam & liberam concedimus, tenore præſentium poteſtatem. Non obſtante ſi aliquibus, vel alicui, aut eorum ordinibus ſpecialiter, vel generaliter a ſede præfata indultum exiſtat, quod excommunicari, ſuſpendi, vel interdici non poſſint per litteras Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum, de indulto hujuſmodi, ac de propriis Ordinum, locorum, & Perſonarum ipſarum nominibus mentionem; & quibuſlibet literis, privilegiis, & indulgentiis, generalibus, vel ſpecialibus quibuſcumque dignitatibus, ordinibus, perſonis, & locis ſub quacumque forma, vel conceptione verborum à dicta ſede conceſſis, per quæ præſentibus non expreſſa vel totaliter non inſerta, effectus eorum impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de quibus, quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum mentionem in noſtris litteris fieri oporteat ſpecialem. Datum Avinion. quarto Idus Aprilis Pontificatus noſtri anno primo.

V. ibid. p. 5. Bulla, de Treugis inter Regem, & Robertum de Brus incundi: anno 1317.

JOANNES EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilectis filiis Ganſelino, Tituli Sanctorum Marcellini & Petri, Presbytero, & Luca, Sanctæ Mariæ in Via lata, Diacono, Cardinalibus, Apoſtolicæ ſedis nunciis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Vocatis nobis, licet inſufficientibus meritis ad Apoſtolatus Officium occurrit, quaſi conteſtim conſiderationis noſtræ conſpectui, acerbis infeſta moleſtiis periculoſa diffenſio, quam inter cariſſimum in Chriſto Filium noſtrum Eduardum Regem Angliæ illuſtrem, & dilectum filium, nobilem Virum, Robertum de Brus gerentem ſe pro Rege Scotiæ, jam dudum Incentor malorum omnium ſuſcitavit, amaras nobis, ſuas circumſtantias, quas frequenter, dum nos minor ſtatus haberet, intra pectoris clauſtra revolvimus repræſentans. Hinc etiam ſe offerebant, & offerunt noſtris obtutibus impedimentum proindè facile receptura pia Dei negotia, & præcipuè Terræ Sanctæ, deſertæ incolis Chriſti fidelibus, ipſorumque deſtitutæ ſuffragiis, cui Catholicis Principibus diſtractis ad Bella Civilia, Conſolator aliquis non aſſiſtit ex omnibus caris ſuis. Hinc ſe ingerebant, & ingerunt animarum pericula, Chriſtiani ſanguinis non levis effuſio, gravia rerum diſpendia, & non ſolum ipſorum diſſidentium, ſuarumque Gentium, ſed & quamplurium aliorum, in ipſorum commotione, periculoſa turbatio pariter & damnoſa. Hæc quidem noſtri cordis intima ſtimulant, acutiſque ſtimulis noſtrum interpellant Officium, ut ad occurrendum, per opportuna remedia, tanto Religionis Chriſtianæ diſcrimini ocius exurgamus. Attendentes igitur quod ad nos, qui licet immeriti, Vices Regis Pacifici gerimus, ac plenitudine fungimur poteſtatis, Apoſtolorum Principi, ſuiſque ſucceſſoribus ex alto conceſſæ ſingulariter pertinet in Univerſali Eccleſia cunctave Congregatione fidelium, pacem quærere, ac ipſam facere diligentius reſervari. Ut vobis, quod ad Angliæ & Scotiæ Regna, ac Hiberniæ & Valliæ partes, pro tractanda & reformanda concordia inter Regem & Nobilem antedictos, tanquam pacis Angelos deſtinamus ad id, juxta noſtrum deſiderium, via eo paratior, eoque facilior pateat quo, Rex & Nobilis ante dicti, ac partium ipſarum incolæ minorum diſſidiorum turbine quatientur, inter Regem ipſum, complices, fautores, valitores, Conſiliarios ejus, ac adhærentes ei ex una parte, & præfatum nobilem, complices, fautores, Valitores, & Conſiliarios ejus, ac adhærentes ei ex altera Treugas, quarum fædus, pacis inducit imaginem auctoritate noſtra inducendi, uſque ad biennium duraturas, de quo & prout videritis expedire, ac omnium & ſingulorum, Treugas ipſas infringentium aut quomodolibet non ſervantium perſonas, excommunicationis ſententias promulgandi. Non obſtante ſi eis, aut eorum alicui, ſub quacumque forma vel modo verborum ſit indultum quod excommmunicari, vel eorum Terræ Eccleſiaſtico interdicto ſupponi non poſſint per litteras ſedis ejuſdem, non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem & quælibet alia dictæ ſedis indulgentia generali vel ſpeciali cujuſcumque tenoris vel expreſſionis exiſtat, per quam effectus præſentium impediri poſſit, vel quomodolibet differri. Treugas hujuſmodi, ſic indictas, & excommunicationis, ac interdicti ſententias promulgatas ubicumque, & quibuſcumque vobis expedire fore videbitur, per vos, vel alium ſeu alios notificandi ac ſolemniter publicandi. Et nihilominus omnes & ſingulas Commiſſiones, obligationes, confœderationes & colligationes, ſuper hujuſmodi diſſenſionibus, ſeu diſcordiis nutriendis, inter quoſcumque, & à quibuſcumque quomodolibet initas, vel ineundas, veluti contra bonum pacis aſſumptas illicite, & attentatas in divinæ majeſtatis offenſam, & quaſcumque pœnas, adjectas vel adjiciendas, ac juramenta, præſtita vel præſtanda, ſuper illis, ſub quibuſcumque, forma, modo, vel expreſſione verborum, præſertim cum juramentum vinculum iniquitatis eſſe non debeat ex nunc nulla fore decernimus, & quatenus de facto proceſſerint, irritamus, nulla & irrita nunciandi, plenam & liberam vobis & veſtrum cuilibet concedimus tenore præſentium facultatem. Datum Avinion. Calendas Maii Pontificatus noſtri anno primo.

Anno 1317.

VI. Ex Arch. Angl Rimer. Tom. 3. pag. 688.

Bulla de excommunicando Regni Invaſores, & Turbatores Pacis Anoo 1317.

JOANNES EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilectis filiis Gauſelino tituli ſanctorum Marcellini, & Petri, Preſbytero, & Luca ſancta Maria in Via lata, Diacono Cardinalibus, Apoſtolica ſedis nuntiis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

PErſonam cariſſimi in Chriſto filii nnſtri Eduardi Regis Angliæ illuſtris, ejusque Regnum inclitum ea dilectionis ſinceritate proſequimur, ut ſuum dicti Regni ſtatum à guerrarum ſluctibus liberum, & à diſeriminum, paternis deſideriis affectantes, ad procurandum tranquillitarem & quietem illius, oppottunum Apoſtolicæ ſedis Patrocinium, quantum cum Deo poſſumus liberaliter impendamus, quatious Rea ipſe, ſecuritate ſibi ab inſidiis æmnlotum indulta utilitatibus propriis liberius poſſit intendere, ſeque ad aſſumendum negotium Terræ Sanctæ, noſtris præcordiis non mediocriter inſidens, ad quod, ot aſſerit, firmiter anhelat, habilius valeat præparare. Cum itaque, ſicur diſplicenter audivimus, ipſoium Regis & Regni Pax & optanda tranquillitas, nedum ſit forinſecis Guerrarum turbinibus perturbata, ſed & inteſtinis periculoſè lacerata ſciſſuris, dum nonnulli magnates & Domini dicti Regni, ſpreto fidelitatis debito ipſius Regis obedientia ſe ſubducunt, & tàm illi, quàm alii in ipſum, ac regnum prædictum, & Terram ſuam Hiberniæ impugnationis & invaſionis reprobandæ conatus exercent. Nos eisdem, Regi & Regno præmiſſo conſiderationis intuitu, circa id, quantùm in onbis eſt, proſpici cupientes, in omnes & ſingulos cujuſcomque ſiot præeminentiæ, dignitatis ac ſtatus, qui Regem ipſum, Regnum & terram prædicta, aut eorum partem iovadere, vel Regnum ipſum, & Terram contra Regem eundem, cum Armis, vel ſine Armis intrare præſumpſerint, aut alias eorum pacem & tranquillitatem injuſtè turbaverint, ſeù hujusmodi Turbatoribus aut Iovaſoribus in Pecunia, equis, vel armis, vel aliis circa hæc præſtiterint aoxilium, conſilium, vel favorem publicum vel occultum, Excommunicationis in perſonas, & interdicti ſententias in Terras eorum auctoritate præſentium, promulgandi. A qua quidem Excommunicationis ſententia, ſine ſpeciali mandato ſedis Apoſtolicæ, niſi forſan in mortis articulo, abſolvi nequeant, in quo etiam; ſi fuerint abſoluti, & ipſos contigerit ſanitati reſtitui, oiſi ſatisfecerint infrà menſem, eadem ſentenoia eo ipſo ligentur. Nec non ad quascunque pœnas alias, ſpirituales & temporales contra illos debitè procedendi. Et inſuper, ſententias atque pœnas, obicumque & quotiescumque expedire videritis, & præcipuè in locis maritimis, ſeu mari vicinis per vos, vel alium, ſeù alios ſolemniter publicandi. Ac omnes pactiones, obligationes conſœderationes & colligationes circa præmiſſa, vel eorum aliquod factas, Juramento vel quacunque firmitate alia roboratas, nullas, irritas, & Juribus, vacuas nnnoandi, vacuaodi, ſeu diſſolvendi, irritandi & revocandi, quatenùs de facto proceſſerint. Nec non & Juramenta, circa id præſtita, proùt ſecundum Deum expedire videritis, relaxandi. Et alia, quæ circa præmiſſa, & ea tangentia, fuerint opportuna, mediante Juſtitia, faciendi; non obſtaonbus quiboſcunque commiſſionibus ſuperdictis, vel eorum aliquo, vobis aut quibuſlibet aliis, aliàs per nos factis: quibus tamen per hæc non intendimus derogare; Sed eas volumus in ſuo vigore manere: Aut ſi aliquibus à Sede Apoſtolica ſit indultum, ſub quacumque ſorma vel conceptione verborum, quod excommunicari, vel eorum Terræ Eccleſiaſtico interdicto ſupponi non poſſint per litteras ſedis ejuſdem non ſacientea plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi meotionem; & qualibet alia dictæ ſedis Indulgentia generali vel ſpeciali, cujuſcunque tenoris vel expreſſioois exiſtat, per quam effectus præſentium impediri poſſit, vel quomodo libet retardari vobis, aut veſtrum alteri, plenam & liberam concedimus, tenore præſentium facultatem.

Datum Avinioa. quarto Calendas Januarii, Pontificatus oostri Anno ſecundo.

VII. Ex Anecd. Martene Tom. 1. pag 1349.

Ne quis è Fratribus ordinis Prædicatorum in Epiſcopum electus absque ſacultate ſuperiorum electionem acceptet: Anno 1317.

JOANNES EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilectis filiis & fratribus Ordinis Prædicatorum ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

ORdinis veſtri ſacra Religio promeretur, ut petitionibus veſtris quantùm cum Deo poſſumus, favorabiliter annuamus. Oblata nobis ſiquidem veſtra petitio continebat, quod ſæpe contingit, Fratres ejusdem ordinis in Epiſcopos eligi vel etiam poſtulari ab illis ad quos de jure hujuſmodi electio ſeù poſtulatio dignoſcitur pertinere. Nos itaque volentes ſuper hoc remedium adhibere, auctoritate præſenoum diſtrictiùs inhibemus, ut nullus Fratrum veſtri ordinis electionem, ſeù poſtulationem de ſe ſactam valeat acceptare, oec etiam aliquatenùs conſentire, niſi prius petita, & obtenta ſpeciali licentia à Magiſtro ordinis ſupra dicti, vel à Priori Provinciali ſuo duntaxat, de cujus provincia hujuſmodi electus fuerit, vel etiam poſtulatus, conſtitutione felicis recordationis Bonifacii Papæ octavi prædeceſſoris noſtri ſuper hoc edita, & qualibet alia contraria non obſtante.

Datum Aventone decimo ſexto Calendas Martii, Pontificatus noſtri Anno primo.

VIII. Ex Miſcel. Baluzii Tom. 1. pag. 195.

Fratri Michaeli Ordinis Minorum committit cauſſam quorundam Fratrum ejuſdem Ordinis non benè de fide ſentientium: Anno 1317.

JOANNES EPISCOPUS;

Servus Servorum Dei, dilecto filio Fratri Michaeli Monacho Ordinis fratrum Minorum, Inquiſitori hæretica pravitatis in Provincia ac Forqualquerii Comitatibus, nec non & in Civitatibus, terris & locis infra Arelatenſem, Aquenſem, Ebredunenſem, & Viennenſem provincias conſiſtentibus auctoritate Apoſtolica conſtituto ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

SUper omnia deſiderabilia cordis noſtri fidei catholicæ continuum incrementum intenſioribus

ANNO 1317.

nibus deſideriis cupientes, gravi nimium dolore torquemur cum audimus aliquos vel ſentimus ad depreſſionem illius qualicumque malignitatis aſtutia vel colore ſatagere aut ei detractionibus vel commentis mendacibus derogare ad quorum iniqua ſternenda molimina eo ferventiùs noſtra ſuſpirat intentio quò pernicioſiùs in animarum ſtragem perverſis conatibus machinantur. Nuper ſiquidem non abſque multa mentis turbatione, percepto quòd nonnulli prætenſi minorum ordinis Fratres ſolo nomine profeſſores ad eam mentis inopem cecitatem devenerant quod hæretica labe reſperſi adversùs ſaluberrimam Chriſtianæ fidei veritatem . . . . . . ſentiebant & aliis verbis mendacibus ſub mentitæ pallio ſanctitatis in errorum ſuorum devium trahere ipſoſque errores defendere pro viribus conabantur, nos, qui ſollicitudine vigili contra talium doloſam aſtutiam opportunum remedium libenter quilibet adhibemus, ne virus hujuſmodi in eodem ordine ſub ſpecie ſanctitatis hujuſmodi ſubintraret, tibi mandaſſe recolimus oraculo vivæ vocis ut adversùs eoſdem prætenſos fratres procederes juxta canonicas ſanctiones & de illis faceres juſtitiæ complementum. Verùm intendentes ut eò tutius ad hujuſmodi peſti. omnimodam exterminationem procedas quò per nos certiori fueris auctoritate munitus, diſcretioni tuæ, de qua fiduciam obtinemus in Domino ſpecialem, per Apoſtolica ſcripta committimus, & mandamus quatenus contra fratres Johannem Barravi, Guillelmum Sa·toni, Deodatum Michaelis, Pontium Rocha, Bernardum Aipa, Berengarium Tortelli, Petrum Fabri, Vincentium Garandi, Bernardum Anti·act, Guiraudum Martini, Bernardum Franciſci, Guillelmum Arnaudi, Jacobum Seguini, Johannem Razerii, Raimundum Bordini, Arnaudum Raimundi, Franciſcum Sanctii, Guillelmum de Sancto Amantio, Franciſcum de Badonis, Servianum Philippum Ferrari, Arnaudum Maurini, Jacobum de Rivo, Arnaudum de F.lguerio, Guillelmum Grandi, & Bernardum Boneti prætenſos dicti Ordinis profeſſores eadem labe reſperſos, quorum aliqui à quibuſdam mandatis auctoricare noſtra factis eiſdem certas appellationes, & proteſtationes interpoſuiſſe noſcuntur & omnes & ſingulos ipſis adhærentes ſic efficaciter & ſolerter juxta ſtatuta canonica procedere ſtudeas quod per tuæ ſollicitudinis circumſpectam prudentiam dicti Ordinis ſacra plantatio, exterminatis vulpeculis, quæ illum venenoſis morſibus demoliri præſumunt, fructus offerat catholicæ veritatis. Nos enim ſuper præmiſſis contra eos juxta ſtatuta hujuſmodi procedendi & alia omnia, & ſingula quæ circa præmiſſa opportuna fuerint facienda & etiam exercenda, non obſtantibus quibuſcumque privilegiis, indulgentiis, & litteris Apoſtolicis generalibus vel ſpecialibus etiam ordini, aut ipſius ordinis fratribus vel eorum aliquibus ſub quavis verborum forma conceſſis, quæ prætenſis fratribus & adhærentibus ſupra dictis contra præmiſſa, vel aliqua præmiſſorum in nullo volumus ſuffragari, & tam de duabus dictis in Concilio generali quàm felicis recordationis Bonifacii Papæ VIII. prædeceſſoris noſtri editis, per quas judices à ſede deputati prædicta extra Civitates & dioceſes in quibus deputati fuerint, aut aliquos ultra unam dictam à finibus ſuæ dioceſis trahere prohibentur, & aliis contrariis Conſtitutionibus quibuſcumque, ſive ſi aliquibus communiter vel diviſim à dicta ſit ſede indultum quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari, aut ultra vel extra certa loca trahi vel ad judicium evocari non poſſunt per litteras Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi & eorum perſonis ac locis ac nominibus propriis vel ordinibus mentionem, & qualibet dictæ ſedis indulgentia generali vel ſpeciali, cujoſcumque tenoris exiſtat, per quam tuæ juriſdictionis explicatio valeat in hac parte quomodolibet impediri, & de qua cujuſque toto tenore habenda ſit in noſtris litteris mentio ſpecialis, plenam tibi concedimus tenore præſentium poteſtatem. Volumus inſuper & Apoſtolica auctoritate decernimus quòd à data præſentium tibi ſit in præmiſſis omnibus & ſingulis præſentibus & futuris perpetua poteſtas & juriſdictio attributa, ut eo vigore illaque firmitate poſſis in præmiſſis omnibus cæptis & non cæptis præſentibus & futuris procedere, ac ſi juriſdictio tua in prædictis omnibus & ſingulis per citationem vel alium modum perpetua legitimum extitiſſet. Datum Avinione 8. Idus Novembris, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

ANNO 1318.

IX. Ex Archiv. Angliæ Tom. 3. p. 707.

De Berewico poſt publicationem Treugarum occupato de litteris Apoſtolicis lacetatis, & de Roberto de Brus excommunicando: anno 1318.

JOANNES EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilectis Filiis Gaucelino tituli Sanctorum Marcellini & Petri, Presbytero, & Lucæ Sanctæ Mariæ in Via Lata, Diacono, Cardinalibus, Apoſtolicæ ſedis nunciis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

CReſcit facile in immenſum impunita temeritas, cum unius impunitas auſum in aliis parere ſoleat, & auſus exceſſivus perſæpe producunt. Quantæ autem temeritatis fuerit, his diebus, Roberti de Brus, Regnum Scotiæ nunc Regentis, ſuorumque in hac parte complicum, effrenata præſumptio, non expedit nobis longo ſermone texere ne doctos inſtruere videamur aut certiorare ſcientes. Noſtris etenim, ſicut illi quos evidentia palpatæ veritatis inſtruxit, qualiter a noſtræ promotionis auſpiciis, Piis attendentes affectibus Animarum & Corporum pericula gravia, & immenſa diſpendia facultatum, quæ moleſta nimis & damnoſa diſſenſio, inter cariſſimum in Chriſto filium noſtrum Eduardum Regem Angliæ illuſtrem, ex una parte, & prædictum Robertum ex altera, prætextu occupationis injuſtæ dicti Regni Scotiæ, in qua Rex ipſe Robertum eundem injuriare ſibi conqueritur, procurante cunctorum incentore malorum, ab olim exorta, mundo produxerat, & quæ, niſi proſpiceretur ex alto, producere graviora veriſimiliter timebatur: Conſiderantes etiam impedimenta non levia, quæ ipſa Dei negotia, & præcipue illius Terræ neceſſitas, in qua Redemptor noſter naſci, & pati, pro ſalute noſtra dignatus eſt, propterea ſubierunt, & quæ poterant ex ipſius diſſenſionis continuatione ſubire; ut tantis diſcriminibus, Deo propitio, poſſimus occurrere, totque obviare præjudiciis atque damnis, ad ponendum, in tranquillitate diſſidentes eoſdem, ac ſolitæ caritatis unanimitate conjungendum, vota noſtra, Domino inſpirante, direximus, voſque, quos ad id elegimus miniſtros idoneos de Fratrum noſtrorum Conſilio, in partes illas, tanquam Pacis Angelos propter hæc providimus deſtinandos. Et ut eo habiliùs

Anno 1318.

via pateret, ad pacificandum diſſidentes eoſdem, quo minoribus Guerrarum flatibus quaterentur inter eos & adhærentes eiſdem certi temporis Treugas indiximus: quas à die publicationis earum à nobis, per nos vel alium, ſeu alios faciendæ, ſuum volumus obtinere vigorem; ex tunc in perſonas non ſervantium, ſeu infringentium Treugas hujuſmodi, Excommunicationis ſententia promulgata. Vos autem injunctum vobis Officium tam humiliter, quàm utiliter exequi cupientes, directis verſus Danelmiam greſſibus, ad Robertum ipſum venerabilem Fratrem noſtrum Epiſcopum Carbanenſem, & dilectum filium Magiſtrum Aymericum Girardi Archidiaconum Eluenſem, Familiares veſtros, & nuncios mittere curaviſtis; qui & ſibi pacificum veſtrum pronunciarent adventum, & litteras noſtras directas eidem ſalutaria ſuper prædictis continentes monita præſentarent. Ipſe verò intelligere nolens ut bene ageret, ſed aures ſuas, more aſpidis ſurdæ, ne audiret vocem Patris ſapienter exhortantia, obturans, quaſi de impenſa à nobis ſuper his benignitate, ſuperbiæ concepiſſe videatur audaciam iniquitatem, de exhibita ſibi per Apoſtolicam ſedem manſuetudine, non abſque ingratitudinis vitio parturivit, contemnens ipſas noſtras recipere litteras, per Nuncios ipſos eidem oblatas. Et, ut contemptus contemptui adderetur, literæ noſtræ ſuper Treugarum ipſarum publicationem confectæ, quas per duos fratres minores in Scotiam mittebatis, in ingreſſu Scotiæ, non abſque ipſius conniventia, violenter ipſis ablatæ fratribus, & dictæ ſedis calcata reverentia totaliter laceratæ fuerunt; Fratribus ipſis nihilominus inhumaniter ſpolians: Ne non fore poſſet ambiguum, quicquid malignitas in hac parte conceperit, licet Treugæ prædictæ per vos, vel alium, ſeu alios de mandato noſtro per Angliam ſolemniter publicatæ fuiſſent, ita quod veriſimiliter potuerat ad ejus notitiam hujuſmodi publicatio perveniſſe: ne lateret eum cominùs poſitum quod aliis eminus conſtitutis non credebatur occultum; ipſe tamen Treugas ipſas, non abſque multæ inſolentiæ temeritate & plectibili noſtro & ſedis prædictæ contemptu, ſpretaque ſententia ante dicta, obſervare contempſit. Villam Berevici, quam præfatus Rex Angliæ poſſidebat, & in qua, ad ipſius Roberti inſtantiam, de pace, inter Regem ipſum & Robertum eundem per tractatores communes, tractari debebat, poſt publicationem Treugarum ipſarum, & conventionem Tractatus ipſius, ocquiter invadens, & eo liberius occupans, quo numquam eidem Regi poterat ſuper hoc ineſſe ſuſpicio, Tractatu pendente prædicto, ac cædem crudelem & magnam in Gentem Regiam ſiſtentem inibi ac incolas dictæ Villæ perperam, & iniquè committens; per quod non eſt dubium Robertum ipſum, & in his adhærentes eidem, prædictam ſententiam incurriſſe. Hæc & alia, quæ ad præſens in ſilentio prætetimus, fecerant dicti Robertus & complices, prout nobis intimare curatis, & tacuimus uſque modo ſperantes ut eorum corda, tangente Domino, poſt tantorum culpam exceſſuum alicujus humiliationis ſigna prætenderent, filialis devotionis exolverent debitum, & ad ea, quæ pacis ſunt, animos inclinarent. Ipſi verò, velut vitiis malleatoris pertinacia ſolidata conſtructi patientia noſtræ longanimitatis damnabiliter abutentes, in elationis obſtinatæ vitium corruerunt. Nos igitur illatam nobis & Apoſtolicæ ſedi, & vobis in præmiſſis injuriam, & in his, adhærentium ſibi deteſtandos & enormes exceſſus, nec volentes, nec valentes conniventibus oculis pertranſire, cum ad eos compeſcendos, ne periculoſa in alios exempla alveo dirivemur, exercendus ſit potiùs Eccleſiaſticæ gladius ultionis, diſcretioni veſtræ, de qua, in his, & aliis plenam in Domino fiduciam obtinemus præſentium tenore, committimus & mandamus, quatinus, per vos, & alium, ſeu alios, prædictum Robertum & adhærentes eidem, prædictam incurriſſe ſententiam, in Eccleſiis & in locis inſignibus, de quibus expedire videbitis, prout juſtum & æquum fuerit, nuncietis ſolemniter & publicè ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis; contra eos nihilominus ad pœnas alias ſpirituales & temporales, prout vobis videbitur, juxtà prædictorum qualitatem exceſſuum, auctoritate Apoſtolica proceſſuri. Et ſi, quod abſit, in ſua nequitia ulterius perſeverare præſumpſerint, indurantes inſtar lapidis corda ſua, vos juxta contumaciam & exceſſuum exigentiam, noſtros in eos curetis exaggerare proceſſus. Nos enim præmiſſa omnia & ſingula faciendi & exequendi, nec non prædictos, & quoſcumque alios prædictæ Pacis & Concordiæ Turbatores, ſeu Impeditores, ſive Incolæ dictorum Regnorum, ſive quicumque alii, & undecunque fuerint, & omnes & ſingulos complices adjutores, Valitores, Conſiliarios, Fautores, & ſequaces eorum hac in hoc adhærentes eiſdem, publicè, vel occultè, etiamſi inter eos perſonæ aliquæ Eccleſiaſticæ fuerint, cujuſcumque ſint hi vel alii conditionis, Dignitatis, ordinis, ſive ſtatus Eccleſiaſtici vel mundani, quamvis Archiepiſcopali vel Epiſcopali præfulgeant dignitate. Ut ab hujuſmodi turbatione ſine impedimento, nec non ab omni favore, Conſilio, Auxilio, ſequela, & adhærentia circa id impediendis, omnino deſiſtant; & Excommunicationis in Perſonas, & interdicti ſententias in Terras & Eccleſias eorum, ac per privationem Feudorum, locationum, officiorum, & quorumcumque beneficiorum ſpiritualium, citra Archiepiſcopalem & Epiſcopalem Dignitatem, aut etiam Temporalium, quæ à quibuſcumque Eccleſiis obtinebunt, ut ſic libere illa ad ipſas Eccleſias revertantur, quod Prælati, & Rectores eorum, aut alii, ad quos id pertinebit, de illis pro ſua voluntate diſponant, ac per inhabilitationem etiam tam Perſonarum ipſarum Eccleſiaſticarum Archiepiſcopis & Epiſcopis duntaxat excepta, quàm filiorum, Nepotum & aliorum deſcendentium ab ipſis turbatoribus & Impeditoribus laicis, uſque ad ſecundum gradum ad quævis Eccleſiaſtica Beneficia obtinendum, & per alia juris remedia, de quibus, & prout expedire videritis, appellatione remota debite compeſcendi. Omnes quoque ac ſingulos qui eiſdem Turbatoribus ſeu Impeditoribus laicis aut eorum alicui juramento fidelitatis tenentur aſtricti, ab ipſo juramento quamdiu ipſi pacis hujuſmodi extiterint abſolvendi. Et alia faciendi, quæ circa præmiſſa vel aliqua de præmiſſis fuerint opportuna. Non obſtante ſi eis aut eorum aliquibus, vel alicui à ſede Apoſtolica ſit indultum, ſub quacumque forma vel conceptione verborum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari, aut eorum Terræ, vel Eccleſiæ Eccleſiaſtico interdicto ſupponi quavis auctoritate non poſſint, & qualibet alia dictæ ſedis indulgentia, generali vel ſpeciali, cujuſcumque tenoris exiſtat, per quam præſentibus non expreſſam, vel totaliter non inſertam effectus eorum impediri valeat quomodolibet vel differri. Vobis & veſtrum cuilibet plenam & liberam concedimus, tenore præſentium

Anno 1318.

facultatem. Per hæc autem non intendimus in aliquo derogare commiſſionibus, ſuper his, vel aliis quibuſlibet, vobis aliàs per nos factis; ſed eas nihilominus in ſuo volumus remanere vigore.

Datum Avinion. quarto Calendas Junii Pontificatus noſtri Anno ſecundo.

X. Rimer. Tom. 3. pag. 716.

Contra exceſſus Seneſcalli Vaſconiæ: Anno 1318.

JOANNES EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto filio Edvardo, Regi Angliæ illuſtri ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

INfuſum à Deo tuis eſſe præcordiis promtum tibi ſit, quantùm ad te pertinuerit, juſtitiam miniſtrare; Sed ubi præſertim de injunctis gravaminibus, per officiales tuos noſtris illatis familiaribus, agitur, de tua filiali devotione fiducit, quod ad juſtam reformationem illorum Regia Celſitudo promptius inclinetur. Sanè dilectus filius nobilis Vir, Seneſcallus tuus, in Vaſconiæ partibus, dilectum filium, nobilem Virum, Jordanum de inſula, Domicellum & familiarem noſtrum, in multis jam injuſtè ſicut accepimus, gravavit, & gravare non ceſſat, eumque de perſona fecit capi pro libito, & adhuc detinet carceri mancipatum, in juris injuriam & gravem ipſius Jordani jacturam. Et, licet jam, binis vicibus Jordanum eundem, in ſua juſtitia, Seneſcallo prædicto commendaverimus, confidenter ſperantes Jordanum ipſum apud Seneſcallum eundem, ipſius noſtræ recommendationis intuitu, aliquid reperire favoris. Ipſe tamen Seneſcallus, factis ex noſtræ interceſſionis adjectione ſeverior Jordanum ipſum gravaminibus pluribus in intercedentis, ut videtur contemptum, affecit. Quia igitur fili cariſſime, hæc tuis affectibus placitura non credimus, celſitudinem tuam attentè requirimus & rogamus, quatenùs prudenter attento quod, in illis præcipuè partibus tua plurimum intereſt, in juſtitia, & lenitate gubernare ſubjectos, ut ipſi ſub tuo felici Regimine abſque inculcatione gravaminum, vitam fælicem degentes, ad tua reddantur, ſi neceſſe fuerit exequenda ſervitia promptiores. Circa prædictorum Reformationem gravaminum, ac debitam liberationem Jordani prædicti, nec non circa correctionem injuſtè gravantis opportunum mittendes, ac facias adhiberi remedium, per quod etiam via præcludatur quantùm honeſtè fieri poterit, ſubdictorum gravaminibus in futurum, ſic te, fili chariſſime, in his habiturus, quod juſto Judici placeas, & nobis, qui ad Jordanum ipſum conſiderationibus certis afficimur cum gratiarum actionibus commendimus occurras.

Datum Avinion. Calendas Julii Pontificatus noſtri Anno ſecundo.

Anno 1319.

XI. Ibid. pag. 764.

Bulla, de licentia tractandi de pace cum excommunicatis: Anno 1319.

JOANNES EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto Filio Eduardo Regi Angliæ illuſtri ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

ATtendentes, fili cariſſimi, incommoda grandia, & diſcrimina varia, non facile numeranda, quæ ex guerrarum turbinibus, & bellicis congreſſibus ſunt ſolita provenire, intenſo deſideramus affectu, & ingenti deſiderio affectamus inter diſſidentes per vias pacificas tractatus amicabiles pacis fœdera reformari. Hinc eſt quod votivum eſt nobis plurimum, & acceptum, tuæque magnificentiæ, tenore præſentium indulgemus, ut quoſvis hoſtes tuos, æmulos & Rebelles, ac eis adhærentes ad tractandum, ordinandum, & firmandum, per ſe, vel alios tecum, vel cum illis, quos ad hoc duxeris deputandos, quæ ad pacem ſunt, vel pertinere aliquatenùs poſſunt, impunè poſſis admittere, quanquam ſint innodati ſententiis à Canone, vel Homine, quavis auctoritate etiam apoſtolica promulgatis, ipſoſque ad hoc eum expedire videris, invitare.

Datum Avinion. 8. Calendas Maji Pontificatus noſtri Anno tertio.

XII. Ibid. pag. 797.

Bulla, de Poteſtate Fulminandi contra Robertum de Brus, perpetuata.

JOANNES EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilectis filiis Gaucelino tituli Sanctæ Marcellini & Petri Presbytero, & Lucæ ſanctæ Mariæ in Via lata Diacono Cardinalibus, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

DUdum poſt noſtræ Promotionis auſpicia ad ſtatum Apoſtolicæ Dignitatis, antiquatam ab olim inter cariſſimum in Chriſto filium noſtrum Eduardum Regem Angliæ illuſtrem, & Robertum de Brus, tunc Regnum Scotiæ Gubernantem, Diſſenſionis odioſæ materiam in animo revolventes, & animarum deflenda pericula dolentes; Fidelium ſtrages innumeras, multiplicia diſpendia facultatum, & nocumenta graviſſima, quæ multis Regnorum ipſorum Eccleſiis, & perſonis Eccleſiaſticis, ipſius protractio diſſenſionis intulerat, ac diſpendioſa, quæ paraverat obſtacula negotio Terræ ſanctæ, & veriſimiliter poterat formidari, ne ſimilia forſan objiceret in futurum; vias & modos, quibus circa præmiſſa, Domino propitiante ſalubria adhibere poſſemus remedia, cum multa diligentia duximus exquirendum. Et tandem ad perſonas veſtras noſtræ dirigentes conſiderationis intuitum, vos ad Angliæ & Scotiæ Regna ac Hiberniæ, & Valliæ partes pro reformatione pacis hujuſmodi plena vobis ſuper hoc per noſtras litteras poteſtate conceſſa, duximus deſtinandos. Et nihilominùs, ut via facilior ad hujuſmodi Reformationem pacis Domino dirigente, pateret, inter eosdem Regem & Robertum, treugas per certi temporis ſpatium duraturas, duximus indicendas, volentes illas à die notificationis, ſeù publicationis earum per vos, vel alium, ſeù alios faciendæ ſuum obtinere vigorem. Et ex tunc in perſonas non ſervantium, vel infringentium illas Excommunicationis ſententiam proferentes quas per vos vel per alium, ſeù alios Regi ac Roberto prædictis & aliis, de quibus vobis videretur expediens notificari mandavimus, ſeù etiam publicari. Cumque vos poſtmodum, ſicut Apoſtolatui noſtro per veſtras litteras intimaſtis, ad executionem per miſſorum vobis negotiorum hujuſmodi volentes, ſervata debita maturitate procedere, quia de facili ad dictum Regnum Scotiæ tunc, nonnullis interjectis obſtaculis, vobis non patebat acceſſus clauſas litteras veſtras dicto Roberto, veſtri cauſam nunciantes per curſores proprios deſtinaſtis. Sed idem Robertus ſeù Gentes ſuæ,

nedum

Anno 1319. nedum quod ipſi Roberto permiſiſſent eaſdem litteras præſentari, immo nuncios ipſos nequaquam Regnum intrare Scotiæ permiſerunt. Propter quod Venerabilem Fratrem Noſtrum, Petrum Epiſcopum Carbanienſem, & dilectum filium Magiſtrum Aymericum Gerardi, Archidiaconum Eluenſem, Capellanum noſtrum, Nuncios & familiares veſtros, ad dictum Robertum, cum ipſo, ſuper his, quæ Apoſtolicæ vobis directæ litteræ continebant, habituros tractatum, ac ordinaturos, inter cætera, cum eodem de tempore & loco, vobis tuto, quibus ſuper commiſſia vobis, poſſetis habere cum ipſo Tractatum & colloquium deſtinatis. Qui demum Nuncii, non ſine periculis & difficultate multiplici, prius ab eodem Roberto litteris habitis de conductu, ad Caſtrum de Rokeſbour, in ingreſſu Scotiæ conſtitutum, finaliter applicarunt. Et cum ipſos Gentes ejuſdem Roberti præſentiam ipſius Roberti nequaquam adire permitterent, & ab eodem Roberto ut ad eum poſſent accedere per ſpeciales eorum litteras poſtulaſſent; Jacobus Danglars & Alexander, milites ac familiares ejuſdem Roberti, cum quibuſdam aliis, ad eoſdem nuncios accedentes, ab eiſdem nunciis litteras ſi quas oſtendendas dicto Roberto portabant exhibere ſibi, deferendas per eos ad dictum Robertum cum inſtantia poſtularunt, comminantes eiſdem, quod eos aliter Regnum nequaquam intrare permitterent ante dictum. Quibus iidem nuntii Apoſtolicas litteras eidem Roberto directas, per quas ad pacem caritativis affectibus hortabamur, ejuſdem dictis militibus tradiderunt, dicto Roberto per eoſdem milites aſſignandas. Poſtmodum autem, quodam ipſius Roberti Clerico ad conducendum dictos nuncios ad ipſius Roberti præſentiam accedente. Tandem, cum dicti nuncii ad locum, obi dictus Robertus morabatur tunc temporis applicaſſent, eidem Roberto cauſam miſſionis & adventus eorum oretenus exponere curaverunt; ipſum rogantes inſtanter quod eaſdem Apoſtolicas Exhortationes hujuſmodi contioentes, aliaſque veſtras clauſas litteras, directas eidem quas ei præſentialiter aſſignarunt aperiret, & inſpiceret diligenter, & ad contenta in eis, tanquam obedientiæ Filius reſponderet. Sed idem Robertus, litteras ipſas præfatis nunciis, non abſque mentis indignatione, reſtituens, illas legere quibuſdam confictis excuſationibus frivolis, recuſavit: & nihilominus ſe aliquibus nolle tractatibus pacis vel Treugarum intendere, non verens damnabiliter affirmare, vos & nuncios ipſos ad hujuſmodi Tractatum admittere denegavit, eiſdem nunciia, ac Propoſitis per eoſdem reſponſum dare, ductus veſaniæ ſpiritu, denegando; quamvis nunciis dixiſſet eiſdem, quod ſuper præmiſſis deliberatione cum ſuis Conſiliatis habita pleniori infra feſtum Beati Michaelis, tunc proximo ſecuturum, eis per ſuas litteras plenius reſponderet. Qui damnabiliter in contumacia ſuæ inobedientiæ perſeverans, longè poſt dictum Terminum per ſuas litteras nunciis reſpondit eiſdem, quod in reſponſione quam Comites & Barones eiſdem nunciis per litteras ipſorum fecerant ſpeciales, inter alia continentes, quod niſi dictus Robertus nominaretur Rex Scotiæ Tractatum aliquem ſuper præmiſſis vobiſcum, vel cum dictis nunciis non haberet eum perſiſtere oportebat. Et quia ex his poterat colligi manifeſte, veriſimilibus conjecturis, quod dictus Robertus nequaquam Apoſtolicis ac veſtris monitis & exhortationibus in hac parte acquieſcere, datus in ſenſum reprobum intendebat, vos ut ad tractatum Pacis hujuſmodi proſequendum liberior aditus haberetur, ac volentes futuris periculis obviare, Treugas prædictas, juxta formam ipſarum, in litteris Apoſtolicis ſuper Treugis eiſdem confectis annotatam, Loodoniæ, ubi tunc degebatis præſentialiter publicaſtis; & in nonnullis aliis Angliæ & Scotiæ Regnorum prædictorum locis inſignibus & confinibus eorumdem, mandaſtis, ac feciſtis per alios publicari. Et deinde volentes Treugas eaſdem & indictionem ac Publicationem ipſarum, ad Roberti ac ſequacium, Fautorum, & Complicum ſuorum & aliarum Perſonarum dicti Regni Scotiæ notitiam pervenire, Dilectum filium fratrem Adam Guardianum Fratrum Ordinis minorum de Bervicco nuncium veſtrum, cum eiſdem Apoſtolicis Indictionem Treugarum continentibus earumdem, & diverſis aliis litteris, ac Proceſſibus veſtris, ad eoſdem Robertum & Regnum Scotiæ diſtinaſtis. Qui demum, verſus partes illas accedens, & obtentis ab eodem Roberto, ut ad ipſum proficiſci poſſet, litteris de conductu, dictumque Regnum Scotiæ jam intraſſet, Quidam, Alexander nomine ſe ipſius Roberti aſſerens Seneſcallum, præfato Guardiano occurrens in viam, prædictas, tàm Apoſtolicas, quàm veſtras, litteras & Proceſſus de manibus dicti Guardiani, pro viribus contradicentis, eripuit; Dicens illas ſe dicto Roberto, qui per modicum ab inde diſtabat ſpatium, delaturum. Qui tandem Alexander, poſt brevis temporis intervallum, vadens ad dictum Robertum, ut dicebat, ac rediens, literas, & Proceſſus eoſdem Guardiano ſæpe dicto reſtituit; ei ſub pœna Capitis, diſtrictè præcipiens quod ſtatim Scotiæ Terram & Regnum exiret; eidem litteris de ſecuro conductu, quas petebat cum inſtantia, denegatis. Sed idem Guardianus, mandatum veſtrum hujuſmodi, nequaquam propter hoc negligens ut potuit adimplere, Treugas ipſas & indictionem earum, in vulgari ſuo, ſonoro Præconio pluribus ibidem Scotis aſtantibus, publicavit; & ſubſequenter, de loco ipſo recedens & iter ſuum proſequens feſtinanter, cum ab eodem Alexandro elongatus per modicum ſpatium extitiſſet, quidam dicti Roberti ſatellites, ipſum ſacrilegis auſibus aggredientes in via, cum litteris & Proceſſibus ante dictis, habituque ſuo, ac veſtibus paupertatis, & rebus aliis quas portabat immaniter ſpoliarunt. Et inſuper dictus Robertus, tantam inobedientiam & contemptum ſatagens ſub rectæ intentionis palliare velamine, & fraudulenter confingens ad Pacis aſpirare tractatum, eidem Regi Angliæ litteras deſtinavit, & per illas literas vobis ſcripſit, quod ab eodem Rege literis obtentis de ſecuro conductu, ad vos ſex vel plures mitteret Tractatores. Ad quod ei per veſtras litteras reſpondentes, illas cuidam nuncio, qui eaſdem ſuas ad vos detulerat literas, ad eum deferendas, ſpecialiter tradidiſtis; qui cum uſque ad ingreſſum Scotiæ cum eiſdem litteris acceſſiſſet, dicti Roberti Gentes nuncium ipſum ad eundem Robertum dictas portare literas minimè permiſerunt; quas ad vos poſtmodum idem nuncius clauſas, ſicut prius & integras reportavit. Deindè verò præfatus Robertus, ſuæ currum elationis aſcendens & eligens perire potius, quàm ſalvari, nedum quod, ſe convertens ad Dominum à ſuæ obſtinationis duritia propoſitum revocaret, ſed in illa potius damnabiliter perſeverans, & pejora prioribus in ſuæ damnationis cumulum Anno 1319.

coacer-

coacervans, per ſe, vel Comites, ac Barones, & Nobiles, & alios de præfato Regno Scotiæ, indictionis & Publicationis Treugarum hujoſmodi non ignaros, monitis exhortationibus, ac pœnis & ſenteotiis Apoſtolicis, non ſine oota rebellionis deteſtabilis, vilipenſi, & Apoſtolicæ ſedis reverentia, temeraria præſumptione calcata, Villam & Caſtrum de Bervico, quæ diù dictus Rex Angliæ, & claræ memoriæ, Edvardus Rex Angliæ, Genitor ſuus, dum viveret, quietè poſſederunt, & ante tempus, ac etiam tempore indictionis Treugarum ipſarum idem Rex poſſidebat, ac poſtea per ſe, & ſuos in pace poſſedit. Nec oon & quædam alia Caſtra, Terras, & Loca dicti Regis, & ipſios Regni Angliæ Incolarum, conſiſteotia infra illud, nequiter, & fraudulenter invadens, crudelem in magnam Gentem Regis ipſios, dictæque Villæ de Bervico incolas eadem damoabili temeritate commiſit; ad aliarum ejuſdem Regis occupationem Terrarum ſe proceſſurum deteſtabiliter comminando; propter quæ dictus Robertus, & alii in præmiſſis adhærentes eidem Excommunicationis ſententiam incurrerant ſupra dictam. Nos verò dicti Roberò tam enormem contemtum, tamque graves & deteſtandos exceſſus, non valeotes conniventibus oculis pertranſire, vobis per alías noſtras dedimus litteras in mandatis, ut per vos, vel aliom, ſeù alios, dictom Robertum, & adhæreotes eidem, præfatam excommunicatioois ſententiam incurriſſe, in Eccleſiis & locis inſignibus, de quibus vobis videretur expediens, prout eſſet juſtum, & æquum nuntiaretis ſolenniter, ac publice, ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis, contrà eos ad alias ſpirituales & temporales pœnas, prout vobis viſum foret, juxta prædictorum qualitatem exceſſoum, proceſſuri. Qood ſi forſan eos in ſua neqoitia perdurare contiogeret cootumaciæ & exceſſoum eorumdem, veſtros curaretis in eos exaggerare proceſſus. Nec oon & ipſos, & quoſvis alios dictæ pacis & concordiæ turbatores, ſive incolæ dictorum Regnorum, ſive quicunqoe alii, & oodecunque forent, & omnes & ſingulos com plices, Adjutores, Valitores, Conſiliarios, Fautores, & ſeqoaces eorum, ac in his adhærentes eiſdem, publicè, vel occultè, etiamſi perſonæ Eccleſiaſticæ forent, cujuſcunque Conditionis, Dignitatis, Ordinis, ſive ſtatus Eccleſiaſtici vel mundani, forſan exiſterent, etiamſi Archiepiſcopali, vel Epiſcopali Dignitate fulgerent, ut ab hojuſmodi turbatione, ſeù impedimento, favore, Conſilio, Auxilio, ſeqoela, & adhærentia, prædictorum omnium deſiſterent, per excommonicationis in Perſonas & ioterdicti ſententias in Terras & Eccleſias eorum, ac privationem Feudorum officiorum, locationum, & quorumcumqoe Beneficiorum ſpiritoalium, citra tamen Archiepiſcopalem & Epiſcopalem Dignitatem, & Temporalium etiam, qoæ à quibuſcunque Eccleſiis obtinerent, ut illa ſic libere ad Eccleſias reverterentur eaſdem, quod Prælati & Rectores earum, aut alii vel qoos pertinerent, pro ſua diſponerent voluntate, nec non & per inhabilitatem tuam ipſarum Eccleſiaſticarum perſonarum, Archiepiſcopis & Epiſcopis dumtaxat exceptis, quàm filiorum neporum, & aliorum ab ipſis turbatoribus & Impeditoribus laicis, uſqoe ad ſecondom gradum deſcendenoium, ad quævis Eccleſiaſtica Beneficia obtioenda, & alia etiam Juris remedia, de qoibos & prour videretur expediens, Appellatione poſtpoſita, debite compeſcendi: Omnes quoque & ſingulos, qoi dictis Toibatotibus, ſeu impeditoribus laicis, vel ipſorum alicui juramento fidelitatis tenerentur aſtricti, quandiu ipſi pacis hujusmodi turbatores ſeu impeditores exiſterent, abſolvendi, & alia omnia faciendi, quæ circa præmiſſa & prædictorum quodlibet forent opportuna, plenam contulimus per alias noſtras litteras poteſtatem. Er quamvis poſt receptionem hujusmodi litetarum ooſtrarum præfatus Robertus, ut ad cor rediens à ſoa malignitate ceſſaret à vobis expectatus fuiſſet; quam tamen ipſe inſtar lapidis obduratus, ac de noſtra, & dictæ ſedis beoignitate, ſibi libenter exhibita non abſqoe ingratitudinis oota ſpiritum Electionis aſſumens, nedum, quod, ſe convertens ad dominum à ſoæ obſtinationis doritia propoſitum revocaret, ſed in illis, potiùs elata mente perſiſtens, tanquam io profundum malorum demerſus, quædam ipſius Regis una cum ſequacibus, Complicibus, Adjutoribus, Valitoribus, & Fautoribus ſuis, obſidere per violentiam præſumebat, & alia quorumdam Incolarum ipſius Regni Angliæ, Caſtra, Terras, & Jura invadere nitebatur. Vos autem conſiderantes attentios quod idem Robertus ex præmiſſis de quibus vobis per ſufficentia docomenta conſtabat, quæve alias eraot adeo publica & notoria, quod nulla poterant tergiverſatione celari. Nobis & Eccleſiæ Romanæ inobedientem, notoriè, & manifeſte Rebellem, ac noſtrum & ejuſdem Eccleſiæ mandatorum contemptorem poblicum ſe reddiderat & reddebat; quodqoe Pacis ejuſdem tractatus impeditus extiterat & impediebatur tunc etiam ex præmiſſis; & qood impediretur impoſterum erat veriſimiliter præſomeodum. Er propterea tam enormes exceſſus & iojorias diſſimulare ſalva conſcientia nequeuntes, ne tantorum malorum pernicies ad ſimilia concitaret iniquorum animos per exemplum pronuntiaſtis, & declaraſtis dictum Robertum ejuſdem Eccleſiæ inobedientem ootorium & rebellem, ac ſuis & Apoſtolicis ſedis, & noſtris Juſſionibus renitentem, decernentes cootra eum, ſicut contra rebellem & inobedientem noſtrum, & ejuſdem Eccleſiæ manifeſtum, ac noſtris & ipſius Eccleſiæ mandatis renitentem, notabiliter procedendom. Et eum nihilominus, dictoſque ſequaces, Adjutores, Valitores Complices, & faotores, & etiam adhæreotes denuntiantes prædictam excommunicationis ſententiam, cootra infringentes ſeo oon ſervantes treugas eaſdem, ut præmittitur promolgatam, tanquam violatores Treugarum ipſarum, & alias pœoas & ſententias, per nos latas io dictis litteris, incurriſſe. Quos demum excommunicatos, pulſatis campanis, & caodelis accenſis, publicè oonciaſtis, & feciſtis, in diverſis Cathedralibus, & aliis Eccleſiis ſolennibus, nuntiari; eiſdem prædicentes apertè qood, ſi eos in hujoſmodi pertinacia perſiſtere fortè cooriogeret ad alias ſpirituales & temporales pœnas procederetis ſicut videretis expediens contra eos. Poſtremò aotem ut hujuſmodi proceſſus veſter ad commonem omniom deduceretur ootitiam pleniorem membranas, proceſſum continentes eundem in prædictarum Eccleſiarum appendi vel affigi oſtiis ſive ſuperliminaribus mandaviſtis, quæ proceſſus ipſos, ſuo qoaſi ſonoro Præconio & patulo indicio, publicarent. Ita quod hi, qoos proceſſus ipſe contingebat, nullam ignorantiam poſtea prætendere poſſent, quod proceſſus ipſe

non

ANNO 1319. non perveniſſet ad notitiam eorumdem, cum non eſſet veriſimile remanere quoad ipſos incognitum vel occultum, quod publicabatur tam patenter & ſolemniter univerſis. Nos igitur nolentes tam præſumptuoſam inobedientiam & contemptum, tantæque rebellionis audaciam, contra nos & Romanam Eccleſiam attentatos, prout non poſſumus, nec debemus, conniventibus oculis præterire. Vosque quos poſtmodum ad Sedem Apoſtolicam duximus revocandos, non poteritis, poſt revocationem hujuſmodi, ulterius procedere in præmiſſis, nec de illis absque novo mandato vos intromittere quomodolibet valeatis. Diſcretioni veſtræ, per Apoſtolica ſcripta, committimus & mandamus quatinùs vos; vel alter veſtrum, per vos, vel per alium, ſeù alios, tam in Curia Romana, quàm per eadem Angliæ & Scotiæ, nec non & Franciæ Regna, & Hiberniæ, Valliæ, & Flandriæ, & alias partes, terras, & loca, de quibus vobis videbitur, prædictam Excommunicationis ſententiam præinde facere valeatis inviolabiliter obſervari, & denuntiari Robertum, Impeditores, Turbatores, complices Adjutores, Valitores; Conſiliarios, Fautores, ſequaces, & adhærentes prædictos & ipſorum quemlibet nominibus eorum expreſſis, quotiens & quando videritis expedire, præfatas pœnas & ſententias incurriſſe, ipſisque omnibus & ſingulis ſubjacere, ac ſi juriſdictio veſtra, vobis in præmiſſis commiſſa plene duraret & nequaquam à nobis hujuſmodi revocatio proceſſiſſet. Cæterum volumus, & Apoſtolica auctoritate decernimus, quod quilibet veſtrum proſequi valeat articulum, etiam per alium inchoatum, quamvis idem inchoans nullo fuerit impedimento Canonico impeditus, quodque à data præſentium, ſit vobis & unicuique veſtrum, in præmiſſis omnibus, & eorum ſingulis, cæptis & non cæptis præſentibus & futuris, perpetuata poteſtas & juriſdictio attributa, ut eo vigore, eaque firmitate poſſitis in præmiſſis omnibus, cæptis & non cæptis, præſentibus & futuris, & pro prædictis procedere, ac ſi prædicta omnia & ſingola coram vobis cæpta fuiſſent, & juriſdictio veſtra, & cujuſlibet veſtrum, in prædictis omnibus & ſingulis, per citationem vel modum alium perpetuata legitimum extitiſſet, qualibet conſtitutione contraria non obſtante.

Datum Avinion. 15. Calendas Decembris Pontificatus noſtri Anno quarto.

ANNO 1320.

XIII. Rimer. Tom. 3. pag. 810.

Bulla Excommunicationis contra Invaſores Hiberniæ: Anno 1320.

JOANNES EPISCOPUS,

Venerabilibus fratribus, Archiepiſcopis & Epiſcopis, per Regnum Angliæ conſtitutis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

DUdum perſonam cariſſimi in Chriſto filii noſtri Eduardi Regis Angliæ illuſtris, ſuique Regni ſtatum, & Guerrarum fluctibus liberos & diſcriminibus turbationis reddere cupientes immunes, ac procurandum ejuſdem Regni quietem, tranquillitatem & pacem, ut Rex ipſe ſecuritate ſibi ab æmulorum inſidiis acquiſita, utilitatibus propriis poſſet vacare commodiùs ſeque ad intendendum circa negotium Terræ ſanctæ, noſtris præcordiis non mediocriter inſidens, ad quod, ut aſſerit, ferventer anhelat, idque virilius proſequendum habilius præparare opportunum Apoſtolicæ ſedis favorem quantum cum Deo potuimus, ſtuduimus adhibere. Propter quod, tunc fide digna relatione percepto, quod nonnulli nobiles & magnates Regem ipſum, & Regnum, ac terram ſuam Hiberniæ invadere auſu temerario & illicito nitebantur. Nos eorundem Invaſorum in hac parte conatibus opportunis obviare remediis intendentes, & ad id expedire noſcentes gladium exeri ſpiritualem, in omnes & ſingulos cujuſcumque forent præminentiæ, dignitatis aut ſtatus, qui Regem ipſum, Regnum & Terram prædictam invadere, aut eadem Regnum & Terram, contra Regem eumdem cum armis, vel ſine armis intrare præſumerent, vel aliàs turbarent, aut turbatoribus, ſeù invaſoribus in pecunia, equis, armis, vel aliis præſtarent auxilium vel favorem, publicum, vel occultum, Excommunicationis ſententiam duximus promulgandam; à qua eos, ſine ſpeciali mandato ſedis Apoſtolicæ, niſi forſan in mortis articolo, prohibuimus abſolvi, in quo ſi abſoluti fuiſſent & ipſos contigiſſet ſanitati reſtitui, niſi poſt recuperatam ſanitatem hujuſmodi ſatisfacerent infra menſem eadem ſententia ligari voluimus eo ipſo. Dantes dilectis Filiis noſtris Gaucelmo, tituli Sanctorum Marcellini & Petri Preſbytero, ac Lucæ ſanctæ Mariæ in Via lata Diacono Cardinalibus, noſtris litteris in mandatis, ut ipſi, vel alter eorum, per ſe, vel alium ſeu alios, hujuſmodi Excommunicationis ſententiam, ubicunque expedire viderent, & præcipuè in locis maritimis, ſeù mari vicinis ſolenniter publicarent. Non obſtante ſi alicui, vel aliquibus ſub quacumque forma, vel conceptione verborum, à ſede Apoſtolica eſſet indultum, quod excommunicari non poſſent per litteras ſedis ejuſdem, non facientes plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem, prout in litteris noſtris, inde confectis, plenius, & ſeriosiùs continetur. Cum autem præfatæ litteræ in prædictis, & aliis locis illarum partium ſolemniter ficut ex prædictis Lucæ Cardinalis relatione percepimus, fuerint publicatæ, & demum poſt publicationem ipſarum prout, fama publica referente & multorum fide dignorum relatione percepimus, nonnulli magnates & nobiles Regni Scotiæ, & adhærentes eiſdem, Regnum & Terram prædicta manu armata ingredientes hoſtiliter, illa invadere nequiter & illicitè perturbare & ſceleſtis actibus laxatis habenis, in multos ipſorum Regni & terræ fidelium ſævam cædem committere manibus cruentatis innumera damna per ſpolia, incendia & rapinas inferre: Nonnullos de fidelibus ipſis eorumque animalia & alia bona in prædam abducere: & alia gravia nocumenta eisdem Regno ac terræ irrogare temerariis auſibus præſumſerunt; quæ ut aſſeritur per evidentiam facti, adeo palpabiliter ſe cunctorum partium illarum oculis ingerunt, quod nulla poſſunt tergiverſatione celari, ſed ſe omnibus exhibent non ignota, ſicque tam invaſores prædictos quàm Duces & Præceptores, Adjutores, Valitores, Fautores, Adhærentes, & Sequaces eorum ac præbentes eiſdem, ut prædicitur, auxilium, conſilium, vel favorem certum exiſtat prædictam excommunicationis ſententiam incurriſſe. Fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus quatinùs vos, & quilibet veſtrum per vos vel alium ſeù alios magnates & nobiles, Duces, Præceptores, Adhærentes, Sequaces, Valitores & fautores eorum prædictos, quocunque nomine cenſeantur eu ANNO 1320.

juſcunque dignitatis, ſtatus, vel conditionis exiſtant, qui Regnum ipſum hoſtiliter, & Terram invadere & intrare illicitè, ut præmittitur præſumpſerunt: vel per alios invadi fecerunt, mandaverunt, ſeu etiam procurarunt; vel alias turbare, aut turbantibus, ſeu invadentibus in pecunia, equis, armis, vel alias, præſtiterunt auxilium, conſilium, vel favorem publicum vel occultum, tandiu per omnia loca in quibus expedire videritis, & præcipuè in locis maritimis & mari vicinis, & aliis in quibus ad ipſorum excommunicatorum, & ad participantium cum eiſdem notitiam id valeat pervenire, ſingulis diebus Dominicis & feſtivis pulſatis campanis, & candelis accenſis excommunicatos publicè nuntietis, & faciatis ab illis nuntiari, ac ab omnibus arctius evitari donec præfati excommunicati per ſatisfactionis debitum ad Eccleſiæ mandatum redierint & abſolutionis beneficium meruerint obtinere. Datum Avinion. 6. Januar. Pontificatus noſtri anno quarto.

XIV. Rimer Tom. 3. pag. 848.

Super proceſſu & tranſactis inter nuncios Roberti de Brus & Papam, notificatoria: anno 1320.

JOANNES EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto filio Eduardo Regi Angliæ illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

UT eorum quæ in negotio proceſſuum, contra nobilem Virum Robertum dictum Brus, qui pro Scotiæ Rege ſe gerit, hactenus habitorum, poſt nunciorum ſuorum ad Apoſtolicam ſedem adventum, ſunt acta, plenam habeat tua celſitudo notitiam; ſcire te volumus, quod nuper dilecti filii, Odoardus de Mambuiſſon & Adam de Gondon, dicti Roberti Milites, & nuncii ſpeciales, ad noſtram præſentiam venientes, nobis ejuſdem Roberti litteras præſentarunt, inter cætera continentes. Quod per nos duobus Viris nobilibus, quos litterarum ſcientia, morum honeſtas, & vitæ munditia commendabant, electis ad regimen Eccleſiæ Glasguenſis, ab electionibus expulſis ipſorum, de quodam Anglico, Ordinis Prædicatorum, ſuo Regnique ſui inimico Capitali, in ſuum diſpendium fuerat Apoſtolica auctoritate proviſum. Adjiciens in litteris ſupra dictis, quod quidam Clerici de Terra ſua, qui nullis exigentibus culpis, niſi quod allecti inſtinctu naturali quædam ſtatum ſuum, & nationis ſuæ contingentia, fidelitatem ſuam eidem nationi ſervare volentes, ſibi ſcripſerant, digni venia videbantur. Ac ſupplicans per nuncios & litteras ſuprà dictos, quod proceſſus & ſententias, ſi qui per nos contra eum fuiſſent habiti, & prolatæ, relaxare de benignitate Apoſtolica dignaremur. Ad quæ ſibi duximus reſpondendum quod nos dudum attendentes multarum dona virtutum, quibus Glaſguenſis Epiſcopus dignoſcitur inſignitus, ipſumque multipliciter utilem ad ejuſdem Eccleſiæ regimen extimantes de illo eidem Eccleſiæ Glaſguenſis duximus providendum. Propter quod non decebat Sedis Apoſtolicæ gravitatem, ad ipſius amotionem Epiſcopi procedere ſine culpa: Sed proceſſu temporis, cum locus adeſſet, negotiorum, & temporum qualitate penſata, libenter ſuper hoc, quantum cum Deo fieri poſſet curaremus honore ſervato dicti Epiſcopi providere. Ad id verò, quod dicebat, quod dicti Clerici digni venia videbantur, reſpondimus; quod proceſſus, habitos contra Clericos ſupra dictos ipſorumque confeſſores, ut ſibi, & eiſdem nunciis de ipſorum Clericorum exceſſibus plenè conſtaret, legi fecimus coram eis: quibus auditis ſeriosè per eos nobis expreſſè dixerunt, quod nunquam ipſe pro Clericis ſcripſiſſet eiſdem, ſi ſciviſſet eoſdem tam deteſtandorum exceſſuum patratores. Super relaxatione autem proceſſuum & ſententiarum prædictorum, ſibi duximus reſpondendum; quod olim dilecti Filii noſtri Gaucelinus Tituli Sancti Marcellini & Petri Presbyter, & Lucas Sanctæ Mariæ in Via Lata Diaconus Cardinalis, Apoſtolicæ Sedis Nuntii, ad partes ipſas tranſmiſſi, dictum Robertum, omneſque adhærentes eidem, tanquam violatores treuguarum inter te, dictumque Robertum, auctoritate Apoſtolica indictarum, denuntiarunt, Excommunicationis ſententiam contra Treugas infringentes eaſdem, ſeu etiam non ſervantes, prolatam auctoritate eadem incurriſſe, quam demum Cardinales ipſi contra præfatum Robertum ipſoſque adhærentes fecerunt ſolenniter publicari. Et deinde quia dictus Robertus præfatam ſententiam contemnebat, Regni Scotiæ, quæ idem Robertus tunc temporis gubernabat, & alias terras adhærentium eorundem per ipſorum ſententiam Interdicto Eccleſiaſtico ſubjecerunt. Quas idem Robertus, claves Eccleſiæ contemnendo, ſuſtinuerat per annum, & ampliùs & tunc etiam mala malis, ſicut nobis extiterat aſſertione fide digna revelatum, coacervando continuè ſuſtinebat animo indurato. Nos, licet contra præfatum Robertum fuiſſet merito gravius procedendum, tamen ex manſuetudine dictæ ſedis deferre volentes eidem, ipſum, auctoritate prædicta, fidelium aſtante multitudine copioſa citavimus, ut uſque ad Calendas Maii tunc proximè venturas, quas ei pro peremptorio termino duximus præfigendas, per ſe, vel Procuratorem idoneum, Apoſtolico ſe conſpectui præſentaret, ſuper præmiſſis legitime proceſſurus, ac facturus, & recepturus, quod juſtitia ſuaderet. Et quia in dicto termino, vel poſt ipſum diutiùs expectatus, per ſe, vel Procuratorem ſuum coram Nobis comparere contumaciter non curarat, ipſum de fratrum noſtrorum conſilio contumacem meritò reputantes, in eum Excommunicationis ſententiam duximus proferendam, Regnum Scotiæ prædictum ſubjicientes Eccleſiaſtico interdicto. Et nihilominus ſuper præmiſſis, nos inquiſitionem contra eum quibuſdam ex Fratribus noſtris duximus committendam. Verùm quia præfati nuncii ad petendum relaxationem hujuſmodi, & alia faciendum, quæ natura negotii requirebat mandatum aliquod non habebant, ad relaxationem prædictam, de jure procedi non poterat, nec debebat. Propterea Nuncii memorati, iterata precum inſtantia, ſupplicarunt, ut proceſſum, & Inquiſitionem hujuſmodi, jam inceptam, ſuſpendere, ac publicationi, & aggravationi ſententiarum ipſarum, uſque ad Calendas Aprilis proximo venturas, ſuperſedere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur, volentes ut idem Robertus manſuetudinem dictæ ſedis ſibi reperiret propi-

tiam,

tiam, & benignam, de omnium & ſingulorum prædictorum Fratrum conſilio ſupplicationi prædictæ, de ſpeciali gratia duximus annuendum. Datum Avinion. 15. Calendas Septembris Pontificatus noſtri anno quarto.

XV. Ex Anecd. Martene Tom. 1. col. 1368.

Sententia adversùs errores Johannis de Polliaco: anno 1321.

JOANNES EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei; venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, ac dilectis Filiis ad quos præſentes literæ pervenerint, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

VAs electionis Doctor eximius, & egregius Prædicator, cujus prædicatio mundum docuit univerſum, præſumtuoſam illorum audaciam refrænat ſollicitus, qui prudentiæ propriæ innitentes, in errores varios prolabuntur, non plus ſapere quàm oportet ſapere, ſed ad ſobrietatem ſalubri doctrinâ ſuggeſſit, ut juxtà ſapientis eloquium quiſque ſuæ prudentiæ modum ponat. Sanè dudùm cum dilectum filium Magiſtrum Johannem de Polliaco Sacræ Theologiæ Doctorem certis de cauſis, de Fratrum noſtrorum conſilio, ad noſtram præſentiam vocaſſemus, fide digna ad noſtrum relatio perduxit auditum, quod in quibuſdam articulis tangentibus pœnitentiæ ſacramentum, non ſobrie, ſed perperam ſapiebat: infra ſcriptos articulos periculoſos continentes errores docens publicè in ſuis prædicationibus, & in ſcholis. Primò ſiquidem aſſerens quod

I. Confeſſi Fratribus habentibus licentiam generalem audiendi confeſſiones, tenentur iterum eadem peccata quæ confeſſi fuerant confiteri proprio ſacerdoti.

II. Quod ſtante ſtatuto *omnis utriuſque ſexûs* edito in Concilio generali, Romanus Pontifex non poteſt facere quin Parochiani teneantur confiteri omnia peccata ſua ſemel in anno proprio ſacerdoti, quem dicit eſſe parochialem curatum: immò nec Deus poſſet hoc facere, quia, ut dicebat, implicat contradictionem.

III. Quod Papa non poteſt generalem poteſtatem audiendi confeſſiones, immò nec Deus, quin confeſſus habenti generalem licentiam teneatur iterum eadem peccata confiteri proprio ſacerdoti, quem dicit eſſe, ut præmittitur, parochialem curatum.

Nos igitur volentes ſcire; ſi ſuggeſta nobis veritatem haberent, articulorum copiam præmiſſorum eidem Magiſtro J. fecimus aſſignari; & ad defenſionem ſui audientiam ſibi præbuimus, tàm in noſtrâ, & dictorum Fratrum præſentia in conſiſtorio, quam alias coram aliquibus ex ipſis Fratribus per nos ad hujuſmodi deputatis. Verùm licèt præfatus Magiſter dictos articulos, & contenta in ipſis defendere niteretur, aſſerebat tamen ſe paratum credere in præmiſſis, & aliis ea, quæ credenda, & tenenda eſſe ſedes Apoſtolica diffiniret. Nos igitur attendentes, quod dictorum articulorum aſſertio, prædicatio, & doctrina redundare poterant in multarum perniciem animarum, ipſos per plures Magiſtros nihilominùs examinari fecimus diligenter, nos ipſi, & cum dictis Fratribus collationem ſolertem habuimus ſuper ipſis, per quas quidem collationem, & examinationem ſuper hoc perhibitas, comperimus prædictos articulos doctrinam non ſanam, ſed periculoſam multum, ac veritati contrariam continere, quos etiam articulos omnes & ſingulos idem Magiſter J. veris ſibi rationibus opinioni ſuæ dudum habitæ contrariis demonſtratis in Conſiſtorio revocavit, aſſerens ſe credere eos eſſe non veros, ſed ipſorum contrarium verum eſſe, cum diceret ſe neſcire rationibus factis in contrarium reſpondere. Ideòque nè per aſſertionem, & prædicationem, & doctrinam hujuſmodi in errorem (quod abſit) animæ ſimplicium prolabantur, dictos articulos, & quemlibet eorum, tanquam falſos, & erroneos & à ſana doctrinâ devios auctoritate Apoſtolicâ damnamus, & reprobamus, de Fratrum noſtrorum Conſilio, & aſſenſu doctrinam ipſis contrariam veram eſſe, & Catholicam aſſerentes, cum illi, qui prædictis Fratribus confitentur, non magis teneantur eadem peccata confiteri iterum, quàm ſi aliàs illa confeſſi fuiſſent eorum proprio ſacerdoti. Optantes igitur unitatis viàs notas eſſe Fidelibus, & cunctis erroribus aditum præcludere, nè ſubintrent juxtà dictum Concilium generale, felicis recordationis Alexandri IV. & Clementis IV. Romanorum Pontificum prædeceſſorum noſtrorum veſtigia imitando, univerſis, & ſingulis diſtrictiùs inhibemus, ne quiſquam dictos articulos per nos, ut præmittitur damnatos, & etiam reprobatos, vel contenta in ipſis, vel aliquo ipſorum, utpotè à Catholicis mentibus reſpuenda tenere audeat, vel defenſare quomodolibet, vel docere. Quo circà univerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, diſtrictè præcipiendo, quatenùs univerſi, & ſinguli veſtrum in Civitatibus, & diœceſibus veſtris, convocato clero communiter præmiſſa omnia, & ſingula per vos, ſeù alios ſolemniter publicetis. Nos etiam eidem Magiſtro J. mandavimus, quod ipſe in Scholis, & in ſermone Pariſius dictos articulos, & contenta in eis tanquam veritati contraria propriæ vocis oraculo, & aſſertione conſtanti publicè debeat revocare. Quod ſe facturum dictus J. efficaciter repromiſit.

Datum Avenioni VIII. Calendas Auguſti, Pontificatus noſtri anno quinto.

XVI. Ex Archiv. Angliæ Rimer. Tom. 3. pag. 956.

Concedit literas, & poſſeſſiones Templariorum Fratribus Hoſpitalis S. Joannis Hieroſolimitani in Angliâ: anno 1322.

JOANNES EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto filio Eduardo, Regi Angliæ illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

DUdum poſt ſublatum quondam Ordinem militiæ Templi Jeroſolimitani, in generali concilio Viennenſi, felicis recordationis, Clemens Papa Quintus prædeceſſor noſter, ſicut ad communem omnium notitiam credimus perveniſſe, volens de bonis ipſius ordinis ſalubriter ordinare. Eodem approbante Concilio, domum ejuſdem militiæ Templi, cæteraſque Domus, Eccleſias, Capellas, Oratoria, Civitates, Caſtra, Villas, Terras, Grangias, Loca, Poſſeſſiones, juriſdictiones, Redditus atque jura, omniaque alia bona, mobilia, immobilia, vel ſe moventia cum omnibus membris, juribus, & pertinentiis ſuis ultra & citra mare, ac in univerſis, & quibuſlibet mundi partibus conſiſtentia. Quæ ordo ipſe, ac magiſter & Fratres ejuſdem

ANNO 1322.

ANNO 1322.

Ordinis militiæ Templi, tempore quo idem magiſter, & nonnulli ex eiſdem Fratribus communiter capti fuerant, per ſe, vel quoſcumque alios habebant, tenebant, & poſſidebant, vel ad eoſdem, Domum & Ordinem, & ad dictos, magiſtrum & Fratres ipſius ordinis militiæ Templi, quomodolibet pertinebant. Nec non & actiones ac jura, quæ dictis Domui, Ordini, vel Perſonis ipſios quomodolibet competebant, vel competere poterant, contra quoſcumque cujuſcumque dignitatis, ſtatus vel conditionis exiſterent. Cum omnibus Indulgentiis, Privilegiis, Immunitatibus, & libertatibus, quibus præfatus Magiſter & Fratres dictorum domus & ordinis, ac ipſi Domus & Ordo per ſedem Apoſtolicam, vel Catholicos Imperatores, Reges, ac Principes, & Fideles alios vel quocumque modo erant legitimè communiti, Ordini ejuſdem Hoſpitalis Sancti Johannis Jeroſolimitani, & ipſi Hoſpitali; Quibuſdam tamen, ex dictis bonis, in certis locis conſiſtentibus tunc per prædeceſſorem eundem exceptis; quæ nos poſtmodum ad apicem ſummi Apoſtolatus aſſumpti, præter quædam ex eis, de quibus aliter duximus ordinandum, eiſdem Magiſtro & Fratribus ac Hoſpitali Sancti Johannis Jeroſolimitani, de Fratrum noſtrorum Conſilio, modo ſimili duximus concedenda, donavit, conceſſit, univit, incorporavit, applicavit, & annexuit in perpetuum, de Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis. Qualiter etiam idem Prædeceſſor occupatores dictorum bonorum, ac illicitos detentores, cujuſcumque ſtatus, Conditionis, Excellentiæ, vel dignitatis exiſterent; etiam ſi Pontificali, vel Regali dignitate fulgerent, niſi infra unius menſis ſpatium, poſtquam per eoſdem Magiſtrum & fratres, vel ipſorum quemlibet, aut Procuratores eorum ipſorum nomine requiſiti fuiſſent, dicta bona plenè liberè, & expedite dimitterent ipſis in quibuſcumque partibus, & pertinentiis conſtitutis, & eorum ſingulis, vel Procuratoribus eorumdem nomine Hoſpitalis & Ordinis prædictorum. Nec non & omnes qui ſcienter occupatoribus & detentoribus prælibatis in occupatione vel detentione hujuſmodi, darent Conſilium, auxilium, vel favorem, publicè, vel occultè, Excommunicationis, capitula verò, Collegia, ſeu conventus Eccleſiarum & monaſteriorum, nec non & Univerſitates, Civitatum, Caſtrorum, Villarum, & aliorum locorum, & ipſa, Civitates, Caſtra, Villas, & loca, quæ in his culpabilia exiſterent; & etiam Civitates, Caſtra, & loca in quibus detentores, & occupatores hujuſmodi obtinerent Dominium temporale, ſi iidem Domini temporales, in dimittendo bona prædicta & reſtituendo illa Magiſtro & Fratribus Ordinis Hoſpitalis ejuſdem, nomine Hoſpitalis ipſius, obſtaculum exhiberent, & infra dictum menſem ab hujuſmodi præmiſſis non deſiſterent poſtquam ſuper hoc, ut præmittitur, requiſiti forent interdicti ſententiis ipſo facto ſubjacere decrevit; à quibus abſolvi non poſſent, donec ſuper his plenam & debitam ſatisfactionem exhibere curarent. Et nihilominus occupatores & detentores hujuſmodi, vel præſtantes eiſdem ut præmittitur auxilium, conſilium, vel favorem, ſive ſingulares Perſonæ, ſive capitula, Collegia, ſeu Conventus Eccleſiarum & Monaſteriorum ac Univerſitates civitatum, Caſtrorum, Terrarum, vel aliorum locorum exiſterent, præter pœnas præſcriptas, omnibus, quæ à Romana, vel aliis Eccleſiis quibuſcumque tenerent in feudum, eſſe privatos, ſeu privatas ipſo facto decrevit; ita quod ad Eccleſias, ad quas illa ſpectabant, revertentur liberè, & ſine contradictione quacumque; ipſarumque Eccleſiarum Prælati ſive Rectores, de ipſis, pro ſua voluntate diſponerent, ſicut utilitati ipſarum Eccleſiarum cognoſcerent expedire. Et licet tu, progenitorum tuorum ſuccedens virtutibus, qui Eccleſiæ Romanæ Ordinationibus & mandatis ſemper humiliter paruerunt, ad requiſitionem ipſorum, Magiſtri & Fratrum, facta tibi de conceſſione hujuſmodi & aliis præmiſſis fide plenaria omnia præfata bona dicti quondam Ordinis Templi, in Regno & Terris tuis conſiſtentia, tanquam devotus Eccleſiæ filius, Magiſtro & Fratribus, ac Hoſpitali prædictis obedientiæ pura & libera remiſiſſes, eaque omnia expedita per alios Regni tui dimitti mandaſſes; nonnulli tamen Comites, & Barones, Nobiles, milites, Univerſitates, Civitatum, Caſtrorum, & alii laici, &, quod graviùs mentem noſtram amaricat, aliæ perſonæ Eccleſiaſticæ, quæ ſe deberent pro fratribus ipſis murum defenſionis opponere, præfatas ſententias non verentes, ad dicta bona, conceſſa, ut prædicitur, pro tam ſalubri negotio magiſtro & Fratribus ſupra dictis extendentes manus ſuas rapaciter, ea ſicut ex ipſorum Magiſtri & Fratrum doloroſis audiveramus relatibus occuparant hactenus violenter, & detinebant violentius occupata, ſicut adhuc detinere noſcuntur in animarum ſuarum perniciem, grave damnum Hoſpitalis ejuſdem, ac Terræ Sanctæ præcipue ad cujus ſubſidium deputata, ut prædicitur, fore noſcuntur non modicum detrimentum; nonnullis executoribus eiſdem Magiſtro & Fratribus ſuper eiſdem bonis & ſententiis ſupra dictis per prædeceſſorem deputatis eundem, & quod deterius eſt, per eoſdem Magiſtrum & Fratres requiſitis frequenter in ipſorum manifeſtam injuriam, & Apoſtolicæ ſedis contemptum procedere non curantibus in præmiſſis. Propter quod, cum noſtra intereſſet ſicut & intereſt in prædictis auxiliatrices manus apponere quibus ſpecialiter ineſt ipſius Terræ Sanctæ cura præcipua cujus oppreſſiones, Deo teſte, nos opprimunt, & ad recuperationem ipſius intentis deſideriis aſpiramus, ac de tali, ſuper occupationibus ipſis, volentes remedio ſubvenire, quod tam ſalubris negotii videlicet, Terræ prædictæ ſubſidiis, tolleretur cujuſlibet cauſa præpedii, & conceſſio dictorum bonorum facta per ſedem eandem, debitum ſortiretur effectum, & occupatores hujuſmodi à ſuis illicitis reſipiſcerent actibus, ipſoſque ſequeretur pœna condigna. Venerabilibus Fratribus noſtris Cantuarienſi, & Eboracenſi Archiepiſcopis, ipſorumque ſuffraganeis, in virtute obedientiæ, & ſub pœna ſuſpenſionis, quam eos & quemlibet eorum poſtquam hujuſmodi mandatum noſtrum perveniſſet ad eos, incurrere voluimus ipſo facto, ſi mandatis Apoſtolicis in hac parte negligerent obedire, per diverſas dedimus litteras in mandatis, ut omnes & ſingulos in eorum Civitatibus & Dioceſibus conſtitutos, cujuſcumque ſtatus, vel Conditionis exiſterent, quos invenirent bona occupaſſe, vel occupata tenere prædicta, per ſe vel alios, publicè, vel occulte peremptorie monere curarent, ut infra unius menſis ſpatium, poſt monitionem ipſorum ea omnia & ſingula, in quibuſcumque conſiſterent, & quocumque nomine cenſerentur, cum fructibus inde perceptis, & qui medio tempore percipi potuerunt, Magiſtro &

Fra-

ANNO 1322.

Fratribus ac Hoſpitali reſtituerent ſupra dictis: alioquin ſi infra dictum terminum, hujuſmodi monitioni humiliter & effectualiter non parerent, occupata per eos, vel ipſorum nomine cum fructibus inde perceptis, ut prædicitur, non dimittendo libere magiſtro & Fratribus ante dictis, ipſos omnes & ſingulos, cujuſcumque ſtatus, Ordinis, vel conditionis exiſterent, quantacumque dignitate fulgerent, ex tunc auctoritate noſtra Excommunicationis; Capitula verò, Collegia, ſeu Conventus Eccleſiarum & Monaſteriorum, nec non & Univerſitates Civitatum, Caſtrorum, Villarum, & aliorum locorum; & ipſa civitates, Caſtra, Villas, & loca, quæ in his culpabilia forent, vel in quibus occupatores hujuſmodi obtinerent Dominium temporale, ſi infra dictum terminum poſt mentionem hujuſmodi, bona non reſtituerent, ut præmittitur, a te dicta ipſo facto decernerent interdicti ſententiis ſubjacere. Et ad majorem ignominiam eorumdem dictis ſententias, & alias pœnas per Prædeceſſorem eumdem, ut prædicitur, promulgatas, denunciarent incurriſſe, & facerent ab illis nunciari, & ab omnibus arctius evitari, donec reſtituerent, cum integritate præmiſſa, & mererentur abſolutionis beneficium obtinere. Et licet poſtmodum dictum mandatum noſtrum Archiepiſcopi & ſuffraganei memorati diligenter fuerint executi, nonnulli tamen, ſicut ex conqueſtione Magiſtri & Fratrum prædictorum accepimus, prætextu quarumdam appellationum ad ſedem interjectarum frivolè ſupra dictam & Inhibitionem quas injuſtè ſuper his fieri procurarunt, præfata bona injuſtè & indebite retinebant, illaque dictis Magiſtro & Fratribus, quamvis dictæ Ordinationi celſitudo Regia paruiſſet dictiſque Magiſtro & Fratribus bona dimiſiſſes, eadem reddere non curabant. Propter quod Archiepiſcopi & ſuffraganei memorati denunciarunt eoſdem, juxta prædicti mandati noſtri tenorem, dictas pœnas & ſententias incurriſſe, quas diu ſuſtinuerunt, ſicut, & adhuc ſuſtinent animis induratis, in propriæ ſalutis diſpendium & ſcandalum plurimorum. Poſtmodum autem nos, volentes detentorum ipſorum maliitiis obviare, Archiepiſcopis & ſuffraganeis ſupra dictis, ſub eiſdem pœnis, per alias diverſas noſtras dedimus litteras in mandatis ut omnes & ſingulos domorum & aliorum prædictorum bonorum detentores, in eorum Civitatibus, & Dioceſibus conſiſtentes, quibusvis affectu favore & timore ſepoſitis, ad reſtitutionem domorum & bonorum ipſorum per aggravationem pœnarum & ſententiarum earumdem, appellationibus & inhibitionibus memoratis nequaquam obſtantibus compellere procurarent. Cum igitur dilectiſſime Fili, hujuſmodi reſtitutionis nondum fuerit debitus ſubſecutus effectus, noſque illam pro Terræ Sanctæ commodis, ad quæ deſideranter aſpirare te novimus, intentis deſideriis affectemus. Magnificentiam Regiam paterno rogamus & hortamur affectu, & per miſericordiam ejus, qui Terram ipſam aſperſione ſui pretioſiſſimi ſanguinis, pro humani ſalute generis conſecravit, inſtantius obſecramus, quatinus Domos & bona prædicta præfatis Magiſtro & Fratribus, ſic plenè, ſic integrè, pro divina & Apoſtolicæ ſedis ac noſtra reverentia reſtitui facias cum effectu, detentores ipſorum laicos videlicet, ad reſtitutionem eorum integram, prout expediens fuerit, compellendo; & ſuper his, Archiepiſcopis & ſuffraganeis memoratis, favoribus & auxiliis opportunis nec non & per potentiam Brachii ſecularis, ſi opus fuerit, aſſiſtendo, quod dicti Magiſter & Fratres eorum in hac parte juris plenius aſſequantur; tibi proinde apud eum qui pro minimis grandia recompenſat, augeatur cumulus meritorum, humanæ laudis creſcant præconia, & à nobis condigna proveniat actio gratiarum, noſque pro reſtitutione bonorum hujuſmodi, non oporteat amplius laborare.

Datum Avinion. Decimo Calendas Junii Pontificatus noſtri anno Sexto.

ANNO 1323.

XVII.

Ex Anecd. Martene Tom. 2. col. 641.

Contra uſurpantes Romani Imperii Vicariatum: anno circiter 1323.

JOANNES EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

SI Fratrum & coepiſcoporum noſtrorum, & aliorum quorumlibet jura illibata ſervari, & ab omni ſunt diſpendio diminutionis extranea cupimus & ad id libenter noſtræ ſollicitudinis ſtudium adhibemus, multo fortius equidem pro noſtris, & Romanæ Eccleſiæ ſponſæ noſtræ juribus, & honoribus conſervandis ex injuncto nobis officii debito, apoſtolicæ proviſionis partes tenemur intendere, nè temporibus noſtris uſurpationis injuriam ſubeant, aut detrimentum cujuſvis derogationis incurrant. Sanè in noſtram, & Fratrum noſtrorum deductum eſt, fama divulgante, notitiam, quod licèt de jure ſit liquidum, & ab olim fuerit inconcuſſè ſervatum, quod vacante imperio, ſicut & nunc per obitum quondam Henrici Romanorum Imperatoris vacaſſe dignoſcitur, cum in illo ad ſæcularem judicem nequeat haberi recurſus, ad ſummum Pontificem cui in perſona beati Petri terreni ſimùl, & cœleſtis imperii jura Deus ipſe commiſit, juriſdictio Imperii prædicti devolvitur, ac illam, abſque alterius participio durante vacatione hujuſmodi, per ſe vel per alium, ſeù alios exercet in eodem imperio pleno jure: nonnulli tamen in Italiæ partibus poteſtatis, & dignitatis faſtigium illicitæ ambientes, in noſtrum, & Sanctæ Romanæ matris Eccleſiæ, quantum in eis eſt præjudicium evidens, ac diminutionem honoris, & juris, Vicariatus, ſeù alterius cujuſcumque nomen officii, quod ipſo Imperatore vivente ex ipſius fortè commiſſione gerebant in certis terris, territoriis, ſivè locis poſt deceſſum ipſius abſque noſtra, vel apoſtolicæ ſedis petita, vel obtenta licentia retinere ſibi, & nonnulli etiam de novo aſſumere, quod non geſſerunt anteà temerariis auſibus præſumſerunt: quo vel quibus adhuc non verentur abuti, ac ſub ejus, vel eorum colore multa facere, & feciſſe noſcuntur, quæ in noſtram, & Eccleſiæ prædictæ injuriam apertè redundant, non abhorrentes pro his variis involvi criminibus, nec divinæ majeſtatis formidantes offenſam. Quia igitur error cui non reſiſtitur approbari videtur, & latum pandet delinquentibus ſinum, qui eorum perverſis conatibus non reſiſtit. Nos volentes noſtris & Eccleſiæ ſponſæ noſtræ juribus & honoribus in hac parte proſpicere, & malis, ac ſcandalis, quæ ex uſurpativa retentione, ſeù aſſumtione hujuſmodi orta ſunt hactenùs, & quæ procul dubio poſſent in anteà ſuboriri, celeriter obviare, necnon periculis animarum hujuſmodi retinentium, & uſurpantium nomina, & eis abutentium, ut præfertur, ſalubriter occurrere cupien-

ANNO 1323.

tes, præſenoum auctoritate monemus ſub excommunicationis pœna omnes, & ſingulos cujuſcumque ſtatus, præeminentiæ, dignitatis, aut conditionis exiſtant, etiamſi patriarchali, vel quâvis aliâ ſuperiori, aut Pontificali, vel regia ſeù aliâ quacumque præfulgeant dignitate, qui poſt vacationem imperii abſque noſtrâ, vel ſedis prædictæ licentia, hujuſmodi vicarii ſeù cujusvis alterius officii nomen ſibi ubilibet temuerunt, ſeù aſſumſerunt, & retinent, & ſub talis denominationis pallio abuſi ſunt, & abutuntur poteſtate, vel juriſdictione quacumque, ſeù ejus exercitio publicè, vel occultè, quatenùs de cetero à denominatione hujuſmodi, aut nominis uſurpatione, ſeù retentione prædicti, vel cujuſcumque alterius, necnon uſu, poteſtate, vel exercitio ſupra dictis prorſus abſtineant, & omninò deſiſtant. Inhibentes inſuper ſub pœnâ prædictâ omnibus, & ſingulis Patriarchis, & Prælatis, etiam aliis ſuperioribus, & inferioribus, ac regibus, Civitatibus, Communitatibus, Univerſitaobus, Capitaneis, poteſtatibos, rectoribus, comitibus, vice comitibus, Baronibus, & omnibus aliis cujuſcumque ſint dignitatis, conditionis, aut ſtatus, nè prædictos hujuſmodi nomen vicariis, ſeù aliud quodlibet in eodem imperio retinentes, ut præfertor, aut uſurpantes illicitè, vel eorum aliquem ſub denominatione, vel titulo hujuſmodi nominum, ſeù procuratores, commiſſarios, judices, aut vices eorum gerentes, quocumque colore quæſito recipiant, vel admittant, nec ut vicariis, ſeù vicario, aut Officialibus imperii pareant vel intendant, aut pareri, vel intendi faciant, vel permittant, nec in his eis, vel ei quomodolibet præſtet auxilium, conſilium, vel favorem, alioquin in omnes, & ſingulos Patriarchas, Prælatos, etiam ſuperiores, & inferiores reges, & ceteros de oominatione prædicta, ut præmiſſum eſt, abutentes, ac illius prætextu aſſumentes quæcumque officia, poteſtates, juriſdictiones, ac eorum exercitia, & in recipientes eos, ut vicarios, vel officiales imperii, aut commiſſarios eorum, ut talium, & in parentes, ſeù obedientes eis ut talibus, aut præſtantes in boc ſibi auxilium, conſilium, vel favorem, niſi infrà duorum menſium ſpatium à die datæ præſentium numerandum penitùs reſipuerint, vel ſè licentia ſedis Apoſtolicæ ſuper boc oſtenderint communitos, excommunicationis in ſingulares perſonas, & in terras, & loca ipſorum, & quaſlibet communitates, univerſitates, civitates, aut villas, interdicti ſententias de Fratrum noſtrorum conſilio publicè promulgamus, contrà eos nihilominus ſpiritaliter, & temporaliter graviùs proceſſuri, proùt inobedientia eorum exegerit, qualitas facti ſuaſerit, & videbimus expedire. Et ut quibuſlibet parendi talibus tollatur occaſio, omnes, & ſingulos, qui hujuſmodi vicariatus nomen uſurpantibus juramento fidelitatis tenentur aſtricti, à juramento hujuſmodi quantum ad hoc de poteſtatis plenitudioe abſolventes, auctoritate Apoſtolicâ firmiter inhibemus eiſdem, ne talibus, ut vicariis, vel Officialibus imperii aliquatenùs pareant, vel intendant. Et inſuper omnes pactiones, obligationes, & confœderationes, & colligationes à quibuſcunque ſuper hoc quomodolibet initas juramento, vel quacunque aliâ firmitate vallatas omninò diſſolvimus, juribus vacuamus, irritamus, & quatenùs de pacto proceſſerint revocamus, ac hujuſmodi, & quælibet alia juramenta à quibuſlibet ſuper his præſtita, per quæ poſſet in prædictis noſtris, & Eccleſiæ prædictæ juribus derogari, præſertim cum juramentum vinculum iniquitatis eſſe non debeat, relaxamus. Ceterum ut hujuſmodi proceſſus noſter ad communem omnium notitiam deducatur, cartas, ſivè membranas proceſſum continentes eumdem in Eccleſiâ Avenionenſi appendi, vel affigi oſtiis, ſeù ſuperliminaribus faciemus, quæ proceſſum ipſum ſuo quaſi ſonoro præconio, & patulo indicio publicabunt: ita quod omnes, & ſinguli, quos proceſſus ipſe contingit, & coonugere poteſt, nullam poſteà poſſint excuſationem prætendere, quod ad eos talis proceſſus non pervenerit, vel quod ignoraverint eumdem, cum non ſit veriſimile remanere, quoad ipſos, incognitum, vel occultum, quod tam potenter omnibus publicatur. Actum Avenioni in domo Epiſcopali undecimo Kalendas Aprilis.

ANNO 1324.

XVIII. Ex Arch. Angl. Rimer. Tom. 4. pag. 18.

De Colloquio inter Papam & Comitem de Murreſ Angli, & ſuper titulo Regis in literis ad Robertum de Brus ſcribendis: anno 1324.

JOANNES EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto filio Edvardo, Regi Angliæ illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

NE celſitudo Regia de his, quæ nobilis Vir Comes Moraviæ, nuper ad ſedem veniens Apoſtolicam, propoſuit & petiit coram nobis, aliter, quàm veritas ſe habeat, informetur; ecce quod illa, nec non & ea, quæ nos ſibi reſpondimus ſibi ſerioſè duximus, ut ſequitur, deſcribenda. Primò, namque petiit dictus Comes quod, cum ipſe votum de transfretando in Terræ Sanctæ ſubſidium emiſiſſet, nec illud commode, ſine ſedis prædictæ licentia complere valeret. Sibi licentiam hujuſmodi, nec non & indulgentiam, quæ per ipſam ſedem dari conſuevit in dictæ Terræ ſubſidium transfretantibus, pro quibus principaliter noſtram adierat, ut aſſeruit præſentiam, concedere dignaremur. Ad quod ſibi duximus reſpondendum, quod cum ex hujuſmodi particulari peregrinatione negotium dictæ Terræ non ſperaremus probabiliter adjuvari, nec ad præſens ſaluti ſuæ peregrinationem prædictam cenſeremus proficere, cum tàm ipſe, quàm alii partium Scotiæ Regnicolæ, ſuis demeritis exigentibus, pœnis & ſententiis noſtrorum Proceſſuum irretiri à commune fidelium, & merito bonorum Operum ſe reddidiſſent indignos, non erat per nos petitioni ſuæ hujuſmodi annuendum. Sed cum ſuper concordia, inter te & Scotos eoſdem, Actore Domino reformanda nedum utrique parti diſſidentium, ſed toti Chriſtianitati perutili, & Terræ prædictæ negotium non modicum opportuna, ipſius Comitis præſentiam accommodam multipliciter ſperaremus, ſi prædictæ tractandæ concordiæ, pro parte Scotorum ipſorum labores efficaciter vellet aſſumere; nos poſtquam illos ad effectum debitum perduxiſſet, vel per ipſum, bona fide, circa dictam perficiendam concordiam, data opera efficaci, non ſtaret, quo minus finis votivus ejuſdem concordiæ ſequeretur, reconciliato eo primitùs Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & præſtita ſatisfactione condigna petitioni ſuæ prædictæ exauditionis aditum præberemus. Eodem verò Comite poſtmodum ſubjungente, quod certi, ſolennes nuncii pro reconciliatione Scotorum ipſorum Eccleſiæ procuranda erant in proximo ad noſtram præſentiam deſtinan-

di:

Anno 1324.

di : ac humiliter ſupplicante quod eis, in veniendo ad ſedem prædictam, providere de ſecuro conductu benigniùs dignaremur. Nos idem providimus ſuper boc reſpondendum, quod in Terris principum, & Baronum ſecurum eis conductum, quantum ad præſens, concedcre nolebamus, verumtamen noſtras litteras Apoſtolieas requiſitorias & monitorias ſuper hoc, ad eoſdem Principes, & Barones, ac alios, juxta formam ſolitam parati eſſemus concedere pro ſecuro conductu dictis præſtando nunciis, ſi pro dicta reconciliatione ad ſedem venientes prædictam, tranſitum facerent per terras & diſtrictus ipſorum. Præterea ſubſequenter, pro parte nobilis viri, Roberti de Brus Avunculi ſui, nobis obtulit idem Comes, quod, cum crederetur, cariſſimum in Chriſto filium noſtrum Carolum Regem Franciæ & Navarræ illuſtrem aſſumpturum negotium paſſagii transmarini, dictus Robertus paratus erat cum Rege transfretare prædicto, dictumve paſſagium aſſumere, ſi dictus Rex Franciæ ab aſſamptione dicti negotii duceret abſtinendum, & illud proſequi perſonaliter, vel per Comitem antedictum. Cui ſic noſcimur reſpondiſſe, quod, quouſque pacem tecum haberent, & forent reconciliati Eccleſiæ non erat decens nec expediens quod Nos ipſos admitteremus, cum Rege prædicto, vel aliter, ad proſecutionem negotii ſuprà dicti. Verùm Comes prædictus, aſſerens ſe concordiam & reconciliationem hujuſmodi deſiderabiliter affectare, nobis obtulit ſe fideliter & ſolerter laboraturum pro illis, ſi nos ad earum tractatum dare velimus operam efficacem, circa quem valdè utile, quinimmo neceſſarium reputabat, quod in litteris exbortatoriis, per nos dicto Roberto ſuper hoc dirigendis, ſub Titulo Regio ſcriberemus : tenens indubiè, quod ſic dictus Robertus concordiæ & reformationi prædictis promptè conſentiret, aliàs autem probabiliter verebatur, quod ſi dicto ſuppreſſo titulo, ſcriberemus, ipſe non admittat litteras nec tractatum, ſed quod impediretur prædictum penitùs negotium, ſicut extitit occaſione hujuſmodi, hactenus impeditum. Nos autem, qui pacem, & reconciliationem prædictas multipliciter, ſicut præmiſimus, profuturas intenſis deſideramus affectibus, attendentes, quod juri & honori tuo nihil decreſceret, nec juri prædicti Roberti accreſceret, ſicut aliàs tibi ſcripſiſſe meminimus. Titulus memoratus ſcriptionis, quodque litteræ noſtræ ſuper prædictis deſtinandæ, ſic ad ipſum Robertum poſſent liberè pervenire, quæ aliàs nequiverunt, ſicut Regia non ignorat prudentia, ratione omiſſionis prædicti tituli, præſentari ; propter quod tractatus dictæ concordiæ hactenus extitit diſpendioſè nimium impeditus, Providentiam Regiam exhortamur, quatinùs, præmiſſis in ſcrutinio debitæ conſiderationis adductis, velit Regia circumſpectio æquanimiter tolerare, quod nos ſcribamus eidem Roberto ſub titulo Regiæ dignitatis. Quod autem memoratus Comes quævis alia, tibi, vel Regno tuo præjudicialia, propoſuerit coram nobis, quamvis forſan Regiæ Providentiæ contrarium ſicut accepimus, ſit ſuggeſtum, fulcimento carere, non eſt dubium, veritatis. Nos enim illa non audivimus quomodolibet, negotiorum Regiorum Promotoribus non vocatis ; ſed nec ea etiam, dilectus filius nobilis Vir Henricus Dominus de Soliaco Buticularius Franciæ, honoris & commodi Regii Zelator fervidus, qui præſens extitit in omnibus ſuprà dictis aliqualiter admiſiſſet. Datum Avinion. Idus Januarii Pontificatus noſtri anno octavo.

Anno 1327.

XIX. Ex Archiv. Angliæ Rimer. Tom. 4. pag. 315.

Bulla contra Hæreticos qui dogmatizant, & prædicant ſupremacum eſſe in Cæſare & non in Papa : anno 1327.

JOANNES EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Venerabili fratri Epiſcopo Vigornienſi, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

CErtum proceſſum, per quem non nullos peſſimos errores & Hæreſes, quos damnati Hæretici, Marſilius de Padua, & Johannes de Janduno, dogmatizare ac prædicare publicè, tàm in Bavaria, quàm aliis locis pluribus & diverſis præſumpſerant, nec non & ipſos Hæreticos reprobavimus, & ſententialiter duximus condemnandos, pridem, de fratrum noſtrorum conſilio præſente multitudine copioſa fidelium habuimus ; cujus tenor ſequitur, in hunc modum. Johannes Epiſcopus Servus ſervorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Licet juxta doctrinam Apoſtoli, ob id eſſe Hæreſes neceſſe, ut fiant, qui probati ſunt, aptius manifeſti; quia tamen, juxta doctrinam ejuſdem Apoſtoli, Hæreticorum primo, ut cancer ſerpere, id eſt à parvo ad majus, paulatim rendere conſuevit, neceſſe eſt ut talibus eorumque perverſis dogmatibus ſic celeriter occurratur, quod tam pernicioſus morbus neglectus inter initia, vires ſumere nequeat, ſed potius ſuo præfocetur in ortu. Sanè dudum ad noſtram audientiam, relatione tam verbali, quàm litterali plurium ſublimium ac fidelium perſonarum, nec non fama publica notoriante, perducta, quod duo viri nequam, perditionis Filii, & maledictionis alumni quorum unus Marſilium de Padua, & alter Johannem de Janduno, ſe faciunt nominari, quendam librum compoſuerunt, multa falſa, erronea, & Hæretica continentem. Quodque ipſos errores & Hæreſes in Ducatu & terris Bavariæ, Ludovico de Bavaria excommunicato Dei, & Eccleſiæ, Fideique Catholicæ perſecutore manifeſto, & hoſte crudeli, ſuiſque horrendis exceſſibus & gravibus culpis exigentibus jure, ſi quod ei ex electione diſcordi, quæ de ipſo celebrata dicebatur ad Regnum Romanum, vel Imperium competebat, juſto privato judicio, eiſdem, Marſilio, & Johanni, favente ſuper his, ac etiam adhærente, dogmatizare publicè præſumebant. Quibus licet nonnulli Viri

Catholici, ſe pro defenſione fidei opponentes, oſtendiſſent apertè quod illa doctrina erat erronica & hæretica, velut contraria Evangelicæ & Apoſtolicæ veritati, & ut à tali doctrina deſiſterent ſoaſiſſent eiſdem, ipſique eorum nollent acquieſcere monitis, ſed in publicandis ſuis erroribus perdurarent. Tandem tam præfati quàm plures Prælati, nec non alii Viri Catholici, tam pernitioſas hæreſes inter catholicos dogmatizare publicè indecens, & periculoſum nimium reputantes, nobis certos Articulos excerptos de libro prædicto curaverint nonnulli mittere, ac per ſe ipſos aliqui præſentare, ſupplicantes attentiùs, ut ſuper præmiſſis curaremus ſanctæ Dei Eccleſiæ, de opportuno remedio providere, de quibus articulis ſubſcriptos duximus præſentibus annotandos. Et licet tam cum fratribus noſtris ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, quàm cum multis Archiepiſcopis & Epiſcopis, aliiſqua Eccleſiarum Prælatis, nec non, & cum plotibus ſacræ Theologiæ Magiſtris, ac utriuſque Juris Profeſſoribus, deliberationem ſuper ipſis Articulis præhabuerimus diligentem. Ex quorum deliberatione apertè convincitur, qood errores articulorum ipſorum ſunt adeo manifeſti, quod quicquid ad eorum manifeſtationem addicitur, fruſtra addici videatur, & quaſi ſol facibus adjuvari. Ut tamen minùs periti promtiùs illos percipere valeant & vitare, quædam ad ipſos declarandos errores, perfunctoriè ſatis, de Fratrum eorumdem conſilio, præſentibus duximus inſerenda. In primis itaque iſti Viri reprobi dogmatizare præſumunt, quod illud, quod de Chriſto legitur in Evangelio beati Matthæi, quod ipſe ſolvit tributum Cæſari, quando ſtaterem ſumtum ex ore piſcis, illis qui petebant Didragma, juſſit dari, hoc fecit non condeſcenſivè & liberalitate ſuæ pietatis, ſed neceſſitate coactus; quod utique Doctrinæ contradicit Evangelicæ noſtrique ſententiæ Salvatoris. Cum enim, ſicut in eodem Evangelio legitur, Chriſtus interrogaſſet Petrum, à quibus Reges terræ accipiunt tributum, vel cenſum; A filiis ſuis, an ab alienis, & Petus reſpondiſſet quod ab alienis; ex hoc concludens Chriſtus filios Regum eſſe liberos; dixit ergo liberi ſunt filii. Conſtat autem Chriſtum ſecundum carnem, fuiſſe David filium, juxta Teſtimonium Angeli, ſic dicentis, dabit ei Dominus ſedem David Patris ejus, & per conſequens quod ipſe à ſolutione tributi vel cenſus prorſus erat immunis. Hoc etiam ex hoc patet quod ſtatim ſubjunxit, ut non ſcandalizemus eos, vade & da ſtaterem pro me & pro te eis; ubi evidenter patet quod non, ut aſtrictus, ſed ut evitaret ſcandalum, ſtaterem tributi exactoribus juſſit ſolvi. Et prædicto autem dicto ſuo nituntur concludere præſati Viri reprobi, quod omnia temporalia Eccleſiæ ſubſunt Imperatori, & ea poteſt accipere, velut ſua; videntur enim ſupponere quod ex hoc, quod Chriſtus tributum ſolvit ex debito, res temporales ejus Imperatori ſubeſſent, & per conſequens, quod res Eccleſiæ temporales ſint Imperatori ſubjectæ, & eas poſſit recipere velut ſuas. Quæ quidem concluſio nullatenus ex præmiſſis ſequitur, nec ſequi poteſt, etiam apparet; Cùm enim liqueat ex prædictis Chriſtum fuiſſe à ſolutione tributi vel cenſus liberum & immunem, & ſtaterem non ſolviſſe ex debito, ſed ut aliorum ſcandalum evitaret, nullo modo poteſt concludi quod res Chriſti, quales ſunt Res Eccleſiæ ſubſint Imperatori. Præterea etiam, ſi Chriſtus ſtaterem ſolviſſet ex debito, impertinenter concluderetur ex eo quod res Chriſti, quales ſunt res Eccleſiæ, ſubeſſent Imperatori, cum Chriſtus non pro rebus, ſed pro perſona, ſtaterem ſolverit ante dictum, quod patet ex eo, quod illum juſſit ſolvi pro ſe & Petro modo prædicto, non pro rebus ſuis & bonis; unde non ſequitur quod ex eo, quod Perſona eſt tributaria, tributaria ſint & bona, immo qui pro perſona tributum tenetur ſolvere habere bona libera & æqua. Et quia hæc patent falſa eſſe per Jura Imperialia manifeſtè, ſuperſedimus ſuper hoc pleniùs allegare. Secundò, iſti filii Belial dogmatizare præſumunt, quòd beatus Petrus Apoſtolus non plus auctoritatis habuit, quàm alii Apoſtoli habuerunt nec aliorum Apoſtolorum fuit caput. Item quod Chriſtus nullum caput dimiſit Eccleſiæ, nec aliquem Vicarium ſuum fecit, quod eſt totum contrarium Evangelicæ & Apoſtolicæ veritati. Quod enim Chriſtus Vicarium ſuum beatum Petrum conſtituerit patet; conſtat enim quod Chriſtus Officium Paſtoris geſſit in terris, hinc eſt qood, in Jo. ſe vocat Paſtorem, dicens ego ſum Paſtor bonus; liquet etiam quod curam gregis ſui ante Aſcenſionem beato Petro generalem commiſit quando ſibi illud Johannis dixit, Simon Johannis paſce oves meas, paſce agnos meos; unde cum Paſtor gregis Dominici, ſcilicet Chriſtus, curam ejuſdem gregis beato Petro commiſit; quin eum, quoad curam gregis ſuum Vicarium fecerit; nullus debet in dubium revocare. Hoc ille Imperator Chriſtianiſſimus ſcilicet Conſtantinus, teſtatus eſt, dicens, beatus Petrus videtur in terris Vicarius Dei filii conſtitutus; Ex hoc etenim ſecuturum evidenter, quod Petrus caput univerſalis Eccleſiæ poteſt dici, juxta morem illum ſacræ Scripturæ, quo Rector alicujus multitudinis dicitur eſſe caput; unde legitur in Joele, congregabuntur filii Judæ & filii Iſrael, & ponent ſibi caput unum, id eſt Rectorem. Conſtat autem qood Beatum Petrum, eo ipſo, quod Chriſtus ſibi commiſit curam gregis Dominici, ipſum ejuſdem gregis videtur conſtituiſſe Rectorem, & per conſequens caput. Fatemur tamen cum Apoſtolo, qood Chriſtus Eccleſiæ eſt verum caput & Principale, ſub quo tamen Petrus caput dicitur, ſecundum modum prædictum, ſecundum quem modum, ſub Chriſto capite & Petro multa capita particularia poſſunt dici, ſicut Patriarcha fidelium Patriarchatus ſui, & Archiepiſcopus Archiepiſcopatus, & Epiſcopus Epiſcopatus ſui; ſic videmus, quod licet Chriſtus ſit Eccleſiæ principale, & primum fundamentum, juxta illud Apoſtoli, fundamentum autem nemo poteſt ponere præter illud, quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Jeſus: & alibi, loquens gentilibus converſis, dixit vos eſtis cives ſanctorum, & domeſtici Dei ſuperædificati ſuper fundamentum Apoſtolorum & Prophetarum, ipſo ſummo lapide angulari Chriſto Jeſu, id eſt, quod fundamentum eſt Chriſtus Jeſus; tamen etiam Apoſtoli dicuntur fundamentum, juxta illud Pſalmiſtæ, fundamenta ejus (i. e. Eccleſiæ) in montibus ſanctis. Et ſecundum hunc modum, Chriſtus videtur Petrum prædixiſſe futurum Eccleſiæ fundamentum, cum dixit

tu

tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Unde ſicut Chriſtus dicitur ſanctus ſanctorum, Rex Regum, Dominus dominantium; ſic, ſimilitudinariè, Paſtor Paſtorum, & caput capitum, & fundamentum fundamentorum Eccleſiæ poteſt dici. Sic igitur ex prædictis patet, quod Petrus ſecundum prædictum modum, caput eſt Eccleſiæ & vocatur. Et hoc videtur Chriſtus, in impoſitione nominis, deſignaſſe, dixit enim ſibi, ſicut legitur in Jo. tu vocaberis Cephas: Cephas autem græcè interpetratur caput latinè; unde Conſtantinus Imperator, de Romana Eccleſia loquens, dicit, quod Principatus Sacerdotum & Chriſtianæ Religionis Caput, ab Imperatore cœleſti conſtitutus eſt Romæ. Juſtinianus quoque, in quadam Epiſtola, Johanni Papæ miſſa, teſtatur hæc dicens, non patimur quicquam quod ad Eccleſiam pertineat, quamvis manifeſtum & indubitatum ſit, quod innovetur, ut non hoc S. V. quæ caput eſt Eccleſiarum omnium, innoteſcat, etiam alibi ſic dicit, ſummi Pontificatus apicem apud Romanam Eccleſiam eſſe ipſamque fore ſacerdotii fontem, nemo eſt qui dubitet, id eſt qui debet dubitare. Ludovicus autem Imperator beatum Petrum Apoſtolorum Principem vocat. Quod autem beatus Petrus plus, quàm alii Apoſtoli habuit auctoritatis, ex prædictis etiam concluditur evidenter. Certum eſt enim quod major eſt auctoritas Paſtoris, quàm gregis: Petrus autem totius gregis dominici generalis conſtitutus eſt paſtor; ut probatum eſt ſuperius, quod de nullo alio Apoſtolo poteſt dici. Præterea conſtat, quod major eſt non limitata auctoritas limitatà: omnes autem alii Apoſtoli receperunt limitatam poteſtatem, ſive ſupra verum corpus Chriſti conficiendum, ſumendum, & aliis miniſtrandum, quæ quidem Auctoritas, ſeu Poteſtas, fuit in cœna Domini, omnibus Apoſtolis attributa, & etiam illa, quam poſt reſurrectionem Dominus ſupra corpus myſticum dedit illis, dicens, quorum remiſeritis peccata remiſſa ſunt, & quorum retinueritis retenta ſunt; ſive in Aſcenſione, quando dixit eis, euntes ergo docete omnes gentes baptizantes in nomine Patris. Petro autem, ſine limitatione aliqua commiſit curam Dominici gregis, cum ſibi dixit, paſce oves meas, paſce agnos meos, item ſibi ſoli, ita quod nulli aliter ſingulariter dixit, tibi dabo claves Regni cœlorum, & quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in Cœlis, & quodcumque ſolveris ſuper terram erit ſolutum in Cœlis. Hæc autem in ſancto Lucæ Evangelio, Jeſus videtur ſatis congrue deſignaſſe, ubi loquens Petro & aliis, dixit; Duc in altum, & relaxate retia in capturam; ſoli enim Petro dixit, & non ulli alii, duc in altum, ſignificans quod ad ipſum ſolum pertineret in altum i. e. in profundum diſputationum fidei dubia diffinire; ſibi autem & aliis, quod ſequitur, dixit, laxate retia in capturam, quia omnes Apoſtolos conſtituit hujuſmodi piſcatores, juxta illud, quod in ſancto Evangelio Marci dixiſſe legitur Chriſtus, venite poſt me, & faciam vos hominum piſcatores. Hoc quoque, ſcilicet, quod Petrus plus cæteris Apoſtolis receperit auctoritatis, apparet ex multis, quæ Jeſus ſibi, & de ipſo, illis dixit, nec non & ex multis, quæ ipſum, poſt Aſcenſionem Domini, dixiſſe, & feciſſe, ſcriptura ſacra teſtatur. Ex prædictis itaque patet quod Petrus à Chriſto fuit Vicarius conſtitutus, quando ſibi totius gregis Dominici curam commiſit, & per conſequens Rector & caput ipſius gregis inſtitutus eſt, & vocatus, ex quibus ſequitur, quod ſibi à Chriſto amplior, quàm aliis Apoſtolis, attributa fuit auctoritas, & poteſtas; hinc eſt, quod Clemens, ejuſdem Petri ſucceſſor & diſcipulus, dixit, non inter ipſos Apoſtolos par fuit inſtitutio, ſed omnibus præfuit unus, ſcilicet Petrus. Tertiò, iſti filii Belial, aſſerere non verentur; quod ad Imperatorem ſpectat Papam inſtituere, & deſtituere, ac punire, quæ utique omni Juri obviant & repugnant. De primo quidem poſt Chriſtum, novi Teſtamenti ſummo Pontifice ſcilicet, Petro patet, quod non ab Imperatore temporali, ſeù terreno, conſtitutus Papa fuerit, ſed à Chriſto, dicente ſibi ſoli illud Johannis, paſce oves meas, paſce agnos meos, per quæ verba ipſum ſuum Vicarium generalem conſtituit, ut patet ex prædictis. Adhuc de illis ſummis Pontificibus qui fuerunt ante Conſtantinum magnum Imperatorem, quod ipſorum inſtitutio ad Imperatores non pertinuerit, ſatis liquet volenti acquieſcere veritati; cum enim ferè omnes Imperatores illius temporis fuerint idololatræ ac fidei Catholicæ, & Orthodoxorum Pontificum, perſecutores atrociſſimi, adeo quod omnes fere à beato Petro incluſivè uſque ad bonum Sylveſtrum, effecerunt martyres, quod ad eos papæ inſtitutio potuerit pertinere nullo modo utique credi debet, nec de ipſo Conſtantino, uſque ad ſuam converſionem ad fidem Catholicam, quod ad eum Papæ inſtitutio pertinuerit dici poteſt, nec per converſionem ad fidem hoc aſſequi potuit, cum per eam Papæ Filius & Diſcipulus effectus fuerit & ſubjectus. Præterea cum Imperator ipſe poſt ſuſceptum Baptiſmum, inconveniens reputaverit, & injuſtum, quod ubi principatus ſacerdotum, & Chriſtianæ Religionis caput, ab Imperatore cœleſti inſtitutum fuerat, videlicet, Romæ, illic Imperator terrenus poteſtatem haberet; Ideoque ſedem Imperialem Sylveſtro Papæ ceſſerit, & ad partes Orientales Imperii & Regni tranſtulerit poteſtatem, multo fortius injuſtum & inconveniens eſt cenſendum quod ad ipſum Imperatorem Papæ potuerit inſtitutio pertinere; & idem patet dicendum eſſe de græcis Imperatoribus qui ſibi in Imperio ſucceſſerunt. Quod autem ad Imperatores Latinos non pertinuerit, nec pertineat inſtitutio, ſupradicta patet. Imperium enim per Papam à Græcis tranſlatum eſt in Latinos; nec plus juris in ipſos, quàm apud Græcos exiſteret, Papam, ipſum transferentem, legimus tranſtuliſſe: Græcis autem Imperatoribus, ut ex prædictis patet, talis non pertinebat inſtitutio; quare nec pertinere poterit ad Latinos. Et ſi dicatur quod Papæ inſtitutio ad Latinos Imperatores pertinet ex conceſſione, poſtea ipſis facta per ſummum Pontificem vel ſummos Pontifices, eſt dicendum, quod nulla conceſſio facta per Papam aliquem Imperatori, ſeu Imperatoribus, debet intelligi quod ipſi Imperatores Papam poſſent inſtituere ſeù

Anno 1327.

Anno 1327.

eligere, ſed qood poſſent electioni ſummi Pontificis intereſſe: & quod ſic conceſſionea illæ intelligi debeant, ſatis ex eo quod in quodam Capitulo legitur, ubi ſic dicitur, patet verum, quia imperatores, quandoque, modum ſuum ignorantes noo io nomero conſequentium, ſed potius diſtribuentium, immo exterminantium eſſe voluerunt. Item, Querimonia Nunciorum Ludovici Imperatoris, quibus in Urbe præſentibus, electio de Papa Adriano ſecundo, ipſis non vocatis, extitit celebrata, hoc ſimiliter probat: conquerebantur enim, dicentes, quòd; cum præſentes eſſent, non fuerant invitati, nec optatæ meruerunt electioni futuri præſulis intereſſe. Adhuc, quia nonnulli Imperatores illo Privilegio abuſi fuerant, & freqoenter, in Hæreticorum prolapſi perfidiam, Catholicæ matris Eccleſiæ unitatem fuerunt impugnare conari, ſtatuta Sanctorum Patrum contra eos, Sanctæ ut ſe electiooi Papæ non ingererent, prodierunt, ac ut anathematis innodarent vinculo, quiſquis eorum ſuffragio Eccleſiam obtineret: oonnulli quoque Imperatores, ducti Religioſæ mentis affectu, ex abundanti, ſupra dicto renunciaverunt Privilegio, ut paret ex tenore Canonum ſuper hoc conditorum, per quos, & non alios probatur conceſſio ante dicta. Præterea, legant homines iſti peſtiferi Hiſtorias approbatas, quis unquam Papa Catholicus ab Imperatore inſtitutus fuerit; profecto credimus quod nullum poterunt reperire; nec dubium, ſi ad eos talis pertinuiſſet Inſtitutio, quin poteſtate fuiſſent uſi hujuſmodi & quam in Hiſtoriis de inſtitutione tali mentio haberetur. Dicere autem quòd Papæ inſtitutio, ſeu punitio, ad Imperatorem pertineat, eſt erroneum & inſanum, quomodo enim ad Imperatorem pertinebat Papæ deſtitutio; cum ejus Inſtitutio ad eum non pertineat, ut ex prædictis patet; indè enim etiam, ſecundum jura Imperialia, privatio debet procedere, unde datio noſcitur proceſſiſſe. Præterea, quomodo Imperator Principem Clericorum deſtituere poterit, vel punire; cum etiam ſecundùm Imperiales Leges, id in ſimplici Clerico nequeat exercere. Audiant iſti homines perfidi quid circa hoc nonnulli Principes Catholici ſenſerint, & quid duxerint ſanciendom; Theodoſius quidem & Arcadius, Imperatores Catholici, expreſſè ſanxerunt qood nullus Epiſcoporum, ſive eorum, qui Eccleſiæ neceſſitatibus ſerviunt, ad Ordinariorum, ſive Extraordinariorum, judiciom pertrahantur; habent enim illi Judices ſuos; nec quicquam eis cum legibus eſt commune. Item, Imperator Conſtantinus, cum querelam Clericorum quorundam coram ſe deferendam, conſpiceret, dixit vos à nemine Laicorum jodicari poteſtis, qui Dei ſolius eſtis judicio reſervati; & ſi dicatur ſi ſolius Dei Judicio reſervantur, ergo nec à Judicibus Eccleſiaſticis poterunt judicari, dicendom quod immo ipſi quidem Pontifices Vicarii licet differenter, ſint Chriſti: quia Papa oniverſalis, velut vocati in poteſtatis plenitudinem; illi verò particulares, velut illi qui in partem ſollicitudinis ſunt vocati; undè à Deo videntur judicari, quia ab eo judicantur, potius quàm ab ipſis, cum ille hujus auctoritate ſic facere videatur; & propter hoc Imperator prædictus ſignanter dixit, à nemine laicorum. Item Theodoſius Imperator, cum Romæ Concilium convocaſſet, ut Sanctum Conciliom judicaret de his, quæ Papæ Symmacho ab adverſariis dicebantur impingi, certi Epiſcopi, qui convenerant Imperatori dixerunt qood ad illum qui impetebatur, ſcilicet Papam, pertinebat Concilium convocare, quia ejus ſedi primum Petri Apoſtoli meritom, deinde ſecuta joſſione Domini Conciliorum venerandorum auctoritas ſingularem in Eccleſiis tradidit poteſtatem; nec ante minoris ſubjacuiſſe judicio Antiſtitem dictæ ſedis: quo audito Imperator prædictus Deo inſpirante, reſpondit, Synodalis eſſe arbitrii in tanto negotio ſequenda præſcribere, ac ad ſe nihil, præter reverentiam de Eccleſiaſticis negotiis aſſeruit pertinere; Epiſcopis etenim Principes Chriſtianos ſolitum eſt capita ſubdere, non de eorum capitibus jodicare. Hinc eſt, quod Innocentius Papa Arcadium Imperatorem excommunicavit, quia coonſenſit ut à ſua ſede Sanctus Johannes Chryſoſtomus pelleretur; plures qooque ſummos Pontifices legimus Imperatores pro ſuis exceſſibus, Imperiali dignitate privaſſe. Beatus quoque Ambroſius, licet Eccleſiæ oniverſalis non eſſet Pontifex, Theodoſium Magnum Imperatorem excommunicans, eidem ingreſſum Eccleſiæ interdixit: Ad hujuſmodi autem erroris ſui fulcimentum, ſcilicet, quod ad Imperatorem pertinet Papam deſtituere, & punire illud, quod in Sanctis Evangeliis legitur, de Pilato, ſcilicet, qood Chriſtum crucifixerit, præſumunt inducere, aſſerentes ipſum Pilatum tanquam Chriſti Ordinarium crucifixiſſe ipſum, tanquam ſibi ſubjectum. Quod habet duplicem intellectum; aut enim intelligunt Pilatum Chriſtum crucifixiſſe de jure, aut de facto. Si de jure hoc obviat veritati; de jure enim de crimine quis puniri non poteſt, niſi qui deliquerit verè, vel interpretativè vel qui convictus fuerit deliquiſſe; Chriſtus autem ſecundum veritatem non deliquit, quia innocens fuit manibus, & mundo corde, qui peccatum non fecit, nec inventus eſt dolus in ore ejus; & hoc ipſe Pilatus fuit expreſſè teſtatus: cum enim ipſum Judæis tradidit crucifigendum, dixit, mundus ſum à ſanguine juſti hujuſmodi. Item non fuit deliquiſſe convictus, quod idem pluries teſtatus: cum enim Judæi inſtarent quod crucifigeret eum, in uno loco dixit, quid enim mali fecit, quaſi dicat, nihil invenio eum feciſſe mali; & alibi, pluries eiſdem Judæis inſtantibus quod crucifigeret illum, dixit, Ego nullam in eo invenio cauſam mortis; quare ipſum de jure non potuit punire. Si autem intelligunt quod de facto, & injuſtè punivit eum innocentem, ſicut & veritas ſe habet, tunc ex hoc non poſſunt concludere aliud, niſi quod Imperator Papam de facto poteſt interficere & injuſtè, quod utique non ſolum de Imperatore concedimus, ſed etiam de privato, ſicut & plures Imperatores à privatis perſonis, & Summos Pontifices à non ſuis Judicibus, ſicut omnes martyres legimus interemptos. Quartò, dicunt iſti vaniloqui, immo falſiloqui, qood omnes ſacerdotes, ſive ſit Papa, ſive Archiepiſcopus, ſive ſacerdos ſimplex, ſunt, ex inſtitutione Chriſti, auctoritatis & juriſdictionis æqualis: quod autem unus plus alio habeat, hoc eſt ſecundum quod Imperator concedit uni vel aliis plus & minus: & ſicut conceſſit alicui, ſic poteſt illud etiam revocare, quæ utique doctrinæ ſacræ ob-

viant,

Anno 1327.

viant, & Hæreticam ſapiunt pravitatem. Quod enim Sacerdotum, ſimplicium, & non ſimplicium, ex ipſa inſtitutione Chriſti, non exiſtat æqualis poteſtas, patet tàm in his qui fuerunt in Teſtamento veteri, quàm in his qui fuerunt in novo. In veteri ſiquidem Teſtamento per Moyſen ex præcepto Domini, Aaron in ſummum Pontificem, filii verò ejus uncti fuerunt in ſimplices ſacerdotes; quorum poteſtas, ut patet, inæqualis exſtiti, quia ex ſimplicibus ſacerdotibus, velut ad ſuperioris auctoritatis & poteſtatis honorem, ad Pontificium ſunt aſſumpti: tumque licebant quædam Pontifici, utpote in ſancta Sanctorum ingredi, quæ non licebant ſimplici ſacerdoti. In novo verò Teſtamento Pontificum & ſimplicium ſacerdotum ab ipſo Chriſto, ex eo aſſumpſiſſe videtur exordium, quod duodecim Apoſtolos quorum typum gerunt Pontifices ac LXXII. Diſcipulos inſtituit, quorum typum gerunt ſimplices ſacerdotes. Conſtat autem ex multis, quæ de ipſis in ſanctis leguntur Evangeliis, quod Apoſtolorum & diſcipulorum auctoritas diſpar fuit. Adhuc, quod poteſtas aliorum quorumcumque ſacerdotum poteſtati Papæ par non ſit, nec æqualis patet evidenter ex prædictis. Quod aliorum Epiſcoporum ſcilicet, Patriarcharum, Archiepiſcoporum & Epiſcoporum, par poteſtas non ſit nec fuerit, patet; inferior ſiquidem poteſtas ſuperiori non eſt par poteſtati. Conſtat autem Patriarchas eſſe ſuperiores reſpectu Archiepiſcoporum, & Archiepiſcopos reſpectu Epiſcoporum, & Epiſcopos reſpectu ſimplicium ſacerdotum. Et ſi dicant iſti homines reprobi quod iſtorum Epiſcoporum diſtinctio ab Imperatore proceſſit, non à Chriſto, dicimus quod immò proceſſit ab ipſo. Ille enim, cujus auctoritate fit aliquid, illud feciſſe videtur: Beatus autem Petrus, Chriſti Vicarius, & gregis Dominici caput, attendens quod, aucto grege ſine ipſius augmentatione cuſtodiæ, gregi non poterat ſalubriter provideri, auctum gregem, poſt aſcenſionem Domini, conſiderans, & aucturum amplius providens in futurum, gradus prædictarum poteſtatum inſtituit & diſtinxit. Quare, cum auctoritate Chriſti prædicta diſtinctio facta fuerit, Chriſto debet aſcribi. Hanc autem poteſtatem daturam Eccleſiæ poteſtas diu ante prædixerat dicens, pro patribus nati ſunt tibi Filii, conſtitues eos Principes ſuper omnes Terras; ubi Patres Eccleſiæ vocat Apoſtolos, & filios Eccleſiæ fideles per Apoſtolos ipſos converſos; ubi ſatis apertè Eccleſiæ J. C. ejus paſtori, attributa poteſtas, intelligitur, inſtituendi diverſos gradus Principum, cum expedire perciperet Eccleſiæ Sanctæ Dei. Audiant inſuper iſti perverſi homines quid Juſtinianus Imperator Catholicus ſuper hoc dixit; Cùm enim circa gradus prædictos Epiſcoporum, eorumque ſuperioritatem, & ſubjectionem conſtituiſſet aliqua, ſubjunxit, dicens, Nos hæc ſecundum ſacrarum regularum explanationem Apoſtolicamque Traditionem conſtituimus: ex quibus colligitur evidenter, non ab Imperatore diſtinctionem & auctoritatem Pontificum, originaliter & principaliter, ſed ab auctoritate Apoſtolica proceſſiſſe; Imperatoremque, ut illa ſervarentur melius, juxta ſtatuta Apoſtolica, eadem ſtatuiſſe. Conſiderent etiam quæ, & quanta ex his, ſi vera eſſent, inconvenientia ſequerentur; ſequeretur utique, quod uſque ad tempus Conſtantini nulla poteſtas eſſe potuerit in Eccleſia Sancta Dei, cum illo tempore Imperatores fere omnes Gentiles fuerunt, Perſecutores Eccleſiæ, ac Prælatorum ejuſdem; de quibus dici non poteſt, quod Prælatis Eccleſiæ poteſtatem conceſſerint aliquam, ut ex prædictis patet. Ex prædictis inſuper ſequeretur, quod Univerſalis Eccleſia, quæ Spiritu Sancto regitur, erret, & erraverit, ipſos honorando pro Sanctis: quod eſt utique contra illud, quod Chriſtus diſcipulis, in aſcenſione ſua ut in Sancto Evangelio Matthæi legitur, promiſit, dicens, Ego vobiſcum ſum uſque ad conſummationem ſæculi; Secundum enim iſtos Diaboli filios, pro illo tempore, vera Chriſti promiſſio non fuiſſet nec aliquis illorum Pontificum, qui à paganis fuerunt eo tempore interfecti, ſancti fuerunt nec pro ſanctis honorari deberent: hoc quoque eſt expreſſa contra illum articulum, unam ſanctam Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam, quia ſecundum eos, nec ſancta fuit, pro illo tempore, nec potuit dici ſancta. Utrum autem in omnibus Apoſtolicis, ac in ſimplicibus, & non ſimplicibus ſacerdotibus fuerit ordinis poteſtas æqualis, dicimus quod, quantum ad Ordinis dignitatem, pares ſunt, & fuerunt: æque enim ſacerdos quilibet ſacerdotalem characterem recepit, rite & ſecundum formam Eccleſiæ, ordinatus. Poteſtas autem ipſius Ordinis par quoad Sacramentum altaris, omnino non exiſtit, nec extitit, ſimplicis, & non ſimplicis ſacerdotis, quod patet, quia poteſtas ligabilis & ſuſpenſibilis illi, quæ ligari vel ſuſpendi nequit, nequaquam par poteſt dici. Conſtat autem quod Papa ligare potuit aliorum ſacerdotum & ſuſpendere poteſtatem, ſic quod licitè ut dicta poteſtate non poterunt, licet effectus ſubſequatur, ſi uſi fuerunt, & ipſi ſunt ex hoc merito puniendi; nullus autem aliorum ſacerdotum poteſtatem Papæ ligare vel ſuſpendere poteſt, quod etiam de aliis ſuperioribus & inferioribus patet; ex quo ſequitur evidenter, quod poteſtas eſſet Ordinis, ſuperiorum & inferiorum ſacerdotum, omnino par judicari non poteſt. Concedimus tamen quod, ſi ſine probatione aliqua, minores uſi fuerint hujuſmodi Ordinis poteſtate, puta hoſtiam conſecrando, par ſequitur effectus; æquè enim, prolatis verbis illis, Hoc eſt corpus meum, à ſimplici Sacerdote fit Tranſubſtantiatio panis in Corpus Chriſti, ſicut ſi ea ſuperior protuliſſet; quod ex eo contingere noſcitur, quia unus & idem eſt ſacerdos interior, videlicet Chriſtus, qui prolatis verbis prædictis à ſacerdote quolibet, animo conſecrandi, Tranſubſtantiationem hujuſmodi facit; & ideo non eſt mirum ſi pars effectus ſequi debeat verbis prædictis à quocumque ſacerdote prolatis, cum unus & idem actor hujuſmodi eſſe noſcatur effectus. Adhuc iſti blaſfemi dicunt, quod tota Eccleſia, ſimul juncta, nullum hominem punire poſſit punitione coactiva niſi concedat hoc Imperator: quod utique Doctrinæ Evangelicæ noſcitur obviare. Conſtat enim quod à Chriſto, Petro, &

in perſona Petri, Eccleſiæ poteſtas coactiva conceſſa, vel ſaltem promiſſa extitit, quæ quidem promiſſio fuit poſteà adimpleta cum ſibi Chriſtus dixit, Quodcumque ligaveris ſuper terram; ligantur enim noo ſolum voluntarii, ſed inviti. Adbuc conſtat, ſicut ibi legitur in Matthæo, quod ſi aliquis damnum alii indebitè dederit, illudque ad mandatum Eccleſiæ noluerit emendare, quod Eccleſia per poteſtatem, à Chriſto ſibi conceſſam, ipſum ad hoc per Excommunicationis ſententiam compellere poteſt; quæ quidem poteſtas eſt utique coactiva. Circa quod eſt advertendum, quod cum Excommunicatio major nedum excommunicatum à perceptione Sacramentorum removeat, ſed etiam à communione fideliom ipſum Excommunicatum excludit, quud corporalia etiam à Chriſto coactio Eccleſiæ eſt permiſſa, cum etiam, ſecundum Imperiales leges, gravius reputetur inter homines converſari ipſorumque privari ſuffragio, quàm ab hominibus ſeparari; ex quo ſequitur poteſtatem coactivam, non ab Imperatore terreno, ſed ab ipſo Chriſto, fuiſſe originaliter Eccleſiam conſecutam. Præterea beatus Petrus poſt Aſcenſionem Domini, in perſonam Ananiæ, & Safiræ, uxoris ſuæ, ſine Imperiali conceſſione, in quos, qoia de pretio agri Deo oblati, fraudaverunt, mortis ſententiam promulgavit; quæ quidem ſententia non proceſſit de ipſorum conjugum voluntate. Item, Beatus Paulus, Elimam, Magum, Sergium Paulum à Fide quærentem avertere, ad tempus luce corporali privavit; illum quoque fornicatorem Corinthium in carnis interitum tradidit Sathanæ, ut ejus ſpiritus ſalvus eſſet. Item, Corinthiis ſcribens, dixit idem Apoſtolus, Quid vultis, in virga ad voa veniam? an in caritate & in ſpiritu manſuetudinis? in quo ſatis expreſſe coactivam poteſtatem ſuppoſuit ſe habere. Item ſcribens eiſdem, alibi dixit arma militiæ noſtræ non ſunt carnalia ſed potentia Deo, i. e. à Deo conceſſa ad deſtructionem munitionum, Conſilia, deſtruentes & omnem altitudinem excellentem ſe adverſus ſententiam Dei, & ſequitur, in promptu habentes ulciſci omnem inobedientiam. Ex quibus patet Paulum non ab Imperatore, ſed à Deo habuiſſe poteſtatem etiam coactivam, cujus contrarium blaſfemi præſumunt dicere ſupra dicti. Rurſus advertant iſti nequam homines, quo modo audent dicere ſupra dicti, quod ab Imperatore terreno Eccleſiarum Prælati coactivam, vel aliam receperint, originaliter, poteſtatem; cum, ut ſuprà dictum eſt, Imperatores uſque ad Conſtantinum Magnum, fere omnes, pagani fuerant, & Idololatræ, & perſecutores, immo exterminatores, quantum fuit in eis, Eccleſiæ Sanctæ Dei. Quomodo ergo illi talibus coactivam, vel aliam poteſtatem concederent, otique nullus ſapiens hoc credere debet. Et quia, ſic tantorum auctores & Doctores errorum plures in ipſorum errorem pertraherent devium, ipſique, propter impunitatis audaciam, nequa-quam fierent oequitiores, licet Nos, cum eorum exceſſus adeo forent notorii, quod nulla poterant tergiverſatione celari, tunc poſſemus procedere ad ſententiam contra eos, de benignitate tamen Apoſtolica, quæ converſionem deſiderat perverſorum, Nos ipſos, Marſilium, & Johannem, & quemlibet ipſorum, de Fratrum eorumdem conſilio V. Id. Aprilis proximò præteriti, die videlicet Dominicæ cœnæ, per Edictum citavimos publicum, præſente fidelium multitudine copioſa, ut infra quatuor menſium, tunc proximo ſubſequentium ſpatium, quos eis, & eorum culibet de eorum Fratrum conſilio, pro peremptorio termino præfiximus & aſſignavimus, Apoſtolico conſpectui ſe perſonaliter præſentarent, ſuper prædictis exceſſibus, & delictis, ut præfertur, notoriis, juſtam, dante Domino, ſententiam audituri, ac reſponſuri, & facturi quod Juſtitia ſuaderet eiſdem. Apertiùs prædicentes, quod ſive infra prædictum terminum, coram nobis, ſive non, comparerent, nos ad prædicta, abſque monitione & citatione, procederemus aliàs prout videremus expediens, eorum abſcotiâ non obſtante. Volentes tunc nihilominus, & etiam dicentea, citationem prædictam, etiamſi termini prædicti præfixio in tempore forſitan caderet feriato, perindè valere, ſuumque effectum ſortiri debere, ac ſi tempus feriatum non exiſteret, quâcumque Conſtitutione, ſuper hoc in contrarium edita, non obſtante. Et ut ad ipſorum & aliorum, quos tangebant notitiam communem deducerentur, prædictas cartas ſive membranas, Proceſſum continentes eundem in Majoris Eccleſiæ Avinionen. appendi vel affigi oſtiis fecimus, quæ proceſſum ipſum ſuo quaſi ſonoro præconio & patulo indicio publicarent, ut ipſi & alii, quos proceſſus ipſe tangebat, nullam poſſent excuſationem prætendere, quod ad eos non perveniſſet vel quod ignoraſſent eundem, cum non eſſet veriſimile quoad ipſos remanere incognitum vel occultum, quod publicabatur omnibus tàm patenter. Voluimus etiam auctoritate Apoſtolica decernentes, quod idem Proceſſus per dictos citatos apprehenderetur & arctaret, quia ad eos, moram trahentes cum dicto Ludovico, tutus non patebat acceſſus, ac ſi eis inſinuatus perſonaliter & publicatus ſolemniter extitiſſet. Conſtitutione quacumque per Romanos Pontifices, prædeceſſores noſtros in contrarium edita, non obſtante. Cum autem præfati, Marſilius & Johannes, citati, ut prædicitur in proximo præfixo ſibi termino comparere non curaverint, nec aliquis pro eiſdem, nos ipſos, & eorum quemlibet, de Fratrum prædictorum conſilio reputàvimus & decrevimus meritò contumaces. Et licet tunc, eorum contumacia exigente potuiſſem, cum eorum eſſent exceſſus, ut præfertur, adeò notorii, quod non poterant aliqua tergiverſatione celari ad ſententiam & alia rationabiliter contra ipſos procedere, & quemlibet eorum; de benignitate tamen Apoſtolica, quæ converſionem peccatorum deſiderat, ipſos decrevimus uſque ad noſtrum

beneplacitum expectandos; quo circa contra ipſos procedere, uſque ad diem præſentem, de eorumdem Fratrum Conſilio, duximus differendum. Sanè conſiderantes attentè, quod præmiſſi, Marſilius & Johannes, ad redeundum ad ſinum Eccleſiæ ſe non præpararunt, ſed potiùs ut in ſui erroris devium alios pertrahant elaborant. Nec non ad memoriam reducentes, quod dudum, cum hoſtis humani generis, ad impugnandum ſinceritatem fidei, hæreticorum fallaciam ſubinduceret fraudulentam, ſancti Patres, prædeceſſores noſtri, contra ipſos viriliter inſurgentes, eorum prava Dogmata cum ſuis Auctoribus, condemnarunt, ſicut patet de Arrio & Manichæo, Neſtorio & Diaſchoro ejuſque complicibus, & pluribus aliis, quos, cum ſuis hæreſibus, juſtiſſima ſententia condemnarunt; ac volentes eorumdem Patrum veſtigiis inhærere: Et inſuper attendentes probabiliter formidari, quod in præmiſſis mora periculum, & damnum diſſimulatiò, forent procul dubio allatura non intendentes eos ulteriùs expectare, ſed reputantes, ac decernentes potius contumaces, ad laudem & gloriam ſanctæ & Individuæ Trinitatis, conſolationemque Fidelium & Fidei Catholicæ firmamentum, de Fratrum noſtrorum conſilio Dei nomine invocato, Articulos prædictos, videlicet. Quod illud, quod de Chriſto legitur in Evangelio beati Matthæi, quod ipſe ſolvit tributum Cæſari, quando ſtaterem, ſumptum ex ore piſcis, illis, qui percipiebant didragma, juſſit dari, hoc fecit non condeſcenſive & liberalitate ſuæ pietatis, ſed neceſſitate coactus. Item, quod beatus Petrus Apoſtolus non fuit plus caput Eccleſiæ, quàm quilibet aliorum Apoſtolorum, nec habuit plus auctoritatis, quàm habuerunt alii Apoſtoli, & quod Chriſtus nullum Caput dimiſit Eccleſiæ, nec aliquem fecit Vicarium ſuum. Rurſus, quod omnes ſacerdotes, ſivè ſit Papa, ſivè Archiepiſcopus, ſive Sacerdos ſimplex quicumque, ſunt æqualis auctoritatis, & Juriſdictionis, ex Inſtitutione Chriſti, ſed quod unus habeat plus alio, hoc eſt, ſecundum, quod Imperator conceſſit plus, vel minus, & ſicut conceſſit revocare poteſt. Ultimo quod Papa, vel tota Eccleſia ſimul ſumpta, nullum hominem quantumcumque ſceleratum poteſt punire punitione coactiva, niſi Imperator daret eis auctoritatem; Velut Sacræ Scripturæ contrarios, & fidei Catholicæ inimicos Hæreticos ſeù Hæreticales & erroneos. Nec non & prædictos, Marſilium & Johannem hæreticos, immo hæreſiarchas, fore manifeſtos & notorios ſententialiter declaramus. Articuloſque ac librum prædictus nec non, & quamcumque aliam ſcripturam, continentem eoſdem, prædictos quoque Marſilium & Johannem, ut Hæreticos manifeſtos & notorios, immo ut Hæreſiarchas potius reprobamus, & ſententialiter condemnamus. Si quis autem Doctrinam prædictam defendere vel approbare præſumpſerit cujuſcumque ſit dignitatis, Ordinis, conditionis, aut ſtatus, tanquam Hæreticus, ab omnibus confutetur. Præterea univerſis & ſingulis Chriſti fidelibus diſtrictiùs inhibemus, ne prædictos Marſilium & Johannem, Hæreticos, & de Hæreſi, ut præmittitur ſententialiter condemnatos, aut eorum alterum, receptare, defendere, ſovere, aut eis quomodolibet adhærere, ſeu præſtare, per ſe, vel per alium, ſeu alios, publicè, vel occultè, directè, vel indirectè, auxilium, conſilium, vel favorem præſumant; ſed eos evitet, potiùs, ut Hæreticos manifeſtos, ipſoſque, quos fidelibus capiendos exponimus Zelo perſequantur Fidei & capiant ubicunque ipſos repente poterunt, ac Eccleſiæ captos aſſignent, & reſtituant animadverſione debita puniendos. Nos adverſus quoſcumque dictorum Hæreticorum Receptatores, Defenſores, Fautores, Credentes, Adhærentes, aut eis præſtantes quomodolibet auxilium, conſilium, vel favorem, proceſſuros, prout rationis fuerit, & expedire videbimus, apertius prædicentes. Ut autem ſententia & proceſſus hujuſmodi ad eorumdem Marſilii & Johannis, & aliorum omnium quorum intereſt, communem notitiam deducantur, cartas ſeu membranas, ſententiam & proceſſum continentes eoſdem, in Majoris Eccleſiæ Avinionen. appendi & affigi Hoſtiis, ſeu ſuper liminibus, faciemus, quæ ipſos proceſſum & ſententiam, ſuo quaſi ſonoro præconio, & patulo indicio publicabunt: ita quod ipſi & alii, quos contingere dignoſcuntur, nullam poſſent excuſationem prætendere, quod ad eos non pervenerint, vel quod ignorarint eoſdem, cum non ſit veriſimile quoad ipſos remanere incognitum vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur. Datum Avinion. X. Calendas Novembris Pontificatus noſtri Anno XII. Volentes itaque proceſſum ipſum in eis partibus, ut notitiæ fidelium innoteſcat clarius, ſolemniter publicari, Fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinùs per te vel alium, ſeu alios Religioſos & Seculares, exemptos & non exemptos, de quibus tibi videbitur, dictum proceſſum, & contenta in eo, in tuis Civitate, & Dioceſe, ſolemniter publicans, etiam ut intelligantur meliùs ab omnibus; in vulgare ſingulis diebus, Dominicis, & Feſtivis in Eccleſiis tuarum Civitatis & Dioceſis, & alibi, ubi videritis expedire, prædictos, Marſilium & Johannem Excommunicatos & Hæreticos præſentibus fidelibus populis, dum convenerint ad Divina, facias publicè nunciari: Populoſque ipſos, ut eoſdem vitent Hæreticos, nec eiſdem quomodolibet adhæreant, aut præſtent auxilium, conſilium, vel favorem, ſolerter & fideliter etiam in Sermonibus publicis inducendo. Super publicatione autem prædicta fieri volumus publica Inſtrumenta, principium, & finem præſentium continentia, nobis poſtmodum tranſmittenda.

Datum Avenioni VII. Calendas Novembris Pontificatus noſtri anno XII.

Digitized by Google

ANNO 1320.

XX. Ex Op. Diplom. Miræi Tom. 1. pag. 215.

Declarat Beghinas Belgicas eſſe immunes ab erroribus Beghinarum Alemanniæ quas Clemens V. damnaverat: anno 1320.

JOANNES EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, venerabili Fratri Epiſcopo Cameracenſi, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Cum de his mulieribus, quæ Beghinæ vulgariter, & communius nuncupantur felicis recordationis Clementi Papæ V. Prædeceſſori noſtro, præcipuè de Alemanniæ partibus multa fuiſſent inſinuata ſiniſtra, præſertim quòd earum aliquæ de ſumma Trinitate, ac divina eſſentia diſputare, ac etiam prædicare circa articulos quoque fidei, & Eccleſiaſtica ſacramenta, opiniones fidei eidem contrarias introducere, multorumque ſimplicium animos in diverſos ſuper his errores inducere, & alia multa pericula animarum parientia facere, ſub fucato ſanctitatis velamine præſumebant.

Ex quibus, nec non & aliis de dictis mulieribus frequenter auditis, habens eas dictus Prædeceſſor non indignâ ratione ſuſpectas, ſtatum earum prohibendum duxit perpetuò, & à Dei Eccleſia penitus abolendum; in illas, quæ ſtatum hujuſmodi jam aſſumptum ſectarentur ulteriùs, aut quæ de novo illum aſſumerent, excommunicationis ſententiam promulgando.

Cum autem ad Apoſtolatus noſtri auditum relatio fide digna deduxerit, eſſe plurimas in tuis Civitate, & Diœceſi hujuſmodi mulieres Beghinas ſimpliciter nuncupatas, quæ per virtutum odoramenta currentes, honeſtè vivunt, devotè frequentant Eccleſias, Prælatis ſuis reverenter obediunt, & ſe in præmiſſis diſputationibus, & erroribus non involvunt nec ſuas, nec aliorum animas per opiniones erroneas, ab evangelica veritate degeneres, damnabili præſumptione decipiunt.

Sed in Sancta, & ſolida ſimplicitate viventes, aliquæ proprias, aliquæ parentum, aliquæ conductas, vel ſibi communes, & cum honeſta Familia domos inhabitant, aliquæ verò rerum cogente defectu, ſimul in eiſdem domibus, & diverſis Beghinagiis ad majorem charitatis obſervantiam, commorantur.

Et quia hæ ſic hactenùs vixerunt laudabiliter, atque vivunt, quod nulla unquam ſemper his fuit, vel eſt ſuſpicio, aut infamia contra ipſas; proptereà fuit nobis pro parte ipſarum humiliter ſupplicatum, ut cum indignum ſit innocentes cum nocentibus ad pœnam judicari, ſintque proptereà occaſione hujuſmodi, in dictis Civitate, & Diœceſi, ſcandala gravia, diſſenſiones, & odia, guerrarumque pericula ſuſcitata, providere ſuper his per Apoſtolicæ ſedia providentiam dignaremur.

Nos igitur indignum, & rationi contrarium reputantes, ſi probas, & reprobas ſimilis cenſura percelleret; præmiſſis enim ſcandalis, diſſenſionibus, odiis, atque periculis obviare volentes, Fraternitati tuæ, de qua plenam in Domino fiduciam gerimus per Apoſtolica ſcripta mandamus.

Quatenus per te, vel alium, de vita dictarum mulierum laudabiliter viventium, ut præfertur, diligentiùs informatus, ſi repereris ità eſſe, non permittas eas, vel ipſarum aliquam in perſonis, & bonis earumdem occaſione prohibitionis, & abolitionis hujuſmodi (quouſque de ſtatu earumdem fuerit aliter per ſedem Apoſtolicam ordinatum) ab aliquibus moleſtari, moleſtatores ſi qui fuerint, per cenſuras Eccleſiaſticas, appellatione poſtpoſitâ compeſcendo.

Non obſtante ſi eis, vel eorum aliquibus communiter, vel diviſim à ſede prædicta ſit indultum, quòd interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per litteras dictæ ſedis non facientes plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum, de indulto hujuſmodi mentionem.

Volumus autem, quòd prædictas mulieres attentè, & accuratè præmoneas, eiſque diſtrictè præcipias, ne de hujuſmodi diſputationibus contra hujuſmodi prædicti Prædeceſſoris noſtri prohibitionis, & abolitionis tenorem, ſe aliquatenùs intromittant, ſed in ſanctis operibus perſiſtentes, & proficientes ſemper de virtutibus in virtutes mereantur retributionis æternæ præmium, quod non inchoantibus, ſed perſeverantibus in conſummatione præſtatur.

Datum Avenione 2. Kal. Januarii Pontificatus noſtri anno quinto.

ANNO 1320.

ANNO 1426.

MARTINUS V.

Erectio Univerſitatis in oppido Lovanienſi ad preces Joannis IV. Brabantiæ Ducis anno 1426.

Ex Op. Diplom. Miræi Tom. 1. pag. 223.

MARTINUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Sapientiæ immarceſcibilia, cujus inextinguibile irradiat lumen, cujuſque infinitus eſt theſaurus, omnem habens vigorem, & virtutis Altiſſimi diſpenſator, omniumque Chriſmatum elargitor, ipſe Dominus ad hoc ſuæ miſerationis dignatu, nobis licet immeritis ſponſæ ſuæ univerſalis Eccleſiæ regimen piâ diſpenſatione commiſit, & noſtræ debilitatis oculo jugum impoſuit Apoſtolicæ ſervitutis, ut in Petri ſpecula poſiti tamquam de ſupremo vertice ad infima mundi, protoplaſtique poſteris, qui non nativitatis depoſcunt fructus, ſed intelligentiæ ſpiritu, eandem, unius initium veriſſima eſt diſciplinæ concupiſcentia, perſtringendi ſapientiam, divinia educantur eloquiis, reflectentes intuitum, quid pro indiſciplinatis errantium curandum mentibus pro hujuſmodi illuſtranda Eccleſia ad fidei propagationem conferat orthodoxæ, quid ſtatui conveniat fidelium quorumlibet, proſpiciamus attentiùs, & qualiter à fidelibus ipſis profugatis ignorantiæ tenebris, illi poſt ſupereminentiſſimam ſummi Opificis notionem, per ejuſdem ſapientiæ donum in via mandatorum directi, veri luminis pertingant claritatem, ſolertius intendentes eò ad quærendum ipſius ſapientiæ alimenta

litte-

Anno 1320.

literarum ſtudia, per quæ divini nominis, & ejuſdem fidei cultus protenditur, militantis Eccleſiæ Reſpublica, in ſpiritualibus, & temporalibus cum animarum ſalute geritur, pax & tranquillitas ubilibet ſolidantur, omniſque conditionis humanæ dilatatur proſperitas, noſtræ proviſionis ſolicitudinis ope, Apoſtolicisque favoribus propenſius excitemur.

Sanè pro parte dilectorum filiorum, nobilis Viri Joannis Ducis Brabantiæ, ac Præpoſiti, Decani, Scholaſtici, & Capituli Eccleſiæ S. Petri, nec non Burgi-Magiſtrorum, Scabinorum, & Communitatis Oppidi Lovanienſis, Leodienſis Diœceſis, nobis nuper exhibita petitio continebat.

Quod licèt in Ducatu Brabantiæ & in aliis Dominiis ipſius Ducis, nec non etiam in Leodienſi, Cameracenſi, Trajectenſi, Morinenſi, & Tornacenſi Diœceſibus, cæteriſque ibidem circumvicinis partibus, & Dominiis, multa famoſa, & inſignia loca populo Chriſtiano, & rerum copiâ admodum opulenta exiſtant, nullus tamen in illis locus eſſe noſcitur, in quo ſaltem Generale vigeat ſtudium literarum. Unde partium illarum plerique commodo, & uſu ſtudii carentes, vel hujuſmodi literarum imperitiæ ſubjacent, vel in remotis partibus degere habent, ſcientiæ hujuſmodi in eis ſectantes incrementum.

Verùm oppidum præfatum, quod de temporali Dominio ipſius Ducis exiſtit, adeò rerum copiâ, aëris temperie, multitudinis capacitate, atque domorum, & aliarum rerum neceſſariarum commoditate per Dei gratiam eſt refertum, quod ad hujuſmodi recipiendum, confovendumque ſtudium, aptum plurimum, & idoneum exiſtere perhibetur.

Quapropter ipſi, Dux, Præpoſitus, Decanus, Scholaſticus, Capitulum, Burgi-Magiſtri, Scabini, & Communitas C. conſiderantes attentius, quòd inter cætera virtutum opera, quæ tamquam accepta Summo rerum auctori ſacrificia, quæ per manus offeruntur humanas, illa divinæ Majeſtati grata plurimùm nullatenus ambigantur, per quæ ad ſuſcipiendum ſingulare virtutum diadema illis, qui ſcientiarum earumdem ſitiunt acquirere margaritam, opportunis remediis, & auxiliantibus commodis ſubventionis præſidium efficaciter impertitur, Generale literarum ſtudium in eodem Oppido ordinari deſiderant, ut inibi diſciplinæ, atque ſapientiæ ſe ſtudiis exercentes, ſibi & aliis meliores effici valeant, & partium illarum proſperitatis auctore Domino facilius incrementum ſequatur.

Et nihilominus Dux ipſe, unà cum Burgimagiſtris, Scabinis, & Communitate hujuſmodi domos aptas, & loca convenientia illic cum ſcamnis, & aliis neceſſariis Officiis pro Magiſtris, Doctoribus, & Scholaribus, ac aliis pro tempore legentibus, docentibus, diſputantibus, & audientibus deputare, nec non eiſdem Magiſtris, & Doctoribus legentibus de ſalario competenti annis ſingulis, vel aliàs de beneficiis Eccleſiaſticis providere.

Nec non quòd Rector Univerſitatis ſtudiis hujuſmodi pro tempore exiſtens ſuper omnia membra Univerſitatis ejuſdem, & illorum ſervientes tam in Civilibus, quàm in criminalibus, & aliis quibuſlibet cauſis, negociis, & exceſſibus, ſine impedimentis quibusvis juriſdictionem, coërcitionem, & emendationem dictis Duci, Præpoſito, Decano, Scholaſtico, Capitulo, Burgi-Magiſtris, Scabinis, & Communitati, communiter, vel diverſim in eodem oppido quomodolibet competentes, exercere valeat, concedere, & juriſdictionem, coërcitionem, & correctionem hujuſmodi à ſe penitùs abdicare, & in Rectorem ipſum plenariè transferre.

Singulis quoque Doctoribus, Magiſtris, & Scholaribus, causâ ſtudii ad dictum oppidum accedentibus, vel de illo recedentibus pro tempore quæcumque ſua, res, & bona ſecum aſportandi, & ea pro ſuæ voluntatis libito deportandi, ſivè ibidem vendendi libertatem tribuere intendunt pariter, & proponunt.

Quare pro parte dictorum Ducis, Præpoſiti, Decani, Scholaſtici, Capituli, Burgi-Magiſtrorum, Scabinorum, & Communitatis deſiderantium etiam, quòd Magiſtri, Doctores, & Scholares ſupradicti pro potiori dicti ſtudii incremento condignis privilegiis ſe communitos ſentiant, quibuſlibet privilegiis, libertatibus, immunitatibus, & exemptionibus aliorum generalium ſtudiorum quantum in ipſis, Duce, Præpoſito, Decano, Scholaſtico, Capitulo, Burgi-Magiſtris, Scabinis & Communitate, & aliis ipſius Ducis ſubditis fuerit, gaudeant, & utantur, nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut in dicto oppido Generale literarum ſtudium in quolibet licita facultate erigere, & ordinare de benignitate Apoſtolica dignaremur.

Nos igitur, qui relatione fida, poſt informationem diligentem ſuper habilitate loci, & aliis circumſtantiis præmiſſis de mandato noſtro receptam, oppidum ipſum aëris temperie pollens, ſingularumque rerum humano uſui neceſſariarum ubertate refertum, & aliàs pro hujuſmodi ſtudio locum aptum didicimus, pium, meritoriumque eorumdem Ducis, Præpoſiti, Decani, Scholaſtici, Capituli Burgimagiſtrorum, Scabinorum, & Communitatis deſiderium, per quod ſcientiarum fons, ex quo ad Dei laudem, & gloriam haurire poſſint ſinguli viri conſilii maturitate perſpicui, virtutum, & dogmatum ornatibus redimiti ſuccedant, plurimum commendantes, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, auctoritate Apoſtolica præſentium ſerie ſtatuimus, & etiam ordinamus; Quod à modo in dicto oppido generale in facultate qualibet, præterquam in Theologia, ſit ſtudium, illudque perpetuis futuris temporibus ibidem vigeat, & obſervetur: Quodque omnes, & ſinguli Doctores, Magiſtri & Scholares inibi omnibus, & ſingulis libertatibus, immunitatibus, & indulgentiis, quibuſvis Doctoribus, Magiſtris, & Scholaribus, Coloniæ, Wiennæ, ac Lipſenſis, Patavienſis, & Merſeburgenſis Diœceſium Oppidis ſtudiis cauſa commorantibus per Sedem Apoſtolicam, vel aliàs qualitercumque conceſſis gaudeant pariter, & utantur.

Singuli verò, qui curſu feliciter conſummato in ea facultate, qua hujuſmodi inhæſere ſtudio, bravium obtinere meruerint, ſibique etiam pro aliorum erudimento docendi licentiam, ac Doctoratus, ſive Magiſterii honorem petierint elargiri, per ipſorum inibi Doctores, ſive Magiſtros Præpoſito, (quem Cancellarium ſtudii in oppido hujuſmodi eſſe perpetuò volumus) ſi illic præſens fuerit, alioquin Decano dictæ Eccleſiæ pro tempore exiſtentibus, ſive aliis ab eis deputandis præſententur, ut ab illis, ſi ſervatis conſuetudine, & modis, ſuper talibus in-

dictis

ANNO 1329.

dictis ſtudiis generalibus obſervari ſolitis, ad hoc extiterint idonei, ſufficienteſque reperti, licentiam, & honorem ſortiantur; eo reportent ante dictos, & qui quidem præſentavit quam primom illos adepti fuerint, abſque ulterioribus ab eis habendis examine, & approbatione in ipſa facultate, quam licentiam & honorem attigerint, in eiſdem legere, & docere liberè, & licitè ubique poſſint, & valeant.

Rurſus quoque omnium, & ſingulorum cauſarum, & negotiorum cognitio, atque deciſio Doctorum, Magiſtrorum, Scholariorum, membrorum, atque ſervitorum eorumdem, ſive Clerici, ſive laici fuerint, & etiam de quibuſcumque criminibus, & exceſſibus, correctis & punitis, atque omnimoda ſuper illis juriſdictio ad rectorem ſtudii in eodem oppido C. quem dictum Scholaſticum per primum quinquennium eſſe, & ex tunc annis ſingulis inibi juxta conſuetudinem ſtudiorum hujuſmodi eligi volumus, & non ad Ducem, ſeu ejus ſucceſſores, Duces Brabantiæ, Præpoſitum, Decanum, Scholaſticum, Capitulum, Burgimagiſtros, Scabinos, & Communitatem præfatos, aut aliquem ex eis, ipſorumve Officiales pertinere, omnimodè dignoſcantur, præfatique Duci, Succeſſoribus, Præfatoque Duci ſucceſſoribus, Præpoſito, Decano, Scholaſtico, Capitulo, Burgimagiſtris, Scabinis, Communitati, & Officialibus, & aliis quibuſcumque de cauſis, & negotiis hujuſmodi cognoſcendi, ſive illa dirimendi, aut membra, & ſervitores hujuſmodi, vel ex eis aliquem, pro criminibus, & exceſſibus, eiſdem, aut quomodo libet corrigendi, vel puniendi ſeu aliquam in eos ſuperioritatem, vel juriſdictionem exercendi, facultate, & autoritate penitùs interdictis; non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, & aliis contrariis quibuſcumque.

Volumus autem, quod niſi infra annum à data præſentium computandum, Dux, & Præpoſitos, Decanus, Scholaſticus, & Capitulum, ac Burgimagiſtri, Scabini, & communitas ſupra dicti, prout eos communiter, vel diviſim contingere cenſetur, privilegia, & libertates conceſſerint, ac juriſdictionem à ſe abdicaverint, & eam in Rectorem, ac Univerſitatem prædictos transtulerint, antedicta realiter, & cum effectu, præſentes literæ, & quæcumque inde ſequuta, nullius exiſtant roboris, vel momenti.

Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ conſtitutionis, ordinationis, & voluntatis infringere, vel ei auſu temenario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctos Apoſtolos 5. Idus Decembris, Pontificatus noſtri Anno nono.

ANNO 1330.

Excommunicatio Michaelis Ceſenatis Prioris Generalis Ordinis Minorum, Guilelmi Okami, aliorumque Conſiliariorum Ludovici IV. Imperatoris: Anno 1330.

XXI. Ex Goldaſt. Monarch Tom. I. Diſſertat. de Auchor.

JOANNES EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei; dilecto filio Miniſtro Generali Ordinis Fratrum minorum, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

NUper in Conſiſtorio publico, præſente multitudine copioſa fidelium, contrà Michaelem de Ceſena, olim generalem Miniſtrum Ordinis Fratrum Minorum, ſuis exigentibus culpis, & exceſſibus, officio miniſteriatus privatum, ac de hereſis ac ſchiſmatis criminibus condemnatum per nos ſententialiter nec non & contrà Guillelmum Ockam Anglicum, Bonagratiam de Pergamo converſum, ac Henricum de Chalem præfati Ordinis quendam proceſſum edidimus tenoris, & continentiæ ſubſequentis.

JOANNES EPISCOPUS, *Servus Servorum Dei, ad futuram rei memoriam.*

Dudum, ſicut ad communem omnium notitiam credimus deduxiſſe, contra Michaelem de Ceſena, olim Ordinis Fratrum Minorum generalem Miniſtrum, hæreticorum fautorem, & hæreticum, Imò hæreſiarcham notoriùs; qui ad noſtram vocatus curiam ſuper dictis criminibus, cuique ſub excommunicationis, ac depoſitionis ab officio, & inhabilitationis ad quoſcumque honores, dignitates, gradus, & ſtatus Eccleſiaſticos pœnis, & ſententiis, quas omnes, & ſingulas ipſarum eum incurrere volumus ipſo facto, ſi contrarium attentaret, ne de Civitate Avinion. ubi tum eadem reſidebamus curia, ſicut & reſidemus ad præſens, abſque noſtrâ licentiâ recederet, duximus inhibendum: quique unà cum Bonagratia converſo prædicti Ordinis, qui ſuis demeritis exigentibus in prædictâ curiâ arreſtatus, ad ſancta Dei Evangelia juraverat, ſe de prædictâ curiâ ſine noſtra licentiâ nullatenùs receſſurum, ac Guilielmo de Ockam ejuſdem Ordinis, contrà quem ſuper multis opinionibus hæreticalibus, & erroneis, quas ſcripſerat, & dogmatizaverat, inquiſitio in eadem pendebat curia, ſibique propterea injunctum fuerat, ne de dicta recederet curiâ ſine noſtra licentia ſpeciali, furtivè receſſit de ipſa cum duobus ſuis complicibus ſupra dictis, ac redire ad eam renuens, legitime requiſitus, ad præſentiam Petri de Corvario in Antipapam aſſumpti, & Ludovici de Bavaria ſedentis in peſtilentiæ Cathedra feſtinavit ſuos dirigere greſſus.

Ne Michael ipſe via tam reprobus glorietur ulteriùs ſuæ pravitatis opera abſque condignis de meritoriis ſtipendiis præterire ac ne plures etiam in ſui erroris devium traheret, ad quod ſua tota intentio ferebatur, cum præmiſſa adeo eſſent notoria, tam per facti evidentiam, quàm per plures ipſius literas ad partes diverſas directas, quarum aliquæ ad noſtras, & Fratrum noſtrorum manus etiam pervenerunt, quod non poterant tergiverſatione aliquâ occultari, de Fratrum eorundem Conſilio, auctoritate Dei omnipotentis, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus,

exi-

Googl

exigente juſtitiâ procedentes, Michaelem eundem ab officio prædicti miniſteriatus depoſitum, fautoremque hæreticorum, & manifeſtum hæreticum, & hæreſiarcham, ac ſchiſmaticum duximus condemnandum, privantes eum Officiis, dignitatibus, & honoribus quibuſcunque, ſeù privatum potiùs declarantes, ipſumque ab omni gradu deponentes, & privilegio quocunque nudantes Eccleſiaſtico, ac eum inhabilem ad præmiſſa reddentes, & quodlibet prædictorum, pœnis omnibus, & ſententiis ſpiritualibus, & temporalibus, quibus divino, & Eccleſiaſtico jure hæreticorum fautores & hæretici Hæreſiarchæ ac Schiſmatici exiſtunt obnoxii, plectentes eundem nihilominùs, & eum velut talem eis fore obnoxium declarantes, univerſis quoque Archiepiſcopis, & Epiſcopis, aliiſque perſonis Eccleſiaſticis quibuscunque in virtute Sanctæ obedientiæ, ac ſub excommunicationis, & ſuſpenſionis ab officio, & beneficio, quas non parentes incurrere volumus ipſo facto, nec non privationis, depoſitionis, inhabilitationis prælationum, dignitatum, Officiorum, & beneficiorum Eccleſiaſticorum pœnis & ſententiis, & inſuper omnibus, & ſingulis Civitatibus, terris, & locis, ac univerſitatibus communitatibus, & perſonis aliis ſingularibus quibuſcunque, cujuſcumque conditionis, aut ſtatus exiſterent, etiamſi Imperiali, Regali, vel alia quacunque dignitate fulgerent, ſub excommunicationis in perſonas ſingulares, & interdicti in Civitates, Terras, loca, eorumque Communitates, & Univerſitates, quas niſi mandatis, & monitionibus noſtris cum effectu parerent, incurrere volumus ipſo facto, nec non privationis privilegiorum quorumcumque Apoſtolicorum, & imperialium, ac feudorum, & bonorum, quæ ab eadem Romana, vel quibuſcunque aliis Eccleſiis, vel imperio obtinerent pœnis, & ſententiis, mandandum expreſsè duximus, & etiam inhibendum, nè prædictum Michaelem Hæreticorum fautorem, hæreticum & Schiſmaticum receptarent, defenderent, ſivè adhærerent, obedirent, intenderent quomodolibet, ſeù faverent, aut præſtarent per sè vel alium ſeù alios publicè, vel occultè, directè, vel indirectè auxilium, conſilium, vel favorem: ſed eum potiùs velut hæreticorum fautorem, ac hæreticum, & Schiſmaticum; & (quantùm in eo eſt) Sanctæ Dei Eccleſiæ, Fideique Catholicæ corruptorem abjicerent, abhorrerent, perſequerentur, & ſi poſſent, caperent, ac fideliter cuſtodirent ſubdendum Eccleſiaſticæ diſciplinæ, prout hæc in proceſſibus per nos habitis, & publicatis hactenùs pleniùs continentur.

Sanè quia, ſicut fama notoriat publica, & facti evidentia in illis partibus manifeſtat, Michael, ac Guilielmus Ockam, & Bonagratia ſupra dicti, nec non & Henricus de Chalem dicti ordinis, cujus perfectio inter alia poteſt percipi, quia Ludovici de Bavaria se pro Imperatore gerentis, de diverſis damnati hæreſibus, Cancellarii Officium diutiùs gerere non expavit (quod quidem officium quantum profeſſioni illorum, qui sè nihil habere aſſerunt in proprio, vel communi; ſeque Chriſtum pauperem nudi ſequi, congruat, poteſt promptè quilibet prudens judicare) in Alamanniæ partibus in divinæ majeſtatis contumeliam, Fideique Catholicæ læſionem Eccleſiæque Catholicæ præjudicium, & contemptum, non verentur hæreſes publicè prædicare, ac nonnullos Fratres dicti Ordinis illarum partium à devotione Eccleſiæ, Miniſtrique generalis ejuſdem ordinis obedientia retrahere ac illos ad dictorum Ludovici, & Michaelis hæreſiarchæ obedientiam per captiones, incarcerationes perſonarum, & ejectiones à ſuis conventibus, ſpoliationes librorum, aliarumque rerum ad uſum ſibi aſſignatarum à ſuis ſuperioribus, proſcriptionem quoquè publicam, minis, & terroribus mortis, & aliis modis auſu temerario inducere, & compellere non verentur: Nos conſiderantes attentè, quod talium non eſt diſſimulanda malitia, ſed eorum potiùs elidenda ſuperbia, ac eorum pertinax contumacia, per ſemitas Juſtitiæ proſternenda, omnes, & ſingulos, qui contrà noſtros proceſſus prædictos eidem Michaëli faverunt, aut ut miniſtro obediverunt, niſi ad obedientiam Eccleſiæ jam redierint, de Fratrum eorumdem Conſilio declaramus, perſonas videlicet ſingulares excommunicationis, conventus, & univerſitates interdicti ſententias incurriſſe: Michaeli interdicentes prædicto, nè pro miniſtro sè gerat ulteriùs, ac Guilielmo, & Henrico, ac Bonagratiæ prædictis, ne ei tanquàm miniſtro, nec alias niſi in caſibus, in quibus licet communicare cum hæreticis, pareant communicent, vel intendant, ſub pœna excommunicationis, quam incurrant ipſo facto, ſi contumaces mandatis noſtris fuerint; præcipientes tàm Michaeli, quam prædictis aliis, ut à conſortio se dicti Bavari retrahant, & ad unitatem redire Eccleſiæ ſublato cujusvis moræ diſpendio non obmittant.

Et quia prædicti Guilielmus, Henricus, & Bonagratia, velut defenſores diverſarum Hæreſum, ſed illarum præcipuè, quâ aſſerunt, quod Chriſtus, & Diſcipuli nihil habuerunt in proprio, vel communi, niſi tantùm ſimplicem uſumfacti (*fort. uſumfructum*:) & illius, quæ aſſerit, quod ad Imperatorem pertinet Papam deponere, & alium ſubrogare, vehementer de Hæreſi ſunt ſuſpecti: ipſos, & eorum quemlibet citamus per edictum peremptorium publicum præſente hac Fidelium multitudine copioſâ, ut intrà feſtum Aſcenſionis Domini excluſivè proximè ſubſequens compareant perſonaliter coram nobis; facturi ſuper præmiſſis velut notoriis, quod rationis fuerit, & ſententiam, ſi ferri poſſet commodè, audituri. Non intendentes propter prædictæ citationis edictum nos aſtringere, quin contrà dictum Guilielmum Ockam, & Bonagratiam, quos aliâs per dictum peremptorium publicum citavimus, ut certo termino, diù eſt, elapſo, comparerent coram nobis perſonaliter ſententiam audituri, ac propter eorum contumaciam fuerunt excommunicationis vinculo innodati, interim valeamus procedere prout ſuadebit juſtitia, & viderimus expedire: eiſdem expreſſiùs intimantes, quod ſivè venerint, ſivè non venerint, contrà ipſos in dicto termino, vel quotiens nobis viſum fuerit, abſque citatione aliâ ad præmiſſa procedemus, prout rationis fuerit, & viderimus expedire.

Cæterum volumus auctoritate Apoſtolicâ nihilominùs decernentes, quod proceſſus noſter hujuſmodi, præfatos Michaelem, Guilielmum, Bonagratiam, & Henricum, ac alios, quos contingere dignoſcitur adeò apprehendat, & arctet, ac ſi eis, & eorum cuilibet perſonaliter publicatus, & intimatus ſolemniter extitiſſet; quacunque conſtitutione contraria, per Prædeceſſores noſtros Romanos Pontifices in contrarium edita non obſtante. Et ut idem Proceſſus, & contenta in eo, ad ipſorum Michaelis, Guilielmi, Bonagratiæ, ac Henrici, & aliorum, quos contingunt, notitiam deducamus, cartas, ſeù membranas proceſſum continentes eundem, appendi, ſeù affigi oſtiis, ſeù ſuperliminaribus Majoris Avinionen. Eccleſiæ facie-

Anno 1336.

mus, quæ proceſſum ipſum ſuo quaſi ſonoro præconio, & patulo indicio publicabunt, ut ipſi oullam poſſint excuſationem prætendere, vel ignorantiam allegare, quod ad eos uon pervcoerit, vel quod ignoraverint eundem, cum oon ſit veriſimile quoad ipſos remanere incognitum vel occultum, quod tàm patenter omnibus publicatur. Dat. Avinion. a. Non. Januar. Pontif. noſtri anno quinto decimo.

Et licèt proceſſus iſte ſufficienter publicatus extiterit, ut præfertur, tamen ex abundanti volentes eum in locis, & domibus tui ordiuis nihilominùs publicari, diſcretioni tuæ committimus & mandamus, quatenùs per te, vel alium, ſeù alios ejusdem ordinis, proceſſum eundem in ſingulis locis, & domibus præfatis diligentiùs publicare procures, faciens de publicatione iſtâ inſtrumenta publica confici, quæ nobis ſtudeas fideliter deſtinare. Datum Avenion. 4. Idus Januar. Pontificatus noſtri anno xv.

XXII. Ex hiſt Univerſ. Paris. Balæi Tom. 4. pag. 139.

Declarat Papa ſuam de Viſione Beatifica opinionem: anno 1336.

JOANNES EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad perpetuam Rei memoriam.

NE ſuper iis quæ de animabus purgatis, ſeparatis à corporibus, an citra ſomptionem Corporum Divinam eſſentiam illa viſione quam vocat Apoſtolus facialem videant tam per nos, quàm per nonnullos alios in præſentia noſtra recitando & allegando ſacram ſcripturam & originalia dicta ſanctorum, vel alias ratiocinando ſæpius dicta ſunt aliter, quàm per nos dicta & intellecta fuerunt, intelligantur & dicantur, autibus valeant fidelium inculcari.

Ecce quod ad noſtram intentionem, quam cum S. Eccleſia Catholica circa hoc babemus, & habuimus ſerie præſentium, ot ſequitur, declaramus: fatemur ſiquidem & credimus quod animæ purgatæ ſeparatæ à corporibus ſunt in Cœlo Cœlorum & in Paradiſo cum Chriſto, couſortio Angelorum congregatæ, & vident Dominum & divinam eſſentiam facie ad faciem claré, in quantùm ſtatus & conditio patitur animæ ſeparatæ. Si verò alia, vel alias circa materiam hujuſmodi per nos dicta, prædicata ſeù ſcripta fuerint, quoquomodo illa diximus, prædicavimus ſeù ſcripſimus, recitando & couferendo dicta ſacræ ſcripturæ & ſanctorum, nolumus eſſe dicta, prædicata & ſcripta nt de omni alio errone è dicto. Inſuper ſi qua alia ſermocinando, conferendo, dogmatizando, docendo, ſeù alias quovis modo diximus, prædicavimus, vel ſcripſimus circa præmiſſa, vel alia quæ fidem concernunt Catholicam, ſacram ſcripturam aut bonos mores ea in quantùm ſunt conſona fidei Catholicæ determinationi Eccleſiæ, ſacræ ſcripturæ, ac bonis moribus approbamus, alias autem illas habemus & haberi volumus pro non dictis prædicatis & ſcriptis, eaque revocamus expreſſe. Ac prædicta omnia & alia quæcunque dicta, prædicata, & ſcripta per nos de quacunque materia, ubicunque & inde quocunque loco, aut in quocunque ſtatu, quem habemus vel habuimus hactenus, ſubmittimus determinationi Eccleſiæ, ac ſucceſſorum noſtrorum.

Anno 1334.

Nulli ergo omninò hominum liceat, hanc paginam noſtræ intentionis, declarationis, confeſſionis, voluntatis, approbationis, revocationis & ſubmiſſioois infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem &c.

Datum Avenioni tertio Idus Decembris Pontificatus ooſtri Anno 19.

BENEDICTUS XI. DICTUS XII.

PONTIFEX CIC.

ANNO DOMINI MCCCXXXIV.

BENEDICTUS Gallus Toloſas Patre Molitore natus: Opinionem Prædeceſſoris ſui JOANNIS de Animarum poſt mortem Statu dilucidè expoſuit: Indignos, & Conſanguineos à beneficiis arcuit dicens ſe nolle exornare lutum; utque Benedictus XI. Matrem in veſtibus ſericis, ità hic Patrem in alio quàm Molitoris habitu noluit agnoſcere: nihilque aliud illi dono dediſſe fertur, quàm pecuniam, quæ ſatis eſſet ad emendam molam. Poſt annos ſeptem, menſes quatuor obiit. (*Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Edit. Luxemb.* 1727. *App. fol.* 208.)

I. Ex Miſc. Baluzii Tom. 2. Pag. 263.

Contra Pravos Mores Clericorum Eccleſiæ Narbonenſis: Anno 1334.

BENEDICTUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, dilectis Filiis, Capitulo Eccleſiæ Narbonenſis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

CUm illos in Eccleſiæ corpore vitioſos audimus, qui alios in viam dirigere mandatorum domini & revocare ab erroribus tenebantur, anxietate cordis affligimur, attendentes quod bumani generis iuimicus eos potiùs corrumpere ſatagit ex quorum plures corrumpi valeant corruptela. Sanè poſtquàm divioa miſeratio ad ſummi Pontificatus apicem nos provexit, nulla ſiniſtra, quæ de clero veſtræ Narbonenſis Eccleſiæ nobis olim relata fuerant, ſæpius, cum ſtatus inferior nos haberet, noſtris extiterunt auribus uou ſine magna diſplicentia inculcata; de quibus aliqua, videlicet pauca de multis, providimus ſerie præſentium explicanda. Nam in Eccleſia ipſa, quæ ſicut caput exiſtit aliarum Eccleſiarum provinciæ Narbooenſis, ſic præ illis exemplari vita & operibus virtuoſis cultuſque divini decore fulgere deberet, idem cultus, propter quem clerus ibidem principaliter conſtitutus eſt, negligitur, beneficiatis, & intitulatis euſdem Eccleſiæ, laxatis rationis & honeſtatis habenis, per campum licentiæ poſt ſuas currentibus indomitas voluntates; & quod eſt pernicioſum & deteſtandum plurimum, qamplures ea eis continentiæ jugo, cui ſe ſubmiſerant voluotariè, damnabiliter, & inverecundè in majorem ſuam confuſionem abjecto, ſicut mulus, & equus, quibus non eſt intellectus, potiùs ſuas inordinatas vo

lunta-

Anno 1334.

luntates ſequentes quàm rationis imperio ſe regentes, fætoribus luxuriæ turpiter ſe involvunt, mulieres ſuſpectas ſeù focarias concubinas tenendo, in illa quæ mater pudoris ac munditiæ conſervatrix debet exiſtere, ſcilicet Eccleſia Sancta Dei, quantùm in eis eſt, conſtituentes proſtibulum & lupanar, ejuſque nobilitatem in ignominiam convertentes, non attento quàm crudeliter famam ſuam negligunt & quàm graviter tam ipſi quàm illi qui hæc ſic abominanda tenerentur & deberent corrigere, in conſpectu Domini ex his cadunt. Veriſimiliter ſiquidem opinamur quod ex præmiſſis & aliis commiſſis ibidem contra divinum beneplacitum & omiſſis ilic qui Eccleſiam ſui pretioſi ſanguinis aſperſione comparavit merito provocatus variis perſecutionibus & oppreſſionibus permiſit his præteritis temporibus vos vexari, quæ aliis temporibus, quibus talibus non irritabatur offenſis minimè contigerunt. Nec aliud, ex quo Deus non parum offenditur, volumus ſubticere, quod bona innumera, quæ pro ejuſdem Eccleſiæ Narbonenſis fabrica hactenus ex diverſis eleemoſinis & aliis proventibus provenerunt, non in utilitatem ejuſdem fabricæ, niſi dumtaxat modica, ſed in ſuis ſeu potiùs abolus illos damnabiliter ſunt conſumpta. Cum autem præmiſſa, & alia multa quæ circa materiam hujuſmodi, quæ ad præſens ex cauſa honeſtatis ſub ſilentio præterimus, non intendimus ulterius, ne culpam aliorum noſtram videamur facere per tepiditatem & negligentiam, tolerare, diſcretionem veſtram attentiùs exhortamur in Domino, vobiſque nihilominus per Apoſtolica ſcripta diſtrictius injungendo mandamus, quatenùs primo quod in votis prævia diligenti mentis diſcuſſione vitioſum, vel tenebroſum repereritis, ne in vultu medentis ulcus quod opus ejus reddat contemptibile vel reprehenſibile appareat, purgantes, abjicientes & clarificantes omninò circa divinum officium & utilitatem Narbonenſis Eccleſiæ prout ad hæc tenemini & ſtatuta ipſius Eccleſiæ vos aſtringunt, vacare & intendere omni ſemota negligentia ſtudeatis, & nihilominùs per ordinationes & ſtatuta ſalubria facta vel auctoritate noſtra, prout opportunum extiterit, facienda taliter non ſolum verbis, ſed effectivis operibus diſponatis & ordinetis quod omnes & ſinguli beneficiati & intitulati in eadem Eccleſia horis canonicis diurnis pariter & nocturnis miſſarumque ſolemniis interſint continuè reſidentes & pſallentes, & peragentes divina officia, ut tenentur, quodque illi qui non interfuerint, ceſſante tamen cauſa legitima & honeſta, in eiſdem ſingulis horis, punctentur & perdant certam partem ſuorum proventuum, quos per modum diſtributionum ordinatarum vel ordinandarum eſſent in horis hujuſmodi percepturi, nec ab eadem reſidentia & divinis obſequiis propter negotia veſtra, vel alia niſi cauſa ſupereſſet utilis honeſta, & neceſſaria, & hoc duntaxat pro diebus paucis aliquibus, prout vobis expedire videbitur, excuſentur, abjiciant nihilominus à ſe penitus concubinas & quaſvis mulieres ſuſpectas, honeſtam de cætero, & exemplarem vitam ducentes. Aliàs verò, ſi fuerint incorrigibiles in hac parte à corpore cleri ejuſdem Eccleſiæ, tanquam infecta membra & putrida, ne corpus ipſum inficiant, abſcindantur, appellatione remota, & ab ipſa Eccleſia removeantur omninò, loco illorum aliis viris honeſtis & idoneis, qui honeſtè Deo ſerviant, & ſuum explicant miniſterium, ſubrogatis. Vos etiam & veſtrum ſingulos punctari & diſtributiones quas tunc percepturi eſſetis perdere volumus, ſi forſan in horis Canonicis non interfueritis, prout ad id jura & ſtatuta ejuſdem Eccleſiæ vos aſtringunt, niſi à dicta Eccleſia pro negotiis ejuſdem neceſſariis vel utilibus, aut lectionibus audiendis in ſcholis, vel prædicatione verbi Dei, dum horæ pſallentur eædem, contigerit vos abeſſe. Sanè fabricam Eccleſiæ memoratæ ſic dirigere & ordinare curetis, quod ea quæ pro ea debentur, vel jam obvenerunt, ab omnibus, & ſingulis qui ea debent vel perceperunt temporibus præteritis, vel heredibus aut bonorum detentoribus eorundem, auditis diligenter rationibus, & reſiduis ab eiſdem exactis, obvenient in poſterum, ſublatis curioſitatibus inutilibus ad honorem Dei & utilitatem ipſius Eccleſiæ diſpenſentur; pro certo ſcituri quod ſi præmiſſa non adimpleveritis quavis ceſſante dilatione moroſa, noſque illa non audiverimus in proximo realiter eſſe facta, nequaquam ulteriùs diſſimulabimus, ſed de alio curabimus opportuno remedio providere.

Datum Avenioni tertio nonas Aprilis, Pontificatus noſtri anno primo.

Anno 1338.

II.

Ex Archiv. Angl. Rimer Tom. 5. pag. 118.

De exceſſibus Imperatoris, contra Confœderantes cum ipſo, & contra titulum Vicarii Regi ab ipſo datum, & de decimis Regi Franciæ, non contrà Regem Angliæ, ſed contrà Invaſores Franciæ conceſſis: Anno 1338.

BENEDICTUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto filio Edvardo, Regi Angliæ illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

DUdum te, Fili cariſſime, clara imitari veſtigia progenitorum tuorum Regum Angliæ, qui erga Deum & ſacroſanctam Romanam Eccleſiam, velut peculiares ejus Alumni & devoti Filii, plenitudine devotionis & fidei claruerunt, tuæque ſplenderem proſapiæ à quavis obfuſcatione nebuloſi contagii præſervari, eaque in te prælucere clariùs cupientes, & ex paternæ Charitatis & dilectionis affectu, quo te ſtatumque tuum proſequimur, noſtras tuæ celſitudini litteras direxiſſe meminimus. Inter cætera recenſentes qualiter exceſſus per nobilem Virum Ludovicum de Bavaria, olim ut aſſerebatur diſcorditer in Regem Romanum electum, adverſus Deum & eandem Romanam Eccleſiam, ac felcis recordationis, Johannem Papam viceſimum ſecundum, prædeceſſorem noſtrum, per coaccervationem multiplicium & atrocium offenſarum, nequiter perpetrari, tuum præteriſſe nequibant auditum; quos velut toti mundo notorios, non omnes, cum longa & prolixa nimis eorum narratio extitiſſet, ſed ex eis aliquos in eiſdem litteris providimus, ut ſequitur, recitandos. Idem namque Ludovicus, contra proceſſus prædeceſſoris ejuſdem & inhibitiones ipſius, de conſilio fratrum ſuorum, ejuſdem Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, factos & habitos, diverſas ſpirituales & temporales pœnas & ſententias continentes, intravit Italiam, & nonnullos Hæreticos, de Hæreſi publicè & notoriè condemnatos, in conſortium publicæ participationis admiſit, tenens & aſſerens Hæreſes manifeſtas, ac fovendo, ſecumque tenendo Hæreticos publicè dogmatizantes prædictarum Hæreſium deteſtabi-

les & horrendos hortores, Hæretica quoque Dogmata ſcienter, immo potiùs dementer approbans, & in evidentiam approbationis hujuſmodi, aa per litteras diverſas, ſigillo ſuo noto munitas, deduxit in aliurum publicam notionem. Sibi etiam nomen Imperiale poſtmodum uſurpare, & adminiſtrare Jura Imperii in eadem Italia & Alemania contra proceſſus, & prohibitiones prædictos, deteſtabili temeritate præſumpſit, ex his, præter pœnas alias Excommunicationis & Anathematis ſententias incurrendo, & tandem auſus auſibus, & exceſſus accumulando exceſſibus, ſe conferre non expavit ad Urbem ubi in illam nequitiæ prorupit inſaniam, ut meditatus Urbi & Orbi univerſali ſchiſmatis ſuſcitare diſpendium, quendam hypocritam, diabolicæ præſumptionis vitum, nomine, Petrum de Corbaria, velut abominationis horrendæ ſimulacrum, in Apoſtolica ſede pro Romano Pontifice ſtatuere moliretur, idque quantùm in eo fuit produxit in actum, & eum fuit veneratus ut Papam, conſecrationemque, immò verius execratio nem, ac Diadema Imperiale de facto recepit ibidem, ut de multis aliis inſanis proceſſibus, quininimo deteſtandis exceſſibus, per eoſdem, Ludovicum & Petrum, præſumptione perpetratis hæretica, taceretur. Propter quæ dictus prædeceſſor præfatum Ludovicum fore à Domino denunciavit omni honore & dignitate privatum, & in eum, tantarum hæreſium & ſchiſmatum maculis irretitum exercens gladium Apoſtolicæ Poteſtatis, Eum, cum omnibus qui adhærerent eidem, vel præſtarent auxilium, conſilium, vel favorem, ſeu pro Romano Rege aut Imperatore ſcienter haberent, tenerent, vel nominarent eundem, non ſolum excommunicationis & Anathematis, ſed etiam alias pœnas & ſententias, tanquam in fautores, Auxiliatores, & Valitores, hæretici & ſchiſmatici promulgavit, & ea jure declaravit prolatas; ſicut in diverſis proceſſibus, per præfatum prædeceſſorem habitis ſerioſiùs continetur. Super quibus quidem pœnis, quantumcumque per ipſum Ludovicum prometitis, & in eum juſto Eccleſiæ judicio promulgatis, ſi verè pœnitens ſe humiliaſſet, ad gratiam benignam reperiſſet eandem Eccleſiam, quæ ipſum, tanquam filium prodigum, de loginquo redemptione ad ſuum gremium apertis brachis recepiſſet, immolatura pro eo, in ubertate divinæ laudis, vitulum ſaginatum. Rurſus adjecimus in litteris ſupra dictis quod quamquam tam prædictorum exceſſuum, quàm eorumdem proceſſuum, per dictum prædeceſſorem, contra dictum Ludovicum, exigente Juſtitia, poſtmodum habitorum, notitiam habuiſſemus, & etiam habeamus; ut tamen ipſum, à peccatorum nexibus liberatum, de faucibus ſempiternæ mortis poſſemus eripere, poſtquam fuimus ad apicem ſummi Apoſtolatus aſſumpti, diverſos nuncios ejus, diverſis vicibus & temporibus ad nos miſſos, receperamus benignè, ac pro reconciliatione ipſius, per fructum variæ pœnitentiæ promerenda prolocutiones varias habueramus cum eis, & tunc pendebat etiam ad proloquendum ulterius terminus aſſignatus, in quo procul dubio, per nos non ſtetit quominus ulterius fuerit ſuper negotio Reconciliationis ejuſdem proceſſum. Quare fili dilectiſſime ſerenitatem tuam requirendam tunc duximus per eaſdem litteras & rogandam ut prudenter advertens, & in ſcrutinium internæ conſiderationis addocens, gravitatem pœnarum, in quas inciderent, & ſententiarum, quas incurrerent, quantiſque periculis ſe & diſcriminibus implicarent, qui præfato Ludovito, ſic publicè & notoriè de pravitatibus Hæreſis, & ſic odioſi toti Chriſtianitati ſchiſmatis, condemnato, antequam reconciliationis gratiam ejuſdem Eccleſiæ meruiſſet, participare præſumerent, ſibique impenderent conſilium, auxilium, & favorem, vel ſibi, tanquam Imperatori aut Regi Romano, reverentiæ cultum ſeu titulum Regalis vel Imperialis nominis aſſignarent ſcienter à cujuſlibet participationis fœdere contrahendo cum ipſo, & exhibitione reverentiæ & honoris ſibi, tanquam Regi vel Imperatori, quoſque dictus Ludovicus reconciliationis ejuſdem Eccleſiæ meruiſſet gratiam obtinere, penitus te retrahere, & totaliter abſtinere curares, ut tibi famæ integritas & illibata tui generis claritas ſervarentur. Cùm autem rumor implacidus & admodum infectus ad nos perduxerit, his diebus, quod tu Fili requiſitionibus & rogationibus noſtris hujuſmodi, utique ſalotaribus, & de fonte prodeuntibus Caritatis, non ſina detrimento ſalutis tuæ & famæ, quod dolentes referimus, obauditis non ſolum cum prædicto Ludovico, nondum eidem reconciliato Eccleſiæ, nec à pœnia & ſententiis, quibus propter præmiſſa, & alia multa & gravia commiſſa per ipſum implicatus eſſe noſcitur. liberato, nec etiam proceſſibus ſæpefati prædeceſſoris per quos, ut præmittitur, adverſus omnes & ſingulos, cujuſcumque præeminentiæ, dignitatis, Conditionis, vel ſtatus, etiam ſi Pontificali, Regali, vel quacumque alia Eccleſiaſtica, ſeù mundana dignitate fulgerent, præfato Ludovico adhærentes, ſeù præſtantes directè vel indirectè, publicè vel occoltè, conſilium, vel auxilium, vel favorem, vel ſibi, tanquam Imperatori, aut Regi Romanorum, reverentiam exhibentes, ſeù titulum Regalis vel Imperialis nominis aſſignantes ſeù aſcribentes, graves, ſpirituales & temporales, pœnæ ac ſententiæ infliguntur, nequaquam relaxatis, immo in ſui roboris efficacia perdurantibus, participationis confœderationes inire, ſibique adhærere ac præſtare favorem, auxilium & conſilium præſumpſiſti, immo, quod pernitioſius, proh dolor, & damnabilius noſcitur exiſtere, ſi veritas relatibus ſuffragetur, Vicariatus officium per totam Alemanniam, & Germaniam, ac univerſas & ſingulas eorum provincias ſive partes, ab eodem Ludovico, ſub Imperialis nominis titulo, ut aſſeritur, ſuſcepiſti de facto, cum ipſe Ludovicus nec Rex nec Imperator ſit, ut præfertur. Cujus prætextu nonnullis Prælatis Eccleſiarum & Perſonis Eccleſiaſticis, in terris Imperii conſtitutis, ac in noſtra & Eccleſiæ memoratæ devotione & fidelitate debitis perſiſtentibus, ſub pœnis gravibus, per tuas eis litteras comminatis, mandaſſe diceris, & diſtrictiùs injunxiſſa, ut ad te tanquam ejuſdem Ludovici in Alemannia & Germania & partibus ſupra dictis Vicarium audituri ſententiarum & Judiciorum ipſius Ludovici tuorumque mandatorum recitationem, ac præſtituri eidem Ludovico, vel tibi ejus nomine recognitiones & homagia de terris, bonis, & juribus, quæ tenent ab Imperio convenirent. De te igitur, Fili, ubi ſit tua tuorumque Conſiliariorum prudentia, ab eo præſertim, non ſufficimus admirari, quod, cum tu, ſicut audivimus, pro illorum repetitione jurium, quæ ad te aſſeris pertinere, non ſine grandium Perſonarum periculis, ac expenſarum & ſumptuum profluviis, peregrinari ad partes Alemanniæ curaveris, & multos ſuper hoc feceris apparatus, tunc ſpretis ejuſdem prædeceſſoris proceſſibus, & deductis damnabiliter in contemptum pœnis & ſententiis ſupra dictis, quibus te manifeſtè, ſi quæ nobis referuntur vera ſint, non abſque horrenda nota, quæ non parum obfuſcat tui claritatem gene-

Anno 1338.

iis, procul dubio implicaſti. Et nihilominus, quamvis nos & Eccleſia ipſa te numquam offenderimus, nec contra te aliquid fecerimus, quamquam ut intelleximus, falsò & mendaciter ſuggeſtum tibi per eos, qui te ſalutem, & honorem tuum, minimè diligunt, fuerit quod nos, cariſſimo in Chriſto filio noſtro, Philippo Regi Franciæ Illuſtri in auxilium guerræ ſuæ, ingentem pecuniæ quantitatem de noſtra Camera dederamus, quodque Inſtitutionem perſonarum Eccleſiaſticarum conceſſeramus eidem in omnibus Eccleſiis Regni ſui, quæ omnimoda carere veritate noſcuntur; talia namque nunquam poſtulata fuerunt à nobis, nec ea conceſſiſſemus quomodolibet eidem, quantacumque inſtantia petita fuiſſent, nec Decimas, contra te, Regi præfato Franciæ conceſſimus, ſed adverſus Theothonicos, Ludovico adhærentes prædicto, ipſiusque Eccleſiæ Romanæ inimicos, qui ad invaſionem Regni Franciæ ſe, ut habebat rumor publicus & notorius, diſponebant, ſicut in conceſſione decimarum ipſarum continetur expreſſè. Non fuit nempe intentionis noſtræ adverſus te fomentum miniſtrare diſcordiæ, vel eam alicujus ſubſidii adminiſtratione fulcire; quinimò ſtatum Regni tui, & etiam Regni Franciæ, Pacis & concordiæ proſperitate, & unanimitate potiri ſummis deſideriis affectantes, ad hoc ſerenitati tuæ & dicto Regi Franciæ per nos ſæpe directis litteris, & etiam nunciis, videlicet Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, ad partes illas de latere noſtro, votis ardentibus laboramus, & laborare non ceſſamus, non ceſſabimus, ut inter te & Regem eundem, & utriuſque Regna, pacis & utilitatis ſerenitas illuceſcat. Tu tamen, Fili cariſſime, fide, ut videtur, adhibita prædictis falſis ſuggeſtionibus & mendoſis, te noſtrum & ejuſdem Romanæ Eccleſiæ matris tuæ conſtituendo perſecutorem & hoſtem, invadere, ac occupare Honores, & jura noſtra, & ejuſdem Eccleſiæ, ad quos Regimen & adminiſtratio Imperii Romanorum, eo vacante, ſicut nunc vacare noſcitur, pertinent pleno jure, moliris moleſtando Prælatos & perſonas Eccleſiaſticas in noſtra & ipſius Eccleſiæ devotione ac fidelitate debitis, ut præmittitur, perſiſtentes, ipſoſque ad obedientiam dicti Ludovici, de diverſis, ut præmittitur, hæreſibus & Schiſmatibus, aliiſque criminibus ſententialiter condemnati, ac jure Regio & Imperii, ſi quod ad eum forſan competierat vel etiam competebat, juſto Dei & Eccleſiæ judicio, privati, ac præſtationem hujuſmodi Recognitionis & Homagii ſibi, vel tibi, ejus nomine faciendam attrahere ac inducere coactivis impulſibus & commonitionibus ſatagendo. Utinam, Fili, antequam te his tam periculoſis & deteſtandis involvas amplius, attentè conſideres, & matura deliberatione prævia conſtituas ante oculos mentis tuæ circuitus periculoſos & nodoſos laqueos, quibus te, ſubtilibus ingeniis & fraudibus exquiſitis, aliqui de ſuis potiùs, quàm de tuis ſoliciti negotiis & commodis præmiſſis involvere, tibique onus, quod à ſe quodammodo rejicere cupiunt, non minus leve, ſi diligenter circumſtantias attenderis, imponere moliti fuerint, & non ſine periculo tui præcipitii, moliuntur; nec te latere volumus quod præfatus Prædeceſſor olim, per quandam Conſtitutionem ab ipſo, de dictorum fratrum ſuorum editam conſilio, in omnes & ſingulos, cujuſcumque ſtatus dignitatis, vel conditionis exiſterint, etiamſi Patriarchali vel quavis alia ſuperiori, vel Pontificali, vel regali, dignitate fulgerent, qui abſque ſedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali Vicarii, ſeu cujusque alterius Officii, nomen in prædicti terris Imperii, eo vacante, ſicut tunc vacabat, & nunc etiam vacat, ut præmiſſum eſt, aſſumere, vel aſſumptum ultra termini duorum menſium ſpatium præſumerent retinere, ſeu dimiſſum reaſſumere quoquomodo, ut inobedientes, ac non parentes & intendentes eiſdem, excommunicationis & alias graves ſententias promulgavit. Nos itaque, qui erga te, Fili, claudere viſcera Paternæ dilectionis nequimus, & cordis dolore tangimur intrinſecus, cum talia percipimus ad tuum, tuique honoris ſtatus, ſalutis & famæ, diſpendium machinari, tuam rogamus magnificentiam, requirimus, & in Domino attentiùs exhortamur, ſano paternoque tibi nihilominus conſilio ſuadentes, quatenus ea, quæ præmiſimus, & alia, quæ circa illa tibi poſſunt occurrere, deducens in rectæ deliberationis, & diſcuſſionis examen. Ac inſuper tenens certius & attendens quod dictus Ludovicus, ut præmiſimus, nec Rex, nec Imperator eſt, nec aliqua, quæ ipſe fecerit, vel faciet, quamvis fuit, & erit, dictis proceſſibus, ac pœnis & ſententiis irretitus quicquam valuerunt, vel valent, nec ſunt aut fuerunt, alicujus auctoritatis, roboris, vel momenti. Quodque tibi periculoſum eſt, ac multipliciter formidandum, te bellorum ſubjicere di criminibus, maximè ſi eſſes ſupra dictis proceſſibus, pœnis & ſententiis, à quibus liberari non poſſes, niſi dumtaxat per ſedem Apoſtolicam, quæ abſolutionem earum ſibi expreſsè retinuit, involutus, ac Deo & ejuſdem Romanæ Eccleſiæ perſecutor & Hoſtis effectus à quibus te miſericordiarum Dominus protegat & defendat, conſiderans que diligenter, quòd licet humanum ſit peccare, in peccatis tamen perſeverare diabolica eſt cenſenda; te à præmiſſis & ſingulis, ſic horrendis deviis, ſi ad illa forſan declinaveris ſerpentina deceptione ſeductus, antequam invaleſcant perniciosius, ſeu in conſpectu Dei & hominum fœteant deterius, & putreſcant, reſilire penitus pedesque tuos ad viam rectam Deo placidam, ac tuis, ſtatui, ſaluti, & honori congruam, dirigere quantociùs, non poſtponas; eorundem Cardinalium, qui te, ſtatumque tuum ſincerè diligunt, ſuper reformatione pacis inter te dictumque Regem mutuæ placibili Deo, & hominibus amabili, opera acquieſcens. Videtur equidem quòd, etiamſi prædicti à vero & Catholico Imperatore, ſi eſſet, alicui Vicariatus valeret Officium aſſignari, adhuc tamen tuum, qui tàm magnus tantusque Rex & princeps exiſtis, tantóque nomine ac titulo Regio exiſtere noſceris inſignitus in orbe, non deceret honorem quod nominareris Vicarius alicujus Domini temporalis; quanto minus ergo tuam decuit vel decet excellentiam, illius Vicarium appellari, qui auctoritate nulla, ſicut expeditum eſt ſuperius, præminet, ſed proh dolor tantorum exiſtit reſperſus labe criminum, tamque gravibus pœnis & ſententiis, cum omnibus ſibi adhærentibus, implicatus; ſciturus fili amantiſſime, quod, ſi monitis noſtris hujuſmodi ſalutaribus adquieveris cum effectu, tibi, ſic impulſo ne caderes, manum benignam porrigemus, quantum cum Deo poterimus, ſublevantem; aliàs autem non poterimus deſiſtere, cum id à nobis exigat Officium Apoſtolicæ ſeveritatis, quominus, ſuper prædictis, providere de opportunis remediis, procedendo contra te, quod moleſtum & grave nobis erit admodum; ſi neceſſitate, quod abſit, fuerit, prout, exigente juſtitia, debebit & poterit fieri, procuremus. Datum Avinion. Idus Novembris Pontificatus noſtri anno quarto.

Anno 1338.

ANNO 1339.

III.

Ex Archiv. Angliæ Rimer Tom 5. pag. 118.

Dè Proceſſibus contra Imperatorem, ac confœderantes cum ipſo, & contra Titulum Vicariù à Rege aſſumptum: anno 1339.

BENEDICTUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Magnifico Principi Eduardo Regi Angliæ illuſtri, ſpiritum conſilii ſanioris.

RÉcentem habemus memoriam, & etiam tuæ credimus memoriæ inhærere qualiter dudum, non longè diebus præteritis, Excellentiam tuam puram & ſinceram à quavis obfuſcatione tenebris contagii præſervari, tuæque ſplendorem proſapiæ in te lucere clariùs cupientes ex intimæ dilectionis affectu, quo te ſtatumque tuum ſemper fuimus proſecuti, noſtras tibi direximus literas; Inter cætera recenſentes, quòd Ludovicus de Bavaria, contra Proceſſus felicis recordationis Johannis Papæ XXII. Prædeceſſoris noſtri, & Inhibitiones ipſius, de Conſilio Fratrum ſuorum Sanctæ Romanæ Ecleſiæ Cardinalium factos & habitos, diverſos, ſpirituales & Temporales, pœnas & ſententias continentes, ingreſſus Italiam, nonnullos Hæreticos, & de hæreſi publicè condemnatos, in conſortium publicæ familiaritatis & participationis admiſit, Hæretica quoque dogmata, ſcienter, immo potiùs demeater, approbans, ea per diverſas ſuas litteras, ejus noto ſigillo munitas, deduxit in aliorum publicam notionem. Ex his & pluribus aliis horrendis exceſſibus, quos, ut pote toti mundo notorios ſubticemus, ſe oſtendendo hæreticæ pravitatis labe reſperſum, ac Excommunicationis & anathematis ſententias incurrendo. Et tandem, auſus auſibus & exceſſus ſuperaddens exceſſibus, ad Urbem acceſſit, ubi in tantam prorupit inſaniam, ut meditatus Urbi & Orbi univerſalis ſchiſmatis Suſcitare diſpendium, quendam hypocritam, nomine Petrum de Corbaria, velut abominationis deteſtandæ ſimulacrum, quantum in eo fuit, pro Romano Pontifice ſtatuere & habere per ſe & alios moliretur, ipſumque ſuit veneratus ut Papam, conſecrationem, immò verius execrationem, ac diadema Imperiale, de facto recepit ibidem, ut de multis aliis reprobis ejus proceſſibus & deteſtandis exceſſibus præſumptione perpetratis hæretica, taceatur. Propter quæ idem Prædeceſſor dictum Ludovicum denunciavit à Domino omni dignitate & honore fore privatum, & ipſe in eum, tantarum hæreſum & Schiſmatum maculis irretitum, exercens gladium Apoſtolicæ poteſtatis, eum cum omnibus qui adhærerent eidem, vel ſibi præſtarent auxilium, conſilium, vel favorem, ſeu pro Romanorum Rege vel Imperatore ſcienter haberent, tenerent, vel nominarent, eundem, non ſolum excommunicationis & anathematis, ſed etiam alias pœnas & ſententias tanquam in fautores, auxiliatores, & valitores Hæretici, & Schiſmatici, promulgavit, & declaravit à jure prolatas ſicut in diverſis proceſſibus, per dictum Prædeceſſorem ſuper hoc habitis, ſerioſiùs continetur. Quibus per dictas litteras noſtras prolixiore narrationis ſerie ad notitiam tuam deductis, magnificentiam tuam per eaſdem litteras requirendam duximus & rogandam, ut tu, prudenter advertens, & in ſcrutinium internæ conſiderationis adducens, gravitatem pœnarum & ſententiarum, quas incurrerent, quantiſque ſe periculis, & diſcriminibus implicarent, qui præfato Ludovico ſic publicè & notoriè de pravitatibus hæreſis ſic odioſi ſchiſmatis condemnato, priuſquam reconciliationis gratiam ejuſdem Eccleſiæ meruiſſet, participare præſumerent, vel ſibi impenderent auxilium, conſilium, vel favorem, vel tanquam Imperatori vel Regi Romanorum reverentiæ cultum, ſeu titulum Regalis vel Imperialis nominis, aſſignarent ſcienter, à cujuſlibet participationis fœdere contrahendo cum eo, & quaubet exhibitione reverentiæ & honoris ſibi, tanquam Regi vel Imperatori, donec ipſe reconciliationis gratiam dictæ Eccleſiæ meruiſſet, penitus te retrahere & totaliter abſtinere arctares, ut tibi famæ integritas & illibata tui generis claritas ſervarentur. Poſtque rumore impoſito & infeſto ad aures noſtras deducto, quod tu requiſitionibus & precibus noſtris hujuſmodi, de fonte prodeuntibus caritatis, non ſine detrimento tuæ ſalutis, & famæ, quod dolentes referimus, obauditis, eiſdem proceſſibus Prædeceſſoris ejuſdem, per quos adverſus omnes & ſingulos cujuſcumque præminentiæ, conditionis, vel ſtatus, etiamſi Pontificali, vel Regali, vel quacumque alia Eccleſiaſtica, ſeu mundana dignitate fulgerent, præfato Ludovico adhærentes, ſeu præſtantes directè, vel indirectè, publicè vel occultè, conſilium, vel auxilium, vel favorem, vel ſibi, tanquam Imperatori vel Regi Romanorum, reverentiam exhibentes, ſeu Titulum Regalis vel Imperialis nominis aſſignantes, ſeu aſcribentes, graves ſpirituales & temporales pœnæ & ſententiæ infliguntur in ſua perdurantibus firmitate præſumpſeras Confœderationes inire cum eo, ſibique adhærere ac præſtare conſilium, auxilium, & favorem. Et, quod eſt gravius in ſerenitatis tuæ gloria notabilem ponere maculam non formidans, per totam Alemanniam & Germaniam, ac univerſas & ſingulas earum Provincias, Vicariatus nominis Officium, ſub Imperialis nominis Titulo, ab eodem ſuſceperas de facto cum idem Ludovicus nec Rex, nec Imperator, exiſtit tali prætextu Eccleſiarum Prælatis & perſonis Eccleſiaſticis in terris Imperii conſtitutis, ac in noſtra & ejuſdem Eccleſiæ devotione & fidelitate conſiſtentibus, ſub pœnis gravibus, per tuas litteras injungendo, ut ad te, tanquam ejuſdem Ludovici in partibus illis vicarium ſuper diverſis, contentis in eiſdem tuis litteris, convenirent, prout in dictis litteris, quas ſigillo tuo munitas, præſentatas nobis, oculata fide perſpeximus, plenius continetur contemnens damnabiliter pœnas & ſententias ſupra dictas, illis te manifeſtè non abſque horrenda tui ſtatus macula atque nota procul dubio implicando, nos conſiderantes quod hujuſmodi Vicariatus Officium & alia præmiſſa per te præſumpta, ad tui honoris & ſtatus, ac ſalutis, & famæ, diſpendium redundabant, te per dictas litteras noſtras requiſivimus, & hortati fuimus, Paterno tibi conſilio ſuadentes, ut præmiſſa & alia, quæ circa illa tibi poſſent occurrere, deducens in rectæ diſcuſſionis & deliberationis examen; Ac inſuper tenens certius & attendens quod idem Ludovicus, ut præfertur nec Rex, nec Imperator exiſtit nec aliqua, quæ fecerit, vel faciat ſub Imperiali vel Regali nomine, ſint alicujus roboris vel momenti. Quodque tibi periculoſum erat, ac multipliciter formidandum, bellorum ſubire diſcrimina, ſi fores dictis proceſſibus, pœnis, & ſententiis, involutus, ac per hæc Dei & ejuſdem Eccleſiæ perſecutor & hoſtis effectus, à quibus ſemper deſideravimus reddere te immunem, ab hujuſmodi præſumptionibus penitus reſilires, greſſuſque tuos in viam rectam ac Deo placitam tuiſque ſtatui, ſaluti, & honori, congruam dirigere, quantocius non differres. Sperabamus enim quod oculis tuis apertis ad bonum, & declinantibus non in erroris devium, ſed in callem rectitudinis & ſemitam veritatis ſaluniferæ, monita devote ſuſciperes & efficaciter adimpleres, nec dominum, ac nos, & eandem Eccleſiam, ul-

teriùs

Anno 1339.

teriùs per graviores exceſſus ac oppreſſiones Eccleſiarum & perſonarum Eccleſiaſticarum, contra te ad iracuodiam provocares. Sed, ſicut noviter ex conqueſtione venerabilis fratris noſtri, Guillelmi Epiſcopi Cameracenſis, non ſine admiratione & animi turbatione, percepimus, & referimus cum dolore, tu prædictis Monitis, Requiſitionibus, Hortationibus, & precibus Apoſtolicis deductis penitùs in contemptum, adverſus præfatum Epiſcopum & Eccleſiam Cameracenſem, ad Comitatum & terras ipſorum, quoſdam volontarios & odioſos proceſſus, non abſque divinæ Majeſtatis & Apoſtolicæ ſedis offenſa, & detogaoione Eccleſiaſticæ libertatis, de facto, prætextu Vicariatus hujuſmodi, babere cepiſti, & graviores facere comminaris, ac contra Civitatem Cameracenſem, quæ ad Epiſcopum & Eccleſiam prædictos pleno jure noſcitur pertinere, equitum & peditum armatorum exercitum congregaſti, ipſamque, io dictorum Epiſcopi & Eccleſiæ damnom non modicum & præjudicium, obſediſti, eamque detinere præſumis obſeſſam. Cum itaque proceſſus, vel veriùs exceſſus, hujuſmodi non poſſumus ſalva conſcientia, nec etiam debeamus contuentibus oculis pertranſire, quin ad tuitionem & defeoſioncm ejuſdem Cameracenſis, & aliarum Eccleſiarum, in quarum oppreſſione Jura noſtra & Romanæ Eccleſiæ opprimi dubium oon exiſtit, apponamus manum Apoſtolicæ poteſtatis. Excellentiam tuam iteratò requirimus & togamus attentè per Apoſtolica ſcripta tibi diſtrictiùs injungentes, quatinus atteadens conſultiùs & revolvens prudentius, in ſcrutinio mentis tuæ, quàm periculoſum tibi, tuiſqoe hæredibus impoſterum reddi poſſet, quod adverſus ejuſdem prædeceſſoris proceſſus notoriè habitos & per ooiverſa fore orbis climata publicatos, te procaciter erigas & publicè venias coorra eos. Quaotàque nota infamiæ & ignominiæ, ex præſumptiooe tam damnabili reſpergaris; conſiderantiùs etiam cogitans quale tibi, tuiſque hæredibus, impoſterum poſſit parturiri diſpendium, ſi publicus fautor hæretici & ſchiſmatici, de hæreſi & ſchiſmate condemnati, per ſolemnes proceſſus ejuſdem ſedis Apoſtolicæ denoteris conſulto & proviſo conſilio, per emendationem debitam, hujuſmodi ſtudeas præcavere pericula & diſpendia evitare, prædictum exercitum ab obſidione prædicta quaotociùs revocaodo, & à ſimilibus impoſterum abſtinendo, dictoque Vicariatus officio, per quod fama tua læditur, & ſtatus dignitatis Regiæ oon mediocriter minoratur, ulteriùs non utendo. Alioquin, cum non ſit differendum homini contra Deum, nec Eccleſiarum oppreſſiones poſſumus ſalva conſcientia æquanimiter ſuſtinere, contra te, licet invitè, ad publicationem dictarum ſententiarum & pœnarum in dictis ejuſdem prædeceſſoris proceſſibus, conſtitutarum, contentarum & etiam prolatarum, quas te propter prædicta non eſt dubium iocurriſſe, infallibiliter procedemos & procedi faciemus per illos, prout viderimus expedire.

Datum Avinion. quarto Idus Octobris Pontificatus noſtri Anno quinto.

IV.
Ex Archiv. Angl. Rimer Tom. 5. pag. 146.

Franciæ & Angliæ Reges ad pacem hortatur, & litem componere ſe paratum exhibet: Anoo 1339.

BENEDICTUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto filio Eduardo, Regi Angliæ illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Dum diligenter attendimus, & profundis cogitationibus meditamur, quanta ſummi & æterni Regis fuerit benignitas & miſericordiſſimæ affluentia pietatis, quòd pridem tuis, cariſſime Fili, & cariſſimi in Chriſto Filii noſtri Illuſtris Franciæ Regis, ejuſque colligatorum Ordinatis aciebus, & moltum ex propinquo ad confligendum terribiliter & animoſè diſpoſiòs hinc & indè, ſecura non extiterunt pericula, quæ tantus fragor armorum & armatorum impetus minabantur. Eidem laudum exolvimus præconia cum hæc ad donum Dei maximum & grande operatum miſericorditer à Clementia divinæ providentiæ, quæ in ſui diſpoſitione non fallitur, miraculum reputetur. Ex boc quidem colligi poteſt etiam apertiùs quòd altiſſimo, qui bella conterit, & gentibus, ea volentibus, per Prophetam, diſſipatioonia exterminium comminatur, tanta ſanguinis redemptorum pretioſo cruore Dominico, quanta fuiſſet ſi conflictum ſibi dediſſent acies prædictæ tuoc temporis, in toous Chriſtianitatis damnum, opprobrium, ac animarum multarum periculum effuſio non placebat. Regalis quoque circumſpectio poteſt etiam advertere diligenter, quantum tu, & Rex prædictus indignationem habereos formidare divinam, ſi populos Dei, quos ipſe à periculis aoimarum & corporum eripuit ſic benigne, iterum ſimili ſubjicere diſcrimini curaretis; timeodum eſſet procul dubio, ot adeò accenderetur; & præſertim vehemeotiùs contra illum qui hujuſmodi diſcrimini daret ampliorem operam, ira Dei, ot tanta ſtrages tantaque confuſio ſequerentur, quod tota concuteretur Chriſtianitas, & reformatio pacis & concordiæ ooo ſolum difficilis, ſed impoſſibilis, quæ non ſinat miſerator & miſericors Domious conongere, redderetur. Et inſuper, nec minus conſiderandum videtur, quantum, occaſione guerrarum præſentium, multis & variis modis, ut fertur, Regii ſubditi non modicum ſint exhauſti pecuniis, & aliis bonis ſuis; & etiam quod, ſi continuatio talium onerum ſequeretur quod abſit amplius gravarentur; quodque bellorum eventus eſt dobius & multum, obi Dei timeretur indignatio formidandus. Ideoque Regiam Magnificentiam rogamus in Domino attentios & hortamur, eam, oihilominus per Dei miſericordiam obſecrantes, quatenus, præmiſſa & alia quæ poſſunt occurrere circumſpectioni Regiæ in hac parte, revolvens intra clauſtra pectoris Regii, & deducens in exactæ deliberationis exameo, ad reformandam pacem cum Rege præfato, vel Treugas ineundas, ut tuis, dilectiſſime fili, tuorumque obvietur periculis, & Deo, qui pacem diligit, & in viris pacificis delectatur magis placeas, teque acceptiorem eidem efficias, animum habilites Regium & inclines, dilectorum filiorum noſtrorum Petri tituli Praxedis, Preſbyteri & Bertrandi ſanctæ Mariæ in Aquiro Diacooi, Cardinalium, Apoſtolicæ ſedis nuociorum, zelatorum utique Regii honoris & commodi, quos dudum ad partes illas, propter ea, de conſilio fratrum noſtrorum, deſtinavimus, monitis & ſalubribus circa hoc perſuaſionibus effectualiter oihilominus adquieſcens. Sanè, cum propter ea, quæ præmiſſa ſunt, & quia hujuſmodi & aliis innumeris periculis, ex guerris prædictis eminentibus, obviare ſalubriter, & ut inter te, Fili amantiſſime, dictumque Regem, tibi nexu propinquo ſanguinis & affinitatis conjonctum, pacia plenitudo & maturæ caritatis dilectio vigeant, pacis reformationem hujuſmodi ferventibus deſideriis peroptamus, ſi forſan

per

ANNO 1339.

per eoſdem Cardinales ad pacem ipſam attingi non poſſit, in illis partibus, Tuque, præcariſſime Fili, & Rex prædictus, vos ad mutuam habilitantes concordiam, Deo placabilem hominibus amabilem, Chriſtianitati utilem, ac utrique veſtrum multipliciter opportunam, conſentire volueritis, ut nos, ad pacem ipſam reformandam, tanquam Tractator amicabilis, in perſona propria intendamus, & initis aliquibus invicem Treugis vel conceſſis ſufferentiis ab Invaſionibus & Commotionibus Bellicis, uſque ad tempus opportunum, infra quos tractatus pacis inchoari continuari, & ſi miſericordiarum Dominus dederit, ad finem poſſit deduci felicem & votivum, nuncios veſtros mandatis ſuffultos idoneis ad nos propterea deſtinando. Nos licet arduis & importabilibus negotiis agitemur continuè ſupra vires paratos ob deſiderium pacis prædictæ nos offerimus, aliis, quantum commodè cum honeſtate fieri poterit, prætermiſſis efficaciter ſuper reformatione hujuſmodi pro quiete, utilitate & honore utriuſque partis, interponere ſicut præmiſimus, prout ex alto nobis miniſtrabitur, Sollicitudinis noſtræ partes; ſuper quibus, matura deliberatione prævia reſcribat nobis veſtra Regalis Magnificentia ſuæ beneplacitum voluntatis. Datum Avinion. decimo Calendas Januarii Pontificatus noſtri anno quinto.

V. Ex Archiv. Angliæ Rymer. Tom. 5. pag. 173.

Ad Angliæ Regem hortatoria, ne utatur nomine, & Titulo Regis Franciæ: anno 1340.

BENEDICTUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto filio Eduardo Regi Angliæ illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

NUper excellentiæ Regiæ literis noſtro Apoſtolatui præſentatis, & contentis in ipſis plenius intellectis, novus in eis deſcriptus Titulus, & impreſſio ſigilli Franciæ armis & Angliæ ſculpti ut prima facie videbatur, ſtuporis & admirationis magnam nobis materiam miniſtrarunt. Nempè, Fili cariſſime, quantò te amplioris dilectionis prærogativa proſequimur, tantò gravius in interioribus anxiamur, dum perverſis, & fraudulentis conſiliis te trahi & induci percipimus ad ea, quæ non expediunt, neque decent; nec ea tacere vel diſſimulare nos interea ſinit affectio, quo minus ea ut providere tibi ſuper illis conſultiùs & ſalubrius valeas, ponamus ante oculos mentis tuæ. Siquidem certum & indubitatum aſſeritur quædam conſuetudo, hactenus inconcuſsè ſervata ſucceſſionem ad Regnum Franciæ, per Fæmininam lineam non admittat, tibi, qui, ut noſti, de ſtirpe domus Franciæ deſcendiſti ex Fæminina linea, dicitur ſucceſſio non deberi etſi etiam conſuetudo non prohiberet ad coronam dicti Regni ſucceſſorem ex Fæminina linea procedentem ſunt profectò, claræ memoriæ, Regum Franciæ, qui gradatim, inclitæ recordationis, Philippo Regi Franciæ, avo tuo ſucceſſerunt, Filiæ ac Proles earum, quæ quo ad ſucceſſionem eandem proximiores, ut præfertur, exiſterent Regibus Patribus ſuis, quam exiſtatis tu & cariſſima Filia noſtra Iſabella Regina, illuſtris mater tua, nata Philippi prædicti. Sed adeò, ut præmittitur, obſervata eſt præteritis temporibus, ipſa conſuetudo irrefragabiliter, & etiam obſervatur, quod ſucceſſionem ad Regnum prædictum ex Fæminina linea non admittit. Cogitare autem quod per viam potentiæ, Regnum poſſes occupare prædictum, nequaquam attenta Regis & Regni Franciæ magnificentia & potentia, æſtimantur ad id ſufficere vires tuæ; ſcilicet quòd, in Regno eodem nil tenens, te Regem Franciæ facias nominari, armaque illius ſumpſeris, ut præfertur, de malo & iniquo Conſilio procul dubio creditur emanaſſe. Si verò qui tibi ſuaſerunt talis nituntur aſſerere palliando quod in Flandria, quæ de Regis, & Regni Franciæ noſcitur exiſtere Feudo, dominaris profectò attendendum & conſiderandum eſt, & poteſt diſcutere Regia circumſpectio diligenter, qui & quales, cujuſque conditionis ſunt illi qui te introduxerunt ibidem. In ipſis namque hactenus Virtus conſtantiæ & fidelitatis, nequaquam exiſtit commendata; naturales enim Dominos ſuos, quibus erant debito fidelitatis aſtricti, violato Fœdere Fidei pro ſuarum voluntatum libito, ſæpè de ipſa Flandria turpiter ejecerunt. Et ſi hoc fecerunt de illis, quos revereri naturaliter tenebantur, quid de te, Fili, præſumendum ſit, & qualis exinde poſſit aſſumi & formari titulus, tuaque prudentia conſideranter advertat. Attende protſus etiam ſi de bono & recto Conſilio proceſſerit, quod cariſſimo in Chriſto filio noſtro, Philippo Rege Franciæ illuſtri regnante, qui per multos annos, tanquam Rex Franciæ, Regnum pacifice tenuit & poſſedit; & an tu, ſicut, & tali, pro terris, infra dictum Regnum ad te pertinentibus fidelitatem & homagium ligium faciendo, eum in Regem Franciæ tuumque Dominum pro terris recognoviſti prædictis, te Regem Franciæ facias nominari; ſtupent quidem qui audiunt, id non ad diſcretionem, ſed ad ſimplicitatem & vanitatem potius aſcribentes. Deindè perſpicaciùs credimus attendendum, quòd talis denominatio re carens & commodo, quam tibi perſuaſiſſe dicuntur qui te non diligunt, ſed cum tuis jacturis lucra propria venari ſatagunt, ad ea ſe poſſe attingere æſtimantes, cum te altioribus intricationibus, & periculoſioribus neceſſitatibus & negotiis, illaqueari procuraverunt & involvi. Radix venenoſa eſſe timetur, germinatura veriſimiliter, & niſi provideatur aliter, fructus amaritudinis & doloris. Præterea æſtimamus tibi non minus diligentius advertendum, quot, quales, & quantos Reges, Principes, & magnates, qui de ſtirpe Domus Franciæ proceſſerunt, aut habent affinitatem, ſeu confœderationem cum ipſa, qui ſe tibi non opponebant ſuper tuis negotiis anteà ex nominatione ſeu intitulatione hujuſmodi contra te provocares, & expreſſiùs, ſi eidem, quod abſit, inſiſteres, irritares; talemque nudiri nominatio ipſa poſſet, quod avertat Dominus materiam, per quam pacis reformatio inter te dictumque Regem Franciæ impoſſibilis perpetuo quantum ad humanum ſpectat judicium, redderetur. Et etiam iidem Principes & alii Regnicolæ dicti Regni, qui ſe, ut vulgaris vox ſonat, prius mortis periculis & perpetuis bonorum ſuorum perditionibus exponerent, quàm ſuſtinerent prædicta, promptiores, potentiores, valentiores, & animoſiores adverſus te, ad defenſionem dictorum, Philippi Regis & Regni, per nominationem ſeu Intitulationem efficerentur eandem. Nec eſt tibi amantiſſime Fili ut aliàs tibi ſcripſiſſe meminimus, multum confidendum de Teutonicis & Flamingis; nam eos affabiles & propitios tibi reperies, quamdiù facultates tuas poterunt exhaurire, aliàs autem de ipſorum aſſiſtentia non confidas. Et ſi geſta progenitorum tuorum revolveris, qualiter erga eos ſe olim geſſerunt iidem Teutonici & Flamingi, quomodo de ipſis poſſis confidere, reperies manifeſtè. Itaque celſitudinem Regiam rogamus, & attentè in Domino hortamur quatinus præmiſſa, quæ de benevolentia

ANNO 1340.

Paterna-

Anno 1340.

Paterna, & affectione ſincera ſcribimus, benevolo ſuſcipias animo, eaque unà cum illis, quæ tibi circa hæc poſſunt occurrere, adducens in rectæ conſiderationis & diſcuſſionis examen, omiſſa intitulaoone prædicta, regiom inclioes animum ad viam pacis & concordiæ per quam, quæ tui juris erunt, aſſequi & retinere pacificè valeas, mutua inter ſe dictumque Regem coocordia reformata; ot ſicut nervis ſanguinis & affinitatis jungimini, ſic ſitis perpetuo vinculo fœderis & amoris connexi.

Darum Avenion. tertio nooas Martii Pontificatus noſtri anno Sexto.

Anno 1342.

CLEMENS SEXTUS, PONTIFEX CC.

ANNO DOMINI MCCCXLII.

Clemens priùs Petrus Rogerius, literatus, memotiæque plane invictæ: Jubilæum ad L. annum reduxit, liberali: Indulgentiarum promus condus; ſed notatum vix decem ex millenis, qui Romam confluxerant, ob ingentem peſtem rediiſſe. Ludovicum Bavarum perſequutus eſt Galliæ Regibus varia indulſit privilegia & ſpeciatim ſub utraque ſpecie communicare permiſit. Obiit Avenione an. 1352. ſedis decimo. (*Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Edit. Luxemb.* 1727. *fol.* 254.)

I Ex ſpicil. Dacherii n. edit. Tom. 3. pag. 722.

Epiſtolæ variæ quibus quamplurima privilegia coocedit Regi & Reginæ Francorum, diverſis annis ſcriptæ.

CLEMENTIS PAPÆ VI. EPISTOLÆ.

I. Joannæ *Reginæ Franciæ.*

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Cariſſimæ in Chriſto filiæ JOANNÆ *Reginæ Franciæ illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.*

Gratulabundus ſcribit Reginæ.

Quia ſcimus te, Filia cariſſima, de proſpero ſtatu noſtro gaudere, ſcire benevolentiam Regiam volumus, quòd licet ex iocombentibus variis & diverſis arduis negotiis ad Apoſtolicam ſedem inceſſanter confluentibos, curis continuis anxiemur; aſſiſtente oobis tamen divinâ clementiâ, corporali ſoſpitate lætamur: quod de te, Filia dilectiſſima, & cariſſimo in Chriſto Filio noſtro Philippo Rege Franciæ Illuſtri viro tuo, liberiſque Regiis, audire quam plurimum nos promptos, quantum cum Deo poſſumus, ad tua & ipſorum commoda & honores delectat. Cæterum tuam volumus celſitudinem non latere, quòd venerabiles Fratres noſtri Petrus Præoeſtinus, & Anibaldus Tuſculanus Epiſcopi, de partibus Franciæ ad ſedem redeuntes prædictam: ac nobia, ac Fratribos noſtris ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, quæ geſta circà negotia, pro quibus miſſi fuerant, delectabiliter & plenariè in Conſiſtorio referentea, ad laudem & commendationem præfati Regis & tuam multa honorabilia, quæ lætificaverunt mentem noſtram non modicum, relationi hujuſmodi adjecerunt. Rursùs pridem relatu quorumdam percepimus, quòd dilecta in Chriſto filia nobilis mulier Maria, oata quondam Caroli Ducis Calabriæ, abſque amicorum conſilio matrimonium cum dilecto filio nobili viro Carolo Duce Duracii per verba de præſenti contraxit: an tamen ſit vera relatio hujuſmodi adhuc certitudinaliter ignoramus. Datum Avinioni quinto Calendas Aprilis, Pontificatus noſtri aono primo.

Anno 1342.

II. *Eidem.*

Anno MCCCXLII. Gratias agit Reginæ, quod ipſa effecerit, ut ſententiam, in Cardinales, ac eorum & Papæ familiares, qui beneficiis potiebantur, latam Rex abrogarat. Deinde agit de lite in Regem, & gloriaria.

Clemens Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, Cariſſimæ in Chriſto filiæ Joanna Reginæ Franciæ Illuſtri, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Serenitatia tuæ, filia Cariſſima, literas lætâ manu recepimus, inter cætera continentes qualiter his, quæ dilectua filius Magiſter Firminus oe Coquerello Decanus Eccleſiæ Pariſieoſis, Cariſſimi in Chriſto filii noſtri Philippi Regia Franciæ Illuſtris ac tuus Conſiliarius, ſuper illis novitatibus adversùs Deom & libertatem Eccleſiaſticam per literas dicti Regis, neſcimus quorum minùs providis conſilus, hia diebus præteritis attentatia, tuæ Regiæ magnificentiæ pro parte noſtrâ expoſuit, intellectis: To filia benedictionis & gratiæ, apud Regem eumdem ſuper revocatione hujuſmodi attentatorum, eo leon præſente Decano, precibus opportunis inſiſteos, tandem Rex ipſe præmiſſa quoad beneficia venerabilium Fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, ac noſtrorum & ſuorum obſequentium & familiarium duxerat, inclinarus precibus hujuſmodi, revocanda: quodque pro divinâ reverentiâ, honore Eccleſiæ, ac noſtri conſideratione, ſuper plenâ & integrâ revocatione apud Regem ipſum inſiſtere intendebas. Nos igitur benignitatem tuam Regiam, quam erga Deum ſincera devotione fulgentem, & ad Eccleſiam ſanctam ſuam eſſe propitiam, dum ſtatus nos haberet inferior, certâ probavimos experientiâ, & poſtquàm ad ſummi Apoſtolatùs apicem divina miſeratio nos provexit, evidentibus ſenſimus indiciis & ſentimus, com gratiarum actionibus mulpliciter io Domino ſuper his commendamus. Sanè, Filia dilectiſſima, quia novitates prædictæ aliàs inauditæ, ſi de illis ſcintilla remaneret aliqua, ſponſum ejuſdem Eccleſiæ Domioum noſtrum Jesum Christum graviter offenderent, & iram ipſius meritò provocarent, ſaluti animæ dicti Regis ac celebritati ſui nominis & honoris, domùſque inclytæ Regiæ Franciæ obvia exiſterent, & aliis pernicioſa miniſtrarent exempla: Sublimitatem tuam rogamus, & in Domino attentiùs exhortamur, quatenùs illius ſummi, & æterni Regis, qui opus perfectum diligit, & imperfectionem abhorret, te in hac parte filiam conſtituens ſpecialem, quod expediendum reſtat ſuper revocatione attentatorum hojoſmodi, ut ad Dei & ejuſdem Eccleſiæ ſanctæ ſuæ hooorem, Regis prædicti ſalutem, & dilatatiooem famæ ſuæ, plenum opus perfeciſſe læteris, apud Regem ipſum procures, ſicut ex tuâ oblatione benignâ ſpem nobis dediſti, favorabiliter expediri. In te quidem, præcariſſima Filia, illa Regina Eſter, quæ ioiquom conſilium quod ad perdendum populum Dei Iſrael Rex Aſſuerus habuerat, imitari ſuis precibus promeruit in ſalutem, præfigurata in hoc caſu, non abſque magnæ laudis præconiis & meritorum cumulis poterit denotari. Nos autem venerabilibus Fratribus noſtris Paſtori Archiepiſcopo Ebredunenſi, & Guillelmo Epiſcopo Carnotenſi Apoſtolicæ ſedis Nuntiis, quos propterea deſtinandos ad præfati Regis viri tui & tuam præſentiam providimus, expreſsè duximus injungendum, ut ad te recurrant principaliter, & juxtà tui directionem con-

ANNO 1347.

ANNO 1351.

filii habeant procedere in præmiſſis. Scitura pro certo, filia præcariſſima, quòd per eos ad præſens non ſcribimus niſi caritativè & hortatoriè dicto Regi. Pro certo quidem tenuimus, cum tenorem literarum novitates prædictas continentium audivimus, qoòd ſi Rex ipſe contenta in eiſdem litteris deliberatè ac pleniùs advertiſſet, nullo modo eas permiſiſſet à ſuâ Curiâ emanare. Nihilominùs confidentes quòd ipſe cum ſuper hoc informatus exiſteret, nullatenùs ſuſtineret quo minus ad tevocationem procederet earumdem; quodque talia, vel ſimilia ſic divino & humano juri contraria non permitteret quomodolibet ulteriùs adversùs Deum & ipſam Eccleſiam, & præſertim veſtris temporibus attentari.

Portò ſuper his, quæ de faciendis proceſſibus contrà Regem Angliæ nuper tua Excellentia nobis ſcripſit, breviter reſpondemus, quòd amore pacis quam deſideravimus & deſideramus ferventibus deſideriis, & ne ipſius poſſet impediri tractatus, per Cardinales Nuntios à proceſſibus, prout nobis ſcripſerunt, ceſſatum exſtitit uſque modo. Nunc verò aliquos de novo ordinari facimus diligenter: quibus breviter ordinatis, illorum tibi mittemus copiam, & eos abſque cunctatione faciemus, nihil aliud exſpectando ulteriùs, expediri. Datum Avinioni Idibus Aprilis, Pontificatûs noſtri anno quinto.

ANNO MCCCXLVII.

III. Venerabili fratri JOANNI *Archiepiſcopo Rotomagenſi.*

CLEMENS Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, venerabili fratri JOANNI Archiepiſcopo Rotomagenſi, ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Intellecto nuper quòd cariſſimus in Chriſto filius noſter Philippus Rex Franciæ illuſtris, occaſione novitatis factæ per cariſſimum in Chriſto filium noſtrum Jacobum Regem Majoricarum illuſtrem in Comitatu Roſſilionis, villam & Baroniam Montiſpeſſulani ad manum regiam poni, & nihilominùs contrà ipſum Regem Majoricarum ac ſubditos & ſervitores ſuos, qui ei ſuper hoc adſtiterant, procedi mandavit ſpeciali ad hoc commiſſario deſtinato. Nos eumdem Regem Franciæ per noſtras litteras deprecamur, ut præfato Regi Majoricarum pie compatiens, velit erga eum benignè agere, ac omnem pœnam, ſi quam pro præteritis culpis meruit, ei gratioſè remittere, ac manum regiam à Villa & Baroniâ prædictis, cùm aliunde præfatus Rex Majoricarum non habeat unde ſe ac filios, licet pauperes regali tamen proſapia genitos, ſuſtentare valeat, amovere. Quocircà Fraternitatem tuam attentè rogamus, quatinùs apud eumdem Regem Franciæ quòd noſtris in hac parte precibus annuat pro noſtra & Apoſtolicæ Sedis reverentia interponas efficaciter partes tuas.

Datum Avinioni undecimo Kalendas Septembris, Pontificatûs noſtri anno ſexto.

AN. MCCCLI.

IV. & reliquæ ad JOANNEM *Regem Franc. &* JOANNAM *Reginam. Seu Privilegia quædam Regibus Franc. impertita.*

Quòd Rex & Regina in locis interdictis poſſunt facere celebrare.

CLEMENS Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, cariſſimis in Chriſto filiis JOANNI Regi, & JOANNÆ Reginæ Franciæ Illuſtribus, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Devotionis veſtræ ſinceritas promeretur, ut votis veſtris, his præſertim quæ ad veſtrarum animarum ſalutem valeant, quantum cum Deo poſſumus, favorabiliter annuamus. Veſtris itaque ſupplicationibus inclinati, vobis & ſucceſſoribus veſtris Regibus & Reginis Franciæ, qui pro tempore fuerint, ac veſtrûm & eorum cuilibet, auctoritate Apoſtolicâ, tenore præſentium indulgemus, ut ſi forſan ad loca Eccleſiaſtico interdicto ſuppoſita vos contigerit declinare, liceat vobis & illis, in eis januis clauſis, excommunicatis & interdictis excluſis, non pulſatis campanis, etiam altâ voce Miſſam & alia divina Officia in veſtrâ & familiarum veſtrorum, ac vos ſequentium perſonarum præſentiâ facere celebrare, dummodo vos vel illi cauſam non dederitis interdicto, nec id vobis, vel illis contigerit ſpeciatim interdici. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Avinioni tertio Kal. Maii, Pontificatus noſtri anno nono.

V. Quòd poſſunt eligere Confeſſorem.

CLEMENS, &c. Cariſſimis in Chriſto filiis JOANNI Regi, & JOANNÆ Reginæ Franciæ Illuſtribus, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Benigno ſunt illa vobis concedenda favore, per quæ, ſicut piè deſiderare videmini, conſcientiæ pacem, & ſalutem animæ, Deo propitio, conſequi valeatis. Hinc eſt quòd nos veſtris devotis ſupplicationibus inclinati, vobis, & ſucceſſoribus veſtris Regibus & Reginis Franciæ, qui pro tempore fuerint, ac veſtrûm & eorum cuilibet, auctoritate Apoſtolicâ, tenore præſentium in perpetuum indulgemus, ut veſtrûm, & eorum quilibet aliquem idoneum & diſcretum Presbyterum in ſuum poſſit eligere Confeſſorem, qui quoties vobis & ſucceſſoribus veſtris opportunum fuerit, confeſſionibus veſtris, & eorum diligenter auditis, pro commiſſis vobis, & eis debitam abſolutionem impendat, & injungat pœnitentiam ſalutarem, etiamſi forſan talia fuerint propter quæ Sedes Apoſtolica ſit meritò conſulenda. Nulli ergo, &c. Si quis, &c. Datum duodecimo Calend. Maii, anno nono.

VI. Quòd Confeſſor poteſt mutare vota, & juramenta eorum.

CLEMENS, &c. Cariſſimis in Chriſto filiis JOANNI Regi, & JOANNÆ Reginæ Franciæ Illuſtribus, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Votis veſtris libenter annuimus, iis præcipuè per quæ, ſicut piè deſideratis, pacem, & ſalutem animæ, Deo propitio conſequi valeatis. Hinc eſt quòd nos veſtris ſupplicationibus inclinati, vobis, & ſucceſſoribus veſtris Regibus & Reginis Franciæ, qui pro tempore fuerint, ac veſtrum & eorum cuilibet, auctoritate Apoſtolicâ, tenore præſentium in perpetuum indulgemus; ut Confeſſor Religioſus, vel ſæcularis, quem veſtrûm & eorum quilibet duxerit eligendum, vota per vos forſitan jam emiſſa, ac per vos, & ſucceſſores veſtros in poſterum emittenda, ultramarino, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum, ac caſtitatis & continentiæ votis dumtaxat exceptis: necnon juramenta per vos præſtita, & per vos & eos præſtanda in poſterum, quæ vos & illi ſervare commodè non poſſetis, vobis & eis commutare valeat in alia opera pietatis, prout ſecundùm Deum, & animarum veſtrarum, & eorum ſaluti viderit expedire. Nulli, &c. Si quis, &c. Datum Avinioni XII. Calend. Maii, anno nono.

VII. Quòd Confeſſor in exercitu poteſt dare licentiam veſcendi carnibus.

CLEMENS, &c. Cariſſimo in Chriſto filio JOANNI Regi Franciæ Illuſtri, Salutem &

Apoſto-

Apoſtolicam benedictionem. Provenit ex tuæ devotionis affectu, quo nos & Romanam Eccleſiam reveteris, ut petitionibus tuis, quantum cum Deo poſſumus, favorabiliter annuamus. Cum itaque ex tenore tuæ petitionis nobis exhibitæ nunc accepimus, pro guerris imminentibus ſæpe contingat ad loca, quæ non multum abundant piſcibus, te cum tuo exercitu declinare, nos tuis ſupplicationibus inclinati, ut Confeſſor tuus, & ſucceſſorum tuorum Regum Franciæ, qui pro tempore fuerint, quem tu vel illi duxeris eligendum, tibi & eis, ac tuis, & illorum familiaribus, & omnibus aliis qui tecum, & cum eis in eiſdem guerris fuerint, veſcendi carnibus, quamdiù in hujuſmodi guerris ueritis, tu & illi, etiam diebus quibus carum us à ſacris Canonibus eſt communiter interdictus, ſextis Feriis, ac Quadrageſimâ; nec non Nativitatis Domini, Pentecoſtes, Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis, & Beatorum Joannis Baptiſtæ, & Apoſtolorum, ac Laurentii Martyris, & ſolemnitatibus Omnium Sanctorum, Vigiliis dumtaxat exceptis, dummodò tu vel illi ratione voto vel voto ad abſtinentiam ejus hujuſmodi diebus illis alias non ſitis adſtricti; licentiam auctoritate Apoſtolicâ concedere valeat, cum id Confeſſor hoc probabiliter expedire viderit; ſui ergo ipſius conſcientiam oneramus. quibuſcumque ſtatutis & conſuetudinibus, ac conſtitutionibus & privilegiis Apoſtolici nequaquam obſtantibus, auctoritate Apoſtolica tibi & eiſdem ſucceſſoribus, indulgemus. Nulli &c. Si quis, &c. Datum Avenioni, anno nono.

VIII. Quòd Confeſſor diſpenſare poteſt de jejuniis, &c. de conſilio Medicorum, de abſtinentiâ carnium.

Clemens, &c. Cariſſimis in Chriſto filiis Joanni Regi, & Joannæ Reginæ Franciæ Illuſtribus, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Devotionis veſtræ ſinceritas promeretur, ut votis veſtris, quantum cum Deo poſſumus, favorabiliter annuamus. Hinc eſt quòd nos veſtris ſupplicationibus inclinati, vobis, & ſucceſſoribus Regibus & Reginis Franciæ, qui fuerint pro tempore, ac veſtrûm, & eorum cuilibet, auctoritate præſentium indulgemus, ut Confeſſor idoneus Religioſus, vel ſæcularis, quem quilibet veſtrûm habet, vel vos, & eos impoſterum habere contigerit, vobiſcum, & cum eis, ut diebus quibus jejunia per Eccleſiam inſtituta ſunt, jejunare minimè teneamini; ac etiam prædictis, & aliis diebus, quibus eſus carnium eſt prohibitus de conſuetudine, vel de jure, carnibus veſci poſſitis, de conſilio tamen Medicorum, quoties Confeſſor, & Medici prædicti hoc vobis, & eis videbitur expedire. Quorum videlicet Confeſſoris & Medicorum conſcientias oneramus: Conſtitutionibus, Apoſtolicis contrariis nequaquam obſtantibus, auctoritate noſtrâ valeat diſpenſare. Nulli, &c. Si quis, &c. Datum, *ut ſuprà.*

IX. Quòd Rex ingredi poteſt Monaſterium incluſarum.

Clemens, &c. Cariſſimo in Chriſto filio Joanni Regi Franciæ Illuſtri, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Eximiæ devotionis ſinceritas, quam ad nos & Romanam geris Eccleſiam, promeretur, ut quæ à nobis ſuppliciter poſtulas, affectu tibi benevolo concedamus. Hinc eſt quòd nos ſupplicationibus tuis inclinati, tibi, & ſucceſſoribus tuis Regibus Franciæ, qui fuerint pro tempore, auctoritate Apoſtolicâ, tenore præſentium indulgemus, ut quotieſcumque tu, & dicti ſucceſſores, volueritis pro ſpirituali conſolatione veſtrâ cum quibuſcumque perſonis maturis & honeſtis, quas ad hoc duxeritis eligendas, Monaſteria Religioſorum, & Religioſarum, etiam incluſarum, quorumcumque Ordinum exiſtant, quibuſcumque Conſtitutionibus Apoſtolicis ac Statutis, Conſuetudinibus Monaſteriorum & Ordinum prædictorum contrariis, nequaquam obſtantibus, libere ingredi, ac inibi comedere & bibere, ac in eiſdem Monaſteriis Religioſorum pernoctare licitè valeatis, dummodo ad id accedat aſſenſus eorum, vel earum, qui, vel quæ Monaſteriis ipſis præſunt. Nulli, &c. Si quis, &c. Datum, *ut ſupra.*

X. Quòd Rex poſſit facere celebrare ſuper Altare portatile in præſentia ſui, & gentium exercitûs ſui.

Clemens, &c. Cariſſimo in Chriſto filio Joanni Regi Franciæ Illuſtri, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Eximiæ devotionis ſinceritas, quam ad nos & Romanam geris Eccleſiam, promeretur ut petitionibus tuis illis præſertim quas ex devotionis fervore prodire conſpicimus, quantum cum Deo poſſumus favorabiliter annuamus. Hinc eſt quòd nos tuis devotis ſupplicationibus inclinati, ut liceat tibi, & ſucceſſoribus tuis Regibus Franciæ, qui pro tempore fuerint, habere Altare portatile cum debitâ reverentiâ & honore, ſuper quo quotieſcumque pro gubernatione & defenſione Regni tui Franciæ te, & illos perſonaliter eſſe contigerit in expeditione guerrarum, in tentoriis veſtris, in locis tamen aliàs congruentibus & honeſtis, poſſitis per proprios, vel alios Sacerdotes idoneos, Regulares, vel ſæculares, Miſſam, ac alia divina Officia, ſine juris alieni præjudicio, in tuâ & gentium tui exercitûs & eorum præſentiâ facere celebrare, tibi, & eiſdem ſucceſſoribus tuis in perpetuum, auctoritate Apoſtolicâ, tenore præſentium indulgemus. Nulli, &c. Si quis, &c. *ut ſuprà.*

XI. Quòd Prælatus celebrans coram Rege, ſeu Reginâ, conferre poteſt unum annum & quadraginta dies Indulgentiæ.

Clemens, &c. Cariſſimis in Chriſto filiis Joanni Regi, & Joannæ Reginæ Franciæ Illuſtribus, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Ut erga Deum & Sedem Apoſtolicam eo ampliùs veſtræ creſcat devotionis affectus, quo ſedem ipſam benigniorem in veſtris opportunitatibus vos ſenſeritis inveniſſe. Devotionis veſtræ precibus inclinati, ut quotieſcumque aliquem Prælatum in Pontificalibus ſolemniter in veſtrâ, & ſucceſſorum veſtrorum Regum, & Reginarum Franciæ, qui pro tempore fuerint, & cujuſlibet, & veſtrûm, & illorum præſentiâ Miſſam contigerit celebrare; idem Prælatus vobis, & eis, ac omnibus ibidem aſtantibus Miſſam hanc devotè audientibus, verè pœnitentibus & confeſſis unum annum & quadraginta dies de injunctis, vobis & eis, pœnitentiis auctoritate Apoſtolicâ relaxare valeat, vobis & eiſdem ſucceſſoribus in perpetuum, auctoritate Apoſtolicâ, tenore præſentium indulgemus. Nulli, &c. Si quis, &c. *ut ſuprà.*

XII. Quòd Confeſſor Regis & Reginæ, eis ſemel in mortis articulo, & quotieſcumque pro Regni defenſione imminet periculum, plenam remiſſionem peccatorum indulgere poſſit.

Clemens, &c. Cariſſimis in Chriſto filiis Joanni Regi, & Joannæ Reginæ Fran-

ciæ illuſtribus, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Devotionis veſtræ ſinceritas, quam ad Deum & Eccleſiam Romanam geſſiſſe hactenùs & gerere comprobamini, meritò nos inducit, ut veſtris petitionibus, illis præſertim quæ devotionis augmentum, & animarum veſtrarum ſalutem reſpiciunt, quantum cum Deo poſſumus, favorabiliter annuamus. Veſtris itaque ſupplicationibus inclinati, vobis, & ſucceſſoribus veſtris Regibus & Reginis Franciæ, qui fuerint pro tempore, & veſtrûm & eorum cuilibet auctoritate præſentium indulgemus: ut Confeſſor, quem veſtrûm & eorum quilibet duxerit eligendum, omnium peccatorum veſtrorum & ſuorum, de quibus corde contriti & ore confeſſi fueritis, plenam remiſſionem vobis, in ſinceritate fidei & veritate Romanæ Eccleſiæ, ac obedientia & devotione noſtra, vel ſucceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum canonicè intrantium perſiſtentibus; ſemel in mortis articulo, & etiam quoties pro Regni veſtri defenſione imminere vobis, & eis mortis periculum veriſimiliter formidabunt, auctoritate Apoſtolica concedere valeat: ſic tamen quòd idem Confeſſor de his, de quibus fuerit alteri ſatisfactio facienda, eam vobis, & eis per vos, vel per ipſos, ſi ſupervixeritis; vel per hæredes veſtros, & eorum, ſi tunc vos & illi forte tranſieritis, faciendam injungat, quam vos, vel illi facere teneamini, ut præfertur. Et ne, quod abſit, propter hujuſmodi gratiam reddamini procliviores ad illicita in poſterum admittenda, volumus quòd ſi ex confidentia remiſſionis hujuſmodi aliqua fortè commiſeritis, quod ad illa prædicta remiſſio vobis & aliis nullatenùs ſuffragetur. Nulli, &c. Si quis, &c. Datum, *ut ſuprà.*

XIII. Quòd Rex & Regina, eorumque liberi, ſub patria poteſtate exiſtentes non poſſunt excommunicari, aut interdici ab aliquo.

CLEMENS, &c. Cariſſimis in Chriſto filiis JOANNI Regi, & JOANNÆ Reginæ Franciæ illuſtribus, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Ob veſtrorum exigentiam meritorum, quibus vos largitor bonorum omnium inſignivit, libenter illa vobis concedimus, per quæ non ſolum veſter, ſed & ſucceſſorum veſtrorum ſtatus tranquillo pacis munimine fulciatur. Veſtris itaque ſupplicationibus inclinati, ut nullus in veſtras, & ſucceſſorum veſtrorum Regum & Reginarum Franciæ qui pro tempore fuerint, & veſtrorum & eorum natorum, exiſtentium ſub patria tamen poteſtate, perſonas excommunicationis aut interdicti ſententias promulgare, aut vobis ſeu ipſius ingreſſum Eccleſiæ interdicere valeat abſque Sedis Apoſtolicæ ſpeciali mandato, faciente plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de hac indulgentia mentionem, vobis & eiſdem ſucceſſoribus in perpetuum auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium indulgemus. Nulli &c. Si quis, &c. *ut ſuprà.*

XIV. Quòd Rex & Regina poſſunt facere celebrare ante diem circà diurnam lucem, & alta voce, cum qualitas negotiorum exigit, parcè tamen utendo.

CLEMENS, &c. Cariſſimis in Chriſto filiis JOANNI Regi, & JOANNÆ Reginæ Franciæ illuſtribus, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Sinceræ devotionis affectus, quem ad nos & Romanam geritis Eccleſiam, promeretur ut votis veſtris favorabiliter annuamus, illis præſertim per quæ, ſicut piè deſideratis, divinis Officiis intenti exiſtatis, & ſpiritualis ſalutis vobis proveniat incrementum. Hinc eſt quod nos veſtris ſupplicationibus inclinati, ut Miſſam antequàm illuceſcat dies, circà tamen diurnam lucem, cum qualitas negotiorum pro tempore ingruentium id exegerit, liceat vobis & ſucceſſoribus veſtris Regibus & Reginis Franciæ, qui pro tempore fuerint, ac veſtrum & eorum cuilibet per proprium, vel alium Sacerdotem idoneum in veſtra, & eorum præſentia etiam alta voce facere celebrari, ita quod id nec vobis, nec illis, aut Sacerdoti taliter celebranti ad culpam valeat imputari; vobis, & eiſdem ſucceſſoribus veſtris in perpetuum auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium, ſpeciali gratia indulgemus: proviſo quòd parce hujuſmodi conceſſione utamini, quia cum in Altaris Officio immoletur Dominus noſter Dei Filius JESUS CHRISTUS, qui candor eſt lucis æternæ, congruit hoc non in noctis tenebris fieri, ſed in luce. Nulli, &c. Si quis, &c. Datum, *ut ſuprà.*

XV. Quòd Clerici Jurati, & familiares Regis & Reginæ non poſſunt propter participationem cum excommunicatis excommunicari majori excommunicatione, niſi communicent in crimine criminoſis.

CLEMENS, &c. Cariſſimis in Chriſto filiis JOANNI Regi, & JOANNÆ Reginæ Franciæ illuſtribus, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Progenitorum veſtrorum, qui fide præclari & devotione ſinceri fuerunt orthodoxæ fidei & libertatis Eccleſiaſticæ præcipui defenſores, memoriam recolentes; & intuentes quod in his veſtigia imitamini eorumdem, libenter veſtris votis annuimus, & vos in deſideriis quantùm cum Deo poſſumus, prævenimus. Cum igitur, ſicut ex parte veſtra noſtris eſt auribus intimatum, nonnulli Prælati Regni Franciæ, & eorum Officiales, & Judices à Sede Apoſtolica, & à legatis ipſius delegati, & exequutores hujuſmodi perſonarum, cum aliquos ſibi obedire nolentes vinculo excommunicationis aſtringunt, in participantes excommunicationis hujuſmodi non ſolùm in crimine, ſed alio modo, excommunicationis & interdicti præſumunt ſententias promulgare: veſtris precibus inclinati, auctoritate Apoſtolica vobis, & ſucceſſoribus veſtris Regibus & Reginis Franciæ, qui pro tempore fuerint, tenore præſentium indulgemus, ut ſi quando veſtros, & dictorum Regum & Reginarum Capellanos, & Clericos juratos ad veſtram & eorum familiam, hujuſmodi excommunicatis communicare contingat, propter hoc majoris excommunicationis laqueo, vel etiam interdicto nequaquam ligari poſſint, dummodò non communicent in crimine criminoſis. Nulli, &c. Si quis, &c. Datum *ut ſuprà.*

XVI. Quod Rectores Eccleſiarum, ad quos Rex & Regina declinant, poſſunt Sacramenta eorum familiaribus miniſtrare.

CLEMENS, &c. Cariſſimis in Chriſto filiis JOANNI Regi, & JOANNÆ Reginæ Franciæ illuſtribus, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Eximiæ devotionis affectus, quem ad nos & Romanam geritis Eccleſiam, promeretur ut in his quæ perſonarum vobis obſequentium animarum ſalutem reſpiciunt, votis veſtris quantùm cum Deo poſſumus, favorabiliter annuamus. Hinc eſt quòd nos veſtris ſupplicationibus inclinati, ut Parochialium Eccleſiarum, ad quarum Parochias vos, & ſucceſſores veſtros Reges & Reginas Franciæ, qui pro tempore fuerint, ac veſtrum, & eorum quemlibet, cum gentibus & familiaribus veſtris, & ſuis contigerit declinare Rectores, vel eorum locum tenentes, gentibus & familiaribus ipſis, quoties expedierit, miniſtrare valeant Eccleſiaſtica Sacramenta, quibuſcumque Conſtitutionibus Apoſtolicis, & Statutis Synodalibus, aut aliis contrariis nequaquam obſtantibus, jure Eccleſiæ cujuſlibet alterius ſemper ſalvo: Vobis, & eiſdem

ſucceſ-

ſoccesſoribus, auctoritate præſentium indulgemus. Nulli, &c. Si quis, &c. Datum *ut ſuprà.*

XVII. Quod orantibus pro Rege & Regina centum dies de injunctis pœnitentiis qualibet die relaxantur.

CLEMENS, &c. Cariſſimis in Chriſto filiis JOANNI Regi, & JOANNÆ Reginæ Franciæ illuſtribus, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Sinceritatis veſtræ vota ſi præclaris poſſe effectibus adjuvari promerentur devotis & piis Chriſticolarum interceſſionibus apud omniom bonorum largitorem; ut igitur eorum adjuti ſuffragiis, hujuſmodi interceſſionum effectum multiplicatis interceſſionibus ſac lius conſequi valeatis: Nos conſiderantes veſtræ devotionis affectum, quem ad nos & ad Romanam genitis Eccleſiam, omnibus verè pœnitentibus & confeſſis, qui devotis orationibus pro ſingulis veſtrum, & ſucceſſorum veſtrorum Regum & Reginarum Franciæ qui pro tempore fuerint, quamdiù vos & illi vixeritis, pro incolomitate veſtra, & poſt veſtrum & illorum deceſſum, pro veſtrarum & illorum animarum ſalute divinam miſericordiam implorabunt, ſingulis diebus, quibus apud Deum hujuſmodi orationes effuderint, de omnipotentis Dei miſericordia, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate confiſi, centum dies de injunctis eis pœnitentiis miſericorditer relaxamus. Datum *ut ſuprà.*

XVIII. Quod eligere poſſunt Confeſſorem, qui eos abſolvat ſi excommunicationis ſententiam incurrerint propter manuum injectionem in Clericos.

CLEMENS, &c. cariſſimis in Chriſto filiis JOANNI Regi, & JOANNÆ Reginæ Franciæ illuſtribus, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Veſtræ devotionis ſinceritas, quam ad nos & Romanam Eccleſiam geritis, promeretur, ut deſideriis veſtris, in his potiſſimè quæ animarum veſtrarum ſalutem reſpiciunt, opportunis favoribos annuamus. Hinc eſt quòd nos veſtris ſupplicationibus inclinati, vobis & ſucceſſoribus veſtris Regibus & Reginis Franciæ qui fuerint pro tempore, ac veſtrum & eorum cuilibet, aliquem diſcretum & idoneum Preſbyterum, Religioſum vel ſecularem, in veſtrum & eorum poſſitis eligere Confeſſorem, qui vos & eos à ſententia excommunicationis, ſi quam vos & ipſos contigerit incurrere propter manuum injectionem in Clericos & perſonas Eccleſiaſticas, etiam oſque ad effuſionem ſanguinis incluſivè, citra tamen mortem vel membri mutilationem, auctoritate noſtra juxta formam Eccleſiæ abſolvere valeat; injunctis vobis & eis ſuper his pœnitentia ſalutari, & aliis quæ de jure fuerint injungenda. Nulli, &c. Si quis, &c. Datum *ut ſuprà.*

XIX. Quod nemo poteſt in terram Regis & Reginæ interdicti ſententiam promulgare abſque auctoritate Apoſtolica.

CLEMENS, &c. cariſſimis in Chriſto filiis JOANNI Regi, & JOANNÆ Reginæ Franciæ illuſtribus, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Illo caritatis affectu Regalem excellentiam amplexamur, & ſic vos tamquam ſpeciales & devotos Eccleſiæ Romanæ filios ſincero corde diligimus, ut votis veſtris favorabiliter annuentes, petitiones Regias (quantòm cum Deo poſſumus) ad exauditionis gratiam admittamus. Hinc eſt quòd nos veſtris devotis ſupplicationibus benignum impertientes aſſenſum, vobis & ſucceſſoribus veſtris Regibus & Reginis Franciæ qui pro tempore fuerint, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium indulgemus, ut nullus poſſit in terram veſtram, & eorum interdicti ſententiam promulgare abſque mandato vel licentia Sedis Apoſtolicæ ſpeciali: volumos tamen conceſſionem noſtram hujuſmodi ad terras Baronum, & aliorum, quæ à Rege Franciæ, qui eſt & qui erit pro tempore, tenentur aut tenebuntur in ſeudum, & ad terras quas Reginæ Franciæ pro tempore exiſtentes habent, & habituræ ſunt de patrimonio proprio, aut alias, niſi forſan pervenerint ad eaſdem aut cauſa donationis propter nuptias, aut dotalitatione, aliquatenus non extendi: diſtrictiùs inhibentes, ne ſi aliqui forſan contrà conceſſionem hujuſmodi venientes in hujuſmodi veſtras, aot eorumdem ſucceſſorum terras interdicti ſententiam promulgarent, occaſione promulgationis hujuſmodi quovis pallio ſeu colore quæſito, per Curiam Regiam trahantur in cauſam, aut emenda propter ea ab eis aliqua exigatur. Nulli &c. Si quis, &c. Datum, *ut ſuprà.*

XX. Quod non teneantur ad reſtitutionem bonorum, niſi his qui ad notitiam eorum venerint, ſed eleemoſinis compenſanda.

CLEMENS, &c. Cariſſimis in Chriſto filiis JOANNI Regi & JOANNÆ Reginæ Franciæ illuſtribus, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Cum in vobis ſalutem hominis utriuſque ſexus totis deſideriis affectemus, nos volentes conſciĕntiæ veſtræ ſuper reſtitutione bonorum (ſi quæ ad vos ex progenitorum veſtrorum ſucceſſione, vel aliàs forte pervenerint, facienda his quorum ſunt, licet, ſicut aſſeritis, neſciatis ad reſtitutionem aliquam bonorum hujuſmodi aliquibus vos teneri) paterna diligentia providere: vobis, & ſucceſſoribus veſtris Regibus & Reginis Franciæ qui pro tempore fuerint, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium indulgemus, ut eleemoſinæ, quas vos & illi facitis, & facietis in futurum, cedant loco reſtitutionis dictorum bonorum. Verum tamen ſcire vos volumus, quòd ſi vobis conſtiterit vos teneri ad reſtitutionem bonorum talium, & perſonas, quibus reſtitutio fieri debeat, ad veſtram notitiam pervenire contingat, vos ipſis bona eadem reſtituere nihilominus oportebit. Nulli, &c. Datum, *ut ſuprà.*

XXI. Quod poſſint eligere Confeſſarium, qui illis, & Militibus, indulgentiam, auditis Confeſſionibus, valeat impertire.

CLEMENS, &c. Cariſſimis in Chriſto filiis JOANNI Regi, & JOANNÆ Reginæ Franciæ illuſtribus, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Benigno ſunt vobis illa concedenda favore, per quæ, ſicut piè deſideratis, vobis obſequentes animarum ſuarum ſalutem Deo propitio conſequantur. Veſtris itaque ſupplicationibus inclinati, vobis & ſucceſſoribus veſtris Regibus & Reginis Franciæ, qui pro tempore fuerint, ac veſtrûm & eorum cuilibet, auctoritate Apoſtolicâ, tenore præſentium in perpetuum indulgemus; ut quotieſcumque in guerris unà cum veſtro & eorum exercitu, vos & illos contigerit interesse, Confeſſor ſecularis vel regularis, quem quilibet veſtrûm & eorum duxerit eligendum, vel ejus ſocius: aut veſtræ aut illorum Capellæ principalior Capellanus; ſeu ille vel illi Sacerdotes idonei, quos ipſi vel eorum alter ad hoc duxerint deputandos: quoties fuerit opportunum omniom de exercitu & in ſervitiis veſtris exiſtentium, confeſſiones diligenter audire, eiſque de commiſſis abſolutionem impendere, & injungere pœnitentias ſalutares: (niſi forſan talia fuerint, propter quæ ſit Sedes Apoſtolica meritò conſulenda) eiſque miniſtrare valeat Eccleſiaſtica Sacramenta; felicis recordationis Clementis Papæ V. Prædeceſſoris noſtri, & quibuſlibet aliis Conſuetudinibus Apoſtolicis contrariis nequaquam obſtantibus: Jure Parochialium Eccleſiarum, & cujuſlibet

Digitized by Google

bet alterius, in omnibus ſemper ſalvo. Nulli, &c. Si quis, Datum, *ut ſuprà.*

XXII. Nulli liceat Capellas Regias interdicto ſupponere.

CLEMENS, &c. Cariſſimis in Chriſto filiis JOANNI Regi, & JOANNÆ Reginæ Franciæ illuſtribus, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Illa filialis devotio, & dilectio ſingularis, quam claræ memoriæ progenitores veſtri circà prædeceſſores noſtros Romanos Pontifices & Romanam Eccleſiam habuerunt, & in qua vos illis velut heredes legitimi hereditario jure ſucceditis, nos in eo conſtituit propoſito voluntaris, ut in his quæ à nobis veſtra Celſitudo Regia duxerit poſtulanda, favorem velimus vobis Apoſtolicam impertiri. Ea propter veſtris devotis precibus benignum impertientes aſſenſum, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium firmiter inhibemus, ut nulli liceat Capellas veſtras & ſucceſſorum veſtrorum Regum & Reginarum Franciæ, qui pro tempore fuerint, & cujuſlibet veſtrum, & eorum in perpetuum, Eccleſiaſtico ſupponere interdicto, niſi de licentia Sedis Apoſtolicæ ſpeciali. Volumus autem quòd inhibitio noſtra hujuſmodi ad illas duntaxat Capellas Reginarum Franciæ, quæ ſunt & erunt pro tempore, extendatur, quæ conſiſtunt & conſiſtent in terris quas dictæ Reginæ habent & habitura ſunt tantummodo, aut cauſa donationis factæ, vel ipſis faciendæ propter nuptias, aut dotalitii ratione. Diſtrictius inhibentes ne ſi aliqui forſan contra conceſſionem hujuſmodi venientes, in hujuſmodi veſtras & eorumdem ſucceſſorum Capellas interdicti ſententiam promulgarent, occaſione promulgationis hujuſmodi, quovis pallio ſeu colore quæſito, per Curiam Regiam trahantur in cauſa, aut emenda propterea ab eis aliqua exigatur. Nulli, &c. Si quis, &c. Datum, *ut ſuprà.*

XXIII. Indulgentia conceditur unius anni & 40. dierum quando dedicationi vel conſecrationi Eccleſiæ intereſſe contigerit.

CLEMENS, &c. Cariſſimis in Chriſto filiis JOANNI Regi, & JOANNÆ Reginæ Franciæ illuſtribus, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Eximiæ caritatis zelus, quem ad vos & veſtram Domum inclytam gerimus, noſtrum inſtanter ſollicitat animum, ut vos & illam prælucidis meritorum titulis inſignitos, prærogativa favoris & gratiæ proſequentes, circa ea nos faciles & benevolos impendamus, per quæ vobis & eis, Domini favente clementia, honoris & exaltationis grande proveniat incrementum. Veſtris itaque ſupplicationibus inclinati, quotieſcumque vos & ſucceſſores veſtros Reges & Reginas Franciæ, qui pro tempore fuerint, & quilibet veſtrum & eorum, ad alicujus Eccleſiæ vel Capellæ dedicationem vel conſecrationem interveniente eſſe ibidem contigerit, vobis & eis, ac obtentu veſtro & eorum, omnibus aliis verè pœnitentibus confeſſis, & qui ad eamdem Eccleſiam vel Capellam cauſa devotionis acceſſerint, illo die de omnipotentis Dei miſericordia, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate confiſi, unum annum & quadraginta dies de injunctis vobis & eis pœnitentiis miſericorditer relaxamus. Nulli, &c. Si quis, &c. Datum, *ut ſuprà.*

XXIV. Prædicator qui coram Rege & Regina verbum Dei proponit, poteſt audientibus unum annum & 40. dies de pœnitentiis injunctis relaxare.

CLEMENS, &c. Cariſſimis in Chriſto filiis JOANNI Regi, & JOANNÆ Reginæ Franciæ illuſtribus, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Conſideratione ſalutaris veſtræ affectionis inducimur, ut in his, quæ tam vobis, quàm aliis ad ſalutem proſequimini, admitti de benignitate Sedis Apoſtolicæ debeatis. Veſtris itaque ſupplicationibus inclinati, ut quotieſcumque diebus & feſtis præcipuis, in quibus ſecundum uſum Regum Franciæ conſuetum eſt coram ipſis prædicare, & proponere Verbum Dei; coram ipſis & ſucceſſoribus veſtris Regibus & Reginis Franciæ, qui pro tempore fuerint, & quolibet eorum infra Miſſarum ſolemnia prædicari, & ipſum proponi contigerit; tam vobis, quàm omnibus verè pœnitentibus & confeſſis, qui vobiſcum ibidem interfuerint, ipſumque verbum audierint reverenter, unum annum & quadraginta dies de injunctis vobis & eis pœnitentiis, idem proponens miſericorditer relaxare valeat, auctoritate Apoſtolica vobis & eiſdem ſucceſſoribus in perpetuum tenore præſentium indulgemus. Nulli, &c. Si quis, &c. Datum, *ut ſuprà.*

XXV. Eſus carnium permittitur Religioſo Regis ac Reginæ Confeſſario, diebus ab Eccleſia non prohibitis.

CLEMENS, &c. Cariſſimis in Chriſto filiis JOANNI Regi, & JOANNÆ Reginæ Franciæ illuſtribus, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Vota veſtra perpetuò paternâ proſequentes in Domino caritate, eis libenter annuimus, in illis præſertim quæ ex affectu veſtræ devotionis procedere dignoſcimus. Hinc eſt quòd vos veſtris ſupplicationibus inclinati, vobis & ſucceſſoribus veſtris Regibus & Reginis Franciæ, qui pro tempore fuerint, ac veſtrum & eorum cuilibet, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium indulgemus, ut Confeſſor Religioſus quem nunc habetis, ac vos & illi habebitis in poſterum, ejuſque ſocii, veſtris aut obſequiis eorum inſiſtendo, quibus eſſet eſus carnium ſecundum ſtatuta ſui Ordinis interdictus, licitè poſſint in veſtra comitivâ veſci carnibus, illis diebus quibus à ſacris Canonibus eſus hujuſmodi minimè prohibetur; ac idem Confeſſor Fratribus & Religioſis ad hoſpitium veſtrum declinantibus, quibus ſimiliter eſt eſus hujuſmodi interdictus, veſcendi carnibus in dicto hoſpitio diebus prædictis duntaxat, ac loquendi in menſa, auctoritate noſtrâ licentiam valeat elargiri. Conſtitutionibus, prohibitionibus, ordinationibus, obſervantiis, & ſtatutis quorumcumque ordinum contrariis non obſtantibus quibuſcumque. Nulli, &c. Si quis, &c. Datum, *ut ſuprà.*

XXVI. Sequentes Curiam Regiam cenſentur eſſe in ſua Eccleſia Parochiali quoad Sacramentorum adminiſtrationem.

CLEMENS, &c. Cariſſimis in Chriſto filiis JOANNI Regi, & JOANNÆ Reginæ [illegible] Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Etſi quælibet vota veſtra Regia libenter favore Apoſtolico proſequamur, promptius tamen eis annuimus quæ veſtrarum & veſtrarum etiam ſalutem reſpiciunt animarum. Cum itaque, ſicut petitio pro parte veſtra nobis exhibita continebat, vobiſcum veſtra Curia ad diverſa loca & diœceſes multoties declinante, ſuper confeſſionibus, & Sacramentorum Eccleſiaſticorum miniſtratione pericula, & dubia & tædia multa inter Curiam ipſam ſequentes, & Rectores Eccleſiarum, ad quos ſic eos declinare contingit, inſurgant; nobis humiliter ſupplicaſtis ut provide vobis & eidem Curiæ ſuper hoc paterna diligentiâ curaremus. Nos igitur periculis & dubiis ac tædiis hujuſmodi paternâ ſollicitudine obviantes, veſtris ſupplicationibus inclinati vobis & ſucceſſoribus veſtris Regibus & Reginis Franciæ, qui fuerint pro tempore, auctoritate Apoſtolicâ, tenore præſentium indulgemus, ut eamdem

veſtram

ANNO 1344. veſtram ac ſucceſſorum veſtrorum Curiam ſequentes quoad Eccleſiaſtica Sacramenta, in cauſâ neceſſitatis duntaxat, perinde ſint & cenſeantur Diœceſano loci, & Rectori Parochialis Eccleſiæ, ad quem ſeu quam eos, vos & illos ac eamdem Curiam ſequendo, declinare continget, quamdiù ibi manebunt (in omnibus ſalvo aliarum Parochialium Eccleſiarum jure) ſubjecti, quacumque Conſtitutione contrariâ non obſtante, ac ſi de locis ipſis exiſterent oriundi. Nulli, &c. Si quis, &c. Datum, *ut ſuprà.*

XXVII. Omnibus Curiæ Regiæ licentiam eligendi ſibi quem voluerint Confeſſarium dat facultatem.

CLEMENS, &c. Cariſſimis in Chriſto filiis JOANNI Regi, & JOANNÆ Reginæ Franciæ illuſtribus, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Eximiæ devotionis ſinceritas, quâ Deum & Romanam Eccleſiam reveremini, promeretur, ut in his, quæ perſonarum vobis obſequentium animarum ſalutem contingunt, petitionibus veſtris favorabiliter annuamus. Veſtris itaque ſupplicationibus inclinati, vobis & ſucceſſoribus veſtris Regibus & Reginis Franciæ, qui pro tempore fuerint, ac veſtrûm & eorum cuilibet, auctoritate præſentium indulgemus, ut veſtrûm & ſucceſſorum ipſorum cujuſlibet Confeſſor; aut ejus ſocius ſæcularis vel regularis; vel veſtræ, vel eorum Capellæ principalis Capellanus, omnium & ſingulorum veſtrorum & ſuorum familiarium domeſticorum confeſſiones audire, ac illos à peccatis omnibus, de quibus corde contriti & ore confeſſi fuerint, (præterquàm in caſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis) juxtà Eccleſiæ formam abſolvere, injunctâ ſibi pro illis pœnitentiâ ſalutari, nec non Euchariſtiæ ac alia Sacramenta Eccleſiaſtica miniſtrare valeat; felicis recordationis Clementis Papæ V. prædeceſſoris noſtri, & quâlibet aliâ, Conſtitutionibus contrariis nequaquam obſtantibus, jure Eccleſiæ Parochialis in omnibus ſemper ſalvo. Nulli, &c. Si quis, &c. Datum, *ut ſuprà.*

XXVIII. Clerici Regis & Reginæ poſſunt à quocumque Epiſcopo Ordines ſuſcipere.

CLEMENS &c. Cariſſimis in Chriſto filiis JOANNI Regi, & JOANNÆ Reginæ Franciæ illuſtribus, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Ut ergà Sedem Apoſtolicam eo ampliùs veſtræ creſcat devotionis affectus, quo eam vobis ſenſeritis magis propitiam & benignam, veſtris ſupplicationibus inclinati, vobis & ſucceſſoribus veſtris Regibus & Reginis Franciæ, qui fuerint pro tempore, ac veſtrûm & eorum cuilibet, tenore præſentium indulgemus, ut Clerici & Capellani veſtræ & eorum propriæ Capellæ, ac alii veſtri & eorum familiares & domeſtici Clerici, præſentes & poſteri, veſtris & eorum obſequiis inſiſtentes, omnes minores & ſacros Ordines à quibuſcumque Archiepiſcopis vel Epiſcopis Catholicis gratiam & communionem dictæ ſedis habentibus, temporibus à jure ſtatutis, licitè recipere: quodque hi Archiepiſcopi vel Epiſcopi eis & eorum cuilibet, dictos Ordines auctoritate noſtrâ conferre liberè valeant, dummodo ſint ad hoc idonei, & aliud Canonicum non obſiſtat, Conſtitutionibus, vel ſtatutis in contrarium editis, non obſtantibus quibuſcumque. Nulli, &c. Si quis, &c. Datum, *ut ſuprà.*

XXIX. Clericis, Capellanis etiam Religioſis, commenſalibus Regis ac Reginæ, permittitur recitare divinum officium ad uſum Eccleſiæ Pariſienſis.

CLEMENS, &c. Cariſſimis in Chriſto filiis JOANNI Regi, & JOANNÆ Reginæ Franciæ illuſtribus, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Sinceræ devotionis affectus, quam ad nos & Romanam geritis Eccleſiam, promeretur ut petitiones veſtras, quantum cum Deo poſſumus, ad exauditionis gratiam admittamus. Hinc eſt quòd nos veſtris ſupplicationibus inclinati, ut veſtri, & ſucceſſorum veſtrorum Regum & Reginarum Franciæ qui pro tempore fuerint, Capellani ac Clerici commenſales, etiam Religioſi cujuſcumque Ordinis ſint, quamdiù veſtris & eorum inſiſtent obſequiis, & non ultrà, poſſint divina Officia dicere & celebrare ſecundùm morem & uſum Eccleſiæ Pariſienſis, vel coram Regibus Franciæ qui fuerint pro tempore, aut eorum liberis, hactenùs obſervatos: nec interim ad alia dicenda ſeu celebranda Officia ſecundùm aliquarum aliarum Eccleſiarum conſuetudinem, in quibus etiam obtinent beneficia, teneantur; neque ad id à quocumque compelli poſſint inviti (niſi forſan eſſent per plures dies in aliquâ Eccleſiarum ipſarum, in quibus beneficia, ut præmittitur, obtinent, reſidentes) Conſtitutionibus ac ſtatutis Eccleſiarum ipſarum contrariis non obſtantibus quibuſcumque: Vobis, & eiſdem ſucceſſoribus veſtris in perpetuum auctoritate Apoſtolicâ, tenore præſentium indulgemus: proviſo quòd dicti Capellani & Clerici conſuetudinem earumdem Eccleſiarum in quibus, ut præmittitur, beneficia obtinent, in dicendis Horis hujuſmodi obſervare ſtudeant, quotieſcumque ipſos in eiſdem Eccleſiis hujuſmodi Horis Canonicis contigerit, ut præmittitur, intereſſe. Nulli, &c. Si quis, &c. Datum, *ut ſuprà.* ANNO 1344.

XXX. Indulgentiam centum dierum concedit omnibus Regni Franciæ incolis, qui pro Pace oraverint. Anno MCCCXLIV.

CLEMENS, &c. Univerſis Chriſti Fidelibus præſentes literas inſpecturis, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Cupientes ut Regnum Franciæ, à quo originem traximus, & ipſius Regnicolæ in verâ pacis tranquillitate lætentur; ac ſperantes in Domino, qui eſt vera pax, quòd ſublatis diſſidiorum incommodis, aſſiduis pulſatus Fidelium deprecationibus, pacem dabit. Ut Fideles ipſi eo devotiùs pro pace hujuſmodi intercedant, quo ex hoc dono cæleſtis gratiæ conſpexerint ſe refertos: omnibus verè pœnitentibus & confeſſis, qui devotis orationibus pro bonâ pace dicti Regni divinam miſericordiam implorabunt, ſingulis diebus quibus apud Deum hujuſmodi orationes effuderint, de omnipotentis Dei miſericordiâ, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate confiſi, centum dies de injunctis eis pœnitentiis miſericorditer relaxamus. Datum Avinioni Nonis Junii, Pontificatûs noſtri anno tertio.

XXXI. Quòd Beneficiarii addicti obſequiis Regis ac Reginæ, ad reſidentiam non teneantur, beneficiorum tamen proventus percipiant.

CLEMENS Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, Cariſſimis in Chriſto filiis JOANNI Regi, & JOANNÆ Reginæ Franciæ illuſtribus, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Eximiæ devotionis ſinceritas, quam ad nos & Romanam geritis Eccleſiam, ſublimiſque ſtatûs veſtri eminentia promerentur, ut illâ vos gratiâ favorabiliter proſequamur, quæ perſonis vobis obſequentibus exiſtere valeat fructuoſa. Hinc eſt quòd nos veſtris ſupplicationibus inclinati, vobis & ſucceſſoribus veſtris Regibus & Reginis Franciæ qui fuerint pro tempore, ac veſtrûm & eorum cuilibet, auctoritate præſentium in perpetuum indulgemus, ut veſtri & ſucceſſorum ipſo-

rum

ANNO 1344.

rum omnes Capellani & Clerici præſentes & poſteri, veſtris & eorum obſequiis inſiſtentes, fructus, redditus & proventus omnium beneficiorum ſuorum Eccleſiaſticorum, etiamſi dignitates, perſonatus, vel officia fuerint, & curam habeant animarum; (etiamſi dignitates hujuſmodi in Cathedralibus poſt Pontificales, majores, & in Collegiatis Eccleſiis principales exiſtant) quæ nunc in quibuſvis Eccleſiis ſive locis obtinent & in poſterum obtinebunt, cum eâ integritate quamdiù hujuſmodi obſequiis inſtiterint liberè percipere valeant (quotidianis diſtributionibus duntaxat exceptis) cum quâ illos perciperent, ſi in ejuſmodi Eccleſiis ſive locis perſonaliter reſiderent; ac interim ad reſidendum in eis minimè teneantur, neque ad id à quoquam inviti valeant coarctari: non obſtante ſi idem Capellani & Clerici primam in eiſdem Eccleſiis non fecerint perſonalem reſidentiam conſuetam, quam facere teneantur ab hujuſmodi obſequiis recedentes: & quibuſcumque Apoſtolicis, ac Provincialibus & Synodalibus, Conſtitutionibus, ac Statutis, & Conſuetudinibus ipſarum Eccleſiarum contrariis, juramento, confirmatione Apoſtolicâ, vel quâcumque aliâ firmitate vallatis; etiam & de illis ſervandis & non impetrandis Literis Apoſtolicis contrà ea, & ipſis Literis non utendo, etiam à dictis Capellanis & Clericis, aut alio, vel aliis impetratis; ſeu quovis alio modo conceſſis, & idem Capellani & Clerici per ſe vel Procuratores ſuos præſtiterint hactenùs, vel eos in poſterum præſtare contigerit forſitan juramentum: ſeu ſi locorum Ordinariis à Sede Apoſtolica ſit conceſſum, vel in poſterum concedi contingit, quòd Canonicos & perſonas Eccleſiarum ſuarum civitatum & Diœceſium, etiam in dignitatibus & perſonatibus aut officiis conſtitutos, per ſubſtractionem proventuum ſuorum Eccleſiaſticorum, vel aliàs compellere valeant ad reſidendum perſonaliter in eiſdem; aut ſi eiſdem Ordinariis, ac dilectis filiis Capitulis earumdem Eccleſiarum, vel quibuſvis aliis communiter vel diviſim ab eâdem ſit Sede indultum, vel medio tempore contigerit indulgeri, quòd Canonicis & perſonis earumdem Eccleſiarum, etiam in dignitatibus vel perſonatibus aut officiis conſtitutis, non reſidentibus in eiſdem; vel qui primam in illis hujuſmodi reſidentiam non feciſſent, fructus, redditus, & proventus beneficiorum ſuorum Eccleſiaſticorum miniſtrare minimè teneantur, & ad id compelli non poſſint per literas Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam & de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem; ac quibuſdam privilegiis, indulgentiis, & literis Apoſtolicis generalibus, vel ſpecialibus quorumcumque tenorum exiſtant, per quæ præſentibus non expreſſa, vel totaliter non inſerta, effectus earum impediri valeat quomodolibet, vel differri: & de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda ſit in noſtris literis mentio ſpecialis: proviſo quòd beneficia hujuſmodi debitis non fraudentur obſequiis, & animarum Cura in eis, quibus illa imminet, nullatenùs negligatur; ſed per bonos & ſufficientes Vicarios, quibus de beneficiorum ipſorum proventibus neceſſaria congruè miniſtrentur, diligenter exerceatur, & deſerviatur inibi laudabiliter in divinis. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Avinioni duodecimo Kalend. Maii Pontificatûs noſtri anno nono.

XXXII. Deputat Commiſſarios qui curent ut beneficiorum ſuorum proventus percipiant Capellani Regii.

ANNO 1346.

CLEMENS, &c. Venerabili Fratri Epiſcopo Pariſienſi, & dilectis filiis ſanctæ Genovefæ Pariſienſis, ac ſancti Dionyſii in Franciâ, Monaſteriorum Abbatibus, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Eximiæ devotionis ſinceritas, &c. Quocircà diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenùs vos, vel duo aut unus veſtrûm, per vos vel alium ſeu alios eiſdem Capellanis & Clericis vel Procuratoribus ſuis eorum nomine faciatis auctoritate noſtrâ hujuſmodi fructus, redditus & proventus juxta hujuſmodi noſtræ conceſſionis tenorem integrè miniſtrari, non obſtantibus omnibus ſupra dictis: ſeu ſi eiſdem Ordinariis & Capitulis, vel quibuſvis aliis, communiter vel diviſim ab eâdem ſit ſede indultum, quòd interdici, ſuſpendi vel excommunicari non poſſint per literas Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem: contradictores auctoritate noſtrâ, appellatione poſtpoſitâ, compeſcendo. Datum, *ut ſuprà.*

CLEMENTIS *Papæ VI. contrà monetarum adulteratores.*

Anno MCCCXLVI.

CLEMENS Epiſcopus ſervus ſervorum Dei; Ad perpetuam rei memoriam. Prodiens quaſi ex adipe iniquitatis multorum ſceleratorum funeſta cupiditas, eos in perniciem præcipitare conatur, dum ſequi miſerabilem ejus ingluviem ſatietatis neſcientem moderamina non verentur. Ipſi etenim turpium lucrorum ſe fecibus immergentes, ambitioſis nexibus involvuntur. Dei timorem damnabili cæcitate poſtponunt, & quaſi ambulantes in tenebris, non vitant excidia perſonarum. Nuper ſiquidem ad noſtri Apoſtolatûs auditum multorum relatio fide digna perduxit, quòd nonnulli nullam habentes auctoritatem, jure vel conſuetudine ſeu privilegio faciendi monetam, falſam monetam cudunt & fabricant in regno Franciæ, & locis circumvicinis. Alii verò monetam fabricatam ſub vero ſigno cariſſimi in Chriſto filii noſtri Philippi Regis Francorum illuſtris ſtudioſè depravant, & ex hoc cadit à ſuo recto pondere. Quamplures etiam in locis circumvicinis, quibus de jure aut conſuetudine ſine privilegio jus competit fabricandi monetam, ſignum proprium monetæ regiæ, monetæ ſuæ quam fabricant imprimere ſeu inſculpere moliuntur, ejuſdem quantitatis & rotunditatis & litterarum figuræ quam habet moneta regia, monetæ ſuæ quam fabricant quantum poſſunt ſimilius ſpeciem & formam inſculpunt, conſtituunt & imponunt. Et quamvis moneta prædicta eorum ad uſurpatam ſimilitudinem perducta, deficiat à juſto pondere argenti & ſolito in regiâ monetâ, & more & conſuetudine obſervato, ſimplices tamen & populares perſonæ non habentes inter monetas tantæ ſimilitudinis peritiam diſcernendi, falluntur quotidie eâ occaſione, in uſu monetarum recipientes monetas falſò aſſimilatas pro veris.

Sunt & alii qui ſcienter falſas monetas extrà regnum prædictum emunt, & poſtea infrà regnum ipſum eas portant, vendunt & expendunt.

Nos igitur attendentes quòd iidem falſarii & fabricatores monetarum talium, & emptores prædicti, per hoc ſe dignos maledictione conſtituunt, eos qui, ut præmittitur, præmiſſa moliri, aut fabricare, aut emere, vel portare ad regnum prædictum ſcienter præſumſerint, excommunicationis ſententiâ innodamus, abſolutione prædictorum nobis & ſucceſſoribus noſtris præterquam in mortis articulo reſervatâ. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ innodationis & reſervationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Toloſæ ſecundo Kalendas Januarii, Pontificatûs noſtri anno quarto.

Dudum

Anno 1345.

II. Ex Arch. Angliæ Rymer Tom. 5, pag. 439.

Ad Regem Angliæ, quod inclinet animum ad pacem: adjiciens nova tangentia Turcas: anno 1345.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto Filio Eduardo, Regi Angliæ illuſtri, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

DUdum afflictionibus variis & diris oppreſſionibus, quibus illi hoſtes ferociſſimi, Turcæ vid. Perſecutores & Blaſphemi nominis Chriſtiani perſecuti fuerant immaniter, & perſequi continuò non ceſſabant Fideles Chriſti, ejus pretioſo redemptos ſanguine in Romania, ac partibus aliis Tranſmarinis circumadjacentium Regionum degentes, anxii relatibus ſæpius repetitis, non ſine vehementi dolore cordis auditis, paternæ pietatis & compaſſionis viſcera nequivimus continere, quominus eisdem Chriſticolis, qui ab eisdem Turcis tam per terram, quam per mare hoſtiliter laceſſabantur, quaſi continue ſpoliabantur, vulnerabantur, interficiebantur, & nonnulli utriuſque ſexus ſub captivitate Turcharum ipſorum miſerabili vendebantur ut pecudes, & ad abnegationem Fidei Catholicæ, pro dolor cogebantur, providè de ſuccurſu aliquo & defenſione contra tam abominabilem & ignominioſam toti Chriſtianitati ſævitiam curaremus. Quamobrem manus ſub divinæ miſerationis auxilio ponentes ad fortia auxilia, tam per vos, quam per cariſſimum in Chriſto Filium noſtrum, Regem Cypri illuſtrem, ac dilectos Filios, Magiſtrum & Fratres Hoſpitalis Sancti Johannis Jeroſolymitani, Ducem & Commune Venetiarum, & quosdam Fideles alios præſtita, certum Galearum Stolium hominibus armigeris & aliis rebus neceſſariis ſufficienter munitarum, ad partes illas pro ſuccurſu & defenſione prædictorum Fidelium, & repreſſione hoſtium, ſub Principali Gubernatione ac Regimine Venerabilis Fratris noſtri Henrici Patriarchæ Conſtantinopolitani, Apoſtolicæ Sedis in partibus illis Legati, ordinavimus deſtinandum. Et licet armata Stolii potentia hujuſmodi, cum nonnullis Fidelibus, in auxilium Chriſtianorum & conculcationem dictorum infidelium, illuc fervore devotionis accedentibus, multum repreſſerit crudelitatem & ſævitiam hoſtium eorundem; tamen his diebus præteritis, divinâ clementiâ, quæ nunquam ceſſat in ſuis Fidelibus, & ſpem ſuam in ea figentibus, à benedictionibus gratiarum, ſuæ dexteræ potentiam ubertius extendente, præfatus Patriarcha cum eodem Stolio, & multis viris fidelibus ſtrenuis, ejusdem zelo Fidei Orthodoxæ accenſis, ad civitatem Smirnæ, locum utique fortiſſimum, & portum maris habentem optimum, in quibus prædictorum Turcarum gens, nationis fœtidæ, ſpecialiter, ſicut intelleximus, ſpem ſuæ feritatis ponebat, & inde majora damna intulerant, & inferre poterant Fidelibus antedictis, acceſſit; Et quanquam civitas ipſa, intra & extra, cum portu prædicto, munita eſſet innumera multitudine Paganorum, inter quos erat Marbaxanus, Dux & Rector magnus ipſorum, felix tamen Chriſtianorum exercitus, in quo pauci erant reſpectu multitudinis infidelium prædictorum, in virtute illius, à quo eſt omnis virtus & victoria, intrepidè contra Paganorum Exercitum ac fortiter & ſtrenuè irruens, poſt conflictus aliquos, eisdem devictis glorioſe Fidei hoſtibus, civitatem eandem, cum portu, & fortalitiis ſuis, poſuit divina providentia, quæ in ſua diſpoſitione non fallitur, in manibus populi Chriſtiani, dictusque Patriarcha, eliminatâ exinde Paganici erroris ſpurcitiâ, fecit ibidem ad laudem & gloriam divini Nominis, exaltationem Catholicæ Fidei, & conſolationem ejusdem populi Chriſtiani, divina officia celebrari, ac fortificari & muniri civitatem eandem, ut Fideles, qui ad acquirendas terras Paganorum partium earundem, & ſub cultum Orthodoxæ Fidei reducendas laborare pro ſuarum animarum ſalute voluerint, ad ipſam civitatem & portum ipſius applicandi ſolidum & optimum valeant reclinatorium reperire. Nos autem, tam per litteras ejusdem Patriarchæ, quam aliorum Fidedignorum, nec non & quorundam exinde venientium relatibus, hujusmodi victoria triumphali, quam de ſede ſuæ magnitudinis dedit Altiſſimus, cum ingenti lætitia plenius intellectâ, tantorum collatori donorum in humilitate ſpiritus exſolvere curavimus vitulum labiorum, & tam per proceſſiones, quam ſermones ad Clerum, & populum, laudes fecimus ſolemniter Domino decantari. Porro de hujusmodi victoria, dilectus Filius, nobilis Vir, Johannes Bonde Domicellus, de partibus illius veniens, & ad tuæ Regalis Excellentiæ præſentiam ſe conferens, qui præſens in ea extitit, & ſuper geſtis per eum inibi laudabilibus multipliciter commendatur, eandem Excellentiam facere, viva voce, poterit plenius certiorem. Rogamus itaque Serenitatem Regiam, & attentiùs in Domino exhortamur, quatenus quæ, quanta, & qualia Principes Catholici, ad ejusdem dilatationem Fidei, ac ſuæ ſalutis & honoris augmentum, poſſent agere his temporibus, ſi guerris & diſſenſionibus ſuis ceſſantibus, intendere circa talia procurarent, conſideranter attendens, tu Fili cariſſime, quem ad talia & ſimilia inter cæteros Principes Catholicos Orbis terræ aptum, convenientem, & idoneum reputamus, ad vias pacificas, ſuper guerris tuis, animum Regium dirigas, habilites, effectualiter & inclines; ut in his, quæ Dei ſunt, tuisque honori & ſaluti congruunt, intendere, ſicut deſideranter affectamus, ſicque vires tuæ fortitudinis valeas exercere, ut poſt curſum vitæ præſentis de Regno temporali, quod obtines, coronam Regni merearis accipere ſempiterni.

Datum Avinion. Kal. Februarii, Pontificatus noſtri anno tertio.

G. de Aula.

III. Ex Arch. Angliæ Rymer Tom. 5. pag. 465.

Bulla ad litteras, & Nuncios Regis reſponſoria de Treugis, & de attemptatis contra Treugas, ac ſuper variis hinc inde tractatis, pacem bellumque tangentibus: anno 1345.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto Filio Eduardo, Regi Angliæ illuſtri, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

PRæſentatas pridem Apoſtolatui noſtro Celſitudinis tuæ litteras recepimus, quarum ſerie per nos intellectâ ipſæ nobis litteræ admirationis, ne dicamus turbationis materiam præbuerunt. Quæ quidem litteræ effectualiter continebant quod: Licèt ſuper diſſenſionibus

Anno 1345.

& guerris inter Te, Fili cariſſime, ac cariſſimum in Chriſto filium noſtrum, Philippum Regem Franciæ illuſtrem, ſuſcitatis, tu, pro vitandis damnis & periculis procedentibus ex eiſdem, plures vias pacis obtuleris Regi prædicto, ut poſſes, ſicut affectabas, in paſſagio Transmarino noſtro obſequiis intendere Redemptoris. Ipſe tamen, te per verba protrahens, nihil facere voluit in effectu, ſed pendentibus ſimulatis tractatibus tibi procuraverat multa damna. Propter quod Tu, volens jus tuum proſequi, ad partes Britanniæ te conferre cum armata potentia, ut aſſeris, curaviſti, ubi, Te guerram contra Regem faciente prædictum, ſupervenerunt Venerabiles Fratres noſtri, Petrus Præneſtinenſis, & Ambaldus Tuſculanenſis Epiſcopi, Apoſtolicæ Sedis Nuncii per nos miſſi. Quibus tractantibus & mediantibus inter Te ac Regem eundem initæ fuerunt invicem Treugæ ac firmatæ, duraturæ usque ad certum tempus, infra quod, coram nobis, de Pacis concordia mutua cum Nunciis hinc indè deſtinandis interim tractaretur. Ita quod Treugæ ipſæ ubique infra poteſtatem partium, & ſpecialiter in Ducatu Britanniæ, inter Te ac Regem ipſum, & utriusque veſtrûm adhærentes, etiamſi Jus in eodem Ducatu Britanniæ ſe habere prætenderent, ſervarentur. Quodque omnes Coadjutores & alligati utriusque partis in tali poſſeſſione rerum & bonorum ſuorum, quâ erant tempore quo initæ fuerunt Treugæ, ipſis durantibus remanerent; certis aliis modis & conditionibus appoſitis in eiſdem Treugis pleniùs & expreſſis. Et ſubjungitur præterea in eiſdem, quod, cum Te ſub ſpe Treugarum hujusmodi, pacis arridente fiducia, Tu, dimiſſis paucis aliquibus in Britannia, in Angliam rediiſſes, tuosque, ſuper Tractatu pacis prædictæ, Nuncios ad noſtram præſentiam deſtinaſſes, Supervenerunt tibi nova, non parum pungentia mentem tuam, de morte, videlicet, quorumdam nobilium captorum in Britannia de mandato ſpeciali dicti Regis, & ultimo ſupplicio Pariſiis traditorum: nec non de ſtrage ac depopulatione magna fidelium & ſubditorum tuorum in Britannia, Vaſconia, & locis aliis, tractatibusque ſubdolis & occultis cum alligatis & ſubditis tuis habitis, quos tibi auferre, ſibique nitebatur atrahere Rex prædictus, & aliis injuriis & novitatibus, per terram & mare contra dictas Treugas attemptatis, per quæ Treugas ipſas per partem Regis ejusdem reputabas penitus diſſolutas. Et quamvis, ſic ipſis Treugis diſſolutis, guerram potuiſſes per culpam partis alterius reſumſiſſe, ad vitanda tamen guerrarum ipſarum diſcrimina, ſi poſſes reformationem obtinere attemptatorum hujusmodi cupiens experiri, diverſis vicibus diverſos tuos Nuncios, tam ad tractandum ſuper pace prædicta, quam ad petendum reformationem attemptatorum prædictorum ad noſtram deſtinaſti præſentiam, & ſtatutos ſuper hoc terminos prorogaſti, reſumendi guerram poteſtate tibi nihilominus reſervatâ. Et quia jam ſtatuti elapſi ſunt termini ad tractandum, & nulla via pacis rationabilis Tibi vel eiſdem Nunciis fuit aperta, nec Rex prædictus attemptata hujusmodi, licèt per noſtras litteras requiſitus pluries, revocare, ſed multiplicare curavit contra te injurias & offenſas; ut taceres de multis exceſſibus, per Nuncium noſtrum, ad dictas partes Britanniæ pro faciendis obſervari prædictis Treugis deſtinatum, partem contra Te ac tuos aſſumendo, commiſſis; ſuper quibus, ut dicebas, Nos, licèt requiſiti, Remedium minimè curavimus adhibere. Apud Deum, & ſanctam Eccleſiam ac Populum debes excuſatus haberi, ſi hujusmodi vim & injuriam, cum aliud, ut proponebas, non reperias Remedium, præſertim ut cauſam juſtam te habere aſſeras, propulſare procures. Quamobrem ut reputans Treugas prædictas ex cauſis præmiſſis, quas ſcis, & loco ac tempore probare intendis, ſi oportuerit, eſſe veras, per præfatum Regem, & adhærentes ſuos, eſſe, maximè in dicto Ducatu Brittanniæ, diſſolutas, dicendo, ut cum pace ac reverentia noſtra loquaris, Regem eundem, tanquam Violatorem Treugarum ipſarum, ac inimicum & perſecutorem tuum capitalem, & tuorum invaſorem Jurium, diffidabas; proteſtando nihilominus te nolle in offenſam noſtram vel Sedis Apoſtolicæ, quos revereri cupis ut debes, nec in alicujus injuriam aliquid attemptare, ſed ſolum cum ordinato moderamine Jura tua proſequi & defendere Te ac tua.

Ideoque Apoſtolicæ Rectitudini quæ metitur ſingulis æquâ librâ, devotius & humilius, quo poteras, ſupplicabas, ut præmiſſis in examen debitæ conſiderationis adductis; de te benignè ſentire, teque dignaremur habere ſuper his excuſatum. Nam præmiſſa ita facere aſſeris propter defectum Remedii & invitus, ad pacem te offerens, cùm eam habere poteris bono modo. Sanè, Fili dilectiſſime, novit Altiſſimus qui ſcrutator eſt cordium & cognitor ſecretorum, quod poſtquam ad ſummi Apoſtolatus apicem divina miſeratio nos provexit, ad concordiam inter te & eundem Regem procurandam fideliter laboravimus, omni ſingulari affectione poſtpoſita, & adhuc offerimus, non parcendo laboribus aliisque negotiis prætermiſſis, prout tuæ Celſitudini per noſtras tibi miſſas litteras credimus eſſe notum. Poſtquam autem initæ fuerunt dictæ Treugæ inter Te dictumque Regem, quæ nobis gaudium non modicum attulerunt, ſperantes ex ipſis pacis reformationem perpetuam poſtmodum provenire, noſtro fruſtrati ſumus deſiderio usque quaque; confidimus tamen in Domino, quod illud, quod nondum factum extitit, donante ejus gratia, poterit impoſterum proſperari. Porrò quia illi, qui dictas tuas nobis miſſas litteras dictitarunt, rei veritatem forſitan ignorabant, multa poſuerunt in eis, & aliqua tacuerunt, in quibus erraverunt notabiliter, factum taliter recitando. Novit enim tua Sublimitas, quod licèt tractatum & ordinatum in eiſdem Treugis extitiſſet, ut pro pace tractanda ſolennes Nuncii, quorum eſſent aliqui de Proſapia regalis generis ad noſtram præſentiam mitterentur hinc indè, prælibatusque Rex Franciæ ſuos Nuncios ſolennes, inter quos erant, dilecti Filii nobiles Viri, Petrus Dux Borbonesii, & Humbertus Delphinus Viennenſis, de genere Regio, & multi alii Prælati, & magnæ auctoritatis Viri, prout ordinatum extiterat, cum mandatis ſufficientibus deſtinavit, qui ſe ad procedendum in Tractatu pacis hujusmodi multùm voluntarios exhibebant. Tu tamen Fili amantiſſime, quamvis aliquos, inter quos non erat aliquis de Proſapia regali, niſi dilectus Filius nobilis Vir, duntaxat Johannes de Griliaco, miſeris; idem tamen Nobilis, ſine aliis Nunciis majoribus, tàm de genere tuo regio, quam aliis, quos ad noſtram præſentiam venturos dicebat, nec procedere nec expectare voluit, ſed potius de Curia Romana receſſit, qui nec rediit, nec alii de genere tuo prædicto, tui poſtmodum Nuncii advenerunt. Conſideret igitur tua regalis Prudentia, ſi per nos, aut partem dicti Regis, vel tuam ſteterit, quo minus ad tractatum proceſſum fuerit dictæ Pacis. Rurſus, ſuper eo,

Anno 1345.

quod,

quod, propter captionem & punitionem illorum nobilium, in eisdem litteris aſſerunt prædictæ Treugæ violatæ, aliàs tuæ Magnificentiæ ſcripſiſſe, & tuis Nunciis dixiſſe, meminimus, quòd præfatus Rex ad invectivas litteras noſtras, miſſas ſibi ſuper hoc, ſic reſpondit, qoòd illi Nobiles, violando ipſas Treugas manifeſtè in partibus Britanniæ, ac homicidia, depopulationes, incendia, & alia horrenda maleficia committendo ibidem, flagrantibus hujusmodi & aliis criminibus capti, propter præmiſſa & alia ſua facinoroſa ſcelera, & deinde puniti, exigente juſtitia, extiteruut; quodque dicti Nobiles aſſerebant, ſe non tecum, ſed cum dilecto Filio, Nobili Viro, Johanne de Brittannia, Comite Montisfottis, confœderationes habere. Qoi quidem Cõmes, tunc exiſtens Pariſiia, ſe etiam tecum colligatum nullis confœderationibus aſſerebat; nec tuam etiam Excellentiam latere credimus, quod, ſicut pars tua conquerebatur da attemptatis per partem dicti Regis, tam in prædictis Britanniæ, quam Vaſconiæ, & aliis partibus, contra prædictas Treugas, ita etiam, ex adverſo, pars Regis prædicti aſſerebat, quamplurima per tuos & partem tuam attemptata fuiſſe in eisdem, & aliis partibus, & in mari, etiam contra formam & tenorem Treugarum ipſarum, ſuper attemptatis hujusmodi diverſis articulis exhibitis hinc & inde. Directis aotem per nos litteris noſtris Regi præfato, ſuper reparatione attemptatorum ipſorum pro parta tua prædictorum, Rex idem, ſuper hoc reſpondendo, nobis per ſuas litteras intimavit, ſe velle inviolabiliter obſervare dictas Treu as, & facere attemptata quæcumqua per partem ſuam, ſi qua eſſent, dum tamen tu idem de attemptatis per partem tuam fieri faceres, penitùs revocari. Et nihilominus litteris noſtris ſuper eo Regi præfato directis, qoòd ipſe dilectum Filiom, nobilem Virum Carolum de Bleſis, ſe aſſerentem Ducem Britanniæ, juvare ſuper his, quæ per eum audiebamus in Britannia fieri, dicebatur, per ſuas alias litteras nobis ſæpe reſpondit, quod ipſi Carolo, nec in genta, nec in pecunia, nec in aliis quibuscumqua, aliquale auxilium præbuerat, aut juramentum, & hoc idem, dilectus Filius, nobilis Vir Jobannes ejusdem Regis Primogenitus, Dux Normanniæ, verbotenus conſtanter & frequenter aſſeruit in noſtra præſentia conſtitutus. Cumque nos etiam eidem Carolo ſupet obſervatione Treugarum efficaciter ſcripſiſſemus, ipſe ad noſtram præſentiam ſe conferens ſubſequenter, præſentibus præfatis Præneſtinenſi & Toſculanenſi Epiſcopis, aſſeruit, ſe nunquam Treugas prædictas aliqualiter iniviſſa, nec fuerat ſuper hoc requiſitus; aſſerens, quod ſecundùm verba in accipiendis Treugis appoſita, non debebat nec poterat in eis modo aliquo comprehendi, prout etiam tuis Nunciis in Curia exiſtentibus, ante receſſum ejusdem Caroli, duximus ſerioſiùs explicandum. Demum cum ſuper reformatione attemptatorum contra ipſas Treugas, de quibus conquerebantur utriusque partis Nuncii, exhibitia diverſis Articulis, ut præmittitur, hinc & inda, qualiter valeret otilius fieri, ageretur; quamquam Nos id auctoritate Apoſtolica, ex noſtri officii debito, maximè tum Religiona juramenti firmaræ inter cætera fuerint ipſæ Treugæ, facere valeremus; tamen propter multa vitanda ſcandala, & certas cauſas alias, expedientius viſum fuit, quod de voluntare ac conſenſu partium procederemus ad ea. Et licèt per nos dictis Nunciis dictum fuerit, quod, attentis Articulorum ſuper attemptatis eisdem diverſitatibus, & involutionibus ex illis procedentibus, quæ longam & diffuſam indaginem exigebant, ſic faciliter & utiliter ad Tractatum pacis & Reformationem attemptatorum ipſorum ſimul procedi poterat, ſicut ſolum ad reformationem attemptatorum prædictam; nota tamen dictata fuerit per ipſos tuos Nuncios ſuper litteris opportunis, per Te, ac Regem prædictum concedendis, oobisque mittendis, ſoper revocatione attemptatorum hujusmodi per nos, ut præmittitur, facienda; quam ootam eidem Regi Franciæ miſimus, qui litteras, ſecundum eam confectas, & ſuo ſigillo ſigillatas, prompte ac liberè absque præfixiona termini nobis miſit. Tu verò, Fili præcariſſime, tuas ad noſtras deſtinaſti ſuper hoc litteras, ſed adeò brevem terminom continentes, quòd à tempora præſentationis earum computando, infra illum vix potuiſſet benè ac commodè hujusmodi Reformationis negotium inchoari. Cæterùm ad ea, quæ da Nuncio noſtro, miſſo in Britanniam, arguendo facta ſua, prædictæ tuæ litteræ ſubjungebant, breviter reſpondemus, quod nos diſplicenter audito, nonnulla contra prædictas Treugas in dictis partibus Britanniæ attemptari, prædictum Nuncium, pro eis obſervari tenaciùs faciendis, ad partes ipſas providimus deſtinandum; qui ſicut nobis ſæpe relatum extiòt, ſe quantum poterat cum juſtitia, & reperiebat favorabiliter parti tuæ, geſſit, da qoo dictus Carolus per litteras & Nuncios nobis graviter eſt conqueſtus. Si verò aliqua injuſta vel injurioſa fecit idem Nuncius, ignoramus; ſed ſtatim, auditâ da ipſo querelâ tuarum gentium, ipſum revocavimus, quamvis ſe per ſuas litteras multum ſuper hoc excuſaverit; & deinda rediens ad Sedem Apoſtolicam verbotenùs ſe excuſet; & ſi oobis innotuiſſent aliqua de prædictis, ipſum correxiſſemus, & adhuc, ſi nobis de illis conſtaret, corrigeremus, juſtitia exigente. Sed de civitate Veneteneſi, quæ ſecundum tenorem Treugarum ipſarum, in manibus Nunciorum noſtrorum prædictorum, nomina noſtro, & Eccleſiæ Romanæ, remanſit, & toto tempore Treugarum eodem nomine teneri debuit & etiam gubernari, & de qua in fina Treugarum ſuam poterant iidem Nuncii facere voluntatem. Quam, illi de parte tua, expulſis de ipſa illis, qui eam noſtro & Eccleſiæ Romanæ nomine tenebant & regebant violenter & turpiter, in noſtrum & ejusdem Eccleſiæ contemptum & opprobrium, veniendo contra Treugas, notoriè occuparunt, mentionem eædem tuæ litteræ non fecerunt prædictæ; Attendat autem tua Regalis Circumſpectio, ſi hæc debeamus & poſſimus ſub diſſimulationa conniventibus oculis pertranſire. Denique, cum dilecto Filio, nobili Viro, Henrico Comite Derbeyæ cauſâ devotionis ſuisqoe aliis opportunitatibus, ad Sedem veniente Apoſtolicam, ac à nobis lætanter & benignà recepto, ſuper modis & viis quibus meliùs, utiliùs, & faciliùs poſſet attingi ad pacis reformationis prædictæ ſcopum, tractatus habuimus familiariter & ſecretè; & attendentes diligentiùs, quod tu, Fili dilectiſſime, quem diſtributor gratiarum omnium multis virtutibus decoravit, ad proſequendum Dei negotium adverſus hoſtes Fidei Chriſtianæ, inter cæteros Principes Catholicos Orbis terræ, valdè idoneus exiſtebas, perpendimus, & in tractatibus familiaribus & ſecretis hujusmodi revolvimus, Nos & Comes prædictus, quod per viam Paſſagii, ad liberandam de manibus infidelium

ANNO 1345.

Terram Sanctam, defendendamque & dilatandam in partibus Transmarinis fidem Catholicam ad pacis reformationem prædictæ, via facilior, & honorabilior videbatur; quodque contemplatione ipſius negotii Transmarini, ob honorem Divini Nominis, multa, quæ aliàs eſſent difficilia, facilia, largiente Domino, redderentur. His autem & aliis multis utilibus, inter Nos & Comitem ſupradictum, ſub familiari & ſecreto Tractatu hujusmodi, collocutis, idem Comes, de Romana Curia cum gratia noſtræ benedictionis recedens, & ad partes Angliæ tuamque præſentiam ſe conferens, præmiſſa, per nos & ipſum tractata, & collocuta, ut præmittitur, tuæ Celſitudini expoſuit ſeriosè, ſicut nobis per ſuas litteras, & dilectum Filium Johannem de Ripis, Ordinis Beatæ Mariæ de Monte Carmelo, Pœnitentiarium noſtrum, tunc Confeſſorem ſuum & Nuncium, ſtuduit intimare. Verùm quia idem Nuncius ſe habere aſſeruit in mandatis, ut dilecto Filio, Johanni Offorde, Decano Eccleſiæ Lincolnienſis, tunc in Romana Curia exiſtenti, aperiret præmiſſa, & ſuper hoc, tam tuas Regias, quam ipſius Comitis litteras directas Decano præſentaſſet prædicto, Nos eisdem, Decano & Nuncio ad noſtram præſentiam evocatis, & aliquali ſuper prædictis habita collatione cum eis, nobis & ipſis concorditer viſum fuit, quòd, antequam appropinquaremus ad locum, de quo nobis ſcripſerat dictus Comes, propter multas utilitates, quas tibi per eundem Nuntium explicare voluimus viva voce, honori noſtro & commodo negotiorum hujusmodi expediens admodum videbatur, nos de intentione partium, ne labor noſter eſſet deluſorius vel inanis, aliqua magis ſpecificè præſentare; Quamobrem præfato Comiti inſcripſimus, ut de intentione tua ſuper prædictis nos ſub ſecreto certiores efficere procuraret, quia parati eramus, ſicut condixeramus cum ipſo, efficaciter laborare. Poſtmodum autem, dilecti Filii, Johannes de Thotesby, Canonicus Lincolnienſis, & nobilis Vir Radulphus Pigumel, miles, tuæ Celſitudinis Nuncii ad noſtram præſentiam cum litteris tuis Regiis de credentia venientes, & quæ inter nos & dictum Comitem prolocuta & tractata, ſicut præmiſſum eſt, & tibi per eum plenius expoſita fuerant, pro parte Regia, ſub commiſſa ſibi credentia, recenſentes apud nos inſtiterunt, ut ad locum, de quo nobis præfatus Comes ſcripſerat, appropinquare vellemus; Quibus nos reſpondimus, & tibi Fili cariſſime duximus per noſtras litteras reſpondendum, quod in his, quæ inter nos & memoratum Comitem collocuta & tractata fuerant, ut præfertur, perſiſtebamus, & perſiſtere intendebamus veraciter & conſtanter, ac circa Reformationem dictæ pacis, & promotionem negotii dicti Paſſagii, ad quæ afficiebamur, & afficimur plenis affectibus, inter cætera ferventia vota noſtra, eramus laborare parati, etiam ad locum accedendo prædictum, non parcendo maximis exinde ſecuturis laboribus & expenſis. Sed, ſicut cum præfatis Decano & Johanne de Ripis condixeramus, & Comiti reſcripſeramus prædicto, hujusmodi appropinquatio nequaquam expediens videbatur, quousque de tua & Regis prædicti eſſemus intentionibus ſuper his magis ſpecificè informati. Quapropter tuam Excellentiam rogandam duximus & hortandam, ut attentis bonis ejusdem pacis inenarrabilibus, & negotii dicti Paſſagii commodis & honoribus, te nobis velles ſub ſecreto aperire prædicto; quia nos procurare intendebamus, quantum bono modo poſſemus, quod Rex prædictus ſe nobis, ſuper ſua intentione, ſimiliter aperiret; ut ſi videremus materiam ad viam pacis prædictæ diſpoſitam, tam ad appropinquationem prædictam, quam ad alia, quæ per nos fieri poſſent, in hac parte, commodius, libenter, & placidè nos diſponere valeremus. Poſt receſſum autem Nunciorum tuorum prædictorum de Curia, intellecto & nobis intimato, quod, facta tibi relatione de his, quæ reſponderamus ipſis Nunciis, & perceptis per te, quæ noſtræ inde tibi & dicto Comiti directæ litteræ continebant, ſalubri & ſano ductus conſilio, eundem Comitem & dilectum Filium, nobilem Virum, Bartholomæum de Burgash, Nuncios tuos idoneo mandato ſuffultos, ac de intentione tua hujusmodi plenius informatos, ad noſtram pro præmiſſis ordinaveras præſentiam deſtinare. Nos volentes veritatem & æquitatem in omnibus obſervare, præfato Regi, cui antea nihil de præmiſſis per nos detectum fuerat, ſcripſimus ſuper his, ſicut vidimus expedire; & nihilominus, ut ſecretiùs ſibi aperirentur prædicta, venerabilem Fratrem noſtrum, Guidonem Epiſcopum Eduenſem propterea providimus ſpecialiter ad ejus præſentiam deſtinandum. A quo quidem Rege reſponſum recepimus nobis gratum, videlicet, quod mox, dum ipſe audiret tuos prædictos Nuncios, mare veniendo ad eandem noſtram præſentiam tranſmiſiſſe, ſuos ſolennes Nuncios, ſufficienti poteſtate munitos, & de ſua intentione plenè inſtructos ad eandem noſtram præſentiam mittere non tardaret.

Cumque, conceſſis per nos & Regem præfatum litteris de conductu ſecuro pro tuis prædictis Nunciis eorumque familiis & rebus juxta formam, quam alii tui Nuncii, qui tunc erant in Curia, dictaverunt, Nunciorum tuorum prædictorum cum gaudio & ingenti deſiderio præſtolaremur adventum, ſupervenerunt rumores diſplicibiles, Citharam exultationis in luctum triſtitiæ, proh dolor! convertentes, ſcilicet, quod prædicti non venirent Nuncii, nec illos vel alios mittere intendebas, & nihilominus alii tui Nuncii, qui tunc erant, ut præmittitur, in Curia, receſſerunt abinde. Ponderet igitur Circumſpectio Regia, cogitet & recogitet diligenter, cui, ſi ad præmiſſa, utique ſancta, ſalubria, honorabilia, & valde utilia, proceſſum non extitit, culpa meritò debeat imputari.

Et ſi, attentis his quæ ſuperiùs narrata ſunt, veritate utique fultis & ſubſiſtentibus, ſicut tua Prudentia Regia planè novit, Treugæ prædictæ per partem Regis ejusdem dici poſſint, prout in prædictis tuis litteris ſcribitur, violatæ, nobisque impingi valeat, quod negligentes vel remiſſi fuerimus ſuper remediis apponendis: Et ſi etiam tui Conſiliarii ſano tibi conſilio ſuaſerint, quod contra easdem Treugas, per te juratas, ſic inconſultè venires, teque Judicem faceres, per Regem præfatum ruptas ipſas Treugas in eisdem tuis litteris aſſerendo; præſertim cùm, ſicut præmiſſum eſt, utraque pars conquereretur, & exhiberet Articulos, ſuper attemptatis & reformatione ipſorum. Et ſi nobis, qui, licet inſufficientibus meritis, locum tenentes in terris Regis pacifici & excelſi, prædicare, procurare, fovere, ac nutrire pacem debemus inter cunctos Chriſticolas, ac guerras, diſſenſiones, & odia tenemur quantum poſſumus extinguere, ac de medio fidelium removere, quique pro pace tua, & dicti Regis, ſicut præmiſſum eſt, cordialiter & fideliter laboravimus & laborare intendimus, ſcribi debuit diffidatio ſupradicta. Et nihilominus, ſi atten-

debent

ANNO 1345.

debant litterarum compoſitores prædictarum, ponendo dictam diſſidationem in eis, quod nos, qui pacem evangelizare cupimus & debemus, & ſpecialiter ad pacem prædictam cordialiter afficimur, ut præfertur, guerrarum & diſſenſionum exiſteremus Nuncii & Præcones, quorum in hac parte cogitatus, ſi talis forſan fuerit, ramerarius extitit, procul dubio præſumptuoſus, damnabilis & inanis. O Fili prædilectiſſime! utinam intrà præcordia Regia revolves diligenter, quanta tuæ ſalutis merita, quantæque laudis præconium, & honoria cumulum acquireres, & celebris memoriæ gloriam in tuo nomine poneres, ſi reformata cum eodem Rege paca rationabili, ad quam purâ, juſtâ, & rectâ intentione dirigebamus, & dirigimus ſolicitudinis noſtræ ſtudia, ut præfertur, ad proſequendum Dei negotium, ad quod te Creator omnium aptum fecit, & nos attentis univerſis circumſtantiis, ut ſæpa diximus, non indignè, reputamus valdè idoneum, te, inclitæ memoriæ, Progenitorum tuorum Regum Angliæ clara ſequendo veſtigia, diſponeres cum effectu, ut exerceres adverſus hoſtes Fidei Catholicæ vires tuas. Porrò acerbitate mentis & dolora cordis affligimur, quod aliqui, qui forſan ſua magis quærunt venari lucra propria, quam intendere tuis honoribus & ſaluti, te deviaſſe videntur ab hujusmodi propoſito, & ad illa, quæ Deo diſplicent, tuisque commodis, honoribus, & ſaluti non conveniunt, proh dolor! induxiſſe. Quantum autem acceptum ſit Deo negotium defenſionis & dilatationis Fidei Orthodoxæ, ceptum in Transmarinis partibus contra Turchos, claret ex ſtupendis miraculis, quæ Divinæ pietatis clementia, in diverſis partibus, pro dicto negotio, ſicut ad nos fide digna tam verbalis quam litteralia relatio pertulit, operatur. Habet, nempe, ipſa relatio, quod Cruces fulgentes in plerisque apparuerunt partibus, ad quas concurrentes Fideles multa ſanitaria beneficia, illi videlicet, qui gravabantur infirmitatibus, reportarunt. Ex quibus intelligentes multi Nobiles & Potentes, ſa per hoc ad vindicandas crucifixi Redemptoris injurias invitari, multitudo eorum innumerabilis, & ſpecialiter de partibus Italiæ, nonnullis ex eis, videlicet, commiſſa patricidia, fratricidia, & alia delicta gravia, pro reverentia Redemptoris, in diverſis locis, ſibi adinvicem remittentibus, pacemqua reformantibus, ad partes Ultramarinas contra Turcos prædictos cum armorum potentia ſe accinxerunt hactenus & accingunt. Nec, quod ulterius eadem relatio ad nos lætanter perduxit, prætermittendum credimus vel ſilendum, quod poſt felicem tranſitum, bonæ memoriæ Henrici Patriarchæ Conſtantinopolitani, Apoſtolicæ Sedis Legati, occiſi ab infidelibus, ſupra turrem civitatis Smirnenſis, quam, dum viveret, inhabitabat Patriarcha prædictus, & quæ turris Patriarchæ vulgariter dicitur, lux magna viſa eſt pluries, ad proſecutionem operis Dei ſtrenuum corda fidelium excitans & inflammans. Agere namque bella talia decet Principes Catholicos & devotos, non ad effundendum Redemtorum pretioſo cruore Dominico ſanguinem inhiare. Rogamus itaque Celſitudinem tuam Regiam, & in Domino attentius exhortamur, tibi nihilominus, ſub virtute juramenti præſtiti ſuper eadem Treugis, injungentes, quatenus civitatem prædictam Venetenſem in manibus Nunciorum noſtrorum prædictorum nomine noſtro regendam, in ſtatu quo erat tempora occupationis & dejectionis illorum, qui eam nomina, ut præfertur, regebant, eandem reduci facias tenendam pro toto tempore Treugarum ipſarum, & regendam modo & forma expreſſis in Treugis ſupradictis. Et nihilominus ad obſervationem Treugarum earundem, omiſſis hoſtilibus & bellicis aggreſſionibus & inſultibus, redeas, easque pro toto tempore ipſarum, videlicet, uſque ad inſtans feſtum Beati Michaelis & abinda uſqua ad annum continuum, pro parte tua obſerves inviolabiliter, & facias obſervari; cum per eundem Regem idem velimus fieri, & indè ſibi ſcribamus per litteras opportunas. Pro certo ſciturus, Fili præcariſſime, quod negligere nequibimus, quò minus, attentis Treugarum ipſarum utilitatibus, & tam juramenti, quam alia firmitatibus, quibus roboratæ fore noſcuntur, contra fractores & violatores earum, prout rationis fuerit, & ad noſtrum pertinebit officium, procedamus. Poſtremo precibus & exhortationibus eisdem affectu paterno addicimus tuam Excellentiam, per Dei miſericordiam obſecrantes, ut ad dictæ pacis Tractatum redeas, & pia mentis affectione intendas, tuos idoneos Nuncios, plenaa poteſtate ſuffultos, pacisque prædictæ voluntarios, ac ipſius zelatores fideles & fervidos, ad noſtram præſentiam propterea deſtinando; quia pro certo, ſicut ſæpe diximus, Nos cum tacta intentione ſolum Deum habendo pro oculis, modos & vias, ad laudem Dei, commodum negotii Fidei, ac utriuſque partis honorem & utilitatem, non dirigendo, quoad hoc, affectum noſtrum ad unam partem plus quam ad aliam, ſed librando dumtaxat ſtateram veritatis & juſtitiæ, perquirere, tractare, ac proſequi ſtudebimus, quantum cum Deo expedire videbimus, aliis poſtpoſitis negotiis & laboribus non vitatis; & ſuper his dicto Regi ſcribere intendimus, ipſumque, pacis faciente auctore, reperire cupimus ſuper his benevolum & benignum. Sic te, Fili cariſſime, ſuper præmiſſis & eorum ſingulis, quæſumus, perſuaſus quod Deum tibi conſtituas propitium, & ſecura pacis dulcedine Redemptoris ejuſdem obſequiis intendere valeas, ſicut te votivè appetere audivimus, & nos etiam affectamus; exinde coronam regni perpetui, præter laudis humanæ præconium, feliciter percepturus. Rurſus, Fili amantiſſime, quia tuæ voluntatis propoſitum, utinam favorabila & benignum, ſcire ſuper his affectamus, quæſumus, ut de illo nos certiores efficera quantociùs non poſtponas.

Datum Avinioni duodecimo Calendas Auguſti, Pontificatus noſtri anno quarto.

A. de Lauac.

Fratres Hoſpitalis B. Mariæ de Caritate in Diœceſi Catalaunienſi ſub ordine & regula Sancti Auguſtini conſtituit: anno 1347.

IV. Ex Marteno Anecd. Tom. I. col. 2392.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Venerabili Fratri Epiſcopo Catalaunienſi Salutem, & Apoſtolicam benedictionem.

DEſiderantes ſtatum Hoſpitalium, & aliorum piorum locorum quorumlibet regi

ſalubriter & aogeri, ad illa libenter intendimus, per qoæ eorundem Hoſpitalium & locorum Miniſtri paopetum, & infirmorum, Hoſpitalium, & locorum eorundem cutam liberiùs gerere valcant, & aliàs loea ipſa ſpiritualiter, & temporaliter, auctore Domino, ſuſcipiant incrementa.

Sanc dilectorum filiorum Magiſtri, & Fratrum Hoſpitalis ſuper Fluvium *De Roignon*, quod Caritas Beatæ Mariæ vulgariter nuncupatur, ad Romanam Eccleſiam nullo medio pertinentis, tuæ Catalaunenſis Diœceſis, ac da vico Jardinorum Pariſienſium, & Beaò Lodovici Silvanectenſis, teterorum Hoſpitalium & Hoſpitalis ejusdem dicti *Caritas* membrorum petitio nobis exhibita continebat, quod quondam Guido de Janvilla miles, Dominus de Domno Georgio dictæ Diœceſis prædictum Hoſpitale dictum *Caritas* ad opus infirmorum & pauperum in fundo proprio ejus ſumptibus conſtruxit, etiam & dotavit, quodque felicis tecordationis BONIFACIUS Papa VIII. Prædeceſſot noſter prædictum Hoſpitale dictum *Caritas*, cum omnibus membris, bonis, juribus, poſſeſſionibus, pertinentiis, & perſonis eotum, tam tunc præſentibus, quam futuris ab omni poteſtate, lege, juriſdictione ordinaria ex tunc perpetuis futuris temporibus auctoritate Apoſtolica prorſus exemit, & totalitet liberavit, ac liberum omninò eſſe voluit & exemtum: ita quod Romanæ dumtaxat Eccleſiæ ſubjectum exiſteret, quodque Sacerdos in eodem Hoſpitali poneretur, & conſtitueretur in ipſo, qui animarum curam perſonarum in illo degentium & ſpiritualium ſollicitudinem & poteſtatem in eodem haberet, quodque Hoſpitale præſatum, & quodlibet membrum ejus oratorium obtinens, cœmiteriom habere valeret, ad ſepeliendum perſonas eorum, & familiarium ipſorum, ac etiam advenarum inibi decedenoum; nec non prædictom Gujdonem & heredes ſuos, & alios quoslibet, qoi ſepulturam in illis ducerent eligendam. Voluit aotem idem Prædeceſſot, quòd in recognitionis ſubjectionis hujusmodi ſignum præſatum Hoſpitale duas libras ceræ teneretur Cameræ Sedis Apoſtolicæ annis ſingulis exhibere; & quòd deinde prædictus Miles dictum Hoſpitale cum omnibus membris & pertinentiis ſuis eisdem Magiſtro & Fratribus viventibus ſub regula tertii Ordinis Beati Franciſci tradidit ad regendum, ac etiam donavit: qui Fratres regentes prædictum Hoſpitale & ejus membra tunc ordinatunt inter ſe, ad requiſitionem Fundatarii prædicti, quinquaginta annis jam elapſis, quod ipſi & eorum ſucceſſores in prædicto Hoſpitali dicto *Caritas* & membris univerſis ejusdem exiſtentes, votum caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ facerent, & ſcapularia portarent, Magiſtrum Generalem & Viſitatotem eligerent, & in communi vita, prout alii Religioſi non mendicantes viverent, Capitulum generale facerent: correctiones, punitiooes, & amendas taxarent per conſilium proborum Religioſorum, ſcilicet Prædicatorum, & Minorum Ordinum Fratrum, qui ſemel in anno ad ſua Capitula generalia conſueverunt convocari. Et ſic talem vivendi ritum tenuerunt auctoritata propria, & abſque Sedis Apoſtolicæ licentia, non intendentes novam Sectam indocere, aut novitatem præſumere, ſed ſolùm ot decentiùs & firmiùs poſſent Deo debitè famulari, & obligabiliùs & diligentiùs pauperibus deſervire. Quare prædicti Magiſter & Fratres nobis humiliter ſupplicaverunt, ut cùm ipſi invenerint ſecundum opinionem quorumdam, pluribus tamen contrarium aſſerentibos, eis per conſtitutionem felicis tecordationis Johannis Papæ XXII. Prædeceſſoris noſtri, quæ intipit: Sancta Romana & oniverſalis Eccleſia; non licere talem vivendi ritum tenere, eorum Statui providere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur volentes eisdem Magiſtro & Fratribus de illo remedio providere, per quod Deo in infirmis & pauperibus Hoſpitalis dicti Caritas & membrorum prædictorum poſſent gratum Domino reddere famulatum, eorum ſopplicationibus inclinati, Fraternitati tuæ per Apoſtolica Scripta committimus, & maodamus, quatenus præfatis Magiſtro & Fratribus, præmiſſo vivendi ritu ab eis omninò dimiſſo, regulam Beati Auguſtini, ſecundum quam eos & ſucceſſores eorum perpetuò vivere volumus, & quam ipſi profiteri tenentur, nec non honeſtum habitum quem geſtent, auctoritate noſtra exhibeas & aſſignes. Volumus inſuper, quòd loca quæ obtinent cum Eccleſiis, oratoriis, & cœmeteriis eorumdem, retineant ſicut prius, exemtionibus hujusmodi, aliisque privilegiis eidem Magiſtro & Fratribus à Prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus conceſſis in ſua firmitate manentibus, & præmiſſis, & aliis conſtitutionibus Apoſtolicis contrariis non obſtantibus quibuscunque.

Datum Avenioni VI. Calendas Auguſti, Pontificatus noſtri anno V.

Confirmatio Privilegii Urbani IV. Univerſitati Patavinæ de Cancellariatu Academiæ Epiſcopo conceſſi: annno 1347.

V. Ex Hiſt. Univerſ. Pariſienſ. Bulæi Tom 4. p. 297.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

ATtendentes providè, quod ex litterarum ſcientia, veluti ex dono cœleſti ſpiritualiter & temporaliter bona publica proveniunt, & privata quoqoe ab ipſius Profeſſoribus præſertim in ſtudiis Generalibus fidelis inſtruitur populus, & reducitur exorbitans ad ſemitam veritatis, libenter ea concedimus, quæ Doctorum & Magiſtrorum ac Scholarium in ſtudiis Generalibus inſiſtentium commoditatem reſpiciunt, & per quæ ſcientiarum fructus valeat adaugeri. Sane petitio Venerabilis Fratris noſtri Ildobrandini Epiſcopi Paduani nobis exhibitâ nuper continebat, quod in civitate Paduæ de conſuetudine ibidem inviolabiliter obſervata tanto ebhinc tempore, ut de ejus contrario memoria non extet, viguit & adhuc viget in Jure Canonico & Civili abſquo Facultatibus præter Sacram Theologiam ſtudium Generale, ſicuti per totam Italiam & in aliis mundi partibus eſt apertè maniſeſtum. Et quod authoritas faciendi Doctores & Magiſtros in eodem Studio reſidentes in Jure ac Facultatibus ſupradictis, examinandi Scholares ad Doctoratum ſeu Magiſterium promovendos in ſtudio ſupradicto, & examinatus approbandi, ſeo etiam reprobandi ſimiliter, & de antiqua conſuetudine obtenta in eodem Studio ad Epiſcopum Paduanum, qoi eſt pro tempore, pertinet, & pertinere etiam conſuevit: & quod præfatus Ildobrandinus Epiſcopus nonnul-

Anno 1347.

los Scholares in Jure Civili & Canonico, ac Medicina coram ſe examinari fecit per Doctores ipſius Studii, ipſi quo poſtea licentiam dedit, & quibusdam ex eis in examinatione prædicta licentiam & authoritatem legendi, & docendi tribuit, ſicuti eſt in ſupradicta, & aliis etiam Studiis fieri generaliter conſuetum. Quodque dudum Rectores Univerſitatis Magiſtrorum & Scholarium Paduæ deliberatione provida ſtatuerunt, ut Scholares ipſius Univerſitatis, qui deberent in Magiſtros aſſumi, coram Epiſcopo Paduano qui eſſet pro tempore, examinari deberent diligenter præſentibus Doctoribus Univerſitatis ejusdem; & ut eisdem Scholaribus, ſi reperirentur idonei, deberet licentiam concedere Epiſcopus memoratus. Quodque deinceps ſtatutum ejusmodi eſt inviolabiliter obſervatum; ipſumque ſtatutum, ſicut erat providè factum, felicis recordationis Urbanus Papa IV. Prædeceſſor noſter authoritate Apoſtolica confirmavit, decernendo, ut qui ſecus ibidem ſibi Magiſtri nomen aſſumeret, pro Magiſtro nullatenus haberetur; prout Confirmatio & Decretum hujusmodi in litteris ipſius Urbani Prædeceſſoris noſtri decretalibus confectis, quarum tenorem de verbo ad verbum præſentibus inſeri facimus, plenius continetur. Nos igitur ſpectantes, quod ad civitatem prædictam Scholares eò promptius ſtudendi cauſâ ſe conferrent, quò Studium ipſum in eadem civitate majori fuerit authoritate munitum; ac volentes propterea præfatum Studium, & Doctores & Magiſtros & Scholares proſequi favorabiliter, in parte ipſius Ildobrandini ſupplicationibus inclinari, conſuetudinem prædictam, & ea quæ, ut ſuperius narratur, in prædictis ipſius Urbani Prædeceſſoris noſtri litteris continentur, rata & grata habentes, authoritate Apoſtolica ex certa ſcientia confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus; indulgentes nihilominus authoritate prædicta omnibus & ſingulis Doctoribus, Magiſtris, & Scholaribus, ut ipſi dum in prædicto Studio docendo vel audiendo inſtiterint ſcholaſticis Diſciplinis, omnibus libertatibus, & immunitatibus ac privilegiis de Jure communi ſeu approbata conſuetudine conceſſis authoritate Apoſtolica Doctoribus, Magiſtris ac Scholaribus in Studiis Generalibus commorantibus gaudeant & utantur. Statuentes etiam ad hoc, ut examinatio, approbatio & reprobatio Scholarium promovendorum ad Magiſterium in Studio memorato ſemper, ſicut fieri debet, cum puritate & ſine fraude procedat, ut Doctores in eodem Studio præſentes ab eodem Epiſcopo requiſiti ad examinandum Scholares promovendos ad Magiſterium, juſto impedimento ceſſante, venire, & illi qui in examinatione prædictorum Scholarium ibidem præſentes fuerint, de procedendo ſine dolo & fraude in omnibus & ſingulis actibus in hujusmodi examinationibus opportunis & fieri conſuetis præſtare teneantur in ejusdem Epiſcopi manibus corporaliter juramentum, ac eidem Epiſcopo ſeu ejus vicem gerenti duntaxat votum ipſorum ſuper idoneitate ac ſufficientia Scholaris examinati, utrum ſcilicet approbandus ſit an reprobandus, ſecretè ac ſigillatim, & in ſcriptis exponere ac manifeſtare ſimiliter teneantur. Injungimus etiam Epiſcopo Paduano, qui erit pro tempore, ſub virtute obedientiæ, authoritate prædicta, ut ipſe in examinandis, approbandis, ſeu reprobandis perſonis examinatis, & etiam Doctorum approbantium Scholares examinatos votis ſecretè ferendis ſine dolo & fraude procedat. Nos inſuper irritum decernimus & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quavis authoritate contingeret attentari. Nulli ergo omninò hominum liceat &c.

Datum apud Villam Novam Avenionenſis Diœceſis 17. Calendas Junii, Pontificatus noſtri anno quinto.

Abſolutio Willielmi Okami ab Anathemate: anno - - - -

VI. Ex Hiſt. Univerſ. Pariſienſ. Bulæi Tom. 4. p. 317.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilecto Filio Miniſtro Generali Ordinis Fratrum Minorum, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

PEtitio pro parte tua & dilectorum Filiorum Capituli Generalis tui Ordinis nobis exhibita continebat, quod aliqui Fratres veſtri Ordinis quamvis pauciſſimi, qui quondam Michaeli de Ceſena & Ludovico de Bavaria obedivetunt, & ſpecialiter Guilhelmus de Anglia dicti Ordinis Profeſſor in Monachio remanſiſſe noſcuntur, idemque Guilhelmus ſigillum antiquum dicti Ordinis, quod diu habuit, tibi remiſit, & tam ipſe, quam alii dicti Fratres reſidui, ab excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſententiis, atque pœnis in tales per proceſſus Apoſtolicos promulgatos, quas idem Wilhelmus & alii Fratres adhærendo ſeu obediendo Michaeli & Ludovico prædictis incurrerunt, deſiderant ſe abſolvi, ſuntque parati noſtris & ejusdem Eccleſiæ mandatis obedire. Quocirca pro parte tua & ipſorum Capituli nobis extitit humiliter ſupplicatum, & ut eisdem Fratribus, qui ad Romanam Curiam, ſicut aſſerunt, commodè venire non poſſunt, ipſorumque ſtatui ſuper hoc providere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos itaque votis eorum volentes annuere in hac parte, veſtris ſupplicationibus inclinati, diſcretioni tuæ, de qua ſpecialem in Domino fiduciam gerimus, Wilhelmum & alios fratres prædictos eidem Eccleſiæ reconciliandi, eosque à dictis ſententiis atque pœnis, juxta formam per nos ſuper hoc ordinatam, ac de verbo ad verbum præſentibus annotatam, infra annum à data præſentium, ſi hoc humiliter petierint, abſolvendi plenam & liberam concedimus authoritate Apoſtolica tenore præſentium facultatem. Forma autem abſolutionis talis eſt. Ego N. Ordinis Fratrum Minorum Profeſſor, confiteor me tenuiſſe & tenere fidem Catholicam, credere & tenere, quod credit & tenet, & docet ſancta mater Eccleſia Romana, ac credidiſſe & adhuc credere, quod non ſpectat ad Imperatorem, Papam ſeu Summum Pontificem deponere & alium eligere vel creare; ſed hoc hæreticum reputo & hæreſim damnatam per Eccleſiam ſupradictam. Inſuper ad Sancta Dei Evangelia juro, quod ſtabo & parebo mandatis Eccleſiæ & Domini noſtri Papæ ſuper illatis injuriis & contumaciis fautoriis & aliis implicitè vel explicitè per me confeſſatis, & non confeſſatis, ac cæteris pœnis & ſententiis, quas incurri ab homine vel à jure propter præmiſſa & ea tangentia. Et quod D. Papæ qui nunc eſt, & ejus ſucceſſoribus canonicè intrantibus fidelis ero de cætero, eisque debitam obedientiam

& fave-

ANNO 1358. & reverentiam exhibebo, nec hæreſibus, erroribus, opinionibus ſeu rebellionibus contra dictam Eccleſiam Ludovici quondam de Bavaria & Michaelis de Cæſena vel fautoribus ſuis ſive ei adhærentibus aut ejus ſequacibus in rebellione dictæ Eccleſiæ ſeu aliis hæreticis ac ſchiſmaticis adhærebo, sot cum eorum ſequacibus per dictam Eccleſiam denotatis deinceps ero, nec eis ſeu aliis quibuscunque dabo contra Romanam Eccleſiam, conſilium, auxilium, vel favorem, directè vel indirectè, publicè vel occultè, nec cum quocunque in præfata Eccleſiæ rebellione exiſtente faciam alligationem, conſpirationem, ſive ligam.

Datum Avenion. 6. Id. Jonii. Anno 8. &c.

ANNO 1352.

INNOCENTIUS SEXTUS,

PONTÍFEX CCI.

ANNO DOMINI MCCCLII.

INnocentius Lemovicenſis, anteà Stephanus Albertus, ſucceſſit Clementi VI. anno 1352. cum Sedes Avenioni adhuc eſſet; Romam refor matione opus habere agnovit; Bello inter Gallum & Anglum ferventi finem imponere anniſus fruſtra fuit. Joannem de Rupeſciſſa Franciſcanum, quod Apocalypſim contra Romanam Sedem exponeret, comburi juſſit. Obiit anno 1362. (*Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Edit. Luxemb.* 1727. *fol.* 258. *App.*)

I. Ex Arch. Angliæ Rymer Tom. 6. pag. 103.

Bulla ſuper diſcordia inter Regem Navarræ & Normanniæ Ducem ſuborta: anno 1358.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei cariſſimo in Chriſto Filio, Eduardo Regi Angliæ illuſtri, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

NUper ſiniſtris relatibus intellecto, quod pacis æmulo, humani generis inimico, ſubortam inter cariſſimum in Chriſto Filium noſtrum, Carolum Navarræ Regem illuſtrem, & dilectum Filium, nobilem Virum Carolum Ducem Normanniæ, cariſſimi in Chriſto Filii noſtri Johannis Regis Francorum illuſtris Primogenitum, diſſenſionem damnabilem ſuis incentivis calliditatibus inflammante, utraque partium ad periculoſa guerrarum diſcrimina, congregatis undique viribus, ſe parabat. Nos cupientes hujusmodi periculis, quantum cum Deo poſſumus, obviare, venerabilem Fratrem Taylarandum, Epiſcopum Albanenſem, & dilectum Filium noſtrum Nicolaum, Tituli Sancti Vitalis Presbyterum, Cardinales, Apoſtolicæ Sedis Nuncios, ad ſedandum diſcordiam ipſam, & pacem inter dictas partes, auctore Domino, ſeformandum, de Fratrum noſtrorum conſilio providimus deſtinandos. Ideoqoe Serenitatem tuam attentis precibus exhortamus, quatenus ad bonom pacis, per quam animarum periculis obviatur, populi proficiunt, & utilitas gentium cuſtoditur, obicumque poſſis, ſalubriter propagandum tuom ſemper animum dirigens & diſponens, præfatis Nunciis, ut ad partes illas ſecurè accedere valeant, noſtrûm obtentu precaminum, de ſecuro conductu velis liberaliter providere, & aliàs eis in proſecutione dicti negotii tuum exhibere conſilium & favorem. Ita quòd inde Regi pacifico placeas, nosqoe & Apoſtolica Sedes tuam exinde Celſitudinem dignis poſſimus laudibus commendare. ANNO 1360.

Datum Avinioni tertio Calendas Septembris, Pontificatus noſtri anno ſexto.

Bolla de Eccleſiaſticis in Regno Franciæ non moleſtandis: anno 1360. II. Ibidem pag. 172.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei cariſſimo in Chriſto Filio, Eduardo Regi Angliæ illuſtri, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

DIlectum Filium, nobilem Virum Guilliel mum de Berton, Militem, Nuncium, & Ambaſſiatorem tuum, ad noſtram ſe nuper præſentiam conferentem, conſideratione mittentis, & ſuæ inſuper multæ diſcretionis intuitu, benignè ſuſcepimus, ac petitiones tuas, per eum nobis, tam providè, quam ſapienter expoſitas, intelleximus diligenter, & deinde petitionibus ipſis, in illis, in quibus cum Deo potuimus, prout ab eodem Nuncio informationem recipere valebit tua Serenitas pleniorem, de benignitate Apoſtolica duximus annuendum. Nos enim, erga tuam Excellentiam gerentes præcipuæ caritatis affectum, & benevolentiam ſingularem, in eis, quæ grata, & accepta tibi fore noverimus, prout ſecundum Deum poterimus, libenter intendimus votis tuis annuere, & deſideriis complacere. Poſtremò, cum ſæpiùs ad noſtram audientiam plurimorum relatio fide digna perduxerit, quòd per tuas gentes armigeras nonnullis Eccleſiis ac Eccleſiaſticis Perſonis in Regno Franciæ conſtitutis, quod præter, immo contra tuæ Serenitatis conſcientiam fieri non ambigimus, plurima damna & moleſtiæ multipliciter inferuntur; Serenitatem eandem attentè rogamus, & paternis in Domino affectibus obſecramus, quatenus pro honore Dei & noſtræ ac Apoſtolicæ Sedis reverentia Eccleſias, & Eccleſiaſticas perſonas easdem regentes ipſas turbari vel moleſtari aliqualiter non permittas, ſed eas potius ſuſcipias de manſuetudine Regia commendatas.

Datum Avinioni VI. Calendas Maji, Pontificatus noſtri anno octavo.

Excluſio

III. Ex Arch. Angliæ Rymer Tom. 4. pag. 303.

Extluſio petitionum Regis Angliæ ſuper Promotione Androyni Abbatis in Cardinalem: anno 1360.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto Filio Eduardo, Regi Angliæ illuſtri, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

NUper quanto deſiderares affectu dilectum Filium Androynum, Abbatem Monaſterii Cluniscenſis, ad Cardinalatus dignitatem per Sedem Apoſtolicam promoveri, diligenter nobis expoſuit dilectus Filius, nobilis Vir Guilhelmus de Barton Miles, Nuncius tuus, qui ad noſtram præſentiam pro parte tuæ Serenitatis accedens unà cum dilecto Filio, nobili Viro Roberto de Loriaco Milite, quem ad nos eum devotæ ſupplicationis inſtantia cariſſimus in Chriſto Filius noſter Johannes, Rex Francorum illuſtris, pro hujusmodi negotio ſpecialiter deſtinavit. Negotium ipſum multâ fuit diligentiâ ac prudentiâ proſecutus. Verùm, cariſſime Fili, licèt in hoc & aliis Tibi placitis tuis annuere votis, & complacere deſideriis, quantum cum Deo poſſumus, cupiamus, ad præſens tamen tuis in hac parte ſupplicationibus annuendum fore non vidimus, certis nos moventibus cauſis, quas Excellentiæ Regiæ præfatus Nuncius, Lator præſentium, per nos ſuper eiſdem pleniùs informatus, vivæ vocis oraculo poterit apertiùs referare. Rogamus itaque Magnitudinem tuam, & hortamur attentè, quatenus præmiſſis cauſis debita conſideratione penſatis, moleſtè non feras, ſi petitiones tuas ſuper promotione hujusmodi de præſenti non duximus admittendas. Cæterùm ſuper nonnullis aliis, pro parte tua per Nuncium ipſum nobis expoſitis, de intentione noſtra informationem ſimiliter ab eodem recipere valebit præfata tua Serenitas pleniorem.

Datum Avinion. Septimo Calendas Januarii, Pontificatus noſtri anno octavo.

IV. Ibid. pag. 317.

Bulla ſuper Concordia inter Ducem Brittanniæ & Carolum de Bloys: anno 1361.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto Filio Eduardo, Regi Angliæ illuſtri, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

PErvenit noper ad Audientiam noſtram, qualiter tàm Tu, quàm cariſſimus in Chriſto Filius noſter Johannes, Rex Franciæ illuſtris, pro tractanda concordia inter dictos Filios, nobiles Viros Carolum Ducem Britanniæ, & Johannem Comitem Montis-Fortis, certos diem & locum, in quibus ipſi coram Vobis ſeu Commiſſariis veſtris convenire debebant, ſtatuiſſe. Nos itaque hujusmodi Regiæ deliberationis, pro tam ſalubri materia conſilium plurimùm in Domino commendantes, ac incepta per Vos laudabiliter fine terminari debito cupientes, dilectum Filium Androynum, Abbatem Monaſterii Cluniacenſis, Matiſconenſis Diœceſis, cujus provida ſolertia & ſolers prudentia in magnis & arduis ſe nobis & Sedi Apoſtolicæ claram fecit, ad interponendum circa concordiam hujusmodi Apoſtolicæ auctoritatis partes debitas, tanquam pacis Angelum ad præfatum locum duximus deſtinandum. Quocirca Serenitatem tuam rogamus & hortamur attentè, quatenus pro noſtra & Apoſtolicæ Sedis reverentia eidem Abbati tuis aſſiſtendo favoribus & Conſiliis inhærendo pro ſedanda diſcordia inter dictos Ducem & Comitem, & pace ſtabili ratione communis commodi reformandâ dare velit Magnitudo Regia, prout expedire viderit, opem & operam efficacem.

Datum Avinion. quarto Id. Martii, Pontificatus noſtri anno nono.

V. Ibid. pag. 357.

Ad Regem Angliæ ſuper deductione 100. millium Florenorum de ſumma per Regem Franciæ ſolvenda, & de recipiendo tantundem de ſubſidio Cleri: anno 1362.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei cariſſimo in Chriſto Filio Eduardo, Regi Angliæ illuſtri, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

REcepimus nuper Regiæ Celſitudinis litteras noſtro Apoſtolatui deſtinatas, Reſponſa ſuper pluribus, quæ à Celſitudine præfata petivimus, noſtris votis & petitioni conformia continentes. Equidem Fili cariſſime tuum de ſervanda Pace, quam Tu & cariſſimus in Chriſto Filius noſter Johannes, Rex Franciæ illuſtris, aſpirante Domino firmaviſtis, laudandum propoſitum multipliciter in Domino commendamus. Super eo autem, quod pro deductione de certa pecuniæ ſumma, quam præfatus Rex in Feſto Reſurrectionis Domini proximè futuro Tibi ſolvere certis ex cauſis tenetur pecuniam ſubſidii centum millium Florenorum boni auri & ponderis Florentini, quod Prælati & Clerus tui Regni nobis pro noſtris & Eccleſiæ Romanæ urgentibus neceſſitatibus liberaliter obtulerunt. Quamvis Termini ſolutionis dicti ſubſidii per Prælatos tui Regni jam præfixi longiores ſint, quam terminus dicti Feſti. Recipere in eiſdem Terminis obtuliſti tuam liberalitatem, habuimus valde gratam, notificamusque Tibi, quod gentes dicti Regis hujusmodi oblatione percepta ſimilem ſummam centum millium Florenorum boni auri & ponderis Florentini nuper noſtræ Cameræ realiter aſſignarunt. Venerabilibus Fratribus Archiepiſcopo Cantuarienſi, & Epiſcopo Elienſi, qui ad hoc tua Serenitas nominavit, per alias noſtras damus litteras in mandatis, quod prædicta centum millia Florenorum dicti ſubſidii, in terminis ad hoc, ut prædicitur, ordinatis, ſtudeant exigere & levare. Contradictores auctoritate noſtra per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Et ipſa centum millia Florenorum Tibi ſeu tuæ Cameræ aſſignate, exinde ab eadem Serenitate opportunas recognitionis litteras recepturi. Quare placeat Magnificentiæ tuæ, ſecundum quod, ut præfertur, liberaliter obtuliſti, præfata centum millia Florenorum deducere de hujusmodi ſumma majori, quam Tibi dictus Rex ſolvere in præfato Feſto tenetur, & ſu-

Anno 1362.

per hoc Nunciis ejuſdem Regia concedere recognitionis & Quitantiæ litteras opportunas.

Datum Avinion. Calend. Aprilis, Pontificatus noſtri anno X.

Super Deductione & Receptiona antedictis.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus, Archiepiſcopo Cantuarienſi, & Epiſcopo Elienſi, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

DEbitum æquitatis expoſcit, ſæpeque neceſſitatis articulus exigit, ut ea, quæ pro cauſis urgentibus ordinantur, quamvis prius ſpontanea fuerint, ad obviandum tamen litigioſis & diſcolis, ad opportunæ certionis vinculum reducantur; Dudum ſiquidem, prout Fraternitas veſtra novit, Vos & alii Prælati, & Eccleſiaſticæ Perſonæ Regni Angliæ Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, Matri veſtræ, multarum tribulationum & neceſſitatum anguſtias patienti, Filialis compaſſionis exhibentes affectum, eique volentes in eiſdem neceſſitatibus ſubvenire, nobis liberaliter obtoliſtis gratuitum ſubſidium centum millium Florenorum. Nosque conſiderantes viarum pericula & diverſa incommoda, quæ veriſimiliter poſſent contingere in pecuniæ hujuſmodi ad Romanam Curiam miſſione, & ab eiſdem periculis & incommodis per providentiam utilem præcavere, ipſamque pecuniam, dictis neceſſitatibus nimis urgentibus, quam citò poſſet fieri, noſtræ aſſignari Cameræ cupientes, ſubſcriptum modum in hac parte providimus adhibendum; videlicet, quòd, cum cariſſimus in Chriſto Filius noſter Johannes, Rex Franciæ illuſtris, quandam pecuniæ ſummam certis de cauſis cariſſimo in Chriſto Filio noſtro Eduardo, Regi Angliæ illuſtri, in Feſto Reſurrectionis Dominicæ proximè ſecuturo ſolvere teneatur. Et idem Rex Angliæ, prout nuper nobis per ſuas litteras intimavit, ad preces noſtras conceſſerit deducere dictam ſummam centum millium Florenorum de majori ſumma, quam in dicto Feſto ei debet ſolvere Rex Franciæ prælibatus. Et deinde recipere dicta centum millia Florenorum, nobis debita pro ſubſidio ſupradicto, quamvis termini ſolutionis faciendæ de ipſo ſubſidio poſt Feſtum hujuſmodi ſint futuri. Pecunia ipſa ejuſdem ſubſidii per Vos ab eiſdem Prælatis & perſonis Eccleſiaſticis dicti Regni in Terminis, ad hoc per eoſdem Prælatos, ut dicitur, jam præfixis, levetur, & etiam exigatur, & exacta præfato Regi Angliæ, in deductionem dictæ ſummæ, ſibi per præfatum Regem Franciæ debitæ noſtro nomine aſſignetur. Quare, ut hujuſmodi modus, per nos tam providè quam utiliter adhibitus, in præmiſſis effectum debitum conſequatur, & non contingat intervenire defectum in aſſignationa prædicta, præfato Regi Angliæ facienda, Fraternitatem veſtram monemus & hortamur attentè, ac per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus præfatum ſubſidium ejuſdem ſummæ centum millium Florenorum, boni auri & ponderis Florentini, ſeu verum valorem ipſorum in alia moneta æquivalentem pecuniam, prout ſecundum æquam diviſionem ejuſdem ſubſidii, pro veſtris, ſeu Eccleſiarum veſtrarum redditibus, & proventibus Eccleſiaſticis, quos obtinetis in Regno prædicto, rationabiliter vos continget, in Terminis, per vos & alios dicti Regni Prælatos, ad hoc, ut dicitur, ordinatis, integraliter ſolvere. Ac vos alter veſtrum, per vos, vel alium, ſeu alios, ab aliis Prælatis, & perſonis Eccleſiaſticis dicti Regni ſecularibus & regularibus quibuſcunque, exemptis, & non exemptis, cujuſcunque Præminentiæ, dignitatis, ſtatus, ordinis, vel conditionis exiſtant, quibus, aut eorum alicui, nulla privilegia, vel indulgentias, ſub quacunque verborum forma, vel expreſſiona conceſſa, volumus ſuffragari, pro ipſorum Prælatorum, & Eccleſiaſticarum perſonarum, Eccleſiaſticis redditibus & provenibus, quos in præfato Regno obtinent, exigere & colligera ſtudeatis. Præfatos dicti Regni Prælatos, & perſonas Eccleſiaſticas ad ſolvendum dictum ſubſidium, in eis terminis, ad hoc, ut prædicitur, ordinatis, auctoritate noſtra, per cenſuram Eccleſiaſticam, ac per ſequeſtrationem eorundem redituum & proventuum ſuorum Eccleſiaſticorum, in præfato Regno conſiſtentium, ſi expediens fuerit, appellationa poſtpoſita, compeſcendo. Quod ſi fortè vos, vel alter veſtrum in hujuſmodi ſolutione ſubſidii defeceritis, ſeu defecerit, taliter deficientes ſeu deficiens ſimiles ſententias, quas per vos, vel alterum veſtrorum, aut alios ſubdelegatos veſtros, in non ſolventes dictum ſubſidium, in eiſdem terminis, proferri contigerit, incurrere volumus ipſo facto. Non obſtantibus, ſi vobis, aliiſque Prælatis, & Perſonis Eccleſiaſticis ſupradictis, communiter, vel diviſim, à prædicta Sede indultum exiſtat, quod ad ſolutionem alicujus ſubſidii minimè teneamini, & ad id compelli, aut quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſitis per literas Apoſtolicas quæ de indulto hujuſmodi non fecerint mentionem. Et quibuslibet privilegiis, indulgentiis, exemptionibus, & litteris Apoſtolicis, quibuſcunque Ordinibus, & ſpecialiter Sanctorum Benedicti & Auguſtini, Cluniacenſi, Ciſtercienſi, Præmonſtratenſi, Cartuſienſi, Grandimontenſi, & ipſorum Univerſitatibus generaliter, vel ſpecialiter, ſub quacunque forma, vel expreſſione verborum, à memorata Seda conceſſis. Ad hæc volumus, vobiſque eadem auctoritate concedimus, quod vos, & alter veſtrum, quos ex defectu non factæ ſolutionis hujuſmodi incurriſſe præfatas ſententias contigerit, ab eiſdem ſententiis, poſt ſatisfactionem debitam, per aliquem ex vicinioribus Epiſcoporum excommunicationis ſententiâ ligatum, & aliàs gratiam & communionem prædictæ Sedis habentem, facta ſibi fide de ſatisfactione hujuſmodi abſolutionis beneficium & ſuper irregularitate, ſi quam forſan ſic ligati, non tamen in contemptum clavium, celebrando divina, vel immiſcendo vos illis, contraxeritis, diſpenſationis gratiam obtinere, aliiſque etiam, quos eaſdem ſententias, ex defectu ſolutionis hujuſmodi incurriſſe contigerit, poſt ſatisfactionem debitam, facta vobis ſimiliter fide de illa, ſimiliter ab eiſdem ſententiis abſolutis beneficium ſuper irregularitate contracta diſpenſationis gratiam impendere. Et demum, poſtquam eadem centum millia florenorum integrè receperitis de ipſis, eoſdem Prælatos, & totum Clerum dicti Regni Angliæ abſolvere ac quietare plenariè valeatis.

Datum Avinioni Calendas Aprilis, Pontificatus noſtri anno decimo.

Anno 1367.

Anno 1362.

URBANUS QUINTUS,

PONTIFEX CCII.

ANNO DOMINI MCCCLXII.

URbanus Lemovicenſis, Guiliemus anteà vocatus, Pontifex factus, Tiaram Pontificiam triplici coronâ circumdedit, à S. Sylveſtro I. ſimpliciter, (quod vulgò fertur) à Bonifacio VIII. dupliciter coronatam. Inſtituit benedictionem Roſæ Aureæ, Dominicâ *Lætare* in Quadrageſimâ, quam ipſe primùm miſit Joannæ Siciliæ Reginæ. Pontificatum tenuit annos octo, menſes tres. (*Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Edit. Luxemb.* 1727. *fol.* 261. *App.*)

I. Ex Arch. Angliæ Rymer Tom. 6. pag. 569.

Bulla pro Regina Siciliæ ſuper rumore de Provincia invadenda: anno 1367.

URBANUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo &c. Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

INſonoir, Fili cariſſime, his diebus rumor implacidus in Comitatu Provinciæ, ad cariſſimam in Christo Filiam noſtram, Johannam Reginam Siciliæ illuſtrem, pro Regno Siciliæ noſtram & Eccleſiæ Romanæ Vaſallam ſpectans, & jam uſque ad noſtram audientiam eſt perlatus, quod dilectus Filius, nobilis Vir, Johannes Dux Lancaſtriæ, natus tuus, intendit, comminatur, & parat ſe prædictum Comitatum invadere. De quo neſcientes quo Jure vel Titulo hoc agere valeat, miramur plurimùm & dolemus, maximè quia, cum olim de hoc aliqua ſuſpicio præceſſiſſet, quidam Nuncius tuus ex parte tua litteras portans Credentiæ, nobis retulit, quod hoc nequaquam permitteret fieri Regia Celſitudo, niſi prius præcedente requiſitione legitima, & in juſtitiæ defectu, quod nondum noſcitur eſſe factum. Cum itaque memorata Regina parata ſit ſuper omnibus, quæ idem Dux ab ea vellet petere, ſtare Juri, quod etiam nos offerimus, pro eadem Serenitatem tuam affectuosè rogamus, & obſecramus in Domino, quatenus hujuſmodi invaſionem, quæ omnes illas partes, Deo juvante, pacificas conturbaret, multaque pericula animarum & corporum, ac rerum diſpendia generaret, indubiè fieri non permittas, maximè quia præfatus Dux, tenendo viam iſtam rationabiliter, juſtitiam ſuam, ſi quam habeat, faciliùs & honorabiliùs conſequetur. Super quibus, eidem Serenitati pleniùs exponendis, dilectum Filium, Magiſtrum Johannem de Cabreſpino Canonicum Narbonenſem, Decretorum Doctorem, Apoſtolicæ Sedis Nuncium, Latorem præſentium, ad tuam præſentiam deſtinamus; cui ſuper his, quæ Tibi de præmiſſis ex parte noſtra narraverit, fidem velis credulam adhibere.

Datum Viterbii VII. Calendas Auguſti, Pontificatus noſtri anno quinto.

Anno 1367.

II. Ex Hiſt. Univerſ. Pariſienſ. Bulæi Tom 4. p. 414.

In favorem Caroli Galliarum Regis contra Seditioſos, qui Pariſiis & alibi Societatem compoſuerant, nuncupatam: *La grand Compagnie*, ad turbandum Regni Statum: anno - - - -

URBANUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

QUam ſit plena periculis ac cunctis Chriſti Fidelibus abhorrenda ſæva illorum immanitas, qui avaritiæ fervore ſuccenſi arma moventes ſe magnas Societates ſeu Compagnias appellant, in quibus nulla pietas, nulla fides extitit, effuſus Chriſtianorum ſanguis, mortes, ſtrageſque multarum Eccleſiarum & Monaſteriorum incendia, Virginum raptus & ſtupra, Civitatum, Caſtrorum, aliorumque Locorum & bonorum quorumlibet direptiones, ſpoliationes, prædæ, aliæque afflictiones innumeræ in diverſis mundi partibus, & præſertim in Regno Franciæ ex multo jam tempore perpetratæ, proh dolor atteſtantur!

Contra quos licèt per nos & nonnullos Prædeceſſores noſtros Romanos Pontifices plurimi proceſſus tam ſpeciales quam generales ſint habiti, diverſas pœnas & ſententias continentes, quas in ſuo robore volumus & decernimus permanere, & haberi etiam præſentibus pro expreſſis. Nihilominus tamen ex paſtoralis ſollicitudinis cura, quam erga gregem Dominicum habere diligentius perurgemur, anxiè timeſcentes, quod mundi invaleſcente malitia hujuſmodi nefandis ſceleribus aſſueti ab illis, & præſertim in ipſo Regno Franciæ, ubi majus Chriſtianitati periculum imminet, & in quo furor tempeſtatis hujuſmodi magis invaluit, non deſiſtant, & alios ad ſimilia non inducant, ac diligentiùs recenſentes, quot & quanta bona ex ipſo Regno Catholicæ Fidei totique Chriſtiano populo in longum continuata per ævum multimodè provenerint, & quantum & qualiter Chriſtianiſſimi Francorum Reges, qui fuerunt pro tempore, eandem fidem Catholicam & Romanam Eccleſiam, cujus ſemper præcipui pugiles extiterunt, longe latéque per orbem, ſicut exacti temporis Antiquitas fidelis inſinuat, & probat evidentia veritatis, multipliciter extulerunt, ferventer pro ipſa fide pugnando, ac Eccleſias & perſonas Eccleſiaſticas ſui Regni favorabiliter protegendo, dignum ducimus & expediens reputamus, ut adverſus hujuſmodi pravorum nequitiam, quantum cum Deo poſſumus, opportunis remediis occurramus. Conſideratione igitur præmiſſorum ſuper his cum Fratribus noſtris deliberatione præhabita diligenti & de ipſorum Fratrum Conſilio, ut bonis & fidelibus tranquillitatem præſervemus & pacem, ac pravorum iniquitatibus, animarum periculis, perſonarum excidiis, Eccleſiarum & Eccleſiaſticorum alio-

rumque bonorum diſpendiie & jacturis, aliiſqua malis hujusmodi, quantum cum Deo poſſumus, ſalubriter obviemus, authoritare Apoſtolica tenore præſentium ſtatuimus, diſtrictiùs inhibentes, ne aliqua perſona Eccleſiaſtica, vel mundana, cujuscunque præeminenniæ, dignitatia, ſtatus, ordinis, vel conditionis exiſtat, Societatem, vel Societates hujusmodi de cætero congregare, facere, tractara, ſeu ordinare, aut congregatas in ipſum Regnum inducere, mittere, vel in eo tenera, ſeu aliqualiter fovere, aut in eis vel earum aliqua Capitaneatum, ſeu Conſtabulstiam, ſive aliud quodcunque Officium ſeu Miniſterium aſſumere, aut ex antiquo val novo tempore aſſumptum quomodolibet retinere aut exercere, Banderiam ſeu Vexillum erigere ſeu deferre, vel ſe in hujusmodi Societatibus infra ſeu contra dictum Regnum jam factis vel in poſterum faciendis quovis modo recipere ſeu immiſcere, aut in eis tractandis, contrahendis ſeo firmandis, aut jam factis ſeu faciendia, manutenendis & conſervandis dare operam, conſilium, auxilium, vel favorem, aut cum ipſis Societatibus jam factis, vel in poſterum faciendis præfatum Regnum, aut Civitates, Terras, Caſtra, Villaa, & alia quævis loca, ſeu partes aut perſonas & bona dicti Regni invadera, occupara, vel detinere aut depopulari, vel eorum ope ſeu auxilio oti in præmiſſia Regno & partibus iocurſus hoſtiles ſeu prædatorios agere, deprædationes vel rapinas vel ſpolia inda aſportara, aut talia perpetrantes ſeu committentes, aut Societates ipſas vel aliquas ex eis cum præda, vel ſine præda, ſcienter, voluntariè, & dolosè receptare, vel cum eis publicè vel occulte participare, aut eorum Subditis & aliis, quod præmiſſa faciant vel committant, concedera, ſeu permittera, aut ſuſtinere, ſi hoc ſciverint & potuerint prohibere, aut eis bladum, paoem, vinum, carnes, equos, arma, currus, navigia, aut quæcunqua victualia, peaunias, merces, vel tes aliquas, quæ in eorum commodum cedere valeant, deferre, portara, dara, vel concadere, aut ab eisdem prædas & hujusmodi bona rapta emere, vel alias qualitercunque recipere, aut aliàs in præmiſſis faciendis vel committendis dare conſilium, auxilium, vel favorem quoquo modo præſumat. Alioqoin omnes & ſingulos cujuscunqua, ut præmittitur, præeminentiæ, dignitatis, ſtatus, ordinis, vel conditionis exiſtant, qui contra Conſtitutionem & prohibitionem noſtram hujusmodi facera vel venire aut aliqualiter attentara præſumpſerit, oec noo alios, qui Subditos ſuos ad hujusmodi ſcelera committenda in dictum Regnum duxerint, ſeu transmiſerint, tanqoam ſautores hujusmodi damnatorum Excommunicationis ſententiam incurrere volumus ipſo facto, & eorum terras & loca quælibet interdicto Eccleſiaſtico ſubjacera, ita videlicet, quod nullus præterquam in mortis articulo ab Excommunicationis abſolvi ſententia, nec interdicto hujusmodi relaxari per alium quam Romanum Pontificem valeat quovis modo. Et nihilominus eos omnes & ſingulos pœnas & ſententias contra talia præſumeotes per Sacros Canones inflictas & latas iocurriſſe, & eis ligatos fore authoritata Apoſtolica ſupradicta tenore præſentium declaramus: ipſosque, oec noo Civitates, Oppida, Caſtra, Villas, Loca, & Communitates, Uoiverſitates & populos in iis culpabiles ſeu culpabilia omnibus privilegiis, libertanbua, & immunitatibus realibus & perſonalibus ſub quacunque verborum forma à dicta Seda, aut Imperatonà vel Regiâ Majeſtate, aut aliis inferioribue conceſſie eiadem, nec oon feudis, bonis, honoribus, officiis, Juribus & Jurisdictionibus, quæ à Romana vel aliis Eccleſiis, aut Imperatoriâ aut Regiâ Majeſtate hojusmodi aut aliis inferioribus quibuscunque tenore profecta fuiſſe noſcuntur, ex ounc ut ex tunc ſententialiter privamus, eorundem Eccleſiarum & Monaſteriorum Prælatis, etiamſi Epiſcopali vel majori præfulgeant dignitata, diſtrictiùs injungendo, quod feuda & bona ipſa recipiant, & pro ſuis Eccleſiis & Monaſteriis teneant, aut aliis concedant, & da ipſis diſponant, prout aliàs eis licet & pro Eccleſiarum & Monaſteriorum ſuorum utilitate viderint expedire, ſingularesque perſonas in his culpabiles ad illa & ſimilia, & quælibet alia ipſorumque deſcendentes usqua ad tertiam generetionem excluſivè ad Dignitates, Perſonatus & Officia, & alia quælibet Beneficia Eccleſiaſtica cum cura vel ſine cura quovis nomine cenſeantur, authoritate quâlibet obtinenda inhabilitamus & inhabiles reddimus eo ipſo, Vaſallos quoque & homines eorundem delinquentium contra Conſtitutionem & noſtras prædictas à juramento & fidelitate, à quacunqua obligationa quilibet tenebantur, eiadem totaliter abſolvimus. Et inſuper volumus & ſtatuimus, quod ex tunc ipſi Sociales, Receptatores & Defenſores eorum & alii, ut præmittitur, delinquentes, ſint & habeaotur infames; ità quod nec ad teſtimonium, nec alios actus legitimos admittantur. Fiant etiam inteſtabiles, ſic quod non poſſint condere teſtamentum, oec ad cujusquam ſucceſſionem ex teſtamento, vel ab inteſtato aliquatenus admittaneur. Et ſi Tabelliones fuerint, inſtrumenta confecta per eos non valeant, ſed cum actore damnato damnentur, filii quoque & oepotes ipſorum usque ad tertiam generationem excluſivè ad nullos honores mundanos ſeu Eccleſiaſticos admittantur, ſiant domus eorum deſertæ, & ut non ſint qui habitent in eis, dentur cuncta eorum ædificia in ruinam, & ut perpetuæ notam infamiæ perpetua ruina teſtetur, oullo tempore raparentur, ſit eis poſtulandi negata facultas, ſit Tabellionatus, Judicatus & quodlibet aliud Officium ſeu Miniſterium publicum interdictum. Quod ſi ſecus ſuper his actum fuerit, id carere volumus omni robore firmitatum. Omnes quoque præfatos Capitaneos, Adjutores, Conneſtabiles, Caporales Societatum ipſarum & alios quoscunque da Societatibus & delinquentibus ſupradictis, omnibus dignitatibus & honoribus ſecularibus ac officiis publicis, in quibus forſan eſſent conſtituti, ex nunc ut ex tunc deponimus, ac per ſententiam removemus, ac Cingulo militari, ſi forſan eſſent eo decorati, privamus, eosque ad eadem officia, dignitates, honores, & Cingulum militara reddimus iohabiles & indignos. Quod ſi inter eos ſint aliqui Clerici ſive Eccleſiaſticæ perſonæ, Dignitates, Perſonatus vel Officia, Canonicatus & Præbendas, & alia quævis Beneficia cum cura vel ſina cura, ſeu adminiſtrationes quascunque obtinentes, qui ſortem Domini, in quam erant aſſumpti, temerariè relinquentes, & Miniſtros Belial ac iniquitatis ſatellites ſe conſtituentes, ipſos ultra prædictas pœnas & ſententias, quibus etiam volumus eos ſubjacere, eisdem Dignitatibus, Perſonatibue, Offi-

ANNO 1367.

ciis, Canonicatibus & Præbendis, Beneficiis & adminiſtrationibus ipſo actu decernimus eſſe privatos. Concedentes illis, ad quos earundem Dignitatum, Perſonatuum, Officiorum, Canonicatuum & Præbendarum, Beneficiorum & Adminiſtrationum collatio, ſeu proviſio pertinet, ea conferendi & providendi de illis perſonis idoneis, prout expedire viderint, plenam & liberam facultatem, ac eis in virtute Sanctæ obedientiæ diſtrictè mandantes, quod ad collationem & proviſionem hujusmodi, quam citò eis de prædictorum delinquentium hujusmodi culpis conſtiterit, procedere non poſtponant. Quod ſi iidem Prælati, vel alii, ad quos hujusmodi feudorum & bonorum receptio, conceſſio, diſpoſitio, Dignitatum, Perſonatuum, Officiorum, Canonicatuum, Præbendarum, Beneficiorum & Adminiſtrationum collatio & proviſio, ut præmittitur, pertinent, infra unius menſis ſpatium, poſtquam eis de præmiſſis exceſſibus & culpis conſtiterit, ad receptionem, conceſſionem, diſpoſitionem, collationem & proviſionem easdem non proceſſerint faciendas, Nos ipſas receptionem, conceſſionem, diſpoſitionem, collationem, & proviſionem diſpoſitioni noſtræ ac Sedis ejusdem ſpecialiter reſervamus, diſtrictiùs illis inhibentes, ad quos eædem receptio, conceſſio, diſpoſitio, collatio, & proviſio alias pertinent, vel poſſent quomodolibet pertinere, ne de feudis, bonis, Dignitatibus, Perſonatibus, Officiis, Canonicatibus, Præbendis, ac Beneficiis & adminiſtrationibus ipſis vel ipſorum aliquo contra noſtram reſervationem hujusmodi diſponere vel ordinare præſumant. Nos enim decernimus irritum & inane, ſi ſecus fuerit attentatum, & cum pœnæ condignæ non poſſint tam gravibus & multiplicibus ſceleribus adhiberi, & ne ipſorum temeritas tranſeat præſumptoribus in exemplum, de dictorum Fratrum Conſilio bona ipſorum protervorum Socialium mobilia concedimus Fidelibus occupanda, immobilia verò eorum Dominis confiſcamus, & perſonas eorundem Socialium exponimus Fidelibus capiendas, ut capientium fiant ſervi. Non obſtantibus, ſi aliquibus communiter, vel diviſim à Sede prædicta foret indultum, quod ſuſpendi vel excommunicari, aut ipſi & Civitates, Terræ, Oppida, Caſtra, Villæ, & Communitates, vel Univerſitates eorum interdici non poſſint per litteras Apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de Indultu hujusmodi mentionem, & quibusvis perſonis, locis, vel Ordinibus ſub quacunque verborum forma vel expreſſione conceſſis. Etiamſi de illis eſſet ſpecialis & expreſſa, ac de verbo ad verbum in eisdem de Indultu hujusmodi mentio, & quibusvis Privilegiis, Indulgentiis, vel Litteris Apoſtolicis generalibus vel ſpecialibus quibusvis perſonis, locis, vel Ordinibus, ſub quacunque verborum forma, vel expreſſione conceſſis. Etiamſi de illis eſſet ſpecialis & expreſſa, ac de verbo ad verbum in eisdem noſtris Proceſſibus, & Litteris Apoſtolicis inde confectis mentio facienda, per quæ nullum contra præmiſſa, vel eorum aliquod volumus afferri ſuffragium vel obſtaculum interponi. Ut autem hujusmodi noſter Proceſſus ad dictorum Socialium perverſorum & aliorum, quorum intereſt, notitiam deducatur, chartas ſeu membranas proceſſum continentes eundem majoris Eccleſiæ Avenionenſis affigi oſtiis ſeu ſuperliminaribus faciemus, quæ proceſſum eundem ſuo quaſi ſonoro præconio & patulo judicio publicabunt, ut iidem Sociales, & alii, quorum intereſt, ut præmittitur, quod ad eos non pervenerit, vel ignoraverint eundem, nullam poſſint excuſationem prætendere, vel ignorantiam allegare, cum non ſit veriſimile, quod ad eos maneat incognitum, quod tam patenter omnibus publicatur. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ Conſtitutionis, inhibitionis, declarationis, privationis, inhabilitationis, mandati, voluntatis, ordinationis, diſpoſitionis, remotionis, redditionis, conceſſionis, reſervationis, & confiſcationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Maſſiliæ VI. Idus Maji, Pontificatus noſtri anno quinto.

Archiepiſcopo Narbonenſi Conciliorum Provincialium celebrationem mandat: anno - - - - - III. Ex Anecd. Martene Tom. I. col. 1492.

URBANUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Venerabili Fratri Archiepiſcopo Narbonenſi, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

SAcrorum Canonum teſtatur auctoritas, quod olim Sancti Patres, tam Romani Pontifices, quam alii Eccleſiarum Prælati curam ſolertem ſuper Gregem Dominicum exercentes, de celebrandis Conciliis, in quibus de extirpandis vitiis, & plantandis virtutibus, tam in Clero, quam Populo, & de conſervanda libertate Eccleſiaſtica, de Statu quoque Eccleſiarum & piorum locorum dirigendo ſalubriter agebatur, fuerunt plurimùm ſtudioſi, ex iisque Status Eccleſiaſticus in ſpiritualibus & temporalibus multum crevit; Sed, proh dolor! ſuccreſcente paulatim Prælatorum deſidiâ, omiſſâque continuatione Conciliorum, hujusmodi pullulant vitia, creſcit indevotio Populi, præfata libertas minuitur, cultus Divinus negligitur, irrogantur à Laicis Clero gravamina, & in temporalibus bonis ad divinum deputatis obſequium ſentitur non modicum detrimentum. Optantes igitur, quod tantis malis in tua Provincia per ſalubrem tuam, & tuorum Fratrum providentiam occurratur, Fraternitatem tuam Apoſtolicæ ſollicitudinis Studio excitamus ac requirimus, & hortamur attentiùs, per Apoſtolica Tibi ſcripta mandantes, quatenùs Concilium tuæ Provinciæ, in quo de his, quæ pro laude Dei, & utilitate Eccleſiarum, & piorum locorum, nec non Cleri, & populi fuerint utilia & opportuna, providâ examinatione tractetur, & provideatur, quàm citò commodè poteris, ſtudeas convocare: Nobis de convocatione hujusmodi, cum eam feceris, & demùm de geſtis in eodem Con-

ANNO 1367.

cilio reſcripturus, ec tu, & Suffraganei tui favorem Apoſtolicum, in his, in quibus illum reputabitis utilem, fiducialiter poſtuletis.

Datum Avenioni VII. Calendas Decembris, Pontificatus noſtri anno tertio.

IV. Ex Diario Ital. Montfaucon pag. 331.

Quod Caſinenſes Pſalterio Gallicano utantur: anno - - - -

URBANUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilectis Filiis Abbati & Conventus Monaſterii Caſinenſis, Ordinis S. Benedicti, nullius Diœceſis, Romana Eccleſia ſubjecti, nec non univerſis Conventibus, & Monachis Membrorum ejusdem, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

CUm uſus Pſalterii Gallici tàm in Romanâ Curiâ, quàm in majori parte Eccleſiarum, & Monaſteriorum habeatur frequentior quàm Romani, cujus uſus ſervatur in veſtro Monaſterio Caſinanſi; Nos nolentes, quod in hoc à dictis Curia, & aliis pluribus Eccleſiis diſcrepetis, diſcretioni veſtræ in virtute ſanctæ obedientiæ, & per Apoſtolica Scripta mandamus, quatenùs de cetero utamini Pſalterio Gallico prælibato. Tuque, Fili Abbas, contradictores per regolarem diſciplinam, & etiam Cenſuram Eccleſiaſticam, ſi opportunum fuerit, poſtpoſitâ appellatione, compeſcas.

Datum Romæ apud S. Petrum IV. Nonas Martii, Pontificatus noſtri anno VIII.

Nic. G. de Mandato Domini noſtri Papæ.

Bartholomæus

Locua ✠ Sigilli plumbei pendentis.

ANNO 1370.

GREGORIUS UNDECIMUS,

PONTIFEX CCIII.

ANNO DOMINI MCCCLXX.

GRegorius, priùs Petrus Rogerius, anno 1370. Urbanum V. excepit. Pacem ioter Chriſtiaoos conciliare aooiſus eſt. Motus turbis Florentinis, quorum ope Romani oixi, Legatos Apoſtolicæ Sedis pepulerunt, Sedem Aveniooe Romam poſt 72. annos tranſtulit: Mox obiit anno 1378. (*Magni Bullarii Romani hujus Edit. Tom. I. Luxemb.* 1727. *fol.* 262. *App.*)

ANNO 1371.

I. Ex Arch. Angliæ Rymer Tom. 6. pag. 702.

Deputat duos Cardinales pro ſedandâ diſcordiâ inter Reges Angliæ & Fraociæ obortâ: anno 1371.

GREGORIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei cariſſimo in Chriſto Filio Eduardo, Regi Anglia illuſtri, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

AD procurandum Statum pacificum & tranquillum inter Te, & cariſſimum in Chriſto Filium noſtrum Carolum, Regem Francorum illuſtrem, dum minori fungebamur officio, mentem ſemper habuimus vigilem. Et dum, Divinâ diſponente Clementiâ, ad apicem Summi Apoſtolatus fuimus aſſumpti, tanto ad id eò ferventiùs & inſtantiùs noſter fuit excitatus affectus, quò veſtra toti Populo Chriſtiano periculoſior erat & adhuc eſt diſcordia.

Expropter duos è dictis Filiis noſtris Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, videlicet, Simonem Tituli Sancti Sixti, & Joannem Tituli Sanctorum quatuor Coronatorum Presbyteros Cardinales, Apoſtolicæ Sedis Nuncios, tanquam pacis Angelos ad utramque Partem pro hujusmodi ſedanda diſcordia Te ſuper hoc gratioſè exhortando, duximus deſtinandos. Verùm nuper lætanter audivimus, quod Tu, tanquam Princeps Chriſtianiſſimus, ea, quæ idem Simon Cardinalis Serenitati tuæ ſuper præmiſſis expoſuit, benignè audiviſti, ſuper quo Sinceritatem tuam multarum proſequimur actionibus gratiarum. Et, cum ſummè nobis cordi ſit, ut inter Te & dictum Regem Francorum, ſummotis hujusmodi diſcordiis, perpetua Pax reformetur, per quam deſolationi Catholici occurratur Populi, Chriſtianæ Gentis Excidia tollantur, & obvietur periculis animarum, Excellentiam tuam rogamus & exhortamur, in Filio Dei Patris & per ipſius miſericordiam obſecramus, quatenus eisdem Cardinalibus, & eorum cuilibet, in his, quæ ſuper hoc Tibi ex parte noſtra retulerint, credens indubiè, & ſolerter attendens, quam ſit onuſta periculis, quantaque diſcrimina ſecum trahat hujusmodi damnoſa diſſenſio, quantaque ex hoc bonis Chriſti Fidelibus contriſtationis, & Infidelibus exultationis & gaudii materia præparetur, tuum io manſuetudine animum præparans, pro Divina & Apoſtolicæ Sedis ac noſtra reverentia, ad Pacem reformandam, per quam Regna creſcunt, & Populi ſub tranquillitate proficiunt, cum præfato Rege Francorum Te convertas; ac Nuncios induſtrioſos & ſolennes, & plenè inſtructos, Deum & Bonum pacis zelantes, ac plenum ad hoc mandatum

habentes,

habentes, ad aliquem locum idoneum, communiter eligendum, ubi tui & memorati Regis Francorum Nuncii poſſint commodè convenire, ſine cujuslibet moræ diſpendio, deſtinare procures, Tractatum pacis hujusmodi ad finem laudabilem, auxiliante Domino, perducturos; In hoc preces noſtras taliter impleturus, quod ipſe Rex Regum, qui extollit pacificos, & deprimit inquietos, tuæ Celſitudinis exaltet Solium, proſperitatem adaugeat, ac Regnum tuum in tranquillitate cuſtodiat, Tibique ſalutis æternæ præmia largiatur, Nosque, qui Te ſincerè diligimus, eandem Celſitudinem tuam dignis in Domino laudibus attollamus, ac univerſis Chriſti Fidelibus publicæ lætitiæ conſolationem exultantibus animis præbere in Domino valeamus. Præfato ſiquidem Regi Francorum dirigimus ſimiliter ſcripta noſtra, ut idem non differat adimplere; quem nobis in hoc obtemperaturum veriſimiliter opinamur.

Datum Avinion. Id. Novembris, Pontificatus noſtri anno primo.

II. Rymer Tom. ---

Bulla de Compoſitione inter Regem & Papam per Nuncios ex utraque parte concordata: anno 1375.

GREGORIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

EXimiæ devotionis ſinceritas, quam cariſſimus in Chriſto Filius noſter Eduardus, Rex Angliæ illuſtris, ad Nos & Romanam Eccleſiam gerere comprobatur, ſublimis quoque ejus Status eminentia, nec non etiam ſpecialis benevolentiæ plenitudo, quam ad dilectos Filios, Clerum Angliæ, infra noſtra recumbentes præcordia, gerimus, nos inducunt, ut ipſos, Regem atque Clerum, & illos præſertim ex hujusmodi Clero, qui eidem Regi ſpecialis Studio devotionis & fidelitatis adhærent, favoribus & gratiis, illis maximè, quæ conſcientiæ pacem & animarum ſalutem reſpiciunt, muniamus. Cùm itaque, ſicut accepimus, in Regno Angliæ ſint quamplures Clerici, qui ex præſentatione ſeu collatione dicti Regis, prout ad ſe pertinere dicebat, Dignitates, Perſonatus, Officia, Canonicatus, & Præbendas, & alia Beneficia Eccleſiaſtica, cum cura & ſine cura, infra Regnum dictum pacificè poſſident de præſenti, Nos ne dicti Clerici, ſuper hujusmodi Dignitatibus, Perſonatibus, Officiis, Canonicatibus, & Præbendis, ac Beneficiis ipſis, poſſint impoſterum moleſtari, providere volentes; Prædicta omnia, Dignitates, Perſonatus, Officia, Canonicatus & Præbendas, & alia Beneficia, præmiſſis Clericis, ſic ea, ut præfertur, obtinentibus, dum tamen tempore, quo illa fuerint aſſecuti, idonei & habiles eſſent ad ea obtinenda, etiamſi ſint diſpoſitioni Apoſtolicæ quomodolibet reſervata, & etiamſi inter aliquos ex hujusmodi pacificè poſſidentibus, & eorum Adverſarios jam defunctos, fuerit aliàs in Palatio Apoſtolico litigatum, Auctoritate Apoſtolicâ confirmamus, eos ſi propter illicitam detentionem eorumdem inhabilitatem incurrerant, habilitando. Et eos dictorum Dignitatum, Perſonatuum, Officiorum, Canonicatuum, & Præbendarum, & aliorum Beneficiorum poſſeſſione pacifica, quam nunc obtinent, gaudere volumus & etiam ordinamus. Intendentes eorum ſingulis, ſi à Nobis petierint, ſuper illis ſpeciales confirmationes ſeu proviſiones novas concedere, prout eis utilius fuerit, & magis videbitur expedire, non obſtantibus quibuscunque Conſtitutionibus Apoſtolicis, nec non Statutis & Conſuetudinibus Eccleſiarum & Locorum, in quibus hujusmodi Beneficia, ſeu aliqua ex eis conſiſtunt, contrariis, Juramento, Confirmatione Apoſtolica, vel quacumque alia firmitate vallatis, etiamſi de illis, & totis eorum tenoribus, eſſet præſentibus ſpecialis, & expreſſa mentio facienda. Nulli ergo omninò homini liceat hanc paginam noſtræ Confirmationis, Habilitationis, Voluntatis, & Ordinationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Data apud Villam Novam, Avinionenſis Diœceſis, Calendas Septembris, Pontificatus noſtri anno quinto.

III. Ex Arch. Angliæ Rymer Tom. 7. pag. 103.

Contra Florentinos: anno ſ376.

GREGORIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilecto Filio &c. Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

EXceſſus graviſſimos, quos iniquitatis Alumni, Cives & Populus Civitatis Florentinæ, tanquam in reprobum ſanſum dati, à ſeptem menſibus citra, contra Deum, & Romanam, & nonnullas alias Eccleſias, & libertatem Eccleſiaſticam commiſerunt, prout non deſtiterunt committere diebus præteritis, pro certa parte, cùm eos omnes nimis longum ac tædioſum foret ſcribere & audire, Nobilitati tuæ, ut de illis præfatæ compateretur Eccleſiæ, ac præſtaret auxilium & favorem, per alias noſtras litteras duximus reſerandos. Poſmodùm autem, cum ipſos exceſſus nequiremus, abſque debiti appoſitione Remedii præterire, certos graves proceſſus exigente juſtitia contra eosdem Cives & Populum, eisque quomodolibet dantes auxilium, conſilium, vel favorem, fecimus, licèt, eorum promerente malitia, dignè potuiſſemus facere graviores, quos in Romana Curia, communi omnium Patria, & in diverſis Regnis & Terris fidelium publicari mandavimus, prout aſſiduè publicantur. Cumque Proceſſus ipſos ad Regnum Angliæ, in quo quamplures ex eisdem Civibus immorari dicuntur, pro hujusmodi publicatione ibidem facienda mittamus ad præſens, eandem Nobilitatem rogamus obnixè, quatenus ob reverentiam Dei, & dictæ Eccleſiæ, & noſtram, in publicatione & executione dictorum proceſſuum, tuum favorem velis efficaciter impertire.

Datum Avinion. decimo quinto Calendas Junii, Pontificatus noſtri anno ſexto.

ANNO 1376.

IV. Ex Hiſt. Univerſit. Pariſienſ. Bulæi Tom. 4. p. 444.

De Inquiſitione Fidei in Francia : an. - - - -

GREGORIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, chariſſimo in Chriſto Filio Carolo, Regi Franciæ illuſtri, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

ZElus Catholicæ Fidei, præſertim in tuis honoris & meriti laudibus Nos inducit, ut pro defenſione dictæ Fidei, præſertim in tuis partibus, devotionem Excellentiæ Regiæ fiducialiter requiramus.

Quippe ex dilecti Filii Inquiſitoris Hæreticæ pravitatis Partium Delſinatus Viennenſis expoſitione didicimus, quod in dictis partibus Hæreticorum multitudo copioſa conſiſtit, quos nonnulli Nobiles partium earundem poſtpoſito Dei timore faventes non permittunt eundem Inquiſitorem procedere contra illos, & quod dilectus Filius nobilis Vir Gubernator Delſinatus ejuſdem contra tales de favore ſui Officii requiſitus, illum impendere negligenter omittit, propter quæ multiplicantur execrabiles hæreſes & Hæreticorum inficientium illas & vicinas Patrias numerus, proh dolor! continuè adaugetur. Unde ſi ſuper iis cum tuæ devotæ Celſitudinis auxilio, ſine quo non poteſt juſtitia miniſtrari, celer & efficax remedium non opponatur, in omnibus dictis partibus & etiam Regno vepres & ſpinæ hæreticalium errorum poſſent citò ſuccreſcere, non de facili evellendæ, in periculum animarum graviſſimum & obnobilationem Claritatis Catholicæ, ſinceritatis Fidei Orthodoxæ, quam tui Chriſtianiſſimi & incliti Progenitores non ſolùm defenderunt viriliter, ſed magnificè extulerunt. Eapropter Regiam Majeſtatem requirimus inſtantiùſque rogamus, quatenus ſuper præmiſſis tam devotè quam ferventer & efficaciter atque celeriter non ſolùm litteralibus mandatis, ſed Nunciis & Executoribus ferventibus, audacibus & devotis ad dictas partes per Te mittendis, prout tanta materia exigit, providere feſtines, quod exinde tua multiplicentur merita apud Deum, & præconium in hoc Dei negotio, quod cuncta præcellit, glorioſiùs extollatur, & Nos contra Nobiles & alios tuos Subditos defendentes & foventes eoſdem Hæreticos exigente juſtitia, quam nullo modo poſſemus omittere, procedere non cogamur. Cæterum ut contra hujuſmodi Hæreticos & fautores eorum efficaciùs procedatur, Venerabilem Fratrem noſtrum Antonium, Epiſcopum Maſſanenſem, Apoſtolicæ Sedis Nuntium, harum Latorem, ad dictas partes dirigimus, cum tu velis tuam aſſiſtentiam adhibere in conſilio et auxilio & favore, ac indubiè credere ea, quæ de præfatis ex parte noſtra Tibi duxerit referenda.

Datum Avenioni Nonas Maji, Pontificatus noſtri anno quinto.

Anconitanos excitat contra Auſculanos & Firmanos Romanæ Eccleſiæ : anno 1376. V. Ex Saracini Notitie Iſtoriche d'Ancona pag. - - -

GREGORIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilectis Filiis Populo & communi noſtræ Civitatis Anconitanæ Salutem.

NOn ſine dolore referimus, quòd licèt iniquitatis Filii, Populi & Communis Civitatum noſtrarum Firmanæ & Auſculanæ, ac Univerſitatis quarundam aliarum Terrarum, licèt de jure ſint & eſſe debeant Nobis & Eccleſiæ Romanæ ſubjectæ, tamen ipſi Spiritu elationis permoti contra Nos & dictam Eccleſiam inconſultis motibus rebellarunt, qui per Nos diu requiſiti benignè, ut ad gremium Eccleſiæ præfatæ redirent, requiſitionem paternam, obſtinatâ contumaciâ contempſerunt; Quare Fidelitati veſtræ, quæ amicos dictæ Eccleſiæ pro amicis, & inimicos pro inimicis habere debeant, præſentium tenore mandamus, quatenus dictos rebelles, ſicut eorum merita exigant terreſtribus, & maritimis inſultibus proſequi ſtudeatis, ut qui dulcibus monitis quieſcere non curant, ſaltem verborum ſtimulis reſipiſcant.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum 14. Calendas Februarii anno ſeptimo.

Admonitus Gregorius quid rerum in Anglia moliretur Wicleffus, quæve pernicioſa dogmata ſpargeret, hâc Bullâ præcipit capi, & tradi in manus Archiepiſcopi Cantuarienſis, aut Epiſcopi Londinenſis : anno - - - - VI. Ex Hiſt. Univerſ. Pariſienſ. Bulæi Tom. 4. p. 450.

GREGORIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilectis Filiis Cancellario & Univerſitati Studii Oxonienſis, Lincolnienſis Diœceſis, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

MIrari cogimur & dolere, quòd vos qui propter gratias & privilegia veſtra Studio Oxonienſi ab Apoſtolica Sede conceſſa, & propter ſcientiam Scripturarum, in quarum pelago felici remigio, dante Domino, navigatis, tanquam pugiles & propugnatores Orthodoxæ Fidei, ſine qua ſalus animarum non provenit, eſſe deberetis, lolium inter purum triticum Campi glorioſi Studii veſtri

prædicti per quandam deſidiam & ignaviam permittitis pullulare, & quod pernicioſius eſt etiam adolere, nec circa extirpationem hujus lolii, ſicut nuper apud nos inſonuit, curam aliquam adhibetis non ſine clari nominis obfuſcatione & animarum veſtrarum periculo & contemptu Eccleſiæ Romanæ & memoratæ fidei detrimento. Et quod nos torquet acerbius, prius de incremento lolii prædicti ſentitur in Roma quàm in Anglia, ubi tamen extirpationis remedium apponeretur. Multorum ſiquidem fide dignorum inſinuatione admodum dolentium noſtris eſt auribus intimatum, Joannem Vicleff Rectorem Eccleſiæ de Lutteworth Lincolniens. Diœceſis ſacræ paginæ Profeſſorem, utinam non magiſtrum errorum, in illam ac deteſtabilem erupiſſe vecordiam, nonnullas propoſitiones & concluſiones erroneas & falſas, ac pravitatem hæreſeos ſapientes, quæ ſtatum totius Eccleſiæ & etiam ſecularem politiam ſubvertere & enervare nituntur, quarumque aliquæ licet quibusdam mutatis terminis ſentire videntur perverſas opiniones & doctrinam indoctam damnatæ memoriæ Marſilii de Padua & Joannis de Gandavo (Janduno) quorum uterque per felicis recordationis Joannem Papam XXII. Prædeceſſorem noſtrum reprobatus extitit, & damnatus in Regno Angliæ nempe glorioſa potentia & copia facultatum, ſed glorioſiore pietate fidei rutilante, ſacræ paginæ claritate conſueto viros producere, Divinarum ſcripturarum recta ſcientia illuſtratos, morum gravitate maturos, devotione conſpicuos, & Catholicæ fidei defenſores, dogmatizare & publicè prædicare, ſeu potius de virulento Clauſtri ſeu pectore evomere non veretur, nonnullos Chriſti fideles earum reſperſione commaculans & à fidei præfatæ recta ſemita in præcipitium perditionis abducens. Quare cum tam letiferam peſtem, cui, ſi ejus non obſtetur principiis, & ipſa radicitus evellatur, ſerò poſſet medicina parari, cum per contagionem plurimos infeciſſet noluimus prout nec velle debemus ſub connivenția pertranſire. Univerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœna privationis omnium gratiarum, indulgentiarum & Privilegiorum vobis ac ſtudio veſtro à dicta ſede conceſſorum diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus concluſiones & propoſitiones in bonis operibus & fide malè ſentientes, licet eas proponentes ſub quadam verborum ſive terminorum curioſa implicatione nitantur defendere, de cætero non permittatis aſſeri vel proponi, dictumque auctoritate noſtra capiatis ſeu capi faciatis, & ipſum venerabilibus fratribus noſtris Archiepiſcopo Cantuarienſi & Epiſcopo Londonienſi, aut eorum alteri ſub fida cuſtodia tranſmittatis. Contradictores quoque de dicto ſtudio veſtro juriſdictioni ſubjectos, ſi qui forſan, quod Deus avertat, eſſent ejusmodi erroribus maculati, ſi in illis pertinaciter perſtiterint, ad ſimilem captionem & miſſionem aliasque prout ad vos ſpectat, firmiter & ſolliciter procedatis, perinde veſtram ſuppleturi diligentiam, hactenus in præmiſſis remiſſam, noſtram quæ & dictæ ſedis præter Divinæ retributionis præmium & meritum, gratiam & benevolentiam adepturi.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam majorem 11. Calendas Junii Pontificatus noſtri Anno 7.

URBANUS SEXTUS.

PONTIFEX CCIV.

ANNO DOMINI MCCCLXXVIII.

Urbanus Neapolitanus, prius Bartholomæus Prignanus dictus, anno 1378. Pontifex fuit renunciatus. Ab acerrimo Schiſmate inter hunc Urbanum & Clementem VII. anteâ Cardinalem Gebennenſem nuncupatum tunc temporis agitata Eccleſia Romana. Carolum Hungariæ Regem in Reginam Neapolis movet. Obiit anno 1389. (*Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Edit. Luxemb. 1527. fol. 270. App.*)

URBANO VI. *Pontifice electo, acerrimum ſchiſma Eccleſiam dilaceravit, quippe Cardinalis Gebennenſis ab altera ex partibus Anti-Papa electus ſub nomine Clementis VII. inter alia Bullas ſequentem, quam damus, edidit celebrem admodum quamobrem ne ſeries Pontificum confunderetur, Vulgatique Bullarii idem eſſet ordo, haud incongruum cenſetur inter alias, easque Urbani, Bullas inſerere, & ſub nomine Clementis, ut relata eſt à Dacherio, Leibnitio &c. eam referri.*

Litteræ Bullaræ, quibus CLEMENS Papa VII. Regnum Adriæ inſtituit, comprehendens partem terrarum Eccleſiæ Romanæ in Italia, ac Ludovico Duci Andegavenſi tribuit 15. Kal. Maji 1382.

Bullam hanc quam ex Leibniziana collectione diplomatica deſumpſimus, Dacherius etiam in ſuo ſpicilegio refert, ſed qui eam ſignat anno 1379. quum Leibnitius diverſimodè ſignet ſcilicet anno 1382.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto filio noſtro Ludovico Regi Adriæ, Duci Andegavenſi & Turonenſi, ac cariſſimi in Chriſto filii noſtri Caroli Regis Francorum illuſtris germano, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Conſtituti in ſuprema militantis Eccleſiæ ſtatione ab eo, per quem Reges regnant, & Principes imperant, & qui ſolus habet ſuper univerſam creaturam plenitudinem poteſtatis, neceſſe habemus, interdum de Regnis & terris ipſis & ſpecialiter, quæ Romanæ Eccleſiæ juris & proprietatis exiſtunt cum fratribus noſtris ad pacem & juſtitiam populorum perpetua ſtabilitate diſponere, terras ipſas dignitate decorare Regia, & in earum ſoliis ad regimen gentium ſubjectarum quos dignos credimus ſublimare; ut evulſis ſpinoſis vepribus plantas inſeramus proficuas fructus uberes ſuo tempore in domo Domini allaturas inſtructi cœleſtis Regis exemplo, qui terrenis Regibus poteſtatem tribuit, ut aſſumpto officio dominandi in æquitate judicent populos, & dirigant in terris ſibi ſubditis gentium nationes,

Anno 1378.

ſitque eorum voluntas in executione juſtitiæ, & meditatio in lege rectitudinis & obſervantia ſanctæ pacis.

Ea propter terras noſtras & Eccleſiæ Romanæ, quas habemus in Italia reſpicientes oculo pietatis, & conſpicientes eas ſeu habitatores earum retrò jam lapſis temporibus adeo eſſe laceſſitas, & dominantium in eis jure & auctoritate ſedis Apoſtolicæ crebra mutatione effecta, multitudine Tyrannorum tàm circa, quàm infra eas ipſas occupata conantium ſic eſſe afflictas, quod penè ad exinanitionem clerus & populus eſt deductus in eis; nusque utpota orbis regimine occupati ad debitam earum reformationem iotendera nequeamus.

Aliis & aliis juſtis conſiderationibus moti, de Fratrum noſtrorum conſilio & aſſenſu, terras ipſas videlicet Provincias Marchiæ Anconitanæ, Romandiolæ. Ducatus Spoletani, Maſſæ, Trabari, nec non Civitates Bononiam, Ferrariam, Ravennam, Peruſiam, Tudertum cum earum omnibus Comitatibus territoriis, & diſtrictibus, & omnea alias, & ſingulas terras, quas ad præſens nos & Eccleſia Romana in Italia extra Regnum Siciliæ habemus & habere debeamus per quoſcumque & quaecumque auctoritate poſſideantur ſeu detineantur ad præſena exceptis duntaxat urbe Romana cum ejus diſtrictu, & provinciis Patrimonii S. Petri in Tuſcia Campaniæ & Maritima ac Sabina ſeo Rectoratibus dictarum Provinciarum regi ſolitis, quæ terræ ſpecialium commiſſionum vucantur noſtriſque Succeſſoribus, & Romanæ Eccleſiæ expreſſè & ſpecialiter retinemos in unum Regnum erigimus ipſas Provincias & Civitates cum earum Comitatibus, diſtrictibus, ſeu territoriis, dignitate Regia decuramus ac Regnum Adriæ ordinamus, ſtatuimus, & decernimus perpetuò nuocupari.

Et conſiderantes quod perſonam tuam qui de illa præclariſſima domo Franciæ, quam benedixit Dominus traxiſti originem ſtrenuitate magnanimitace ac prudentia aliarumque virtutum donis multiplicibus Dominus dignatus eſt adornare, prout judex veritatis, experientia ac præclaræ famæ præconium luce clarius manifeſtant: & propterea ipſam perſonam tuam honorare & ſublimara volentes ad honorem Dei Omnipotentis Patris & Filii & Spiritus Sancti, beatæ, & glorioſæ ſemper Virginis Mariæ, beatorûmque Apoſtolorum Petri & Pauli, & ſacroſanctæ Romanæ Ecclaſiæ nec non ad utilitatem Regni ſeu Terrarum ipſarum pacificumqua ac tranquillum ſtatum incolarum ſeu habitantium in Regno ſeu Terris prædictis Regnum Adriæ prædictum, & omnes terras, quas extra Regnum Siciliæ nos & Romana Eccleſia in Italia habemus, ſeu habere debemus, per quoſcumque, & quacumque, ac cujuſcumque auctoritate poſſideantur, ſeu detineantur. ad præſens; excaptis urbe Romana cum ſuo territorio & diſtrictu, ac provincia patrimonii beati Petri in Tuſcia Sabina, Campaniæ & maritima, cum earum Rectoratibus & terris ſpecialium commiſſionum per Rectores dictarum Provinciarum gubernari hactenus ſolitis; cum dignitate, honore, prærogativis, præeminentiis, privilegiis, immunitatibus & libertatibus quibuscunque Regiis, & ſub Regni titulo in feudum perpetuum, ſeu perpetuò habendum, tenendum & poſſidendom tibi tuiſque hæredibus ex te lagitime, ſicut infra dicitur, deſcendantibus, ſub infra ſcriptis modis & conditionibus auctoritate Apoſtolica plenitudine poteſtatia, de Fratrum noſtrorum conſilio & conſenſu conferimus, concedimus & donamus, teque Regem Regni prædicti conſtituimus & creamus. Conditiones autem ſunt hæ: ſi in tuo vel hæredum tuorum obitu legitimum hæredem, proot infra ſcribitur te aoe ipſos quod abſit, non habere contigerit, Regnum ipſum ad Romanam Eccleſiam ejusque diſpoſitionem liberè revertatur. Deſcendentes autem ex te & tuis hæredibus, ſcilicet Regibus, mares & fœminæ in eodem Regno ſuccedant, ſic tamen quod de liberis pluribus maribus io eodem gradu ſimiliter concurrentibus, maſculus omnibus aliis præferatur. Quod ſi nepotem ex filio primogenito præmortuo cum filio, vel neptem ex filia primogenita præmortua cum filia, ad ſucceſſionem hujusmodi concurrere fortè contingat, nepotem patruo, & neptem amitæ volumus anteferri. Si verò Nepos cum amita vel neptis cum Patruo forſan ad hujusmodi ſucceſſionem concurrerint, marem fœminæ volumus anteferri. Si verò te, quod abſit, ſine liberis ex te legitimè deſcendentibus mori contigerit; poſſit tibi in Regno prædicto ſuccedere unus de deſcendentibus ex Regia ſtirpe Regum Franciæ maſculus dumtaxat, quem tu quandocunque ad ſucceſſionem hujusmodi qualitercunque duxeris nominandum, & ſi te quod abſit. abſque liberis ex te legitimè procreatis & nullo per te de ſtirpe præfata Regum Franciæ ad ſucceſſionem hujusmodi nominatu. ut dictum eſt, vel etiam nominato, ſi ipſum per te nominaodum ſine liberis mori contigerit, Regnum ipſum ad Romanam Eccleſiam ejusque diſpoſitionem liberè revertatur. Sed ſi aliquem de aliis ſoceſſoribns tuis Regem, vel Reginam Adriæ ſine prole legitima ſui corporis mori contigerit, in futurum ſuccedent ſibi ſervatis gradibus, ſi ſuperſtites fuerint hæ perſonæ videlicet Regis vel Reginæ ſine prole legitima ſui corporis decedentis, frater, vel ſoror ac collaterales ſuperiores, mares & fœminæ utpote patrui, & avonculi, amitæ & materteræ, & ſurſum usque ad quartum gradum dumtaxat. Collaterales etiam inferiores ſuccedent ſimiliter mares & fœminæ utpote nepos vel neptis ex fratre vel ſorore & inferius usque ad eundem tantummodo quartum gradum. Quod autem de fœminis rectæ lineæ & collateralium ſuperius expreſſum intelligimus tam de nuptis quàm etiam innuptis, dummodo nuptæ ſint fidelibus, & Eccleſiæ Romanæ devotis: & ſicut inter has perſonas collateralium linearum ad ſucceſſionem hujusmodi venientes gradus ſervari volumus ut ſcilicet prior gradus poſteriori gradui præferatur; Sic & in eodem grado pluribus concurrentibus priorem natu & marem fœminæ in hujusmodi ſucceſſionibus volumus anteferri. Perſonarum autem ipſarum nulla ſuperſtita. Regnum ipſum, ſicut prædicitur ad Romanam Eccleſiam & ejus diſpoſitionem liberè revertatur. Quod ſi forè deficientibus maſculis contingat fœminam innuptam in Regno ipſo ſuccedere, illa maritabitur perſonæ quæ ad ipſius Regni regimen, & defenſionem exiſtat idonea, Rumani Pontificis tamen ſuper hoc conſilio requiſito; nec nubet niſi viro Catholico & Eccleſiæ Rumanæ devoto; & ſi contra hoc fecerit, licebit eidem Romaoo Pontifici contra ipſam ad privationem ſine figura judicii & abſque omni juris ſolemnitate, in quacunque ætate fœmina ipſa conſiſtat, procedere, ſi hoc ei videbitur expedire. In Regnum verò prædictum nullus ſuccedet, qui non fuerit de legitimo matrimonio procreatus.

Ad hæc tam tu, quàm tui in Regno hujusmodi hæredes regnum prædictum nullatenus dividetis, ſed ſemper illud unus tantum ſub ipſis modis & conditionibus immediate, & in capite ab Eccleſia Romaoa tenebit. Tu autem

Romanæ Eccleſiæ & nobis recipientibus curas ad præſens ac modo ſimili tàm tu quàm tui in Regno hujuſmodi Succeſſores cuilibet Romano Pontifici qui pro tempore fuerit, juramentum fidelitatis præſtabitis, & homagium ligium facietis, & prædicta juramentum & homagium faciendo mentionem de præſentibus litteris facietis in hunc modum.

Ego Ludovicus Dei gratia Adriæ Rex plenum & ligium vaſſellagium faciens Eccleſiæ Romanæ pro Regno Adriæ præfato, ab hac hora in antea fidelis & obediens ero beato Petro & Domino meo Domino Clementi Papæ ſuiſque ſucceſſoribus canonicè intrantibus, ſanctæque Romanæ Apoſtolicæ Eccleſiæ; non ero in conſilio aut conſenſu vel facto, ut vitam perdant aut capiantur mala captione; conſilium, quod mihi credituri ſunt per ſe aut nuncios ſuos, vel per litteras ad eorum damnum illud pro poſſe impediam, & ſi impedire non poſſum, illud eis ſignificare curabo. Papatum Romanum, & regalia Sancti Petri tam in Regno Adriæ prædicto, quam alibi exiſtentia, adjutor eis ero ad defendendum & retinendum, ac recuperandum & recuperata manutenendum contra omnem hominem. Univerſas conditiones contentas in præſentibus litteris plenariè adimplebo & inviolabiliter obſervabo, nec ullo unquam tempore veniam contra illa. Sic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei Evangelia.

Hujuſmodi autem homagium facere & juramentum fidelitatis præſtare tu & dicti tui hæredes ſecundum præſcriptam formam, ſi Romanus Pontifex in Italia fuerit infra ſex menſes, ſi verò extra Italiam ipſum eſſe contigerit infra annum, poſtquam regni dominium adepti fueritis, teneamini; & ſingulis ipſis ſucceſſoribus noſtris & eidem Romanæ Eccleſiæ renovabitis tam ipſum homagium quàm hujuſmodi juramentum. In opinione autem & beneplacito erit Romanæ Eccleſiæ, te & hæredes tuos vocare ad præſtandum perſonaliter juramentum fidelitatis & homagium ligium Romano Pontifici & Eccleſiæ Romanæ prædictæ, dummodo ad hoc vobis locum tutum ſtatuant & aſſignent: vel aliquem Cardinalem ipſius Eccleſiæ Romanæ, aut alium, qui vice Romani Pontificis juramentum juxta eamdem formam & homagium recipiat deſtinare. Tu quoque nobis & Eccleſiæ Romanæ in noſtris manibus juras ad præſens, te ad hoc ſpecialiter obligando: & tam tu ſingulis noſtris ſucceſſoribus, ac prædictæ Eccleſiæ, quàm tui in dicto Regno hæredes, nobis & ſingulis noſtris ſucceſſoribus, & prædictæ Eccleſiæ, quando præſtabitis hujuſmodi juramentum fidelitatis jurabitis, vos ad hoc ſpecialiter obligantes. Quod ſi contigerit pro tempore vos, ſeu veſtrum aliquem in Regnum Romanum, ſeu Alamanniæ, vel Teutoniæ, ſeu in Regem vel Dominum Lombardiæ, aut majoris partis ipſius Lombardiæ eligi, ſeu qualitercumque nominari vel aſſumi, vobis ſeu aliquo veſtrum per vos, vel aliàs quovis modo pro vobis, vel aliquo veſtrum quocumque ſtudio vel aliàs procurantibus, ſeu ſine veſtra vel veſtrum alicujus procuratione ad procurationem alterius cujuſcumque, ſeu ſine procuratione alicujus: motu proprio Principum, vel aliorum ſeu alterius cujuſcumque ad quos ſeu quem electio hujuſmodi, nominatio ſeu aſſumptio noſcitur pertinere, ſeù alias quomodocumque vel qualitercumque: vos electioni ſeu nominationi aut aſſumptioni hujuſmodi nullatenus conſentietis, nec de Regno hujuſmodi Romaniæ Alemanniæ, ſeu Teutoniæ aut de Regno ſeu dominio Lombardiæ, ſeu majoris partis ipſius, de ipſorum regnorum vel rorum alterius regimine vel adminiſtratione in toto vel in parte aliqualiter vos intromittetis, niſi prius is veſtrum qui ſit electus, nominatus fuerit vel aſſumptus in manibus Romani Pontificis, vel illius quem ad hoc idem Romanus Pontifex duxerit deputandum, filium ſuum ſucceſſurum in Regno, vel filiam, ſi fortè filium non haberet cujuſcunque fuerit ætatis emancipet & regno renunciet nihil juris in eo retinens clam vel palàm nec cujuslibet etiam poteſtatis, nec ipſum filium ſeu filiam ad aliquod ſervitium, ſeu ſubſidium faciendum, juramento vel voto, ſtipulatione, vel pacto ſibi vel ſuis ſucceſſoribus adſtringat, ſicque factus filius, vel filia ſui juris, ab eodem Romano Pontifice, vel alio deſtinato ab ipſo protinus inveſtiatur de regno, ad cujus ſucceſſionem, ſi forte decederet ſine liberis, nullo unquam tempore pater veniat Imperator vel rex alicujus prædictorum Regnorum. Sed ſi imperio vel regno & omnibus quæ ad ipſum Imperium ſeu regnum pertinent idem Pater renuntiare voluerit, & regno Adriæ præfato tantum eſſe contentus, poſt renuntiationem hujuſmodi ad illius ſucceſſionem liberè admittatur: & tunc ab ipſo Romano Pontifice, vel alio deputato inveſtituram recipiat regni præfati.

Quæ vero de filio dicuntur vel filia, ut videlicet eis poſſit ſub obſervatione præmiſſa à Patre ad Imperium vel regnum Romanum vel Alamanniæ, ſeu regnum vel dominium Lombardiæ tranſeunte regnum dimitti, ſi rex liberos non habeat, in aliis perſonis, quas ſupra diximus, liberis non extantibus in regno ipſo Adriæ poſſe ſuccedere ſi aliquæ perſonarum prædictarum ſuperſtes fuerit, obſervetur, excepto duntaxat emancipationis articulo, quæ in ſolis perſonis procedere poteſt, quæ capaces emancipationis exiſtunt ratione paternæ poteſtatis; nec niſi de Romani Pontificis, qui pro tempore fuerit, licentia ſpeciali; nec etiam poſt obtentam licentiam, niſi formam conditiones, & modos in conceſſione licentiæ expreſſatos plenariè adimplendo; & ſi contrarium, quod abſit, feceritis, vel veſtrum aliquis faceret, nos electionem, nominationem, & aſſumptionem hujuſmodi, ac præſtationem conſenſus tamquam contra tenorem præſentis contractus, te ad hoc pro te & ſingulis tuis in regno ipſo ſucceſſoribus ſpecialiter, & expreſſè conſentiente decernimus irritas & inanes: decernentes ut occaſione talis electionis, nominationis ſeu aſſumptionis, de regimine vel adminiſtratione Imperii vel regnorum hujuſmodi Romani, Alemanniæ ſeu Teutoniæ vel regni ſeu Dominii Lombardiæ vel ipſius majoris partis vos vel veſtrum aliquis intromittere non valeatis; & ſi contra feceritis vel aliquis veſtrum fecerit electioni, nominationi, vel aſſumptioni hujuſmodi, niſi prius regno per modum præmiſſum dimiſſo, vel niſi de licentia Romani Pontificis conſentiendo, & adminiſtrationi Imperii vel Regni Romani Alemanniæ ſeu Teutoniæ, ſive Regni ſeu Dominii Lombardiæ vel ipſius partis majoris pro parte vel pro toto vos immiſcendo; eo ipſo cadatis à jure Regni Adriæ præfati, & ad Romani Pontificis, qui pro tempore fuerit & Eccleſiæ Romanæ diſpoſitionem liberè revertatur. Cæterum ſi contigerit aliquem de veſtris hæredibus, qui deberent in Regno ſuccedere memoratæ in Imperatorem vel Regem Romaniæ, aut Alemanniæ ſeu Teutoniæ, vel in Regem ſeu Dominum Lombardiæ vel ipſius majoris partis eligi, nominari, vel aſſumi, antequam regni hujuſmodi ſibi ſucceſſio deferetur, dum caſus ſucceſſionis ipſius Regni Adriæ obveniat, nullatenus ſucceſſionem

ANNO 1379.

ipſius Regni acceptet, nec poſſeſſionem nanciſcatur ejuſdem, nec de ipſius dominio, cum adminiſtratione, vel regimine per ſe vel alios aliqualiter ſe intromittat, niſi prius Imperio vel Regno Romaniæ Alemaniæ ſeu Teutoniæ, vel Regno ſeu dominio Lombardiæ vel majoris partis ipſius ad quodcunqos eorum electus, nominatus fuerit vel aſſumptus & omni juri ſibi competenti in ipſo vel eis, verbo & facto omnino renuntiet, & nec de jura nec de facto illud gerens vel retinens omnino dimittat ipſum nullo unquam tempore reſumpturus, niſi de Romani Pontificis licentia ſpeciali: alioquin cadat ab omni ſucceſſione & jura, quæ in Regno præfato ſibi competeret ipſo facto; ita quod ipſum Regnum ad Romanam Eccleſiam ejuſque diſpoſitionem libere ſavertatur. Si verò aliquem de veſtris hæredibus, qui in Regno debetent ſuccedere memorato in Imperatorem vel Regem Romaniæ aut Alemaniæ ſeu Teutoniæ, vel in Regem ſeu Dominum Lombardiæ, vel majoris partis ipſius contigerit eligi, nominari vel aſſumi antequam ſibi regni ſucceſſio deferretur, & ipſe Imperio, Regno Romaniæ Alemanniæ ſeu Teutoniæ vel Lombardiæ voluerit eſſe contentus: ſic quod io Ragno Adriæ prædicto nullum velit ſibi jus quomodolibet vendicare; tunc quando caſus ſucceſſioois obvenier ad illum proximè ſequens in ſucceſſionis gradu ſecundum formam ſuperius annotatam, dummodo ſuperſtes ſit aliqua de perſonis, quas ſupra diximus poſſe ſuccedere in Regno præfato Adriæ, ſuccedat, alias ad Romanam Eccleſiam ejuſque diſpoſitionem plenè & liberè revertatur.

Quod ſi non extantibus maſculis fœmina in eodem Regno ſucceſſerit, quæ maritata non eſſet illa Imperatori vel Regi Romaniæ, ſeu io Imperatorem vel Regem Romanum electo, aut Regi ſeu electo in Regem Alemanniæ ſeu Regi vel Domino Lombardiæ aut in ejus Dominum aut Regem electo aot majoris partis ipſius, oumquam matrimonialiter copuletur, & ſi contrarium fecerit, eo ipſo cadat à Regno Adriæ, maneatque ipſius jure prorſus privata, ipſo Regno ad eamdem Eccleſiam devoluto. Si verò nun extantibus maſculis fœmina in regno hujuſmodi ſucceſſura antequam hujuſmodi ſucceſſio deferretur eidem fuerit matrimonaliter copulata Imperatori, vel Regi Romaniæ, aut Regi Alemanniæ, ſeu in Regem aut Dominum Lombardiæ electo vel aſſumpto, non ſuccedat in Regno Adriæ prædicto, ſed ad illas perſonas ſervatis gradibus regnum perveniat, quas prænotavimus in regno poſſe ſuccedere, ſi Regi præmortuo liberi non ſuperſint: cum noſtræ intentionis exiſtat, ut præfatum regoum Adriæ Imperio sue Regno Romaniæ vel Alemanniæ, aut Regno vel Dominio Lombardiæ, aot ei majoris partis nullo umquam tempore ſubjiciatur, vel quod ipſum Regnum Adriæ cum Imperio, vel Regno Romano aut Alemanniæ, vel cum Regno ſeu Dominio Lombardiæ prædicto quomodolibet in unam perſooam uniantur, ut ſcilicet unus & eidem ſimul ſit Imperator & Rex Adriæ vel Rex Romaniæ, aut Alemanniæ, ſeu Lombardiæ, & Rex Adriæ. Et ſuper hoc articulo cavebitur tam per pœnas ſpirituales, quàm alias idoneas cautiones: quomodocumqee hoc Romanus Pontifex duxerit requirendum. Ad hæc volentes ut ipſum Regnum Adriæ nullo tempore careat legitimo defenſore; volumus & Apoſtolica auctoritate ordinamus, ut ſi io Regno hujuſmodi ſuccedens ætatis decem octo anoorum fuerit liberè adminiſtret; ſed quamdiu minor fuerit, tam ipſe quàm Regnum in bailſio, & cuſtodia Romanæ Eccleſiæ maneat, donec Rex ipſe compleverit prædictam ætatem; fructibos & emolumentis ipſius Regni, ex quibus ſumptus neceſſarii faciendi pro ſtato Regis & ipſius Regni cuſtodia deducantur, Regi conſervandis eidem, & lucri alterius ratione hujuſmodi cuſtodiæ non ceſſuris.

Tu autem & tui Regno præſato Adriæ hæredes in urbe Romana, aot ejus territorio vel diſtrictu, aut in Provinciis Patrimonii Beati Petri in Tuſcia, Sabina, Campania, vel maritima, aut io terris ſpecialium commiſſionum, quæ per rectores dictarum provinciarum ſolitæ ſunt gubernari, aut aliis domaniis ſeo feudis ipſius Romanæ Eccleſiæ ubilibet conſtitutis, ex ceſſione vel Legato aut quocumque alio jure, titulo vel contractu, nihil umquam vobis acquiretis, val vindicabitis, recipietis, habebitis vel retinebitis, ſeu poteritis acquirere, vindicare, habere recipere, vel retinere: nullam Poteſtariam, capitaneam, Rectoriam, vel alium honorem, nullamque dignitatem ſeu poteſtatem ſenatoriam, vel quamcumque aliam adminiſtrationem, Commendam, vel quodcumque aliud officium recipietis, habebitie vel retinebitis; ſeu recipere habere, vel retinere poteritis in eiſdem.

Præfatam etiam urbem aot Provinciam Patrimonii beati Petri in Tuſcia, Sabinam, Campaniam, vel maritimam, nec terras ſpecialium commiſſionum prædictas, aut earom vel ipſarum alicujus partem non occupabitis, oec occuperi facietis oec in eis offenderis, vel quomodolibet moleſtabitis Romanam Eccleſiam, aot moleſtari facietis: qood ſi contrarium feceritis, & moniti vel requiſiti per Romanum Pontificem; vel ſi commodè requiri vel moneri nequiveritis, juxta ipſius Romani Pontificis aſſertionem vel dictum, poſtquam ipſe publicè & ſolemniter de hoc vos monuerit, infra ſex menſes habita, acquiſita, vindicata vel capta hujuemodi realiter & de facto oon dimiſeritis, ea poſtmodum nullatenus repetituri; vel ſi à præfatis moleſtationibus, inquietationibus, & impedimentis omnino non deſtiteritis, ſeu ſi per vos vel alios pro vobis occupata ſeu invaſa non reſtitueritis integrè & perfectè; eo ipſo ab ejuſdem Regni jure cadatis totaliter, ipſumque Regnum prorſus amittatis, & ad Romanam Eccleſiam liberè devolvatur. Quod ſi reſtitueritis occupata nihilominus de univerſis injuriis & damnis illatis ad mandatum Romani Pontificis ad plenum ſatisfacere debeatis.

Alii verò hæredes veſtri, qui non ſont ſucceſſuri io Regno, ſi in Urbe, & aliis terris prædictis aliquid acquirere vel vendicare, recipere, vel retinere ex qoocumque titulo, vel Capitaneam vel poteſtariam, aut quodcumque aliud officium, præeminentiam vel honorem io eiſdem acceptare, recipere, vel retinere præſumpſerint; aut ſi aliquas de prædictis Provinciis ſive terris, aut earum aliquam vel per ſe, vel per alios occupaverint, vel fecerint occupari, aut ſi Romanam Eccleſiam moleſtaverint in eiſdem moniti vel requiſiti aut ſi ſecundum dictum vel aſſertionem Romani Pontificis moneri val requiri non poſſint commodè poſtquam ipſe Romanus Pontifex aos publicè & ſolemniter monuerit infra ſex menſes, habita, acquiſita vendicata quocumque titulo, vel cauſa non dimiſerint. vel ſi à præfatis moleſtationibus vel inquietationibus quibuſcunq; non deſtiterint, ſeu ſi occupata vel invaſa plenè non reſtituerint; eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrant, & nihilominus ipſi vel eorum poſteri in perpetuum non poſſint in Regno ipſo ſuccedere, ſi ip-

Digitized by Google

ANNO 1379.

ſic in caſu aliquo eadem ſucceſſio deferratur, ſed ab illo tanquam indigni prorſus & totaliter excludantur: & nihilominus illi, qui tunc ejuſdem Regni Adriæ gubernaculis præſideret Romano Pontifici patenter & cum effectu aſſiſtere teneatur.

Rurſus cum non expediat Romanæ Eccleſiæ ejuſdem feuda in unam perſonam uniri, volumus & te pro te & tuis ſucceſſoribus univerſis expreſſè conſentiente, diſponimus & irrefragabiliter ordinamus, ut tu vel tui in poſterum ſucceſſores in Regno hujuſmodi, Regi ſeu Reginæ Siciliæ, qui pro tempore fuerit in Regno Siciliæ & terris, quod & quas ab Eccleſia Romana tenet in feudum, ex quacumque cauſa, jure ſive titulo non poſſitis ſuccedere, vel alias ad dicti Regni Siciliæ, & dictarum terrarum dominium vel ſucceſſionem venire, nec è converſo ſcilicet Rex Siciliæ qui pro tempore fuerit, tibi vel alicui tuorum in Regno Adriæ prædicto heredum ex quacumque cauſa, jure ſive titulo non poſſit ſuccedere, vel alias ad dicti Regni Dominium vel ſucceſſionem venire. Quod ſi contingeret, ut propter propinquitatem generis, vel alias Rex vel Regina Siciliæ. Regi, vel Reginæ Adriæ deberet in Regno ſuccedere, vel è converſo, ſucceſſio hujuſmodi ad ſequentem in gradu, illum videlicet qui deficiente Rege vel Regina Siciliæ eſſet ſucceſſurus Regi Adriæ, vel è converſo, qui ſcilicet deficiente Rege vel Regina Adriæ; eſſet ſucceſſurus Regi Siciliæ, ſucceſſio hujuſmodi transferatur pacta infeudationum poſſint ſuccedere in eiſdem Regnis: alias ad Romanam Eccleſiam, & ejus diſpoſitionem ipſum Regnum, de cujus ſucceſſione agitur liberè devolvatur non movebitis.

Præterea tu nec aliquis tuorum in Regno ſucceſſorum pro te, vel alio quocumque, ex quacumque cauſa, titulo, vel occaſione guerram vel aliam per viam facti quamlibet novitatem contra Regem Siciliæ, qui pro tempore fuerit vaſſallos, ſubditos vel valitores ipſius, qui de ipſo Siciliæ Regno exiſtant, facietis: nec facienti alteri dabitis auxilium, conſilium, vel favorem; nec ipſe Rex Siciliæ contra te ſeu aliquem tuorum in ipſo Regno heredum vaſallos ſubditos vel valitores tuos, & ipſorum tuorum heredum, qui de ipſo Regno exiſtunt: ſed ſi quid diſſenſionis, quæſtionis vel querelæ inter vos Reges ſcilicet Adriæ & Siciliæ contingeret exoriri, Regum Dominus adeatur, qui Romanus Pontifex vobis Regibus per concordiæ vel litigii viam, ſeu aliàs, ut ſibi videbitur juſtitiam adminiſtret. Si autem contra aliquem veſtrorum Vaſallorum ſeu ſubditorum ex quacumque cauſa qualiscumque per alterum Regum prædictorum querimonia proponatur; is Regum pro miniſtranda juſtitia adeatur contra cujus ſubditum, vel Vaſallum fuerit querimonia deferenda; qui ſi diſtulerit juſtitiam miniſtrare Romanus Pontifex ejuſdem Regis ſuppleat negligentiam ſeu defectum. Si autem tu vel aliquis tuorum in Regno Adriæ præfato hæredum, contrarium, quod abſit, attentaveritis contra Regem Siciliæ ejus ſubditos vel Vaſallos, guerram movendo, vel novitatem facti aliam faciendo, ſeu facienti, aut moventi dando auxilium, conſilium vel favorem publicè vel occultè, aut ſi Rex Siciliæ, qui pro tempore fuerit, contrarium attentaverit contra te vel aliquem tuorum in ipſo Regno Adriæ hæredum, ſeu contra veſtros ſubditos, vel vaſallos guerram movendo, vel faciendo per viam facti novitatem aliam, ſeu facienti vel moventi dando auxilium, conſilium vel favorem publicè vel occultè, ipſe guerram movens vel novitatem attentans, aut moventi vel facienti dans auxilium, conſilium vel favorem, ad emendationem damnorum dictorum in guerra hujuſmodi plenariè teneatur, & nihilominus eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrat, quam ſi animo indurato per tres menſes ſuſtinuerit non ceſſando totaliter & effectualiter à guerra, auxilio, conſilio, vel favore prædictis, vel ſi de damnis vel injuriis in guerra ſeu novitate hujuſmodi irrogatis infra ſex menſes poſtea immediatè ſequentes ad plenum non ſatisfecerit Eccleſiaſtico ſubjaceat interdicto. Nullam etiam confœderationem vel pactionem ſeu ſocietatem cum aliquo Imperatore vel Rege, Principe, vel Barone, Saraceno, Chriſtiano vel cum Græco, aut cum aliqua Provincia, Civitate, & Communitate, vel aliquo loco, ſcienter contra Romanam Eccleſiam, vel in damnum Romanæ Eccleſiæ facietis, & ſi eam feceritis ignorantes, ad mandatum Romani Pontificis revocare teneamini, & ſi ſcienter tale quid feceritis, & ad mandatum Romani Pontificis nolueritis revocare, eo ipſo ſententiam excommunicationis incurratis, quam ſi animo indurato per menſem ſuſtinueritis, ex tunc totum Regnum Eccleſiaſtico ſubjaceat interdicto, donec ipſam effectualiter duxeritis revocandam. Si quis præterea Imperator, Rex vel alius Princeps quicumque univerſitas, communitas, Tyrannus vel quævis perſona Eccleſiaſtica vel ſecularis provincias Patrimonii Sancti Petri in Tuſcia, Sabina, Campania, Maritima, aut ipſarum aliquam, ſeu partes alicujus ipſarum vel aliquam de terris ſpecialium commiſſionum, quæ per rectores dictarum Provinciarum ſunt ſolitæ gubernari & quas non nobis, Eccleſiæ Romanæ, & noſtris ſucceſſoribus expreſſè & ſpecialiter retinemus, occupaverint, aut fecerint occupari, ſeu in via aliquo modo Romanam Eccleſiam aut nos vel noſtros ſucceſſores moleſtaverint vel fecerint moleſtari: ſeu ſi Urbs aut provinciæ ipſæ ſeu Terræ vel earum aliqua contra Romanam forſan rebellarent Eccleſiam, vos ipſam Eccleſiam Romanam ejuſque honores & jura in eiſdem Urbe, Provinciis atque Terris & aliis ſemper bona fide teneamini cuſtodire, & nihilominus, quandocumque Romana Eccleſia indigebit, ſuper qua indigentia ſtabitur Romani Pontificis ſimplici aſſertioni, vel dicto, tunc tu, aut tui in dicto Regno heredes requiſiti ab eo, ad Urbem Campaniam, Maritimam, aut Provinciam Patrimonii Sancti Petri in Tuſcia, ſeu alias terras, quas nobis, Romanæ Eccleſiæ & noſtris ſucceſſoribus ſpecialiter retinemus, trecentos milites equis & armis bene & decenter munitos, & paratos, ita quod unusquisque ipſorum habeat quatuor equitaturas bonas vel tres ad minus, in ipſius Eccleſiæ Romanæ auxilium tranſmittetis, per tres menſes integros & continuos, poſtquam illam ex provinciis vel terris, in qua ipſis indigebit Romana Eccleſia ingreſſi fuerint, in tuis vel tuorum in dicto Regno heredum ſumtibus & expenſis ſemel in quolibet anno benè & fideliter ſerrituros: quorum ſi aliquos interim pendente ſervitio mori, vel aliàs quomodocunque deficere contigerit, tu & tui in Regno heredes tenebimini numerum trecentorum militum modo conſimili ſtatim ſupplere, vel poſt lapſum dictorum trium menſium, cum eos quot defuerint, & pro tanto tempore, quanto defuerint, Romano Pontifici & Eccleſiæ Romanæ teneamini benè & fideliter facere deſerviri. Sanè omnibus Eccleſiis Cathedralibus, quam

ANNO 1379.

ANNO 1379.

aliis ſecularibus, & regularibus, nec non omnibus Prælatis & Clericis ac univerſis perſonis Eccleſiaſticis ſecularibus, & Religioſis in d. Regno Adriæ injuriam paſſis plenariè dimittentur & reſtituentur integre eorum bona immobilia, à quibuſcumque ablata vel occupata ſint & per quoſcumque detineantur. Hæc autem reſtitutio fiet ſine contradictione, & difficultate qualibet ſicut nactus fueris ipſius Regni poſſeſſionem, hoc modo, ſcilicet quod ſtatim in illa parte Regni, quæ tibi obediet reſtitutio ipſa fiat, & poſtmodum ſucceſſivè conſummabitur, ſicut habebis reſtituendi facultatem. Na autem ſuper his rebus reſtituendis ingeri poſſit aliqua difficultas, deputabuntur à nobis ſeu Romano Pontifice, qui tunc fuerit aliqui diſcreti viri, ad quorum mandatum & arbitrium reſtitutio ipſa fiat, ita quod ea de quorum Dominio vel proprietate aut poſſeſſione notorium fuerit, ad eorum mandatum & arbitrium mox reddentur. In dubiis verò per ipſos de plano & abſque judicii figura ſtrepitu diligentius inquiratur: ſufficiet autem vocari rectorem ſeu theſaurarium vel procuratorem, in cujus juriſdictione vel adminiſtratione ſeu territorio bona de quibus agetur conſiſterent ad videndum jurare teſtes, qui in hujuſmodi inquiſitione deponent; hujuſmodi quoque temporalia & mobilia bona quæcumque, etiamſi Civitates, Caſtra juriſdictiones exiſtant quæcumque, & quocumque nomine cenſeantur Rectores Eccleſiarum tam Cathedralium quàm aliarum, regularium, & ſecularium, & univerſæ aliæ perſonæ Eccleſiaſticæ, tenebunt liberè abſque eo; quod ab eis poſſit ratione ipſorum temporalium per te, vel aliquem tuorum heredum peti ſeu exigi homagium, juramentum fidelitatis vel recognitio aliqualis: nec diſſaiſientur Eccleſiæ Cathedrales, vel aliæ regulares, & ſæculares, nec earum Prælati ſeu ceteræ perſonæ Eccleſiaſticæ per te vel aliquem tuorum heredum vel Officiales veſtros quocumque nomine nuncupentur eorum temporalitate vel parte ipſius nec poterunt diſſaiſiri, nec in eorum domibus, vel eorum bonis mobilibus, vel immobilibus vaſtatores ſeu cuſtodes ponentur, nec poni debeant ſeu poterunt quoquomodo; ſed omnes Eccleſiæ & perſonæ Eccleſiaſticæ omnino erunt liberæ, & in nullo Regi vel Principi ſubjacebunt. Nullas inſuper taillias vel collectas imponetis Eccleſiæ, Monaſteriis, Clericis & viris Eccleſiaſticis, ſeu bonis vel rebus ipſorum. & in Eccleſiis vacantibus tu vel tui de Regno Adriæ hæredes nullam habebitis regaliam, nulloſque fructus, redditus & proventus, nullas etiam obventiones, nullaque alia percipietis ex eiſdem, cuſtodia earum Eccleſiarum interim libera remanente penes perſonas Eccleſiaſticas juxta canonicas ſanctiones. Omnes inſuper Eccleſiæ tam Cathedrales, quàm aliæ regulares & ſeculares, nec non & omnes Prælati & Clerici, ac univerſæ perſonæ Eccleſiaſticæ, ſeculares & religioſæ, ac quæcumque loca Eccleſiaſtica cum omnibus bonis ſuis in electionibus, poſtulationibus, nominationibus, proviſionibus, & omnibus aliis plena libertate gaudebunt; nec ante electionem ſive in electione, vel poſt, Regius aſſenſus vel conſilium aliquatenus requiretur: quam utique libertatem tu & tui in Regno hæredes ſemper manutenebitis & conſervabitis, ac manuteneri, & conſervari facietis ab omnibus ſubditis veſtris plenariè ſine fraude; ſalvis ſemper circa Eccleſias Cathedrales & alias tam ſæculares quàm regulares, ac alias perſonas & loca Eccleſiaſtica, tam in faciendis proviſionibus, & electionibus confirmandis, quàm in omnibus & quibuſcumque aliis Romani Pontificis, & Eccleſiæ Romanæ juriſdictione & auctoritate plenaria & libera poteſtate. Omnes etiam cauſæ ad forum Eccleſiaſticum pertinentes liberè & abſque ullo impedimento agitabuntur, tractabuntur & ventilabuntur, coram ordinariis & delegatis judicibus Eccleſiaſticis & terminabuntur per eos: etſi ad ſedem Apoſtolicam ſuper hujuſmodi cauſis appellari contigerit, tam appellantes quàm appellati ad eamdem venire ſedem pro appellationum ſuarum proſecutionibus liberè & abſque inhibitione aliqua permittentur. Et ſi qui ſint Prælati vel aliæ perſonæ Eccleſiaſticæ, qui bona aliqua teneant à te Rege prædicto, & ſucceſſoribus tuis, vel ab aliis Dominis temporalibus ſibi ſubditis, & qui ratione hujuſmodi bonorum ab antiquo conſueverunt nobis noſtriſque prædeceſſoribus & ipſis Dominis temporalibus aliqua ſervitia pecuniaria, vel alia exhibere hujuſmodi antiqua & honeſta ſervitia tibi tuiſque ſucceſſoribus, & eiſdem Dominis ſecundum antiquam & rationabilem conſuetudinem, & ſicut ſtatuta patiuntur canonica, impendantur. Poterunt inſuper omnes habitatores & Incolæ Regni Adriæ præfati liberè & abſque omni impedimento ad curiam Romanam ubicumque eam eſſe contigerit pro ſuorum negotiorum commoditatibus venire, ſtare & redire ad propria, nec non ad ipſam curiam Romanam blada, vina, carnes, piſces, & alia victualia quæcumque pro ipſius Romani Pontificis, Cardinalium ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ & aliarum Eccleſiaſticarum curiam Romanam ſequentium, & in ea & in loco ubi curia reſidebit commorantium proviſionibus portare, & portari facere liberè & ſine impedimento, per terram, vel per mare, prout duxerint eligendum ſine ſolutione tractæ, pedagii, laudæ, gabellæ impoſitionis, vel quocumque alio coſtagio, vel onere vel redhibentia aliquali. Et de proviſionibus Romani Pontificis & ſuorum familiarium & aliarum perſonarum Eccleſiaſticarum, litteris Camerarii noſtri Eccleſiæ Romanæ; de proviſionibus verò Cardinalium & familiarium ſuorum, cujuslibet ipſorum Camerarii litteris ſtabitur & credetur plenariè & abſque omni difficultate. Promittis inſuper pro te & tuis ſucceſſoribus in Regno hujuſmodi univerſis, quod nullus Clericus, vel perſona Eccleſiaſtica ejuſdem Regni in civili, vel criminali cauſa convenietur coram Judice ſeculari, niſi de feudo, & petitorio civiliter forſan ageretur. Non facietis quoque ſeu edetis, ſeu fieri aut edi facietis aut permittetis in Regno hujuſmodi ſtatuta, conſtitutiones vel leges contra Eccleſiaſticam libertatem, ſeu per quæ juri aut libertati Eccleſiaſticæ in aliquo derogetur. Comites verò Barones, milites & univerſi homines totius regni prædicti, vivent in ea libertate, & habebunt, illas immunitates illaſque privilegia, ipſiſque gaudebunt quales & quæ antiquis temporibus habuerunt. Præterea exules & exititii regni prædicti ſeu provinciarum, civitatum, Comitatuum ac omnium locorum ipſius, cujuſcumque conditionis exiſtant, ad mandatum Eccleſiæ reducentur in regnum, ac etiam in ſuis civitatibus, caſtris, ſeu locis aliis quibuſcumque reſtituentur eis poſſeſſiones & quæcumque immobilia bona, & jura ipſorum, quæ non eſſent legitimè confiſcata. In hujuſmodi autem reſtitutione ſecundum formam in capitulo de bonis Eccleſiarum reſtituendis præſcriptam tam in notoriis quàm in dubiis procedetur. Habebis autem tu & tui Regno ſucceſſores ipſum regnum, ſicut ad Romanam Eccleſiam noſcitur pertinere; ea videlicet quæ de Domanio ſunt Romanæ Eccleſiæ, in domanium; & alia illo jure modo & forma quibus ad nos & Romanam Eccleſiam pertinere noſcuntur: cum noſtræ intentionis

ANNO 1379.

exiſtat,

ANNO 1378.

exiſtet, ot per præſentem cooceſſionem alicoi in ſuis poſſeſſionibue vel proprietatibus nullum præjudicium generetue, Regio io lis jure ſemper ſalvo. Pro toto verò ganerali cenſu ipſios Regni quedreginta millia florenorum boni auri ad pondue Cameræ Apoſtolicæ in feſto Beati Petri, ubicumque Romanus Pontifex foerit ipli Romano Pontifici & Romanæ Eccleſiæ annia ſingulia perſolventue. Si verò tu vel tui in dicto Regno heredes quocunqua termino non ſolveritis integrè cenſum ipſum, & expectati per duos menſes terminum ipſum immediete ſequentes de illo ed plenum non ſatisfeceritis eo ipſo eritie excommonicationie ſententia innodati; qood ſi in ſecundo termino & infre duoe ſubſequentes menſes eumdem cenſum ſine diminutione aliqua non perſolveritis, totum Regnum Adriæ Eccleſiaſtico erit ſuppoſitum interdicto. Si verò non in tertio termino nec infra duos menſes proximoe per plenam ſatisfactionem ejuſdem cenſue nobia duxeritie conſulandum, ita qood tranſacto eodem tertio termino infra duoe manſes ipſum tertium terminum ſequentes ipſi Romanæ Eccleſiæ integrà noo fuerit ſatisfactum, ab eodem Regno ipſiuſqoe jure cadatie ex toto, & Regnum ipſum integrè & plenatiè ad Romanam Eccleſiam revertatur. Si eutem de cenſu quadraginta millium florenorum prædicto hujuſmodi primi termini infra dictos tertium terminum, & duoe ſubſequentee menſes plenariè ſatiefeceritis, nihilominus ſemper pro ſingulis quadraginta millibus ſingulorum terminorum, ſi ſimili modo in eorum ſolutione ceſſaveritis, vel illa non ſolveritis, ſimiles pœnae incurretie, ſalvie aliie pœnis & proceſſibus, quæ vel qoi da jure inferri vel fieri poterunt per Romanum Pontificem in boc caſu. In quolibet etiem triennio dabitis tu & tui in Regno hujusmodi hæredes Romano Pontifici unum palofredom album, pulchrum & bonum, in recognitionem dicti Dominii ejusdem Regni. Ad hæc poſtquam tu prædictum Regnum acquiſiveris, vel tantum de ipſo quod etiam ſi aliquæ civitates vel munitiones, eut alia aliqua Loca ipſius Regni edhuc tibi rebellie fuerint, tepuceris & poſſis ipſius Regni Rex & Dominus teputari, ad dicta quadraginta millia florenorum & palafradum terminis ſupra dictia, & ſub pœnia annotatis ſuperius teneatie, & tui ſubſequenter hæredes in Regno hujosmodi perpetuo teneantur. Ad hæc ſi Romanue Pontifex, qui pro tempora fuerit vellet cum ſue curia in alique civitatum, vel eliarum terrarum ſeu locorum ipſiue Regni Adriæ moteri, hoc poſſit liberè, & abſque impedimento quocunqua, & cum eisdem libertatibus, privilagiie & immunitatibus, quas Eccleſia Romana tàm da jute quàm de antiquis obſervantiie habete debet, & uſe eſt temporibue retroectia; & tam circa libeatas ordinandaa cancellos, rationea domorum, juriſdictione Mareſcalli libera, & aliorum Officialium Romanæ curiæ, quam aliàs in quibuscunqua conſiſtant & qualitercunque retro temporibua fuerit obſervatum. To atiam ad præſena & ſinguli tui in Regno hæredee, quando facient homegium & juramentum fidelitatie præſtabunt, dabitie privilegium veſtrum aurea bulla bullatum Romano Pontifici, & Romanæ Eccleſiæ in quo proprio juramento fatebimini & recognoſceris expreſſè Regnum Adriæ prædictum ex ſola gratia, & mera liberelitate ſedia Apoſtolicæ, vobis de oovo fore conceſſom. voſqua recepiſſe & tanere Regnom hujusmodi à Romana Eccleſie ſub pectis, & conditionibus ſupre dictis. Hebebie eotem tu militum, balliſtrariotum & aliorum belligarotum hominum comitivam talem, & tantam, quod ad proſecutionem & perfectionem negotii acquiſitiona ipſius Regni ſufficiene reputetur, & cum arripiendo, & proſequendo iter verſue Italiam pro proſecutione negotii quam citiue commodè poteris, & ad longius infra duoe annos, à data præſentium computandoe, debeaa Regnum Franciæ exiviſſe legitimo impedimento ceſſante; quod ſi in tua perſona eſſes forſitan impeditus, ut infra dictum terminum perſonaliter noo poſſes præfato negotio acqoiſitienia vecare, loco tui talem ſubſtitutum ſeu locum tenentem debeas ordinare, qoi jodicio Romani Pontificie ad tele & tantum negotium idoneus & ſufficiens reputetur. Ec ſi tu perſonaliter, vel ubi eſſes in perſone propris impeditue, per ſubſtitutum vel locum tenentem, ue eſt dictum, idoneum intra dictum terminum per modum præſcriptum, vel ſaltem infra duos menſea finem tarmini immediate ſequentes non inceperis, & proſecutus fueris acquiſitionie negotium ante dictum; vel ſi quod Deua avertar, ta interim moti contingeret, ex tunc præſena conceſſio, infeudetio & omnia quæ in præſentiboe litteris continentur, ſint nulla, caſſa & itiita ipſo jute, liceetqua Romano Pontifici, & Romanæ Eccleſiæ de Regno & terrie ipſie diſponera & ordinare, prout placuerit, & eis videbitur rationabiliter faciendum. Nulli ergo omninò hominom liceat hanc paginam noſtræ ordinetionis, ſtatuti, decreti, conceſſionie, donationia, conſtitutionia, creationie, voluntatis, diſpoſitionia, collationis, & retantionis infringere, vel ai auſu temeratio contraire. Si quia autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentia Dei & Beetorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejue ſa noverit incurſurum.

Datum Spelunga Cajetanæ Diœceſis, XV. Kal. Maji Pontificatue noſtri anno primo.

ANNO 1379.

I. Ex Archiv. Angliæ Tom. 7. p. 215.

Bulla pro ſpecialibue honoribua & Favoribus Regis Angliæ: anno 1379.

URBANUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus Archiepiſcopo Cantuarienſi, & Epiſcopo Lincolnienſi, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

CLera devotionis ſinceritas, quam cariſſimue in Chriſto filiue noſter Ricardus Rex Angliæ illuſtrie ad nos & Romanam gerit Eccleſiam, ſublimis quoque ejus Magnificentia prometentur, ut non ſolum ipſum, ſed etiam illos, qui ei ſtudio devotionis adhærent, ſpecialibus favoribus & condignie gratierum proviſionibus honoremus. Volentes itaqoe, præmiſſorum intuitu, ejusdem Regie honorare Perſonam, & per honorem, ſibi exhibitum, etiam aliie provideri; Fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus, vos vel alter veſtrum auctoritete noſtra, hec vice dumtàxat in ſingulis, tam Cathedralibus, & Metropolitanis, quàm Collegiatis Eccleſiie ſeculeribus Regni ſui Angliæ, Hiberniæ, & Principetus Velliæ, duebua perſonie idoneis, quas idem Rex doxerit nominandas; ſingolis, videlicet, ex perſonis eisdem ſingulos Cano-

nicatus

ANNO 1379.

nicatus Eccleſiarum ipſatum cum plenitudine Juris Canonici, conferatis & provideatis, etiam de eisdem; facientes ſingulas perſonas hujusmodi, in dictis Eccleſiis, auctoritate prædicta, in canonicos recipi & in Fratres: Stallo cis in Choro & loco in Capitulo, ipſarum Eccleſiarom, eum dicti Juris plenitudine aſſignatis. Ac nihilominus duas Præbendas, & duas Dignitates, ſeu duos Perſonatus, vel duo Officia, eum cura, vel ſina cura, etiamſi hujosmodi Dignirates in eisdem Cathedtalibus majores, poſt Pontificales, & in Collegiatis Eccleſiis Principalea, exiſtant, & ad eas conſuevatint per alectionem aſſumi, in eisdem ſingulis Eccleſiis, ſi quæ, ſi qui, vel ſi qua vacant ad præſens, vel cum vacaverint, quas, quos, ſeu quæ præfatæ Perſonæ per ſe, vel Procuratorea ſuos, ad hoc legitimè conſtitutos, infra unius menſis ſpatium, poſtquam eia, vel Procuratoribus ſupra dictis, de ipſarum Præbendarum, ac dignitatum, Perſonatuum vel Officiorum, vacatione conſtiterit, duxerit acceptandas, vel acceptandos, ſeu acceptanda, conferendas, vel conferendos, ſeu conferenda, videlicet ſingulas, ſingulos, val ſingula eisdem ſingulis Perſonis per acceptationem prædictam, eum omnibus Juribus & pertinentiis ſuis, donationi veſtræ reſervetis. Diſtrictius inhibendo locorum ordinaria, & dilectis Filiis capitulis ipſarum Eccleſiarum, ac illi, vel illis, ad quem, vel ad quos in dictia Eccleſiis Præbendarum, ac dignitatum, Perſonatuum, vel Officiorum Collatio, Proviſio, Præſentatio, Electio, ſeu quævis alia diſpoſitio pertinet, communiter vel diviſim, ne de præbendis, ac dignitatibus, Perſonatibus, vel Officiis hujusmodi interim, etiam ante acceptationem prædictam, niſi poſtquam eis conſtiterit, quod Perſonæ, aut Procuratores prædicti, illas, vel illos, ſeu illa noluerint acceptare, diſponere quoquo modo præſumant. Ac hujusmodi Præbendas ac dignitates, Perſonatus, ſeu Officia poſt acceptationem prædictam, cum omnibus Juribus, & pertinentiis ſuis eorundem, ſingulas, videlicet, ſingulos, vel ſingula, ſingulis Perſonis ipſia conferatis, & etiam aſſignatis. Inducentea per vos, vel alium, ſeu alios Perſonas ipſas, vel ipſarum Procuratorea, in Præbendarum, ac Dignitatum, ſeu Perſonatuum, vel Officiorum, ac Jurium, & pertinentiarum ipſorum, corporalem poſſeſſionem. Et defendentes inductas, ac facientes ipſas, vel dictos Procuratores, pro eis, ad hujusmodi dignitates, perſonatus, ſeu officia, ut eſt moria, admitti eisqua, de ipſorum canonicatuum, & Præbendarum, ac dignitatum, perſonatuum, vel officiorum fructibus, redditibus, proventibus, juribus & obventionibus univerſis, integrè reſponderi; Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam, Appellatione poſtpoſita compeſcendo non obſtantibus de certo Canonicorum numero, & aliis quibuscunque ſtatutis & conſuetudinibus ipſarum Eccleſiarum contrariis, Juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quacumque firmitate alia roboratis. Aut ſi aliqui, Apoſtolica, vel alia quavis auctoritate, in eisdem Eccleſiis in Canonicos ſint recepti, vel ut recipiantur inſiſtant; ſeu ſi ſuper proviſionibus, ſibi faciendis, de Canonicatibus & Præbendis, ac dignitatibus, ſeu perſonatibus, vel Officiia in dictis Eccleſiis ſpeciales, vel de beneficiia Eccleſiaſticis in illis partibua generales, dictæ ſedia, vel Legatorum ejus, litteras impetrarint, etiamſi per eas ad inhibitionem, reſervationem, & Decretum, vel aliàs quomodolibet ſit proceſſum. Quibus omnibus, præterquam auctoritate noſtra in Eccleſiis ipſius receptis,

ANNO 1379.

vel Præbendas, ac Dignitates, Perſonatus, vel Officia expectantibus in eiſdem, dictas perſonas in aſſecutione Præbendarum, ac dignitatum, vel Perſonatuum, ſeu Officiorum hujoſmodi, volumus anteferri; ſed Nullum, per hoc, eis quoad aſſecutione Præbendarum, ac Dignitatum, vel Perſonatuum ſeu Officiorum, & Beneficiorum aliorum, præjudicium generari. Aut ſi aiſdem Ordinariis, & Capitulis, vel quibusvis aliis, communiter vel diviſim, à præfata ſit ſede indultum quod ad receptionem vel proviſionem alicujus minimè teneantur & ad id compelli. Aut quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicati non poſſint. Quodque de Canonicatibus, & Præbendis, ac Dignitatibus, Perſonatibus, vel Officiis ipſarum Eccleſiarum, vel aliis Beneficiis Eccleſiaſticis, ad eorum Collationem, proviſionem, præſentationem, Electionem, ſeu quamvis aliam diſpoſitionem, conjunctim, vel ſeparatim, ſpectantibus, nulli valeat provideri per litteras Apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo, ad verbum, de indulto hujuſmodi mentionem. Et qualibet alia dictæ Sedis Indulgentia, generali, vel ſpeciali, cujuſcumqua tenoris exiſtat, per quam Præſentibus, non expreſſam, vel totaliter non inſertam, effectus eorum impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de qua, cujuſcunqua toto tenore, habenda ſit in noſtris literis mentio ſpecialis. Aut ſi dictæ Perſonæ præſentes non fuerint ad præſtandum, de obſervandia ſtatutis & conſuetudinibus ipſarum Eccleſiarum, ſolitum Juramentum, dummodo ipſæ, in earum abſentia, per Procuratorea idoneos, &, eum ad Eccleſias ipſas acceſſerint, corporaliter illud præſtent. Seu ſi quælibet dictarum Perſonarum unum, duo, aut tria, beneficium, ſeu beneficia Eccleſiaſticum, vel Eccleſiaſtica, etiam ſi ipſum unum, aut ipſorum duorum, vel triom, aliquod Curatum, aut Dignitas, vel Perſonatus, ſeu Officium fuerit, obtinere noſcatur. Volumua autem quod præfatæ Perſonæ, quæ hujuſmodi Curata, beneficia, aut Dignitates, vel Perſonatus obtinebant, quam primùm, vigore præſentium, Dignitates, vel Perſonatus, ſeu Curata, Officia, fuerint pacificè aſſecutæ, alia Curata, beneficia, aut Dignitates, vel Perſonatus, quæ tunc obtinebunt, quæ ut præfertur, quæque ex tunc vacare decernimos, omnino dimittere teneantur. Noſtræ autem intentionis exiſtit, quod, ſi hodiè alii, vel aliis, de canonicatibus ipſarum Eccleſiarum, cum reſervationibus Præbendarum, ac Dignitatum, Perſonatuum, ſeu Officiorum, providimus aut mandavimus provideri, præfatæ Perſonæ, ut præmittitur nominandæ illis, quibus hodiè providimus ſeu provideri mandavimus, ut præfertur, in aſſecutione Præbendarum, ac Dignitatum, Perſonatuum, vel Officiorum hujuſmodi præferantur. Et inſuper ex nunc perinde irritum decernimus & inane ſi ſecus ſuper his, à quoquam, quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter, contigerit attentari, ac ſi perſonæ prædictæ, die datæ præſentium, per ipſum Regem nominatæ fuiſſent. Datum Romæ apud Sanctum Petrum V. Id. Maji Pontificatus noſtri anno primo.

Con-

II. Ex. Arch. Ang. Rimer Tom. VII. pag. 352.

Conſœderationes cum Hæreticis quacunqus firmitate roborgtas eſſe nullas decernit,: anno 1382.

URBANUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei ad futuram rei memoriam.

INter ſollicitudines varias quibus aſſiduè premimur illa potiſſimè pulſat, & exitat mentem noſtram, ut circa ſalutem animarum Chriſti fidelium ſolicitis ſtudiis intendamus, & ne fideles ipſi, ex conſortio & participatione ſchiſmaticorum ſeu Hæreticorum labefactari valeant, adhibeamus remedia opportuna. Sane ad noſtrum nuper pervenit auditum, quòd tàm cariſſimus in Chriſto filius noſter Vuenceſlaus Romanorum & Bohemiæ Rex illuſtris, quàm etiam claræ memoriæ, Carolus Romanorum Imperator, & ipſius Regis genitor, ſimul, vel ſucceſſivè, non nullas Confœderationes vel Colligationes, ſeu ligas, & conventiones cum diverſis Regibus, Principibus, Ducibus, Comitibus ac Magnatibus, Nobilibus, & certis aliis, inierunt ſeu fecerunt, & quod aliqui ex hujuſmodi Regibus, Principibus, Ducibus, Comitibus, Magnatibus, ſeu Nobilibus, aut aliis tunc erant ſeu poſtea ſunt effecti ſchiſmatici ſeu Hæretici manifeſti, Colligationes, & ab unitate Sanctæ Romanæ & Univerſalis Eccleſiæ ſeparati, quamvis per nos aliàs declarari non ſint: Nos igitur, attendentes quod hujuſmodi Confœderationes, & Ligæ, ſeu Conventiones, factæ cum hujuſmodi Hæreticis aut Schiſmaticis, poſtquam tales effecti erant, ſunt temerariæ, illicitæ, & ipſo jure nullæ & ſi fortè ante ipſorum lapſum in ſchiſma, ſeu Hæreſim, initæ ſeu factæ fuiſſent, etiamſi forent Juramento, vel fide data firmatæ, aut confirmatione Apoſtolica, vel quacumque firmitate alia roboratæ, poſtquam tales, ut præmittitur ſunt effecti eo ipſo tam idem Rex, quàm alii, qui forſan una cum eo hujuſmodi Confœderationes, Colligationes, & Ligas, ſeu conventiones, cum talibus inierunt ſeu fecerunt, & ad quos hujuſmodi Confœderationes, Colligationes, Ligæ, ſeu conventiones quomodolibet extendi poſſunt, & quorum intereſt vel intereſſe poterit ab earum obſervatione abſoluti exiſtunt, illaſque ipſis ſervare non debent. Quinimo ipſe Rex hujuſmodi Schiſmaticos & Hæreticos, ratione Imperii, ad quod Electus & per nos approbatus exiſtit, in favorem Sanctæ Romanæ ac Univerſalis Eccleſiæ, cujus eſt Advocatus, pro poſſe perſequi tenetur, quodque omnis communio cum talibus Hæreticis ſeu Schiſmaticis nimis periculoſa exiſtit, cum nulla ſit prorſus nec eſſe debeat participatio lucis ad tenebras, aut Chriſti ad Belial. Et cupientes, ſuper his, animarum ſaluti, & honori, ac ſtatui ejuſdem Regis, & aliorum quorum intereſt, ut præfertur ſalubriter providere, ac periculis & ſcandalis, quæ ipſis exinde provenire poſſent, utiliter præcavere; eundem Regem & omnes illos quorum intereſt, vel intereſſe poterit, Auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium, declaramus fuiſſe, & eſſe ab earumdem Confœderationum, Colligationum, Ligarum, & conventionum obſervatione penitùs abſolutos, & ad earum obſervationem aliquatenus non teneri, illaſque, quatenus de facto proceſſerunt, caſſamus, irritamus, & nullius eſſe decernimus firmitatis. Et inſuper, cupientes animarum periculis obviare, tam eidem Regi, quàm etiam omnibus hujuſmodi aliis, quorum intereſt, ſeu intereſſe poteſt, tenore præſentium, diſtrictiùs inhibemus, ne Confœderationes, Colligationes, Ligas, aut conventiones hujuſmodi aliquatenus obſervent, ſeu ab illis ſervari quomodolibet permittant. Decernentes ex nunc irritum & inane quicquid in contrarium, à quoquam quavis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter, contigerit attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ Declarationis, caſſationis, irritationis, inhibitionis, vel Conſtitutionis infringere, vel ei auſu temerario contraire.

Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, Indignationem omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum III. Calendas Aprilis Pontificatus noſtri anno quarto.

III. Ex hiſtor. Univerſit. Pariſienſ. Bulæi Tom. IV. pag. 604.

Adverſus Mendicantes qui ſacramentorum Adminiſtrationem & ſacras Conciones habere, multa item Eccleſiaſtica munia obire contendebant: anno ....

URBANUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilectis filiis univerſis Religioſis cujuscunque Profeſſionis vel Ordinis præſentes litteras inſpecturis, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

ET ſi animarum affectantes ſalutem &c. Nos igitur qui ex ſuſcepti Apoſtolatus officio, & infra. Univerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta in virtute S. Obedientiæ diſtrictè præcipiendo mandamus quatenus Parochianos diebus Dominicis & feſtivis non recipiatis de cætero in Eccleſiis, ſeu Oratoriis veſtris temerè ad divina, nec ipſos ſine licentia Sacerdotis, ad Pœnitentiam aliqualiter admittatis, cum ſi quis alieno Sacerdoti juſta de cauſa ſua voluit confiteri peccata ſua, ſecundum ſtatuta Concilii generalis licentiam prius poſtulare ac etiam obtinere debet à proprio Sacerdote, vel aliàs ſibi primo confiteri, & recipere abſolutionis Beneficium ab eodem. Aliter namque ipſe abſolvi non poterit, cum duplex in judicando funiculus pietatis & ſcientiæ requiratur, quorum alterum in alieno conſtat deficere Sacerdote. Et ne Parochialibus Eccleſiis, devotio debita ſubtrahatur ante miſſarum ſolemnia ad quæ audienda Parochiani prima diei parte in ſuis convenire ſueverunt, & debent Eccleſiis convenire. Nequaquam enim Eccleſiis veſtris ſupra dictis nec hora ipſa ſolemnes eis faciatis ſermones, ne propter hoc audiendos ad vos populus confluens Parochiales Eccleſias derelinquat. Sed nec ad prædicandum ſolemniter ad alias Parochias accedatis niſi à Sacerdotibus earum Parochiarum fueritis invitati, vel ſaltem ab illis humiliter petieritis & obtinueritis vos admitti. Et ut debitus honor Epiſcopis deferatur, eadem die, qua Diœceſanus Epiſcopus, vel alius loco ejus ſolenniter prædicat maximè in Ec-

ANNO 1383.

cleſia Cathedrali, nullus veſtrum in ea Civitate, vel loco prædicare præſumat, ne ſalubris prædicationis Doctrina ex frequenti inculcatione queſi tædium generet & contemnetur, ſi verò io caſu licito Parochianos elterius ed ſepulturam, quam nemo ſine juſta, & cetionebili cauſa temerè debet eligere, antiquis Perentum ſuorum dimiſſis ſepulturis, in veſtris Eccleſiis vos recipere contingat, omnium quæ obientu hujuſmodi ſepulturæ fuiſtis conſecuti, medietatem, vel tertiam partem, vel quartam juxta felicis recordationis Gregorii Pepæ Prædeceſſoris noſtri Decretum, & ſecundum conſuetudinem regionis, etiam non requiſiti infra octo dies à tempore receptionis eorum, Epiſcopo vel Sacerdoti de cujus Parochie mortuus eſt aſſumptua exhiberi curetis. Et infra. Si quis verò veſtrum hujuſmodi præcepti tranſgreſſor proviſionis noſtræ extiterit, vel contra prædicta, vel aliquid prædictorum venire præſumpſerit, præter inobedientiæ vitium & excommunicationis ſententiam, quam de facto ipſum incurrere volumus, gravi ſuo periculo ſubjaceat, & nihilominus à loci Diæceſano ed præmiſſa omnia & ſingula obſervande cenſure Eccleſiaſtica omni appellatione remota diſtrictius compellatur, nullis ei contra hoc Indulgentiis, vel Privilegiis Apoſtolicis valituris. Datom Neapoli XI. Calendas Decembris Pontificatus Noſtri anno ſeptimo.

IV. Ex Archiv. Angliæ Rimer Tom. 7. p. 399.

Ad Imperatorem contrà Confœderationes cum Hæreticis: anno 1383.

URBANUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Cariſſimo in Chriſto filio Venceslao Romanorum & Bohemiæ Regi illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

NUper cum ed noſtram perveniſſet notitiem, quod olim tam tua ſeneritas, quàm etiam claræ memoriæ Carolus Romenorum Imperetor, & Genitor tuus, ſimul vel ſucceſſivè nonnullas confederationes, vel colligetiones ſeu Ligas, aut Conventiones, cum diverſis Regibus, Principibus, Ducibus, Comitibus, Magnatibus, Nobilibus, & eliis Magnatibus qui tunc erant, ſeu poſtea ſunt effecti ſchiſmatici ſeu Hæretici manifeſti, & ab unitate Sanctæ Romanæ & Univerſalis Eccleſiæ ſepateti, quamvis per noa aliàs declarati non eſſent. Nos attendentes quod hujuſmodi Confederationes, Colligationes, & Ligæ ſeu conventiones, factæ cum hujuſmodi Hæreticis eut Schiſmaticis, poſtquam teles effecti fuerant, erant temeretiæ, illicitæ, & ipſo jure oullæ, & ſi forſan ante ipſorum lepſom in ſchiſma ſeu Hæreſim initæ, ſeu ſactæ fuiſſent, etiam ſi forent juramento, vel fide date firmatæ, eut confirmatione Apoſtolica, vel quacumque elie firmitete roboretæ, poſtquam tales, ut præmittitur fuerant effecti, eo ipſo, tam Tu, quàm illi, qui forſan, une tecum hojuſmodi confederationes, Colligationes, liges, ſeu Cooventionea cum talibus inierent, ſeu fecerant, & ed qoos hujuſmodi Confederationes, Colligationes Ligæ, ſeu Conventiones quomodolibet extendi poteraot, & quorum intereſt, vel intereſſe poteret, eb eorum obſerverione ebſoloti eratis, illasque ipſis ſerveta non debebatis, quinimò to hujuſmodi ſchiſmaticos & Hæreticos, ratione Imperii, ad qood Electus, & per nos approbatus exiſtebas prout exiſtit in fevorem Sanctæ Romanæ, & Univerſalis Eccleſiæ, cujus es Advocetus, pco poſſe pruſequi tenebaris, ec teneris, quodque omnis commonio eum talibus Hereticis ſeu Schiſmaticis nimis periculoſa exiſtit, cum nulla ſit prorſus nec eſſe debeat participatio locis ad tenebras, aut Chriſti ed Belial. Et cupientes ſuper his tuæ & eliorom animarum ſaluti & honori, ac ſtatui tuo & aliorum, quorum intereſt, ut præfertur, ſalubriter providere, ee periculis & ſcaodalis, quæ tibi & ipſis exinde provenire poterant, utiliter præcavere. Et te, & elios omnes, quorum intereſt & iotereſſe poteret, auctoritete Apoſtolice, per noſtras litteras, declaravimus fuiſſe, & eſſe eb earumdem Confœderationum, Colligetionum, Ligarum, & conventionum, obſervatione penitùs ebſolutos, & ed earum obſervationem eliquatenus oon teneri, illaſqoa, quatenus de facto proceſſerant, caſſamus, irritamus, & nullius eſſe decrevimus firmitatis: Et inſuper eopientes animarum periculis obviare, tam tibi quàm omnibus, etiam hojuſmodi aliis, quorum intereſt, ſeu intereſſe poterat, diſtrictius inhibuimus, ne Confœderationes, Colligationes, ligas, aut Conventiones hujuſmodi eliquatenus obſerveretis, ſeo eb illis ſervare quomodolibet permitteretis.

Decernentes ex tunc irritum, & inene quicquid, in contratium, à quoquam quevis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Ideoque magnificentiæ tuæ paterno ſuademus affectu, ot præmiſſa prudenter conſideres & hujuſmodi declaretionem & inhibitionem noſtras diligenter ſtudeas obſervare, & facere eb illis obſervare.

Detum Romæ apud Sanctum Petrum XV. Calendas Maii Pontificatus noſtri enno quinto.

ANNO 1388.

V. Ex Oper. Diplom. Miræi Tom. II. pag. 1353.

Inſtitutio Univerſitatis ſtodii generalis ad Normam Academiæ Pariſienſis in Urbe Colonienſi: an. 1388.

URBANUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

IN ſopremæ dignitatis Apoſtolicæ ſpecula ſupetni diſpenſatione conſilii, licet immeriti, conſtituti, ad univerſas fidelium regiones noſtræ vigilantiæ creditas, earumque profectus, & commoda tamquam Univerſalis gregis Dominici Paſtor, commiſſæ nobis ſpeculationis apicem, quentum nobis ex elto permittitur, extendentes, fidelibus ipſis ed quærendum litterarum ſtudia, & ſcientiæ margaritem, cujus, dum invenitur, glorioſa eſt poſſeſſio, & fructus ſoaviſſimi, per quam pelluntur ignocentiæ nobile, ac erroris eliminatâ caligine mortelium curioſe ſolertis ſuos actus, & opere diſponit, & ordinat in lumine veritatis, per qoam etiam divini nominis, fideique Catholicæ eultus protenditur, juſtitia colitur, tam publice, quàm privata res geritur otiliter, omniſque proſperitas humanæ conditionis eugetur.

Ob hoc igitur magno, nec mirum, deſiderio ducimur, ut litterarum ſtudia, in quibus pretioſa ipſios ſcientiæ margarita reperitur, leudanda ſuſcipiant incrementa, frequentiùs invaleſcant præſertim io locis illis, quæ ad multiplicande doctrinæ ſemine, & germine

ſalu-

Anno 1388.

ſalubria producenda, apta, & idonea digooeſcuntur.

Nos præmiſſa attendentes, & etiam fidei puritatem, & devotionem eximiam, quam dilecti Filii . . . . . Conſulee . . . . Scabini, Cives, & commune civitatis Colonienſie devoti noſtri & Eccleſiæ Romanæ filii ab olim ad ipſam Eccleſiam, & nos habuiſſe dignoſcuntur, illamqoe ſucceſſione temporum de bono in melius ſtoduerunt augmentare, dignum ducimus, & æquitati conſonum exiſtimamus, ut civitas ipſa, quam divina gratia multarum prærogativa bonitatum, & fœcunditate virtutum gratioſè dotavit, ſcientiarum etiam ornetur muneribue, & etiam amplietur, ita ut viros prodocat conſilii maturitate conſpicuos, virtutum redimitos honoribus, & diverſarum facultatum dogmatibus eruditoe, ſitque ibi fone irriguue, de cujue plenitudine hauriant univerſi litterarum cupientes imbui documentis.

Præmiſſie igitur diligenti examinatioe penſatis non ſolùm ad ipſiue civitatie, ſed etiam tegionum circumjacentium incolarum commodum, & profectum, paternis affectionibus anhelantes, dictorum etiam Conſulum, Scabinorum, civium, & communie gratiam noſtram ſuppliciter implorantium, in hae perte devotis ſupplicationibua favorabiliter annuentes, ad laudem divini nominie, & fidei propagationem Orthodoxæ, auctoritate apoſtolica ſtatuimus, & etiam ordinamus, ut in dicta civitate Colonienſi ſit de cætero ſtudium Generale ad inſtar ſtudii Pariſienſis, illudque perpetuie futurie temporibus vigeat tam in Theologiæ, & Juris Canonici, quam alia qualibet licita facultate, quodque legentes, & ſtudentes ibidem omnibus libertatibus, & immunitatibua conceſſis Magiſtrie in Theologia ac Doctoribue Legentibue, & Studentibus commorantibus in dicto Pariſienſi ſtudio generali gaudeat.

Inſuper civitatem, & ſtudium præfata ob profectue publicos, quos exinde provenire ſperamue, amplioribue honoribue proſequi intendentee auctoritate ordinamue eadem, ot ſi qui in eodem ſtudio Colonienſi fuerint, qui proceſſu temporis Bravium meruerint in illa facultate, in qua ſtuduerunt, obtinere, ſibique docendi licentiam, ut alioe erudire valeant, ac Magiſterij, ſeu Doctoratus honorem petierint elargiri per Magiſterii, ſeu Magiſtroe, Doctorem, vel Doctores illiue facultatie, in qua examinatio fuerit facienda, Præpoſito Eccleſiæ Colonienſie, qui pro tempore fuerit, vel ejus ſufficiente idoneo, quem ad hoc idem Præpoſitus duxerit deputandum, Vicario, Præpoſiturâ verò ipſius Eccleſiæ vacante, illi, qui ad hoc per dilectoe filios Capitulum ipſiue Eccleſiæ deputatus extiterit, præſententur, idemque Præpoſitus, vel Vicariue, aut Deputatue, ut præfertur, Magiſtris, & Doctoribue in eadem facultate actu inibi regentibus convocatis, illoe ſic præſentatos in his, quæ circa promovendos ad Magiſterii, ſeo Doctoratue honorem requiruntur juxta modum, & conſuetudinem, quæ ſuper talibue io generalibus ſtudiis obſervantur, obſervatie, examinare ſtudeat diligenter, eisque, ſi ad hoc ſufficientes, & idonei reperti fuerint, hujusmodi licentiam tribuat, & Magiſterii, ſeu Doctoratus honorem conferat, & etiam largiatur.

Illi verò, qui in eodem ſtudio dictæ civitatis examinati, & approbari fuerint, ac docendi licentiam, & honorem hujuſmodi obtinuerint, ut eſt dictum, ex tunc abſque examine, & approbatione alia, legendi, & docendi tam in civitate prædicta, quàm in ſingulis alia generalibus ſtudiis, in quibue voluerint legere, & docere, ſtatutis, & conſuetudinibus contrariis Apoſtolica, vel quacomqoe firmitate alia roboratie, nequaquam obſtantibus, plenam, & liberam habeant facultatem.

Ann 1392.

Nolli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtri ſtatuti, & ordinationie infringere vel ei auſu temerario contraire.

Si quis autem hoc attentare præſumpſerit indignationem Omnipotentie Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe ooverit incurſurum.

Datum Peruſii XII. Kalendas Junii Pontificatus noſtri anno undecimo.

BONIFACIUS NONUS,

PONTIFEX CCV.

ANNO DOMINI MCCCLXXXIX.

BOnifacius priùs Petrus Thomacellus Urbano VI. ſucceſſit eo tempore, quo Cardinales qui Avenione degebant Clementem VII. & Benedictum IX. elegerunt. Homo imperitus, Annaratum Auctor, nimium in Conſanguineos indulgens. Obiit anno 1404. ſedis anno 15. fermè. (*Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Edit. Luxemb.* 1527. *fol.* 272. *App.*)

Ex op. Diplom. Mi Tom. 1. p. 1454.

Libertates, immunitates & Privilegia oppido Lovanienſi à Prædeceſſoribus ſuis, à Regibus, aliisque Principibus conceſſa confirmat: anno 1392.

BONIFACIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilecto Filio Abbati Monaſterii Parchenſis, Leodienſis Diœceſis, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

MAgnæ devotionie, & ſinceritatis effectoe, qoem dilecti filii Scabini, & communitae villæ Lovanienſis Leodienſis Diœceſis, ad Nos, & Romanam Eccleſiam non ſine megnæ laudis præconio, gerere dignoſcuntur, digne meretur, ut votis eorum, illis præſertim, per qoæ ipſorum ſtatus augeri ſperatur, quantum cum Deo poſſumus, favorabiliter annuamus.

Sanè petitio pro parte prædictorum Scabinorum, & Univerſitatis nobis ouper exhibita continebat, quod olim felicie recordationis Urbanue Quartus, & ſucceſſivè Gregorius XI. Romani Pontifices Prædeceſſores noſtri litteras eorum ipſis Scabinis, & Univerſitati duxerunt concedendas, quas etiam noſtræ petierunt confirmationis munimine roborari, quarum quidem litterarum tenores ſunt tales.

Gregorius Episcopus, *Servus Servorum Dei, dilectis filiis Scabinis, & communitati Villa Lovanienſis Leodienſis Diœceſi, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.*

Devotionis veſtræ ſinceritas, quam ad Nos, & Romanam Eccleſiam geritis, promeretur, ut paterno proſequentes affectu petitionibus veſtris, qoantum cum Deo poſſumue favorabiliter annuamus.

Tenores ſiquidem quarumdam litterarum felicis recordationis Urbani Papæ Quarti Prædeceſſoris

ANNO 1392.

ceſſoris noſtri, quæ iocipiunt, *Vetuſtate conſumi*, & quas inſpici, & examinari fecimus diligenter de verbo ad verbum, ad veſtræ petitionis inſtantiam, præſentibus annotari fecimus, qui tales ſunt.

Urbanus Epiſcopus, Servus Servorum Dei, dilectis filiis Scabinis, & communitati villæ Lovanienſis Leodienſis Diœceſis, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

Apoſtolicæ ſedis benignitas ſincerè obſequentium vota fidelium favore benevolo proſequi conſuevit, & illorum perſonas, quas in ſua devotione promptas invenerit, & ferventes, quibusdam titulis decentiùs decorare.

Ut igitur ex devotione, quam ad nos, & Romanam Eccleſiam habere noſcimini, ſentiatis vobis favorem Apoſtolicum accreviſſe, veſtris precibus inclinati, quod auctoritate litterarum ſedis Apoſtolicæ, vel Legatorum ejus, quæ de hac indulgentia plenam, & expreſſam de verbo ad verbum mentionem non fecerint, trahi extra villam Lovanienſem ad Judicium nequeatis inviti, quandiù parati fueritis coram veſtro ordinario infra terminos ejusdem villæ de vobis conquerentibus ſtare juri, auctoritate vobis præſentium indulgemus, eadem auctoritate nihilominùs decernentes, ut ſi aliquid contra hujuſmodi noſtræ conceſſionis tenorem à quoquam extiterit propria temeritate præſumptum ſit irritum, & inane, et ſi fortè aliquæ ſententiæ in vos hac occaſione prolatæ fuerint nullum robur obtineant firmitatis.

Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire.

Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Viterbii 16. Nonas Julii Pontificatus noſtri anno primo. Item

URBANUS EPISCOPUS, *Servus Servorum Dei, dilecto filio Abbati Monaſterii Affligemenſis Ordinis ſancti Benedicti Cameracenſis Diœceſis, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.*

Cum dilectis Filiis Scabinis, & Communitati villæ Lovanienſis Leodienſis Diœceſis ex ſpeciali gratia duxerimus concedendum, quod auctoritate litterarum ſedis Apoſtolicæ, vel Legatorum ejus extra villam Lovanienſem ad judicium nequeant evocari quandiù parati fuerint coram ſuo Ordinario infra terminos ejusdem villæ de ipſis conquerentibus ſtare juri, diſcretioni tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenùs non permittas ipſos ſuper his contra conceſſionis noſtræ tenorem ab aliquibus indebitè moleſtari, moleſtatores hujusmodi per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſita compeſcendo.

Datum Viterbii 6. Nonas Julii Pontificatus noſtri anno primo. Item

URBANUS EPISCOPUS, *Servus Servorum Dei, dilectis filiis Scabinis, & communitati villæ Lovanienſis Leodienſis Diœceſis, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.*

Juſtis petentium deſideriis dignum eſt nos facilem præbere conſenſum, & vota, quæ à rationis tramite non diſcordant, effectu proſequente complere.

Ea propter, dilecti in Domino Filii veſtris juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, omnes libertates, ac immunitates ſive privilegia, ſeu alias indulgentias, à Prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus, & Regibus, Principibus, & Comitibus, vel aliis Chriſti fidelibus, ſub quacumque forma, vel expreſſione verborum rationabiliter vobis conceſſas, nec non bonas

ANNO 1409.

conſuetudines, quas hactenus obſervaſtis, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus.

Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire.

Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Viterbii 3. Nonas Julii Pontificatus noſtri anno primo.

Nos igitur veſtris ſupplicationibus inclinati ſupra dictas litteras, & contenta in eis auctoritate Apoſtolica innovamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus; per hoc autem nullum Jus vobis de novo acquiri volumus, ſed antiquum tantummodò obſervari. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ innovationis, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire.

Si quis autem hoc attentare præſumpſerit indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum apud villam novam Ammonenſis Diœceſis 6. Idus Auguſti Pontif. noſtri an. primo.

Nos igitur, qui de præmiſſis certam notitiam non habemus, hujusmodi Scabinorum, & Univerſitatis, ut etiam devotio hujuſmodi eorum ad nos, & prædictam Eccleſiam ferventius augeatur, in hac parte ſupplicationibus inclinati, diſcretioni tuæ, de qua in his, & aliis fiduciam in Domino gerimus ſingularem, per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus hujuſmodi litteris per te diligenter viſis, & examinatis, ſi eas veras, & omni ſuſpicione carentes, & per ipſos Prædeceſſores conceſſas fore inveneris, ſuper quibus tuam conſcientiam oneramus, eas auctoritate noſtra approbes, & confirmes, non permittens eosdem Scabinos, & communitatem contra ipſorum Prædeceſſorum, prædictarum, & noſtrarum litterarum hujuſmodi tenorem per aliquem ſeu aliquos communiter, vel diviſim moleſtari indebitè vel vexari. Nihilominus proceſſus quos ſuper his per te forſan haberi contigerit, quoties expedierit, & prout juſtum fuerit, aggravare procures, invocato ad hoc ſi opus fuerit auxilio Brachii ſæcularis; Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita, compeſcendo. Non obſtante ſi aliquibus communiter, vel diviſim à ſede Apoſtolica ſit indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicati non poſſint, per litteras Apoſtolicas non facientes plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem.

Datum Peruſii II. Kalendas Novembris Pontificatus noſtri anno tertio.

ALEXANDER QUINTUS,
PONTIFEX CCVIII.
ANNO DOMINI MCDIX.

VIde Compendium Vitæ in *Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Edit. Luxemb.* 1727. *fol.* 287.

Mendicantibus permittit ubique Evangelia prædicare, ſacramenta adminiſtrare, cæteraque munia, quæ Parochi obire ſolent: anno 1409.

Ex hiſtor. Pariſient. Univerſit. Bulæi Tom. V. pag. 196.

ANNO 1409.

ALEXANDER EPISCOPUS

Servus Servorum Dei, Venerabilibus fratribus, univerſis Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & dilectis filiis Electis, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

REgnans in excelſis triumphans Eccleſia, cui Paſtor eſt Pater æternus, cuique ſanctorum miniſtrant agmina & laudis gloriam Angelorum chori decantant, in terris ſibi Vicarium conſtituit, Eccleſiam militantem unigenito filio Dei vivi Domino noſtro Jeſu Chriſti ineffabili commercio copulatam: in hac quidem ipſe Chriſtus à Patre progrediens per illuſtrationem Paracliti qui ab utroque procedit, ſtatuit fidei ſacramentum ut ab ea velut à primitivo fonte ad ſingulas Orthodoxas Nationes ejuſdem fidei rivuli deriventur, ad hujuſmodi autem Eccleſiæ regimen voluit Chriſti Clementia Rom. Pontificem deputare miniſtrum, cujus inſtructionem, ac doctrinam eloquio veritatis Evangelicæ traditam cuncti renati fonte baptiſmatis teneant & obſervent. Qui enim ſub hac doctrina curſus vitæ non peregarint, aut errores contra illam tenuerint, damnationis ſententia ferientur. Sanè dudum felicia recordationis Bonifacius Papa VIII. Prædeceſſor noſter in conſtitutione ſua quæ incipit, ſuper Cathedram, quam piæ memoriæ Clemens V. etiam Prædeceſſor noſter poſtea Viennenſi Concilio innovavit ſuper prædicationibus fidelium populis faciendis, audiendis eorum Confeſſionibus, pœnitentiis injungendis eiſdem & tumulandis defunctorum corporibus qui apud prædicatorum & minorum ordinum fratrum Eccleſias ſeu loca ſuam eligerent ſepulturam. Quæ quidem conſtitutio etiam ſucceſſivè ad Eremitarum S. Auguſtini & B. Mariæ de monte Carmelo Ordinum fratres per ſedem Apoſtolicam extenſa fuit, authoritate Apoſtolica ſtatuit & etiam ordinavit ut dictorum ordinum fratres in Eccleſiis & locis eorum, & in plateis communibus liberè valeant Clero & populo prædicare & proponere verbum Dei, horâ illâ duntaxat excepta in quâ vellent Prælati Eccleſiarum coràm ſe facere ſolemniter prædicare, in qua fratres ipſi prædicare ceſſarent, præterquam ſi aliud de ipſorum prælatorum conſenſu procederet ex licentia ſpeciali. In ſtudiis autem generalibus, ubi ſermones ex more fieri ſolent diebus illis quibus prædicari ſolemniter conſuevit, ad funera etiam mortuorum & in feſtis ſpecialibus, ſeu etiam peculiaribus eorundem fratrum poſſent iidem fratres & liceret eis prædicare liberè, niſi forſan in illâ horâ quâ ſolet ad Clerum in prædictis locis, ſeu ſtudiis proponi verbum Dei, Epiſcopus, vel Prælatus ſuperior Clerum ad ſe generaliter convocaret, aut ex aliqua ratione, vel cauſa urgente Clerum ipſum duceret congregandum.

In Eccleſiis autem parochialibus fratres illi nullatenùs auderent, nec deberent prædicare, vel proponere verbum Dei, niſi fratres ipſi à Parochialibus Sacerdotibus invitati, vel vocati fortaſſis exiſterent, vel de ipſorum placito, vel aſſenſu petita licentia; vel obtenta foret, niſi Epiſcopus, vel Prælatus per eoſdem fratres prædicari mandaret. Statuit etiam & ordinavit idem Bonifacius Prædeceſſor authoritate prædictâ ut in ſingulis Civitatibus & Diœceſibus in quibus loca fratrum ipſorum conſiſtere noſcerentur, ac in Civitatibus & Diœceſibus & locis ipſis vicinis; in quibus locis hujuſmodi non haberentur Magiſtri, Priores Provinciales Prædicatorum & eorum Vicarii, ac Generales, ac Provinciales Miniſtri, ac Cuſtodes minorum & Prædicatorum ordinum præfatorum ad præſentiam Prælatorum eorundem locorum ſe conferrent per ſe, vel fratres quos ad hoc idoneos fore putarent, ut fratres qui ad hoc electi forent, in eorum Civitatibus & Diœceſibus *Confeſſiones ſubditorum ſibi confiteri volentium audire valerent:* & hujuſmodi confitentibus, prout ſecundum Deum cognoſcerent, imponerent pœnitentias ſalutares & eiſdem beneficium abſolutionis impenderent, gratis & beneplacito eorundem, ac deinde præfati Magiſtri, Priores Provinciales & Miniſtri ordinum prædictorum eligere ſtuderent perſonas ſufficientes idoneas, vita probatas, diſcretas atque peritas ad tam ſalubre Miniſterium, & Officium exequendum, quas ſic ab ipſis electas præſentarent, vel facerent præſentari prælatis antedictis, ut de eorum licentia & beneplacito in Civitatibus & Diœceſibus eorumdem hujuſmodi perſonæ ſic electæ confeſſiones ſibi confiteri volentium audirent & eis imponerent pœnitentias ſalutares, ac beneficium abſolutionis impenderent, prout ſuperiùs eſt expreſſum. Et alia rationabilia & utilia dictus Bonifacius Prædeceſſor ordinavit & ſtatuit, prout in eadem conſtitutione pleniùs exprimitur. Poſtea verò ad piæ memoriæ Joannis Papæ XXII. etiam Prædeceſſoris notitiam deducto quod quondam Joannes de Poliaco in Sacra Theologia Magiſter in quibuſdam articulis tangentibus pœnitentiæ Sacramentum, non ſobriè, ſed perperam ſapiebat, infra ſcriptos articulos periculoſos continentes errores doceret publicè in ſuis prædicationibus & in ſcholis. Primum ſiquidem aſtruens quod confeſſi fratribus habentibus licentiam generalem audiendi confeſſiones teneantur eadem peccata quæ confeſſi fuerant, iterum confiteri proprio Sacerdoti. 2. Quod ſtante ſtatuto: *omnis utriuſque ſexus*, in concilio generali Rom. Pontifex non poteſt facere quod Parochiani non teneantur omnia peccata ſua ſemel in anno proprio Sacerdoti confiteri, quem dicebat eſſe Parochialem curatum; nec Deus poſſet hoc facere; quoniam ut dicit, implicat contradictionem. 3. Quod Papa non poſſet dare tum generalem poteſtatem audiendi confeſſiones, imò nec Deus, quin confeſſus habens generalem licentiam, teneatur eadem iterum confiteri ſuo proprio Sacerdoti, quem dicit eſſe, ut præmittitur, Parochialem curatum. Prædictus Joannes prædeceſſor volens ſcire ſi ſuggeſta ſibi in ea parte veritatem haberent, præfatum Joannem de Poliaco de Fratrum ſuorum Conſilio evocari, atque vinculorum ſuorum copiam eidem Magiſtro Joanni tradi fecit, & ad defenſionem ſuam audientiam plenam ſibi præbuit, tam in ſuâ dictorumque fratrum præſentiâ & in Conſiſtorio, quàm alibi coram aliquibus fratribus ipſis per eum ad hoc deputatis, ſi præfatus magiſter dictos articulos & contenta in ipſis defendere niteretur. Qui quidem Magiſter Joannes aſſerebat ſe paratum credere & tenere in præmiſſis & aliis quæ credenda & tenenda fides Apoſtolica definiret, præfatusque Joannes prædeceſſor attendens quod dictorum articulorum aſſertio, prædicatio & doctrina redundare poterat in multarum perniciem animarum, ipſos per plures Magiſtros in Theologia examinari fecit diligenter, & ipſe etiam cum dictis fratribus ſuis collationem ſolemnem habuit ſuper præmiſſis, per quas

ANNO 1409.

quidem collationem & examinationem ſuper hoc præhabitas comperit prædictos articulos doctrinam non ſanam, ſed periculoſam multum & veritati contrariam continere. Quos etiam articulos omnes & ſingulos idem M. Joannes veris ſibi rationibus opinioni ſuæ dudum habitæ contrariis in eodem Conſiſtorio revocavit aſſerens eos non veros; ſed contrarium verum eſſe, cum diceret ſe neſcire rationibus ſibi factis in contrarium reſpondere. Ideòque ne per aſſertionem, prædicationem & doctrinam hujusmodi in errorem, quod abſit, animæ ſimplicium prolaberentur, omnes prædictos articulos & quemlibet eorum tanquam falſos & erroneos & à doctrina ſana devios idem Joannes prædeceſſor authoritate Apoſtolica damnavit & reprobavit, de fratrum ſuorum conſilio prædictorum doctrinam ipſis contrariam veram eſſe & Catholicam aſſerens, quòd illi qui prædictis fratribus confiterentur, non magis tenerentur eadem peccata iterum confiteri quàm ſi aliàs illa confeſſi fuiſſent eorum proprio Sacerdoti, juxta dictum Concilium Generale optans veritatis vias notas etiam fidelibus & cunctis erroribus aditum præcludere felicis recordationis. Alexandri Papæ IV. & Clement. IV. Rom. Pontificum Prædeceſſorum veſtigiis imitando univerſis & ſingulis diſtrictiùs inhibuit ne quisquam dictos articulos per eundem Joan. Prædeceſſorem damnatos & reprobatos & contenta in eis, vel aliquo ipſorum ut pote à Catholicis mentibus reſpuenda tenere auderet, ac defenſaret; ac univerſis & ſingulis Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis & Electis per Apoſtolica ſcripta præcipiendo, mandavit ut in Civitatibus & Diœceſibus eorum, convocato Clero communiter præmiſſa omnia & ſingula per ſe vel alios publicaret ſolemniter; nec non eidem Joanni mandavit ut ipſe in Scholis, vel ſermone Pariſius prædictos articulos & contenta in eisdem tanquam veritati contraria propriæ vocis oraculo & aſſertione conſtanti publicè deberet revocare: Et etiam ſe facturum illud dictus Joannes de Polisco efficaciter repromiſit. Cum autem ſicut nuper fratrum prædicatorum & Minorum prædictorum, ac etiam Eremitarum Sancti Auguſtini & B. Mariæ de monte Carmelo Ordinum lamentabilis querela ad noſtrum perduxit auditum, nonnulli Clerici & Eccleſiaſticæ perſonæ ac utriusque ſexus homines, nedum prædictos damnatos articulos pro ipſos erroneos & ſacris Canonibus contrarios etiam publicè non vereantur aſtruere; & per illos proprias & multorum ſimplicium animas inficere, illosque à devotione eorundem fratrum ordinum prædictorum avertere, & ne Chriſti fideles ſua peccata fratribus ipſis confiteantur, damnabiliter detrahere ſatagant, etiam contra eandem Conſtitutionem Bonifacii Prædeceſſoris ſuper hoc editam, ut præfertur: qui quidem adjecti erronei articuli ſequuntur per ordinem, in hæc verba. Primus ut videtur articulus talis eſt. *Confeſſus fratri admiſſo in forma, Dudum, tenetur, eadem peccata in numero iterum Curato confiteri?* Damnatur per Joannem Papam XXII. in ſtatuto quod incipit, vas Electionis. 2. Concluſiones Joannis de Poliaco damnatæ per Joan. 22. Sunt ſatis veræ, & à quocunque literato ſufficienter poſſunt teneri. Statutum Joannis XXII. editum, Vas Electionis, eſt irritum & inane, quia cum illud fecit, erat hæreticus, & per conſequens quidquid fecit prædictus Joannes ſive mendicantibus, ſive aliis ante revocationem, inane fuit. Stante ſtatuto *omnis utriusque ſexus*, nec Deus, nec Papa de potentia ſua poteſt facere quin confeſſus fratri mendicanti admiſſo, iterum teneatur confiteri ſuo Curato. *Confeſſio fratribus admiſſis facta eſt dubitabilis & incerta*: quapropter omnes tenentur dimittere incertum; & ſic ſolum confiteri ſuis ſacerdotibus curam animarum habentibus ſub pœna peccati mortalis. *Quamvis fratres admiſſi habeant authoritatem abſolvendi & audiendi Confeſſiones*, tamen Populus ſubjectus non habet poteſtatem accedendi ad mendicantes admiſſos ſine licentia proprii Sacerdotis; & fratres petentes privilegia pro confeſſionibus audiendis & ſepulturis habendis, ſunt in peccato mortali & excommunicati: & Romani Pontifices talia privilegia concedentes Mendicantibus, aut eisdem confirmantes, ſunt in peccato mortali & excommunicati. *Fratres non ſunt, aut fuerunt Paſtores, ſed fures, latrones & lupi.* Sacerdos curatus dans licentiam mendicantibus audiendi confeſſiones, magis diſpenſat cum ſtatuto, *omnis utriusque ſexus*, quàm Papa fratribus dans licentiam juxta formam decretalis *Dudum.* Nos verò attendentes quod minus perniciosum eſſet antiquos, dudum ut præmittitur, per eundem Joannem prædeceſſorem cum tanta ſolemnitate & maturitate damnatos & reprobatos & etiam hujusmodi novos articulos per nos veluti erroneos & etiam eisdem Canonibus contrarios ſeverè adſtruere, vel docere, nec non in hac parte ſalubriter providere volentes, eosdem novos articulos, & quos Nos etiam una cum fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus maturè, prout tanti negotii qualitas exigit, vidimus & examinavimus, nec non etiam per plerosque in ſacra Theol. Magiſtros, ac quosdam Doctores in Jure Canonico recenſeri fecimus diligenter, per quam quidem examinationem reperimus etiam ipſos novos fuiſſe & eſſe falſos, confictos & erroneos, ac eisdem Canonibus contrarios, & propterea ipſos, ut tales de eorundem fratrum conſilio damnamus & reprobamus. Volentes quod ſi quis deinceps prædictos articulos aſſerere, aut in Scholis vel alibi gloſſare, defendere ſeu tenere, aut prædicare præſumpſerit, tanquam hæreticus ſit cenſendus, & excommunicationis ſententiam incurrat ipſo facto, à qua niſi per ſummum Pontificem, præterquam in mortis articulo, non poſſit abſolvi. Quo circa Univerſitati veſtræ mandamus, quatenus univerſi & ſinguli veſtrum, convocato Clero Civitatum & Diœceſeon veſtrarum, eis præmiſſa omnia & ſingula per vos, vel alios ubi & quando ſuper hoc per eosdem fratres, ſeu eorum aliquem, aut alios requiſiti fueritis, authoritate noſtra ſolemniter publicetis, ac etiam per Rectores ipſarum Parochialium Eccleſiarum, Civitatum & Diœceſeon præfatarum in hujusmodi Parochialibus Eccleſiis publicari faciatis. Et ſi quos forſan hujusmodi damnatos articulos novos & veteres, aut eorum aliquem, ſeu aliquos aſtruere, vel tenere, ſive prædicare repereritis, contra illos communiter, vel diviſim tanquam hæreticos, ſeu de Catholica fide ſuſpectos procedere, nec non ipſos & eorum quemlibet juxta tantorum exceſſuum qualitatem per cenſuram Eccleſiaſticam & alia juris opportuna remedia, authoritate prædicta compeſcere, nec non ad obſervandam dictam conſtitutionem præfati Bonifacii prædeceſſoris juxta ejus tenorem compellere ratione prævia ſtudeatis. Contradictores, &c. Non obſtantibus prædictis quæ incipit, *omnis utrius-*

ANNO 1410.

que Sexus, ac aliis Conſtitutionibus contrariis quibuscumque. Datum Piſis 4. Id. Octob. Pontif. anno primo.

JOANNES XXII. DICTUS XXIII.

PONTIFEX CCIX.

ANNO DOMINI MCDX.

IOannes qui ultimus hujus nominis temere Pontificatum iniit; nempe quum Legatus à latere à Prædeceſſore ſuo Bononiam mitteretur, conducto milite eam cum magnâ Flaminiæ parte in poteſtatem Eccleſiæ redegit, tùm Alexandro defuncto Cardinalibus convocatis ipſe militibus ſtipatus vi Petri Clamydem ſibi imponens *Papa*, ait, *ſum ego*. Demùm à Concilio Conſtantienſi cum aliis Schiſmaticis Pontificibus Pontificatui ſuo renunciare coactus fuit; ſedit annos quinque. (*Magni Bullarii Romani hujus Edit. Luxemb.* 1527. *Tom. I. fol.* 287. *App.*)

I. Ex hiſtor. univerſ. Pariſient. Bulæi Tom. 5. pag. 204.

Revocatoria Bullæ Alexandri V. Prædeceſſoris de Privilegiis Mendicantium propter turbas in Clero Gallicano obortas: ann. 1410.

JOANNES EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

IN Apoſtolicæ ſedis ſpecula licet immeriti diſponente Domino conſtituti ad procurandum cunctis Chriſti fidelibus pacis commoda libenter intendimus, cuiuſque ſcandalis quantum poſſumus, obviamus. Dudum ſiquidem cum querela dilectorum filiorum Fratrum ordinum Prædicatorum & Minorum, nec non Eremitarum S. Auguſtini, ac B. Mariæ de Monte Carmelo ad felicis recordationis Alexandri Papæ V. Prædeceſſoris noſtri perveniſſet auditum, quod nonnulli Clerici & Eccleſiaſticæ perſonæ ac utriusque Sexus homines certos articulos quos iidem fratres dicebant erroneos tangentes materiam Clementinæ *Dudum* in præjudicium ipſorum fratrum aſtruere publicè præſumebant, præfatus Alexander Prædeceſſor 4. Id. Oct. Pontificatus ſui An. I. per ſuas certi tenoris litteras quæ incipiunt, *Regnans in excelſis* certo modo ſuper hoc providit, ac diſpoſuit prout in eisdem litteris plenius continetur. Cum autem prout nuper nobis qui dicto Alexandro Prædeceſſore ſicut Domino placuit ſublato de medio, fuimus divinâ favente Clementia, ad apicem ſummi Apoſtolatus aſſumpti, non ſine gravi mentis turbatione innotuit in diverſis mundi partibus inter alios Chriſti fideles, ac Epiſcopos fratres occaſione publicationis dictarum litterarum magna ſcandala ſint exorta, & niſi ſuper his de opportuno remedio celeriter provideatur, majora veriſimiliter timeantur in poſterum exoriri. Nos ſuper his prout ex debito nobis injuncti paſtoralis tenemur officii ſalubriter providere & ſcandalis hujusmodi obviare cupientes, volumus, & Authoritate Apoſtolica de fratrum noſtrorum conſilio, tenore præſentium decernimus pro partibus ipſis, nec non rebus, juribus & cauſis, de quibus in eisdem litteris fit mentio, in eodem ſtatu per omnia remanentibus prout erant ante confectionem dictarum litterarum, prædictæ litteræ ac proceſſus habiti per eaſdem, & quæcumque inde ſecuta ex nunc in antea, perinde habeantur ac ſi litteræ, ac proceſſus hujusmodi nullatenus emanaſſent. Diſtrictius inhibentes ne quis in poſterum dictis Prædeceſſoris noſtri litteris uti, aut earum authoritati, vel vigori inniti præſumat. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam, &c. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, &c.

Datum Bononiæ 5. Kal. Julii Pontificatus noſtri anno I.

ANNO 1412.

II, ibid. Tom. 5. pag. 226. 227.

Pariſienſi Univerſitati indulget, ut Cancellarius Pariſienſis poſſit abſolvere Magiſtros, & Scholares ab omnibus Cenſuris; & cauſæ univerſitatis quæ in Romanâ Curiâ diſceptari ſolebant, in Curiâ Epiſcopali Pariſiorum diſceptentur: anno 1412.

JOANNNES EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilecto Filio Joanni de Gerſono Cancellario Pariſienſi, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

CUm juxta officii noſtri debitum converſionem diligamus ab intimis peccatorum, libenter ſe convertentibus manum porrigimus adjutricem, ac modis quibus poſſumus, allicimus convertendo, ſcientes nihil Deo eſſe acceptius quàm lucrum perquirere animarum. Sanè cum nonnullas perſonas tam Eccleſiaſticas quàm Laicales dilectæ filiæ noſtræ Univerſitatis Pariſienſis ſtudii, ac ſuppoſitorum ejus diverſis peccatis, nec non excommunicationum, ſuſpenſionum & interdicti ſententijs ac votorum emiſſorum obſervantiis innodari contigerit hactenus, ſicut accepimus & poſſit contingere veriſimiliter in futurum, & pro abſolutionibus, diſpenſationibus ac votorum commutationibus & aliis in præmiſſis impetrandis ex multis ingentibus cauſis perſonis illis ad Rom. Curiam proficiſci reddatur diſcriminoſum quamplurimum, Nos animarum perſonarum hujusmodi ſaluti providere ſalubriter, illaſque ad gremium S. Matris Eccleſiæ reducere ac earumdem parcere laboribus, periculis & expenſis paternaliter cupientes, diſcretioni tuæ, de qua in his & aliis ſpecialem in Domino fiduciam obtinemus, auctoritate noſtra in foro conſcientiæ abſolvendi in forma Eccleſiæ conſueta quaſcumque perſonas Scholaſticas actu Pariſius pro tempore ſtudentes de Univerſitate dicti ſtudii, ſeu ſuppoſitorum ejus uſque ad triennium proximè ſecuturum, ſi hoc humiliter petierint, à quibuscumque peccatis, excommunicationum, ſuſpenſionum & interdicti ſententiis in eas à jure, vel ab homine latis, inflictis ſeu promulgatis etiamſi illorum abſolutio foret ſedi Apoſtolicæ generaliter, vel ſpecialiter reſervata, ac pœnis aliis in quas quomodolibet incurriſſent, ſeu incurrere poterunt in futurum, dummodo perſonæ ipſæ injuriam paſſis ſatisfaciant competenter, ac cum eiſdem perſonis, ſi Eccleſiaſticæ fuerint

ſuper

ſuper Irregularitate quacunque, quâ ſic ligatæ celebrando divina, vel immiſcendo ſe illis, non tamen in contemptum Clavium contraxerint, eis priùs ad tempus de quo tibi videbitur à ſuorum ordinum executione ſuſpenſis. Et quod ad omnes ſacros Ordines promoveri, ac in illis & in quibuſcumque ſuſceptis Ordinibus alias tamen miniſtrare valeant, diſpenſandi, injunctis eis pro modo culpæ pœnitentia ſalutari & aliis quæ de jure fuerint injungenda, ac omnem inhabilitatis & infamiæ maculam ſive notam per eaſdem Scholaſticas perſonas præmiſſorum occaſione contractam abolendi, & eas ad quæcumque bona, dignitates tam ſpirituales quàm temporales, honores, ſtatum, famam, privilegia, exemptiones, beneficia, officia Eccleſiaſtica, ſecularia & regularia quæcumque & qualiacunque fuerint; quæ hujuſmodi perſonæ tempore dictarum ſententiarum obtinebant, ſeu ad eas quomodolibet pertinebant, dum tamen Patriarchales, Archiepiſcopales, Epiſcopales, ſeu Abbatiales dignitates non exiſtant; nec non quod tempore abſolutionum, diſpenſationum, abolitionum & reſtitutionum hujuſmodi non fuerit in eis alicui ſpecialiter jus quæſitum & alias in integrum, ac ſtatum priſtinum reſtituendi, reducendi & reponendi, ac etiam authoritate præfata perſonis hujuſmodi vota peregrinationis & continentiæ, ac alia quæcunque, ſi qua perſonæ ipſæ, aut earum aliqua hactenus emiſiſſent, aut emittere contigerit, dicto durante triennio, quomodolibet in futurum quæ omnimodo ſervare non poſſent, non obſtante quod illorum commutatio, aut diſpenſatio eſſet præfatæ ſedi ſpecialiter reſervata, in alia pietatis opera commutandi, prout ſecundum Deum ac ſaluti animarum perſonarum hujuſmodi videris expedire; proviſo quod de his de quibus fuerit alteri ſatisfactio impendenda, perſonis ipſis faciendam injungas quam perſonis hujuſmodi facere quantocius teneantur, plenam & liberam tenore præſentium concedimus facultatem; præſentibus poſt dictum triennium à data præſentium minimè valituris.

Datum Romæ apud S. Petrum Kal. April. Pontificatus noſtri Anno 3. Sic Sig. F. de monte Peliciano, de Curia, Ja. de Hugulinis.

Altera Bulla dirigitur Gerardo Epiſcopo Pariſienſi, ut ad triennium cauſas Univerſitatis quæ ſol.bant in Curia Romana diſceptari, jedicet Pariſius.

JOANNES EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Venerabili Fratri Geraldo Epiſcopo Pariſienſi, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

AD incrementa dilectorum filiorum Univerſitatis ſtudii Pariſienſis & ejus ſuppoſitorum qui in orbe terrarum ſplendore ſcientiæ rutilantis emicant, paternis & ſollicitis ſtudiis intendentes, & cupientes ut eo perfectius & diligentius ſtudiorum gymnaſiis lucubrationis vigiliis intendere valeant, quo majori privilegio ne diſtrahantur à loco ſtudiorum ratione cauſarum, ſeu litigiorum quæ illis poſſent quoquomodo contingere, ſi extra Pariſienſem civitatem ad cauſas, vel judicia quomodolibet traherentur, fuerint communiti. Et ſicut pro parte dictæ univerſitatis nuper accepimus occaſione Beneficiorum Eccleſiaſticorum quæ nonnulli Magiſtri & alii ſtudentes in dicto Pariſienſi ſtudio vigore gratiarum per nos factarum illis aſſecuti fuerint extra Civitatem Pariſienſem etiam ad Romanam curiam trahuntur in cauſam, & propterea gravibus tam realibus quàm perſonalibus prægraventur & affligantur incommodis & à ſtudioſis vigiliis plurimum diſtrahantur. Nos ipſorum Magiſtrorum ac Doctorum in dicto Paris. Studio indemnitatibus & quieti volentes paterna diligentia providere, Magiſtris & Doctoribus univerſitatis Pariſienſis ſtudii ante dicti in Rotulo ipſius univerſitatis inſcriptis, ſuper expectativis gratiis per nos ſignato & per univerſitatem ipſam pro præſentibus reputatis, ut pro cauſis Beneficialibus ſuper gratiis expectativis, eiſdem in dicto Rotulo per nos conceſſis extra muros Pariſ. trahi non poſſint, nec debeant quoquomodo; ſed quod cauſæ hujuſmodi ibi tractari, terminari atque decidi debeant uſque ad totalem & finalem terminum hujuſmodi cauſarum tam motarum quàm quæ movebuntur in poſterum uſque ad triennium à data præſentium computandum: cauſis venerabilium Fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium motis & movendis agendo, vel defendendo & ipſos Cardinales, vel eorum aliquem quoquomodo tangentibus, duntaxat exceptis, authoritate Apoſtolica concedimus per præſentes. Et ad hoc quod cauſæ hujuſmodi poſſint & valeant, authore Domino, tractari, decidi & omnino ut præmittitur etiam terminari & juſtitia miniſtrari, Fraternitati tuæ de qua in his & aliis plenam in Altiſſimo fiduciam obtinemus, omnes & ſingulas cauſas Beneficiales occaſione Dignitatum, Perſonatuum, Adminiſtrationum, Officiorum & Prioratuum & aliorum quorumcumque Beneficiorum Eccleſiaſticorum ſecularium & Regularium vigore dictarum gratiarum in præfato Rotulo per Nos factarum quæ dicti Magiſtri, ſeu alii in dicto Rotulo denotati fuiſſent hactenus aſſecuti, ſive aſſequentur in poſterum movendas infra dictum triennium per quaſcunque perſonas, loca, Collegia, ſeu Univerſitates præfatis Cardinalibus duntaxat exceptis contra dictos Magiſtros & alios in dicto Rotulo inſcriptos, & pro præſentibus, ut præmittitur, reputatos cognoſcendas, decidendas & fine debito terminandas per te vel per alium intra muros dictæ Civitatis Pariſienſis etiam uſque ad ultimam & tertiam definitivam ſententiam incluſivè, & etiam quotiens ante definitivam ſententiam contigerit appellari cum omnibus ſuis incidentibus, dependentibus & connexis harum ſerie delegamus; faciens quod decreveris per te, vel per alios & præſertim per Cenſuram Eccleſiaſticam appellatione ceſſante firmiter obſervari. Teſtes autem qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, per Cenſuram eandem, appellatione ceſſante compellas per te vel alios, ut præmittitur, veritati teſtimonium perhibere.

Datum Romæ Apud S. Petrum Kal. April. Pontificatus noſtri anno 3. Sic Sign. F. de Montepoliciano. De Curia. Joan. de Bortzolle.

Digitized by Google

ANNO 1412.

III. ex Mem. du Clergé de France Tom. I. pag. 464.

Archiepiſcopis quibuſcumque edicit Concilio-cum Provincialium celebrationem ſingulis trienniis an. 1412.

JOANNES EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

IN caſſum Sacrorum decreta, Canonum leges, ac pleniſſica antiqua ſuiſſent ordineta temporibus, ſi illorum executio cum ſe esſue ingeſſerit, negligatur; hinc eſt quod nos ſtatutum felicis recordationis Innocentii Papæ III. prædeceſſoris noſtri in genetali Concilio, da celebrandis per Metropolitanos Provincielibus Conciliis, multis tamen neglectum temporibus in generali Piſano Concilio innovetum, diligenter copientes obſervari: ſtatuimus, ut ſinguli Metropolitani qui hujuſmodi ſtatutum negligenres, per triennium Provinciala miſerunt celebrare, à Pontificali Officio, nec non omni exercitio juriſdictionis Eccleſiaſticæ per ſe vel alium, ſint ipſo jure ſuſpenſi, eorumque Juriſdictio Eccleſiaſtica, & illius liberum exercitium ad capitulum illius Metropolitanæ Eccleſiæ devolverur, ac devolota perſiſtat, omniaque & ſingule emolumenta juriadictionis ad ipſum capitulum pertineant, in publicum illius Eccleſiæ, non ſingularum perſonarum vel officiorum utilitatam convertende, donec Metropolitanus ipſe reelirer hujusmodi congregevarit Provinciale Concilium. Si verò dicto tempora durenia Metropolitanus ipſe exarcitio dictæ Juriadictionis Eccleſiaſticæ, per ſe vel elium ſe immiſcuerit, aut capitulum impediverit in præmiſſis, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurret.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc peginem noſtræ Conſtitutionis infringere, vel ei auſu temererio contraire.

Si quis autem hoc attantere præſumpſerit indignationem Omnipotentis Dei & Bearorum Petri & Peuli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctum Patrum quinto Kalendas Maji, Pontificatus noſtri anno tertio.

ANNO 1417.

MARTINUS III. DICTUS V.

PONTIFEX CCX.

ANNO DOMINI MCCCCXVII.

MArtinus Romanus prius Otto Columna dictus à Concilio Conſtantienſi Papa Electus eſt poſt Schiſma annorum 40. anno ſcilicet 1417. Ludovicum Andegavenſem Neapolitanum Regem creavit, hinc ab Alfonſo Arragonio Benedicti Antipapæ defenſore infeſtatus. Dein *Papiæ* Concilium indictum Senas transtulit, ubi conclusum, ut oſſa Wiclefi jàm 40. an. ſepulta, exhumata cremarentur. Tùm Baſileæ Concilium pro Reformatione ſtatus Eccleſiæ habitum. Obiit anno 1431. (*Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Edit. Luxemb.* 1727. *fol.* 288. *App.*)

ANN. 141[?]

I. Ex Ar Angliæ Rimer Tom. 9. p. 766.

Ad Henricum Angliæ Regem ſuper geſtu, & ſummiſſiona Johenuis XXIII. Pſeudo-Pontificis notificatio: anno 1419.

MARTINUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Cariſſimo in Chriſto Filio, Henrico, Regi Angliæ illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

DIvina Providentia, humanas actiones in maliue, ac in Varitatis & Juſtitiæ iter, ineffabili ſua bonitare, diſponens, tanto majoris dilectionis ardore ſuæ Clementiæ oculos, in Eccleſiam ſuem dirigit, quanto, juxta ſucceſſus carum & temporum, magis ſuæ ædificationi viderit expedire, quod & vetere exempla nos edocent, & diebus noſtris in ſecto Unionis Eccleſiæ poſſit manifeſtius epparere.

Nuper enim cum Baldaſſar Coſſa, olim JOHANNES XXIII. in ſue tunc obedientia nuncupetus quem eſſigneri nobis debere Concilium Conſtantiæ dacrevit, per quoſdem à nobis deputetos, ad nos humaniſſimè ducetur applicans ed Caſtrum Felini Permenſis Diœceſis timora concepto ed carceres duceretur, quod tamen veritate carebat noctie rempore ſugiane divartit ad Sarzanam, oppidum, amiciſſimo ſibi Duci Januæ ſubjectum.

Ubi benignà ſuſceptus, & de veritata certificatue, receptis etiam à nobie, & è communitate Florentinorum ſelvis conductibus, ſponte, & ſine mora iter arripuir, & hodie, Florentiam intrans priusqua elio diverteret, ad nos, in generali Conſiſtorio aſtantibus Venerabilibus Fratribus noſtris Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, ſedenres, ac Prælatorum, aliorum ſpectabilium, & inſignium virorum multitudine circumfuſa, ſupplicirer venit, ac cum omni humilitata & laudabili davotione proſtratus ante pedes noſtros, ceſſionem, ac renunciationem, quas diù ante noſtram eſſumptionem ſecerar, ſponte & liberè ratificans atqua approbans.

Nos verbo factoque in Romanum Pontificam, ac in univerſalis Eccleſiæ ſponſum indubiretum & unicum recognovir, propter quæ eſt meritò commendandus.

Hæc iteque contigiſſe, non hominum Conſilio, ſed inexhauſtæ incomprehenſibilisque, divinæ providentiæ ordini, cuncta ſuis locis & temporibue diſponantis aſcribendum eſſe cenſemus.

Quæ tuæ ſerenitati ſignificare decrevimus ut hujus rei ſeneias veritetem, qui pro uniona in Eccleſia Dei feliciter conſummata, multos lebores, multaque expenſerum onere ſubiviſti.

Datum Florent. XVIII. Calendas Julii Pontificatus noſtri anno ſecundo.

II. Ex Archi Capituli Genevenſ.

Confirmetio altera fundationis Capellæ, quem juxre Eccleſiam Genevenſem eraxerat Joennes de Brogniaco Cardinelie Epiſcopus Hoſtienſis; quam ariam prius confirmaret Benedictus XIII. ex bulla mox ſequenti.

MARTINUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

TUnc injunctum nobis deſuper Apoſtolatus officium peragere dignè non ambigimus, dum Apoſtolicis proſequimur ea ſavoribus, quæ

ANNO 1419.

Divini noſcuntur reſpicere cultus incrementum. Cum itaque ſicut Venerabilis frater noſter Joannes Epiſcopus Hoſtienſis ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Vicecancellarius, nobis exponere curavit ipſe qui pro hujusmodi augmento cultus, nec non ſua & progenitorum ſuorum animarum ſalute, de bonis ſibi deſuper creditis capellam Beatæ Mariæ contiguam Eccleſiæ Gebenenſi de novo fundavit conſtruique, & ædificare fecit, nec non pro Archipresbytero tamquam Capite qui Archipresbyteratum, ac duodecim Capellanis quorum ſinguli Capellanias ſingulas inibi pro tempore obtinerent notabiliter dotavit deſiderio, & intentione geſſit, ac hujusmodi fundationi & dotationi adjecit quod quotiescumque ex dictis Archipresbytero, & Capellanis cedere, vel decedere contingeret illius loco reliqui eorum alium idoneum eligere haberent per Epiſcopum prædictum quoad viveret & eo ſublato de medio per dictos filios Capitulum Gebenenſe ibidem inſtituendum dubitetque dictus Epiſcopus occaſione præſertim expectativarum perſonis aliquibus à ſede Apoſtolica vel legatis ejus inibi conceſſarum pro tempore gratiarum per quas perſonæ ipſæ dictos Archipresbyteratum & Capellanias ſibi vendicare contenderent deſiderium intentionem nec non adjectionem intercipi & adimi ac propter cultum hujuſmodi divinum poſſe quomodolibet in futurum pro parte dicti Epiſcopi nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut pro hujusmodi deſiderii, & intentionis complemento ſuper his opportunè providere de benignitate Apoſtolica dignaremur.

Nos igitur qui prædicti augmentum cultus ſtudiis exquiſitis indefeſſis hujusmodi ſupplicationi inclinati volumus, & auctoritate Apoſtolica ſtatuimus, ac ordinamus, quod deinceps perpetuis futuris temporibus nullus vigore ſive prætextu quarumcunque litterarum ſedis vel legatorum hujuſmodi ſub quavis verborum forma, vel expreſſione ſuper expectativis gratiis conceſſarum hactenus vel in poſterum concedendarum ſive deſuper pro tempore habitorum proceſſuum eundem Archipresbyteratum vel aliquem ex dictis Capellaniis quotiescumque, & qualitercunque in antea vacaverit acceptare, ſeu de eo vel illa ſibi provideri facere valeant quoquomodo, ſed juxta deſiderium intentionem, & adjectionem hujusmodi quotiescumque, dictos Archipresbyteratum & Capellanias ſimul vel ſucceſſivè per ceſſum aut deceſſum eas obtinentium pro tempore vacare contigerit illi ex dictis Archipresbytero & Capellanis qui inibi tunc fuerint ad vacantem tunc Archipresbyteratum in Archipresbyterum, & quemlibet Capellanorum in Capellanum Capellæ hujusmodi perſonam idoneam eligere *& Epiſcopus quoad vixerit ipſoque rebus humanis exempto Capitulum præfati poſtquam electio hujusmodi perſona præſentata eis fuerit perſonam præfatam in Archipresbyterata* vel ea ex Capellaniis prædictis, ad quem vel quam, ipſa perſona ut præmittitur electa fuerit inſtituere liberè licitèque poſſint, per inde in omnibus, & per omnia, ac ſi gratiæ prædictæ vel Apoſtolicæ de ſuper reſervationes minimè forent decernentes, omnes, & ſingulos proceſſus quos fieri, vel haberi, nec non excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti aliasque ſententias, cenſuras & pœnas quas promolgeri, nec non totum id & quidquid attentari contigerit à quoquam ſcienter vel ignoranter quavis authoritate, contra voluntatem ſtatutum, & ordinationem hujusmodi nullius exiſtere firmitatis, non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, nec non ſtatutis, & conſuetodinibus Eccleſiæ prædictæ juramento confirmatione Apoſtolica vel quavis alia firmitate roboratis cæteriſque contrariis quibuscunque.

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam noſtræ voluntatis, ſtatuti ordinationis, & conſtitutionis infringere vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctos Apoſtolos octavo Kalendas Aprilis, Pontificat. noſtri anno octavo.

ANNO 1419.

BENEDICTUS XIII.

Dictus PETRUS de LUNA Anti-Papa.

III. Ex Archiv. Cap. Genev.

Confirmatio fundationis, & dotationis Capellæ Collegiatæ juxta Eccleſiam Genevenſ. a Cardinali Joanne Alarmet de Brogniaco Epiſc. Hoſtienſi erectæ, quam etiam confirmavit MARTINUS V. ut ex Bulla ſuperiori.

BENEDICTUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus Archiepiſcopo Viennenſi & Epiſcopo Avenionenſi ac dilecto Filio Propoſito Eccleſiæ ſancti Andreæ Gratianopolitani, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

HIs ex commiſſo nobis officio, quæ pro ſtatu proſpero Eccleſiarum & perſonarum Eccleſiaſticarum, & divini cultus augmento providè facta ſunt, ut illibata conſiſtant libenter adjicimus Apoſtolici muniminis firmitatem; expoſuit ſiquidem nobis Venerabilis frater noſter Johannes Epiſcopus Oſtienſis ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Vicecancellarius, quod nuper ipſe zelo devotionis accenſus ac cupiens terrena in cœleſtia, & tranſitoria in æterna felici commercio commutare de bonis a Deo ſibi collatis, quandam capellam in civitate Gebenenſi juxta Eccleſiam Cathedralem fundari fecit, & in ea tredecim Presbyteros perpetuos, quorum unus Archipresbyter exiſteret & per quos tres miſſæ qualibet die una videlicet cum nota & aliæ duæ ſine nota celebrarentur, nec non tredecim anniverſaria generalia annuatim, & alia divina officia in dicta Capella fierent & nonnulla alia ſtatuta circa regimen & ſervitium dictæ Capellæ ordinavit & pro dote dictæ Capellæ quinque millia florenorum eum dedit, pro quibus omnia bona ſua obligavit, & nihilominùs in augmentum dotis ipſius omnia bona ſua præſentia & futura donatione cauſa mortis eidem Capellæ reliquit & donavit prout in inſtrumento publico indè confecto, cujus tenor inferius eſt inſertus & plenius continetur. Quare prædictus Epiſc. nobis humiliter ſupplicavit ut fundationi, donationi, dotationi ordinationibus & aliis in dicto inſtrumento contentis robur confirmationis adjicere, ac defectus ſi qui forſan intervenerint in eiſdem ſupplere de benignitate Apoſtolica dignaremur.

Nos itaque hujusmodi ſupplicationibus inclinati, fundationem, dotationem, donationem, & ordinationes prædictas, & alia omnia & ſingula in dicto inſtrumento contenta rata habentes & grata illa ex certa ſcientia auctoritate Apoſtolica confirmavimus, & ſcripti noſtri patrocinio communivimus ſupplentes omnes defectus ſi qui forſan interveniſſent in eiſdem; tenor verò dicti inſtrumenti talis eſt.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis Patris & Filii & Spiritus ſancti, glorioſiſſimæque Virginis Mariæ matris ejus ac totius curiæ civium ſupernorum, Amen.

Noverint univerſi & ſinguli præſentes pariter & futuri hoc præſens publicum inſtrumentum viſuri, lecturi, & etiam audituri, quod anno à Nativitate Domini milleſimo quadragenteſimo ſexto indictione quartâ decimâ, die verò vigeſimâ tertiâ menſis Martii Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri Domini Benedicti Divinâ Providentiâ Papæ decimi tertii, Anno duodecimo in præſentia ac teſtimonio noſtrorum notariorum & teſtium infrà ſcriptorum exiſtens & perſonaliter conſtitutus Reverendiſſimus in Chriſto Pater & Dominus Dominus Johannes miſeratione divinâ Epiſco-

pus

pus Hoſtienſis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis & Vicecancellaruis olim Vivarienſis vulgariter nuncupatus ſcienter ſponte gratis & ex ejus certâ ſcientiâ fundavit inſtituit & dotavit in Capellâ novâ quam à fundamentis conſtrui & ædificari nuper fecit juxta Eccleſiam Gebenenſem contiguâ, fecus introitum & frontem ipſius Eccleſiæ Gebenenſis ex parte dextra Capellam ſuam Collegiatam in modum & formam ſubſaquantem. In nomine Domini. Amen.

Quoniam quæ ſine Ordine aguntur ſolent naglectum & coofuſionem inducere & diutiùs non ſubſiſtunt, perſonas quoqua Eccleſiaſticas in illius obſequiis qui cuncta quæ creavit ſub ordina conſiſtere voluit decet tam devotiſſimè quàm ordinatiſſimè permanere. Ea propter nos Johannes da Broniaco Gebenenſis Diœceſis miſeratione divinâ Epiſcopus Oſtienſis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis & Vicecancellarius olim Vivarienſis vulgariter nuncupatus, attendentes quod nos nuper conſtrui & ædificare fecimus in civitate Gebenenſi, juxta venerabilem Eccleſiam Gebenaoſem contiguè fecus introitum ipſius Ecclaſiæ ad latus daxtrum quandam Capellam pro divino ſervitio in eadem perpetuis temporibus celebrando ad honorem Dei & glorioſiſſimæ Virginis Mariæ totiuſque curiæ civium ſupernorum & ſub nomine ſeu vocabulo prædictæ Beatæ Mariæ Virginis Matris Dei & Domini Jaſu Chriſti, & quod parum aliet ædificia conſtruxiſſa niſi congruè dotarentur & in ea divina officia perpetuo celebrarentur.

Volentes igitur animabus noſtræ parentumque & benefactorum noſtrorum proſpicere & pro ao dictæ Capellæ fundator, & donator eſſe, divinorumqua officiorum in ipſa fiendorum particeps & conſors effici dictam Capellam ut præmittitur ad honorem & ſub vocabulo Beatæ Mariæ Virginis Collegiatam & pro Collegio habentam tredacim Presbyteros in memoriam & honorem Domini noſtri Jeſu Chriſti & duodecim Apoſtolorom ejus, pro divino officio in eadem perpetuis temporibus calebrando fundavimus, inſtituimus & dotavimus ipſamque fundando inſtituendo & dotando & pro ejus fundationa & dotatione da præſenti damus & concedimus per præſentes quinque millia florenorum auri de Camera in memoriam & reverentiam quinque plagarum & paſſionis Redemptoris & Salvatoris humani generis atque noſtri pro acquirendis cenſibus redditibus, poſſeſſionibus, & aliis proventibus da quibus divinum ſervitium valeat in eadem quandiu vitam duxerimus in humanis, fieri & etiam poſt & perpetuo Deo annuenta continuari & augeri per modum & formam inferius annotatos, pro quibus quinqua millibus florenorum dictæ Capellæ ſolvendis obligamus & hypothecamus per præſentes ac obligata & hypotecata eſſe volumus omnia bona noſtra mobilia & immobilia præſentia & futura dictæ Capellæ & Archipresbytero ac Servitoribus ejuſdem de quibus mentio infra latius habetur & ut futuris non ſit modus Regiminis dictæ Capellæ incognitus quem volumus & deſideramus inviolabiliter obſervari, in eadem ipſum hîc duximus deſcribendum, ut nullus prætextu ignorantiæ contra facere præſumens valeat ſe excuſare: volumus ſiquidam & ordinamus quod perpetuis temporibus dictæ Capellæ ſit Rector unus de Collegio ſeu gremio & incorporatus dictæ Eccleſiæ Gebenenſi, tum tamen Canonicus præbendatus non exiſtat qui dictæ Capellæ intituletur & nominetur Archipresbyter, eo quod duodecim aliis Presbyteris dictæ Capellæ conſervitoribus præſidebit, qui quidem Archipresbyter vivens vel moriens teneatur alium Rectorem ſeu Archipresbyterum unum [illegible] de dictis duodecim conſervitoribus & conſortibus ſuis poſt ſe nominare & ipſum Rectorem ſeu Archipresbyterum ibi ſucceſſorem poſt ſe aligera & ordinare in Conſilio & conſenſu dictorum duodecim conſervitorum, vel ad minus ſex antiquorum ex ipſis abſque alicujus alterius requiſitione vel mandato, & caſu quo dictus Archipresbyter decederet, vel aliàs dictam Rectoriam relinqueret non electo aut non nominato ut præmittitur ſibi ſucceſſora in dicto Archipresbyteratu, eo tunc major & ſanior para dictorum ſervitorum poteſtatem habeat ſibi eligendi Archipresbyterum de dicto Collegio vel de extra quod infra decem dies fiat, alioquin poteſtas eligendi dictum Archipresbyterum devolvatur ad venerabiles viros Præpoſitum & Capitulum dictæ Eccleſiæ Gebenenſis, qui in primis Calendis poſt dictos decem dies proximè futuris in eorum Capitulo Generali ipſum eligera debeant, alioquin ad Reverendum in Chriſto Patrem pro tempora exiſtentem Dominum Epiſcopum Gebenenſem hujuſmodi poteſtas devolvatur, qui in dicta Capella Archipresbyterum nominet ſucceſſorem, qui ſucceſſor Capellæ regimen propriâ poteſtate & auctoritata poſſit & ſibi liceat recipere requiſitione cujuſquam vel licentia ſuper hoc minimè expectata intervenienta vel requirenda, ita tamen intelligendo in prædictis alactionibus quando fieret per davolutionem vel Epiſcopum, quod dictus ſucceſſor ſit da numero ſervitorum dictæ Capellæ da quibus ſtatim poſt mentio habetur.

Si verò Rector dictæ Capellæ quod abſit, eſſet diſſipator bonorum dictæ Capellæ aut furioſus vel non ſanæ mentis vel aliàs inutilis, eo caſu duo electi Conſiliarii ſeu coadjutores infra ſcripti bona dicta Capellæ regant & adminiſtrent abſque eo quod dicto Rectori rationem reddere teneantur, ſed dumtaxat in communi ſicut ipſe Rector teneretur ſi adminiſtraret ut infra dicetur: erunt etenim ſervitores dictæ Capellæ de præſenti duodecim numero ultra Archipresbyterum & duo Clariculi ad nutum ſeu arbitrium Archipresbyteri & ſex antiquorum de dictis duodecim ponendi & mutandi, eruntqua omnes prædicti ſervitores boni & idonei bonæ famæ, laudabilis converſationis & ſufficientiores & idoneiores qui per dictum Archipresbyterum in dicta Eccleſia reperiri poterunt & continuò in ipſa Eccleſia reſidentes; volumus tamen quod Capellani inſtituti & inſtituendi, fundati & fundandi per quoſcumqua in altaribus in dicta noſtra Capella conſiſtentibus præferantur omnibus aliis; dùm tamen per dictum Archipresbyterum & ſex antiquiores ſervitores dictæ Capellæ noſtræ ſufficientes & idonei approbentur, ita tamen quod illi qui erunt fundati per illos de genere noſtro vel familiares noſtros primo admittantur, electio quoque, proviſio & receptio dictorum duodecim ſervitorum & Clericorum ad dictum Archipresbyterum pertinebit; vocatis tamen & conſentientibus ad minus ſex de antiquioribus ſervitoribus dictæ Capellæ videlicet poſt deceſſum noſtrum & non ante; quoniam electionem ac proviſionem hujuſmodi tam Archipresbyteri quam prætaxatorum duodecim ſervitorum ad vitam noſtram nobis duximus reſervanda & per præſentes reſervamus ac ex nunc eligimus inſtituimus, ponimus & nominamus dictæ Capellæ primum Archipresbyterum dilectum familiarem noſtrum Dominum Jacobum Bochardi Curatum Parochialis Eccleſiæ ſancti Leodegarii prope muros Gebenenſes, nec non Dominos ſanctæ crucis Gebenenſis qui nunc eſt & pro tempora fuerit, Hugonem Colloguiex de Bardonnex, Hugonem Cholopon ſancti Victoris Gebenenſis, Thomam Fabri de Fdiaco da Bernex Richardum de Arthas ſancti Ciriaci. Humbertum da Ponta de Aſia. Petrum da Tallieriis, Joh.

ANNO 1379.

ANNO 1379.

Genoois de Vallerier, Nicodom de Bolo de Onay, Franciſcum Davidis Seyſſelli, Johannem Michaëlic montis ſancti Martini & Jacobum de Arcios de Villa in fallacio Precbyteros Curatos Gebenenſis Diœceſis eligimus, nominamua & ponimus primos duodecim Servitores exhortando aos, & eorum Succeſſores ſicut in his & majoribus de ipſis couſidimus & ad hoc eoa eligimus ut velint diligenter & devotè in dicta Capella & ſervitio ejusdem juxta ordioationam & intentinnem noſtram hujucmodi Domioo famulari eruntqua dicti ſervitores perperui & continue reſidcutes bonæ vitæ & laodabilis converſationis, & uno cedente vel deeedente aut quod abſic amoto ſuia exigentibua demeritis alius de novo ſubrogabitur & eligetur per noa vite comite & poſt deceſſum noſtrum per dictum Archipresbyterum ut ſupra, caſu vero quo non reſiderent nec dictæ Capellæ deſervirent ut ordinavimus aut non eſſent vitæ & converſationis boneſtæ vel aliter forent criminoſi, ſic quod merito venirenc removendi oiſi per dictum Archipresbyterum verbo vel in ſcriptis & absque alia juris ſolemnitata, ſed ſolom charitativè, & aliae ſufficienter prout ſibi de conſilio duorum antiquorum Servitorum de prædictia tunc præſentium omni odio vel favore prætermiſſis videbitur faciendum moniti non reſipuerunt infra duos menſes reſidendo ſerviendo, honeſtè vivendo alii loco illorum ſubrogentur per dictum Archipresbyterum ſecundum modum & formam ſupra da dictorum Servitorum electione traditos, illiqua qui ſic moniti ſe corrigere noloerint infra dictum tempua ipſo facro ſint à conſnrtio & collegio dictæ Capellæ privati penitue & amoti, eric autem quoad præſene ſervitium dictæ Capellæ & onue dictorum ſervitorum in tribus miſſis qualibet die perpetuò celebraodia per aosdem una videlicet alta & cum nota ſeu cantu & aliæ duæ miſſæ baſſæ in dicta Capella una cum tredecim Annivarſariis ſingulis annis ſiendic & aliis miſſis & ſuffragiia de quibua infia dicetur, deſervietur anim in ipſa Capella dictum ſervitium miſſarum faciendo quanto ad præſenc per dictos Servitores per ſeptimanas, ita quod unua poſt alium in ordine ſuæ creationis in dicta Capella incipiendo ab Archipresbytero faciat ſuam ſeptimanam in ordinc ſuo per ſa vel per aliom idoneum da dictis Servitoribua, ita quod quâlibet hebdomadâ erunr tres hebdomadarii, videlicet hebdomadarius magnæ miſſæ quæ erit alta & cum cantu, primua hebdomadarius ſecundæ miſſæ quæ prima erit inter duas baſſas, ſecundus & hebdomadariua tertiæ quæ ſecuuda erit inter miſſas baſſas tertius iu quibua qoidem hebdomadis iſte ſervabitur ordo. Archipresbyter in prima hebdomada celebrabit magnam miſſam & in diebus ſolemnibua eum ſolemnitate iſta videlicet quod Antiquior dictorum Servitorum qoi tenebit primom locum poſt Archipresbyterum Evangelium pronunciabie in dicta Miſſa & antiquior poſt illum qui tenebit ſecundum locum poſt Archipresbyterum leget Epiſtolam & aliua antiquior poſt illum qui tertiom locum poſt Archipresbyterum tenebit incipiet officiom dictæ miſſæ, & faciet officium Cantoris, in aliis verò diebua uon ſolemnibus cantetur dicta magna miſſa joxta conſuetudinem dictæ Eccleſiæ, Miſſaa verò baſſaa dicta prima hebdomada celebrabunt dicti duo primi ſau Antiquiorca poſt dictum Archypresbyterum; ſecoodam vero hebdomadam miſſæ altæ faciet primos poſt Archipresbyterum, & tertiam ſecundus, & ſic deincaps uſque ad oltimum dictorum Servitorum qui faciet hebdomadam tertiam decimam, quâ finitâ reiocipiet Archipresbyter, & ſimili ordine finietur: Sed ſecundam hebdomadam primæ miſſæ baſſæ faciet Archipresbyter, & ſecundæ miſſæ ſecundus ſervitor poſt eum, & tertiam hebdomadam primæ miſſæ baſſæ tertiuc, & ſecundæ quartus, & ſic conſequenter donec quilibet in ordine ſuo fecerit dictaa hebdomadas, & incipiet quâlibet hebdomada in die Dominico & finiet in die Sabbati.

Celebrahit aotem qoilibet Hebdomadarioa in ordina ſuo dictam miſſam altam per modum qui ſequitur, videlicet, quâlibet dia quâ ſolemoitaria feſtivitas, vel alicujue ſancti feſtum, vel atiam feria habena officium proprium evenerit, celabrabit da illa vel de illo, ſi vero proprium noo haboarit officium dia lonæ celebrabit de mortuis, die Martis da Angelia, die Mercurii da Trinitate, die Jovia de ſancto ſpiritu, dia Veneria de ſancta Cruce, die Sabbati da Beata Maria Virgine, niſi ex juſta cauſa & rationabili Archipresbytero conſulto aliud videretur faciendum. Si autem eâdem dia tria propria officia concurrerint, majus dicetur in miſſa alta, ſecundum in prima baſſa, & tertium in ſeconda baſſa. Si verò duo majus in miſſa alta & aliud in prima baſſa, & ſi unum dumtaxat dicetur in miſſa alta, & officia miſſarum votivarum de quibua ſupra dictum eſt dicentur in prima baſſa, & eo caſu ſecunda baſſa dicetor da mortuis vel ad arbitrium celebrantis, & ſi fuerit feria habens officium proprium & feſtum alicujuc ſancti noo habens proprium quia proprium officium dicetur io miſſa alta, prima miſſa baſſa celebrabitur de feſto illiua ſaocti, & alia ad arbitrium ut ſupra, ita tamen faciendo qood omnia officia qualibet die compleantur in dictis miſſis juxta conſuetudinem dictæ Eccleſiæ Gebenenſis, fient quippe in dictia miſſis Collectæ juxta conſuetudinem dictæ Eccleſiæ, & niſi aliud impediat ſecunda Collecta fiet pro fundatore & ad ejua intentionem vita comite, illa videlicet; *Deus qui juſtificat* &c. & poſt ejus deceſſum illa *Deus qui inter Apoſtolicos* &c. & poſt illam alia pro anima illius de dicto conſortio ſeu numero qui illo anno deceſſit; *Quæſumus, Domine, famulo tuo* &c. & ſi duo vel plurec eodem anno obierint eodem modo fiat ſingulari numero mutato in plurali exceptis tamen diebus in quibus non debet dici niſi una collecta vel duæ, præterea in miſſia prædictis celebrans ſpecialem & expreſſam memoriam faciet in memento ſuo qood de vivis primo de fundatore Patre ſorore & propinquis ejus quandiù Deo concedente ſupervixerint conſequenter de familiaribus & ſervitoriboc noſtris qoi in dicta Capella, & fundatione ſeu augmentatione dotis divini ſervitii ejusdem devotionem habebunt & participes eſſe voluerint cum effectu; deinde de Archipresbytero qui pro tempora erit & omnibus fratribus Conſervitoribus tunc viventibua ſigillatim, generaliter verò de cæteris Benefactoribus parentibus & amicis in memento da mortuia ſimilem ordinem obſervabont videlicet primo de felicia recordationis Domino CLEMENTE Papa ſeptimo & de fundatore quando Deo placuerit ipſum ab hac loce diſtrahi, & ſic da aliis ſigillatim juxta Ordinam dictum de vivia qoando da medio ſublati fuerint & generaliter omnium Rectorum ſervitorum & benefactorum qoi fuerint hactenoa dictæ Capellæ; in fina verò dictæ Miſſæ faciet quilibet Hebdomadarius ſtationem cum aqua benedicta ut eſt moria ante altare dictæ Capellæ & dicetur *De profundis*, cum ono Re-

ſponſorio

Digitized by Google

Anno 1379.

ſponſorio defunctorum & tribus Collectis quarum una principalis erit videlicet: *Deus qui inter Apoſtolicos* &c. & proferetur in ſingulari pro remedio animæ fratris illius qui illo anno deceſſerit, & ſi plures dacaſſarint proferatur in plurali, alia generalis pro tota congregationa fratrum & benefactorum dictæ Capellæ, videlicet, *Deus venia largitor* &c. certia generalitec pro cunctis fidelibus defunctis videlicet; *Fidelium Deus omnium* &c. iſta differentia ſervata in dictis miſſis quia poſt miſſam aliam prædicta dicentur alta voce cantando, & poſt duas miſſas baſſas voce ſubmiſſa: celebrabitur quoque dicta miſſa alia in ſolis orta, niſi in feſtivitatibus Beatæ Mariæ & aliis ſolemnitatibus in quibus eligatur congruentior hora ad augmentationem Divini ſervitii, & erit ſupra dictam Capellam una Campana quæ pulſabitur, ad cujus pulſationem convenient dicti ſervitores ad dictam miſſam celebrandam, & tenebuntur omnes dicti ſervitores intereſſa in dicta miſſa & juvara ad ipſam celebrandam & intrare dum cantabitur introitus dictæ miſſæ val ſaltem ante finitum ultimum *Kyrie-eleiſon*, alias daficiens careat diſtributiona ſibi competanti in illa miſſa, & qui intraverint teneantur permanere donec ſint fiu● etiam ſuffragia & ſtationes mortuorum quas fieri ordinavimus in fina dictæ magnæ miſſæ altæ, aliàs nihil precipient de diſtributionibus in dicta miſſa libetandis ae diſtribuendis da quibus infra dicetur; duæ verò miſſæ baſſæ celabrabuntur in dicto magno altari videlicet prima ipſarum . . . dictam miſſam altam & ſecunda poſt vel immediatè poſt miſſam altam una poſt aliam arbitrio celebrantium tali ſcilicet hora quod propter hoc non diminuatur ſervitium in *Choro majoris Eccleſiæ* & quantum fieri poterit prima circa vel prope auroram & miſſa auroræ nuncupetur; ſecunda circa horam tertiam intar primam & tertiam, & miſſa tertia ſeu tertiarum vocari poterit & cum prædicta campana ſignum fiat modicum pulſando ut illi qui dictas miſſas audire voluerint poſſint in eis intereſſe & liberabitur cuilibet ax tredecim dictis Capellarii ſervitoribus dictæ Capellæ intereſſentibus in dictis miſſis altis & juvantibus ad ipſas celebrandas videlicet in qualibet ipſarum per Archipresbyterum ipſius Capellæ qui eſt & qui pro tempore fuarit ſummas infra ſcriptas & primo hebdomadarius qui miſſam altam celabrabit qualibet die hebdomadæ ſuæ habebit duodecim denarios Archipresbyter ſex qualibet dia, & illa qui Evangelium pronunciabit & illa qui Epiſtolam leget, & ille qui officium Cantoris faciet quatuor denarios quando calebrabitur cum Diacono & ſolemnitate ſupra dicta, aliis autem diabus fiant alii ſervitores habebunt: cæteri vero dictorum ſervitorum qui ut præmittitur interfuerint tres denarios monetæ ponibilis in Gabenenſi civitate quorum viginti ſolidi valeant unam libram Gebenanſem, alii autem duo hebdomadarii Miſſarum baſſarum quilibet aorum ultra prædicta habebit novem denarios dictæ monatæ qualibet dia durante hebdomada ſua. Præterea volumus ultra præmiſſa ac fiari ordinamos ex nunc in perpetuum in dicta Gabenenſi Eccleſia, & infra dictam capellam noſtram tredecim. Anniverſaria ſeu remembrata ſingulis annis videlicet duodecim pro ſingulis menſibus anni & tertium decimum fiat poſt deceſſum noſtrum die conſimili obitus noſtri pro remedio animæ noſtræ parentumque & felicis recordationis Domini Clementis Papæ ſeptimi benefactorum & amicorum noſtrorum atque alias ad noſtram intentionem. Fiet autem quodlibet dictorum anniverſariorum duodecim in principio cujuslibet menſis ita quod incipiet prima die menſis in veſperæ ipſius diei & complebitur ſecunda die menſis in mane ſi commodè fieri poterit, alioquin fiat in craſtinum vel alià die ſequanti immediatè in qua non ſit impedimentum, ſed de tertio decimo anniverſario intelligandum ſcilicet quod dia præcedenti diem dicti obitus incipiat & dia ipſius obitus terminatur niſi foret impedimentum quo caſu dia immediate ſequenti, in quo non eſſet impedimentum; quæ quidem anniverſaria ſeu remembrantia cum miſſis proceſſionibus & aliis fiant quemadmodum fiunt & fieri conſueverunt anniverſaria & remembrantia Dominorum ſummorum Pontificum, Cardinalium Epiſcoporum dictæ Eccleſiæ & aliorum Prælatorum ſeu principum in dicta Eccleſia fieri ſolita tam in claſſis pulſationa campanarum, quam aliis ceremonialibus & cæteris ibi obſervari conſuetis; incipiet quoque officium cujuslibet ipſorum anniverſariorum ut prædictum eſt veſperæ primæ diei menſis, niſi impedimentum fuerit ſtatim & incontinenter poſt veſperas & prout eſt fieri conſuetum, & conveniant in choro dictæ Eccleſiæ omnes Domini Canonici, Presbyteri, Altarienſes & alii da choro & gremio dictæ Eccleſiæ Gebenenſis qui voluerint intereſſe, & cantabunt ſolemniter vigilias & totum officium mortuorum cum Cantoribus & aliis ceremonialibus quæ fieri conſueverunt in choro dictæ Eccleſiæ Gebenenſis & remembrantiis Dominorum ſummorum Pontificum, Cardinalium Epiſcoporum & aliorum Prælatorum, & Principum hoc addito quod prima die menſis cujuslibet antequam inceptum fuerit officium mortuorum, in medio chori dictæ Capellæ ante majus Altare ponetur unum feretrum ſeu Arca de poſtibus facta & deſuper pannus aureus cum armis noſtris ut eſt moris in talibus & unum aliud ante majus Altare dictæ Eccleſiæ ad memoriam videntium ut videntes moveantur ad rogandum Deum pro nobis, quos qui fecerint bonorum ſpiritualium dictæ capellæ volumus eſſe participes & remanabunt ibidem dicti panni cum feretris uſque in craſtinum poſt veſperas & in craſtinum videlicet ſecunda die menſis incontinenter poſt finitas matutinas in dicta Eccleſia Gebenenſi ſi fieri poſſit, alioquin hora magis propinqua & congrua pulſabuntur campanæ juxta conſuetudinem dictæ Eccleſiæ & ordinationem dicti Capituli & iterum convenient omnes de Collegio dictæ Eccleſiæ videlicet illi qui voluerint ad dictam capellam & ibi celebrabunt unam miſſam de mortuis cum Diacono & Subdiacono & Cantoribus & duobus candelabris ſolemniter, in qua miſſa dicentur Orationes *Deus qui inter Apoſtolicos. Deus veniæ largitor, & fidelium*; miſſa autem finita fiet ibidem proceſſio ſeu ſtatio mortuorum juxta conſuetudinem ipſius Eccleſiæ, & ſecundum quod fieri ſolet in Anniverſariis ſeu remembrantiis in dicta Eccleſia Gebenenſi fieri ſolitis & dicet miſſam ipſe Presbyter qui fuerit per dictum Archipresbyterum ad hoc alectus; finita autem dicta miſſa liberabitur in dicta capella cuilibet qui in dictis officiis ſeu vigiliis & miſſæ mortuorum interfuerit diſtributiones ſeu librationes per modum qui ſequitur videlicet cuilibet Canonico duodecim denarios, cuilibet Presbytero, ſex denarios, cuilibet Clerico tres denarios, & cuilibet Cleriçulo duos denarios. Archipresbyter verò, & Presbyter qui celebrabit miſſam habebunt duodecim denarios ultra ſex denarios. Diaconus verò & Subdiaconus

Anno 1379.

Cantores

Digitized by Google

ANNO 1379.

Cautures & Intonantes & alii qui facient in dictis officiis ſeu in vigiliis & miſſa mortuorum officia ſecundum conſuetudinem dictæ Eccleſiæ Gebenenſis habeant duplum, & hoc in duodecim Anniverſariis in capite cujuslibet menſis fiendis; in Anniverſario verò tertio decimo quod quando fiet conſimili die obitus noſtri volumus diſtributiones duplicati prædictas, & faciet dictos Archipresbyter librationes prædictas ſtarim puſt dictam miſſam mortuorum durante adhuc dictu officio, ita tamen quod qui intererit in miſſa & non fuerit in officio ſeu in vigiliis quæ præcedenti veſpere dictæ fuerint, non habeat niſi medietatem dictæ portionis ſeu diſtributionis quæ librabitur illis qui interfuerint in vigiliis & miſſæ. Volumus taman & ordinamus quod illi qui non venient ad dictum officium mortuorum antè inchoationem ſecundi Pſalmi, & in Miſſa infra Epiſtolam libra illius horæ privetur & per hoc nihil innovamus quin fiat officium in dicta Capella in illa die. In aliis omnibus per nos ordinatis par ſervitores ipſius Capellæ cum emolumento conſueto ut ſupra dictum eſt, & per præſentes ſupplicamus Dominis Præpoſito & capitulo dictæ Eccleſiæ Gebenenſis ut prædictæ ordinationi veline conſentire & eam ratificare. Et quia nolumus cum alterius jactura ſervitium divinum procurare fieri per eundem Archipresbyterum dabuntur & ſolventur matriculario dictæ Eccleſiæ val illi ad quem unera ſuper & infra tacta ſpectare conſueverunt tam pro labore tactus campanarum quàm aliis ad ejus officium pertinentibus pro quolibet Anniverſario ſeu ramambrantia hujuſmodi quatuor ſolidos dictæ monetæ, & rectori ſeu operario fabricæ dictæ Eccleſiæ totidem pro luminaribus in dictis Anniverſariis & officiis faciendis manutenendir, quæ tredecim Anniverſaria per dictum Archipresbyterum qui pro tempora fuerit ſolventur de bonis dictæ capellæ; Verum quia fiduciam gerentes in Dumino ſperamus dotem & fundationem dictæ capellæ in futurum augeri ſaltem poſt deceſſum noſtrum de bonis per nos eidem capellæ in teſtamento noſtro in quo eamdem inſtituimus hæredem univerſalem donatis, volumus & ordinamus quod juxta facultates fructuum & bonorum dictæ Capellæ quæ in futurum Deo annuente habebit & habere legitimè poterit, & eorum augmentum augeatur divinum ſervitium in eadem, etiam uſqua ad augmantationem numeri ſi & quando ipſæ facultates ad hoc ſufficient & ſuppetant iſto ordine ſervato, quod primo augeatur cultus divinus uſquo ad hoc quod horæ Beatæ Mariæ completæ omni tempore dicantur; & poſt modum quod vigiliæ ſeu officium mortuorum videlicet matutinæ veſperæ &c. primo diebus quibus in Eccleſia majori non cantabuntur & demum completæ omni tempore; tandem verò quando placuerit altiſſimo quod omnes horæ Canonicæ ibidem perfectè cantentur ſicut in majori Eccleſia voce tamen tubali, & poſtremo ſi largiente Domino in tantum augeantur facultates hujusmodi numerus ſervitorum etiam augeri valeat in duplum vel plus vel minus ſecundum ipſarum poſſibilitatem facultatum, volumus & ordinamus quod illi ſervitores qui ultra tredenarium numerum prætaxatum pro tempore ad ſervitium dictæ Capellæ eligentur aſſumantur, tales qood ipſa quæ eſt matrix Eccleſia occaſione dictæ capellæ debitis non fraudetur obſequiis & magis idonei qui reperiri poterint in ſæ dæ Civitate & Diœceſi Gebenenſi, inter quos illi de mandato & loco & Decanatu Anniſſiaci atque etiam Comitatus Gebenenſis cæteris paribus aliis præferantur, exceptis ſupra dictis, & quo ad alia omnia quantum fieri poterit caſu quo ampliabitur dictum Collegium ut dictum eſt in dicta Capella conformetur, Collegio noper facto in Eccleſia Beatæ Mariæ lætæ Anniſſiaci & fiant quemadmudum in dicta Eccleſia Beatæ Mariæ lætæ factum eſt & aſt fieri conſuetum, & inſuper Nos Joannes Epiſcupus Cardinalis & fundator præfatus, deſiderantes divinum officium in ea perpetuo indeficienter continuari & Deo favente ſemper augeri, damus ex nunc & concedimus magis per præſentes donatione pura, mera, & irrevocabili quæ dicitur inter vivos pro fundatione & dotatione dictæ Capellæ ſeu fundationis & dotis prædictorum augmentatione ſpecialiter & expreſsè omnia & ſingula bona noſtra mobilia & immobilia ubicumque exiſtentia & nobis pertinentia retento nobis dumtaxat in bonorum ad vitam noſtram uſufructu, quæ donatio ſuum ſortiatur effectum poſt mortem noſtram & non antea; & quia dicta Capella bono indiget diſpenſatore bonoque regimine, volumus & ordinamus quod Archipresbyter qui pro tempore fuerit computet & computare ac reddere computum & rationem teneatur anno quolibet infra unum menſem, anno elapſo ſine defectu præſentibus ſax Antiquioribus dictæ Capellæ habitu reſpectu in hoc & in omnibus aliis præmiſſis ad tempus quo dictæ Capellæ ſervierunt, non autem ad eorum ætates, & poterunt ſi voluerint alii ſervitores intereſſe; & ipſa die eligentur duo coadjutores de quibus poſt dicetur, & caſu quo dictus Archipresbyter non computaret & rationem non raddaret legitimam de bonis geſtis & adminiſtratis dictæ capellæ in dictis diebus aſſignatis, perdat pro prima die unum groſſum, pro ſecunda die duos groſſos, pro tertia tres groſſes, pro quarta quatuor groſſos & ſic multiplicando uſqua ad omnia emolumenta quæ in dicta capella habere poſſet & deberet & ultra ſi poſt ea per dimidium annum ſuſtinnerit ſit ipſo facto à dicto regimine & fraternitate & omni emolumento Capellæ prædictæ omnino privatus, & dicti ſervitores aut major aut ſanior pars eorumdem in hoc caſu de Archipresbytero ſibi providere poſſint & valeant auctoritate ſua propria, & quia qui ſentit onus commodum ſentire debet, nullusque ſuis propriis militare teneatur ſtipendiis, & ut attentius & melius circa negotia & regimen dictæ Capellæ intendat Archipresbyter ſæpe dictus decem florenos communis ponderis de fructibus dictæ Capellæ ultra alia emolumenta ſupra dicta quæ ut alii recipiet cum ſuam ſeptimanam faciet & aliis librationibus & obventionibus communibus ſupra dictis & aliis quæ Deo concedente augebuntur habebit, & quia ea quæ cum conſilio fiunt majori innituntur firmitati & ſanius diſponuntur, nec eſſet facilè omnes ſervitores pro ſingulis negotiis conſultare, volumus quod anno quolibet poſt computum redditum ſupra dictum incontinenter concluſo computo eligantur per Archipresbyterum & alios ſervitores vel majorem & ſaniorem partem eorum duo ex dictis Servitoribus aptiores qui teneantur dictum Rectorem juvare & conſulere ac regimen dictæ Capellæ & ejus proſecutionem negotiorum ipſius Capellæ ſumptibus & expenſis qui electi jurent prædicta facere bene & fideliter & legitimè, excuſationе quacumque non legitima ceſſante. Verum quia ubi charitas non eſt, cætera bona non ſufficiunt, rogamus & volumus quod verus amor & fraterna dilectio ſit inter dictos fratres & ſocios, &

ANNO 1379.

ſi qood abſit totius boni æmulus inter ipſos Zizaniam ſeminaret, dictus Archipresbyter una cum dictis duobus electis ipſos ad concordiam poſſit & velear redigere & quod eis videbitur ſuper ipſa diſcordia ordinare, quorum ordinationi teneantur obtemperare ſub fide & juramento infra præſtandis, & quoniam vera fraternitas Charitasque fretrem non debet relinquere in adverſitate deſolatum, volumus & ordinamos quod caſu qoo aliqois dictorum Servitorum quod abſit ad inopiam aut infirmitatem aliamqoe quamcumqoe miſeriam deveniret, dictus Rector cum electis prædictis teneatur ipſum viſitere & conſolari, & pro poſſe juvare & curam de perſona & bonis ſuis habere tanqoam fratris hujusmodique infirmitate durante, ſi talis ſit quod præſens eſſe non poſſit in emolumentis dictæ Capellæ percipiat taoquam præſens; quooiam verò dicta Capella veſtimentis indiget & aliis ornamentis ed diviourn cultum laudabiliter peregendum ibidem damus & concedimus per præſentes dictæ Capellæ atqoe realiter tradimus incontinenter Archipresbytero prælibato crucem & calices duos argenteos miſſale & tres caſolas unam albem & viridem & nigram cum tunicellis, dalmaticis, albis & venier amictibus pareiia juxte colorem dictarum caſulerum & alia neceſſaria pro ſervitio magni altaris & duos pannos eureos ad ponendum ſuper feretris de qoibus ſupra mentio habetur pro incipiendo ibidem Divinom ſervitium Deo annuente ampliendum. & quando eis tredetur realiter fiat ioventarium ut infra dicetur & tam de prædictis quàm de aliis emolomentis dictæ Cepellæ providebit Archipresbyter prædictu, ipſi Capellæ in veſtimentis lominaribus & aliis omnibus neceſſariis juxta ipſius Capellæ facultates & qood ſuperfoerit in otilitatem & augmentum ipſius Cepellæ convertet fideliter & diſcretè de Conſilio ſanioris partis dictorum ſervitorum vel ſaltem duorum ſibi coadjutorum electorum de quibus ſupra dictum eſt quippe atteſtante Poeta oon minor eſt virtue qoam quærere parta tueri, volumus & ordinamus quod in dicta Capella in armarijs ſeu Archivis muro factis in aſcenſu ſuperiori prout Archipresbytero & Servitoribus videbitur faciendum omnes litteræ inſtrumenta terreris & cætera docomenta pro dicta Cepella facientia reponantur conſervenda, in querum qualiber erunt tres claves quarum Archipresbyter unam, & coadjutores electi aliam, & Antiqoior prædictorum Servitorum tertiam habebunt, & quod quando aliquod inſtrumentum ſeu documentum ab eadem Archa extrahetur, jorabont qood illod in eadem reportabunt infra tempus qood in recipiendo rationabiliter ordinebunt, ſimili modo de pecuniis dictæ Capellæ volumus quod in aliquo dictorum Archivorom ſub tribus clavibus cuſtodiantur, exceptis illis quæ pro libtatiooibus commuoibus fiendis expendenda fuerint, ut ſupra ordinatum eſt, quas Archipresbyter penes ſe coſtodire poterit in uno ermeriolo in dicta Capella, cujus ſolus clavem hebebit, eruot & alia armaria pro veſtimentis & ornamentis ſervandis quorum etiam regimen habebit Archipresbyter ſæpefatus. Poſtremo tam Archipresbyter quàm Servitores qui pro tempore fuerint in dicto numero & ſervitio eligendi & ponendi, in ſoa nove electione ſeu creatione jurare teneentur; & jurabuot per juremente ſue ad ſencta Dei Evangelie propriis menibue tacta, omois & ſingula præmiſſe cum effectu adimplere ipſa inviolabilirer obſervare, nec quovis modo contraire vel venire aot contraire volenti aliqualirer conſentire. Antequam Archipresbyter ipſe ad regimen & cæteri Servitores ed ſervitium dictæ Capellæ & conſortium aliorum admittantur; reſervantes oobis & executoribus ooſtris & per nos ſuper hoc eligendi poteſtatem & facoltatem liberam de & ſuper præmiſſis omnibus eugendi, diminuendi, mutandi, corrigendi, declarandi, & ioterpretandi prout melius videbitur faciendum, ſalva tamen ſemper dote & eugmento ipſius quæ nullis unquam volumos dimioui temporibus, ſed Domino propitio augeri continuè peroptamus; de quibus omnibus & ſingulis ſupra dictis volumus oobis fieri publicum inſtrumentum & publica inſtrumenta per nos Notarios publicos infra ſcriptos conficienda, teficienda, ſemel & pluries ad dictamen & conſilium cujuslibet in jure periti, facti tameo ſubſtantia in aliquo oon muteta acte & publicata fueruot. Hæc Seone in Domo habitationis noſtræ, anno, indictione, die menſe & Pontificatu quibus ſupra. Præſentibos Venerabilibus & diſcretis viris Dominis Archambalis de valle Canonico Pictavienſi Camerario, Jobanne Juliani de Avignione Eleemoſinario Presbyteris: Guillelmo Petriſcari ſcutifero Aymonem de Gerdili, & Johsone de Ponte alias Vacherii cubicularius noſtris Gebenenſis Diœceſis teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

Et me Petro Fabri de Filiaco Clerico Gebenenſis Diœceſis, publico Apoſtolicà & Imperiali auctoritatibus notario, qui præmiſſis omnibus & ſingulis dum ſic ut præmittitur per dictum Dominum Epiſcopum Cardinalem ferent & agerentur uoe cum diſcreto viro Megiſtro Vualthero de Villa Clerico Gebenenſis Diœceſis etiam publico Apoſtolicà & Imperiali auctoritatibus notario, infra ſcripta & teſtibus ſupra ſcriptis præſens in teſtimonium fui eaque ſic fieri vidi & audivi ac in notam recepi, ideoque huic præſenti publico Inſtrumento per aliom fideliter ſcripto me hic ſcribendo ſignum meum appoſui conſuetum in teſtimonium præmiſſorum.

Et me Vualthero de villa Clerico Gebenenſis Diœceſis publico Apoſtolicà & Imperiali auctoritatibue ootario, qoi præmiſſis omnibus & ſingulie dum ſic ut præmittitur fiereot & egerentur per prædictum Dominum Epiſcopum Cardinalem & Vicecencellariom unà cum venerebili viro Magiſtro Petro Febri Clerico Gebenenſis Diœceſis eiſdem aoctoritatibus publico ootario, ſupra ſcripto & reſtibus prænominatis præſene fui, eaque ſic fieri vidi & aodivi ac in notam recepi. Ideoque huic præſenti publico inſtrumento per alium fideliter ſcripto, ſignum meum appoſui conſuetom, io teſtimonium præmiſſorum requiſitus & rogetus.

Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenos vos vel duo aut unos veſtrum, per vos vel elium ſeu alios facietis, aoctoritate noſtrâ, ordinationes & alia contente in dicto inſtrumento ut præſertur inviolabiliter obſervari, contradictores euctoritate ooſtra, appellatione poſtpoſitâ compeſcendo, non obſtante ſi venerabili fratri noſtro Epiſcopo & dilectis filiis Capitulo Gebenenſi, & Archipresbytero, & Presbyteris aliis præfatis vel quibusvis aliis communiter vel diviſim à ſede Apoſtolicâ ſit indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per litteras Apoſtolicas non facientes pleoam & expreſſam ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem.

Detum Maſſiliæ epod Sanctum Victorem Nonis Decembris Pontificatus noſtri anno tertio decimo.

ANNO 1426.

IV. Ex Op. Diplom. Miræi Tom. 1. pag. 293.

MARTINUS V.

Erectio Univerſitatis in oppido Lovanienſi ad preces Joannis IV. Brabantiæ Ducis, anno 1426.

MARTINUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

SApientiæ immarceſcibilis, cujus inextinguibile irradiat lumen, cujuſque infinitus eſt theſaurus, omnem habens vigorem, & virtutis Altiſſimi diſpenſator, omniumque Chriſmatum elargitor, ipſe Dominus ad hoc ſuæ miſerationis dignatu, nobis licet immeritis ſponſæ ſuæ univerſalis Eccleſiæ regimen piâ diſpenſatione commiſit, & noſtræ debilitatis oculo jugum impoſuit Apoſtolicæ ſervitutis, ut in Petri ſpecula poſiti tamquam de ſupremo vertice ad infima mundi, protoplaſtique poſteris, qui non nativitatis deponunt fructus, ſed intelligentiæ ſpiritu, eandem, unius initium veriſſimæ eſt diſciplinæ concupiſcentia, perſtringendi ſapientiam, divinis educantur eloquiis, reflectentes intuitum, quid pro indiſciplinatis errantium curandum manibus pro hujuſmodi illuſtranda Eccleſia ad fidei propagationem conferat orthodoxæ, quid ſtatui conveniat fidelium quorumlibet, proſpiciamus attentiùs, & qualiter à fidelibus ipſis profugatis ignorantiæ tenebris, illi poſt ſupereminentiſſimam ſummi Opificis notionem, per ejuſdem ſapientiæ donum in via mandatorum directi, veri luminis pertingant claritatem, ſolertius intendentes eò ad quærendum ipſius ſapientiæ alimenta litterarum ſtudia, per quæ divini nominis, & ejuſdem fidei cultus protenditur, militantis Eccleſiæ Reſpublica, in ſpiritualibus, & temporalibus cum animarum ſalute geritur, pax & tranquillitas ubilibet ſolidantur, omniſque conditionis humanæ dilatatur proſperitas, noſtræ proviſionis, ſolicitudinis ope, Apoſtolicisque favoribus propenſius excitemur.

Sanè pro parte dilectorum filiorum, nobilis Viri Joannis Ducis Brabantiæ, ac Præpoſiti, Decani, Scholaſtici, & Capituli Eccleſiæ S. Petri, nec non Burgi-Magiſtrorum, Scabinorum, & Communitatis Oppidi Lovanienſis, Leodienſis Diœceſis, nobis nuper exhibita petitio continebat.

Quod licèt in Ducatu Brabantiæ & in aliis Dominiis ipſius Ducis, nec non etiam in Leodienſi, Cameracenſi, Trajectenſi, Morinenſi, & Tornacenſi Diœceſibus, cæteriſque ibidem circumvicinis partibus, & Dominiis, multa famoſa, & inſignia loca populo Chriſtiano, & rerum copiâ admodum opulenta exiſtant, nullus tamen in illis locus eſſe noſcitur, in quo ſaltem Generale vigeat ſtudium literarum. Undè partium illarum plerique commodo, & uſu ſtudii carentes, vel hujuſmodi literarum imperitiæ ſubjacent, vel in remotis partibus degere habent, ſcientiæ hujuſmodi in eis ſectantes incrementum.

Verùm oppidum præfatum, quod de temporali Dominio ipſius Ducis exiſtit, adeò rerum copiâ, aëris temperie, multitudinis capacitate, atque domorum, & aliarum rerum neceſſariarum commoditate per Dei gratiam eſt refertum, quod ad hujuſmodi receptandum, confovendumque ſtudium, aptum plurimum, & idoneum exiſtere perhibetur.

Quapropter ipſi, Dux, Præpoſitus, Decanus, Scholaſticus, Capitulum, Burgi-Magiſtri, Scabini, & Communitas C. conſiderantes attentius, quòd inter cætera virtutum opera, quæ tamquam accepta Summo rerum auctori ſacrificia, quæ per manus offeruntur humanas, illa divinæ Majeſtati grata plurimùm nullatenùs ambiguntur, per quæ ad ſuſcipiendum ſingulare virtutum diadema illis, qui ſcientiarum earumdem ſitiunt acquirere margaritam, opportunis remediis, & auxiliaribus commodis ſubventionis præſidium efficaciter impertitur, Generale literarum ſtudium in eodem Oppido ordinari deſiderant, ut inibi diſciplinæ, atque ſapientiæ ſe ſtudiis exercentes, ſibi & aliis meliores effici valeant, & partium illarum proſperitatis auctore Domino facilius incrementum ſequatur.

Et nihilominus Dux ipſe, unà cum Burgimagiſtris, Scabinis, & Communitate hujuſmodi domos aptas, & loca convenientia illic cum ſcamnis, & aliis neceſſariis Officiis pro Magiſtris, Doctoribus, & Scholaribus, ac aliis pro tempore legentibus, docentibus, diſputantibus, & audientibus deputare, nec non eiſdem Magiſtris, & Doctoribus legentibus de ſalario competenti annis ſingulis, vel aliàs de beneficiis Eccleſiaſticis providere.

Nec non quòd Rector Univerſitatis ſtudiis hujuſmodi pro tempore exiſtens ſuper omnia membra Univerſitatis ejuſdem, & illorum ſervientes tam in Civilibus, quàm in criminalibus, & aliis quibuſlibet cauſis, negociis, & exceſſibus, ſine impedimentis quibuſvis juriſdictionem, coërcitionem, & emendationem dictis Duci, Præpoſito, Decano, Scholaſtico, Capitulo, Burgi-Magiſtris, Scabinis, & Communitati, communiter, vel diverſim in eodem oppido quomodolibet competentes, exercere valeat, concedere, & juriſdictionem, coërcitionem, & correctionem hujuſmodi à ſe penitùs abdicare, & in Rectorem ipſum plenariè transferre.

Singulis quoque Doctoribus, Magiſtris, & Scholaribus, causâ ſtudii ad dictum oppidum accedentibus, vel de illo recedentibus pro tempore quæcumque ſua, res, & bona ſecum aſportandi, & ea pro ſuæ voluntatis libito deportandi, ſivè ibidem vendendi libertatem tribuere intendunt pariter, & proponunt.

Quare pro parte dictarum Ducis, Præpoſiti, Decani, Scholaſtici, Capituli, Burgi-Magiſtrorum, Scabinorum, & Communitatis deſiderantium etiam, quòd Magiſtri, Doctores, & Scholares ſupradicti pro potiori dicti ſtudii incremento condignis privilegiis ſe communitos ſentiant, quibuſlibet privilegiis, libertatibus, immunitatibus, & exemptionibus aliorum generalium ſtudiorum quantum in ipſis, Duce, Præpoſito, Decano, Scholaſtico, Capitulo, Burgi-Magiſtris, Scabinis & Communitate, & aliis ipſius Ducis ſubditis fuerit, gaudeant, & utantur, nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut in dicto oppido Generale litterarum ſtudium in qualibet licita facultate erigere, & ordinare de benignitate Apoſtolica dignaremur.

ANNO 1426.

Anno 1431.

Nos igitur, qui relationa fida, poſt informetionem diligentem ſuper habilitata loci, & aliis circumſtantiis præmiſſis de mandato noſtro receptam, oppidum ipſum aeris temperie politum, ſingularumque rerum humano uſui neceſſariarum ubertate refertum, & aliàs pro hujusmodi Studio locum aptum didicimus, pium, meritoriumque eorundem Ducis, Præpoſiti, Decani, Scholaſtici, Capituli, Burgimagiſtrorum, Scabinorum, & Communitatis deſiderium, per quod ſcientiarum fons, ex quo ad Dei laudem, & gloriam haurire poſſint ſinguli viri conſilii maturitate perſpicui, virturum, & dogmatum ornatibus rediniti, ſuccedat, plurimùm commendantes, hujusmodi ſupplicationibus inclinati, auctoritate Apoſtolica præſentium ſerie ſtatuimus, & atiam ordinamus: Quod à modo in dicto oppido generale in Facultata qualibet, præterquam in Theologia, ſit Studium, illudque perpetuis futuris temporibus ibidem vigeat, & obſervetur: Quodque omnes, & ſinguli Doctores, Magiſtri & Scholares inibi omnibus, & ſingulis libertatibus, immunitatibus, & indulgentiis, quibusvis Doctoribus, Magiſtris, & Scholaribus, Coloniæ, Wiennæ, ac Lipſienſis, Patavienſis, & Merſeburgenſis Diœceſium Oppidis ſtudii cauſâ commorantibus per Sedem Apoſtolicam, vel aliàs qualitercumque conceſſis, gaudeant pariter, & utantur.

Singuli verò, qui curſu feliciter conſummato in ea Feculrate, quâ hujuſmodi inhæſere ſtudio, brevium obtinera meruerint, ſibique etiam pro aliorum erudimento docendi licentiam, ac Doctoratus, ſiva Magiſterii bonorem petierint elargiri, per ipſorum inibi Doctores, ſiva Magiſtros Præpoſito. (quem Cancellarium Studii in oppido hujusmodi eſſe perpetuò volumus) ſi illic præſens fuerit, alioquin Decano dictæ Eccleſiæ pro tempora exiſtentibus, ſive aliis ab eis deputandia præſententur, ut eb illis, ſi ſervatis conſuetudine, & modis, ſuper talibus indictis Studiis generalibus obſervari ſolitia, ad hoc extiterint idonei, ſufficientesque reperti, licentiam, & honorem ſortiantur; eò reportent antedictos, & quam primum illos adapti fuerint, abſque ulterioribus eb eis habendis examine, & approbatione in ipſa facultate, quam licentiam & honorem ettigerint, in aisdem legere, & docere liberè & licitè ubique poſſiot, & valeant.

Rurſus quoque omnium, & ſingulorum cauſarum, & negotiorum cognitio, atque deciſio Doctorum, Magiſtrorum, Scholariorum, membrorum, atque ſervitorum eorumdem, ſive Clerici, ſive Laici fuerint, & etiam de quibuscumqua criminibus, & exceſſibus, correctis & punitis, etque omnimoda ſuper illis jurisdictio ad Rectorem Studii in eodem oppido C. quem dictum Scholaſticum per primum quinquennium eſſa, & ex tunc annis ſingulis inibi juxta conſuetudinem Studiorum hujusmodi eligi volumus, & non ad Ducem, ſeu ejus Succeſſores, Duces Brabantiæ, Præpoſitum, Decanum, Scholaſticum, Capitulum, Burgimagiſtros, Scabinos, & Communitatem præfatos, eut aliquem ex eis, ipſorumva Officiales pertinere omnimodè dignoſcantur, Præferoqua Duci, Succeſſoribus, Præpoſito, Decano, Scholaſtico, Capitulo, Burgimagiſtris, Scabinis, Communitati, & Officialibus, & eliis quibuscumque de cauſis, & negotiis hujusmodi cognoſcendi, ſive illa dirimendi, eut membre, & ſervitores hujusmodi, vel ex eis aliquem, pro criminibus, & exceſſibus eisdem quomodo libet corrigendi, vel puniendi, ſeu aliquam in aos ſuperioritatem, vel jurisdictionem exercendi, facultate, & autoritate penitùs interdictis; non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, & alia contrariis quibuscumque.

Volumus autem, quod niſi infre annum à date præſentium computandum, Dux, & Præpoſitus, Decanus, Scholaſticus, & Capitulum, ec Burgimagiſtri, Scabini, & Communitas ſupra dicti, prout eos communiter vel diviſim contingere cenſetur, privilegia, & libertates conceſſerint, ec jurisdictionem à ſe abdicaverint, & eam in Rectorem, ac Univerſitatem prædictos tranſtulerint, antedicta realiter, & cum effecto, præſentes literæ, & quæcumque indè ſequuta, nullius exiſtant roboris vel momenti.

Nulli ergo omninò hominum liceet hanc paginam noſtræ conſtitutionis, ordinationis, & voluntetis infringera, vel ei euſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentara præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctos Apoſtolos 5. Idus Decembris, Pontificatus noſtri enno nono.

EUGENIUS QUARTUS,

PONTIFEX CCXI.

ANNO DOMINI MCDXXXI.

Eugenius Venetus, nomine Gabriel Gondolmerius anno 1431. Quo tempore Baſileæ Concilium indictum erat. Hinc variæ turbæ exortæ; Quare Pontifex Eugenius à Concilio condemnatus, & depoſitus eſt, Surrogato Felice V. unde Schisma acerrimum. Tandem Eugenius obiit anno 1447. (*Magni Bullarii Romani hujus Edit. Luxemb. Tom. 1. Fol. 319. App.*)

I. Ex Arch. Reipubl. Genev.

Ad Archiepiſcopum Cantuarienſem, quâ eum ad Concilium Bononiæ habendum invitat: anno 1431.

EUGENIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Venerabili Fratri Archiepiſcopo Cantuarienſi, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem,

Quoniam ex multorum relatione ſentimus murmurare nonnullos eudita diſſolutione Concilii, ſi quod eſſe congregetum videbatur in civitate Baſilienſi, opinantes ſorſitan nos ſubterfugere velle Concilium, quod ſemper fieri optavimus & optamus, Nos Freternitatam tuam eviſatam facimus per præſentes, quod illam fecimus cum maturo Conſilio & deliberatione juſtis ex cauſis in litteris noſtris expreſſis, quæ non fuerunt conſictæ, ut eliqui garriunt, ſed verè afficaces; Fuerunt atiam, & ſunt aliæ cauſæ, quas noluimus ſpecificè exprimere, quia manifeſtari non poterant ſine quorumdam Principum nota. Sed ſi omnes aliæ cauſæ defuiſſent, una potiſſimum fuit per ſe omnibus nota, infirma ſcilicat noſtri corporis valetudo.

Nos enim, qui in minoribus conſtituti in Conſtantienſi Conſilio reformari Eccleſiam cupiebamus, jam in Pontificatu noſtro deſiderium illud noſtrum perficere, & in tam pio opere laborare perſonaliter plurimùm affectamus. Ideo Concilium indiximus in civitate Bononienſi. Neque enim cum

Anno 1431.

agendum ſit de reformatione univerſalis Eccleſiæ, cujus directio & cura principaliter ad nos pertinet, & de nonnullis aliis graviſſimis rebus concernentibus ſtatum Reipublicæ Chriſtianæ, nobis inconveniens viſum eſt, tantam rem fieri debere per Legatum ſine noſtra præſentia & venerabilium Fratum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium. Sed ſicut ei placuit, cujus inſcrutabilis Conſilia ſunt, graviſſima Perſonæ noſtræ ſupervenit infirmitas, à qua licèt paulatim convaleſcere incipiamus, tamen non omninò liberati ſumus, ita ut poſſemus ſine certiſſimo mortis periculo ad remotiores partes accedere.

Igitur in loco magis vicino Concilium celebrare, & in eo præſidere decrevimus. Quare nemo juſtè ſuccenſere nobis poteſt, ſi ex omni voluntate Dei, quam oſtendit in nobis, illud dicimus, quod ei gratum & utile Eccleſiæ ſuæ fore non dubitamus.

Miramur itaque, venerabilis Frater, de quibusdam qui magis quærentes evertere & deformare quam ſtabilire & reformare Eccleſiam, hereſes fovere, & bella ſuſcitare, prout hactenus notoriè fecerunt, quam præmiſſa extirpare & in dulcedine pacis reducere, obloquuntur, & ſtudent contra voluntatem & decretum noſtrum Epiſcopos & Prælatos in Baſilea ſub nomine Concilii congregare, non ut ibi per eos reformetur, ſed ut penitùs obruatur Status Eccleſiæ & Fides Catholica confundatur. Licèt enim Archiepiſcopi & Epiſcopi, quoad reformationem in vita & moribus, definitivas voces habeant in Concilio generali, tamen ex juramento per eos præſtito parere & obedire mandatis Apoſtolicis ſunt aſtricti, nec remanere Baſileæ, qui erant, nec de novo accedere, ſed potius ad veniendum Bononiam ſe præparare debuiſſent, poſtquam decreti noſtri notitiam habuerunt. Verùm plerique ſtare & accedere ſunt coacti, in quibus nec jus nec auctoritas Concilii generalis conſiſtit, quorum voces & deliberationes minimè liberæ, cum ab eorum, qui compulerunt voluntate dependeant. Itaque digni non ſunt neque habiles, qui dent legem Eccleſiæ, nec aliis nationibus, neque Religioni Chriſtianæ. Nos enim in Concilio proximo celebrando Bononiæ in tempore conſtituto vel citiùs quam primùm ſufficiens numerus Prælatorum aderit, videbimus & judicabimus cum Conſilio in talibus oportuno, ſuper cauſa eorum qui Baſileæ remanſerunt, vel illuc noviter acceſſerunt, & inſpirante nos Domino, qui inſpirat juſta & Sancta Conſilia, in his ad quæ Concilium Baſilienſe fuit principaliter ordinatum, ſalubriter providere conabimur.

Quare Venerabilis Frater cum tibi etiam, qui in Eccleſia Dei notabile membrum exiſtis, ſolers immineat cura præmiſſorum, qui de veritate rerum & ſtatu Perſonæ noſtræ es pleniùs informatus, qui vides in hoc turbine fluctuantium voluntatum ſub hac informitate aſſerti Concilii rem Eccleſiæ periculosè committi, quæ majoribus Conſiliis indigeret, quibus utinam omnes debito in tempore ſufficere poſſemus, & ſentire potes non per univerſalem Chriſtianorum voluntatem, ſed per aliquos conſpiratores ad pernitiem Eccleſiæ Prælatos fictis rationibus coloratisque argumentis induci, & nonnullos exquiſitis modis & comminationibus impelli, ut ad id aſſertum Concilium vadant, quod & lapſu temporis & noſtra eſt autoritate diſſolutum, Fraternitatem tuam in Domino exhortamur, quatenus per Nuntios & Litteras tuas, quomodocunque noveris aptiùs convenire, retrahere procures Prælatos circumſtantes, & temporales Dominos exhortari, ut ipſos retrahant à dicto aſſerto Concilio Baſilienſi, & ſi qui jam iviſſent hos penitus revocare, in quam majori numero fieri poteſt, ipſos inducendo & ad indictum per nos Bononienſe Concilium ſupradictum, ut teneantur, debito tempore aut quantocyus poterunt venire procurent, & temporales Domini ſuos Oratores ad dictum Bononienſe Concilium mittant, qui ſuis honoribus adſint, negotia dirigant, & juſtis deliberationibus faveant, ſicuti de Chriſtiana eorum devotione ſperamus, quo in tempore Tu etiam ad ipſum Bononienſe Concilium debeas advenire. Qua in te omnem tuæ virtutis conſuetum vigorem excitamus in hac juſta cauſa Eccleſiæ Dei, ut omnia mundus intelligat, ſancto operi ſanctas te atque ferventes operas poſuiſſe, & nos ad meritos tuos honores ferventiùs animemur. Nobis de tempore in tempus notificando, quantum, ut ſperamus, virtus tua profecerit, & proſecuta fuerit in prædictis.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo triceſimo primo III. Idus Februarii, Pontificatus noſtri Anno Primo.

Jac. de Arimino.

II. Ex Ibid.

Ad Ducem Bedfordienſem, quâ invitat ejus Deputatos ad Concilium Bononiæ indictum: Anno 1431.

EUGENIUS EPISCOPUS, *Servus Servorum Dei, Dilecto Filio Nobili viro Joanni Duci Bedfordiæ, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.*

QUoniam ex multorum relatione ſentimus, murmurare nonnullos, audita diſſolutione Concilii, ſi quod eſſe congregatum videbatur in civitate Baſilienſi, opinantes forſitan nos ſubterfugere velle Concilium, quod ſemper fieri optavimus & optamus, Nos tuam Nobilitatem adviſatam facimus per præſentes, quod illam fecimus cum maturo conſilio & deliberatione, juſtis ex cauſis in Litteris noſtris expreſſis, quæ non fuerunt confictæ, ut aliqui garriunt, ſed vero efficaces, fuerunt etiam & ſunt aliæ cauſæ, quas nolumus ſpecificè exprimere, quia manifeſtari non poterant ſine quorumdam Principum nota; Sed ſi omnes aliæ cauſæ defuiſſent, una potiſſimum fuit per ſe omnibus nota, infirma ſcilicet noſtri Corporis Valetudo, Nos enim, qui in minoribus conſtituti in Conſtantienſi Concilio reformari Eccleſiam cupiebamus, jam in Pontificatu noſtro deſiderium illud noſtrum perficere, & in tam pio opere laborare perſonaliter plurimùm affectamus. Ideo Concilium indiximus in civitate Bononienſi, neque enim, cum agendum ſit de Reformatione Univerſalis Eccleſiæ, cujus directio & cura principaliter ad nos pertinet, & de nonnullis aliis graviſſimis rebus concernentibus ſtatum Reipublicæ Chriſtianæ, nobis conveniens viſum eſt, tantam rem fieri debere per Legatum ſine noſtra præſentia & Venerabilium Fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, ſed ſicut ei placuit, cujus inſcrutabilis ſunt Conſilia, graviſſima Perſonæ noſtræ ſupervenit infirmitas, à qua licèt paulatim convaleſcere incipiamus, tamen non omninò liberati ſumus, ita ut poſſemus ſine certiſſimo mortis periculo ad remotiores partes accedere, Igitur in loco magis vicino Concilium celebrare & in eo præſidere decrevimus; Quare nemo juſtè ſuccenſere nobis poteſt, ſi ex omni voluntate Dei, quam oſtendit in nobis, illud dicimus quod ei gratum & utile Eccleſiæ ſue fore non dubitamus, Miramur itaque dilecte Fili de quibusdam, qui magis quærentes evertere & deformare quam ſtabilire & reformare Eccleſiam, hereſes fovere & bella ſuſcitare, prout hactenus notoriè fecerunt, quam præmiſſa extirpare, & in dulcedine pacis reducere, obloquuntur & ſtudent contra Voluntatem & Decretum noſtrum Epiſcopos & Prælatos in Baſilea ſub

Anno 1431.

nomina Concilii congregare, non ut ibi per eos reformetur, ſed ut penitus obruatur Status. Eccleſiæ & fides Catholica confundatur, licèt enim Archiepiſcopi & Epiſcopi quoad reformationem in vita & moribus diſtinctivas voces habeant in Concilio generali, tamen ex juramento per eos præſtito, parere & obedire mandatis Apoſtolicis ſunt aſtricti, nec remanere Baſileæ qui erant, nec de novo accedere, ſed potiùs ad veniendum Bononiam ſe præparare debuiſſent, poſtquam decreti noſtri notitiam habuerunt, verùm plerique ſtare & accedere ſunt coacti, in quibus nec jus nec autoritas Concilii generalis conſiſtit, quorum voces & deliberationes minimè liberæ, cum ab eorum qui compulerunt voluntate dependeant, itaque digni non ſunt neque habiles, qui dent legem Eccleſiæ nec aliis nationibus, neque Religioni Chriſtianæ: Nos enim in Concilio proximo celebrando Bononiæ in tempore conſtituto, vel citiùs, quam primum ſufficiens numerus Prælatorum aderit, videbimus & judicabimus cum conſilio in talibus opportuno, ſuper cauſa eorum, qui Baſileæ remanſerunt, vel illuc noviter acceſſerunt, & inſpirante nos Domino, qui inſpirat juſta & ſancta conſilia, in his ad quæ Concilium Baſileæ fuit principaliter ordinatum, ſalubriter providere conabimur; Quare, Fili dilecte, Nobilitatem tuam rogamus, quatenus tuos ſolemnes Oratores ad præfatum Concilium Bononienſe transmittas, ac Prælatos Baſileæ exiſtentes ad recedendum inde, illoſque & alios quam plurimos poteris ad Bononiam veniendi inducas, qui ibidem pro honore tuo adſint, in caſibus occurrentibus negotia tua dirigant, juſtis deliberationibus faveant, & pro veteri conſuetudine Chriſtianiſſimæ Domus tuæ ſtudeant Eccleſiam Dei à leonibus & draconibus eam impugnantibus defenſare. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo triceſimo primo, III. Idus Februarii, Pontificatus noſtri anno primo.

R. de Valentia.

III. Ex ibidem.

Bulla Eugenii, quâ damnatur hæreſis Bohemicorum, Concilium Baſilienſe diſſolvitur, & Bononiam transfertur: anno 1431.

EUGENIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

QUoniam alto & incompenſibili Deo conſtituimus reddere vota noſtra in conſpectu omnis populi & in atriis ſanctis ejus. Poſtquam claves Domini ſuſcepimus, & Beati Petri naviculam gubernamus, ſuppreſſi magno pondere inter procelloſos mundi motus eſſe videmur conſtituti, contuemur enim ſubortam iſtâ tempeſtate profanam hæreſin Bohemicorum quaſi venenum inficere præcordia fidelium, inque dies mortali contagio ſerpere, captareque animos titubantium populorum; & Græcorum errores, ad quorum extirpationem ſalutaribus experimentis providebatur, propter emergentia incommoda perdurare: Hoſtes adorandæ Crucis ab Aſia & Africa imo intra Europam vaſta cæde atque calamitate invaleſcere contra populum Chriſtianum, & ipſos Principes populoſque fidelium inter ſe concertantes deſævire, univerſumque Clerum, paucis admodum exceptis, incedere per tramitem peccatorum.

His igitur malis afflictati clamare cogimur ad Dominum: Excita potentiam tuam, & veni ut ſalvos facias nos, Deus converte nos, oſtende faciem tuam, & ſalvi erimus Domine Deus virtutum. His & aliis cogitationibus laniantibus mentem noſtram, alta nos cura ſollicitat, quonam modo tot malis obſtare & Chriſtianæ ſaluti providere poſſimus, & dum affectionem noſtram flagrantiſſimam attendimus, vehementiſſimè concitamur, dum verò gerendarum rerum magnitudinem, loca & tempora menſuramus, neceſſitate conditionis humanæ retardamur. Quoniam res tam arduas tamque difficiles Catholicæ fidei neceſſarias luſtrare brevi ſpatio non valemus; Attento maximè, quod cum felicis recordationis Martinus Papa V. Prædeceſſor dilectum Filium Julianum Sancti Angeli Diaconum Cardinalem pro celebratione Baſilienſis Concilii ad ipſam Civitatem Baſileam Legatum deſtinaviſſet, dum nulla ibi Prælatorum congregatio adhuc facta foret, intervenerunt magnæ & neceſſariæ cauſæ, quibus obſtandum fuit Bohemicæ cladi & ſaluti fidelium providendum, unde ipſe Cardinalis, ſicut notorium eſt, pro conſervatione fidei in partibus illis magnis fuit exercitiis occupatus; ſecuta demum occulta Dei judicio Catholicorum fuga præmiſſis ad ipſam Civitatem Baſileæ dilectis Filiis Johanne Polomar Palatii Apoſtolici cauſarum Auditore ac Johanne de Raguſio in Theologia Magiſtro Ordinis Fratrum Prædicatorum Procuratore, is Cardinalis profectus ad ipſam Civitatem requiſitis Prælatis quam plurimis, parvaque ibidem Cleri congregatione ſecuta, de conſenſu eorum, qui in dicta Civitate exiſtunt, dilectum Filium Johannem Pulcri patris in Theologia Magiſtrum, Canonicum Biſantinum, ad nos & dictos Fratres noſtros tranſmiſit, qui nobis inter cætera facundè atque prudenter explicata ſignificavit deformationem Cleri in partibus illis, & nefandam ipſius hæreſis peſtem pullulare in dies, & jam uſque ad partes Baſileæ proximas advaniſſe, ſecutis inde ſcandalis & cladibus abominandis; nam hæreſis prædictæ imitatores Clerum inſequentes aliquos expulerunt, & nonnullos inhumaniter trucidarunt, addidit etiam diſcrimina initi belli inter dilectos Filios Nobiles Viros Burgundiæ & Auſtriæ Duces aliaſque difficultates.

Ex quibus tamen novam Prælatorum vocationem ad Baſileam affectare videbatur. Nos quidem examinantes conditionem mundi, temporum & locorum, quod inſtat tempus hiemis, quodque loca circumſtantia Baſileæ potiſſime verſus Auſtriam & Burgundiam minus eſſe tranſitu ſecura referantur, unde veriſimile eſt, Prælatos in Baſilea diutiùs expectatos non veniſſe, qui etiam conſideratis difficultatibus, temporis ineptitudine, periculiſque bellorum allegare poſſent non veniendi dignas rationes. Et ſi qui pauci veniſſent, tractandis rebus multis & magnis ſufficere non potuiſſent, quodque præteriit tempus Septennii, in quo debuiſſent ſecundùm Statuta Conſtantienſis Concilii ſine alia vocatione congregari. Hæc omnia verſantes animo noſtro, etiam quia proximis diebus cariſſimus in Chriſto illuſtris Filius Johannes Palæologus Conſtantinopolitanus Imperator, & Venerabilis Frater noſter apud Græcos Conſtantinopolitanus Patriarcha, ſuum Oratorem ad nos & venerabiles Fratres noſtros Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales tranſmiſerunt, qui nos requiſivit juxta tractata per Prædeceſſorem noſtrum cum Concilio ipſorum Cardinalium, de quorum numero tunc eramus, pro unione Græcæ Orientalis Eccleſiæ cum Romana & univerſali Eccleſia in loco ex condicto celebrari, unde nos ſecundum dictas conventiones & propter executionem tanti boni obtulimus pro adventuris Græcorum Prælatis & Oratoribus pro tranſitu ad Italiam & reditu ad Græciam, pro galeis & aliis neceſſariis impenſas opportunas, cum quibus Græcis de unione tractari potuiſſet; Dum nominatæ fuiſſent, Romæ, Ancona, & Bononia & alia Italiæ loca; Demum licèt Roma, Nobis & Fratribus noſtris commodior extitiſſet, in Civitate Bononiæ putavimus aptiùs convenire, quæ propter habilita-

Anno 1431.

tem navigationis eorum & propter viciniorem aditum Ultramontanorum ad Italiam, capacitatem loci & alias conditiones idonea reputatur.

Promiſerunt itaque præfati Imperator & Patriarcha ſolemnes ſuos Oratores tranſmittere, ſicuti ante notitiam obitus præfati noſtri Prædeceſſoris tranſmittebant. Hæc omnia cum dictis Fratribus noſtris conſiderantes, quòd ex tota Republica Chriſtianorum nihil ſanctiùs, nihil optabilius eſſe poteſt, quam Græcam Eccleſiam, olim tot ſanctis & viris clariſſimis illuſtrem, dimiſſo errore unam fieri cum Eccleſia Romana, comprehendimus neceſſarium eſſe ad conveniens ſpatium temporis in Bononia generale Concilium convocari; Quapropter ſi Prælati de novo ad Baſileam vocarentur, quod convenire non poſſet ſine temporis intervallo, utrumque Concilium ſere uno tempore concurreret, & ſic utrumque minus auctoritatis haberet, nec Prælati poſſent in utroque intereſſe, unde pro commoditate Prælatorum, ne bis habeant convenire, ex cauſis ſuperius declaratis & aliis magnis & urgentibus ſuo loco & tempore declarandis, majus bonum minori præponentes, præter Concilium, quod ſecundum Statuta Synodi Conſtantienſis in decennio venit celebrandum, quodque in ipſo decennio in civitate noſtra Avinionenſi volumus celebrari, ex abundanti in civitate Bononiæ pro ipſorum Græcorum reductione, reformationeque Cleri ac populi Chriſtiani aliud generale Concilium decrevimus convocare, & in eo intendimus perſonaliter præſidere Apoſtolica auctoritate & ſubſcriptorum Fratrum noſtrorum Jordani Sabinenſis, Antonii Hoſtienſis, Hugonis Præneſtini, Epiſcoporum: Johannis tituli Sancti Laurentii in Lucina, Antonii tituli Sancti Marcelli, Johannis tituli Sancti Sixti, Franciſci tituli Sancti Clementis, Angelotti tituli Sancti Marci Preſbiterorum; Lucidi Sanctæ Mariæ in Coſmedin & Ardecini Sanctorum Coſmæ & Damiani Diaconorum ejuſdem Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, unanimi Conſilio & aſſenſo indicimus & convocamus, ac præfatam Synodum Baſilienſem, ſi qua ibi congregata videatur, diſſolvimus & totaliter liberamus, Inſuper in nomine Chriſti Dei, ad cujus populi ſalutem totis affectibus aſpiramus, Univerſis & ſingulis Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Prælatis & Clericis, ad quos intereſt, ubicunque conſtitutis, indictis & diſſolutis prædictis, declaramus & notificamus, ipſoſque requirimus & monemus in Domino Jeſu Chriſto, & in vim præſtiti juramenti in Conſecrationibus eorundem, in virtute Sanctæ obedientiæ ac etiam Apoſtolica auctoritate noſtra præcipimus & mandamus, ſub pœnis excommunicationis & aliis pœnis juris, quatenus in anno uno cum dimidio à publicatione præſentium computando ad præfatam civitatem Bononiæ pro hoc Sacro-Sancto Concilio celebrando, & ſubſequenter in decennio in civitate Avinionenſi debeant convenire, quos omnes præſenti ſcripto intendimus eſſe monitos peremptoriéque citatos, ac ſi eorum ſingulis directæ fuiſſent monitoriæ litteræ ſpeciales.

Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ diſſolutionis, liberationis, declarationis & præceptionis infringere, vel ei auſu temerario contraire; Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicæ Milleſimo quadringenteſimo triceſimo primo, ſecundo Idus Novembris, Pontificatus noſtri anno primo.



Ego Jordan Epiſcopus Sabin. Domino noſtro Eugenio aliqualiter impedito, & de ipſius mandato, præſentibus præſcriptis Dominis Card. ſubſcripſi.
Ego Jordan Epiſcopus Sabin. nomine proprio ſubſcripſi.
Ego Antonius Epiſcopus Hoſtien. ſubſcripſi.
Ego H. Epiſcopus Præneſtinus ſubſcripſi.

Ego Jo. tit. Sti. Laurentii ſubſcripſi.
Ego Antonius tit. Sti. Marcelli ſubſcripſi.
Ego Johannis tit. Sti. Sixti me ſubſcripſi.
Ego F. tit. St. Clemen. me ſubſcripſi.
Ego A. tit. Sti. Marci Pbr. Card. ſubſcripſi.

Ego Lucidus Stæ. Mariæ in Coſmedin. Diacon. Card.
Ego Ardec. Sanctorum Coſmæ & Damiani Diaconus Card. ſubſcripſi.

Js. de Languſto.
De Cuna,
M. de Guadagnie.

IV. Ex Op. Diplom. Miræi Tom. 2 pag. 895.

Per Breve Apoſtolicum mittit Philippo Bono Burgundiæ ac Brabantiæ Duci Hoſtiam miraculoſam, quæ modo aſſervatur Divione in Burgundiâ: anno 1433.

EUGENIUS EPISCOPUS,

Dilecte Fili, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

Singularis devotionis zelus, quem ad fidem Catholicam, & Sacramentum Paſſionis Domini noſtri Jeſu Chriſti gerere Te videmus, meritò nos inducit, ut ea Tibi concedamus, quæ devotionem tuam, & aliorum Chriſtifidelium augere valeant. Tuis igitur in hâc parte devotis ſupplicationibus annuentes, Tibi Hoſtiam quandam ſub imagine Salvatoris in Throno ſedentis, mirabile Sacramentum Dominici Corporis molris in locis à veſana cujuſdam feritate gladii ictibus perforatam, & ex eo ſanguine raſperſam in locis præfatis, quæ in ſacrario noſtro erat recondita, tuæ piæ devotioni concedimus, & donamus, volentes, & mandantes Tibi, ut eam in aliqua Eccleſiarum, quas poſſides, aut in alio loco celebri cum eo honore, & reverentia recondas futuris temporibus venerandam, prout tanti Sacramenti majeſtas & magnitudo requirit.

Datum Romæ apud Sanctum Laurentium in Damaſo ſub annulo noſtro ſecreto die 17. menſis Septembris, Pontificatus noſtri anno tertio.

ANNO 1435.

V. Ex Arch. Angliæ Rymer Tom. 10. pag. 620.

Bulla quâ Pontifex negat ſe Ducem Burgundiæ à juramentis Regi Angliæ, & Regis Patri præſtitis abſolviſſe: anno 1435.

EUGENIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei cariſſimo in Chriſto Filio Henrico Regi Angliæ illuſtri, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

REddidit nobis litteras tuas dilectus Filius Adam Moleyns, Nuncius, & orator tuus. Quem commiſſa ſibi per Celſitudinem tuam prudenter exponentem, aſſiſtentibus ſibi fidelibus tuis, venerabili Fratre & dilecto Filio Epiſcopo Ambianenſi, & Andrea Holeys Referendario & Cubiculario noſtris, libenter audivimus, illique ad ſingula benignè reſpondimus. Cæterum quia à nobis certiorari deſideraſti ſuper abſolutionibus à juramentis, per aliquos ex Principibus & Nobilibus Regni Franciæ, claræ memoriæ Progenitori tuo, & Tibi præſtitis; an ſcilicet eas petierint, & petitas per ipſos, aut ipſorum nomine concesſerimus; tuam Celſitudinem certam reddimus, nos nullum ex ipſis ab hujuſmodi juramentis abſolviſſe, nec etiam per eos, aut eorum nomine, de hujuſmodi abſolutionibus nobis ſupplicatum fuiſſe. In futurum autem credere debes, Nos in ea parte & reliquis, honorem & deſiderium tuum concernentibus, ita diſpoſituros, quod de nobis meritò contentus debebis remanere; Tuam itaque Excellentiam, quam ad bonum pacis benè diſpoſitam eſſe cognoſcimus, qua majori poſſumus affectione hortamur & ſtringimus, quod Te indies melius diſponas, ut aliquando temporibus noſtris, & tuis, tanta calamitas finem habeat, & anima tua ſpiritusque tui, omiſſis belli cogitationibus ſtudiisque, quæ Deo diſplicent, ad pia Salutis conſilia convertatur, cum magno apud Deum, bonorum hujuſmodi operum Retributorem, merito, & maxima apud nos benevolentiæ gratia, immenſaque apud ſeculi homines apud univerſum orbem perpetuæ famæ gloria.

Datum Florentiæ anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo, trigeſimo quinto: decimo ſeptimo Calendas Auguſti, Pontificatus noſtri anno quinto.

VI. Ex Arch. Reipubl. Genev.

Ad Concilium Baſileenſe, reſpectu negociationum, cum Græcis initarum ob eorum adventum ad dictum Conſilium: anno 1434.

EUGENIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus & dilectis Filiis in ſacro Baſilienſi Concilio congregatis, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

EXiſtimantes, olim etiam dum eramus in minoribus conſtituti, quantum eſſet grata & accepta Deo noſtro reductio omnium, qui ſub nomine Chriſtiano cenſentur, ad unum ovile & unicum paſtorem, ut vera fides in omnibus eluceret ſemper, & verbo & opere juxta poſſibilitatem noſtræ infirmitatis egimus, ut Græci ad unitatem Romanæ atque Catholicæ Eccleſiæ reducerentur. Itaque ante annos plurimos rem hanc multa cum diligentia promovere curavimus, inter cætera quantum in nobis fuit apud felicis recordationis Martinum Papam V. Prædeceſſorem noſtrum operam dedimus, ut Oratores ſuos ad chariſſimum in Chriſto Filium noſtrum Romanorum Imperatorem & ipſorum Græcorum Patriarcham Conſtantinopolim præterea deſtinaret, qui cum ſuos diverſos Oratores ad ipſum

ANNO 1434.

Prædeceſſorem miſiſſent, continuatâ cura ſoliciti fuimus, ut res ipſa optatum finem ſortiretur. Denuò poſt aſſumptionem noſtram ad ſummi Apoſtolatus apicem eadem renovantes, ut alia prætereamus, anno præterito cum Oratoribus Præfatorum Imperatoris & Patriarchæ, qui Romam ad nos venerunt une cum venerabilibus Fratribus noſtris, aſſiſtente etiam chariſſimo in Chriſto Filio noſtro Sigiſmundo Romanorum Imperatore ſemper Auguſto, multa practicavimus, cumque hi Oratores in hoc viderentur perſiſtere, ut in Civitate Anconæ Prælati & alii in numero copioſo ex utraque Eccleſia convenirent, inter quos & Præfatus Romanorum Imperator adeſſet, & Nos cognoſceremus, rem hanc, prout petebatur, expenſas maximas & difficultates inextricabiles parere, & forſitan ſine fructu aliquo pro tunc cum eis nihil concluſimus, ſed ad præfatos Imperatorem & Patriarcham aliquem mittere deliberavimus, qui negotium hujuſmodi cum ipſis planè tractaret, & ſuper eo finale reſponſum ipſorum Imperatoris & Patriarchæ ac aliorum ſuorum intelligeret; Miſimus itaque menſe Julio anni præteriti dilectum Filium Magiſtrum Chriſtoforum Garatonum Secretarium noſtrum Græcæ Linguæ peritum, qui poſt multos ſermones cum præfatis Imperatore & Patriarcha ac multis aliis ex Græcorum majoribus habitos, tandem comperit ipſos omnes id eligere, ut Legatus Sedis Apoſtolicæ cum Prælatis, & aliis ex noſtris doctiſſimis viris ad Urbem Conſtantinopolim transmittatur, ubi & Prælati & alii majores ex ipſis Græcis una cum præfatis Imperatore & Patriarcha pari modo conveniant, ibique per viam diſputationis, ſicuti & alias in ſexta Synodo factum fuit, veritate patefacta, utraque Eccleſia optatum unionis & pacis conſequatur effectum, ſic tam ex ipſo Chriſtoforo quam ex litteris Imperatoris & Patriarchæ prædictorum id continentibus planè percepimus, quodque magis eſt, chariſſimus in Chriſto Filius Imperator Trapezuntis & plurimi ei adhærentes in hoc etiam pari voto conveniunt, quæ cum per præfatum Chriſtoforum ad nos revertentem delata eſſent, parato animo acceptavimus, nam & id nos plurimum optabamus, quoniam per hunc modum de ipſa unione & concordia bona ſpes redditur, & multo minori impenſa & quæ tolerabilis ſit opus erit, accedit ad hoc, quod Patriarcha Armeniorum, veluti per litteras certas nobis conſtituit, eo tempore etiam Conſtantinopolim venturus ſit, & in hanc rem pariter conſenſurus, ſicut in Domino bene ſperamus. Propterea menſe Julii præterito ipſum Chriſtoforum Conſtantinopolim iterum deſtinavimus cum nonnullis Capitulis, quæ menti utriusque partis planè ſatisfacere videntur, ipſique injunximus, ut ſecundum ipſorum tenorem cum Imperatore & Patriarcha ac aliis ſupradictis omninò concludat, ſuper quo ſibi plenum mandatum dedimus, quod pro Dei miſeratione modo factum eſſe exiſtimamus, horum ſiquidem capitulorum copiam dudum per noſtros Præſidentes ad vos deferri juſſimus; Poſt hæc verò dilectus Filius Simon Freym Nuntius veſter cum veſtris litteris concluſa quædam inter vos & Oratores ipſorum Imperatoris & Patriarchæ continentibus ad nos venit, quæ legimus diligenter, veſtramque affectionem circa tàm pium opus in Domino commendavimus, verum hoc paulum admirari cogimur, quod in re tanta & tam gravi, tamque diu deſiderata & à nobis tractata, aliquid per vos concluſum ſit, non ſolum nobis inconſultis, verum etiam irrequiſitis & inſciis, præſertim cum ea ſint concluſa & promiſſa, quæ ex pluribus cauſis non tantùm difficilia ſed etiam impoſſibilia multis eſſe videantur, & quæ non ſpem rei conficiendæ ſed deſperationem potiùs afferant menti noſtræ, affectionem tamen veſtram, ut præmiſimus, meritis

ANNO 1435.

laudibus commendamus. Ex quibus ſit, ut ad eam rem diligentiùs animadvertendum eſſe videatur; A vobis namque uno modo concluſum eſt, Orator noſter forſan & veriſimiliter alio modo concluſit, quid ſi uno tempore de eadem re duæ variæ & diverſæ fiant concluſiones, profectò ridiculum erit, & quod magis eſt fortè ex hac diſſenſione ſcandalum pariturum, ſaltem non parum dedecoris nobis omnibus allaturum, quid præterea ſi juxta modum concluſionis veſtræ ad eam unionem pertingere, veluti expertiſſimi viri autumant, impoſſibile eſſe contingat, nonne ad pudorem & confuſionem cedet totius Catholicæ militantis Eccleſiæ? Quæ ne accidant ſumopere cavendum eſt; Illa igitur media nobis & venerabilibus Fratribus noſtris ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus eligenda videntur, quæ breviora atque expeditiora ſunt, & ad ejus ſanctiſſimæ unionis finem conſequendum magis veriſimilia; Hæc non ad obviandum rebus per vos geſtis ſcribimus, cum & ad eundem finem, quæ vos optatis, noſtra tendat intentio, & idcirco noſtra parum referat, quâ viâ aut quo medio is finis ſequatur, ſed ad pleniorem informationem veſtram, verum tamen ut noſtram ſinceram & puram voluntatem planè perſpiciatis, ſi omiſſis, quæ ſupra diximus, per eum modum, quo cum præfatis Oratoribus concluſiſtis, rem ipſam tandem proſequi intenditis, ex nunc purè & liberè noſtrum, prout petitis, præbemus aſſenſum.

Datum Florentiæ anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo triceſimo quarto, decimo ſeptimo Kal. Decembris, Pontificatus noſtri anno quarto.

Jo. da Steccatis.

VII. Ex Ibid.

Ad Concilium Baſilienſe quòd ſuis Legatis fiducia à Concilio præſtanda eſt: anno 1435.

EUGENIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus & dilectis Filiis in ſacro generali Baſilienſi Concilio congregatis, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

PRo nonnullis Dei honorem ac bonum totius Reipublicæ Chriſtianæ concernentibus, mittimus dilectos Filios *Nicolaum* tituli ſanctæ Crucis in Jeruſalem, ac *Johannem* tituli ſancti Petri ad Vincula, Presbyteros Cardinales Apoſtolicæ Sedis Legatos. Eiſque aliqua commiſſimus Fraternitatibus & devotionibus veſtris ex noſtra parte referenda, de quibus placeat ipſis tanquam verbis noſtris impartiri plenam fidem.

Datum Florentiæ anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo triceſimo quinto, quartodecimo Kal. Martii, Pontificatus noſtri año quinto.

Ja. de Arimino.

VIII. Ex Ibid.

Ad Concilium Baſilienſe, quà id monet ſe miſſurum eſſe Nuntium: anno 1436.

EUGENIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei Venerabilibus Fratribus & dilectis Filiis in ſacro Baſilienſi Concilio congregatis, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

VEnerunt ad præſentiam noſtram dilecti Filii Dyoniſius Sabrevois & Henricus de Dieſt in Theologia Magiſtri Oratores veſtri, nos inter cætera ſuis Orationibus præcipuè exhortantes ad unionem Occidentalis & Orientalis Eccleſiæ, quæ res, dum in minoribus conſtituti eramus, cordi noſtro inſidebat ardenter, poſt autem aſſumptionem noſtram ad apicem ſummi Apoſtolatus hoc ſanctum opus ita deſideravimus, ut nihil in animo noſtro inſit ardentius, quam videre ovile Domini Latinum & Græcum cum recta & vera Religione conjunctum. Cum autem nos ad pacem & Unionem Catholicæ fidei & Eccleſiæ ſincerâ voluntate diſpoſiti ſumus, vos hortamur in Domino, ut omnes curas & cogitationes veſtras ad hanc Dei & fidei cauſam, ea charitate quâ decet, conferre velitis. Cæterum quamvis aſſiſtentibus nobis venerabilibus Fratribus noſtris ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus dictis Oratoribus vivâ voce reſponderimus, tamen de dictorum Fratrum conſilio ad ſacram Baſilienſem Synodum properè deſtinabimus venerabilem Fratrem noſtrum Johannem Archiepiſcopum Tarentinum, qui noſtro & dictorum Fratrum nomine, ſuper poſtulatis ab ipſis Oratoribus particularibus, rectè ac religioſè reſpondebit.

ANNO 1436.

Datum Bononiæ, anno Incarnationis Dominicæ, milleſimo quadringenteſimo triceſimo ſexto, ſexto Kal. Martii, Pontificatus noſtri anno ſexto.

G. Colini.

IX. Ex Cod. Diplom. Leibnitii Tom. 2. pag. 154.

Bulla, per quam recommendat Imperatorem Sigismundum Baronibus, cæteriſque Nobilibus Pragenſibus, aliiſque Civitatibus Bohemiæ, affectionem ſuam erga Regnum ipſum, ejuſque Incolas declarando: anno 1436.

EUGENIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei dilectis Filiis, Nobilibus Viris, Baronibus, Pragæ Civitatis Nobilibus, cæteriſque Civitatibus Regni Bohemiæ, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

GRatus Nuntius dudum lætificavit Animum noſtrum, dilecti Filii, cum *audivimus, quod pietas Altiſſimi infuderat Spiritum Concordiæ & veritatis* in Cordibus veſtris cum reliquis Chriſti Fidelibus, de quâ re quantam conſolationem in Domino ſuſceperimus propter pacem & quietem veſtram, & aliorum Chriſti fidelium, novit ille, cui corda & cogitationes hominum patent. Et quidem ſperamus, quod miſericordia Altiſſimi, cujus miſerationes ſunt ſuper omnia opera ejus, augebit in vobis gratiam ſuam, quodque virtus & devotio veſtra lucebit in Dei Eccleſia, & erga nos ſummum Pontificem oſtendetis debitam obedientiam & fidem ad Salutem animarum veſtrarum. Quemadmodum etiam nobis retulit venerabilis Frater noſter *Johannes Epiſcopus Signenſis*, quem, ſuis exigentibus meritis, paternâ dilectione proſequimur; multa aſſerens de veſtrâ devotione & affectione ſincerâ erga Nos, & Eccleſiam Romanam, ex quibus rebus charitatem veſtram, meritis laudabilibus commendamus, exhortantes vos, piè in Domino vivatis, ut gratia, quæ data eſt vobis à Salvatore noſtro, per veſtra bona & laudabilia Opera fructum afferat uberem in odorem ſuavitatis. Inter cætera gratiſſimum fuit audire *concordiam bonam veſtrûm, cum Chariſſimo in Chriſto Filio noſtro Sigiſmundo, Romanorum Imperatore ſemper Auguſto*, Rege veſtro, quem cùm ſumma Charitate diligamus, prout tanti Principis virtus & merita requirunt, exaltationem & ſtatum ſuum, cùm fuerit ſemper, & ſit præcipuus noſter & Eccleſiæ Dei Defenſor & Protector, augeri tota mente exoptamus. Itaque (prout decet ſubditos ſuo Regi parentes, ac debitam reverentiam & obedientiam præſtantes) diligatis ipſum in ſynceritate mentis & animi, cum ipſe ſit Princeps prudentiſſimus, ac diligat & amet vos, quotidie agens, quæ ſperat pertinere ad bonum veſtrum, & Regni utilitatem. Nam petivit à nobis aliqua pro quiete & honore veſtro & regni per organum Epiſcopi præfati, quæ nos libenter conceſſimus, parati etiam in poſterum omnia facere,

quæ

quæ concernant honorem, commodum & utilitatem veſtram, tum propter bonum veſtrum, quorum honeſtis deſidariis ſemper intendimus complacere, tum contemplatione Imperatoris, cujus laudabilis & ſincera voluntas ſemper nobiſcum unita ſuit, in fide pura, & charitate non ficta, ac pro nobis ac Eccleſiis ſtatu ea fecit, quæ laudem & gloriam perpetuam meraantur.

Datum Bononiæ Anno Incarnationis Dominicæ MCCCCXXXVI. Quinto Idus Martii, Pontificatus noſtri Anno VI.

D. de Vinariis.

X. Ex Arch. Reipubl. Genev.

Ad Marchionem Brandanburgenſem propter Electionem Imperatoris Sigiſmundo ſufficiendum: An. 1437.

EUGENIUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, Dilecto Filio Nobili viro Frederico Marchioni Brandenburgenſi, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

SOlemni natalis Domini noſtri dia certiores facti ſumus, claræ memoriæ olim Sigiſmundum Romanorum Imperatorem Hungariæ ac Bohemiæ Regam viam univerſæ carnis ingreſſum eſſe, & licèt mœſti dolenteſque audiverimus, eum Principem eſſe ſublatum, quem ſpeciali caritate dileximus, quemque rebus Eccleſiæ & Sedi Apoſtolicæ affectum eſſa cognovimus, mœrorem tamen noſtrum magna ex parte levarunt quæ de illius contritione quam moriens babuit, & quæ de illius placida & hilari aviditate ad ſuſcipiendum Sacro-Sanctum Dominici Corporis Viaticum, & alia Eccleſiæ Sacramenta audivimus; Ejus itaque deſiderio prædicta ratione parumper mitigato, in futura tempora in multiplices nomini Chriſtiano, Nobis & Romanæ Eccleſiæ impendentes negotiorum anfractus curas cogitationesque noſtras convertimus: De novo enim Imperatore deligendo injuncta tibi & aliis Electoribus cura nos etiam angit atque anxium facit, cum ea conſideramus & ante oculos poſita cernimus, quæ celſi animi, virtutis, prudentiæ ſingularis, & devotiſſimi inprimis ac dediti ſſimi Eccleſiæ & Sedi Apoſtolicæ animi Imperatorem præſertim hoc tempore deſiderari faciunt, qui imminentes cervicibus Chriſtianorum infideles reprimere, & propulſare, qui diſſidentes multis in provinciis Chriſtianos una nobiſcum ad pacem reducere, qui anhelantes ad Eccleſiæ ſciſſuram pleroſque impios continera, reprimere, deterrere, qui Sedis Apoſtolicæ Autoritatem, maximum Imperatoris munus, defenſare & augere, qui deniqoe Eccleſiam Romanam, cujus erit ipſo Juta Advocatus, protegere ſciat, poſſit, & pio ac ferventi Zelo id velit, Quamobrem licet non dubitemus, vos omnes ea quâ præditi eſtis virtute bonam & diligentem adhibituros tantæ rei curam, & dio multumque penſaturos, quem ad tanta tamque ardua munera obeundum deligatis; Ut tamen id noſtris etiam exhortationibus ac ſuaſionibus attenti faciatis, memoramus in primis, ut in facienda electione ipſa unanimes, concordes & idem ex omni parte ſentientes ſitis, vos in Domino exhortamur, ea enim eſt nobis da veſtra virtute & prudentia fides atque opinio, ut is quem uniti & concordes duxeritis eligendum, non niſi excellens, dante gratiam Domino, eſſe poſſit, & maximis quæ ſupra numeravimus in Eccleſia Dei & populo Chriſtiano imminentibus negotiis ſatisfaciat, ſin vero per veſtram diſſenſionem, quod avertat Omnipotens, aliquid novi ſuborireturdiſturbii, intolerabiles emergerent labores; Nihil ergo accuratius à vobis fieri oportere cenſemus, quam ut concordi & unanimi conſenſu ipſam electionem faciatis, vel ſi fortaſſe ſuberunt cauſæ, propter quas in unum eundemque eligendum convenire nequeatis, tutius fuerit electionem ipſam aliquantiſper differre; efficiet namque, ut confidimus, longa & matura deliberatio, ut quod acceleratio nimia vetabat, dilata conſultatio vos omnes unanimes & ejuſdem volontatis reddat. Quare ſi inſpirante Domino cum bona caritate & communi conſenſu electionem prædictam facietis, rem nobis acceptatiſſimam, & cui an parem in humanis à vobis expectemus non facilè dixerimus, effeceretis, erimuſque promti & parati, qood benè, condignè & laudabiliter factum à vobis audiemus, approbare & favoribus proſequi neceſſariis, ut per ipſius electi adjumentum impendantia populo Chriſtiano pericula avertamus, diſcordias, bella & inimicitias tollamus, & tum Eccleſiæ Occidentalis unitatem ſervemus, tum maximè Orientalem, ad quod dante Domino videmur optima jeciſſe fundamenta, ipſi Occidentali etiam uniamus; Nam hodie in Conſiſtorio generali fecimus Declarationem, cujus copiam mittimus introcluſam, & Domino concedente ibimus de proximo ad Ferrarienſe Concilium, ubi Deo noſtro puram, ſinceram & piam voluntatem noſtram dirigente ac juvante, ea ſolidè & cum effectu in prædicto Concilio faciemus fierique curabimus, propter quæ Concilium à principio fuerat congregatum, & cùm cariſſimum in Chriſto Filium Imperatorem Romanorum ac Venerabilem Fratrem Conſtantinopolitanum Patriarcham cum multis notabilibus Prælatis nobilibuſque aliis propediem expectemus, jamque pars Familiæ prædicti Imperatoris Venetias applicuerit cum una ex noſtris Galeis, unionem ipſorum Græcorum cum Eccleſia Occidentali concedente Domino facere ſperamus, quara velit tua Devotio Oratores & alios omnes tuos qui apud Baſileam eſſent inde ravocare, & alios Oratores omneſque qui videbuntur tibi ad prædictum Ferrarienſe Concilium mittere, & quantum in te eſt, ... poſitis æmulorum Sedis Apoſtolicæ & noſtrorum qui ſcandala quærunt in Eccleſia Dei paſſionibus, ea poſſint in prædicto Concilio Ferrarienſi fieri, quæ gloriam Dei & nominis Chriſtiani exaltationem & Sedis Apoſtolicæ totiuſque Eccleſiæ pacem & honorem reſpiciant, & per quæ tot olim deſiderata ſeculis Græcorum unio, quam, niſi ſcandaloſi & impii prohibituri ſint, in manibus habere videmur, ſequi poſſit.

Datum Bononiæ Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo trigeſimo ſeptimo pridie Calendas Januarii, Pontificatus noſtri Anno ſeptimo.

Jac. de Viterbio.

XI. Ex Ibid.

Ad Nobilem virum Albertum Bavariæ Ducem, ut ad Dietam apud Nurimbergam ordinatam ſe transferat, & Sedi Apoſtolicæ faveat: Anno 1437.

EUGENIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Dilecto Filio Nobili viro Alberto Bavariæ Duci, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

CUm Vanerabiles Fratres & dilecti Filii Sacri Romani Imperii Electores nobis per ſuos Oratores cum inſtantia ſupplicaverunt, ut in alium locum ab iſto pro Oecumenico Concilio conſentire, etiam & ab inceptis proceſſibus contra aliquos, qui Baſileæ in ſcandalum Eccleſiæ remanſerunt, abſtinere dignaremur, quæ quidem etiam, ut certi reddebamur, petituri erant Oratores cariſſimi in Chriſto Filii noſtri Alberti Regis Romanorum Illuſtris, Noſque de Conſilio Venerabilium Fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium eiſdem, prout in Copia præſentibus introcluſa continetur, duxerimus reſpondendum. Tuam Nobilitatem

hortamur

Digitized by Google

Anno 1438.

hortamur atque requirimus, ut ad dietam quam in reſponſione prædicta poſtulavimus, quæ poſtea apud Nurimbergam ordinata eſt, perſonaliter te conferre valis, & juxta tuam & progenitorum tuorum fidem atque devotionem Sanctæ Sedis Apoſtolicæ auctoritati favere, ac Juſtitiæ & Innocantiæ noſtræ aſſiſtera ſtudeas, quemadmodum plenè confidimus, atqua ſperamus, ut per tuam & aliorum Principum aſſiſtentiam peſtiferum illud & inveteratum ſchisma in natione Germaniæ tantis tamqua piis laboribus extinctum, paucorum quorumdam hominum odio & ambitione non ſolum in eadem Natione non renovetur, ſed pax detur Eccleſiæ, & unitas maneat illibata, ſuper quibus tuæ Devotioni latiùs dicet dilectus Filius Gerardus Sacerdos Canonicus Sancti Stephani Moguntinus, Familiaris noſter.

Datum Ferrariæ Anno Incarnationis Dominicæ, Milleſimo quadringenteſimo triceſimo octavo, quarto Idus Auguſti, Pontificatus noſtri Anno octavo.

L. de Riciis.

XII. Ex Ibid.

Inſtructio Papæ Eogenii ad ſoos Nuntios, miſſos ad Dietam Francofurti coactam, ad eligendum Imperatorem. Anno 1439.

EUGENIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Dilectis Filiis Nicolao de Cuſa Prapoſito Monaſterii in Meynfelt, & Jacobo de Oratoribus Canonico Ferrarienſi Nunciis noſtris, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

ACcepimus Litteras cujuscumque veſtrûm, laudamusque prudentiam & diligentiam veſtram in cunctis ſtatum & honorem noſtrum & Sedis Apoſtolicæ concernentibus. Commendantes pariter Cedulam illam per vos exhibitam Electoribus vigore Litterarum noſtrarum, quas de Credentia habebatis, tanquam juxta mentem noſtram bene & prudenter conceptam. Quæ ſcribitis de Dieta apud Franckfordiam tenenda in die Converſionis beati Pauli pro Electione Regis Romanorum intelleximus, Deumque oramus, ut talem eligi permittat, qui & poſſit & velit Sanctam Dei Eccleſiam, prout tenebitur, defenſare. Spem tamen in Dei miſericordia & in Electorum prudentia habemus, talem eligi, qualem Eccleſiæ & Religionis Chriſtianæ neceſſitas poſtulat. Volumusque, ut quam primum Electio facta fuerit, eam nobis per nuncium proprium illico nuncietis, & ſive præſens erit electus ſiva abſens, ad ipſum vos perſonaliter conferatis ſimul cum dilecto Filio noſtro Cardinali Sancti Vitalis Auguſtenſi nuncupato, cui etiam ſuper hoc ſcribimus, ſi aderit in ipſa Dieta dictus Cardinalis; Alioquin vos dictum adeuntes Electum congratulabimini ſecum de hujusmodi aſſumptione, & illa eadem apud ipſum promovebitis, quæ ex noſtra commiſſione apud Electores pridem promoviſtis, ſumendo ex litteris noſtris & cedula veſtra rationes & alias prout dictaverit ingenium afferendo. Conveniet verò inprimia ſecum & cum ſuis Conſiliariis agi, ut pro defenſione Sedis Apoſtolicæ, à qua ſola jus Imperii Romani ſuit in Germanos tranſlatum, velit, quemadmodum tenetur, viriliter laborara. Et cum Nos ac Sedem Apoſtolicam in cunctis & honorem ſuum concernentibus illi ampliè obtuleritis, perſuadebitis eidem atque Conſiliariis ſuis, ut morem imitatus ipſe Electus aliorum qui hactenus in Romanorum Reges electi fuerunt, ſuam Electionem per ſuas litteras nobis intimet. Suadebitisque pariter, ut mittat Decretum Electionis pro confirmationa à nobis juxta formam juris obtinenda. Nec ab ipſo Electo, quocumqua proficiscatur, abqua ratione diſcedatis, ſed illum quocumque iverit ſecuti quotidie & in Miſſis & alibi viſitetis ipſum continuò, & ſuos de juſtitia noſtra & Baſilienſi pravitate ac de illa ambitiona, impreſſione, coactiona praticis, notariaque impudentia, quibus nefariè uſus Sabaudiæ Dux in Idolum eligi quæſiverit, plenariè informantes, narrantesque è contra, quam magnifica & glorioſa fuerunt opera, quæ auctore Domino noſtrâ impanſâ, pro qua nullum oneravimus in Græcorum atque Armenorum reductione, effecimus, quo in ſermone dicendum erit de numeroſitate populorum utriusque gentis noviter reductæ, quòdque non ſolum in hac tali operationa requievimus, ſed inſuper Græcis poſt factam unionem obtulimus multa & ampla ſubſidia mari ac terra eorum Imperatori exhibenda Turcis ex Europa & Græcia axpellendis. Cujus rei cauſâ claræ memoriæ Albertum Regem Romanorum defunctum requiſiveramus, ut huic rei intendens operamqua dans pararet axercitum contra Teucros in tempore ducendum. Nam Nos etiam conſtitueſamus magnam claſſem cum auxilio Principum Chriſtianorum eodem in tempore paratam habere dandam prædicto Græcorum Imperatori, qui ex partibus Conſtantinopolitanis contra dictos Teucros exarcitum duxiſſet. Accommodè item tunc dicere poteſtis de periculis, quæ per mortem prædicti Regis imminent Hungariæ à Barbaris; Ex tam multis concludetis, oportere, ut Electus ipſe tanquam Advocatus & Defenſor Eccleſiæ viriliter ſe accingat ad protagendum Chriſtianitatem; Ceterùm ibitis quam primum ad Dietam Franckfordiæ, ubi poſtquam negotium vobis commiſſum promoveritis, inſtare debebitis tam apud Electores quam alios Principes in dicta dieta convenientes, ut reſponſio vobis detur in ſcriptis ſuper litteris Apoſtolicis, quas tu Jacobe tuliſti, & ſuper cedula per ambos exhibita, Informabitisque plenariè Cardinalem Auguſtenſem de omnibus per vos promotis & dietim promovendis, quem vobis adſtiturum non dubitamus usque ad felicem hujus rei expeditionem. Quod reliquum eſt miſimus vobis pridie decretum. *Moyſes*, & nunc tranſmittimus aliud de Armenorum reductione, vos curara debebitis, ut quæcumque in dies fiant ſcribi digna celeriter ad nos perferantur quam diligentar à vobis ſcripta, pariterque ſcribatis quid à vobis oportera fieri cenſeatis.

Datum Florentiæ Anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo quadringenteſimo triceſimo nono Quarto Idus Januarii, Pontificatus noſtri Anno Nono.

D. Palavicinus.

Anno 1439.

XIII. Ex Hiſtor. Univ. Bulæi Tom. 5. p. 447.

Confirmat Privilegia Univerſitatis Patavinæ ad inſtar Pariſienſis Anno 1439.

EUGENIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

DUm intra arcana noſtræ mentis ſolerti meditatione recolimus, quantum ad Populum noſtræ ſolicitudini commiſſum Remqua publicam debitè regendam viri litterarum ſcientia docti

confe-

Anno 1439.

conſerant, cutà nobis injunctà dignum, imò debitum noſtrum reputamus, ut non ſolùm contenti ſimus Studia Generalia conceſſis ſibi antè Privilegiis gaudere, verùm etiam ipſis alia ad ampliorem eorundem Studiorum ſtatum & Gloriam utilia concedamus, ut qui in illis voluntarios in hujusce eruditionis ſubſidium laborea ſuſcipiunt, de tanto ipſorum Beneficio, præter Dominicum quod non deerit, aliquod in terris munus ſe reportaſſe lætentur.

Dudum ſiquidem felicis recordationis Urbanus IV. Prædecetſor noſter pro felici ſtatu & incremento Studii Patavini, quod inter cætera Italiæ Studia Generalia antiquiſſimum & celeberrimum eſſe conſtat, nonnulla per Doctores & Magiſtros ejusdem Studii ſalubriter ſtatuta & ordinata ratificavit & approbavit, ac ex certa ipſius ſcientia confirmavit.

Deinde Clemens VI. Prædeceſſor etiam noſter, quæ per ipſum Urbanum ratificata fuerant, grata habens & approbans, quædam alia pro ipſius Studii amplificatione ſtatuit & ordinavit, prout in ipſorum Litteris pleniùs continetur.

Nos igitur attendentes, quòd à Generalibus Studiis omnis divinorum atque humanorum inſtitutorum notitia proficiſcitur, virique illâ inſigniti exiſtunt, per quorum ſalutatem doctrinam Effector omnium Deus agnoſcitur & amatur, Juſtitia colitur, proficientes proficiunt; inſtruuntur indocti, & præmiis efficiuntur boni; verſutia autem ſuorum erratorum pœnæ, quas merentur, adjiciuntur, omnisque humanæ eruditionis excellentia emanare dignoſcitur; nec non ad dilectos Filios, Univerſitatem prædicti Patavini Studii, quos ſingulos omni ſavore proſequimur, noſtræ benignitatis oculos convertentes, ne ipſi in ſua exercitatione commendabili adverſus conceſſa ſibi anteà Privilegia quomodolibet indebite infeſtentur, verùm potius amplioribus gratiarum attollantur impendiis, motu proprio, non ad alicujus preces, omnia & ſingula Privilegia, libertates, exemptiones, conceſſiones & indulta alia, eidem Studio tam per prædictos & alios Rom. Pontifices Prædeceſſores noſtros, quàm per Imperatores, aut alios temporales Dominos hactenus conceſſa, quorum formas & tenores in præſentibus pro expreſſis haberi volumus, rata & grata habentes, illa auctoritate Apoſtolica tenore præſentium confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus, omnes & ſingulos, ſi qui intervenerint, defectus iisdem motu atque auctoritate ſupplentes.

Et nihilominus, quò Studium ipſum aliquod ſingulare noſtræ liberalitatis dono conſequatur munus, ut omnes & ſinguli nunc & pro tempore in eodem Studio exiſtentes Doctores & Scholaſtici, ac ipſorum Familiares & Officiales omnibus & ſingulis privilegiis, prærogativis, exemptionibus, immunitatibus, libertatibus, conceſſionibus, honoribus, ſavoribus & indultis aliis quibuslibet, quocunque nomine cenſeantur, & quorum formas & tenores in præſentibus pro ſufficienter expreſſis haberi volumus, gaudeant & utantur, quibus Romanæ Eccleſiæ, *Pariſienſis*, *Oxonienſis*, *Bononienſis*, *Salmaticenſis Studiorum* Doctores & Magiſtri, eorumque Familiares & Officiales ex quibusvis Apoſtolicis, Imperialibus, ſeu aliis Eccleſiaſticis, vel temporalibus conceſſionibus aut indultis gaudent, & utuntur, gaudere & uti poſſunt, ac poterunt in futurum.

Utque omnes prædicti, qui Beneficiis Eccleſiaſticis affecti fuerint, dum ipſi ibi reſederint, omnium ſuorum Beneficiorum Eccleſiaſticorum quæ nunc obtinent, & in poſterum in quibusvis Eccleſiis, ſeu locis obtinebunt, quæcunque, quantæcunque & qualiacunque ſint & fuerint, etiamſi in illis perſonalem primam non fecerint Reſidentiam conſuetam, fructus ac reditus & proventus cum ea integritate, cum qua illos perciperent, ſi in Eccleſiis, ſeu locis hujusmodi perſonaliter reſiderent, quotidianis duntaxat exceptis diſtributionibus, per ſeptennium percipere queant.

Anno 1439.

Inſuper ut ipſi ſinguli, etiam in ſacris Ordinibus conſtituti, aut Dignitates, vel Perſonatus in Cathedralibus, aut aliis Eccleſiis, vel Parochiales Eccleſias obtinentes, in eodem Studio & legibus per quinquennium ſtudere, legere, & diſputare, ac in eis Licentiæ Gradum, nec non Doctoratus inſignia accipere liberè ac licitè valeant; motu & auctoritate prædictis tenore præſentium concedimus, ac de ſpeciali dono gratiæ indulgemus; non obſtantibus felicis recordationis Honorii III. Pontificis etiam Prædecetſnris noſtri, & aliis Apoſtolicis, nec non in Provincialibus & Synodalibus Conciliis promulgatis Edictis, Conſtitutionibus & Ordinationibus, Statutis quoque & Conſuetudinibus Eccleſiarum in quibus Beneficia hujusmodi fuerint, jurejurando, Confirmatione Apoſtolica, vel quacunque firmitate alia roboratis, cæterisque contrariis non obſtantibus qoibuſcunqoe.

Volumus autem, ut Beneficia ipſa debitis propterea non fraudentur obſequiis ſed debitè ſuſtineantur eorum onera conſueta.

Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ ratihabitionis, confirmationis, ſuppletionis, conceſſionis, voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contravenire.

Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem præpotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Florentiæ Anno Dominicæ Incarnationis 1439. Kalend. Decembris, Pontificatus noſtri Anno 9.

Ad Univerſitatem Pariſienſem, quâ Libri in Sedem Apoſtolicam ſcripti damnantur: Anno 1440.

EUGENIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Dilectis Filiis Rectori & Univerſitati Pariſienſi Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

QUia proximis temporibus nonnulla, ab iniquis perditiſſimis hominibus, ſcandalum in Dei Eccleſia ponere quærentibus, ſunt diſſeminata, ut de auctoritate ac ſuperioritate Romani Pontificis ac Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, alia minorque quam debeat opinio habeatur, placuit Litteras Apoſtolicas in forma libri, quas lator harum, dilectus Filius Antonius de Boraciis Cubicularius & Familiaris noſter, cui aliqua ſuper prædictis & qoibuſdam aliis quædam commiſimus referenda, defert ad veſtram conſolationem, mittere, ut viſis ſolidiſſimis irrefragabilibusque rationibus ex ſacro divinarum ſcripturarum fonte ſumtis, quibus innituntur noſtræ juſtitiæ fundamenta, gauoetis, quòd piè & laudabiliter feciſtis hactenus, prout continuò facitis, nobiſcum ſentire, ſimiles etiam libros mittimus Cariſſimo in Chriſto

ANNO 1442.

Filio noſtro Regi Franciæ Illuſtri, & dilectis Filiis Nobilibus Viris ejus Regni Ducibus ac ceteris Univerſitatibus, ut dogma id verum, quò latiùs erit diffuſum, eo commodiùs bonos & quæ Dei ſunt ſentientes repleat & lætificet, eos autem qui aut ſeducti ab iniquis aut ſuo infortunio minus rectè ſaperent, vel inſtruat & reſipiſcere faciat vel confundat, Amplectatur itaque veſtra Devotio rem digniſſimam, & quod hactenus probe feciſtis, noſtram & Sedis prædictæ auctoritatem contra malignos perfidosque homines tueatur.

Datum Florentiæ Anno Iocarnationis Dominicæ Milleſimo quadringeoteſimo quadrageſimo primo. Nonas May, Pontificatus noſtri Anno Undecimo.

N. de Cremonenſibus.

XV. Ex Hiſt. Univerſit. Pariſ. Bulæi, Tom. 5. p. 524.

Confirmatio Privilegiorum Ordinum Mendicantium: Anno 1442.

EUGENIUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam,

AD jugem divinæ ſcientiæ & Sacræ Theologiæ propagationem, ut peculiare illius Studium ad ſalubrem fidelium ædificationem undique ſuos funiculos longiores efficiat, continuas noſtræ meditationis ſolicitudines impendimus, ac illis, quæ propterea ſingulis ſublatis diſpendiis profutura ſore conſpicimus, favores Apoſtolicos diffuſiùs impertimur.

Sanè pro parte Dilectorum Filiorum Generalium & F. F. Minorum, Prædicatorum, Eremitarum St. Auguſtini & Carmelitarum Ordinum Nobis nuper exhibita petitio continebat, qoòd licèt juxta antiquas & laudabiles, dudum etiam à tanto tempore, cujus contrarii non exiſtit memoria, in Facultate Theologiæ Univerſitatis Studii Pariſienſis inconcuſſè obſervatas conſuetudines, finguli dictorum Ordinum Fratres, qui pro felici dicti Studii Theologiæ continuatione & ſalutari conſummatione per Generalia cujuscumque ex dictis Ordinibus Capitula, vel per ſuos Generales, aut eorum Vicarios, ſeu alios ad id ſufficientem poteſtatem habentes ad Univerſitatem Paris. miſſi & ad legendum Biblia publicè deputati & aſſignati fuerunt, ſi per Deputatos Facultatis Theologiæ dictæ Univerſitatis ad hoc reperti ſuerint ſufficientes, ſolutis Juribus ejuſdem Facultatis ſine mora alicujus præcedentis temporis ad legendum Biblia publicè hujusmodi ab eadem Facultate admiſſi & recepti ſive acceptati fuiſſent. Nec non illi qui ſimili modo ad legendum Sententias deputati fuerunt, ſine alicujus præcedentis temporis acquiſitione, ſine Bibliorum lectura, ſine curſibus & abſque ulla ipſorum curſuum perſolutione, ab ipſa Facultate ad legendum Sententias, ſive librum Sententiarum admiſſi extiterunt: & poſtquam dicti Fratres Baccalaurei formati in dicta Theologia facti fuerunt, quilibet ex eisdem Ordinibus Regens unum ex dictia Baccalaureis pro obtinenda Sententia in dicta Theologia Cancellario Eccleſiæ Pariſienſis præſentare conſuevit, ipſeque Baccalaureus ſic præſentatus ad immediatam ſequentem tunc Sententiam, licèt etiam ſtatuti temporis, videlicet 5. Annorum, dum tamen bis de ordinario reſpondiſſet, ſpacium non compleviſſet, protinus admiſſi extitiſſent, & ex præmiſſis plurimi dictorum Ordinum Fratres in eadem Theologia legendo & diſputando, multipliciter profecerunt, ac plura exinde Deo grata & hominibus accepta bona ſucceſſerunt; Tamen à multis annis citra nonnullis ex Facultate Theologiæ Univerſitaris hujusmodi dictis Fratribus, ac Ordinibus, eorumque utilitati ſe opponentes, ita fecerunt, ut eis exinde multa diſpendia provenire noſcantur. Pro parte Generalium & Fratrum prædictorum nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut ſuper iis providere opportunè de benignitate Apoſtolica dignaremur.

Nos itaque uberes & commendabiles, quos dicti Fratres dudum in Dei Eccleſia afferunt fructus, propenſius attendentes, ac eorum ſtatos, ac indemnitati in præmiſſis opportunè conſulere cupientes, ac obſervandas fuiſſe & in futurum perpetuò obſervari debere cenſentes, ac decernentes, præſentis perpetuò valituræ & irrefragabiliter obſervandæ Conſtitutionis Edicto, eadem autoritate ſancimus, ſtatuimus & ordinamus, quòd deinceps perpetuis futuris temporibus omnes & ſinguli dictorum Ordinum Fratres, qui pro continuatione & conſummatione Studii Theologiæ hujusmodi per aliqua ex Generalibus dictorum Ordinum Capitula, vel eorum aliquod, aut per ſoos Generales, vel eorum Vicarios, ſeu quoscunque alios ſufficientem ad id poteſtatem habentes ad dictam Univerſitatem miſſi, & ad legendum inibi Biblia publicè deputati & aſſignati fuerint, ac per dictos Deputatos Facultatis Theologicæ ad hoc ſufficientes & idonei reperti fuerint, *Solutis juribus ejuſdem Facultatis indilatè, & abſque alicujus præcedentis temporis mora ad legendum Biblia publicè hujusmodi; necnon illi, qui ſimili modo ad legendum Sententias deputati fuerint, nulla cujusvis temporis exſpectatâ morâ, ſine lectura Bibliorum, ſine curſibus, & abſque ulla ipſorum curſuum perſolutione ad legendum Sententias, ſive librum Sententiarum à dicta Facultate, omnibus contradictione & difficultate penitùs ceſſantibus, liberè admittantur & admitti debeant*, ac poſtquam dicti Fratres formati in eadem Theologia Baccalaurei fuerint, quilibet ex eisdem Ordinibus Regens unum ex dictis Baccalaureis pro obtinenda Licentia in dicta Theologia prædicto Cancellario præſentet, & præſentare debeat, ipſeque Baccalaureus ſic præſentatus ad immediatam tunc ſequentem Licentiam, licèt ſtatuti temporis videlicet 5. annorum ſpacium non compleverit, dum tamen bis de ordinario reſponderit, ſine aliqua contradictione protinus liberè admittatur. Mandantes nihilominus Cancellario dictæ Eccleſiæ pro tempore exiſtenti, nec non Univerſis Doctoribus, Magiſtris & Scholaribus dictæ Facultatis, eisque & eorum cuilibet in virtute S. Obedientiæ, ac in ſuorum remiſſionem peccaminum diſtrictè præcipiendo injungentes, quatenus Sanctionem, Statutum, & Ordinationem prædicta efficaciter obſervent, & ab omnibus faciant obſervari: ac decernentes irritum & inane, ſi ſecus ſuper iis à quoquam quavis authoritate, ſcienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Non obſtantibus Conſtitutionibus & Ordinationibus Apoſtolicis, nec non Eccleſiæ, Univerſitatis, Facultatis & Ordinum prædictorum confirmatione Apoſtolica, vel quavis alia firmitate hactenus, vel in poſterum roboraris ſtatutis & conſuetudinibus, cæterisque contrariis quibuscunque, quibus per præſentes volumus derogari.

Nulli ergo &c. Datum Florentiæ, Anno Incarnationis Dominicæ 1442. 3. Kalend. April. Pontificatus noſtri Anno 12.

ANNO 1442.

Inſtitu-

XVI. Ex Op. Dipl, Miræi Tom. 2,pag.896.

Inſtitutio Capituli ſecundæ Fundationis Decem Canonicorum in Eccleſiâ Collegistâ S. Petri Lovanii : Anno 1443.

EUGENIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilectis Filiis Abbati Monaſterii Beatæ Mariæ Middelburgenſis Traiectenſis Diœceſis, & Præpoſito Sancti Petri Trajectenſis, ac Archidiacono Antverpienſi Cameracenſis Eccleſiarum, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

DUm intra pectoris noſtri Arcana revolvimus, & Paterna meditatione penſamus, quòd per Litterarum Studia Viri efficiuntur idonei, quorum doctrina ſalutaris Civitatem Dei lætificat, ignorantiæ nubila repelluntur. Divini nominis, fideique cultus protenditur, juſtitia colitur, tam publica, quàm privata res utiliter geritur, omnisque proſperitas humanæ conditionis augetur, meritò inducimur Curam Paſtoralem circa ea ſollicitiùs impendere, per quæ Studia hujusmodi vigere & incrementum ſuſcipere valeant, ac venæ irrigui Fontis, ſcientiarum pocula, cum quibus illa haurientes, ignorentiæ profugatis tenebris, poſt acquiſitam notitiam ſummi Opificis, in illius mandatorum via directi, per donum ſapientiæ ad veri luminis claritatem perveniant, jugiter ſcaturientes, penuriâ rerum nullatenùs obturentur.

Sanè ſicut pro parte dilectorum Filiorum Univerſitatis Studii oppidi Lovanienſis, Leodienſis Diœceſis, nobis nuper exhibita petitio continebet, licèt dicti Studii, quod in præfato oppido felicis recordationis Martinus Papa Quintus Prædeceſſor noſter in omnibus, præterquam in Theologiæ, inſtituit primò, & deindè Nos, eodem Prædeceſſore, ſicut Altiſſimo placuit, de medio ſublato, divina favente Clementia ad apicem ſummi Apoſtolatus aſſumpti, etiam in ipſa Theologiæ ibidem vigere, & obſervari volumus Facultatibus, plantatio nova exiſtat, illa tamen, Altiſſimo annuente plurimùm numero Suppoſitorum pollet, & ejus Univerſitas ab ejus initio intelligentiæ ſplendore illuſtratos palmites produxit, & enutrivit.

Cùm autem, ſicut eadem petitio ſubjungebat, licèt præfatum Studium Suppoſitorum multitudine polleat, ex eo tamen, quod quindecim, qui de Patronatu Brabantiæ pro tempore exiſtentis Ducis etiam tunc exiſtebant, in Collegiatis infra limites Ducatus Brabantiæ conſiſtentibus Eccleſiis, Canonicatus, & Præbendæ pro remuneratione illorum, qui in ipſo Studio pro tempore legent, & regent, ſub certis modis, & formis deputatu, etiamſi deputationes hujusmodi ſortiri poſſent, ſicuti nondum in omnibus ſortitæ ſunt effectum plenum, & debitum, pro illorum remuneratione non ſufficiunt, & dictum Studium, licèt locus amœniſſimus, copiâ rerum, & temperie aeris, atque aliis neceſſariis commoditatibus refertus, atque ad recipiendum, & ſuſtentandum generale Studium plurimùm aptus, & idoneus exiſtat, demptis gabellis, ſive aſſiſiis ibidem ſolvi, & recipi ſolitis, ac ex illis provenientibus emolumentis, quæ abſque licentia, voluntate, ſeu permiſſione præfati Ducis recipi nequeunt, tantis facultatibus in communi non abundat, de quibus in his indeficiens proviſio fieri valeat, ipſi, Univerſitas Studii, qui aliàs non habent, unde Magiſtris, Doctoribus, Licentiatis, & aliis in dicto Studio pro tempore Legentibus, & Regentibus, per quorum Doctrinarum Semina mortalibus omnibus ad benè, beateque vivendum via præbetur, & illi ad arcana mundi cognoſcenda introducuntur, congruè provideri poterit, multipliciter nmeant, quod ſui alumni tam copioſè tamque fructuoſè allecti, ob dotis, & alimentorum, præfatis Magiſtris, Doctoribus, Licentiatis, & aliis Legentibus, & Regentibus pro tempore neceſſariò miniſtrandorum, defectum, aliquo turbinis flatu etiam ex quacumque levi cauſa prorumpente, aut parvo familiaris rei detrimento, vel alia quavis neceſſitate occurrente, tamquam famelici diſpergentur, ut dictum Studium ob rerum carentiam ad nihilum penitùs redigetur.

Pro parte dilectorum Filiorum nobilis Viri Philippi, Burgundiæ & Brabantiæ Ducis, ac Burgimagiſtrorum, Scabinorum, Conſulum, & Rectorum oppidi, illiusque & Studii prædictorum Univerſitatum, nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut ad profectum Orthodoxæ fidei, & ſalutem plurimorum, neceſſitatibus, & indigentiis Studii hujusmodi opportunè providere de benignitate Apoſtolica dignaremur.

Nos igitur, in quorum manibus Univerſitas Studii hujusmodi, omnibus, & ſingulis aliis à præmiſſis proviſionibus pro Legentibus, & Regentibus in dicto Studio per dictam Sedem, & ejus auctoritate quomodolibet conſtitutis ſpontè, & liberè ceſſerunt, quique ceſſionem hujusmodi admiſimus, modum, & formam deputationis, ac verum annuum valorem, cum qualitatibus quindecim Canonicatuum, & Præbendarum, nec non Eccleſiarum, in quibus Canonicatus, & Præbendæ ipſi exiſtunt, nomina, ac ſi ſpecificè, ſingulariter, ac individualiter expreſſa forent, præſentibus pro expreſſis habentes: Attendentes etiam, quod præfata Sedes, quæ omnium ſpiritualium rerum provida adminiſtra exiſtit, cujuslibet commendabilis exercitii conſtantiſſima adjutrix eſſe debet, & cupientes dictum Studium, ut ex ipſo Eccleſiæ militanti, & Reipublicæ commoditas, præſidium, & decus aſſiduè præparentur, & adſint, tanquam firmis anchoris ſtabilitum, in proſperitatis portu abſque timore futuri periculi immobile permanere, ac Magiſtros, & Doctores, Licentiatos & alios, ad continuationem tam laudabilis, & neceſſarii exercitii tantò ampliùs animari, quo ex hoc ibidem pro ſuis incumbentibus ſupportandis pro tempore oneribus ſibi liberaliter ſentiant provideri, hujusmodi ſupplicationibus inclinati Diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta committimus, & mandemus, quatenus vos, vel duo, aut unus veſtrum, ſi per ſummariam informationem ſuper his per nos recipiendam præmiſſa vera eſſe reperieritis, pro directione feliciori, ſubſiſtentia, & conſervatione præfati Studii de Hakendovel, cujus viginti quinque, de Holsbeke, cujus decem & novem, de Cortbeke Over-Loe, cujus ſexdecim, de Linckeris inferiori, cujus triginta quatuor, de Knexel, cujus etiam decem & novem marcarum Argenti, nec non de Brecht, cujus nonaginta, de Scelle, cujus octuaginta, de Arbore (Boom) cujus etiam octuaginta, & de Erps, cujus centum Librarum Turonenſium parvarum fructus, redditus, & proventus, ſecundum communem æſtimationem, valorem annuum, ut aſſeritur, non excedunt, Leodienſis prædictæ, & Cameracenſis Diœceſis Parochiales Eccleſias, cum omnibus juribus, & pertinentiis ſuis, Collegiatæ, & Parochiali Eccleſiæ S. Petri præfati Oppidi, in qua præter illius Plebaniam, cui ejusdem Parochianorum animarum cura imminet, decem & octo Canonicatus & Præbendæ, quorum quindecim de Patronatu dicti Ducis Braban-

tiæ exiſtentis pro tempore exiſtunt, & alii ad Collationem, & proviſiouem dilectorum Filiorum Decani, & Capituli ipſius Eccleſiæ Saocti Petri Lovanienſis pertinent, fore noſcuntur, ultra illos pro quindecim, vel tot, ſicut ſingulis conſiderandis ſollicitè conſideratis nobis videbitur, inibi de novo creandis, & inſtituendis Canoniestibus, & Præbendis, qui per alios, quàm in ipſo Studio Legentes, & Regentes pro tempore obtinere nequibunt, auctoritate noſtra in perpetuum unietis, annectatis, & incorporetis.

Ite quod ſimul, vel ſocceſſivè cedentibus, vel decedentibus ſingulis dicterum Parochialium Eccleſierum Rectoribus, 'ſive illas alias quumodulibet dimittentibus, liceat præfatis Univerſitati Studii per ſe, vel alium, vel alios corporalem poſſeſſionem ſiugularum Parochialium Eccleſiarum, etiamſi ex quavis cauſe diſpoſitioni Apoſtolicæ ſpecialiter, vel genesaliter reſervatæ fuerint, juriumque, & pettinentiarum prædictorum auctoritate propria liberè apprehendere, ejusque fructus, redditus, & proventus, reſervatis priùs, & ante omnia per vos de eis pro ſingulis perpetuis Vicariis in ſingulis Parochialibus Eccleſiis prædictis per locorum Ordinerios ad exercitium curæ animarum Parochianorum earundem inſtituendis, ſingulis congrois portionibus, de quibus ipſi Vicarii ſuſtentan, Epiſcopalia Jura ſolvere, & alia eis incumbentis pro tempore onera ſupportare commodè porerunt, in uſus, & utilitatem obtinentium pro tempore creandos & inſtituendos Canonicatus, & Præbendas hujusmodi percipere, convertere, & perpetuò retinere, Diœceſanorum Locorum, & cujuslibet alterius Licentiá ſuper hoc minimè requiſitá.

Et inſuper ſi unionem, annexionem, & incorporationem hujusmodi per vos, ut præmittitur, vigure præſentium contigerit fieri, quamprimùm illæ per vos fectæ fuerint, in ipſa Eccleſia Sancti Petri ultra dictos decem, & octo inibi exiſtentes, quindecim, vel tot, ſicut fructibus, redditibus, & proventibus, qui ex omnibus Parochialibus Eccleſiis prædictis, præfatis reſervandis, pro Vicariis portionibus defalcatis, reſultabunt, attentis, vobis videbitur pro formatis in Theologia Baccaleureis, ſive in illa, aut Medicina, vel qui per triennium legerunt, vel rexerunt, poſt ſuſceptionem Magiſterii gradus in artibus Magiſtris, ſive in utroque, vel altero Jure Doctoribus, eur cum rigore exeminis Licentiatis, in eodem Studio Legentibus pro tempore eadem auctoritare ereatis, inſtitustis, ec pro ipſorum dote reſultantes fructus, redditus, & proventus prædictos, inter obtinentes pro tempore ereandos, & inſtituendos Canonicatus, & Præbendas, eosdem æqualiter percipiendos, deputetis, & aſſignetis, illisque pro decore, venuſtate, profectu, & utilitate dictæ Eccleſiæ Sancti Petri, ſecundum veſtræ diſcretionis arbitrium onera adjiciatis, & imponatis, nec non ſtatuatis, decernatis, & ordinetis, quod ex tunc perpetuis futuris temporibus in præfata Eccleſia Sancti Petri Canonicatuum, & Præbendarum numerus, qui inibi usque non fuit, tot, quot in ea dicto vigore creabitis, & inſtituetis, Canonicatuum, & Præbendatum numero ſit, & cenſeatur adauctus, ac quod ſiugulis Canonicatibus, & Præbendis creandis, & inſtituendis hujusmodi nullus Sacer Ordo annexus eſſe, quodque Magiſtri, Doctores, Licentiati, & Baccalaurei in dicto Studio Legentes, & Regentes, ac præfatos ereandos, & inſtituendos Canonicatus, & Præbendas obtinentes pro tempore, cum reſultantibus ex Parochialibus Eccleſiis, ultra portiones hujusmodi, atque aliis licitis modis acquirendis, præter, & absque hoc, quod aliqui percipiaot de decem, & octo Canonicatuum, & Præbendarum prædictorum fructibus, redditibus, & proventibus contenti manere debeant, ac infra, & extta præfatam Eccleſiam Sancti Petri cum habitu, & Religione, ac ſine illis incedere, nec non Stellum in Choro, locumque, & vocem in Capitulo habere, ac privilegiis, favoribus, libertatibus, immunitetibus, & indultis quibuslibet in omnibus ſingulis pari modo absque differentie quacumque uti, frui, gaudere poſſint, & debeant, ſicuti perſonæ præfatos decem, & octo Canonicetus, & Præbendas obtinentes pro tempore ſolitæ fuerunt, & exiſtunt, incedere, & habere, ac uti, frui, & gaudere; Ac quod ad ſingulos creandos, & inſtituendos Canonicatus, & Præbendas, primaria vice, & deinde Magiſtri, Doctores, Licentiati, & Baccalaurei, ut præfertur, nec non ad tres ex decem & octo Canonicatibus, & Præbendis, ad collationem, & proviſionem Decani & Capituli pertinenres hujusmodi Canonicatus & Præbendas, & ad Plebaniam ipſius Eccleſiæ S. Petri perpetuis futuris temporibus, quoties illorum vacationes occurrerint ſolum, & duntaxet, ac in Theologia Magiſter, vel formatus Baccalaureus in dicto Studio Legentes, vel Regentes pro tempore, & nulli alii, per Burgimagiſtros oppidi præſentari, & in Plebania, eujus viginti octo, ac tribus ex decem & octo Canonicatibus, & Præbendis, quorum ſingulorum tredecim marcarum argenti, fructus, redditus, & proventus, ſecundùm æſtimationem prædictam, valorem annuum, ut atiam aſſentur, non excenunt, per Decanum, & Capitulum Eccleſiæ Sancti Petri, in ſingulis quoque creandis, & inſtituendis Canonicatibus, & Præbendis hujusmodi per Abbatem Partenſem, Leodienſis Diœceſis, vel Præpoſitum (Monaſterii) S. Gertrudis oppidi præfati per Præpoſitum gubernari ſoliti, dilectos Filios, ſive eundem Decanum, ad qoem fuerit pro tempore hebitus recurſus præſentandi, ut præfertur, totres, quoties inſtitui, ac in corporalem poſſeſſionem illius, ſeu illorum, ad quem, ſeu quos præſentabuntur pro tempore, juriumque, & pertinentiam ſuorum omnium induci, & inductum defendi, amotis ex illa, ſeu illis illicitis detentionibus quibuscumque, ac præſentandos ad Præbendas, in quibus inſtituentur, in dicta Eccleſia Sancti Petri in Canonicos, & in Fratres recipi. Stallo eis in Choro, & Loco in Capitulo ipſius Eccleſiæ cum plenitudine Juris Canonici aſſignatis, & ad Plebaniam hujusmodi, ut eſt moris, admitti, illisque da Plebaniæ, ec trium ex decem, & octo Canonicatibus, & Præbendis, nec non ereandorum, & inſtituendorum Canonicatuum, & Præbendarum, prout quemlibet eorum continget, fructibus, redditibus, & proventibus, Juribus, & obventionibus univerſis, integrè reſponderi facere, liberè ac licitè poſſint & debeant ebsque omni impedimento: Quodque ſic præſentati, & inſtituti pro tempore Plebanus, & Canonici præbendati dictæ Eccleſiæ S. Petri ſolum, & duntaxat cenſeantur, & exiſtant, quamdiu in præfato Studio ſine intermiſſione legerint, vel rexerint, ac quod eorum ſingulis, impedimento noo extante legitimo in ipſo Studio legere, vel regere ceſſautibus, ceſſantium legere, vel regere eorundem, niſi infra certum peremprorium competentem, per Abbatem, Præpoſitum, vel Decanum prædictos eis ad hoc aſſignandum terminum legere, vel regere cum effectu reinceperint, & ſine frauda continuaverint, Plebania, Canonicatus, & Præbenda, per ceſſationem hujusmodi eo ipſo vacare cenſeatur, ac in eorum Locis, quoties id evenire contigerit, alii modis, & formis ſimilibus illico ſubſtituantur, '& ſubrogentur.

Super quibus omnibus, & ſingulis nobis, & illis plenam, & liberam tenore præſentium licen-

Digitized by Google

tiam concedimus, & etiam facultatem. Cæterùm ut præmiſſa omnis ſingula debiio quantocitiua valeant demandari effectui, & per hoc fructus ſuccedat exoptatus, à ſingulis Rectoribus ſingularum Parochialium Eccleſiarum, ac perſonis obtinentibus ad præſens Plebaniam, & ſingulos ex tribus de decem & octo Canonicatibus, & Ptæbendis præfatis Plebaniæ, & ſingulorum ex tribua Canonicatibus, & Præbendis hujusmodi taſignationes, ſi eas ſimul vel ſucceſſivè in veſtris manibus ſpontè, & liberè ſacere voluerint, auctorite præfata hac vice duntaxat tecipiatis, & admittatis, eisque per vos teceptis, & admiſſis ſingulis Rectoribus, & perſonis obtinentibus Plebaniam, ac tres Canonicatus, & Præbendas hujusmodi, ne propter reſignationes ipſas nimium diſpendium patiantur, ſuper fructibus, redditibus, & proventibus per eis reſignandorum Eccleſiarum, & Plebaniæ, ac Canonicatuum, & Præbendarum prædictorum, prout illaa reſignaverint, ſingulas annuas penſiones, de quibus ſecundum veſtræ diſcretionia arbitrium ſe rationabiliter contentos teddiderunt, eisdem reſignatoribus quoad vixerint, vel Procuratoribus ſuis ad hoc ſufficientia mandata habentibus per univerſitatem Studii hujusmodi ſingulia annia in locia, & terminis per vos ad hoc conſtituendis, ac ſub excommunicatione per nos in ſcriptia ferenda, quam ſinguli dictos creandos Canonicatus, & Præbendas obtinentes pro tempora, ſi Univerſitas Studii præfati in ſolutione ſingularum penſionum hujusmodi, in eisdem locis, & terminis, vel infra triginta dies, ſingulos terminos ipſos immediatè ſequentes, hujusmodi facienda defecerint, ſint negligentes, vel temiſſi fuerint, quoties hoc evenerit, ſententiam, à qua aliquis ex ipſia, donec de ſingulis penſionibus eis, quos illæ contingent, vel etiam ſuis Procuratoribus integrè ſatisfactum, aut cum altero eorum amicabiliter concordatum fuerit, ab alio quam Romano Pontifice, præterquam in Articulo mortis conſtituus abſolvi nequeat, lapſis ſingulis terminis eisdem incurrat: Et ſi, quod abſit, ipſi Univerſitas Studii, obtinentes creandos Canonicatus, & Præbendas hujusmodi, eamque ſententiam per ſex menſes ex tunc immediatè ſequentes ſuſtinere permiſerint, ſingulæ incorpotationes, annexiones, & uniones de ſingulis Parochialibus Eccleſiis, cum quorum Rectoribus defectus ſolutionum commiſſi fuerint pro tempore, ſacto hujusmodi diſſolutæ ſint, ac illorum Eccleſiæ Parochiales, nec non Plebania, ac ſinguli, ex reſignandis Canonicaobus, & Præbendia prædictis per reſignationes eorum, qui illas teſignaverint, vacare cenſeantur en ipſo, integrè faciendam eadem auctoritate reſerveris, conſtituatis, & aſſignetis, facientes ſingulis Rectoribus, ac Perſonis, Plebaniam, & ſingulos Canonicatus, & Præbendaa reſignandos obtinentibus, prædictas ſingulas penſiones, prout eos contingent, juxta reſervationis, Conſtiiutionis, & Aſſignationia per noa faciendarum formas, continentias, & tenores integrè perſolvi, contradictores auctotirate noſtra, appellatione poſtpoſità, compeſcendo.

Noc obſtantibus generalibus, & ſpecialibus per Nos, & dictam Sedem, ac noſtia, & ipſius Sedis, vel quavis alia auctoritate, de Eccleſiaſticis Beneficiis pactis, & inantea ſaciendis, ſub quacunque forma, vel expreſſione verborum, reſervationibus, atque aliis Apoſtolicis Conſtitutionibus, & Ordinationibus, nec non præfatæ Eccleſiæ Sancti Petri Juramento, ſonfirmatione Apoſtolica, vel quavis alia firmitate robotatis ſtatutis, & Conſuetudinibus contrariis quibuscumque. Aut ſi aliqui Apoſtolica vel elia quavia auctoritare in ipſa Eccleſia Sancti Petri in Canonicos ſint recepri, vel ut recipiantur, inſiſtant, ſeu ſi ſuper proviſionibus ſibi ſaciendis de Canonicatibus, & Præbendis ejusdem Eccleſiæ Sancti Petri ſpeciales, vel aliis Beneficiia Eccleſiaſticis in illis partibua generales dictæ Sedis, vel Legatorum ejus Litteras impetrarint, etiamſi per eas ad inhibitionem, reſervationem, & decretum, vel aliàs quomodolibet ſit proceſſum.

Quas quidem Litteras, & per illas babitos Proceſſua, ad Parochiales Eccleſias, & ex illarum fructibus, redditibus, & proventibus creandos, & inſtituendos, nec non tres ex decem, & octo Canonicatibus, & Præbendis. Canonicatus, & Præbendas, & Plebaniam prædictos volumus non extendi, ſed nullum per hoc eia quoad aſſequutionem Canonicatuum, & Præbendarum, ſeu Beneficiorum aliorum præjudicium generari: Aut ſi Venerabilibus Fratribus noſtris Leodienſi, & Cameracenſi Epiſcopia, ac præfatis Decano, & Capitulo, vel quibusvis aliis communiter, vel diviſim à dicta ſit Sede indultum, quod ad receptionem, vel proviſionem alicujua, aut præſtationem, vel ſolutionem cujusvis minimè teneantur, & ad id compelli, aut quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint, quodque de Canonicatibus, & Præbendis præfatæ Eccleſiæ Sancti Petri, vel aliis Beneficiis Eccleſiaſticis, ad eorom collationem, proviſionem, præſentationem, ſeu quamvis aliam diſpoſitionem, conjunctim vel ſeparatim, ſpectantibus, nulli valeat provideri per Litteras Apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem, ac quibuslibet Privilegiia, Indulgentiis, & Litteris Apoſtolitia ſpecialibus, vel generalibus quorumcumque tenorum exiſtant, per quæ præſentibus non expreſſa, vel totaliter non inſerta, effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, & de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda ſit in noſtris Litteris mentio ſpecialis: Seu ſi præſentandi & inſtituendi pro tempore prædicti præſentes non fuerint, ad præſtandum de obſervandis ſtatutis & Conſuetudinibus dictæ Eccleſiæ Sancti Petri ſolita Juramenta, dummodò in abſentiis ſuis per Procuratores idoneos, & cum ad Eccleſiam ipſam acceſſerint, corporaliter iſta præſtent.

Attentè quoque provideatis, na in aliqua reſignationum earumdem, ſi fiant ex parta alicujus reſignantium, & Univerſitaris eorumdem, aliqua pravitas interveniat, ſive etiam corruptela.

Nos enim ex nunc irrita, & inania decernimus omnes & ſingulos proceſſus, quos haberi, ac ſententias, Cenſuraa, & pœnas, quas ferri & promulgari, ac quicquid contra tenorem & effectum præſentium per Sedem eandem, ſive aliàs per quemque Apoſtolica vel alia quavis auctoritate ſcienter vel ignoranter conogerit attentari.

Datum Senis Anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo quadringenteſimo tertio, X. Kalend. Junii, Pontificatus noſtri Anno tertio decimo.

Nuntiat Epiſcopo Trajectenſi, quod Ducatum Clivenſem ab omni Poteſtate Spirituali Archiepiſcopi Colonienſis, & Epiſcopi Monaſterienſis eximat, dictoque Trajectenſi injungit, ut Epiſcopum Titularem deputet, qui Epiſcopalibus muneribus juxta beneplacitum Ducis fungatur: Anno 1444. XVII. Ex Cod. Diplom. Leibnitii Tom. 2. pag. 168.

EUGENIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Venerabili Fratri Epiſcopo Trajectenſi Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

PAſtoralia officii deſuper nobis divinâ providentiâ commiſſi debitum poſtulat & requirit, ut contra noſtrorum & Romanæ Eccleſiæ rebellium

ANNO 1444.

temeritatem, eorum, qui in noſtra & Sedis Apoſtolicæ obedientiæ devoooos & fide firmi & immobiles permanſerunt, ſtatui & qoieti, animarumque Salutt ſalubriter conſulamus. Exhibita ſiquidem nobis pro parte dilectorum Filiorum nobilium virorum Adolphi Ducis Clivenſis & Johannis ejus primogeniti peritio continebat, quòd cùm tam Seculares quam Eccleſiaſticæ perſonæ, nec non Collegia, Capitula, Monaſteria, Eccleſiæ & alia loca Eccleſiaſtica in ſuis Dominiis & Terris in Colonienſi & Monaſterienſi Diœceſi conſiſtentia, pro eo quòd Archiepiſcopus Colonienſis Nobis & Apoſtolicæ Sedi inobediens & rebellis exiſtit, & iniquitatis Filius Henricus, qui ſe gerit pro Epiſcopo Monaſterienſi, damnarionis Filio Amadeo, olim Duci Sabaudiæ, qui ſe Felicem V. suſu ſacrilego nominare præſumit, & poſt, & contra proceſſus Apoſtolicos, contrs ipſum & sdhærenres Fautores & ſequaces per vos factos, adhærere præſumſit; plurima io ſpiritualibus & temporalibus detrimenrs ſuſtineant, & animarum pericula incurrant, cùm hæreticis & ſchismaticis, ac nobis rebellibus jure ordinario ſint ſubjecta: Pro parte dictorum Ducis & Primogeniti nobia fuit humiliter ſopplicatum, ot eorum ſubditorum ſuorum ſtatui & ſaluti providere miſericorditer dignaremur. Nos igitur, quibur paſcendi oves Chriſti divinitùs eſt tributa poteſtas, volentes ne in perditionis baratrum animæ fidelium perducantur, ſed potiùs ab hæreticorum contagione retrahantur, & ne illorum labes corda Chriſticolarum poſſir inficere, debito remedio providere: Omnia & ſingula, perſonas, Collegia, Capitula, Monaſteria, Eccleſias, & loca quælibet Eccleſiaſtica, dominis, terras & loca ſupradicta, dooec aliud ſuper hoc duxerimua diſponendum, ab omni juriſdictione, poteſtate & ſoperioritate ſpirituali Colonienſis Archiapiſcopi, & Epiſcopi Monaſterienſis eximentes & liberantes. Fraternitati tuæ unum Epiſcopum, etiam titularem, gratiam & communionem Apoſtolicæ Sedis habentem, qui in dictia Dominiis, locis & terris, quæ dicti, Dux, primogenitus, & eorum Succeſſores in præfata Colonienſi, & Monaſterienſi Diœceſi ad præſens ubique tenent & io futurum quomodolibet obtinebunt, Clericos ordinare, & ad omnes ſacros Ordines Eccleſiaſticos promovere, chriſma, oleum ſanctum conficere, ac omnia alia & ſingula pontificalia Jurs, omnemque ſpiritualem Juriſdictionem, quæ Archiepiſcopi Colonienſes, & Epiſcopi Monaſterienſes pro tempore inibi habere & exercere conſoeverunt, & conſuetudine vel de Jure tam in viſitando, corrigendo, & reformando, quam alia neceſſaria pro bono regimine illarum partium Cleri faciendo exercere valeat: Nec non contra omnes & ſingulas perſonas Seculares & Eccleſiaſticas cujuscunque ſtatur, ordinis, religionis, ſeu conditionis fuerint, Monaſteria quæcunque, Prioratus, Collegia, Univerſitares, quorumcunque Ordinum, etiam Mendicanoum, quæ ſchiſmatis labe infecta eſſent, aut præfato Amadæo quomodolibet adhærerent ſeu faverent; Ac contts omnea & ſingulos non obedientes nobis & rebelles inquirere & procedere, illosque per cenſuras Eccleſiaſticas & alia Juris remedia, appellatione poſtpoſita, ac per coercitionem realem & perſonalem, Beneficiorumque ſuorum quorumliber, etiamſi Monaſteria, Prioratus, & Dignitates Conventuales, Perſonatus, Adminiſtrationes & Officia fuerint privare, & realiter ab eisdem amovere poſſit; Invocato ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſecularis, nec non excommunicationia & interdicti, aliasque omnes & ſingulas ſententias, cenſuras, & pœnas, quæcunque temerè fuerunt per ipſos Archiepiſ. Henricum & Decanum Eccleſiæ Sancti Cuniberti Colon. se quoscunque alios quacunque etiam suthoritate in Perſonas, Monaſteria, Prioratus, Collegia, Dignitates, Eccleſias, & Eccleſiaſtica Loca quæcunque præfata latæ & promulgatæ & impoſterum ſerendæ, authoritate noſtra ſuſpendere, revocare, tollere, & annullare queat, ac cum ipſis perſonis, quæ ſic excommunicatæ ſe irregularitatis maculam forſan incurriſſe putarent, ſuper hojusmodi irregularitate diſpenſare, & eas habilitare, & in priſtinum ſtatum reponere valeat, deputandi & illum smovendi, aliumque ſui loco ponendi, quoties pro parte dictorum Ducis & Primogeniti fuerit requiſitus, auctoritate præfatâ tenore præſentium concedimus facultatem. Volentes ſimiliter, & tibi eiadem auctoritate & tenore concedentes, ut omnia & ſingula dignitates, perſonatus, sdminiſtratiooes, & officia, Monaſteria, Prioratus cæteraque Beneficia Eccleſiaſtica quæcunque in dictis dominiis, terris, locis, nunc vacantia, & impoſterum ſive per privationes hojuamodi ſeu aliàs qoomodolibet vacatura, quæcunque, quodcunque, & qualiacunqoe, & cujuscunque valoris ſuerint, quæ in turno ſive menſe ordinatiorum vacare conogerit, dummodo non ſint Sedi Apoſtolicæ reſervata, perſonis idoneis per ipſos Ducem & Primogenitum tibi nominandis, auctoritate præſara conferre & de illis providere, ac perſonas, quibus hujusmodi Beneficia contuleris, in corporalem poſſeſſionem ipſorum Beneficiorum inducere, ac de ipſorum fructibua, redditibus, proventiboa, juribua & obventibus, & ordinationibua Apoſtolicis, ac Synodalibus & Provincialibus Conciliis, Starutis quoque & Conſuetudinibus Eccleſiarum & Monaſteriorum prædictorum, in quibus Beneficia hujusmodi forſan fuerint, juramentis quoque per perſonas ipſas præfatis Archiepiſcopo & Henrico hactenus forſan præſtitia, quæ quoad hoc relaxantes nullius eſſe decernimus roboris vel momenti, cæterisque contrariis non obſtantibus quibuscunque. Per præſentes tamen non intendimur in aliquo Juribus Eccleſiæ Colonienſis, quæ, prout & cæterarum, augere cupimur in aliis, ut præmittitur, derogare.

Datum Romæ apod S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo quarto, decimo ſeptimo Kal. Februarii, Pontificatus noſtri anno quarto decimo.

XVIII. Ibidem pag. 168.

Eccleſiaſticos, & Sæculares univerſos ditionis Clivenſis à juramentis Archiepiſcopo Colonienſi, & Epiſcopo Monaſterienſi præſtitis abſolvit, & omnes eorum pœnas, ſententias, cenſuras &c. nullius roboris exiſtere decernit: anno 1445.

EUGENIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei ad futuram rei memoriam.

COmmiſſam nobis cælitùs grégis Dominici curam digni in Domino gerere tunc ſperamus, cùm illos, quos per fallacem ſuæ calliditatis ſuaſionem à debita religionis cultura & ſanctæ Sedis Apoſtolicæ obedientia & reverentia retraxit Miniſter Sathanæ & ſeduxit, ad Sanctæ Matris Eccleſiæ gremium & unitatem, ad ſtatum Salvationis & gratiæ piis exhortationibus reducimus, & ſalutarium eruditionom admonitionibus revocamus. Sane Nos dudum de notoria Theodorici de Muerſe pro Archiepiſcopo Colonienſi & Henrici ejus Fratris pro Epiſcopo Monaſterienſi ſe geren-

tium

tium adverſus nos & Sanctam Romanam Eccleſiam rebellione & inobedientia pleniſſimè informati, quæcunque juramenta dictis Theodorico & Henrico per quasvis Eccleſiaſticas vel Seculares perſonas infra terras & dominis dilectorum Filiorum nobilium virorum Adolphi Ducis Clivenſis, & Johannis ejus primogeniti illuſtrium, moram trahentes præſtita, per alias noſtras relaxavimus ac nullius decrevimus exiſtere roboris vel momenti. Cùm autem, ſicut veridicorum relationibus accepimus, nonnulla ex perſonis ipſis, nec non Eccleſiis, Monaſteriis, Capitulis, Collegiis ac locis Eccleſiaſticis, Secularibus & Regularibus, etiam ultra præmiſſa juramenta retroactis temporibus cum majori ac aliis Civitatis & Diœceſis Colonienſis Eccleſiis, Monaſteriis, Capitulis, ac Collegiis & Locis de illis firmitur aſſiſtendo, adhærendo, ſeu cum eis tenendo, & ab eis ipſorumque ſtatu, ordinationibus, ſtabilitate ſeu aliàs nullatenus recedendo, colligationes & ſtabilitates, etiam intervenientibus juramentis fecerint, & diverſis pactis etiam juramento vallatis firmaverint; Et propterea ad ſegregandum ſe à colligationibus, ſtabilitatibus, pactis & poſterioribus juramentis prædictis non modicas difficultates ingerant, etiam gravitates: Nos itaque, qui in præmiſſis ex Apoſtolatus tenemur officio providere, colligationes, ſtabilitates, pacta, & deſuper præſtita juramenta prædicta, nec non quæcunque inde ſecuta, tanquàm minus providè & irrationabiliter, ac contra Sanctam Romanam Eccleſiam, cujus auctoritas in quolibet juramento cenſetur excepta, geſta & facta, quamdiu, dicta Eccleſiæ Capitula Monaſteria, & loca in rebellione erga Nos & Apoſtolicam Sedem perſtiterint, pro infectis haberi, nec eos ad ipſorum obſervantiam teneri quoquo modo volumus & decernimus; Per præſentes diſtrictiùs inhibentes, ſub divini obteſtatione judicii, quibusvis perſonis prædictis, ac aliis quibuslibet, ne prætextu dictorum colligationum, pactorum & juramentorum, quæ dicta rebellione durante irrita, caſſa & manca nuntiamus, contra præſentium litterarum formam ac ſeriem alicui ex rebellibus Nobis & dictæ Sedi quomodolibet adhæreant, pareant, vel intendant, vel quicquam audeant attemptare, & inſuper omnia & ſingula, pœnas, ſententias, cenſuras & banna quacunque dignitate & auctorite & Cæſarea & Regia contra Perſonas Eccleſiaſticas, Oppida, loca, dominia & terras, quæ Adolphus Dux & Johannes primogenitus præfati ad præſens ubique tenent, & in futurum quomodolibet tenebunt, lata & ferenda caſſamus, irritamus, revocamus, annullamus, ac pro infectis, caſſis & irritis haberi & reputari, nulliusque exiſtere roboris decernimus per præſentes: Non obſtantibus colligationibus, pactis, eo deſuper præſtitis juramentis prædictis, cæteriſque contrariis quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conſtitutionis, inhibitionis, nunciationis, irritationis, revocationis, annullationis & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contravenire. Siquis autem hoc attemptare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe ſciverit incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo quinto, ſexto Idus Julii, Pontificatus noſtri Anno quinto decimo.

XIX. Ex Ibid. Tom. 1. pag. ---

Super diverſis Indultis, Diſpenſationibus, ac Conceſſionibus datis Friderico III. Imperatori & Principibus Germaniæ, qui receſſerant à Neutralitate, & obedientiam Rom. Pontifici præſtiterant: Anno 1446.

EUGENIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

INter cætera deſideria cordis noſtri Filios quoslibet ad noſtram & Apoſtolicæ Sedis obedientiam exoptantes adduci, illa, temporum qualitate penſata, aliquando concedimus, ordinamus & ſtatuimus, per quæ Chriſti fidelium tranquillitati & commodis, remotis diſſenſionibus & ſcandalis, conſulatur, & exinde animarum Salutem valeant adipiſci. Sanè cum propter diſſenſionem inter Nos & eos, qui Baſileæ ſub nomine generalis Concilii remanſerant, dudum exortam, nonnulli Principes tam Eccleſiaſtici quam Seculares nationis Germanicæ in quadam neutralitate, & animorum ſuſpenſione, à die decima ſeptima menſis Martii de anno milleſimo quadringenteſimo octavo uſque in præſentem diem ſe tenuerint; Ea mente, ut aſſerunt, ut poſtmodum unanimi conſenſu in noſtrâ, & Sedis Apoſtolicæ obedientiâ & reverentiâ paribus incedere poſſent: Et cariſſimus in Chriſto Filius noſter Fridericus Rex Romanorum, Illuſtris ac Venerabilis Frater noſter Theodoricus Archiepiſcopus Moguntinenſis: Et dilectus Filius, nobilis vir, Fridericus Marchio Brandenburgenſis Sacri Imperii Electores, ac Venerabiles Fratres noſtri Fridericus Magdeburgenſis, Fridericus Salzeburgenſis, & Gerardus Bremenſis Archiepiſcopi, ac quidam alii Prælati & Principes dictæ nationis nobis debitam obedientiam per ſuos Oratores præſtitarint, ac nos ſolum Jeſu Chriſti Vicarium recognoverint & profeſſi fuerint. Nos, attentis, quod dictæ neutralitatis & ſuſpenſionis tempore plurima in ipſa natione acta, geſta, & facta fuerint, quæ confirmationem, indulgentiam & diſpoſitionem ſuper eis Apoſtolicæ auctoritatis requirunt; Præfatorum Regis, Archiepiſcoporum, Marchionis cæterorumque Prælatorum & Principum Supplicationibus inclinati, omnes & ſingulos, tam Metropolitanarum, quàm Cathedralium aliarumque Eccleſiarum, nec non Dignitatum, etiam Abbatialium, ac poſt Pontificales Majorum, & in Collegiatis Eccleſiis principalium, & aliorum beneficiorum, ac officiorum Eccleſiaſticorum quorumcunque, etiamſi Eccleſiæ curatæ, Canonicatus & Præbendæ fuerint; Electiones, poſtulationes, confirmationes, collationes, proviſiones & diſpoſitiones, nec non proceſſus, ſententias aliaque acta judiciaria autoritate ordinaria hujusmodi ſuſpenſionis & neutralitatis tempore factas, ſeu facta, quæ omnia, & ſingula hic haberi volumus pro ſufficienter expreſſis, ac ea rata, & grata habentes, auctoritate Apoſtolica, ex certa ſcientia confirmamus. Volentes ac etiam ſtatuentes, ut nulli qui in poſſeſſione Eccleſiarum, Monaſteriorum, Dignitatum, Beneficiorum, & Officiorum hujusmodi quacunque, etiam eorum, qui Baſileæ poſt tranſlationem & diſſolutionem Concilii ibidem remanſerunt, auctoritate ea fuerunt aſſecuti, ſuper hujusmodi Eccleſiis, Dignitatibus, Beneficiis, & Officiis, ac ſententiis & proceſſibus, etiam ſi in Romana Curia,

ANNO 1446.

vel extra eam lis, cujus ſtatum præſentibus habemus pro expreſſo, indeciſa pendeat, etiamſi ſuper eis, ad ea vel contra ea fuerit alteri jus quæſitum, ſeu jus aliqui ſe habere prætenderent, ex nunc in antea, in ipſa Curia, vel extra eam; Apoſtolica vel alia quavis auctoritate impediri, aut quomodolibet ex quavis ratione vel cauſa moleſtari poſſint, ſed in ſuis poſſeſſionibus pacificè remaneant.

Lites quoque & cauſas quaſcunque ſuper hujusmodi Eccleſiis, Dignitatibus, Beneficiis & Officiis pendentes, illis duntaxat exceptis, quæ coram ordinariis Judicibus, apud quos juxta formam dictæ ſuſpenſionis & proteſtationis exinde ſecutæ licuit litigare, indeciſæ pendent, ad nos advocantes, auctoritate, & ſcientia prædictis extinguimus, & ſuper eis adverſariis eorum perpetuum ſilentium imponimus; Poſſeſſores verò ipſos volumus in ſuis Eccleſiis, Monaſteriis, Dignitatibus, Beneficiis & Officiis pacificè remanere, quibus omnibus ipſas Eccleſias, Monaſteria, Dignitates, Beneficia & Officia, quocunque modo vacaverint, auctoritate & ſcientia præfatis tenore præſentium conferimus, & providemus de eiſdem: Ac illis, qui Pallium dictorum, qui Baſileæ poſt noſtram translationem ſub nomine Generalis Concilii remanſerunt, auctoritate receperunt, ut illo uti poſſint, præſentibus concedimus, & indulgemus, illis autem, qui non habent, ſine difficultate dabimus, & etiam liberè concedimus: Illis tantùm perſonis exceptis, quæ occaſione privationum propter noſtram aut Baſilienſem adhæſionem ſectarum Beneficia detinent, in quibus habeat locum proviſio & diſpoſitio ſuper his, quæ contra proteſtationem facta forent, per præfatum Regem & Electores Imperii conjunctim vel diviſim promulgata. Per hoc autem nulli contendentium ſuper titulo & Juribus Eccleſiarum Friſingenſis, & Oſilienſis, volumus aliquod præjudicium afferri, aut etiam generari, ſed liberum ſit unicuique eorum jus ſuum proſequi juſtitia mediante.

Præterea omnia & ſingula, quæ dictis ſuſpenſione & proteſtatione durantibus in præjudicium, gravamen, vel læſionem Juriſdictionis, Juris, vel Poſſeſſionis Metropolitanorum, Diœceſanorum, Principatuum, Dominiorum, Terrarum Regis & Electorum ac Archiepiſcoporum, nec non aliorum Epiſcoporum, Prælatorum, Collegiorum Perſonarum ſeu rerum quarumcunque contra fœdus proteſtationis & ſuſpenſionis hujusmodi quomodocunque vergentia, Apoſtolica vel alia quavis auctoritate conceſſa, ac in judicio vel extra obtenta: Inſuper Eccleſiaſticas cenſuras, mulctas & pœnas, nec non cujuscunque irregularitatis & inhabilitatis maculas, tam à jure, quam ab homine propter præmiſſa quomodolibet promulgatas quoque ſeu infligendas, quoad Regem, Archiepiſcopos, & Marchionem præfatos, eorumque Dominia, Clericos, Subditos & Vaſſallos, & ad eos quoque, qui infra ſex menſes à dato præſentium computandos ſe declaraverint pro Nobis, aut eidem declarationi adhæſerint; Caſſamus, irritamus & annullamus, nulliusque eſſe decernimus roboris vel momenti, omnem irregularitatis & infamiæ maculam ſive notam per eos præmiſſorum occaſione contractam penitùs abolentes, & eos rehabilitantes & reſtituentes ad eorum Eccleſias, Beneficia, Officia, Dignitates, & honores quæcunque, ac in priſtinum ſtatum, & eum in quo erant ante præmiſſa reponentes; nec non illis, qui contra ipſos impetratis, conceſſis vel obtentis ſeu impetrandis, concedendis & obtinendis quomodolibet niterentur, etiamſi eis, aut eorum alicui jus quæſitum foret, ex certa ſcientia de poteſtatis plenitudine perpetuum ſilentium imponentes. Inſuper quaſcunque obligationes ſuper annatis ſeu communibus & minutis ſervitiis, cæteriſque juribus, Nobis & Cameræ Apoſtolicæ ſeu Collegio Venerabilium Fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium cæteriſque Officialibus debitis, ſeu quæ deberi dicerentur occaſione quarumlibet Metropolitanarum, & Cathedralium Eccleſiarum, Monaſteriorum, Dignitatum, Officiorum, & Beneficiorum quorumcunque usque in præſentem diem, remittimus, de noſtra liberalitate relaxamus pariter, & donamus, eosque qui in hujusmodi debitis obligati eſſent ab omni eorum ſolutione abſolvimus & etiam liberamus. Diſpenſationes præterea quaſcunque, niſi tales forent, quas hactenus Sedes Apoſtolica concedere non conſuevit, Indulta quoque forum conſcientiæ reſpicientia, etiam in caſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis, nec non novas pro poſſeſſoribus ſine præjudicio juris quæſiti, ipſa ſuſpenſione durante, vel etiam antea à Nobis, aut ab eis, qui Baſileæ ſub nomine Concilii remanſerunt, aut Legatorum ſuorum, vel alia quavis auctoritate obtentas, impetratas, conceſſas ſeu conceſſa, ac omnia inde ſecuta à die data conceſſionis earundem eadem auctoritate confirmamus, perinde ac ſi à Nobis impetrata fuiſſent. Super ſententiis autem in Romana Curia vel in Baſilea ſub nomine generalis Concilii ante ipſam ſuſpenſionem vel ea durante in cauſis, in quibus uterque litigantium extraordinario titulo nititur, latis, quæ executioni nondum ſunt demandatæ; volumus, ſtatuimus & ordinamus, quòd hujusmodi ſententiæ coram Judice ordinario tractentur, & quicquid utraque pars vellet producere pro jure ſuo, coram eo debeat exhibere, qui quidem Judex ſummariè, ſimpliciter & de plano, ſolâ facti veritate inſpectâ, præcedens negotium ipſum unica valeat terminare ſententiâ, à qua nulli partium appellare liceat aut provocare, aut reſtitutionem aliquam obtinere; Per hoc autem nullatenus præjudicare intendimus, eis qui poſſeſſionem Dignitatum, etiam Metropolitanarum, Cathedralium, & Abbatialium ſeu Beneficiorum quorumcunque ordinaria, vel alia auctoritate, ſub eadem natione obtinentes, durante neutralitate vel ſuſpenſione prædictorum vigore proceſſuum in Romana Curia, vel in Baſilea ſub nomine Generalis Concilii obtentorum, aut aliàs violenter fuerunt ſpoliati; Sed tam ſpolia, quam jura eorum denuò coram Judicibus ordinariis cognoſcantur, & fine debito terminentur. Inſuper omnes & ſingulas præfatæ nationis, aut alterius in ea Beneficia vel Officia obtinentes, perſonas Eccleſiaſticas & Seculares, etiamſi Regalis, Archiepiſcopalis, Epiſcopalis, vel alterius dignitatis fuerint, qui poſt diſſolutionem ſive translationem præfati Concilii per Nos factam Congregationi Baſilienſium ſub nomine Generalis Concilii adhæſerunt, obediverunt, aut incorporati fuerunt, qui jam ad noſtram obedientiam ſunt reverſi, vel infra ſex menſes poſt declarationem pro Nobis factam redierint, ſeu Declarationi ipſi adhæſerint, ab omnibus & ſingulis juramentis, perjurii reatu, ac aliis cenſuris & pœnis, ſi quibus tenerentur aut incurriſſent, inflictis, & in tales promulgatis aut propterea infligendis, auctoritate præfata abſolvimus, & liberamus, ac omnem irregularitatem, inhabilitatem, & infamiæ maculam ſive notam exinde quandolibet forſan contractam abolemus, & in priſtinum ſtatum reſtituimus & reponimus, perinde ac ſi talia minimè emanaſſent. Præterea omnes & ſingulas perſonas nationis præfatæ, ſive alterius Beneficia in ea vel Officia, ſicut præmiſſum eſt, obtinentes, quæ ſub Declaratione hujusmodi pro Nobis facta, vel facienda continebuntur, quæ poſt hujusmodi Concilii translationem Baſileæ remanſerunt, aut ipſi Congregationi adhæſerunt, faverunt

officiis in eadem præfuerunt, aut in legatione eorum miſſi ſunt quandoque, aut eis crediderunt ab omnibus excommunicationis, ſuſpenſionis, interdicti, abſque cenſuris & pœnis in eas per proceſſus noſtros, aut alias inflictis & promulgatis abſolvimus, cum his qui ibidem ſeu à proviſis ab ipſis aut eorum auctoritate ſacros ordines dicto tempore receperant, ut in ſuſceptis ordinibus miniſtrare valeant diſpenſantes. Volumus inſuper, quod ſinguli metropolitani nationis ejuſdem, actu jam nobis obedientes, vel qui infra ſex menſes, ut præfertur nobis & Apoſtolicæ ſedi debitam obedientiam præbuerint, conſimiles bullas ſive literas Apoſtolicas habeant, ſuper quibus petentibus quibuſcunque quoties opus fuerit ſub eorum ſigillis tranſumpta concedere valeant, eiſque in judicio vel extra plena fides, ſicut originalibus literis, per omnia præbeatur. Super Eccleſiis autem Treverenſi & Colonienſi, de quibus in petitionibus Regis, Archiepiſcopi Maguntinenſis & Marchionis præfatorum ſpecialis eſt poſitus articulus, per alias noſtras literas deſuper editas ſpecialiter providimus, prout in eis latius continetur. Ut autem præmiſſa eò firmius obſerventur pro nobis, & ſucceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus, de venerabilium fratrum noſtrorum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium Conſilio, & aſſenſu, pollicemur omnia & ſingula ſupra dicta inviolabiliter obſervare, & contra ea, vel ipſorum aliquod in toto vel in parte, nullo unquam tempore quicquam innovare, & quod nobis licere non patimur eiſdem ſucceſſoribus indicamus; Decernentes ea nunc irritum & inane ſi ſecus ſuper his à quoquam quavis etiam Apoſtolica auctoritate, ſcienter vel ignoranter contigerit attentari; Quinimò, ſi adverſus præmiſſa literæ aliquæ aut mandata ad cujuſcumque inſtantiam, vel etiam ſi motu proprio ſeù ex certa ſcientia, etiam cum derogatoriis clauſulis ſub quacumque verborum forma à nobis ſeù noſtra auctoritate ab aliquo quovis emanaſſent, ſeù in futurum emanarent; tales ex nunc pro infectis volumus haberi, quodque is, contra quem emanaſſent, aut conceſſæ fuiſſent, aut emanarent & in futurum concederentur, illis minimè obedire teneatur. Non obſtantibus quibuſcunque conſtitutionibus Apoſtolicis, & etiam cum decreto irritante, quocunque tenore exiſtant in genere vel in ſpecie, per nos ſeù prædeceſſores noſtros conceſſit ſeu concedendis privilegiis vel indultis, de quibus ac totis tenoribus eorum ſpecialis & expreſſa etiam de verbo ad verbum mentio in noſtris literis foret facienda, nec non quarumcumque Eccleſiarum ſtatutis & conſuetudinibus etiam juramento confirmatione Apoſtolica, vel quacunque alia firmitate roboratis, cæteriſque in contrarium facientibus quibuſcumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrorum confirmationis, voluntatis, ſtatuti, advocationis, extinctionis, impoſitionis, collationis, proviſionis, conceſſionis, caſſationis, irritationis, annullationis, conſtitutionis, abolitionis, rehabilitationis, reſtitutionis, repoſitionis, remiſſionis, relaxationis, donationis, abſolutionis, liberationis, ordinationis, intentionis, diſpenſationis, pollicitationis, & indicationis, infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Anno Incarnationis Dominicæ, milleſimo quadringenteſimo, quadrageſimo ſexto, ſeptimo Idus Februarii, Pontificatus noſtri, Anno ſexto decimo.]

XX. Ex ibi. Tom. 2. p. 391.

Conceſſio ad inſtantiam Friderici Imp. facta, ut Decreta Concilii Baſilcenſis ab Alberto Rege acceptata porrò in Germania obſerventur, uſque ad futuram modificationem: Anno 1446.

EUGENIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

AD tranquillitatem & commoda omnium Chriſti fidelium, & præſertim nationis Germanicæ, quam Apoſtolica ſedes ſingulari affectione proſequitur diligenti ſtudio intendentes ea libenter concedimus, per quæ ipſius nationis perſonarum quieti & commoditatibus conſulatur. Sanè ad inſtantiam cariſſimi in Chriſto Filii noſtri Frederici Romani Regis illuſtris, & venerabilis Fratris noſtri Theodorici Archiepiſcopi Maguntin. ac dilecti filii nobilis viri Friderici Marchionis Brandenborgenſis per alias noſtras litteras nonnulla circa concilium Conſtantienſe ejuſque decreta, nec non futuri convocationem Concilii mentem noſtram concernentia declaravimus, prout in ipſis literis plenius continetur. Super aliis autem decretis Baſileæ editis, & per claræ memoriæ quondam Albertum Romanum Regem acceptatis ex quorum obſervantia natio Germanica præfata ex pluribus gravaminibus dicitur relevari; contenti ſumus, volumus, ac decernimus, quod omnia & ſingula vigore decretorum hujuſmodi cum ſuis modificationibus acceptaturum per eos, qui illa acceptarunt, vel acceptantibus in natione præfata adhæſerunt uſque in præſentem diem quomodolibet geſta vel acta ſunt, cum omnibus inde ſecutis rata, firma, & inviolabilia perſiſtant; nec in poſterum à quoquam quavis auctoritate caſſari, annullari aut irritari, quovis modo valeant, vel revocari: quodque omnes, & ſinguli, qui uſi ſunt illis, ac in vim dictorum decretorum, à die acceptationis eorundem quicquam conſecuti ſunt, ſecuri ſint & quieti, nec propterea impeti, turbari aut moleſtari poſſint, quomodolibet in futurum. Super obſervatione verò & modificatione decretorum eorundem, cum nonnulli Prælati nationis præfatæ ex eiſdem decretis gravatos ſe fore conqueſti ſint, cumque in illis Apoſtolicæ ſedis, quæ multum in ſuis juribus ex ipſis decretis gravata dignoſcitur, recompenſatio promiſſa ſit, decrevimus legatum noſtrum cum ſufficienti poteſtate ad partes Germaniæ hujuſmodi tranſmittere, qui mediantibus Rege, Archiepiſcopo & Marchione præfatis ac aliis ejuſdem nationis Principibus & Prælatis, cum quibus fuerit opus ſuper obſervantia & modificatione decretorum hujuſmodi, nec non ſuper proviſione ſedi prædictæ faciendis, tractare poterit & finaliter concordare. Permittentes interim & indulgentes, quod omnes & ſinguli, qui præfata decreta receperunt vel recipientibus, ut præmiſſum eſt, adhæſerunt in præfata natione, illis ſimiliter cum modificationibus, quibus recepta ſunt, libere, & licitè uti poſſint, quos etiam circa ſingula præmiſſa manuteneri & defenſari volumus, donec per legatum hujuſmodi, ut prædictum eſt concordatum fuerit, vel per Concilium, quod ad prædictorum Regis, Prælatorum & Principum exhortationem convocare proponimus, aliter fuerit ordinatum, non contraventuri, nec contravenientibus conſenſuri quovis modo. Speramus autem & à certo tenemus dictos Regem, Archiepiſcopum,

ANNO 1446.

Marchionem, & alios Principes, & Prælatos tanquam devotos ipſius ſedis non paſſuros medio tempore Romanam Eccleſiam remanere in ſuis juribus ſpoliatam. Hanc autem conceſſionem ad eos, qui declarationi vel obedientiæ per ſuos Prælatos vel ſuperiores nobis factæ, aut infra ſex menſes faciendæ ſe opponerent, nullatenus extendi volumus, vel eis opitulari. Nos enim ex nunc irritum decernimus & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quavis auctoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ Conſtitutionis, permiſſionis, conceſſionis & voluntatis infringere, vel ei auſo temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ, milleſimo quadringenteſimo, quadrageſimo ſexto, Nonis Februarii, Pontificatus noſtri anno ſexto decimo.

ANNO 1447.

NICOLAUS QUINTUS,

PONTIFEX CCXII.

ANNO DOMINI MCCCCXLVII.

NICOLAUS priùs Thomas dictus ſucceſſit Eugenio IV. anno 1447. Fautor literarum, tria millia Librorum in Vaticanam Bibliothecam intulit. Fridericum IV. Imper. cum Eleonorâ Luſitanicâ coronavit. Magnificus in Græcos, Nobiles, Virgines egenas, literatos inprimis, quos undiquè in aulam ſuam accivit. Obiit anno 1455. (*Magni Bullarii Romani hujus Edit. Luxemb.* 1727. *Tom. I. fol.* 357. *App.*)

I. Ex Op. Diplom. Miræi Tom. 2. pag. 1264.

Confirmat Confraternitatem ſeptem Capitulorum initam à Capitulis Flandro-Belgicis, quod frequentius quàm par eſſet ad Urbem Cameracenſem prò litibus evocarentur: anno 1446.

NICOLAUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilecto Filio Archidiacono Antuerpienſi in Eccleſia Cameracenſi, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

RAtioni convenit, & congruit æquitati, ut ea, quæ de Romani Pontificis gratia proceſſerunt licet ejus ſuperveniente obitu Apoſtolicæ ſuper illis litteræ confectæ non fuerint, ſuum conſequantur effectum.

Dudum ſiquidem pro parte Filiorum dilectorum S. Gudilæ Bruxellenſis, S. Rumoldi Mechlinienſis, S. Petri Turnothenſis, B. Mariæ Teneramundenſis, & S. Gaugerici Halterenſis Cameracenſis Diœceſis, Eccleſiarum Decanorum, Capitulorum, ſingulorumque Canonicorum, & perſonarum earumdem Eccleſiarum, felicis recordationis Eugenio Papæ quarto Prædeceſſori noſtro, expoſito.

Quod olim ipſi conſiderantes, quòd perſonæ, & ſubditi Eccleſiarum prædictarum tam per Vicarios, Officiales, & ſervitores Epiſcoporum Cameracenſium pro tempore exiſtentium, quàm alias diverſas perſonas quandoque præter, & contra æquitatis, & juſtitiæ tramitem non nunquam verò pro minima re ſæpiùs gravati fuerant, & in dies gravabantur, ac moleſtabantur.

Formidanteſque, & ex præteritis quæ futurorum certitudinem, & cautelam præſtant, colligentes ipſos per eoſdem Vicarios, Officiales, & ſervitores in juribus, & libertatibus Eccleſiaſticis ac aliàs ſucceſſu temporis plus gravari, perturbari, & inquietari poſſe.

Ac etiam attendentes, quod multorum ex perſonis, & ſubditis prædictis ad defendendum ſe ſuper motis eis pro tempore quæſtionibus, ad proſequendum cauſas deſuper facultates minimè ſuppeterent.

Ad obviandumque inconvenientiis, & diſpendiis, quæ propterea plerumque provenerant, nec non etiam ſuccurrendum perſonis, & ſubditis eiſdem in ſubortis pro tempore contra eos diſſenſionum, quæſtionumque materiis, ac aliàs ad manutenendum, & conſervandum jura, privilegia, & libertates Eccleſiarum, & perſonarum hujuſmodi, quamquam honeſtam, & rationi, ac æquitati conſonam, amicitiæ quoque, & tranquillitatis productivam inter ſe fecerant confraternitatem, ſive ſocietatem.

Ac inter alia matura deliberatione prævia ordinaverant, quod ipſi Decani, Canonici, & Capitula ſeſe, ac quoſcumque eorum ſubditos, nec non jura, privilegia, & libertates hujuſmodi per viam juſtitiæ & æquitatis contra quoſcumque tuerentur, & defenderent.

Quodque ſi quis ex eis ac ſubditis prædictis aſſereret ſe per quempiam gravatum, ſive oppreſſum, vel ſe gravari, aut opprimi poſſe veroſimiliter, hujuſmodi gravaminis, ſive oppreſſionis caſum, & modum ſuo Capitulo ſeriatim, & ad longum, à veritate nullatenùs deviando exponeret, & ex tunc ſi Capitulum hujuſmodi ipſum caſum in præjudicium, diſpendium, & læſionem jurium, privilegiorum, & libertatum Eccleſiæ, ubi dictum Capitulum foret, cedere, aut redundare reperiret, hujuſmodi caſum, & modum ſingulis aliis Capitulis præfatis, & ſingularibus ex illis perſonis tranſmittere, & inſinuare teneretur.

Et deſuper Decani, Canonici, & ſingulares perſonæ Capitulorum eorumdem, ſuas, utrùm caſus ipſe juſtus, & æquitati conformis, & per conſequens defendendus foret, aut ne, opiniones, & motiva ſcribere, & ſuper hoc aviſare, ac ex tunc ſinguli eorumdem caſum prædictum, ſi ut præmittitur juſtus foret, & defendendus videretur, communibus ſumptibus, et expenſis defendere tenerentur.

Si verò taliter gravatus, & oppreſſus ſuum Capitulum hujuſmodi malè, & ſiniſtrè informaſſe reperiretur, ſactas per ipſa Capitula propterea, & exindè neceſſariò faciendas èxpenſas, & intereſſe, quoad hoc, ſi ſolvendo eſſet, ſolveret, alioquin juxta caſus hujuſmodi exigentiam puniretur, & corrigeretur taliter, quod aliis cederet in exemplum.

Non nulla quoque alia ſalubria, & honeſta, ac commune bonum contingentia fecerant, & ordinaverant, prout in contentis deſuper confectis litteris ſivè Inſtrumentis publicis dicebantur contineri; ac ſubjuncto Prædeceſſori prædicto, quod fraternitas, ſive ſocietas hujuſmodi per quam plures notabiles,

ANNO 1446.

& pe-

Anno 1446.

& peritos commendata, & laudata fuerat, ac in præjudicium, vel diſpendium ſive læſionem Juris, ac juriſdictionis ordinarii loci, vel cujuſvis alterius nullatenus proceſſerat, ipſique Decanus, Canonici, Capitula, & perſonæ ordinario prædicto, aliisque ſuis ſuperioribus in omnibus, in quibus tenentur, ſe obtemperaturos offerant, & obedire, & ſemper parati exiſterent.

Ac pro parte Decanorum, Capitulorum, Canonicorum, & Perſonarum eidem Prædeceſſori ſupplicato, ut confraternitati, ſive ſocietati, nec non per ipſos Decanum, Capitula, & Canonicos circa conſervationem Jurium, privilegiorum, & libertatum Eccleſiarum, ac aliorum præmiſſorum factis, & ordinatis hujuſmodi, ac in dictis litteris, ſive inſtrumentis contentis pro eorum ſubſiſtentia firmiori robur Apoſtolicæ Confirmationis adjicere dignaretur.

Præfatus Prædeceſſor hujuſmodi ſupplicationibus inclinatus, voluit, & conceſſit, videlicet decimo Kalendas Martii Pontificatus ſui Anno ſexto decimo, certo dari Judici in mandatis, ut ſi erat ita, circa confraternitatem, ſive ſocietatem hujuſmodi, & pro illius conſervatione facta, & ordinata, nec non prout illas contingebant, omnia, & ſingula in dictis litteris, ſive inſtrumentis contenta auctoritate Apoſtolica approbaret, & confirmaret.

Ne autem Decani, Capitula, Canonici, & perſonæ prædicti, voluntatis, & Prædeceſſoris conceſſionis hujuſmodi pro eo quod ſuper illis litteræ hujuſmodi prædeceſſoris, ejus ſuperveniente obitu confectæ non fuerunt, fruſtrentur effectu, volentes, & eadem auctoritate decernentes, quod voluntas prædeceſſoris, & conceſſio prædictæ ſuum à dicta die decimo Kalendas Martii ſortiantur effectum, ac ſi ſuper eis præfati Prædeceſſoris litteræ ſub ipſius diei data confectæ fuiſſent. Quodque præſentes litteræ ad probandum plene voluntatem Prædeceſſoris, & conceſſionem hujuſmodi ubi ſufficiant, nec ad id probationis alterius adminiculum requiratur, diſcretioni tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi confraternitatem, ſive ſocietatem prædictam juſtam, & rationabilem, nec non præmiſſa veritate niti compereris, ſuper quo tuam conſcientiam oneramus omnia, & ſingula per Decanos Capitula, & Canonicos ſupra dictos circa confraternitatem, ſive ſocietatem hujuſmodi, ut illa vigeat, & conſervetur, facta, & ordinata, nec non quæcumque in ipſis litteris, ſive inſtrumentis contenta, & quæcumque inde ſequuta, auctoritate noſtra ratifices, approbes pariter, & confirmes, ſupplendo omnes defectus, ſi qui forſan intervenerint in eiſdem, non obſtantibus quibuſcumque Apoſtolicis, ac provincialibus, & ſynodalibus edictis generalibus, vel ſpecialibus conſtitutionibus, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo ſexto, quarto decimo Kalendas Aprilis Pontificatus noſtri anno octavo.

Anno 1447.

Amedeum omni Dominio Sabaudiæ privatum, atque illud ad Regem Franciæ devolutum declarat. Deinde fideles hortatur quod ſumant arma in Amedeum, ejuſque ſequaces: Anno 1447.

I ſi
Ex Co
Leibnii
Tom. 1. p.
378.

NICOLAUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Quam ſit plena periculis & horrenda ſchiſmaticorum immanitas, qui vineam Domini Sabaoth, & inconſutilem Chriſti veſtem dividere ſatagunt & turbare nituntur, animarum illorum perditio docet, qui non veri baptiſmatis fonte renati, aliaque ſuſcipientes nulliter ſacramenta, viam univerſæ carnis ingreſſi in tetrum barathrum dilabuntur. Contra quos licet per felicis recordationis Eugenium Papam IV. Prædeceſſorem noſtrum, ſacraſque & œcumenicas Ferrarienſem, Florentinam, & Lateranenſem ſynodos plurimi proceſſus tam generales quàm ſpeciales habiti fuerint, diverſas pœnas & ſententias continentes, quas in ſuo robore volumus permanere, & habere præſentibus pro expreſſis: Ex paſtoralis tamen ſollicitudinis cura, quam habere erga gregem dominicum perurgemur, ad iniquitatis alumnum Amedeum olim Sabaudiæ Ducem, ejuſque fautores adhærentes, complices & ſequaces ne ipſorum invaleſcente malitia furor hujus tempeſtatis invaleat, & ad ſimilia animos aliorum inducat, præſertim in Regno Franciæ, cui vicina Sabaudia eſt, & proxima, & à quo illius Regum opera infinita bona Catholicæ fidei, omnique Chriſtiano populo continuatis temporibus provenerunt, oculos congrua animadverſione convertimus, ut hujuſmodi pravorum nequitiis, quantùm cum Deo poſſumus opportunis remediis ocurramus. Conſideratione igitur præmiſſorum diligenti cum Fratribus noſtris deliberatione præhabita, ad ipſorum Amedei fautorum, adhærentium, complicum, & ſequacium protervìam extirpandam chariſſimum in Chriſto filium noſtrum Carolum Francorum Regem illuſtrem, quem poſt progenitores ſuos Franciæ Reges, qui ut exacti temporis antiquitas fidelis inſinuat Romanam Eccleſiam multipliciter extulerunt, propugnatorem præcipuum & paratum ſemper invenit auctoritate Apoſtolica præſentium tenore vocamus, eique Ducatum Sabaudiæ omnemque ipſius Amedei notorii ſchiſmatici, hæretici excommunicati, & anathematizati terram, ac ejus fautorum, adhærentium, complicum, & ſequacium, bona diverſimodè hactenus confiſcata donamus firma ſpe fiduciaque tenentes, quod populi, Ducatus, & terræ hujuſmodi ad ovile domini, ipſius Regis potentia reducentur; & per ſe vel dilectum filium Ludovicum Delphinum Viennenſem primogenitum ſuum, aſſumpto Crucis ſignaculo contra præfatos Amedeum & ſequaces viriliter ſe accinget; & triumphum obtentum de hujuſmodi nefandis hoſtibus reportabit. Et ut tam ſalubre negotium in manu forti & robuſta procedat, omnes Chriſti fideles ad hoc fidei exercitium ſalutare non ſolum piis exhortationibus, ſed etiam ſuperabundantibus gratiis invocamus. Et ut univerſi, & ſinguli eò libentiùs & animoſius ad id currant, quo ſpiritualia dona, quæ temporalibus præferuntur, perceperint potiora. Nos de omnipotentis Dei miſericordia, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate confiſi omnibus qui cum Rege aut Delphino præfato contra Amedeum & ſequaces eoſdem in propriis perſonis, propriiſque expenſis proceſſerint, ple-

nam ſuorum peccatorum veniam indulgemus, & in retributionem juſtorum vitæ æternæ pollicemur augmentum. Eis autem qui non in propriis perſonis hoc fecerint, ſed eorum expenſis alios juxta facultates & qualitates ſuas viros idoneos deſtinaverint, ac iis qui alienis expenſis, ſed in propriis perſonis acceſſerint plenam ſuorum concedimus veniam peccatorum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo ſeptimo, pridie Idus Decembris Pontificatus noſtri anno primo.

III. Ex Cod. Diplom. Leibnitii Tom. 1. pag. 180.

FASCICULUS CONCORDATORUM

Nationis Germanicæ cum Pontificibus Rom. ſub *Martino* V. *Eugenio* IV. & *Nicolao* V. ex quibus poſtrema vulgo habentur, quæ tamen ſe referunt ad priora & ex iis capiunt lucem: itaque cætera quoque hîc ſub Nicolai Pontificatu referre placuit ad ann. 1447.

Concordia facta in Concilio Conſtantienſi inter Martinum Papam V. & nationem Germanicam, de Eccleſiæ Univerſalis adminiſtratione, *à Johanne Cardinali Oſtienſi Eccleſiæ Romanæ Vicecancellario ſub ſigillo ipſius communicata Eccleſiæ Metropolitanæ Magdeburgenſi.* Conſtantiæ 3. *Mai Pontificatus* Martini *anno primo.*

Univerſis & ſingulis JOHANNES *miſeratione divinâ* Epiſcopus Oſtienſi: *Sanctæ Romanæ Eccleſiæ* Cardinalis & Vicecancellarius, *ſalutem in Domino & præſentibus fidem indubiam adhibere.*

SI juxta laudabilem antiquorum ſententiam & providum ſapientum conſilium dignum eſt, ea quæ majorum conſultiſſima providentia in ſubditorum gratiam & commoda geruntur, ſcripturæ teſtimonio redigere; dignum per conſequens eſt, & rationi conſentaneum, ut adeò nota fiat eorum veritas, quod inde nec deſit pacificis opportuna proviſio, nec uſquam perverſis ſub ignorantia variandi ſupina facultas relinquatur.

§. 2. Cum itaque nuper inter Sanctiſſimum in Chriſto Patrem & Dominum noſtrum, Dominum *Martinum* divina providentia Papam *quintum*, & Reverendos Patres, Prælatos, nec non egregios & circumſpectos viros Ambaſſiatores, Procuratores, Doctores & Magiſtros, cæteroſque *venerabilem nationem Germanicam in generali Concilio Conſtantienſi repræſentantes* & facientes; nonnulla *capitula concordata ab utrâque parte* ſponte ſuſcepta, nec non de dicti Domini noſtri Papæ mandato *in libro Cancellariæ Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, in quo Romanorum Pontificum conſtitutiones & ordinationes ſolent conſcribi* ad futuram rei certitudinem nobis operam dantibus, prout ad noſtrum ſpectat officium, die quinta decima menſis Aprilis, Pontificatus dicti Domini noſtri Papæ anno primo conſcripta fuerunt, ac de ſimili mandato in *Audientia contradictarum* die ſecunda menſis Maii, anno quo ſuprà lecta & publicata: adjecto quod ſub noſtrarum literarum teſtimonio indigens quiſque ſibi teſtimonium ſumere valeat, in toto vel in ea parte, quâ indiguerit earundem.

§. 3. Nos ad Reverendi in Chriſto Patris Domini Guntheri Archiepiſcopi, ac Præpoſiti, Decani & Capituli Eccleſiæ Magdeburgenſis inſtantiam, capitula hujuſmodi, ſic ut præfertur, concordata & ſponte ſuſcepta, ex integro libro prædicto de verbo ad verbum fideliter conſcribi & præſentibus annotari fecimus, quorum tenor ſequitur in hunc modum.

§. 4. De numero & qualitate Cardinalium, ſtatuimus ut deinceps numerus Cardinalium ſanctæ Romanæ Eccleſiæ adeò ſit moderatus, quod non ſit gravis Eccleſiæ, qui de omnibus partibus Chriſtianitatis proportionabiliter, quantum fieri poterit aſſumantur, ut notitia cauſarum & negotiorum in Eccleſia emergentium faciliùs haberi poſſit, & æqualitas regionum in honoribus Eccleſiaſticis obſervetur; ſic tamen, quod num. XXIV. non excedant, niſi pro honore nationum, quæ Cardinales non habent, unus vel duo pro ſemel de Conſilio & conſenſu Cardinalium aſſumendi viderentur, ſint autem viri in ſcientia, moribus & rerum experientia excellentes, *Doctores in Theologia, aut in jure Canonico vel Civili, præter admodum paucos, qui de ſtirpe Regia vel Ducali aut magni Principis oriundi exiſtent*, in quibus competens literatura ſufficiat; non fratres aut nepotes ex fratre vel ſorore alicujus Cardinalis viventis; nec de uno ordine mendicantium ultra unum; non corpore vitiati, nec alicujus criminis vel infamiæ nota reſperſi, nec fiat eorum electio per auricula vota ſolummodo, ſed etiam cum Conſilio Cardinalium collegialiter, ſicut in promotione Epiſcoporum fieri conſuevit, qui modus etiam obſervetur, quando aliquis ex Cardinalibus in Epiſcopum aſſumetur.

§. 5. De *proviſionibus* Eccleſiarum, Monaſteriorum, Prioratuum, dignitatum & aliorum beneficiorum, Sanctiſſimus Dominus noſter Papa Martinus V. ſuper proviſionibus Eccleſiarum, Monaſteriorum, Beneficiorum quorumcumque utetur *reſervationibus* juris ſcripti, ex *Conſtitutione execrabilis & ad Regimen*, modificatæ, ut ſequitur. Ad regimen Eccleſiæ generalis, quanquam immeriti ſuprema diſpoſitione vocati, gerimus in noſtris deſideriis, ut debemus, quod per noſtræ diligentiæ ſtudium ad quarumlibet Eccleſiarum & Monaſteriorum regimina, & alia Eccleſiaſtica beneficia juxta divinum beneplacitum & noſtræ intentionis affectum, viri aſſumantur idonei, qui præſint & proſint committendis eis Eccleſiis, Monaſteriis, & beneficiis prælibatis. Præmiſſorum namque conſideratione inducti, & ſuadentibus nobis aliis rationabilibus cauſis, nonnullorum prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum veſtigiis inhærentes, omnes Patriarchales, Archiepiſcopales, Epiſcopales Eccleſias, Monaſteria, Prioratus, dignitates, Perſonatus & officia, nec non Canonicatus & præbendas ac Eccleſias, cæteraque beneficia Eccleſiaſtica, cum cura vel ſine cura, regularia & ſecularia, quæcumque aut qualiacumque fuerint, etiamſi ad illa perſonæ conſueverint, ſeu debuerint per electionem, ſeu quemvis alium modum aſſumi, nunc apud ſedem Apoſtolicam, quocumque modo vacantia, & in poſterum vacatura, nec non per diſpoſitionem vel privationem, ſeu tranſlationem per nos ſeu auctoritate noſtra factas, & in antea faciendas ubilibet, nec non ad quæ aliqui in concordia ſeu diſcordia electi vel poſtulati fuerint, quorum electio caſſata, ſeu poſtulatio repulſa, vel per eos facta renuntiatio & admiſſa auctoritate noſtra extiterit, ſeu quorum electorum, poſtulatorum, & in antea eligendorum ſeu poſtulandorum electionem caſſari vel poſtulationem, repelli, aut renunciationem admitti per nos ſeu autoritate noſtra continget apud ſedem

præ-

Digitized by Google

prædictam, vel alibi ubicumque, & etiam per obitum Cardinalium ejuſdem Eccleſiæ Romanæ ac officiariorum dictæ ſedis, quàm diu ipſa officia actualiter tenebunt, videlicet Vice-Cancellarii, Camerarii, ſeptem notariorum, auditorum literarum contradictarum, & Apoſtolici Palatii cauſarum Auditorum, Scriptorum literarum Apoſtolicarum, & viginti quatuor pœnitentiariæ præfatæ ſedis, & viginti quinque abbreviatorum, nec non verorum commenſalium noſtrorum & aliorum viginti quinque Capellanorum ſedis ejuſdem in Epitaphio deſcriptorum, ac etiam quorumcumque legatorum ſeu Collectorum ac in terris Eccleſiæ Romanæ rectorum & Theſaurariorum deputatorum ſeu miſſorum hactenus, vel deputandorum ac mittendorum in poſterum, vacantia, & in antea vacatura, ubicumque dictos legatos vel collectores, ſeu Rectores, aut theſaurarios, antequam ad Romanam Curiam redierint ſeu venerint, rebus eximi contigerit ab humanis; nec non quorumlibet, pro quibuſcumque negotiis ad Romanam Curiam venientium, vel etiam recedentium ab eadem, ſi in locis à dicta curia ultra duas dietas legales non diſtantibus jam forſan obierint, vel eos in antea tranſire de hâc luce contigerit; & etiam ſimili modo quorumcumque Curialium, peregrinationis, infirmitatis, aut recreationis ſeu alia quacunque cauſa, vel ad quævis loca ſecedentium, ſi eos, antequam ad dictam curiam redierint, in locis ultra duas dietas ab eadem Curia, ut præmittitur non remotis, dummodo eorum proprium domicilium non exiſtat ibidem, jam forſan deceſſerint, vel in poſterum eos contigerit de medio ſubmoveri; nunc per obitum hujuſmodi vacantia vel in poſterum vacatura; rurſus monaſteria, Prioratus, Decanatus, dignitates, perſonatus, adminiſtrationes, officia, Canonicatus, præbendas & Eccleſias, cæteraque beneficia Eccleſiaſtica ſecularia vel regularia, cum cura vel ſine cura, quæcunque & qualiacunque fuerint, etiamſi ad illa perſonæ conſueverint ſeu debuerint per electionem, ſeu quemvis alium modum aſſumi, quæ promoti per nos vel auctoritate noſtra ad Patriarchalium, ſeu Archiepiſcopalium, Epiſcopalium Eccleſiarum, nec non monaſteriorum regimina obtinebant, tempore promotionum de ipſis factarum, nunc quocumque modo vacantia, ſeu in poſterum vacatura; nec non etiam per aſſecutionem pacificam quorumcunque Prioratuum, perſonatuum, officiorum, canonicatuum, præbendarum, Eccleſiarum aut beneficiorum aliorum, per nos ſeu auctoritate literarum noſtrarum immediatè collatorum ſeu conferendorum in poſterum, præterquam ſi virtute gratiæ expectativæ aſſecutio fiat, nunc vacantia & in antea vacatura: Plena ſuper præmiſſis omnibus & ſingulis cum fratribus noſtris collatione præhabita & matura deliberatione ſecuta, ordinationi, diſpoſitioni ac proviſioni noſtræ uſque ad quinquennium de ipſorum fratrum conſilio, auctoritate Apoſtolica reſervamus, decernentes ex nunc irritum & inane, ſi ſecus ſuper præmiſſis, & quolibet eorum per quoſcumque, quavis auctoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari: Non obſtantibus quibuſcumque conſtitutionibus à prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus editis, quatenus obſiſtere poſſent ſuper enarratis articulis, vel alicui vel aliquibus eorum dicto quinquennio durante. Nulli igitur &c.

§. 6. In Eccleſiis Cathedralibus & etiam Monaſteriis Apoſtolicæ ſedi immediatè ſubjectis fiant electiones canonicæ, quæ ad ſedem Apoſtolicam deferantur, quas etiam ad tempus conſtitutum in conſtitutione Nicolai III. quæ incipit: Cupientes, Papa expectat; quo facto ſi non fuerint præſentatæ vel ſi præſentatæ minus canonicæ fuerint, Papa provideat; ſi verò Canonicæ fuerint, Papa eas confirmet, niſi ex cauſa rationabili & evidenti, & de fratrum conſilio, de digniori & utiliori perſona duxerit providendum: proviſo, quod confirmati & proviſi per Papam nihilominus metropolitanis, & aliis præſtent debita juramenta & alia, ad quæ de jure tenetur.

§. 7. In Monaſteriis, quæ non ſunt immediatè ſubjecta ſedi Apoſtolicæ, nec non in aliis beneficiis regularibus, ſuper quibus pro confirmatione ſeu proviſione non conſuevit haberi recurſus ad ſedem Apoſtolicam, non teneantur venire electi, ſeu illi quibus providendum eſt, ad curiam ad habendam confirmationem ſeu proviſionem, nec etiam dicta beneficia regularia cadant in gratiis expectativis: ubi autem in Monaſteriis ad Curiam Romanam pro confirmatione venire, ſeu mittere conſueverunt, ubi Papa non aliter confirmet aut provideat, quàm ſuperius de Eccleſiis Cathedralibus eſt expreſſum.

§. 8. De Monaſteriis monialium Papa non diſponet, niſi ſint exemta, & tunc per commiſſionem in partibus. De cæteris dignitatibus & beneficiis quibuſcumque ſecularibus & regularibus vacaturis, ultra reſervationes jam dictas majoribus dignitatibus poſt Pontificiales in Cathedralibus, & principalibus in collegiatis Eccleſiis, exceptis de quibus jure ordinario provideatur per illos inferiores, ad quos aliàs pertinet; nec computentur in turno ſeu vice eorum.

§. 9. Item Dominus noſter Papa declarat, quod per quamcunque aliam reſervationem, gratiam expectativam, aut quamvis aliam diſpoſitionem ſub quacumque verborum forma, per eum aut ejus auctoritate factam vel faciendam, non velit, neque vult, neque intendebat, nec intendit facere aut fieri, quo minus de media parte illarum & illorum, cum vacabunt alternis vicibus liberè diſponatur per illos, ad quos collatio, proviſio, præſentatio, electio, aut alia quævis diſpoſitio pertinebit, prout ad ipſos ſpectabit de conſuetudine vel de jure: ita quod cum de una dignitate, perſonatu, officio vel beneficio, ex illis ad electionem, proviſionem, collationem, ſeu quamvis aliam diſpoſitionem alicujus ſpectante, fuerit auctoritate Apoſtolicâ proviſum, aut aliàs diſpoſitum, ille ad cujus electionem, collationem, vel quamvis diſpoſitionem primo loco pertinebat, & ita conſequenter de ſingulis hujuſmodi dignitatibus, perſonatibus, officiis & beneficiis vacaturis auctoritate ejuſdem Domini noſtri Papæ & aliorum prædictorum alternatis vicibus diſponatur; reſervationibus aut aliis à præmiſſis diſpoſitionibus auctoritate ejuſdem Domini noſtri Papæ factis vel faciendis non obſtantibus quibuſcunque.

§. 10. Quotiens verò aliquo vacante beneficio eadem, inviso & gratia expectativa, non apparuerit infra tres menſes à die notæ vacationis, in loco beneficii, quod alicui de illo ſecundum prædictas ordinationes fuerit Apoſtolica auctoritate proviſum, ordinarius vel alius, ad quem illius diſpoſitio pertinebit, de illo liberè diſponat, nec ſibi in ſuâ vice computetur. Beneficia quæ per ſimplicem renunciationem aut permutationem vacaverint, neutri parti computentur.

Anno 1447.

ſticorum, ſalnbriter omnibus conſulatur, & ſingulis Patriarchis, Archiepiſcnpis, Epiſcopis, Abbatibus, Abbatiſſis, cæterisque Prælatis: nec non Clericis ac perſonis Eccleſiaſticis, religioſis & ſecularibus utriusque ſexus: ut quælibet eorum infra tres menſes poſt publicationem, aut inſinuationem præſentium ſibi, aut in Dioceſi, ubi Domicilium habuerit factam, aliquem in Sacra Pagina, vel in jure Canonico Doctorem vel licentiatum vel Baccalarium formatum, ubi talis poteſt commodè reperiri, vel ubi talis non reperiretur, lectorem aut aliàs intelligentem ſacerdotem diſcretum, ac bonæ famæ, curatum vel non curatum *eligere valeat confeſſorem*, qui infra prædictum tempus, quantocius commodè fieri poterit, ejus confeſſione audita ipſam perſonam confitentem à ſuis peccatis & à quibuſcumque excommmicationum ſuſpenſionibus & interdictis aliisque ſententiis, cenſuris atque pœnis, quas forſan propter Symoniacam in ordine vel beneficio Eccleſiaſtico, religionis ingreſſu, aut aliàs qualitercumque activè vel paſſivè, commiſſam uſque ad tempus publicationis prædictæ dignoſcitur incurriſſe, *in foro conſcientiæ duntaxat abſolvere*; nec non ſecum ſuper irregularitate, pro eo quod hujuſmodi ſententiis aut excommunicationn ligata forſan miſſas vel alia divina officia celebraſſe, aut ſe illis immiſcuiſſe cenſebitur; uſque ad tempus prædictum contracta, ipſaque propter præmiſſa aut eorum aliquod à ſui ordinis vel officii executione ſuſpenſa, quod in illis nihilominus miniſtrare illa exercere & adepta beneficia, vel ſtatum in quo eſt retinere, & ad ulteriora promoveri poſſit, in dicto foro valeat diſpenſare; ac eadem beneficia, quæ obtinet, ab hoc forſitan vacantia vel vacatura, ſicut poſtquam dimiſerit reconferre, omnemque inhabilitatis, irregularitatis nec non infamiæ maculam Simoniacam, atque aliam labem per eam occaſione prædicta uſque ad tempus prædictum contractum in eodem foro totaliter abolere: *fructus* quoque beneficiorum Eccleſiaſticorum, quos forſan indebitè percepit & quos percipere potuiſſet, & ad quicque, occaſione prædicta fuerit refundendum (dummodo perſona ipſa ad refuſionem faciendam, deducto ne egeat, in ſtatu in quo tunc fuerit, aut aliàs abſque nota vel ſcandalo ſufficiens non fuerit) in dicto foro remitteret, ac etiam de his quietare & liberare tenore præſentium (literarum) indulgemus; conſtitutionibus Apoſtolicis in contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcumque.

§. 21. De non vitandis excommunicatis niſi fuerint denunciati. Inſuper ad vitandum ſcandala & multa pericula, ſubveniendumque conſcientiis timoratis, omnibus Chriſti fidelibus tenore præſentium (literarum) indulgemus, quod nemo deinceps à communione alicujus in ſacrorum adminiſtrationn vel receptione aut aliis quibuſcumque divinis, vel ex prætextu, cujuſcumque ſententiæ, aut cenſuræ Eccleſiaſticæ à jure vel homine generaliter promulgatæ teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, aut interdictum Eccleſiaſticum obſervare, niſi ſententia vel cenſura hujuſmodi fuerit in vel contra perſonam, Collegium, univerſitatem, Eccleſiam communitatem aut locum, certam vel certum à judice publicata vel denunciata ſpecialiter & expreſſè; conſtitutionibus Apoſtolicis & aliis in contrarium facientibus, non obſtantibus quibuſcumque. Salvo ſi quem pro ſacrilega manuum injectione in Clericum, ſententiam latam Canone adeò notoriè conſtiterit incidiſſe, quod factum non poſſit aliqua tergiverſatione celari, nec aliquo juris ſuffragio excuſari. Nam à communione illius licet denunciatus non fuerit volumus abſtineri, juxta canonicas ſanctiones.

§. 22. De diſpenſationibus. Ordinat etiam Dominus noſter ad Eccleſias Cathedrales, Monaſteria, prioratus Conventuales, aut Parochiales Eccleſias, ſuper defectu ætatis ultra triennium nullatenus diſpenſare; niſi fortè Eccleſiis Cathedralibus ex ardua & evidenti cauſa; de conſilio Cardinalium ſeu majoris partis illorum videretur aliter diſpenſandum. Item Dominus noſter in arduis & gravibus caſibus *ſine conſilio Cardinalium non intendit diſpenſare.*

§. 23. De proviſione Papæ & Cardinalium. Romano Pontifici & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus pro illorum ſuſtentatione, *rebus Romanæ Eccleſiæ ſtantibus, ut ſunt, non videtur aliter poſſe provideri, quàm huc uſque factum eſt, ſcilicet per beneficia & Communia ſervitia, quæ vacantia nuncupantur*; verùm circa beneficiorum qualitatem taliter duximus providendum, quod nulli Cardinali Monaſterium (vel) Prioratus conventualis, ultra numerum decem Religioſorum ſecundum moderna tempora habetur (habere) conſueti, nulla major dignitas poſt Pontificalem in Cathedralibus aut Parochialibus Eccleſiis, nullum officium Clauſtrale, nullum Xenodochium, hoſpitale, eleemoſinaria aut leproſaria in titulum vel adminiſtrationem conferantur; & ſi quæ talia nunc obtinent, quem primum Papa loco illorum de alio æquivalenti providebit, illa dimittere teneantur, ſicut ſuperius de commendis eſt dictum.

§. 24. De Indulgentiis. Cavebit Dominus noſter Papa in futurum nimiarum indulgentiarum effuſionem, ne vileſcant & in præteritum conceſſas, ab obitu Gregorii XI. ad inſtar alterius indulgentiæ revocat & annullat.

§. 25. Item Sanctiſſimus Dominus noſter & *inclita natio Germanorum* conceſſerunt & proteſtati ſunt, quod omnia & ſingula (ſupra) ſcripta durare & tolerari debeant, *uſque ad quinquennium duntaxat*, à dato præſentium numerandum; Conſtitutionibus Apoſtolicis, Regis Cancellariæ factis & fiendis, & aliis in contrarium facientibus, non obſtantibus quibuſcumque; quodque per obſervantiam eorum nullum jus novum Rom. Pontifici, aut alicui Eccleſiæ vel perſonæ acquiratur, ſeu præjudicium generetur. Sed lapſo dicto quinquennio, quælibet Eccleſia & perſona prædicta liberam facultatem habeat utendi quolibet jure ſuo. Non obſtantibus ſuprà dictis. Et quod capitula prædicta & quodlibet eorum dentur cuilibet ea habere volenti, communiter ſeu diviſim in autentica forma, ſeu ſigillo Vice-Cancellarii cum ſubſcriptione Notarii, ſic quod fidem faciant exhibita ubicunque; pro toto autem non ſolvantur ultra duodecim *groſſi Turonenſes.*

§. 26. Hæc univerſitati veſtræ tenore præſentium firmiter atteſtantes, eadem noſtras præſentes litteras in horum fidem & teſtimonium præfato Domino *Archiepiſcopo*, Præpoſito, Decano *& Capitulo Magdeburgenſi* conceſſimus, noſtri Sigilli munimine roboratas. Datum Conſtantiæ provinciæ Maguntin. in Domo habitationis noſtræ, anno quo ſupra, die tertia menſis Maii, Pontificatus ſupra dicti Domini Papæ anno primo.

Anno 1447.

Quæ

ANNO 1449.

IV. Ex Spicil. Dacheri Tom. 3. pag. 773.

Quæ Schiſmatis tempore ſunt acta nulla vult, ac decernit : anno 1448.

NICOLAUS EPISCOPUS.

ad futuram rei memoriam.

TAnto nos pacem & tranquillitatem cunctorum Fidelium procurare & amplecti convenit, quanto deſideramus fructus uberriores inde ſequi. In eo quippe cor noſtrum ſuaviſſimè delectatur, quòd diebus noſtris ſanctam Dei Eccleſiam in pacis & unionis pulchritudine, ac debitâ integritate florentem videre valeamus. Cum itaque ſuperioribus temporibus propter diviſiones ſubortas inter felicis recordationis Eugenium Papam IV. prædeceſſorem noſtrum, & tunc Baſilienſe Concilium, plurimùm turbata, ac variis modis afflicta fuerit Eccleſia Dei, jam autem divinâ favente ac dirigente clementiâ, tractatu Oratorum cariſſimorum in Chriſto filiorum Francorum, Angliæ, & Renati Siciliæ Regum; nec non Delphini Viennenſis primogeniti Francorum Regis Illuſtris, integræ pacis & unionis conſequendæ diſpoſitio optima videretur, Amedeo in ſua obedientiâ Felice V, nominato, juri quod in Papatu ſe habere aſſerit cedere volente, eis qui olim Baſileæ, nunc autem Lauſanæ, ſub nomine generalis Concilii permanſerunt & permanent concurrentibus in id ipſum, aliiſque ad pacem Eccleſiæ laborantibus. Cupientes igitur, quantum omnipotens donaverit, id agere, quo univerſi Chriſti Fideles ipſius pacis jucunditate fruentes, animorum conjunctione ſibi invicem cohæreant, & rejectis quæ ex diſcordiâ exorta fuerunt, ſtatûs uniuſcujuſque, honor, fama, & reputatio illæſi, & integri remaneant, literas, proceſſus, mandata, & decreta quæcunque; necnon excommunicationum, ſuſpenſionum, & interdicti anathematiſationumque; etiam privationum beneficiorum, officiorum, ac dignitatum quorumcumque, ſive Patriarchalium, Archiepiſcopalium, Epiſcopalium, Abbatialium, aut aliarum quarumcumque Eccleſiaſticarum, vel mundanarum, inhabilitationum quoque, necnon declarationum, innovationum, damnationum, reprobationum, expoſitionum perſonarum, ac bonorum mobilium ac immobilium, juriumque & juriſdictionum publicationum & confiſcationum, privationum feudorum, ac etiam quorumcumque jurium ſpiritualium, vel temporalium, & inhabilitationum ad illa: necnon abſolutionum à fidelitatibus, & alias in eiſdem literis proceſſibus, mandatis & decretis, quomodolibet contentas ſententias, cenſuras & pœnas quaſcumque & qualitercumque ſtatutas, inflictas, & promulgatas, etiam ſi expreſſæ, pares, vel majores, aut alterius cujuſcumque naturæ forent, per præfatum Eugenium prædeceſſorem noſtrum, & quibuſcumque ſuis literis quorumcumque tenorum & ſub quacunque data exiſtant, etiamſi cum expreſſione, approbatione Ferrarienſis, ſeu Florentini, aut alterius Concilii generalis, ſive per nos, aut per alium, ſeu alios, ipſius, aut noſtrâ ſeu quâvis aliâ auctoritate contrà dictum Baſilienſe Concilium, & eos qui ſub nomine generalis Concilii tam in Baſilienſi quàm Lauſanenſi Civitatibus memoratis fuerunt, & perſeverarunt, ut præfertur, ac in præſentiarum perſeverant: necnon contrà præfatum Amedeum, Felicem V. in ſuâ obedientiâ nuncupatum, ac quaſvis perſonas Eccleſiaſticas, ſeculares, vel regulares, ac etiam laicales eiſdem conjunctim vel diviſim adhærentes, aſſiſtentes, obedientes, obſequentes, credentes, recipientes, ac quovis modo faventes, eoſque ſequentes, qui ſunt & fuerunt, cujuſcumque dignitatis, præeminentiæ, ſtatûs, gradûs ſeu conditionis exiſtant, etiamſi Pontificali, Cardinalatûs, Regali, aut Ducali dignitate præfulgeant. Contrà dominia quoque, necnon communitates, univerſitates, etiam generalium ſtudiorum, civitates etiam, præſertim Baſilienſem, ac oppida, & alia loca quæcumque præmiſſorum occaſione emanata, facta, conceſſa, decreta, & promulgata. Simili quoque modo declarationes, & confirmationes, ſuper præmiſſis, & eorum ſingulis, noſtrâ, ſeu dicti prædeceſſoris auctoritate, quomodolibet factas: necnon proceſſus habitos per eaſdem, ac quæcumque inde ſequuta, etiamſi ad ſententiarum, cenſurarum, atque pœnarum declarationem, ſeu illatum, aut alicujus earum publicationem, vel plenariâ executione contrà perſonas, dominia, communitates, univerſitates, civitates, oppida, & loca ſupra dicta, communiter, vel diviſim quomodolibet ſit proceſſum: quorum omnium & ſingulorum tenores etiam ſi de illis plena & expreſſa, ac de verbo ad verbum præſentibus mentio habenda foret, hîc pro ſufficienter expreſſis haberi volumus. Motu proprio, & ex certa noſtrâ ſcientiâ, ac de Sedis Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, necnon de Venerabilium Fratrum noſtrorum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium conſilio & aſſenſu, decernimus, & declaramus nullum effectum penitùs ſortiri, ſed perinde haberi debere, ac ſi nullatenùs emanaſſent; eaque omnia & ſingula, cum inde ſequutis, in Regeſtris ipſius Eugenii prædeceſſoris, & noſtris, & locis aliis quibuſcumque, aboleri & deleri mandantes, omninò tollimus, caſſamus, irritamus, & annullamus, ac pro infectis haberi volumus. Et nihilominùs ſi, & in quantum opus eſſe, ad abundantem cautelam ſingulas ex perſonis, dominia, communitates, univerſitates, civitates, oppida, atque loca ſupra dictas & ſupra dicta, ad famam, dignitates honores, ſtatus, & privilegia, quatenùs illis eâdem occaſione privatæ & privata prætendi poſſent, in ſtatum priſtinum & debitum reſtituimus, reponimus, & redintegramus plenariè per præſentes, motu, ſcientiâ & plenitudine poteſtatis, ac conſilio & aſſenſu antedictis.

Et quoniam difficile foret præſentes literas ad ſingula, in quibus eis fides forſan facienda fuerit, loca deferre, dictâ auctoritate decernimus, quòd ipſarum tranſumpto manu publicâ & ſigillo alicujus Epiſcopalis, vel Superioris Eccleſiaſticæ Curiæ munito, tanquam præfatis ſi originales exhiberentur literis plena fides exhibeatur, & ſtetur perinde ac ſi dictæ originales literæ forent exhibitæ vel oſtenſæ: juribus, conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrariis non obſtantibus quibuſcumque. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ conſtitutionis, declarationis, mandati, caſſationis, irritationis, annullationis, voluntatis, reſtitutionis, repoſitionis, & redintegrationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumſerit, indignationem omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus noverit incurſurum.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo octavo, quinto decimo Kalendas Februarii, Pontificatûs noſtri anno ſecundo.

V. Ex Spicil. Dacheri Tom. 3. pag. 784.

Irritas decernit quaſcunque Cenſuras inflictas occaſione Schiſmatis : annò 1449.

NICOLAUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Tanto

ANNO 1449. ANNO 1449.

Tanto nos pacem & tranquillitatem cunctorum Fidelium procurare & amplecti convenit, quanto deſideramus fructus uberrimos inde ſequi. In eo quippe cor noſtrum ſuaviſſimè delectatur, quòd diebus noſtris ſanctam Dei Eccleſiam in pacis & unionis pulchritudine, ac debitâ integritate florentem videre valeamus. Cum itaque ſuperioribus temporibus propter diviſiones ſubortas inter felicis recordationis Eugenium Papam IV. prædeceſſorem noſtrum, & tunc Baſilienſe Concilium, plurimùm turbata, ac variis modis afflicta fuerit Eccleſia Dei: jam autem divinâ favente ac dirigente clementiâ, tractatu Oratorum Cariſſimorum in Chriſto Filiorum, Francorum, Angliæ & Renati Siciliæ Regum, necnon Delphini Viennenſis primogeniti Francorum Regis Illuſtris, pacem Eccleſiæ redditam agnoſcimus, dum percipimus venerabilem & Cariſſimum Fratrem noſtrum Amedeum, primum Cardinalem Epiſcopum Sabinenſem, in nonnullis Provinciis Apoſtolicæ Sedis Legatum, Vicariumque perpetuum, Felicem Papam V. tunc in ſuâ obedientiâ nominatam, juri, quod in Papatu aſſerebat ſe habere, ad hujuſmodi pacem Eccleſiæ obtinendam ceſſiſſe. Eos verò qui Baſileæ, poſtmodum Lauſanæ, ſub nomine generalis Concilii hactenùs permanſerunt, ordinaſſe ac publicaſſe nobis tamquam unico & indubitato Summo Pontifici obediendum eſſe à cunctis Fidelibus; & præfatam Lauſanenſem diſſolviſſe Congregationem.

Cupientes igitur quantum Omnipotens donaverit id agere, quo univerſi Chriſti Fideles ipſius pacis jucunditate fruentes, animorum conjunctione ſibi invicem cohæreant, & rejectis quæ ex diſcordiâ orta fuerant, ſtatus uniuſcujuſque, honor, fama & reputatio illæſi & integri remaneant: Literas, proceſſus, mandata, & decreta quæcumque; necnon excommunicationum, ſuſpenſionum & interdicti, anathematizationiſque, etiam privationis Beneficiorum, Officiorum, ac Dignitatum quorumcumque, ſive Patriarchalium, Archiepiſcopalium, Epiſcopalium, Abbatialium, aut aliarum quarumcumque Dignitatum Eccleſiaſticarum vel mundanarum: inhabilitationum quoque, necnon declarationum, innovationum, damnationum, reprobationum, expoſitionum perſonarum, ac bonorum mobilium & immobilium, jurium ac juriſdictionum, publicationum & confiſcationum, privationum feudorum, ac etiam quorumcumque jurium ſpiritualium vel temporalium, & inhabilitationum ad illa: necnon abſolutionum à fidelitatibus, & alias in eiſdem literis, proceſſibus, mandatis, & decretis quomodolibet contentas ſententias, cenſuras, & pœnas quaſcumque & qualitercumque ſtatutas, inflictas, & promulgatas; etiamſi expreſſæ, majores vel pares, aut alterius cujuſcumque naturæ forent, per præfatum *Eugenium* Prædeceſſorem noſtrum in quibuſcumque literis ſuis quorumcumque tenorum, & ſub quâcumque datâ exiſtant, etiamſi cum expreſſione, approbatione Ferrarienſis ſeu Florentini aut alterius Concilii generalis; ſive per nos, aut per alium, ſeu alios: ipſius, aut noſtrâ, ſeu quâvis aliâ auctoritate contrà dictum Baſilienſe Concilium, & eos qui ſub nomine generalis Concilii tam in Baſilienſi quàm in Lauſanenſi civitatibus memoratis fuerunt, ut præfertur: Necnon contrà præfatum venerabilem ac Cariſſimum Fratrem noſtrum *Amedeum* primum Cardinalem Epiſcopum Legatum, & Vicarium ſupra dictum, Felicem V. in ſuâ obedientiâ nuncupatum: ac quaſvis perſonas Eccleſiaſticas, ſæculares, vel regulares, ac etiam Laicales, quæ eiſdem conjunctim vel diviſim adhærentes, aſſiſtentes, obedientes, credentes, recipientes, ac quovis modo faventes, eoſque ſequentes fuerunt, cujuſcumque dignitatis, præeminentiæ, ſtatûs, gradûs, ſeu conditionis exiſtant; etiamſi Pontificali, Cardinalatûs, Regali, aut Ducali dignitate præfulgeant: Contrà dominia quoque, necnon communitates, univerſitates etiam generalium ſtudiorum, civitates etiam, præſertim Baſilienſem, ac oppida, & alia loca quæcumque, præmiſſorum occaſione emanata, facta, conceſſa, decreta, & promulgata. Simili quoque modo declarationes & confirmationes ſuper præmiſſis, & eorum ſingulis noſtrâ, ſeu dicti prædeceſſoris auctoritate, quomodolibet factas: necnon proceſſus habitos per eaſdem, ac quæcumque inde ſequuta, etiamſi ad ſententiarum, cenſurarum, atque pœnarum declarationem, ſeu illarum aut alicujus earum publicationem, ſeu plenariam exequutionem, contrà perſonas, dominia, communitates, univerſitates, civitates, oppida & loca ſupra dicta communiter vel diviſim, quomodolibet ſit proceſſum; quorum omnium & ſingulorum tenores, etiamſi de illis plena & expreſſa, ac de verbo ad verbum præſentibus mentio habenda foret, hic pro ſufficienter expreſſis haberi volumus; motu proprio & ex certa noſtrâ ſcientiâ, ac de Sedis Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, necnon de venerabilium Fratrum noſtrorum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium conſilio & aſſenſu decernimus, & declaramus nullum effectum penitùs ſortiri, ſed perinde haberi debere, ac ſi nullatenùs emanaſſent; eaque omnia & ſingula, cum inde ſequutis, de Regiſtris ipſius *Eugenii* Prædeceſſoris & noſtris, & locis aliis quibuſcumque aboleri & deleri mandantes, omninò tollimus, caſſamus, irritamus, & annullamus, & pro infectis haberi volumus. Et nihilominus ſi, & in quantum opus eſſet ad abundantem cautelam, ſingulas ex perſonis, dominia, communitates, univerſitates, civitates, oppida ac loca ſuprà dictas & ſupra dicta, ad famam, dignitates, honores, ſtatus, & privilegia, quatenùs illis eâdem occaſione privatæ & privata prætendi poſſent, in ſtatum priſtinum & debitum reſtituimus, reponimus, & reintegramus, plenariè per præſentes, motu ſcientiâ & plenitudine poteſtatis, ac conſilio & aſſenſu ante dictis. Et quoniam difficile foret præſentes literas ad ſingula, in quibus eis fides forſan facienda fuerit, loca deferre: dictâ auctoritate decernimus, quòd ipſarum tranſumpto mano publicâ, & ſigillo alicujus Epiſcopalis, vel Superioris Eccleſiaſticæ Curiæ munito, tamquam præfatis, ſi originales exhiberentur, literis plena fides adhibeatur, & perinde ſtetur, ac ſi dictæ originales literæ forent exhibitæ vel oſtenſæ; juribus, conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque non obſtantibus quibuſcumque. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtrorum voluntatis, conſtitutionis, declarationis, mandati, caſſationis, irritationis, annullationis, reſtitutionis, repoſitionis, & reintegrationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumſerit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Spoleti, Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo nono, quarto decimo Kalendas Julii, Pontificatus noſtri anno tertio.

ANNO 1449.

VI. Ex Cod. Diplom. Leibnitii Part. 1. pag. 379.

Renunciatio FELICIS V. qua deponit Papatum, in Concilio Generali Lauſannæ 7. Id. April. 1449.

FELIX EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

QUas ob cauſas evocati & emoti curam Apoſtolici Regiminis ſuſcepimus, toti ſæpe numerò manifeſtavimus orbi. Quamquam enim imparitatem noſtrarum virium ad ſuſtinendam hujuſmodi oneris gravitatem ſentiremus; nihilominus ubi univerſalis Eccleſiæ Baſileæ in ſpiritu Sancto legitimè congregatæ, pias exhortationes ſimul ac Sanctas ſupplicationes accepimus, quibus ad ſuccurrendum authoritati Eccleſiæ ſuppreſſæ nimium inſtanter commovebamur; concaluit introrſum cor noſtrum pietate, quæ ad omnia valet, & charitate, quæ omnia ſuſtinet, animum formidoloſum confirmantibus; atque confidentes in illo, qui omnia poteſt, & de cujus agebatur negotio, tranquillam ſolitudinem reliquimus, laborioſum & immenſum aggredientes opus. Namque nihil immortali Deo placentius offerre poſſe exiſtimamus, quàm conatus noſtros in obſequium Eccleſiæ, grandibus inſultibus & oppugnationibus conturbatæ. Quid nempè condignum reddi poteſt ab homine illi noſtræ inclytæ Matri, cujus in gremio Fidelis quiſque ſalutem conſequitur, propter quam unigenitus Dei filius Deus & Dominus noſter Jeſus Chriſtus de ſinu Patris ad terras deſcendere, & ſanguinem proprium effundere dignatus eſt.

§. 2. Cumque ipſam videremus tantis perplexam anxietatibus, ut nullus mortalium ab exhibitione poſſibilis auxilii debeat excuſari; profectò cogente veritate, devotione ſuadente, ſpe denique in finem optimum ducendarum rerum freti, perſonam, operas, facultateſque noſtras ex integro devovimus ei. Ardebat namque tempus, quo ab omnibus vehement reſtingui debebat incendium, & tanto velociore fortiorique præſidio opus erat, quantò ſacrorum generalium Conciliorum authoritas fortius agitata, non modo fluctuaret, ſed quaſi conculcata proſtrataque jaceret. Non enim evellatur à memoria noſtra *ſacri Conſtantienſis Concilii nulla unquam oblivione delenda diffinitio, quod videlicet Sancta Synodus in ſpiritu ſancto legitimè congregata, generale Concilium faciens, Eccleſiam Catholicam militantem repræſentans, poteſtatem immediatè à Chriſto habet, cui quilibet cujuſcumque ſtatus vel dignitatis, etiamſi Principalis exiſtat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem, extirpationem ſchiſmatis, & ad generalem reformationem Eccleſiæ Dei in Capite & in membris ac pertinentibus ad eadem*: Satis etiam recenter editum Decretum Sacri Concilii Baſilienſis audiebamus, hanc veritatem reſumendo confirmans; circumſpiciebamuſque eandem ab Eccleſia Catholica ſuſceptam practicatam eſſe.

§. 3. Proinde ſatagentes graviſſimis & abhorrendis periculis poſſetenus obviare, ac oſtendere cunctis fidelibus rectitudinem Deo inſpirante voluntatis; quod non caducorum fictiliumque bonorum, ſed communis ſalutis cauſa ſedem Apoſtolicam teneremus, non præeſſe, ſed prodeſſe cupientes, in Sancta Synodo Baſilienſi perſonaliter comparere voluimus, ſubireque communes pro ſalute publica labores. Cumque nobis in temporis proceſſu luculenter exploratum foret, diſſenſionis & differentiæ materiam in Eccleſia Sancta Dei magis ac magis obſcurari; dubitantes ne à quovis homine de ſcandalo poſſemus notari oblationes multas & pergrandes Regibus, & Principalibus orbis deſtinare curavimus, ex quibus quidem animadvertere potuerunt, Nos propria non quærere, ſed quæ Jeſu Chriſti, publicamque pacem. Nec veriti à formis modiſque priſcis à Patribus dum Schiſmata vigerent, pro unitatis & pacis obtentu traditis & practicatis, diutius liberali apertoque animo ſemper acquitemus (acquieſceremus) omnibus & ſingulis, quæ ad ſecuritatem, reintegrationemque Eccleſiæ judicata fuerint quomodolibet opportuna; atque longè ferventiore ſtudio invigilavimus per noſtrarum ceſſionis & renuntiationis medium diſſectos, diſtanteſque animos Chriſti fidelium reunire, quam in ſede Petri, manente ſciſſura, diutius morari. Non ignoramus enim ſchiſmatis incommoda mortifera, ſcimus è contrà Chriſtianam religionem à pacis Authore fundatam, ſine pacis vinculo damnoſæ confuſioni ſervire; Cumque pax, omnium rerum tranquillitas ſit, & ea nihil gratius ſoleat audiri; nihil deſiderabilius concupiri; nihil poſtremò melius inveniri; debito filiali aſtringebamur pietatis ipſi noſtræ Matri luctuoſæ venuſtatem, jucunditatem, integritatem, unionem & pacem extremâ poſſibilitate procurare. Quantumcunque pro hujuſmodi excelſi, & deſideratiſſimi boni conſecutione perſeveranter ac indefeſſe laboravimus apud ipſos Reges & Principes cæteroſque fideles, ex noſtris accuratiſſimis diligentiis, multipliciumque literarum tenoribus totus præcognovit orbis.

§. 4. Nunc igitur ut ſemper conſtituti ſub ineffabili incomprehenſibilique providentia Dei omnia dirigentis, & diſponentis, melius poſt acerrimos continuoſque labores, quos ſolius veritatis manifeſtandæ, authoritatiſque ſacrorum Conciliorum generalium confirmandæ gratiâ voluimus amplecti, poſt maximè cariſſimorum in Chriſto Filiorum *Francorum Angliæ & Siciliæ Regum*, nec non *Delphini Vienneſis primogeniti*, *Francorum Regis* illuſtrium ſupplices frequenteſque inſtantias, quorum ſaluberrimis ſuaſionibus intentas ſemper accommodamus aures; Noſtros omnes cogitatus per orbem diſperſos, in arcem unicæ conſiderationis reducimus. Deſiderantes namque toto corde in hoc dierum noſtrorum reſiduo beatam pacem in Eccleſia Dei diſſeminari, quæ veluti à noſtris egreſſa manibus in corda omnium fidelium dilabatur, ſinceritatem noſtræ intentionis per eum teſtatura; exemplo Domini noſtri Jeſu Chriſti, qui ſic dilexit Eccleſiam, ut pro ea non modo formam ſervi acciperet, ſed traderet ſemetipſum: ſanctæ *in hâc Synodo Lauſanenſi in ſpiritu ſancto legitimè congregatæ, univerſalem Eccleſiam repræſentanti*, purè, liberè, ſimpliciter & ſincerè, realiter, & cum effectu, in nomine Patris & Filii & Spiritus ſancti, *Papatui*, ejus oneri, dignitati, titulo & poſſeſſioni *cedimus & renunciamus per præſentes*; ſperantes quod in futurum præfati cæterique Reges & Principes, Prælati & alii Catholici, quibus hujuſmodi noſtram Renunciationem, acceptiſſimam fore judicamus, authoritati Sacrorum generalium Conciliorum aſſiſtent, eamque tuebuntur & defendent; Quodque univerſalis Eccleſia, pro cujus dignitate ſupereminentia & authoritate totis viribus pugnavimus; nos apud clementiam primi & æterni Paſto-

ANNO 1449.

ANNO 1450.

ris noſtræ hujus pacificæ humilitatis contemplatu ſuis devotis jugibusque orationibus commendabit. Datum Lauſannæ VII. Idus Aprilis, anno à nativitate Domini M. CCCCXLIX. Pontificatus noſtri anno IX. ſigné au bas, Martinus. Et ſur le repli, P. Hemon.

VII. Ex Cod. Leibnitii Tom. 1. pag. 4.2.

Alfonſo Arragoniæ, & Siciliæ Regi concedit Inſulam Caſtri Rubei Rhodo vicinam: anno 1450.

NICOLAUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

INter innumeras & multiplices curas, quibus continuo pro rerum & negotiorum varietate premimur illam libenter amplectimur, per quam noſtræ proviſionis auxilio & ſuffragiis Chriſtianum nomen & fides orthodoxa noſtris præcipuè temporibus defendatur, creſcat, & augmentum ſuſcipiat, ac pro hujuſmodi defenſione militantes, honorem gloriam & commoda conſequantur. Cum itaque nuper fide dignorum relatione percepetimus juxta inſulam Rhodi eſſe aliam parvam inſulam, incolis & habitatoribus penitùs viduatam; in qua quoddam oppidum, quondam caſtrum rubeum nuncupatum, ad hoſpitale Joannis Jeroſolymitani pertinens, cujus ædificia, turres & ſtructuræ per Teucros & Saracenos, aliosque Chriſtiani nominis hoſtes diruta & ſolo æquata ſunt, nec ſpem ullam eſſe, quod hoſpitale illorum reparationi intendere poſſit, imò periculum maximum imminere, ne Teucri & Saraceni qui totam illam oram maritimam ſingulis annis, modò claſſe, modò copiis pedeſtribus, hoſtiliter diſcurrunt, dictam inſulam occupent, & caſtrum ipſum reædificent, quod propter loci, & ſitus opportunitatem, maxima damna circumvicinis locis Chriſtianorum, & maximè Rhodiis inferre poſſet; è contra verò, ſi dictum Caſtrum per aliquem Potentiſſimum Principem Chriſtianum reædificaretur & muniretur magna exinde præſidia Chriſtianis adverſus perfidos Crucis Chriſti inimicos parari poſſent. Nam cum eadem inſula portum in mari habeat, claſſis Chriſtianorum tutò ſe ibi recipere poſſet, & inſula ipſa populo & habitatoribus fœcundaretur. Eam ob rem nos potentiam, exiſtimationem, & devotionem chariſſimi in Chriſto filii noſtri Alfonſi Arragonum Regis Illuſtris, conſiderantes, ac attendentes pium ejus propoſitum, & deſiderium, ne dum ad Inſulam Rhodi & Regnum Cypri, verum ad alias circumvicinas regiones Chriſtianas conſervandas, & à miſerrima oppreſſione ac crudeliſſima vexatione infidelium liberandas qui pro inſatiabili odio, & nefandiſſima cupiditate, qua flagrant ad nomen Chriſtianum exterminandum, ſingulis annis, ut audivimus, multa millia Chriſtianorum capiunt, & quod cum lacrymis, & ingenti animi dolore referimus miſeras eorum animas dæmoniis fraudulenter proſtituere conantur; cupientes quantum cum Deo poſſumus hanc barbarorum rabiem in Chriſtianos comprimere, ac animadvertentes, quod Rex Arragonum, potentiſſimam claſſem paret, & omnes vires ſuas exercere velle ſe obtulit, ad infringendam Teucrorum & Saracenorum ſuperbiam, modo dominium ipſius inſulæ & Caſtri ei concederemus, prædictis omnibus matura deliberatione penſatis, eidem Regi concedimus, ut dictum Caſtrum reædificare, & Inſulam hominibus & habitatoribus fœcundare, ipſumque Caſtrum & Inſulam tanquam Dominus liberè & licitè poſſidere poſſit quamdiù ſuæ celſitudini videbitur & placebit, non obſtantibus Conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis ac ſtatutis ſtabilimentis, conſuetudinibus, uſibus ac naturis dicti hoſpitalis, quibus omnibus, etiamſi de illis, ac eorum totis tenoribus ſpecialis & expreſſa mentio habenda foret, hac vice dumtaxat ſpecialiter derogamus.

Nulli ergo &c. Datum Aſſiſii anno &c. M. CCCCL. pridie Non. Octobris Pontificatus noſtri anno IV.

VIII. Ex Spicil. Dacherii Tom. 3. pag. 790.

Renuit Tributum Eccleſiaſticis à Carolo Francorum Rege imponi: anno 1450.

NICOLAUS EPISCOPUS,

Cariſſime in Chriſto Fili, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

REceptis litteris tuæ celſitudinis, & intellecto deſiderio tuo ſuper gabella vini quod venditur per Eccleſiaſticas perſonas Regni tui; Reſpondemus nos dolere vehementer, naturam rei de qua agitur eſſe talem, quæ per nos fieri non poſſit. Nam voto huic tuo ſine magnâ infamiâ noſtri, qui Eccleſiaſticæ libertatis protectores, non oppreſſores eſſe debemus, & offenſa Dei ac conſcientiæ noſtræ nullo modo ſatisfacere poſſemus. Certiſſima debet eſſe Tua Serenitas, nullam rem eſſe ita difficilem, quæ facilis non eſſet apud nos, quando videremus eam honori ac commodo tuo futuram: verùm auferre hanc Eccleſiaſticam libertatem, nec noſtro conveniret honori, neque tuo. Hortamur itaque Serenitatem ipſam, ut velis tamquam Chriſtianiſſimus Princeps hanc Eccleſiaſticam libertatem in Chriſtianiſſimo Regno tuo, tempore tuo, non modò non infringere, verum etiam protegere, quemadmodum Chriſtianiſſimi progenitores tui fecerunt: quo caſu ſucceſſus tuos Deus, cujus veneratione præfata libertas indicta fuit, continuò feliciores faciet, & Serenitatis tuæ ſtatum augebit.

Si in alia te poſſumus Celſitudini tuæ complacere, libentiſſimè faciemus; & nobis, qui Serenitati tuæ multis reſpectibus quam maximè ſumus obnoxii, jucundiſſimum erit.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris; die 11. Maii M. CCCC. L. Pontificatus noſtri anno quarto.

Pet. De Noxeto.

IX. Ex Archiv. Reip. Genev.

Bulla ad Syndicos Gebevenſes miſſa, quâ laudat eos poſuiſſe obicem ne captivus è ſua Urbe exiret Epiſcopus Montis-Regii, & hortatur eos ut illum tueantur: anno 1451.

NICOLAUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilectis filiis Sindicis & Communitati civitatis Gebennenſis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

MAgnam laudem meremini dilecti Filii, qui tanquam boni, fideles & devoti, impedi viſtis quominus venerabilis Frater noſter Americus Epiſcopus montis Regalis extra civitatem veſtram captus duceretur, feciſtis enim ſicuti faciunt ii qui Deum timent & cenſuras eccleſiaſticas verentur, & honorem ſuum illæſum cupiunt conſervare. Itaque valde commendamus

ANNO 1452.

ex hoc veſtram devotionem, exhurtantes eandem in Domino, ut ſimiliter in futurum, ſi ipſe adhuc eſt in civitate præbeatis vos fortes & conſtantes in prohibendo ne malè tractetur aot perveniat in alterius manus, nos ſuper hoc ſcribemus dilecto filio Nobili Viro Ludovico Duci Sabaudiæ & ſimul mittemus quamprimum aliquem prælatum pro hac cauſa & ejus liberatione. Datom Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo qoadringenteſimo qoinqoageſimo primn, Cal. Maii Pontificatus noſtri anno Quinto.

X. Ex Spicil. Dacherii Tom. 3. pag. 790.

Franciſcum Sfortiam Mediolani Ducem hortatur ad Pacem ineundam: anno 1452.

NICOLAUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei; dilecto Filio nobili viro FRANCISCO SFORTIÆ *Duci Mediolani, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.*

LIcet deſiderium noſtrum ſemper fuerit, quòd Italia, quæ diu omni ex parte bellis laceſſita fuit, & in dies magis laceſſitur, pace & quiete temporibus ſaltem noſtris potiretur, & ad id ſuperioribus annis operam omnem dedeimus, mittendo Legatos noſtros primo anno aſſumptionis noſtræ Ferrariam, & poſtmodom ad alia loca; & etiam anno præcedenti Oratores Partium bic apud nos pluribus menſibus fuetint, & nihil omiſerimus ot pax ipſa ſequeretur: tamen peccatis noſtris & aliorum ſic exigentibus non placuit illi, à qno pax & omne bonum procedit, ut votis noſtris pro tunc potiremur; impræſentiarum verò diligenter conſiderato, quot mala, quot bominum interitus, prædæ & devaſtationes clariſſimarum Civitatum, & Rerumpublicatum ex bis continuis Italiæ bellis proveniunt, viſum eſt nobis, & Venerabilibus Fratribus ooſtris ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, dignitati noſtræ convenire, nec id abſqoe Dei offenſâ prætermittere poſſe, iterum hoc negotium pacis aggredi, omnique ſtudio, ingenio, & diligentiâ procurare, nt præfato deſiderio noſtro ſatisfiat: & quamquam dictæ pacis concedendæ, certam ſpem habere non poſſimus, in illo tamen, qni eſt auctor pacis, & omnium bonorum largitor, confidentes, longè meliorem ſpem nunc babemus, quàm hactenùs. Nam credimus Nobilitatem tuam, & omnes alias Italiæ Potentias, ſatis cognitum & exploratum habere qnnt ſint bellorum incommoda pariter & diſcrimina, quæ talia ſunt, ut aliquando potentiores, & qui vicerunt, propiores fuerint periculo. Quare nt tantum bonum pacis ſequi poſſit, bortamur eamdem Nobilitatem tuam, ut Oratores tuos bne citiſſimè mittere velis benè inſtructos de omnibus, & cum pleno ac ſufficienti mandato ad banc pacem concludendam, ad quam ut totis affectibus inclineris, eamdem Nobilitatem tuam ex corde rogamus. Idem ſcribimus ad alias Potentias quarum intereſt, & credimus firmiter eas Oratores ſuos ſine morâ miſſuras. Nos enim quamprimùm præfati Oratores advenerint, ipſi paci, omnibus aliis poſtpoſitis, omni ſollicitudine incumbemus, ſperantes in clementiâ Dei noſtri qui precioſiſſimum Sanguinem ſuum in remiſſionem peccatorum noſtrorum effundere dignatus eſt, & non habito reſpectu ad peccata noſtra, ſed ad ſuam ineffabilem miſericordiam, hac vice nos fortaſſis compotes faciet hujus optimi deſiderii noſtri, & ita Majeſtatem ſuam ſupplices deprecamur.

Datum Romæ apnd ſanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo ſecundo, octavo Idus Januarii, & Pontificatis noſtri anno ſexto. De LUCA.

ANNO 1452.

XI. Ex Spic. Dacherii Tom. 3. pag. 790.

Carolo VII. Francorum Regi, qnod nonnulla poſtulet contra Canonum Sancita, concedere non poſſe ſignificat: anno 1452.

NICOLAUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Christo filio Carolo Francorum Regi illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

ACcedens ad præſentiam noſtram Venerabilis Frater noſter Joannes Archiepiſcopus Turonenſis, tuæ Serenitatis literas detulit, ex quibus intelleximus ipſum à tuâ ſublimitate Oratorem & Ambaxiatorem ſuum ad nos deſtinari. Intelleximus ipſum & graviter & ornate referentem quantum ſemper Religionis, pietatis, & fidei, & præcipuè devotionis in Apoſtolicam Sedem anteceſſores tui Francorum Reges Illuſtres indeſinenter oſtenderint, quantumque curæ, ſollicitudinis & operæ pariter adhibuerint, ne tyrannicâ factione vel Longobardorum, vel aliorùm quorumvis ſimili factione nitentium, Sedes Apoſtolica ſuis juribus & dominiis ſpoliaretu; & cum ita divinæ Providentiæ placuiſſet, ut Celſitudo tua tantorum Principum & ſucceſſor & beres exiſteret, eamdem poſtqoàm rerum dominata eſt, ſicut nominis ita & religionis & devotionis in ſcipsâ velle officium adimplere, nec pati ut in tam ſancto & divino propoſito præſentium Principum te aliquis antecedat.

Verùm hoc unum nobis velle ſignificare, quòd propter ſuperiora tempora, quibus ferè per quadraginta annos Regnum tuum bellicis calamitatibus ſine ceſſatione vaſtatum eſt, ea onera non poſſe tolerare quæ cum florentiſſimum & pacatiſſimum erat, & libenti, devoto & grato animo toleravit. Itaque congruis precibus obſecrabat, nt æqno animo ferre vellemus, ſi vaſtatum bellicis concuſſionibus Regnum, donec convaleſceret, florentis temporis onera conſueta non ferret. Nam non minos erat devotionis & fidei, ſed ita filiis noſtris pro temporum qualitate cenſebat tua Serenitas à nobis meritò providendum. Reſpondimus, Sereniſſime Princeps, Fraternitati ſuæ nos omnipotenti Deo immortales gratias babere, qoòd Sublimitatem tuam temporibus noſtris tanti Regni tenere gubernacula præſtitiſſet, in quâ tnt præſidia in neceſſitatibus Eccleſiæ ſumus experti, quòd vix plura ſciviſſemus optare. Nonne ingrati animi eſſet non meminiſſe quantâ impensâ, cura & ſollicitudine in principio Pontificatûs noſtri, cùm Eccleſia eſſet in ſchiſmate, pacem & unitatem tuæ pietatis operâ conſeqnuta ſit? Nonne omni humanitati & gratitudini eſſet adverſum, non ſemper memoriter tenere quanta Serenitati tuæ cura fuerit, ut res & loca Romanæ Eccleſiæ, quæ in natione Gallicanâ conſiſtunt, intactæ & incolumes permanerent, quibus tuendis ſempèr & auxilium & conſilium præſtitiſti? Nonne impium eſſet & penè ſacrilegum non jugiter attendere, & ante cordis oculos infixum tenere, quantâ pietate plurimorum voluntates & ſtudia, quibus Eccleſiam magnis diſcriminibus agitare contenderent, compeſcuiſſe & ſilentio compreſſiſſe? Dedit Serenitatem tuam miſericors Deus temporibus iſtis, quibus multorum trigeſcente caritate ſuperabundavit iniquitas, Chriſtianiſſimi illius Regni moderamina tenere, multa & admirabili Chriſti caritate ferventem. Servet Eccleſiæ ſuæ, ſervet & nobis perſonam tuam incolumem miſericors Dominus, & ſi fieri poſſit, faciat immortalem: ſervet & hoc ſanctum, hoc pium, hoc divinum propoſitum, ut te Chriſtia-

niſſimo Principe tutore ac defenſore frui, diutiùs valeamus.

Hæc licet prolixiori oratione coram venerabilibus Fratribus noſtris ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus præfato Archiepiſcopo perſtrinximus: adjicientes nos Chriſtianiſſimi Francorum Regni non aurum ſitire, non divitias, ſed animarum ſalutem: & cum à nobis Oratores & Legati deſtinati fuère, non inſedit cordi noſtro ulla rerum temporalium cupiditas, ulla ſitis habendi quæ temporalia ſunt & tranſeuntia, nec permanent; ſed nos de æternis rebus, hoc eſt, de animarum ſalute fuiſſe ſollicitos. Unde & impræſentiarum pariter obſecramus, ut non credat Serenitas tua, nos aliud velle, aliud intendere, niſi quæ animarum ſaluti conſulant, & ab itineribus damnationis eripiant. Nam in his excuſationis locus non eſt propter ignorantiam. Nam in hoc præcipuè verificatur illud Apoſtolicum dictum: *Qui ignorat, ignorabitur.* Itaque rogavimus & rogamus, ut quæ ſine læſione conſcientiæ ſervari non poterunt, dignaretur tua Serenitas è medio removere. Nam quid prodeſt homini ſi univerſum mundum lucretur; animæ verò ſuæ detrimentum patiatur; aut quam dabit homo commutationem pro anima ſua? Una eſt enim Eccleſia, una eſt fides ipſius, eædem debent eſſe leges, quibus tota & in toto orbe gubernatur & regitur. Nec licet alicui quâcumque poteſtate præfulgeat, qui vult eſſe ovis gregis Dominici, & inter illas numerari, quæ Petro à Chriſto commiſſæ ſunt, cum dictum fuit illi: *Paſce Agnos meos*: ſe ab illis legibus propriâ auctoritate ſubtrahere: nec dubitare debet qui contrarium fecerit, ſe illas pœnas incurrere, quæ Canonum & Eccleſiaſticarum legum tranſgreſſoribus infliguntur; & contrarium ſentire, idem eſſet quod dubitare de poteſtate clavium. Nos ſi iſta taceremus aut non noſceremus, Nos ſucceſſorem Petri, cui oves Dominicæ commiſſæ ſunt; aut Celſitudinem tuam à Dominicarum ovium numero videremur excludere, & apud illum æternum Pontificem qui judicaturus eſt vivos & mortuos, cujus vicem in terris gerimus, ſilentii noſtri rationem minimè aſſignare poſſemus. Hæc quæ impræſentiarum ſummatim attingimus, latiùs diximus præfato Archiepiſcopo, Serenitati tuæ per ipſius organum uberius explicanda, cui fidem plenam tua Celſitudo adhibere dignetur ſuper his, ac etiam ſuper nonnullis aliis particularibus negotiis, quæ ſibi commiſimus præfatæ Serenitati tuæ referenda. Cui nos & Apoſtolicam ſedem cum univerſa Chriſti Eccleſia affectuoſiſſimè commendamus.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo ſecundo, Kalendas Februarii, Pontificatûs noſtri anno ſexto.

XII. Ex Anecd. Martene Tom 1. Col. 1219.

Concedit Indulgentias Feſtum Beatæ Mariæ de Nive in Provincia Rothomagenſi celebrantibus: Anno 1454.

NICOLAUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Etſi Propheta dicente, Dominum in ſanctis ſuis laudare deceat: quanto magis Regina Cœlorum Virgo Dei Genitrix glorioſiſſima: flos ſanctitatis, vas Cæleſtis gratiæ, mundiſſima, omnium Virtutum floribus redimita, Mater Gratiæ, Mater miſericordiæ, humani generis conſolatrix, quæ illum, quem Cœli capere non poterant, ſuo gremio pertulit, pro tàm ſalubribus, tamque copioſis beneficiis, quæ ejus interceſſione populus Chriſtianus evidentibus Miraculis quotidiè recipit, devota meretur ſingulis diebus, & præſertim his, in quibus eidem Populo manifeſtè apparuit, & prodigia fecit, veneratione collaudari, ut ejus memoria celebrior habeatur, ac fideles ipſi, præter temporalia commoda, ſpiritualia etiam ſtipendia conſequantur. Cum igitur dilectus frater noſter Guillelmus, tituli S. Martini in Montibus Presbyter Cardinalis de Eſtoutevilla Archiepiſcopus Rothomagenſis ferventiſſimo Zelo devotionis indutus, cupiat ut in ſuis provincia & Diœceſi Rotomagenſi, feſtum beatæ Mariæ de Nive, quod eſt quinta die menſis Auguſti, annis ſingulis perpetuo celebretur, mandantes omnibus ſingulis Epiſcopis, ac Prælatis ejuſdem Provinciæ, quatenùs publicè in Eccleſiis præcipiant eiſdem Fidelibus per hujuſmodi, eadem die debeant, & teneantur celebrare. Et nihilominus ut Fideles ipſi eo libentius ad colendum feſtum ipſum inducantur, quo inde dono gratiæ cœleſtis uberius conſpexerint ſe refectos: de omnipotentis Dei miſericordia, & beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate confiſi, omnibus verè pœnitentibus, & confeſſis dictum feſtum devotè colentibus, qui in Rotomagenſi, & aliis Cathedralibus, Collegiatis, Conventualibus, & Parochialibus Eccleſiis, Monaſteriis, & Prioratibus quorumcumque Ordinum etiam mendicantium exemptis, & non exemptis dictæ Provinciæ, majori Miſſæ in die ejuſdem Feſti perſonaliter interfuerint ſeptem annos, & totidem quadragenas de injunctis eis pœnitentiis perpetuò miſericorditer relaxamus.

Nulli ergò omnino hominum liceat hanc paginam noſtrorum ſtatuti, ordinationis, mandati, & relaxationis infringere, vel ei auſu temerario contraire.

Si quis autem hæc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1454. non. April. Pontificatûs Domini noſtri anno octavo.

XIII. Ex Cod. Diplom. Leibnitii Tom. 1. pag. 406.

Alfonſo Luſitaniæ Regi cujus Filius Henricus ſtudio iter in Indiam Orientalem aperiendi uſque ad Guineam & Nigrum Fluvium penetraverat, & Inſulas varias detexerat, Imperium Guineæ, & poteſtatem Barbariæ Regna ſubjiciendi concedit, prohibens ne alii ſine Luſitanorum permiſſione ad eas oras navigent: Anno 1454.

Romanus Pontifex Regni cæleſtis clavigeri ſucceſſor, & Vicarius Jeſu Chriſti; cuncta mundi climata omniumque nationum in illis degentium qualitates paternâ conſideratione diſcutiens, ac ſalutem quærens & appetens ſingulorum, illa perpenſâ deliberatione ſalubriter ordinat & diſponit, quæ grata divinæ Majeſtati fore conſpicit, & per quæ oves ſibi divinitus creditas ad unicum ovile Dominicum reducat & acquirat eis felicitatis æternæ præmium, ac veniam impetret animabus, quæ eò certiùs, auctore Domino provenire credimus, ſi condignis favoribus & ſpecialibus gratiis eos Catholicos proſequamur Reges & principes, quos veluti Chriſtianæ fidei athletas & intrepidos pugiles, non modo Saracenorum cæterorumque infidelium Chriſtiani nominis inimicorum feritatem reprimere, ſed etiam ipſos eorumque regna ac loca, etiam in longiſſimis, nobiſque incognitis partibus conſiſtentia, pro defenſione & augmento fidei debellare, ſuo-

que temporali dominio ſubdere, nullis parcendo laboribus & expenſis, facti evidentia cognoſcimus, ut Reges & principes ipſi, ſublatis quibusvis diſpendiis ad tam ſaluberrimum tamque laudabile proſequendum opus per amplius animentur.

§. 2. Ad noſtrum ſiquidem nuper, non ſine ingenti gaudio, & noſtræ mentis lætitia pervenit auditum, quod dilectus filius nobilis vir *Henricus Infans Portugalliæ*, chariſſimi in Chriſto filii noſtri *Alfonſi Portugalliæ & Algarbii regnorum Regis* illuſtris, patriis inhærens veſtigiis claræ memoriæ *Joannis* dictorum Regnorum Regis *ejus genitoris* ac zelo ſalutis animarum, & fidei ardore plurimum ſuccenſus, tanquam Catholicus & verus omnium Creatoris Chriſti miles, ipſiusque fidei acerrimus ac fortiſſimus defenſor, & intrepidus pugil, ejuſdem Creatoris glorioſiſſimum nomen per univerſum terrarum orbem etiam in remotiſſimis & incognitis locis divulgari, extolli & venerari, nec non illius ac vivificæ, qua redemti ſumus crucis inimicos perfidos Saracenos videlicet, ac quoſcumque alios infideles ad ipſius fidei gremium reduci, ab ejus ineunte ætate totis aſpirans viribus, poſt *Ceptenſem civitatem in Africa* conſiſtentem per dictum Joannem Regem, ejus ſubactam dominio, & poſt multa per ipſum Infantem nomine dicti Regis contra hoſtes & infideles prædictos, quandoque etiam in propria perſona, non abſque maximis laboribus & expenſis, ac rerum & perſonarum periculis & jactura, plurimorumque naturalium ſuorum cæde geſta bella, ex tot tantiſque laboribus, periculis & damnis non fractus neque territus, ſed ad hujuſmodi laudabilis & pii propoſiti ſui perſecutionem in dies magis atque magis exardeſcens, *in Oceano mari quaſdam ſolitarias inſulas* fidelibus propalavit, ac fundari & conſtrui inibi fecit eccleſias, & alia pia loca, in quibus divina celebrantur officia, ex dicti quoque Infantis laudabili opera & induſtria quamplures diverſarum in dicto mari exiſtentium inſularum, incolæ ſeu habitatores, ad veri Dei cognitionem venientes, ſacrum baptiſmum ſuſceperunt ad ipſius Dei laudem & gloriam, ac plurimarum animarum ſalutem, orthodoxæ quoque fidei propagationem, & divini cultus augmentum.

§. 3. Præterea cum olim ad ipſius Infantis perveniſſet notitiam, quod nunquam, vel ſaltem à memoria hominum non conſueviſſet per hujuſmodi Oceanum mare verſus orientales plagas navigari, illudque nobis occiduis adeò foret incognitum, ut nullam de partium illarum gentibus certam notitiam haberemus, credens ſe maxime in hoc Deo præſtare obſequium, ſi ejus operâ & induſtriâ mare ipſum uſque ad *Indos*, *qui Chriſti nomen colere dicuntur*, navigabile fieret, ſicque cum eis participare, & illos in Chriſtianorum auxilium adverſus Saracenos, & alios hujuſmodi fidei hoſtes commovere poſſet, ac nonnullos gentiles ſeu paganos nefandiſſimi Machometi ſectâ minimè infectos populos inibi medio exiſtentes continuò debellare, eiſque incognitum ſacratiſſimum Chriſti nomen prædicare, ac facere prædicari, regiâ tamen ſemper auctoritate munitus, *à viginti quinque annis citra*, exercitum ex dictorum regnorum gentibus, maximis cum laboribus periculis & expenſis in velociſſimis navibus, caravellis nuncupatis *ad perquirendum mare*, & provincias maritimas *verſus meridionales partes & polum antarcticum annis ſingulis fere mittere non ceſſavit*, ſicque factum eſt, ut cum naves hujuſmodi quamplures portus, inſulas & maria perluſtraſſent, *ad Ghineam provinciam tandem pervenirent*, occupatiſque nonnullis inſulis, portubus ac mari, eidem provinciæ adjacentibus, ulterius navigantes *ad oſtium cujuſdam magni fluminis Nili communiter reputati* pervenirent, & contra illarum partium populos, nomine ipſorum Alfonſi Regis & Infantis per aliquos annos guerra habita extitit, & in illa quamplures inibi vicinæ inſulæ debellatæ, ac pacifice poſſeſſæ fuerunt, prout adhuc cum adjacenti mari poſſidentur. Exinde quoque multi Ghinei & alii *Nigri* vi capti, quidam etiam non prohibitarum rerum permutatione ſeu alio legitimo contractu emptionis ad dicta ſunt regna tranſmiſſi. Quorum inibi in copioſo numero ad Catholicam fidem converſi extiterunt, ſperaturque divinâ favente clementia, quod ſi hujuſmodi cum eis continuetur progreſſus, vel populi ipſi ad fidem convertentur, vel ſaltem multorum ex eis animæ Chriſto lucrifient.

§. 4. Cum autem, ſicut accepimus, licet Rex & Infans prædicti, qui cum tot tantiſque periculis, laboribus & expenſis, nec non perditione tot naturalium regnorum hujuſmodi, quorum inibi quamplures perierunt, ipſorum naturalium dumtaxat freti auxilio, provincias illas perluſtrari fecerunt, ac portus, inſulas & maria hujuſmodi, acquiſiverunt & poſſederunt, ut præfertur, ut illorum veri domini; *timentes ne aliqui* cupiditate ducti, *ad partes illas navigarent*, & operis hujuſmodi perfectionem, fructum & laudem ſibi uſurpare, vel ſaltem impedire cupientes, propterea ſeu lucri commodo aut malitiâ ferrum, arma, lignamina, aliaſque res & bona ad infideles deferri prohibita portarent vel tranſmitterent, & ipſos infideles navigandi modum edocerent, propter quæ eis hoſtes fortiores ac duriores fierent, & hujuſmodi proſecutio vel impediretur, vel forſan penitus ceſſaret, non abſque offenſa magna Dei, & ingenti totius Chriſtianitatis opprobrio, ad obviandum præmiſſis, ac pro ſuorum juris & poſſeſſionis conſervatione, ſub certis tunc expreſſis graviſſimis pœnis prohibuerint, & generaliter ſtatuerint, quod *nullus, niſi cum ſuis nautis ac navibus, & certi tributi ſolutione, obtentaq; prius deſuper expreſſâ ab eodem Rege vel Infante licentia, ad dictas provincias navigare, aut in earum portubus contractare, ſeu in mari piſcari præſumeret*; tamen ſucceſſu temporis evenire poſſet, quod aliorum regnorum ſeu nationum perſonæ invidiâ, malitiâ, aut cupiditate ducti contra prohibitionem prædictam abſque licentiâ & tributi ſolutione hujuſmodi ad dictas provincias accedere, in ſic acquiſitis provinciis, portubus & inſulis, ac mari navigare, contractare, & piſcari præſumerent, & exinde inter Alfonſum Regem ac Infantem, qui nullatenus ſe in iis ſic deludi paterentur, & præſumentes prædictos, quamplura odia, rancores, diſſenſiones, guerræ & ſcandala in maximam Dei offenſam, & animarum periculum veriſimiliter ſubſequi poſſent & ſubſequerentur. Nos præmiſſa omnia & ſingula debita meditatione penſantes, & attendentes, quod cum olim præfato Alfonſo Regi quoſcumque Saracenos ac paganos, aliosque Chriſti inimicos ubicumque conſtitutos, ac regna, Ducatus, Principatus, Dominia, poſſeſſiones, & mobilia & immobilia bona quæcumque per eos detenta ac poſſeſſa invadendi, conquirendi, expugnandi, debellandi & ſubjugandi, *illorumque perſonas in perpetuam ſervitutem redigendi*, ac Regna, Ducatus, Comitatus, Principatus, Dominia, poſſeſſiones & bona ſibi & ſucceſſoribus ſuis applicandi, appropriandi, ac in ſuos ſucceſſorumque uſus & utilitatem convertendi, *aliis noſtris literis* plenam & liberam inter cætera conceſſimus facultatem; dictæ facultatis obtentu idem Alfonſus Rex, ſeu ejus auctoritate prædictus Infans juſte & legitimè inſulas, terras, portus & maria hujuſmodi acquiſivit ac poſſedit, & poſſidet, illaque ad eundem Alfonſum Regem, & ipſius ſucceſſores de jure ſpectant & pertinent, neque quivis alius ex Chriſti fidelibus, abſque ipſorum Alfonſi Regis & ſucceſſorum ſuorum licentia ſpeciali de illis ſe hactenus intromittere

licitè

licite potuit, nec poteſt quoquo modo; ut ipſe Alfonſus Rex ejuſque ſucceſſores & Infans eò ſincerius huic tam piiſſimo ac præclaro, & omni ævo memoratu digniſſimo operi, (in quo cum animarum ſalus, fidei augmentum, & illius hoſtium depreſſio procurentur, Dei ipſiuſque fidei ac Reipublicæ univerſalis Eccleſiæ rem agi conſpicimus,) inſiſtere valeant & inſiſtant, quos ſublatis quibuſvis diſpendiis, amplioribus, ſeu per nos & ſedem Apoſtolicam favoribus & gratiis munitos fore conſpexerint; de præmiſſis omnibus & ſingulis pleniſſimè informati, *motu proprio*, non ab ipſorum Alfonſi Regis & Infantis vel alterius pro eis nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, maturaque prius deſuper deliberatione præhabita, auctoritate Apoſtolicâ, & ex certa ſcientia de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine; literas facultatis præfatas, (quarum tenores de verbo ad verbum præſentibus haberi volumus pro inſertis, cum omnibus vel ſingulis in eis contentis clauſulis) ad Ceptenſem & prædicta, & quæcunque alia, etiam ante datam dictarum facultatem literarum acquiſita, & ea, quæ in poſterum nomine dictorum Alfonſi Regis, ſuorumque ſucceſſorum & Infantis in ipſis ac illis circumvicinis, & ulterioribus ac remotioribus partibus de infidelium ſeu paganorum manibus acquiri poterunt, provincias, inſulas, portus & maria quæcumque, extendi, & illa ſub ejuſdem facultatis literis comprehendi, ipſarumque facultatis & præſentium literarum vigore, jam acquiſita, & quæ in futurum acquiri contigerint, poſtquam acquiſita fuerint, ad præfatum Regem & ſucceſſores ſuos ac Infantem, ipſamque *conqueſtam, quam à capitibus de Barador & de Nam uſque per totam Ghineam*, videlicet verſus illam meridionalem plagam extendi, harum ſerie declaramus, etiam *ad ipſos Alfonſum Regem*, ſucceſſores, ſuos ac Infantem, *& non ad aliquos alios ſpectaſſe* & pertinuiſſe, ac in perpetuum ſpectare & pertinere de jure; nec non Alfonſum Regem, & ſucceſſores ſuos ac Infantem prædictos in illis & circa eà, quæcumque prohibitionis, ſtatuta & mandata etiam pœnalia, & cum cujuſvis tributi impoſitione facere, & de ipſis, ut de rebus propriis & aliis ipſorum dominiis diſponere & ordinare potuiſſe, ac nunc & in futurum poſſe liberè & licitè tenore præſentium decernimus & declaramus. Ac pro potioris juris & cautelæ ſuffragio, jam acquiſita, & quæ in poſterum acquiri contigerit, provincias, inſulas, portus, loca, & maria quæcumque, quotcumque & qualiacunque fuerint, ipſamque conqueſtam à capitibus *de Baradoch & de Nam* prædictis Alfonſo Regi & ſucceſſoribus ſuis Regibus dictorum regnorum ac Infanti præfatis perpetuò, donamus, concedimus & appropriamus per præſentes.

§. 5. Præterea cum ad perficiendum opus hujuſmodi multipliciter ſit opportunum, quod Alfonſus Rex & ſucceſſores ac Infans prædicti, nec non perſonæ, quibus hoc duxerint, ſeu aliquis ipſorum duxerit committendum, illius dicto Joannis Regi, per felicis recordationis *Martinum V.* & alterius indultorum, etiam inclytæ memoriæ *Eduardo* eorundem Regnorum Regi, *ejuſdem Alfonſi Regis genitori*, per piæ memoriæ *Eugenium IV.* Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros conceſſorum verſus dictas partes cum quibuſdam Saracenis & infidelibus, de quibuſcumque rebus & bonis ac victualibus emptiones & venditiones, prout congruit, facere; nec non quoſcumque contractus inire, tranſigere, paciſci, mercari, ac negotiari, & merces quaſcumque ad ipſorum Saracenorum & infidelium loca, dummodò ferramenta, lignamina, funes, naves, ſeu armaturarum genera non ſint, deferre & ea dictis Saracenis & infidelibus vendere; omnia quoque alia & ſingula in præmiſſis, & circa ea opportuna vel neceſſaria facere, gerere vel exercere, ipſique Alfonſus Rex, ſucceſſores, & Infans in jam acquiſitis, & per eum acquirendis provinciis, inſulis, ac locis quaſcumque Eccleſias, monaſteria & alia pia loca fundare, ac fundari & conſtrui nec non *quaſcumque voluntarias perſonas Eccleſiaſticas*, ſeculares, quorumvis etiam mendicantium ordinum regulares (de ſuperiorum tamen ſuorum licentia) *ad illa tranſmittere*, ipſæque perſonæ inibi etiam, quæ advenerint, commorari, ac quorumcunque in dictis partibus exiſtentium, vel accedentium confeſſiones audire, illiſque auditis, in omnibus, præterquam ſedi prædictæ reſervatis caſibus, debitam abſolutionem impendere, ac pœnitentiam ſalutarem injungere, nec non Eccleſiaſtica Sacramenta miniſtrare valeant, liberè ac licitè decernimus; ipſique Alfonſo & ſucceſſoribus ſuis Regibus Portugalliæ, qui erunt in poſterum & Infanti præfato, concedimus & indulgemus, ac univerſos & ſingulos Chriſti fideles, Eccleſiaſticos, ſeculares, & ordinum quorumcumque regulares, ubilibet per orbem conſtitutos, cujuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, conditionis vel præeminentiæ fuerint, etiamſi Archiepiſcopali, Epiſcopali, imperiali, regali, reginali, ducali, ſeu alia quacumque majori, eccleſiaſticâ vel mundanâ dignitate præfulgeant, *obſecramus* in Domino, *& per aſperſionem ſanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti*, cujus, ut præmittitur, res agitur, exhortamur, eiſque in remiſſionem ſuorum peccaminum injungimus, nec nòn hoc perpetuo prohibitionis edicto diſtrictius inhibemus, ne ad acquiſita, ſeu poſſeſſa nomine Alfonſi Regis, aut in conquiſta hujuſmodi conſiſtentia provincias, inſulas, portus, maria, & loca quæcumque, ſeu aliàs ipſis Saracenis infidelibus vel paganis arma, ferrum, lignamina, aliaque à jure Saracenis deferri prohibita quoquo modo; vel etiam abſque ſpeciali ipſius Alfonſi Regis, & ſucceſſorum ſuorum & Infantis licentia, merces, & alia à jure permiſſa deferre, aut per maria hujuſmodi navigare, ſeu deferri, vel navigari facere, aut in illis piſcari, ſeu de provinciis, Inſulis, portubus, maribus & locis, ſeu aliquibus eorum, aut de conquiſta hujuſmodi ſe intromittere, vel aliquid, per quod Alfonſus Rex & ſucceſſores ſui, & infans prædicti, quo minus acquiſita & poſſeſſa pacificè poſſideant, ac conquiſtam hujuſmodi proſequantur, & faciant per ſe vel alium ſeu alios, directè vel indirectè opere vel conſilio facere aut impedire quoquo modo præſumant.

§. 6. Qui verò contrarium fecerit, ultra pœnas contra deferentes arma & alia prohibita Saracenis quibuſcunque à Jure promulgatas, quos illos incurrere volumus ipſo facto, ſi *perſonæ fuerint ſingulares, excommunicationis ſententiam* incurrant; ſi *communitas* vel univerſitas, civitas, caſtri, villæ, ſeu loci; ipſa civitas, caſtrum, villa ſeu locus *interdicto ſubjaceat* eo ipſo; nec contra facientes ipſi vel aliqui eorum ab excommunicationis ſententia abſolvantur, nec interdicti hujuſmodi relaxationem Apoſtolicâ, ſeu alia quavis auctoritate obtinere poſſint, niſi ipſi Alfonſo, & ſucceſſoribus ſuis ac Infanti prius pro præmiſſis congruè ſatisfecerint, aut deſuper amicabiliter concordaverint cum eiſdem: Mandantes per Apoſtolica ſcripta venerabilibus fratribus noſtris *Archiepiſcopo Ulixbonenſi, Silvenſi, ac Ceptenſi Epiſcopis*, quatenus ipſi, vel duo, aut unus eorum per ſe, vel alium ſeu alios, quotiens pro parte Alfonſi Regis & illius ſucceſſorum ac Infantis prædictorum, vel alicujus eorum deſuper fuerint requiſiti, vel aliquis ipſorum fuerit requiſitus, *illos, quos excommuni-*

cationis

Digitized by Google

Anno 1454.

cationis & interdicti ſententias hujuſmodi incurriſſe conſtituit, tamdiu dominicis aliiſque feſtivis diebus in Eccleſiis, dum ibi major populi multitudo convenerit ad divina, *excommunicatos & interdictos*, aliiſque pœnis prædictis innodatos fuiſſe & eſſe auctoritate Apoſtolica declarent & *denuntient*, nec non ab aliis nuntiari & ab omnibus arctius evitari faciant, donec pro præmiſſis ſatisfecerint ſeu concordaverint, ut præfertur. Contradictores &c.

Datum Romæ apud S. Petrum, anno incarnationis dominicæ MCCCCLIV. VI. Id. Januarii. Pontificatus noſtri Anno VIII.

Anno 1455.

CALLIXTUS TERTIUS, PONTIFEX CCXIII.

ANNO DOMINI MCDLV.

CALLIXTUS Hiſpanus, prius Alfonſus Borgia Anno 1455. Nicolao V. ſucceſſit. Hic primus Campanas pro Pace contra Turcas pulſari indulgentiis eô fine diſtributis, inſtituit. Immo totam Europam contrà illos excivit, ſed nullo ſucceſſu: Monitus à Turca: Chriſtum nunquam imperaſſe, ut homines ad ſuſcipiendam ſuam legem vi & armis adigerentur. Obiit Anno 1458. (*Magni Bullarii Romani hujus Edit. Luxemb.* 1727. *Tom. I. fol.* 362. *App.*)

Ex Cod. Diplom. Leibnitii Tom. 1. pag. 417.

Declaratio quod per obitum Alfonſi Aragonii Neapel. Regis, Regnum ad Romanam ſedem devolutum: Anno 1458.

Anno 1458.

CALLIXTUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

REgis æterni per cujus inſcrutabilem providentiam Reges regnant, vices (quamvis immeriti) gerentes in terris, ſi de ſingulorum Chriſtianorum regnorum Regiminibus, ut in ſpiritualibus ſalubriter regantur cogitare debeamus de illorum etiam regnorum, quæ ad Romanam Eccleſiam immediatè pertinent, & quæ per prædeceſſores noſtros in ſacri Petri ſede ſedentes in feudum interdum conceſſa fuerunt, cum conceſſio hujuſmodi ceſſat, ſalubri nedum in eiſdem ſpiritualibus, verum etiam in temporalibus gubernaculo cogitare nos convenit; ut Petri hæreditas nullo modo diſtrahatur, ſed ad manus ejuſdem Eccleſiæ omnium regnorum matris & dominæ reducatur, & perſonis, de quibus præſidentis in ſpecula circumſpectioni viſum fuerit, prudentia ac matura deliberatione prævia regenda committatur, & ſubditi Regis pacifici quieta gubernatione lætentur.

Sanè cum *regnum Siciliæ citra Pharum*, quod de Patrimonio B. Petri exiſtit, & quod olim per nonnullos Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros diverſis Regibus & aliis dominiis temporalibus ſucceſſivè *in feudum* ſub certis modis & formis, quos præſentibus haberi volumus pro expreſſis, *conceſſum extitit*, quodque nuper claræ memoriæ Alfonſus Rex Aragonum à Romana Eccleſia in feudum obtinebat, per obitum ejuſdem Alfonſi Regis, qui ſicut Domino placuit, debitum naturæ perſolvit, infeudatione hujuſmodi per ipſius obitum ceſſante, ſit *ad eandem Eccleſiam* legitimè devolutum, atque in ipſum regnum quod ad nos pertinet, nemo ſe intromittere quoquomodo debeat ſive poſſit.

Nos cupientes ſingulos ipſius Regni regnicolas tanquam nobis, & nulli alteri immediate ſubditos per noſtræ proviſionis miniſterium ſub noſtro felici regimine in pacis & quietis amœnitate gubernari, univerſis & ſingulis ipſius Regni Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliis Eccleſiaſticis Prælatis; nec non Ducibus, Marchionibus, Principibus, communitatibus, univerſitatibus, Baronibus, militibus civibus, regnicolis & habitatoribus quibuſcumque tam Eccleſiaſticis, ſecularibus & ordinum quorumcumque regularibus, quàm laicis cujuſcumque dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, nobilitatis, conditionis & præeminentiæ exiſtant, ſub interminatione divini judicii, nec non anathematis, maledictionis æternæ, excommunicationis in ſingulos & interdicti in communitates, univerſitates, capitula, conventus, & Collegia pœnis, quas ex tunc prout ex nunc, in ſingulos contra facientes proferimus ipſo facto; de venerabilium fratrum noſtrorum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium conſilio pariter & aſſenſu, ac poteſtatis plenitudine diſtrictiùs inhibemus, ipſi aut eorum aliquis per ſe vel alium ſeu alios directè vel indirectè quovis quæſito ingenio vel colore, alicui præterquam nobis aliquod fidelitatis juramentum ratione civitatum, terrarum, caſtrorum, oppidorum, villarum, locorum, aut feudorum, quæ in dicto Regno obtinent præſtare præſumant ſeu præſumat.

Quod ſi fortè ipſi aut eorum *aliquis* hujuſmodi *juramentum hactenus* præſtiterint ſeu *præſtiterit*, nos omnes & ſingulos, qui juramentum ipſum præſtiterint, ut præfertur, *ab hujuſmodi juramentis* & temeritate jurandi auctoritate Apoſtolica tenore præſentium *abſolvimus*, ipſaque juramenta eis & eorum cuilibet relaxamus, ipſoſque & quemlibet eorundem ad hujuſmodi juramentorum obſervationem minimè teneri, dictumque regnum per obitum hujuſmodi ad nos & Romanam Eccleſiam prædictam devolutum fuiſſe & eſſe, ac ad nos dictam Eccleſiam immediatè & nullum alium tum pertinere & de illo per alium quàm per nos ordinari ſeu diſponi nullo modo potuiſſe ſive poſſe, auctoritate & tenore prædictis decernimus & declaramus.

Si verò aliquis in ipſo Regno vel ad illud jus habere prætenderit, aut ſuper eo ſua intereſſe quomodolibet putaverit, *nos ad juſtitiam cuilibet deſuper miniſtrandam*, cum in ea ſingulis debitores ſimus, *offerimus nos paratos*. Eſt denique officium Paſtorale noſtrum ſic utiliter providere, ne regnum ipſum tyrannide devaſtetur, aut vepribus laceretur, ſive in prædam detur, ut oves gregis Dominici regni noſtri illæſæ & integræ conſerventur in pace & quietè vivendo; juſtitia enim & pax oſculatæ ſunt.

Præterea ne quis de præmiſſis ignorantiam prætendere poſſit, ſeu quomodolibet allegare, præſentes litteras in valvis Baſilicæ B. Petri Apoſtolorum Principis de Urbe, ad quam de diverſis mundi partibus quam plurimi continuè confluunt, affigi publicè mandamus, ita ut minimè ſit ambigendum, quin ad Patriarcharum, Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Prælatorum, Ducum, Marchionum, Principum, Comitum, Baronum, Communitatum, univerſitatum, militum, procerum, civium, regnicolarum, & habitatorum, aliorumque notitiam quantocius deveniant &c.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum Anno M. CCCCLVIII. VI. Idus Julii, Pontificatus noſtri Anno IV.

PIUS II.

Anno 1458.

PIUS SECUNDUS,

PONTIFEX CCXIV.

ANNO DOMINI MCDLVIII.

Pius, antea dictus Æneas Sylvius Picolomineus Senenſis, anno 1458. Pontifex electus eſt, ipſe in Juventute ſuorum Operum auctor, idemque in Pontificatu cenſor; nam quum nonnulla ſcripſerit tempore Conſtantienſis Concilii pro Concilii auctoritate ſupra Papam, ipſe Pontifex retractavit, dicens: *Æneam rejicite, Pium* recipite: Obiit anno 1464. ſedis ſexto. (*Magni Bullarii Romani hujus Edit. Luxemb.* 1727. *Tom. I. fol.* 365. *App.*)

I. Ex Cod. Dipl. Leibnitii Tom. I pag. 418.)

Inſtitutio novæ Militiæ in Turcas, cujus ſedes debet eſſe in Inſula Lemno: anno 1459.

PIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Licet olim nonnullæ ex Chriſtianis religionibus, quibus tanquam variis gemmis ornata Chriſti ſponſa gloriabatur Eccleſia in pretio, ac magna fidelium devotione eſſe conſuaverint, tamen partim aliorum ſupervanientium ordinum origine, partim ipſa temporum diuturnitate, ac fidelium populorum diminutiona, religiones ipſæ à veteri ſtatu ita deflexerunt, ut quod maximè dolendum eſt, vix in quibusdam ex ais tot perſonæ quot loca valeant reperiri, ipſæque jam Religiones ſine ullo propè fructu nomen dumtaxat ſuæ fundationis nuncupationisque obtineant: ex quo animum noſtrum non indignè ſubiit meditatio, indecens eſſe eos in Eccleſia tolerari, qui talentum ſibi creditum in terra abſcondentes, ſi non plura, unum aliud tamen Domino in lucrum non noverint cumulare. Itaque in hac noſtra, quæ animum noſtrum dies noctesque angit vehamenti cura, principes & populos Chriſtianos in unum congregandi locum, ubi reſiſtendi impiis Chriſtiani nominis hoſtibus Turcis, vel potius eos, dante Domino, exterminandi, fiant apperatus neceſſarii; id etiam cogitamus, non parvo futurum Chriſtianorum provinciis adjumanto, ſi ad Helleſponti ſive ut dicunt ſtricti Callipolitani fauces per quas infidelibus in Chriſtianorum Aegæi pelagi Inſulas, & maritimas regiones navigio eſt diſcurſus, præſidium imponetur, de quo tranſitus illis impeditior difficiliorque reddatur; cum tamen noſtri eo ex loco invadendi illos facultatem maximam ſint habituri: habitaque cum Venerabilibus fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus conſultatione, novam Religionem unam in Lemno & aliis Inſulis inſtituere decrevimus, quæ ſicut Rhodienſium quingentis inde ſemota milliaribus à Mauris & pariter à Turcis in amplum mare diſcentrentibus Chriſtianos protegit, ita portum Turcas ad ipſam navigaturos maris amplitudinem impediat, & detineat, & ipſos in Callipolitano canali dies noctesque infeſtet. Cum tamen interea non parum eſſe videatur eandem Lemnum aliasque Inſulas Chriſtianis frequentatam habitatoribus, ita omni ſtudio & animi ardore è Turcis defenſare, ſicut illius habitatores ſe ſe dilecto filio Ludovico Cardinali Aquileienſi Camerario noſtro, ſedis Apoſtolicæ Legato, poſtquam recepti per arma fuerunt, fideliſſimos exhibuerunt, pro hujusque noſtri propoſiti conſummationa ad laudem & gloriam omnipotentis Dei, & glorioſiſſimi filii ſui unigeniti, Genitricis Mariæ, nova hæc militaris religio ipſius B. Mariæ Bethlemitanæ vocabulo appellabitur, hoſpitala ſicut & Rhodienſe, Lemni Inſulæ habitura. Pro fundamento autem, ac ſubſtantia dictæ religionis novæ, alias religiones ſive militias, ac hoſpitalia infra ſcripta, videlicet S. Lazari ubilibet conſiſtentis S. Mariæ de Caſtello Britonum de Bononia, ac S. ſepulchri, nec non S. Spiritus in Saxia de urbe, & omnia ab eo dependentia, aut illius habitum ſeu crucem duplicem deferentia, & beatæ Mariæ cruciferorum, nec non hoſpitala S. Jacobi de altopaſſu Lucanæ diœceſis, cum earum domibus, prioratibus, hoſpitalibus, & membris quocumque nomina cenſeantur præfatæ novæ religioni, de conſilio, auctoritate & poteſtate prædictis tenore præſentium dedicamus, applicamus, appropriamus, & annectimus, & incorporamus, nec priores ordines, & nomina religionum ipſarum, ac priorales, & alias dignitates in eisdem omnino ſupprimimus, extinguimus, illaque de cætero ejusdem Religionis militaris, ac hoſpitalis B. Mariæ Bethlemitanæ, nuncupari, eſſe, cenſeri, ac appellari volumus. Hujus autem Religionis erunt fratres, ac milites etiam Sacerdotes, ſicut & in Rhodienſi prædicta, quorum ac dicti hoſpitalis B. Mariæ Bethlemitanæ caput erit Magiſter, ab eisdem fratribus pariformiter eligendus. Pro habitu quoque regulari deferent crucem rubeam in campo Albo, ac in cæteris omnibus omnino parem fratribus Rhodienſibus &c. Plura alia decernit ad novum equeſtrem ordinem conſtituendum, pluribusque privilegiis eum exornat.

Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLIX. XV. Kal. Februarii Pontificatus noſtri anno.

Anno 1459.

II. Ex Archiv. Reip. Genev.

Ad Vaſallos Eccleſiæ Genavenſis, quo illis recipiendus Epiſcopus, J. L. Sabaudus: an. 1459.

PIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilectis filiis univerſis Vaſallis Eccleſia Gebennenſis, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

Hodie dilectum filium Johannem Ludovicum de Sabaudia Electum Gebennenſem, Eccleſiæ Gebennenſis tunc certo modo paſtoris ſolatio deſtitutæ, de fratrum noſtrorum conſilio, in ſpiritualibus & temporalibus perpetuum adminiſtratorem, donec & quousque viceſimum ſeptimum ſuæ ætatis annum attingeret, fecimus, conſtituimus & etiam deputavimus, & ex nunc quamprimum dictum viceſimum ſeptimum annum attingeret, de dicti Johannis Ludovici perſona eidem Gebennenſi Eccleſiæ de eorumdem fratrum conſilio dicta auctoritate providimus, ipſumque illi præfecimus in Epiſcopum & paſtorem, curam regimen & adminiſtrationem ejusdem Eccleſiæ ſibi in ſpiritualibus, & temporalibus plenariè committendo, prout in noſtris deſuper confectis litteris pleniùs continetur. Quocirca univerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus quatinus eundem Electum tanquam Patrem & Paſtorem animarum veſtrarum devotè ſuſcipientes & debita honorificentia proſequentes, ei fidelitatem ſolitam, nec non conſueta ſervitia & jura ſibi à vobis debita exhibere integrè ſtudeatis. Alioquin ſententiam ſive pœnam quam idem Electus rite tulerit in rebelles

Anno 1459.

retam habebimus & faciemus auctora Domino uſque ad ſatiſfactionem condignam inviolabiliter obſervati.

Datum Senis, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadrageſimo quinquageſimo nono, octavo Id. Februarii, Pontificatus noſtri anno II.

Cruſiliati.

III. Ex ibid.

Ad Populum Urbis & Diœceſis Genevenſis, quâ recipiendus Epiſcopus I. L. Sabaudus: anno 1459.

PIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilectis filiis Populo Civitatis & Diœceſis Gebennenſis, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

HOdie dilectum filium Johannem Ludovicum de Sabaudia Electum Gebennenſem Eccleſiæ Gebennenſis tunc certo modo Paſtoris ſolatio deſtitutæ, de fratrum noſtrorum conſilio, in ſpiritualibus & temporalibus perpetuum adminiſtratoram, donec & quouſque viceſimum ſuæ ætatis annum attingeret, fecimus, conſtituimus & etiam deputavimus & ex tunc quamprimum dictum viceſimum ſeptimum annum attingeret, de dicti Johannis Ludovici perſona eidem Gebennenſi Eccleſiæ de eorundem fratrum conſilio dicta auctoritate providimus, ipſumque illi præfecimus in Epiſcopum & Paſtorem, curam, regimen & adminiſtrationem ejuſdem Eccleſiæ ſibi in Spiritualibus & temporalibus plenariè committendo, prout in noſtris deſuper confectis litteris plenius continetur. Quocirca univerſitatem veſtram rogamus & hortamur attentè per Apoſtolica ſcripta vobis mandantes quatinus eundem Electum tanquam Patrem & Paſtorem animarum veſtrarum grato admittentes honore, exhibeatis eidem obedientiam & reverentiam debitas & devotas, ita quod ipſe in vobis devotionis filios, & vos in eo per conſequens Patrem inveniſſe benivolum gaudeatis.

Datum Senis anno Incarnationis Dominicæ, milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo nono, octavo Id. Februarii, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Cruſiliati.

IV. Ex hiſtor. univerſ. Pariſienſ. Bulæi Tom. 5. pag. 649.

Littera Apoſtolica Pontificia pro tollenda pragmaticâ Sanctione, cum Reſponſo Ludovici Francorum Regis: anno 1460.

PIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Chariſſimo in Chriſto filio Ludovico Regi Franciæ, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

ACcepimus ex litteris Venerabilis Fratris noſtri Joannis Epiſcopi Attebatenſis quanta cum charitate complexus ſis, & quàm pium erga nos, & Romanam Eccleſiam geras affectum, & quam ad tollendum è Regno tuo conſtitutionem illam quæ Pragmatica dicta eſt, volenti & & erecto ſis animo.

Laudamus Deum & ſuæ Majeſtati benedicimus, qui talem tibi mentem dedit: Nam quid aliud dicere poſſumus, niſi quod Dei beneficio ex maximis periculis liberatus es, & in hæc tempora reſervatus ut eſſes qui ſuſcepto Regno paterno ſublatis erroribus libertatem S. Romanæ Eccleſiæ inſtaurares atque reſtitueres, & Majorum tuorum æquatâ gloriâ Chriſtiano nomini quietem fundares.

Benedictus Dominus qui tuæ perſonæ cuſtos fuit, & ſpiritum tuum erexit ut cogitares quæ pia & omni laude digna ſunt.

Anno 1460.

Sic Magnus Conſtantinus, ſic duo Theodoſii, ſic Carolus Magnus & plures ex tuis progenitoribus immortale nomen & inextinguibilem conſecuti ſunt gloriam, quia Romanam Eccleſiam matrem ſuam debito ſunt honore proſecuti, quorum te veſtigiis inhærentem & diligimus totis præcordiis & laudamus, & omnis te poſteritas laudabit & celebrabit.

Illud autem inter cætera commendamus, & quod abſque Conventu & Conſultatione multorum Pragmaticam auferri conſtituiſti, quemadmodum idem Epiſcopus nobis ſignificavit.

Sapis certè & Regem te magnum oſtendis, qui non regaris, ſed regas.

Optimus enim Princeps eſt qui per ſe recta cognoſcit & operatur, qualem te eſſe confidimus.

Nec ſcriptura quæ ait, *ubi multa conſilia, ibi ſalus, multorum multitudinem requirit, ſed conſiliorum maturitatem & digeſtionem, quæ res in paucis magis quàm in multis reperiuntur.*

Neque enim, aut honeſtas, aut juſtitia multitudini facilè ſuadetur, quæ variis fluctibus agitata ad prona frequenter inclinat; confuſioni ſubdita eſt conſulantium multitudo, neque benè ſe res habet, ubi ſuffragia numerantur non ponderantur.

Sæpè enim fit ut major pars meliorem vincat.

Facis quæ te decent, qui ſciens Pragmaticam eſſe abſque Deo, eam de Regno tuo eliminare decreviſti; nec vis in diſceptationem ducere an fieri debeant, quæ tu ipſe facienda noviſti.

Hoc eſt Regem eſſe, & bonum Regem, & quem boni ament, mali timeant: Nam qui per alios reguntur, nec per ſe intelligunt quæ ſunt agenda, contemtui ſunt.

Probamus igitur & commendamus admodum quæ de tua deliberatione circa Pragmaticam Epiſcopus Atrebatenſis ſcribit, hortamurque ut quæ propoſuiſti in animo, cito affectu facias, neque cum poſſis hodie benè facere, cras faciam, dicas.

Hilarem datorem diligit Deus; quæ juſta & honeſta ſunt, nolunt moras.

Fac tuam ſapientiam ſicut nos cognoſcimus, ita & mundus omnis quamprimum cognoſcat, neque aliquis dicere poſſit, diu noluit, quia diu deliberavit.

Quod ſi *Prælati tui & Univerſitas aliquid ex nobis deſiderent, te mediatore ad nos recurrant.*

Nam ſi quis unquam Pontifex fuit Gallicæ Nationi affectus, ut multi fuerunt, nos certè inter primos reperiemur, qui nomen & Gentem hujuſmodi honoremus & diligamus, nec unquam poſtulatis honeſtis adverſabimur, ſcimuſque dignum eſſe ut Fratribus noſtris Epiſcopis in multis deferamus, eoſque honoremus pariterque viris doctis, & qui docti eſſe cupiunt, in univerſitatibus litterarum ſtudia ſectantibus, ſubveniendum eſſe non ignoramus.

Ab his enim Catholica fides defenditur & doctrinæ lumen propagatur.

Age igitur, perfice, quod in animo geris, & confide nos tibi & Regno tuo animo conceſſuros, quæ ratio & honeſtas ſuadebit.

Cæterum quia Regina Cypri, ad nos ex Regno ſuo dejecta & ex terris profecta eſt, & ad tuam credimus Serenitatem proficiſcetur, conſilium & auxilium petens, nam Regnum ejus Soldani Egyptii gente occupatum eſt.

Et quia ſicut accepimus, Mahometes Turcorum Dominus Synopim & Trapeſuntem & multas alias in Aſia Civitates, ac Provincias de novo ſibi ſubjecit, & in Europam victor ac tumens eo propoſito revertitur, ut Chriſtianitatem proterat & conculcet, Serenitatem tuam

rogamus & flentes petimus; ut reſpicias in quo ſtatu ſit Catholica fides, quomodo ex uno latere Turci, ex alio Saraceni urgent.

Pone ante oculos lamentabiles Chriſtianorum voces, qui per Aſiam & Græciam in medio Nationis perverſæ conſtituti miſerabilibus modis affliguntur.

Cogita in quo loco eſt ſacrum Domino ſepulchrum, quod inſpicere abſque Mahometorum voluntate non poſſumus, &c.

Datum Romæ die 26. Octob. Anno 1460. Pontificatus noſtri Anno 4.

RESPONSIO REGIS.

Ludovicus Dei Gratia Francorum Rex.

Tibi ſanctiſſimo & Beatiſſimo Patri noſtro PIO Papæ II. Obedientiam Filialem, & plenos devotionis affectus.

DEum ſolum ſcientes eſſe cujus providentia benè conſulitur rebus humanis, meliusque regna & urbes religione cingi atque defendi quàm armis & membris: Te Vicarium Dei viventis ea veneratione proſequimur, ut ſacra præſertim in Eccleſiaſticis rebus tua monita veluti vocem Paſtoris audire, illiaque parere promptâ mente velimus.

Quapropter Beatiſſime Pater, etſi Conſtitutio quædam in Regno noſtro, quam Pragmaticam vocant, magno Prælatorum Conventu, magna temporis deliberatione concluſa fuerit, & jam callum obducta quiscum propè fixerit ſtatum, tu tamen tuis ad nos litteris illam à Regno noſtro auferri, explodi, abrogarique flagitas.

Nobis quoque dilectus ac fidelis Conſiliarius noſter Joannes Epiſcopus Atrebatenſis, quem cum poteſtate Legati de latere ad hoc noſtrum Regnum miſiſti, commemoravit ea ad quæ per ipſum tibi noſtro nomine pollicenda, vovenda & promittenda, nos antequàm Regnum ſuſcepiſſemus Religionis inſtinctos quidam deduxerat: Nos noſtra promiſſa exequi, accedente moderatrice rerum Eccleſiaſticarum tuâ auctoritate ſtudemus ac volumus.

Et id quidem tantò volumus animo propenſiori, quantò nobis Regnum Franciæ florens & bello vacuum tuetur Deus & protegit. Omnibus itaque victimis potiorem obedientiam intelligentes aſſenſi ſumus his quæ tuo nomine nobis aperta ſunt, ipſam ſcilicet Pragmaticam Sanctionem tibi tuæque ſedi eſſe infenſam, ut pote quæ in ſeditione & ſchiſmatis tempore, atque per ſeditionem ſectionisque à tua ſede figuram nata ſit, & quæ dum tibi à quo ſacræ Leges oriuntur & manant, quantumlibet eripit auctoritatem, omne jus & omnem legem diſſolvit.

Illud enim exoritur quod idem Conſiliarius noſter nomine tuæ ſanctitatis aſtruxit, ut dum per Pragmaticam ipſam ſummæ in Eccleſia tuæ ſedis auctoritas minuitur, dum Prælatis in Regno noſtro quoddam ſcientiæ Templum per illum perſtruitur, dum congruens unitas ad alia Regna conformitasque tolli videtur, abroganda ſit ipſa Pragmatica pellendaque à Regno noſtro.

Quippe quæ adverſus tuam ſedem omnium Eccleſiarum matrem ab inferioribus Prælatis lata ſit, tanquam ut ſcriptura loquitur: Quomodo ſi elevetur virga contra levantem ſe, aut baculus qui utique lignum eſt; quæ quidem Beatiſſime Pater! licet plerique docti homines confutare niterentur atque diluere, multaque nos dehortarentur abrogare ſanctionem ipſam; te tamen principem totius Eccleſiæ, te antiſtitem ſacrorum; te dominici Gregis Paſtorem profitemur & ſcimus, teque jubentem ſequimur. Tibi & Beatiſſimi Petri Cathedræ conſentimus & jungimur. Itaque ſicut mandaſti, Pragmaticam ipſam à noſtro Regno, noſtroque Vienneſi Delphinatu, & omni ditione noſtrâ per præſentes pellimus, dejicimus, penituſque ſtirpituſque abrogamus.

Et quam quolemus ante Pragmaticæ ipſius editionem, circa Eccleſiarum, Beneficiorum, aliarumque rerum Spiritualium diſpoſitionem cenſuram, moderationem in Regno noſtro, omnique ditione noſtra, tui Prædeceſſores Martinus V. & Eugenius IV. Romani Pontifices habebant & exercebant, talem eandemque noſtro adjutori Beatiſſimo Petro, tibique ipſius ſucceſſori reddimus, præſtamus, & reſtituimus cum ſummo Imperio, cum Judicio libero, cum poteſtate non coarctata.

Tu enim cum ſcias quid auctoritate divinitùs tibi tradita poſſis, quæ pro Regni noſtri & Eccleſiarum in eo tranquillitate poſtulabimus, non negliges res neceſſarias, poteriſque ſemper quod optimum fuit, judicare. Utere igitur deinceps in Regno noſtro poteſtate tuâ, ut voles, atque illam exerce: nam ut hominum membra nulla contentione capite uno atque unâ mente ducuntur, ſic tuis ſacris decretis Eccleſiæ Prælati in Regno noſtro & Delphinatu conſonantiam & obedientiam plenam reſundent. Quod ſi forte obnitentur aliqui, aut reclamabunt, nos in verbo Regio pollicemur tuæ Beatitudini atque promittimus exequi facere tua mandata, omnium appellationum, aut appellationis obſtaculo proſſus excluſo, eoſque qui tibi contumaces fuerint, pro tuo juſſu, comprimemus & refrenabimus.

Datum Turonis ſub magno ſigillo noſtro die 27. Menſis Novemb. an. 1461. & Regni noſtri anno I. Sic ſignata per Regem in ſuo Conſilio Veroni Solloit.

Fridericum Imperatorem declarat Ducem Generalem Exercitus Chriſtiani contra Turcas: anno 1460.

V. Ex Cod. Dipl. Leibnitii Tom. I. Pag. 241.

PIUS PAPA II.

Frederico Romanorum Imperatori.

BEllo jam contra Turcas indicto, & peracta Mantuana dieta, in qua octavum menſem propemodum agimus, & rebus etiam ita compoſitis, ut juvante divina Clementia expectati communis ſalutis ſecundus exitus poſſit: de Duce ad tantum bellum præficiendo a modo eſt cogitandum: hæc enim una eſt res, in qua apparatuum noſtrorum pars maxima conſiſtat, & quæ non ſolum ad perterrendos hoſtes, ſed noſtros confirmandos plurimum ſpectet; virtute ſiquidem Ducis & benè præparata ſucceſſum felicem inveniunt, & quæ dura conditio rerum difficilia exhibet, converti in melius ſolent.

§. 2. Hæc igitur cogitationes noſtra volventes meditanteſque, quinam potiſſimum propter dignitatem & excellentiam ſuam eligi ad talem provinciam poſſet, tu nobis, chariſſime Fili primus occurriſti, non ſolum *cui tantum munus ex Imperiali officio debitum cenſeatur, ſed cui omnes gentes parere & ſubeſſe non dedignentur.* Accedit ad hoc zelus & charitas tua ſingularis ad hoc ſanctiſſimum opus, accedit auctoritas, & bellicis in rebus doctrina. Illa quoque non deſunt, quæ in præſenti Duce laudari conſueverunt, labor in negotiis, fortitudo in periculis, induſtria in agendo, celeritas in conficiendo, conſilium in providendo: in tractandis inſuper animis hominum gratiſſima lenitas, omnibuſque in rebus ſingularis modeſtia.

§. 3. Et ſi igitur *Caſarea dignitas ex debito tibi hoc imponit*, nihilominus ut noſtrum & ſenctæ ſedis auctoritatem tecum tante in re deferas, ſperentes in eo, à quo nitor eſt belli, & qui pro juſtitie eertannbus exploratam victoriam repromittit, qood tue celſitudo, quæ non ad effondendum, ſed ad conſervendum ſanguinem Chriſtianum, non ed humanae, ſed ad Salvetorie noſtri ulciſcendas injutiae eſt profectura, concupitum axitum dabit; de venerebilium fretrum noſtrurum S. R. E. Cardinalium conſilio & aſſenſu, te contre Turcorum impiam gentem slioſqos infideles legis noſtræ hoſtes, illiſque adhærentas, & complicee *Ducem* ac *Capitanium generalem* tenore præſantium facimus ac declaremoe, ſerenteri tuæ generales & particulares exercitue io auxilium defenſionemque Chriſtianorum *per nos & quoſcumque Reges, Potentatus* & Principes, equeſtree pedeſtreſque undequaque, quomodocunque & quendecunque mittendos, ſeu etiam eb omnibue provinciie, & regionibus per ſe confluentes durente hác ſenctâ axpeditione generali, gubernandi atque ducendi ipſiue bellum toto conatu contra aosdam Turcos illoſque infideles gerendi, nec oon ſi forte (quod abſit) tu ipſa perſonaliter promiſſa implera, & ad ſanctam hane expeditionem proficiſci non poſſe, hæc ipſa nihilominue, per aliam Vica-Capitaneum, quem virtute & factie inſignem ax Principibue nationie Germanicæ duxeris eligendum, nomine tuo, ſicut ſi præſans edeſſes, gerandi atque exequendi, omnia daniqoe alia & ſingula in dicti belli edminiſtrationa jubendi atque curendi, qoæ ad complementom injuncti tibi operis neceſſaria quomodolibet videbuntur & optime, facultatem plenatiem ec poteſtatem in nomine Altiſſimi concedentes, hortanteſque in Domino tuam Serenitatem, & per ſalutam Chriſtiani populi, cujue tu unà nobiſcum Deo ee debitor, toto corde obteſtantes ut præclarum hoc opus celſo animo amplectene, talem te geras in obſequium Chriſti, ut quæ de te Apoſtolice ſedee expectet, quæ deſiderie Chriſtianorum omnium flagitant, quæ honori tuo imperioqua conveniunt, ax demendetis tibi laboriboe cum glorie ſempiterna & pia fidelium exultationa preveniant.

Datum Mantuæ XII. Januarii anno II.

VI. Ex Goldaſtus Monarchia tom. 2. pag. 1576.

Nerratio Geſtorum Sigiſmundi Auſtriæ Ducis contra Cardinalem de Cuſa: mox ſequitur citatio ajusdam: anno 1460.

PIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, univerſis Chriſti fidelibus ad quos hæ literæ pervenerint, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

JUſtiſſima quamvis judicia, & honeſtiſſima ſint quævis Apoſtolicæ ſedie decreta, & opere ejus mortalie arguere namo poteſt, quia tamen multi reperiuntur iniquæ mentie hominee, qui erecto ſupercilio tollere os in cœlum non varentur, & grediente lingua eorum ſuper terram in Chriſti vicarium jactantes opprobrie, facta ejue damnare ſæpe numero audene, & nitidam veritatis faciem, confictis mendaciorum tenebrie obnubilare conantur, operæ precium eſſe cenſemus, quæ per hos dies edverſus Sigiſmundum ex Principibus Auſtriæ, ſua contumacia, & iniquitate requirente, per nos, & ſacrum Collegium noſtrum, ſtatuta, ordineta, & judiceta ſunt, ad notitiam veſtram bis ſcriptie perducere, nè fama velox præcurrens, falſa pro verie perſuadere, & ſuo more aut addere geſtis, eut edimene fallere poſſit. Rem igitur ſicuti geſte eſt ante oculoe veſtræ mentis ponemus, vos benevolee euree adhibare & boni conſulentes metiis veſtræ & omnium fidelium noſtræ Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ, primæque ſedie digna, & felita reverentia, decretum ſententiaoque ſuſcipite. Eccleſia Brixinenſis, quæ olim Sabienſie, & aliquando Brixinenſis elt appellate, in Alpibue ſite eſt, quæ Germeniam ab Italia ſejungunt, edmodum inſignis; ſiquidem Romanorum Pontificum privilegiis quamplurimis honeſtate & Imperatorum largitate donata, non ſolùm prædia ſed atces, & oppida munitiſſima poſſidet, & ipſius Brixinenſis urbis civils Dominium habet. Diœceſſe ejus ad Enum fluvium protenditur, qui Danubio in Bavaris epud Paſſaviam miſcetur, & in Atheſim reſpicit, qui Tridentum, Veronemque præterfluens inſignes urbes in Adriaticum axoneratur pelague. Epiſcopus ejue inter Principes Imperii collocatur, & ab Imperetore abſque medio in feudum recipit principatum, ac regalie. In Eccleſiaſticis negotiis Eccleſiæ Saltzburgenſis ſuffraganeue elt, & metropolitico jure illi ſubjectue. Advocatue ejue in temporalibus cauſis ſi quid adverſi patiatue, Comes Tyrolis ab Impetatoribus conſtitutus eſt, qui tueetur Eccleſiam, non qui impugnat: ob eam rem non parum utilitatis quotenniis accipiene. Nàm feudo opulenta, & ampliſſime ab ipſa Brixinenſi Eccleſie noſcitur obtinere. Principium autem advocationis in Comite Alberto fuit, qui primò per Conredum ipſiue Eccleſiæ Pontificem, non ſine pluribus conditionibus aſſumptus, & de ipſa advocatia, quæ feudum eſt Eccleſiæ inveſtitus, ab Imperatore confirmationem obtinuit. Vacante eutem hac Eccleſia, ſedente Nicoleo V. Prædeceſſore noſtro, Nicolaos ipſe de Fretrum conſilio dilectum filium noſtrum Nicolaum tituli S. Petri ad vincule Presbyterum Cardinalem, in Epiſcopum, & Paſtorem præfecit. Qui etſi diù contredicenta, & reluctenta Sigiemundo, poſſeſſionem tamen pacificam, & quietam Eccleſiæ ſuæ daniqus conſtitutus eſt, & utiliter plebi per plures annos prædicando, monendo, hortando, & pontificale officium exereendo præfuit. Sed cum ſedente Calixto III. qui noſter fuit immedietue Prædeceſſor, Cardinalis ipſe atque Epiſcopus Brixienſie more boni patris-familias, & diligentis, atqoa attenti Præleti, pie loca reformans, & jura Eccleſiæ ſuæ exactè perquitens, inveniſſet Sigiſmondum emendationi Monaſterii in Sonneoberg ex eo adverſum, quod nihil ſine ejue aſſenſo fiendum præſumeret, ac eum Tyrolenſem Comitam pleraque magni momenti feuda ab Eccleſia ſue obtinere, quæ mini mè ut morie eſt recognoviſtet, hortareturque ſpiritualem juriſdictionam nè perturberet, & novam raciperet inveſtituram, juſque jurendum præſteret, mox diſſenſiones ortæ ſunt, & ipſius Sigiſmondi grande odium edverſue Cardinalem excitatur. Propter quod, cùm ſtatuiſſet Cardinalis, ut fidelis archimandrita, ſuas ovee diligentius reſpicere, & à noxiis itineribos retrehere, cunctoſque malos mores eradicare, & plentare bonos, aliminare vitie, & ſeminare virtutes, ſurrexiſſentque proptarea maligni quidam homines, tàm Clerici, quàm Laici, qoibos amare erant præcepte juſtitiæ, & adverſue ſalutiferem Gardinalie reformationem contumaciæ, & rebel-

lionis

Digitized by Google

ANNO 1460. lionis corona erigerent, cœpit Sigiſmundus malignantium patrocinium. Et quamvis eſſet ipſe quoque ex ovibus, Cardinali tanquàm Epiſcopo Brixinenſi commiſſis, in paſtorem tamen, & patrem, ac magiſtrum animæ ſuæ ſeſe extollere non expavit, ſed omni ſtudio, atque conatu adorſus eſt, ne ſalutifera morum reformatio, aut in Clero aut in Populo Brixinenſi locum haberet, adeòque bonis actibus ipſius Cardinalis obicem ſe præbuit, ut monialium quoque, quarum ſuprà meminimus, diſſolutè, & turpiſſimè viventium, ne recludi, reformarique poſſent, protectionem, & tutelam adverſus Cardinalem acceperit, adeòque ab honeſtate procùl abiit, ut Cardinalem ipſum neque in ſua Diœceſi, neque in civitate tutum eſſe, aut pontificale munus exercere poſſe permitteret, introductis, & perſuaſis ſicariis, qui vitæ ejus inſidiarentur. Quod cum Calixtus antedictus accepiſſet, mox literas monitorii adverſus Sigiſmundum decrevit, præcipiens ei, ne Cardinalem in Eccleſia ſua, in qua Pontificio fungeretur ab executione ſui officii quoquo pacto deterreret, eumve ſuum munus exercentem impediret. Si ſecùs ageret, anathema eſſet, pœnas læſæ Majeſtatis incurreret, & omni territorio ſuo ſacrum interdictum ipſo facto intelligeret. Obaudivit Sigiſmundus Pontificis maximi vocem, atque contempſit, & interpoſita quâdam appellatione, malo deceptus conſilio à Romano Throno (quod nulli permiſſum eſt) contra jus faſque provocavit, & in rebellione perſeverans novis dictum contumeliis Cardinalem affecit. Crevere ſupra modum Sigiſmundi odia adverſus Cardinalem, nec poterat ei quicquam pacificè loqui. Ob quas res cum tuto ſibi eſſe in Eccleſia ſua non poſſe Cardinalis animadverteret, ad nos confugit. Per idem tempus jam propemodum accincti eramus recedere, Mantuanum conventum petituri, quem pro tuitione Fidei adverſùs Turcos indixeramus. Eum igitur ab Eccleſiâ ſuâ quemadmodum profugum cepimus benignè, & pro tempore conſolari, legatum de latere, qui vicem noſtram in Urbe Romanâ, & circumjacenti regione impleret, conſulentibus fratribus, & cohortantibus reliquimus; ipſi Mantuam pro communi ſalute cum Romanâ curiâ petimus. Ubi cum aliquibus menſibus commorati eſſemus, & Sigiſmundum ad nos venientem intellexiſſemus, ut componere inter eos concordiam, & jam atroces inimicitias amputare poſſemus, Cardinalem acceſſimus, quo veniente, & Sigiſmundo præſente, pluribus diebus modo per Cardinales, & alias interpoſitas etiam illuſtrium perſonas Principum, modo per nos ipſos reconciliare alterum alteri conati ſumus, atque huic pacis negotio ſummo niſu operam dedimus; ſed nihil profecimus, in caſſum abiere ſtudia noſtra, irriti omnes labores fuerunt; quamvis Cardinalis judicio noſtro ſe ſubmittens, & arbitros non ſuſpectos accepturum ſe dicens viam juris nunquam recuſaverit, aut refugerit. Abiit ex Mantua Sigiſmundus in Patriam ſuam infecta pace, minarum plenus & iræ, & cum paulo pòſt, nos quoque tranſlato conventu domum repetere ſtatuiſſemus, Cardinalis ex permiſſo noſtro ad Diœceſim ſuam ſe tranſtulit, aſſerentibus amicis adhuc pacem inveniri poſſe, nec Brixinam petiit: nihil enim tutum ibi eſſe ſciebat, ſed in arcem quandam ſui Epiſcopatus munitiſſimam ſe recepit. Ubi cum aliquandiù conſediſſet, hortantibus nonnullis non parvæ auctoritatis viris, qui ſe partibus ambabus amicos oſtendebant, & nihil periculi, nihil inſidiarum timendum eſſe dicentibus, ad Brunekam ſe contulit, quod & ipſius Eccleſiæ Brixinenſis non parvi momenti oppidum, literis maximè ſtatus, quibus idem Sigiſmundus ſuo ſigno obſignatis, bona fide promitti Eccleſiam Brixinenſem, & Cardinalem quoad vixerit ſe protecturum, ad quem locum miſit mox Sigiſmundus unum ex Conſilio ſuo nobilem virum inter aulicos ſuos primarium, qui Cardinalem in ſuam traheret voluntatem, ſed is multa cum Cardinale prolocutus, cum nihil poſſet ei injuſtum ſuadere, quia Eccleſiæ ſuæ jura nollet projicere, concordia tamen in omnibus reperta eſt, unico excepto articulo, qui regalia concernebat, & cum in eo aliter conveniri non poſſet, de ſuſpenſione temporali actum eſt. In qua cum Orator biennales admiſſuros eſſet, pendente adhuc tractatu, & Oratore non à Brunegka digreſſo, Sigiſmundus non tam concordiam ut opere comprobavit, quàm confuſionem Cardinalis, & furoris ſui curſum quærens turgidus, & nimium tumens non iracundiam cohibere, non ſe ullo pacto vincere potuit, ceſſit audaciæ, ſuccubuit temeritati, tantoſ, atque odio paruit, juſſit acceſſiri milites, exercitum congregari, belli machinam apparari, quibus expeditis, miſſo caduceatore, qui bellum Cardinali indiceret, quamvis eſſet major, & ſacra hebdomada, & tempus pœnitentiæ datum, copias eduxit, & iter faciens ipſa die Paſchæ ante Brunegkam armatas militum acies collocavit, machinas admovit, inſultum fecit, oppidum cepit. Non moratus arcem quoque ſumma vi oppugnare aggreſſus eſt, in quā cum familia Cardinalis ſeſe receperat. Pugnatum eſt aliquandiù non parva contentione, ſed cum perſuaſum eſſet Cardinali, arcem diù defendi non poſſe, & pereundum omnibus eſſe, niſi ſe dederint intervenientibus mediatoribus, certis conditionibus concluſa eſt pax: in quibus erat comminatum, quod vel arx, vel Cardinalis in poteſtatem Sigiſmundi venirent: & nihilominùs cum juſſiſſet pacem, & ſecuritatem publicari, claves arcis extorquens, & munitionem, ac Cardinalem arctiſſima cuſtodia ſervari juſſit, ſicque per aliquot dies cum ſummo probro, & ignominia, & omni contumeliarum genere, Cardinalis in poteſtate Sigiſmundi detentus eſt, nec libertatem obtinere potuit, niſi remiſſis injuriis, Caſtro quodam Eccleſiæ tradito magno auri pondere ſoluto, reſtituto creditorum Chirographo, compluribus aliis extortis conditionibus, præter eas, quibus pax antea fuerat publicata, omnibus denique Eccleſiæ juribus, & privilegiis ereptis. Neque his contentus, ſed iniquitatem iniquitati congeminans, cum Sacerdotes ob piaculum commiſſum juri parentes, à ſacris abſtinerent, non veritus eſt necem Cardinali denunciare, niſi ad prophanationem ſacrorum illos compelleret. Temerarius, atque infelix, qui talia gerens, nihilominus ejus Eccleſiæ protectorem ſe jactat, cujus eſt everſor inventus, quæ ſingula cum nobis ex ordine renunciata eſſent, mirum in modum horruimus, congelatum eſt illico pectus, & in ſtuporem ſumus converſi, nec ſatis deteſtari, aut abominari facinus tàm horribile poteramus, in Sacerdotem, in paſtorem, in Epiſcopum ſuum, in Cardinalem Eccleſiæ Romanæ, in fratrem noſtrum, in excellens Apoſtolicæ ſedis membrum violentas manus Sigiſmundi temeritas non exhorruit, & quo tempore anni patrata ſunt, nempe in die Paſchæ, in die illa maxima & ſanctiſſima, ANNO 1460.

Anno 1460.

in die, qoa Victor mortis & inferni triumphator Dominus reſurrexit, in die qua Chriſtiani ſinguli, redemptori gratias agunt, & expurgato veteri fermento, ſactatiſſimo Chriſti corpori, & ſanguini communicant, in qua die nemo tam ſceleratus eſt, tàm impius, tàm immanis, ſi modo Chriſtianus eſt, qui non Sacerdoribus ſeſe ſubjiciat, eosque ſummis proſequatur honoribus. Sed qua die ſuarum rectoribus animarum cæterr præcipuè ſtudent, ea die Sacerdotem ſuum Sigismundos invaſit, cepit, in carcerem conjecit, inhoneſtavit, ſprevit, turpiter habuit. Fuimus diu anxii, & admodum dubii his cognitis. nec ſatis tanebamus quid eſſet agendum, quamvis non dubius rumor, ſed certiſſimus ouncius perpetrati ſceleris ad nos perveniſſet.

Nam hujus atrociſſimi ſceleris notorium factum, ad exigendum ultionem, pœnamque invirabat; Inde vetus benevolentia, quâ quondam Sigiſmundo conjuncti fuimus ad clementiam, & miſericordiam provocabat. Nos enim cum in minoribus ageremus, apod Fridericum Romanum Imperatorem tunc Dominum, nonc Filium chariſſimum diù converſati fuimus, ac conſiliatiatus mueere honeſtati, multiſque gratiis, & favoribus cumulati, plutimos annos in ejus curiâ, atque familiâ manſimus, nec unquam indignatum, aut nubiloſum erga nos ipſios Imperatoris vultum invenimus, ſemper læta, ſemper blanda nobis ejus facies fuit, ſemper benigna & affecta mens, & noſtri hooris percupida. Sigismundus, cum primò Imperatorem adivimus, puer bonæ admodum indolis erat, & ſub tutela patruelis ſui degens, modeſtis imbutos moribas, amorem in ſe omninò alliciebat. Alloquebatur nos ſæpè blando ſermone, quærebat noſtras epiſtolas, & legebat, ut qui tàm benè vivendi cupidus, & literarum cultor, & noſtri amans videbatur dimiſſus extrà rutelam, & in adoleſcentia ſua, ad regendam Patris provinciam profectus, ſæpè ad nos literas dedit, & ooſtras accepit, ſæpè ſua negotia apud Imperatorem juvimus, cum eo nonnumquam domi ſuæ fuimus, oeque ſinè honore, & ſingulari gratia ab eo receſſimus. Et cum geſta ejus in Cardinalem nondum cognita nobis eſſent, ad conventum uſque Manruanum, continuata eſt ut antea, ſemper caritas noſtra; ad quem Sigiſmundus ipſe ſplendidum, & magnificum duxit comitatum, ut qui gratias nobis referre ſtatuerat, pro pace Suitentium, bellicoſarum, & fortiſſimarum gentium, quos ſibi miſſis legatis, apod Conſtantiam reconciliavimus. Vertebantur hæc omnia in mente ooſtra, & tanquam recenter geſta eſſent, ante cordis oculos volvebantur.

Suadebant Imperatoris infinita ergà nos beneficia, ut patrueli, & ſanguini ſuo ignoſceremus, expoſcebat ipſius Sigiſmundi, quâ nos longo tempore complexus eſt, ingens benevolentia, ut hanc ſibi culpam condonaremus. Urgebant inclytæ domus Auſtriæ, quæ hunc Sigiſmundum genuit, ingentia in nos, & diù continuata merita, ut ſublimi, & alto ſanguini veniam largiremor. Inſtare & Albertus videbatur, alter Sigiſmundi Patruelis, & ipſe Dux Auſtriæ, atqoe Imperatoris Germanus, & cum eo pariter illuſtris memoriæ Ladislai Ungariæ, & Bohemiæ Regis, paulò ante vita defuncti, proximi ejus conſanguiosi petere vehementer, ac rogare per veterem amicitiam (ambo enim aliquando nos dilexerunt, & verbis & factis ornarunt) ne ſuam ex familia vindictam exigeremus, occurrebant infinitæ Regum, & magnorum Principum facies, qui Auſtriacæ domui conjuncti ſanguine hanc nobis proſapiam ſummis precibus commendaturi offerebant.

Sed cum hæc jam peoè victi conſentientes animo volvimus, & ad veniam tracti jamjam miſericordiæ juſtitiam cedere mandaturi fuimus, excitata in adverſum conſcientia noſtra, & miris calefacta modis: Quid tu (inqoit) Pie Pontifex agis? An ignoras quem tenes locum, quam geris perſonam? Non tu modo ille Aeneas es, qui Silvio quondam genitus Patre Friderico Imperatori ſerviviſti.

Mutata eſt conditio tua, mutata perſona, noſce te ipſum, Tu Pius & Romanæ Præſul Eccleſiæ, Chriſti Vicarium, & Petri Succeſſorem geris, te Caput Eccleſiæ militantis, te Ducem, te Magiſtrum, te Doctorem, te Judicem Chriſtiani Populi conſtituit Dominus, & claves tibi Regni cœlorum tradidit. *Noli quærere fieri Judex*, inquit ſapiens, *niſi valeas virtute irrumpere iniquitates, ne fortè extimeſcas faciem potentis, & ponas ſcandalum in agilitate tua.* Super gentes & Regna moderator cœli, & mundi Dominus te Chriſtus ordinavit, ut deſtruas, & evellas, ædifices, & plantes. Et quid agis? quid dubitas malas evellere plantas? Nemo juſtè jodicat, qui vel odio, vel gratia, vel metu flectitur. An ignoras Sigismundus, quàm ſceleſtum, quàm atrox, qoàm tetrum, ac horrendum admiſit facinos? In Epiſcopum, in Cardinalem, in te ipſum, ſi tui Corporis Cardinales, ut jura volunt, partes habentur, injurius, & improbus fuit? Non Presbyteratui, non Epiſcopatui, non Cardinalatui, non Papatui, non Chriſto pepercit, cujus ſacratiſſimum diem, pugna iniqua, & Cardinalis captivitate fœdavit.

Es quis Clericorum poſthæc tutus habebitur? ſi Epiſcopi, ſi Cardinales armis, atque inſidiis capiuntur? & qui deinceps vindictam timebit, ſi violatores tantarum dignitatum impunè abeant? Actum de omni Clero, deque omni Religione fuerit, ſi qui tecum unum ſunt. abſque ultionis periculo violantur. Summa Sacerdotalis dignitas, B. Petri auctoritas, Jeſu Chriſti Majeſtas palam in hoc ſcelere læſa eſt: & tu tanti piaculi vindictam aſſumere dubitas, putasve Imperatorem, vel alium quemvis Principem, ægrè laturum, ſi judicium feceris.

Abſit à te hic metus, nihil eſt, cur hæc nomina timeas. Juſtus eſt Imperator, & honeſti tenax, juſtus Albertus, juſti & cæteri Principes, qui non conſanguineos ſolum, ſed ipſos quoque filios ex ſe genitos legum vinculis coerceri, plectique. ſi peccaverunt non indignè ferent, magna vis Juſtitiæ eſt, quæ vel damnatum, jure ſe paſſum eſſe fateri cogit. Nihil Imperatori magis cordi eſt, quàm juſtitia, cammonis, & ſanctiſſima virtus. Scit ſua manſuetudo, quia juſtitia pacem quærit, gentem elevat, ſolium, & Regnum confirmat, lætitiam gignit, & amatores ſuos beatos, & immottales efficit, utiliùs Imperatori videbitur, infructuoſum palmitem amputari, quàm in perniciem bonæ vitis retineri. Nec propterea Domus Auſtriæ gloria interibit, quis unus aut alter ex Principibus ejus damnatur, quæ Rudolphos, Albertos, Fridericos, Leopoldos, Erneſtos, Willelmos, & alios quamplures illuſtres animas peperit, non Auſtriæ ſolum ac Sueviæ, ſed Hungariæ, Bohemiæ, & ipſius Romani Imperii Gubernatores. Acacidarum quippè decus, Oreſtis infamia non extinxit, nec ſplendorem Juliæ Gentis Neronis turpitudo delevit, nec Francorum locem Hilderici obfuſcavit ignavia, nec Senatus Apoſtolici puritatem, atque nitorem impurus, ac fœtidus

Judas

Judas commaculare potuit. Illuſtrium Familiarum non texiſſe, ſed non babuiſſe maleficium vera eſt, & ſolida laus. Rara proſapia eſt, quæ oon aliquando monſtra pepererit. In omoi gente, & in omni domo Catilinam invenies, & Cethegum.

Citatur SIGISMUNDUS *Dux ad reſpondendum de fide.*

PIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, univerſis, & ſingulis Chriſti fidelibus, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

CONtra Sathanæ Adverſaril Chriſti Domini, & Eccleſiæ membrum fuerat in ſacratiſſima Paſchalis Feſti celebritate, in Sathanicam ſe à Catholicorum cœtu abſciſſus præcipitavic ingluviem, & ab Apoſtolica Eccleſia transfuga effectus ſub Diaboli cœpit vexillo militare, anathema prob dolor, incurrit, & demum infamias cumulando, & ſeſe apoſtatare ſuperbiendo facto quoque ſe unitatis Eccleſiæ fidem auctoritatisqua ejus rationem per cenſurarum contemptum non habere palam demonſtravit, & demum ut eum in malorum omnium profundum perveniſſe omnibus certum foret, eadem jactat temeritate, nec ſacroſanctos Canones nec Apoſtolicæ præcepta juſtiſſima nec judicia ex canonicis ſanctionibus facta ſolenniſſimè, eum in ullo poſſe contingere, quamquam ipſe Dei nefarius deriſor, & Eccleſiæ contemptor, de Chriſtiano adhuc non erubeſcat nomine gloriari, ob quaa res tametſi propter facti notorietatem unusquisque ipſum rectiſſimè hæreticum judicavit, ut tamen ex ſuo ore judicium etiam prodeat, habentes priores noſtros proceſſus, in quibus anathematis, criminis læſæ majeſtatis, & fautoriæ hæreſis declaratus eſt, pœnas incurriſſe, in his litteris pro inviolatis, & expreſſis, quo conſtare valeat, non ſolum ex operum improbitate ſceleſtorum, ſed ſua etiam propria confeſſione, an ſit hæreticus, vel non, novum denuò proceſſum inchoavimus adverſus dictum Sigismundum tanquam de damnatiſſima hæreſi, quæ eſt omnium hæreſum hæreſis, non ſolum ſuſpectum norotiè, ſed ſenſibiliter maculatum tanquam ſanctæ Fidei non recipientem articulum, quem per hæc Symboli Apoſtolici verba Fidelium exprimit unusqoisque: *Credo in unam ſanctam Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam.* Nam cum ipſius Eccleſiæ Romanus Pontifex caput ſit, canonesque, & cenſuræ ſic ſint Eccleſiæ, qood quisque in Eccleſia poſitus eſt, & credens capiti, Caoonibus, & ejus cenſuris teneatur obedire.

Dictus quidem Sigismundus non ſolum illis non obedit, ſed prædicat inſuper, quod minimè obedire teneatur, atque in ſuam protervam ſententiam, tam ſubditos, quàm quoscunque poteſt, accedere compellit, & hæc ubique ſunt notoria, nec hodièque ceſſat per ſe, & ſuos hanc ſuam perfidiam divulgare, quæ eum ad vehementiſſimam ſuſpicionem plus quàm ſatis ſint aperta, idcircò ipſum Sigiſmundum notoriè de hæreſi ſuſpectum per præſentes auctoritate Apoſtolica peremptoriè citamus, & requirimus & ſexageſima die ab hac die datæ, quæ & affixionis hujus, ad valvas Eccleſiæ Principis Apoſtolorum de urbe, & ut ſeqoitur, ſucceſſivà computanda, perſonaliter coram nobis compareat, & de fide catholica, præſertim in prætacto articulo unitatis Eccleſiæ, & quæ ad ipſum ex ſanctorum doctorum doctrina ſequuntur reſpondeat, & verbo, & facto, ſe purget de ſuſpicione, ſub confeſſi, & convicti criminis hæreſis pœna, alioquin nos contra ipſum tanquam confeſſum, & convictum Dei omnipotentia nomine ad diffinitivam ſententiam, juſtitia mediante procedamus.

Similiter etiam Georgium pro Tridentinenſe Epiſcopo ſe gerentem, ob notoriam ejus adhæſionem, quam facto quotidie Sigiſmundo oſtendit, cum quo & idem ſentire videtur cenſuras contemnendo, & ideo de ſide catholica vehementer ſuſpectum, nec non Gregorium de Heimburg, Laurentium Slomenow erroneos doctores, Parciſalum de Hannenberg, Jacobum Traff, Balthaſarem de Welſchburg, & Oſualdum Wolckenſteiner, aliosque omnes ipſius Sigiſmundi Conſiliarios, & domeſticos, atque etiam oppidanos, & incolas oppidorum de Meran, Curienſem Halis, Iſpruch, & Sterzingen Brixinenſis Diœceſis, civesq; Brixinenſes, & illius Eccleſiæ ſubditos qui interdictum Eccleſiaſticum, & Eccleſiaſticas vilipendunt cenſuras, ac Wolffgangum Nidlinger, Stephanum Steinhorn aſſertos Canonicos Brixinenſes; Georgium in Stams, Ingeminum in Wiltina, Johannem in monte S. Gregorii Abbates; Caſparum Præpoſitum Novæcellenſem, & Barbaram aſſertam Abbatiſſam in Sonnenburg, monaſteriorum dictæ Brixinenſis Diœceſis, atque etiam oniverſos & ſingulos Canonicos ipſius Eccleſiæ Brixinenſis, Plebanos quoque, ſive Vicarios Eccleſiarum Parochialium Civitatum, & Diœceſeon prædictarum, ac cunctos Presbyteros etiam religioſos exemptos, & non exemptos, qui temerè prophanando Apoſtolicum interdictum non obſervare, & ſe per ſedem Apoſtolicam, & nos prohibitis divinis intromittere oon verentur, quorum omnium, ac ſingulorum nomina, & cognomina, ac ſi de verbo ad verbum exprimerentur, præſentibus haberi volumus pro ſufficienter expreſſis, quos omnes cenſurarum, & Apoſtolicorum mandatorum contemptores, de hæreſi vehementer non immerito ſuſpectos reputamus, ut die & ſub pœna prædictis compareant perſonaliter coram nobis, de ipſa fide Catholica, & præſertim articulo prædicto legitimè reſponſuri, & ſe modo prædicto purgaturi.

Cum certificatione, modoque, & forma præmiſſis citamus etiam per præſentes. Volumus autem & dicta auctoritate tenore præſentium decernimus, quod hæ noſtræ literæ, ſicut præmittitur, affixæ, & executæ, prædictos omnia, & ſingulos ſic arceant, & aſtringant, ac ſi eis omnibus & ſingulis in ſpecie, & in genera, ac præſentialiter lectæ, & inſinuatæ fuiſſent. cum non ſit veriſimile apud eos remanere incognitum, quod tam patenter omnibus extitit publicatum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1460. decimo Kal. Febr. Pontificatus oostri anno tertio.

Declaratio Apoſtolica pœnalis contra Sigismundum Auſtriæ Ducem: anno 1460. VII. Ex Mon. Goldaſti Tom. 1. P. 1583.

PIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

INeffabilis ſummi Providentia Patris ſuper gentes, & Regna, juxta Prophetæ verbum, licet inſufficientibus meritis conſtituti officii noſtri debitum, ut tenemur exequimur, de vinea Domini Sabaoth evellenda evellimus, in eaqua plantanda plantamus, ac recta regimus, & dirigimus indirecta, perfidosque ac facinoroſos quosque cum ſcandalo Corpori Eccleſiæ ſint, à Fidelium cœtu præſcindimus; Nam ſacro teſtante Evangelio, inutilibus membris à corporis compage diviſis, ſic carere magis proficiat ad

ſalutem, quàm cum illis æterna ſupplicia introire. Nuper ſiquidem poſtquam nobis innotuerat quod dilectus Filius noſter Nicolaus tituli S. Petri ad vincula presbyter Cardinalis, & ex diſpenſatione ſedis Apoſtolicæ Epiſcopus Brixinenſis, dum curæ dictæ ſuæ Eccleſiæ Brixinenſis intenderet, & in caſtro Brunegk. ſuæ Brixinenſis Diœceſis ad Eccleſiam eurandam pleno jure ſpectantem reſideret, per Sigiſmundum tunc Auſtriæ Ducem hoſtiliter primò per ſuos in aurora diei Paſchæ in dicto caſtro obſeſſus fuerat; & quod caſtro ipſo per eoſdem nomine ipſius Sigiſmundi recepto, idem Sigiſmundus die ſequente præfatum Cardinalem, miſſis ad eum duobus Tubicinis, ſuo, & omnium ſubditorum ſuorum nomine publicè diffidaverat, atque eum magna armatorum copia, bombardis, & aliis inſtrumentis bellicis, eundem Cardinalem tunc in arce dicti caſtri exiſtentem, minaciter valde & hoſtiliter fuerat perſecutus, quouſque ipſius Cardinalis Perſonam in ſuam redegiſſet poteſtatem, & ſic diebus multis tenuiſſet, & quod infra dies illos quoddam caſtrum nomine Tauſers, nec non notabilem quantitatem pecuniarum, obligationeſque, & literas plures ab eodam Cardinale, & Capitulo Brixinenſi extorſiſſet, ac damna multa ſibi, & ſuis intuliſſet, quæ ſummam triginta quinque millium Florenorum tranſcendere, & in enervationem Eccleſiaſticæ libertatis, totalemque exinanitionem privilegiorum dictæ Eccleſiæ vergere dicebantur. Et poſtquam præmiſſa, & etiam certa alia ea concernentia in conſiſtorio generali, promovente dilecto Filio Michaele de Prato cauſarum Cameræ Apoſtolicæ procuratore per dilectum filium Andream de Sancta Cruce, utriuſque juris Doctorem dictique Conſiſtorii, & & Fiſci noſtri Advocatum, petendo Sigiſmundum ipſum, & alios culpabiles in præmiſſis etiam omnes, & ſingulos, ſententias, ac pœnas in conſtitutione felicis recordationis Bonifacii Papæ VIII. Prædeceſſoris noſtri quæ incipit *Felicis*, contentas, & alias in tales à jure inflictas, & promulgatas incidiſſe declarari, & contra eos procedi, aliaſque, & alios fieri, & decerni; prout in commiſſione tunc publicè expoſita continetur, nos tunc facinoris hujuſmodi (quod adeò notorium erat, ut nulla poſſet tergiverſatione celari) enormitatem, & gravitatem cauſæ penſantes, antequam in ea quicquam ageremus, ad majorem rei certitudinem, & noſtram informationem dicto procuratore ex ſuo officio promovente, dilecto Filio noſtro Johanni tituli Sanctæ Priſcæ Presbytero Cardinali, ac venerabilibus Fratribus noſtris Johanni Attrebatenſi, & Dominico Torcellanenſi Epiſcopis, vivæ vocis oraculo commiſimus, ut ſe ſuper expoſitis hujuſmodi informarent, & nobis quæ reperirent veritate ſubniſi referrent. Poſtmodum verò facta per eoſdem nobis relatione fideli, invenimus, quod dolenter referimus, præmiſſa & alia tunc expoſita, veritate fulciri, habito tunc per nos cum eiſdem commiſſariis, ac aliis Venerabilibus fratribus noſtris S. R. Eccleſiæ Cardinalibus, ſuper his maturo conſilio tantam Dei, & Eccleſiæ offenſam, tantamque temeritatis audaciam inultam & ſub diſſimulatione pertranſire nequeuntes, ipſum Sigiſmundum, ac omnes alios, & ſingulos cujuſcunque etiam Pontificalis dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, vel conditionis forent Eccleſiaſticæ, vel mundanæ, qui eidem Sigiſmundo in præmiſſis conſilium, auxilium, vel favorem dederant, arma contra dictum Cardinalem ſuſceperant, hujuſmodique nefandum facinus facto reatum habuerant, ſeu Sigiſmundum, & alios prædictos poſtea receptaverant, ſeu defenſaverant, eoſdem, & eos qui diffidationi per ipſum Sigiſmundum eidem Cardinali factæ adhæſerant, aut Cardinalem ipſum per ſuas litteras diffidaverant, aut in diffidatione ipſius Ducis comprehenſi erant, ac eos, qui eidem Cardinali defecerant, atque Sigiſmundum, & ſuos contra eundem Cardinalem hoſtiliter venientes in caſtris, & locis etiam ad præfatam Eccleſiam Brixinenſem ſpectantibus admiſerant, Eccleſiaſticos, & Sæculares, eorum nomina, & cognomine pro expreſſis habenda, per edictum publicum Apoſtolica auctoritate per alias noſtras certi tenoris litteras ex abundanti moneri fecimus peremptoriè, & requiri, ut certa die per nos eis præfixa in conſiſtorio generali coram nobis perſonaliter comparerent, allegaturi cauſſas, ſi quas haberent rationes, cur ad declarationem pœnarum tam in conſtitutione ipſa, quàm dictis noſtris litteris monitorialibus contentarum, procedere non deberemus.

Alioquin quod tam ad declarationem ipſam, irritationemque omnium, & ſingulorum vi & metu ſic per ipſum Cardinalem geſtorum, & ab eo extortorum hujuſmodi, etiam juramento vallatorum, nec non reſtitutionem tam mobilium quàm immobilium ſic ab eodem Cardinale ablatorum, interdicti Eccleſiaſtici in locis, in quibus præmiſſa commiſſa fuere, & omnibus aliis locis ipſis Sigiſmundo, & aliis præfatis ſubjectis etiam novam poſitionem, atque ad ulteriora, & ad omnia ea procederemus, quæ nobis juxtà tanti exceſſus exigentiam, & rei notorietatem juſte viderentur fieri, & decerni, prout hæc, & alia, literis noſtris aliis deſuper emanatis, quarum tenores, ac ſi de verbo ad verbum insererentur præſentibus, haberi volumus pro ſufficienter expreſſis, plenius continentur. Verùm etſi dictum Sigiſmundum, quem anteà ſemper ſpeciali favore fuimus proſecuti, & in viſceribus dileximus caritatis, cujuſque deſideria quantum cum Deo licuiſſet fuimus exaudire parati, & etiam alios prædictos ſperaremus pendente termino dicti monitorii ad cor redire, & tam gravem eorum reatum recognoſcere, ſeque nobis tanquam Chriſti Vicario, cujus vices quamvis immeriti in terris gerimus, totaliter ſubmittere debuiſſe; ipſi tamen (de quo ab intimis dolemus præcordiis) diabolica fraude ſeducti, in profundum malorum ſe præcipitantes, animarum ſuarum ſalutem negligentes, & honorem ſuum pro nihilo habentes, in Sathanicâ ſuperbia perſeveraverunt. Sicque adveniente termino in ipſo noſtro monitorio expreſſo, & eis non comparentibus; comparuit dictus Michael de Prato, Procurator noſter fiſcalis, & eo nomine in conſiſtorio publico, per nos propterea celebrato, literaſque monitoriales noſtras antedictas unà cum earum executionibus in locis aſſignatis legitimè factis, ſcripto producens, monitorum eorumdem contumaciam accuſavit, & eos contumaces reputari, ac omnes, & ſingulas pœnas prædictas incurriſſe, ac incidiſſe, ac aliàs juxta monitorii illius contumaciam declarari, ulteriuſque contra eoſdem monitos, prout juris eſſet procedi per nos debitâ cum inſtantiâ poſtulavit. Eoque facto, comparuit ibidem quidam Laurentius nomine, qui ſe Doctorem & dicti Sigiſmundi nuncium aſſeruit, ac ejuſdem Sigiſmundi ex parte audiri petiit, quem etiam aliàs ad partem ſuper his extenſè ſatis, & ſæpiùs audi-

Anno 1460.

verarnus, quàm plura minùs vera dicti Sigiſmundi, & ſuorum complicum parta, nobis referentem, à quo tunc, ut mandatum, ad termino monitionis ſatiafaciendum, quoddaro procuratorium ad nobia inſinoandam quandam prætenſam appellationem, tanquàm à nobia malè informato ad nos meliùs informandum exhibuit. Conſiderantes autem, quod Sigiſmundus ipſe, & alii prædicti ex abundanti, & de merâ noſtrâ gratiâ moniti fuerunt, ut ſi quid dicere vellent, cur juxta monitoriom per oos emiſſum declarari non debeant, tunc die Lunæ quarta menſis Auguſti coram nobia perſonaliter comparerent ità qood per aliud id facere eis conceſſum non fuerat; ut tamen omnis noſtra manſuetudo appareret, procuratorium illud audire dacrevimus, ſi fortè ipſe Sigiſmondus cum ſois complicibus per procuratorem idoneam ſe nobis perſonaliter ſubmittere, & abſolotionem à ſententiis, cenſuris, & pœnis incurſis petere, aliàsque juxtà canonicas ſanctiones facere vellet, quo caſu eundem Laorentium libenter otique andiviſſemus, ſed cum audito procuratorio illo, quod ibidem publicè altâ, & intelligibili voce legi fecimus, conſideraremus etiam quod ipſe Laorentiua ſolùm ad nos illodendum, & obedientiam, & correctionem fugiendum advenerat, ad idque mandatum haberet; qoodqua opus oon erat, nos, qui jàm de notorietate commiſſi ſacrilegii, & tàm nefando acta hujuſmodi, plenè, & pleniùs eſſemus infotmati, ita qood ampliùs noa informari opus non erat, prætenſam, & ineptam appellationem illam, de quà in dicto procuratorio mentio fiebat, ac quamcunqua aliam contrà præmiſſa interpoſitam, forſan, ác interponendam, frivolam, & non admittendam, ſed tanquam injuſtam rejiciendam eſſe dacrevimus, & rejecimus, ipſi Laurentio ſilentium imponantes. Venerabilibus verò Fratribus noſtris Clnſienſi, & Ortonenſi Epiſcopis mandavimua, ot ad portas Eccleſiæ Senenſis cum nuntiis ad hoc deputatis accederent, & per eoſdem Nuncios altâ voce vicibus tribua ibidem vocari facerent, ſi adeſſet ipſe Sigiſmundua, aut alii prædicti per ſe aot Procuratores legitimos, & juxtà dicti monitorii noſtri continentiam aliquid dicere vellent, nam eoa benignè andira parati eramus. Cumque Epiſcopi ipſi maodatum noſtrum hujuſmodi axequentes, ad nos in aodem Conſiſtorio rediſſent, retulerunt, nec Sigiſmnudum ipſum, nec complices ſuos, ſeù monitos hujuſmodi, aut eorum nomine aliquam procuratorem comparuiſſa, ſeù adveniſſe. Idcircò nos ad dicti Procuratoria Fiſcalia inſtantiam Sigiſmundum, & alios monitoa præfatos non comparentes taputavimus merito, pront erant quosd actum, & terminom hujuſmodi juſtitiâ id exigente, contumaces. Et licèt tunc contra monitoa ipſoa ad declarationem hnjuſmodi, & aliàs, proùt petitum fuerat, procedere potuiſſemua, & debuiſſemus: Nos tamen, qui præmiſſa ea moleſtiùs fecimus, quò ipſum Sigiſmundum ab ineunte ejus ætate dileximua ad omnem noſtram, ob ejus ſpecialem dilectionem, quæ claræ, & omni laode dignæ, Domui Auſtriæ, ax qua ipſe Sigiſmundua originem traxit, conjungimot, manſuetudinem oſtendendam, uique ipſi moniti penitùs convincerentur, dictum terminom uſque in præſens continuavimus, mandantes ad ipſius Sigiſmundi, & aliotum prædictorum malitiam, & cordia ipſorum duritiam convincendum, coſdem iterùm par adictum publicum in valvis dictæ Senenſis Eccleſiæ affigendnm vocari, quatenùs die datæ præſentium coram nobis in Conſiſtorio publico, quod etiam propterea tanere decrevimua, perſonaliter comparerent, ad aodientiam ſe pœnas, ſententiaa, & cenſuraa in dicto monitorio noſtro contentaa incidiſſa declatari, vel cauſas cur id fieri non deberet, ſi quas haberent rationabiles, allegandom. Cum aotem facta executione hujuſmodi noſtræ vocationia in dictis valvis, eaqua reproducta hodiè coram nobis, tanta fuerit ipſius Sigiſmundi, & aliorum monitorum, & vocatorum rebellio, atque protervia, ut nec hodierna dia nefandiſſimum aorum exceſſum hujuſmodi piis actibus humiliter recognoſcere, & expiare, nec sè excuſare, nec Creatori omnium, & Eccleſiæ Sanctæ Dei ſatiafacere, nec aliàs joxtà Canonicas ſanctionea, & Sanctorum Patrum, ac Prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum inſtituta agere curarunt, cuncta internè rimantes, cenſuimua non dedecori, ſed maximæ gloriæ, & bonori eſſe ipſi inclytæ domui Aoſtriæ, ſi contrà dictum Sigiſmundum, ejuſdem, atqoe progenitorum ſuorum ſplendorem, & famam denigrantem, & ſcandaliſantem, qui etiam honoria, & dignitatis tàm præclaræ domus, ejus demeritis indignom ſe reddidit, armis Juſtitiæ inſurgamus, ipſum tanquam palmitem, fructum non ferentem, & membrum putridum ab eadem domo reſecemos. Ad Dei igitur laudem & gloriam, hac noſtrâ ſummâ in perpetuum valitura, de conſilio eorundem fratrum decemimus, & auctoritate apoſtolicâ tanore præſentium declaramus, dictum Sigiſmundom ac eos omnes, & ſingulos qui dictum Cardinalem, & Epiſcopum diffidarunt expreſſè, & cæteros quoſqua cujuſcunque etiam Pontificalis dignitatis, ſtatus, gradus, Ordinis, vel cooditionis forent Eccleſiaſticæ vel mundanæ, qui eidem Sigiſmundo & aliis prædictis in præmiſſis præbuerunt auxilium, conſilium, vel favorem, & qui arma contrà dictum Cardinalem ſuſceperunt, hujuſmodi qooque nefandum facinua ratum habuerunt, ſeu Sigiſmundum alioſqua prædictos poſteà raceptarunt, aot defenſarunt, nec non eos, qui diffidationi ipſius Sigiſmundi hujoſmodi adhæſerunt, aut in diffidationibus ajuſdem Sigiſmundi, & diffidantium aliorum prædictorum comprehenſi ſunt atqua eos, qui dicto Cardinali in fidelitate, & auxilio, cùm potuerunt, eo tempore defecerunt, ipſumqua Sigiſmundum, & alios prædictos contrà præfatum Cardinalem hoſtiliter vanientes in caſtris, & locis etiam ad ipſam Eccleſiam Brixinenſem ſpectantibus, & ſpecialiter dictum Caſtrum Brunegk, & ejus inhabitatores, qui ipſum Sigiſmundum & ſuos ſic admiſerunt, & eos, qoi præfata facinora rata haboerunt Eccleſiaſticos, & ſeculares eorum omnium, & ſingulorum nomina, & cognomina, ac ſi de verbo ad verbum infererentur præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes, ob præmiſſa ſunt reos criminis læſæ Majeſtatis, anathematiſatos, perpetuò infames, diffidatos, bannitos, & inteſtabiles, atque ab omni ſucceſſione expulſos, ædificia etiam eorum in ruinam danda, & eis de nullo debito reſpondandum, ſeù reſponderi debere, omnia pacta promiſſa etiam ſacramento firmata, & quæcumqua fœdera etiam pacis ſervandæ cum dictis, Sigiſmundo, & aliis præfatis inita, fore irrita, & inania, dictorumque Sigiſmundi, & aliorum declaratorum hujuſmodi bona quæcunqoe mobilia, & immobilia Fiſco noſtro, & Romanæ Eccleſiæ, cui in perſona

Anno 1460.

Cardinalis, & Epiſcopi injuriatum exiſtit, penitùs applicanda & noſtræ, & Apoſtolicæ ſedis diſpoſitioni totaliter reſervanda, ità ut nihil de illis tranſmittatur ad poſteros, ac eos omneſque, & ſingulos in præmiſſis culpabiles, ſivè Epiſcopi, Abbates, Præpoſiti, Decani, aut etiam Canonici Brixinenſis, aut cujuſcunque alterius Eccleſiæ fuerint: in ſpecie, & in genere omni honore, & dignitate Eccleſiaſtica, ſeu ſeculari, omnique feudo, locatione, officioque, & beneficio quocunque ſpirituali, & temporali, quæ à quacunque Eccleſià, monaſterio, ſivè Prælato obtinant, privatos. Quorum feudorum ad Eccleſiam devolutorum collationem, & ordinationem ex certis cauſis animum noſtrum moventibus, noſtræ & Apoſtolicæ ſedis diſpoſitioni ſimiliter reſervamus. Eorundem etiam filios, & nepotes per maſculinam lineam deſcendentes, beneficiatos, quovis beneficio Eccleſiaſtico, etiam pontificiali dignitate privatos, eiſque omnis promotionis ſpem ſublatam. Nobis etiam ipſorum filiorum atque Nepotum ex virili ſecùm deſcendentium ab eiſdem, alicujus dignitatis, aut honoris Eccleſiaſtici vel mundani, aut alicujus loci regiminis januam aperiendam, ac eis quodlibet officium publicum, ſeù miniſterium interdictum, atque in judiciis eorum dictis & depoſitionibus nihil fidei, aut credulitatis contrà quemcunque adhibendum, & ad teſtimonia perhibenda eſſe indignos, eiſque ad beneficium & officium Eccleſiaſticum, & ordines ſacros negatum aſcenſum, & ad actus legitimos nullum eis patere aditum abſquè omni ſpe diſpenſationis ſuper aliquo præmiſſorum. Nec non omnes, & ſingulos præfatos excommunicationis majoris ſententiam, aliaſque ſententias cenſuras & pœnas in tales à jure latas, inflictas, & promulgatas damnabiliter incidiſſe. Eoſdem quoque Sigiſmundum, & alios ſuprà dictos excommunicationis ſententia innodamus, anathematizamus, bannimus: Infames, bannitos, inteſtabiles, bonoris, & bonis, ac ſucceſſione privatos eſſe, ac aliis omnibus pœnis ſupra dictis cum terris per eos poſſeſſis ſivè occupatis ſubjacere decernimus per præſentes. Terras quoque, & dominia per ipſum Sigiſmundum & alios prædictos occupata, & poſſeſſa quæcunque, ubicunque, & in quibuſcunque Diœceſibus conſiſtant, ac omnia alia loca, ad quæ eos aut eorum aliquem declinare, & quandiù ibi moram trahere contigerit, Eccleſiaſtico, & ſtrictiſſimo interdicto fore ſuppoſita declaramus, & etiam ipſum interdictum in prædictis locis Apoſtolica auctoritate de novo ponimus. Mandantes omnibus & ſingulis Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Decanis Provincialium, Eccleſiarum Rectoribus, & Presbyteris aliis, ut ipſum Sigiſmundum, & alios prædictos etiam nominatim ſingulis diebus Dominicis, & feſtivis in divinis, ſic excommunicatos, anathematiſatos, infames, diffidatos, privatos, & alias ut præfertur per nos declaratos in eorum Eccleſiis denuntient, & denuntiari faciant, univerſis, & ſingulis Chriſti fidelibus diſtrictius injungentes, ut dictos excommunicatos, anathematiſatos & declaratos ubilibet evitent, & faciant evitari, nec cum eis, aut eorum aliquo poſt ſpacium unius menſis à data præſentium computando, quævis commercia ſivè ſalis, ſivè mineræ argenti, aut alterius generis cujuſcunque emendo vel vendendo quodlibet habeant, aut eis communicent, nec ipſis aliquod humanitatis opus aut ſolatium exhibeant, ſeù etiam victualia, aut merces alias eis vendant, ſed ab ipſis emant, ſed eos omnes, & ſingulos pro excommunicatis & anathematiſatis, ac pro diffidatis habeant inimicis. Et quoniam firmum eſſe nequit, quod vi & metu conſtat eſſe factum harum ſerie dicta apoſtolica auctoritate ſimiliter pronuntiamus, decernimus, & declaramus, extorſionem, & traditionem dicti caſtri *Zauſſers* cum ſuis adhærentiis, necnon ſex millia Florenorum Rhenenſium dicto Sigiſmundo per ipſum Cardinalem prompto, & dicto tempore ſolutorum, promiſſionemque de ſolvendo per eundem Cardinalem quatuor millium Florenorum ſimilium, ipſi olim Duci in terminis duobus, nec non quitantiam de tribus millibus Florenorum eorundem eidem olim Duci per ipſum Cardinalem prius amicabiliter mutuatorum, ac quod ipſe Cardinalis capitulum Brixinenſe ad regimen Civitatis Brixinenſis, caſtrorumque, & oppidorum Eccleſiæ ſuæ Brixinenſis poneret, Caſtellanoſque nonnullos ipſi Cardinali, & dictæ ſuæ Eccleſiæ fideles amoveret. Et quod ipſum Brixinenſe capitulum dicto olim Duci omnia caſtra, & oppida Eccleſiæ præfatæ aperta tenerer, nec in eis alios quàm eidem Sigiſmundo gratos Caſtellanos, ſeù Officiales inſtituere debeant, ſeù teneantur, & alia quæcunque à dicto Cardinale dùm in ipſius Sigiſmundi poteſtate, ac ut præmittitur detinebatur, atque etiam quæ tunc à dicto capitulo per præfatum Sigiſmundum, aut ſuos extorta, ac per ipſum Cardinalem ſeù etiam capitulum antedictos tùnc promiſſa, ſeù literaliter facta, nec non ſigillationem ejuſdem literæ inter alia continentia, quod ipſe Cardinalis eidem capitulo omne regimen civitatis, caſtrorum, & oppidorum ſuæ Eccleſiæ committeret, quam eodem tempore quidam ſè nominantes dictum capitulum, à præfato Cardinale eorum Epiſcopo tunc anguſtato, & oppreſſo ſimiliter extorſerunt. Omnia quoque alia inde ſecuta, cum non ſolum ſint violenta, & injuſtiſſima, ſed & contra omnem honorem, & honeſtatem damnabiliter extorta, fuiſſe, & eſſe nulla, irrita, & invalida, nulliuſque efficaciæ, roboris, vel momenti: Ipſumque Cardinalem ad ea obſervandum, nunquam fuiſſe obligatum, neque ſe ſic in præjudicium Eccleſiæ obligare potuiſſe, eademque omnia, & ſingula ad cautelam caſſamus, irritamus, & annullamus, ac ipſum Cardinalem ad ea obſervandum nullatenùs obligatum fore, ac ipſum Caſtrum *Zauſſers* cum ſuis adhærentiis univerſis, & inde perceptis ab eodem tempore fructibus, ac ſex millia florenorum prædicta, & damna illata alia, nec non litteras ſic extortas tam per olim Ducem, quèm Capitulum præfatos nobis, aut noſtro Commiſſario infra duorum menſium ſpatium à die datæ præſentium computando, ſub pœnis antedictis liberè reſtitui debere decernimus. Quodque niſi ipſum Capitulum infra dictum ſpatium litteras per ipſum à dicto Cardinale, & Epiſcopo eorum ſic extortas, Civitatemque Brixinenſem, caſtra, & oppida ejuſdem Eccleſiæ, amotis inde novis jam poſitis Caſtellanis, & repoſitis inibi illis, quos ipſe Cardinalis ibidem poſuerat, nobis, aut noſtro Commiſſario plenè reſtituerunt, ex tunc lapſo duorum menſium ſpatio hujuſmodi omnes incorporationes quarumcunque provincialium Eccleſiarum, quas ipſum Capitulum obtinere dignoſcitur, ad menſam Epiſcopalem Brixinenſem eo ipſo revertantur, & Capitulum ipſum hujuſmodi incorporationibus Eccleſiarum, omneſque, & ſingulas perſonas ejuſdem capituli in prædictis culpabiles, quorum nomina, & co-

gnomina

gnomina præſentibus habere volumus pro expreſſis ultrà pœnas jam dictas, omnibus, & ſingulis eorum beneficiis eccleſiaſticis cum cura vel ſine cura, Canonicatibus, & Præbendis, dignitatibus, Perſonatibus, officiis, ſeù adminiſtrationibus, abſque alia declaratione, quocunque privatos eſſe volumus, atque privamus per præſentes, eaque ſic vacare decernimus. Per præmiſſa tamen, tàm cariſſimo in Chriſto Filio noſtro Friderico Romanorum Imperatori, quàm dilecto filio nobili viro Alberto Duci ejus Germano ex eadem domo Auſtriæ oriundis, & etiam omnibus juribus, nec non etiam doti, aut donationi propter nuptias dilectæ in Chriſto Filiæ Eleonoræ de Scotia dicti Sigiſmundi conſortis, quæ, ut veridicè accepimus, præfatis facinoribus, & nefandis nequaquam conſentit, nolumus in aliquo præjudicare, ſed ea ſua bona ſibi quoad vixerit, illæſa remanere.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ reſervationis, innodationis, anathematis, bannimenti, conſtitutionis &c. infringere vel ei auſu temerario contravenire: Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Senis anno Incarnationis Dominicæ, 1460. ſexto Idus Auguſti, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

VIII. Ex hiſtor. univerſ. Pariſienſ. Bulæi Tom. 5. pag. 661.

Erectio Univerſitatis Nannatenſis anno 1463.

PIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

INter felicitates quas mortalis homo in hac labili vita ex dono Dei nanciſci poteſt, ea non in ultimis computari meretur, quod per aſſiduum ſtudium adipiſci valeat ſcientiæ margaritam, quæ benè, beateque vivendi viam præbet, & peritum, ab imperito ſua pretioſitate longè facit excellere, & ad mundi arcana cognoſcenda dilucidè inducit, ſuffragatur indoctis, & in infimo loco natos inducit in ſublime. Et propterea Sedes Apoſtolica rerum ſpiritualium, & etiam temporalium provida miniſtratrix, cujuſvis laudabilis exercitii perpetua, & conſtans adjutrix, ut eo faciliùs homines ad tam excelſum humanæ conditionis faſtigium acquirendum, & acquiſitum in alios refundendum ſemper cum augmento quæſiti faciliùs inducantur. Cum aliarum rerum diſtributio maſſam minuat, ſcientiæ verò communicatio quantum in plures diffunditur, tantò ſemper augeatur & creſcat, illos hortatur, eis loca præparat, & opportunæ commoditatis auxilia impartitur, & Catholicorum Principum votis favorabiliter annuendo. Cum itaque, ſicut accepimus, dilectus filius nobilis vir Franciſcus Britonum Dux ſui Ducatus Britanniæ, in quo novem Eccleſiæ Cathedrales, Civitates inſignes, & totidem diœceſes ab invicem diſtinctæ, notabilia monaſteria, & Beneficia Eccleſiaſtica, ſæcularia, & regularia, copioſaque, tam Eccleſiaſticorum, quàm ſæcularium, nobilium, & ignobilium Populi numerus conſiſtunt, ac ejuſdem populi ſtatum proſperari cupiens, ac cognoſcens, quod ſi in aliqua Civitate earumdem ſtudium vigeret Litterarum generale, quam plures ejuſdem Populi quorum aliqui ſtudiorum litterarum, per eos inceptorum deſertores efficiuntur, & alii verò, qui ipſi ſtudio operam dare cogitant, ab eo retrahuntur, perfectam acquirerent ſcientiæ margaritam, non mediocriter ipſi ſtatui profuturam. Cupit pro Reipublicæ, ac Incolarum ejuſdem Ducatus, aliorumque ad ipſam margaritam anhelantium utilitatem in una Civitatibus ipſis ubertima, videlicet Nannetenſi, ad quam flumen Ligeris ſpatio ducentorum milliarium & ultra navigabilis à partibus Franciæ, & deinde ad portum maris ipſi Civitati Nannetenſi multum accommodum tendit, & per quod omnia vitæ humanæ neceſſaria, & ad eandem Civitatem navali, & carbaſorum uſu vehi poſſunt, & in qua aëris temperies viget, victualium ubertas, cæterarumque rerum ad uſum vitæ humanæ hujuſmodi pertinentium copiam reperitur, plurimùm deſiderat fieri, & ordinari per eandem ſedem ſtudium generale in qualibet licita facultate.

Nos igitur præmiſſa, & etiam eximiam ipſius Ducis, & prædeceſſorum Britanniæ Principum fidei devotionem ſinceritatem quam ad nos, & Romanam Eccleſiam, cui ſemper plenariè, & conſtanter obediviſſe ſine varietate comprobantur, attentè conſiderantes, ferventi deſiderio ducimur, quod Ducatus prædictus ſcientiarum ornetur muneribus, ita ut viros producat conſilii maturitate conſpicuos, virtutum radiorum ornatibus, & diverſarum facultatum dogmatibus conditos, ſitque ibi fons irriguus, de cujus plenitudine hauriant univerſi Chriſti fideles undique illic affluentes & litterarum documenta inſtitutores. Horum igitur conſideratione inducti ad laudem divini nominis, & orthodoxæ fidei propagationem, ipſius Reipublicæ, & partium earumdem commodum, atque profectum.

Auctoritate Apoſtolica concedimus, ſtatuimus, & ordinamus, quod in dicta Civitate Nannetenſi, de cætero ſit, & perpetuis futuris temporibus vigeat ſtudium generale, & Univerſitas exiſtat ſtudii generalis tam in Theologie, quàm Jure Canonico, Civili, & Medicina, quàm quavis alia licita facultate, in quibus ſicut in Pariſienſi, Bononienſi, Avenionenſi, Senenſi, & Andegavenſi generalibus ſtudiis, Eccleſiaſtici quicumque, & qualiacumque Beneficia Eccleſiaſtica obtinentes, & Laici. Magiſtri, & Doctores doceant, & ſtudere volentes undecumque fuerint ſtudeant, & proficere, ac benemeriti Baccalariatus, Licentiæ Doctoratus, & Magiſterii, & quoſcumque alios gradus recipere illis ſic bene meritis, impendi valeant, atque poſſint.

Volentes, & ordinantes, quòd Venerabilis Frater Guillermus modernus, & pro tempore exiſtens Epiſcopus Nannetenſis ſit ſtudii, & Univerſitatis hujuſmodi Cancellarius, qui aut per eum, ſeu ſede Nannetenſi vacante per Capitulum quoad hoc deputatus Vicarius in qualibet dictarum facultatum commendabilis vitæ Scholaribus, quos ad hoc Rector ſtudiis, Regentes Magiſtri, ſive Doctores Facultatis, in qua graduari ſinguli poſtulabunt, ſeu major pars eorum idoneos reputaverint, Baccalariatus, & Licentiæ gradus conferat, ac ſinguli ipſius ſtudii Magiſtri, ſive Doctores in facultatibus, in quibus ibidem rexerint aliis cum rigore examinis Licentiatis quibuſcumque Magiſterii, ſive Doctoratus inſignia de conſilio, & aſſenſu aliorum Doctorum, ſive Magiſtrorum præfatæ facultatis inibi impendere, ſive dare valeant, & ex tunc illi, qui inſignia hujuſmodi receperint, licentiam habeant tam in prædicto, quàm ubique terrarum quocumque alio ſtudio, abſque alio examine, aut approbatione legendi, do-

Digitized by Google

cendi, & sætera faciendi, qpæ Magiſtri, & Doctores, in altero dictorum ſtudiorum facere poſſunt, ac qood ipſe Cancellarius, ſen Virarius, & qui pro tempore Rector ipſius Studii fuerit: & Doctores inibi reſidentes votatis ſecum in sompetenti numero, prout eis videbitur, de qualibet facultate sliquibus Licentistis, & Scholatibus pravidis dicti ſtudii Nannetenſis, ac duobus ad minus de Ducis Britenoiæ pro tempore exiſtentis Conſiliariis, pro felici directions dicti ſtudii ſalubria ſtatuta, & ordinationes conredere poſſint. Super quibos omnibus, & ſingulis auctoritste Apoſtolica, & ex certs ſcientis facultstem, & etiam poteſtatem conredimus per præſentes. Præterea omnibus, & ſingulis Magiſtris, Doctoribas, Licentiatis, Scholaribus, & Studentibus, ac ſtadere volentibos, licentiam elargimur ad ipſam Civitatem Nannetenſem accedendi, & inibi legendi, docendi, & ſtudendi, ac Igradus, & inſignis hujuſmodi modis præmiſſis recipiendi, & impendendi, nec non ipſis pro tempore regentibus, vel ſtudentibus; & qui gradus vel inſignis hujuſmodi receperint. Quod ipſi omnes, & ſinguli, omnibus, & ſingulis prærogativis, privilegiis, præeminentiis, antelsuonibus, libertatibus, sxemptionibos, immunitatibus, honoribus, & indultis per nos, & Prædeceſſores noſtros Romanos Pontifices, & sliis qusvis Apoſtolics Eccleſiaſtica, vel mundana ssctoritara, ſive poteſtate quovis modo conceſſis, & sb eis emanaris. Quorum omnium, & hac deſuper confectarum litterarum, & inde ſequutorum quorumcumque formas, continentias, & tenores, se ſi do illis, & eorum ſingulis ſpecialis ſpecifica, & expreſſa mentio, & deſignatio, nec non tenorum eorumdem de verbo ad verbum inſertio facta foret, præſentibus haberi volumos pro expreſſis quibus Pariſienſis, Bononienſis, & Andegavenſis generalium ſtudiorum Univerſitates, ac in eis graduari Scholares, & Studentes uti, frui, & gaudere poſſunt, & poterunt quomodolibet uti, frui, & gaudere poſſint, valeant, & debeant, ſequs illis defendere poſſint, valeant, & debeant pariformiter, & abſque ulla differentia periods in omnibos, & per omnia, ac ſi illæ prærogativæ, privilegis, præeminentiæ, antelationes, voluntates indulta, libertates, exemptiones, immunitates, honores, & conceſſiones ipſi ſtudio Nsonetenſi, ac in eo legentibus, & ſtudentibus, & graduatis Scholaribos, & ſuppoſitis ſpecialiter, & expreſſè conceſſa forent, & in eorum favorem emanaſſent: Et inſuper, & eo ferventius ipſi Magiſtri, Doctores, & Studentes in dicto Nannetenſi ſtudio ergs ſtudia valeant inſudsta quo adverſus eorum turbatores vivacis protectoris ſuffragio cognoverint ſe muoitos moderno, & qui pro tempors fuerit Epiſcopo Nannetenſi præſto per Apoſtolica ſcripta committimus, & mandamus, qustenos prædictis Magiſtris, Doctoribus, Scholaribos dicti Studii Nannetenſis, & in illo gradustis efficacis defenſionis, protectionis auxilio, & præſidio exiſtens, per ſe, vel alium, ſeu alios faciat, eosdem Magiſtros, Doctores, Graduatos, Scholares, & Stodentes, præmiſſis prærogstivis, privilegiis, præeminentiis, antelsrionibus, voluntatibus, conceſſionibus, honoribus, & indultis pacificè, & quietè oti, frui, & gaudere. Nec permitist illos contra aa & præſentium noſtrarum litterarum continentiam, & tenorem, vel alias à quoquam quavis auctoritate, etiamſi regali, aut Archiepiſcopali, vel alia Eccleſiaſtica, vel mundana perfulgest dignitate, imperi, ſeu etiam indebitè moleſtati, contradictores quoslibet, & rebelles per cenſuras Eccleſiaſticas, & alia Juris remedia quibuslibet appellationibus poſtpoſitis compeſcendo, invocato ad hoc ſi opus fuerit auxilio brachii ſæcularis, oon obſtantibus felicis recordationis Bonifatii Papæ Octavi Prædeceſſoris noſtri, illa præſertim, quâ cavetur, ne quis extra ſuam Civitatem, vel Diœceſim niſi in certis exceptis caſibus, & in illis ultra unam dietam à fine ſuæ Diœceſis ad Judicium evocetur, ſive ne Judices à ſede Apoſtolica deputati extra Civitatem, & Diœceſim, io quibus fuerint deputati contra quoſcumqos procedere, aut alii, vel aliis vires ſuas committere, ſeu aliquos extra ſuam Civitatem, & Diœceſim, in quibus fuerint deputati, contra quoſcumque procedere, aut alii, vel aliis vires ſuas committere, ſeu aliquem extra ſuam Civitatem & Diœceſim evocare præſumant, & de duabus dietis in Concilio generali edita, ac aliis conſtitutionibos, & ordinationibus Apoſtolicis, aut ſi aliquibus communiter, vel diviſim à dicta ſit ſede indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari, ſeu quod ſtudia generalis niſi ab aliis ſtudiis ſimilibus ad certam locorum diſtantiam remotis locis, erigi non poſſint per litteras Apoſtolicas non facientes plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem. Ac aliis privilegiis quibuſcumque quibosvis aliis generalibus ſtudiis conceſſis, & eorum ſtatutis, & conſuetudinibus &c. juramento, & Apoſtolicis auctoritate roboratis illis præſertim, quibus forſitan io eisdem ſtudentes, ſive Licentiati, quod alibi ratione Studii oon reſideant, vel gradum, ſive inſignia non recipient ante dicta Jurejurandi Religione affirmari diſtinguantur; quæ quidem juramenta hactenùs præſtita duntaxat penitùs tollimus, & ad illorum obſervationem non teneri auctoritate, & ſcientia ſimilibus decernimus, ac ipſa juramenta habemus, & haberi volumus pro infectis, cæteriſque contrariis quibuscumque.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrorum ſtatuti, ordinationis, conceſſionis, commiſſionis, mandati, Conſtitutionis, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire; Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Senis anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo pridie nonas Aprilis, Pontificatus noſtri anno ſecundo, D. de Piſcia.

PAULUS SECUNDUS.

PONTIFEX CCXV.

ANNO DOMINI MCDLXIV.

PAulus Venetus prius Petrus Barbus Eugenii IV. nepos, Pio II. ſucceſſit anno 1464. Cardinales purpura donavit. Jubilæum ad annum 25. contraxit. Obiit (quâ morte incertum) anno 1471. ætatis 53. *(Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Editionis Luxemb. 1727. fol. 380. App.)*

ANNO 1465.

I.
Ex hiſtor. univerſ. Pariſienſ. Bulæi Tom. II. pag. 674.

Privilegia aliarum Univerſitatum concedit Univerſitati Bituricenſi: anno 1465.

PAULUS EPISCOPUS,

Ad perpetuam rei memoriam.

Et ſi à ſummo rerum omnium conditore cujus inæſtimabili providentia cuncta miro ordine diſponuntur, & à quo omnium chariſmatum dona proveniunt ad exequendum Pontificalis miniſterii debitum, licet inſufficientes meritis deputati, de his, quæ ad fidei catholicæ fideliumque profectum conferunt, ſedulò nos cogitare conveniat, de litterarum tamen ſtudiis, & virorum (qui incomparabilis theſauri divinarum, & humanarum rerum cognitionem apprehendere cupiunt) incrementis felicibus, & eò magis cogitare nos convenit, quo ex his propulſis ignorantiæ nubibus Domini noſtri, & ejuſdem Fidei cultus prætenditur, juſtitia colitur, publica quoque, & privata res utiliter geritur, & omnis humanæ conditionis proſperitas edaugetur. Decet igitur Paſtoralem ſollicitudinem non immeritò adhibere, ut hujuſmodi ſtudia vigeant, & continuò augeantur, per quæ, ſicut experientia rectè comperimus univerſali Eccleſiæ, cunctiſque credentibus major poteſt utilitas provenire. Cum itaque ſicut nuper pro parte chariſſimi in Chriſto Filii noſtri Ludovici Regis Francorum illuſtris, & dilecti filii nobilis viri Caroli Ducis Bituricenſis ipſius Regis Germani nobis fuit expoſitum, ipſi ejuſdem Reipublicæ utilitati, & præſertim Ducatus Bituricenſis, ac etiam Regni Franciæ Incolarum, nec non aliarum partium vicinarum habitationem, qui ſcientiæ margaritam adipiſci deſiderant laudabiliter intendentes, ut Civitate Bituricenſi, quæ inter alias Ducatus Aquitaniæ Civitates primatum obtinet, tanquam in loco magis inſigni, & accommodo, liberalium artium generale ſtudium in qualibet licita facultate, ut ibidem fides ipſa dilatetur, & erudiantur indocti, ſervetur æquitas Judicis, vigeat ratio, illuminentur mentes ſimplicium; & eorum, ac quorumlibet intellectus, opitulante Altiſſimo, illuſtrentur, erigi, & ſtabiliri deſiderant; nos prævisa omnia, ac etiam eximiam fidei, devotioniſque conſtantiam, quam ipſi Rex, & Dux ad nos, & Romanam gentem, & Eccleſiam attenta meditatione penſantes, ac etiam cupientes, quod civitas ipſa ſcientiarum muneribus decoratur, viroſque producat conſilii maturitate conſpicuos, virtutum redimitos ornatibus, & diverſarum facultatum ſcientiis eruditos, de quorum plenitudine hauriant univerſi alii litterarum documentis imbui appetentes, eiſque præmiſſis omnibus, & præcipuè dictæ civitatis, quæ ad multiplicanda ſanæ doctrinæ germina magis congrua, & accommoda fore perhibetur, idoneitate attente interna meditatione penſatis, non ſolum ad ipſius civitatis, ſed etiam Regni Ducatus, ac Regionum circajecentium profectum paternis affectibus anhelantes, Regis, & Ducis prædictorum in hac parte ſupplicationibus inclinati, ad laudem divini nominis, & propaginem fidei ante dictæ, ipſorum quoque Regis, & Ducis gloriam pariter, & honorem, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium ſtatuimus, & ordinamus, ut de cætero in eadem civitate Bituricenſi generale ſtudium per præſentes erigimus, quod inſtar aliorum ſtudiorum generalium tam in Theologia, & Jure Canonico, atque Civili Medicina quoque, & artibus, quàm alia qualibet licita facultate vigeat, quodque Doctores, Magiſtri, Legentes, ac etiam Scholares ſtudentes ibidem omnibus privilegiis, libertatibus, & immunitatibus tam Magiſtris in eadem Theologia, ac Doctoratibus, Legentibus, & ſtudentibus in Pariſienſi, Tholoſenſi, Pictavienſi, & aliis dicti Regni univerſitatum ſtudiis conceſſis, ac etiam concedendis utantur, & gaudeant: Cancellarius verò Eccleſiæ Bituricenſis pro tempore exiſtens (qui, ut accepimus, diſponere Scholares dictæ civitatis ab antiquo conſuevit) ſimiliter Cancellarius Univerſitatis Studii Bituricenſis exiſtat, poſſitque auctoritate præſentium illis, qui proceſſu temporis adeo litterarum ſtudio inſudaverunt, & in eo profecerunt, quod ad hoc idonei reputentur, quique in facultate, in qua ſtuduerunt, gradum obtinere, ac docendi licentiam, & ut alios erudire valeant, Magiſterii, ſeu Doctoratus honorem ſibi concedi petierint, & per Doctores, ſeu Magiſtros ejuſdem facultatis, in qua examinatio eorum facienda fuerit, ſibi, vel ejus vicegerenti (qui Doctor, aut ſaltem Licentiatus, & ipſius Eccleſiæ Canonicus ſit), aut ſi Cancellaria ejuſdem Eccleſiæ litigioſa fuerit, vicegerenti per ejuſdem univerſitatis Bituricenſis Magiſtros, & Doctores deputato præſenti, convocatis tamen aliis Magiſtris, atque Doctoribus in eadem facultate poſt eorum diligentem examinationem, ſi ad hoc ſufficientes, & idonei reperti fuerint, licentiam hujuſmodi tribuere, ac etiam Magiſterii, & Doctoratus honorem liberè impertiri, ita tamen, quod idem Cancellarius, aut vicegerens perſonis idoneis præſentatis, & examinatis debitos, ut præfertur, gradus eis continentes derogare non poſſit, vel aliquid pro eorum collatione recipere: & ſi contrafecerit, ſententiam excommunicationis incurrat. Examinati verò, ut præmittitur, approbati, poſtquam, in eadem civitate Bituricenſi docendi licentiam, atque honorem hujuſmodi obtinuerint, ex tunc abſque examine, ſive approbatione alia legendi, & docendi tam in prædicto ipſius civitatis, quàm in ſingulis aliis generalibus ſtudiis, in quibus voluerint legere, & docere ſtatutis, & conſuetudinibus quibuſcumque contrariis Apoſtolicis, vel quaſi alia firmitate vallatis nequaquam obſtantibus plenam, & liberam habeant facultatem, & inſuper quòd Doctores, Magiſtri, & Scholares Univerſitatis ejuſdem, dummodò regulares non ſint, Leges publicè in Scholis legere, & audire, ac in eis gradus recipere poſſint, nulluſque niſi Doctor, aut Magiſter, ſeu Licentiatus in eadem civitate, in Medicina practicare debeat, niſi à Profeſſoribus facultatis obtentâ licentiâ, & per eos pro idoneo fuerit approbatus. Ipſique Doctores, Magiſtri, & Studentes litterarum ſtudio, in eadem Univerſitate pro tempore commorantes fructus redditus, & proventus omnium Beneficiorum Eccleſiaſticorum, quæ pro tempore obtinuerint, quotidianis tamen diſtributionibus duntaxat exceptis cum ea integritate, per ſeptennium duntaxat percipere valeant, cum qua illos perciperent ſi in Eccleſiis, & locis, in quibus beneficia hujuſmodi forſan fuerint, perſonaliter reſiderent.

Hæc ad reſidendum interim in eiſdem compelli poſſint inviti, dictoque ſeptennio durante, ratione beneficiorum, eorundem ſe ad Presbyteratus ordinem promoveri facere minimè teneantur, dummodo infra annum ad Subdiaconatus ordinem ſint promoti. Præterea Doctoribus, Magiſtris, Scholaribus, & Studentibus ante dictis, ut extra muros dictæ Civitatis Bituricenſis aliqua quavis auctoritate ad Judicium evocari, trahi, aut conveniri nequeant, auctoritate præfata tenore præſentium indulgemus.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtri ſtatuti, ordinationis, erectionis, & conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire.

Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum

ANNO 1467.

Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſorum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum Incarnationis Dominicæ 1464. pridie Kalendas Decembris, Pontificatus noſtri anno primo.

II. Ex Oper. Diplom. Miræi Tom. 2. pag. 1038.

Parochialem Eccleſiam S. Gaugerici Valencenenſis unit Capitulo B. Mariæ ad Aulam Comitis (nunc in Eccleſia S. Gaugerici reſidenti) cum jure conſtituendi Vicarium amovibilem: anno 1467.

PAULUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilecto Filio Decano Eccleſiæ Beatæ Mariæ Condatenſis, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

ROmanum decet Pontificem votis illis gratum præſtare aſſenſum, per quæ Eccleſiaſticarum perſonarum commoditatibus valeat ſalubriter provideri. Dudum ſiquidem felicis recordationis Martino Papæ V. Prædeceſſori noſtro pro parte dilectorum filiorum Decani, & Capituli Eccleſiæ Beatæ Mariæ ad Aulam Comitis Oppidi Valancenenſis, Cameracenſis Diœceſis expoſito, quod fructus, redditus, & proventus menſæ Capitularis dictæ Eccleſiæ, cujus Dux Brabantiæ ratione Comitatus Hannoviæ Patronus exiſtebat, adeò tenues erant, & exiles, quod ſingulis ratione menſæ ejusdem imminentibus pro tempore detractis oneribus cujuslibet ipſius Eccleſiæ Canonicalis Præbendæ, quæ decem & ſeptem numero exiſtebant, fructus, redditus, & proventus, etiam tum quotidianis diſtributionibus illas obtinentibus, & in dicta Eccleſia divinis intereſſentibus pro tempore obvenire ſolitis, ultra triginta quinque Libras Turon. parvorum, ſecundum communem æſtimationem non valebant annuatim, de quibus Decanus ipſe, ac ſingulares ex hujuſmodi Capitulo perſonæ dictas Præbendas obtinentes, prout eos contingebant pro tempore, ſuſtentari, eisque incumbentia onera ſupportare nequibant condecenter.

Et in eadem expoſitione ſubjuncto, quod ſi Parochialis Eccleſia Sancti Gaugerici dicti Oppidi, cujus collatio, & proviſio ad dictos Decanum, & Capitulum de antiqua, & approbata, ac hactenus pacificè obſervata conſuetudine pertinere dignoſcebantur, eidem menſæ perpetuò incorporaretur pariter, & uniretur, ad id etiam cum incremento divini cultus in dicta Eccleſia Beatæ Mariæ præfatis Decano & Capitulo cederet, multipliciter profuturum. Præfatus Martinus Prædeceſſor ipſorum Decani, & Capituli aſſerentium, quod Parochialis Eccleſiæ centum & ſexaginta, ac menſæ hujuſmodi mille Librarum ſimilium, ſecundum æſtimationem prædictam valorem annuum, fructus, redditus, & proventus non excedebant, in ea parte ſupplicationibus inclinatus, dilecto filio Decano Eccleſiæ Cameracenſis, ejus proprio nomine non expreſſo, per ſuas litteras dedit in mandatis, ut ſi, vocatis, qui fuiſſent evocandi, ita eſſe inveniret, Parochialem Eccleſiam præfatam cum omnibus juribus, & pertinentiis ſuis eidem Menſæ auctoritate Apoſtolica in perpetuum incorporaret, annecteret, & uniret, ita quod cedente, vel decedente Rectore dictæ Parochialis Eccleſiæ, juriumque, & pertinentiarum prædictorum poſſeſſionem auctoritate propria liberè apprehendere, illiusque fructus, redditus, & proventus hujuſmodi in ſuos, ac dictarum menſæ, ac Parochialis Eccleſiæ uſus perpetuò convertere pariter, & retinere, reſervata tamen ſuper hujuſmodi fructibus, redditibus, & proventibus ipſius Parochialis Eccleſiæ pro perpetuo Vicario in illa pro tempore inſtituendo portione congrua, de qua idem Vicarius poſſit commodè ſuſtentari, Epiſcopalia jura ſolvere, aliaque ſibi incumbentia onera ſupportare prout in iisdem litteris plenius continetur.

ANNO 1467.

Et deinde, ſicut exhibita nobis nuper pro parte dictorum Decani, & Capituli petitio continebat, quondam Joannes tum Decanus ipſius Eccleſiæ Cameracenſis in humanis agens ad ipſarum litterarum executionem procedens, illarum forma ſervata Parochialem Eccleſiam prædictam eidem Menſæ, reſervata medietate omnium & ſingulorum fructuum, proventuum, & emolumentorum in dicta Parochiali Eccleſia provenientium pro ipſius Vicarii ſuſtentatione, & jurium Epiſcopalium, ac aliorum onerum ſupportatione perpetuo univit, annexuit, & incorporavit. Poſtmodum verò ſuccedente tempore, cum unio, annexio, & incorporatio hujuſmodi ſortitæ fuiſſent effectum, orta inter ipſos Decanum, & Capitulum, ac perpetuum Vicarium dictæ Parochialis Eccleſiæ tunc exiſtentem ſuper hujuſmodi portione, & illius occaſione materia quæſtionis, tandem poſt multos ſumptus, & labores, partes ipſæ certum inter ſe ſuper hujuſmodi portione tractatum fecerunt, qui poſtea per bonæ memoriæ Nicolaum titulo ſanctæ crucis in Hieruſalem Presbyterum Cardinalem, tunc in partibus Franciæ ſedis Apoſtolicæ Legatum, & deinde per ſanctæ memoriæ Eugenium Papam IV. etiam Prædeceſſorem noſtrum extitit confirmatus.

Cum autem eadem petitio ſubjungebat, ſi Vicarius ipſe ad nutum Decani, & Capituli prædictorum revocabilis foret, profectò quæſtionis materia ne amplius oriatur omninò ſublata eſſet, quare pro parte dictorum Decani, & Capituli aſſerentium, quod ipſi ab antiquo tres partes oblationum, & minutarum decimarum in dicta Parochiali Eccleſia, & metis ejus provenientium Jure patronatus percipere conſueverunt, alia quarta parte Rectori, ſeu Vicario ejusdem reſervata, & quod ipſa Parochialis Eccleſia monocularis eorumdem Decani, & Capituli fore cenſetur, nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut eis, quod cedente, vel decedente moderno Vicario dictæ Parochialis Eccleſiæ poſſint illam per Vicarium amovibilem de gremio ipſius Eccleſiæ Beatæ Mariæ, vel aliunde per eos eligendum, facere gubernari, aliis oneribus dictæ Parochiali Eccleſiæ illius Rectori pro tempore incumbentibus Decano, & Capitulo hujuſmodi reſervatis, concedere, aliisque in præmiſſis opportunè providere de benignitate Apoſtolica dignaremur.

Nos itaque de præmiſſis certam notitiam non habentes, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, diſcretioni tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenùs vocatis Vicario prædicto, & aliis, qui fuerint evocandi, de præmiſſis nobis expoſitis omnibus, & ſingulis, ac eorum circumſtantiis univerſis auctoritate noſtra te diligenter informes, & ſi per informationem hujuſmodi ita eſſe repereris, Decano, & Capitulo prædictis, quod cedente, vel decedente moderno dictæ Parochialis Eccleſiæ Vicario, vel illam alias quomodolibet dimittente, liceat eis dictæ Eccleſiæ Parochiali per Presbyterum idoneum ad hoc de gremio dictæ Eccleſiæ Beatæ Mariæ, vel aliundè aſſumendum, & pro eorum nutu removendum deſerviri facere, ita tamen, quod ipſi Decanus, & Capitulum eidem Vicario de fructibus Parochialis Eccleſiæ hujuſmodi ad vitæ ſubſidium neceſſaria miniſtrare debeant, & teneantur, ſingulis aliis oneribus pro tempore in-

cumbentibus

ANNO 1470.

cumbentibus eidem Decano, & Capitulo reſervatis, concedere auctoritate noſtra procures, non obſtantibus præmiſſis, ac conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrariis quibuſcumque: proviſo, quod dicta Parochialis Eccleſia debitis propterea non fraudetur obſequiis, & animarum cura in ea nullatenus negligatur, ſed illius congruè ſupportentur onera conſueta.

Datum Romæ apud S. Marcum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo ſeptimo, decimo nono Kalendas Februarii Pontificatus noſtri anno quarto.

III. Ex Oper. Diplom. Miræi tom. II. pag. 1040.

Alia ejusdem argumenti quò ſuperior data: anno 1470.

PAULUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilectis filiis Decano, & Capitulo Eccleſiæ Beatæ Mariæ ad aulam Comitis Vallencenenſis, Cameracenſis Diœceſis, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

EXigit veſtræ devotionis, & ſinceritatis affectus, quo erga Deum, & Romanam Eccleſiam ſplendore dignoſcimini, ut petitionibus veſtris, illis præſertim per quæ veſtris, & Eccleſiæ veſtræ Beatæ Mariæ ad aulam Comitis Vallencenenſis Cameracenſis Diœceſis, neceſſitatibus providetur, quantum cum Deo poſſumus, favorabiliter annuamus.

Dudum ſiquidem felicis recordationis Martino Papæ Quinto Prædeceſſori noſtro pro parte veſtra expoſito, quod fructus, redditus, & proventus Menſæ Capitularis dictæ Eccleſiæ veſtræ, adeò tenues erant, & exiles, quod ſingulis ratione menſæ ejuſdem, imminentibus pro tempore detractis oneribus, cujuſlibet Eccleſiæ ipſius Canonicalis Præbendæ, quæ decem, & ſeptem numero exiſtebant fructus redditus, & proventus, etiam cum quotidianis diſtributionibus, illas obtinentibus, & in dicta Eccleſia divinis inſervientibus pro tempore obvenire ſolitis, ultra triginta quinque Libras Turonen. parvorum ſecundum communem æſtimationem non valerent annuatim, de quibus Decanus ipſe, ac ſingulares ex hujuſmodi Capitulo perſonæ dictas Præbendas obtinentes, prout contingebat eos pro tempore, ſuſtentari, eiſque incumbentia onera ſupportare nequibant condecenter, quodque ſi Parochialis Eccleſia Sancti Gaugerici etiam Vallencenenſis, cujus collatio, & proviſio ad vos de antiqua, & approbata, ac hactenùs pacificè obſervata conſuetudine pertinere dignoſcebantur, eidem Menſæ perpetuò incorporaretur, id etiam cum incremento diurni cultus cederet multipliciter profuturum. Præfatus Martinus Prædeceſſor veſtris in hac parte ſupplicationibus inclinatus, dilecto filio Decano Eccleſiæ Cameracenſis, ejus proprio nomine non expreſſo per ſuas litteras dedit in mandatis, ut ſi vocatis qui forent evocandi ita eſſe inveniret, Parochialem Eccleſiam præfatam cum omnibus juribus, & pertinentiis ſuis eidem menſæ auctoritate Apoſtolica in perpetuum incorporaret, annecteret, & uniret; ita quod cedente, vel decedente Rectore dictæ Parochialis Eccleſiæ, qui tunc erat, vel illam alias quomodolibet dimittente, liceret vobis per vos vel alium, ſeu alios corporalem Parochialis Eccleſiæ, juriumque, & pertinentium prædictorum poſſeſſionem auctoritate propria liberè apprehendere, illiuſque fructus, redditus, & proventus hujuſmodi in veſtros, ac dictarum menſæ, & Parochialis Eccleſiæ uſus perpetuò convertere pariter, & retinere, reſer-

vata tamen ſuper hujuſmodi fructibus, redditibus, & proventibus ipſius Parochialis Eccleſiæ pro perpetuo Vicario in illa pro tempore inſtituendo portione congrua, de qua idem Vicarius poſſet commodè ſuſtentari, Epiſcopalia Jura ſolvere, aliaque ſibi incumbentia onera ſupportare.

Et deinde etiam pro parte veſtra nobis expoſito, quod quondam Joannes tunc Decanus ipſius Eccleſiæ Cameracenſis in humanis agens ad ipſarum litterarum executionem procedens, illarum forma ſervata, Parochialem Eccleſiam prædictam eidem menſæ, reſervata medietate omnium, & ſingulorum fructuum, redditum, proventuum, & emolumentorum in dicta Parochiali Eccleſia proventurorum pro ipſius Vicarii ſubſtentatione, & jurium Epiſcopalium, ac aliorum onerum ſupportatione, perpetuò univerat, annexuerat, & incorporaverat.

Conſequenter verò ſuccedente tempore, cum unio, annexio, & incorporatio hujuſmodi ſortitæ fuiſſent effectum, orta inter vos, ac perpetuum Vicarium dictæ Parochialis Eccleſiæ tunc exiſtentem ſuper hujuſmodi portione, & illius occaſione, materia quæſtionis eandem inter vos, & Vicarium prædictum ſuper hujuſmodi portione feceratis tractatum, qui poſtea per bonæ memoriæ Nicolaum titulo ſanctæ Crucis in Hieruſalem Presbyterum Cardinalem tunc in partibus Franciæ ſedis Apoſtolicæ Legatum, & ſucceſſivè per ſanctæ memoriæ Eugenium Papam IV. etiam Prædeceſſorem noſtrum confirmatus extiterat, ac ſubjuncto, quod ſi Vicarius ipſe ad nutum veſtrum revocabilis foret, profectò quæſtionis materia omninò eſſet ſublata, & pro parte noſtra, qui ut aſſerebatis ab antiquo tres partes oblationum, & minutarum decimarum in dicta Parochiali Eccleſia, & metis ejus provenientium jure patronatus percipere conſuevistis, alia quarta parte Rectori, ſeu Vicario ejuſdem reſervata, nobis humiliter ſupplicato, ut vobis, quod cedente, vel decedente tunc Vicario dictæ Parochialis Eccleſiæ poſſetis per Vicarium amovibilem de gremio ipſius Eccleſiæ veſtræ, vel aliundè per vos eligendum facere gubernari, concedere, aliaſque in præmiſſis opportunè providere dignaremur.

Nos qui de præmiſſis certam notitiam non habebamus, veſtris hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, Decano Eccleſiæ Beatæ Mariæ Condatenſis dictæ Diœceſis, ejus proprio nomine non expreſſo, per alias noſtras litteras dedimus in mandatis, ut vocatis Vicario prædicto, & aliis, qui forent evocandi, de præmiſſis nobis expoſitis omnibus, & ſingulis, ac eorum circumſtantiis univerſis, auctoritate noſtra ſe diligenter informaret, & ſi per informationem hujuſmodi ita eſſe reperiret, vobis, quod cedente, vel decedente tunc dictæ Parochialis Eccleſiæ Vicario, vel illam alias quomodolibet dimittente, liceret vobis dictæ Parochiali Eccleſiæ per Presbyterum idoneum ad hoc de gremio Eccleſiæ veſtræ prædictæ, vel aliunde aſſumendum deſerviri facere dicta auctoritate concederet, prout in ſingulis litteris prædictis plenius continetur.

Cum autem ſicuti exhibita nobis nuper pro parte veſtra petitio continebat, quondam Thomas de Gauberiis ipſius Eccleſiæ Condatenſis Decanus tunc in humanis agens, ad ipſarum litterarum noſtrarum executionem procedens, illarum formâ ſervatâ, vobis quod cedente, vel decedente, tunc dictæ Parochialis Eccleſiæ Vicario, vel illas alias quomodolibet dimittente, liceret vobis dictæ Eccleſiæ Parochiali per Presbyterum idoneum ad hoc aſſumendum, & removendum, ut præfertur, deſerviri facere, & vos eidem Presbytero de fructibus Parochialis Eccleſiæ hujuſmodi ad ſubſidium

ANNO 1470.

ANNO 1469.

neceſſaria miniſtrare deberetis, & teneremini, auctoritete prædicta conceſſerit, prout in quodam publico inſtrumento ſigillato ipſius Thomæ de Gauberiis pleniùs dicitur contineri: Cum itaque hodie dilectus Filius Guillelmus de Sanctis, nuper ipſius Parochialis Eccleſiæ Vicarius perpetuus, dictam Parochialem Eccleſiam, quam tunc obtinebat per dilectum filium Joannem Coutelier Clericum Tornacenſis Diœceſis Procuratorem ſuum ad hoc ab eo ſpecialiter conſtitutum in manibus noſtris ſpontè, & liberè reſignaverit, nosque reſignationem ipſam duxerimus admittendam, nullusque de illa præter nos hac vice diſponere potuerit, ſive poſſit, pro eo quod nos dudum omnes beneficia Eccleſiaſtica cum cura, & ſine cura, apud ſedem Apoſtolicam tunc vacantia, & in antea vacatura, collationi, & diſpoſitioni noſtræ reſervevimus, decernentes ex tunc irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Nos indemnitatibus ejusdem Eccleſiæ occurrere cupientes, veſtris in hac parte ſupplicationibus inclinati, volumus, & apoſtolica auctoritate vobis concedimus, quod ſingulæ Apoſtolicæ litteræ hujuſmodi, & proceſſus habiti per eaſdem, nec non unio, annexio, & incorporatio prædictæ, ac quæcumque inde ſequuta à data præſentium valeant, plenamque roboris firmitatem obtineant, ac ſi in eiedem litteris, quod etiamſi Parochialis Eccleſia per ceſſum, vel deceſſum hujuſmodi apud ſedem eandem vacaret, expreſſum, vel conceſſum extitiſſet, & inſuper ut facilius onera prædicta ſupportare valeatis, de alicujus ſubventionis auxilio nobis providere volentes, quod liceat vobis dictæ Parochiali Eccleſiæ, per Presbyterum idoneum ad hoc de gremio Eccleſiæ veſtræ hujuſmodi, vel aliundè aſſumendum, ac pro veſtro nutu, removendum, deinceps deſerviri facere, ita quod vos dicto Presbytero de fructibus Parochialis Eccleſiæ hujusmodi pro vitæ ſubſidio neceſſaria miniſtrare debeatis, & teneamini, ſingulis aliis oneribus pro tempore eidem Parochiali Eccleſiæ incumbentibus vobis reſervetis, auctoritate apoſtolica, tenore præſentium concedimus pariter, & indulgemus: proviſo, quod dicta Parochialis Eccleſia debitis propterea non fraudetur obſequiis, & animarum cura nullatenus negligatur, ſed illius congruè ſupportentur onera ante dicta.

Nulli ergo hominum liceat banc paginam noſtræ voluntatis, conceſſionis, & indulci infringere, vel ei auſu temererio contraire; ſi quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo, octavo Kalendas Decembr. Pontificatus noſtri anno ſeptimo.

IV. Ex Cod. Diplom. Leibnitii Tom. I. pag. 427.

Fœdus initum inter ſummum Pontificem, & Rempublicam Venetam 28. Maji 1469.

In Nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus Sancti, & Glorioſæ Virginis Mariæ, & beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, ac B. Marci Evangeliſtæ, totiusque cœleſtis curiæ triumphantis, Anno à Nativitate Domini MCCCCLXIX. *Die verò* XXVIII. *Menſis Maji Indictione* II. *Pontificatus ſanctiſſimi Domini noſtri. Domini* PAULI *Divina Providentia ſacroſanctæ Romanæ ac univerſalis Eccleſiæ ſummi Pontificis anno V, &c.*

PRimo ipſe Reverendiſſimus Dominus S. Marci, nomine ſanctiſſimi Domini noſtri pro ſe & ſucceſſoribus ſuis canonicè intrantibus & pro ſanctiſſima Romana Eccleſia ſuisque adhærentibus confœderatis, complicibus & obligatis: etiam præfatus magnificus Dominus Orator nomine Sereniſſimi Domini Ducis, & Illuſtriſſimi Dominii Venetorum faciunt, firmant, ineunt, & contrahunt bonam meram, & veram invicem *Confœderationem*, intelligentiam, & ligam duraturam *uſque ad annos* XXV. & ultra ad illud totum tempus, quod ipſis partibus placitum fuerit, ad mutuam conſervationem, & defenſionem ſtatuum, & contra omnes de cætero, non provocatos, ac laceſſitos offendere volentes ſanctiſſimum Dominum noſtrum, & Illuſtriſſimum Dominium Venetorum, vel eorum alterum, ſeu eorum ſtatus: & hoc fieri intelligetur pro conſervatione & tranquillitate Pacis Italiæ.

§. 2. Item convenerunt & concordarunt, quod ipſe *Sanctiſſimus Dominus noſter tenere & habere debeat equites quatuor mille, & pedites tres mille paratos, & ipſum illuſtriſſimum Dominium ſimiliter tenere & habere debet equites quatuor mille & pedites tres mille*, ut ſupra prædictum eſt, propriis ſumtibus uniuscujusque partis, declarando, quando dictas gentes illuſtre Dominium prædictum mittere debeat facta Sigillatione capitulorum in Romandiolam ad omnem requiſitionem Sanctiſſimi Domini noſtri, itaque debeant ad ea loca, ad quæ ſua Sanctitas, & illuſtriſſimum Dominium prædictum judicaverint mittend. eſſe, habita omni conſultatione, & deliberatione ad defenſionem ſtatus & terrarum ſanctiſſimi Domini noſtri, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ: *quo caſu ſanctitas prædicta ipſis gentibus ſic miſſis*, vel earum parti, *providere facere debeat de Allogiamentis, ſtationibus & victualibus, quæ* vendi debeant gentibus prædictis *eo pretio & avantagio, quo venderentur gentibus ſanctiſſimi Domini noſtri.*

§. 3. Item convenerunt, & concordes remanſerunt dictæ partes, quod illuſtriſſimum Dominium prædictum, cum omni tempore ſuper mare teneat potentem claſſem, obligatum ſit, & ſe obtulit occurrente bello, quod Deus avertat, quocumque modo ſucceſſerint negotia, quod maritimas vires attinet, ſufficienter, & tempeſtivè providere ad omnia commoda ſtatuum, & terrarum Sanctiſſimi Domini noſtri prædicti, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſupra dictæ, absque aliqua impenſa ſanctitatis ſuæ.

§. 4. Item convenerunt & concordarunt partes prædictæ, quod occurrente caſu, quo illuſtriſſimum Dominium prædictum ab aliquo Dominio vel potentatu non laceſſito ſive provocato offenderetur, ſanctiſſimus Dominus noſter prædictus obligetur præſtare, & *mittere in ſuccurſum præfati illuſtriſſimi Dominii, equites duo mille, & pedites mille*: illosque tenere propriis impenſis toto temporebelli; quemadmodum præfatum illuſtriſſimum Dominium præſtare, & mittere ſe obligat in Romandiolam, & aliò, ubi neceſſarium judicatum fuerit per communem conſultationem amborum partium, & tenere usque ad bellum finitum prædictos equites quatuor mille, & pedites tria millia ſuis propriis impenſis. (Additæ ſunt aliæ pactiones, ut *fœdus cum nullo Principe*, vel populo Italico inire poſſet, niſi pars altera pari conſpiratione conſentiret: Daretur autem ſingulis facultas ut huic fœderi accederent: *Lapſo ab hujus promulgatione menſe, ſocios pars quæque ſuos deſignaret: ſi bello pars altera implicaretur altera pacem conficere, altera diſſentiente, nequeat.*)

ANNO 1469.

Anno 1472.

SIXTUS QUARTUS.

PONTIFEX CCXVI.

ANNO DOMINI MCDLXXI.

Vide Compendium Vitæ in *Magn. Bullar. Koman. hujus Edit. Luxemb.* 1747. *Tom. I. fol.* 387.

I. Ex hiſtor. univerſ. Pariſienſ. Bulæi Tom. 5. pag. 698.

Ad ſubvertendam Pragmaticam ſanctionem hanc Bullam edit circa Beneficia in Galliarum Regno, Ordinariis ſex menſes concedens ad Beneficia conferenda, totidem ſibi retinens: anno 1472.

SIXTUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

AD univerſalis Eccleſiæ Regimen diſponente clementia, vocatis inter alia pro commiſſorum Populorum votiva dilectione nil occurrit præſtantius, quàm exorta inter Perſonas Eccleſiaſticas Principis tenebiarum aſtutia, diſcordiarum fomenta per noſtræ ſollicitudinis occurſum protinus extinguere, ut cujusvis alterationis ſalubriter evulſis ſeminibos pacis, & tranquillitatis dulcedinem inter creditos nobis popolos, divina nobis aſſiſtente gratia, imponere, & conſervare valeamus. Cupientes itaque, ut ſuſcitata retroactis temporibus diſcordis, proh dolor! in Regno Franciæ Delphinatu aliis Terris, & Dominiis illuſtriſſimi in Chriſto Filii noſtri Ludovici Fraocorum Regis illuſtris, inter nonoullas ex eisdem perſonas occaſions cujuſdam conſtitutionis, quæ in eodem Regno diutiùs inolevit, quam Perſonæ prædictæ Pragmaticam ſanctionem vocant, ne qood abſit, majora ſomenta ſomeret, damna pariter, & graviora ſcandale ſubſequerentur, ſine debito claudatur, & totaliter ſecludatur, auctoritate Apoſtolica ex certa ſcientia, de ſratrum noſtrorum conſilio, omnibus, & ſingulis Prælatis, & aliis perſonis Eccleſiaſticis Regni, Delphinatus, Terrarum, & Dominorum eorumdem collatio, proviſio, præſentatio, electio, ſeu quævis alia diſpoſitio pertinet de quibusvis dignitatibus, adminiſtrationibus, Officiis, Canonicatibus, & Præbendis, nec non aliis Beneficiis Eccleſiaſticis cum cura, & ſine cura, ſecularibus, & ragularibus ad eorum collationem, proviſionem, præſentationem, electionem, ſeu qoamvis aliam diſpoſitionem pertinentibus, quæ deinceps in Februarii, Aprilis, Junii, Aoguſti, Octobris, & Decembris menſibus futuris, perpetuis temporibus vacare contigerit, dommodo diſpoſitioni Apoſtolicæ ex aliqua reſervations generali in corpore Juris clauſa, aut per alteram ex cooſtitutionibus felicium recordationum Benedicti XIII. quæ intipit ad regimen: aut Joannis XXII. Romanorum Pontificum Prædeceſſorum noſtrorum, quæ incipit: *Execrabilis*: per conſtitutiones, & regulam Cancellariæ Apoſtolicæ per nos ſoper hoc editas reſervata generaliter non exiſtant, perinde ac ſi aliquæ à ſede Apoſtolica, vel ejus Legatis expectativæ litteræ oon emanaſſent, liberè diſponendi facultatem concedimus per præſentes. Et quia iſti ſummi Pontifices Prædeceſſores noſtri conſueverunt ſe in conceſſionibus Gratiarum expectativarum perſonis bene meritis exhibere liberales, noſtræ intentionis exiſtit concedere in Regno, Delphinatu, Terris, & Dominiis conceſſas, quibus in aliquo præjudicate non intendimus per præſentes, quasque in ſuo robore permanere volumus, ſex perſonis idoneis Regnicolis, ſex alias Gratias expectativas ad quamlibet collationem, proviſionem, præſentationem, ſeu quamvis aliam diſpoſitionem ſingulorum ex Prælatis, & aliis perſonis prædictis. Ex quibus qoidem ſex gratiis duæ gratiæ expectativæ concedantur duobus Clericis regnicolis idoneis, pro quibus Rex ipſe Chriſtianiſſimus, & chariſſima in Chriſto filia noſtra Regina, ac dilectus Filius nobilis vir Delphinus Viennenſis, nec non Magiſtri, & Præſidentes, ac alii Officiarii in aliquo ex Parlamentis Regis ejusdem Regni nobis ſuper hoc unanimiter ſupplicabunc, qoi duo nominati per Regem, & Reginam. Delphinum, Magiſtros, Præſidentes, & Officiarios præfatos gaodeant prærogativis ad inſtar familiarium ooſtrorum continuorum commenſalium. Ipſisque ſex gratiis conſumptis, alias ſex gratias ſimiles aliis ſex gratiis perſonis idoneis modo, & forma præmiſſis concedere intendimus. Volumos autem, ac eisdem auctoritate, & tenore præſentiom decernimus, & declaramus Beneficia, quæ Venerabiliom Fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium familiares, continui commenſales eorum familiaritate durante in Regno, Delphinatu, Terris, & Dominiis præfatis obtinenc, & in poſterum obtinebont, diſpoſitioni Apoſtolicæ in poſterùm cenſeri reſervata, quandiù duntaxat Cardinales præfati vitam duxerint io humanis, ac poſt obitum eorundem Cardinalium per ſex annos continuè ſeqoentes. Quibus quidem ſex annis elapſis, alii ad quos eorundem Beneficiorum collatio, proviſio, præſentatio, electio, ſeu quævis alia diſpoſitio aliàs pertinet de Beneficiis familiarium hujuſmodi in Regno, Delphioatu, Terris, & Dominiis præfatis conſiſtentibus in prædictis menſibus diſponere valeant, hojuſmodi reſervatione non obſtante. Concedimus etiam, quod Beneficiorum, quæ promovendi per oos ad dignitates, ſeu Beneficia conſiſtorialia prædicta, ac munus conſecrationis eisdem promovendis impendendum, ſeu lapſum temporis de conſecrandis Epiſcopis à Sacris Canonibus definiti vacaturorum, ſi promotiones ipſæ in aliquo ex ſupra dictis menſibus ſiant, niſi Beneficia ipſa eſſent alias diſpoſitioni Apoſtolicæ, ut præfertur, reſervata ad Prælatos, & perſonas ſupra dictas. Si verò in aliis menſibus promotiones eisdem fieri contingat, ad oos & Romanos Pontifices Succeſſores noſtros, collatio, proviſio

ANNO 1472.

& omnimoda diſpoſitio pertinebat. Et quoniam Noreriorum, qui habitum per ejuſdem ſedie Notarios geſtari ſolitum poblicè & continnè geſtanc, & in poſterum geſtabunc, Beneficium in eiſdem Regno, Delphinetu, & Terris conſiſtenria duntaxat cenſeaotur reſervata; Quodqoe omnes, & ſingulæ canſæ Beneficiales in parubue corem Judicibue competentibus, usque ed definitivem ioclusivè, & in prima duntaxat inſteotie, in qua oulli ante definitivem liceat eppellere nec eppellatio, ſi fuerit emiſſe, debeat admitti, niſi ab interlocutorie, vel à grevamiue negotiom principale mioime concernente, qood non poſſit per appellatiooem à difinitive ſententia reparari: In alus verò inſtanuis in Curie Romene trectentur, cognoſcantur, & fine debito terminentur. Cauſæ verò Beneficieles pendentes in dicta Curia inter ooe, eut dictorum Cardioalium familierse cootinuos commenſales, ipſis Cardinaliboe in eadem Curia præſentibus, ſeu io aliqua Legetiona, aut recreationie caoſe ſecedentibus, nec non præfetæ ſedis Officiales officie ectum exercentes, aut elioe à præmiſſie, qui per ſex menſes curiam prædictem ſequuti ſunt, & ſequuntur de præſenti, Corieles, & quoſcumque elios eorum Adverſarios ſoper qoibusvie Beneficiis eiedem Adverſariis coctoitare ordicaria collatie, per illoe, quibue commiſſæ repetiuntur, ſeu alios per ooe ad id depoteios, ſeu etiam deputandna Judices audiantuc, cognoſcantur, decidantur, fineque debito terminentur, ec exequutioni debitæ demandentur. Cæteræ verò cauſæ ſimilea Beneficialee intæ quoſcunque elios pendentes, & quæ quibusvis Judicibus ſeu Auditoribus commiſſæ repetiantur, aliquibue Judicibua competentibus in Regno Franciæ euctoritate Apoſtolica eudiendæ, cognoſcendæ, decidendæ, & fina debito terminendæ, cum neceſſetie earumdem cauſarum advocatione. Præteree quie aliquæ ex ſupra dictie cauſis in eedem Romane curie ſuper petitorio à diverſis curiie ipſius Regni ſuper poſſeſſorio treċtetur, volumus, quod in eisdem cauſis io diverſis curiie ſuper petitorio, & poſſeſſotio unico, & eodem contexiu pendentibus, ſuſpenſo petitorio, & cenſuris ſuper hoc letis, in poſſeſſotio, in cutiis eorundem Judicum corem quibus canſæ poſſeſſorii pendent da præſenti procedent ceuſæque ipſæ ſuper hujuſmodi poſſeſſotio intte biennium terminentur, & finientuc. Alioqoi biennio elapſo liceat Pertibos ipſis procedere ſuper petitorio, & elteriua dictis ceuſis expeditis ſuper poſſeſſorio, eut hujusmodi biennio elapſo altere partium litigentium coram Judice competente euctoritate Apoſtolica deputaco, poterit Jus ſuum proſequi, ipſequa Apoſtolicus Judex intra aliud biennium cauſam in petitorio terminere teneatur. Quod ſi non feceric ceoſa ipſa ab ea evocete, & lis penitua extincta cenſeatur. Et ſi forſan aliquis eorumdem Jodicum uniuevis ſibi commiſſæ cauſæ expeditionem malitioſè prorogere, aut differe præſumpſerit, excommunicationis, & omnium Beneficiorum privetionie pœnas ipſo facto incurret, è qua quidem excommunicationis pœne abſolvi nequeat, niſi à nobis, & ſucceſſoribue ooſtris Romenis Pootificibus, præterquam in mortis erticulo; quodqua de cætero in litteris expediendie in Regno Frenciæ, Delphinatu, & Terris, aliieque Domioiis prædictis ſerventur taxæ ſoper hoc editæ per Joannem XXII. Papam præfatum, & exceſſus, ſi qui fuerint, corriguotur. Et quis propter aſſiduas guerras, & novitates, quæ continuè vigent in dicto Regno, prætenditur Eccleſias, dum vecant, grevatas in taxe etiam reformata in Concilio Conſtantienſi, quæ reducta eſt ed medietetem antiquæ texæ, quod grevatus in eadem taxa Prælatus promovendus ſolvat communie, & minuta ſervitia, quæ plures ex Gellis Annatam vocant, tantùm pro vera æſtimatione fructuum Eccleſiæ, & monaſterii, ad quæ ſit promotus, eaque in dicte Cancellarie, & Camere Apoſtolica ioviolabiliter ſerveri mendamus, & quia ſupre dictie coonceſſioniboe Regnum, ac Regem maxima ſumme charitate complexi, eredendum eſt non immeritò, uc ſe devotos, & obedientee erge Sanctam Romanem Eccleſiem exhibeant. Quere volumus, & eiſdem auctoritate, & tenora ſtatuimus, quod præſatus Rex intre quetuoc menſes præmiſſa eccaptare, & obſervare, ac in Regno, Delphinetu, & Dominiis hujuſmodi obſerveri ſecere, oec non iotre alios duoe præfatos quetuor immediatè ſequentes menſes ſuper ecceptatione, & obſervatiooe, altisqua præmiſſis omoibus, & ſingulie per ſuas petentes litteras nos, & ſedem præſetam certificare teneatur. Alioqoin præſentes litteræ, & iode ſequute quæcumque ſint ceſſa & irrite, nulliusque roboria, vel momenti. Nos anim ex tunc irritum decernimus, & inene, ſi ſecus ſupec his à quoquem quevie auctoritete ſcienter, vel ignoranter contigerit etrentari. Nulli ergo omninò hominum liceat &c.

ANNO 1474.

Datum Romæ epud Sanctum Petrum anno Incarnetionis Dominicæ 1472. Idus Auguſti, Pontificatue noſtri enno primo.

II. Ex ſpicil. Dacheri Tom. 3. peg. 844.

Ad LUDOVICUM Frencorum Regem; conqueritur quod concordate non obſervet, qoæ extant inter extrevegentes communes Cap. *ad Univerſalis de Trenga & Pace*: anoo 1474.

SIXTI PAPÆ IV.

Cariſſime in Chriſto Fili noſter, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

QUotidie ed nos pœfertur ex quaralis multorum, concordeta inter nos & te non obſervari, ſed proviſiones Apoſtolicas deferentea cepi, & contumeliis & injuriis affici; quod eſt nobie & moleſtum, & de Majeſtate tua, quæ Chriſtianiſſima eſt & Apoſtolicæ ſedie obſerventiſſima, ſemper fuit ereditu admodom difficile: quamquam exiſtimamus tuorum potius quàm Celſitudinis ruæ culpâ id fieri.

Hæc cum apertè tendant in diminutionem honoris cui, & ſedie Apoſtolicæ contemptum, non debes pro ſingulati ſapientie tuâ id ullo modo tolerare. Non enim te latet, quanta cum difficultate Venerabiles Fretres noſtroe edduxerimus, nt hujusmodi concordatis & conventionibue aſſentirentur: quod libenter quidem ſecimus; primo ne tante enimarum multitudo, quæ in inclyto tuo Regno

eſt.

ANNO 1474.

eſt, bujusmodi Pragmaticæ labe amplius involveretur & periclitaretur: tùm etiam ut & honori tuo, qui Chriſtianiſſimus es, & quem ſingulari caritate proſequimur, & honori ſanctæ Romanæ Eccleſiæ pariter conſuleretur: quod ſecus evenire intelligimus, & plurimum admiramur; nam poſtquàm hujusmodi concordata Oratores tui ad te detulerunt, ratificationem quamdam tranſmiſiſti per dilectum Filium Ludovicum de Amboiſiâ Procuratorem tuum, quam ad te remiſimus, propter quod inſufficiens erat, petentes ut pleniorem ad nos remitteres, quæ nunquam poſtea miſſa eſt, neque aliquid amplius audivimus in tanto temporis ſpatio, non ſine magnâ omnium admiratione. Quamobrem hortamur & rogamus Celſitudinem tuam, ut aut ratificationem plenam ad nos mittat, & concordata faciat inviolabiliter obſervari, aut Bullam ipſam concordatorum remittat.

Aliter enim non videmus quomodo & honori tuo conſuli poſſit & ſedi Apoſtolicæ, quæ dum in dies promiſſa adimpleri expectat, magno afficitur detrimento.

Quod te pro ſingulari religione animi tui & devotione, quâ nos & ſedem hanc ſanctam proſequeris, diligenter conſideraturum & adimpleturum eſſe non dubitamus. Hac in re latiùs ipſam tuam Majeſtatem alloquetur dilectus filius Andreas de Spiritibus Nuntius noſter, cui fidem indubiam hortamur adhibeas.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris die trigeſimo Decembris, anno milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo quarto, Pontificatus noſtri anno tertio.

L. Grifus.

III.
Ex Oper. Diplom. Miræi Tom. 2. Pag. 1266.

Quod in Eccleſiâ Metropolitanâ Colonienſi nullus ad octo præbendas Presbyterales aſſumatur niſi Doctor: anno 1474.

SIXTUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

CReditam nobis deſuper regendæ militantis Eccleſiæ providentiam exſequi Deo adjuvante cupientes, ad ea libenter intendimus, ut debemus, per quæ ſingulæ Orbis Eccleſiæ, præſertim Metropolitanæ inſignes & famoſæ, perſonarum utilium fulcitæ præſidiis, ad altiſſimi laudem & gloriam condignis honoribus & venuſtatis proficiant incrementis; earumque bona & jura à quorumcunque occupatione obſervari valeant illæſa.

Sanè pro parte chariſſimi in Chriſto Filii noſtri Friderici Romanorum Imperatoris ſemper Auguſti, nobis nuper exhibita petitio continebat, quod Eccleſia Colonienſis inſignis Metropolitana, cujus Sanctus Maternus, S. Petri diſcipulus, primus Præſul extitit, adeò inclyta & præclara exiſtit, quod nulli niſi illuſtres, & magni nobiles, qui ex ſextodecimo adſcendentis & ex illo gradatim deſcendentibus nobilibus Anteceſſoribus ſuis rectâ lineâ ſunt procreati, illius Canonicatus, & præbendas aſſequi poſſent; octo Canonicatibus & Præbendis totidem duntaxat exceptis, quorum duo pro Graduatis in Univerſitate ſtudii Colonienſis reſervati exiſtunt, reliqui verò per ignobiles & plebejos; frequentius quoque per humiles perſonas, aut familiares quorumdam Canonicorum dictæ Eccleſiæ, qui familiares ipſos in Canonicos dictæ Eccleſiæ recipi procurant; ſeu rudes & indoctos, qui illos vigore gratiarum expectativarum ipſis conceſſarum aſſequuntur. Et quod valdè decori & utilitati dictæ Eccleſiæ & Jurium illius conſervationi, nec non qualitatibus & præeminentiæ nobilium Canonicorum prædictorum convenire videtur, quod dictæ octo Præbendæ duntaxat per viros illuminatos & ſcientia præditos, etſi non carne, ſcientia tamen & virtute nobilitatos, quorum prudentia & conſilio dicta Eccleſia, quæ deſtituta & depauperata exiſtit, ſua recuperare poſſet, duntaxat obtineantur; prout in nonnullis Alemannicæ nationis Eccleſiis tam ex ſtatutis, quàm ex laudabilibus conſuetudinibus, quæ per nonnullos Romanos Pontifices Prædeceſſores noſtros confirmata fuerunt, hactenus obſervatur.

Quare pro parte ejusdem Imperatoris, qui ad Eccleſiam ipſam ſpecialem gerit devotionis affectum, nobis humiliter fuit ſupplicatum, ut quod de cætero perpetuis futuris temporibus dicti ſex Canonicatus & Præbendæ, dum pro tempore vacaverint in quibuscunque menſibus, per dilectos Filios Decanum & Capitulum Eccleſiæ Doctoribus vel Licentiatis in Theologia, aut in utroque vel altero jurium, qui cum rigore examinis in Univerſitate alicujus ſtudii, loco in quo illud viguerit, generalis promoti fuerint, duntaxat conferri debeant & de illis provideri.

Nos igitur qui dictæ Eccleſiæ ſplendorem & venuſtatem appetimus, hujusmodi petitionibus inclinati Auctoritate Apoſtolicâ tenore præſentium ex certa noſtra ſcientia ſtatuimus & ordinamus, quod de cætero perpetuis futuris temporibus prædicti ſex Canonicatus & Præbendæ, non ignobilibus plebeis, humilibusque perſonis & familiaribus prædictis, ſed duntaxat Doctoribus, & Licentiatis in Theologia, vel altero Jurium, in aliquo ſtudio generali cum rigore examinis duntaxat conferri poſſint, & debeant.

Datum anno MCCCCLXXIV. Pontificatus anno tertio.

IV.
Ex Archiv. Reip. Genev.

ANNO 1482.

Bulla Pontificis SIXTI IV. ad populum Urbis & Diœceſis Genevenſis, quâ recipiendus Epiſcopus Joannes de Compois: anno 1482.

SIXTUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilectis Filiis Populo civitatis & Diœceſis Gebennenſis, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

HOdie dilectum filium noſtrum Dominicum tituli ſancti Clementis Presbyterum Cardinalem ab eo quo Gebennenſi cui ex conceſſione & diſpenſatione Apoſtolica, illius Regiminis & adminiſtrationis ac bonorum poſſeſſione vel quaſi per eum non habita, &

ANNO 1483.

venerabilem fratrem noſtrum Johannem Gebennenſem tunc Taurinenſem Epiſcopum, ab eo quo Taurinenſi cui tunc præerant Eccleſiis vinculis tenebantur, de fratrum noſtrorum conſilio & Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine abſolventes Dominicum Cardinalem ad Taurinenſem, & Johannem Epiſcopum præfatos ad Gebennenſem Eccleſias prædictas per hujuſmodi translationes reſpective vacante de eorundem fratrum conſilio, duximus auctoritate Apoſtolica transferendos, præficiendo eundem Johannem præfatæ Eccleſiæ Gebennenſi in Epiſcopum & Paſtorem, ac curam & adminiſtrationem ejusdem Eccleſiæ Gebennenſis ſibi in ſpiritualibus & temporalibus plenariè committendo prout in noſtris inde confectis litteris plenius continetur. Quocirca univerſitatem veſtram rogamus & hortamur attentè per Apoſtolica ſcripta vobis mandantes, quatinus eundem Johannem Epiſcopum tanquam Patrem & Paſtorem animarum veſtrarum grato admittentes honore, exhibeatis eidem obedientiam & reverentiam debitas & devotas, ita quod ipſe in vobis devotionis filios, & vos in eo per conſequens patrem invenisse benivolum gaudeatis.

9. Cal. Aug 1482. Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo octuageſimo ſecundo. Nono Cal. Auguſti Pontificatus noſtri anno undecimo.

G. Bonattus.

V. Ex Archiv. Reip. Genev.

Bulla SIXTI IV. quâ præcipit Duci Sabaudiæ aut ejus Conſiliariis ne ulteriùs infeſti ſint Epiſcopo Gevevenſi, utque omnia tollant obſtacula, quibus non permittitur ipſis libera & ſuprema ſuæ Eccleſiæ poſſeſſio: Et ſi deſint obſequio ferit interdictò omnes inobedientes, Urbem & Diœceſim ipſam Genevenſem, & omnes terras & Dominis Ducis Sabaudiæ ultra montes. Eâ in Bullâ inſerta eſt revocatio ſummi Juris in Genevam, Duci Zeringuen conceſſi, & ceſſi Comiti Genevenſis, facta anno 1162. ab Imperatore Friderico: an. 1483.

SIXTUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

SOlicitudo paſtoralis officii ſtudia noſtræ mentis ſolicitare non deſinit, ſic rebus ſingulis executionem adhibere juſtitiæ, quod ea quæ minus ritè, & in Eccleſiarum præſertim Cathedralium, illarumque Prælatorum præjudicium proceſſerunt, ad ſtatum debitum reducantur. Dudum ſiquidem à claræ memoriæ Friderico Romanorum Imperatore ſemper Auguſto emanarunt literæ tenoris ſubſequentis. Fridericus Dei gratia &c....... acta ſunt hæc &c.... ſeptimo Id. Septembris ac præſenti pagina ſigilli aurei aſſueti impreſſione munita; in fine verò dictarum litterarum Imperialium, ſcripta ſunt hæc verba videlicet, ſignum Domini Friderici Imperatoris invictiſſimi, in extremitate verò ſcripta ſunt hæc verba, videlicet. Ego Herolfus Cancellarius vice Arnoldi Maguntinenſis Archiepiſcopi & Archicancellarii recognovi; Et inſuper emanarunt literæ diverſorum aliorum Imperatorum, videlicet Venceslei & Caroli, multipliciaque alia privilegia Imperialia dictæ Eccleſiæ Gebennenſi conceſſa, nec non litteræ patentes multiplicatæ Principum Sabaudiæ, quarum omnium tenorem pro expreſſis haberi volumus, ac ſi præſentibus infererentur per quas petebant ſibi de gratia ſpeciali per Epiſcopum ac ſuos officiales dari territorium, quo tempore ibidem morabantur ut poſſent ibidem ſuis ducalibus ſubditis civilem juſtitiam miniſtrare, per quæ omnia conſtat civitatem Gebennenſem cum caſtris pleno jure in ſpiritualibus & temporalibus pertinere ad Epiſcopum & Eccleſiam Gebennenſem. Cum autem ſicut non ſine grandi diſplicentia intelleximus iniquitatis filii Amadeus de Gingino & Amedeus de Griliaco Ancelinus copini Gebennenſis, Johannes Antonius Gamba Thaurinenſis Diœceſis, cum nonnullis eorum complicibus & ſequacibus, de commiſſione & mandato ut aſſeruerunt dilecti filii Nobilis Viri Caroli Ducis Sabaudiæ, armata manu, vi & violentia Venerabilem Fratrem noſtrum Johannem Epiſcopum Gebennenſem, quem à vinculo quo Eccleſiæ Theurinenſi cui tunc præerat de fratrum noſtrorum conſilio & Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine abſolventes, ad Eccleſiam ipſam Gebennenſem tunc certo modo vacantem de eorundem fratrum conſilio tranſtulimus, præficiendo eum eidem Gebennenſi Eccleſiæ in Epiſcopum & paſtorem, quaſi poſſeſſione jurisdictionis & Superioritatis temporalis Civitatis prædictæ Gebennenſis ac caſtrorum & bonorum dictæ Eccleſiæ, in qua erat & per aliquos menſes permanſerat, ſpoliare & ejuſdem Civitatis cives & incolas præfatæ Gebennenſis Eccleſiæ Vaſallos & ſubditos ne dicto Epiſcopo & ejus Officialibus quoquomodo pareant, & obediant, ſed præfatum Ducem & inibi pro eo ad juriſdictionem & ſuperioritatem hujuſmodi in eiſdem temporalibus exercendam deputatos, in ſuos ſuperiores in hujuſmodi temporalibus recognoſcat compellare temerario auſu veriti non fuerunt, & continuo in hujuſmodi eorum præſumptuoſa temeritate perſeverare non verentur in Apoſtolicæ auctoritatis contemptum, pernicioſum exemplum & ſcandalum plurimorum & præfati Epiſcopi qui propter hoc de ſua Sede expulſus ad Romanam curiam ſe contulit & in ea reſidet de præſenti, maximum præjudicium & gravamen. Nos, quorum intereſt hujuſmodi pravis conatibus evidenter ad perniciem tendentibus ſalubriter obviare & ut Eccleſiarum Prælati potiorum præſertim dignitatum titulis inſigniti, in ſuis juribus conſerventur, opportunum adhibere remedium, ne ſi univerſis univerſa licerent par videatur in ſingulis juriſdictio ſingulorum, & Petri navicula, quam Dominus noſter Jeſus Chriſtus ad humani corporis formam figuravit, ponens in ea Romanam Eccleſiam velut caput, ſine remige fluctuari, de præmiſſis, quæ adeo etiam in præfata curia Romana notoria ſunt, & nulla poſſint tergiverſatione celari, informati, motu proprio, non ad præfati Epiſcopi aut alterius pro eo nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed de noſtra mera deliberatione & ex certa noſtra ſcientia auctoritate apoſtolica præſentium tenore, præfatum Ducem Sabaudiæ & ejus in Ducatu Sabaudiæ regimine conſiliarios cujoſcunque ſtatus, gradus, ordinis & conditionis exiſtant, requirimus & monemus, ac eis & cuilibet eorum per hæc Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus infra triginta dies poſt affixionem præſentium in valvis Gebennenſium vel aliarum Eccleſiarum ſeu locorum circumvicinorum, quorum decem pro primo, & alios decem pro ſecundo, ac reliquos decem dies pro ultimo & peremptorio termino canonica monitione promiſſe, aſſignamus, deputatos nomine ipſius Ducis ad exercitium

ANNO 1483.

Anno 1483.

temporalis jurisdictionis & ſuperioritatis, ac Palatii, caſtrorum dictæ Eccleſiæ Gebennenſis cuſtodiam, officiales, & Caſtellanos, ac cuſtodes, reliquoeve præmiſſa & quæcunque alia impedimenta, eidem Johanni Epiſcopo & ſuis Officialibus in ſuæ ſuperioritatis & jurisdictionis temporalis & ſpiritualis libero exercitio in civitate, Palatio & caſtris ſuis prædictis, cum effectu revocent, & ab illis ex toto deſiſtant, ac ipſum Epiſcopum per ſe & ejus Officiales quaſi poſſeſſione jurisdictionis & ſuperioritatis hujusmodi etiam temporalis, in civitate, Palatio & Caſtris prædictis, pariter & in ſpiritualibus, in illis & Diœceſi Gebennenſi, libere & ſine ullo ipſorum Ducis & Conſiliariorum impedimento pacifice potiri & gaudere permittant cum effectu, nec non de damnis & intereſſe, quæ idem Epiſcopus & ſui Officiales præmiſſorum occaſione incurrerunt, eis debitam ſatisfactionem impendant, aut alias cum eisdem deſuper concordent & componant: Alioquin ſi non paruerint, in ſingulos ejusdem Ducis Sabaudiæ Conſiliarios ſic monitos non parentes, ex nunc prout ex tunc, ſi Epiſcopi & ſuperiores Eccleſiaſtici interdicti ingreſſus Eccleſiæ, ſi verò alii ab eis inferiores fuerint, majoris excommunicationis & anathematis ſententiam promulgamus, à qua ab alio quàm Romano Pontifice præterquam in mortis articulo, conſtituti nequeant abſolutionis beneficium obtinere, & ſi excommunicati & anathematizati prædicti hujusmodi excommunicationis ſententiam per octo dies dictos poſteriores, decem dies immediate ſequentes, animo quod abſit ſuſtinuerint indurato, ex nunc prout ex tunc dictis octo diebus decurſis, Diœceſim Gebennenſem & illius caſtra & loca omnia, Eccleſiaſtico ſubjicimus interdicto: Et ſi ſub interdicto hujusmodi per ſex dies dictos octo dies immediate ſequentes permanere obſtinata duritia non formidaverint, ex nunc prout ex tunc, quæcunque civitates, caſtra & loca temporali Dominio dicti Ducis ultra montes mediate vel immediatè ſubjecta pari Eccleſiaſtico ſubjicimus interdicto, ita ut hujusmodi interdicto durante, inibi præterquam in feſtivitatibus & caſibus à jure permiſſis, & in illis duntaxat clauſis januis, ac excommunicatis & interdictis excluſis, ſubmiſſa voce, ex quovis etiam Apoſtolico privilegio, etiam ordinariis locorum vel perſonis aliis aut Eccleſiis ſive locis conceſſo, miſſæ & alia divina officia nequeant celebrari; Et volentes non ſolum adverſus hujusmodi ſic præſtita dicto Johanni impedimenta, ſed etiam ne alia imposterum ſibi præſtentur, neve ipſe Johannes Epiſcopus Gebennenſis ſpirituali & temporali jurisdictione & ſuperioritate hujusmodi illiusque pacifica quaſi poſſeſſione & libero exercitio uti impediatur; eisdem motu & ſcientia, ſtatuimus & ordinamus quod ſi præfatus vel pro tempore exiſtens Dux Sabaudiæ aut alius ſuperior vel inferior eodem Duce, Eccleſiaſticus vel Secularis, cujuſcunque ſtatus, ordinis & conditionis, ſeu quævis communitas vel univerſitas, præfatum Johannem Antiſtitem Gebennenſem, gratiam & communionem Apoſtolicæ Sedis habentem, poſſeſſionem vel quaſi regiminis & adminiſtrationis dictæ Eccleſiæ Gebennenſis & ſuperioritatis ac temporalis jurisdictionis prædictæ, in totum vel in parte aſſequatur, vel poſtquam aſſecutus fuerit, illis libere utatur, impedire, aut incolas civitatis prædictæ, quæ inter loca dominii ipſius Ducis ſita eſt, commercium cum incolis circumvicinorum locorum aut delationem victualium & mercantiarum ex illis ad civitatem ipſam Gebennenſem denegare, directè vel indirecte publicè vel occulte, præſumpſerint, totiens quotiens id egerint, quicunque fuerint etiam quacumque Eccleſiaſtica vel mundana dignitate præfulgentes, auxilium, conſilium vel favorem dantes, litteras præcipientes ſcribentes, ſignantes, ſigillantes, impetrantes & exequentes, Perſonis ipſius Ducis, Fratris, patruorum ejuſdem & ſuarum conjugum exceptis, Epiſcopi & Superiores interdicti & anathematis ſententiam prædictam, incurrunt, à qua pari modo nequeant ab alio quàm nobis & Romano Pontifice pro tempore exiſtente præter quam in mortis articulo conſtituti abſolutionis beneficium obtinere. Et ſi poſt publicationem & affixionem præſentium vel earum tranſumpti autentici manu publici notarii ſubſcripti & ſigillo alicujus Prælati muniti, in valvis Gebennenſis prædictæ aut alicujus circumvicinæ Eccleſiæ de mandato præfati Johannis Epiſcopi & ſuarum litterarum cauſam publicationis & affixionis continentium, præſtita tunc impedimenta quæcumque non revocaverint & de damnis ac intereſſe quæ propter illa Johannes Epiſcopus Gebennenſis paſſus fuerit, ei non ſatisfecerint, aut alias ſecum deſuper amicabiliter non concordaint, ex tunc lapſis decem, Diœceſim Gebannenſem, & viginti diebus poſt hujuſmodi publicationem & affixionem loca quæcumque ultra montes dominii Ducis præfati, excommunicatorum eorundem mediata vel immediata ſimili Eccleſiaſtico ſubjaceant interdicto. Et nihilominus omnibus & ſingulis locorum circumvicinorum ordinariis, ac in eiſdem locis conſiſtentibus Eccleſiarum quarumlibet Cathedralium, etiam Metropolitanenſium nec non Collegiatarum, Monaſteriorum, Prioratuum, Domorum & Religioſorum locorum, ordinum quorumcunque etiam mendicantium, exemptorum & non exemptorum, Capitulis, Canonicis, Abbatibus, Prioribus, Conventibus, Guardianis, Fratribus & Perſonis Eccleſiaſticis quibuſcunque & eorum cuilibet, ita quod alter alterum in exequendis non expectet, ſub excommunicationis ſententiæ pœna ſi non paruerint incurrenda, motu ſcientia & auctoritate prædictis mandamus quatinus ipſi & quilibet eorum, cum tenor præſentium litterarum ad eorum notitiam pervenerit, fuerintque pro parte dicti Johannis & pro tempore exiſtentis Epiſcopi Gebennenſis deſuper legitimè requiſiti, has noſtras litteras, ſeu earum tranſumptum prædictum, cui in judicio & extra ubique locorum ſicut præſentibus ſtari volumus, in ipſarum Eccleſiarum valvis affigant, & alias in eorum ſermonibus ad populum publicent, & prædicent in locis præeminentibus in quibus & de quibus ſit veriſimilis conjectura, quod ad ipſorum quos pro tempore contingeret notitiam poſſit veriſimiliter pervenire, eoſdemque Ducis Sabaudiæ Conſiliarios & alios monitos prædictos pro tempore ſtatuto prædicto contravenientes, in Eccleſiis ſingulis diebus Dominicis & aliis feſtivis, dum major inibi populi multitudo ad divina convenerit excommunicatos & Diœceſim ac alia loca prædicta, Eccleſiaſtico interdicto ſubjecta eſſe publice nuntient, faciantque ab aliis nuntiari, & ab omnibus arctius evitari, donec ſpiritum aſſumentes conſilii ſanioris ab illatis impedimentis deſtiterint, & ſatisfactione prævia meruerint abſolutionis beneficium à dicta excommunicationis ſententia, & interdicti præfati relaxationem obtinere: Non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis contrariis

ANNO 1484.

quibuſcunque ſeu ſi Duci & Conſiliatiia præ, fatis val quibusvis alııs communiter vel diviſim à Seda præfata indultum exiſtat quod interdici, ſuſpendi vel excommunicari noo poſſint per litteraa Apoſtolicas ooo facientes plenam & expreſſam ac da veibo ad verbum de iodulto hujuſmodi mentionem. Volumus autem quod præſantium litterarum publicatio in valvis Baſilicæ Principis Apoſtolorum da Urbe & audientiæ litterarum contıadictarum facta, perinde ipſum modernum Ducem & ajus Conſiliarios ac præfatoa monitoa arcet, ae ſi eia & cuilibet eorum perſonaliter & præſentialiter inſinuatæ fuiſſent, Perſonaa ipſiua Ducis ſtatrum & Patruorum ſuorum ac eorum conjugom à ſupra dictis cenſuris eximentes, præois juiia & Conſtitutionum Apoſtolicarum in ſuo iobore permanentibus. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginem tequiſitionis, monitioois, mandati, aſſignationis, promulgationis, ſubjectionis, ſtatuti, ordinationis & voluntatia infringere, vel ei auſu temerario contiaire; ſi quis autem hoc attentare præſompſerit, indignationem Omnipotentia Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſa noverit incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ, milleſimo quadringenteſimo octuageſimo tertio. Tertio Nun. Februarii, Pontificatus noſtri anno tertio decimo.

Jo. de Madiis.

INNOCENTIUS OCTAVUS
PONTIFEX CCXVII.
ANNO DOMINI MCDLXXXIV.

INnocentius Genuenſis nomine Joan. Baptiſta Cibo anno 1484. Principibus Chriſtianis contrà Turcam concitatis, rem ſuam impensè ampliavit: à Carolo VIII. Galliarum Rege, Zizimum Fratrem Bajazetis obtinuit, hac lege ne Româ egrederetur: Obiit anno 1492. (*Magni Bullarii Romani hujus Editionis Luxemb.* 1727. *Tom. I. fol.* 429. *App.*)

I. Ex Archiv. Capituli Genevenſis.

Bulla Innocentii Papæ VIII. pro confirmationa ſtatutorum Eccleſiæ Cathedralis Genevenſia; an. 1484.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

SAcro Sanctæ & militantis Ecclaſiæ gubernacula divina diſponente clementia mettis licat impatibus tenentes in terria de benignitate Sedis Apoſtolicæ provenire debere cenſemus, ut ea quæ honaſtate pace & tranquillitate, ac ſtatu proſpero Eccleſiarum quarumlibet prudenter, ac ſalubriter facta fuiſſe noſcuntur, humilibua præſertim deſuper votis patentium intervanientibus Apoſtolico monimine roborentur.

Sanè pro parte dilectorum filiorum Capituli Ecclaſiæ Gebennenſis nobis nuper axhibita petitio continebat quod olim ipſi pro felici ſtatu dictæ Eccleſiæ & illius perſonarum quiete ac divini cultus in illa augmento quam plura ſtatuta & ordinationes rationabilia & honeſta, & ſacris canonibus minime contraria diverſis ſucceſſive temporibus ediderunt pro ut in quibuſdam litteris autenticis ſeu quodam libello ejuſdem capituli conſuetis ſigillis munitis, ſeu munito plenius cootinetur. Quare pro parte tam dictorum capituli quàm dilecti filii Antonii Depoldo ipſius Eccleſiæ Canonici decretorum Doctoris in Romana curia cauſaque procuratoris nobis fuit humiliter ſupplicatum ut ſtatutis, & ordinationibus prædictis pro eorum ſubſiſtentia firmiori robur Apoſtolicæ confirmationis adjicere aliasque in præmiſſis opportune providere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur qui cunctarum Eccleſiarum directionem ac ſtatum proſperum & felicem interiori mentis deſideramus affectu, quique litteras ſeu libellum hujuſmodi & in illis contenta ſtatuta prædicta in Cancellaria noſtra per aſſiſtentes in eadem viros proboa & honeſtos inſpici & examinari diligenter ac præſentibus inſeri fecimus ſingulares perſonas capituli hujuſmodi ac præfatum Antonium ab omnibus & ſingulis excommunicationis ſuſpenſionis & interdicti aliisque Eccleſiaſticis ſententiis cenſuris & pœnis à jure vel ab homine quavis occaſione vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodati exiſtunt quoad hoc præſentium dumtaxat conſequantur effecto abſolventes & abſolutos fore cenſentes hujusmodi ſupplicationibus inclinati ordinationes & ſtatuta prædicta ac prout illa concernunt omnia & ſingula in litteris, ſive libello hujusmodi contenta auctoritate Apoſtolica tenore præſentium ex certa ſcientia confirmamus & approbamus ac præſentis ſcripti patrocinio communimus ſupplentes omnes & ſingulos defectos tam juris quàm facti ſi qui forſan intervenerint in eiſdem. Et nihilominus quia difficillimum eſt futuris eventibus in omnibus providare, contingere poſſet quod nonnulla ex iſtitutis hujuſmodi ſucceſſu temporis aliquâ etiam de cauſa minus utilia eſſe viderentur & propterea corrigenda forent eiſdem capitulo, dummodo illorum majoris & ſanioris partis ad hoc expreſſus accedat aſſenſus ſtatuta & ordinationes prædicta corrigendi & mutandi illiſque addendi & ab eis minuendi ſecundum quod pro honore & utilitate dictæ Eccleſiæ ipſis viſum fuerit, plenam & liberam auctoritate & ſcientia prædictis harum ſerie concedimus facultatem.

Non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis cæteriſque contrariis quibusconque. Tenores vero litterarum, ſeu libelli, & ſtatutorum, ac ordinationum prædictorum ſequuntur, & ſunt tales.

Quamvis ſacri Canones ſanctorumque Patrum & Conciliorum generalium ſanctiones gravi perpenſato conſilio edicta promulgata fueriot, non adeo negotiis occurrentibus propter naturæ humanæ varietatem quæ ſemper conatur novas invenire negotiorum formas, proinde potuerunt quin etiam nova jura condere antiquis non ſufficientibus ſalubra viſum extiterit, imo & Eccleſiis Cathedralibus ſuppoſitiſque earumdem Dominis venerabilibus Canonicis erca ipſarum regimen Eccleſiarum ac conſervationem ut in pace & quiete ipſi & minores Eccleſiarum manerent ac viverent ſtatuta & ordinationes condere neceſſariumque fuerit alia interdum ſtatuta ſecundum variatum tempus primis addere quibus per Venerabiles Dominos canonici inſignia Eccleſiæ Cathedralis ſancti Petri Gebennenſis pro tempore exiſtentes attentè conſideratis ſtatuta & ordinationes quæ ſequuntur diverſis tamen temporibus pro bono & con-

ſervatione

Google

ANNO 1484.

ſervatione ipſius Eccleſiæ ſtatus & omnium ſuppoſitorum ejuſdem ediderunt, ſtatuerunt, ac promulgarunt. Et quia ceremonialia in quacunque Eccleſia rita ordinata ad Dei cultosque divini honorem inventa populum ac fideles Chriſtianos devotos reddunt pariter & attentos; circa igitur Eccleſiaſticas cærimonias in divinis ſarvandas ipſius domum de capitulo de anno in primos Domini milleſimo ducenteſimo nonageſimo ſecundo die lunæ poſt paſcha in generali capitulo tunc celabrato ſtatuerunt & ordinarunt in hunc qui ſequitur modum.

Primò quod horæ canonicæ pulſentur ſecundum temporis diſtinctionem & ſecundum horologii bene ordinati ac horarum pulſationem tempora veris & æſtus diſtinguendo juxta conſuetudinem hactenùs obſervatam.

Item quia in cimbalis bene ſonantibus laudatur Deus & concitantur fidelium corda ad devotionem, ſtatuerunt quod in matutinis & veſperis fiant quatuor modi diſtincte ultra claſſum ultimum de quibus prima pulſatio ſeu moda tantum duret quantum quis moram faceret in dicendo ſeptem pſalmos, cæteræ verò pulſationes ſeu modæ, ſeu bona poſa ſeu intervallo fiant de unâ ad aliam, ita quod omnes durent per horam integram, & ultra ſi feſtum propter ejus ſolemnitatem requirat.

Item matutinæ à paſcha uſque ad feſtum Beati Michaelis pulſentur horâ tertiâ & alio tempore hora quarta vel circa poſt mediam noctem.

Item ut magis in ſolemnitatibus populus ad devotionem excitetur, & differentia dierum ſolemnium ac ferialium cunctis appareat diſtincta, ordinaverunt quod dictis diebus ſolemnibus & duplicibus omnes pulſationes ſeu modæ horarum officiorum ſolemnitatum prædictarum cum duplicibus campanis ad longum tractum & debitum intervallum pulſentur tintinnabulum, ſeu tricodonum bene ordinatum melodioſum cum debita manſura faciendo i cæteris verò diebus pro qualibet pulſatione ſeu modâ ſolâ & unica campana modo proxime ordinato pulſentur.

Item ordinaverunt quod campana ſecunda poſt majorem pro idibus pulſetur in aurora & tunc in continenti miſſa prima auroræ in Eccleſia celebretur, qua finita ſecunda in continenti incipiatur & ſucceſſivè aliæ ordinariæ modo prædicto ſine defectu ſecundùm tabulam celebrantur, pulſeturque prædicta campana pro ſermonibus & proceſſionibus generalibus ac confratriis, niſi aliter capitulum & cauſa legitima dixerit faciendum.

Item prima ſeu officium primæ à paſcha usque ad feſtum Beati Michaëlis pulsetur horâ ſeptimâ & à feſto beati Michaelis uſque ad paſcha annis ſingulis pulſetur hora octava cum duabus modis certis verocheris intermediis ſecundum quod eſt conſuetum ſubſequenter officium tertiæ pulſetur antequam incipiatur exultabunt. Sexta verò in continente poſt elevationem corporis Chriſti magnæ miſſæ.

Item nona cum veſperis tempore æſtuali ſubſcripto pulſetur hora ſecunda poſt meridiem & tempore vernali hora prima vel circa ita quod omnes modæ durent per horam integram modo & forma quibus ſupra in matutinis extitit ordinatum.

Item ſtatuerunt & ſubſequenter poſt offertorium magnæ miſſæ in alevatione corporis Chriſti ad excitandum corda fidelium prædicta ſecunda campana ab una parte tangatur. imo & tintinnabulum clocbetarium ut adſtantes in Eccleſia ad devotionem commoveantur.

Item ſtatuerunt quod officium primæ in quadrageſima pulſetur hora ſeptima & duret uſque ad horam nonam vel circa & completorium tempore prædicto pulſetur hora prima poſt meridiem & duret uſque ad tertiam horam cum dimidia, alio verò tempore per annum completorium hora octava pulſetur demptis ſolemnitatibus in quibus hora ſeptima pulſetur.

Item ſtatuerunt quod capitula ordinaria quæ ſunt duo in ſeptimana videlicet mercurii & veneris, à paſcha uſque ad faſtum beati Michaelis pulſentur horâ ſextâ & alio tempora horâ ſeptimâ quæ in quadrageſima propter ſermones horâ octava mutentur & tunc Martis ac Jovis propter proceſſiones ordinariè capitulum congregatur, & duret ipſius capitulum per horam in quibus ſingulis capitulis tres ſolidi præſentibus diſtribuantur & præſens dicatur quilibet qui infra horam ordinatam venerit & durante capitulo in eodem fuerit.

Item quia diebus feſtivis maxime ſolemnibus Domini Canonici miſſas ſuas circa prædictam horam capitularam communiter celebrent, ut in officio chori & miſſa majori poſt modum valeant intereſſe, hoc ideo ordinaverunt dicta capitula cum Kalendis, ſi & quando prædictis diebus ſolemnibus occurrere contigerit transferri retro majus altare in exultabunt in quibus omnes intereſſentes deſcribuntur.

Item ſtatuerunt & ordinarunt quod facta & negotia capituli maximè in rebus arduis, & alicujus importantiæ ſemper expediantur in loco capitulari ordinato ad ſonum campanæ, nec alibi expediri poſſint; quod ſi contrarium factum fuerit illod ſit irritum & inane & in præmiſſis omninò ſanctæ crucis interdicitur archa.

Item ordinaverunt & ſtatuerunt quod in prædictis capitulis & negotiis capituli peragendis poſt Dominos Præpoſitum, qui ſemper in primo & cantorem qui in loco præſident quilibet ex Dominis canonicis ſedere debeat vocamque ſuam dare & notata in gradu ſuo ſecundum ordinem ſuæ receptionis à primo recepto incipiendo & cum reverentia, ac boneſtate debitis usque ad ultimum proſequendo ſine quacunque alterius loquentis interruptione & quod per majorem partem capituli viſum fuerit & ordinatum illud per Dominum Præpoſitum reſolvi debeat & concludi, ac vota ſingulorum exquiri vel per Dominum Cantorem, in ejus abſentia aut per ſeniorem Canonicum in receptiona tunc præſentem in defectu & abſentia prædictorum.

Item ſtatuerunt quod ſi contingat quod abſit aliquem de capitulo in eodem dicere aliqua verba iniurioſa proferre in perſonam ſingulorum & cujuslibet ipſorum eo ipſo & in continenti de capitulo ejiciatur diſtributionesque octo dierum ſequentium omnino perdat & ulterius ſecundum quantitatem delicti per capitulum puniatur.

Item ſtatuerunt & ordinarunt quod matutinæ & aliæ horæ canonicæ magna miſſa omniaque officia & cætera quæ in choro cantantur officium quoque mortuorum dicantur & cantentur cum debitis intonationibus & pauſis ſecundum dierum occurrentiam & differentiam videlicet ferialium novem lectiones duplicium & ſolemnium.

Item ſtatuerunt quod ſi in matutinis vel aliis horis canonicis ſiat defectus ſeu ſcandalum per aliquem intabulatum non propter hoc ceſſatur à matutinis vel aliis officiis quemadmodum

tempotibus

temporibus retroactis factum extitit, ſed defectus talia per alium ſine murmure ſuppleatur etiam ſi jam officiaverit morem metropolitanum.

Item noſtræ Viennenſis Eccleſiæ inſequendo, ſed pœnam debitam ſic deficiens parſolvat.

Item morem antiquum inſequendo ordinaverunt quod matutinæ totius anoi ſemper dicantur & cantentur de mana in continenti poſt pulſationem ultimæ modæ, ſeu claſſis ſine magno intervallo demptis & exceptis quatuor ſolemnitatibus ſequentibus, in quibus de ſerò dicantur propter indulgentias in ipſis ordinatas videlicet Euchatiſtiæ Domini nativitatis, Apoſtolorum Petri & Paoli beati Joannis Baptiſtæ, Petri ad vincula, etiam & aſſumptionis Virginis glorioſæ.

Item ordinaverunt, quod Dominos Canonicus vel alius die Dominica celabrare debens com Diacono. & Subdiacono veſtibus ſacris indutus cruce præaonte cum cereis ardentibus aquam alta voce & ſolemnitate in choro benedicat.

Item ſtatuerunt & ordinarunt quod cum venerabilis Dominus Canonicus vel alius ad miſſam principalem celebrandam depotatus venire voluerit introitu miſſæ per cantores in choro finito, & per ipſos incipiendo Gloria Patri, exeat tunc à Sacriſtia præcedentibus Diacono & Subdiacono veſtibus ſacris indutis compoſito paſſu incedentibus, cum ingenti devotione ordinate proceſſionaliter & ſimul ut non fiat pauſa, & diſtantia inter eos inveniendo ante altare Diacono, à dextris, & Subdiacono à ſiniſtris celebranti aſſiſtentibus & Inttuibo more ſolito incipientibus procedant ad divinum officium, & qui in præmiſſis defuerit pro qoalibet vice ſex denarios perdat lavandos ſuper ſalario & ſuis primis emolomentis applicando ſabricæ pro medietate & ſupplenti defectu pro alia.

Item ordinaverunt quod omnibus diebos ſolemnibus & duplicibus in matutinis majori miſſa & utriaque veſparis per parvum operatium ſumptibus fabricæ horis debitis, & ordinatis præparetur incenſum.

Itam ordinaverunt qood matricularius Eccleſiæ in celebratione miſſarum magni & parvi altaria hoſtiam puram & vinum rubtom bonum ſine quocunque malo ſapore ſumptibus ſuis miniſtret pro qoibus miniſtrandis, à capitulo certam percipit penſiooem.

Item ordinaverunt quod omnia ornamenta altaris & quæcunque indumenta ſacerdotalia neceſſaria parvus operarius miniſtrare teneatur, & ſub cuſtodia regere & gubernare, ac illa mundificare & manutenere expenſis operis.

Itam ſtatueruot quod cum Diaconus & Subdiaconus vadent ad dicendum Evangelium per chorum in pulpitro ſuperiori, incedant gravi & lento paſſu præcedentibus ſemper cereis & in ſolemnibus & duplicibus feſtivitatibus thuribolo quo Evangelio expleto, librum quem portavit Diaconus reportet Subdiaconus celebrante oſculandum, demum ſi feſtum ſolemne fuerit per altas ſedes chori Dominis Canonicis liber portetur oſculandus thutibulo præcedente.

Itam ſtatuerunt qnod nullus in altari officians, vel celebranti aſſiſtens portare præſumat chirothecas in manibus, neque calopedia ſeu pativos nemoreos io pedibus ad ſtrepitum vel ſonitum pedum per chorum evitandum, ſub pœna pro quolibet & qualibet ſex denariorum fabricæ applicanda.

Item ſtatuerunt quod nullus de habitu intret chorum per aliquam portam ipſius quin intrando faciat reverentiam, & humiliter verſus magnum altare ſe inclinet.

Item quia contra omnem honeſtatem eſt chorum abſentare tempore quo horæ canooicæ vel divina in illo dicuntur & celebrantur officia, igitur ſtatuerunt quod nullus ex Dominis Canonicis Vicariis aot Capellanis eo tempore maximè diebus ſolemnibus debeat retro altare majus reveſtiario vel pulpitro, ubi leguntur lectiones & Evangelia tam in matuonis quàm in miſſa cum ſocio horas dicere & chorum dimittere vel abſentare ſine legitima cauſa videlicet officiandi, vel aliàs, quod ſi quis fecerit diſtributione illius horæ omninò careat & pro abſente reputetur.

Item ordinarunt & ſtatuerunt quod nollus Canonicus aut quicumque alius Eccleſiaſticus in eodem choro dum ut ſupra celebrabuntur divina cum ſocio officium ſuum dicere debeat niſi cantando & cum aliis de choro pſalmodiando, neque breviarium proprium eo tempore tenere, ſed cum devotione ſi cantare non poſſit divinum audiat officium.

Item ordinaverunt quod nullus ex Dominis Canonicis, Vicariis, Capellanis, vel alius cujuscunque conditionis exiſtat, dùm in choro celebrabuntur divina confabulari vel murmurationes facere præſumat in eodem neque in aliqua varia & otioſa verba dicere, aut geſtos inhoneſtos facere ſed debitum & honeſtum ſilentium ibi ſervetur, quod ſecus fuerit factum per aliquem & reprehenſus io continenti non deſiſterit, percutiantur formæ in ejus confuſionem, & diſtributionibus illius diei careat.

Item quod nullus ex Dominis Canonicis vel alius de choro habituatus prope magoum altare vel parvum retro miſſam magnam audiat, ſed poſtquam ibi dixerit, confiteor retrahat ſe miſſam auditurus ad chorum in ſtallo ſuæ receptionis ſub pœna perditioois illius miſſæ & pro abſente reputetur.

Item quod nullus ex Dominis Canonicis vel de choro habituatus tempore miſſæ magnæ, nec etiam qoo horæ in choro cantabuntur canonice orationem peculiarem coram ipſo magno altari facere præſumat; ſed inſtallatus in choro ſuæ receptionis Deum humiliter ac devotè exoret.

Item ordinaverunt quod quilibet ex Dominis Canonicis dum divina celebrabuntur officia ac horæ cantabuntur canonicè cum ingenti devotione ſter inſtallatus in choro ſuperiori, in quo fuit receptus & ſecundum ordinem ſuæ receptionis videlicet ſeniores Canonici primo recepti gradatim poſt Dominom Præpoſitum ab uno latere, & ex alio choro poſt Dominum Cantorem, & ſi aliqui ex ſenioribos voluerint (eſt) potuerint inſtallare in ſummitate chori à parte magni altaris, & quilibet contra faciens pro abſente reputetur.

Item ſtatueruot & ordinarunt quod nullus ex Dominis Canonicis vel habituatis de choro ad chorum tranſire vagando præſumat, quando horæ dicentur, niſi cauſa officiandi, vel alia urgente neceſſitate, neque inter magnum altare, & Lampadariom quovis modo, ſed maneat inſtallatus in loco ſuæ receptionis & qui contra fecerit pro abſente reputetur.

Item ſtatuerunt, qood nec etiam, cum cauſâ legitimâ quis tranſire debeat de choro ad chorom, inter cordas campanarum chori, & lectrinum ante cantores, ſed per retro dictos cantores, & ſupra cordas, à parte majoris altaris, & tunc cum magna homilitate caput inclinando ad magnum altare devotè tranſeat.

Item

Item ſtatuerunt quod dum horæ in choro dicentur canonicæ nullus debeat in eodem dormire, neque ſedere maxime dum dicentur Hymni & Pſalmi ſequentes videlicet (*Te Deum laudamus*) (*Laudate Dominum de cœlis*) (*Benedictus Dominus Deus Iſrael*) *quicumque vult* (*magnificat*) (*nunc dimittis*) nec quando miſſa major celebrabitur, nec quando dicetur Requiem æternam in horis defunctorum.

Item ſtatuerunt quod nullus Dominus Canonicus ſedes ſuperiores chori aſcendat niſi fuerit in ſacris ordinibus conſtitutus, nec ad electiones vel alios actus capitulares admittatur niſi fuerit requiſitus, nec alias recipiat diſtributiones, nullamque vocem habeat in capitulo donec fidem fecerit de præmiſſis ſuper quibus nullatinus diſpenſetur.

Item ſtatuerunt & ordinarunt quod nullus in Canonicum recipiatur in inſigni Eccleſia Gebennenſi niſi legitimæ ætatis de legitimo matrimonio nobiliſque ex utroque parente vel altero jurium graduatus, ſeu in Theologia aut medicina magiſter fuerit, ac exiſtat, & alias qualificatus ſecundum Bullam Martini Papæ & per totum capitulum generaliter congregatum hoc fieri debeat.

Item ut collatur via litibus & diſcordiis, quæ nuper temporibus præmiſſis exortæ fuerunt, & cum gravibus expenſis ſedatæ ſtatuerunt & ordinarunt quod quilibet ad Canonicatum & præbendam Gebennenſem admittendus teneatur & debeat ante ejus admiſſionem & omnia ſuper ſanctis Dei Evangeliis intrare ſtatuta Eccleſiæ edicta & edenda per venerabile capitulum penitus ac inviolabiliter obſervare & totis pro viribus adimplere, nec ſuper dicto juramento relationem vel diſpenſationem petere, aut impetrare, neque etiam obtenta quod abſit, uti, non obſtantibus diſpenſatione & aliis quibuscumque contrariantibus etiam auctoritate Apoſtolica vel aliàs quovis modo impetratis vel impetrandis.

Item ſtatuerunt & ordinarunt quemadmodum temporibus retroactis extitit obſervatum, quod novus Canonicus poſtquam fuerit receptus antequam ad reſidentiam ſeu fructus præbendæ vel ad aliquas diſtributiones admittatur ad decorem Eccleſiæ & cultus divini augmentum ſolvat unam capam de panno Sirico ſive de aurato usque ad valorem centum florenorum currentium in patria vel ipſos centum florenos realiter & in promptu numeret fabricæ Eccleſiæ applicandæ, nec pro ipſis centum florenis debeat recipi pignus, aut fieri venditio redditus annualis.

Item ſtatuerunt quòd cuilibet ex Dominis Canonicis ſolvat & expediat ut ſupra unum bonetum de eſcarlata pro ſuo jucundo adventu, octo habilitatis chori quatuor florenos Diacono & Subdiacono duos florenos, ſex Innocentibus Clericulis chori duos florenos & matriculario pro pulſatione campanæ in ſua receptione quinque ſolidos, quemadmodum hactenus ut ſupra extitit obſervatum & hoc fariat etiam ſi alias ad aliam præbendam fuerit receptus & præmiſſa adimpleverit.

Item quia ex diverſis ad unum Canonicatum & præbendam admiſſis interdum tribulationes & diſceptationes venerabili capitulo evenerunt. Igitur ſtatuerunt & ordinarunt quod nullus Canonicus quamdiu ſuper canonicatu & præbenda litem habuerit, etiam ſi fuerit poſſeſſor, nullo modo ad diſtributiones quotidianas admittatur, ſed ſolum groſſi fructus, ſi requiſita adimpleverit ſibi cedant, & ſufficiant nec etiam ipſa lite pendente aliam præbendam vacaturam, vel vacantem optare poſſit quovis modo morem noſtræ Metropolitanenſis Viennenſis Eccleſiæ inſequendo.

Item ordinaverunt quod hebdomadarius in choro habens officium nullo modo matutinas incipiat introitum miſſæ, neque veſperas, niſi prius tribus lampadibus accenſis ut eſt conſuetum, videlicet una inter duo altaria majora alia ante magnum altare & altera ante imaginem crucifixi.

Item ſtatuerunt quod nullus in choro intonet officium ſedendo, ſed reverenter ſtando capite diſcoperto & devote crucis ſignaculo munitus cum bono tractu incipiat.

Item ut cultus divinus à dignioribus maxime diebus ſolemnibus, magis digne impleatur, ordinaverunt quod diebus ſolemnibus quibus Reverendus Dominus Epiſcopus habet officium fiant officia per Dominos canonicos videlicet cantoria per Dominos Præpoſitum & cantorem.

Item ſex primæ lectiones per juniores canonicos ſeptima & octava per Seniores nona per Epiſcopum tertium & ſextum reſponſoria per magis antiquos & nonum reſponſorium per cantores ſecundum in tabula deſcribentur, & thuribulum per juniorem canonicum, & tunc Epiſtola, & Evangelium miſſæ dicantur per canonicos in prædicta tabula deſcriptos.

Item ordinaverunt quod diebus ſolemnibus quibus Domini Præpoſitus, & cantor vel alii loco ipſorum facient cantoriam nullus ex ipſis alium ſolum relinquere præſumat; niſi cauſa Prælato, ſeu officianti officium præcipiendi, nec alicubi cantare debeat, niſi cum cantore ſuo ſub pœna perditionis diſtributionum illius diei fabricæ applicandarum.

Item ordinaverunt quod quandocunque alicui ex Dominis Canonicis Vicariis, aut de choro habituatis denuntiatum ſeu injunctum fuerit aliquod officium in choro fiendum per clericulos chori vel alios habituatos illud, ceſſante neceſſitate adimplere teneatur ſub pœna perditionis anniverſarii illius diei.

Item ſtatuerunt, quod ſi quis ex Dominis Canonicis in præmiſſis, vel altero ipſorum ſecundum quod in tabula erit inſcriptus defecerit pro quolibet defectu: quinque ſolidos perdat qui in continenti per procuratorem ſupplenti defectum ſuper emolumentis deficientes pro medietate diſtribuantur, alia verò medietas Rectori fabricæ pertineat de qua computare tēnetur.

Item ordinamus quod nullus in choro duo officia facere præſumat niſi qui in matutinis dixerit tertium reſponſorium, qui poteſt legere ſeptimam lectionem & qui ſextum reſponſorium dixerit poteſt legere octavam & in duplicibus vel ſolemnibus diebus defectu aliorum cantores poſſint dicere quintam & ſextam lectiones.

Item ſtatuerunt & ordinarunt quod in officiando in choro inferior non poſſit ſupplere vicem ſuperioris, nec cum ipſo facere officium, ſicut curatus civitatis, pro nec cum canonico, nec curatus forenſis pro nec cum curato civitatis, nec capellanus ſimplex pro curato & cætera.

Item ſtatuerunt quod nullus in dicta Eccleſia neque in civitate portet armutiam de variis griſiis, niſi ſit Canonicus aut Prælatus ſive de octo habilitatis, vel quibus talis habitus per capitulum ad beneplacitum eſt conceſſus, & tunc per tales non canonicos neque Prælatos ad quatuor curſus tantummodo deferatur, nec aliquis dictum habitum griſum extra clauſum niſi in proceſſionibus generalibus deferat ſub pœna privationis ejuſdem.

Item quia temporibus retroactis dictus habitus griſus quaſi omnibus petentibus indifferenter datus fuit & conceſſus etiam probis ſimplicibus nullius auctoritatis & modicæ reputationis, ita quod præ nimia multitudine portantium dictus habitus vili penditur & contemnitur, ſtatuerunt & ordinarunt quod de cætero nulli detur, nec concedatur, niſi de perſonis honorabilibus idoneis & qualificatis ad præbendas Gebennenſis obtinandas, & tunc fieri debeat in capitulo ordinario non alibi, & loco deputato; habitus verò communis ubique in Eccleſia detur per cantorem & in ejus abſentia per canonicum ſeniorem.

Item ad divini cultûs augmentum ordinarunt quod in feſtis duplicibus intonetur prima Antiphona matutinarum per primum clericulum & innocentem chori intabulatum ad primum reſponſorium & prima antiphona de laudibus per ſecundum.

Item ſecunda antiphona matutinarum per primum clericum ſecundi reſponſorii & ſecunda antiphona de laudibus per ſecundum.

Item tertia antiphona matutinarum per intabulatum quarti reſponſorii & quarta antiphona matutinarum, per ſecundum.

Item quinta antiphona matutinarum per Lectorem tertiæ lectionis.

Item ſexta antiphona matutinarum per primum intabulatum ad quintum reſponſorium & tertia de laudibus per ſecundum.

Item quarta antiphona de laudibus per lectorem quartæ lectionis.

Item ſeptima antiphona matutinarum per primum intabulatum ad ſeptimum reſponſorium & quinta antiphona de laudibus per ſecundum,

Item octava antiphona matutinarum per primum Cantorem octavi reſponſorii & nona antiphona matutinarum per ſecundum.

Item ſtatuerunt quod in feſtis ſolemnibus intonentur prima antiphona matutinarum & prima de laudibus per pueros ad candelabra intabulatos.

Item ſecunda antiphona matutinarum & ſecunda de laudibus per magnos clericos primi reſponſorii.

Item tertia & quarta antiphona matutinarum per intabulatos ad ſecundum reſponſorium ordine prædicto.

Item quinta antiphona matutinarum per primum ſcriptum, ad quartum reſponſorium & tertia antiphona de laudibus per ſecundum.

Item ſexta antiphona matutinarum per primum altarienſem quinti reſponſorii & quarta de laudibus per ſecundum cætera ut ſupra in duplicibus.

Item ordinarunt quod nullus de habitu Eccleſiæ illam & minus chorum intrare præſumat tempore quo in dicto choro cantatur vel pſallitur, aut fit officium mortuorum ſine ſuo integro habitu conſueto, neque ante fores Eccleſiæ ſtare, nec poſtquam claſſi matutinarum, miſſæ vel veſperorum pulſati fuerint ſub pœna quinque ſolidorum fabricæ applicandorum, ſi canonicus fuerit, ſi verò inferior trium ſolidorum.

Item ſtatuerunt quod nullus intrare chorum imo nec Eccleſiam nudis tibiis præſumat, ſed habeat caligas coloris convenientes honeſtati clericali ſub pœna pro qualibet vice ſex denariorum fabricæ applicandorum.

Item ordinarunt quod nullus de collegio præſumat ipſum chorum intrare dum in eodem pſallitur, niſi prius fecerit primam reſidentiam quæ prima reſidentia fit ante finem verſiculi primi pſalmi videlicet de gloria patri uſque ad Amen; & dicto Amen, nullus debeat intrare, neque ſi poſt primam dictam reſidentiam chorum exiverit poſſit in ſecunda reſidentia intrare poſt Deo gratias de priori Benedicamus & hoc quoad matutinas veſperas vel alias horas quæ reſidentiam requirunt; in miſſa vero prima reſidentia fiat ante finem ultimi verbi epiſtolæ, poſt quod nulli liceat intrare; neque in ſecunda reſidentia poſt finem primæ collectæ communionis in fine miſſæ exceptis quatuor ſolemnitatibus videlicet Nativitatis Domini, Paſchæ, Pentecoſtes & Aſſumptionis Beatæ Mariæ in quibus quandocunque quilibet intrare poſſit reſidentia non facta, aliis verò diebus non liceat niſi Rectori parvæ fabricæ procuratoribus capituli & aliis chori ac matriculatis dictæ Eccleſiæ qui pro negotiis peragendis poſſint intrare & exire etiam in prima, tertia, ſexta & nona quolibet de Collegio quandocunque intrare poſſit de conſuetudine niſi aliud obſtet ex aliqua fundatione.

Item ſtatuerunt & ordinarunt quod in matutinis vel in magna miſſa & veſperis illius diei exiſtentes & reſidentiam proxime ſcriptam facientes ſuas diurnas reſidentiæ diſtributiones lucrantur, quemadmodum hic & multis aliis eccleſiis Cathedralibus de longæva conſuetudine extitit obſervatum.

Item ſtatuerunt & ordinarunt quod eo tempore quo in choro horæ Canonicæ dicuntur, vel miſſæ magnæ, aut etiam parvæ in capellis & altaribus per Eccleſiam celebrabuntur in quibus ſacrum Dominicum tractatur ſacramentum eo tunc nullus ex Dominis Canonicis Vicariis habilitatis capellanis aut de choro habituatis debeat ſpatiando deambulare cum ſocio per medium navis Eccleſiæ nec per curſus laterales horas ſuas dicendo ſive cum eodem ſocio vel laico confabulando, & murmurando qui turbent & ſcandalizent tam celebrantes quàm in choro pſallentes, & qui contra fecerint ſi canonici fuerint arbitrio Domini Præpoſiti & capituli ſi inferiores Domini Cantoris puniantur.

Item ordinaverunt quod nullus portans habitum Eccleſiæ intra ipſam Eccleſiam, dictum ſuum habitum teneat, aut reponat conſervandum, & qui contrarium fecerit pro qualibet vice ſolvat. ſi canonicus duos ſolidos, ſi habituatus ſexdecim denarios, ſi altarienſis duodecim denarios, ſi magnus clericus ſex denarios fabricæ applicandos & exigendos per procuratorem dictæ fabricæ ſuper emolumentis anniverſariorum ſine remiſſione.

Item ſtatuerunt quod nullus generalem vel aliam quandocunque particularem intret proceſſionem niſi poſt crucem quæ antefertur de choro in gradu ſuo exierit, antequam ipſa crux fuerit in navi Eccleſiæ extra portam chori, quam poſtquam debite intraverit usque in finem non liceat abſentare.

Item ordinarunt quod omnes proceſſiones generales Dominus Cantor ex ejus officio habeat ordinare, & per ſuam bidellam illas diligenter conduci facere, niſi per Dominos de capitulo aliter fuerit diſpoſitum & ordinatum.

Item ſtatuerunt & ordinarunt, quod proceſſio cum cruce magnam portam clauſtri non exeat pro funere alicujus aut ſepultura, niſi fuerit corpus vel ſupra, aut ex comitibus marchionibus vel aliis principibus ſuperioribus.

Item ordinarunt quod in proceſſionibus tam generalibus quàm particularibus omnes de collegio habituati in gradu ſuæ receptionis & vocationis Bini & Bini incedant innocentes clericuli chori primi poſt crucem, & deinde magi

Digitized by Google

ANNO 1484.

Clerici ſubſequentur Capellani non Altarienſes, deinde ipſi Altarienſes, & poſt curati forenſes, deinde curati civiteris & poſt habitum griſum deferantes, deinde habituati & poſtremo Domini Canonici juniores, qui ſemper ſeniores procedant ſecundum ordinem ſuæ receptionis, ita quod poſt Dominum Cantorem Dominus Præpoſitus ultimum locum obtineat qui dignior & honorabilior reputetur.

Item ordinarunt quod Canonicos in prædicta Eccleſia per ſummum Pontificem creatus ſub expectatione præbendæ incedat in proceſſionibus cum ultimo habilitato, vel griſum deferente, ſi diſpar fuerit, vel cum juniore Canonico præbendato & etiam idem junior Canonicus præbendatus cum ultimo habilitato vel griſum prædictum deferente, ſi fuerit diſpar, incedere debeat, nec tamen idem Canonicus creatus in Eccleſia aliquas percipiat diſtributiones, donec præbendam aliquam pacifica fuerit aſſecutus.

Item ubicunque fuerit proceſſio ſive in Eccleſia vel extra ſtatuerunt quod nullus de choro habituatus qui in ea cum aliis non fuerit ſe in conſpectu dictæ proceſſionis audeat præſentare ſub pœna pro quolibet & qualibet vice duodecim denariorum fabricæ applicandorum.

Item ordinarunt, quod ſingula nomina Dominorum Canonicorum per ordinem ſecundum eorum receptionem in libro Regulæ ſcribantur, ut in proceſſionibus, & actibus capitularibus appareat quis primus vel poſterior fuerit, & ille prior vel primus eſſe dicatur, & ſenior qui primum annualiter à choro extiterit liberatus, licet alius forte primo extiterit intitulatus & receptus, ſed non liberatus.

Item ordinarunt quemadmodum à longo tempore extitit obſervatum, quod die ſancti Joannis Evangeliſtæ Canonicus per capitulum ordinatus cum choro proceſſionaliter vadat ad prioratum Sancti Joannis prædicti extra muros civitatis miſſam magnam celebraturus & ibi per chorum ſolemnitas dicantur, & cantentur prima, tertia, ſexta cum miſſa prædicta oblationes ibidem provenientes quaſcunque ab hora quâ intrat ipſam Eccleſiam usque ad exitum, nomine capituli recepturi.

Item ſtatuerunt quod tam Domini Canonici quàm cæteri de collegio habituati omnes deferent veſtes honeſtas, non nimiæ longitudinis vel brevitatis notandas, non viles nec nimis pretioſas ad latus & retro conſutas, nec apertas more laicorum, neque rubei ſeu viridis coloris, manicas non nimis latas, vel arctas, neque in aliqua ſui parte inciſas ſecundum prohibitionem ſacrorum canonum & qui contra fecerit, ſi Canonicus Capituli, ſi inferior Domini Cantoris arbitrio puniatur.

Item ſtatuerunt quod comam neque barbam nutriant, ſed cum debitis coronis radi faciant ad minus infra quindecim dies & ii qui circa altare inſerviunt infra octo dies radantur.

Item ut diſtinguentur Clerici à laicis ordinarunt quod nulli ex Dominis Canonicis, ſeu de collegio habituatis in baptiſamentis, ſponſalibus, ſepulturis vel quibuſcunque honoribus fiendis, vel aliter qualitercunque per civitatem ipſos contigerit ambulare pileis, ſeu capellis vel cornatis more laicorum utantur.

Item ut fidelis populus magis ad devotionem trahatur, ſolemnitatem Epiphaniæ quæ inter alias ſolemnitates ſuum locum obtinet ordinatum ſtatuerunt quod ipſa die feſti Epiphaniæ horæ miſſæ fiant tres Reges videlicet unus & primus ex Dominis Canonicis ſecundum ordinem ſuæ receptionis tam præſentibus quàm abſentibus & qui in poſterum fuerint. Deinde ſecundus Rex, unus ex curatis civiteris ordine inter ipſos ſervato & tertius Rex & curatus foranſis ſenior & altarienſis reſidentiam faciens in Eccleſia Gebennenſi, licet ſit junior altarienſis dum tamen res ederit per annum integrum, qui cum ſolemnitate conſueta in Eccleſia dicant Evangelium, & oblationem faciant in miſſa ut eſt conſuetum.

Item ordinarunt pro oneribus ſupportandis habituatorum ſeu Vicariorum chori quod Canonicus qui fuerit Rex illo anno ſolvere teneatur in manibus procuratoris capituli ſine quacunque contradictione viginti quinque florenos pro quibus omnia emolumenta in Eccleſia per ipſum lucrate una cum præbenda ſua maneant obligata.

Item ſtatuerunt quod curati prædicti forenſes & altarienſes in Eccleſia reſidentes & percipientes in communitatibus altarienſium vel clericorum chori intabulentur per annum in matutinis ad ſeptem reſponſoria.

Item ordinarunt quod ſi quis ex Dominis Canonicis habilitatis curatis Vicariis Altariſtis vel cuſtodia ipſius Eccleſiæ in præmiſſis cæremoniis in non obſervando negligens fuerit, vel ipſa præcepta, & ordinationes tranſgrediendo exceſſerit, & contravenerit vel non obſervaverit correctioni quoque directè vel indirecte reſtiterit, & defectum vel errorem in continenti aut monitus non emandaverit ultra pœnas in ſingulis ſtatutis deſcriptas arbitrio capituli, ſi canonicus fuerit, ſi verò inferior Domini cantoris puniatur.

Item ſtatuerunt quod quæcunque beneficia cum curâ vel ſine cura exceptis præbendis & dignitatibus ſuperioribus ad proviſionem capituli in habendo ſeu communi ſpectantia cum eo vacare contigerit, tunc ſi ſint capellæ per capitulum iis iiſdem Rectores inſtituantur. ſi vero beneficia curata reverendo Domino Epiſcopo per præfatum capitulum Rectores inſtituendi præſententur.

Item ordinarunt quod ſi prædicta beneficia cum cura vel ſine cura ſolite ſint dari aut conferri per particularem hebdomadarium, tunc officium habentem in cantoria illa in ſeptimana ſua capitulo præſentabit, ſi ſint beneficia non curata, ſeu capellaniæ, ſi verò beneficia curata fuerint, illa capitulo præfato nominabit, per eundem, Reverendo Domino Epiſcopo præſentandum, & ſi periculum ſit in mora ad illa beneficia duobus præſentibus vel tribus Dominis canonicis nominare vel præſentare poſſit.

Item ordinarunt, quemadmodum extitit obſervatum, quod quandocunque vacabit cantoria vel ſacriſtia tunc per hebdomadarium ſine contradictione quacunque capitulo præſentetur inſtituendus.

Item ordinarunt quod nullus Canonicus jam intabulatus abſens, à civitate ſine licentia generali vel mandato ſpeciali capituli ad prædicta beneficia in ſua ſeptimana vacantia nominare ut ſupra vel præſentare poſſit niſi in Eccleſia ſeu capitulo ſit præſens, & infra ſuam ſeptimanam uſque ad cujus finem expectetur, antequam ſequens hebdomadarius poſſit providere.

Item ne per ignota præmiſſa procedant, quando ſeptimana incipiat pro Domino Canonico cantoris, quia de veſpera ad veſperam quoad officia & ſolemnitates ſolemniſantur dies; igitur ſtatuerunt quo ad jus ad beneficia vacantia nominandi vel præſentandi per hebdomadarium ſeptimanam incipere debere in veſperis die Sabbati in continenti intonato, Deus in adjutorium veſperarum in choro, quæ ſeptimana revolutis octo diebus eadem hora terminetur & ſucceſſori hebdomadario acquiratur.

Item quia tempore quadrageſimali veſperæ ante prandium dicuntur, & cantantur. Igitur ordinarunt quod ſeptimana quoad prædicta beneficia par habdomadarium nominanda, vel præſentenda ut ſupra in completorio intunato (converte nos Deus & cætera) incipiatur & eadem hora revolutis diebus octo finiatur.

Item ſtatuerunt quod nullus Canonicus de novo receptus, & in ſua prima reſidentia ad officium Cantoria pro hebdomadario admittatur, niſi ſe tali tempore præſentaverit, quod ſuam reſidentiam integram centum & duodecim dierum in Cathedra ſancti Petri potuerit finire, & ſic circa feſtum omnium ſanctorum ſe habeat præſentare quemadmodum temporibus retroactis extitit obſervatum, aliis verò Canonicis reſidentibus qui prædictam reſidentiam modo ordinato adimplaverint, ſufficiat quod ante recollectionem fructuum futurorum dictam reſidentiam faciant & impleant.

Item ordinarunt quod ſi caſu aliquo contingat quod abſit, infirmum hebdomadarium in ſua ſeptimana ab hoc ſæculo migrare, tunc capitulum quoad collationem beneficiorum ſibi ſuccedat uſque ad finem ſuæ hebdomadæ ſeu ſeptimanæ.

Item ut reducantur ad debitum ordinem ſtatuta in ordine facta ordinarunt quod habens ſeptimanam officii ad altare majus in ipſa ſeptimana habeat, & cantoriam & collationem ſeu nominationem aut præſentationem ad beneficia ipſa ſeptimana vacantia ſublato ordine hactenus obſervato.

Item ſi recurret ſeptimana nativitatis Domini, paſchæ, pentecoſtes, vel alia ſolemnis ordinaverunt quod illi dies qui hebdomadario ſubſtrahi conſueverunt nullo modo amplius ſubſtrahantur, ſed in ſua ſeptimana quoad beneficia vacantia ſicut alio tempore communi computantur & ſeptimana integra maneat.

Item ſtatuerunt quod ſi aliquis ex Dominis Canonicis ſine licentia generali vel ſpeciali mandato capituli abſens à civitate menſem integrum fuerit, reducatur ad epiſtolam, nec debeat poſtquam venerit intabulari niſi in veſperis proximis diei Sabbati ſequentis, & tunc ſi petierit de mandato duorum Canonicorum intabuletur ita quod ſi in craſtinum videlicet Dominice die reſidentiam non fecerit pro non intabulato illa ſeptimana habeatur.

Item ut voluntates defunctorum adimpleantur, quibus communiter cavetur, quod interaſſentes in ſuis anniverſariis eorum portionem lucrentur, ordinarunt, quod ſupervenientes canonici in prædictis anniverſariis etiam ſi non fuerint intabulati ſuas percipiant portiones, in omnibus autem aliis donec dicta die Sabbati ut ſupra fuerint intabulati pro abſentibus reputentur.

Item quia inter opera miſericordiæ computantur mortuos condere, innocentes baptiſare & matrimonium ſolemniſare, ſtatuerunt quod quotieſcunque aliqui ex Dominis Canonicis fuerint vocati in præmiſſis, vel in aliquo eorundem in civitate Gebennenſi & in ipſis interfuerunt pro præſentibus in choro quoad reſidentias & anniverſaria communia habeantur.

Item quia per multiplicem Dominorum Canonicorum reſidentiam cultus augetur divinus, & jura Eccleſiæ melius defenduntur, ordinarunt quod nulli ex Dominis Canonicis immo nec capitulo liceat aliquibus ex canonicis uni vel pluribus licentiam dare ſe à civitate abſentandi vel Eccleſia, niſi in communi daretur licentia generalis, ex urgenti guerra peſte vel alia legitima cauſa vel in ſpecie alicui ſeu aliquibus pro negotiis urgentibus capituli, quæ tamen licentia fiat capitulariter de conſenſu omnium, quibus in caſibus ſuas lucrifaciant diſtributiones.

Item ſtatuerunt quod illi qui præſentes in Kalenda cujuslibet menſis fuerint in omnibus laudemiis & aliis obventionibus quibuscunque in illo menſe provenientibus vel præſentes vel quando dicta laudamia vel obventiones fiant in ipſis interfuerint & intabulati in illis omnibus ſuas recipiant portiones.

Item ordinarunt quod abſentes ex juſtis cauſis ſuprà mentionatis pro reſidentibus reputantur, & ad beneficia in ſua ſeptimana vacantia per procuratorem cum ſpeciali mandato nominare, vel præſentare poſſint, quæ tantum valeant quantum ſi in propria Eccleſia vel capitulo fierent.

Item ſtatuerunt quod quilibet ex Dominis canonicis reſidentibus pro præbendæ ſuæ ſuiſque particularibus negotiis urgentibus, vel aliàs per quadraginta dies continuos vel per partes infra annum, reſidentiæ ſuæ Eccleſiam & civitatem in Diœceſi tamen, non extra abſentare poſſit in quibus reſidentiae & anniverſaria communia lucretur ſtatuto de abſentibus ſine licentia per menſem integrum in ſuo robore permanentem.

Item ut honeſtius & dignius ad decorem Eccleſiæ officium divinum expleatur maximè in Evangeliis, & Epiſtolis dicendis ordinarunt probos honeſtos, & ſcientificos ad prædicta exercenda quibus ſtatuerunt per quemlibet ex Dominis Canonicis abſentem & non reſidentem ſuper fructibus ſuæ præbendæ, anno quolibet dari & expediri tres florenos monetæ curſalis omni ceſſante contradictione.

Item ſicut temporibus retroactis ex longiſſima conſuetudine extitit obſervatum, ſtatuerunt quod nullus Canonicus prædictæ Eccleſiæ poſtquam de novo fuerit pacifice receptus, & in ſua prima reſidentia faciat groſſos fructus ſuæ præbendæ ſuos, niſi reſidentiam in civitate Gebennenſi fecerit ſpatio centum & duodecim dierum Eccleſiæ ſancti Petri in propria ſervitutus incipiendam in feſto omnium ſanctorum, ita quod finire debeat illam continue vel per partes in Cathedra ſancti Petri ſub quo nullatenus diſpenſetur, niſi maneret in ſtudio generali, vel eſſet Reverendi Domini noſtri Gebennenſis Epiſcopi commenſalis aſſiduus vel ad negotia Eccleſiæ peragenda, à Capitulo deſtinatus; in his enim omnibus prædictus canonicus groſſos fructus ſuæ præbendæ recipiat omni contradictione ceſſante; aliis verò Canonicis reſidentibus ſufficiat ante quod ante recollectionem fructuum futurorum dictam reſidentiam adimpleant, ut ſibi dictos fructus acquirant.

Item ordinarunt quod Canonicus Scholaris migrare volens ad ſtudia generalia licentiam à capitulo accipere debeat & jurare ſuper miſſale quod ad ſtudium principaliter migrat, cauſa ſtudendi ne tali velamento Eccleſia defraudetur, fidemque facere debeat capitulo quomodo in tali ſtudio ſtudet literis Doctoris ſui vel Rectoris ſtudii debite ſigillatis infra feſtum omnium ſanctorum anni reſidentiæ fiendæ cujus prætendit habere fructus occaſione ſtudii ſine reſidentia alioquin dictos fructus nullatenus lucretur, ſed fabricæ accreſcant.

Item ſicut aliàs fuit ſtatutum iterum ſtatuerunt quod quicumque canonicus prætendens cauſam groſſos fructus ſuæ præbendæ habendi abſque reſidentia perſonali conſueta ex aliqua prærogativa, vel privilegio quod de illa vel

ANNO 1484. illis omni enno ſileix facere teneatur reſidentiæ facitndæ cujus prætendit habere dictos fructus ſine teſidentia infra feſtum omoium ſanctorum alitet dictos fructus oullatenus lucretur, ſed fabricæ applicantur.

Item ordioarunt qood ſi contigerit aliquem ex Dominis Canonicis decedera ab humanis reſidentia prædicta centum & duodecim dierum per ipſum non completa, etiem ſi pro petre illam fecerit, fructos quicunqne ſuæ præbendæ & emolumenta qoæ ſibi lucrifecit in vita. Cellerecio vel fabricæ Eccleſiæ accreſcant. oec de talibus fructibus vel emolumentis partim lucratis, aliquatenus intet vivos cauſa mortis diſponera poſſit.

Item ſtatueront quemadmodum de longæva conſuetudine fuit obſervatum quod ſi contigit aliquem ex Dominis Canonicis ab boc ſæculo migrara reſidentia integra & debita pet ipſum penitos completa, tunc groſſi fructus ſequentes pendentes cum diſtributionibos in vita ſua lucratis omnino ſuis hæredibus accreſcant.

Item ordinavarunt quod ſi contigit Dominum præpoſitum Cantorem vel Sacriſtam Eccleſiæ Gebennenſis decedere ab humenis reſidentie prædicte per ipſum non completa, tunc fructus quicunque ut ſupra & emolumenta præpoſituræ prædictæ centoriæ vel ſacriſtiæ Cellerario vel ſabricæ penitus accreſcant, ſi verò reſidentiam requiſitam in Dominis Canonicis ut ſupra compleverit, tunc dicti fructus quicunque cum emolumentis ut ſupra hæredibus ſuis omnino pertineant.

Item qnia dignom & honeſtom eſt ut antiquiores canonici præbendie potioribus utantur, illaſque habeent joxta conſuetudinem tanto tempore in ipſo venerabili capitulo obſervatam, cujus initii memoria in contrarium noo exiſtit ſtatuerunt quod vecantibus Canonicatu & præbenda in ipſa Gebennenſi Eccleſiâ per ceſſum, vel deceſſum etiam ſi generaliter vel ſpecialiter reſervati præbenda dicti decedentis, aut cedentis vel alias ut ſupra qualitercunque vacet, poſſit, & valeat infra viginti dies, à die vacationis ootitiæ per eotiquiorem, & ſeniorem eenonicum reſidentem, ſi voluerit optari, & acceptari, & ſua dimitti, quæ per proximiorem Canonicum ſeniorem ſemper infra alios viginti dies poſſit, ut ſupra optari & ſua dimitti optande proximiori & ſic per ordinem ſemper de Caonicie antiquioribus ſucceſſive uſque ad ultimum Canonicum fieri poſſit, ſi verò aliquis optere oolit illo prætermiſſo alius ſuccedat & ſic ſemper de una præbenda ad aliam optatis procedat Cenonicatu non mutato. ita quod Canonicatum & præbendam requirens illam habeat dumtaxat præbendam quæ in optata remanebit & de illa ſit contentus poſſeſſionemque illarum præbendarom optatarum per quemlibet Dominorum optantiom de conſenſu capituli euctoritate propriâ intrare poſſinc abſque alterius collatione facienda.

Item ſtetura entiqua in ſequendo da novo ordinarunt qood uullus Canonicus præbendam vacantem vel aliam optare poſſit niſi præſens vere non interpretative vel fictione juris in civitete Gebennenſi tempore vacationis præbendæ ſic optandæ fuerit & ſemel reſidentiam centum & duodecim dierum in perſona propria fecerit Eccleſiæ ſerviendo.

Item ſtatuerunt quod Domini Canonici præbendas ſuas ques obtinenc vel obtinebunt pro tempore cum ſuis fructibue pruventibus & obventionibus unus cum elio ceſſante omni fraude & ſine alterius detrimento, ac præjudicio poſſint permotata ſi voluerint abſque auctoritetia vel decreti cujuſcunqoc ſuperioris requiſitione ita tamen & talitet quod Canonicus ſenior relinquens meliorem & pioguiorem præbendam joniori poſtmodum aliem ſupervenientem optare non poſſit, niſi poſt locum & ordinem juoioris cum quo permutavit. quas permutationes capitulo infra menſem teneatur intimare & manifeſtare alioquin nullum ſortiatur effectum. ANN 1484.

Item ordinarunt qood quilibet Canonicus refuſiones qoas debet capitulo, vel ſuo concanonico tatione præbendæ ſuæ vel alia de cauſa illas ſolvat annis ſingulis infra feſtum Beeti Andreæ Apoſtoli quod niſi feceric ab inde in antea pro reſidenti nullatenus reputetur.

Item ſtatuerunt quod de obventionibus vel diſtributionibus quotidianis & minutis manualibus, ſeu capitulis generelibus quæ communiter intet præſentes dividuntur abſentes nihil qnomodocunque percipiant quecunque prærogativa vel privilegio tueantur non obſtante.

Item quia alienationes vel bonis beneficiorum niſi in caſibus à jure permiſſis valde ſuot prohibitæ ordinarunt quod nullus ex Dominis Canonicis de poſſeſſionibus reditibus proventibus proprietatibus eliisqua quibusvis immobilibus præbendæ ſuæ in emphiteoſim da novo dare vendere vel quemconque alienationis contractum facere poſſit nec valeat nec meliora proſpicere & hoc arbitrio & de auctoritate Capituli.

Item ſtatueront qood Domini Canonici ad elaves ſecreti pro tempore deputati dictas claves in capitulo generali Kalendæ omnium ſanctorum apportere & remittere debeant inde capitulariter diſtribuuntur per ordinem conſuetum videlicet una uni ex ſenioribus, alis ex junioribus Dominis Canonicis dempto ſacriſta qui ſemper ſuam ſervet ſine motatione.

Item ordinarunt quod ſi aliquis Canonicus habens domum particularem promoveatur ad aliquam dignitatem pontificalem ubicunque fuerit, ſeu dignitatem vel officiom in Eccleſia Gebenuenſi, cui dignitati vel officio ſit domus connexa, tunc illa domus capitularis quam poſſidebat tempore promotionis tanquam vacans eapitolo libera debeat remanere.

Item ſtatuerunt qnod quandocunqna vacabit domus capitularis per mortem aut aſſecutionem dignitatis, vel officii, tunc illa domus per cepitulum alicoi Canonico Eccleſiæ illam haberi volenti, & de eadem plus offeranti quandiu fuerit canonicus & non ultra vendatur & expediatur reſervatis prærogativis ſeniorum qui in præmiſſis proferuntur.

Item ordinarunt, qnod ſi Canonicus habens domum capitularem eliam de novo vacantem habere voluerit, tunc primam domum infra dies, menſes alteri Canonico vendere teneatur. quod ſi in dicta venditione morofus extitit lapſo termino illa capitulo tanquam exhibita omnino requiratur.

Item ſtatuerunt qnod ſi à caſu Canonicus non reperiatur domum ſic vacantem habere voluerit eo tunc illa alicui honeſte Eccleſiaſtico viro ad vitam dumtaxet vendi poſſit, & debeat nec in præmiſſis venditionibus claves domorum prædictarum emptoribus ipſarum expediri debeant, dooec & quouſque da pretiis earundem integre ſit ſatisfactum.

Item ordinarunt quod qnendocunqoe vacabit domus capitularis deputentur duo ex Dominis Canonicis qui aodiant ſecrete illam habere volentem, & referant cepitulo pretium oblatum, ebſque eo quod meniſeſtetur offerens ad tollendum invidias odia vel favores.

Item ſtatoerunt qnod quandocunqua vacabunt

domus capitularis deputentur duo ex Dominis canonicis qui audiant ſecrete illam habere volentem, & referant capitulo pretium oblatum, abſque eo quod manifeſtetur offerens ad tollendum invidias odia vel favores.

Item ſtatuerunt quod quandocunque vacabunt domus capitulares habentes operatoria quæ poſſint conduci & locari illa nullatenus cum domo vendantur, ſed retineantur & ad opus capituli locentur & tradentur.

Item ordinarunt quod nullus Canonicus domum ſuam capitularem vendere aut permutare poſſit in infirmitate conſtitutus ſi probabiliter dubitetur, quod ſit in proximo vacatura & niſi vivat per tres menſes ad ſe venditionis domus prædictæ pro tempore omnis ſuſpicio tollatur.

Item ſtatuerunt quod pecuniæ, ſeu pretia dictarum domorum pro medietate in acquirimentum ponantur, alia verò medietas inter illos Canonicos qui fuerint præſentes in civitate tempore mortis illorum per quos dictæ domus dicuntur vacare & intabulati vel in Kalenda illius menſis fuerint diſtribuantur.

Item ordinarunt quod nullus ex Dominis Canonicis de poſſeſſionibus quæ Eccleſiæ communes dicuntur habere nec tenere poſſit, & niſi unam quam dimittendo & non alias, alia recipere & tenere poſſit & ſua quam dimiſit alteri expediatur ſemper ſecundum ordinem de modo optationis præbendarum.

Item ſtatuerunt quod quilibet ex Dominis Canonicis debeat ad minus habere unum equum, mulum, vel mulam adeo honeſtum, ut illum equitare poſſit cum honeſtate debita valoris ad minus viginti florenorum ita & taliter quod ſine illo eſſe non poſſit ultra menſem ſed illo vendito donato, aut alias alienatu alium habeat ejuſdem pretii vel majoris quantitatis.

Item cum nullus miſſam probri quem ſcit indubitanter concubinam habere, audire debeat, nec etiam concubinario celebranti aſſiſtere, aut ab ipſo ſacramenta Eccleſiaſtica recipere ipſi Domini Canonici ordinarunt, quod nullus ex Dominis Canonicis Vicariis ſeu habilitatis Capellanis, Altariſtis aut de choro Eccleſiæ habituatis concubinam ſive focariam habeat de actu venereo ſuſpectam quod ſi ſecus quis ſecerit, & ſuper iis vel altero ipſorum fuerit infamatus, vel ſi notorium, aut manifeſtum. & domum dicti Canonici vel alterius de choro habituati cujuscunque dignitatis aut præeminentiæ exiſtant ipſa mulier ſic ſuſpecta frequentaverit, tunc talis ſi Canonicus fuerit & in horis divinis, ſeu Canonicis interſit, etiamſi non celebret diſtributiones quotidianas nullatenus lucretur, nec in illis in toto vel in parte portionem recipiat, ſed pro abſente reputetur donec & quouſque de dicto crimine ſe emendaverit, ſi verò inferior Canonico fuerit ab intereſſentia chori & Eccleſiæ, ac habitu privetur, nec ad celebrandum aut cantandum alicubi admittatur ſupra quorum probatione examen per deputatos à Capitulo ſufficiat ſeu notorietas & infamia laborans.

Item ſtatuerunt quod quilibet ex Dominis Canonicis poſtquam debitam reſidentiam per annum fecerit fructuſque ſuæ præbendæ receperit teneatur & debeat in ipſa Eccleſia facere & fundare unum anniverſarium viginti quinque librarum Gebennenſis quod ſi morte præventus non fecerit ejus hæredes & bona poſſidentes ad illud faciendum omnino teneantur, & omnia ejus bona remaneant capitulo obligata & hypothecata donec & quouſque præmiſſa fuerint completa.

Item ordinarunt quod quilibet ex Dominis Canonicis ubi voluerit in quacunque parte Eccleſiæ demptis & exceptis choro & ſancta ſanctorum ſuam poſſit eligere ſepulturam.

Item ſtatuerunt quod ſacriſta Eccleſiæ habeat lectum Canonici defuncti pro medietate & pro alia medietate habeat Rector parvæ fabricæ, & matricularius qui poteſt redimi ſi fuerit Præpoſitus, vel cantor pro ſex florenis, ſi vero ſimplex Canonicus pro quatuor florenis.

Item prædictus matricularius habeat in ſolidum armutiam & luminare.

Item ordinarunt quod nobiles laici cives Burgenſes & honeſti mercatores pro remedio animarum ſuarum uſque ad ſexaginta ſolidos annuales; Altarienſes verò Capellani & alii viri notabiles Eccleſiaſtici uſque ad triginta ſolidos ſimiles ipſi Eccleſiæ ſanctæ Legatum facientes poſſint ſibi & valeant in eadem eligere ſepulturam videlicet à capellis ſanctæ crucis & ſanctæ Catharinæ uſque ad portam majorem prædictæ Eccleſiæ.

Item ſtatuerunt quod oblationes quæ fiunt in luminaribus ſepulturarum prædictarum, de facibus vel intorſitiis corpore defuncti in Eccleſia exiſtente tres partes fabricæ pertineant & quarta matriculario ſibi per Rectorem fabricæ diſtribuenda, quod ſi corpus præſens non fuerit, aut fiat alia ſolemnis pro principibus, vel aliis commemoratio tunc matricularius in eadem nihil percipiat; alia verò quæcunque emolumenta ex prædictis ſepulturis vel commemorationibus provenientes continuo cedant Rectori fabricæ ſine quacunque diminutione.

Item ordinarunt quod quando aliquis ex Dominis Canonicis diem ſuum claudat extremum, corpus ſuum intra chorum cum habitu completo & ordinato per probos deferatur ſuper quo corpore unus pannus Eccleſiæ honeſtus per operarium ponatur pro quo panno quinque ſolidos fabricæ ejus hæredes ſolvere teneantur.

Item ordinarunt quod quoticunque aliqui per venerabile capitulum vel hebdomadarium ad aliquod beneficium ſive quamcumque capellaniam in Eccleſia Gebennenſi inſtituentur præſtare debeant juramenta debitum officium ſecundum fundationem dictorum officiorum & capellaniarum facere & adimplere, nec non debitam reſidentiam in choro facere ſaltem ſolemnibus duplicibus & novem lectionum intereſſendo in divinis maxime in primis veſperis matutinis miſſa magna & ultimis veſperis cum completoriis cum choriſtis cantando & pſalmodiando & ad præmiſſa per ſubſtractionem anniverſariorum vel fructuum ſuorum beneficiorum primo per Dominum Cantorem & in defectu ipſius per venerabile capitulum compellantur.

Item ſtatuerunt quod ſi ex fundatione Capellæ Rector ejuſdem ad aliquas miſſas teneatur ibi celebrandas, tunc dictus Rector infra annum ad Sacerdotium promoveri teneatur, etſi fundatio ad hoc arctaverit illam ſub pœna juris obſervare teneatur.

Item ordinarunt quod nulli ad titulum Capituli mandentur ad ſacros ordines promoveri quibus eo tunc ad ſuſtentandum, aut beneficiandum dictum capitulum eiadem obligetur & raro provideatur.

Item ſtatuerunt quod Rectores vel Altariſtæ Eccleſiæ Gebennenſis ad reſidentiam capellarum ſuarum ex ipſarum fundatione obligati omnino debeant & teneantur reſidere miſſaſque in illis celebrare vel celebrari facere, ac omne aliud debitum perſolvere juxta fundationis & tabulæ, ut præmittitur ordinationem, quod ſi à talibus ſervitiis vel officiis, ut ſupra eis incumbentibus vel injunctis juſto impedimento ceſſante per tres menſes continuos ceſſaverint, vel à civitate abſentes fuerint nullis per ipſos ad dictis capellis

ſerviendum

ſerviendum deputatis ipſa capellania per venerabile capitulum ad quod providere ſpectar, pivemur & alia idoneis qui poſſint & velint deſervire Rectoribus libere conferantur.

Item ordinarunt quod quandocunque aliquis cujuscunqua gradus, ſtatua, aut conditionis extiterit aliquam capellam in Eccleſia Gebennenſi fundaverit, tunc collatio ipſius omnimoda & plano jure quandocunque vacabit ad capitulum pertineat abſque alterius cujuscunque auctoritate ſuperioris requiſitione, ſicut in aliis omnibus pridem fundatis à longo tempore extitit obſervatum, ſuper quo tamen ad voluntatem fundatoris pro primo rectore diſpenſati poſſit.

Item ſtatuerunt quod omnea capellani ſive Rectorea N. inſtituti vel inſtituendi per venerabile capitulum in capellis Eccleſiæ Gebennenſis teneantur & debeant ſuas conſtitutionea capellarum ſub nomine capituli receptæ juxta formam ſubſcriptam & morem in talibus conſuetum ſub ſigneto Secretarii & ſigillo ipſius capituli nos capitulum Gebennenſis notum facimua univerſis harum noſtrarum teſtimonio litterarum quod noa attendentes altare ſeu capellam N. ſundatam & dotatam in Eccleſia noſtra Gebennenſi per N. vacantem da præſenti per mortem N. ultimi Rectoris ejuadem ipſius altare & capellam ut præmittitur vacans & quocunque modo vacara dignoſcantur cum ipſis juribua & pertinentiis ad nominationem viri venerabilis Domini N. Concanonici noſtri nunc hebdomadarii in officio cantoriæ noſtræ Gebennenſis Eccleſiæ conferimos & concedimua per præſentes N. ſufficienti & idoneo ad regimen ipſius altarie & capellæ obtinendum, in ipſa altari & capella eundem inſtituentes & ipſum in Domino ſalubriter gubernando ponentes, & etiam inducentes ipſum N. in poſſeſſionem prædictorum altaris & capellæ cum ipſis juribus & pertinentiis tenora præſentium qui quidem N. nobia ad ſancta Dei Evangelia juravit in prædictis altari & capella ac choro noſtræ Eccleſiæ bena, & fideliter deſervire ut decet per ſe vel per alium ſervitorem & in feſtis ſolemnibua duplicibua & novem lectionum in matutinis, miſſa magna & veſperis in choro perſonaliter intereſſe continue juraqua præfata altaria & capellæ manutenere, bona non alienare & alienata pro poſſe ad ſtatum debitum reducere & ſtatuta Eccleſiæ facta, & fienda obſervata ſuo poſſe.

Dat. Gebennenſis & item ut devota & ordinare altarium miſſæ ſeu capellarum Eccleſiæ ac alia officia chori celebrentur & dicantur ordinarunt fieti tabulam juxta conſuetum per Dominum Cantorem in loco publico chori tenendam de miſſis prædictis per ordinem celebrandis de officio Cantoris ſeu hebdomadario ad beneficia conferenda, ac aliis omnibus officiis in choro fiendis ſecundum quam ſeu deſcriptionem ipſius, ipſi Rectores capellarum per ordinem celebrare debeant hebdomadarius beneficia conſerre & cæteri alia officia chori ut decet adimplere. & ſi quia in præmiſſis defecerit ultra pœnas deſcriptas arbitrio Domini Cantoris puniatur. & corrigatur, quod ſi negligens fuerit capitulum ſuppleat.

Item quia Domini Canonici pro negotiis capituli & manutenentiia ne jurium rerum temporalium ipſius pro quibua à Dominis temporalibua multipliciter ſuot infeſtati, & inquietati, ita quod divino officio interdum ut decet vacare non poſſunt, ſtetuerunt quem ed modum temporibus retroactis extitit ordinatum qood in futurum ſint in ipſa Eccleſia octo Vicarii perpetui incluſis duobua fundatis per Dominum Guillermum Chonerat quondam Canonicum Gebennenſem qui ſint de legitimo matrimonio procreati & actu probi & erunt majores in Eccleſia poſt Canonicos & nuncupabuntur octo perpetui Vicarii ſeu habilitati Eccleſiæ Gebennenſis & privilegiis prærogativis ac honoribus gaudebunt Canonesque totius divini cultua & officii Eccleſiæ, in ſe habebunt duo Vicarii per dictum Dominum Guillermum, fundati fuerunt aggregati & adjuncti ſex alii ordinatis per capitulum in omnibus ſine differentia quacunque.

Item ordinarunt quod dicti octo Vicarii ſeu habilitati impoſterum quotieſcunque locus alicujus vel aliquorum vacabit per capitulum ponantur aſſumantur, & conſtituantur, ita quod honeſtiores & magis commendati & compoſiti in vita & moribus gravioresque in verbo & in inceſſu ac ſufficientiores in officio divino & habentes organa vocis melius diſpoſita ad cantandum qui ubicunque ſic reperientur & commode haberi poterunt aſſumantur & recipi debeant.

Item ſtatuerunt quod dicti octo Vicarii, vel habilitati continuo intereſſe debeant & ſine intermiſſione ſint in omnibua & ſingulis horis in Eccleſia Gebennenſi celebrandis & pſallendis nocturnis pariter & diurnis etiam in omni officio Beatæ Mariæ Virginis & mortuorum quod ſe facturoa in ſua prima aſſumptione, & receptione, ſolemniter jurare tenebuntur.

Item ordinarunt dictos habilitatos eſſe inſtallatos videlicet quatuor in dextra parte chori ſuperioris & alios quatuor in ſiniſtra juxta ordinem ſuæ receptionis ut qui primò fuerit aſſumptua præcedat ſedeatque primus in dextra parte in quarta ſede chori ſuperioris incipiendo à parte magni altaris & alii mediate ſequentes recepti; id idem ſervabitur in ſiniſtra parte chori & in tribus ſtallis præcedentibus utriusque chori erunt Canonici præbendati.

Item ſtatuerunt quod duo ex dictis habilitatis primo recepti teneantur & debeant principiare, & intonare omnea pſalmos in omnibus & ſingulis horis nocturnis & diurnis quilibet in choro ſuo prout fit in Eccleſia Metropolitana matrice Viennenſis & qui in parte dextra erit primus vocabitur Succentor, qui verò in ſiniſtra Scholaſticus. Succentor autem in dextra parte tenebitur incipere miſſas omnea per circuitum anni exceptis feſtis duplicibua & ſolemnibus quas inchoari debent per duos Cantores in medio chori. & hymnos, antiphonas & Reſponſoria in proceſſionibus quibuscunque principiare debeat ipſe Succentor, & quotieſcunque vacabit locus dictorum Succentoris, & Scholaſtici dictum capitulum de ipſis habent providere & ſi quis dictorum Vicariorum legitime fuerit præpeditus officium ſuum alius ex ipſis ſupplere poterit.

Item ordinarunt quod in poſterum dicti octo Vicarii vel habilitati poſſint debeant & teneantur ſupplere vices canonicorum tam in miſſis dicendis in majori & minori vivorum & defunctorum lectionibus & reſponſoriis officii dici & mortuorum quàm in aliis omnibus ad quæ vel in quibus ipſi Canonici quomodocunque poſſint teneri excepta Epiſtola & Evangelio & in lectionibus matutinarum quæ per Dominos Canonicos diebus ſolemnibus ſecundum deſcriptionem tabulæ dicentur, quando tredecim candelæ accenduntur & officiant Præpoſitus & Cantor, & quando Epiſcopus vel Prælatus Eccleſiæ celebrabit, & tunc in Epiſtola & Evangelio Canonici in miſſa officiare tenebuntur.

Item ſtatuerunt per capitulum deputari aliquem ex dictis habilitatis vel aliis habituatis qui jurare expreſſe in capitulo tenentur fideliter defectus dictorum Vicariorum & altarienſium

reſidentium

reſidentium in choro debentium ſcribere & notare, nulli quovis modo partendo qui pro labore ſuo tertiam partem defectuum recipiat, reſiduum cedat cellario & qui præſens non fuerit nihil lucratur niſi ſit infirmus, ſed perdat tantum de ſuo proprio quantum illa hora eſſet lucraturus & cum quolibet ſingulis menſibus computabit & defectus procuratori tradet qui de lucratis eis habebit ſatisfacere.

Item ordinarunt quod non obſtante ordinatione prædicta de miſſis per habilitatos dicendis in majori altari vel minori poſſit & libere valeat in iisdem miſſam celebrare Canonicus præbendatus, ſi ex devotione moveatur qoandocunque voluerit ſitque eo tempora illud emolumentum qnod aſſequebatur per prius ſine quacunque diminutione percipiat eo caſu quo officium miſſæ eſſet eidem aſcriptum in tabula videlicet pro qualibet magna miſſa duodecim denarios, alias non nec alteri committere poſſit.

Item ſtatuerunt quod quicunque Doctorum Vicariorum & duorum altariſtarum defuerit in miſſa dicenda in majori eltari vel minori Evangelioqee vel quis tera pro miſſa perdat quatuor ſolidos pro Evaogelio, vel Epiſtola duos & hæc ſuper univerſariis pertipiantur.

Item ordinarunt quod ſi contigerit aliquem octo habilitetorum eſſe altariſtam in Eccleſia Gebennenſi propter præſentes ordinationes non eximatur à celebratione miſſarum in ſuis altaribus fundatarum.

Item ſtatuerunt quod nullus ad aliquod beneficium in Eccleſia Gebennenſi admittatur niſi de habitu ipſius Eccleſiæ fuerit tempore admiſſionis quod ſi ſecus factum fuerit illud Domino ſit irritum & inane.

Item ordinarunt quod in dicta Eccleſia ſint, & perpetuò eſſe debeant ſex parvi innocentes clericuli chori nuncupati, talesqoe recipiantur, & affirmantur par capitulum, inveſtianturque & habituentur, ſi non ſine prius habituati per Cantorem prout fieri eſt conſuetum qui de legitimo matrimonio ſint procreati; facundi ſine difformitate, quæcunque organa vocis bena diſpoſita ad cantandom habentes & qui in choro ac Eccleſia deſervire debeant quandiu puberes fuerint & uſque ad plenam pubertatem videlicat ætatis decem, & octo annorum donec notabiliter mutent vocem ed ipſos quoque pertineat officium ceroferarii & geſtare candelabra in miſſis & proceſſionibus at que aliis horis quibus portari conſueverunt.

Item ſtatuerunt quod duo ex dictis clericulis ſingulis diebus feriatis eſſe debeant in matutinis, miſſa & veſperis & aliis horis canonicis ed antiphonas ante pſalmos intonandos verſiculos reſponſoriorum & alios in horis ſuis verſiculos dicendum atque Benedicamus in ſine & requieſcant in pace in officio mortuorum ut eſt conſuetum, diebus verò novem lectionum duplicium & ſolemnium omnes maxime in matutinis, miſſa, & veſperis inte eſſe debeant.

Item ordinarunt quod perpetuo eſſe debeat unus magiſter per capitulum deputatus ſufficiens & idoneus ad præfatos innocentes inſtruendum in cantu lectura brevibus longis & accentu debito, atqoe eos imbuendum in bonis geſtis & moribus, ſitque de eis ſollicitus & ſingulis diebus poſt veſperas debeat audire ab illis quid in craſtinum habent officiare ea quæ tunc debent cantare & facere ſi perfecte ſciant, & illos qui neſcient, ſeu alias offenderint cum diſcretione corrigere.

Item cum maximè Reverendus in ipſo pater Dominus Epiſcopus Gebennenſis pro tempore exiſtens minusque officiarii ejusdem venerabiles capitulum & Dominos illius canonicos omnimodam juriſdictionem non habebant ſtatuerunt quod quotiescumque ipſe Dominus Epiſcopus vel ejus offitiarii qualiscunque ſuam adverſus ipſos venerabiles capitulum Dominosque Canonicos alterumve eorumdem voluerint poteſtatem exercere ultra quam ſua in eos juriſdictio ſe extendet tanto ec eo caſu ipſi venerabiles, capitulum Dominique Canonici tandiu poſſint ac debeant, impune à divinis ceſſare & ceſſari facere protinus officiis donec ab hujusmodi exercitio poteſtatis omninu abſtinuerint, & res fuerint priſtino ſtatui reſtitutæ.

Item ut omnis materia tollatur dubitandi ſuper præmiſſis & jam conditis ſtatutis ordinarunt quod ſi aliqua inter ipſa ſtatuta tem edita quam edenda contrarietas, vel in aliquo diminuta, aut nimis empla vel obſcura ſeu dubia reperiantur quod ipſum venerabile capitulum ad ſonum campanæ congregatum tales, dubia & obſcuritates declarare, emendare, corrigere, nec non diminutis addere, ac ſuperflua tollere poſſit & valeat, ſuisque declarationibus, deciſionibus, emendationibus & correctionibus omnes quorum intereſt ſtare debeant, manere ac omnia juſta declareta obſervare.

Item quia plura ſunt negotia quàm vocabula adeo ut legis negotiis omnibus vix valeant providere, ſtatuerunt quod ſi in omnibus ac ſingulis circa regimen Eccleſiæ per præmiſſa ſtatuta tam in ceremoniis quàm in quibuscunque aliis non fuerit ſufficienter & legitime proviſum & proviſio in aliquo eſſet quovismodo neceſſaria tunc recurratur & recurſus haberi debeat ad illud quod in caſu ſimili ſervatur in Eccleſia Metropolitana Viennenſi ſecundum cujus ſtatuta talis defectus qui fuerit ſuppleatur.

Item ut nullus amplius materiam habeat vagandi per varia & diverſa ſtatuta ordinarunt quod omnes ac ſinguli Domini Præpoſiti Cantores & Canonici nec non Altariſtæ, Capellani, Choriſtæ & habituati & cæteri quos præmiſſa ſtatuta concernunt tam præſentes quàm futuri illa teneantur & debeant in poſterum ſervare quantum erit poſſibile & de illis ſervandis juramentum præſtare aliis quibuslibet ſtatutis extravagantibus & in diverſis libris quomodolibet deſcriptis ex nunc penitus retroactis & amplius non ſervandis quibus nec aliquam ab inde fidem præſtari voluerunt, ſed illa omnino per præſentes ſtatuta, ac ordinationes revocarunt & annullarunt, revocantque & annullant iſtis ſolis præſenti & ſupra ſcriptis in robore permanſuris.

Quæ quidem capitula & ordinationes ſupra ſcriptæ unum vero cantum, & quinquaginta incluſo earum exordio cum hac concluſione in præfato Venerabili capitulo in quo præſentes aderant reverendi ac venerabiles *Guillermus de Fitigniaco* Præpoſitus. *Petrus de Viriaco. Petrimandus de Saconay. Franciſcus de Saconay de Charoneſonay. Petrus de Lonay. Antonius de Villiaco decretorum Doctor Apoſtolicus Prothonotarius. Philippus de Compeiſto Apoſtolicus Prothonotarius. Martinus de Biolea. Joannes de ſancto amore. Joannes de Lornay Apoſtolicus Prothonotarius. Guillermus de Gregres. Ludovicus de Lornay. Richardus de Roſſelione. Andreas de Groſſets, & Jeronimus de ſancto Michaele*, Juris utriusque Doctor Canonici prædictæ Cathedralis Eccleſiæ ſancti Petri Gebennenſis fuerunt diſcrepantes concluſæ, & per me *Guillermum Fageſauſer* Civem Gebennenſem Apoſtolicum, ac Imperialem Notarium Ducalemque Sabaudiæ & ejusde..

ANNO 1486.

venerabilis capituli ſecretarium in ſorma qua ſupte de mandato Prænominatorum Reverendorum ac venerabilium Dominorum Præpoliti, & Canonicorum præſentium ſuis, ac cæterorum Reverendorum & Venerabilium Dominorum Canonicorum abſentium ejusdem Capituli ac fururæ in illo totius poſteritatis nominibus redactæ & ſigno meo aſſueto die vigeſima quarta menſis Septembris anno Domini currente milleſimo quatercenteſimo octuageſimo tertio, Pontificatus Sanctiſſimi Domini noſtri Sixti PP. iiij. anno tertio decimo manualiter ſubſignatæ in teſtimonium veritatis eorum omnium, ac ſingulorum ſub appoſitione utriusque ſigillorum ejusdem Capituli.

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam noſtræ abſolutionis, confirmationis, approbationis, comminationis, ſuppletionis & conceſſionis infringere vel ei anſu temerario contraire. Si quis hoc autem attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo octuageſimo quarto, Pontificatus noſtri anno primo.

II.
Ex Arch. Angl. Rimer Tom. XII. pag. 297.

Bulla ſuper Succeſſione in Regno Angliæ approbatoria, & contra Rebelles excommunicatoria; anno 1486.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

ROmanus Pontifex, in quo poteſtatis plenitudo conſiſtit, inter curas multiplices, quibus rerum negotiorumque varietatibus continuè premitur, ad ea ex debito Paſtoralis Officii ſibi commiſſi ſollicite intendere debet, per quæ inter Catholicos Principes eorumque Vaſſallos & ſubditos pacis, & quietis eosdjuvante Domino conſervetur amœnitas, & quæ his contraria ſunt, ac ſcandala producunt per ſuæ Vigilantiæ ſtudium radicitus extirpentur, prout perſonarum locorum & temporum qualitate penſata, id in Domino conſpicit ſalubriter expedire. Nuper ſiquidem pro parte cariſſimi in Chriſto Filii noſtri Henrici VII. Angliæ Regis illuſtris, & dilectæ in Chriſto filiæ nobilis mulieris Elizabetæ claræ memoriæ Eduardi IV. dicti Regni olim Regis Primogenitæ, Nobis expoſito quod ipſi, ad ſubmovendum contentiones, quæ de Regno ipſo fuerant inter eorum Prædeceſſores de Lancaſtria de qua Henricus ipſe Rex, & Eboracenſis inclitis domibus, & familiis dicti Regni, de qua Elizabet, præfati originem trahebant, quarum occaſione in Regno ipſo grandia ſcandala retroactis temporibus exorta fuerant, deſiderabant invicem matrimonium contrahere. Sed quia quarto & quarto conſanguinitatis, & forſan affinitatis gradibus invicem conjuncti erant, eorum deſiderium hujusmodi in ea parte adimplere non poterant diſpenſatione Apoſtolica deſuper non obtenta, Nos, tunc cupientes perpetuæ tranquillitati paci & quieti dicti Regni, quemadmodum decet pium, & communem Patrem & Paſtorem, omnium Chriſtianorum providere, ac diſcordiis, quæ in eo Regno diu inter deſcendentes ex Domibus prædictis, cum maximo ipſius Regni detrimento, viguerant, finem imponere, illudque futuris diſſenſionibus occurrendo pacatum & quietum perpetuis temporibus reddere, ac Chriſtiani Sanguinis effuſionem evitare cum eisdem Henrico Rege & Eliſabetha, ut hujusmodi conſanguinitatis & forſan affinitatis impedimentis non obſtantibus, matrimonium inter ſe contrahere, & in eo poſtquam contractum foret remanere liberè & licitè poſſent, per alias noſtras litteras gratioſè diſpenſavimus, ſuſcipiendam ex hujusmodi matrimonio prolem legitimam nuntiando. Cum autem ſicut accepimus, Henricus Rex præfatus, quanquam non modo jure belli ac notorio & indubitato proximo ſucceſſionis Titulo, verum etiam omnium Prælatorum, Procerum, Magnatum nobilium totiusque ejusdem Regni Angliæ Plebis Electione & Voto, nec non Decreto ſtatuto & ordinatione ipſius Angliæ Regni trium ſtatuum in ipſorum Conventu, Parliamento nuncupato, propter hoc publicè & generaliter celebrato, Jus ipſius Regni Angliæ ad ipſum Henricum VII. Angliæ Regem ſuosque Hæredes ſuo ex corpore procreandos indubitanter de Jure pertineret eidemque delatum foret. Ad omnes tamen diſcordias & diſſenſiones, quæ olim inter illuſtres Lancaſtriæ & Eboracenſem Domos prædictas viguerant tollendas atque in perpetuum abolendas, ac pro firma & perpetua pace in eodem Regno obſervanda ad præcipuam & ſpecialem ipſorum trium ſtatuum dicti Regni requiſitionem, aſſenſerit eandem Elizabetham Principiſſam, immortalis famæ Regis Eduardi præfati primogenitam & veram hæredem, ducere habereque in uxorem, dummodò primitus à nobis opportuna diſpenſatio ſuper impedimentis prædictis obtinerent. Nos qui una cum Venerabilibus Fratribus noſtris ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus omnia & ſingula ſupra dicta paterna caritate conſiderantes non ſolum ſuper matrimonio hujusmodi inter Henricum Regem & Elizabetham Principiſſam præfatos ut præfertur contrahendo, ex cauſis ſupra dictis, per dictas noſtras litteras diſpenſavimus, ſed etiam Prolem ſuſcipiendam ex eo ad ſuccedendum eisdem Regi & Elizabethæ legitimam nuntiavimus, prout in ipſius diſpenſationis litteris Apoſtolicis pleniùs continetur, motu proprio, non ad Henrici Regis, aut Elizabethæ prædictorum aut alterius pro nobis ſuper hoc oblatæ, petitionis inſtantiam ſed de noſtra mera liberalitate & ex certa noſtra ſcientia, hujusmodi diſpenſationem nec non matrimonium, illius vigore prædictis contrahendum, ſeu, cujusvis alterius diſpenſationis deſuper à ſede Apoſtolica, vel illius pœnitentiaria aut Legatis, ſive Nunciis, ad id facultatem ab eadem

ANNO 1486.

ANNO 1486.

ſeds habentibus, forſan obtentæ, pro tempore contractum, quarum quidem litterarum noſtrarum, & aliarum prædictarum diſpenſationum tenores præſentibus, ac ſi de verbo ad verbum infererentur habere volumus pro expreſſis, ligitimamque liberorum ſucceſſionem, ac etiam declarationem pronunciationem, & decretum Parliamenti, tam ſuper titulo ipſius Henrici Regis, quàm ſuper ſucceſſiona liberorum ec hæredum ſuorum nec non omnia alia & ſingula præmiſſa auctoritate Apoſtolica præſentium tenore confirmamus & approbamus, ac robur perpetuæ & inviolabilis vere firmitatis obtinere eadem auctoritate pronuntiamus, decernimus atqua declaramus ſupplemusqua omnes & ſingulos defectus, tam juris, quàm facti, ſi qui forſan intervenerint in eiſdem aut aliquo præmiſſorum. Monemuſque, & requirimus, motu ſcientia, & auctoritate prædictis omnes & ſingulos dicti Regni incolas & ejuſdem Henrici Regis ſubditos, cujuſcumque gradus, ſtatus, ſeu ſonditionis exiſtant, etiamſi Ducali, vel majori dignitate præfulgeant, eiſque, & cuilibet eorum diſtricte præcipiendo inhibemus, ne ipſi, aut aliquis eorum novos tumultus, occaſions juris ſuccedendi hujusmodi, vel quocumque quovis quæſito colore, aut quacumque alia cauſa, in eodem Regno per ſe, vel alium ſeu alios movere ſeu moveri facere, diſpenſationi, declarationi, & decreto bujusmodi, aut paci & tranquillitati ipſius Angliæ Regni contraveniendo quovis modo præſumant, ſub excommunicationis & majoris anathamatis pœna. Quam omnes & ſinguli bujusmodi tumultus novos excitantes vel excitari facientes atque pacem & Regni præfati tranquillitetem poſthac nequiter perturbantes aut prædictis contravenientes ex unnc prout ex tunc, & ex tunc prout ex nunc cujuscumque, ut præfertur dignitatis ſtatus, gradus, ſeu conditionis exiſtant, etiam ſi Ducali aut majori præfulgeant dignitate, eo ipſo incurrant, eosque incurrere & illius vinculo innodatos & involutos ipſo facto eſſe eiſdem motu ſcientia & auctoritate volumus, ſtatuimus, decernimus, atque declaramus. A quo quidem excommunicationis & Anathematis vinculo ab aliquo quàm ſede Apoſtolica præfata, aut cui ipſa ſedes id ſpecialiter & ſpecificè commiſerit, præterquem in mortis articulo ſonſtituto, nequeant abſolotionis beneficium obtinere. Et ſi, quod Deus avertat, contingat ipſam Elizabetham, proſe ex dicto Hentico Rege non ſuſcepta, vel ſuſcepta non tamen tunc ſuperſtits, decedere ante ipſum Regem, eo caſu prolem ex ipſo Rege Henrico & alia quacunque ejus legitima uxore, ab eo ſuperducenda, in omni jure hæreditario Regni hujusmodi juxta ante dictum ipſius Parliamenti Decretum, & hujusmodi noſtram, illius approbationem, & confirmationem ſuper hujusmodi Decreto, & aliis prædictis, ut præmittitur, factam ſuccedere debere ſimilibus motu, ſcientia, & auctoritate decernimus & declaramus. Et ne in bujusmodi eventum, quiſpiam prolis præfatæ ſucceſſionem hujuſmodi, quovis quæſito colore, impedire aut impediendum novos tumultus in eodem Regno per ſe vel alios excitare, vel excitari facere, vel procurare præſumat, ſub præfatis cenſuris, & pœnis, quas omnes & ſinguli novos tumultus ut præfertur, ex quacunque cauſa in contrarium excitantes, aut excitari facientes, eo ipſo incurrant, & à quibus ab alio quàm ſede prædicta, & cui ſedes ipſa id ſpecialiter commiſerit abſolvi nequeant, præterquam in mortis Articulo conſtituti, pari motu ſcientia & auctoritate prohibemus. Et quoscunque, tam Principes, quàm dicti Regni incolas præſtantes opem & ſuccurſum, eidem Henrico Regi, ejusve deſcendentibus in eodem Regno ſucceſſoribus Angliæ Regibus, contra eorum Rebelles, aut aliqua contra præmiſſa quovis pacto molientes, eiſdem motu ſcientia & auctoritate benedicimus, & illis, quos ſic faciendo in tam juſta cauſa decedere contingat, plenariam omnium ſuorum peccatorum indulgentiam & remiſſionem elargimur. Et nihilominus univerſis, & ſingulis Epiſcopis Monaſteriorum Abbatibus Metropolitanis, & aliarum Cathedralium, & Collegiatarum Decanis, Archidiaconis, Canonicis, Parochialiumque, & aliarum Eccleſiarum Rectoribus, ſiva Vicariis perpetuis, Prioratuum & Domorum cujusvis etiam mendicantium ordinum Prioribus & Guardianis, & quibuscumque aliis Eccleſiaſticis Perſonis exemptis & non exemptis ſimilibus motu ſcientia, & auctoritate, ſub interdicti ingreſſus Eccleſiæ in Epiſcopos, & ſuperiores, ac excommunicationis latæ ſententiæ pœnâ in inferiores ab eis, eo ipſo per eos ſi non paruerint incurrenda, mandamus quatinus ipſi & quælibet eorum, cum pro parte præfati Henrici Regis hæredum & ſucceſſorum ſuorum bujusmodi quorumcunque fuerint deſuper requiſiti, contravenientes hujusmodi & novos tumultus excitantes in Eccleſiis ſuis, & aliis locis publicis inter miſſarum, & aliorum divinorum officiorum ſolemnia, nec non aliis temporibus congruis, totiens quotiens requiſiti fuerint, excommunicatos, & Anathematizatos eſſe, & bujusmodi ſententias & cenſuras incurriſſe publicè nuntient, faciantque ab aliis nunciari, & ab omnibus arctiùs evitari, ac legitimis ſuper his habendis ſervatis Proceſſibus, cenſuras & pœnas bujusmodi iteratis vicibus aggravent, Contradictores quoslibet & rebelles per cenſuram Eccleſiaſticam & alia Juris remedia appellatione poſtpoſita, compeſcendo invocato ad hoc ſi opus fuerit auxilio brachii ſecularis. Non obſtantibus conſtitutionibus ordinationibus Apoſtolicis, cenſoris quoque per nos & ſedem præfatam privilegiis & litteris Apoſtolicis, quibus illa etiam ſi de eis eorumque totis tenotibus, ſeu quævis alia expreſſio habenda eſſet, & in eis caveretur expreſſè quod illis non intelligeretur unquam derogatum, niſi dum & quotiens ſub certis inibi expreſſis modo & forma contingeret derogari præſentibus, pro expreſſis & inſertis habentes quoad præmiſſa ſpecialiter & expreſſe derogamus contratiis quibuscunque, ſeu ſi eiſdem Epiſcopis, Abbatibus, Decanis, Atchidiaconis, Rectoribus, Vicatiis perpetuis, Prioribus, Guardianis, & aliis Eccleſiaſticis Perſonis ac Ducibus, & aliis prædictis vel quibusvis communiter vel diviſim à dicta ſit

ANNO 1486.

ſede

Digitized by Google

ſede indultum quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari noo poſſint per litteras Apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem & qualibet alia dictæ ſedis indulgentia generali, vel ſpeciali cujuscunque tenoria exiſtat, per quam præſentious non expreſſam vel totaliter non inſertam effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, & de que cujusque toto tenore habenda ſit in noſtris litteris mentio ſpecialis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ Confirmationis, Approbationis, Pronuntiationis, Conſtitutionia, Declarationis, Suppletionis, Monitionis, Requiſitionia, Inhibitionia, Voluntatis, Statuti, Decreti, Prohibitionis, Benedictionia, Conceſſionis, Mandati, & Derogationis infringere &c.

Datum Romæ epud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo, quadringenteſimo octuageſimo ſexto, ſexto Calendas Aprilis Pontificatus noſtri anno ſecundo.

III. Ex ibid. pag. 313.

Bulla de matrimonio inter Henricum ſeptimum & Elizabetham Filiam Eduardi Quarti: anno 1486.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

REdemptorie & Domini noſtri Jeſu Chriſti, qui ut humanum genus propter primi patentia lepſum Deo patri reconciliaret in Crucis ate mortem ſubite, & tandem ad cœlos aſcenſurus, pacem diſcipulis ſuæ teſtamento relinquere dignatus eſt, vices licet immeriti tenentes in terris, ea quæ ſacrorum Canonum tamperato rigore pro fidelium quorumlibet, poiſſime dignitatis & proſapiæ prærogative ſulgentium perpetua pace, & quiete, ac animarum ſalute, & ut fideles ipſi, ſuppraſſis quibusvis contentiouum & diſſidiorum fomentis, pacis & quietis amœnitatis fruantur, provide ſedis Apoſtolicæ euctoritete facta, & conceſſa cognoſcimus, ne in dubietatis ſcrupulum prolabantur, ſed perpetuo, firma & illibata perſiſtant, uberiori ejusdam ſedis munimine roboramus, prour rerum & perſonarum qualitatibus inſpectis, cognoſcimus in Domino ſalubriter axpedire. Dudum ſiquidem cum cariſſimus in Chriſto filius noſter Henricus ſeptimus Angliæ Rex, & cariſſime in Chriſto filia Elizabetha Regina, & primogenita clere memoriæ Eduardi Quarti dicti Regni nuper Regis, illuſtres quarto & quarto conſanguinitatis gradibus invicem conjuncti, pro pace in eorum Regno Angliæ nutrienda & confovenda, invicem matrimonialiter copuleri deſiderarent. Venerabilit Frater noſter Jecobus Epiſcopus Imolenſis noſter & ſedie prædictæ in Angliæ præfato & Scotiæ Regnis eum poteſtate Legati de latere Oretor, & Commiſſarius, vigore quarumdam eliarum noſtrarum litterarum per quea inter cætera eidem Jacobo Epiſcopo cum duodecim perſonis, quarto affinitatis vel conſanguinitatis gredibus invicem ſe attingentibus & daſiderantibus invicem matrimonialiter copulari, ut matrimonia inter ſa contrahere, & in eia ſic contractis etiam remenere poſſent, diſpenſendi, prolamque per eos ſuſcipiendam legitimam decernendi, facultatem conceſſimus; cum eisdem Hanrico Rege, & Elizabetha Regina, ut impedimento conſanguinitatis hujusmodi non obſtente, matrimonium inter ſe contrahera, & in eo poſtquem contractum fotet licitè remanete poſſent, diſpenſavit, prolem ex hujuſmodi inter eos tunc contrahendo metrimonio ſuſcipiendam, legitimam decarnendo, prout in ipſius Jecobi Epiſcopi litteria ejus ſigillo munitia, quarum tenores præſentibus pro ſufficianter expreſſis haberi volumua, plenius dicitur contineri. Poſtmodum verò ut eccepimus, Henricus Rax & Elizabetha Regine præſati litterarum Jacobi Epiſcopi & diſpenſationis hujusmodi obtentu, matrimonium, inter ſe per verba legitimè de præſenti contraxerunt, & cum ſolemnitatibus in dicto Regno Angliæ obſervati ſolitis ſolemnizarunt, & tendem carnali copula conſummarunt. Cum eutem, ſicut ſimiliter eccepimus, Henricus Rex & Elizabetha Regina præfati cupiant præmiſſis, pro eorum ſubſiſtentia firmiori, robur noſtræ confirmationis adjici. Noa, qui Regis pacifici veſtigia imitando inter fideles quoslibet, præcipuè præclari generis ſublimitate conſpicuos, ex quorum votivo ſucceſſu plurimorum dependet ſalua fidelium, pacis & tranquillitetis commode ſupramia deſideriis affectamus, ut Henricus Rex & Elizabetha Regina præſati, liberè & quiete, ebsque eliquo conſcientiæ ſcrupulo, in hujusmodi ſic per eos contracto matrimonio perpetùo permanere valeant, & ne imposterum de viribus ipſius matrimonii per quempiam hæſitari cootingat providere volentes, motu proprio, non ad ipſorum Henrici Ragis & Elizabethæ Reginæ, vel alterius pro eis nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed de noſtre deliberatione & voluntate, obtentam per aos, à dicto Epiſcopo & Nuncio diſpenſationem prædictam, & prout illem concernunt omniaque & ſingula in ajusdem Epiſcopi litteria prædictis contente & inda ſecuta quæcunque auctoritate Apoſtolica, ax certa ſcientia & de plenitudine poteſtatis, tenore præſentium, confirmamus & epprobamua, ac plenum firmitatis robur obtinuiſſe & obtinere, ipſumque matrimonium lagitime contractum fuiſſe, & legitime fore in omnibus & per omnia perinde ac ſi cum eisdem Henrico Rege & Elizabetha Regina, ut impedimento prædicto non obſtante, invicem matrimonialiter copulari, & in contracto poſtmodum per eos matrimonio remanere poſſent, ſuſpiciendam ex illo prolem legitimam nuntiando aliàs juxta dictarum litterarum Epiſcopi præfati continentiam atque formam ab initio per noa diſpenſatum fuiſſet, & quæ in præmiſſis à dicto Epiſcopo facta fuerunt à nobis immediate, noſtroque proprio ora proceſſiſſent, motu, ſcientia, & auctoritate ſimilibus decernimus ſupplemusque omnes & ſingulos defectus tam juris, quàm facti, ac etiam

ANNO 1487.

ſolemnitatis forſan omiſſæ, ſi qui forſan intervenerint in eiſdem. Eoſdem Henricum Regem & Elizabetham Reginam ac matrimonium ipſum per eos contractum, Redemptoris præfati, ac Beati Petri & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate benedicentes. Non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrariis quibuſcunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis, approbationis, conſtitutionis, ſuppletionis, benedictionis, & voluntatis infringere &c.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Domini milleſimo quadringenteſimo, octuageſimo ſexto, Decimo Calendas Auguſti, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

IV. ibidem pag. 324.

Commiſſio Archiepiſcopo Cantuarienſi pro abſolutione Tumultuantium: anno 1487.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Venerabili Fratri Archiepiſcopo Cantuarienſi, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

APoſtolicæ ſedis indefeſſa clementia lapſis, ad eam poſt exceſſum cum humilitate recurrentibus, perſonis libenter ſe propitiam, & benignam exhibere, & dum id humiliter petierint ſuæ pietatis gremium aperire conſuevit. Dudum ſiquidem, pro conſervanda pace, & quiete in Regno Angliæ, & ex certis aliis tunc expreſſis cauſis, per alias noſtras litteras, motu proprio, & ex certa ſcientia, auctoritate Apoſtolica monuimus & requiviſimus omnes & ſingulos dicti Regni incolas & cariſſimi in Chriſto Filii noſtri Henrici ſeptimi Angliæ Regis illuſtris ſubditos, cujuscumque gradus, ſtatus, ſeu conditionis exiſterent, etiamſi Ducali vel majori Dignitate fulgerent, eiſque & cuilibet eorum, diſtricte præcipiendo inhibuimus ne ipſi aut aliqui eorum novos tumultus occaſione juris ſuccedendi in dicto Regno, vel quovis quæſito colore aut quacunque alia cauſa in eodem Regno per ſe vel alium, ſeu alios movere ſeu moveri facere, aut paci & tranquillitati dicti Regni contravenire quovis modo præſumerent ſub excommunicationis & majoris anathematis pœna, quam omnes & ſinguli hujusmodi tumultus novos excitantes vel excitari facientes, atque pacem & Regni præfati tranquillitatem perturbantes, aut prædictis contravenientes, ex tunc, cujuscunque, ut præfertur dignitatis, ſtatus, gradus, ſeu conditionis exiſterent, etiamſi Ducali, aut majori præfulgerent dignitate, eo ipſo incurrerent eoſque incurrere, & illius vinculo innodatos, & involutos ipſo facto eſſe, eiſdem motu, ſcientia, & auctoritate voluimus, ſtatuimus, decrevimus, atque declaravimus. A quo quidem excommunicationis & anathematis vinculo, ab alio quam ſede præfata, aut cui ſedes ipſa id ſpecialiter & ſpecifice committeret, præterquam in mortis articulo conſtituti nequirent beneficium obtinere, prout in eiſdem litteris plenius continetur. Cum autem ſicut præfatus Rex nobis nuper exponi fecit, aliqui ex prædictis monitis, qui hujusmodi excommunicationis ſententiam incurrerunt, deſiderent, pro ſerenitate conſcientiarum ſuarum ab illa abſolvi, pro parte ejuſdem Regis nobis fuit humiliter ſupplicatum ut ipſos, & eorum ſingulos ab hujusmodi excommunicationis ſententia abſolvi mandare, aliaſque eis & eorum ſtatui in præmiſſis opportune providere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur, attendentes quod præfatæ ſedis exuberans clementia cum humilitate petentibus veniam non conſuevit denegare, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta committimus & mandamus quatinus per te, vel alium, ſeu alios idoneos, quos ad hoc duxeris eligendos, ſuper quo tuam conſcientiam oneramus omnes & ſingulos excommunicationis ſententiis hujusmodi innodatos, qui id humiliter petierint, ab illa auctoritate noſtra, hac vice duntaxat abſolvas in forma Eccleſiæ conſueta; injunctis eis inter alia, ſub virtute præſtandi juramenti, quod de cætero talia non committent nec ea committentibus præſtabunt auxilium, conſilium, vel favorem, ac pro modo culpæ pœnitentia ſalutari, & aliis quæ de jure fuerint injungenda: Non obſtantibus præmiſſis ac Apoſtolicis, nec non bonæ memoriæ Ottonis & Ottoboni, olim in dicto Regno ejuſdem ſedis Legatorum, ac in provincialibus & Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel ſpecialibus conſtitutionibus & ordinationibus cæteriſque contrariis quibuscunque.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo octuageſimo ſeptimo, octavo Id. Auguſti, Pontificatus noſtri anno tertio.

V.

Ex. Arch Angl. Rimer Tom. XII. Pag 332.

Bulla contra Hibernicos Prælatos qui Lambertum Symnell prætenſum de jure, de Facto in Regem coronarunt: anno 1488.

INNOCENTIUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus Caſſelenſi, & Tuamenſi Archiepiſcopis, ac Clochorenſi, & Offorienſi Epiſcopis, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

ROmani Pontificis providentia circumſpecta ad ea libenter intendit, per qoæ exceſſus & crimina per Eccleſiaſticas perſonas præſertim Pontificali dignitate prædictas, quæ omni debent carcere macula vitiorum & alios eorum bonis operibus & exemplis ed bene vivendum & ſuis Principibus obediendum inducere & à rebellionibus ac ſeditionibus præcavere, debitè puniantur, ot alii, hujuſmodi exemplo docti, à ſimilibus de cætero ſtudeant abſtinere. Nuper ſiquidem ad noſtrum non ſine maxima animi ooſtri perturbatione pervenit auditum, quod Venerabiles Fratres noſtri Octavianus Armachanenſis, & Valterius Dublinenſis, Archiepiſcopi, ac Johannes Midenſis & Moderuus Darenſis Epiſcopi, neſcitur quo Spiritu, oiſi maligno, ducti, monitionibus, mandatis, & inhibitionibos per oos contra novos tumultus io Regno Angliæ moventes, ſeu moveri facientes, aut paci, & tranquillitati dicti Regni contravenientes, nec non cariſſimo filio noſtro Henrico ejuſdem Regni Regi illuſtri & Hiberniæ Domino inobedientes ſibique Rebelles, Factis, ac Senteotiis, Cenſuris, & pœnis cootra eos promulgatis, contemptis, proprio poſtergato honore, Deique Timore poſtpoſito Hoſtibus & Rebellibus præfati Regis adhærere, ac opem conſilium, auxilium & favorem præſtare non erubuerunt, quinimo, quod pejus & abominabilius eſt, ad magis perturbandum quietem & tranquillitatem dicti Regni quemdam puerum, de illegitimo thoro natum, & quem Filium quondam Ducis clarentiæ fore falſo confingebant, in ipſius Regni Regem auſu temerario quamvis de facto erexerunt & coronaruot, quem præfatus Rex, Victoria potius jam in manibus ſuis habuit, Crimen læſæ Majeſtatis committendo, nec ooo ſententias cenſutas, & pœnas prædictas damnabiliter incurrendo, in non modicum ejuſdem Regis præjudicium, & detrimentum, pacis & quietis Regni & ſui Dominii Hiberniæ prædictorum perturbationem animarum ſuarum periculum, dignitatis Pontificalis opprobrium perniciofum quoqoe exemplum & ſcandalum plurimorum. Nos igitur, volentea deſuper, antequam majora ſcandala ſequantur, prout ex debito Paſtoralis tenemur Officii, debitè providere, & eosdem Archiepiſcopos, & Epiſcopos, juxta ſuorum exigentiam demeritorum comperta veritate punire.

Fraternitati veſtræ, de qua in his & aliis ſpecialem in Domino fiduciam obtinemus, per Apoſtolica ſcripta committimus & mandamus, quatinus vos vel duo veſtrum per voſmetipſos, de præmiſſis omnibus auctoritate noſtra vos ſecretè diligenter informetis & inquiratis. Et quicquid deſuper compertis, id totum nobis per proceſſum veſtrum, veſtris, vel duorum veſtrum ſigillis ſignatum, ad nos per proprium nuncium quem quantocius deſtinabitis fideliter ſignificare curabitis. Ut exinde, omnibus diligenter examinatis, de Conſilio fratrum noſtrorum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium ſecundum Canones & Decreta Sanctorum Patrum contra eosdem Archiepiſcopos & Epiſcopos debitè procedere poſſimus. Super quibus omnibus & ſingulis vobis, quoad hoc, plenam, liberam, & omnimodam harum ſerie concedimus facultatem. Non obſtantibus Apoſtolicis, nec non in provincialibus, & Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel ſpecialibus conſtitutionibus & ordinationibus cæteriſque contrariis quibuscunque. Vos autem in hujuſmodi negotio ita accurate, diligenter, fideliter & prudenter, prout de vobis confidimus vos gerere ſtudeatis, quod apud nos, & hanc ſanctam ſedem non immerito poſſitis commendari.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo, octuageſimo ſeptimo, non. Januarii, Pontificatus noſtri anno quarto.

Anno 1488.

V I.
Ex ibid. P. 341.

Bulla contra tumultus excitantes ſuper Jure ſuccedendi in Regno Angliæ: anno 1488.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

SEdis Apoſtolicæ Providentia plurimum circumſpecta intenta ſaluti animarum CHRISTI fidelium, ac Paci, quieti, & tranquilitati Catholicorum Regum & Principum, Regnorumque, & Dominiorum eorundem conſervationi dubia quæ ex ordinatis propterea per eam pro tempore oriuntur dilucidat & declarat, & ſic ordinata ampliat & extendit prout in Domino conſpicit ſalubriter expedire. Dudum ſiquidem ad obviandum Bellis & diſſenſionibus quæ in Regno Angliæ, retroactis temporibus, occaſione Juris ſuccedendi in eodem Regno inter Prædeceſſores cariſſimi in Chriſto filii noſtri Henrici ſeptimi Regis, & cariſſimæ in Chriſto filiæ noſtræ Elizabethæ Reginæ Angliæ illuſtrium, humani generis hoſte procurante, diù viguerant inter cætera, motu proprio, & ex certa noſtra ſcientia, per alias noſtras litteras, monuimus, & requiſivimus, omnes & ſingulos dicti Regni incolas, & ejuſdem Henrici Regis ſubditos cujuſcumque gradus, ſtatus & conditionis exiſterent, etiamſi Ducali vel majori dignitate præfulgerent, eiſque & cuilibet eorum diſtrictè præcipiendo, inhibuimus, nè ipſi aut aliquis eorum novos tumultus, occaſione dicti Juris ſuccedendi in dicto Regno, vel quovis quæſito colore, aut quacunque alia de cauſa, per ſe vel alium ſeu alios movere ſeu moveri facere, aut paci & tranquillitati ipſius Regni contravenire quovis modo præſumerent, ſub excommunicationis & majoris Anathematis pœna. Quam omnes & ſinguli, hujuſmodi tumultus novos excitantes vel excitari facientes, ac Pacem & Regni præfati tranquillitatem perturbantes, aut prædictis contravenientes, ex tunc eo ipſo incurrerent, eoſque incurrere & illius vinculo innodatos & involutos ipſo facto eſſe eiſdem motu & ſcientia volumus, ſtatuimus, decrevimus, & declaramus. A quo quidem excommunicationis & anathematis vinculo ab ullo quàm ſede prædicta, aut cui ipſa ſedes id ſpecialiter, & pacificè committeret, præter quam in mortis articulo conſtituti nequirent abſolutionis beneficium. Et quoſcunque tam Principes exteros, quàm dicti Regni Incolas præſtantes opem & ſuccurſum eidem Henrico Regi ejuſque deſcendentibus in eodem Regno ſucceſſoribus Angliæ Regibus, contra eorum Rebelles, aut aliqua contra præmiſſa quovis pacto molientes, eiſdem motu & ſcientia benediximus, & illis quos ſic faciendo in tam juſta cauſa decedere contingeret, plenam omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam & remiſſionem elargiti fuimus. Deputatis etiam ſuper his executoribus, qui tales publicarent & facerent ab aliis publicari, ac legitimis ſuper his habendis ſervatis proceſſibus, cenſuras & pœnas prædictas iteratis vicibus aggravarent. Prout in eiſdem litteris, quarum tenorem, ac ſi de verbo ad verbum præſentibus inſereretur, haberi volumus pro ſufficienter expreſſo plenius continetur. Cum autem, ſicut accepimus, à nonnullis revocetur in dubium an in monitione, requiſitione, inhibitione, & litteris prædictis includantur Hiberniæ, & aliorum locorum temporali Dominio dicti Regis ſubjectorum, extra tamen Regnum prædictum conſiſtentium, Incolæ monitioni, Requiſitioni, & Inhibitioni prædictis non parentes? Vereanturque Rex & Regina prædicti nè Eccleſiaſticæ Perſonæ Regni & Dominiorum prædictorum, in prædictis litteris non incluſæ, hujuſmodi novos tumultus & perturbationes excitent & faciant ac procurent ab aliis excitari. Nos, Quibus ex Paſtorali Officio præcipue conſervandæ Pacis & quietis inter Populos & Regna Chriſtiana cura incumbit, ſuper his debitè providere, nè fidelium animæ aliquorum perverſorum ſuaſione cenſuris & pœnis prædictis illaqueatæ remaneant, hujuſmodi ambiguitatis dubium ſummovere, & ne Eccleſiaſticæ Perſonæ prædictæ ad ea quæ ſecularibus Perſonis interdicta ſunt impunè prorumpant, providere volentes, motu ſimili, non ad eorundem Regis & Reginæ, aut ad alicujus alterius pro eis nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed de noſtra mera deliberatione, & ex ſimili ſcientia auctoritate Apoſtolica tenore præſentium, declaramus Hiberniæ, & aliorum locorum & Dominiorum dicto Regi ſubjectorum extra dictum Regnum conſiſtentium Incolas ſeculares, qui hujuſmodi novos tumultus, occaſione dicti juris ſuccedendi, in eiſdem Regno, & Dominiis, vel aliàs movere & excitare non verebuntur, cujuſcunque Dignitatis, Status, Gradus, Ordinis, conditionis, vel Præeminentiæ ſint vel fuerint, in prædictis monitione, requiſitione, inhibitione, & litteris incluſos eſſe, & illos ex eis, qui monitioni, requiſitioni, & inhibitioni prædictis non paruerint excommunicationis, & anathematis ſententiam prædictam incurrere debere, & eoſdem executores ac ab eis deputatos ſubexecutores excommunicatos & anathematizatos publicè nunciare, & ad cenſuram earumdem aggravationem contra eos procedere, & alia eis demandata facere poſſe juxta litterarum earumdem continentiam atque formam, & ſic noſtræ intentionis eſſe, ac per quoſcunque Auditores & Judices etiam Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, in quavis cauſa judicari & interpretari debere, ſublata eis, & cuilibet eorum quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate & auctoritate, ac irritum & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari; eiſ-

Anno 1488.

dem

ANNO 1488.

dem motu, ſcientia, & auctoritate decernimus. Ac eaſdem monitionem Requiſitionem, & inhibitionem ad perſonas Eccleſiaſticas, etiam cujuſvis ordinis, Religioſas exemptas non exemptas in præfatis Regno & Hiberniæ, ac illis Dominiis ipſius Regis conſtitutas, cujuſcunque ſtatus, Gradus, Ordinis & Conditionis exiſtant, etiamſi Epiſcopali, vel alia quavis etiam majori Eccleſiaſtica dignitate præfulgeant, ſimilibus motu, ſcientia & auctoritate extendimus, & extendendo eaſdem Eccleſiaſticas Perſonas & quamlibet earum dicta auctoritate pari modo monemus, requirimus & inhibemus eiſdem, ne novos tumultus hujuſmodi ſuſcitare movere, ſeu jam motos fovere nutrire, & manutenere, ſeu quempiam ad illos incitare, neve paci & tranquillitati ipſius Regni & Dominiorum ejuſdem Regis, etiam extra Regnum ipſum conſiſtentium, contravenire, quovis modo præſumant, ſub interdicti ingreſſus Eccleſiæ per Epiſcopos & ſuperiores ab eis, & excommunicationis ac anathematis latæ ſententiæ pœnâ per alios inferiores ab eis qui contravenerint eo ipſo incurrenda, ita ut ſi Epiſcopali & majori dignitate Eccleſiaſtica fungentes ſub hujuſmodi interdicto per decem dies permanere non formidaverint, ex tunc, lapſi Diebus eiſdem a ſuarum Eccleſiarum regiminibus ſuſpenſi exiſtant, & ſi ſuſpenſionem eandem per viginti dies, præfatos decem dies immediatè ſequentes, animo quod abſit, ſuſtinuerint indurato excommunicationis, & majoris anathematicis ſententia, prout & alii inferiores innodari ſint & eſſe cenſeantur eo ipſo. Non obſtantibus præmiſſis ae Apoſtolicis, nec non bonæ memoriæ Ottonis & Ottoboni olim in dicto Regno Angliæ ejuſdem Sedis Legatorum, ac in Provincialibus, & Sinodalibus Conciliis editis generalibus, vel ſpecialibus conſtitutionibus, & Ordinationibus, necnon omnibus illis quæ in litteris prædictis voluimus non obſtare, cæteriſque contrariis quibuſcunque, & quia difficile foret præſentes & alias litteras prædictas, ad ſingula quæque loca, in quibus expediens fuerit, deferre, volumus & eadem auctoritate decernimus quod illarum tranſumptis, manu publici notarii inde rogati ſubſcriptis, & ſigillo alicujus perſonae in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutae aut curiae Eccleſiaſticae munitis, ea prorſus in judicio & extra, & alias ubilibet fides adhibeatur quæ præſentibus & aliis litteris praedictis adhiberetur ſi eſſent exhibitae vel oſtenſae. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtrae declarationis, conſtitutionis extenſionis, monitionis, requiſitionis, Inhibitionis, voluntatis, & decreti, infringere &c.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicae milleſimo, quadringenteſimo, octuageſimo ſexto, X. Calendas Junij, Pontificatus noſtri anno quarto.

ANNO 1490.

Bulla Innocentii VIII. pro receptione Antonii Championis nominati ab illo ad Eccleſiam Gebennenſem: an. 1490.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilectis Filiis populo Civitatis & Diœceſis Gebennenſis, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

HOdie ſiquidem venerabilem fratrem noſtrum Antonium Epiſcopum Gebennenſem à vinculo quo Eccleſiae montis regalis, cui tunc praeerat, tenebatur, de fratrum noſtrorum conſilio & apoſtolicae poteſtatis plenitudine abſolvimus, & ad Eccleſiam Gebennenſem tunc certo modo vacantem de eorundem fratrum conſilio auctoritate Apoſtolica tranſtulimus, ipſumque eidem Eccleſiae Gebennenſi praefecimus in Epiſcopum & Paſtorem, curam & adminiſtrationem dictae Eccleſiae Gebennenſis ſibi in ſpiritualibus & temporalibus plenarie committendo, prout in noſtris inde confectis litteris plenius continetur.

Quocirca univerſitatem veſtram monemus & hortamur attentè per Apoſtolica ſcripta vobis mandantes, quatinus eundem Antonium Epiſcopum tanquam Patrem & Paſtorem animarum veſtrarum devote ſuſcipientes & debita honorificentia proſequentes, ejus monitis & mandatis ſalubriter & humiliter intendatis, ita quod ipſe Antonius Epiſcopus in vobis devotionis filios, & vos in eo per conſequens patrem inveniſſe benivolum gaudeatis.

Datum Romae apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicae milleſimo quadringenteſimo nonageſimo, non. Novembris, Pontificatus noſtri anno ſeptimo. 5. Novemb. 1490.

B. Bagarethus.

ADDENDA

Digitized by Google

ADDENDA.

URBANUS SECUNDUS.

Addenda pag. 6. ex Labbe Concil. Tom. 10. pag. 511.

Inſtitutio Cruciatæ contra Turcas in Concilio Senonenſi, anno 1095.

Synodalis Concio URBANI PAPÆ II.

NOſtis fratres dilectiſſimi, & veſtram noſſe id expedit caritatem, quomodo humani generis reparator pro noſtra omnium ſalute carnem aſſumens, & homo inter homines converſatus, terram promiſſionis, quam pridem Patribus promiſerat, propria illuſtravit præſentia, & aſſumptæ diſpenſationis operibus, & crebrà ſimul miraculorum exhibitione reddidit ſpecialiter inſignem: id enim, & veteris, & novi penè in omnibus ſyllabis docet ſeries Teſtamenti. Quadam ſanè dilectionis prærogativa certum eſt eam dilexiſſe, ita ut eam orbis partem, imo particulam, hæreditatem ſuam dignatus eſt appellare, cum ejus ſit omnis Terra, & plenitudo ejus, unde per
Iſaia 19. Iſaiam ait *hæreditas mea Iſrael*, & item
Iſaia 5. *vinea Domini Sabaoth Domus Iſrael eſt*, & licet totam in partem præcipuam ſibi dedicaverit ab initio, peculiarius tamen urbem ſanctam ſibi adoptavit in propriam, teſtante Propheta, qui ait:
Pſalm. 116. *Diligit Dominus Portas Sion ſuper omnia tabernacula Jacob*, de qua glorioſa dicuntur, videlicet, quod in ea docens paſſus, & reſurgens Salvator ſalutem operatus eſt in medio Terræ. Ad hoc à Seculis eſt præelecta, ut tantorum eſſet conſcia, & cella familiaris myſteriorum electa nimirum, quod ipſe qui elegit teſtatur dicens: *& de Jeruſalem Civitate, quam elegi, veniet nobis Salvator.* Quam etſi, peccatis inhabitantium id exigentibus juſto judicio ſuo in manus impiorum ſæpius tradi permiſerit Dominus, & duræ Jugum ſervitutis ad tempus eam ſuſtinere paſſus ſit, non tamen arbitrandum eſt, quod eam quaſi à ſe repudiatam abjecerit, cùm reſcriptum ſit: *Flagellat Dominus omnem*
Heb. 12. *Filium, quem recipit*: illi verò theſaurizat iram,
Ezech. 16. cui dicitur: *Receſſit zelus meus à te, jam amplius non iraſcar tibi*: Dilexit ergo eam, nec
Iſaia 62. impetuit ergo eam, dilectionis fervor, cui dicit: „ Ejus corona gloriæ in manu Domini, „ & diadema Regni in manu Dei tui, & non „ vocaberis ampliùs deſolata, ſed vocaberis „ voluntas mea, quia complacuit Domino in „ te. „ Hæc igitur ſalutis noſtræ cunabula, Domini patriam, religionis matrem, populus abſque Deo, ancillæ filius Ægyptiæ poſſidet violenter, & captivatis liberæ filiis, extremas imponit conditiones, quibus verſa vice merito ſervire tenebatur.

Gen. 21. Sed quid ſcriptum eſt? *Ejice Ancillam, & filium ejus*: Saracenorum gens impia, & mundanarum ſectatrix traditionum, Loca ſancta, in quibus ſteterunt pedes Domini, jam à multis retro temporibus violenter premit tyrannide: Subactis fidelibus, & in ſervitutem damnatis, ingreſſi ſunt canes in ſancta, prophanatum eſt ſanctuarium, humiliatus eſt cultor Dei populus, angarias patitur indignas genus electum ſervit in luto, & in latere regale Sacerdotium, princeps Provinciarum facta eſt ſub tributo civitas Dei cujus non liqueſiat anima? cujus non tabeſcant præcordia, his ad animum recurrentibus? Quis hæc ſiccis oculis audire poteſt fratres cariſſimi? Templum Domini, de quo zelans Dominus vendentes ejecit, & ementes, ne Domus Patris ejus fieret ſpelunca latronum, factum eſt ſedes Dæmoniorum, idipſum enim, & Matthathiam ſacerdotem magnum, ſanctorum Progenitorem Macchabæorum, ad zelum accendit commeodabilem, ſicut ipſe teſtatur, dicens. *Templum Domini quaſi vir ignobilis, vaſa* 1. Mach. 2. *gloriæ ejus abducta ſunt captiva*, civitas regia regum omnium, quæ aliis regulas intemeratæ tradidit fidei, gentium ſuperſtitionibus cogitur invita deſervire. Sanctæ reſurrectionis Eccleſiæ, requies dormientis Domini, eorum ſuſtinet imperia, fœdatur ſpurcitiis eorum, qui reſurrectionis non habebunt participium, ſed ſtipula ignis æterni perennibus deputabuntur incendiis. Loca venerabilia divinis deputata myſteriis, quæ Dominum ſuſceperunt hoſpitem, ſigna viderunt, ſenſerunt beneficia, quorum omnium in ſe plena fide prætendunt argumenta, facta ſunt gregum præſepia, ſtabula Jumentorum. Laudabilis Populus, cui benedixit Dominus exercituum, ſub angariarum & ſordidarum præſtationum pondere gemit fatigatus, rapiuntur eorum filii, matris Eccleſiæ cara pignora, ut gentium immunditiis deſerviant, & nomen Dei vivi abnegent, vel ore blaſphement ſacrilego, compelluntur: aut impia deteſtantes imperia cæduntur gladiis more bidentium, ſanctis martyribus ſociandi Non eſt Sacrilegis locorum differentia, non eſt perſonarum reſpectus. In ſanctuariis occiduntur Sacerdotes, & Levitæ, coguntur virgines fornicari, aut per tormenta perire, nec matronis ætas maturior ſuffragatur.

Væ nobis, qui in hanc tam periculoſi temporis deſcendimus miſeriam, quam in ſpiritu prævidens electus à Domino David rex fidelis deplorat, dicens: „ Deus venerunt gentes „ Pſalm. 75.
in hæreditatem tuam, polluerunt templum „ - 53.
ſanctum tuum, & item: Populum tuum „ - 75.
humiliaverunt, & hæreditatem tuam vexaverunt, quid, domine, iraſceris in finem, „ accendetur, velut ignis ira tua? Ubi ſunt „ miſericordiæ tuæ antiquæ Domine? Verum „ ne eſt quod dicitur: non obliviſcetur miſereri Deus, non continebit in ira ſua miſericordias ſuas? recordare Domine quid acciderit nobis, intuere, & vide opprobrium noſtrum. Væ nobis, ut quid nati ſumus videre corruptionem Populi noſtri, & contritionem Civitatis ſanctæ, & ſedere illic, cum „ dantur in manibus inimicorum ſancta. „ Vos igitur dilectiſſimi armamini zelo Dei, accingimini unusquisque gladio ſuo ſuper femur ſuum potentiſſimè. Accingimini, & eſtote filii potentis: melius eſt enim nobis mori in Bello, quàm videre mala gentis noſtræ, & ſanctorum. Si quis zelum Legis Dei habet, adjungat ſe nobis, ſubveniamus fratribus noſtris *dirumpamus* Pſalm. 2.
vincula eorum, & projiciamus à nobis jugum ipſorum, egredimini, & Dominus erit vobiſcum, arma, quæ cæde mutua illicitè cruentaſtis, in hoſtes fidei, & nominis Chriſtiani convertite. Furta, incendia, rapinas, homicidia, & cætera, qualia qui agunt regnum Dei

ANNO 1095.

non deſiſtebunt, hoc Deo beneplacito redimere obſequio, ut delictorum, quibus Dominum ad iracundiam provocaſtis, celerem indulgentiam pro vobis obtineant hæc pietatis opera, & deprecatio collata Sanctorum. Monemus igitur, & exhortamur in Domino, & in remiſſionem peccatorum injungimus, ut fratribus noſtris, & cæleſtis Regni cohæredibus (omnes enim invicem ſumus membra, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Chriſti) qui Hieroſolymis, & in finibus ejus habitant, afflictioni, & laboribus compatientes, infidelium inſolentiam, qui ſibi regna, principatus, & poteſtates ſubjicere contendunt, debita compeſcatis animadverſione, & illis totis viribus occurratis, quibus eſt propoſitum nomen delere Chriſtianum. Alioquin futurum eſt ut in proximo Eccleſia Dei jugum indebitæ perferens ſervitutis, fidei ſentiat diſpendium, prævalente Gentilium ſuperſtitione. In quanta enim poſiti ſint afflictione noverunt ex nobis nonnulli, qui hæc, quæ loquimur oculata conſpexerunt fide, & præſens illorum per manum Petri viri venerabilis, qui præſens eſt ad nos declarat docet epiſtola. Nos autem de miſericordia Dei, & Beati Petri, & Pauli Apoſtolorum auctoritate confiſi, fidelibus Chriſtianis, qui contra eos arma ſuſceperint, & onus ſibi hujus peregrinationis aſſumpſerint, immenſas pro ſuis delictis pœnitentias relaxamus. Qui autem ibi in vera pœnitentia deceſſerint, & peccatorum indulgentiam & fructum æternæ mercedis ſe non dubitent habituros. Interim verò eos, qui ardore fidei ad expugnandos illos laborem iſtum aſſumpſerint, ſub Eccleſiæ defenſione, & Beatorum Petri, & Pauli protectione, tanquam veræ obedientiæ filios recipimus, & ab univerſis inquietationibus tam in rebus, quàm in perſonis ſtatuimus manere ſecuros. Si verò quiſpiam moleſtare eos auſu temerario præſumpſerit, per Epiſcopum Loci excommunicatione feriatur, & tandiù ſententia ab omnibus obſervetur, donec & ablata reddantur, & de illatis damnis congruè ſatisfiat.

Epiſcopi verò, & Preſbyteri, qui talibus fortiter non reſtiterint, officii ſuſpenſione mulctentur, donec miſericordiam ſedis Apoſtolicæ obtineant.

ADDENDA pag. 30. Ex Act. Titres &c. du Clergé de France Tom. II. pag. 172.

Mandat Archiepiſcopo Senonenſi, quod vetet Monachis, Canonicis, & Regularibus excommunicare, & ab excommunicatione abſolvere, niſi facultatem exhibuerint authenticam, undè eis hoc liceat: anno . . . . .

LUCIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, venerabili Fratri Senonenſi Archiepiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

SI quando poſtulatur à nobis quod juri conveniat & Eccleſiaſticæ conſonet honeſtati, petentium deſideriis facilem debemus impertiri aſſenſum eorumque vota effectu proſequente complere; ea propter tuis juſtis poſtulationibus inclinati authoritate tibi Apoſtolica indulgemus, *ut monachos & canonicos & alios* Religioſos qui in Diœceſi tua excommunicatos abſolvunt vel excommunicant abſolutos, niſi ſcriptum authenticum onde hoc liceat exhibuerint ab hujuſmodi præſumptione appellatione remota authoritate noſtra compeſcas. Datum velleti XIV. Kal. Julii.

Sigillatum uno Sigillo in plumbo, quod continet hæc verba: Lucius P. P. III. cum duabus effigiebus & his literis S. P. A. S. P. &c.

Exemplar ſupra ſcriptum cum illius archetypo in archivio Archiepiſcopatus Senonenſis exiſtente compoſuit Jacobus le Riche, Clericus authoritate Apoſtolica & Archiepiſcopali Senonenſi Notarius dicti archivi claviger & cuſtos, Senonis degens die vigeſima prima menſis Octobris, anno Domini milleſimo ſexcenteſimo quadrageſimo quarto.

Le Riche.

ANNO . . . . . .

ADDENDA pag. 41. Ex Cod. 128. Bibl. Colbert. Deſcr. V. Cl. Stef. Baluzius.

Epiſtola contra Falſatores, & contrà Cenſores malignos.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

UNiverſis Archiepiſcopis, Epiſcopis & aliis Eccleſiarum Prælatis, & Clericis, nec non & univerſis Chriſti fidelibus præſentes litteras inſpecturis. Pridem eo Bullæ noſtræ confracto typario, quò Apoſtolorum Petri, & Pauli capita ſignabantur, aliud ut cunque conſimile fecimus continuò ſubrogari, nè ob bullæ defectum perſonis & negotiis ex vacatione diſpendium immineret. Porrò quia ſubrogatum hujuſmodi corpulentiores ſolito eorumdem capitum effigies exprimebat; dum per hoc diſcrepabat notabiliter à priori, aliud poſtmodum, cujus impreſſione præſentes Litteræ muniuntur, aptius in opus bullandi perpetuum fecimus, repoſito in eorum ſic altero, alterius opificis miniſterio ſabricari, donec corruptione, ſeù vetuſtate defecerit, non mutandum. Verum quia Falſatiorum pernicioſa ſubtilitas, ſi parum vigilet cauta prudentia ex adverſo, ex mutatione prædicta præſumeret forſaſſe malignandi materiam, & moliendi ſibi nova nequitiæ inſtrumenta; perſpicaciori eſt conſiderationis oculo providendum, ut ſi letalis ſibi ipſi & toti corpori ſuo manus falſis incudibus ſimile quicquam effigiare tentaverit intrà peſtilentes proprii latibuli officinas id per tranſumptam de veris exemplaribus ſpeciem, fallere nequeat oculos inſpectoris arguti, vel evadere ad communis utilitatis incommodum ſeveri Judicis ultionem. Quocircà mandamus, quatinus contrà litterarum noſtrarum falſarios manus ſollicitæ indaginis porrigentes, iniquitates ipſorum ſatagatis ad perfectum odium invenire; ità quod hæc radix quæ per ſuffragia maligni temporis pullulavit, diſciplinalis falcis acumine ſuccidatur. Cum aliquibus veſtrum apoſtolicas litteras contingerit præſentari, circà præſentatoris perſonam, maximè ſi privilegium, vel litteras ſuper conceſſionibus, vel indulgentiis, quæ à nobis non niſi de certa ſcientia conceduntur, vel committuntur, obtulerit; diligens conſideratio habeatur, utrum ex illius opinione, vel meritis aliquis in ejus actionibus ſiniſtræ ſuſpenſionis ſcrupulus oriatur. Deindè qui literas hujuſmodi receperit, eas in Bullâ filo, cartâ, ſtilo dictaminis, ſcripturâ, formâ, & aliis, in quibus notari, vel deprehendi falſitas poteſt, circumſpiciat diligenter: & ſi certum in illis falſitatis apparuerit argumentum, reprobentur protinùs tanquam falſæ, & contrà impetratores earum, vel ſcientèr utentes eiſdem ad incarcerationem, & alias pœnas juxtà rigorem canonum procedat exacta diligentia Prælatorum, contradictores, ſi & ipſi voluerint Canonicam effugere diſciplinam; proviſo ut literis ea bulla quam ſubrogabimus,

priori confrictæ ſignatis nullatenùs derogetur. Ita tamen, quod ſi ſuper earundem literarum aliquibus de veritate Bullæ contigerit rationabilitèr dubitari, per ſubtilem collationem aliarum ſimilium, de quibus non dubitatur, ad illam hujuſmodi hæſitatio ſinè difficultate qualibet dirimatur. Ut autem aliquibus ſupèr hoc de culpa, vel negligentia impetrantis nullum frivolum defenſionis vel excuſationis pallium relinquatur; volumus, & diſtrictè præcipimus ut ſinguli Prælatorum ſubditos ſuos propoſito eis publico commonitionis edicto præmuniant, & informent per literas Apoſtolicas quibus uti diſponunt, & quas de aliorum quàm noſtris, vel illorum, qui ad illud deputati noſcuntur officium manibus receperunt apud ſe ipſos adhibito, ſi opus fuerit Peritorum conſilio, diſcutiant diligenter, & eas tunc in publicum proferant, cum diſtricto fuerint judicio approbatæ. Si verò eas intellexerint reprobas, eas ſtatim deſtruant, vel reſignent quod poſtquam eis publicè uti cœperint, ipſas contingerit argui falſitatis, ſciant ſibi ſeram ignorantiam, ſi tunc eam prætenderint, quominùs canonicæ pœnæ ſubjaceant, nullatenùs profuturam. Caveant autem ſinguli, ne quod ad medelam cogitavimus in hac parte, per abuſum tendat ad noxam: quia ſi nobis obviantibus ſceleri falſitatis, aliqui ex hoc materiam ſumpſerint in perſonas, vel negotia malignandi, hanc gravem malitiæ culpam, quæ facilè poterit deprehendi, non dimittet Apoſtolicæ diſciplinæ ſeveritas impunitam.

Addenda pag. 44. Ex Baluzii Miſcellaneorum Lib. 2. pag. 255.

Ludovicum VIII. Francorum Regem hortatur Albigenſes Regno exterminare: anno 1225.

HONORIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei cariſſimo in Chriſto Filio Ludovico illuſtri Regi Franciæ ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

CUm Reges & Principes Chriſtiani propter Eccleſiam matrem ſuam, ex qua ſpecialiter nati ſunt, & quam è Chriſto, ut eam temporibus ſuis foveant, ſuſceparant fovendam, Deo teneantur reddere rationem, grave nimis debes gerere ac indignum quod intra terminos regni tui, videlicet in partibus Albigenſibus, hæretici manifeſtè ac intrepidè impugnant Eccleſiam, fidem Chriſtianam evacuant, & dilacerant ipſum Chriſtum. Certè Nabuchodonoſor Rex decrevit, dicens:

Dan. 3. *Quicunque locutus fuerit blaſphemiam in Deum Sidrach. Miſach, & Abdenego, in interitu erunt, & domus eorum in diſperſione.* Si ergo taliter fuit Rex alienigena, ne deberet Deus Iſrael blaſphemari, commotus, tu Regum Chriſtianiſſime, devotiſſimorum Principum ſucceſſor, & hæres, cum quo devotio Chriſtiana convaluit, evacuari fidem noſtram, lacerari Chriſtum, & Eccleſiam diſſipari à talibus patieris? Denique ſi poteſtates ſeculi & rectores raptores perſequuntur & fures, tu, qui regni ſolium obtines, terram tuam hæreticis, qui animas pretioſiores cunctis ſubitan iis furantur & rapiunt, non purgabis? ſanè præceptum à Domino legitur: „Si audieris in una ex civitatibus quas Dominus Deus tuus dabit tibi inhabitare illic „dicentes, eamus, & ſerviamus diis alienis „quos non noſtis, pones illos in ore gladii & igne civitatem incendes. Nimirum eſt pro immenſis in hoc ſæculo beneficiis Deo, à quo eſt omne datum optimum & omne donum perfectum, tenearis in multis, ad hoc tamen tibi reputare te debes fortius obligatum ut pro ipſo in fidei ſubverſores, à quibus blaſphematur, animoſus inſurgas, & pro catholica puritate, quam de partibus illis attendentes dæmoniorum doctrinis ejeciſſe noſcuntur viriliter te opponas, porro non abſque dolore cordis & gravi mentis amaritudine recolere poſſumus quod cum ad ſtirpandum inde peſtem hæreticam multis ſit perſonarum & rerum diſpendiis laboratum, penè omnia in confuſionem antiquam, populi Chriſtiani peccatis exigentibus, ſunt reducta, & ille qui felicibus invidet actibus, ſic armavit in Antichriſti præambulos partes ſuas ut diffundentibus illis intrepidè ac latiùs pravi dogmatis ſui virus, verendum eſt plurimum ne ipſorum veneno regnum tuum in fide ac devotione præ aliis radicatum, cui Dominus benedixit, inficiant, & ex hoc contra totam Eccleſiam, tanquam in principalem partem concuſſam, nova perſecutio excitetur. Multò ergo deſiderio expectantes ut per te Catholicorum Principum ſucceſſorem impiis eorum conatibus celeriter obvietur, ne illud modicum terræ, quod adhuc tenent Catholici, amittatur, & peſtis hujuſmodi regnum Franciæ maculet, cui jam apertè ſuos extendendo laqueos appropinquat, Celſitudinem regiam monemus, rogamus, & obſecramus in Domino quatenus zelo, ut decet fidei & devotionis accenſus, oblatis Deo tuæ coronationis primitiis, cauſam hujuſmodi, quæ Chriſti eſt, tibi per quem poſt Deum poſſe feliciùs agi æſtimatur, aſſumas, pro certo ſciturus quod ſuper hoc licet multum Romana Eccleſia laboraverit, non ſolum ſpirituale, ſed temporale auxilium in perſonis & rebus quod potuit impendendo, nihilominus tamen parati ſumus adhuc & laborem aſſumere & conſilium, & auxilium impertiri. Cum autem hoc negotium ſummæ pietatis ſe ingerat, & ex eo videatur agi etiam cauſa tua, quod peſtis ipſa loca jam tibi vicina venenat, citò, cariſſime fili, Chriſto, & Eccleſiæ potenter & patenter, prout dominus tibi poſſe tribuit, in hac parte ſuccurras. Nam poteſtatem propterea ſuſcepiſti, ut per ſe perſecutores Eccleſiæ temporaliter, quod ipſa non poteſt facere conterantur. Eo quidem ſi, prout confidimus, Chriſti & fidei orthodoxæ opprobria in te cadunt, ut zelum, ſicut potes, habeas tantam injuriam vindicandi, quod quippe Regis honori expedit, ne defectui tuo tantam fidei ſubverſionem contingeret imputari, ſperamus in eo qui pueri propoſitum provehit, & conſilium diſſipat peccatorum, quod negotium in manu tua proſperabitur, & magnitudo tuæ devotionis, & fidei contritis hæreticis clarius eluceſcat. Ceterùm cùm, ſicut intelleximus, nobilis vir Amalricus Comes Toloſanus quicquid juris habet in terra tibi ſit offerre paratus in dominio tuo illud recipias, è te ac hæredibus tuis liberè deinceps, & quietè jure perpetuo poſſidendum. Ad hoc pro certo noveris quod Raymundum Toloſanum Comitem, & Filium ejus cum eorum fautoribus dudum excommunicavimus, nec ad emendationem, licet benigne admoniti, revertuntur, ſed contumaciter in ſua malitia perſeverant. Venerabiles verò Fratres noſtros Archiepiſcopum Bituricenſem, & Lingonenſem & Sylvanectenſem Epiſcopos, qui de tuo regno exiſtunt, & tibi favorabiles credimus & devotos, & tui non dubitamus honoris exiſtere Zelatores, ſpecialiter propter hoc ad tuam duximus præſentiam deſtinandos; quibus ſolita benignitate ſuſceptis, oblatam tibi per eos, quibus in virtute obe-

ANNO 1227.

dientiæ hujuſmodi onus injunximus, noſtram & Eccleſiæ petitionem tam neceſſariam affectuoſè ac efficaciter ſtudeas exaudire.

Datum Laterani, decimo nono Kalendas Januarii, Pontificatus noſtri: Anno octavo.

ADDENDA pag. 48. Ex Act. ang. Tom. I. pag. 297.

Inſtitutio Feſtivitatis Beati Edwardi: Anno 1227.

GREGORIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus Archiepiſcopis, & Epiſcopis, ac dilectis Filiis Abbatibus, Prioribus, & aliis Eccleſiarum Prælatis per Angliam conſtitutis, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

UT notam faciat filius hominum potentiam ſuam Dominus & Gloriam magnificentiæ Regni ſui, nonnumquam electos ſuos, quos in hac vita juſtificat & coronat, in patria ſignanter bonorat dans eos miraculis corruſcare, dum, omni perfidiâ confutatâ, roboratur fides catholica, ſpes erigitur, & caritas dilatatur.

Quare Chriſti fideles quos taliter ipſe clarificat, pio complectentes amore, devotione debent celebri venerari, ut, in ſanctis ſanctificantem ſuppliciter honorantes, illius propitiationem & iſtorum ſuffragia ſalubriter mereantur.

Ex literis ſiquidem fælicis recordationis Alexandri Papæ, prædeceſſoris noſtri, nobis exhibitis extitit declaratum, quod, tàm claræ memoriæ Henrico Anglorum Rege, quàm omnibus Prælatis Angliæ qui tunc erant ei ſupplicantibus humiliter, & inſtanter, ut Beatum Eduardum glorioſum quondam Regem Anglorum aſcriberet Sanctorum Catalogo in Eccleſia militanti, quem atteſtantibus miraculorum ſuorum inſignibus, in triumphanti regnare minimè dubitant, ipſe diliganti cum Fratribus deliberatione præhabita, & libro miraculorum inſpecto, quibus ipſum in mortali carne viventem, & exutom ab ea Dominus multipliciter illuſtrarat, viſiſque literis Innocentii Papæ, cui idem ſucceſſerat, & receptis teſtimoniis ſupplicantium, quamvis negotium tàm arduum non frequenter ſoleat, niſi forte in ſolemnibos Conciliis de more concedi, de Fratrum tamen conſilio juxta votum, & deſiderium petentium, prædictum ſanctum inter Beatos Confeſſores cenſuit numerandum, dirigens Univerſis Eccleſiarum Prælatis Angliæ monita, & mandata, ut veneratione debita prædictum colerent Confeſſorem. Nuper autem venerabilis Frater noſter Cantuarienſis Archiepiſcopus ſuis nobis literis humiliter ſupplicavit, ut ſupplentes quod à prædicto prædeceſſore noſtro omiſſum videtur, mandaremus Feſtum ejus ſolenniter celebrari, quem glorioſus Deus in ſanctis ſuis, adhuc miraculis claſſificat glorioſe.

Ne igitur videatur quodammodo ipſioe gloriæ derogari, quem digne glorificari poſſibilitas humana non ſufficit, cum reputandum ſit in Canonizatione Feſti celebratio fore conceſſa, univerſitatem veſtram monemus attentè per Apoſtolica ſcripta mandantes, quatenùs ipſius ſancti Feſtum annua celebratione colentes, pro nobis, & vobis ejus apud Deum ſuffragia ſuppliciter imploretis.

ANNO 1243.

Datum Laterani quinto Idus Novembris Pontificatus noſtri Anno Primo Filis Sericis Flavi rubrique coloris.

I. ADDENDA pag. 51. Ex Archiv. Angl. Rimer Tom. I. pag. 417.

Quod Angliæ Reginæ Devotionis gratiâ poſſit ingredi Oratoria, & Clauſtra Religioſorum cum decem mulieribus: anno 1243.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Cariſſimæ in Chriſto Filiæ Reginæ Anglorum Illuſtri ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

ILla Perſonam tuam prærogativa proſequimur gratiæ ſpecialis, quod preces tuas, præſertim quæ in ſe opus continent pietatis libenter admittimus, quantum cum Deo, & Noſtra poſſumus honeſtare.

Tuæ itaque devotionis precibus inclinati præſentium tibi Auctoritate concedimus, ut, cum interdum cauſa devotionis ad nonnulla Ciſtercienſium, & aliorum Religioſorum Monaſteria Regni Angliæ divertere te contingat, liceat tibi cum decem bonis, & honeſtis mulieribus, orationis cauſa, oratoria, & clauſtra ingredi eorumdem, conſuetudine aliqua, vel ſtatuto confirmato per ſedem Apoſtolicam, ſeù firmitate alia non obſtante.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire; Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Laterani ſeptimo Kal. Maji, Pontificatus noſtri Anno primo.

Plumbeo ſigillo pendente à filis Sericis flavi, rubrique coloris.

De Beneficio Abſolutionis Regni impendendo.

Innocentius Epiſcopus, Servus Servorum Dei dilecto filio Bonifacio Electo Cantuarienſi ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Cariſſimi in Chriſto filii noſtri Illuſtris Regis Angliæ devotis precibus inclinati, præſentium tibi Aothoritate concedimos, ut ſi quando pro violenta injectione manuum in Clericos, & Perſonas Eccleſiaſticas contigerit incidere in Canonem Sententiæ promulgatæ, impendas ei per te, vel per alium vice tua juxta formam Eccleſiæ abſolutionis beneficium vice noſtra, & injungas illi, quod de Jure fuerit injungendum. Quod ſi fuerit gravis, & enormis exceſſus ipſum nequaquam abſolvas abſque ſedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali, præſentibus poſt quadriennium minimè valituris.

Datum Lateran. ſeptimo Kal. Maji Pontificatus noſtri Primo.

Plumbeo ſigillo pendente à Filo Canabeo.

Solemnizatio

Digitized by Google

ANNO 1243.

II. Ex Arch. Rymer Tom. I. pag. 418.

Solemnizatio Feſti Edvvardi in Eccleſia univerſali celebranda: anno 1243.

INNOCENTIUS QUARTUS.

Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus Archiepiſcopis, Epiſcopis, & dilectis Filiis Abbatibus Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Præpoſitis, Archibresbyteris, & aliis Eccleſiarum Prælatis, ad quos Litteræ iſtæ pervenerint, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

UT notam faciat Filiis Hominum Potentiam ſuam Dominus, & gloriam magnificentiæ Regni ſui, nonnumquam electos ſuos, quos in hac vita juſtificat, & coronat in Patria ſignanter honorat, dans eis miraculis coruſcare, dum omni perfidia confutata, roboratur Fides Catholica, ſpes erigitur, & caritas dilatatur.

Quare Chriſti fideles quos taliter ipſe clarificat pio complectens Amore, devotione debent celebri venerari, ut in ſanctis ſanctificantem ſuppliciter honorantes, illius Propitiationem, & iſtarum ſuffragia ſalubriter mereantur.

Ex litteris ſiquidem felicis recordationis Gregorii Papæ Prædeceſſoris noſtri nobis exhibitis, extitit declaratum, quod piæ memoriæ Alexander Papa prædeceſſor noſter, tàm claræ memoriæ Henrico Anglorum Rege, quam omnibus Prælatis Angliæ, qui tunc erant ei humiliter ſupplicantibus, & inſtantes, ac Beatum Eduardum glorioſum quondam Regem Anglorum aſcriberet Sanctorum Catalogo in Eccleſia militanti, quem atteſtantibus miraculorum ſuorum inſignibus in triumphanti regnare minimè dubitant.

Ipſe diligenti cum fratribus deliberatione præhabita, & libro miraculorum inſpecto, quibus ipſum in mortali carne viventem, & exutum ab ea Dominus multipliciter illuſtrarat, Viſis quoque Litteris Innocentii Papæ cui idem Alexander ſucceſſerat, & receptis Teſtimoniis ſupplicantium, quamvis negotium tàm arduum non frequenter ſoleat, niſi forte in ſolemnibus Conciliis de more concedi, de fratrum tamen conſilio juxta actum, & deſiderium petentium, prædictum ſanctum inter Beatos Confeſſores cenſuit numerandum, dirigens univerſis Eccleſiarum prælatis Angliæ monita & mandata, ut veneratione debita prædictum colerent Confeſſorem.

Idem quoque prædeceſſor noſter Gregorius, Bonæ memoriæ Cant. Archiep. ſibi humiliter ſupplicante, ut ſupplens quod à prædicto Alexandro videbatur omiſſum, mandaret Feſtum ejuſdem Confeſſoris ſolemniter celebrari, quem Glorioſus Deus in ſanctis ſuis adhuc miraculis clarificat glorioſis, dedit ſupra dictis Prælatis ſuis litteris in mandatis, ut ipſius Feſtum cujus celebratio reputanda eſt in canonizatione fuiſſe conceſſa, celebratione annua colere procurarent.

Cæterum quod Cariſſimus in Chriſto Filius noſter Rex Anglorum illuſtris, nobis nuper ſuis literis ſupplicavit, ut ſicut in omnem terram ſonus miraculorum ejuſdem glorioſi Confeſſoris exivit, ſic natales ipſius quos Non. Januarii, & Feſtum Tranſlationis quod tertio Idus Octobris celebri veneratione in Anglicana Eccleſia præcoluntur, in univerſali mandaremus Eccleſia celebrari: Nos attendentes quod humana poſſibilitas, digne glorificare non ſufficit Divina Bonitas tanta gloria ſublimavit, univerſitatem veſtram monemus attentè per Apoſtolica vobis ſcripta mandantes, quatenus feſta prædicta annua celebritate colentes pro nobis, & vobis ejuſdem Confeſſoris apud Deum ſuffragia ſuppliciter imploretis.

Dat. Lateran. 4. Kal. Junii Pontificatus noſtri anno primo.

ANNO 1245.

III. Ex Archiv. Rymer. Tom. I. p. 437.

Bulla de Pluralitate Beneficiorum: anno 1245.

INNOCENTIUS QUARTUS,

Venerabilibus Fratribus Archiepiſcopis & Epiſcopis per Regnum Angliæ conſtitutis ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

CUm ſedes Apoſtolica illo affectu Anglicos proſequatur, ut ipſos inter alios ejus filios, & multiplici favore proponat attollere, ac ſpecialis dono gratiæ honorare, magno deſiderio cupimus eoſdem Anglicos devotionis ſtudio inſiſtere perſeverantes, ac laudabiliter exercitio proficere bonitatis, ut accepti, & digni merito inter cæteros habeantur.

Hinc eſt quod univerſitatem veſtram monemus, rogamus & hortamur attentè per Apoſtolica vobis ſcripta mandantes, quatenùs veſtrarum civitatum, & Dioc: Clericos, & eos, qui aſcribi deſiderant militiæ Clericali (præſertim nobilium, & magnatum filios) attentis, & ſedulis exhortationibus inducatis, ut honeſtati morum, Scientiæ literarum, & virtutum cultui intendant ferventer, ſtudentes omni diligentia ſe gratos, & idoneos exhibere, ac ſedis prædictæ gratiam, aliorumque benevolentiam, probitatis meritis vendicare. Nos enim parati ſumus Clericis Regni Angliæ, benè meritis, proviſionis Eccleſiaſticæ dexteram liberaliter aperire, ac etiam cum illis quos velut Nobiliores, & probiores ampliori gratia noverimus eſſe dignos ſuper beneficiorum pluralitate honorificè diſpenſare. Dat. Lugdun. tertio Non. Auguſti, Pontificatus Noſtri Anno tertio ſub Filo Canabi.

IV. Ex Archiv. Angl. Rymer Tom. I. pag. 437.

Quod univerſi Eccleſiarum Patroni in Regno Angliæ poſſint ad Eccleſias in quibus habent Jus-patronatus liberè præſentare abſquè contradictionis obſtaculo: Anno 1245.

INNOCENTIUS QUARTUS,

Ad perpetuam rei memoriam.

FErvens Anglorum meretur devotio, ut eos Apoſtolica ſedes tanquam ſpeciales Filios Brachiis maternæ affectionis amplectens, & favore ipſos muniat opportuno, ac efferat gratiæ privilegio potioris.

Hinc eſt quod nos veſtris ſupplicationibus inclinati, volentes jura veſtra illæſa ſervari univerſitati veſtræ ut ad Eccleſiaſtica beneficia, in quibus jus Patronatus habetis, cum ea vacare contigerit, præſentare illis ad quos eorumdem beneficiorum ſpectat collatio, perſonas idoneas, quæ velint & poſſint in eis utiliter deſervire, abſque cujuslibet contradictionis obſtaculo liberè, prout ad vos pertinet, valeatis, auctoritate præſentium indulgemus.

Digitized by Google

ANNO 1246.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire;

Si quia autem hoc attentara præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Ptri & Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum.

Dar. Lugdun. tertio Nou. Auguſti, Pontificatus noſtri Anno tertio.

Plumbeo ſigillo pendeant à filis Sericis flavi rubeique coloris.

V. Ex Anecd. Martene Tom. I. col. 1246.

Bulla continens Privilegium Abbati Britolienſi conceſſum, ut in Feſto S. Conſtantiani in adventu Domini poſſint Monachi cantare in Miſſa *Gloria in excelſis Deo*, & *Ite Miſſa eſt*: anno 1246.

INNOCENTIUS QUARTUS,

Abbati & Conventui Monaſterii de Britolio Belvacenſis Diæceſis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

QUoties à nobis petitur quod laudi Divini nominis convenire dignoſcitur: animo noa decet libenti concedere, & piis petentium deſideriis favorem benevolum impertiri. Ex parte ſiquidem veſtra fuit nobis humiliter ſupplicatum, ut cum Feſtum beati Conſtantiani Confeſſoria, cujus corpus in veſtro Monaſterio requieſcit, nonnunquam in adventu Domini celebrari contingat, & in Feſto ipſius ad dictum Monaſterium propter miracula evidentia, quæ Dominus ipſius ſancti meritis frequentèr operatur, ibidem cauſſa devotionis fidelium Chriſti conveniat multitudo, cantandi *Gloria in Excelſis Deo*, & *Ite Miſſa eſt* in celebratione Miſſæ dicti Feſti vobis licentiam largiri dignaremur. Nos igitur veſtris poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, vobis hujuſmodi licentiam auctoritate præſentium indulgemua.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ Conſtitutionis infringere, vel ei auſu temerario contraire; Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentia Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Lugduni 15. Kal. Octob. Pontificatus noſtri anno quarto.

VI. Ex Anecd. Martene Tom. I. col. 1026.

Quod Abbates Ciſtercienſis Ordinis nullum ex Fratribus Prædicatorum recipiant: an. 1247.

INNOCENTIUS QUARTUS,

Univerſis Abbatibus, & Conventibus Ordinis Ciſtercienſis ad quos litera iſta pervenerint ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

CUm olim felicia recordationis Gregorius Papa Prædeceſſor noſter da Religioſorum finibus omnem turbationis materiam amputare deſiderans, vobia in virtute obedientiæ firmiter præcipiendo mandaverit, prout in regiſtro ipſius Prædeceſſoria continentur expreſſe, ùt nullum de ordina Fratrum Prædicatorum prætextu alicujus Indulgentiæ, niſi priùs ſedis Apoſtolicæ, vel Prioris ſui petitâ licentiâ & obtentâ, in veſtrum admitteretis conſortium, & receptos ad ſui reſumptionem habitûs remittere curaretis: Vos, ficùt accepimus, non ſolum admiſſos reſtituere contemſiſtis ad plenum, verum etiam plures poſtmodum ex ipſis Fratribus prætar formam à dicto Prædeceſſore noſtro vobis impoſitam, non abſque inobedientia vitio recepiſtis. Volentes igitur, ut ejuadem Prædeceſſoris noſtri mandatum, ut pote pluribus ſalutiferum, & Seminarium pacis firmiter obſervetur à vobis: Univerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenùs omnes, quos de ordine prædicto vos, vel Anteceſſores veſtri contrà mandatum hujuſmodi recepiſtis, ad priores ipſorum finè difficultatis obice remittentes, ſtudeutes à receptione talium propter quietem ordinis utriuſque, de cetero abſtinere. Alioquin ne hoc per aliquorum inſolentiam impedirs contingat, Venerabilibus noſtris Archiepiſcopis & Epiſcopis locorum veſtrorum Diœceſania noſtris damus literis in mandatis, ùt eos qui ex vobis hujuſmodi mandato Apoſtolico noluerint humilitèr obedire, ad id monitione promiſſa, per Cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione remota compellant: indulgentia ſedis Apoſtolicæ contraria non obſtante.

Datum Lugduni 8. Kal. Junii Pontificatus noſtri anno quarto.

ANNO 1250.

VII. Ex Archiv. Ang. Rymer Tom. I. pag. 452.

Bulla continens Indulgentias Cruce-ſignatis conceſſas, & mandatum de prædicanda Cruce: anno 1250.

INNOCENTIUS QUARTUS,

Venerabilibus Fratribus Cantuarien. & Eboracen. Archiepiſcopis; & Ciceſtren. Exonien. & Meneven. Epiſcopis; ac dilectis Filiis Priori prædicatorum, & Miniſtro minorum Fratrum, Provincialibus Angliæ, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

FIliorum dextera Pia Mater Sancta Romana Eccleſia jugiter lamentatur, quia Domus cœleſtis Pania Mons Sion unde Lex exiit: Civitas Regni magni de qua multa dicta ſunt glorioſa: Terra, quam Dei Filius fuſo pro nobis ſuo ſanguine, conſervavit, Regni robur, & Pulcritudinem perdidit: Flet, quia quondam libera, ſub impiæ Tirannidis Jugo ſervit; Luget quia ubi pacem multitudo cœleſtis militiæ cecinit, ibi preſſura Gentes immundiſſimæ ſcandala, ſimultates, & ſchiſmata ſuſcitavit; ac innovans excidia plurimorum, miſit ad venerabilia manum ſuam Sacerdotis, & Sacrorum Ordinem, piaa Leges, & ipſius Naturæ jura relegans à Templo Domini; diverſis ibidem ſpurcitiis, & abominationibus introductia.

Et ideò in ſuis deriſa Sabbatia obſorduit quaſi polluta menſtruis, inter hoſtes illa noſtris olim promiſſa Patribus Sanctorum Patrum noſtrorum Patria, & hæreditas Domini, terra ſancta, quam Salvator Noſter ad exhibenda ibidem Myſteria humanæ redemptionis elegit; Ubi confuſions contempta, ſputo conſperſus, cæſus colaphis, flagellis afflictus; coronatus ſpinis coram Pilato ſiſti, tamquam multorum reua criminum, pertulit crucifixua ad ultimum, & potarua fella, lancea perforatua, emittens cum clamore valido ſpiritum pro conditionis humanæ viribus reparandis, curſum præſentia vitæ ſaturatus injuriis conſummavit.

Hic

ANNO 1250.

Hic eſt, ut repetamus altiùs, qui de Paterno ſolio gloriæ, cœlis mirabiliter inclinatis ad noſtræ mortalitatis ima deſcendens, non dedignatus eſt Deus homo, creator creatura fieri, ſuſcipere Dominus formam Servi, ut qui non poteramus per noſtram Juſtitiam ſperare veniam, conſecuti per hæc gratiam inauditam, hæredes Dei, cohæredes verò Chriſti Divinitatis conſortium felicitatis æternæ participium ſortiremur; quis igitur poterit ei, qui tot bona nobis contulit negare ſubſidium.

Propterea ſedes Apoſtolica illius Terræ miſerabilem ſtatum, & conditionem conſiderans emittit luctus, multiplicat fletus, & inter ſingultus, & ſuſpiria vix reſpirans clamat ad proximos, recurrit ad notos, & exponit Domeſticis Fidei Salvatoris inſtantiam, qui ſine intermiſſione ſingulos Fideles ad tirocinium ſuum vocat, & neceſſitatem urgentiſſimam Terræ Sanctæ, quæ niſi (quod abſit) his temporibus de Paganorum manibus liberetur, vix poterit poſtea de ipſius recuperatione ſperari.

Attendite itaque univerſi Catholici, quàm ignominioſum ſit locum illum ſalutis noſtræ primordium coinquinari ſpurcitiis? Et tanto tempore ab immundiſſimis gentibus contrectari? Conſideret quilibet, quam deteſtabile ſit largitori omnium claudere dexteram? & non ſuccurrere Salvatori? & apparebit apertè, quod nec ad profligandum hujuſmodi opprobria, nec ad impendenda ei, qui omnia largitur auxilia eſt ipſius Fidelibus dormiendum. Nonne crimine læſæ Majeſtatis involvitur, qui temporali Domino inter inimicos poſito negat auxilium? ejuſque Terram ab hoſtibus non defendit. Undè cum plus ſit divinam quàm humanam lædere majeſtatem. non debet aliquis ad ſuccurrendum Deo vivo Domino Jeſu Chriſto excitantis Tubæ ſonitum, vel hortantis vocis præconium expectare, ſed ſine interpellatione currere, ut non tàm pœnam effugiat, quàm Regni cœleſtis mereatur fieri particeps, & cohæres.

Conſurgite ſtrenui Angliæ Pugiles, Domini Athletæ Divini, ac milites redemptores ad tàm ſanctum laudabile opus more progenitorum veſtrorum, qui ferventiores in neceſſitatibus exiſtebant, virtum veſtram extrema conſlantes armemini protinùs crucis Gales contra eos qui ſancta ſanctorum coinquinant, & abominationes in ea, & immunditias introducunt.

Feſtinate dum tempus habetis, & eſt manus Domini contra illos, ne fortè avertatur ab eis, propter fidelium ſegnitiem, furor ejus, quia tunc non eſſet tutum cum eis congredi, nec cum tanta multitudine dimicare.

Conſiderate quæſumus, ut ſitis in hujuſmodi negotio promptiores, quod chariſſimus in Chriſto Filius noſter Rex Angliæ Illuſtris, zelo Fidei, ac devotionis accenſus aſſumpto crucis ſignaculo, poſtpoſitis regalibus, opibus, & faſtigiis dignitatum, ad transfretandum in Terram ſanctam potenter, & magnificè prout decet tantum Principem, ſe accingit.

Undè ut ſitis una cum eo hujuſmodi momentanei laboris participes, & æterni præmii non expertes exſurgite viriliter, apprehendentes arma, & ſcutum ad ulciſcendum illius injuriam, qui probra noſtra diluit, ſe ipſum in cruce pro Nobis vivam hoſtiam immolavit. Et ut ad ideo libentiùs, & animoſiùs intendatis, quo exinde bona ſpiritualia, quæ temporalibus præferenda ſunt perceperitis potiora, Nos de omnipotentis Dei Miſericordia, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus Authoritate confiſi, & illa quam Nobis Deus licèt indignis ligandi, atque ſolvendi contulit poteſtate, omnibus qui laborem iſtum in propriis Perſonis ſubierint, & expenſis plenam ſuorum peccatorum veniam indulgemus, & in retributione juſtorum ſalutis æternæ pollicemur augmentum: Eis autem, qui non in propriis Perſonis illuc acceſſerint, ſed in ſuis duntaxar expenſis juxta facultatem, & qualitatem ſuam viros idoneos deſtinarint, & illis ſimiliter, qui licèt in alienis expenſis in propriis tamen Perſonas acceſſerint; Et eis, qui quartam, ſeu majorem partem proventuum, & obventionum de redditibus ſuis pro ſubſidio dictæ Terræ eidem Regi, cum iter transmarinum arripuerit, vel collectoribus deputatis ad opus ipſius erogaverint, plenam ſuorum concedimus veniam peccatorum. Hujus quoque remiſſionis volumus, & concedimus eſſe participes juxtà quantitatem ſubſidii, & devotionis affectum, omnes, qui ad ſubventionem ipſius Terræ de bonis ſuis decimam, vel aliam partem dicto Regi, tempore ſui Paſſagii, vel ad opus ipſius, collectoribus miniſtrarint, aut circa prædicta Conſilium, vel auxilium impenderint opportunum, & qui pro eodem negotio authoritate noſtra prædicaverint verbum crucis.

Volumus etiam cruce ſignatos illo privilegio, eaque immunitate gaudere, quæ in generali Cruce ſignatorum indulgentia continetur, Si qui verò proficiſcentium illuc ad præſtandas uſuras juramento tenentur aſtricti, creditores ipſorum, ut remittant eis præſtitum juramentum, & ab uſurarum exactione deſiſtant de plano, & abſque ſolemni ſtrepitu, veritate cognita, eccleſiaſtica præcipimus diſtrictione compelli.

Quod ſi quiſquam Creditorum eos ad ſolutionem coegerit uſurarum, eum ad reſtitutionem earum, ſub forma prædicta, ſimili cogi animadverſione mandamus. Judæos verò ad reſtituendas uſuras ea, qua convenit, præcipimus cenſura compelli, & donec illas remiſerint, fidelium eis communio denegetur. Preſbyteris autem, & Clericis qui aſſumpto, vel aſſumendo crucis ſignaculo ſunt perſonaliter profecturi; Et Clericis Parochiales Eccleſias habentibus, qui fideliter tantum tranſmiſerint per Bellatores idoneos, quantum expenderent ſi perſonaliter illuc irent, præſentium auctoritate concedimus, ut proventus Beneficiorum ſuorum, quos perciperent tempore paſſagii, vel miſſionis, cotidianis diſtributionibus duntaxat exceptis integrè percipiant per triennium, ac ſi perſonaliter in Eccleſiis in quibus Beneficia ipſa obtinent reſiderent; & ſi neceſſe fuerit eos per idem tempus vendare, vel pignori valeant obligare, non obſtante ipſarum Eccleſiarum contraria conſuetudine, vel ſtatuto, Juramento, vel confirmatione ſedis Apoſtolicæ, aut quacumque firmitate aliis roboratis, vel literis Apoſtolicis de quibus ſpecialem, & expreſſam oporteat in præſentibus fieri mentionem, ſeù etiam quod ipſorum aliqui de non impetrandis aliquibus indulgentiis, vel non utandis impetratis, vel conceſſis juramento præſtito promiſerunt. Et tàm cruce ſignatos, quàm cruce ſignandos, poſt quàm receperint ſignum crucis cum uxoribus, familiis, & omnibus Bonis ipſorum, ſub Apoſtolicæ ſedis protectione ſuſcipimus; eiſque nihilominùs indulgemus, ut extrà ſuos diœceſes Authoritate literarum Apoſtolicarum ſedis, vel legatorum ejus, nequeant ad Judicium evocari; ſtatuentes ut Bona ipſorum ex tunc integra maneant, & quieta, donec de ipſorum reditu vel obitu certiſſimè cognoſcatur.

Archiſpiſcopi

Digitized by Google

Archiepiſcopi verò, & Epiſcopi diœceſani & eorumdem cruce ſignatorum, nec non & Archidiacooi, & eorum officiales noſtra freti Authoritate non permittant eoſdem cruce ſignatos contrà protectionis, & indulgentiæ oostræ trnorem, ab aliquibus indebitè moleſtari: Moleſtatores hujusmodi per Cenſuram Eccleſiaſtica appellationem poſtpoſita compeſcendo.

Præterea volumus, & præſentium Authoritate concedimus, ut Clerici, & Laici cruce ſignati, & cruce ſignandi Regni Angliæ Decimas non ratione Eccleſiarum pacificè detinentes fructus earum hactenùs perceptos in Terræ ſanctæ ſubſidium convertere valeant propter ſeipſos, vel eidem Regi, cum transfretara voluerit, ſecura conſcientia exhibere.

Quo circa diſcretioni veſtræ propter Apoſtolica ſcripta mandamus quatenus vos Fratres Archiepiſcopi, & Epiſcopi propter veſtras civitates, & Diœceſes, ac Provincias, & totum Regnum Angliæ proponatis, & proponi faciatis per alios, quos ad hoc idoneos noveritis, verbum Crucis; eos ad id ſi neceſſe fuerit per cenſuram Eccleſiaſticam Appellatione poſtpoſita compellendo.

Et ut Fideles Chriſti liberiùs, & ferventiùs currant ad verbum Domini audiendum, omnibus verè pœnitentibus, & confeſſis, qui ad veſtram, & illorum quibus id commiſeritis ſolemnem prædicatione acceſſerint in qualibet civitate, Villa vel Oppido, in qualibet convocatione, ſeù ſtationem, decem, vel viginti, ſeu trigrita, vel quadraginta, ſeù ſexaginta dierum indulgentiam, vos, & illi, quibus officium prædicationis committendum duxeritis, largimini prout videritis expedire.

Ut autem nihil omnino deſit ad commiſſum vobis officium exequendum, abſolvendi juxtà formam Eccleſiæ manuum injectores in Clericos, ſeculares, & Perſonas religioſas, ac incendiarios, & excommunicatos pro decima, vel vigeſima deputata pacis, & Fidei, ac ejuſdem terræ negotio, non ſoluta, nec non ſacrilegos, fortilegos, & eos qui contrà Apoſtolicæ ſedis, vel Legatorum ipſius ſepulcrum Domini viſitarunt.

Illos quoque qui in Partibus Albigenſibus, hereticis contrà Catholicos auxilium impenderunt (dummodo heretici, vel eorum credentes non ſint) ac eos qui portaverunt Ferrum, Arma, lignamina, & merces prohibitas Saracenis, vel aliàs contra Chriſtianos dederunt eis conſilium, auxilium, vel favorem.

Nec non Clericos, qui excommunicationis ſententias incurrerunt per Legatos ſedis Apoſtolicæ in concubinarios promulgatas, & illos Clericos in Prælaturis dignitatibus, vel Perſonatibus conſtitutos, & Eccleſiarum Rectores, & Religioſos quoslibet, qui contrà conſtitutiones Eccleſiæ leges, vel Phyſicam audierunt.

Ac diſpenſandi cum irregularibus, quos præmiſſa occaſione, vel prò eo quod fortè excommunicati, vel ſuſpenſi aliàs, irregularitatem aliquam incurrant, dùm tamen cruce ſignati exiſtant, vel recipiant ſignum crucis, vel propriis expenſis alios pro ſe miſerint bellatores, vel juxtà qualitatem Culpæ, & facultates ſuas congruam ad arbitrium veſtrum de facultatibus propriis miſerint portionem, niſi adeò gravis, & enormis exceſſus fuerit manuum injectorum, quod merito debeant ad ſedem Apoſtolicam deſtinari.

Ac reconciliandi Pœnitentes, dummodo ſint cruce ſignati, vel recipiant ſignum crucis; Et alia vota Peregrinationis, & abſtinentiæ, commutandi in votum hujusmodi Pietatis, & diſpenſandi cum Clericis, qui occaſione hujusmodi irregularitatem aliquam incurrerunt.

Plenum vobis concedimus facultatem; proviſo tamen, quod prædicti manuum injectores, & incendiarii injuriam, & damna paſſis ſatisfaciant competenter, & debitores decimæ, ac viceſimæ debitam ſatisfactionem impendant. Si verò aliqui eorundem legitimo fuerint impedimento detenti, eis redimendi votum crucis, & vobis recipiendi hujusmodi redemptiones nomine ipſius Regis, ac abſolvendi eos à voto prædicto, & indicendi ferias diebus prædicationis juxtà veſtræ diſcretionis arbitrium libera ſit de noſtra commiſſione facultas.

Volumus etiam, & mandamus, ut pecunia per nos, & alios deputandos à vobis, ob cauſas prædictas Authoritate ſedis Apoſtolicæ recipienda, vel colligenda inpoſterum eidem Regi cum iter transmarinum arripere voluerit, vel mandato ipſius pro ſubſidio Terræ ſanctæ integre aſſignetur; dummodo non ſit alio Authoritate ſedis Apoſtolicæ deputata.

Et illi qui pecuniam hujusmodi promiſerint ſolvere, vel etiam tenebuntur ad ſolutionem ipſius, per cenſuram Eccleſiaſticam per vos, vel per alios compellantur.

Cæterum vos & illi quibus verbum hujusmodi commiſeritis prædicandum, Rectores Eccleſiarum Regni ejuſdem, & prædictarum Civitatum, & Diœceſium, moneatis diligenter, & efficaciter inducatis eos ad id ſi neceſſè fuerit per cenſuram Eccleſiaſticam compellendo, ut ipſi, cum Parochianis ſuis ad audiendum verbum crucis devotè, ac reverenter accedant; & in ipſis prædicationibus veſtris ubi expedire videritis harum literarum tenorem legatis, & faciatis legi cum debita reverentia, & exponi.

Ceterum quia ſicut accepimus prædicationis officium, quod pro jam dicto negotio imponimus vobis, & aliis per quæſtuarios impeditur, nè ipſi negotio impedimentum, vel obſtaculum aliquod ingeratur, quæſtuariis univerſis, ſi qui præſentes fuerint proponendi aliquid Populo, dum à vobis proponitur verbum crucis licentiam penitùs interdicere procuretis, temeritatem eorum, qui contra præſumpſerint, per cenſuram eamdem appellatione poſtpoſita compeſcendo.

Ne vero os Bovi trituranti claudatur liceat vobis filii Prior, & Miniſter in eodem officio laborantibus ſi expedire videritis pro quinque evectionibus, & totidem Perſonis ad hoc neceſſariis procurationes recipere moderatas; contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellendo.

Præcipimus autem, ut tam vos, quàm illi quibus hujusmodi officium commiſeritis, qui vobiſcum authoritate funguntur, ità ſitis univerſi, & ſinguli in præmiſſis exequendis ſolliciti, quod ſine dilatione, absque ullo mandato, nec expectet unus alium, exequamini ea fideliter, & prudenter, ità tamen, quod executione hujusmodi alter alterum non impediat, nec perturbet.

Non obſtantibus, ſi aliquibus, quod excommunicari, ſuſpendi, vel interdici non valeant à ſede Apoſtolica ſit indultum, & quibuslibet aliis indulgentiis, privilegiis, ſeù literis ab eadem ſede obtentis, vel obtinendis, per quæ prædicta impediri vel differri poſſint, & de quibus ſpecialem oporteat in præcedentibus fieri mentionem.

Dat. Lugdun. ſexto Kal. Maji, Pontificatus Noſtri Anno ſeptimo.

Plumbeo ſigillo pendente à ſilo canabeo.

Bulla

ANNO 1252.

Bulla de Negotio Crucis.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus Cantaurien. & Ebaracen. Archiepiſcopis, ac Hereſorden. Elien. & Danelmen. Epiſcopis ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

CUm Cariſſimo Filio noſtro Regi Angliæ Illuſtri ad exequendum magnificentius votum crucis, decimam Eccleſiaſticorum provantuum Regni Angliæ, ac aliarum Terrarum, quæ ſunt ipſius Juriſdictioni ſubjectæ, de veſtro, & aliorum Regni ejusdem aſſenſu duxerimus per triennium concedendam.

Fraternitati veſtræ præſentium Authoritate mandamus, quatenus poſtquàm ſtatutum fuerit ejus Paſſagium, & juratum, per biennium ante idem paſſagium, decimem ipſam, nec non redemptionis vototum, legeta relicta, ſeù alio modo conceſſa in prædictis Regno, & Terris ſubſidio Terræ Sanctæ à tempore crucis ſignationis ipſius, dummodo aliis conceſſa, vel aſſignata non ſint, & alios per vos, quos ad hoc idoneos videritis de conſilio ipſius Regis fideliter colligentes, conſerveris ipſa in aliquibus tutis locis, aſſignaturi ea integrè prædicto Regi, cum iter arripuerit transmarinum.

Non obſtantibus aliquibus indulgentiis, privilegiis, ſeù literis in generali, vel ſpeciali ab Apoſtolica ſede obtentis, & quibuslibet aliis, per quæ id impediri, vel differri valeat, & de quibus ſpecialem oporteat præſentibus fieri mentionem, & conſtitutione de duabus dictis edita in Concilio generali. Contradictores per Cenſuram Eccleſiaſticam Appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quod ſi non omnes iis exequendis potueritis intereſſe, quatuor, vel tres, aut duo veſtrum ea nihilominus exequentur.

Dat. Lugd. 2. Kal. Maji Pontificatus noſtri anno ſeptimo.

VIII. Ex Act. Ang. Kymer, Tom. I. pag. 456.

Quod Fratres Prædicarores equitare poſſint: anno 1250.

INNOCENTIUS QUARTUS.

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto Filio Regi Anglia illuſtri ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

CElſitudinis tuæ precibus benignom impertientes aſſenſum, Fratribus prædicatoribus & Minoribus, quos tecum d xeris ultra mare, equitendi, quotiens à te requiſiti fuerint, non obſtente contrario ſtaturo ſuorum ordinum, liberam concedimus facultatem.

Dat. Lugdun. 2. Kel. Meji, Pontificatus noſtri anno ſeptimo.

IX. Ex Act. Angl. Rymer Tom. I. pag. 470.

Bulla de Collectoribus Redemptionum vororum Cruca ſignetorum: anno 1252.

INNOCENTIUS QUARTUS,

Servus Servorum Dei, venerabilibus fratribus Archiepiſcopo Burdegalia, & Epiſcopo Vaſaten. ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

CUm cariſſimo in Chriſto filio noſtro Regi Angliæ illuſtri cruce ſigneto redemptiones vororum cruce ſignatorum, & obventiones, & legata ſeo relicta Terræ ſenctæ ſubſidio, in Regno Angliæ, & aliis Terris ejusdem Regis, ad opus Terræ ſenctæ duxerimus concedenda, certis ſuper his collectoribus d...... nonnulli Clerici & Laici locorum ipſorum, quibus ſimilem gratiam, uſque ad certas ſummas, antequam idem Rex ...... feceremus, ultra prædictam ſummam plurima perceperunt; freternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mendamus quatinus ipſos, quod omnia, quæ ultra easdem ſummas ex prædictis percepiſſe noſcuntur, vobis ad opus ejusdem Regis enm integritate reſtituant, monitione præmiſſa, per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſita, compellatis.

Non obſtante ſi eis, quod excommunicari, ſuſpendi, vel interdici non poſſint, à ſede Apoſtolica ſit indulium; & quevis alia ipſius ſedis indulgentia, per quem id impediri ſeu differri valeat; & de qua, ejusque toto tenore, ac de verbo ad verbum ſimilem oporteat in præſentibus fieri mentionem; & conſtitutione de duabus dietis edite in Concilio genereli.

Dat, Peruſii Non. Martii, Pontificatus noſtri anno quarto.

Plumbeo ſigillo.

X. Ex Archiv Angl. Rym Tom. I. pag. 471.

De decima danda, de Maneriis Epiſcoporum & Prælatorum Regi Angliæ, in ſubſidium Terræ Sanctæ: an. 1252.

INNOCENTIUS QUARTUS,

Servus Servorum Dei, dilectis filiis, collectoribus decima Eccleſiaſticorum Proventuum, cariſſimo in Chriſto filio noſtro Regi Angliæ illuſtri, conceſſæ in ſubſidium Terræ Sanctæ, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

CUm ſicut cariſſimus in Chriſto filius Rex Angliæ Illuſtris, ſub noois petitione monſtravit, nos ſibi uſque ed triennium decimam Eccleſiaſticorum Proventuum in ſubſidium Terræ ſanctæ in Regno Angliæ, Vallia, Hibernia, & Vaſconia, videlicèt in Terra ſua duxerimus coocedendam. Nonnulli Archiepiſcopi. Epiſcopi, & alii eorumdem Locorum Prælati conceſſionem noſtrem interpretationa voluntaria reſtringentes aſſerunt eam extendi ad ſua Maneria non debere dictam decimam eidem Regi ſolvere de iis indebitè denegantes.

Nè igitur Rex præfetus per Interpraterionem hujusmodi proviſionis noſtræ fruſtretur effectu, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandemus, quatenùs faciatis eidem dicta interpretatione repulſe de Maneriis eisdem decimam hujusmodi juxtà formem traditam exhiberi.

Datum Peruſii Id. Martii Pontificatus noſtri anno decimo.

Plumbeo ſigillo pendente à filo canabeo.

X I.
Ex Archiv. Angl. Rymer Tom. I. pag. 471.

De Querela ſacta per Clerum Angliæ de gravibua oppreſſionibus, Anglia illatis per Curiam Romanam, ratione proviſionum &c. anno 1252.

INNOCENTIUS QUARTUS,

Venerabilibus fratribus Archiepiſcopis & Epiſcopis Regni Angliæ, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

HAbet Eccleſia Romana humeros communibus oneribus aſſuetos, & pronos ad ſublevanda gravamina ſingulorum: Habet & animum qui caritatis neceſſitudine ſuggerente qoibuslibet non afflictionia cogitet conſilia, ſed medelæ, quam experiuntur aſſiduè in Apoſtolicæ ſedis uberibua non deeſſe, qui ejua implorare coguntur in neceſſitate præſidium diverſia laboribus fatigati.

Si qua ergo ſuper iis quæ ab eadem ſede pro tempore imponuntur aliquorum tamquam hæc eorum gravent obedientiam, querela ſubmurmurat facile paterna compatitur pietaa, & ſuccurrit, quæ tamquam propriis afficitur incommodis proximorum.

Nuper ſane per communes nuncios, quos ad noſtram præſentiam deſtinaſtis, fuit ex parte veſtra propoſitum coram Nobis, quod Anglicana Eccleſia in Beneficiorum proviſionibus pro alienigenis intolerabiliter per ſedem Apoſtolicam eſt gravata in ejuſdem grave diſpendium, & ſcandalum Anglicorum; cum eædem Proviſiones ſummam quinquaginta millium marcarum annis ſingulis excedere aſſerantur, ſuper quo provideri per Apoſtolicæ ſedis clementiam iidem Nuncii veſtro nomine ſupplicarunt.

Novit Deus, conſcientiæ noſtræ teſtis, qood quibuslibet ejuſdem Eccleſiæ gravaminibus, ut internis cordis noſtri viſceribus condolemus his maximè, quæ noſtris temporibus ſunt adjecta; Quia etſi ex merito devotionis qua Romanam Eccleſiam Anglicana ſemper coluiſſe recolitur, onera ſibi quibuſcumque temporibus ingeſta nos premant, ipſiuſque gemitus ex quibuſcumque nobis cauſis expreſſi, animam noſtram amaritudine compaſſionis aſſiciant, tamen quæ noſtris noſcuntur cauſam habuiſſe temporibus gravius nos conturbant.

Sed malitia fratrum noſtrorum temporum longam futuris ſeculis relictura memoriam, & maiorem poſteris, qui hæc acceperint illatura ſtuporem, quam percipiat ætas iſta ſenſibus præſentium exercitata malorum, nec non & importunitas plurimorum, aut temporia, aut cauſæ, aut perſonæ ſivè loci fulta ſuffragiis, nos ad multa, quæ diſplicent, nec habere debent conſequentiam interdum invitos, interdum parum voluntarios impulſerunt, qua ratione perpenſa, piia poteſt mentibus in multis ſalutem æquanimitas patientiæ ſuadere.

Quod autem aliquibus Clericis proviſionis Apoſtolicæ gratia in Regno Angliæ proſequentibus, poſt ſumptuoſoa labores attritis multipliciter, & exhauſtia paterna ſumus miſeratione compaſſi, eis per aliquod providæ ordinationis, vel deciſionis compendium conſulendo.

Quod etiam quibuſdam quibus proviſionis noſtræ manus claudi non potuit, pro quibus interdum non ſolum ipſorum, verùm etiam Eccleſiarum, in quibus eis provideodum videtur, interpellet utilitas à principio, ne ipſi damnoſa difficilis proſecutionis diſpendia patiantur per aliquam præventionis gratiam duximus præcavendum, quod quidem juſtiorem præſtare poteſt laudi materiam, quam querelæ, cum per hoc, & hominum obvietur malitiis, quod non ambigitur prudentia juſtitiæ opus eſſe.

Et non minùs interdum Eccleſiarum, quàm Perſonarum incommodis occurratur, quod laudabili eſt circumſpectionis conſilio aſcribendum, compertum eſt enim per quot malorum incommoda, per quot difficultatum anfractua Clerici bujuſmodi diſtrahantur, quam quam acceptos ipſoa efficiat in gratia, & judicio conſequentia, aut meritom proprium, aut alienus favor, aut reverentia mandatorum.

Vota igitur veſtra vobis ſuper hoc prædictorum nunciorum ſupplicationibus intimata, in pectoris noſtri ſecreto colligimua diligenti meditationis examine digerenda, & nobis modoa, per quoa honeſtè à prædictia proviſionum oneribus Anglicana relevari poſſit Eccleſia recolentibus diligenter, hoc remedium relevationis occurrit, ſi ſuper eo cum cogitationibua noſtris conveniant ſenſus veſtri ut ait.

Aliquorum de Clericia Italicis per ſedem Apoſtolicam in Regno Angliæ beneficia conſecutis, prout vobis videbitur uſque ad ſummam octo millia marcarum in bonæ voluntatis patientia proviſionibus toleratis (quoniam, nec poſſumus, nec debemus privare quemquam. ſine cauſa legitima jure ſuo, qui ſumua omnibus injuſtitiæ contrà injuriam defenſores) cogendo cæteros, quibus in eodem Regno, & Apoſtolicæ Sedia auctoritate proviſum, ad perſonalem reſidentiam in ſuis beneficiia faciendam, & ſuſceptionem ordinum, ſicut beneficia ipſa requirunt, ac privandos eiſdem beneficiis reſidere, aut ordinari contumaciter recuſantes, eaque aliis, qui hæc implere velint, & valeant conferendi libera ſingulis veſtrum in ſuis Diœceſibus à ſede Apoſtolica poſſibilitas, cui nulla obſtet obtenta, vel obtinenda indulgentia concedatur.

Nos inſuper, qui pluribus hactenùs annis ità ceſſavimus à beneficiis in Regno Angliæ conferendis, ut ferè nulli, vel pauciſſimi debeant, aut poſſint ſe dolere gravatos, deinceps ab iis noſtræ poteſtatis plenitudinem taliter curabimua continere, quod ſinguli benignitatem apoſtolicam ſentiant vobis in multa honorificentia detuliſſe, & nihilominus de prædicta octo milium marcarum ſumma, ſi unquam tolerabiliter fieri poterit, adimemus, ut caritati veſtræ uberiùs ſatisfiat.

Nec volumus, aut intendimus, quod hujuſmodi octo milliom marcarum ſumma in poſterum ad conſequentiam detrahatur, ut uſque ad eam Anglicana Eccleſia per ſedem Apoſtolicam gravari debeat in proviſionibus faciendis, vel manere gravata; ſed propoſiti, ac deſiderii noſtri eſſe ſcitote, ut eadem Eccleſia à proviſionibus factis etiam intrà ſummam eamdem, in qua etiam duximus æquanimiter tolerandas, taliter relevetur; & à faciendis in poſterum ſic habeatur immunia, quod ſuper iis nulla eidem ſuppetat ratio gemitus, aut querelæ.

Hoc fiet tempore noſtro, prout Vita nobis comes fuerit, & ad hoc præſtiterit in rebus humanis diſpoſitio Divina favorem; fiet quoque pleniùs ſucceſſorum noſtrorum Deo dante, temporibus, prout illis Deus inſpirabit, & pleniorem dabit exequendi hujus propoſiti facultatem.

Itaque

ANNO 1252.

Itaqua ſi hoc, quod ſuper præmiſſa ſupplicatione noſtra excogitavit attentio, vobis videatur acceptum, id nobis per vaſtras communes literas declararatis, ut in effectum congruum animi noſtri conceptio, ſacundum communam approbationis noſtræ libitum, proferatur; Et ut ſuper hoc meliùs procedatur, ſinguli vaſtrum Clericorum nomina beneficia in ſuis Diœceſibus ea proviſione prædictæ ſedia obtinentium, & quam ſummam ſecundum extimationem communem attingat beneficia ſingulorum, nobis ſtudeant fideliter intimate.

Datum Aſſiſii undecimo Kal. Junii Pontificatus noſtri anno decimo.

XII. Ex Cod. Diplom. Leibnitii p. 240. Mant.

Ad Comitem Pictavenſam ſuper tractatu cum Fratre ejus Comire Provinciæ, de transferendo in hunc Regno Siciliæ, tamquam Romanæ Eccleſiæ aperto: an. 1252.

INNOCENTIUS QUARTUS,

Servus Servorum Dei, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

QUia nonnunquam ardua negotia deſidetant longum tractatum, mitari non debes aliquatenus, nec moveri, ſi tantus tractatus, qui habitus eſt inter Eccleſiam Romanam & dilectum filium, nobilem virum *Carolum, Comitem Provincia fratrem tuum*, ſuper dando ſibi Regno Siciliæ, ad eandem Eccleſiam legitime devoluto, non eſt adbuc, nt deſideratur, binc inda diverſis impedimentis emergentibus, conſummatus; maximè cùm non referat, quantacunque ſit in agendis dilatio, ſi feliciter tarminentur, ſoleantque cum quodam augmento venita, ſi protrahantur non malitioſè, ſed inaviabilitar concupita. Verum cum nos & fratres noſtri diu ſuper hoc diligenti deliberatione præhabita, jam in perſonam ejusdem comitis, quam ad id præeligimus, concordemus, ſperantes firmiter & pro certo tenentes, quod per ipſum, in quem non tam noſtra, quàm aliorum fera omnium, quos tangit negotium, vota concurrunt, quique, veluti filius dexteræ, pacis Princeps & matutinus lucifer expectatur, quiaſcet orbis, tumultuoſa quaſſatio Eccleſiæ tranquillitatem recipiet & proſperabitur, ut ipſamet hæc omnia, ſicut toto credimus corde, deſiderat negotium terræ ſanctæ: Dilectum filium magiſtrum Albertum notarium noſtrum ad tuam & ipſius præſentiam cum pleno mandato conſummandi prædictum negotium, & faciendi omnia, quæ ad illud pertinent, de fratrum noſtrorum conſilio, deſtinamus; cui tanquam tui & ejusdam Comitis honoris & commodi Zelatori, adhibeas in omnibus, quæ tibi ex parte noſtra dixerit, plenam fidem. Rogamus itaque devotionem tuam attentius & hortamur, in remiſſionem tibi peccaminum imponantes, quatenus conſiderato clementer quam magnifice, quàm utiliter quamque virtuoſè dictus Comes Deo & Eccleſiæ ac toti Chriſtianitati, hujusmodi onus & honorem ſuſcipiendo, deſervit; cum per hoc, ſummota turbationa Seculi, quam ipſius regni opulentia nutrit, tranquillitas deſiderata provenist, intendatur ad laudem Domini latius & ſalubriter futuris periculis ocaurratur, nec præſumatur, quod eum ad id temporalium rerum cupiditas, ſed ſolus Zelus Domini & fervor fidei ac devotionis inducant; præfatum Comitem tua magnificentia moneat & inducat, ut idam regnum, ei & in ipſo ſibi deſideranter oblatum, pro Divina & Apoſtolicæ ſedis ac noſtra reverentia, cum humilitate ac hilaritate recipiat, ut de terreno ad cæliſte, ac de temporali corona pervanire, propitiante illo, cujus in hac parte negotium agitur, valeat ad æternam; Scitutus pro certo, quod univerſa & ſingula, quæ ſuper his cum eo præfatus notarius ordinabit, adimplebimus & ſervabimus immutabiliter, ſina aliqua diminutione prout per eum ſuerint ordinata.

ANNO 1255.

Datum Peruſii. Non. Auguſti, Pontificatus noſtri anno decimo; Sigillatum ſub plumbo cum cordula canabis,

---

I. ADDENDA pag. 1 Ex Archiv. Ang. Rimer Tom. I. pag. 553.

Ad Henricum Angliæ Regem quod præſtet juramentum fidelitatis Romanæ Eccleſiæ nomine Edmundi Filii ſui pro Regno Siciliæ: anno 1255.

ALEXANDER EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimo in Chriſto filio illuſtri Regi Angliæ, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

CUm Nos Regnum Siciliæ, & totam terram, quæ eſt citra Farum, usque ad confinia Terrarum Eccleſiæ Romanæ cariſſimo in Chriſto Filio, noſtro Edmundo illuſtri Regi Siciliæ, nato tuo duxerimus concedanda, prout in Apoſtolico Privilegio confecto axinde pleniùs continetur.

Ac inter alia in eodem Privilegio habeatur expreſſè quod tu, ipſius Edmundi nomine, nobis, noſtrisque ſucceſſoribus, & Eccleſiæ Romanæ, pro præfatis Regno, & Terra, juramentum Fidelitatis ſub forma in ipſo Privilegio contenta præſtabis.

Et in manibus illius, quem ad hoc ſpecialiter mittimus, nobis & ipſi Eccleſiæ pro eodem Edmundo ligium homagium facies.

Ac formam juramenti hujusmodi ſeriatim per tuas Parentes literas ſub tuo ſigillo & ipſius Edmundi Bulla aurea nobis mittes.

Nosque Venerabilem Fratrem Noſtrum Bononien. Epiſcopum propter hoc, & pro recipiendis obligationibus, & pro univerſis aliis, quæ in præfaro privilegio declarantur ad te ſpacialitat deſtinemus.

Serenitatem tuam rogamus, & hortamur attentè, quatenua hujusmodi Juramentum Fidelitatia nobis, & ſucceſſoribus noſtris, ac Romanæ Eccleſiæ præſtes.

Et in ajusdem Epiſcopi manibus Nobis, & prædictæ Eccleſiæ pro ipſo Edmundo ligium homagium facias.

Ac formam Juramanti hujusmodi ſeriatim per tuas patenres literas nobis ſub tuo ſigillo, & prædicti Edmundi aurea Bulla tranſmittas. Dat. Neapoli ipſ. Kal. Junii Pontificatus noſtri, anno primo.

Plumbeo ſigillo pendente à filo canabeo.

ANNO 1255.

II. x Archiv. Rymer om. I. ag. 593.

Conditiones ſub quibus Siciliæ Regnum conceditur Edmundo Filio Henrici Regis Angliæ: anno 1255.

ALEXANDER QUARTUS,

Cariſſimo in Chriſto Filio Edmundo Illuſtri Regi Siciliæ &c. ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

ASſueta Sedis Apoſtolicæ circumſpectio habens in ſua liberalitate Providentiæ ſtudium, attentè propenſat quibus dexteram aperiat largitatis ut ampliori erga illos munificentia exuberet, qui potioribus circa eam fulgere meritis dignoſcuntur. Undè quia ſemper inclitum genus tuum puritate Fidei, devotionis ſinceritate ſedulique proſequurione ſervitii erga Romanam Eccleſiam matrem ſuam excellenter effulſit. Idcirca ipſa, quæ prompta in gratia, in dono benivola, copioſa in præmio, & in retributione magnifica invenitur, majoribus genus ipſum cupit ampliare beneficiis, & altioribus honoribus ſublimare, ut quanto abundantiùs de materni dulcedine uberia auxerit, tanto in ipſius matris beneplacitis vehementiùs delectetur.

Sanè dilectus Filius Magiſter Albertus Notarius Noſter Apoſtolicæ ſedis legatus Tibi, & hæredibus tuis, ſicut ex parte tua nobis relatum extitit Regnum Siciliæ, ac totam terram, quæ eſt citra Farum, uſque ad confinia Terrarum Eccleſiæ Romanæ, cum omnibus juribus honoribus, diſtrictibus, & pertinentiis ſuis (excepta civitate Beneventana cum ipſius Juribus, & pertinentiis univerſis) in Feudum de ſpeciali Authoritate, ac mandato Felicis recordationis Innocentii Papæ quarti Prædeceſſoris noſtri conceſſit, ſalvis libertatibus, & immunitatibus Eccleſiarum prædictorum Regni, & Terræ tàm in electionibus, quàm in aliis ſpectantibus ad eadem.

Idem verò Prædeceſſor ut aſſeris conceſſionem hujusmodi ſupplendo defectum, ſi quis in ea fuerat de plenitudine Poteſtatis, Authoritate Apoſtolica confirmavit tibi, Regnum, & Terram præfata in Feudum de novo concedens, proùt in ipſius literis pleniùs dicitur contineri.

Nos itaque tuis ſupplicationibus inclinati conceſſionem, & confirmationem hujusmodi ſub conditionibus infra ſcriptis ratas, & gratas habentes, ipſas de Fratrum noſtrorum approbamus conſilio, & aſſenſu, & ſub eisdem conditionibus illas Authoritate Apoſtolica innovantes, Regnum, & Terram prædicta, cum omnibus Juribus, & pertinentiis ſuis de Fratrum ipſorum Conſenſu, tibi, & hæredibus tuis utriusque ſexus in Feudum ſub eisdem conditionibus perpetuo concedimus, & etiam confirmamus.

Conditiones autem ſunt iſtæ quod tu, & hæredes tui Regnum, & Terram præfata nullatenùs divideris, ſed ſemper illa unus tantùm, ſub ipſis conditionibus immediatè, ac in capite ab Eccleſia Romana tenebit. & tàm tu, quàm ipſi hæredes nobis, & ſucceſſoribus Noſtris canonicè intrantibus, ac Eccleſiæ Romanæ fidelitatis præſtabitis ſacramentum, & ligium homagium facietis ſecundum formam inferiùs annotatam, & ſingulis ipſis ſucceſſoribus, & eidem Romanæ Eccleſiæ renovabitis, tàm ipſum homagium, quàm hujusmodi ſacramentum.

Quolibet verò Anno in Feſto Beat. Petri, & Pauli Apoſtolorum, vel infrà ipſius Feſti octavas, ubicumque Romanus Pontifex fuerit, tu, tuique hæredes pro prædictis Regno, & Terra, duo millia unciarum boni, & puri Auri de Tarenis ad pondus Romanum cenſus nomine Romanæ Eccleſiæ perſolvetis.

Quandocumque autem Romanus Pontifex qui pro tempore fuerit aſſeruerit Eccleſiam indigere, tu, & hæredes tui pro præfatis Regno, & Terra requiſiti ab eo ad urbem in Patrimonium Beati Petri & Eccleſiæ, in Ducatum Spoletanum, in Marchiam Anconitanam, & in omnes alias Terras Eccleſiæ per Italiam trecentos Milites, Equis, & Armis benè, & decenter paratos, & munitos, in obſequium, & ſubſidium ipſius Eccleſiæ transmittetis per tres menſes integros in veſtris ſumptibus, & ſtipendiis ſemel tamen in Anno in ſervitio ejusdem Eccleſiæ moraturos, menſibus ipſis à die quo iidem Milites dictum Regnum egreſſi fuerint, per vulgates dietas, & ſolitas computandis.

Omnes quoque Eccleſiæ de Regno, & Terra prædictis, tàm cathedrales, quàm aliæ regulares, & ſeculares, nec non & univerſæ Eccleſiaſticæ Perſonæ illis libertatibus, & immunitatibus omnino gaudebunt, quæ ipſis competunt ſecundum canonicas ſanctiones: ità quod circa eaſdem Eccleſias, & Perſonas, tàm in faciendis proviſionibus, & electionibus confirmandis, quàm omibus aliis Romanus Pontifex, & Romana Eccleſia Juriſdictionem, & Authoritatem omnimodam liberè exercebunt, ſalvo tibi, tuiſque hæredibus Jure patronatus, ſi quod Reges Siciliæ, ſeù ejusdem Regni, & Terræ Domini hactenùs in aliqua vel aliquibus Eccleſiarum ipſarum conſueverunt habere; in tantum tamen in quantum Eccleſiarum Patronis in hac parte canonica inſtitura concedunt.

Univerſæ inſuper Eccleſiæ de præfatis Regno, & Terra tàm regulares, quàm ſeculares de plano ad omnia bona immobilia ipſis ablata, ſeù occupata ab aliis in quorum poſſeſſione ipſas fuiſſe conſtabit reſtituentur ad plenum, ſuper aliis verò de quorum poſſeſſione non ſtatim conſtare poterit fiet eis abſque difficultate, ac dilatione juſtitiæ complementum.

Porro tu, & ſinguli Hæredes tui nobis, & ſingulis ſucceſſoribus noſtris, & Eccleſiæ Romanæ, quando Juramentum præſtabitis fidelitatis, jurabitis, vos ad hæc ſpecialiter obligatos, quod numquam per vos, vel per alios, ſeù quocumque modo procurabitis, ut in Regem, vel Imperatorem eligamini Romanorum, & ſi electionem ad Imperium de vobis celebrari contigerit, nullum hujusmodi electioni aſſenſum præſtabitis, nec intromittetis vos de Regimine Imperii ullo modo. Quod ſi tu, vel aliqui hæredum ipſorum ſtudentibus, vel procurantibus vobis ad Imperium electi fueritis, & præbueritis aſſenſum electioni taliter factæ de vobis, ſi hoc verum, & manifeſtum fuerit, vel ſi poſt talem electionem, & conſenſum de Imperii Regimine vos manifeſtè intromiſeritis, eo ipſo à Jure prædictorum Regni, & Terræ cadatis ex toto, ipſaque penitus amittatis. Si autem electioni factæ non procurantibus aut etiam procurantibus vobis conſenſeritis, & ut huic electioni, vel Juri renuntietis omninò, & quod de Imperio vos nequaquam intromittatis admoniti infrà quatuor menſium ſpatium, poſt monitionem hujuſmodi tali Juri non renuncia-

ANNO 1255.

veritis

veritis, vel de ipſo Imperio vós intromiſeritis quoquo modo ex hoc ipſo ſuis præmiſſie Regno, & terra, & eorum prorſùs Jure privati: ſiveiò ad te vel ipſos hæredes non poterit commode talis monitio pervenire, ſuper quo utique impedimento, videlicèt, quod moneri commodè non poſſitia, credetur, & ſtebitur aſſattioni Romani Pontificis, ſiva dicto, ſufficiet pro ea publica ſuper boc ipſius Romani Pontificis monitio, & ſolemnia, ità quod ſi iufra ſex Menſes poſt illam non tenunciaveritis, vel de Imperio vos quomodolibet intromiſeritia, ex hoc ab omni Jure prædictorum Regni, & Terræ cadatis, cæterum ſi contigerit aliquem de tuia hæredibus, qui deberet in Regno, & Terra prædictis de Jure ſuccedere in Romenorum Imperatorem eligi, vel aſſumi nullatenùs poſſeſſionem eorumdem Regni & Terræ nanciſcetur, vel habeat, nec ſe de illorum cure, Dominio, val Regimine per ſe, vel per alioa aliquatenùs intromittat, niſi priùs Imperio, & omni Juri ſibi competenti in illo prorſùs tenuntiet, & ipſius Imperii regimen nec de Jure illud, nec de facto gerens, vel tetinens, omnino dimittat, nullo umquam ipſum tempore reſumptutua: alioquin cadat ab omni ſucceſſione, ac jure, quæ in eisdem Reguo, & Terra ſibi competerat ipſo facto, ita quod Regnum, & Terra præfata ed Romanam Eccleſiam, cjusque diſpoſitionem plenè, & libere devolvantur.

Si autem tu, aut aliquis tuotum hæredum contra hæc veneritia, ſitis eo ipſo excommunicationis ſententia, quam ex nunc proferimus iunodati, & inſuper reſperſi, & notati labe, ac reetu perjurii maneatia, cum noſtra perpetua, & fitma voluntas exiſtat, ut numquam Regnum Siciliæ unistur, vel jungatur Imperio, videlicèt, quod unua, & idem, & Romanorum Imperator, & Siciliæ Rex exiſtat.

Civitatem quoqua Baneventanam cum omnibus libertatibue, immunitetibus, privilegiis, tenimentis, diſtrictibus, Juribus, & pertinentiis ſuia Romena ſemper babebit, ſibique retinebit Eccleſia, & tu, tuique hæredes ad ipſius reædificationem & reparationem exhibebitis voe fevorebiles, benevolos, & benigoos, & nullum in hoc prorſùa impedimentum præſtabitia, eue obſtaculum opponeria, incolie etism ejusdem civitatia, & totius ſui diſtrictua per te, ac bætedes ipſos fidentiæ temittentur, & renovabitia inſuper eis privilegia, com ſuper hoc ab Eccleſia, vel ab ipſis fueritia requiſiti, & in cunctia ſuis libertatibus & immunitetibus eadam plenè conſervabitur civitas; Ità quod Beneventaui per totum Siciliæ Regnum liberè ira, morari valeant, & tedire, ac negocietiones, & mercimonia exercere, nec eis aliqua ſpecialia ſervitus imponetur. Sylvas etiam lapides Arenam, ſeù Puteolanam aliaque materialia, & quæque neceſſaria ed reparationem civitatis ejusdem, tu, tuique hæredea, ut citiùs, & commodiùs teparari valeat liberaliter exponetia.

Univerſi autem comites, Barones, & Nobiles; ac omnea civitates, & ſpecialiter Neapolitan. & Capuan. cunctaque Caſtra, Villæ, ac elie loca da Regno, & Terra prædictis, & omnes omninò Regnicolæ per te, tuosque hæredes in bono regentur ſtatu, ipſisque boni uſua, juta, & bonæ conſùetudines ſervabuntur.

Centum millie verò librarum, quæ præfatus prædeceſſor tibi ad proſecutionem Negotii ejusdem Regni concedete, vel mutuare promiſit, ut dicitur, Nobis, & Eccleſiæ Romenæ, tuo, & hæredum tuorum Nomine omnino dimittes, feciendo pactum, & ſufficientem Cautelam de illia à te, vel ipſis hæredibus ulteriùa non petendie.

Verùm Cariſſimoa in Chriſto filius noſter Illuſtris Rex Angliæ Pater tuus tuo nomine nobis, noſtrisque ſucceſſoribua, & Eccleſiæ Romauæ pro præfatie Regno, & Terra Juramentum fidelitatie ſub forma inferiùs contenta præſtabit, & in manibus illius, quem ed hoc ſpecialitet deſtinamua, nobia, & ipſi Eccleſiæ pro te ligium homagium faciet, & formam Juramenti hujuamodi ſerietim per ſuas Parentes literas ſub ſuo ſigillo, & tua Bulla auree nobis mittet: Tu verò cum ad ætetem quindecim annorum perveneris, Juramentum, & homagium bujusmodi perſonaliter renovabis; forma autem juramenti hæc eſt.

Ego plenum, & ligium Vaſſalagium faciens Eccleſiæ Romanæ pro Regno Siciliæ, & tota terra, quæ eſt citra farum, usque ad confinia terratum ipſius Eccleſiæ, excepta civitate Beneventana, cum ipſiua Juribue, & pertinentiis univerſis ab hec hora in antea fidelia, & obediens ero Beato Petro, & Domino meo Papæ Alexandro, ſuisque ſucceſſoribue canonicè intrentibus, ſanctæque Apoſtolicæ Romanæ Eccleſiæ; non ero in conſilio aut conſenſu, vel facto, ut viram perdant, aut membrum, aut capiantur mala captione; Conſilium verò quod mihi credituri ſunt per ſe, aut per nuncios ſuos, ſive per literas ad aorum damnum me ſciente nemini paodam, & ſi ſcivero fieri, vel procurari, ſeù trectati aliquid, quod ſit ad ipſorum damnum, illud pro poſſe meo impediam, & ſi impedire non poſſem, illud eis ſignificara curabo; Papatum Romanum, & Regalia S. Petri tàm in Regno Siciliæ, quàm alibi exiſtentia adjutor eia ero ad retinendum; & defendendum, & recuperandum, & recuperata manutenendum contrà omnem bominam, ſic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei Evangelia.

In optione quoqua, & beneplacito erit Romanæ Eccleſiæ vel ta, & hæredes tuos vocare ad præſtandum, & faciendum perſonaliter ſacremeutum fideliratis, & ligium homagium Romano Pontifici, & eidem Eccleſiæ, dummodo ed boc tibi, & hæredibus ipſia tutum locum ſtatuant, & aſſignent, vel aliquem Cardinalem ipſiue Eccleſiæ, ſeù alium, qui vica Romeni Pontificis Sacramentum juxtà formam quæ ſuperius eſt expreſſe, & homagium recipiat deſtinare.

Cæterum donationes, conceſſiones, confirmationes, & privilegia à prædicto prædeceſſore, vel à nobie cum ſubſcriptionibus fratrum noſtrorum facta dilectis Filiia Nobilibus Vitia Bertoldo, Oddoni, & Ludovico Fratribus Marchionibus da Houmbourch, firma ipſis, integre, & illibata manebunt, iidemque tenebuntur in bono ſtatu, & cia conceſſa ſibi libertates, gratiæ, cæteraqua alia ſervabuntur, ac omnia donata, confirmare, & conceſſa eis à ſede Apoſtolica per te confirmebuntur ipſis, & de novo etiem per tua Privilegia concedentur, ac privilegiorum Apoſtolicorum quæ ſuper hia hebent, confirmatio eia, & de verbo ad verbum renovatiò per te fiet.

Recti autem redditua horum omnium (exceptie ſeneſcalcia ejuedem Regni, & ipſiua ſeneſcalciæ redditibue in Apoſtolico privilegio expreſſis, ec milla quingentie unciis auri annuis eidam Bertoldo Marchioni quoad vixerit conceſſis) ſummam, ſeu velentiam quatuor

millium unciarum auri annis ſingulis non transcendant.

Nolumus tamen ſi forta de iis tanta ſumma prædictis Marchionibus non proveniat annuatim, quod occaſione hujus expreſſionis poſſint aliquid petere, ultra donara, & confirmata hujusmodi: vel conceſſa, pro quibus ſi quidam tibi, & hæredibus tuis ad ſervitia in Apoſtolicis expreſſa privilegiis teneantur eisdem etiam Marchionibus de damnis, de quibus ipſis ſatisfacere promiſimus, nos ad hoc, & Romanam Ecckſiam obligantes, ſatisfactionem ad quam te obligabis impendes.

De donationibus verò, & conceſſionibus ab eodem prædeceſſore, vel à nobis de frattum noſtrorum conſilio factis dilecto filio nobili Viro Comiti Caſectan. ſimile per te fiet, & ſervabitur, ità tamen, quod redditus ex iis provenientes, duarum millium unciarum auri annuatim valentiam non axcadant.

Sanè prædictus Rex Angliæ Pater, & dilectus filius nobilis Vir Oodouardus frater tui, ac plures de Proceribus, & conſiliariis ipſorum, & tuis jurabunt, quod procurabunt pro poſſe, ac bona fide laborabunt, & facient, quod poſtquam ad ætatem quindecim annorum perveneris, juramentum fidelitatis pro prædicto Regno, & terra Roman. Pontifici, & Eccleſiæ Romanæ præſtabis, ac propter hoc ligium, & homagium facies, & jurabis, & ſervabis quæcumque ſupra circa Articulos de Imperio continentur, & omnia promiſſa, prout ſcripta ſunt ſuperiùs, & expreſſa concedes, & approbabis, & acceptationem eorum, ac promiſſionem de ſervandis iis omnibus renovabis. Et præfatus inſuper Rex pater tuus tuo nomine, ac tu etiam modo ſuper horum omnium approbatione, acceptatione, conceſſione, ac promiſſione de ipſis ſervandis, de recognitione, quod Regnum, & terram prædicta ſub præfatis conditionibus recipitis, & tenetis à Romana Eccleſia facietis, & concedetis nobis, & ipſi Eccleſiæ privilegia, & tu cum ad prædictam quindecim annorum ætatem veneris. ſimilia ſuper hiis privilegia iterato, & de novo concedes. Etſi forte quod abſit, infra eamdem ætatem deceſſeris, hæres tuus hæc omnia, ſi minor quindecim annis extiterit ſimiliter faciet. Si verò major, vel quindecim annorum fuerit infra ſex menſes poſt deceſſum tuum, iſta peraget, & complebit; quia quæ in iis, circa te ſuprà, & infrà dicimus, circa tuum etiam hæredem intendimus, & volumus eſſe dicta. Quod ſi per eumdem Regem Patrem tuum tuo nomine, ac per te omnia, & ſingula ſupradicta approbata, conceſſa, & acceptata, & Privilegia ſuper his facta, & per venerabiles fratres noſtros Archiepiſcopum Cantaurien. & Hereforden. ac Elien. Epiſcopos, & dilectos Filios Abbatem Veſtmonaſterii, Joannem Manſel Præpoſitum Bedeuacen. ac Nobiles Viros Rodulphum filium Nicolai, Bertrandum de Olivel, & Rogerium de Toiquelin. vel aliquos ex eis, aliis nequeuntibus, vel nolantibus intereſſe, ordinata, & ſtabilita, & per eundem Regem. & te admiſſa, & recepta ſub illorum. & ipſios Regis ac tuo ſigillis infra Kal. Decembris proximo venturas non fuerint ſupradictæ approbatio. innovatio. conceſſio, & confirmatio, quas tibi & hæredibus ſuis ſub præmiſſis conditionibus facimus, nullius penitùs ſint valoris, ſed vacuæ prorſùs, & inanes exiſtant, ità quod tibi. & hæredibus tuis in præfatis Regno. & terra nullum omnino jus tribuant, nullumque afferant commodum vel effectum, ſalvo tibi, & hæredibus ipſis omni Jure, ſibi quod tibi, & eis competit ratione præfatæ conceſſionis de Authoritate, ac mandato prædeceſſoris à memorato Notario, & etiam ratione prædictarum confirmationis, & conceſſionis ab eodem prædeceſſore noſtro factam tibi, & ipſis hæredibus, ſicut dicis, ac ſalvis etiam nobis, & Eccleſiæ Romanæ omni Jure, ac defenſiona, quæ nobis, & ipſi Eccleſiæ competunt contrà illas. Prædictos enim Archiepiſcopum, Epiſcopum elien. Abbatem Rodulphum. Bertrandum, & Rogerium loco dilecti filii noſtri D. Sancti Adriani Diaconi Cardinalis, & dilecti filii Electi Lugdunen. Præfati Magiſtri Alberti Notarii noſtri, & Nobilium Virorum Thomæ de Sabaudia Comitis Petri de Sabaudia, & quondam Petri Cavepore Archidiaconi Villen. quia iſtorum, & prædictorum Epiſcopi Hereforden. & Joannis Manſel arbitrium in opponendis in hoc negotio conditionibus dictus Rex Pater tuus olim tuo nomine acceptavit, duximus de aſſenſu ipſius Hereforden. tui, & ejusdem Regis Procuratoris, & Nuntii ſubrogandos pro eo quod prædictus Petrus Cavepore erat jàm mortuus, & reliqui propter nimiam diſtantiam non poſſent commode, vel facilè infrà Kal. ipſas in Anglia convenire.

Si autem cum ad jam dictam ætatem quindecim annorum perveneris, & ſacramentum fidelitatis Romano Pontifici, & Eccleſiæ Romanæ non exhibueris, & ligium ais homagium non feceris, & non juraveris ea quæ circa capitula de Imperio ſuperiùs ſunt expreſſa, & præmiſſa omnia de novo non acceptaveris, & conceſſeris, & privilegia ſuper iis non renovaveris, vel non feceris iterato poſt quàm requiſitus de iis per ſedem Apoſtolicam fueris, & poſt requiſitionem hujusmodi per ſex menſium ſpatium expectatus eo ipſo ab omni Jure prædictorum Regni & Terræ cadas totaliter, & penitùs illa perdas.

Sub præfatis igitur conditionibus eundem Hereforden. Epiſcopum, Nuntium, & Procuratorem tuum tuo nomine de Regno, & terra prædictis per annulum de conſilio, & aſſenſu frattum noſtrorum inveſtivimus, quem in ſignum hujus inveſtituræ tibi duximus deſtinandum, poſſeſſionem prædictorum regni, & terræ ſub eisdem conditionibus procuratores aſſignantes eidem, & ab ipſo poſtmodum recipientes tuo nomine poſſeſſionem eamdem, quam utique pro te interim retinemus, ut cum per eundem Regem Patrem tuum tuo nomine, ac per te præmiſſa acceptata, & approbata fuerint, & per præfatos Archiepiſcopum, & alios ordinata, & ſtabilita, ſecundum modum ſuperiùs declaratum, & poſtquam etiam ea, quæ de expenſis, & aliis inferiùs dicuntur, & experimuntur adimpleta extiterint, eadem Poſſeſſio ad te, tuosque hæredes liberè revertatur.

Verum poſtquam ad ætatem quindecim annorum perveneris, & prædictis aſſenſeris, ipſaque acceptaveris, ſi ante nihilominus per Regem prædictum, & te approbata, & per nominatum Archiepiſcopum, & alios ordinata, & firmata ut præmiſſum eſt fuerint, Romana Eccleſia tibi, & hæredibus tuis ſi per vos de hoc extiterit requiſita, conceſſionem de præfatis Regno, & terra de novo faciat ſub conditionibus antedictis, illæ tamen, quæ poterunt interim totaliter, & finaliter adimpleri de ipſis fuerit medio tempore plenariè ſatisfactum, ità quod prò eis nihil ampliùs exigi poſſit, vel debeat in futurum minimè inferentur.

ANNO 1255.

ANNO 1255.

Deniqus nominatus Rex pater tuus omnes expenſas ab Eccleſia pro negotio d. Regni Siciliæ ſectes hactenüe, quæ aſcendunt usque ad ſum̃am centum, & triginta quinqua millium, & quingenterum, & quadraginta, & unius Marçarum bonorum novorum, & legelium Sterlingorum, in qua utique ſumma viginti millia Mercarum Sterlingorum ſimilium nobis, & ſretribus noſtris ex liberelitate oblata regia includuntur plenè reſtituet & perſolver, ac inſuper de damnis, expenſis, & intereſſe, ac aliis, quæ hec occaſione intervenient plenam ſaticſactionem impendet. Hujus eutem ſummæ ſolutio irà fiet videlicet, quod idem Rex decem millia Marcarum dè prædictis viginti millibus usque ad feſtum Nativitatis Dominicæ proximo venturum; Alie verò decem millia poſtmodum uſque ed ſequens feſtum S. Michaelis nobis, & eisdem ſratribus exhibebit, & ſi ſorte in ipſo ſeſto S. Michaelis dictus Rex deputabit, & ſtaruet aliquos idoneos, & ſufficientes Mercarores eceeptos nobis, qui pro prædictis reſiduis, & ultimis decem millibus ſe nobie, & eisdem ſratribus obligenr, & principales in iis conſtituant debitores, iidem Mercatores, ſi voluerint dilationem uſque ed aliud Peſtum Dominicæ Nativitatis primo ſequens poſt idem Feſtum S. Michaelis pro prædictis reſiduis, & ultimis decem millibus perſolvendis habebunt. Totam verò aliam ſummam expenſarum factarum Rex ipſe infrà annum computendum à Feſto Beati Michaelis proximo futuro perſolvet integrè vel concedet, ſeù depurebit Mercetores ſufficienres, & idoneos, ſcilicet Senen. vel Florentin. ſeù Bononien. vel alios de Italiæ partibus Eccleſiæ Romanæ devoroe, irà quod ipſis contenti ſimus, qui ſe ſufficienter, & ſpecialiter obligabunr ed ſolvendum hojusmodi ſummam infra rerminum ipſum Nobis, & Eccleſiæ Romanæ, vel illis. quibus mandaverimus eam ſolvi, & ſe in eadem ſumme Nobis, & ipſi Eccleſiæ dabitores conſtituent principales.

Reſervamus autem Nobis. & in noſtre voluntate, ac poteſtate remenet dicera, pronunriare, vel proferte in ſcriptis, vel ſine ſcriptis de conſilio, vel ſine conſilio ſratrum noſtrorum prædicto Rege, & te, ac alio etiam quocunqua cujus forſitan intereſſet, nequaquam vocatis, & absque omni juris ſolemuirete ſupra dictas approbationem. innovetioncm, conceſſionam, & confirmationem. quas tibi, & hæredibus tuis. ſub condictionibus ſacimus ſupraſcriptis vacuas omnino eſſe, nullumque robur, vel valorem hebere, aur revocare, caſſare, & irritare ipſas, & caſſas, & irrires nuntiere, ſi præfatus Rex dicta ultima decem millia Marcarum, ſaltem in bia ultimis Terminis non perſolverit, ſi forte ipſa omiſerir ſolvere in primo Termino, eorum ſolutioni præfixo ità quod poſt bujusmodi proountiationem, ſeù irritetiouem noſtram, vel dictum præfatæ approbario, innovatio, conceſſio, & confirmatio nullius ſint, vel hebeanrur efficaciæ, vel momenti ſelvo tibi, & tuis hærcdibus jure ſi quod vobis competit rationa conceſſionis à ſupradicto Notario, & obtentu confirmationis, & conceſſionis à præfato prædeceſſore factarum tibi, & ipſis hæredibua, ſieut dicis, omni jure, ac defenſione, quæ nobis, & Eccleſiæ contrà tales conceſſiones, & confirmetionem competunr, ſalvis ſemper manentibus, & illæſis.

Idem autem Rex veniet, vel transmittet Capitaneum cum militia competenti, ſecundum negotii qualitatem, quod ſi non veneiit, nec talites miſerit in prædicto termino videlicet usque ad annum computandum à Feſto beati Michaelis proximo futuro, in noſtro reſervamus benepleeiro, ſine epprobatione. innovatione, conceſſione, & confirmatione prædictis ſimili modo procedera, & proferre, nequequam remen veniet, vel mittat, nec prædictum Regnum Siciliæ, nec poſſeſſionem ipſius recipiat, niſi priùs de præfatis rota ſumma, & viginti millibus marcarum, juxta præſcriptum modum ſatisſecerit infrà terminos videlicet ſupre dictos, quod ſi venerit, vel miſerit, ſatiefactione primitùs de iis omnibus plene facta prædictæ epprobario, innovatio, conceſſio, & confitmetio habeant firmiterem, dictumque tuo nomine recipiet Regnum. & poſſeſſionem ejusdem. dummodo. & alis omnia, & ſingula ſupra ſcripta approbata conceſſa. & acceptata, ordinata. & ſtebilita inſra præfetum ad boc terminum priùs extiterint, ſicur ſuperiùs plenius eſt expreſſum, & memoratus Odouardus frater tuus, ipſius Regis primogenitua, primo fecerit, quod ab eo faciendum erit, ut inferiùs continetur.

Si verò Rex ipſe ante confirmationem ejucdem negotii debitum, quod abſit, carnis perſolverit, prædictus Odouardus dictum negotimm efficaeiter proſequetur, & idem Rex procurabir, & feciet, quod præfatus Odouerdus ſe ad id ſpecieliter obligabit. Quod ſi ad hoc ſa non obligaverit, & non fecerit in hee parte, ea quæ ſuper iis facere Rex ipſe deberet, ut ſopte narratur, in noſtra remaner poteſtate pronunciare ſuper approbatione, & aliis prædictis, ſicur ſuperiùs eſt præmiſſum. Et nihilominùs ſi præfatus Rex, præmiſſe omnia non ſolverit, vel de illis non ſatisfecerit, ut dictum eſt ſuprà, vel ſi non venerit, oec miſerit. ant ſi idem Odouardus prædicta non fecerir, ipſe Rex, & ejus hærcdes ſuper pecunia quam ſupra dictus Epiſcopus Hereforden. Procuratoi, & Nuntius ſuus mutuo ejus recepit nomine, & pro negotii proſecutione perſolvit: & ſuper pecunia etiem. quem deinceps idem Rex pro eodem exhibebit negorio nullam contra Nos, & Eccleſiam, ſeu quemquem alium repetirionem habebunt, nec aliquem actionem, ſed ex toto illas amirrent, eritque dictus Rex eo ipſo excommunicationis vinculo innodatus, & rctum Angliæ Regnum Eccleſiaſtico ſuppoſitum interdicto. Miniſtrebit quoque dictus Rex pro poſſa ſuo ex nunc Eccleſiæ ad proſequendum idem negotium expenſas ſaciendas usque ad præmiſſum rerminum, ſcilicèt usque ad annum à Feſto S. Michaelis Archangeli proximo venturo, & ed id ſe, filios, ac hæredes ſuos, nec non & Regnum Angliæ, & omnis elia bona ſua ſpecielirer obligabir, & ſi ulire id, quod ipſi miniſtraverit Eccleſie, ſumprus aliquos vel expenſas in acquiſitione, vel conſervatione Regni Siciliæ vel terrarum ipſius fecerit pro hujusmodi ſumptibus, & expenſis rerrem monaſterii Caſinen. terram laboris terram Principetus Beſilicatam, & terrem Beneventan. liberè, ac pacifice ipſa tenebit Eccleſia pignori obligatas; Nec idem Rex, nequa tu Eccleſism ipſam ſuper iis Tertisi moleſtabiris aliquatenus, vel turbabitis, donec de bujusmodi ſumptibus, & expenſis ſuerir eidem Eccleſiæ ab ipſo Rege, vel à te plenariè ſatisfactum. Et ſi Eccleſia ipſa ultià fructus, & proventus, quos de prædictis Tertis percipiet aliquos ſumptus fecerit in tenendis, & defendendis, & conſervandis eisdem ipſas propter hoc etiam tenebit quousque plenè ſibi de talibus ſumptibus ſatisfiet, & nihilominus idem

Anno 1255.

Rex ſe ad teſtituendum Eccleſiæ iſtos ſomptus, quos ipſa pro acquiſirione, & conſervations Regni, & pro tenendis, & defendendis prædictis terrie faciet ſufficienter, & ſpecialiter obligabit ſe, ſuumqoe Regnum, ejus terias noſtræ, ac ſedis Apoſtolicæ Juriadictioni quoad hæc totalirer ſupponendo.

Provenrus verò, ac obventiones qui de præfato Regno Siciliæ medio tempore ad manus Eccleſiæ pervenient tibi vel cui volueris deductis ex inde neceſſatiis expenſis integiè perſolventur. Sed ſuper qoantitate, ſeù valors horum proventuum & obventionom, ac etiam fructuum & proventuom dictarum terrarum ſoli dicto noſtro ſtahitur, & adhibebitut firma fides, nec exigetur, vel requiretur ſuper hoc alia certitudo.

Cæterum reſetvamus Nnbie quod prout otilitas, & neceſſitas exegerit, dooationes, & conceſſiones io Regno aliquibue de ipſo, de quibus expedire viderimus conſcio eo, qui pro prædicto Rega, vel pro re apud ſedem Apoſtolicam, vel in Regno ipſo remanſerit, facere interim valeamus.

Porro ſi cum Menfredo quondam Principe Tarentin. & aliis Emulis, & Hoſtibus ipſius Regni aliquam compoſitionem vel concordiam, ſeù conventionem fecerimus tibi nihilominus, & tuis hæredibus Jus, in eodem Regno Siciliæ remaneat ſemper ſalvum, nec per compoſitionem concordiam, & conventionem hujusmodi Juri tuo aliquatenus derogetur.

Hæc autem omnia, & ſingula placuerunt præfato Epiſcopo Hereforden. tuo, & ipſius Regis Nuntio, & Procuratori, & in bis plena, & ſtabili voluntate conſenſir.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ approbationis, inn ovationis, conceſſionis, & confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire.

Si quis antem hoc attentare præſumpſerit indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incorſurum. Locus Monagrammatis.

Sanctue Sanctus
Petrus Paulus
Alexander
Papa IIII.

Domine ſervum tuum in Bonum ſuſcipe.

Ego ALEXANDER Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopue.

Ego Stephanus Præneſtinos Epiſcopus.

Ego frater Johannes tituli Sancti Laurentii in Lucina Presbyter Cardinalis.

Ego frater Hugo tituli Sanctæ Sabinæ Presbirer Cardinalis.

Ego Ricardus ſancti Angeli Diacon. Cardinalic.

Ego Octavianus Sanctæ Mariæ in via lata Diaconue Cardinalie.

Ego Willielmus Sancti Euſtachii Diaconus Cardinalis.

Dat. Neapoli per manum Guillielmi Magiſtri Scolarum Parmen. Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Vicecancellarii, quinto idus Aprilis, indictione decima, tertia incarnationis Dominicæ Anno milleſimo duceteſimo quinquageſimo quinto, Pontificatue verò Domini Alexandri Papæ quarti Anno Primo.

Sub filis Sericis flavi rubeique coloris.

Anno 1257.

III. Ex Anecd. Martene Tom. I. col. 1086.

Ad Magiſtrum Generalem, Prioresque Ordinis Prædicatorum; quod dati in ſocios quibusdam Prælatie poſſint corrigi, & ad ordinem revocari: anno 1257.

ALEXANDER EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilectis filiis Magiſtro & Prioribus provincialibus, eorumque Vicariis Ordinis Prædicatorum ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

SAcræ Religionis veſtræ fama clariſſima eſt ab univerſis, & ſingulis ipſam profitentibus mente vigili conſervanda, ſed ab illis potiſſime, quoa pro cauſis legirimis oportet aliquando ſe de ſuis conventibus ſicut obedientiæ virrus exigit abſentare. Sanè nonnulli ex fratribus ordinis veſtri, qui venerabilibus fratribne ooſtris Archiepiſcopia, & Epiſcopis quandòque in ſociis depotantur, illa, prout accepimus, præſumunt ſæpè committere, quæ in ejuedem ordinis ſcandalom, & in ſuarum vergunt periculum aoimarum. Cùm itaque ſuper hæc per ſedem Apoſtolicam deceat ſalubriter provideri, noe devotioni veſtræ, præſentium auctoritate concedimus, ut ſinguli veſtram illos ex Fratribos eisdem, de quibus aoctoritate lirerarum ſedie Apoſtolicæ, vel Legatorum ejue dictis Archiepiſcopis, vel Epiſcopis, vel quibuscunque aliis eſt proviſum, aut contigerit in poſterum provideri, corrigere, ac etiam, non obſtante conditione aliqua poſſint ad eondem ordinem revocare. Monemos tamen vos, & hortamur, quod ſi poſtmodum iidem Archiepiſcopi, & Epiſcopi apud vos, vel aliquem veſtrum pro habendis in ſocietate ipſorum aliis idoneis fratribus duxerint inſiſtendum, eorum in hac parte deſiderio annuetis, dummodò id vobis conveniens, & expediens videatur. Ceterum per literes Apoſtolicas jam obtentas, vel in poſterum obtinendae, quæ de præſentibue plenam, & expreſſam non fecerint mentionem, nullos de fratribus ipſius ordinis præfatis Archiepiſcopis, & Epiſcopis in ſocioe tencamini deputare, niſi hoc honeſtati ordinis, & illorum ſaluti videritie expedire.

Nulli ergò omninò hominom liceat haoc paginam noſtræ conſtitutionis infringere, vel ei auſu temerario contraire; ſi quis autem &c.

Datum Viterbii 5. Idus Junii Pontificatus noſtri anno tertio.

IV. Ex Arch. Angl. Rymer Tom, I. pag. 716.

Edwardo Primogenito Regis Angliæ invaſionibus Tartarorum reſiſtendi poteſtatem largitur: anno 1260.

ALEXANDER QUARTUS,

Dilecto filio, Nobilo Viro Edvvardo primogenito cariſſimi in Chriſto filii noſtri, Regis Angliæ illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

CLamat in auribus omnium, eoeque, quos animorum torpor non hebetat in attentionie vigilantiam excitat horrendi præconii tuba terribilie, quæ fida rerum atteſtantium invaleſcens adeò certo ſono generalis

cladis

Anno 1260.

cladis bella prænunciat, quibus flagellum iræ cœleſtis io manu immanium Tartarorum, quaſi ex abditis erumpentium inferi finibus premit, & contenit orbem terræ, ut jam non oppiteat Populum Chriſtianum ad cognoſcenda hæc, quaſi adhùc ambigua, certiori relatu autes arrigere; Sed aum, ut ingruenti, & publicè feſtinanti providè occurrat periculo admonere.

Cum enim iidem Tartari dicentes, quod totam Terram eis obtinendam tradidit Deus cœli, quem utique non noveruot, jam omnibus orientis Partibus occupatis, & populis conculcanis, jàm Saracenorum duritia, quæ multorum temporum Bella tulit extrema penc deſolatione concuſſa, jam Principali eorum Civitate Baldach, Damaſco, atque Alapia, cum plurimis aliis famoſis eorumdem Regionibus capiis hoſtiliter, & everſis, nec non, & Calipho Infidelitatis ipſorum Principe; ac maximè Populi ejus multitudine poſtquam eos, ut dicitur in deditionem receperant interemptis ad Regni Jerlimitan. fines* pervenerint, eosque impetant invadendos Chriſtiano Regno Armeniæ, Antiochia, & Tripoli, famoſis Chriſtianorum urbibus, proh pudor! ſuo nomina ſubjugatis, cumque à Parte ſeptentrionali, per Ungariam, atqua Poloniam, Imperio Romano conterminas, ubi, proh dolor! noo parum Chriſtiani ſenguinis profuderunt, valida in populis illarum partium cæde bachati hoſtilem attentent aditum in Europam, ubi fortia Chriſtiani capita cooterere cogitant, & Regum Tronis everſis ſedibusqua Potentium, ſibi totius orbis aſcribere Monarchatum.

Ponius eſt contrà incumbenns è vicino periculo de opportunis remediis cogitandum, quàm eorum certior, & ſerior enunciatio expetenda, omnis igitur eſt ſecuritatis, ac tarditatis ignavæ ſubmovenda ſocordia, quæ periculorum improvidos ad perniciem præparat, & diſponit, & urgentiſſimo attentionis ſtimulo eos præcipuè convenit excitare, qui præſunt, ne ſub manu eorum repentina invadat calamitas homines inerti negligentia ſoporatos, quia ruina malorum imminentium, priùs interdum, quàm in ſolicitudinis curam evigilent, obruuntur; Quemadmodum prædictis Sarracenis, aliisque innumeris nationibus, quas deſtitutas Prudentiæ Conſilio, & indignas cœleſti Præſidio, prædictorum Tartarorum invaſit oppreſſio, noſcitur contigiſſe.

Palàm eſt enim, quod peſtilentior pernicies, & perniciofior peſtis ad quieſcantes ingreditur, & ſecuros; Et Deum tempto imminente periculo, qui illud in præſumptuoſa cœleſtis auxilii confidentia, negligit humanæ providentiæ remediis prævenire.

Nos igitur attendantes in eorumdem Tartarorum manu adverſus Peccata humani generis divinæ indignationis ſævire flagellum, quæ tamen erga fideles magnum oſtendit pietatis indicium, dum Nobis illud imminere voluit improviſum; ſed ut divinæ placationis antidoto, & Providentiæ Conſilio excludi valeat diù antè proviſum: ac de Clementis Dei Miſericordia confidentes, quod ſi viſitaverit in virga iniquitates ſuorum, & peccata eorum in verberibus diſciplinæ, miſericordiam ſuam tandem non abſcidet ab eis.

Cogitavimus cum Fratribus noſtris, quemadmodum à Nobis expoſtulat ſpeculæ Paſtoralis officium, cui licèt immeriti præſidemus, contrà idem flagellum utilia ſalutis remedia ordinare, & quidem pro talis neceſſitatis tàm univerſalis articulo, videbatur non ſolum Eccleſiaſticorum, ſed, & ſecularium Principum, & fidelium populorum generale concilium convocandum, ut de communi omnium diſcrimine, ac proviſionis opportunæ remediis, ad quæ ſolas eccleſiæ vires liquet non poſſe ſufficere intentis ſingulorum ſenſibus, communis deliberatio haberetur.

Hæc etenim cauſa neminem præterit communiſſima omnium, & privatiſſima ſingulorum; quia etſi tangat maxime maximos (a quibus primum ordini ſolat inſtantis cujusque deſolationis initium, ut cæteri faciliùs velut acephali, & diſperſi ad perniciem adducantur.) Unumquemque talem ſpecialiter de univerſitate contingit, ruinam, & ſtatum, mortem, & vitam continens ſingulorum. Nam apud eosdem Tartaros Patrocinium nulli præſtat fortunæ conditio, vel ſexus infirmitas, aut ætatis miſeratio ſeù reverentia dignitatis, qui non quorumdam, ſed omnium exitia, & exterminia moliuntur, nulli pacti fideris fidem ſervant, quam quidem habere nequeunt infideles, propter quod dum ſimulant ſe ad Chriſtianos privatæ affectionis habere propoſitum, hoc ipſo magis eſt Chriſtianis aſtutæ fraudolentiæ illorum laqueus, quem hujusmodi ſimulationis Pallio ſubtegunt præcavendus, quia eos ſubtilioribus dolis ſupplantare conantur, quos invenire credunt ad repugnantiam fortiores.

Verùm quia ipſis Tartaris nequitiæ ſuæ propoſito vigilanter inſtantibus dilationis diutinæ non capit tas iſta diſpendium, & absque longi temporis tractu gravaminibus perſonarum rerumqua detrimentis, convenire robiteoi univerſitas concilii non valeret; Neceſſitati, qua generalitas premitur de prædictorum conſilio fratrum ad præſens duximus hoc compendio conſulendum, ut in ſingulis Regnis, atque provinciis fideles moneantur attendere cauſas illas propter quas præcipuè ad Sarracenos, & alias nationes cum eisdem Tartaris, peſtis deſolationis intravit.

Offenſam videlicet altiſſimi Domini Dei noſtri, cujus contrà ſe ſubjectæ à perfidis Nationes perfidiæ Judicium irritarunt.

Defectum inſuper humanæ providentiæ, qui eis ſegnitia, inertisque ſepultis, & varia ad invicem ſeditione dejectis opportuna remedia defenſionis ademit, quatinus ipſi fideles de alienis periculis ſumpta cautela, medelia contrariis à malis imminentibus præſerventur.

Propter quod cariſſimum in Chriſto Filium Noſtrum Regem Anglorum illuſtrem per literas noſtras ſub certa forma rogamus attentiùs, & hortamur, ut habito colloquio cum Baronibus, & Magnatibus Regni ſui adverſus tàm diræ cladis perniciem fidelibus imminentem curet manſuetudinis Regiæ pietate proſpicere quo modo, quo ordine, quibusque conſiliis ad reſiſtendum eisdem Tartaris, confluentur in unum vires populi Chriſtiani.

Denique ſuper omnibus daliberatione habita diligenti, usque ad octavam Apoſtolorum Petri, & Pauli Apoſtolorum proximo futuram, quoniàm profuſius tempus rei neceſſitas, absque periculo non admittit ad ſedem Apoſtolicam deſtinet Nuncios ſuos, viros providos, & prudentes, per quos nobis ſuper his regiæ circumſpectionis voluntas, & conſilium innoteſcant, & quorum communicato conſilio, Apoſtolica ſedes providè diſponat, & ordinet quidquid in tàm arduæ neceſſitatis negotio, publicæ ſalutis utilitas ſuadebit.

Quocircà Nobilitatem tuam monemus rogamus, & hortamur attentè, per Apoſtolica tibi

Anno 1260.

ſcripta mandantes quatanus cum tua interſit de tàm communi cogitara diſcrimine, quo utique tangeris, tamquam egregia portio univerſi aidem Regi ſupar præmiſſis, quod circà prædictum negocium publicè expedire cognovetis, ſano ſtudeas conſilio Deum, & univarſalem esuſam habens præ oculis ſuadere.

Dat. Lateran. 25. Kal. Decembris Pontificat. noſtri anno ſexto.

Plumbeo ſigillo à filo Canabeo.

I. ADDENDA pag. 53. Ex Archiv. Angl. Rimer Tom. I. pag. 731.

Bulla Regi Angliæ ſuper gravaminibus illatis Hiberniæ Clericia per Miniſtros Romanæ curiæ: anno 1261.

URBANUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei cariſſimo in Chriſto filio Regi Anglorum illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

PRæ ceteris rebus quibus Chriſtiana Regna fundantur ſolidiùs ea ſtatuit ſtatus Ecclaſiaſticæ libertatis.

Propterea cum de illo præſervando in terra tuæ Ditioni ſubjecta, & præſertim in civitate, Dioc. & Provintia Dublinen. ubi ſtatus ipſe novæ malignitatis adinyentionibus, proht intelleximus injurioſà deprimitur admonemus.

Advertere debet regalis providentia ſibi non tàm aliena, quàm propria, imo communia commoda ſuaderi, & quoties illos, qui eumdem ſtatum in ſuis Juribus, aut interdum in favore tui nominia (non tamen tuæ ut credimus pietatis motum, ſed propriæ voluntatis impetum proſequentes) illidant vigora diſcretionis Eccleſiaſticæ cohibemus, intelligas tunc non lædi, ſed geri ſalubriter in tutela fidei curam tuam.

Sanè, ad audientiam Apoſtolatus Noſtri pervenit, quod in civitate Dioc. & Provincia ſupra dictis de antiqua, & approbata, & hactenùs pacificè ovſervata conſuetudine, & obtentum, ut Ventrabiles Fratres Noſtri Dublinen. Archiepiſcopus, ajusque ſuffraganai, & officiales ipſorum, ac alii Judices Eccleſiaſtici eorumdem civitatis, Dioc. & Provinciæ (ad quoa da hujusmodi conſuetudine cauſarum cognitio pertinet) da cauſis quas ſuper pecuniarum ſummis, ſeù poſſaſſionibus inter Laicos ſibi ſubditos verti contingit, poſſint cognoſcere dummodo pactum firmatum fide, vel juramento intervenerit inter partes.

Et ſi aliquis Laicus conquaritur coram illis, quod quisquam Laicùs aorum ſubdirus ipſum ſuper aliquo crimine diffamaverit, iidem ſuper hoc de hujusmodi conſuetudine judicant, & cognoſcunt.

Clerici quoque injuriatures ſuos Laicos conſueverunt à tempore cujus memoria non exiſtit coràm Eccleſiaſticis judicibus convenire.

Sed Juſticiarii, & Ballivii tui in Hibernia, quominus Archiepiſcopus ſuffragenei officiales, & Judices prædicti de hujusmodi cauſis cognoſcant, & judicent contrà juſtitiam impedire præſumunt; prohibentes (quod nequiùs eſt) nè Clerici Clericos in cauſis pecuniariis, aut Ecclaſiarum Rectores ſuper aliquibus cappellis ad Eccleſias ipſas ſpectantibus, aut ſuper decimas aliarum Eccleſiarum Rectores coram Judica Eccleſiaſtico convenire præſumant.

Iidem etiam judiciarii, & Ballivi, non permittunt quod condemnati legitimè per Archiepiſcopum, ſuffraganeos, & alios prædictos, aut alios Judicas, etiam à ſede Apoſtolica delegatos, propter contumaciam, vel offenſam in aliqua pecuniæ quantitate ad ſolvendam condemnationem hujusmodi compellantur, ſiva quod Archiepiſcopus, ſuffraganti, vel alii prædicti cognoſcant da cauſis uſurariis, vel puniant uſurarios ſecundum Canonica inſtituta, ſeù quod de uſuris, adulteriis, aut aliis criminibus inquirant; prout ad eorum officium noſcitur pertinere de Jure, ac conſuetudine ſupra dicta.

Porrò ſi inter Virum, & uxorem per Eccleſiaſticum Judicem celebrato divortio coram eo ſuper dote reſtituenda quæſtionem oriri contingat, prædicti Judiciarii, & Ballivi, ne dictus judex virum ad reſtituendam dotem mulieri compellat, prohibent pro ſuæ libito voluntatis, quamquam cognitio cauſarum hujusmodi ad Eccleſiaſticum Judicem pertinere noſcatur, tàm de hujusmodi conſuetudine, quàm de jure.

Præterea ſi aliqui cives, vel Burgenſes in aliqua civitata, vel Burgo, aliquam domum, vel fundum, aut prædium Urbanum, ad eos pertinentes (qui Burgaſia vulgariter appellantur) alicui Eccleſiæ ſiva religioſo loco in ultima voluntate legant pietatis obtentu, præfati Judiciarii, & Balivi, ne Judex Eccleſiaſticus executores teſtamentorum civium, & Burgheſium eorundem ad exequendam in hac parte voluntatem extremam teſtamentorum ipſorum compellat, prout de præfata conſuetudina eſt obtentum impediunt minùs juſtè.

Cæterum ſi aliqui Laici aſcripti Electæ (qui Betagii vulgariter appellantur) aliqua de Bonis ſuis Eccleſiaſticis, vel religioſis, aut piis locis lagant pietatis intuitu io voluntate ſæpe dicti Judiciarii, & Ballivi inpediunt, ne per ipſos Archiepiſcopum ſuffraganeos, & judices, ſicut de præfata conſuetudine obtenta eſt in hoc voluntas Teſtatoris executioni mandetur.

Ad hæc ſi dictis Archiepiſcopo ſuffraganeis, & Judicibus inhibeas ne ulteriùs procedant in aliqua cauſa de qua cognoſcere inceperint, iidem Judiciarii, & Ballivi ipſos pro eo, quod de cauſa inceperunt cognoſcere atiamſi hujusmodi inhibitioni paruerint puniti præſumant pœna pecuniaria, & interdum carceri mancipare.

Inſuper prælibati Judiciarii, & Ballivi Archiepiſcopum ſuffraganeos & officiales prædictos, ſi per inquiſitionem factam ſuper hoc contrà eos eos conſtiterit, quod ipſi cognovarint de aliquibus cauſis, quæ non fuerunt matrimoniales, vel Teſtamentariæ, pecuniaria pœna mulctara, & interdum eoſdem in carcere detinere præſumont.

Quod ſi aliquem Judicem Eccleſiaſticùm occaſione alicujus quæſtionis quæ vertitur coràm eo, contingat io aliquem Laicum exigente juſtitia, excommunicationis ſententiam promulgare, Laicus ipſe eidem Judici per dictos Juſticiarios, & Ballivos exhibere procurat ne in hujusmodi cauſa procedat.

Poſt inhibitionem autem hujusmodi dictus Laicus non vitatur tamquam excommunicatos prohibentibus in prædictis Juſticiarii, & Ballivis.

Cum igitur regalem magnificantiam in ſuis libertatibus, & antiquis conſuetudinibus foveamus libenteri, & quantum cum Deo poſſumus toleremus; quia Deo, ut nobis pari vica reſpondera te convenit Serenitatem Regiam rogandam duximus attentiùs, & hortandam quatinus prædictos Judiciarios, &

ANNO 1263.

Ballivos à Violatione libertatis Eccleſiaſticæ, nec non ab uſurparione Iutium Divinotum piæcipuè in ptæmiſſis (ad quorum tutelam Diſtributor Regnorum omnium temporali gledio te accinxit) ac moleſtarores perſonarum Eccleſiaſticarum Regali Authoritare compeſcae.

Preces & exhortationes noſtras taliter impleturue quod exinde ſalvatorem tuum, qui Eccleſiae ſuas ptoptii Sanguinis pretio libertate donavit, tibi, tuæque Proli, & Regno propitium habeas, & Nos in bie, quæ ſublimitati veſtræ utilia ſunt, & placita reddamur exinde meritò promptiores.

Et quia timemus ne tu, niſi corrigae hæc, noſque tecum, ſi illa diſſimulaverimue incorrecta, in durins ſeveritatis Divinæ Iudicium incidamua, quod hi, qui terram iudicent, debent, (ò Rex) potiſſimum formidare, Venerabili Fratri Noſtro Epiſcopo Drunimorens. & Dilecto Filio Priori Fratrum Prædicatotum de Ponte Armachan. Dioc. pet Noſtras damoe literae in mandatis, ut (ſi eſt ita) dictos Iudiciarios, & Ballivos, quod Archiepiſcopum Suffraganeoe, & Iudices ſupra dictoe de præfatie cauſie libere cognoſcere, & eas exequi patiantur, pront eis de Iure competit, & conſuetudine ſupra dicta, & à qualibet ſuper præmiſſie eorum, & aliarum Eccleſiatum, Perſonatum Civitatis, Dioceſia, & Provinciæ prædictarum, indebita moleſtatione præmiſſa, per Cenſutam Eccleſiaſticam Appellatione poſtpoſita compellant.

Sub Plumbeo Sigillo pendente à Filo Canabeo.

Datum Viterbii 1. Idue Novembris, Pontificatua Neſtri anno primo.

II.
Ex Archiv.
Ang. Rymer
Tom. I.
pag. 762.

Citatio Ricardi Romanorum Regis ad ſedem Apoſtolicam ſuper controverſia Electionis inter ipſum, & Alfonſum Caſtellæ Regem: anno 1263.

URBANUS QUARTUS,

Ricardo in Romanorum Regem Electo.

QUi Cælum Terramque regit ie nimirùm Cœli novit ordinem, & in Terris poteſt cœleſtie ponere originia rationem.

Ie exempla de ſuperioribue ad inferiora derivans, ſicut in Firmamento Cæli duo luminaria magna conſtituit, ut Mundum vicibus ſuis illuſtrent, & ſic & in Terria maxima dona ſua, Sacerdotium videlicet, & Imperium ad plenum ſpiritualium, mundanorum regimen ad firmamentum Eccleſiæ militantis inſtituens, utriusque poteſtatis ità diſcrevit officia, ut eorum officioſa diverſitae nulla ſibi adverſitate diſſentiat; Sed in Commiſſi executione Regiminis, ex officii debito in Voti unitate concordet, & ipſurum procul dubio, profutura concordia alterutrius ſulta præſidiis, ac utriuequemutuie fota favoribue opus Juſtitiæ liberiùs operetur Pacem Mundo pariens, tranquillitatem inducens, & nutriene unitatem.

Imperinm ſiquidem ad ſalutem Sacerdotali Authoritate dirigitur, & ipſiue adjutum ſuffragiis, ſedatis procelloſie interdum imminentium tempeſtatum turbinibue, tranquillum redditur, & quietum.

Saeerdotium verò pium, ae tutum debet habere Refugium Imperialem Manſuetudinem, cum ſua Veneratione conjunctam, ut Imperii Romani faſtigium, & ejus culmini præſidene, ſpecialie Advocati, & Defenſoris præcipui circà Eccleſiam gerat officium, & in ipſius fortitudine brachii defenſentur Eccleſiæ libertates, & jura manuteneantur, ipſarum extirpentur hæreſes, cultus Chriſtianæ Fidei amplietur, & inimicia conſternatie ejuſdem in pacia pulchritudine ſedeat populus Chriſtianus, & in requie opulenta quieſcat.

ANNO 1263.

Verùm Humani generis inimicus, Pacis impatiene, amator litium, diſcordiæ ſeminator, utriusque profectibus invidene claræ memoriæ Villielmo Romanorum Rege rebus humanie exempto inter te & Cariſſimum in Chriſto Filium Noſtrum Regem Caſtellæ, ac Legionis Illuſtrem in Romanorum Regem electum, circa obtinendam ejusdem Imperii dignitatem contentione materiam ſuſcitavit, ut vobis circa hoc contendentibus, careret Imperialis regiminis commodie Orbis Terræ, & tanti Brachii, tàm utilie, tàm neceſſarii, tàm clari, carentiam, ex ipſiue Imperii vacatione diutina, moleſtam, admodum, & nocivam, damnoſa experientia Eccleſia prædicta ſentiret.

Sentit utique, ſentit Mater Eccleſia tàm Populi ſibi commiſſi, quàm ſuam gravem de hujusmodi contentione jacturam: evenit namque perverſorum audacia, & ipſorum abundante malitia, dùm eodem vacante Imperio, ipſi Eccleſiæ defenſionie debita ſuffragia ſubtrahantur, liberiùe peccatis inſiſtitur, hæreſes pullulant, ſcandala ſuſcitantur, multiplicantur cædee, & ſtrages, injuriæ invaleſcunt, in perſecutionum turbinibus Petri navicula fluctuat, & interdum, qui fidelium ipſiue cenſeri nomine glotiantur in Arcum perverſum fideli debitum non verſando, converſi, eam in ſuis juribue injurioſè impetunt, & moleſtant, illa nunc denegando pro libito, nunc illicitè occupando.

Propter quod eadem Eccleſia non immeritò hujuemodi vacationem deplorat imperii, & de Animarum periculis, quæ peccandi libertas ingerit, ex intimis longa trahens ſuſpiria, ingemiſcit.

Ex eo inſuper quàm durè? quàm graviter? materna ejua viſcera quatiuntur, quod ipſa tàm charoa Filios, tàm inclitoe Principea in ſuo ſentiens utero collidentes, prudenter advertit tuam, & prædicti Regis potentiam, in Chriſto blaſphemoe, & inimicoe Nominis Chriſtiani, potenter, & magnificè more ſolito exercendam in proprium, & grande Domeſticorum fidei detrimentum talibue contentionibus implicari.

Hæc ergo, & alia incommoda diſſentionis hujuemodi eadem Eccleſia Materno penſans affectu, in iis auxilii ſui dexteram non ſubſtraxit, ſed vigilavit attentiùs, attentione ſollicita vigiliter intendit. multaque ſollicitudine pervigil laboravit, ut diſcriminibus tantis occurreret, teque, ac ipſum Regem à diſcordiarum diſpendiie præſervaret.

Et licet inter vos Iudicis Partis aſſumere non ſine cauſa diſtulerit, præſertim, cum tàm tui, quàm ipſiue Regis nuncii in recordationis Felicis Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri, noſtra, & Fratrum præſentia noſtrorum conſtituti ſuper prædictis Iudiciorum Apoſtolicæ ſedis examen expreſſe uſque ad hæc tempora declinatint.

Dilationem tamen hujuemodi illa etiam utilitatis utriueqne Partia conſideratio, &

ANNO 1263.

paternæ pietatis cautela, pro vobis conſilium capiens, perſuaſit, ut veſtris animis ad hoc habilitatis, interim ad reformanda inter vos amicitiæ federa congruentis tempora captarentur, & remedia promptiora pararentur.

Per quæ diſcordiæ occaſione ſublata, vos glutinum ſolidæ caritatis uniret, ac in veſtræ ſoliditate concordiæ, quam tractatus, qui ſuper hoc inter vos dicebantur haberi, promittere videbantur, ſub ſui Principis Ducatu pacifico, daretur eidem ſabatiſmus Imperio; & ſedatis ſcandalis, ipſius ſubditi quietis optata jucunditas proveniret, peſtis exterminaretur hæretica, animarum pericula vitarentur Eccleſia, cæſareo munita præſidio, ab hoſtibus erepta, de perſecutorum incurſibus reſpiraret, ac eorum, qui ſub ſtimulatæ fidelitatis audacia, nocent fidentiùs temeraria nocendi confidentia refrenata, ſuorum jurium integritate gauderet.

Hæc quidem hactenus expectavimus anxii hæc deſideravimus anxia expectatione diutiùs in his prædeceſſoris noſtri, & fratrum noſtrorum ſollicitudo non defuit, ſecundum Apoſtolicæ circumſpectionis judicium de contingentibus nil omittens.

Et quamquam, ut Votis Noſtris ſatisfiet in hac parte, hujuſque non fuerit ex alto conceſſum, tamen ad id ſemper noſtra ſuſpiravit intentio, ad id plenis deſideriis anxiamur, non proponentes à ceptis deſiſtere, quin circa negotium hujuſmodi, ſub ſpe illius, qui facit magna, & inſcrutabilia, qui facit concordiam in ſublimibus, proſequi pacis ſemitas intendamus, quidquid per Nuncios, & Procuratores partium coràm Nobis noviſſimè his diebus propoſitum, petitum fuerit, & reſponſum.

Et quidem Venerabilis Frater noſter Laurentius Epiſcopus, & dilectus filius Villelmus Archidiaconus Roffen. ac Robertus de Baro (Procuratores, & Nuncii tui, à te plenariam poteſtatem habentes, ut in noſtro Conſiſtorio tua proponerent negotia, & peterent cum ſolemnitate, qua conveniret, vocationem tuam ſolemniter ad coronam, ac univerſa, & ſingula circa hæc gererent, agerent fideliter, ac procurarent, quæ per veſtros Nuncios, ac Procuratores ad hoc ſpecialiter deputatos legitimè poſſent agi peti, & etiam procurari) coràm Nobis, & eiſdem fratribus proponere curaverunt quaſdam conſuetudines, circà electionem novi Regis Romanorum (in Imperatorem poſtea promovendi) apud Principes vocem in hujuſmodi electioni habentes, qui ſunt ſeptem numero, pro jure ſervari, & fuiſſe hactenus obſervatas à tempore cujus memoria non exiſtit.

Secundum quas infrà annum, & diem poſt quam vacat Imperium talis debet electio celebrari, quacumque parte ipſorum Anni, & diei, quam ad hoc iidem Principes duxerint deputandam.

Et ad Archiepiſcopum Moguntinum, & Comitem Palatinum Rheni, vel ipſorum aliorum, altero nequeunte, vel forſitan non volente pertinet ad electionem ipſam celebrandam diem præfigere, ac cæteros Electores Principes convocare: Quibus omnibus, vel ſaltem duobus ex ipſis die præfixa convenientibus, apud oppidum de Fraukenford intùs, vel extrà ipſum oppidum, quod dicitur Frankeferde (locu quidem ad hoc deputato ſpecialiter ab antiquo) ad electionem ipſam procedi poteſt, & debet ſecundum morem ipſius Imperii approbatum.

Et electione taliter celebrata, electus ſi electioni conſenſerit apud Aquiſgranum per dies aliquot facta mora infra annum, & diem poſt celebrationem eamdem quando electus voluerit per Colonienſem Archiepiſcopum, ad quem id ex officio ſuo ſpectat, injungatur, conſecretur, & etiam coronetur.

Quo facto cuilibet via præcluditur contrà electionem, vel electum jam Regem Romanorum effectum dicendi aliquid, vel etiam opponendi, ſed idem electus, prædictus prædicto modo inunctus conſecratus, & coronatus pro Rege habetur: Et ei, tamquam Regi debent à ſubditis juramenta præſtari, aſſignari civitates, oppida, caſtra, & ſpecialiter caſtrum de Treveles, ac aliqua Jura Imperii infrà annum, & diem à tempore coronationis ejuſdem; Ità quod ſi qui de Vaſſallis Imperii ei humagia non præſtiterint conſueta, & non reddiderint civitates, caſtra, & alia ſupradicta, illis, quæ ab Imperio tenent ſint eo ipſo privandi.

Et ſi votis Principum ad quos ſpectat eligere ad eligendum convenientium, diviſis in plures, duo in diſcordia eligantur, vel alter electorum per potentiam obtineòit, vel ad prædictum Comitem Palatinum, tamquam ad hujuſmodi diſcordiæ judicem eſt recurſus habendus; ni forſan ſuper electione, vel coronatione hujuſmodi ſuborta diſcordia, per appellationem, vel querelam prædictorum Principum ad Examen ſedis Apoſtolicæ (quo caſu ipſius eſt in tali cauſa cognitio) deferatur.

Intelligitur autem is electus eſſe concorditer in quem vota omnium Electorum Principum, vel ſaltem duorum tantummodo in electione præſentium diriguntur.

In diſcordia verò is etiam reputatur electus, de quo in loco non ſolito electio celebratur, & in termino de communi conſenſu dictorum Principum non ſtatuto, quem ſi forſan prædicti Principes infrà annum, & diem à tempore vacantis Imperii, concorditer ſtatuant, licèt non exprimant, quod ipſum peremptorium eſſe debeat, terminus tamen ab eis præfixus taliter peremptorius reputatur.

Porrò iidem Procuratores iis, & aliis quibuſdam prælibatis conſuetudinibus, adjecerunt, quod vacante Imperio Romano, die per omnes prædictos Principes, pro celebranda Regis Romani in Imperatorem poſtea promovendi electione, ſtatuto in octavia Epiphaniæ anno Domini milleſimo, quinquageſimo ſexto apud memoratum oppidum Franckeford quinque tantum de dictis Principibus cùm per ſe, tùm per alios.

Videlicèt Bonæ Memoriæ Colonienſis Archiepiſcopus pro ſe, & Bonæ Memoriæ Maguntinus Archiepiſcopus, ea vice, in hoc commiſerat vices ſuàs, & dilectus filius nobilis Vir Comes Palatinus, apud Franckeford.

Bonæ memoriæ verò Treverenſis Archiepiſcopus, & dilectus filius Nobilis Vir Dux Saxoniæ intrà dictum oppidum convenerunt.

Cumque iidem Treverenſis Archiepiſcopus, & Dux Saxoniæ præfatum Archiepiſcopum Colonienſem, & Comitem, nec ipſum oppidum intrare permitterent, nec ad eos exire vellent, ſuper hoc ſæpiùs requiſiti, dicti Archiepiſcopus Colonienſis, & Comes, attendentes ex lapſu temporis periculum imminere, ſi forſan non fieret electio illa die, quæ ad hoc fuerat peremptoriè conſtituta, præſertim cum de anno, & die poſt vacationem Imperii, quindecim dies ſolummodo ſupereſſent (infrà quos nullo modo potuiſſent, propter locorum diſtantiam, & alias facti circumſtantias præfati Principes iterum convenire) cum

prælatis, Ducibus, & aliis ibidem præſentibus deliberationa præhabita da ipſorum communi Conſilio, & aſſenſu, ad electionem procedare decrevarunt.

Et tandem præfatus Colonienſis pro ſe, ac dictis Maguntino, cujus vices gerebat, & Comita præſenta, ac conſentiente divino nomina invocato te in Regem Romanorum elegit, & mox electionem hujuſmodi Magnatum, & aliorum aſtantium copioſæ multitudini publicavit.

Cui electioni, per cariſſimum in Chriſto Filium Noſtrum Regem Bohemiæ illuſtrem poſt paucos dies, conſenſu præſtito, demum tu ad tuorum Electorum, & aliorum Imperii Optimatum, qui propter hoc ad te in Angliam acceſſerunt inſtantiam, & requiſitionem inſtantem eidem electioni, poſt diligentem ſuper hoc tractatum habitum, conſenſiſti.

Ac perſonaliter Alemanniæ Regnum ingreſſus, & moram apud Aquisgranum quantom decuit faciens, nec inveniens reſiſtentem, poſtmodum fuiſti per ſæpedictum Colonienſem Archiepiſcopum, (ad cujus id ſpectabat officium) conſecratus inunctus, coronatus, ac intronizatus Regio nomine in ſede Magnifici Caroli, nullo ſe inibi coronationi tuæ realiter, aut verbaliter opponente.

Recepiſti quoque homagia magnati Regni ejuſdem, ac fidelitatis etiam Juramenta, obtinuiſti ornamenta, & inſignia Imperialia, quibus Rex Romanorom ſolet ornari, dum Romæ inungitur, & conſecratur per manus ſummi Pontificis, & ſacrum Imperii ſuſcipit Diadema. & ſine quibus aliquis ad inunctionem, coronationemque hujuſmodi, nec ſolet, nec debet admitti, reddita inſuper tibi fuerunt quampluima oppida, caſtra, villæ, ac jura Imperii tamquam Regni, tuque ipſius Regni poſſeſſionem adeptus, ipſam tenes, & per ſex annos adeptam tenuiſti.

Ex his autem Procuratores tui arguere nitebantur, com memorati Trevirenſis Archiepiſcopus, & Dux Saxoniæ, recuſando dicto die præcedente, reliqui verò, non veniendo ad terminum concorditer aſſignatum, ſe ab electione reddiderint ea vice, tu ab omnibus Principibus, vel ſaltem ab iis in quos totaliter jus eligendi reciderat, cenſeri debes electus.

Et pro certo, & indubitato ponentes Jus in Regno, & Imperio ſupra dictis, tibi electo prædictis conſuetudinibus obſervatis, ubi, & à quibus id fieri debuit, & nulli alii acquiſitum, ac Regium nomen, & Imperii diadema indubitatè deberi, ſupplicaverunt inſtanter, & humiliter petierunt tibi hujuſmodi nomen aſcribi.

Maximè cum ante dictos prædeceſſor id tibi da fratrum ſuorum conſilio adſcripſiſſet, te in eiſdem Regno, & Imperio quibuslibet aliis præferendo, ſicut per ipſius literas oſtendere nitebantur, teque per Nos inungendum, conſecrandum, & coronandum in Romanorum Imperatorem advocatum, ac Defenſorem Eccleſiæ, ed ipſum diadema da Noſtris ſuſcipiendum manibus ſine diſpendio alterioris moræ vocari, & apoſtolicum tibi favorem impendi; præſertim cum, non tantùm major Pars Principum prædictorum, imò omnes, (excepto Nobili Viro Marchione Brandeburghenſi, qui etiam paratus eſt tibi obedire, ut iidem Nuntii proponebant) electioni de te factæ conſentiant, & tibi tàm ipſi, quàm alii Magnates Alemaniæ generaliter tamquam ſuo Regi obediant, & intendant.

Petitionem ſuam illa indubitatata ſicut aſſerunt in Imperio, & jure munitam, conſuetudine fulcientes, qua dicunt electo in Regem Romanorum ſecundum ſolitum morem Imperii, ubi, & à quibus debet, & poſtmodum per ſupradictum Colonienſem Archiepiſcopum inuncto, conſecrato, & coronato, ab ipſo Regium nomen acquiri, & ſi electæ perſonæ impedimenta non obviant, vocando ſine dilatione aliqua per ſummum Pontificem ad coronam, ad id non ſolùm morem Imperii approbatum, ſed etiam quondam, felicis recordationis Innocentii Papæ Tertii Prædeceſſoris Noſtri decretalem Epiſtolam allegantes.

Ac dicentes per contradictionem memorati Regis Caſtellæ, vel electionem quæ de ipſo facta dicitur, petitionem non debere aliquatenus impediri, cum ſecundum prædictas conſuetudines, ſit ei jàm cujuslibet contradictionis via præcluſa, & electio ipſius nulla fuerit ipſo jure, utpote poſt annum, & diem contrà eaſdem Imperii conſuetudines, & terminum ad hoc ſtatuto de communi Principum prædictorum conſenſu, tranſacto, & poſt electionem tuam legitimam non caſſatam, à ſolo nominato Treverenſi, qui (propter nova pedagia, quæ in terra ſua impoſuit, erat tunc excommunicatione ligatus) nulla omnino forma ſervata in Camera ejuſdem Treverenſis Archiepiſcopi contemptis aliis Principibus, clandeſtinè attentata, cum nullam ab eiſdem Principibus ſuper hoc poteſtatem haberet, quam, ſi etiam ab aliquibus habuiſſet (ſicut quædam pro altera exhibitæ literæ innuebant) formam tamen ipſius, quæ ſecundum tenorem literarum ipſarum ad exitam diem ſe tantummodo extendebant, non eligendo ipſa die minimè obſervavit.

Ex parte verò ſupra dicti Regis Caſtellæ (per venerabiles Fratres noſtros Garſium Sylvenſem, & Fratrem Dominicum Abulenſem Epiſcopos, ac dilectum filium magiſtrum Joannem Cappellanum Noſtrum Archidiaconum Compoſtellanum, ipſius Procuratores, Actores & Negotiorum geſtores Generales. & ſpeciales omnes in ſolidum, ità quod occupantis non ſit melior conditio, mandatum habentes ab ipſo ad petendum pro eo, & ſuo nomine à Nobis, & prædictis Fratribus Noſtris coronam Imperii. & aſſignari ſibi diem ad recipiendum ipſam, & ad agendum, reſpondendum, defendendum, & tractandum jura ſua, & Imperii, & quidquid honori ejus expedire viderent, ſive in ordinario, ſive in extraordinario judicio ageretur) fuit e contrà propoſitum, quod prædictus Dies Octabarum Epifaniæ non ad eligendum. ſed ad tractandum ſuper electione facienda Regis, & Imperatoris; & ad aſſignandum diem ad celebrandum electionem eamdem, non per omnes. ſed quoſdam ex ipſis Principibus extitit aſſignatus.

Qua die præfati Treverenſis Archiepiſcopus, & Dux Saxoniæ, pro ſe ac dilecto filio nobili viro Marchione Brandenburghenſi, qui eidem Treverenſi Archiepiſcopo vices ſuas commiſerat, nec non, & Procurator memorati Regis Bohemiæ ad prædictum Oppidum tamquam viri pacifici acceſſerunt.

Supradicti verò Colonienſis Archiepiſcopus, & Comes cum ingenti Armatorum multitudine ad loca circumvicina ipſius oppidi advenientes requiſiti per Treverienſem Archiepiſcopum Ducem, & Procuratorem prædictos (qui eorum impreſſionem veriſimiliter formidabant) ut idem oppidum intrarent cum ſocietate decenti, de aſſignando die ad electionem celebrandam,

ANNO 1255. proùt terminus exigebat (ſi ad hoc eſſent habiles) una cum ipſis pacificè tractaturi, non ſolùm id facere contempſerunt, verum etiam proprii proſecutores Arbitri præſumpſerunt te in Regem Alemanniæ, non ſine multo contemptu aliorum Principum nominare.

Memorati eutem Treverenſis Archiepiſcopus, Dux, & Procurator, nominationem hujusmodi attendentes penitùs eſſe nullam.

Præſertim cum Colonienſis Archiepiſcopus pro eo, quod in bonæ memoriæ P. Sancti Gregorii ad velum aureum Diaconum Cardinalem tum legatum in Alemanniæ Partibus manue injecerat, ac Venerabilem Fratrem Noſtrum Paderborneuſem Epiſcopum detineret captivum, propter quod per eumdem etiam Legatum excommunicatus extitit.

Comes verò propter Clericorum, & religioſorum cædes, & noteriea ceptiones, & quia contre ſententiam felicie recordationis Innocentii Papæ IV. Prædeceſſoris Noſtri quondam Friderico olim Romenorum Imperatori, & Conrado nato ejus præſtiterat publicè conſilium, auxilium, & favotem erent ipſius electionis tempore tàm à Canone, quàm ab homine veris excommunicationibus innodati, & Moguntinus Archiepiſcopus cujus idem Colonienſis Archiepiſcopus ſe vices gerere aſſerebat in vinculis teneretur; propter quod carens arbitrii libertete, præſtare non potuit proùt jura exigunt liberum in electione conſenſum, nec etiem facto præſtitit ad electionem celebrandam.

Certum terminum ſtatuerint ſubſequentem Dominicem Paſſionis, quo quidem termino uſque ad proximam Dominicam Palmarum continuato de die in diem, & memorato Maguntino, (tunc à vinculis liberato) Colonienſi Archiepiſcopo, & Comite requiſitis, & nolentibus intereſſe, dictus Trevirenſis Archiepiſcopus (à Rege Bohemiæ, Duce, & Marchione ſibi ſuper hoc poteſtete commiſſa) dictum Regem Caſtellæ ſuo, & illorum nomine publicè, & ſolemniter in eodem oppido de Franckenford Dei Nomine invocato Romanorum Regem, & Imperatorem elegit, & electionem ipſam omnibus aſtantibue publicavit. Idemque Rex Caſtellæ (ipſa electione ſibi per quam plures Magnates Imperii ad ipſum propter hoc in Hiſpaniam accedentes) poſtmodum præſentata, electioni conſenſit eidem.

Ex præmiſſis ſanè iidem Procuretores, & Nuntii prælibati Regis Caſtellæ dicentes electionem ipſem ubi, & à quibus debuit celebratam legitimè allegabant electionem eamdem impediri non potuiſſe per tuam, quæ ſicut dicunt nulla extitit ipſo jure.

Nam cum prædictus dies Octavarum non ad eligendum, ſed ad tractendum de ſtatuto die ad electionem celebrandam novi Regis fuerit non per omnes prædictos Principes, ſed per aliquos ex eis, ut præmittitur, aſſignatus, (qui etiamſi ad eligendum ſtatutum fuiſſet per majorem pertem eorumdem Principum, minoris Partis non obſtente contradictione mutari, & prorogeri potuit, & extitit prorogetus) conſtat electionem de te maximè per pauciores de ipſis Principibus excommunicatos ipſo die Octavarum factam nullam penitùs extitiſſe.

Excommunicationem etiam contrà memoratum Archiepiſcopum Treverenſem objectam, & conſuetudinem, quæ de celebranda tempore vacantis Imperii infre annum, & diem Regis Romanorum electione præponitur, ac aliae omnino negantes, allegabant, quod ſi veritate hujusmodi propoſitio fulciretur, electio tua, quæ quindecim diebus de ipſo tempore adhuc exiſtentibus celebrata fertur, ex hoc etiam nulla eſſet, cum non licuerit minori parti majore contempta diem ultimam ipſius temporis prævenire. ANNO 1255.

Per quæ apparete dicebant quod electores ejusdem Regis Caſtellæ nolendo die illo eligere, non fuerunt eligendi jure privati, nec ſi etiam, ut pars adverſa propouit, ad minorem partem renuiſſent exire: Nam cum infrà prædictum oppidum de Franckeſord Romani Regis, & Imperatoris, & non alibi debeat electio celebrari, minor pars non poterat ad locum alium coarctare majorem.

Adjecerunt, præterea inunctionem, conſecrationem, coronationem, ac poſſeſſionem prædictas (quam quidem poſſeſſionem omninò negabant) & cætera pro parte tua inducta, (cum ex electione tua, quæ ut prædicitur nulla extiterat ſecuta fuerint) tamquam nulla nullum potuiſſe ſuo munimentum afferre, aut ejuſdem Regis Caſtellæ tum præjudicium generere; ſubjungentes Colonienſes Archiepiſcopum ſupra dictam conſecrationem, vel inunctionem, ſeu coronationem, quæ jus tribuant, dare non poſſe, niſi ei, qui à majori, & ſaniori perte prædictorum Principum eſt electus, alioquin illa ſequeretur abſurditas, quod ſolus Colonienſis Archiepiſcopus precibus inductue, vel corruptus pretio, cui vellet Imperium dare poſſet.

Quod autem de litteris Prædeceſſoris Noſtri ſupradicti Alexandri præmittitur, (in quibus tibi Regium nomen dicebatur aſcriptum, teque in prædictis Regno & Imperio alius fuiſſe prælatum) multipliciter confurabant.

Tam, quia quoties coràm ipſo Prædeceſſore Alexandro, ac Fratribus ſuis de Imperii negotio agebatur, idem prædeceſſor Alexander publicè aſſerebat, quod ſuper eodem negotio nihil in dicti Regis Caſtellæ præjudicium attentatet (quod etiam ipſi Regi Caſtellæ, per literes per quondam A. de Ferentino ſuum Cappellanum, & nuntium intimavit) propter quod prædictæ pro te inductæ literæ meriro ſunt ſuſpectæ, nec credendæ de ejusdem Prædeceſſoris Alexandri conſcientia emanaſſe.

Tùm etiam quia, ſi de ipſius conſcientie, & Fratrum ſuorum conſilio proceſſiſſent, cum injurioſæ ſint debent meriro revocari.

Undè iidem Regis Caſtellæ Procuratores, & Nuntii, electionem, de ipſo factam electione tua prædicta, & iis, quæ pro te foerunt objecta, nequaquam obſtantibus, fore legitimam, utpote celebratam à majori perte ipſorum Principum (quos iidem Procuretores, & Nuntii variare non potuiſſe allegant, & variaſſe non credunt (imò fictione juris ab omnibus) cum alii utpote inhabiles electioni non potuerint, vel ſaltem noluerint in loco ſolito, & tempore debito intereſſe) ac ipſum potiorem in prædictis Regno, & Imperio arguentes, cum inſtantia poſtularunt ipſi Regi Caſtellæ conſueram ſacerem, videlicet, quod quando aliqui ad Imperium in diſcordia Principum eliguntur, ſedes Apoſtolica illum, qui electus eſt à parte maiori, perſonæ impedimentis ceſſantibus, denunciat electum canonice, ac Regem nominat, & ei ſavorem præſter, illique terminum ad recipiendum coronam aſſignat, etiam ſi alter reliter electorum Regni poſſeſſionem præſumpſerit occupare (ſicut in electionibus Lotarii, & Conradi, & Othonis, & Philippi, ac aliorum plurium obſervatum fuiſſe dicebant) ad

hoc

Anno 1255. hoc prædictam decretalem Epiſtolam inducentes.

Eiſdem autem præfeti Regis Caſtellæ Nuntiis petitioni prædictæ ſuper debita Juſtitiæ exhibenda porrectæ inſiſtentibus, Nos memoratum Roffenſem Epiſcopum, & alios tuos Procuratores, de prædictorum Fratrum Conſilio, duximus requirendos, ſi vellent ſuper præmiſſis ſubire tuo nomine noſtrum, & Apoſtolicæ ſedis examen. Qui habito conſilio, reſponderunt, quod cum ſis Princeps Catholicus Eccleſiæ Romanæ devotus, ipſam Caput Chriſtianitatis, & Fidei, tuamque Matrem, & Dominam recognoſcens, nec intendas illius declinare Judicium in quibus illud ſubire debes, & de Jure tenaris, & in Imperio jus habens, ac Regni Alemanniæ, & ejus Iurium poſſeſſionem obtineas, parati erant in quantum prædicti Mandati quod à te babebant, ſe vires extendunt, prò ſe, ac tuo nomine, tamquam prò Rege vero, ac legitimo poſſeſſore Judicium noſtrum, & Eccleſiæ Romanæ ſubire ſi quis appareret, qui te ſuper præmiſſis velit impetere aut aliquid quocumque modo proponere, per quod tibi poſſit aliquod præjudicium generari.

Salvis ſemper in omnibus & per omnia iuriſdictione, poteſtate, officio, authoritate, dignitate, honore, ac libertate Sacri Romani Imperii, ejuſque Principum ad quos ſpecialiter ſpectet Romani Regis electio, & quibus præjudiciare non intendebant, vel alias quomodolibet derogare, petitionem tuo præmiſſam nomine nihilominus repetentes.

Ecce Fili cariſſime dum ad petitionem Juſtitiæ ab una parte proceditur, nec ab altera judicio ceditur, ſed per ipſorum Regum concordiam, & concordem ſupra dicti ordinationem Imperii deſiderata quietis nobis ſerenitas arridet, in Iudiciorum inquietos anfractus ingerimur, & expetitæ Iuſtitiæ inſtantia in ipſorum nos fluctus impellit.

Ecce! Pacem expectavimus, & non venit, petivimus bona, & turbatio ſtrepitus judicialis offertur.

Profecto non id deſiderabat Eccleſiæ Imperieli auxilio relevenda neceſſitas, non id exigebant laceræ partes Imperii occupatricibus expoſitæ manibus direptorum, non id requirebat Chriſtianitatis his temporibus miſerenda conditio, quam intrinſeca pluſquam Tartariæ feritaris affligunt; quibus potius debebatur, ut per tractatus pacificos Cæſarei Culminis accelerandâ proviſio in unitate capitis juribus redintegretis Imperii, contra tot diſcrimina provideret.

Nos itaque Pacis cogitationes ſolicitè cogitantes, ac de illius ſperantes omnipotentia, & immenſa virtute, ſub quo curvantur qui portant Orbem, qui ventis imperat, & ad ejus nutus ſtat Spiritus procellarum, pacis tractatibus providimus inſiſtendum.

Et ideo hinc inde propoſitis à nobis, & prædictis Fratribus Noſtris in diſcuſſionem exactæ deliberationis inductis de ipſorum Conſilio, tam ad magnificentiæ tuæ præſentiam, quàm ad ipſum Regem Caſtellæ Nuncios deliberavimus deſtinandos, qui vos ad pacem invitent.

Ad quod dilectum Filium Magiſtrum Guillelmum Cappellanum Noſtrum Archidiaconum in Eccleſie Periſienſi, Virum utique providum Conſilii maturitata conſpicuum, à nobis, ac eiſdem Fratribus plurimum merito ſuæ probitatis acceptum, de cujus induſtria, & Fidelitate, Nos, & ipſi Fratres planè confidimus ad tuam magnificentiam ſpecialiter deſtinamus.

Anno 1255. Et nihilominus cum ſimus omnes Juſtitiæ debitores, non debemus eam Perſonis denegare ſublimibus, qui ſuper ipſa etiam ab humilibus requiſiti noſtri partes officii non negamus te, ac eundem Regem Caſtellæ citandos decrevimus, & de ſæpe dictorum fratrum conſilio peremptoriè, præſentium tenore citamus ut, ſecundo die Maji primo venturi, Apoſtolico conſpectui per Procuratores idoneos, te præſentes qui tuæ conſcientiæ conſcii legitimum, & plenum à te mandatum habeant ad pacis tractatum ſi Dominus dederit ineundum; & ad procedendum in ipſo negotio, prout honori Eccleſiæ, ac penſata tela, & tanti conditione negotii, ſine offenſa judicis videbimus expedire.

Datum apud urbem veterem primo Kal. Septembris.

III. Ex Archiv. Ang. Rimer Tom. I. pag. 769.

De Conditionibus à Rege, & Edmundo Filio non obſervatis, & de Regno Siciliæ alteri concedendo.

URBANUS QUARTUS,

Servus Servorum Dei, cariſſimis in Chriſto filiis H. illuſtri Regi Angliæ, & nobili viro Edmundo nato ejus ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

NOn ſolum ad veſtram, ſed ad generalem, & publicam totius mundi credimus perveniſſe notitiam, qualiter quondam Freder. olim Romanorum Imperator, ejuſque Nati, & poſteri Romanam Matrem Eccleſiam ſub diverſitate temporum vexaverunt.

Hi etenim, aliorum perſecutorum excedentes Tyrannidem gravioribus eam effecerunt injuriis, & oppreſſionibus durioribus afflixerunt, & velut in cædem, & exterminium ejus tendentes furoris arcum, & feritatis gladium amantes diris illam tribulavere flagellis, & uſque ad interiora profundis illatis vulneribus ſauciarunt: Quoniam in hoc pravo genere patrum in Filios cum ſanguine derivata malitia, ſicut carnis propagatione ſic imitatione operum nati genitoribus ſucceſſerunt.

Et licèt Eccleſia eadem ubique locorum ad quæ perſecutorum ipſorum ſe extendit potentia, crudeliſſimas eorum perſenſerit punctiones, in Regno tamen Siciliæ, quod ad ipſam Eccleſiam pertinet pleno jure, tanto duriores, & aſperiores perſecutiones pertulit ab eiſdem, quanto liberiùs iidem Perſecutores ſunt in eo longis temporibus debachati, quantoque ſeveriùs, & atrociùs inibi antè ipſius Eccleſiæ oculos uteri ſui filios oppreſſerunt. Quia nec etiam Eccleſias, nec Perſonas Eccleſiaſticas ipſius Regni, earumque jura, libertates, & Bona, Draconum illorum prætereiit furores; ſed in hæc eo excanduerit ferociùs, quò quicquid eccleſiaſtico diſcernitur nomine abhorruerunt odio graviori.

Et ideo prædicta Eccleſia memorato Fredet. & Conrado nato ipſius ſublatis de medio, ad Regnum ipſum habens maternæ compaſſionis affectum, quia erant adhuc lacrimæ in maxillis ejus, & in vultu ſuo apparebat ſqualor diutinæ paſſionis, ardenti deſiderio conſurrexit, ut benignitatis ſuæ linteo lacrimas ipſas diloeret, & ſqualorem dextera propitiante

detergeret,

ANNO 1255.

detergeret, dictumque Regnum, ad optatæ ſalutis, libertatis ſolitæ, pacisque ſolidæ ſtatum plene reduceret, ut illud in eo firma ſtabilitate favente Domino præſervaret.

Verùm quia regnum ipſum cum omnibus diſtrictibus, & pertinentiis ſuis, erat ad eamdem Eccleſiam ejusque diſpoſitionem ſpecialiter devolutum felicis recordationis Alexander Papa Prædeceſſor Noſter dictum Regnum (pro cujus recuperatione ipſa Eccleſia importabilibus non parcendo ſumptibus, ac multorum laborum minimè devitando tædia diutiùs laboravit, rem utique ipſi Eccleſiæ, inter cætera ſua bona temporalia cariſſimam) Tibi fili Edmunde præferendo te in hoc univerſis Catholicis orbis terræ Principibus, liberaliter contulit ſub certis conditionibus, atque pactis, prout in Apoſtolico Privilegio ſuper hoc obtento plenius continetur.

Et quia ſincera, & firma voluntas in dilectionis, & operis proſecutione cognoſcitur (cum hujusmodi negotium propter ipſius Regni ſtatum nondum tunc in toto tranquillum, multo indigeret conſilio, & favore, magnamque requireret ſolertiam, & ſubſtentationis fulcimenta non modica, valide defenſionis munimina, & indeficientis ſubſidii firmamentum) idem Prædeceſſor è diverſis partibus magnificos inſtauravit exercitus, deputavitque legatos ad proſecutionem ipſius negotii, ut poſſet illud Domino adjutore perducere ad ſtatum honorabilem, & quietum.

Cumque idem negotium laudabiliter convaleſceret, & ſucceſſibus proſperis firmaretur; tandem, (quia quorumdam Proditorum, qui eidem Eccleſiæ fraudolenter adhæſerant faciente nequitia, inopinato caſu extitit impeditum propter quod tanto feſtinantiùs erat eidem ſuccurrendum negotio, quanto ſibi propinquius imminebat confuſio, & diſcrimen) dictus Prædeceſſor te fili Rex pluries requiſivit, tibi cum inſtantia perſuadens, ut quia prædicta Eccleſia erat ulterius ad ferendum tantum pondus penitùs impotens, ac multis, & gravibus debitis obligata, ſuccurſum cum omni feſtinantia præparares, ità quod omni difficultate, ac tarditate remota, copioſa, & ſtrenua militia, cum idoneo capitaneo mitteretur pro conſervatione quarumdem terrarum ipſius Regni, quæ adhuc in devotione ipſius Eccleſiæ perſiſtebant, & per quas alias ejusdem Regni partes liber haberi poterat tranſitus, & proceſſus.

Sed qualiter hæc, quæ memoratus prædeceſſor tibi, pro ejusdem negotii ſuſtentatione, ac promotione, perſuaſiſſe dignoſcitur, feceris non ignoras; qualiter etiam negotium ipſum adjuveris, ac ſuper illo provideris, cunctis luce clariùs innotaſcit, cum nec tuas, nec aliorum curas, & vires ad hujus rei proſecutionem curaveris adhibere.

Quin imò ſic ipſum negotium per te, ac tuos omiſſum extitit, quod eo tuis ſperatis, ac opportunis ſubſidiis non fulcitu, prædictæ terræ, per quas reſiduum ipſius Regni recuperari poterat, adverſarii ejusdem Eccleſiæ Manfredi, videlicet quondam Principis Tarentin. aggreſſibus paruerunt, qui poſtquam Regnum ipſum totaliter occupavit, ſic protiniùs in ſuperbiæ altitudinem eſt elatus, & in ſævitiæ acerbitatem obriguit, quod de virtute divina non timuit, humanamque parvi pendit potentiam, & honorem Eccleſiæ, ac libertatem hominum dicti Regni tyrannide furibunda depreſſit.

De multiplicis enim neceſſitatis anguſto in quo ſerpens iſte latuerat ad affluentis opulentiæ amplitudinem famelicus, & ſitibundus exiliens rabido cepit ore Regnum laniare præfatum, ſicque in bona, & perſonas ipſius anxia exerſit ingluvie, quod hæc inſatiabili rapacitate diſcerpens, illud proh dolor! ferus abſorbuit in utriaque, nec ſexum, nec ætatem, neque ordinem prætermittens.

Propter quod multoties doloroſe ſuſpirat & lacrimatur amarè Apoſtolica ſedes, quod Regnum juris, & proprietatis ſuæ carum, quippe ſibi dira, & dura pharaonicæ oppreſſionis mole proſternitur, nec finitur pia, & leni conſolationis apoſtolicæ dextera relevari.

Expectans enim, expectavit diutiùs, quod ſublime regni Angliæ ſolium, cum ſtrenua domus Gentis Anglicanæ potentie, quam dictus prædeceſſor in ipſius Regni collatione ſpecialiter honoraverat, apprehenderet Arma, & ſcutum, & exurgeret in adjutorium matris ſuæ, dictumque negotium conſtanter aſſumeret: Et præfatam Eccleſiam liberando magnificè ab inimicis ejus, qui in circuitu ejus ſunt, ac extrahendo prædictum Regnum, ejusque populum de faucibus perſequentes, jugum oneris ejus, & ſceptrum exactans ejus magnificentiùs ſuperaret.

Sed hujusmodi expectatio, & ſpes, quam in vobis ſedis eadem poſuit, nullum ſibi protſus commodum attulit, vel profectum; quin imò ſedes ipſa hujusmodi ſpe fruſtrata, multas, & innumerabiles propter hoc injurias, & ignominias pertulit, pluraque, & inextimabilis ſubſtinuit detrimenta.

Dictus namque Manfredus occupatione ipſius Regni Siciliæ non contentus, ad Anconitan. Marchiam, & quam plures alias terras de Patrimonio ipſius Eccleſiæ, & demum ad quamdam partem Tuſciæ, quæ Romano Imperio ſubjacet, avidas, & occupatrices manus extendens, memoratam Eccleſiam diverſis perſecutionum generibus inceſſanter affligit: Adeò quod eadem Eccleſie multis malis afflicta diverſis attrita moleſtiis, & variis flagellis oppreſſa, vix poteſt ab hujusmodi oppreſſionibus reſpirare.

Quoniam ex hoc liberè pullulant hereſes, cultus divini nominis diſpendia minorationis incurrit, incendia urbium, caſtrorum depopulationes ſtrages Chriſtianorum, & quamplura alia abominabilia committuntur, quæ divinæ oculos majeſtatis offendunt, ſcandalum in Eccleſia commovent, & tremendum Eccleſiaſticæ cenſuræ vigorem debilitant, & conculcant; nec poteſt ipſa Eccleſia invaleſcentibus ejusdem Manfredi viribus opportunum ſuper his remedium adhibere.

Nos igitur, poſtquam fuit noſtris cervicibus jugum Apoſtolicæ ſervitutis impoſitum, diligentiùs attendentes, quod à prædicto Regno Siciliæ omne malum ipſius Eccleſiæ pendebatur, & cauſa periculorum hujusmodi procedebat, conſiderantes etiam, quod dicta Romana Eccleſia, per vos non potuit, neque poterat (quod inviti referimus) à ſuis calamitatibus, & ærumnis quantumcumque vos diutiùs expectaverit liberari, propter quod omnino expediebat, tàm nobis, quàm ipſi Eccleſiæ de præfato Regno Siciliæ aliter cogitari, neceſſario diſpoſuimus in Animo Noſtro de Regno ipſo tractare, ac ordinare utiliter, prout expedire bono, & profectui prædictæ Eccleſiæ viderimus.

Cumque hujusmodi noſtræ intentionis propoſitum producere vellemus, in actum tu Fili

ANNO 1255.

Rex

Digitized by Google

Rex hoc intelligens in grave tuliſti ſicut accepimus, & moleſtum, de quo & vehementiorem admirationem in mente accepimus, quo pleniorem ſemper de te prædicta Eccleſia fiduciam habuit, quod in cunctis neceſſitatibus ſibi potenter, & patenter aſſiſtere ipſiusque honorem, & commodum, non ſolum penes te, ſed etiam penes alios affectuoſo ſtudio procurares, retroactis temporibus dinoſceris id laudabiliter peregiſſe.

Quia ergo liberum eſt nobis, & ipſi Eccleſiæ de prædicto Regno Siciliæ diſponere, ac juxta noſtrum beneplacitum ordinare, cum conditiones, ſub quibus Regnum ipſum à præfato prædeceſſore conceſſum extitit adimpletæ non fuerint, ſicut noſtis ;. Nos intendentes omnino urgente ad id nos neceſſitatis articulo (in quo eſt prædicta Eccleſiæ ſtatu expedire viderimus, providere) Magnificentiam veſtram de Fratrum noſtrorum conſilio rogandum duximus attentius, & hortandam in remiſſionem vobis peccaminum nihilominus injungentes, quatinùs præmiſſa omnia infra veſtrorum clauſtra pectorum meditatione provida revolventes, & gerentes ad prædictam Eccleſiam ſuper tot ejus anguſtiis, habito ad radicem veritatis in hac parte reſpectu filialis compaſſionis affectum nullum deinceps nobis, & ipſi Eccleſiæ ſuper hujusmodi dicti negotio ingeratis impedimentum, nullumque contradictionis obſtaculum opponatis, ſed ab iis penitùs deſiſtentes, non ſolùm permittatis Nos, & eamdem Eccleſiam libere de Regno ipſo tractare, ac facere ſicut viderimus faciendum, verum etiam, & verbis oſtendatis, & literis, quod Vobis non diſplicet, immò placet ſi dicta Eccleſia ſuper ipſius Regni negotio tractet cum aliquibus Mundi Principibus, ſuemque poſſit de ipſo Regno conditionem facere meliorem.

Preces ſuper hoc Apoſtolicas taliter impleturi, quod Regem Regum conſtituatis exinde vobis propitium, & benignum, & prædictam Romanam Eccleſiam reddatis propter hoc votis perpetuis temporibus in veſtris opportunitatibus favorabilem adjutricem.

Et ecce Venerabilem Fratrem noſtrum Archiepiſcopum Caſentin. Virum utique expertæ providentiæ, ac examinatæ virtutis, cujus ſuper his acquieſcatis monitis, & exhortationibus propter hoc ſpecialiter ad vos de ipſorum Fratrum conſilio deſtinamus.

Datum apud urbem veterem quinto Kal. Auguſti, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Plumbeo ſigillo à Filo canabeo.

Digitized by Google

INDEX
RERUM ET MATERIARUM,

Quæ in hoc Nono Volumine, ſive Continuationis Parte Tertia continentur.

A

Abbas.

ABbati Britolienſi conceditur ut in feſto S. Conſtantiani in adventu Domini gloria in excelſis cantetur, *Innocent. IV. conſt.* 6. *pag.* 6. *Addenda.*

Abbas S. Germani de pratis juxte Pariſios inquiſitur templariorum deputatur, *Clem. V. conſt.* 8*. p.* 157.

Abbas Monaſterii Majoris Turonenſis Romam petere debet ut ſe præſentet coram ſummo pontifice, *Boniſ.* VIII. *conſt.* 14. *p.* 122.

Abbas Monaſterii S. Gertrudis habet poteſtatem recipiendi reſignationes & ſingulas annuas penſiones Beneficiorum, *Eug. IV. conſt.* 16. *p.* 245.

Abbas idem poteſt approbare Canonicos qui illi præſentantur, *ibidem pag.* 245.

Abbas S. Dyoniſii in Franciâ debet ſe præſentare coram ſummo Pontifice. *Boniſ.* VIII. *conſt.* 14. *p.* 122.

Abbas Ciſtercienſis in carcerem conjicitur Mandato Franciæ Regis, *vid. Franciæ Rex.*

Abbas S. Evodii decem libras Viennenſes debet ſolvere, *Clem. IV. conſt.* 5. *p.* 74.

Abbas S. Petri de Turre quindecim libras Viennenſes debet ſolvere, *ibid. p.* 74.

Abbas Androynus ad Cardinalatum deſignatus recuſatur *Innocent. VI. conſt.* 3. *p.* 201.

Abbas Affigiminenſis monetur ut litteras Apoſtolicas Lovanenſibus conceſſas confirmet, *Boniſ.* IX. *conſt.* 1. *p.* 220.

Abbas idem rogatur ut non permittat incolas Lovanii de Privilegiis moleſtari. *ibid. p.* 220.

Abbas Monaſterii Caſſinenſis debet uti pſalterio gallico & nolentes cogere per regularem diſciplinam, *Urb. V. conſt.* 4. *p.* 206.

Abbas poteſt alium Abbatem eligere & electum conſecrare, *Urb.* II. *conſt.* 4. *p.* 4.

Abbas Liparitanus quomodo eligendus. *Urb.* II. *conſt.* 1. *p.* 2.

Abbates Monaſteriorum dependentium à Cluniacenſi non eligi debent abſque licentia Cluniacenſis Abbatis, *Callixt.* II. *conſt.* 5. *p.* 11.

Abbates Ciſtercienſis Ordinis nullum ex fratribus prædicatorum recipere debent, *Innocent.* VI. *conſt.* 7. *p.* 6. *Addenda.*

Abbates præmonſtratenſes coram ſummo Pontifice citantur, *Boniſ.* VIII. *conſt.* 13. *p.* 122.

Abbates quo in caſu decimam ſolvere debent. *vid. Decima.*

Abbatia, Abbatiſſa.

Abbatie de Alberconwey transfertur in alium locum, *Nicol. IV. conſt.* 4. *p.* 102.

Abbatiſſa Monaſterii Sonnenburg citatur coram ſummo Pontifice, & qua de cauſa, *Pius* II. *conſt.* 6. *p.* 271.

Abſolutio.

Abſolvuntur à juramento præſtito Colonienſi Archiepiſcopo Clerici & ſæculares Clivenſes, *Eug. IV. conſt.* 18. *p.* 247.

Abſolutio poteſt dari excommunicato qui non ſolverit partem tributi impoſiti, *Innocent. VI. conſt.* 5. *p.* 202.

Abſolutio conceditur Guillelmo okam & quænam ſit illius forma, *Clem.* VI. *conſt.* 6. *p.* 199.

Abſolutio poteſt dari à Cancellario Univerſitatis Pariſienſis Scholaribus & Magiſtris ejusdem univerſitatis, *Joh.* XXII. *conſt.* 8. *p.* 225.

Abſolutiones à fidelitate per Eugenium factæ nullæ declarantur, *Nic.* V. *conſt.* 5. *p.* 257.

Abſolutio conceditur tumultuantibus in Regno Angliæ, *Innocent.* VIII. *conſt.* 4. *p.* 500.

Abſolutio Regi Angliæ impendenda ab Epiſcopo Cantuarienſi, *Innoc.* IV. *conſt.* 2. *p.* 4. *Add.*

Abſolvendi ab excommunicatione poteſtatem non habent Monachi, *Luci.* III. *conſt.* 1. *p.* 2. *Adden.*

Accuſator.

Accuſatores Bonifacii citantur ut tueantur crimen hæreſeos illi objectum, *Clem.* V. *conſt.* 9. *p.* 133.

Acta.

Acta per neutralitatem facta, omnia confirmentur, *Eug.* IV. *conſt.* 19. *p.* 247.

Adam.

Ademo Guardiano Minoritæ reſtitui debent litteræ Apoſtolicæ ſub pœna capitis, *Joh.* XXI. *conſt.* 12. *p.* 159.

Adam Minorita in Scotiam tanquam Nuncius mittitur, *ibid. p.* 159.

Adam Minorita penitus rebus omnibus ſpolietur, *ibid. p.* 159.

Adam Molsyus reddit litteras ſummi Pontificis Regi Angliæ, *Eug.* IV. *conſt.* 5. *p.* 237.

Adela.

Adelæ Comitiſſæ precibus Herleboldus ſub tutelâ Sedis Apoſtolicæ ſuſcipitur cum cunctis ſuæ Eccleſiæ Bonis, *Alex.* II. *conſt.* 1. *p.* 2. *f.*

Adjutor.

Adjutores eligi debent ad juvandum Rectorem Capellæ B. Mariæ, *vid. Capella.*

Adria.

Adriæ Regno nullus ſuccedere poteſt niſi ſit de legitimo matrimonio procreatus, *Clem.* VII. *conſt.* 1. *p.* 10.

Adriæ Regni Succeſſores non debent dividere Regnum, *ibid. pag.* 210.

Adriæ Regnum cum omnibus immunitatibus Ludovico traditur, *ibid. p.* 210.

Adriæ Rex electus ſi moriatur ſine herede Regnum ipſum ad Romanam Eccleſiam revertitur, *ibid. p.* 210.

Adriæ Regno ſuccedens fœmina nubat viro Eccleſiæ Romanæ devoto, *ibid. p.* 210.

Et ſi nubat alteri Romanus Pontifex poteſt contra procedere, *ibid. p.* 210.

Adriæ Regno ſuccedent Collaterales inferiores, *ibid. p.* 210.

Et qui ſuccedent debent eſſe ſubditi Eccleſiæ Romanæ, *ibid. p.* 210.

Adriæ Rex electus ſi moriatur ſine liberis unus ex ſtirpe Regia Franciæ Maſculus poteſt ſuccedere. *ibid. p.* 210.

Adriæ Regni pro ſucceſſione antefertur Mas fœminæ, *ibid. pag.* 210.

Adriæ Regno ſuccedit potius Napos patrui vel amitæ quàm nepos filii primogeniti, *ibid. p.* 210.
Adriæ Regis electi Mares vel fœminæ habent jus ſocceſſionis, *ibid. p.* 210.
Adriæ Rex & ſucceſſores debent præſtare Juramentum fidelitatis, *ibid. p.* 211.
Et debet illud præſtare infra ſex menſes vel infra annum, *ibid. p.* 211.
Adriæ Regis filii oon debent emancipari niſi de Romani Ponficia licentia, *ibid. p.* 211.
Adriæ Rex ſi Imperator eligatur non debet conſentire electioni, *ibid. p.* 211.
Adriæ Rex ſi Imperatur aligatur debet renuntiare ſuo Regno vel filium ſui Socceſſorem ſtatuere, *ibid. p.* 211.
Adriæ Rex nihil ſibi debet acqoirere de territorio urbis Romæ, *ibid. p.* 212.
Adriæ Regnum nonquem debet carere lagitimo defenſore, *ibid. p.* 212.
Adriæ Ragni Succeſſot ſi eligatur Imperator non poteſt acceptare ſucceſſionem. *ibid. p.* 212.
Et ſi velit Regno ſuccedere Imperio renunciet, *ibid. p.* 212.
Et ſi oolit renuntiare eo ipſo jure ſuo cedit, *ibid. p.* 212.
Adriæ Rex nullam poteſtatem recipere debet in territorio urbis Romæ, *ibid. p.* 212.
Adriæ Rex nec occupabit nec occupari faciet patrimonium S. Petri, *ibid. p.* 212.
Adriæ Rex non poteſt regere Regnum ante ætatem octodecim annorum, *ibid. p.* 211.
Adriæ Rex oon moleſtabit Romanam Eccleſiam, *ibid. p.* 212.
Et ſi Romanam Eccleſiam moleſtat eo ipſo cadit Regno, *ibid. p.* 212.
Adriæ Regis Soccеſſores ſi Romanam Eccleſiam moleſtaverint excommunicationem incurrent, *ibid. p.* 212.
Adriæ Regno ſuccedens fœmina noo poteſt oubere Imperatori, *ibid. p.* 212.
Et ſi nubat, eo ipſo cadit Regno Adriæ. *ibid. p.* 212.
Et ſi jam ſit nupta Imperatori alter deſignandus eſt ſucceſſor ratione habita affinitaria, *ibid. p.* 212.
Adriæ Regnum nullo modo poteſt uniri Imperio, *ib. p.* 212.
Et qoi voluerit illud unire incurret pœnas ſpirituales, *ibid. pag.* 212.
Adriæ Rex nec ipſius Succeſſores poſſunt ſuccedera Regno Siciliæ, *ibid. pag* 213.
Nec debet præſtare auxilium faciendi guerram Regi Siciliæ, *ibid. pag.* 213.
Et illorum diſſenſiones ſi quædam fuerint ſedabit Romanus Pontifex, *ibid. p.* 213.
Adriæ Rex tenetur præſtare auxiliom Romano Pontifici contra invaſores patrimonii B. Petri. *ibid. p.* 213.
Adriæ Rex ſi guerram faciat Regi Siciliæ eccleſiaſtico ſubjacet interdicto, *ibid. p.* 213.
Nec debet inire confœderationem cum ullo Imperatore ſub pœna excommunicationis, *ibid. p.* 213.
Adriæ Rex tenetur præſtare numerum 300. Militum, *ibid. p.* 213.
Adriæ Rex nullas poteſt imponare Taillias Eccleſiis, *ibid. pag.* 214.
Adriæ Regni Clarici ſi exhibuerint pecuniaria ſervitia debent da novo exhibera. *ibid. p.* 214.
Adriæ Regni incolæ poſſunt liberè deferre ad Romanam curiam victus & alia id genus, *ibid. p.* 214.
Adriæ Regni Clerici non debent convenire coram judice ſæculari pro criminali cauſa, *ibid. p.* 214.
Adriæ Rex Regnum obtinet iis conditionibos quibus ad Romanam Eccleſiam pertinet, *ibid. p* 214.
Adriæ Regni incolæ poſſunt liberè pro negotiis ad Romanam curiam venire. *ibid. p.* 214.
Adriæ Regni Eccleſiaſtici poſſunt agitare cauſas coram ordinariis, *ibid. p.* 214.
Adriæ Regni Eccleſiæ debent gaudera omnibus privilagiis, *ibid. p.* 114.
Adriæ Rax tenetur reſtituere bona antea ablata Eccleſiie, *ibid. p.* 214.
Nec habebit ullam regaliam Eccleſiarum vacantium, *ibid. pag.* 214.
Et tamen poteſt exigere homagium bonorum Eccleſiarum, *ibid. p.* 214.
Adriæ Rex quotiescunqua præſtabit homagium fatebitur ſe illod habere ex plena liberalitate ſummi Pontificis, *ibid. pag.* 215.
Et debet permittere ut ſummos Pontifex moratur in aliqua civitate ſui Regni, *ibid. p.* 115.
Tanetur etiam date ſummo Pontifici quolibet triennio unom palofredum album, *ibid. p.* 215.
Adriæ Rex debet habera ſufficientem catervam Balliſtrariorum, *ibid. p.* 215.
Et debet ſolvere quadraginta millia florenorum, *ib p.* 215.
Et ſi non ſolvat illa infra ſex menſes excommunicationem incurret. *ibid. p.* 215.
Adriæ Regni Barones habebuot eadem privilegia ac antea, *vid. Privilegium.*

Albigenſes.

Albigenſes è Regno Franciæ axterminandi, *Honor. III. conſt.* 1. *p.* 3. *Adden.*

Alfonſus.

Alfonſus recipit quinquaginta millia florenorum argenti pro liberationa Caroli primogeniti, *Nic. IV. conſt.* 2. *p.* 100.
Alfonſus aſſeverara debet per regem Anglum quæ Carolo promiſit, *ibid. p.* 101.
Alfonſus poteſt ſibi ſumere regna Caroli ſi oon implaat conditiones præſcriptas, *ibid. p.* 101.

Allodium.

Allodii terrarum Mathildæ Lothario Imperatori datur conceſſio, *Innoc. II. conſt.* 1. *p.* 16.

Altare.

Altaria S. Martini venalitate oon debent diſtrahi, *Urb. II. conſt.* 4. *p.* 5.
Altare portatile permittitur Hogoni Comiti Rhatenenſi, *Clem. IV. conſt.* 4. *p.* 73.

Ambroſius.

Ambroſius Thaodoſio Imperatori Eccleſiæ aditum interdicit. *Joan. XXI. conſt.* 19. *p.* 170.
Ambroſios Liparitanus abbas Epiſcopi loco aligitur, *Urb. II. conſt.* 1. *p.* 2.

Anagnia.

Anagniæ factum omnino irritatur & annullatur. *Clem. V. conſt.* 18. *p.* 147.

Anathematizatio.

Anathematizationes per Eogenium factæ nullæ cenſentur, *Nicol. V. conſt.* 5. *p.* 257.

Anconitanus.

Anconitano Epiſcopo facultas conceditur revocandi cuncta auximanorum bona ob adhæſionem Imperatori Frederico, *Innocent. IV. conſt.* 2. *p.* 48.
Anconitani de Commiſſis in Epiſcopum ſceleribus arguuntur, excommunicatio illis etiam infligenda denunciatur oiſi reſipiſcant, *Greg. IX. conſt.* 3. *p.* 46.
Aoconitaoi excitantur ut auſculanos & firmanos inſultibus proſequantur. *Greg. XI. conſt.* 5. *p.* 208.
Anconitanæ Eccleſiæ Canonicorum numerus decernitur, *Honor. III. conſt.* 3. *p.* 43.

Anglia.

Angliæ Rax non obtinet promotionem Abbatis, *vid. Abbas.*
Angliæ Rex monetur ut pacem ineat cum Philippo Francorum rege, *Bonif. VIII. conſt.* 6. *p.* 111.
Monetur etiam ut à maliloquis caveat. *ibid. p.* 111.
Angliæ Regi litteræ ſummi Pontificis deferuntur, *ibid. p.* 111.
Et ab eodem diligitur ob inſignes virtutes. *ibid. p.* 111.
Angliæ Regia ob vim illatam S. Thomæ Cantuorienſi terræ Cismarinæ interdicontur, *Alex. III. conſt.* 3. *p.* 26.
Angliæ Rex dono dat ſuum regnum Romanæ Eccleſiæ, *Innoc. III. conſt.* 5. *p.* 36.
Angliæ Eccleſiis ſingulis & Regno electio libera conceditur, *Innocent. III. conſt.* 7. *p.* 38.
Angliæ Regis pacta cum ejuſdem Regni Baronibus damnantur, *Innocent. III. conſt.* 8. *p.* 39.
Angliæ Regina poteſt ingredi oratoria & clauſtra Raligioſorum, *Innocent. IV. conſt.* 1. *p.* 4. *Adden.*
Angliæ Rex debet præſtare juramentom fidelitatis Romanæ Eccleſiæ, *Alex. IV. conſt.* 1. *p.* 11. *Add.*
Angliæ Regi poteſtas conceditur reſiſtendi invaſionibus Tartarorum, *Alex. IV. conſt.* 4. *p.* 16.

Angliæ

Angliæ Rex invitatus ad Conciliom Lugdunenſe pro expeditione Terræ ſenctæ, *Greg. X. conſt.* 1. *p.* 38.
Angliæ Rex rogatur ut officieles reſilıte eogat, *Clem. V. conſt.* 14. *p.* 141.
Angliæ Regis inimici excommunicantur, *vid. excommunicatio.*
Angliæ Rex pacem inter Reges Siciliæ & Aragoniæ ponere debet, *Mart. II. conſt.* 4. *p.* 95.
Angliæ Rex reprehenditur quod pecuniam in ſubſidium terræ ſenctæ collectam occupaverat, *ibid. p.* 95.
Aogliæ Rex debet impedire aditum Civitatis Burdegalenſis regibos Aragoniæ & Siciliæ, *ibid. p.* 95.
Angliæ Rex monetur ut ſedula meditatione facta reſtituat pecuniam malo conſilio occupatam, *Mart. II. conſt.* 5. *p.* 96.
Angliæ Rex malum exemplum præbet regibus catholicis, *ibid. p.* 96.
Angliæ Rex magna uritur infamie occupando pecuniam in ſobſidium terræ ſanctæ, *ibid. p.* 96.
Angliæ Rex rogatur ut à fœdere Ludovici recedat, *Bened. XI. conſt.* 2. *p.* 180.
Angliæ Rex tanquam Vicarius Imperii homagia exigit, *ibid. p.* 180.
Angliæ Rex vicariatus officium pro Ludovico Imperatore ſuſcipit, *ibid. p.* 180.
Angliæ Rex monetur quod excommunicationis ſententia lata eſt in Lodovici faotores, *ibid. p.* 181.
Angliæ Rex cavere debet ne pœnam excommunicationis iocurrat, *Bened. XI. conſt.* 3. *p.* 183.
Angliæ Rex Eccleſiam Cameracenſem obſeſſam tenet, *ibid. pag.* 183.
Et eidem Eccleſiæ mala infert, *ibid. p.* 183.
Angliæ Rex invitatur ad pacem, *Ben. IX. conſt.* 4. *p.* 183.
Angliæ Rex rogatur ut non ſe intromittat rebus Eccleſiaſtiin Vaſconia tempore vacationis eccleſiarum, *Greg. X. conſt.* 5. *p.* 83.
Angliæ Rex rogatur ut coronationem proroget ne adventus ad Concilium impediatur, *ibid. p.* 83.
Angliæ Rex monetur ne otatur nomine & titulo Regis Franciæ, *Bened. XI. conſt.* 5. *p.* 84.
Angliæ Regi præcipitur ut Regnum Scotiæ deſerat, *Bonif. VIII. conſt.* 6. *p.* 112.
Angliæ Regi præcipitur ut collectionem bonorum templariorom liberam ſinat, *Clem. V. conſt.* 21. *p.* 150.
Angliæ Regi conceditur licentie ut poſſit tractare de pace cum excommonicetie. *Joh. XXI. conſt.* 11. *p.* 158.
Angliæ Rex rogatur ut Jordanue de Inſula è carcere liberetur, *Joh. XXI. conſt.* 10. *p.* 158.
Et rogatur etiam ut oimiam ſeveritatem ſeneſcalli vaſconiæ reprimat, *ibid. p.* 158.
Angliæ Rex nec ejus filius verum habet Dominium in Siciliam, *Clem. IV. conſt.* 1. *p.* 54.
Angliæ Regi ſcribitur renuncietio Joannis XXII. *Mart. V. conſt.* 1. *p.* 265.
Angliæ Regia Diploma pro foro Eccleſiaſtico reprobatur, *Nic. IV. conſt.* 7. *p.* 105.
Angliæ Rex rogatur ut pacem ineat roboret ac firmet cum Philippo Francorum Rege, *Caleſt. V. conſt.* 1. *p.* 106.
Angliæ Rex Epiſcopos in carcere immerito detinet, *Clem. V. conſt.* 13. *p.* 138.
Angliæ Rex guerram in Scotia ſuſcitat, *ibid. p.* 138.
Et etiam rogetur ut bona templariorum liberet, *ibid. p.* 138.
Et in celebrando parlamento votis Pontificis reſpondeat. *ibid. p.* 139.
Angliæ Rex ot rogatur inſignes anteceſſores imitetur, *ibid. p.* 139.
Angliæ Rex timet Nuncios à ſummo Pootifice in ſuum regnum miſſos, *Clem. V. conſt.* 14 *p.* 140.
Angliæ Rex nihil poteſt mutare in reguo ſoo in præjudicium ſedis apoſtolicæ, *Innoc. III. conſt.* 9. *p.* 40.
Angliæ Rex monetur ot cenſom à quindecim annis debitom ſolvat, *Clem. V. conſt.* 14. *p.* 141.
Et ut à viris probis ſumat Conſilium, *ibid. p.* 141.
Angliæ Rex rogatur ut ioducat Alfonſum Aragoniæ regem ad liberaodum Carolum primoganitum regis Siciliæ, *Nicol. IV. conſt.* 1. *p.* 99.
Angliæ Rex multos nobiles Gallos in Britannia & Vaſconia ſupplicus afficit, *Clem. VI. conſt.* 3. *p.* 194.
Angliæ Rex non debet deſignare locum duello, *Mart. II. conſt.* 4. *p.* 94.
Angliæ Rex non debet pati ut Siciliæ & Aragoniæ reges, ſingulari pugnent certamine inter fines Vaſconiæ, *ibid. p.* 94.
Angliæ Regis Vaſalli nolunt inire pacem cum Francorum rege, *Bonif. VIII. conſt.* 9. *p.* 114.
Angliæ regis acta violenta non debent de jure ſubſiſtere, *Bonif. VIII. conſt.* 10. *p.* 115.
Angliæ rex Alaxaodro Scotiæ regi auxilium exhibet, *ibid. p.* 115.
Angliæ rex decleiat in matrimonio Eduardi filii ſui regnum Scotiæ eſſe omnino liberum, *ibid. p.* 115.
Angliæ rex rogatur ut priſtinæ libertati reſtituat Scotiæ prælatoe, *ibid. p.* 116.
Angliæ rex rogatur ut procuratores Romam mittat, *ibid. p.* 116.
Angliæ regi præſcribitur modus colligandi decimas, *Nicol. IV. conſt.* 5. *p.* 10e.
Angliæ rex rogatur ut ſua mediatione Carolus Princeps Salernitaous è carcere liberetur, *Nicol. IV. conſt.* 3. *p.* 102.
Et etiam ut inclinet animum ad pacem, *Clem. VI. conſt.* e. *p.* 193.
Angliæ regi modue præſcribitur ot templarios ono die capiat, *Clem. V. conſt.* 4. *p.* 126.
Et etiam monetur ut bona templariorum ſibi ſumat, *ibid. p.* 127.
Angliæ rex recipit proviſiooem pro uapote ſuo, *Clem. V. conſt.* 1. *p.* 125.
Angliæ rex rogatur ut Nonciis pontificia moleſtias non inferat. *Clem. V. conſt.* 2. *p.* 125.

Anicienſis.

Anicienſes Canonici pauperes. debent ſervare antiquam obſervantiam circa officium Eccleſiæ, *Clem. IV. conſt.* 5. *pag.* 73.
Anicienſes Clericuli ſub pœna privationis ſuperpellicei omnibue horis intereſſe tenentur, *ibid. p.* 73.
Anicienſes Capelleni & Vicarii paoperes ſingulis horis diurnis intereſſe tenentur, *ibid. p.* 73.
Anicienſis Clericue quilibet tenetur bis in hebdomada matutinie officiis intereſſe, *ibid. p.* 73.
Anicienſis Canonicue quilibet debet ſemel ad minos per diem chorum ingredi, *ibid. p.* 73.
Anicienſibus Clericis diſtributiones quomodo & quantum ſolvendæ, *ibid. p.* 74.
Anicienſibus Canonicis tertia pars abſentium diſtribui debet, *ibid. p.* 74.
Anicienſis Magiſter hoſpitalie tenetur ratione Magiſterii decem ſolidos podienſes date, *ibid. p.* 74.
Anicienſes Canonici in dignitatibus conſtituti infra ſex annos tenentur ſolvere viginti libres podienſes, *ibid. p.* 74.
Anicienſibus Clericis qoomodo diſtribuendæ vini potationes, *ibid. p.* 74.
Anicienſis Clericus non habens beneficium in Eccleſia tenetur ſolvere decem libras podienſes, *ibid. p.* 74.
Anicienſis Eccleſia debet habere certum numerum Clericorum, *ibid. p.* 74.
Anicienſis præcentor non poteſt clergaſtrum facere donec attigerit vigeſimum annum, *ibid. p.* 74.
Anicienſes canonici exiſtentes in choro non debent ſedere ante epiſtolam, *ibid. p.* 74.
Anicienſis quilibet Canonicus bis ſaltem in hebdomada tenetur adeſſe matutinis proceſſioni & miſſæ defunctorum, *ibid. p.* 74.
Anicienſes officiatores debent ante finem claſſi chorum ipſum intrare, *ibid. p.* 74.
Anicienſibus caoonicis debet fieri diſtributio ratione præbendæ, *ib. p.* 74.
Anicienſibus viris doobus idoneis detur cenſus pro bajulis clericorum faciendis, *ibid. p.* 74.
Anicienſi choro ſervientibus pro matutinis debentur duo denerii podienſes, *ibid. p.* 74.
Anicienſis Canonicus de novo factus nihil percipere debet de libretionibus ſuperpellicei excepta prima, *ibid. p.* 74.

Anicienſes Canonici in dignitate conſtituti debent ſolvera centeſimam partem omnium redituum, *ibid. p.* 75.

Anicienſium præbendarum vacantium fructus pro chori ſervitio applicandi ſunt, *ibid. p.* 75.

Anicienſis Eccleſiæ capitulum congregari debet ſono campanæ tribus vicibus, *ibid. p.* 75.

Anicienſium præbendarum dentur quoque ſex denarii podienſes diebus Domini Mercurii & Veneris, *ibid. p.* 75.

Anicienſibus canonicis non dentur diſtributiones pro miſſa ante decantatum Agnus Dei, *ibid. p.* 75.

Anicienſis eccleſiæ diſtributiones debent augmentari prout reditus augmentantur, *ibid. p.* 75.

Anicienſes clerici conſtituti in dignitate & habentes penſiones debent facere perſonalem reſidentiam, *ibid. p.* 75.

Anicienſium Canonicorum deliberationes debent ſtare majori & ſaniori parte capituli, *ibid. p.* 75.

Anicienſes Canonici debent ter ſaltem in hebdomada in capitulo convenire. *ibid. p.* 75.

Anicienſes Diaconi & Sobdiaconi majori altari miniſtrantes duodecim denarios podienſes recipere debent, *ibid. p.* 75.

Anicienſes hebdomadarii debent officiare in majori altara juxta preceptum ſuccentoris, *ibid. p.* 75.

Anicienſis Canonicus quoties officiat in choro debet recipere ſex denarios podienſes, *ibid. p.* 75.

Anicienſis Canonicus nullo modo debet equitara per civitatem Anicienſem ſine cappa, *ibid. p.* 76.

Anicienſes Canonici cum habitu Eccleſiæ clauſtri limites transgredi non debent, *ibid. p.* 76.

Anicienſis Claricus quando celebrantur officis non debet ſedere in plano nec in capella, *ibid. p.* 76.

Anicienſes clerici antequam accipiant ſuperpellicium debent examinari an ſint idonei in legendo, *ibid. p.* 76.

Anicienſis Magiſter Scholarum debet eſſe Canonicus qui ſubjaceat capituli imperio. *ibid. p.* 76.

Anicienſis Clericus contra conclericum non debet præſtare auxilium extraneo, *ibid. p.* 76.

Et etiam non debet præſtare auxilium contra eccleſiam Anicienſem, ſed pro poſſe ſuo eam defendere, *ibid. p.* 76.

Anicienſis Clericus recipiens jus portandi ſoperpelliceum debet jurare fidelitatem capitulo, *ibid. p.* 76.

Anicienſi clerico nullum conceditur jus ſuperpellicei niſi natus ſit legitimo matrimonio, *ibid. p.* 76.

Anicienſes clerici non debent ſervire capellæ niſi qui tenentur chori ſervitio intereſſe. *ibid. p.* 76.

Anicienſis Clericus non poteſt habere duas præbendas, *ibid. pag.* 76.

Anicienſes Canonici debent modeſtè legere in choro nec extra chorum cum mulieribus confabulari. *ibid. p.* 76.

Anicienſes clerici concubinarii inventi, expelli debent ab altaris ſervitio, *ibid. p.* 76.

Anicienſis Canonicus niſi 25. annos natus non poteſt vocari ad electionem Epiſcopi, *ibid. p.* 77.

Anicienſis Epiſcopus debet committere ordinationem bonorum ſuorum ad duos viros bonæ famæ, *ibid. p.* 77.

Anicienſis Decanus clectus tenetur ad Sacerdotium moveri, *ibid. p.* 77.

Anicienſis Decanus debet eſſe in ſacris conſtitutus, *ibid. p.* 77.

Anicienſis Decani juriſdictio ad quid extendatur, *ibid. p.* 77.

Anicienſes diſtributiones in clauſtro factæ conſtituantur arbitrio canonicorum, *ibid. p.* 77.

Anicienſis Campanarius debet novem pulſare Campanas debitis diebus, *ibid. p.* 77.

Anicienſes Clerici non debent ferre publicè annulos, *ibid. pag.* 77.

Anicienſes Clerici non debent intrare tabernas, *ibid. pag.* 77.

Anicienſium clericorum habitus figura præſcribitur, *ibid. pag.* 77.

Anima.

Animæ purgatæ à corporibus vident Dominum facie ad faciem, *Joan. XXI. conſt.* 22. *p.* 278.

Annata.

Annatis non ſubjiciuntur beneficis quæ non excedunt valorem viginti quatuor florenorum, *Nicol. V. conſt.* 3. *pag.* 254.

Annatæ ſemel tantum in anno ſolvendæ. *ibid. p.* 254.

Annatæ eccleſiarum vacantium quomodo ſolvendæ, *ibid. p.* 254.

Annatæ ſolvuntur largiendo mediam partem fructuum, *ibid. p.* 254.

Anniverſaria.

Anniverſariis intereſſentes debent adeſſe vigiliis & miſſis & intrare in chorum ante inchoationem ſecundi pſalmi, *Bened. XIII. conſt.* 13. *p.* 230.

Anniverſaria in eccleſia Gebennenſi celebranda ut rememorantiæ ſummorum Pontificum, *ibid. p.* 229.

Anniverſaria facienda ſingulis annis à Capellanis, *vid. Capellani.*

Anniverſaria duodecim facienda in Eccleſia Gebennenſi, *ibid. p.* 229.

Antinacius.

Antinacius hæreticus juxta canones judicandus, *Joan. XXI. conſt.* 8. *p.* 156.

Antonius.

Antonius Champio recipiendus Epiſcopus in Eccleſia Gebennenſi, *Innoc. VIII. conſt.* 7. *p.* 303.

Aragonia.

Aragoniæ Rex eligitur filius Regis Franciæ ob præclaras animi dotes patris, *Mart. II. conſt.* 4. *p.* 91.

Aragoniæ Regnum ad filium ſecundogenitum Regis Franciæ transfertur, *ibid. p.* 91.

Aragoniæ Rex electus comitatum & regnum non debet dividera, *ibid. p.* 92.

Aragoniæ Regnum nulli Regno uniri poteſt, *ib. p.* 92.

Aragoniæ eccleſiis debent reſtitui bona quibus antea fruebantur, *ibid. p.* 93.

Aragoniæ Rex de novo electus cum Petro antiquo poſſeſſore ullam ſocietatem inire debet, *ibid. p.* 93.

Aragoniæ Rex præſtare debet ſingulis annis ſolvere quingentas libras parvorum Turonenſium, *ibid. p.* 93.

Aragoniæ Rex præſtare debet ſummo Pontifici juramentum fidelitatis, *ibid. p.* 93.

Aragoniæ Rex ſi non accuratè ſolvat ipſius Regnum eccleſiaſtico ſubjacet interdicto, *ibid. p.* 93.

Aragoniæ Eccleſiæ debent gaudera omnibus juribus & privilegiis ſecundum canonicas ſanctiones, *ibid. p.* 93.

Aragoniæ Rex, debet conſecrari ab Archiepiſcopo Terraconenſi. *ibid. p.* 93.

Aragoniæ Rex debet coronam accipere ab Eccleſia, *ibid. pag.* 93.

Aragoniæ Rex ſi tertio anno cenſum non ſolverit è Regno cadit, *ibid. p.* 93.

Aragoniæ Rex negotium ſuſcipiendum non proſequens cadit Regno & comitatu, *ibid. p.* 94.

Aragoniæ Rex debet præſtare juramentum inter manus Terraconenſis Epiſcopi & illud renovara Eccleſiæ Romanæ, *ibid. p.* 94.

Aragoniæ Rex debet præſtara juramentum & ſub qua forma, *ibid. p.* 94.

Aragoniæ Regi conditiones imponuntur & quomodo? *Mart. II. conſt.* 6 *p.* 96.

Aragoniæ Rex ſententialiter Regno privatur, *ibid. p.* 96.

Aragoniæ Regis de novo eligendi facultas conceditur cardinali Presbytero, *ibid. p.* 97.

Aragoniæ Regem de novo eligendum multiplex ratio perſuaſit, *ibid. p.* 97.

Aragoniæ Regis electionis acta referuntur, *ibid. p.* 97.

Aragoniæ Regi Barones per nobilem virum de Nigella conſilia ſua declarant, *ibid. p.* 98.

Aragoniæ Regi annuunt Barones & propoſitum approbant, *ibid. p.* 98.

Aragoniæ Rex petit conſilium à Baronibus ſuis, *ibidem pag.* 98.

Aragoniæ Regis Barones ad palatium Regis quare conveniunt? *ibid. p.* 98.

Aragoniæ Regis mandato Cardinalis S. Cæciliæ occupat Aragoniæ Regnum, *ibid. p.* 98.

Archidic.

Archidiaconus.

Archidionus Narbonenſis Sicardue da Vaoro ſummi pontificis capellanus templariorum inquiſitor, *Clem. V. conſt.* 13. *p.* 138.

Archiepiſcopus.

Archiepiſcopi eligendi cum ſucceſſorum concilio, *Urb.* II. *conſt.* 6. *p.* 6.

Arrhiepiſcopus Colonienſis rebellis ſedi Apoſtolicæ extitit, *Eug.* IV. *conſt.* 17. *p.* 246.

Archiepiſcopus Colonienſis non debet conſecrare Imperatorem niſi de majori parta electum, *Urb.* IV. *conſt.* 21. *p.* 22. *Adden.*

Armarium.

Armaria facienda in capella B. Mariæ, *vid. Capella.*

Arma.

Arma Sarracenis ſuppeditantes axcommunicationem incurrent, *vid. excommunicatio.*

Arma Sarrarenis ullo modo ſuppeditauda & ſi civitates qoædam ſuppeditent interdicto ſubjacent, *Nicol. V. conſt.* 13. *p.* 263.

Arma ſumenda ſunt in Amedsum ejusqoe ſequaces, *Nic. V. conſt.* 2. *p.* 251.

Arnaudus.

Arnaudus hæreticus juxta sanones judicandus, *Joan. XXI. conſt.* 8. *p.* 156.

Auctoritas.

Auctoritas ſedis Apoſtolicæ honoratur & ſpernitur in mioiſtris, *Clem. V. conſt.* 14. *p.* 140.

Auſculani.

Auſculani Eccleſiæ Romanæ jugum excuiiunt, *Greg.* XI. *conſt.* 5. *p.* 208.

Auſtria.

Auſtriæ familia non commaculata ſcelere Sigismundi, *Pius* II. *conſt.* 6. *p.* 270.

Auſtriæ familia ſummopera & quare dilecta? *ibid. p.* 270.

Auximani.

Auximani Eccleſiæ anconitanæ damna reparare tenentur, *Innocent.* IV. *conſt.* 1. *p.* 48.

B.

Baccalaurei.

BAccalaurei pariſiis formati habent facultatem poſt quinquennium legendi biblia. *Eug.* IV. *conſt.* 15. *p.* 242.

Ballivi.

Ballivi non permittunt quod judicati per Archiepiſcopum ſolvent pecuniam, *Urb.* IV. *conſt.* 1. *p.* 18. *Adden.*

Ballivi archiepiſcoporum non citaudi coram officialibus, *ibid. p.* 18. *Adden.*

Barones.

Baronee principis Salernitani nomina ſuo debent præſtara juramentum Alfonſo, *Nicol. IV. conſt.* 2. *p.* 101.

Bavaria.

Bavariæ Dux Ludovicus hoſtis Eccleſiæ acerrimus declaratur, *Joan.* XXI. *conſt.* 19. *p.* 167.

Bavariæ Epiſcopi articulos qoosdam ad ſummum Pootificem mittunt, *ibid. p.* 168.

Bavariæ Epiſcopi, errores Maſſilii de padus damnarunt, *ibid. p.* 168.

Bavariæ dux Albertus rogatur ut ad dietam ſe transferat, *Eug. IV. conſt.* 12. *p.* 239.

Bavariæ Dux Albertus rogatur ut ſedi Apoſtolicæ faveat, *ibid. p.* 240.

Bartholomaus.

Bartbolomæus de Burgash nuntius ad ſummum pootificem mittitur, *Clem. VI. conſt.* 3. *p.* 196.

Beghinæ.

Beghinæ debene tantum curare ut in ſilentio piis operibos vacent. *Joan. XXI. conſt.* 20. *p.* 174.

Beghinæ rectè viventes debent moneri ne ſe intromittant aliarum diſpotationibus, *ibid. p.* 174.

Beghinæ rectè viventes nullo modo debent moleſtari, *ibid. p.* 174.

Beghinæ rectè viventes in Belgio cum aliis non ſont puniendæ, *ibid. p.* 174.

Beghinæ malè viventes perpetuo abolendæ à ſummo Pontifice cenſentur. *Joan. XXI. conſt.* 20. *p.* 174.

Beghinæ velant errores fucata ſanctitate, *ibid. p.* 174.

Beghinæ opiniones fidei contrarias introducere & ſimplices in errorem inducere temant, *ibid. p.* 174.

Beghinæ de ſumma trinitata ac de divina eſſentia in Alemannia diſputant, *ibid. p.* 174.

Beneficium.

Beneficia non obtinebunt nepotes Epiſcoporum quia adhærent Roberto de Brus, *Joan. XXI. conſt.* 9. *p.* 157.

Beneficia Regularia tradenda in commendam Cardinalibus, *Nic. V. conſt.* 3. *p.* 254.

Beneſisia poſt tres menſes vacaotia debent diſponi ab ordinario, *ibid. p.* 253.

Beneficiorum sollationes à patronis faciendæ, *ibid. p.* 253.

Beneficiarii debent ponctari in horis Canonicis, *Bened. XI. conſt.* 1. *p.* 179.

Beneficiorum redditus vendentes tenentur ſolvere decimam *Nic. IV. conſt.* 5. *p.* 103.

Beneficiorum redditus per ſaptennium percipere poſſunt Scholares Patavinæ Univerſitatie. *vid. Univerſitas.*

Beneficiales cauſæ traduntur Geraldo Pariſienſi Epiſcopo, *Joan. XXII. conſt.* 2. *p.* 224.

Beneficiis privantue elerici favantes ſocietati magnæ, *Urb. V. conſt.* 2. *p.* 204.

Beneficiorum privationes per Eugenium factæ nullæ declarantur, *Nic. V. conſt.* 5. *p.* 257.

Beneficiarii addicti Regis Francorum ſervitio tenentur ad reſidentiam, *Clem. VI. conſt.* 31. *p.* 191.

Beneficia per ſex menſes ab ordinariis poſſunt conferri, *Sixt. IV. conſt.* 1. *p.* 281.

Beneficia per ſex menſes à ſommo pontifice in Regno Galliarum poſſunt conferri. *Sixt. IV. conſt.* 1. *p.* 281.

Beneficiorum pluralitas clericis Angliæ permittitur, *vid. Diſpenſa io.*

Bohemia.

Bohemiæ Regno ejusque incolis affectio declaretur, *Eug. IV. conſt.* 3. *p.* 235.

Bohemici magoos errores profitentur, *Eug. IV. conſt.* 3. *p.* 235.

Bonetus.

Bonetus hæreticus juxta eanones judicandus, *Joan. XXI. conſt.* 9. *p.* 158.

Bonifacius.

Bonifacii cauſa remittitur judicanda à ſummo Pontifica & qua de cauſa, *Clem. V. conſt.* 18. *p.* 146.

Bonifaciue poſitus in profundo malorum incorrigibilis disitur, *ibid. p.* 146.

Bonifacius dicitur per oſtiom noo intraſſe in ovile, ſed tanquam fur & latro, *ibid. p.* 146.

Bonifacius multis hæreſibus infectus probatur, *ib. p.* 143.

Booifacii denuneistores judicio ſummi pontificis aſſentiunt, *vid. Denunciatores.*

Bonifarius Notarius primo Apoſtolicus deinde Cardinalis factus, *Clem. V. conſt.* 9. *p.* 134.

Bonifacius cancellariæ officium exercuit, *ibid. p.* 134.

Bonifacius Legationis offirio functus in Regno Franciæ, *ibid. p.* 134.

Bonifacius in pontificem eligitur, *Bonif. VIII. conſt.* 1. *p.* 107.

Bonifacios parentibus orthodoxia oriundus, *Clem. V. conſt.* 9. *p.* 133.

Bordinus.

Bordinus hæreticus juxta Caoones judicandos, *Joan. XXI. conſt.* 8. *p.* 156.

Brabantia.

Brabantiæ Dux ſtatuit annuas penſiones pro profeſſoribus univerſitatis, *Mart. V. conſt.* 1. *p.* 175.

Breve.

Breve Alexandri conceſſum Regi caſtellæ confutatur. *Urb. IV. conſt.* 2. *p.* 22. *Adden.*

Britanniæ nobiles oihil debent ſolvare de Terriago, *vid. Terriagium.*

Britannia.

Britanniæ narones quæruntur de Clericis, *Clem. V. conſt.* 26. *p.* 142.

Britanniæ elerua quæritur da Comitiboa & aaronibua, *ibid. pag.* 142.

Britanniæ Rectores poſſont cogere hæredea coram judicibua acclaſiaſticia, *ibid. p.* 143.

Britanniæ altercarionaa ioter clerum & nobiles de Terriagia, *ibid. p.* 143.

Britaoniæ ootarii ſacientaa inventaria jutamentum præſtara tenentur, *ibid. p.* 143.

Britanniæ aarones debaot per compoſitionem lites ſuaa dirimere, *ibid. p.* 243.

Britanniæ hæredes debent jurara coram parocho ſa revelaſſe bona mobilia defuncti, *ibid. p.* 143.

Britanniæ præpoſitus poſt mortem parrochiani debet facere inventarium, *ibid. p.* 143.

Britanniæ Rectorca nihil debent exigere da paſtu nuptiali à non habentibus triginta ſolidos, *ibid. p.* 144.

Britanniæ Rectoribua dandi ſunt octo denarii poſt ſacramentum extremæ unctionia præſtitum, *ibid. p.* 144.

Britanniæ aatones pacta ſummi pootificis ſervanda recipiunt, *ibid. p.* 144.

Britanniæ Rectores nihil debent axigera de Arreragiis, *ibid. p.* 144.

Bulla.

Bulla Bonifacit octavi contra Regem Franciæ revocatur, *Bened. X. conſt.* 2. *p.* 125.

Bulla incipiens his verbia rem novam &c. in ſuo robore permanet, *Clem. V. conſt.* 18. *p.* 147.

Bulla incipiens his varbia unam ſanctam in integrum ſervanda, *ibid. p.* 174.

Bulla de non ſolvendis ſubſidiia principibua ſæcularibua male interpretatur, *Bonif. VIII. conſt.* 8. *p.* 113.

Bulla Pontificia nondum benadicti nec cooſecrati valida, *Nic. V. conſt.* 4. *p.* 102.

Bulla Joannis XXII. ineipiena hia varbis vas electionis, eſt irrita & inania, *Alex. V. conſt.* 1. *p.* 222.

Bulla Alexandri V. revocatur, *Joan. XXII. conſt.* 1. *pag.* 223.

Bulla Bonifacii octavi revocatur *Pius II. conſt.* 8. *p.* 276.

Burgundia.

Burgundiæ Dux à jutamento Regi Angliæ præſtito non abſolutua dicitur, *Eug. IV. conſt.* 5. *p.* 237.

C

Calumnia.

CAlumniæ in Bonifaciom vel in Ragem Philippum omnino abolentur & tolluotur, *Clem. V. conſt.* 18. *p.* 148.

Cancellarius.

Cancallarius Eccleſiæ Romanæ quisnam eligitur? *Leo IX. conſt.* 1. *p.* 1. *ſ.*

Caocellarius Pariſinua, Joannes Garſon poteſtatem accipit commutandi vota, *Joan. XXII. conſt.* 2. *p.* 224.

Cancellarius idem quamnam potaſtatem accipiat? *ibid. p.* 223.

Cancellarius idem poteſt largiri abſolutionsm, *vid. Abſolutio.*

Canonicorum Statuta.

Canonicorum Gabenuenſium ſtatuta quænam? *Innoc. VIII. conſt.* 1. *p.* 286.

Statuont modum pulſandi Campanaa diebus ſolemniboa, *ibid. p.* 287.

Statount modum ordinandi cantum in ſolemnitatibus, *ibid. p.* 287.

Statuunt modum pulſandi horas Canonicaa ſacundum temporis diſtinctionem, *ibid. p.* 287.

Qua hora pulſandæ matutinæ à paſcha oſque ad feſtum s. Michaelis, *ibid. p.* 287.

Quod Campana ſecunda, pro idibua pulſetur in aurora, *ibid. p.* 287.

Qood officium primæ pulſetur hora ſeptima, *ibid. p.* 287.

Quod officium nonæ cum vaſperia pulſetur tempore æſtuali hora ſecunda poſt meridiem, *ibid. p.* 287.

Quod ſi Canooicua in capitulo alium injuriia afficiat ex capitulo ejiciendus, *ibid. p.* 287.

Quod officium modo debito in choro cantetur, *ibid. pag.* 287.

Quod matutinæ totios anni dicantur de manè exceptia qoatuor ſolennitatibua, *ibid. p.* 288.

Quod celebrana die Dominica debeat celabrare cum Diacono & Subdiacono, *ibid. p.* 288.

Quod celebrans graviter incedena debet procedera ad Altare, *ibid. p.* 288.

Quod parvus operarius ſumptibua ſabricæ præparet incenſum, *ibid. p.* 288.

Quod matricularios Eccleſiæ hoſtiam & vinum miniſtret, *ibid. p.* 288.

Quod parvua operarius ornamenta ſuppeditet, *ibid. p.* 288.

Quod nullus Altaria miniſter calopedia portet, *ibidem pag.* 288.

Quod Diaconus graviter cantabit Evangelium, *ibidem pag.* 288.

Quod intrantes in chorum faciant reverentiam, *ibidem p.* 288.

Quod nullus axtra chorum horas racitet, *ibid. p.* 288.

Quod nullus recitara debeat officium per celebrationem miſſæ, *ibid. p.* 288.

Quod nulli liceat confabulari per officium, *ibid. p.* 288.

Quod nulloa in choro deambulet per officium, *ibidem p.* 288.

Quod quilibet canonicus maneat inſtallarua in choro receptionia ſoæ per officium, *ibid. p.* 288.

Quod nullua dormiat in choro per officium, *ibidem pag.* 289.

Quod nulloa aſcendat in ſedes ſuperiores chori niſi ſit in ſacria ordinibus conſtitutus, *ibid. p.* 289.

Qood canonicus receptus antequam fructua percipiat ſolvere debet unam cappam de panoo Sirico, *ibid. pag.* 289.

Quod nullus recipiatur canonicoa niſi legitimæ ætatia & da legitimo matrimonio, *ibid. p.* 289.

Quod debet ſervari ordo racitandi officium & lectiones matutinarum, *ibid. p.* 289.

Quod pœnis afficientur qui non ſervant ordinem ſcriptum in tabula, *ibid. p.* 289.

Quod hebdomadarius non debet incipera officium niſi tribua lampadibus accenſia, *ibid. p.* 289.

Quod qui litem habet ſuper præbenda oon poteſt recipere fructus ante finem litia, *ibid. p.* 289.

Quod quilibet receptua juramentum præſtet da ſtatutia ſervandia, *ibid. p.* 289.

Quod receptua ſolvera dabet unum Bonetum de Eſcarlata, *ibid. p.* 289.

Quod nullua præter canonicoa portet armutiam de variis griſia, *ibid. p.* 289.

Quod Canonicua inferior non ſaciat officium ſuperioris, *ibid. p.* 289.

Quod negotia ardua ſunt excipienda in loco capituli ordinato, *ibid. p.* 287.

Quod quiaque dabet dare vocem ſuam juxta ſuum ordinem, *ibid. p.* 287.

Quod capitula ordinaria ſunt pulſanda hora ſexta diabua Mercurii & Veneria, *ibid. p.* 287.

Quod debeat celebrara miſſas ſuaa circa horam capitularem, *ibid. p.* 287.

Quod officium primæ in Quadrageſima pulſandum eſt hora ſeptima uaqoe ad horam nonam, *ibid. p.* 287.

Quod campana ſecunda poſt offertorium pulſanda, *ibid. p.* 287.

Quod in feſtia duplicibus intonatur prima antiphona matutinarum per primum clericulum, *ibid. p.* 290.

Quod ſacunda antiphona matutinarum cantetur per primum clericum ſecundi reſponſorii. *ibid. pag.* 290.

Quod tertia antiphona caotatur per intabulatum quarti reſponſorii, *ibid. p.* 290.

Quod

Quod quinta cantetur per lectorem tertiæ lectionis, *ibid. p.* 290.

Quod ſexta per primum intabulatum ad quintum reſponſorium, *ibid. p.* 290.

Quod quarta antiphona de Laudibus cantatur per lectorem novæ lectionis, *ibid. p.* 290.

Quod ſeptima matutinarum cantetur per primum intabulatum ad ſeptimum reſponſorium, *ibid. p.* 290.

Quod octava matutinarum cantetur per primum cantorem octavi reſponſorii, *ibid. p.* 290.

Quod nona cantetur per ſecundum cantorem, *ibidem pag.* 290.

Quod prima antiphona matutinarum in feſtis ſolennibus intonetur per pueros ad candelabra intabulatos, *ibid. p.* 290.

Quod ſecunda matutinarum & de laudibus intonatur per magnos clericos, *ibid. p.* 290.

Quod tertia & quarta intonentur per intabulatos ad ſecundum reſponſorium, *ibid. p.* 290.

Quod nullus intret in chorum ſine habitu conſueto, *ibid. p.* 290.

Quod nullus intret in eccleſiam nudis tibiis, *ibid. p.* 290.

Quod nullus intret in chorum niſi prius fecerit primam reſidentiam, *ibid. p.* 290.

Quod facientes primam reſidentiam diſtributiones lucrentur, *ibid. p.* 290.

Quod nullus deambulet in medio navis eccleſiæ dum miſſæ celebrantur, *ibid. p.* 290.

Quod nullus habitum ſuum teneat in Eccleſia, *ibid. p.* 290.

Quod nullus intret proceſſionem niſi poſt crucem, *ibid. p.* 290.

Quod Dominus Cantor ordinet proceſſiones generales, *ibid. p.* 290.

Quod proceſſio non exeat magnam portam clauſtri pro funere alicujus, *ibid. p.* 290.

Quod in proceſſionibus bini & bini incedant, *ibid. p.* 290.

Quod Canonicus creatus ſub expectativa in proceſſionibus incedat cum ultimo habituato, *ibid. p.* 290.

Quod nomina canonicorum juxta ordinem in libro regulæ ſcribantur, *ibid. p.* 290.

Quod die S. Joannis canonicus deputatus cum choro proceſſionaliter vadat ad prioratum S. Joannis, *ibid. p.* 290.

Quod omnes canonici nec nimis longas aut nimis breves veſtes deferant, *ibid. p.* 290.

Quod nulli comam aut barbam nutriant, *ibid. p.* 290.

Quod nulli adſint ſponſalibus more Laicorum, *ibid. pag.* 290.

Quod die epiphaniæ fiant tres Reges, *ibid. p.* 290.

Quod Rex illo die electus ſolvat viginti quinque florenos, *ibid. p.* 290.

Quod ſtatuta non ſervantes puniantur, *ibid. p.* 290.

Quod Rectores inſtituendi præſententur Epiſcopo, *ibid. p.* 290.

Quod hebdomadarius particularis ad beneficia nominans nominatum Capitulo vel Epiſcopo præſentet, *ibid. p.* 290.

Quod quando vacabit cantoria vel ſacriſtia per hebdomadarium inſtituendus capitulo præſentetur, *ibid. p.* 290.

Quod jus nominandi incipit in veſperis die Sabbathi, *ibid. p.* 290.

Quod nullus canonicus de novo receptus officium cantoris pro hebdomadario faciat, *ibid. p.* 290.

Quod canonicus abſens ſine licentia non intabuletur niſi poſt ſeptimanam, *ibid. p.* 290.

Quod Canonici non intabulati non percipiant portiones Anniverſariorum, *ibid. p.* 290.

Quod Canonici fungentes miniſterio extra chorum tanquam præſentes reputantur, *ibid. p.* 290.

Quod capitulum non det licentiam pluribus canonicis, *ibid. p.* 290.

Quod præſentes Kalendis Menſis in Laudemiis portiones recipiant, *ibidem pag.* 290.

Quod abſentes pro juſtis cauſis pro præſentibus reputantur, *ibid. p.* 290.

Quod nullus diſpenſatur de choro niſi ſit commenſalis Epiſcopo, *ibid. p.* 290.

Quod datur canonico ſcholari in univerſitate ſtudendi facultas, *ibid. p.* 290.

Quod fructus canonici mortui non completa reſidentia fabricæ eccleſiæ applicentur, *ibid. p.* 290.

Quod ſi moriatur reſidentia completa fructus hæredibus dentur, *ibid. p.* 290.

Quod mortuo canonico poteſt ſuccedere antiquior, *ibid. p.* 290.

Quod nullus canonicus alteri ſuccedat niſi fecerit reſidentiam centum & duodecim dierum, *ibid. p.* 290.

Quod canonici poſſunt permutare præbendas, *ibid. pag.* 290.

Quod quilibet Canonicus refuſiones quas capitulo debet ſolvat, *ibid. pag.* 290.

Quod de diſtributionibus quotidianis quæ inter præſentes fiunt abſentes nihil percipiant, *ibid. pag.* 290.

Quod canonici de bonis ſuis nihil vendere poſſint, *ibid. p.* 290.

Quod claves debeant portari in capitulo generali Kalendis omnium ſanctorum, *ibid. p.* 290.

Quod domus canonici ad quamdam dignitatem porrecti capitulo remaneat, *ibid. p.* 290.

Quod capitulum poteſt illam dare canonico ſeniori, *ibid. p.* 290.

Quod domus capitularis vacans poteſt vendi viro eccleſiaſtico, *ibid. p.* 290.

Quod nullus canonicus in infirmitate conſtitutus poteſt vendere domum ſuam, *ibid. p.* 290.

Quod pretium domus venditæ diſtribuatur inter canonicos, *ibid. p.* 290.

Quod quilibet canonicus debet habere equum aut mulum, *ibid. pag.* 290.

Quod nullus concubinario celebranti debet aſſiſtere, *ibid. p.* 190.

Quod nullus de Altariſtis concubinam habeat de actu venereo ſuſpectam, *ibid. p.* 290.

Quod ſi aliquis concubinam habeat privetur diſtributionibus quotidianis, *ibid. p.* 290.

Quod quilibet Canonicus poſt reſidentiam completam debet fundare unum Anniverſarium, *ibid. p.* 290.

Quod ſi morte præventus non fundaverit tenentur fundare illius hæredes, *ibid. p.* 290.

Quod quilibet canonicus poteſt in eccleſia eligere ſepulturam, *ibid. p.* 290.

Quod ſacriſta debet habere lectum canonici defuncti, *ibid. p.* 290.

Quod nobiles Laici ſolutis triginta ſolidis poſſunt eligere ſepulturam, *ibid. p.* 290.

Quod tertia pars luminariorum defunctorum maneat pro fabrica, *ibid. p.* 290.

Quod cadaver Canonici defuncti ponatur in choro cum habitu completo, *ibid. p.* 290.

Quod electi ad aliquam capellaniam debent præſtare ſacramentum fidelitatis, *ibid. p.* 290.

Quod nullus titulo capituli ſacros ordines ſuſcipiat, *ibid. p.* 290.

Quod Altariſtæ teneantur ad reſidentiam, *ibidem pag.* 290.

Quod capellæ de novo fundatæ electio pertineat ad capitulum, *ibid. p.* 290.

Quænam debeat eſſe forma conſtitutionum Capellanorum, *ibid. pag.* 290.

Quod cantor debet facere tabulam in qua ſervitores ſcribantur, *ibid. pag.* 290.

Quod ſint in eccleſia octo vicarii perpetui de legitimo matrimonio procreati, *ibid. p.* 290.

Quod illi octo vicarii debeant intereſſe omnibus horis, *ibid. p.* 290.

Quod illi vicarii debent intonara pſalmos, *ibid. p.* 290.
Quod illi vicarii poſſunt ſopplere vices canonicorum, *ibid. p.* 290.
Quod canonicus præbendatus poteſt miſſam celebrare in majori & minori altari, *ibid. p.* 290.
Quod vicarii abſentes à miſſa alta perdant quatuor ſolidos, *ibid. p.* 290.
Quod debeant eſſe ſex clericuli qui à capitulo veſtiantur, *ibid. p.* 290.
Quod duo ex illis clericulis diebus feriatis ſint in matutinis, *ibid. p.* 290.
Qood ſit qoidam deputatus ad illos clericulos inſtituendum, *ibid. p.* c90.
Quod capitulum dobia dirimere valeat, *ibid. p.* 290.
Quod Epiſcopus non debet exercere juriſdictionem in canonicos oltra ſuam poteſtatem, *ibid. p.* 290.
Quod in dubiis conſulendus ſit uſus eccleſiæ Viennenſis, *ibid. p.* 290.
Quod capitulum omne teneatur ſervare ſupra dicta ſtatuta, *ibidem pag.* 290.

Canonici.

Canonici de novo Lovanii electi Abbati portenſi debent præſentari, *Eug. IV. conſt.* 16. *p.* 224.
Canonici eligendi favore indulti non obſtantibus aliis privilegiis, *Urb. VI. conſt.* 1. *p.* 216.
Canonici non debent eligi ante electionem illorum qui indultum habent, *ibid. p.* 216.
Canonici debent habere ſua ſtalla aſſignata in choro cum juris plenitudine, *ibid. p.* 216.
Canonici duo eligendi in eccleſiis cathedralibus hiberniæ & Angliæ, *ibid. p.* 216.
Canonicis carootenſibus reſidentia præſcribitur. *vid. Reſidentia.*
Canonicis S. Petri quarta oblationum pars conceditur, *Eug. II. conſt.* 8. *p.* 19.
Canonici Regulares & Monachi ſoli non motari debent per oppida, *Clem. III. conſt.* 2. *p.* 33.

Canonicatus.

Canonicatuum ſexta pars eſt pro Magiſtris in medicina qui per quinquenoium Theologiæ ſtuduerunt, *Nic. V. conſt.* 3. *p.* 254.
Canonicatoum ſexta pars eſt pro Doctoribus vel licentiatis, *ibid. p.* 254.
Canonicatus quindecim Lovanii inſtituti, debent conferri legentibus in Univerſitate, *Eug. IV. conſt.* 16. *p.* 244.
Canooicatus quindecim fundaotur in eccleſia collegiata Lovanii, *ibid. p.* 243.

Cantor.

Cantoris vicariæ conferendæ illis qui ſciont recte legere & cantare, *Nic. V. conſt.* 3. *p.* 254.

Capella. Capellani.

Capellam in palatio conſtituendi facultas conceſſa Trencavello vice comiti Biterrenſi, *Eug. II. conſt.* 1. *p.* 19.
Capella B. Mariæ Rector & Servitores præſtabunt juramentum fidelitatis, *Bened.* XIII. *conſt.* 3. *p.* 231.
Capella B. Mariæ pecunia ſob tribus clavibus ſervanda, *ibid. p.* 231.
Capellæ B. Mariæ Archipresbyter ab Epiſcopo Gebennenſi eligeodus, *ibid. p.* 226.
Capellæ B. Mariæ fundator Joannes de Brogniaco bona ſua præſentia & futura capellæ reliquit, *ibid. pag.* 226.
Capella B. Mariæ cum Archipresbytero cum duodecim capellanis fundatio confirmatur, *ibid. p.* 226.
Capella B. Mariæ Genevenſis habet pro dote quinqoa millia florenorum auri, *ibid. p.* 226.
Capella B. Mariæ debet habere tredecim Presbyteros in memoriam Domini Jeſu Chriſti & duodecim Apoſtolorum, *ibid. p.* 227.
Capellæ B. Mariæ Rector debet eſſe unus de collegio incorporatus Eccleſiæ Gebennenſi, *ibid. p.* 227.
Capellæ B. Mariæ fundator proſpicit animæ parentum, *ibid. p.* 227.
Capellæ B. Mariæ Rector moriens abſque Succeſſore electo capellaoi habent poteſtatem eligendi Rectorem iofra decem dies. *ibid. p.* 227.
Et ſi infra decem dies non eligant poteſtas devolvitur ad capitulum Gebennenſe. *ibid. p.* 227.
Capellæ B. Mariæ Rector electus vel à ſervitoribus vel ab Epiſcopo debet eſſe de numero capellanorum, *ibid. pag.* 227.
Capellæ B. Mariæ Rector ſi fiat furioſus doo conſiliarii debent regere bona capellæ, *ibid. p.* 227.
Capellani Regentes bona capellæ B. Mariæ tenentur reddere rationem adminiſtrationis, *ibid. p.* 227.
Capellani B. Mariæ & clericuli ad nutum Rectoris eligendi, *ibid. p.* 227.
Capellani B. Mariæ debent eſſe idonei & bonæ famæ, *ibid. pag.* 227.
Capellani B. Mariæ mutari poſſunt & debent reſidere in ipſa eccleſia. *ibid. p.* 227.
Capellæ B. Mariæ Archipresbyter electus Jacobus Bochardi, *ibid. p.* 227.
Capellæ B. Mariæ Rector ante mortem ſuam debet unum de duodecim conſervitoribus oominare, *ibid. p.* 227.
Capella B. Mariæ funditus de novo conſtructa ubi ſita? *ibidem p.* 227.
Capellæ B. Mariæ dantur quinque millia florenorum in memoriam quinque plagarum Chriſti, *ibid. p.* 227.
Capellæ B. Mariæ Archypresbyter uno cedente capellano alium eligit. *ibidem p.* 228.
Capellani B. Mariæ in perpetoum eliguntur, *ibidem p.* 228.
Capellani primi B. Mariæ quinam primi eliguntur & a quonam? *ibid. p.* 228.
Capellani B. Mariæ debent memoriam facere de Clem. Papa. *ibid. p.* 228.
Capellæ B. Mariæ hebdomadarius die Lunæ celebrabit miſſam de mortuis. *ibid. p.* 228.
Et die Martis miſſam celebrabit de Angelis, *ibid. p.* 228.
Et die Mercurii miſſam celebrabit de Trinitate, *ibid. p.* 228.
Et die Jovis miſſam celebrabit de S. Spiritu, *ibid. pag.* 228.
Et die veneris de ſancta cruce. *ibid. p.* 228.
Et die Sabbathi miſſam celebrabit de B. Maria virgine, *ibid. p.* 228.
Capellæ B. Mariæ hebdomadarius celebrabit officiom de feſtivitate quando feſtivitas occurret, *ibid. p.* 228.
Capellani B. Mariæ poſt correctiooem oon ſe emendantes penitus amoveaotur, *ibid. p.* 228.
Capellani B. Mariæ peccantes ab Archipresbytero mooendi, *ibid. p.* 228.
Capellani debent celebrare tres miſſas qualibet hebdomada. *ibid. p.* 228.
Capellani debent celebrare unam miſſam altam ſeu cum canto, *ibid. p.* 228.
Capellani B. Mariæ debent facere tredecim Anniverſaria ſingulis annis, *ibid. p.* 228.
Capellani debent facere ſuam ſeptimanam unusqoisque ſuo ordine, *ibid. p.* 228.
Capella B. Mariæ debet habere tres hebdomadarios, *ibid. p.* 228.
Capellani B. Mariæ hebdomadarii quot miſſas & quo ordine debent celebrare. *ibid. p.* 228.
Capellæ B. Mariæ Rector prima hebdomada celebrabit magnam miſſam. *ibid. p.* 228.
Capellani B. Mariæ miniſtrabunt altari cum Archipresbytero & qoo ordine? *ibid. p.* 228.
Capellani B. Mariæ antiquiores poſt Rectorem miſſas baſſas prima hebdomada celebrabunt. *ibid. p.* 228.
Capellæ B. Mariæ ſervitores qoemnam ordinem debent ſervare, *ibid. p.* 288.

Capellæ B. Mariæ defunctorum miſſæ quomodo celebrandæ, *ibid. p.* 228.
Capellæ B. Mariæ officium quumodo celebrandum, *ibid. p.* 228.
Capellæ B. Mariæ hebdomadarius poſt miſſam facere debet ſtationem cum aqua benedicta, *ibid. p.* 228.
Capellani B. Mariæ tenentur adeſſe miſſæ altæ & intrare in chorum anta dum cantetur Kyrie elaiſon, *ibidem p.* 229.
Capellanis B. Mariæ diſtributiones quomodo fieri debenc, *vid. Diſtributiones.*
Capellæ B. Mariæ hebdomadarius miſſam altam celebrans qualibet die habet duodecim denarios, *ibid. pag.* 229.
Capellæ B. Mariæ Archipresbyter ſex habet denarios quando celebrat, *ibid. p.* 229.
Capella B. Mariæ debet habere unam campanam ad pulſandum, *ibid. pag.* 229.
Capellæ B. Mariæ Rector eliget canunicum qui miſſam defunctorum quolibet menſe celebrare debet, *ibid. pag.* 229.
Capellæ B. Mariæ Rector debet computare ac raddere cumputum fructuum coram ſex antiquioribus capellæ, *ibid. p.* 230.
Capellæ B. Mariæ Rector non reddens computum puniendus; & quumodo? *ibid. p.* 230.
Capella B. Mariæ debet habere armaria quorum erunt tres claves ſervandæ a tribus capellanis, *ibid. p.* 231.
Capellæ B. Mariæ traduntur ornamenta & quomodu ſervanda? *ibid. p.* 231.
Capellanus infirmus emolumenta eadem percipit, *ibid. p.* 231.
Capellæ B. Mariæ Rector debet fovere charitatem inter fratres, *ibid. p.* 231.
Capellæ B. Mariæ Rector accipit decem florenos auri ſuprà alios, *ibid. p.* 230.
Capellani B. Mariæ debent eadem modo vivere ac capellani Anicienses, *ibid. pag.* 230.
Capellani B. Mariæ eligendi potius ex diœceſi quàm ex aliis locis, *ibid. pag.* 230.
Capellæ B. Mariæ Rector adjuvari debet duobus cuadjutoribus, *ibid. p.* 230.
Capellæ B. Mariæ fundator omnia bona ſua concedit, *ibid. p.* 230.
Capellani B. Mariæ debent recitare ufficium completum B. Mariæ, *ibid. p.* 230.
Capellæ B. Mariæ ſi reditus augeantur debent augeri librationes, *ibid. p.* 230.
Capella Regia interdicto nun ſupponenda, *Clem. VI. conſt.* 22. *p.* 190.
Capellani Regis Francorum poſſunt recitare officium ad uſum eccleſiæ Pariſienſis, *Clem. VI. conſt.* 29. *p.* 191.

Capitulum.

Capitulum B. Mariæ ad aulam Comitis habet jus eligendi vicarium amovibilem, *Paul. II. conſt.* 3. *p.* 239.
Capitulum Gebennenſe mortuo Epiſcopo quamnam poteſtatem habeat? *Mart. V. conſt.* 1. *p.* 216.

Cardinalis.

Cardinales ſeptem Presbyteri creantur in eccleſia Colonienſi, *Leo IX. conſt.* 1. *p.* 1. *ſ.*
Cardinales Celeſtini quinti Bonifacium octavum ſucceſſorem aligunt, *Bonif. VIII. conſt.* 1. *p.* 107.
Cardinales Eduardo Regi Angliæ amorem paternum teſtificantur. *Bonif. VIII. conſt.* 1. *p.* 108.
Cardinales monent Eduardum Regem Angliæ de electiune Bonifacii, *ibid. p.* 108.
Cardinalium numerus non debet eſſe gravis eccleſiæ, *Nic. V. conſt.* 3. *p.* 252.
Cardinales de omni parte ecclaſiæ debent aſſumi, *Nic. V. conſt.* 3. *p.* 252.
Cardinales debent eſſe Doctores in Thaulogia aut in jure canonico non civili, *ibid. pag.* 252.
Cardinales non debent eſſe nepotes cujusdam cardinalis viventis, *ibid. p.* 252.
Cardinales non debent eſſe alicujus criminis nota reſperſi, *ibid. p.* 252.
Cardinales non debent eligi per auricula vota ſed cum conſilio cardinalium, *ibid. p.* 252.
Cardinales non debent eſſe de numero mendicantium uno excepto. *ibid. p.* 252.
Cardinales poſſunt habere in commendam Monaſteria, *Nic. V. conſt.* 3. *p.* 254.
Cardinales infligunt convicia Cardinalibus Adriani & S. Mariæ magnæ, *Clem. V. conſt.* 14. *p.* 159.
Cardinali nuncius mittitur ad ſedandam diſcurdiam inter Reges Angliæ & Franciæ, *Greg. XI. conſtit.* 1. *pag.* 206.
Cardinalis Joannes Nuncius mittitur Eduardo Angliæ Regi, *ibid. p.* 206.

Carolus.

Carolus Magnus poteſt auferre Moſiva & Marmora Palatii Ravennatis, *Hadr. I. conſt.* 1. *p.* 1.
Carolus debet facere homagium Alfonſo per caſtellanos caſtrorum, *Nic. IV. conſt.* 2. *p.* 100.
Carolus ante liberationem ſuam obſides primogenitos baronum & Magnarum ponit, *ibid. p.* 100.
Carolus debet promittere cum juramento quod pacem inibit cum Alfonſo. *ibid. p.* 101.
Carolus infra annum facere tenetur quod eccleſia firmabit, *ibid. p.* 101.
Carolus debet redire in carcerem Alfonſi niſi adimpleat conditiones. *ibid. p.* 101.
Caroli primogeniti ante deliberationem patris debent prorogare & firmare treugas quæ ſunt inter Regem Francorum & Alfonſum, *ibid. p.* 101.
Caroli captivitas ſummum Pontificem moleſtat, *Nic. IV. conſt.* 3. *p.* 102.
Carolus Romanorum Imperator ligam facit cum ducibus Schiſmaticis, *Urb. VI. conſt.* 2. 217.

Caſtella.

Caſtellæ Rex nun habendus Rex Rumanorum, *Urb. IV. conſt.* 2. *p.* 21. *Adden.*

Caſtellanus.

Caſtallanis mortuis ſubſtituuntur alii obſides qui idem ac prædaceſſores tenentur præſtare Sacramentum, *Nic. IV. conſt.* 2. *p.* 100.

Cauſa.

Cauſæ Perſonatuum ab Epiſcopo judicandæ, *Joan. XXII. conſt.* 2. *p.* 224.
Cauſæ quæ ad forum eccleſiaſticum non pertinent nun debent judicari in curia Romana, *Nic. V. conſt.* 3. *p.* 254.
Cauſæ nun tractandæ in curia Romana niſi quæ ad eam pertinent, *Nic. V. conſt.* 3. *p.* 254.
Cauſæ beneficiales per deputatos judicandæ, *Sixt. IV. conſt.* 1. *p.* 282.

Celeſtinus.

Celeſtinus quintus ignarus officii paſtoralis dicitur, *Bonif.* VIII. *conſt.* 2. *p.* 108.
Celeſtini Privilegia revocantur ut malè conceſſa, *ibid. p.* 108.
Celeſtini litteræ gratioſæ examini cardinalium ſubduntur, *ibid. p.* 108.
Celeſtini acta irritantur ut pote non rectè facta, *ib. p.* 108.
Celeſtinus devictus inſtantiâ plurimarum fecit diverſa minus dignè, *ibid. p.* 108.
Celeſtinus dicitur ſeductus per captioſam aſtutiam aliquorum, *ibid. p.* 108.
Celeſtinus pontificatum abdicat, *Bonifac.* VIII. *conſt.* 2. *p.* 107.

Digitized by Google

Cella.

Cella quatuor coronatorum pro hoſpitio conceditur Theodorico Trevirenſi Archiepiſcopo, *Bened.* VII. *conſt.* 1. *p.* 12.

Cenſor.

Cenſores maligni merito damnantur. *Innocent.* III. *conſt.* 1. *p.* 2. *Adden.*

Cenſura.

Cenſuræ per neutralitatem latæ irritantur & caſſantur, *Eug.* IV. *conſt.* 19. *p.* 248.

Cenſuræ ab Archiepiſcopo colonienſi latæ ſuſpenduntur & revocantur, *Eug.* IV. *conſt.* 17. *p.* 246.

Cenſuræ inflictæ occaſione ſchiſmatis irritæ decernuntur, *Nic. V. conſt.* 5. *p.* 257.

Cenſuris omnibus abſolvuntur qui adhæſerunt concilio Baſileenſi, *Eug. IV. conſt.* 19. *p.* 249.

Cenſus.

Cenſus ſex centorum ſeifatorum per ſingulos annos à quonam ſolvendus, *Innocent.* II. *conſt.* 4. *p.* 18.

Cenſus generalis totius Regni Siciliæ quantus ſit? *Clem. IV. conſt.* 2. *p.* 60.

Civitas.

Civitas Gebennenſis eccleſiaſtico ſubjacet interdicto ſi ſummo Pontifici parere renuit, *Sixt. IV. conſt.* 5. *p.* 285.

Civitati Romanorum benevola erga ſummum Pontificem declaratur, *Alex.* III. *conſt.* 1. *p.* 24.

Clericus.

Clerici Angli queruntur de gravibus oppreſſionibus curiæ Romanæ, *Innocent. IV. conſt.* 13. *p.* 10. *Adden.*

Clerici Jurati non poſſunt propter participationem cum excommunicatis majori excommunicatione excommunicati, *Clem. VI. conſt.* 15. *p.* 188.

Clerici Narbonenſes debent adeſſe horis Canonicis & concubinas pellere, *Bened. XI. conſt.* 1. *p.* 179.

Clerici Narbonenſes bona fabricæ diſſipant, *ibid. p.* 179.

Clerici Narbonenſes concubinas publicè tenent, *ibid. p.* 179.

Clerici Narbonenſes continentiæ jugum damnabiliter excutiunt, *ibid. p.* 178.

Clericorum Gallorum epiſtola qua teſtantur ſe Regi decimas præſtare velle, *Nic. V. conſt.* 2. *p.* 114.

Clerici ſæculares quorum reditus annui ſummam ſex marcarum argenti non excedunt Angliæ Regi decimam non ſolvent, *Nic. IV. conſt.* 5. *p.* 103.

Clericus plures habens beneficia decimam Regi Angliæ ſolvere tenetur, *ibid. p.* 103.

Clerici Franciæ Regni quomodo tractandi? *Innoc. VI. conſt.* 2. *p.* 200.

Clerici Colonienſes à Juramento præſtito abſolvuntur. *vid. Abſolutio.*

Clerici fideles à devotione mendicantium abſtrahunt, *Alex. V. conſt.* 1. *p.* 222.

Clerici Angli poſſunt poſſidere licitè omnes dignitates & omnia beneficia, *Greg. XI. conſt.* 2. *p.* 207.

Clerici ſæculari poteſtate nullum conſtringere valent, *Urb.* II. *conſt.* 5. *p.* 5.

Clerici Franciæ Regni poſſunt à quocunque Epiſcopo ordines ſuſcipere. *Clem. VI. conſt.* 18. *p.* 191.

Cluniacenſis.

Cluniacenſes Laici & Presbyteri debent tantum ire ad conventum Abbatiæ Cluniacenſis Romani Pontificis, *Callixt.* II. *conſt.* 1. *p.* 11.

Clauſtralis.

Clauſtrales domus nec dandæ nec locandæ Laicis, *Urb.* III. *conſt.* 3. *p.* 32.

Collectæ.

Collectæ quædam dicendæ in miſſis Capellæ B. Mariæ celebrandis, *Bened.* XIII. *conſt.* 3. *p.* 128.

Collegium.

Collegia Recluſarum & Beghinarum ſub tutela ſummi Pontificis recipiuntur, *Urb. IV. conſt.* 1. *p.* 53.

Collegia eadem commendantur Decano Leodienſi, *Urb. IV. conſt.* 2. *p.* 53.

Comes.

Comes Palatinus Judex diſcordiarum in electione Regis Romanorum, *Urb. IV. conſt.* 2. *p.* 20. *Adden.*

Comes Carolus in Regem Romanorum eligendus proponitur, *Clem. V. conſt.* 7. *p.* 132.

Comes Pictavenſis Regno Siciliæ poteſt ſuccedere & in quo caſu? *Clem.* IV. *conſt.* 2 *p.* 60.

Comes Gebennenſis debet ſolvere Epiſcopo quadraginta libras, *Hadr.* IV. *conſt.* 2. *p.* 21.

Comes Gebennenſis bonus advocatus ſub Epiſcopo eſſe debet, *Hadr. IV. conſt.* 2. *p.* 21.

Commiſſarii.

Commiſſarii dantur templariis; *vid. Templarii.*

Commiſſarii deputantur ad curandos proventus beneficiorum, *Clem. VI. conſt.* 32. *p.* 192.

Commotio.

Commotiones timendæ inter ſubditos Franciæ Regis & Henrici, *Clem. V. conſt.* 17. *p.* 125.

Compoſitio.

Compoſitæ lites ad ſuum cuique tribuendum, *Greg. VIII. conſt.* 1. *p.* 32.

Compoſitiones inter Epiſcopum & Comitem Gebennenſem confirmantur, *Hadr. IV. conſt.* 2. *p.* 20.

Compoſitio inter Regem & Papam concordata. *Greg. XI. conſt.* 2. *p.* 200.

Concilium.

Concilium Metenſe Latrocinium Epheſinum dicitur illiusque acta caſſantur, *Nic. I. conſt.* 1. *p.* 1. 4.

Concilium Generale Lugdunenſe aſſignatur, *Greg. X. conſt.* 1. *p.* 78.

Concilium Baſileæ non poteſt continuari ob infirmitatem ſummi Pontificis, *Eug. IV. conſt.* 1. *p.* 234.

Concilium Baſileenſe qua de cauſa penitus diſſolvitur, *Eug. IV. conſt.* 3. *p.* 235.

Concilium ex Baſilea Bononiam transfertur & quibus de cauſis? *Eug. IV. conſt.* 3. *p.* 236.

Concilii Baſileenſis Patres monentur ut Bononiam veniant ob adventum Græcorum & ob unionem cum illis faciendam, *Eug. IV. conſt.* 4. *p.* 238.

Concilium Provinciale Narbonenſe celebrandum pro reformandis vitiis, *Urb. V. conſt.* 3. *p.* 205.

Concilium Provinciale Narbonenſe mandatur, *ibid. p.* 205.

Concilio Baſileenſi adhærentes & poſtea recipientes abſolvuntur a perjurii reatu, *Eug. IV. conſt.* 20. *p.* 248.

Concilium habet poteſtatem in caput & in membra Eccleſiæ, *Felix V. conſt.* 6. *p.* 258.

Concilia Baſileæ & Lauſanæ habita nulla cenſeri debent, *Nic. V. conſt.* 5. *p.* 257.

Concilii Baſileenſis decreta ab Alberto Rege acceptantur, *Eug. IV. conſt.* 20. *p.* 249.

Concilii Baſileenſis decreta ab Alberto Rege acceptata poſſunt obſervari in Germania uſque ad futuram modificationem, *Eug. IV. conſt.* 20. *p.* 249.

Concilium Generale convocatur ad probanda Bonifacii crimina, *Clem. V. conſt.* 18. *p.* 145.

Concilium provinciale convocandum pro judicanda cauſa templariorum, *Clem. V. conſt.* 11. *p.* 137.

Concilia provincialia ſingulis trienniis celebranda, *Joan. XXII. conſt.* 3. *p.* 225.

Concluſio.

Concluſiones Joannis de Polliaco damnatæ, ſunt ſatis veræ: hæc propoſitio damnatur, *Alex. V. conſt.* 1. *p.* 222.

Concordatum.

Concordatum Nationis Germanicæ circa electiones & inveſtituras Epiſcoporum & Abbatum inter Imperatorem Henricum quintum & ſummum Pontificem, *Callixt.* II. *conſt.* 6. *p.* 14.

Concordatum non obſervat Lodovicus & ideo ſummus Pontifex conqueritur, *Sixt.* IV. *conſt.* 2. *p.* 282.

Concordia.

Concordia inter Ducem Britanniæ & Carolum de Bloye facienda deſideratur. *Innoc. VI conſt.* 4. *p.* 201.

Concordia à ſummo Pontifice facta cum Germania per quinquennium tantum duratura, *Nic. V. conſt.* 4. *p.* 255.

Confœderatio.

Confœderationes cum hæreticis nullæ haberi debent, *Urb.* VI. *conſt.* 2. *p.* 217.

Con-

Confœderationes illicitæ & nullæ declerantur ſi ſactæ ſint ad foventum diſſidium inter Regem Angliæ & Robertum de Brus, *Joan. XXI. conſt.* 5. *p.* 154.

Confœderationes factæ cum Petro Aragoniæ Rege irritæ daclarantur, *Mart.* II. *conſt.* 2. *p.* 90.

Confœderationes factas cum Principibus hæreticie non tenentur ſervare principes qui illas fecerunt, *Urb.* VI. *conſt.* 2. *p.* 217.

Confeſſio. Confeſſor.

Confeſſiones audiendi & abſolvendi licat mendicantes habeant populus non habet poteſtatem accedendi. hæc propoſitio damnatur, *Alex. V. conſt.* 1. *p.* 222.

Confeſſio mendicantibus facta eſt dubitabilie & incerta, *ibid p.* 222.

Confeſſor fratri admiſſo in formâ dudum, tenetur eadem peccata in numero iterum eurato confiteri, *ibid. p.* 222.

Confeſſiones audiendi poteſtatem generalem Papa non poteſt concedere, *ibid. p.* 221.

Confeſſi mendicantibue habentibus licentiam generalem audiendi confeſſiones tenentur eadem peccata confiteri, *Joan.* XXI. *conſt.* 15. *p.* 153.

Confeſſor poteſt dare licentiam in exercitu veſcendi carnibus, *Clem.* VI. *conſt.* 7. *p.* 186.

Confeſſor poteſt mutare vota & juramenta Regie & Reginæ Francorum, *ibid. p.* 186.

Confeſſor poteſt diſpenſare de jejuniie de couſilio medicorum de abſtinentiâ carnium, *ibid. p.* 187.

Confeſſor poteſt indulgere Regi & Reginæ Francorum plenam remiſſionem peccatorum in mortis articulo, *Clem.* VI. *conſt.* 12. *p.* 187.

Confeſſio debet fieri proprio ſacerdoti vel perocho. *Alex. V. conſt.* 1. *p.* 221.

Confirmatio.

Confirmatio Compoſitionis inter Epiſcopum & Comitem Gebennenſem, *Hadr.* IV. *conſt.* 2. *p.* 10.

Confirmatio quorumlibet donorum quæ Eccleſiæ Gebennenſi fecerat Fredericus Imperator, *ibid. p.* 20.

Confirmatio donorum quæ Godefridus primoe Henricue primus & Godefridus ſecundus fecerant templarie, *Luc.* III. *conſt.* 3. *p.* 30.

Confirmatio ſententiæ lata per Robertum & Hugonem de controverſiis tum temporia exiſtentibue, *Urb.* III. *conſt.* 1. *p.* 30.

Confirmatio ſententiæ contra Comitem Gebennenſem, *Luc.* III. *conſt.* 5. *p.* 30.

Confirmatur titulue Regius Rogario Siciliæ Regi conceſſus, *Innoc.* II. *conſt.* 5. *p.* 17.

Confraternitas.

Confraternitatia Flandro Belgicæ ſtatuta confirmantur, *Nic. V. conſt.* 1. *p.* 251.

Confraternitae ſeptem capitulorum inita à capitulie Flandro Belgicie, *ibid. p.* 250.

Conſervator.

Conſervatores poſſunt concedi capitulo ecclaſiæ cathredralie, *Boniſ.* VIII. *conſt.* 3. *p.* 109.

Conſervatores non poſſunt aliie committere vicee ſuas, *ibid. p.* 109.

Conſervatores extra diœceſim quosdam ad judicium avocare non valent, *ibid. p.* 109.

Conſervatores poſſunt concedi cuilibet Eccleſiæ poſtulanti, *ibid. p.* 109.

Conſervatores poſſunt perſonaliter ſerre denuntiationes ſententiarum, *ibid. p.* 109.

Conſervatores poſſunt tantum cognoſcere de negotiie ſibi commiſſis, *ibid. p.* 109.

Conſervatores ab Apoſtolica ſede conceſſi debent eſſe canonici ecclaſiæ cathedralis. *ibid. p.* 109.

Conſuetudo.

Conſuetudines à Lovanienſibue obſervatæ confirmantur, *Boniſ.* IV. *conſt.* 1. *p.* 220.

Conſtantinus.

Conſtantinua Imperatator ſedem Imperialem Sylvaſtro Papæ ceſſit, *Joan.* XXI. *conſt.* 19. *p.* 169.

Conſtantinua Imperator teſtatur B. Petrum eſſe Chriſti vicarium in terrie, *Joan.* XXI. *conſt.* 19. *p.* 168.

Conſtantinus Imperator ſanxit quod Clerici à Judicibus Laicis non debent judicari, *ibid p.* 170.

Contradictor.

Contradictores indultum habentibue per cenſuram accleſiaſticam compeſcendi, *Urb.* VI. *conſt.* 6. *p.* 216.

Conventio.

Conventiones ſactæ cum principibus hæreticie etiam juramento firmatæ nullius eſſe robotis declarantur, *Urb.* VI. *conſt.* 4. *p.* 218.

Corona.

Corona Imperii recuſatur Caſtellæ Regi, *Urb.* IV. *conſt.* 2. *p.* 21. *Addenda.*

Coſſa.

Coſſa Balthaſſar in conſiſtorio ſedi Apoſtolicæ renuntiat, *Mart. V. conſt.* 1. *p.* 225.

Crimen.

Crimen notorium non opus habet longa citatione, *Greg. X. conſt.* 1. *p.* 81.

Cruciata.

Cruciata inſtituitur contra Turcas in Concilio Senonenſi, *Urb.* II. *conſt.* 1. *p.* 1. *Addenda.*

Crux.

Cruces fulgentes in pleriſque partibus apparuerunt, *Clem.* VI. *conſt.* 3. *p.* 197.

Crucia negotium confirmatur, bona relicta ad quem uſum applicari debeant docetur, *Innoc.* IV. *conſt.* 9. *p.* 9. *Add.*

Cruce ſignati licet omnium criminum rei per pœnitentiam reconciliandi, *Innoc.* IV. *conſt.* 8. *p.* 8. *Addend.*

Cruce ſignati qui antea Albigenſium fautores fuerunt ab hæreſeos crimine abſolvuntur, *ibid. p.* 8. *addenda.*

Cruce ſignati à multis criminibus abſolvuntur, *ibid. p.* 8. *addenda.*

Cruce ſignatorum decimæ in ſubſidium Terræ ſanctæ converrendæ, *ibid. p.* 8. *addenda.*

Cruce ſignati Clerici percipiunt per bellum raditus Beneficiorum, *ibid. p.* 8. *addenda.*

Cruce ſignati à nemine debent moleſtari, *ibidem pag.* 8. *addenda.*

Cruce ſignatis conceduntur quædam privilegia, *vid. privilegium.*

Crux prædicanda mandatur, *Inn.* IV. *conſt.* 8. *p.* 6. *addenda.*

Cruce ſignatorum Redemptiones colligendæ, *Inn.* IV. *conſt.* 11. *p.* 9. *addenda.*

Curia.

Curiam Regiam ſequentes poſſunt eligere confeſſarium, *Clem.* VI. *conſt.* 27. *p.* 191.

Curiam Regiam ſequentes cenſentur eſſe in ſuâ Eccleſiâ parochiali, *ibid. p.* 190.

Cyprus.

Cypri Reginæ Regi Franciæ commendatur, *Pius* II. *conſt.* 4. *p.* 266.

D

Decima.

Sylvæ quarum lignum venditur juxta quantitatem pratii ſolvent decimam, *Nic.* IV. *conſt.* 5. *p.* 103.

Clericus qui facit deſervire beneficium decimam ſolvet de proventibue beneficii, *ibid. p.* 103.

Monachi non ſolvent decimam de Pitanciis nec de exenniis liberaliter factis, *ibid. p.* 103.

Paſcua & herbagia decimam ſolvent, *ibid. p.* 103.

Decimam debent qui pro juſta merceds bonum acceperunt, *ibid. p.* 103.

Decimam debent illi in quorum favorem facta eſt venditio bonorum, *ibid. p.* 103.

Bona prioratuum vendita juxta æſtimationem decimam ſolvent, *ibid. p.* 103.

Loca ex quibus obtinetur penſio vel firma annua decimam ſolvere debent, *ibid. p.* 103.

Diſtinguendi raditus locorum ut ſolvatur decima, *ibidem p.* 103.

Stagna etiam quæ piſces habent decimam ſolvant, *ibid. p.* 103.

Loca etiam in quibus ſit venatio, ſi vendantur decimam ſolvant, *ibid. p.* 103.

Decimam debent Monaſteria quæ propria habent bona, *ibid. p.* 104.

Decimam debent Prælati qui per procurationem bona poſſident, *ibid. p.* 104.

Decima ſolvetur pro benedictionibus & oblationibus, *ibid. p.* 104.

Decimam non ſolvent expenſæ officialium, judicum in veſtibus, *ibid. p.* 104.

Decimam ſolvent furna & molandina, *ibid. p.* 104.

Decima ſolvetur accuratè ab omnibus. Ad id inſtituuntur Viſitatores, *ibid. p.* 104.

Decimam ſolvendo non debent fieri expenſæ villarum tuendarum in guerris, *ibid. p.* 104.

Decimam ſolvet qui obligatur ære alieno, *ibid. p.* 104.

Decimam ſolvent clerici exules, *ibid. p.* 104.

Decimam ſolvendo debent expendi fructus & reditus, *ibid. p.* 104.

Decimam ſolvant Clerici non perſonarum ſed officiorum ratione, *ibid. p.* 104.

Decimam non ſolventes poterunt excommunicari, *ibid. p.* 104.

Decima non ſolvetur de Eleemoſynia fabricis Eccleſiarum factis, *ibid. p.* 104.

Decima ſolvetur non ipſis rebus quæ percipiuntur, ſed in pecunia numerata, *ibid. p.* 104.

Decimam ſolvent Abbates juxta dictamen Conſcientiæ, *ibid. p.* 104.

Decima ſolvetur moneta uſitata in locis in quibus ſunt fructus, *ibid. p.* 104.

Decimam renuentes ſolvere non cogentur ſæculari poteſtate, *ibid. p.* 104.

Decima ſolvetur ad illos qui deputati ſunt, *ibid. p.* 104.

Decimæ ſubjecta ſunt bona quæ conſiſtunt in juriſdictione mero imperio regalibus, *ibid. p.* 104.

Rector parochialis deducet in ſolutione decimæ ſalarium Capellanorum, *ibid. p.* 104.

Decimam ſolvent fabricæ Eccleſiarum, *ibid. p.* 104.

Decima debet colligi ſecundum verum valorem & per perſonas à ſede Apoſtolica deputatos; *conſt.* 6. *p.* 105.

Decimam ſolvent Eccleſiaſtici pro bonis quæ percipiunt de ſepulturis, *conſt.* 5. *p.* 105.

Decimam non ſolvent ordinis Templi Hieroſolymitani Sanctæ Mariæ &c. *ibid. p.* 105.

Decima ſolvetur de fructibus arborum & hortorum, *ibid. p.* 105.

Decima ſolvetur de diſtributionibus quæ fiunt in choro, *ibid. p.* 105.

Feudum decimarum quomodò ordinandum, *Hadr. IV. conſt.* 2. *p.* 21.

Cluniacenſium decimæ nec augeri nec minui debent, *Calixt. II. conſt.* 1. *p.* 11.

Decimæ quas ſolvunt Canonici S. Martini in uſus pauperum debent collocari, *Urb.* II. *conſt.* 5. *p.* 5.

À Templariis nullo modo exigendæ, *Alex.* III. *conſtit.* 2. *p.* 25.

Danda in ſubſidium terræ Sanctæ, *Innoc.* IV. *conſt.* 12. *p.* 9. *Adden.*

Non in regno Angliæ impoſitæ declarantur, *Bened.* XI. *conſt.* 1. *p.* 180.

Percipi debent in Britannia tempore ſtatuto & juxta conſuetudinem, *Clem. V. conſt.* 16. *p.* 143.

Decimæ impoſitæ à Prælatis regni Franciæ non ſolvendæ ſunt abſque mandato ſummi Pontificis, *Boniſ.* VIII. *conſt.* 11. *p.* 116.

Decimæ in regno Angliæ impoſitæ non ad Scotiæ Regnum extenduntur, *Boniſ.* VIII. *conſt.* 10. *p.* 115.

Declaratio.

Declaratio ſuper innocentia Philippi Regis, Eccleſiæ Archivis ſervanda reponitur, *Clem. V. conſt.* 20. *p.* 147.

Defuncti.

Defunctorum miſſæ, *vid. Miſſæ.*

Denuntiator.

Denunciatores Bonifacii ſummi Pontificis ſententiæ acquieſcunt, *Clem. V. conſt.* 18. *p.* 147.

Deodatus.

Deodatus Michaël Hæreticus juxta Canones judicandus, *Joan. XXI. conſt.* 13. *p.* 156.

Diaconus.

Diaconi criminis rei cenſuris canonum ſubmittuntur, *Urb. II. conſt.* 4. *p.* 4.

Dieta.

Dieta Francofurti coacta ad eligendum Imperatorem, *Eug. IV. conſt.* 12. *p.* 240.

Dieta apud Norimbergam ordinatur, *Eug. IV. conſt.* 11. *p.* 240.

Diſcordia.

Diſcordia inter Reges Angliæ & Franciæ ſedanda, *Greg. XI. conſt.* 1. *p.* 206.

Diſpenſatio.

Diſpenſationes conceſſæ per neutralitatem confirmantur, *Eug. IV. conſt.* 19. *p.* 284.

Diſpenſationes ſuper defectu ætatis ultra triennium non concedendæ. *Nicol. V. conſt.* 3. *p.* 155.

Diſpenſationes in favorem Henrici Septimi confirmantur, *Innoc. VIII. conſt.* 3. *p.* 299.

Diſpenſationes de pluralitate Beneficiorum conceduntur, *Innoc.* IV. *conſt.* 4. *p.* 5. *Adden.*

Diſſenſio.

Diſſenſiones inter Eduardum Regem Angliæ & nobilem virum Robertum de Brus oriuntur, *Joan. XXI. conſt.* 1. *p.* 151.

Diſſenſiones inter Eduardum Angliæ Regem & Robertum de Brus impediunt negotium terræ ſanctæ, *Joan. XXI. conſt.* 5. *pag.* 154.

Diſtributio.

Diſtributiones quomodo faciendæ Canonicis intereſſentibus Anniverſariis Capellæ B. Mariæ, *Bened.* XIII. *conſt.* 3. *p.* 229.

Diſtribuuntur cuilibet Canonico duodecim denarii, *ibid. p.* 229.

Et cuilibet Presbytero ſex. *ibidem pag.* 229.

Et cuilibet Clerico tres, *ibid. pag.* 229.

Et Archipresbytero & celebranti octodecim, *ibid. p.* 229.

Diviſio.

Diviſio Regum Aragoniæ & Siciliæ cruce ſignatis funeſtiſſima, *Mart.* II. *conſt.* 4. *p.* 95. *vid. Crux.*

Drocenſis

Joannes Comes aſſerit crimina Bonifacio objectata eſſe vera. *Clem. V. conſt.* 18. *p.* 145.

Drogo.

Drogo Vicarius ſedis Apoſtolicæ in Gallia & Germania declaratur, *Serg. II. conſt.* 1. *p.* 1. *a.*

Ducatus.

Ducatus Clivienſis à poteſtate ſpirituali Archiepiſcopi Colonienſis eximitur, *Eug. IV. conſt.* 17. *p.* 246.

Dux.

Dux Bedfordienſis rogatur ut deputatos ad Concilium Bononiæ indictum mittat, *Eug. IV. conſt.* 3. *p.* 234.

E

Eccleſia.

Eccleſiæ Turonenſis jura confirmata, *Urb. II. conſt.* 5. §. 1. *& ſeqq. p.* 4.

Eccleſia Salernitana honoratur reliquiis SS. Fortunati Gaji & Anthemii, *Urban. II. conſt.* 6. *p.* 6.

Eccleſia longo regimine deſtituta, *Boniſac. VIII. conſt.* 2. *p.* 107.

Prolixa vacatio Eccleſiæ multa ſecum trahit incommoda, *Boniſ. VIII. conſt.* 1. *p.* 107.

Eccleſiæ

Eccleſiæ Romanæ ſedes vacat per liberam ceſſionem Petri de Morrono, *Boniſac. VIII. conſt.* 1. *p.* 107.
Eccleſia S. Nicolai de Midalton Bartholomæo Rectori conceditur unà cum cæteris beneficiis, *Boniſac. VIII. conſt.* 2. *p.* 108.
Eccleſiæ compoſtellanæ mores reformandi, *Paſchal.* II. *conſt.* 3. *p.* 8.
Eccleſiæ Bornhemenſis regimen Affligemienſibus committitur, *Calixt. II. conſt.* 3. *p.* 12.
Eccleſiæ Toletanæ Complutenſis Parochia conceditur, *Calixt.* II. *conſt.* 5. *p.* 14
Eccleſia Januenſis in Metropolim erigitur, *Innocent.* II. *conſt.* 2. *p.* 16.
Eccleſiæ Marſoenſis immunitatis confirmatio & ſubſtitutio Monachorum loco Canonicorum, *Innocent.* II. *conſt.* 3. *p.* 3. 17.
Eccleſia S. Pancratio de Leuves non debet ſolvere penſiones. *Cæl.* III. *conſt.* 3. *p.* 34.
Eccleſiæ Fiſcanenſi monaſterio ſubjectæ non ſubjiciuntur interdicto, *Cæl.* III. *conſt.* 2. *p.* 34.
Eccleſia non debet ſolvere ſubſidia Principibus ſæcularibus, *Boniſ.* VIII. *conſt.* 8. *p.* 113.
Eccleſiæ Reformatio jamdiu concupita & meditata, *Eug.* IV. *conſt.* 2. *p.* 234.
Eccleſiæ Flandro-Belgicæ ſocietatem ineunt ut privilegia ſua tueantur, *Nic. V. conſt.* 1. *p.* 250.
Eccleſiarum Collegiatarum præbendæ non debent conferri niſi graduatis. *Nic. V. conſt.* 3. *p.* 254.
Eccleſiæ Parochiales non debent conferri niſi graduatis, *Nic. V. conſt.* 3. *p.* 254.
Eccleſia una. fides ipſius una, *Nic. V. conſt.* 11. *p.* 261.
Eccleſiæ fundantur & conſtruuntur in Oriente, *Nic. V. conſt.* 13. *p.* 262.
Eccleſiæ Glasguenſi Paſtor conceditur, *Joan. XXI. conſt.* 14. *pag.* 162.
Eccleſia Brixinenſis ubi ſita. Privilegiis multis donata eſt, *Pius II. conſt.* 6. *p.* 268.
Eccleſiæ nullum caput Chriſtus dimiſit. hæc propoſitio damnatur. *Joan. XXI. conſt.* 19. *p.* 168.
Eccleſiæ temporalia ſubſunt Imperatori & tamquam ſua poteſt accipere. hæc propoſitio damnatur, *Joan. XXI. conſt.* 19. *p.* 168.
Eccleſia non poteſt punire punitione coactiva, niſi concedat hoc Imperator, *Joan. XXI. conſt.* 19. *p.* 171.
Eccleſia Parochialis S. Gaugerici Valencenenſis unitur Capitulo B. Mariæ, *Paul.* II. *conſt.* 2. *p.* 278.
Eccleſiæ Colonienſis Canonicatus non ignobilibus conferendi ſunt, *Sixt. IV. conſt.* 3. *p.* 283.
Eccleſiæ Gallicanæ privilegia, *vid. Privilegium.*

Electio.

Electio ad Imperium quo tempore debet celebrari, *Urb. IV. conſt.* 2. *p.* 20. *Add.*
Electiones in Cathedralibus canonicè faciendæ, *Nic. V. conſt.* 3. *p.* 253.
Electiones canonicè factas Papa confirmare debet, *ibid. Nicol. V. conſt.* 3. *p.* 253.
Electiones in monaſteriis factæ ſuper quibus recurſus non habetur ad ſedem Apoſtolicam, non debent à ſummo Pontifice confirmari, *ib. Nicol. V. conſt.* 3. *p.* 253.

Engildruda.

Engildruda filia Mu ctifredi anathematizatur, *Nic. I. conſt.* 1. *p.* 16.

Epiſcopus.

Epiſcopi non debent ſolvere talias Laicis abſque expreſſa ſedis Apoſtolicæ licentia, *Boniſa*. VIII. *conſt.* 5. *p.* 110.
Epiſcopi Gallici recipiunt poteſtatem collationis beneficiorum, *Bened. X. conſt.* 2. *p.* 125.
Epiſcopi Angli centum millia florenorum offerunt, *Inn.* VI. *conſt.* 5. *p.* 202.
Epiſcopi habent vocem definitivam in vita & moribus in Concilio Generali, *Eugen.* IV. *conſt.* 1. *p.* 234.
Epiſcopi juramento ſunt aſtricti non remanere Baſileæ, *ibid. p.* 234.
Epiſcopus Cantuarienſis rogatur ut Prælatos circumſtantes ad eundum Bononiam inducat, & dominos temporales ad illuc mittendum procuratores, *ibid. p.* 234.
Epiſcopi Baſileæ congregati nec jus nec auctoritatem Concilii generalis habent, *ibid. p.* 234
Epiſcopi Gallicani fidem Catholicam defendunt & doctrinæ lumen propagant, *Pius* II. *conſt.* 4. *p.* 266.
Epiſcopi Gallicani multum honorantur à S. P. *ibidem pag.* 266.
Epiſcopus Tridentinus cenſuras contemnens citatur coram S. P. *Pius* II. *conſt.* 6. *p.* 271.
Epiſcopus Gebennenſis filium Magnerii Comitis aufert, *Hadr.* IV. *conſt.* 2. *p.* 21.
Epiſcopi Turonenſis provinciæ hortantur ad ferendas ſuppetias Balduino, *Innoc.* III. *conſt.* 2. *p.* 35.
Epiſcopo Genevenſi facultas conceditur interdictionis in omnes eum perſequentes, *Innoc.* IV. *conſt.* 5. *p.* 49.
Epiſcopus celebrans coram Rege ſeu Regina Franciæ poteſt conferre unum annum & quadraginta dies indulgentiæ, *Clem.* VI. *conſt.* 12. *p.* 187.
Epiſcopi Theutgardi complices pari damnatione tenentur aſtricti, *Nicol.* I. *conſt.* 1 *p.* 16.
Epiſcopi Hiberniæ arguuntur de tolerata inter ſubditos hæreſi. *Hon.* III. *conſt.* 1 *p.* 41.
Epiſcopale munus interdictum Berardo Epiſcopo Matiſconenſi ob injurias cluniacenſi monaſterio illatas, *Calixt.* II. *conſt.* 2. *p.* 12.
Epiſcoporum adhærentium Roberto de Brus poſteritas uſque ad quartam generationem inhabilis ad beneficia declaratur, *vid. Beneficium.*
Epiſcopi adhærentes Roberto de Brus beneficiis privantur, *Joan.* XXI. *conſt.* 9. *p.* 157.
Epiſcopus Wigornienſis rogatur ut inducat Regem Angliæ ad reformandos exceſſus Officialium ſuorum, *Clem. V. conſt.* 11. *p.* 135.
Epiſcopus Paduanus habet poteſtatem approbandi & reprobandi ſimul Scholares Univerſitatis, *Clem.* VI. *conſt.* 5. *p.* 198.
Epiſcopi Angliæ in carcere detenti. *vid. Anglia.*
Epiſcopo Genevenſi poteſtas conceſſa cogendi per cenſuras ſuæ Eccleſiæ clericos ut ſacris initientur, *Innoc.* III. *conſt.* 1. *p.* 35.
Epiſcopus Gebennenſis recipit poteſtatem eligendi Archipresbyterum capellæ S. Mariæ, *vid. Capella.*
Epiſcopi Baſileæ remanent & nolunt pergere Bononiam, *Eugen.* IV. *conſt.* 1. *p.* 234.
Epiſcopus Cantuarienſis ad Concilium Bononiæ celebrandum invitatur, *Eugen.* IV. *conſt.* 1. *p.* 233.
Epiſcopo Trajectenſi nuntiatur quod Ducatus Clivenſis ab omni ſpirituali poteſtate Archiepiſcopi Colonienſis eximitur. *Eugen.* IV. *conſt.* 17. *p.* 246.
Epiſcopis mandatur ut ſub pœna excommunicationis Bononiam pro celebrando Concilio veniant, *Eug* IV. *conſt.* 3. *p.* 236.
Epiſcopo Trajectenſi conceditur facultas procedendi contra rebelles Eccleſiæ & fautores Amadæi, *Eug.* IV. *conſt.* 17. *p.* 246.
Epiſcopus Trajectenſis poteſt privare fautores Amadæi beneficiis, dignitatibus &c. *Eug.* IV. *ibid. p.* 246.
Trajectenſis Epiſcopus poteſt conferre beneficia in alia Diœceſi vacantia. *ibid. p.* 246.
Trajectenſis Epiſcopus poteſtatem recipit conferendi ſacros Ordines in Diœceſi Colonienſi, *Eugen.* IV. *conſt.* 17. 16. *p.* 246.
Epiſcopus Trajectenſis recipit poteſtatem juriſdictionem epiſcopalem exercere in aliena Diœceſi, *ibid. p.* 246.
Epiſcopo Gebennenſi permittitur ut virum in viſitanda diœceſi ſibi ſumat, *Clem. V. conſt.* 3. *p.* 126.
Epiſcopis Galliæ permittitur ut decimas colligant ex bonis eccleſiaſticis in ſubſidium regni, *Boniſac.* VIII *conſtit.* 7. *pag.* 112.
Epiſcopus Brixinenſis inter Principes Imperii collocatur, *Pius* II. *conſt.* 6. *p.* 268.

Epiſco-

Epiſcopus Brixinenſis ab Imperatore accipit Regalia. *Pius II. conſt. 6. ibid. p. 268.*

Epiſcopus Brixinenſis edvocatus eſt Comes Tirolis, *ibid. p. 268.*

Epiſcopum Brixinenſem & Sigismundum inter Imperatorem quomodo otiuntur diſcordiæ, *ibid. p. 868.*

Epiſcopo Brixinenſi ſuam Diœceſim viſitanti adverſatur Sigiſmundus, *ibid. p. 268.*

Epiſcopus Brixinenſis Saltzburgienſis eccleſiæ ſuffrageneus eſt, *ibid. p. e68.*

Epiſcopo Brixinenſie ſicarii à Sigismundo parantur, *Pius II. conſt. 6. p. 269.*

Epiſcopus Brixinenſi eb omni obligatione ſolutus declaratur, *Pius II. conſt. 7. p. 274.*

Epiſcopo Toletano Pallium conceditur, *Callixt. II. conſt. 5. p. 14.*

Epiſcopus Toletanus Hiſpaniarum primatus reſpici debet, *Callixt. II. conſt. 5. ibid. p. 14.*

Epiſcopalis poteſtas conceditur Guichardo in populum inſulam Augiam habitantem. *Urb. II. conſt. 4. p. 4.*

Epiſtola.

Epiſtola Philippi Regis Franciæ, *vid. in V. Francia Rex.*

Epiſtole Epiſcoporum Theutgardi complicium quid contineat, *p. 16.*

Epiſtola Concilii Baſilienſis ad PP. miſſa qua monentur de nuncio mittendo. *Eugen. IV. conſt. 8. p. 238.*

Epiſtola Concilii Baſilienſis PP. miſſe qua debent habere fiduciam legatis S. P. *Eugen. IV. conſt. 7. ibid. p. e38.*

Error.

Errores Joan. de Polliaco nemo docere nec defendere debet, *Joan. XXI. conſt. 15. p. 163.*

Errores Joannis de Polliaco examinantur in Conſiſtorio. *Joan. XXI. conſt. 15. p. 163.*

Errores Joannis de Polliaco damnantur, *ibid. p. 163.*

Errores rejicit & reſpuit ipſe Joannes de Polliaco, *ibid. p. 163.*

Errores Joannis de Polliaco. Papa non poteſt generalem audiendi poteſtatem confeſſiones concedere, *Joan. XXI. ibid. p. 163.*

Errores Joannis de Polliaco recenſentur, *ibid. p. 163.*

Errores Joannis de Polliaco. Stante ſtatuto omnes utriuſque Sexus Parochiani tenentur confiteri proprio Sacerdoti, *ibid. p. 163.*

Errores Græcorum extirpandi perdurant, *Eugen. IV. conſt. 3. p. 235.*

Eſus.

Eſus carnium permittitur Regis Francorum Confeſſario, *Clem. VI. conſt. 85. p. 190.*

Excommunicatio.

Excommunicatio Polygamorum & Epiſcoporum qui cum illis communicant, *Urb. II. conſt. e. §. 2. & ſeqq. p. 2.*

Excommunicatum Philippum Francorum Regem nullus Epiſcopus debet abſolvere neque cum illo communicare, *Urban. II. conſt. 3. §. 3. & ſeq. p. 3.*

Subjacent caſtella in quibus remanet Carnotenſis Epiſcopus, *Urban. II. conſt. e. p. 3.*

Excommunicatio in Henricum Regem & Ravennatenſem hæreſiarcham confirmatur. Clericorum ab Epiſcopis excommunicatis ordinatio examinanda ad generalem Synodum remittitur. *Urb. II. conſt. 4. §. 2. & ſeq. p. 4.*

Excommunicationis gradus quinam ſint & quomodo ſervandi, *ibid. p. 4.*

Excommunicationem incurrunt qui Simoniam non vitant, *Urban. II. conſt. 5. p. 5.*

Excommunicati à Pontifice non debent recipi in communionem, *Paſch. II. conſt. 8. p. 7.*

Excommunicationis vinculo ſolvitur Philippus Francorum Rex, ipſeque flagitium illicitæ copulæ coram Archiepiſcopis penitus abjuret, *Paſch. II. conſt. 4. §. 8. & ſeq. pag. 8.*

Excommunicationem incurrunt Perturbatores privilegiorum, *Alex. II. conſt. 1. p. 18.*

Excommunicatio Fulconis Andegavenſis Comitis confirmatur, *Honor. II. conſt. 1. §. 1. & ſeq. p. 15.*

Excommunicationis Anathemate feriuntur qui S. Pontificis decreta contemnunt, *Nicol. I. conſt. 1. p. 16.*

Excommunicationem generalem incurrunt Barones Angliæ ob negatum fidelitatis praſtitæ debitum, *Innocent. III. conſt. 9. p. 40.*

Excommunicatio Gaufredi Comitis Ruſcinonenſis ob adulterium, *Hadr. IV. conſt. 1. §. 1. & ſeq. p. e0.*

Excommunicationem ſpecialem incurrunt Barones Angliæ qui Joannem Anglorum Regem cruce ſignatum perſequuntur, *Innoc. III. conſt. 10. p. 41.*

Excommunicatio Britanniæ Ducis confirmatur. Terræ ejus interdicuntur illiusque vaſalli à debita fide, niſi reſipiſcat abſolvuntur, *Gregor. IX. conſt. 1. p. 44.*

Excommunicatio non poteſt fieri in Henricum Hugonis filium ab ullo judice ſedis Apoſtolicæ, *Clem. IV. conſt. 6. pag. 78.*

Excommunicati declarantur qui præceptis Martini non obtemperant, *Martin. II. D. IV. conſt. 1. p. 88.*

Excommunicationis Sententiæ in Regem Aragoniæ latæ non poſſunt ab ullo deleri, *Mart. II. D. 4. conſt. 2. p. 90.*

Excommunicationi ſubjacent Prælati Religioſi ſi Petro Aragoniæ Regi faveant, *Martin. II. D. 4. conſtit. 2. pag. 90.*

Excommunicationis poteſtas impertitur Cardinali Presbytero Sanctæ Cæciliæ, qua poteſt excommunicare Regem Angliæ & Officiales Burdigalenſes, *Martin. II. conſt. 2. p. 95.*

Excommunicationem incurrunt qui talias ab Eccleſiaſticis exigunt, *Bonif. VIII. conſtit. 5. p. 110.*

Excommunicationem incurrunt univerſitates quæ in his culpabiles ſunt, *ibid. p. 110.*

Excommunicationem incurrunt Reges & Principes qui decimas ab Eccleſiaſticis exigunt, *ibid. p. 110.*

Excommunicationem incurrunt qui conſilium & favorem præſtent illis qui exigunt decimas ab Eccleſiaſticis, *ibid. p. 110.*

Excommunicationem incurrunt qui proventus Eccleſiaſticos occupare volunt, *ibid. p. 110.*

Excommunicationem incurrunt Prælati ſolventes Laicis talias, *Bonifac. VIII. conſt. 5. p. 111.*

Excommunicationem nemo ſolvere poteſt præter in mortis articulo, abſque ſedis Apoſtolicæ authoritate, *ibid. p. 111.*

Excommunicationem incurrunt obſervantes petentes Romam, *Bonifac. VIII. conſt. 13. p. 119.*

Excommunicationem incurrunt Eccleſiaſtici Gallici à Philippo Rege recipientes beneficia, *Bonifac. VIII. conſt. 13. pag. 120.*

Excommunicatio declaratur contra complices violentiæ factæ Bonifacio, *Bened. X. conſt. 1 p. 124.*

Excommunicationes latæ à Bonifacio in Regem & Regnum Galliæ nullæ declarantur, *Clem. V. conſt. 18. p. 147.*

Excommunicationem incurrunt qui occupant bona Templariorum, *Clem. V. conſt. e0. p. 150.*

Excommunicationem incurrunt inimici Regis Angliæ, *Joan. XXI. conſt. 2. p. 152.*

Excommunicationem incurrunt Invaſores Regni Angliæ, *ibid. p. 15e.*

Sententia excommunicationis promulganda in non ſervantes Treugas, *Joan. XXI. conſt. 5. p. 154.*

Excommunicationem incurrunt Invaſores Regni Angliæ, *Joan. XXI. conſt. 6. p. 155.*

Excommunicationem incurrunt fautores Invaſorum Regni Angliæ, *ibid. p. 155.*

Excommunicationem incurrunt qui conantur invadere Angliam & Hyberniam, *ibid. p. 155.*

Excommunicationem latam in Invaſores Regni Angliæ nemo poteſt ſolvere niſi in mortis articulo & qua conditione, *ibid. p. 155.*

Excommunicationis ſententia promulganda circa loca maritima in invaſores Angliæ, *ibid. p. 155.*

Excom.

Excommunicationem incurret Robertus de Brus ſi nolit parere monitis ſummi Pontificis. *Joan.* XXI. *const.* 3. *p.* 153.

Excommunicationem incurrunt qui forinſecis guerrarum turbinibus perturbant Angliæ Regem, *Joan. XXI. conſt.* 6. *p.* 155.

Excomonionicationem iocurrunt qui à Regis Anglorum obedieotia ſe ſubducunt, *ibid. p.* 155.

Excommunicationem incurrunt qui Regnum Angliæ invito Rege cum armis vel ſine armis intrare præſumunt, *ibid. p.* 155.

Excommunicationem incurrunt qui præſtant auxilium vel conſilium invaſoribus Regni Angliæ, *ibid. p.* 155.

Excommunicationem incurrit Robertus de Brus ob fractionem treugarum, *Joan.* XXI. *const.* 9. *p.* 157.

Excommunicatio ſolemnis in Robertum de Brus declaranda præſcribitur, *Joan. XXI. conſt.* 12. *p.* 160.

Excommunicatio lata io Robertum de Brus ſervanda in Regnis finitimis, *Joan. XXI. conſt.* 12. *p.* 161.

Excommunicationem incurrunt qui in Regno Angliæ detinent bona fratribus hoſpitalis S. Johannis conceſſa, *Joan. XXI. conſt.* 16. *p.* 265.

Excommunicationem incurrunt qui uſurpant Vicariatum Imperii Romani, *Joan. XXI. conſt.* 17. *p.* 166.

Excommunicatio ſolemniter publicanda à Grauſcelmo Cardinali, *Joan. XXI. conſt.* 13. *p.* 161.

Excommunicationem iocurrunt qui audent invadere Hiberniam, *ibid. p.* 161.

Excommunicationem incurrunt qui cum armis aut ſine armis Hiberniam intrant, *ibid. p.* 161.

Excommunicationem incurrunt qui præſtant occultum favorem invaſoribus Hiberniæ, *ibid. p.* 161.

Excommunicationem incurrunt qui præſtant auxilium Iovaſoribus Hiberniæ, *ibid. p.* 161.

Excommunicationem incurrunt qui per alios Hiberniam invadi fecerunt, *Joan. XXI. conſt.* 13. *p.* 162.

Excommunicationem Incurrunt qui obediunt uſurpatoribus Vicariatus Imperii, *Joan. XXI. conſt.* 17. *p.* 166.

Excommunicatio major quid ſit & ad quid ſe extendat, *Joan. XXI. conſt.* 19. *p.* 172.

Excommunicationem incurrunt quicumque recipiunt Michaëlem de Ceſcuna & ei favorem præſtant, *Joan. XXI. conſt.* 21. *p.* 177.

Excommunicationem iocurrunt qui Miniſtro de Ceſcuna tamquam Miniſtro obediunt, *ibid. p.* 177.

Excommunicationem incurrunt præſtantes favorem Societati magnæ, *Urb. V. conſt.* 2. *p.* 204.

Excommunicationem incurrentes Suppoſiti Univerſitatis à Cancellario poſſunt abſolvi, *Joan. XXII. conſt.* 2. *p.* 213.

Excommunicati non vitandi niſi ſit ſeotentia publica, *Nic. V. conſt.* 3. *p.* 255.

Excommunicationes per Eugenium latæ irritæ declarantur. *Nicol. V. conſt.* 5. *p.* 257.

Excommunicationem incurrunt qui ſuppeditant arma Sarracenis, *Nicol.* 5. *conſt.* 13. *p.* 263.

Excommunicationem incurrunt Rebelles in Decretum ſummi Pootificis in favorem Regni Angliæ, *Innoc. VIII. conſt.* 2. *p.* 298.

Excommunicandi poteſtatem non habent Monachi nec Canonici, *Luc. III. conſt.* 1. *p.* 2. *addenda.*

Excommunicationem incurrunt qui treugas non ſervant, *vid. Treuga.*

Excommunicationem incurrunt qui præſtant auxilia Templariis, *vid. Templarii.*

Executores.

Executores debent neminem aggravare contra ſuſpenſionem privilegiorum Regni Franciæ, *Boniſ. VIII. conſtit.* XI. *p.* 117.

Executoribus obverſantur officiales & Miniſtri, *vid. Officiales.*

Exercitus.

Exercitui in Paleſtina militanti gratulatio & ad cœpta proſequenda adhortatio, *Paſch. II. const.* 1. *p.* 7.

Exercitus Chriſtiani in Turcas Dux generalis declaratur *Fridericus*, *Pius II. const.* 5. *p.* 267.

F

Fabricius.

Fabricius Petrus hæreticus juxta canones judicandus, *Joa.* XXI. *const.* 8. *p.* 156.

Falſator.

Falſatores meritò damnantur, *Inn.* III. *const.* 1. *p.* 2. *addenda.*

Fautor.

Fautores diſcuſſionum Angliæ & Scotiæ quibus pœnis ſubjaceant, *Joa.* XXI. *conſt.* 9. *p.* 157.

Felix.

Felix quintus quare renunciat ſummo Pontificatui in Concilio Lauſanenſi. *Felix* V. *conſt.* 6. *p.* 258.

Feſtivitas.

Feſtivitas beati Eduardi inſtituitur, *Greg.* IX. *conſt.* 1. *p.* 4. *addenda.*

Feſtivitas beati Eduardi in Eccleſia univerſali celebranda, *Inn.* IV. *conſt.* 3. *p.* 5. *addenda.*

Filius.

Filii in adulterio procreati ſpurii perpetuò habendi, *Hadr.* IV. *const.* 1. *p.* 20.

Florentini.

Florentini puniuntur de exceſſibus commiſſis, *Greg.* XI. *const.* 3. *p.* 207.

Florentini contra libertatem Eccleſiæ exceſſus committunt, *ibid. p.* 207.

Fœdus.

Fœdus inter ſummum Pontificem & Rempublicam Venetam quid contineat, *Paul.* II. *conſt.* 4. *p.* 281.

Forma

Forma Juramenti fidelitatis Regis Adriæ, *Clem.* VIII. *conſt.* 1. *p.* 211.

Forma Juramenti quod debet præſtare Siciliæ Rex electus, *Alex.* IV. *conſt.* 2. *p.* 13. *addenda.*

Francia.

Franciæ Rex non pati debet uſuras in ſuo Regno. *Inn.* III. *conſt.* 6. *p.* 38.

Franciæ Regnum præ cæteris charum ſummo Pontifici, *Boniſ.* VIII. *conſt.* 8. *p.* 113.

Franciæ Barones nolunt inire pacem cum Rege Angliæ, *Boniſ.* VIII. *conſt.* 9. *p.* 114.

Franciæ Regis Philippi crimina in ſummum Pontificem denunciantur, *Boniſ.* VIII. *conſt.* 12. *p.* 117.

Franciæ Rex Philippus criminibus denuntiatis in ſummum Pontificem aſſenditur, *ibid. p.* 117.

Franciæ Rex Philippus appellat ad Concilium Generale cum comiobus, *ibid. p.* 117.

Franciæ Rex Philippus Stephanum de colomna Eccleſiæ hoſtem in ſuo Regno excipit, *ibid. p.* 127.

Franciæ Rex Philippus temerè ad Concilium appellat, *ibid. p.* 117.

Franciæ Rex Philippus ob vindictam excommunicationis iraſcitur, *ibid. p.* 117.

Franciæ Regis Philippi debet animadverti injuſtitia, *ibid. p.* 127.

Franciæ Rex Philippus crimen hæreſeos ſummo Pontifici objicit, *ibid. p.* 117.

Franciæ Rex Philippus infenſus eſt ſummo Pontifici ob redargutionem criminum, *ibid. p.* 117.

Franciæ Rex Philippus Sennacheribo æquiparatur ob ſuperbiam, *ibid p.* 127.

Franciæ Rex Philippus benignè exceptus à Pontifice ante excommunicationem, *Boniſ.* VIII. *conſt.* 13. *p.* 118.

Franciæ Rex Philippus Clerum & Eccleſiam Gallicanam mulctat, *ibid. p.* 118.

Franciæ Rex Lotharius à Nicolao Pontifice excommunicatur, *ibid. p.* 18.

Franciæ Regi Philippo pœnæ excommunicationem ſubſequentes imponuntur, *ibid. p.* 116.

Franciæ Regi Philippo mittuntur litteræ à Jacobo de Normannis Pontificis notario, *ibid. p.* 118.

Franciæ Rex Philippus Clericos ſimoniacos excipit, *ibid. p.* 118.

Franciæ Rex à Zacharia quondam excommunicatus quomodo ſe geſſit, *ibid. p.* 118.

Franciæ Rex Philippus Abbatem Ciſtercienſem in carcerem mittit ob negationem adhæſionis appellationi, *Bonif. VIII. conſt.* 13. *p.* 119.

Franciæ Rex Philippus prælatos vetat ne Romam petant, nec cum Romano Pontifice ullum commercium habeant, *ibid. p.* 119.

Franciæ Rex Philippus debet timere Cenſuras Canonum, *ibid. p.* 119.

Franciæ Regi Philippo mittuntur SS. Marcellini & Petri Cardinales, *ibid p.* 119.

Franciæ Rex Philippus oblatam abſolutionem contemnit, *ibid. p.* 119.

Franciæ Rex Philippus eandem ſententiam meretur ac quondam Juſtinus Imperator, *ibid. p.* 119.

Franciæ Rex Philippus petentibus Romam obverſatur, *ibid. p.* 119.

Franciæ Rex Philippus in caſtellis ſervat Religioſos italos, *ibid. p.* 119.

Franciæ Regi Philippo excommunicato non pertinent collationes beneficiorum, *ibid. p.* 119.

Franciæ Regem Philippum commaculant Syrenes, *ibid. p.* 110.

Franciæ Rex Philippus ſummo Pontifici ſubeſt quoad ſpiritualia & temporalia, *ibid. p.* 120.

Franciæ Rex Philippus recipiendo columnam excommunicationem non veretur, *ibid. p.* 120.

Franciæ Regis Philippi ſubditi à fidelitate abſolvuntur, *ibid. p.* 120.

Franciæ Rex Philippus non debet credere illis qui perſuadere conantur ſe non ſubeſſe ſummo Pontifici, *Bonif. VIII. conſt.* 14. *p.* 121.

Franciæ Rex Philippus accuſatur quod gravat Eccleſias & Eccleſiaſticos, *ibid. p.* 121.

Franciæ Rex Philippus delinquendi licentiam in conſuetudinem deducit, *ibid. p.* 121.

Franciæ Rex Philippus metas & terminos ſibi poſitos excedit, *ibid. p.* 121.

Franciæ Rex Philippus recuſat omnes Judices, *ibid. p.* 121.

Franciæ Rex Philippus ad ſuum judicium pertrahit bona immobilia quæ non ſunt ſui Juris, *ibid. p.* 121.

Franciæ Rex Philippus non permittit ut nec Monachi nec Eccleſiaſtici liberam exerceant juriſdictionem, *ibid. p.* 121.

Franciæ Rex Philippus Lugdunenſem Eccleſiam penitus opprimit, *ibid. p.* 122.

Franciæ Rex Philippus reditus & proventus annales Eccleſiarum cathedralium per abuſum ſibi ſumit, *ibidem pag.* 122.

Franciæ Rex Philippus non permittit Eccleſiaſticis ut bona mobilia de Regno extrahant, *ibid. p.* 122.

Franciæ Regi Philippo multoties denuntiata ſunt ſcelera, *ibid. p.* 122.

Franciæ Regni theologi debent comparere coram ſummo Pontifice, *ibid. p.* 122.

Franciæ Rex Philippus monetur ut procuratores Romam mittat pro ſuâ cauſâ tuendâ, *ibid. p.* 122.

Franciæ Rex Philippus non debet mittere procuratores qui ſuæ cauſæ faveant, *ibid. p.* 122.

Franciæ Regis Philippi Epiſtola curioſa & ſanæ mentis digna, *ibid. p.* 123.

Franciæ Regi Philippo objicitur detentio Terræ ſanctæ, *ibid. p.* 123.

Franciæ Rex Philippus in priſtinum ſtatum reſtituitur, *Ben. X. conſt.* 2. *p.* 124.

Franciæ Regi Philippo remittitur poteſtas collationis beneficiorum, *ibid. p.* 125.

Franciæ Rex Philippus monetur ut mittat procuratores electoribus Germaniis, *Clem. V. conſt.* 7. *p.* 132.

Franciæ Rex Philippus rogatur ut ad Comitem Luxemburgenſem ſcribat, *Clem. V. conſt.* 5. *p.* 133.

Franciæ Regi Philippo ſcribitur quod non poteſt fieri tractatus cum Republicâ venetâ pro Imperio Conſtantinopolitano, *Clem. V. conſt.* 8. *p.* 133.

Franciæ Rex Philippus non avaritiâ ſed Zelo Templarios perſequitur, *Clem. V. conſt.* 12. *p.* 136.

Franciæ Regi Philippo teſtatur ſuum deſiderium pro concordia cum Henrico ſeptimo Rege Romanorum ſtabiliendâ, *Clem. V. conſt.* 17. *p.* 145.

Franciæ Rex Philippus argumenta ad probanda Bonifacii crimina adhibet, *Clem. V. conſt.* 18. *p.* 145.

Franciæ Rex Philippus petit ut convocetur generale Concilium ad diſquirenda Bonifacii crimina, *Clem. V. conſt.* 18. *p.* 146.

Franciæ Rex Philippus non mandavit ut aggreſſio in Bonifacium fieret, *ibid. p.* 146.

Franciæ Rex Philippus à comitibus Baronibus, Univerſitatibus, Eccleſiaſticis Regni ſui in Bonifacium movetur, *ibid. p.* 146.

Franciæ Rex Philippus rejicit acta Guillelmi de Nogareto diſplicentia Bonifacio, *ibid. p.* 146.

Franciæ Rex Philippus rogatur ut cauſam Bonifacii ſummo Pontifici judicandam tradat, *ibid, p.* 146.

Franciæ Rex Philippus nullatenus audiendus aſſeritur contra Bonifacium, *ibid. p.* 146.

Franciæ Rex Philippus Bonifacium diu tanquam patrem coluit, *ibid. p* 146.

Franciæ Rex Philippus ſummi Pontificis judicio acquieſcit, *Clem. V. conſt.* 18. *p.* 147.

Franciæ Rex Philippus de aggreſſione ac diſperſione & amiſſione theſauri inſons declaratur, *ibid. p.* 147.

Franciæ Regis & Regni famæ in integrum ſervandæ modus præſcribitur, *ibid. p.* 147.

Franciæ Rex Philippus innocens declaratur judicio ſedis Apoſtolicæ, *ibid. p.* 147.

Franciæ Barones & omnes ſubditi in priſtinum Statum omninò reſtituuntur, *ibid. p.* 148.

Franciæ Rex ad pacem invitatur, *Bened. XI. const.* 4. *p.* 183.

Franciæ Regnum fæmineam lineam non admittit, *Bened.* XI. *const.* 5. *p.* 184.

Franciæ Rex poteſt eligere ſuum confeſſorem, *Clem. VI. conſt.* 5. *p.* 186.

Franciæ Rex poteſt facere celebrare in locis interdictis, *Clem. VI. const.* 4. *p.* 186.

Franciæ Rex rogatur ut Regi Majoricarum parcat, *Clem. VI. const.* 3. *p.* 186.

Franciæ Reginæ Joannæ gratiæ aguntur quod ipſa abrogavit ſententiam in Cardinales latam, *Clem. VI. const.* 2. *p.* 185.

Franciæ Rex poteſt facere celebrare ſuper altare portatile in præſentiâ ſui exercitus, *Clem.* VI. *const.* 10. *p.* 187.

Franciæ Rex poteſt ingredi Monaſterium incluſarum, *Clem.* VI. *const.* 9. *p.* 187.

Franciæ Rex poteſt facere celebrare ante diem circa diurnam lucem, *Clem.* VI. *const.* 14. *p.* 188.

Franciæ Regis liberi ſub patriâ poteſtate exiſtentes à nemine poſſunt excommunicari. *Clem.* VI. *const.* 13. *p.* 188.

Franciæ Rex Philippus principi populi maledicit, *Bonif.* VIII. *const.* 12. *p.* 117.

Franciæ Rex poteſt eligere confeſſarium qui eum abſolvat ſi excommunicationis ſententiam incurrerit, *Clem.* VI. *const.* 18. *p.* 189.

Franciæ Rex poteſt compenſare eleemoſynis ea quæ debet reſtituere, *Clem.* VI. *const.* 20. *p.* 189.

Franciæ Rex poteſt eligere confeſſarium qui illi poſſit largiri indulgentiam, *Clem.* VI. *const.* 21. *p.* 189.

Franciæ Rex tenetur ſolvere tributum Centum millia florenorum Regi Angliæ, *Inn.* VI. *const.* 5. *p.* 201.

Franciæ Rex rogatur ut hæreticos Delfinatus viennenſis penitus deleat, *Greg.* XI. *const.* 4. *p.* 208.

Franciæ Regis Caroli opera eccleſia ſchiſmate laborans pacem conſequitur, *Nic.* V. *const.* 11. *p.* 260.

Franciæ Rex Carolus Nuntium mittit ad ſummum Pontificem, *ibid. p.* 260.

Franciæ

Franciæ Reges ſemper tutati ſunt Sedem Apoſtolicam contra Longobardos, *ibid. p.* 260.

Franciæ Rex Carolus curat ut res Eccleſiæ Romanæ incolumes permaneant, *ibid. p* 260.

Franciæ Rex Carolus quæcam poſtulat contra canones, *ibid. p.* 260.

Franciæ Rex Carolus agitantes Eccleſiam ſilentio compeſcit, *ibid. p.* 260.

Franciæ Rex Ludovicus Pragmaticam Sanctionem tollere decernit, *vid. Pragmatica Sanctio.*

Franciæ Epiſcopi, *vid. Epiſcopi.*

Franciæ Regis innocentiæ declaratio, *vid. declaratio.*

Franciæ Eccleſiaſtici excommunicantur, *vid.* excommunicatio.

Franciſcus.

Franciſcus de Badonia Hæreticus juxtà canones judicandus, *Joan.* XXI. *conſt.* VIII. *p.* 156.

Frater.

Fratres Prædicatores benignè excipiendi ab Epiſcopis pro Miniſterio Evangelico, *Greg.* IX. *conſt.* II. *p.* 4.

Fratres Prædicatores, licet degant apud Principes ſuis ſuperioribus obedire debent, *Innoc.* IV. *conſt.* III *p.* 49.

Fratres Prædicatores non poſſunt invitis ſuperioribus conſentire ad electionem de ſe factam ad Epiſcopatum, *Innoc.* IV. *conſt.* VI. *p.* 50.

Fratres Prædicatores prælatis ſuis tenentur confiteri, *Alex.* IV. *conſt.* II. *p.* 51.

Fratres Prædicatores poſſunt uti liberè ſuis obſervantiis in qualibet diœceſi, *Alex.* IV. *conſt.* III. *p.* 52.

Fratres Prædicatores habent facultatem equitandi, *Inn.* IV. *conſt.* X. *p.* 9. *addenda.*

Fratrum Prædicatorum Magiſter Generalis poteſt revocare Religioſos, qui adſunt prælatis, *Alex.* IV. *conſt.* III. *p.* 26. *addenda.*

Fratres Prædicatores non poſſunt manere apud Prælatos, *Alex.* IV. *conſt.* VI. *p* 55.

Fratres Prædicatores prioratûs S. Mariæ Magdalenæ eximuntur ab omni poteſtate & juriſdictione ordinarii, *Bonif.* VIII. *conſt.* IV. *p.* 110.

Fratrum Prædicatorum idem prioratus ſub tutelâ Sedis Apoſtolicæ recipitur, *ibid. p.* 110.

Fratres Prædicatores S. Maximini obtinent prioratum & Monaſterium in quo requieſcit corpus S. Mariæ Magdalenæ, *ibid. p.* 110.

Fratres Prædicatores, ſi eligantur Epiſcopi non poſſunt acceptare electionem abſque facultate ſuperiorum, *Joan.* XXI. *conſt.* VII. *p.* 155.

Fratrum Cruciferorum hoſpitalis Bononienſis ordo confirmatur, *Urb.* III. *conſt.* II. *p* 3.

Fratres Cruciferi decimas non ſolvere debent, *ibid. p.* 31.

Fratres Cruciferi poſſunt ad converſionem recipere perſonas liberas, & a ſæculo fugientes, *ibid. p.* 31.

Fratrum Cruciferorum nemo ab hoſpitali extrudere poteſt, *ibid. p.* 31.

Fratres Cruciferi Clerici obedientiam tenentur præſtare priori, *ibid. p.* 31.

Fratrum Cruciferorum domi excommunicationi non ſubjacent abſque manifeſtâ causâ, *ibid. p.* 31.

Fratres Cruciferi præter unam libram Ceræ nulli Prælato aliquid ſolvere debent, *ibid. p.* 31.

Fratres Cruciferi poſſunt oratoria erigere & Cemetaria fabricare, *ibid. p.* 31.

Fratres Cruciferi poſſunt recipere Chriſma & dedicationes Eccleſiarum à quolibet Epiſcopo, *ibid. p.* 31.

Fratrum Cruciferorum domos aut Eccleſias nullus perturbare audeat, *ibid. p.* 31.

Fratres Prædicatores poſſunt à ſuperioribus deſignari ad audiendas confeſſiones, *Mart.* II. *conſt.* III. *p.* 9.

Fratres hoſpitales S. Joannis Jeroſolymitani bona templorariorum accipiunt, *vid. Templarii.*

Fratres hoſpitales S. Joannis Jeroſolymitani templariorum recipiunt privilegia, *vid. Templarii.*

Fratrum hoſpitalium S. Joannis Jeroſolymitani bona detinentur invitâ excommunicatione, *Joan.* XXI. *conſt.* XVI. *p.* 165.

Fratribus hoſpitalis S. Joannis Jeroſolymitani recuſantur bona Templariorum, *Joann.* XXI. *conſt.* XVI. *p.* 164.

Fratres hoſpitalis S. Joannis Jeroſolymitani poſſunt ſibi ſumere bona Templariorum in Angliâ, *Clem.* V. *conſt.* XXI. *p.* 150.

Fratres hoſpitalis S. Joannis Jeroſolymitani, malè habentur à Baronibus Angliæ, *Joa.* XXI. *conſt.* XVI. *p.* 164.

Fratres hoſpitalis S. Joannis Jeroſolymitani ſuccedunt bonis Templorariorum, *ibid. p.* 164.

Fratres de ordine mendicantium ordinem damnabiliter polluunt, *Joan.* XXI. *conſt.* IV. *p.* 153.

Fratres de ordine mendicantium pacem turbant, *ibid. p.* 155.

Fratres de ordine mendicantium jura regalia impugnant, *ibid. p.* 153

Fratres de ordine mendicantium ad rebellionem ſubditos inducunt, *ibid. p.* 153.

Fratres de ordine mendicantium accenſum ignem rebellionis nutriunt, *ibid. p.* 153.

Fratres de ordine mendicantium rebellionem in hiberniâ prædicant, *ibid. p.* 153.

Fratres de ordine mendicantium ſuſcitata adaugent ſcandala, *ibid. p.* 153.

Fratribus de ordine mendicantium conceditur facultas Sacramenta adminiſtrandi, *Alex.* V. *conſt.* I. *p.* 222.

Fratribus de ordine mendicantium conceditur facultas munia Parochialia obire, *ibid. p.* 221.

Fratres de ordine mendicantium niſi ſint approbati non debent audire confeſſiones, niſi à ſuperiore, *ibid. p.* 221.

Fratribus mendicantibus permittitur ubique Evangelia prædicare, *ibid. p.* 221.

Fratres de ordine mendicantium poſſunt petere à Parocho tertiam partem vel quartam pro ſepulturâ factâ in Eccleſiis, *Urb.* VI. *conſt.* III. *p.* 218.

Fratres mendicantes non debent prædicare, quando Epiſcopus concionatur, *ibid. p.* 218.

Fratres de ordine mendicantium non debent prædicare ſolemniter ad alias Parochias niſi à Parochis fuerint invitati, *Urb.* VI. *conſt.* III. *p.* 217.

Fratres de ordine mendicantium non debent facere ſermonem in ſuis Eccleſiis eodem tempore quo Parochus, *ibid. p.* 217.

Fratres de ordine mendicantium non debent adminiſtrare Sacramentum pœnitentiæ in Eccleſiis Parochialibus abſque licentiâ Parochi, *ibid. p.* 217.

Fratres de ordine mendicantium non debent abſolvere pœnitentes abſque licentiâ proprii Sacerdotis, *ibid. p.* 217.

Fratres de ordine mendicantium excommunicantur niſi pareant monitis ſummi Pontificis, *Joan.* XXI. *conſt.* IV. *p.* 154.

Fratres de ordine mendicantium canonicè puniendi, *ibid. p.* 154.

Fratres minores poſſunt uti liberè ſuis obſervantiis in quâlibet diœceſi, *Alex.* IV. *conſt.* 3. *p.* 52.

Fratrum minorum Generalis non poteſt recipere fratres prædicatores, *Alex.* IV. *conſt.* IV. *p.* 52.

Fratres minores non debent recipi ad profeſſionem ante annuam probationem, *Alex. conſt.* V. *p.* 52.

Fratri minoritæ Michaëli committitur cauſa judicanda, *Joan.* XXI. *conſt.* VIII. *p.* 155.

Fratrum minorum quidam Theologi Hæreticâ labe reſperſi, *Joan.* XXI. *conſt.* VIII. *p.* 156.

Fratrum minorum quidam Theologi juxtà canonicas ſanctiones judicandi, *Joan.* XXI. *conſt.* VIII. *p* 156.

Fratrum minorum quidam Theologi in errorem alios trahere conantur, *ibid. p.* 156.

Fratres minores queruntur de Clericis docentibus errores Joannis de Polliaco, *Alex.* V. *conſt.* 1. *p.* 222.

Fratrum Minorum Generali conceditur facultas abſolvendi ok mum, *Clem.* VI. *conſt.* VI. *p.* 199.

Fratres minores Bacalaurei Pariſiis formati Cancellario ſe præſentare debent, *Eug.* IV. *conſt.* XV. *p.* 242.

Fratres B. Mariæ de monte Carmelo queruntur de Clericis docentibus errores Joannis de Polliaco, *Alex.* V. *conſt.* 1. *p.* 222.

Fratres eremitæ S. Auguſtini queruntur de Clericis docentibus errores Joannis de Polliaco, *ibid. p.* 222.
Fratres mendicantes non ſunt nec unquam fuerunt paſtores ſed fures latrones & lupi, hæc propoſitio damnatur, *ibid p.* 222.
Fratres hoſpitalis B. Mariæ regulam tertii ordinis S. Franciſci ſequuntur, *Clem. VI. conſt. IV. p.* 195.
Fratribus hoſpitalis B. Mariæ traditur regula ſervanda B. Auguſtini. *ibid. p.* 198.
Fredericus.
Fredericus Eugenium Jeſu Chriſti vicarium agnoſcit, *Eug. IV. conſt. XIX. p.* 247.
Fredericus Imperator non iraſcitur contra innocentem qui eum excommunicaverat, *Bonif.* VIII. *conſt.* XII. *p.* 118.

G

Gaucelinus.

Gaucelinus Cardinalis pro reformatione pacis in Hiberniam mittitur, *Joa.* XXI. *conſt.* XII. *p.* 158.
Gaucelinus Cardinalis nuncius Roberto de Brus cauſam miſſionis exponit, *Joa.* XXI. *conſt.* XII. *p.* 159.
Geneva, Genevenſes.
Genevæ Bannum ad Epiſcopum pertinet, *Hadr.* IV. *conſt.* I. *p.* 21.
Genevenſes rogantur ut recipiant Epiſcopum Joannem de Campois, *Sixt.* IV. *conſt.* IV. *p.* 283.
Germani.
Germani uti poſſunt liberè decretis Concilii Baſileenſis. *Eug.* IV. *conſt.* XX. *p.* 249.
Girardinus.
Girandius vincentius hæreticus juxta canones judicandus, *Joa.* XXI. *conſt.* VII. *p.* 15 .
Graduatus.
Graduatus anteponendus non graduato, *Nic.* V. *conſt.* III. *p.* 254.
Graduati beneficium tantum unicum poſſunt adipiſci, *ibid. p.* 254.
Gratia.
Gratiæ Sedis Apoſtolicæ poſſunt revocari, *Bonif.*VIII. *conſt. p.* 116.
Gratiæ expectativæ quid ſint & quomodo argiendæ, *Nic.* V. *conſt.* III. *p.* 253.
Gratiæ expectativæ conceduntur in Regno Galliarum & in Delphinatu, *Sixt.* IV. *conſt.* I. *p.* 281.
Guido.
Guido de Monte forti Henricum de Alamania occidit in templo, *Greg.* X. *conſt.* II. *p.* 79.
Guido abſentiæ ſuæ cauſas exponit & legitimas probat, *Greg.* X. *conſt.* II *p.* 80.
Guidonis procurator cauſam ſuam ſuſcipere recuſat, *ibid. p.* 80.
Guido aſſerit ſe citatum fuiſſe ad locum non tutum, *Greg.* X. *conſt.* II. *p.* 80.
Guido queritur quod Rex Angliæ quoſdam induxit ut eum occiderent, *ibid. p.* 80.
Guido objicit quod Rex Angliæ publicè ſe jactavit quod nunquam effugeret manus ſuas, *ibid. p.* 80.
Guido affirmat quod Rex Angliæ per ſuos fautores pendente citatione hoſtiliter in eum invaſit, *ibid. p* 80.
Guido dicit ſe comperiſſe quod Rex Angliæ quoſdam familiares corrupit ut eum occiderent, *ibid. p.* 8 .
Guido refert & contendit Regem Angliæ exercitum contra ipſum præparaſſe, *ibid p.* 80.
Guido objicit Regi Angliæ quod cum armatis in eum congreditur. *ibid. p.* 80.
Guido de Monte forti ob ſacrilegum facinus in forma citatur, *ibid p.* 80.
Guido per fratrem ſuum Amauricum ſalvum conductum poſtulat, *ibid. p.* 80.
Guido ab homicidio & ſacrilegio excuſatur à fratre Amaurico, *ibid. p.* 80.
Guido cauſam ſuam ad futurum Concilium defert, *ibid. p.* 80.
Guido perpetuâ uritur infamia ob ſacrilegum facinus patratum, *ibid. p.* 81.
Guidonis abſentiæ cauſæ allegatæ licet quædam ſint veræ confutantur, *ibid. p.* 81.
Guidoni omnis poteſtas jurisdictio & adminiſtratio interdicitur, *ibid. p.* 82.
Guidoni obedientes Regiones eccleſiaſtico ſupponuntur interdicto, *ibid. p.* 82.
Guidonis Vaſſallis ſacramenta interdicuntur excepto baptiſmo infantibus, *ibid. p.* 82.
Guido privatur omnibus terris & Eccleſiis quas habet in feudum, *ibid. p.* 82.
Guidonis pœna ad poſteros ſuos extenditur, *ibid. p.* 82.
Guidonis poſteri uſque ad quartam generationem non poſſunt obtinere dignitates eccleſiaſticas, *ibid. p.* 82
Guido forbannitur & diſcretioni omnium traditur, *ibid. p.* 82.
Guidonis Captura omnibus provinciarum præſidibus commendatur, *ibid. p.* 82.
Guido ab omnibus rejici vel captari debet ſub pœnâ excommunicationis vel interdicti, *ibid. p.* 82.
Guidoni nullus præſtare debet auxilium vel conſilium, *ibid. p.* 82.
Guidoni nemo ſocietatem vel confederationem præſtare debet ſub quovis colore, *ibid. p.* 82.
Guidonis Vaſſalli abſolvuntur à fidelitate, *ibid. p.* 85.
Guidonis complices & fautores in commiſſione flagitii excommunicantur, *ibid. p.* 82.
Guido à pœna excommunicationis non poteſt abſolvi niſi tantum in mortis articulo, *ibid. p.* 82.
Guidoni mulieres quæ favorem præſtiterint poſſunt abſolvi ab excommunicatione per diœceſanos, *ibid. p.* 82.
Guidonis inſignis pœnitentia, *Greg.* X. *conſt.* III. *p.* 82.
Guido traditur in carcerem modo congruenti & tuto, *ibid. p.* 82.
Guido cordis ad colla ligatus ſeminudus obviavit pontifici ad veniam poſtulandam, *ibid. p.* 83.
Guido S. Pauli quid probare velit Juramentis præſtitis, *Clem.* V. *conſt.* XVIII. *p.* 149.
Guido de Janvilla hoſpitale propriis ſumptibus conſtruit, *Clem.* VI. *conſt.* IV. *p.* 198.
Guillelmus.
Guillelmus de Nogareto quare mittitur ad Bonifacium, *Clem.* V. *conſt.* XVIII. *p.* 146.
Guillelmus de Nogareto tenetur transfretare perſonaliter in ſubſidium terræ ſanctæ, *Clem.* V. *conſt.* XIX. *p.* 148.
Guillelmus de Nogareto abſolutionem recipit ſe ſubmittendo gravi pœnitentiæ, *ibid. p.* 148.
Guillelmus de Nogareto tenetur pergere ad limina B. Jacobi Compoſtellani, *ibid. p.* 148.
Guillelmus de Nogareto tenetur viſitare domum B. Mariæ de valle viridi de rupe amatorâ, *ibid. p.* 148.
Guillelmus de Nogareto tenetur viſitare Eccleſias S. Egidii carnotenſis & de Monte majori, *ibid. p.* 148.
Guillelmus de Nogareto tenetur viſitare domum Anicienſem de Bolonio ſuper mare, *ibid p.* 148.
Guillelmus de Amantio hæreticus juxta Canones judicandus, *Joa.* XXI. *conſt.* VIII. *p.* 156.
Guillelmus de Berron quare mittitur ad ſummum Pontificem *Inn.* VI. *conſt.* II. *p.* 200.

H

Habitus.

Habitus nec nimis breves nec nimis longi ferendi, *vid. canonici.*
Habitum nemo tenere debet in eccleſiâ. *vid. ibid.*
Habitus completus debet dari canonico defuncto, *vid. Canonici.*
Sine habitu conſueto nullus debet intrare in eccleſiam. *vid. canonici.*
Hæreſis.
Hæreſis Bohemicorum tanquam peſtis damnatur, *Eug. IV. conſt.* 1 1. *p.* 235.
Hæreſis Bohemicorum pullulat & uſque ad portas Baſileæ ſe extendit, *ibid. p.* 235.
Hæreticus.
Hæretici Joannes de Janduno & Maſſilius de Paduâ debent carceribus tradi, *Joan. XXI. conſt. XIX p.* 175.

Hære-

Hæretici in Delfinatu Viennenſi quotidiè angeſcunt, *Greg. XI. conſt. IV. p.* 208.
Hæreticos Delfinatus viennenſis tuetur Gubernator Delfinatus, *ibid. p.* 208.
Hæreticus Joannes Barravius judicandus juxta canones, *Joa. XXI. conſt. VIII. p.* 156.
Hæreticus Joannes Aſpa juxta canones judicandus, *ibid. p.* 156.
Hæreticus Joannes Raymundus etiam pœnâ mulctandus, *ibid. p.* 156.

Hebdomadarius.

Hebdomadarii quidnam præſtare debent in capellâ, *B. Mariæ, vid. Capella.*
Hebdomadarius particularis ad Beneficia nominans nominatum Capitulo vel epiſcopo præſentet. *vid. Canonici.*
Hebdomadarii mortui nullus vices ſuppleat niſi in finem hebdomadæ, *vid. canonici.*

Henricus.

Henricus Rex Romanorum poteſt conſerre Regnum Arelatenſe & viennenſe cuilibet principi ſæculari. *Clem. V. conſt. XVII. p.* 145.
Henricus Patriarcha Conſtantinopolitanus Smyrnæ occidimc, *Clem. VI. conſt.* III. *p.* 197.

Hibernia.

Hiberniæ invaſores excommunicantur, *vid. excommunicatio.*
Hiberniæ prælati damnantur quod Lambertum de facto coronarunt, *Inn. VIII. conſt. V. p.* 301.
Hiberniæ clerici multa gravamina patiuntur, *Urb.* IV. *conſt.* I. *p.* 18. *adden.*

Hora.

Horis omnibus debent intereſſe vicarii præbendati. *vid. canonici.*

Hoſpitale.

Hoſpitali B. Mariæ conceditur Sacerdos pro curâ animarum, *Clem.* VI. *conſt.* III. *p.* 194.
Hoſpitale B. Mariæ duas libras ceræ tenetur ſolvere Cameræ ſedis Apoſtolicæ. *Clem.* VI. *conſt.* IV. *p.* 198
Hoſpitale B. Mariæ multa Privilegia à Bonifacio recipit. *Clem.* VI. *conſt.* IV. *p.* 198.

Hoſtia.

Hoſtia miraculoſa Duci Brabantiæ mittitur. *Eug. IV. conſt.* IV. *p.* 236.
Hoſtia miraculoſa Divione aſſervatur, *ibid. p.* 256.

I

Imperator.

Imperator non poteſt Papam inſtituere nec deſtituere, *Joa.* XXI *conſt.* XIX. *p.* 169.
Imperatores ante Conſtantinum magnum non elegerunt papam. *ibid. p.* 169.
Imperatores amittunt privilegium quo electioni Summi Pontificis adſtant. *ibid. p.* 170.
Imperatoris electionem confirmandi jus habet ſummus Pontifex. *Eug.* IV. *conſt* XII. *p.* 240.
Imperatoris electio confirmanda in Concilio Ferrarienſi. *Eug.* IV. *conſt.* X. *p.* 239.
Imperator eligendus qui Eccleſiam Romanam protegere ſciat & poſſit, *Eug.* IV. *conſt.* X. *p.* 239.
Imperatoris electio poſt longam & maturam deliberationem facienda, *ibid. p.* 239.
Imperator Sigiſmundus Sacramentis munitus moritur, *ibid. p.* 239.
Imperator electus ab Archiepiſcopo Colonienſi conſecrandus. *Urb.* IV. *conſt.* II. *p.* 20. *addenda.*
Imperator oratores ſuos Bononiam mittere promittit. *Eug.* IV. *conſt.* III. *p.* 236.
Imperator Sigiſmundus Baronibus Pragæ commendatur. *Eug.* IV. *conſt.* IX. *p.* 258.

Imperium.

Imperii electio pertinet ad Archiepiſcopum Moguntinum. *Urb.* IV. *conſt.* II. *p.* 20. *addenda.*
Imperii electores Eugenii obedientiam amplectuntur. *Eug.* IV. *conſt.* XIX. *p.* 247.

Indulgentia.

Indulgentiæ conceduntur celebrantibus feſtum B. Mariæ de nive in Provincia Rothomagenſi. *Nic.* V. *conſt.* XII. p. 261.
Indulgentiæ ab obitu Gregorii XI. revocantur & annullantur, *Nic.* V. *conſt.* III. *p.* 255.
Indulgentiæ non nimium concedendæ ne vileſcant. *ibid. p.* 255.
Indulgentia conceditur centum dierum omnibus Regni Franciæ incolis. *Clem.* VI. *conſt.* XXX. *p.* 191.
Indulgentia unius anni conceditur Regi Francorum. *Clem.* VI. *conſt.* XXIII. *p.* 190.
Indulgentiæ conceduntur Cruce ſignatis, *Inn.* IV. *conſt.* VIII. *p.* 7. *addenda.*
Indulgentiæ conceduntur viſitantibus Capellam B. Mariæ, *Bened.* XIII. *conſt.* I. *p.* 273.

Indultum.

Indultum habentes poſſunt præſtare juramentum ſolitum per procuratores, *Urb.* VI. *conſt.* I. *p.* 216.
Indultum habentes debent eligi ante illos qui legatorum litteras habent, *ibid. p.* 215.

Innocentius.

Innocentius Arcadium Imperatorem excommunicat. *Joa.* XXI. *conſt.* XIX. *p.* 170.

Inquiſitio.

Inquiſitio in Delfinatu Viennenſi conſtituitur. Greg. XI. *conſt.* IV. *p.* 208.

Inquiſitor.

Inquiſitores templariorum, *vid. templarii.*

Inſula.

Inſula Caſtri Rabei Rhodo eſt vicina, *Nic.* V. *conſt.* VII. *p.* 259.
Inſula Caſtri Rabei Alfonſo Aragoniæ Regi conceditur. *Nic.* V. *conſt.* VII. *p.* 259.

Interdictum.

Interdictum non debet promulgari abſque authoritate Apoſtolicâ in terris Regis Franciæ, *Clem* VI. *conſt.* XIX. *p.* 183.

Intonatio.

Intonationes pſalmorum à vicariis præbendatis fieri debent, *vid. Canonici.*
Intonationes Antiphonarum quomodo faciendæ, *vid. ibid.*

Invaſor.

Invaſor Regni Angliæ excommunicatur, *vid. excommunicatio.*

S. Joannes.

S. Joannis Prioratus quo tempore viſitandus, *vid. Canonici.*
Joannes de ripis pœnitentiarius quid agat in treugis, *Clem.* VI. *conſt.* III. *p.* 196.
Joannes de Thoreſby cum Litteris ad ſummum Pontificem mittitur, *Clem.* VI. *conſt.* III. *p.* 198.
Joannes de Grilliaco nuncius mittitur ad ſummum Pontificem, *Clem.* VI *conſt.* III. *p.* 194.
Joannes Dux Normanniæ quid aſſerat ſummò Pontifici, *ibid. p.* 195.
Joannes de Janduno renuit ſe præſentare coram Summo Pontifice. *Joa.* XXI. *conſt.* XIX. *p.* 172.
Joanni de Janduno Hæretico declarato nemo debet præſtare auxilium, *ibid. p.* 173.
Joannes de Janduno docet Chriſtum ſolvendo tributum Cæſari neceſſitate coactum ſolviſſe, *ibid. p.* 168.
Joannes de Janduno dogmatizat in Bavariâ, *ibid. p.* 167.
Joannes de Polliaco articulos ſuos tanquam errores revocat, *Alex.* V. *conſt.* I. *p.* 222.
Joannes de Polliaco comperit ſuos articulos doctrinam non ſanam continere, *ibid. p.* 222.
Joanni de Polliaco præcipitur ut propriæ vocis oraculo articulos ſuos revocet, *ibid. p.* 222.
Joannes de Cabreſpino canonicus Narbonenſis nuncius mittitur, *Urb.* V. *conſt.* I. *p.* 205.
Joannes Bochardi Archypresbyter Electus Capellæ B. Mariæ, *vid. Capella.*

Judæus.

Judæi damnantur quod novas Synagogas in Bituriâ conſtituant, *Honor.* III. *conſt.* II. *p.* 42.

Judex.

Judicis eſt, locum judicii definire non pàtris, *Greg.* X. *conſt.* II. *p.* 81.

Judicium.

Judicia Pontificis Romani ſemper juſtiſſima, *Pius* II. *conſt.* VI. *p.* 268.

Juriſdictio.

Juriſdictio Metropolitanorum per neutralitatem læſa omnino reſtituitur, *Eug.* IV. *conſt.* XIX. *p.* 248.

Jus.

Jus nominandi ad Beneficia quo tempore incipiat, *vid. Canonici.*

Juſtinianus.

Juſtinianus Imperator quid aſſerat de inæquali poteſtate Sacerdotum, *Joan.* XXI. *conſt.* XIX. *p.* 271.

L

Lancaſtria.

Lancaſtriæ Dux Joannes minatur Comitatum Provinciæ invadere, *Urb.* V. *conſt.* 1. *p.* 203.

Laurentius.

Laurentio à Sigiſmundo miſſo ſilentium imponitur, *Pius* II. *conſt.* VI. *p.* 273.

Laurentius à Sigiſmundo miſſus Pontificem illudit, *ibid. p.* 273.

Leproſia.

Leproſiæ quæ habent reditus decimam Angliæ Regi non ſolvent, *Nic.* IV. *conſt.* V. *p.* 103.

Liber.

Libri ſcripti in Sedem Apoſtolicam damnantur, *Eug.* IV. *conſt.* XIV. *p.* 242.

Liga.

Ligæ factæ cum Hæreticis nullæ cenſeri debent, *Urb.* VI. *conſt.* II. *p.* 217.

Lites.

Lites per neutralitatem factæ omninò extinguuntur, *Eug.* IV. *conſt.* XIX. *p.* 248.

Lotharius.

Lotharius Rex legitimam uxorem dimittens damnatur, *Nic.* V. *conſt.* 1. *p.* 1.

Lovanium.

Lovanium multis refertum commodis ad ſtudii incrementa, *Mart.* V. *conſt.* 1. *p.* 175.

Ludovicus.

Ludovicus Imperator B. Petrum Apoſtolorum principem vocat *Joan.* XXI. *conſt.* XIX. *p.* 169.

Ludovici Imperatoris nuncii non adſunt electioni Papæ Hadriani, *ibid. p.* 170.

Ludovicus Imperator Hæreticos fovet & tuetur, *Ben.* XI. *conſt.* III. *p.* 182.

Ludovicus Imperator non amplius cenſendus, *Bened.* XI. *conſt.* II. *p.* 181.

Ludovicus Imperator anathemate percutitur, *ibid. p.* 180.

Ludovicus Imperator Petrum de Corbariâ antipapam ſtatuit, *ibid. p.* 180.

Ludovicus Imperator diadema ab antipapæ manibus recipit, *ibid. p.* 180.

Ludovicus Imperator Romam intrans Schiſma ſuſcitare conatur, *Bened.* XI. *conſt.* 111. *p.* 182.

Ludovicus Dux Toronenſis in Regem Adriæ eligitur, *Clem.* VII *conſt.* 1. *p.* 210.

Ludovicus Ebroicenſis quid Sacramentum præſtando afferat? *Clem.* V. *conſt.* XVIII. *p.* 145.

Luminare.

Luminarium defunctorum tertia pars manet pro fabricâ, *vid. Canonici.*

Luſitania.

Luſitaniæ Rex Chriſti nomen uſque ad Indos pertulit, *Nic.* V. *conſt.* XIII. p. 261.

Luſitaniæ Regis naves ad Guineam perveniunt, *ibid. p.* 262.

Luſitaniæ Rex Mahumedanos ſemper debellat, *ibid. p.* 262.

Luſitaniæ Rex Mahumedanis Chriſti nomen facit prædicare, *ibid. p.* 262.

Luſitaniæ Rex inſulas ſolitarias propalat, *ibid. p.* 261.

Luſitaniæ Rex Henricus veſtigiis patris inhæret, *ibid. p.* 262.

Luſitaniæ Rex ad perquirendum mare naves velociſſimas mittit, *ibid. p.* 262.

Luſitaniæ Regi permittitur ut ad Indiam Eccleſiaſticos mittat qui poſſint Sacramenta adminiſtrare confeſſiones audire abſolutionem impendere, *ibid. p.* 263.

Luſitaniæ Regi permittitur ut Monaſteria & Eccleſias fundet in Provinciis acquiſitis Orientis, *ibid. p.* 263.

Luſitaniæ Rex poteſt licitè imponere tributa in Provincias Orientis, *ibid. p.* 263.

Luſitaniæ ſoli Regi & ſucceſſoribus pertinent Provinciæ acquiſitæ & acquirendæ in Oriente, *ibid. p.* 263.

Luſitaniæ Regi conceditur à ſummo Pontifice facultas poſſidendi Provincias ſubactas Orientis, *ibid. p.* 261.

Luſitaniæ Regi Provincias Orientis eripere quidam conantur, *ibid. p.* 261.

Luſitaniæ Rege invito nemo ad Indos navigare debet nec poteſt, *ibid. p.* 262.

Luſitaniæ Rex timet ne alii ad Indos navigent & poſſeſſionem ſuam perturbent, *ibid. p.* 261.

Luſitaniæ Rex Guineos multos ad Catholicam fidem perducit, *ibid. p.* 261.

Luſitaniæ Rex Inſulas capit & pacificè poſſidet, *ibid. p.* 261.

Luſitaniæ Rex ſemetipſum offert maris periculis, *ibid. p.* 261.

M

Manfredus.

Manfredus urbes incendit omnia clade vaſtat, *Urb.* IV. *conſt.* 3. *p.* 24. *addenda.*

Manfredus Regno Siciliæ occupato ad anchonitanam Monarchiam pergit, *ibid. p.* 24. *addenda.*

Manfredi fautores & Regni Siciliæ perturbatores à ſummo Pontifice excommunicantur, *Mart.* II. *conſt.* 1. *p.* 85.

Manfredus in ſuâ iniquitate non remiſſior, *ibid. p.* 85.

Manfredi geſta nefanda & temeraria, *ibid. p.* 84.

Manfredo conanti nocere ſummo Pontifici Regnum Siciliæ ſubtrahitur, *Mart.* II. *conſt.* 1. *p.* 85.

Marbaxanus.

Marbaxanus Turcarum Dux Smyrnam occupat, *Clem.* VI. *conſt.* II. *p.* 93.

Marchio.

Marchio Brandeburgenſis rogatur ut Oratores ad Concilium Ferrarienſe mittat, *Eug.* IV. *conſt.* X. *p.* 239.

Marchio Brandeburgenſis Sigiſmundo ſufficiendus, *ibid. p.* 259.

Maria.

Maria conſors Principis Salernitani pecuniarium ſubſidium à ſummo Pontifice poſtulat, *Nic.* IV. *conſt.* II. *p.* 100.

Martinius.

Martinius Guirandus Hæreticus juxta canones judicandus, *Joan.* XXI. *conſt.* VIII. *p.* 156.

Martinus.

Martinus ſecundus tractatum Aragoniæ Regis merito reprobavit, *Nicol.* IV. *conſt.* II. *p.* 99.

Maſſilius.

Maſſilius de Padua hæreſes docet in Bavariâ, *Joan.* XXI. *conſt.* XXI. *p.* 170.

Maſſilius de Padua præſentandus aſſignatur, *ibid. p.* 172.

Maſſilius de Padua docet Chriſtum ſolvendo tributum Cæſari neceſſariò ſolviſſe, *Joan.* XXI. *conſt.* XVIII. *p.* 168.

Matricularius.

Matricularius Eccleſiæ Gebennenſis pro tactu Campanarum accipiet quatuor ſolidos, *Bened.* XIII. *conſt.* III. *p.* 130.

Matrimonium.

Matrimonium inter Henricum ſeptimum, & Elizabetham approbatur. *Inn.* VIII. *conſt.* III. *p.* 299.

Mediolanum.

Mediolani Dux Franciſcus Sfortia rogatur ut pacem ineat. *Nic.* V. *conſt.* X. *p.* 260.

Meſſanenſis.

Meſſanenſes imitantur ſævitiam & rebellionem Panormitanorum. *Mart.* II. *conſt.* I. *p.* 86.

Metropolitanus.

Metropolitani negligentes ſtatutum Innocentii tertii ſunt ipſo jure ſuſpenſi, *Joa.* XXII. *conſt.* III. *p.* 225.

Michael.

Michaël de Ceſenna cum ſuis aſſeclis docet Imperatores poſſe Papam deponere, *Joa.* XXI. *conſt.* XXI. *p.* 177.

Michaël de Ceſenna cum ſuis aſſeclis multa violenta committit. *ibid. p.* 177.

Michaël de Ceſenna cum ſuis aſſeclis docet Chriſtum & diſcipulos ſuos nihil habuiſſe, *ibid. p.* 177.

Michaël de Ceſenna cum ſuis aſſeclis hæreſes ſuas in Germania prædicat, *ibid. p.* 177.

Michaël de Ceſenna à nullis recipi debet ſub pœnâ excommunicationis. *vid. excommunicatio.*

Michaël de Ceſenna ab omni Privilegio eccleſiaſtico privatur. *ibid. p.* 177.

Michaël de Ceſenna ab officio ſuo & dignitate deponitur. *ibid. p.* 176.

Michaël de Ceſenna tanquam hæreſiarcha damnatur, *ibid. p.* 176.

Michaël de Ceſenna ad Antipapam greſſus dirigit. *ibid. p.* 176.

Militia.

Militia nova in Turcas inſtituta nomine B. Mariæ Bethlemitanæ donatur. *Pius* II. *conſt.* I. *p.* 265.

Militia onva in Turcas inſtituitur quæ debet remanere in inſulâ Lemno, *ibid.* 265.

Militiæ Novæ in Turcas inſtitutæ applicantur bona variorum ordinum, *ibid. p* 265.

Miſſa.

Miſſæ defunctorum quomodo celebrandæ in Capellâ B. Mariæ? *vid. Capella.*

Miſſarum ordo ſervandus in Capellâ B. Mariæ, *vid. Capella B. Mariæ.*

Miſſæ celebrandæ à Capellanis, *vid. Capellani.*

Miſſa celebranda in prinratu S. Joannis & quo die? *vid. ibid.*

Miſſa quænam Celebranda die Lunæ, *vid. Capella B. Mariæ.*

Miſſæ intereſſentibus diſtributiones quomodo faciendæ, *vid. Diſtributio.*

in Miſſis defunctorum quænam collectæ dicendæ, *vid. Capella.*

Miſſæ dum celebrantur nullus deambulet in medio navis eccleſiæ, *vid. Canonici.*

Miſſam celebrare Præbendatus poteſt in majori & in minori Altari, *vid. ibid.*

A Miſſâ altâ abſentes vicarii perdunt quatuor ſolidos, *vid. ibid.*

Monachi.

Monachi Canonicorum loco ſubſtituuntur, *Innoc.* II. *conſt.* III. *p.* 17.

Monachus Cluniacenſes pro Cemeteriis Altaribus nullus epiſcopus poteſt inquietare, *Callix.* II. *conſt.* I. *p.* 11.

Monachi Cluniacenſes nullius epiſcopi Juriſdictioni ſubjacent, *ibid. p.* 11.

Monachi Cluniacenſes non poſſunt excommunicari niſi à Romano Pontifice vel Legato, *ibid. p.* 11.

Monachi Cluniacenſes poſſunt ſumere ordinationes à quolibet epiſcopo, *ibid. p.* 11.

Monaſterium.

Monaſteria eximuntur à poteſtate Colonienſis Archiepiſcopi. *Eug.* IV. *conſt.* XVII. *p.* 246.

Monaſterium Conſtantinopolitanom Caſſinenſi monaſterio attribuitur, *Honor.* III. *conſt.* VI. *p.* 44.

Monaſterium Liparitanum unciam auri ſolvere debet. *Urb.* II. *conſt.* I. *p.* 2.

Monaſteria Monialium exempta non à Summo Pontifice diſponenda, *Nic.* V. *conſt.* III. *p.* 253.

Monaſteria Monialium quorum reditus ſunt tenues decimam Angliæ Regi non ſolvent. *Nic.* IV. *conſt.* V. *p.* 103.

Moneta.

Monetarum adulteratores damnantur, *Clem.* *VI. conſt.* XXXIII. *p.* 192.

Moravia.

Moraviæ Comes cenſet ſcribendum eſſe Roberto de Brus ſub titulo Regis, *Joa.* XXI. *conſt.* XVIII. *p.* 167.

Moraviæ Comes petit ut mittantur nuncii pro reconciliatione Scotorum eccleſiæ, *ibid. p.* 166.

Moraviæ Comitis miniſterio tractatur concordia inter Scotiam & Angliam, *ibid. p.* 166.

Moraviæ Comes quid proponat & petat, *ibid. p.* 166.

Moraviæ Comes petit licentiam de ſubſidio transfretantibus porrigendo. *ibid. p.* 166.

Moraviæ Comiti reſpondetur ut Robertus de Brus pacem ineat atque transfretet pro expeditione terræ ſanctæ, *ibid. p.* 167.

Moraviæ Comes non obtinet quod petit, *ibid. p.* 166.

Moravia Comes aſſerit Robertum de Brus velle transfretare cum Carolo Rege Franciæ, *ibid. p.* 167.

Mulier.

Mulieres non debent ingredi in Cænobium S. Martini Turonenſis niſi orationis causâ, *Leo.* VII. *conſt.* I. *p.* 10.

Mulum.

Mulum habere debet quilibet Canonicus, *vid. Canonici.*

N

Navis.

Navim Petri qui deſerit naufragio perit, *Bonif.* VIII. *conſt.* XII. *p.* 117.

Normannia.

Normanniæ Dux diſſentit à Rege Navarræ. *Inn.* VI. *conſt.* I. *p.* 200.

Nuncius.

Nuncii Summi Pontificis pelluntur ex Angliâ. *Clem.* V. *conſt.* XIV. *p.* 140.

Nuncii miſſi in Angliam & quare? *vid. Anglia.*

Nuncius ſummi Pontificis incarceratur in Angliâ & pro decem libris Sterlingorum tantum redimitur. *Clem.* V. *conſt.* XIV. *p.* 140.

Nuncius in Britanniam mittitur ad Treugas faciendas. *Clem.* VI. *conſt.* III. *p.* 195.

Nuncii mittuntur ad ſedandas diſcordias Regis Navarræ & Ducis Normanniæ, *Inn.* VI. *conſt.* I. *p.* 200.

Nuncii debent tractare cum conſiliariis imperatoris ut Imperator Eccleſiam defendat. *Eug.* IV. *conſt.* XII. *p.* 240.

Nuncii debent rogare Imperatorem ut ſuam electionem Summus Pontifex confirmet. *Eug.* IV. *conſt.* XII. *p.* 240.

Nuncii debent congratulari Imperatori electo. *Eug.* IV. *conſt.* XII. *p.* 240.

Nuncii debent Summo Pontifici ſcribere electionem Imperatoris ſtatim ut facta fuerit. *Eug.* IV. *conſt.* XII. 240.

Nuncii ad dietam mittuntur cum inſtructionibus, *ibid. p.* 240.

Nuncii debent monere Imperatorem electum de pravitate Patrum concilii Baſileenſis, *ibid. p.* 240.

O

Occupatores.

Occupatoribus bonorum qui dant auxilia excommunicantur, *vid. excommunicatio.*

Occupatores bonorum tenentur ea reſtituere dominis, *Clem.* V. *conſt.* XX. *p.* 150.

Officiales.

Officialium reformandi exceſſus, *Clem.* V. *conſt.* XI. *p.* 135.

Officiales Angli impediunt ne excommunicati à nunciis capiantur, *Clem.* V. *conſt.* XIV. *p.* 140.

Officiales Angli prohibent ne bona in Regno Summo Pontifici reſervata colligantur, *ibid. p.* 140.

Offi iales Angli executoribus ſummi Pontificis obverſantur, *ibid. p.* 140.
Officiales Angli impediunt executorum ſummi Pontificis obſequium, *ibid. p.* 140.
Officiales Angli excommunicationis timore formidant Clientes ne coram executoribus appareant, *ibid. p.* 140.
Officiales Angli prohibent ne ordinarii Eccleſiaſticos cujuſlibet criminis reos capiant, *ibid. p.* 140.
Officiales Angli prohibent tabellionibus ne executoribus publica inſtrumenta præbeant, *ibid. p.* 140.
Officiales Angli nunciis parere recuſantibus bona eripiunt, *ibid. p.* 140.
Officiales Angli partem mediam bonorum vi eripiunt, *ibid. p.* 141.
Officiales Angli duodecim teſtes admittunt in cauſâ Clericorum, *ibid. p.* 141.
Officiales Angli ad Privilegia Clericorum non attendunt, *ibid. p.* 140.
Officiales Angli Clericos nodis pedibus capite operto tanquam latrones ſæculares, mandant ſuſpendi patibulis, *ibid. p.* 140.
Officiales Angli reos abſque licentiâ abſolvunt, *ibid. p.* 141.
Officiales Angli bona prælatorum ſibi ſumunt pro libito voluntatis, *ibid. p.* 141.
Officiales Angli opprimunt domos Religioſas, *ibid. p.* 141.
Officiales Angli domos Epiſcoporum bona, nemora omninò deſtruunt, *ibid. p.* 141.
Officiales Angli Decanus Eccleſiarum Flandro Belgicarum moleſtant, *Nic.* 5. *conſt.* 1. *p.* 250.

Officians.

Officianti concubinario nemo adeſſe debet, *vid. canonici.*
Officiantem in Anniverſariis quiſnam nominare debet, *vid. capella.*

Officium.

Officium quomodo celebrandum in Capella B. Mariæ, *vid. capella.*
Officium quo tempore pulſandum, *vid. canonici.*
Officium Matutinarum quomodo celebrandum, *vid. ibid.*
Officium in feſtis ſolemnibus quomodo celebrandum, *vid. ibid.*
Officium de laudibus quomodo cantandum, *vid. ibid.*

Oratio.

Orandi pro malefactoribus conſuetudo approbatur, *Innoc.* III. *conſt.* 3. *p.* 36.
Orantibus pro Rege & Reginâ Franciæ centum dies de injunctis pœnitentiis qualibet die relaxantur, *Clem.* VI. *conſt.* 17. *p.* 189.

Ordo.

Ordines Sacros ſuſcipere titulo Capituli nullus Canonicus debet, *vid. canonici.*
Ordo cantandi Antiphonas, *vid. ibid.*
Ordo intrandi in chorum, *vid. ibid.*
Ordinare debet proceſſiones generales Dominus Cantor, *vid. ibid.*
Ordo quo debent fieri proceſſiones, *vid. ibid.*
Ordinis poteſtas quo ſenſu par dici non debet, *Joan.* XXI. *conſt.* 19. *p.* 171.
Ordo Sacerdotalis idem eſt in omnibus nec ullum diſcrimen debet admitti, hæc propoſitio damnatur, *ibid. p.* 170.
Ordo Templariorum damnatur in quonam Concilio, *vid. Templarii.*
Ordo faciendi Reſidentiam, *vid. canonici.*
Ordo Sanctæ Crucis huyeoſis ſub regulâ S. Auguſtini approbatur & confirmatur, *Inn.* IV. *conſt.* 7. *p.* 50.

P

Pactum.

Pacta inter Angliæ Regem & Robertum de Brus nulla declarantur, *Joan.* XXI. *conſt.* 1. *p.* 151.
Pacta facta contra Angliæ Regem irritantur, *Joan.* XXI. *conſt.* 6. *p.* 155.
Pacta ſub quibus Filius Regis Franciæ Rex Aragonum eligitur, *Mart.* II. *conſt.* 4. *p.* 92.
Pacta pro liberatione Caroli Principis Salernitani, *Nic.* IV. *conſt.* 11. *p.* 99.
Pacta à Mariâ conſorte Principis Salernitani non admittuntur, *ibid. p.* 100.
Pacta cum Sigiſmundo inita nullius roboris eſſe declarantur, *Pius* II. *conſt.* 7. *p.* 273.

Paleologus.

Paleologus Imperator Anathemate percutitur quod Petrum Aragoniæ Regem adjuvat, *Mart.* II. *conſt.* 1. *p.* 88.

Pallium.

Pallium conceſſum Gualterio Archiepiſcopo Ravennati poſt Schiſma ejuratum, *Gel.* II. *conſt.* 1. *p.* 10.

Panormitanus.

Panormitana Civitas rebellatur & manſuetè corripitur, *Mart.* II *conſt.* 1. *p.* 86.
Panormitana Civitas niſi præcepta ſummi Pontificis adimpleat excommunicatione digna declaratur, *ibid. p.* 86.

Patriarcha.

Patriarcha Conſtantinopolitanus Oratores ſuos Bononiam mittere promittit, *Eug.* IV. *conſt.* 3. *p.* 236.

Patroni.

Patroni Eccleſiarum Angliæ habent jus patronatûs quarumdam Eccleſiarum, *Inn.* IV. *conſt.* V. *p.* 5. *addenda.*

Pax.

Pacis bona quam plurima numerantur, *Bened.* XI. *conſt.* IV. *p.* 184.

Pecunia.

Pecunia pro expenſis Regiis ab Epiſcopis Angliæ colligenda, *Honor.* III. *conſt.* 5. *p.* 44.

Petrus.

S. Petrus Apoſtolus non majorem aliis Apoſtolis habuit authoritatem. hæc propopoſitio damnatur, *Joan.* XXI *conſt.* 19. *p.* 168.
S. Petrus quomodo dicendus caput Eccleſiæ, *ibid. p.* 168.

Pictavienſis.

Pictavienſis diœceſis abuſus corrigendi, *Luc.* III. *conſt.* 2. *p.* 29.

Pluralitas.

Pluralitas Beneficiorum carnotenſibus Canonicis interdicitur, *Luc.* III. *conſt.* 4. *p.* 30.

Pœna.

Pœna ex:ommunicatiois, *vid. ex ommunicatio.*
Pœna interdicti, *vid. interdictum.*
Pœna cenſurarum, *vid. cenſura.*
Pœnæ per neutralitatem latæ nullius roboris eſſe decernuntur, *Eug.* IV. *conſt.* 19. *p.* 248.
A pœnis excommunicationis & cenſurarum poteſt abſolvere Cancellarius Univerſitatis, *vid. Univerſitas.*

Pœnitentia.

Pœnitentiæ Sacramentum non debent adminiſtrare fratres mendicantes in Eccleſiis Parochialibus, *vid. fratres.*
Pœnitentiæ Sacramentum collatum ab alio quàm à proprio Sacerdote eſt nullum, *vid. Confeſſio.*
Pœnitentiæ Sacramentum conferendi poteſtatem dare cuilibet ſummus Pontifex non poteſt, *vid. confeſſio.*
Et ille qui ab alio quàm à proprio Sacerdote illud recepit tenetur iterum peccata confiteri, *ibid.*

Pontifex.

Pontifex Romanus, Joannes, aliquot poſt annis in carcere tranſactis ubi nam obiit, *Joa.* XXI. *conſt.* 1. *p.* 151.
Pontifex Romanus, Joannes, à Ludovico Imperatore deponitur, *ibid. p.* 151.
Pontifex Romanus, Joannes, Græcos ad ſubjectionem revocare tentat, *ibid. p.* 151.
Pontifex Romanus, Joannes, Ludovicum Bavarum maximè infeſtat, *ibid. p.* 151.
Pontifex Romanus Joannes trinum tintinnabuli pulſum inſtituit, *ibid. p.* 151.
Pontifex Romanus Hæreticos cenſet qui docent Chriſtum ejuſque diſcipulos nihil proprii poſſediſſe, *ibid. p.* 151.
Pontifex Romanus, Joannes, ſe ipſum in pontificatu confirmat, *ibid. p.* 151.
Pontifex Romanus caput omnium eccleſiarum à Juſtiniano Imperatore dicitur, *Joa.* XXI. *conſt.* 19. *p.* 169.
Pontifex Romanus ſolus habet poteſtatem congregandi Concilium Generale, *Bonif.* VIII. *conſt.* 12. *p.* 118.

Pontifex Romanus tanquam Petri ſucceſſor omnibus præeſt. *ibid. p.* 118.

Pontifex Romanus poteſtatem habet in Magnates ſicut in populum, *ibid. p.* 118.

Pontificis Romani lamenta in mortem Bonifacii, *Bened.* X. *conſt.* 1. *p.* 124.

Pontifex Romanus non poteſt ſedem Apoſtolicam deſerere pro expeditione Terræ Sanctæ, *Greg.* X. *conſt.* 2. *p.* 78.

Pontifex Romanus tenetur habere bis mille equites & mille pedites pro auxilio Reipublicæ venetæ, *Paul.* II. *conſt.* XV. *p.* 280.

Pontifex Romanus tenetur habere ſuper Mare potentem Claſſem, *ibid. p.* 280.

Pontifex Romanus debet præſtare Reipublicæ venetæ mille equites & tria millia peditum, *ibid. p.* 280.

Pontifex Romanus Cœleſtis clavigeri ſucceſſor dicitur, *Nic.* V. *conſt.* XIII. *p.* 261.

Poteſtas.

Poteſtas ſpiritualis aufertur colonienſi Archiepiſcopo in Ducatum Cliveniem, *vid. Ducatus.*

Poteſtas eadem redditur Summo Pontifici quam habebat ante pragmaticam ſanctionem, *Pius* II. *conſt.* IV. *p.* 263.

Præbenda.

Præbendæ petitio in ſingulis cathedralibus & collegialibus, *Honor.* III. *conſt.* III. *p.* 43.

Præbendæ nec emi nec vendi debent, *Urb.* II. *conſt.* V. *p.* 4.

Præbendæ presbyterales octo à Doctoribus occupandæ, *Sixt.* IV. *conſt.* III. *p.* 185.

Præbenda cantoria vacans à quonam debet inſtitui, *vid. Canonici.*

Præceptum.

Præcepta imponuntur Comitibus & Baronibus Italiæ & quâ de cauſâ, *Mart.* II. *conſt.* I. *p.* 85.

Prædicator.

Prædicator Regis Francorum poteſt audientibus verbum impertiri quadraginta dies Indulgentiarum, *Clem.* VI. *conſt.* XXIV. *p.* 190.

Præpoſitus.

Præpoſitus nullus eligendus contra canonicam regulam, *Alex.* II. *conſt.* I. *p.* 10.

Pragmatica.

Pragmatica ſanctio à Regno Franciæ tollenda decernitur. *Pius* II. *conſt.* IV. *p.* 266.

Pragmatica Sanctio à Regno Franciæ penitùs aboletur. *ibid. p.* 267.

Pragmatica Sanctio tempore ſchiſmatis orta, *ibid. p.* 267.

Pragmatica ſanctio ſedi Apoſtolicæ infenſa, *ibid. p.* 267.

Pravus.

Prava conſuetudo exigendi pecunias ab his qui recipiantur in canonicos. *Honor.* II. *conſt.* II. *p.* 15.

Primatus.

Primatus conceditur Alfonſo ſuper Acherontinam eccleſiam, *Urb.* II. *conſt.* VI. *p.* 6.

Privilegium.

Privilegia eccleſiæ colonienſis confirmantur, *Leo.* IX *conſt.* I. *p.* 1. f.

Privilegia Theodorico Trevirenſi Archiepiſcopo conceſſa augentur. *Joa.* XIII. *conſt.* I. *p.* 10.

Privilegia Monaſterio liparitano conceſſa confirmantur, *Urb.* II. *conſt.* I. *p.* 2.

Privilegium Archiepiſcopo Salernitano conceſſum quo primatum ſuper ſuffraganeos gerit. *Urb.* II. *conſt.* VII. *p.* 5.

Privilegia conceduntur cruce ſignatis, *Inn.* IV. *conſt.* VIII. *p.* 7. *addenda.*

Privilegia eccleſiæ Auguſtodunenſi confirmantur, *Paſch.* II. *conſt.* II. *p.* 3.

Privilegia Berengario epiſcopo conceſſa & confirmata, *Paſch.* II. *conſt.* V. *p.* 9.

Privilegia Norgaudo Epiſcopo pridem conceſſa Stephano Epiſcopo Auguſtodunenſi confirmantur, *Paſch.* II. *conſt.* VI. *p.* 9.

Privilegia plurima Monaſterio Cluniacenſi conceſſa, *Calixt.* II. *conſt.* I. *p.* 10.

Privilegium conceſſum Eccleſiæ Biſuntinæ S. Joannis quo omnem Epiſcopalis ſedis dignitatem obtinet, *Calixt.* II. *conſt.* IV. *p.* 12.

Privilegiorum Primatûs Eccleſiæ Toletanæ confirmatio, *Callixt.* II. *conſt.* V. *p.* 14.

Privilegium Rogerio Siciliæ Comiti conceſſum quo poteſtatem in ſuo Regno habet in Epiſcopos, *Urb.* II. *conſt.* VI. *p.* 16.

Privilegia conceſſa Templo Jeroſolymitano, *Alex.* III. *conſt.* II. *p.* 24.

Privilegium civibus Inſulæ Majoricarum conceſſum, *Inn.* IV. *conſt.* IV. *p.* 49.

Privilegia Templariis conceſſa & confirmata, *Luc.* III. *conſt.* I. *p.* 23.

Privilegium conceſſum Scotorum Eccleſiæ & Regi quo à nullo niſi à Papa excommunicari poſſunt. *Clem.* III. *conſt.* 1. *p.* 53.

Privilegium quare Scotis conceſſum, *ibid. p.* 33.

Privilegium conceſſum Regi Angliæ ne à ſedis Apoſtolicæ Legatis poſſit excommunicari, *Clem.* V. *conſt.* XV. *p.* 142.

Privilegiorum revocationes nullæ declarantur, *Clem.* V. *conſt.* XVIII. *p.* 143.

Privilegium Bonifacii omnino revocatur, *Clem.* V. *conſt.* XVI. *p.* 144.

Privilegia circa excommunicationem Anglis conceſſa revocantur, *Joa.* XXI. *conſt.* 1. *p.* 151.

Privilegia à Bonifacio octavo in concilio Generali conceſſa revocantur. *Joa.* XXI. *conſt.* VIII. *p.* 156.

Privilegia eximia univerſitati Lovanienſi pro tuendâ libertate conceduntur, *Mart.* V. *conſt.* I. *p.* 175.

Privilegium Univerſitatis Lovanienſis Rectori conceditur quo ſolus poteſt judicare de cauſis Scholarium, *ibid. p.* 176.

Privilegia Gallicanæ Eccleſiæ in integrum reſtituuntur, *Clem.* V. *conſt.* XVIII. *p.* 147.

Privilegia conceſſa hoſpitali B. Mariæ confirmantur, *Clem.* VI. *conſt.* IV. *p.* 198.

Privilegia univerſitati Paduanæ conceſſa confirmantur, *Clem.* VI. *conſt.* V. *p.* 199.

Privilegia aliarum univerſitatum conceduntur univerſitati Bituricenſi, *vid. Univerſitas.*

Privilegia Templariorum quibus applicata, *vid. Templarii.*

Privilegia eadem ſervant Barones & Comites Regni Adriæ. *Clem* VII. *conſt.* I. *p.* 214.

Privilegia conceſſa Philippo Regi Franciæ ſuſpenduntur. *Bonif.* VIII. *conſt.* XI. *p.* 116.

Privilegia conceſſa prælatis Regni Franciæ qui adſunt Regis conſilio revocantur. *ibid. p.* 116.

Privilegiorum ſuſpenſio in Regno Franciæ menſe Novembri indicatur. *ibid. p.* 117.

Privilegia plurima conceduntur Regi Francorum, *Clem.* VI. *conſt.* I. *p.* 185.

Privilegium oppido Lovanienſi conceſſum quo incolæ non poſſunt trahi in Judicium extra oppidum, *Bonif.* IX. *conſt.* 2. *p.* 220.

Privilegia omnia Lovanienſibus conceſſa confirmantur, *ibid. p.* 220.

Privilegia mendicantibus conceſſa turbas procreant in Galliâ, *Joan.* XXII. *conſt.* 1. *p.* 223.

Privilegia mendicantium penitus revocantur, *ibid. p.* 223.

Privilegia Patavinæ Univerſitatis confirmantur, *Eug.* IV. *conſt.* XIII. *p.* 241.

Privilegia conceſſa Scholaribus Univerſitatis Pariſienſis quænam ſint? *Joa.* XXII. *conſt.* II. *p.* 224.

Privilegia à quolibet conceſſa amittunt fautores ſocietatis magnæ, *Urb.* V. *conſt.* II. *p.* 204.

Privilegia conceſſa oppido Lovanienſi à Gregorio undecimo Urbano quarto confirmantur, *Bonif.* IX. *conſt.* I. *p.* 219.

Privilegia eadem conceduntur Univerſitati Colonienſi ac Academiæ pariſienſi, *Urb.* VI. *conſt.* V. *p.* 219.

Privilegia conceſſa ordinibus ſanctorum Benedicti & Auguſtini revocantur, *Inn.* IV. *conſt.* V. *p.* 202.

Proceſſio.

Proceſſionem nullus Canonicus intrare debet niſi poſt crucem, *vid. Canonici.*

Proceſſionem generalem debet ordinare cantor, *vid. ibid.*

Proceſſio non debet exire per magnam portam clauſtri pr. funere alicujus, *vid. ibid.*

Proceſſus.

Proceſſus habetur contra Petrum Regem Aragoniæ, *Mart.* IV. *conſt.* I. *p.* 84.

Proceſſus contra Bonifacium impeditivus nimis declaratur pro negotio terræ Sanctæ, *Clem.* V. *conſt.* XVIII. *p.* 146.

Proceſſus in Bonifacium bono & ſincero zelo factus declaratur, *ibid. p.* 146.

Proceſſus juris vel facti verbo vel litteris caſſantur, *ibid. p.* 147.

Proceſſus per Eugenium habiti nulli declarantur, *Nic.* V. *conſt.* V. *p.* 257.

Procurator.

Procoratores Cleri Britanniæ Nannetenſes ad ſummum Pontificem deputati, *Clem.* V. *conſt.* XVI. *p.* 143.

Procuratores Regis Angliæ Papam amicabilem compoſitorem compromittere jurant, *Bonif.* VIII. *conſt.* IX. *p.* 114.

Procuratores Regis Angliæ nolunt diſcurdias concordare, *ibid. p.* 114.

Proles.

Prolis interitus & myſteriorum profanatio condemnantur, *Alex.* III. *conſt.* IV. *p.* 26.

Promiſſum.

Promiſſa ſervare aſſerit ſummus Pontifex Eugenius, *Eug.* IV. *conſt.* XIX. *p.* 249.

Propoſitio.

Propoſitiones Maſſilii de Padua hæreticæ declarantur, *Joa.* XXI. *conſt.* XIX. *p.* 173.

Propoſitiones Jeannis Janduni errores continere ſententialiter declarantur, *ibid. p.* 173.

Propoſitiones Guillelmi okam damnantur, *vid. Guillelmus.*

Propoſitiones Bohemicorum hæreticæ declarantur, *vid. hæreſis.*

Propoſitiones quas docent templarii execrabiles declarantur, *vid. Templarii.*

Provincialis.

Provinciales Mendicantium debent eligere perſonas idoneas ad audiendas confeſſiones, *Alex.* V. *conſt.* I. *p.* 221.

Provincia.

Provinciæ variæ in Regnum Adriæ ordinantur, *Clem.* VII. *conſt.* I. *p.* 210.

Proviſio.

Proviſiones beneficiorum ſummo Pontifici reſervatæ, *Nic.* V. *conſt.* III. *p.* 253.

Proviſiones canonicatuum Summo Pontifici reſervatæ, *ibid. p.* 253.

Proviſiones prioratuum Summo Pontifici reſervatæ, *Nic.* V. *conſt.* III. *p.* 233.

Proviſiones monaſteriorum Summo Pontifici reſervatæ, *ibid. p.* 253.

Proviſiones Eccleſiarum Summo Pontifici reſervatæ, *ibid. p.* 252.

Proviſiones Eccleſiarum viris idoneis tribuendæ, *ibid. p.* 252.

Q

Quæſtio.

Quæſtiones agitatæ à Guichardo Epiſcopo quomodo faciendæ, *Urb.* II. *conſt.* IV. *p.* 3.

Quæſitor.

Quæſitores nominantur ut Diœceſim Gebennenſem inſpiciant, *Clem.* V. *conſt.* III. *p.* 126.

R

Raymundus.

Raymundus Toloſanus Comes excommunicatur tanquam fautor Albigenſium, *Honor.* III. *conſt.* I. *p.* 3. *addenda,*

Razerius.

Razerius hæreticus juxta canones judicandus, *Joa.* XXI. *conſt.* VIII. *p.* 156.

Rector.

Rectores Eccleſiarum ad quos Rex & Regina Francorum declinant poſſunt ſacramenta miniſtrare eorum familiaribus, *Clem.* VI. *conſt.* XVI. *p.* 188.

Rectores inſtituendi præſententur epiſcupo, *vid. canonici.*

Redemptor.

Redemptoris beneficia debent movere corda redemptorum, *Greg.* X. *conſt.* I. *p.* 78.

Reformatio.

Reformatio officialium, *vid. Officiales.*

Religioſi.

Religioſi Italici caſtellis ſervantur ob negationem adhæſionis appellationi, *vid. Franciæ Rex.*

Religioſi viri præmittuntur in eccleſiâ B. Martini ut Simonia tollatur, *Urb.* II. *conſt.* V. *p.* 4.

Remembrantia.

Remembrantiæ duodecim faciendæ, *vid. Anniverſaria.*

Reprobatio.

Reprobationes per Eugenium factæ nullæ cenſentur, *Nic.* V. *conſt.* V. *p.* 253.

Reſervatio.

Reſervationes non faciendæ contra mentem ſummi Pontificis, *Nic.* V. *conſt.* III. *p.* 253.

Reſidentia.

Reſidentia præſcribitur canonicis carnotenſibus & quâ de causâ, *Luci.* III *conſt.* IV. *p.* 30.

Ad Reſidentiam tenentur Altariſtæ, *vid. Canonici.*

Reſidentiam primam facere debeit qui intrat in chorum, *vid. ibid.*

Reſidentiam primam facientes diſtributiones lucrentur. *vid. ibid.*

Reſidentiâ non completâ fructus canonici fabricæ Eccleſiæ applicandi, *vid. ibid.*

Reſidentia centum & duodecim dierum facienda ante ſucceſſionem canonicatui. *vid. ibid.*

Richardus.

Richardus non ſine contemptu principum Alemanniæ Rex nominatur, *Urb.* IV. *conſt.* II. *p.* 22. *addenda.*

Robertus.

Robertus de Brus excommunicandus ſi monitis ſummi Pontificis parere nolit. *vid. excommunicatio.*

Robertus de Brus ſe gerit pro Rege Scotiæ, *Joa.* XXI. *conſt.* I. *p.* 151.

Robertus de Brus ſacrilegia committit, incendit ædes ſacras & eccleſias, *Joan.* XXI. *conſt.* III. *p.* 152.

Robertus de Brus Perſonas cujuſcunque conditionis & ſexus immaniter trucidat, *ibid. p.* 152.

Robertus de Brus loca ſacra proditionaliter polluit, *ibid. p.* 152.

Robertus de Brus cum fratre Eduardo agros vaſtat, caſtra occupat. *ibid. p.* 152.

Robertus de Brus cum fratre ſuo Eduardo terras valliæ & Hiberniæ occupat. *ibid. p.* 152.

Robertus de Brus Regnum Angliæ invadit, *ibid. p.* 151.

Robertus de Brus in terrâ ſuâ Scotiæ guerras cum fratre ſuo mover, *ibid. p.* 152.

Robertus de Brus contra homagium præſtitum agit, *ibid. p.* 152.

Robertus de Brus liberum paſſagium Regi Angliæ occludit. *ibid. p.* 152.

Robertus de Brus vaſa ſacra aufert & furatur, *ibid. p.* 152.

Robertus de Brus debet reparare Eccleſias & Monaſtaria quæ deſtruxit, *ibid. p.* 153.

Roberti de Brus facta omnia irritanda ac ſuorum complicium, *ibid. p.* 153.

Robertus de Brus compellendus per cenſuram eccleſiaſticam ut omnia reſtituat, *ibid. p.* 153.

Roberto de Brus nemo debet præſtare auxilium vel favorem, *ibid. p.* 153.

Robertus de Brus cum fratre ſuo rogandus ut omnia bona ſua reſtituat, loca diruta reædificet, intra certum tempus, *ibid. p.* 153.

Robertus de Brus cogetur reſtituere fructus quos malâ fide percepit, *ibid. p.* 153.

Robertus de Brus rejicit publicationem Treugarum, litteras Apoſto-

Digitized by Google

Apoſtolicas nuncis ſedia Apoſtolicæ eripit & lacerat, *Joan.* XXI. *conſt.* IX. *p.* 156.
Robertus de Brus villam Berewici in Angliâ hoſtiliter invadit, *ibid. p.* 157.
Robertus de Brus irridet ſummo Pontifici multis de modis, *ibid. p.* 159.
Robertus de Brus ſeneſcallus litteras Apoſtolicas guardiano minoritæ eripit, *ibid. p.* 159.
Robertus de Brus litteras Apoſtolicas legere recuſat, *ibid. p.* 159.
Robertus de Brus nuntios ſedis Apoſtolicæ ad tractatum admittere denegat, *ibid. p.* 159.
Robertus de Brus monitis ſummi Pontificis parere recuſat, *ibid. p.* 159.
Robertus de Brus in Eccleſiam Romanam rebellis declaratur, *Joa.* XXI. *const.* 12. *p* 160.
Robertus de Brus Anglos immaniter mactat, *ibidem pag.* 167.
Roberto de Brus tanquam Regi ſcribitur, *Joa.* XXI. *const.* 18. *p.* 167.

Rocha.

Rocha pownus hæreticus juxta canones judicandus, *Joa.* XXI. *const.* 8. *p.* 156.

S

Sabandia.

Sabandiæ Dux Amedeus Regno privatur, *Nic.* V. *const.* 2. *p.* 251.
Sabaudiæ Regnum ad Regem Franciæ devolvitur, *ibid. p.* 251.
Sabaudiæ Dux Amedeus ſchiſmaticus notorius declaratur, *ibid. p.* 251.
Sabaudiæ Joannes Ludovicus Eccleſiæ Genevenſis epiſcopus recipiendus declaratur, *Pius* II. *const.* 1. *p.* 265.
Sabaudiæ Joannes Ludovicus Eccleſiæ Gebennenſis adminiſtrator perpetuus conſtituitur, *Pius* II. *const.* 3. *pag.* 266.
Sabaudiæ ducatus Eccleſiaſtico ſubjacet interdicto ſi ipſe Dux ſummo Pontifici parere renuat, *Sixt.* IV. *const.* 5. *p.* 285.
Sabaudiæ Dux rogatur ut omnia tollat obſtacula quæ impediunt liberam Eccleſiæ Genevenſis poſſeſſionem, *ibid. p.* 284.
Sabaudiæ Dux rogatur ut non ulteriùs infeſtet Epiſcopum Genevenſem, *ibid. p.* 284.

Sacerdos.

Sacerdotum poteſtas inæqualis convincitur ex veteri & ex novo teſtamento, *Joa.* XXI. *conſt.* 19. *p.* 171.
Sacerdos curatus dans licentiam mendicantibus magis diſpenſat quàm Papa: hæc propoſitio damnatur, *Alex.* V. *const. p.* 128.
Sacerdos proprius poteſtatem habet abſolvendi parochianos non fratres mendicantes, *vid. Fratres.*

Sanctius. Santonius.

Sanctius hæreticus juxta canones judicandus, *Joa.* XXI. *const.* 8. *p.* 156.
Santonius hæreticus etiam judicandus, *ibid. p.* 156.

Sarraceni.

Sarraceni in oriente fidem Chriſtianam amplectuntur, *Nic.* V. *conſt.* 13. *p.* 262.

Saxonia.

Saxoniæ Ducis litteræ ad Clementem miſſæ apud Reulam recipiuntur, *Clem.* V. *conſt.* 7. *p.* 133.

Schiſma.

Schiſmatis tempore quæ facta ſunt tam in concilio ferrarienſi quàm in Concilio Baſileenſi nulla decernuntur, *Nic.* V. *conſt.* 1. *p.* 256.

Scotia.

Scotiæ Regnum ad Romanam Eccleſiam pertinet, *Bonif.* VIII. *conſt.* X. *p.* 125.
Scotiæ Rex fidelitatem pro Regno Scotiæ nunquam præſtitit, *ibid. p.* 115.
Scotiæ Rex coronationi Regis Angliæ adeſt non ex debito ſed ex gratiâ, *ibid. p.* 115.
Scotiæ nobiles, hiberniæ incolas & animalia ſecum abducunt, *Joan.* XXI. *conſt.* 13. *p.* 161.
Scotiæ nobiles non obſtante excommunicatione hiberniam invadunt, *ibid. p.* 161.
Scotiæ Regnum Eccleſiaſtico ſubjacet interdicto, *Joan.* XXI. *conſt.* 14. *p.* 162.
Scotiæ multorum criminum rei an abſolvendi? *ibidem pag.* 162.

Seguinius.

Seguinius hæreticus juxtà canones judicandus, *Joan.* XXI. *conſt.* 8. *p.* 156.

Sententia.

Sententiæ in regulares latæ revocantur, *Alex.* IV. *conſt.* 1. *p.* 51.
Sententia quænam feratur in non ſolventes partem centum millium florenorum, *Innoc.* VI *conſt.* 5. *p.* 202.
Sententiæ latæ ab homine vel à jure, non incluſæ in ſexto libro Decretalium revocantur, *Clem.* V. *conſtit.* 18. *pag.* 147.
Sententia in Robertum de Brus exequenda profertur? *Joa.* XXI. *conſt.* 14. *p.* 162.
Sententiæ ab Epiſcopo Monaſterienſi latæ nullæ & irritæ declarantur, *Eug.* IV. *conſt.* 18. *p* 247.

Sepultura.

Sepultura parvulorum gratis facienda, *Clem.* V. *conſt.* 16. *p.* 144.

Servianus.

Servianus ferrarius hæreticus juxta canones judicandus, *Joa.* XXI. *conſt.* 8. *p.* 156.

Sicilia.

Siciliæ Regnum Edmundo eripitur & alteri transfertur, *Urb.* IV. *conſt.* 3. *p.* 25. *addenda.*
Siciliæ Regno non poteſt ſuccurrere Edmundus, *ibid. pag.* 25. *addenda.*
Siciliæ Rex Edmundus erectus non obſervat conditiones, *Urb.* IV. *const.* 3. *p.* 23. *addenda.*
Siciliæ Regnum ſalvum remanet Regi Edmundo non obſtante concordiâ cum Manfredo. *Alex.* IV. *conſt.* 2. *p.* 16. *addenda.*
Siciliæ Regnum tradendum Comiti Provinciæ, *Innoc.* IV. *conſt.* 14. *p.* 2. *addenda.*
Siciliæ Regnum Edmundo conceditur, *Alex.* IV. *conſt.* 2. *p.* 12. *addenda.*
Siciliæ Rex Edmundus non debet eligi Imperator, *ibid. p.* 12. *addenda.*
Siciliæ Rex Edmundus debet libertates Eccleſiarum intactas relinquere, *ibid. p.* 12. *addenda.*
Siciliæ Rex debet reſtituere Eccleſiis omnia bona prius occupata, *ibid. p.* 12. *addenda.*
Siciliæ Rex Edmundus debet relinquere civitati Beneventanæ omnes immunitates, *ibid. p.* 13. *addenda.*
Siciliæ Rex Edmundus debet linquere uſus Baronum intactos, *ibid. p.* 13. *addenda.*
Siciliæ Rex Edmundus debet confirmare privilegia à ſummo Pontifice conceſſa, *ibid. p.* 13. *addenda.*
Siciliæ Rex Edmundus debet ſolvere centum millia florenorum Eccleſiæ Romanæ, *ibid. p.* 13. *addenda.*
Siciliæ Rex Edmundus ſi pacta non adimpleat eo ipſo de jure Regni cadit, *ibid. p.* 14. *addenda.*
Siciliæ Rex Edmundus donationes debet confirmare itatamen ut valentiam duarum millium unciarum auri non excedant, *ibid. p.* 14. *addenda.*
Siciliæ Rex Edmundus mittet Capitaneum cum militia competenti, *ibid. p.* 15. *addenda.*
Siciliæ Regis Edmundi pater debet ſolvere pro negotio Regni centum & triginta millia Marcarum, *ibid. p.* 15. *addenda.*
Siciliæ Regi Rogerio ducatum Apuliæ concedit, *Inn.* II. *const.* 4. *p.* 18.
Siciliæ Regnum Carolo Andegavenſi Comiti confertur, *Clem.* IV. *conſt.* 2. *p.* 56.
Siciliæ Regis Primogenitus Maſculus legitimè deſcendens Regno debet ſuccedere, *ibid. p.* 60.
Et ſuccedet Primogenita filia ſi non ſint Maſculi, *ibidem p.* 60.
Et primogenita illa tenetur nubere viro Catholico & Eccleſiæ Romanæ devoto, *ibid. num.* 5.

Si non nubat viro Catholico Eccleſia & comitatus ipſios Regni adminiſtrationem liberam obtinet, *ibid. num.* 6.
Si vidua facta nubat poſtea viro Catholico redit in primum jus Regni, ſed nihil de perceptis fructibus illi debet reſtitui, *ibid. num.* 7.
Si ignoranter nubat viro non Catholico eo vivente Eccleſia etiam habebit admioiſtrationem Regni, *ibid. num.* 8.
Si virum viventem ad fidei veritatem reducit habebit Regni adminiſtrationem, *ibid. num.* 9.
Si filius Regis Franciæ plures habeat filios unus ex eis ſuccedet in Regno, *ibid. num.* 11.
Si filius Regis Franciæ unicum filiom habet poterit eligere quemdam conſanguineum, *ibid. num.* 12.
Si nullus poteſt eligi Eccleſia eliget quemcumque alium prout voluerit, *ibid. num.* 13.
Si onicus ſit tantum ſucceſſor qui idem ſit Rex Franciæ poterit tunc tantum eligere qoemlibet affinem, *ibid. num.* 15.
Siciliæ Regni hæredes ligium homagium ſummo Pontifici facere tenentur, *Clem.* IV. *conſt.* 11. *p.* 61.
Siciliæ Regi decedenti filia ſuperſtes nupta Imperatori non poteſt ſuccedere io Regno, *ibid. p.* 62.
Siciliæ Rex jam electus ſi Imperator eligitur non poteſt tranſire ad Imperiom, *ibid. p.* 62.
Siciliæ Regni hæres Rex vel Imperator electus amittit Jus in Siciliæ Regnum, *ibid. p.* 62.
Siciliæ Regnum qoi uniet Imperio pœnas ſpirituales incurret, *ibid. p.* 63.
Siciliæ Rex tenetur reſtituere omnia bona quæ pertinent ad Eccleſias, *ibid. p.* 63.
Siciliæ Rex ſi civitatem Beneventanam moleſtat vel terras Romanæ Eccleſiæ Regni Siciliæ jure cadit, *ibid. p.* 63.
Siciliæ Rex debet revocare leges factas per Fidericum vel per Conradum Friderici filium, *ibid. p.* 63.
Siciliæ Rex privilegia Eccleſiarum intacta relinquet, *ibid. p.* 63.
Siciliæ Rex reſtituet libertati captivos & obſides qui tenentur in Regno, *ibid. p.* 64.
Siciliæ Rex cum multis militibus venire debet ad Comitiva ultra montanorum *ibid. p.* 64.
Siciliæ Regni hæredibos eædem conditiones imponuntur ac Carolo Andegavenſi Comiti, *ibid. p.* 64.
Siciliæ Rex debet promittere quod nullus Clericus conveniet coram judice ſæculari, *ibid. p.* 64.
Siciliæ Rex nullas Tallias imponet Eccleſiis, *ibid. p.* 64.
Siciliæ Rex Baronum Militum privilegia quibus gaudebant ſub Guillelmo ſecundo intacta relinquet, *ibid. p* 64.
Siciliæ Rex exulibus ad mandatum Eccleſiæ bona reſtituere tenetur, *ibid. p.* 64.
Siciliæ Rex nullam confœderationem cum Imperatore vel Principe debet facere contra Romanam Eccleſiam, *ibid. p.* 64.
Siciliæ Regnum amittet Carolos Andegavenſis Comes ſi non poteſt oegotium ſuſceptum conſequi intra tempus præſcriptum, *ibid. p.* 64.
Siciliæ Rex electus jura nento ſatebitur ſe illud tenere ab Eccleſiâ Romanâ, *ibid p.* 64.
Siciliæ Rex electus Juramentum præſtabit coram perſonis fide digois, *ibid. p.* 65.
Siciliæ Regni infeudatio Carolo S. Ludovici fratri facta, *Clem.* IV. *conſt.* 3. *p.* 65.
Siciliæ Regni infeudationis poteſtas conceſſa Ambaldo Baſilicæ Apoſtolorum presbytero, *ibid. p.* 66.
Siciliæ Regni conceſſio Friderico Imperatori facta revocatur, *ibid. p.* 67.
Siciliæ Regi novæ conditiones imponuntur, *ibid. p.* 67.
Siciliæ Regnum in feudum conceditur à deputatis ſummi Pontificis, *ibid. p.* 67.
Siciliæ Regnum ad Romanam Eccleſiam revertitur ſi deſint bæredes, *ibid. p.* 67.
Siciliæ Rex Regni terras non poteſt dividere, *ibid. p.* 68.
Siciliæ Rex Juramento tenetur ut non ſe eligi patiatur Rex Teutoniæ vel Lombardiæ, *ibid. p.* 68.
Siciliæ Regi Juramentum & Homagium ſummo Pontifici qoomodo fieri debet, *ibid. p.* 63
Siciliæ Rex filius Imperator electus debet emancipari à Patre ſuo & Regno Siciliæ renuntiare, *ibid. p.* 69.
Siciliæ Regis filius minor annis ſeptendecim Patre mortuo in cuſtodiâ Eccleſiæ Romanæ remanet, *ibid. p.* 69.
Siciliæ Rex pro novis acquiſitionibus quinquaginta millia Marcarum Sterlingarum Romano Pontifici debet ſolvere, *ibid. p.* 70.
Siciliæ Rex in quolibet triennio unum palefridum album bonum Romano Pontifici debet dare, *ibid. p.* 70.
Siciliæ Rex Beneventanis ſecuritatem in ſoo Regno præſtare debet, *ibid. p.* 70.
Siciliæ Rex pro reædificandâ civitate Beneventanâ lignamina ſui Regni per ſeptennium præſtare debet, *ibid. p.* 70.
Siciliæ Rex trecentos milites bene armatos Romano Pontifici debet præſtare prout opus fuerit, *ibid. p.* 70.
Siciliæ Rex debet revocare privilegia conceſſa per Fridericum Romanom Imperatorem, *ibid. p.* 70.
Siciliæ Rex non poteſt ſibi nec bæredibus acquirere quæ ſunt in territorio Eccleſiæ Romanæ, *ibid. p.* 70.
Siciliæ Regis pœna ſpiritualis ad ſuos hæredes noo extenditur, *ibid. p.* 70.
Siciliæ Rex tenetur reſtituere non ſolùm occupata, ſed reparare injurias illatas, *ibid. p.* 71.
Siciliæ Rex tenetur reſtituere bona Eccleſiis Cathedralibus, *ibid. p.* 71.
Siciliæ Rex debet conſervare Eccleſiis Cathedralibus liberam electionem, *ibid. p.* 71.
Siciliæ Rex debet permittere ut cauſæ ad forum Eccleſiaſticum pertinentes liberè agitentur, *ibid. p.* 71.
Siciliæ Regi debent præſtare ſacramenta fidelitatis omnes Clerici & Canonici, *ibid. p.* 71.
Siciliæ Rex debet revocare leges editas à Friderico contra libertatem Eccleſiarum, *ibid. p.* 71.
Siciliæ Rex infrà tres menſes monitus ut Patrimonium B. Petri in Tuſciâ reddat Regni Siciliæ jure cadit totaliter, *ibid. p.* 72.
Siciliæ Rex non debet imponere Tallias Monaſtariis nec Eccleſiis, *ibid. p.* 72.
Siciliæ Regni Barooes habere debent eamdem libertatem ac ſub Guillelmo ſecundo, *ibid. p.* 72.
Siciliæ Rex Comitatum Foranum ſalvum ſervare debet, *ibid. p.* 72.
Siciliæ Rex nullum pactum facere debet contra Romanam Eccleſiam, *ibid. p.* 72.
Siciliæ Regi numerus militum præſcribitur, *ibid. p.* 72.
Siciliæ Regnum poteſt revertere ad Romanam Eccleſiam, *ibid. p.* 72.
Siciliæ Rex fateri debet in Privilegio Bullâ aureâ Bullato ſe à ſummo Pontifice teoere Regnum Siciliæ, *ibid. p.* 72.
Siciliæ oſurpator Rex Petrus rebelles incitat adversos Eccleſiam, *Mart.* II. *conſt.* 1. *p.* 86.
Siciliæ Regnum non Petro Aragonum Regi, ſed Eccleſiæ Romanæ competere probant monumenta antiqua, *ib. p.* 86.
Siciliæ Regni quiſnam uſurpator, *ibid. p.* 86.
Siciliæ invaſor merito vocandus nepos Regis Aragoniæ, *ibid. p.* 87.
Siciliæ uſurpator cum Panormitanis rebellibus ſocietatem init, *ibid. p.* 87.
Siciliæ Regni Jure cadit Petrus Aragoniæ Rex, & ſic declaratur à ſommo Pontifice, *ibid. p.* 87.
Siciliæ uſurpatorem Petrum Aragoniæ ac fautores interdicto ferit ſummos Pontifex, *ibid. p.* 87.
Siciliæ oſurpatori Petro Aragoniæ Regi omne planè interdicitur auxilium, *Mart.* II. *conſt.* 1. *p.* 88.
Siciliæ uſorpator & Michaël Palæologus omnibus bonis & ditionibus expoliantur, *ibid. p.* 8 .
Siciliæ Mulieres qoæ favorem quemdam præſtiterunt à Diœceſanis poſſunt abſolvi, *ibid. p.* 89.
Siciliæ oſurpator Petrus Aragoniæ Rex rurſus anathemate percutitur. *ibid. p.* 89.
Siciliæ uſurpatur Petrus Aragoniæ Regno & omni ditione ſpoliatus declaratur, *ibid. p.* 90.
Siciliæ Regis tres filii obſides dantur pro Principe Salernitano, *Nic.* IV. *conſt.* II. *p.* 100.
Siciliæ Regi Carolo conceditur facultas inſtituendi Monaſterium S. Maximini, *Bonif.* VIII. *conſt.* IV. *p.* 110.
Siciliæ Rex Carolos laudatur pro zelo ſoo ad inquirendas S. Magdalenæ Reliquias, *ibid. p.* 110.
Siciliæ Regni incolæ ſi cuidam ſacramentum præſtiterint abſolvuntur, *Callixt.* III. *conſt.* I. *p.* 264.

Siciliæ

Siciliæ Rege Alfonſo mortuo Regnum ad Romanam ſedem devolvitur, *ibid. p.* 264.
Siciliæ Regni incolæ ſoli Romano Pontifici Sacramentum fidelitatis præſtare debent, *ibid. p.* 264.

Sigiſmundus.

Sigiſmundus Mantuam venit & infectâ pace recedit, *Pius* II. *const.* 6. *p.* 269.
Sigiſmundum anathemate minatur Callixtus, *ibid. p.* 269.
Sigiſmundus Epiſcopum Brixinenſem injuſtè incarcerat, *ibid. p.* 269.
Sigiſmundus Brunegkam militibus ſacrâ hebdomadâ obſider, *ibid. p.* 269.
Sigiſmundus Eccleſiæ Brixinenſis cartas & Privilegia eripit, *ibid. p.* 269.
Sigiſmundus prædicat ſe non teneri obedire ſummo Pontifici, *ibid. p* 271.
Sigiſmundus citatur coram Romano Pontifice cum omnibus aſſeclis ſuis, *ibid. p.* 271.
Sigiſmundus ſuique aſſeclæ renuunt comparere coram ſummo Pontifice, *ibid. p.* 271.
Sigiſmundus criminis læſæ Majeſtatis reus cum aſſeclis ſuis declaratur, *ibid p.* 273.
Sigiſmundus contumax declaratur cum aſſeclis ſuis, *ibid. p.* 273.
Sigiſmundo nec aſſeclis quidquam debet vendi pro vitâ ſuſtentandâ, *Pius* II. *conſt.* 7. *p.* 274.
Sigiſmundus anathematizatus in omnibus Eccleſiis debet declarari, *ibid. p.* 273.
Sigiſmundi bona quæcumque interdicto Eccleſiaſtico ſubjecta declarantur, *ibid. p.* 274.
Sigiſmundus cum aſſeclis ſuis excommunicationem incurrit, *ibid. p* 274.
Sigiſmundi aſſeclæ bonis privati declarantur, *ibid. p.* 274.

Silentium.

Silentium perpetuum impenitur ſuper omnia quæ acta ſunt per neutralitatem, *Eug.* IV. *conſt.* 19. *p.* 248.

Simonia. Simoniaci.

Simonia frequentata in conferendis Beneficiis, *Nic.* V. *conſt.* 3. *p.* 254.
Simoniaci abſolvi poſſunt à cenſuris, *ibid. p.* 255.
Simoniaci abſolvi poſſunt ab excommunicatione, *ibid. p.* 255.
Simoniaci abſolvi poſſunt ab obligatione reſtituendi fructus perceptos, *ibid. p.* 255.

Societas.

Societas nuncupata magna virgines rapit, *Urb.* V. *const.* 11. *p.* 105.
Societas magna nullam pietatem habet, *ibid. p.* 203.
Societas magna nullam fidem habet, *ibid. p.* 203.
Societas magna Eccleſias & Monaſteria incendit, *ibid. p.* 203.
Societatem magnam nemo congregare debet, *ibid. p.* 204.
Societatis magnæ nemo debet ſumere capitaneatum, *ibid. p.* 204.
Societatis magnæ nemo debet vexillum erigere vel deferre, *ibid. p.* 204.
Societati magnæ nemo debet præbere auxilium, *ibid p.* 204.
Societati magnæ favorem præſtantes excommunicantur. *vide excommunicatio.*
Societatis magnæ fautorum bona ſubjacent interdicto Eccleſiaſtico, *ibid.* 204.
Societatis magnæ fautores ſua amittunt privilegia, *vid. privilegium.*
Societatis magnæ fautores fiunt inteſtabiles, *ibid. p.* 204.
Societatis magnæ fautorum filii uſque ad tertiam generationem omni honore excluduntur, *ibid. p.* 204.
Societatis magnæ Capitanei Coneſtabiles ab omni dignitate deponuntur, *ibid. p.* 204.
Societatis magnæ milites ſeculares cingulo militari privantur, *ibid. p.* 204.
Societatis magnæ milites Eccleſiaſticis Beneficiis privantur. *vid. beneficium.*
Societatis magnæ bona mobilia quibuſlibet conceduntur occupanda, *ibid. p.* 205.
Societas magna Civitates caſtra diruit & evertit, *ibid. p.* 205.

Subſidium.

Subſidium centum florenorum levandum ab Archiepiſcopo Cantuarienſi, *Inn.* VI. *conſt.* 5. *p.* 201.
Subſidium centum florenorum Cameræ aſſignandum, *ibid. p.* 201.

Succeſſio.

Succeſſio in Regno Angliæ approbatur, *Inn.* VIII. *const.* 11. *p.* 297.

Syndicus.

Syndici Gebennenſes laudantur quia impediverunt ne Epiſcopus Montis Regii ex Urbe exiret, *Nic.* V. *const.* 9. *p.* 259.

T

Taxa.

Taxæ à Joanne XXII. impoſitæ corriguntur, *Sixt.* IV. *conſt.* 1. *p.* 281.

Templarii.

Templarii confitentur crimina coram Cardinalibus ad id deputatis, *Clem.* V. *const.* 5. *p.* 128.
Templariorum audiuntur depoſitiones à Cardinalibus SS. Cyriaci & Angeli ad id deputatis, *Clem.* V. *const.* 1. *p.* 128.
Templarii Sodomitæ & in varias hæreſes lapſi, *ibid. p.* 127.
Templarii quamplurimi magna crimina confitentur, *ibid. p.* 127.
Templarius quidam vir magnæ generoſitatis confitetur coram ſummo Pontifice ſe abnegaſſe Chriſtum, *Ibid. p.* 127.
Templariorum Magiſter ſpontè confitetur coram perſonis Eccleſiaſticis fratres in profeſſione abnegare Chriſtum, *ibid. p.* 127.
Templarii tenentur inventaria bonorum ſuorum accuratè facere, *ibid. p.* 127.
Templarii omnes unâ die capiuntur in Galliâ, *ibid. p.* 126.
Templariorum bona diſtribuuntur juxta mentem Concilii Viennenſis, *Clem.* V. *const.* 20. *p.* 149.
Templariorum privilegia fratribus S. Joannis Jeroſolymitani applicantur, *ibid. p.* 149.
Templariorum nemo gerat habitum ſub pœnâ excommunicationis, *ibid. p.* 149.
Templarii decimas non ſolvere debent, *vide Decima.*
Templariorum bona à Rege Angliæ liberanda flagitantur, *vid. Rex Angliæ.*
Templariorum cauſa in Concilio examinanda, *vid. Concicilium.*
Templariorum bona retinentes tenentur reſtituere, *Clem.* V. *conſt.* 20. *p.* 150.
Templarii debent caſtè vivere & ſuperioribus obedire, *Alex.* III. *conſt.* 11. *p.* 24.
Templarii debent ſemper expugnare inimicos, *ibid. p.* 24.
Templariis permittitur ut ſpolia Turcarum in uſus ſacros convertant, *ibid. p.* 24.
Templariorum ſuperior eligendus tanquam perſona militaris, *ibid.* 25.
Templariorum conſuetudine infringere nemini licitum eſt, *ibid. p.* 25.
Templarii non tenentur præſtare hominia & juramenta ulli perſonæ ſeculari, vel Eccleſiaſticæ, *ibid. p.* 25.
Templarii poſſunt recipere Clericos pro officiis celebrandis, *ibid. p.* 25.
Templarii poſſunt remittere Clericos qui non regulariter vivunt, *ibid. p.* 25.
Templariorum profeſſio quomodo emitti debet, *ibid. p.* 25.
Templarii poſſunt à quolibet Epiſcopo Sacros Ordines recipere, *ibid. p.* 25.
Templariis permittitur ut Oratoria conſtruant, *ibid. p.* 25.
Templarii poſſunt à quibuſlibet Eccleſiaſticis Sacramenta ſuſcipere, *ibid. p.* 25.
Templarii advenientes in quemdam locum, Eccleſiæ interdictæ poſſunt aperiri, *ibid. p.* 26.
Templariorum bona in ſubſidium terræ ſanctæ applicantur, *Clem.* V. *const.* 20 *p.* 149.

Templariorum bona domibus fratrum S. Joannis Jeroſolymitani nnituntur, *ibid. p.* 149.
Templariorum ordo in perpetuum deletur, *ibid. p.* 149.
Templariorum bona jacentia in Regnis Aragoniæ & Franciæ non tradenda ſunt fratribus S. Joannis Jeroſolimitani, *ibid. p.* 150.
Articuli ſuper quibus inquirendum eſt contra Templarios, *Clem. V. conſt.* 5. *p.* 129.
Quod quilibet in receptione ſuâ abnegabat Chriſtum aliquando crucifixum, *ibid. num.* 1.
Quod communiter fratres hoc faciebant, *ibid. num.* 2.
Quod dicebant recipientes Chriſtum non fuiſſe verum Deum, *ibid.* 4. *num.* 3.
Quod dicebant ipſum fuiſſe falſum prophetam, *ibidem num.* 5.
Quod dicebant etiam ipſum non fuiſſe paſſum pro redemptione generis humani, *ibid. num.* 6.
Quod receptores & recepti non ſpem ſalvationis habebant per Jeſum, *ibid. num.* 7.
Quod faciebant ſpuere ſuper crucem quos recipiebant, *ibid. num.* 8.
Quod quandoque mandabant Crucem pedibus conculcari, *ibid. num.* 9.
Quod etiam deſuper mingebant, *ibid. num.* 11.
Quod in die veneris ſancti plerique hoc faciebant, *ibid. num.* 12.
Quod adorabant quendam illis apparentem in cõgregationibus, *ibid. num.* 13.
Quod illud faciebant in vituperium Chriſti, *ibid. num.* 14.
Quod non credebant ſacramentum Altaris, *ibid. num.* 15.
Quod credebant magnum Magiſtrum ab illis peccatis poſſe illos abſolvere, *ibid. num.* 19.
Quod magnus Magiſter hæc omnia crimina confeſſus eſt in præſentiâ magnarum perſonarum, *ibid. num.* 22.
Quod receptus & recipiens quandoque ſe deoſculabantur in ore in umbilico ſeu in ventre nudo, *ibid. num* 23.
Aliquando etiam in ſpinâ dorſi, *ibid. num.* 25.
Aliquando etiam in virgâ virili, *ibid. num.* 26.
Quod faciebant juvare receptos ſe nunquam ex ordine exire, *ibid. num.* 27.
Quod recepti ſtatim habebantur pro profeſſis, *ibid. num.* 28.
Quod receptiones fiebant clandeſtinè, *ibid. num.* 29.
Quod fratribus quos recipiebant dicebant quod fas erat commiſceri carnaliter, *ibid. num.* 33.
Quod debebant hoc facere invicem & pati, *ibid. num* 35.
Quod habebant idola per plures provincias, *ibid. num.* 39.
Quod illa idola adorabant in ſuis capitulis, *ibidem num.* 40.
Quod venerabantur illa idola ut Deum, *ibid num.* 41.
Quod dicebant quod illud idolum poterat illos ſalvare, *ibid. num.* 46.
Quod dabat eis omnes divitias ordinis, *ibid. num.* 48.
Quod faciebat terram germinare, *ibid. num.* 50.
Quod aliquod Caput idolorum augebant citra Camiſiam, *ibid. num.* 51.
Quod injungebatur receptis per ſacramentum ne crimina revelarent, *ibid. num* 61.
Quod revelantes morte puniebantur, *ibid. num.* 65.
Quod prædicta crimina committebantur citra mare, *ibid. num.* 70.
Quod abnegatio Chriſti fiebat in præſentiâ Magiſtri, *ibid. num.* 71.
Quod nolentes obſervare modum ſtatutum receptionis graviter puniebuntur, *ibid. num.* 89.
Quod eleemoſynæ non fiebant in ordine, *ibid. num.* 90.
Quod jurabunt bona ordinis per fas & nefas augere, *ibid. num.* 92.
Quod clam tenebant ſua capitula, *ibid. num.* 94.
Quod illa tenebant in primâ vigiliâ noctis, *ibid. num.* 95.
Quod ponebant excubias, ſupra tecta domûs, *ibid. num.* 98.
Quod magnus Magiſter confeſſus eſt illos errores antè captionem, *ibid. num.* 101.
Quod multi fratres propter illos errores ex ordine exierunt, *ibid. num.* 110.

Terra.

Terræ ſanctæ expeditio quomodo retardata, *Mart.* II. *conſt.* IV. *p.* 94.
Terræ ſanctæ expeditio proponitur, multæ rationes adducuntur, *Greg.* X. *conſt.* I. *p.* 78.

Terraconenſis.

Terraconenſis Civitas manet jure ſalvâ cum omnibus diſtrictibus, *Mart.* II. *conſt.* VI. *p.* 98.

Terriagium.

Terriagii ignobiles tenentur ſolvere nonam partem parocho, *Clem.* V. *conſt.* XVI. *p.* 143.
Terriagium non tenentur ſolvere nobiles Britanniæ ſi non ſit conſuetudo, *ibid. p.* 143.
Terriagium non debet ſolvere qui non habet quadraginta ſolidos, *ibid. p.* 143.

Theodoſius.

Theodoſius Magnus Ambroſio Mediolanenſi ſe ſubmittit, *Bonif.* VIII. *conſt.* XII. *p.* 118.
Theodoſius Imperator quid reſpondet concilio Romæ convocato, *Joa.* XXI. *conſt.* XIX. *p.* 170.
Theodoſius Imperator ſanxit quod nullus Clericus coràm judicibus pertrahatur. *Joa.* XXI. *conſt.* IX. *p.* 170.

Theutgardus.

Theutgardus Primas Trev renſis ſacerdotii officio alienus declaratur, *Nic.* I. *conſt.* I. *p.* 1.

Torellius.

Torellius Berengarius hæreticus juxtà canones judicandus. *Joa.* XXI. *conſt.* VIII. *p.* 156.

Treuga.

Treugas infringentes ſupponuntur Eccleſiaſtico interdicto, *Joa.* XXI *conſt* V. *p.* 154.
Treugæ inter Regem Angliæ & Franciæ fiunt ac firmantur, *Clem.* VI. *conſt.* III. *p.* 194.
Treugæ inter Reges Angliæ & Franciæ initæ diſſolvuntur, *ibid. p.* 194.
Treugæ inter Angliæ Regem & Robertum de Brus per biennium promulgandæ & ineundæ, *Joa.* XXI. *conſt.* V. *p.* 154.
Treugas conſervantes ut treugarum infractores puniuntur. *Joa.* XXI. *conſt.* 12. *p.* 160.
Treugas non ſervantes per biennium in Angliâ vel in Scotiâ excommunicationi ſubjacent, *Joa.* XXI. *conſt.* 1. *p.* 151.
Treugæ non ſervantur à Roberto de Brus excommunicando, *vid. excommunicatio.*
Treugæ fieri debent in Scotiâ per biennium, *Joa.* XXI. *conſt.* 1. *p.* 151.
Treugæ à die ratificationis ſuum effectum ſortiuntur, *ibid. p.* 151.

Tributum.

Tributum Clero Gallicano non imponendum, *Nic.* V. *conſt.* 8. *p.* 259.

Tumultus.

Tumultum excitantes in Regno Angliæ damnantur, *Inn.* VIII. *conſt.* 6. *p.* 302.

Turca.

Turcæ civitates in Aſiâ de novo ſubjicientes repellendi, *Pius* II. *conſt.* IV. *p.* 266.
Turcæ intra Europam vaſtâ cæde invaleſcunt, *Eug.* IV. *conſt.* 3. p. 25.
Turcæ quænam natio? quid conatur contra Chriſtianos, *Clem.* VI. *conſt. p.* 2. 133.

V

Vallia.

Valliæ Principi compoſitio quædam imponitur inter ſe & Davidem Fratrem ſuum, *Gregor.* VI. *p.* 84.

Valterus.

Valterus Lichefeldenſis Epiſcopus debet libertati reſtitui, *Clem.* V. *conſt.* XIII. *p.* 138.

Vaſconiâ.

Vaſconiæ Eccleſiæ vacationes. Vide in verbo, *Anglia Rex.* *p.* 83.
Vaſconiæ Seneſcallus Jordanum capi facit & multis malis gravat, *Joan.* XXI. *conſtit.* X. *p.* 158.
Vaſconiæ Seneſcallus parvi facit monita Summi Pontificis, *Joan.* XXI. *Conſt.* X. *p.* 158.

Vaſſallus

Digitized by Google

Vaſſallus.

Vaſſalli Fautorum ſocietatis magnæ à juramento fidelitatis abſolvuntur, *Urban.* V. *conſt.* II. *p.* 204.

Venceſlaus.

Venceſlao præcipitur ne ligas cum hæreticis factas obſervet. *Urban.* VI. *conſt.* II. *p.* 217.

Venceſlaus Romanorum Rex Principes hæreticos perſequi tenetur, *ibid.* *p.* 217.

Venceslaus Romanorum Rex ligam facit cum Principibus Schiſmaticis, *ibid.* *p.* 217.

Venetiæ.

Venetiæ regendæ ab iisdem qui ante treugas regebant, *Clem.* VI. *conſt.* III. *p.* 197.

Viſio.

Viſionis beatificæ ſententia exponitur. Anterior revocatur. *Joan.* XXI. *conſt.* XXII. *p.* 178.

Viſio beatifica in quo conſiſtat, *ibid.* *p.* 178.

Vicariatus.

Vicariatum Imperii uſurpantium fautores excommunicantur, *vid. Excomm.*

Vicariatus Imperialis uſurpatores vicarii nequidem nomen debent uſurpare, *Joan.* XXI. *conſt.* XVII. *p.* 166.

Vicariatus Imperii uſurpatoribus nemo obedire debet, *ibid.* *p.* 166.

Cum Vicariatus Imperii uſurpatoribus pacta etiam cum juramento facta diſſolvuntur, *ibid.* *p.* 166.

Vicarius.

Vicarii Imperii nomen nemo ſibi vendicare debet, *ibid.* *p.* 166.

Vicariis Sedis Apoſtolicæ non electis non debet præſtari obedientia ſub pœna Excommunicationis, *ibid.* *p.* 166. *vide Excommunic.*

Vicarii Sedis Apoſtolicæ non debent eligi abſque ſummi Pontificis auctoritate. *Joan.* XXI. *conſt.* XVII. *p.* 165.

Vicario Sancti Gaugerici Valencenenſis portio congrua præſtari debet, *Paul.* II. *conſt.* III. *p.* 28.

Vicarius amovibilis conſtituitur in parochiali Eccleſia S. Gaugerici Valencenenſis, *Paul.* II. *conſt.* II. *p.* 178.

Univerſitas.

Scholares Univerſitatis Colonienſis examinati & approbati poteſtatem habent legendi & docendi in aliis academiis. *Urb.* VI. *conſt.* V. *p.* 219.

Univerſitatis Colonienſis Scholares à Capitulo debent juxta conſuetudinem examinari, *ibid.* *p.* 219.

Univerſitatis Colonienſis Profeſſores iiſdem privilegiis gaudent ac Profeſſores Univerſitatis Pariſienſis, *vid. Privileg.*

Univerſitas Colonienſis ad inſtar Academiæ Pariſienſis ſtatuitur, *Urb.* VI. *conſt.* V. *p.* 219.

Univerſitatis Nannetenſis Cancellarius Epiſcopus eligitur, *Pius* II. *conſt.* VIII. *p.* 275.

Univerſitatis Nannetenſis Magiſtri non debent moleſtari, *ibid.* *p.* 276.

Univerſitati Nannetenſi privilegia conceduntur eadem ac aliis univerſitatibus, *ibid.* *p.* 276.

Univerſitatis Nannetenſis Baccalaurei examinati & approbati habent poteſtatem ubicumque docendi, *ibid.* *p.* 276.

Univerſitatis Pariſienſis membra trahuntur in judicium extra civitatem, *Joan.* XXII. *conſt.* II. *p.* 224.

Univerſitatis Pariſienſis Cancellario mandatur ut ſtatuta ſummi Pontificis faciat obſervari, *Eugen.* IV. *conſt.* XV. *p.* 242.

Univerſitati Oxonienſi præcipitur ut capi faciat Wiclefum *Greg.* XI. *conſt.* VI. *p.* 209.

Univerſitas Oxonienſis non debet pati ut errores Wiclefi doceantur. *ibid.* *p.* 209.

Univerſitatis Lovanienſis Scholarium cauſæ à Rectore tantùm judicandæ, *Mart.* V. *conſt.* I. *p.* 176.

Univerſitatis Lovanienſis Scholares poſt quinquennium licentiam obtinent. *ibid.* *p.* 176.

Univerſitati Lovanienſi quænam privilegia conceduntur, *vid. Privilegia.*

Univerſitas Lovanienſis gaudet iiſdem privilegiis ac aliæ Univerſitates, *Martin.* V. *conſt.* I. *p.* 175.

Univerſitati Lovanienſi conceditur Theologiæ Schola, *ibid.* *p.* 175.

Univerſitatis Lovanienſis Doctores, Magiſtri, Scholares habent libertatem vendendi & aſportandi omnia, *ibid.* *p.* 175.

Univerſitatis Lovanienſis Rector habet juriſdictionem ſuper omnia membra Univerſitatis, *ibid.* *p.* 175.

Univerſitas Lovanii ſtatuitur, *ibid.* *p.* 175.

Univerſitas Paduæ à quo tempore exiſtit? *Clem.* VI. *conſt.* V. *p.* 198.

Univerſitatis Paduanæ Scholares tenentur præſtare juramentum inter manus Epiſcopi, *ibid.* *p.* 199.

Univerſitas Paduana recipit confirmationem privilegiorum, *vid. Privil.*

Univerſitas Bituricenſis eadem recipit privilegia ac aliæ Univerſitates, *Paul.* II. *conſt.* I. *p.* 277.

Univerſitatis Patavinæ Scholares poſſunt percipere fructus beneficiorum per ſeptennium, *Eugen.* IV. *conſt.* XIII. *p.* 241.

Univerſitatis Patavinæ Scholares habentes dignitates poſſunt licentiæ gradum accipere, *ibid.* *p.* 241.

Univerſitatis Patavinæ Magiſtri & Scholares gaudent iiſdem privilegiis ac alii, *ibid.* *p.* 241.

Univerſitatis Patavinæ ſtatuta approbat *Urbanus* IV. *ibid.* *p.* 241.

Univerſitatis ſtatuta ampliora ordinat *Clemens* VI. *ibid.* *p.* 241.

Votum.

Votorum commutatio à quonam facienda in Univerſitate Pariſienſi, *vid. Cancellarius Pariſienſis.*

Wiclefus.

Joannes Wiclefus Rector Eccleſiæ Lincolnienſis errores docet, *Greg.* XI. *conſt.* VI. *p.* 209.

Wiclefi errores ſtatum Eccleſiæ & ſæcularem politiam ſubvertunt, *ibid.* *p.* 209.

FINIS.

ANT 1317584

Digitized by Google

Digitized by Google